

RECEIVED
1957

Acc. 6885

శ్రీశివప్రణామము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి
చ ర చ త ము

శ్రీ శివప్రస్తుతపంచనామకావ్య విజ్ఞానవిభాగమున శాసనములు వగు
ద్రవ్య శ్రీ చక్కవీళ్ళ బోంకటకాస్తులచారిచే
చ ర చ త ము

ద్వితీయ ముద్రణము - 1000 ప్రతులు

స కిం ద్రా జా దు

ప్రేమయర్ పవర్ ప్రెస్సరదు మద్రాసు.

శ్రీః ఉపోద్ఘాతము.

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారు భాషారాధనతత్త్వములై పదేంద్రశ్రీచట నాంధ్రీకరించి యాంధ్రవాదైవి కళినవహైవేయముగా నర్పించినయీ శివపురాణ మాంధ్రలోకమునకు నుపదితిమే. ఇది భాషాభిమానులయు భక్తులయు గౌరవాచరము లంది యచితకాలమున ద్వితీయముద్రణభాగ్య మొందుటయే పశేం సార్థమై దీనిచాతకరంజకల్పమును బ్రకటించుచుండ నిది యిట్టి దని చెప్పఁ బూనుట పునరుక్తమే.

ఈశ్వరానుగ్రహమున భరతఖండముచాలితిభాగ్యదేవతగా నావిర్భవించిన చతుర్దశవిద్యాత్మకమైన విజ్ఞానరత్నఖనిలోనిది పురాణవిద్య. నైదికవాఙ్మయమున సంపదముఁ గనవచ్చునశివురాలనములైన వృత్తాంతములను విశదీకరించుట కారణముగా నది పురాణ మనఁబడినది. లోక వాఙ్మయమునందు ముందు కీమద్రామా యణముపిదప భారతసంహితయు నావిర్భవించినతరువాతనే బ్రాహ్మదినంజ్జలఁ బురాణములు పరిభవించ నారంభించినవి. ప్రకృతమైన కీశివపురాణమునుగూర్చి ప్రసంగించుటకు ముందు పురాణములనుగూర్చి యొకింత తెలుపుట యావశ్యకము కావోదు. కాని, యది యొకపెద్దచర్చనీయ విషయము. నారచియించిన సంస్కృత వాఙ్మయచరిత్ర ద్వితీయసంపుటమునందలి “పురాణములు” అనుకీర్తికగ్రంథిగ్రంథమును బాఠకులు చూచుదుగాక యనుతలంపున అందలిముఖ్యవిషయము నొకింత సంగ్రహించి యిందు తెల్పెదను.

పురాణములన్నియు వ్యాసప్రణీతము లన్నప్రవాచము సారస్వతమున వేళ్ళు నాటుకొని యున్నది. దానిని గదల్చలేము గాని అవి ఒకనోట నొకచోట నొక మాటు పుట్టినవి గావు సరిగదా పుట్టినవి పుట్టినట్లుగాఁ గూడ లేవనుటనిజము. ఈయవస్థ భారతసంహితకే పట్టినట్లు విదిత మగుచుండ నింకఁ దక్కినవానిమాట చెప్పనేల? మఱియు మహాపురాణములు పదునెనిమి దనియు, ఉపపురాణములు పదునెనిమి దనియు, వాటివేళ్ళనుగూడా పేర్కొనుచు శంపందలిగ్రంథపరిమాణమును మాత్రస్యాదిపురాణములుకొన్ని పురాణనామపట్టికలు చూపినవి గాని, అందొకపట్టి కయు విశ్వసనీయముగా లేదు. ఎట్లనఁగా? ఒకపట్టికలోని మహాపురాణము మఱి యొక పట్టికలోఁ గనరాదు. ఇంకొకపట్టికలో నున్నపురాణగ్రంథసంఖ్య వేటొకపట్టి కలో నెక్కువగానో తక్కువగానో కనవచ్చును. ఒకమహాపురాణముపేరు మఱి యొకచో నుపపురాణనామములో నుండును. ఒకయుపపురాణముపేరు మఱియొక మహాపురాణపట్టికలోఁ గనవచ్చును. మఱియు కొంత గ్రంథము పోవుట కొంత

యధికముగాఁ జేతుట కొంత యొకదానిలోని దింకొకదానిలోఁ జేతుట కొంతగ్రంథము తాఱుమా అగుట యనెడియవస్థ లన్నిపురాణములకును బట్టిన వని యే భావింప వచ్చును. అట్టి యష్టాదశపురాణములలోని దీశివపురాణము. దీనినిగూర్చి శైవ పురాణ తత్వజిజ్ఞాసువు లెఱుంగుట కొకింత

వాయుప్రోక్త మగుటంజేసి వాయు వాయవ్యనామముల దీనికిఁ దొల్లి వాడుక కలదు గాని, తరువాత వాయు శైవపురాణములు వే అన్నప్రతీతి వచ్చినది. దీనికంత కును లేఖకపాతకదోషమే కారణము. తుదకుశైవపురాణములోని పంచైందువేల గ్రంథము మాత్రమే వాయుపురాణం బనుపేర బొంబాయినగరమున మొదట ముద్రిత మైనది. ఇవి రెండును వే అన్నభ్రాంతి స్థిరపడినది. కాని, యీరెండు నొకటియే యని మత్స్యపురాణాదు లీక్రిందివిధముగాఁ దెలుపుచున్నవి.

శ్లో॥ “యత్ర త ద్వాయవీయం స్యా | దుద్రహాహత్యైశ్వర్యంయతమ్
చతుర్వింశత్యహసాశ్రీ | పురాణం శైవముచ్యతే.”

“ఇతి శ్రీవాాయుపురాణం శివావరాహ్వాయం సమాప్తమ్”

“ఇతి శ్రీవాాయూక్తచతుర్వింశతి సాహస్రాయాం | శివ సంహితాయా | ముత్తర ఖండే నారదమాహాశ్మేయే.”

విష్ణుపురాణ మిచ్చినయష్టాదశపురాణనామపట్టికలో శివపురాణమున్నది. వాయవ్యములేదు. వాయుపురాణములోనిపట్టికలో శైవము లేదు.

ఇట్లు భిన్నభిన్న పాతములు గనవచ్చినా వాయుపురాణమే శివపురాణమను మాట పెక్కింటు నున్నదిగావున దానిని నమ్మవచ్చునుగాని కొన్ని యుపపురాణములు పైరెండును వే అన్నవి. మాగ్డోనలు మొదలగు గ్రంథపరిశోధకు లొకరిద్దఱు సీరెండును వే అన్నారు. శివావరాహ్వయవాయుపురాణముకంటె వేఱుగా నొకశివపురాణము కనవచ్చుటయే యట్లనుటకుఁ గారణము గావచ్చునుగాని యావిషయ మింకను బరిశీలనీయము.

ఇట్లు వివిధరీతుల నున్న పూర్వోక్తవాక్యములనుబట్టి మనయీశివపురాణము “అటా - యిటా” యన్న సందిగ్ధావస్థలో నిది మహాపురాణములలోనిదే యని నే నభిప్రాయపడియున్నాను. ఇక నిదియును దక్కినపెక్కుపురాణములవలెనే మతాభిమాను లగు పాఠకలేఖకులగ్రంథప్రక్షేపాదిసాహసవిధులకు గుఱి యైన దనక తప్పదు. ఆదికావ్య మైన శ్రీమద్రామాయణమందు కొంచెముగాను భారతసంహితయందు గొప్పగాను, ప్రక్షిప్తస్థల నధ్యాయములును బరిశోధకులకు దృగ్గోచర మగుచుండ నింక పురాణములమాట చెప్పనేల ?

పరిశ్రమపురాణోత్పత్తి మొదలుగా నడతెగక భరతఖండి మంతటను బుర్రా
 పరనశేషణములు చెండును భారతీయార్యజాతుల నిత్యకృత్యములై యుండెడి వనుట
 సుప్రసిద్ధము. దానంతేసియే మైహికాముష్మికవిష్ణునము సార్యజనీనమై వ్యాపించుచు
 వచ్చినది. అదే అక్షరాస్యులు కానివారికిఁ గూడ నీతియు భగవద్భక్తియుఁ గలుగు
 టకును ఆస్తికమతము లింతదనుక దేశమునలుడెసల నిలిచియుండుటకును దేశ మెన్ని
 కష్టములపాల్పడినా హిందూమతాచారములు నిర్మూలము గాక నేటికిని దృఢోచర
 మగునుండుటకును విగ్రహారాధనవిధి వివిధమతములవాఁని విశుఁకుండుటకును ముఖ్య
 హేతు వగుట మున్నూటికి సత్యము. మఱియు అట్టి పురాణపరనశ్రేణాచార
 మార్యావర్తదక్షిణాపథముల నలముకొన్నకాలమం దనఁగా క్రీస్తు పూ. ఏకాద
 శాబ్ది మొదలుగా క్రీ. శ. ఆస్టదశశతాబ్దికడవటిఁజకుఁ గలమధ్యకాలమందు తత్తన్మ
 తాభినివిష్టులగు పారాణికులభక్త్యుత్పాహతిరేకము కారణముగాఁ దత్తద్దేవతా
 మహత్త్వప్రతిపాదక మైన సూక్ష్మగ్రంథము కొంచెముగానో గొప్పగానో వైవ
 వైష్ణవశాక్తాదిపురాణముల నన్నిటఁ బ్రవేశించి యన్నదనుటయు సత్యము. అట్లా
 సేతుహిమాచల మార్యజాతులవారు భక్తిమార్గముల నిత్యసంతుష్టు లగుచున్నకొలఁ
 దిని దాము నందందు పుష్టి గాంచుచు వచ్చి నేడు ప్రత్యక్షమగుచున్నమహా పురా
 ణములలోని దీశివపురాణము. ఇది చిరకాల మాంధ్రముగాకపోవుట శ్రీనాగవీరయ్య
 శాస్త్రిగారి యదృష్టము. తగినవిద్యత్కవిచేతులోఁ బడుట భక్తలోకముభాగ్యము.
 స్వతంత్రించి యొకకావ్యము నిర్మించుటకంటె సంస్కృతగ్రంథమును దెలిఁగించుట
 మిక్కిలికష్టము. అందును బదునొకండు ఖండాత్మకము లైనపెద్దభాగములతోడి
 యిరువదిసార్లువేలగ్రంథ మగు సీమహాపురాణమును భక్తపాఠకజనమనోరంజన మగు
 సులభశైలి నాంధ్రీకరించుట కష్టాతికష్ట మని వేఱ వచింపనేల? అట్టిభునకార్యము
 నిర్వహించి కృతార్థులైనవారు శ్రీనాగవీరేశ్వరకవిగారు. ఆమహాకృత్యమందలి కొన్ని
 విశేషవిషయములను బారకులదృష్టికిఁదెచ్చుటకై యీచిన్నవ్యాసము వ్రాయుచు
 న్నవాఁడను నేను. ఈవని మైనా నేటిగ్రంథప్రకటనాచారమును బట్టివచ్చినదిగాని
 యన్యముగాదు.

“పురాణం పంచలక్షణ” మృనులాక్షణోక్తి కనుగుణముగా నిది ముందుగా
 సృష్టిఖండముతో నారంభమైనది. నారదుఁడు లేనిపురాణము లేదుగాని యీఖండ
 మందలి యాదేవ్వికథ యపూర్వము వద్భుతమునై కనవచ్చును. ఇది శివపురాణ
 మగుట మొట్టమొదటనే శివమహత్త్వ మప్రతిపాత మని యుద్బోధించుటతో యన
 “శ్రీవిష్ణువు భూతలమున శ్రీరాముడై యవతరించి వాసర సాహాయ్యంబు నభిల
 షించు” ననుటకు హేతువుగా శివమాయావిష్టుడగు నారదమహర్షి శాపము చూపఁ
 బడినది. రుద్రాదులయత్పత్తులచే సార్థకమైన యీఖండమందలి చిన్నచిన్న కథలెల్ల

పాతకులకు సుబోధకము లగునట్లు చక్కనిశయ్య నాంధ్రీకరించుటలో నీకవి కృత్యాద్యవస్థ నెక్కువగాఁ జవిచూచియుండునని చెప్పక తప్పదు. అది యటుండ నీ పురాణముపదేశించిన శైవము ద్వైతముగాక శివాద్వైత మున్నవిశేషవిషయము గూడ నీ ఖండమే తెల్పుచున్నది.

గీ॥ సచ్చిదానందరూపుడఁ జన్మమూర్తి | యగు పరబ్రహ్మమేనుమూఁడగువిధముల
బ్రహ్మవిష్ణుమారాఖ్యులఁ జరగి సృష్టి | రక్షణాంతములొసరింతుఁ జట్టులేక.

ఒకచోట వర్ణింపఁబడినవిషయ మా పురాణమునందే మఱియొకచో వర్ణింపఁబడుటయు ఒకపురాణములో వర్ణితమైన కథ మఱియొకపురాణములో వర్ణిత మగుటయు సర్వపురాణ సాధారణమేకాని యీ పురాణములో నితర శైవపురాణములలో లేని నూతన వర్ణన లెక్కువనుట తధ్యము. పార్వతి శివుని పరిచర్యనాచరించు విషయము పెక్కుచోట్ల వర్ణితమే కాని యది యిందలి పార్వతీఖండమున నొకీంత త్రొత్తదారి త్రొక్కినది. అమాటలు కొన్ని-హిమవంతుఁడు శివుని సమీపించి నాకూతురు చేయునపర్య సంగీకరింపు మని కోరఁగా నతండన్నమాట.

ఉ॥... ఈవగిదిఁ బల్కుకు మింక నగాధిరాజ! యో

షావళి యేడఁ యోగులనఁ జుట్టుము లేడఁ యెడందఁ గాంచుమా!

(శివపురాణము - ౧౮౮ పుట)

అప్పుడు తండ్రినివారించి పార్వతి శివునకు త్తరమిచ్చినది. అందలి మాటలు రెండు

వ. లోకమునందు దేహు లెంతవఱ కిందిర్యజన్యజ్ఞానాను భవంబు గలిగియుండు రంతదనుకఁ బ్రాకృతులొట స్పష్టంబు

ఉ॥ మాటలు వేయునేల వినుఁ మా! యనుమానము మాని సర్వముక

దేట యొనర్చెదక బ్రకృతిఁ నేజురుఘండపు నీవు సుంతయేక

బూటక మే దిటక నగుణఁ మూర్తివి నాదము నొదు వీవు నా

కూటమిఁ బాసి సుంత యొనఁ గూర్పఁగలాడవె నిర్గుణుండవై!

అందుకు శివునిప్రత్యుత్తరము శివపురాణము ౧౮౯-౧౯౦ పుటలు

మ॥ గిరిజా! నీ విటు సాంఖ్యవాదినివి కాంతీంపక నిషేధింప ని

ష్ఠరహా నట్టులె చేయు ప్రత్యహము నిఁచొచ్చ నాకు తుశూప నే

బరమేశానుడ నేని మాయకు దురాఁ పస్థానభూతుండ నే

దరమే నన్ను జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోక చూడఁమునీ!

ఇక నీ ఖండము చతురపంచమాశ్వాసములందుమా, అవి చదువువారు “పార్వతీపరమేశ్వర కల్యాణము” అనుప్రబంధము చదువుచున్నట్లు భావింపకపోదు. అందలి రచన ప్రబంధశైలి నేయాళియించినది.

ఇందలి ఖండములన్నియుఁ బ్రత్యేక మొక్కొక్క కావ్యముగాఁ బాఠకులు చదివి యానందింపఁదగినట్లు శ్రీశాస్త్రిగారి యనువాదము మృదుమధురమై మంచి పాఠమునఁ బడినది. ఇందు కొకటియే డుదాహరణములు:—ఉత్పత్తికాలకృత మైన సాంధ్యరాగ వర్ణనము.

ఉ॥ అంత దినాంతమై యలర * సర్వమదేవుఁ డపూర్వదిక్పతికా
సంతస మొప్పుఁ జేర నది * హనుగ మానికపున్నివాలి న
త్యంతముదంబుతో నొసగఁ * నారతనంబులదీప్తి తీర నా
వంతగ సాంధ్యరాగరుచి * విశ్వవిమోహన మాచు భాసితా ।

ఇక నిది పార్వతికిఁ బలివ్రాతాధర్మములు బోధించు విప్రసతిమాట -

చ॥ ఒకసతి భానుమండలికి * నుచ్చతరస్థలి నుండె భర్తతో
నొకసతి దాఁడిగ్రామూర్తులను * నుయ్యెల బాలురఁజేసి యూపె నిం
కొకసతి వింధ్యగర్వహర * జోగ్రుని జీవితరాజ్య యయ్యె వే
తొకసతి మిత్తి గెల్చి మఱి * యొక్కతె భానుని నాఁగె నంబికా !

కుమారస్వామి జననము తారకాసురసంహారము మొదలగు కథాభాగములను బాఠకు లాయాపురాణాదులఁ గని యుండకపోదు గాని ఆ విషయములను సవిస్తరముగా వివరించు నిందలి కుమారఖండము చదివి యాహ్లాదింపఁదగినది.

దానితరువాత లీలాఖండ మంశుమా యది శివలీలలకుంబోలె నుకవితా లీలలకును గుఱియై యలరారుచున్నది. అందలి దొకకథాంశము.

పుణ్యమూర్తులు మహారాజ దంపతులునై నుతిగన్న నలదమయంతుల చరిత్ర భారతమునందును నైషధాది కావ్యములందును వర్ణిత మగుటవిదితము. వారి పూర్వజన్మవృత్తాంత మిందలి యతినాథ లీలలో హృద్యముగా నభివర్ణిత మైనది. సద్వర్తనులు శివభక్తులు వనేచరులునైన భిల్లదంపతులలో భిల్లి దమయంతిగాను, భిల్లుడు నలుడుగాను జన్మించిరి. వారిపెండ్లికి రాయబారము నల్ప మహేశ్వరుడు రాజహంసయై జన్మించెను. ఈకథలోఁ గర్మవశమున భర్త మృతి చెందఁగా భార్య యగుభిల్లి సహగమనము చేయఁబూని చితికిఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి యతినాథరూపమున నందున్నశివుడు వినుచుండ శివభక్తి పతిభక్తుల మూర్తియో యన శివుని మనసార ధ్యానించుచున్నమాట యిది.

శ॥ తెలిసీ తెలియనినాచే । తల ననుచిత మెంతయేని * తనరెడఁ గృపనా

కలుషములఁ బాపు మిదె జోతలు చేసెద దేవదేవ ! దర్శకదమనా !

భారతమందలి చిన్నకథ యాధారముగా భారవిమహాశివి కిరాతార్జునీయ మొనరించెననుట ప్రసిద్ధము. ఆకథ వాయుపురాణమందువలె నీ శివపురాణమందు

సీమజ్ఞేదముగాఁ గనవచ్చును. ఇట్లే యెన్నోకథ లతిసంగ్రహముగా నో సంగ్రహము గానో యన్ని పురాణములందును గనవచ్చు ననుట పాతకులెఱుంగని విషయము కాదు. మఱి యుమాఖండమందలి యొకటి రెండువిషయములు.

శ్రీకృష్ణుడు శివునిగూర్చి తపస్సుచేయుట బహుత్ర కనవచ్చును. దుక్కిణిదేవి పుత్రీవాంఛదీర్ప నతఁడు తపస్సొనర్పఁ గైలాసయాత్ర సాగించినట్లే జాంబవతీ పుత్రీవాంఛ దీర్చుటకై తప మాచరింప హిమాలయయాత్ర యొనర్చినాడు. ఇందలి విశేషము కృష్ణునికి మహర్షి యగు నుపమన్యుడు ముందుగా శైవదీక్షయిచ్చుట. మఱియుఁ దపోసంతర మతనికిఁ బార్వతీ పరమేశ్వరులు పృత్యక్షమై యెనిమిదేసి నరములిచ్చుట, అవి చాలవనుకొని యుమాదేవి భక్తునియొడఁ గల వాత్సల్యముతో,

“నే హుళక్కిఁ బల్కును భార్య సహస్రకౌశల్యంబును దారవల్లభ్యంబును బాంధవప్రేమను గనెదవు. నీ యింట నిత్యమేడువేల ద్విజాలు కుడుతురు” అనుచు మఱియొన్ని నరము లడుగకనే యిచ్చెను.

తొలిముద్రణమం దతిసంగ్రహముగా నున్న శ్రీరామచరిత్ర మీ ముద్రణ మందు పుష్టిఁగాంచి యింపగురూపముతో దర్శన మిచ్చుచున్నది. మురారి కవి యన్నట్లుగా నిట్టి యనతారపురుషుడు జగత్తులో మఱియేఁడి! అట్లే సీతారాము లను స్తుతింపని పురాణమేదీ! రావణసంహారానంతర మగ్నిపరీక్ష యైనంత బ్రహ్మ దేవుడు సీతను శ్రీరాముని కప్పగించుచుఁ బల్కినమాటలివి.

చ॥ పరమపతివ్రతానుణిని † బామరుడట్టులు పల్కి తగ్గులం
దుఱుక నుపేక్ష చేసితి విదొప్పన చెప్పము రామచంద్ర! నీ
చరిత్ర మెఱుంగవైతి నలఁచకృధరుం డగువిష్ణు వీర యీ
నురుచిరగాత్రి శ్రీరమణి † చుమ్మలుమాన్విసతిఁ గ్రహింపుమా!

ఈపురాణము శివాద్వైతవర మని కైలాసఖండముకంఠోక్తి నిట్లన్నది.

క॥ అద్వైతము శివవాదం । బాద్వైతంబును సహింస † దరయు మది ముసీం
*దా॥ ద్వైతము సత్వరము శి । వాద్వైత మనత్వరంబు † హరు వొప్ప నిలక.

ఇం దుపాంత్యముగా నున్న వాయవీయఖండము శైవతత్వసారబోధక మనుట నిస్సంశయము. ఇతరపురాణములందును ఈపురాణమందలి యితరఖండములందును జగదుత్పత్తిస్థితిలయాదిప్రసక్తి లేకపోలేదు కాని యీఖండమందు వాటిప్రశంస వినూ

* టిప్పణి—శివాద్వైతము—చిదచిచ్ఛక్తి విశిష్టశివాద్వైతము—ఇదియే శైవాచార్యులచే సంకీర్తితమైనది.

తనమై వేద్యాంశముఁ గనఁజేయ విస్తరించినది. ఇతఁ కట్టకడపటివిద్యేశ్వరభండము ప్రధానముగా భక్తులకును శివతత్త్వజ్ఞానువులకును పూజాజవలింగధారణాదిక ముప దేశించుచు శైవమతము దేశమున విస్తరింపఁజేయువిధానము నభివర్ణింపుచు మోక్ష సిద్ధికి భక్తి మూల మనుపరమసిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించినది. వేదశాస్త్రాభిమత మైన పూజాభిషేకాదివిధానముల శివుని నిష్కామబుద్ధితో నర్పించువారు తుదను శివసాయుజ్యమునొందుదురని సాయుజ్యముక్తినువదేశించినది.

ఇట్టిపురాణము నీతిభక్తిముక్తిమార్గము లుపదేశించుచు నాంధ్రభాగవతము మాడ్కి నాదరణీయమై వెలయుచున్నది. ఈరెండును పరస్పరసన్నిహితములైన పుర ముల జన్మించిన వగుటచే అక్కఱిపోకడలు కొన్ని యీచెల్లెలు నేర్చుకొన్నది. అదిసహజము గదా. ఇందొక తె శ్రీవిష్ణువు నింకొక తె శ్రీశివు నాశ్రయించిరన్నచేత కాని,

“యథా శివమయోవిష్ణుః । రేవం విష్ణుమయశ్శివః” అన్న యద్వైతభావ మీయిద్దఱి హృదయముల నంతర్భూతమైయున్నది. కావున శ్రీమద్భాగవతముకై వడి నీశ్రీశివపురాణము నాంధ్రులయాద రాభిమానముల నందఁగలదని యాశించుచున్నాను. ఇతఁ నిందలికథావిషయప్రశంసను సంగ్రహించుచు శివేశ్వరులు వివాహవిధినిగూర్చి తెలిపిన భేదాభిప్రాయములు మాత్రము తెలిపెదను.

ఈక్రిందివిషయము పార్వతీభండము చూడవయాశ్వాసములొనిది.

“లోకములో కామునివంటిదుష్టుడు లేడు. వానిమూలముగా దేవమానవ లోకముల జరిగినయశార్యము లన్నియున్నీ కావు. కావుననే నేను వానిని మాడ్చితిని. మీ రెవ్వరును స్త్రీలను చేరనీయవద్దు. నేను పార్వతిని పెండ్లాడను” అనుచు శివుడు దేవతలకుబోధించి యెక్కువగా స్త్రీనిందగావించెను. అపుడు శ్రీవిష్ణువు లోకములో స్త్రీవంటివస్తువే లేదనుచు స్త్రీస్తుతి గావించి నీవు లోకరక్షణార్థమై పార్వతిని పెండ్లాడఁదగునని శివుని వేడుకొనెను. వినఁజదువ నింపైన యీ ప్రసంగ మవశ్యవత సీయము. ఇతఁ నీపురాణమందలి భాషావిషయమును గూర్చి రెండు మాటలు. శ్రీనాగవీరయ్యశాస్త్రిగారు శ్రీనాథపోతనాదులరీతుల ననుసరించి ధారాశుద్ధిగా రస వంతముగా రచన సాగించి రమట నిర్మివాడము. అర్వాచీనాంధ్రీకపుల రచనలలో దొరలినట్లే యిందు నందందు కొన్నిలాక్షణికదోషములు దొరకపోలేదు. పైయాక రణులకుఁ గాళిదాసకృతులలోఁ దప్పలుకనరాలేదా? అందుకే “ప్రమాదోధిమతా మపి” అన్నారు పెద్దలు. ఇంతకు నింతటియుద్గ్రంథము నిర్మించునపు డెంతటివారి కయినఁబారపాల్లు రాకపోవు. తిక్కనవంటిమహావిరచనలో నొకచోట (కాంతి 1-14) “గాండివిన్వ బల్లి తిటు కన్లునిటంపకవచ్చితేని” అను ధర్మరాజవాక్యమున్నది.

ఉత్తమపురుషక్రియలోని దృతము లోపింపరా దని యతనికిఁ దెలియ దందురా ?
 “పల్కితిని గడ్డుని జంపక” యనుట కెట్లో “పల్కితిటు” పడినది. అది కవి
 ప్రమాదమో లేఖకప్రమాదమో!! అట్లే యీపురాణమందలి 618 పుటలో “అగ్ను
 లం దుఱుక నుపేక్ష చేసితివి యొవ్వనె” అని మధ్యమపురుషేశ్వరమునకు సంధిలేని
 దోషము కనపచ్చినది. అది కేవలము ప్రమాదమే. “ఉపేక్షచేసి తివిదొవ్వనె” అనఁ
 దగినచోటు గదా! మఱియొకచో 649 పుటలో. “మునీం । ద్రా ద్వైతం బశ్వర
 ముశి । వాద్వైత మనశ్వరంబు” అనుచో “అశ్వరము” వడుటయుఁ బ్రామా
 దికమే “మునీం । ద్రాద్వైతము నశ్వరముశి” అని మలభముగా పనిన సరిపోవును.
 ఇట్లు పెదకదారకొన్నచో జ్ఞానకృతములో, అజ్ఞానకృతములో ఏవో దోషములు
 దొర్లని ప్రస్తావన కనబడదు. అందుచేతనే ఆర్యక్షేమేశ్వరకవి యిట్లు నీతిచెప్పి
 నాడు.

“దృష్టం కిమపి లోకేస్మి । న్ననిర్దోషం ననిర్గుణం । ఆవృణుధ్వమతో దోషాన్ ।
 వివృణుధ్వం గుణాన్ బుధాః”

అబ్బయామాత్యుఁ డిట్లుచెప్పినాడు

“సుకపులసూక్తులందు సరసుల్ నెరసుల్ పెడుకంగఁ జోరు”

ఇక నీహ్యాసము. ముగించుటకు ముందు వల్లీసాందర్యవర్ణనమందలి చొకటి
 రెండు, భిల్లతనూజ యగువల్లి పెండ్లికూతురు, శివతనూజుఁ డగుకుమారస్వామి
 పెండ్లికొడుకు. వారి కన్యోన్యము మోహము గలిగింప రాముబారము నల్పువాడు
 నారదుడు. క్రీనాథాదు లొనర్చివశ్యంగారవణాసలను తలపింపఁజేయున దీఘట్టము.

పుటలు 313-318.

“గీ॥ బాలయొడలిచాయ † పస కోడి యవరంజి
 యవ్వ చెంది స్వర్ణ † మయ్యెఁ బుడమిఁ
 దగినవారిలోడఁ † దగుఁ గాక మచ్చరం
 బధికులందు నొంద † హాని గాదె.”

“క॥ కమలము కమలము శశిబిం, బము శశిబింబమె యరయ స † వతు వచ్చునొకో
 కమనీయకోమలం బగు, రమణీమణిమోముతో న † రాతివిఘాతీ!”

“సీ॥ చక్రవాకస్తని † సారంగలోచన † భానురశంకరా † భరణవేగి-”

“సీ॥ కెంపువా తెరఁ జూచిఁ యింపుఁ జెందితిగాని । యార్తి దీరఁగఁ జేసఁ నాననైతి”

“సీ॥ అవధూతయై పృథ్వియంతఁ గ్రుమ్మరువేల్పు । జడదారి యేటి కిచ్చటికివచ్చె”

“సీ॥ లలితవీక్షాప్రియా • లాచాక్షరములఁ జే । తమలర్పఁ బ్రణయంబుఁ దలవనైతి,”

“ఉ॥ దాయనుబోలె బాసితిఁ గ • దా యనువేతొకమాట తోచలేదా యను.”

ఇట్లు సరసభణితిని వల్లికార్తి కేయులయన్వోన్యావలోకనము మొదలుగా వివాహమువఱకుఁగలకథాభాగమంతయు నిం పగువర్ణనలతో నలరారుచున్నది. ఇది తని విడిచిఁజదువఁదగినపురాణముగాని రోవోనాలుగుపద్యములుదాహరించినంతమాత్రమున సరిపడునా ?

ఈమహాగ్రంథముతోలిముద్రణమే చక్కనిపీఠికచే నుపోద్ఘాతముచే నలంకృతయై యున్నది. క్రీనాగవీరయ్యశాస్త్రిగారును నేమను బరస్పరము చూచుకొన్నవారము గాము కాని వాగు శతావధాని చేసినట్లెంకటశాస్త్రిగారి శిష్యులగుటచే విఖ్యాతయశస్కులును మాగురువద్యులు నగుశ్రీచల్లభహ్యయశాస్త్రి గురుసాదుల విద్యాచంకములోఁ జేరియున్నారు. అది కారణముగానో, ఈముద్రణమునకు మఱి యొక యుపోద్ఘాతము చేపుతలంపుతోనో నన్నిదివ్రాయఁ గోరిరి. ఏ మయితే నేను! ఆవిద్యత్కవీంద్రునియభిలాష మస్యభాకరించుట యపచారమని తలంచి నానేర్చిన కొలది నివ్యాసము రచియిఁచితిని. దీనియోచిత్యానాచిత్యములకుఁ బాఠకలోకమే ప్రమాణము.

ఓం శాంతిః.

శ వ శే క్ష ర ము }
12—1—1958 }

మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి
విశ్రాంత సంస్కృతాంధ్రాధ్యాపకుఁడు
ఆంధ్రవిశ్వకలావనివత్కలాశాల.

పాఠక మహాశయులారా!

పరమేశ్వరానుగ్రహముచే శివపురాణద్వితీయముద్రణ మిప్పటివఱకుఁ బూర్తియైనది. లోగడ ముద్రణమందఁడందు దొరలిన ప్రామాదికంబులగు నచ్చుతప్పలను జాలవఱ కిందు దిద్దితిని. లోగడముద్రణమందమాఖండములో నైదాటుపద్యములలో సంకుచితముగ నిమిడ్చియున్న రామాయణచరిత్రము నిందు విపులీకరించి 350 పద్యములను వ్రాసి ద్వితీయాశ్వాసముగ నమర్చితిని. అందందు రామణీయకమున కలరి శ్రీవాల్మీకీయము నందలిశ్లోకంబుల ననుసరించితిని. అది యొకదోసంబుగ గుణజ్ఞులు భావించరని తలంచెదను.

లింగవైభవఖండమందలి శివవ్రతములలో లఘురుద్రమహారుద్రాతిరుద్ర స్వరూపంబులను రుద్రజపాభిషేకహవనభేదంబులను శ్రీభట్టభాస్కరభాష్యమేరు తంత్రంబులనుండి గ్రహించి చేర్చితిని.

ఇక వాయవీయఖండమందు మున్నవదలిన షడధ్వపరిశోధనము మున్నగువానిని, సూత్రప్రాయముగ వ్రాసినభగవద్విభూతి మున్నగువానిని యథాతథముగ విశదీకరించి వ్రాసి రెండవయాశ్వాసము రచించితిని.

తైవాగమకారణోత్తరమునుండి శ్రీబ్రహ్మవిద్యోపాసనాపురశ్చరణాదులను గ్రహించి యిందుఁ జేర్చితిని.

విద్యేశ్వరఖండమందు శ్రీకైపుల మహాశివలింగపూజావిధానంబు గూడ తైవాగమోక్తప్రకారంబుగ సక్రమంబుగఁ జెసిగించి కూర్చితిని.

మఱియు నందందుఁ గొన్నియెడల నొచితి ననుసరించి యింతుక హెచ్చించితిని. సహృదయు లివ్వని నన్నిటి నారయుదురని యాసించెదను.

ఇక మూలగ్రంథమందునను నాంధ్రీకృతగ్రంథమందునను గొన్నియాడేవములను మిత్రులగువారు సూచించిరి గాని ముదితగ్రంథమందలి నాడుమున్నడిలో శివపురాణరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచధర్మంబులు చాలగమార్పై యుండుటనుబట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్నియెడల నింతుక వ్యత్యాసముగఁ దోచవచ్చును గాని విజ్ఞులవ్యానిని బాటింప రని వ్రాసియుంటిని.

ఇక నిర్గుణంబును దేశకాలవస్తుపరిచ్ఛేదశూన్యంబును నగుబ్రహ్మతత్త్వంబు గాక తక్కినసగుణులగుత్రిమూర్తులు జగదభ్యుదయంబునకై కామాభిలాషతోఁ ద్రోకత్తులనొందుటయు సంతానంబులనొందుటయు బురాణంబులందునను తదనుస్మృత కావ్యనాటకాదులందునను వ్రసిద్ధమే. అందుచే ఆత్మశక్త్యనుబంధకృతకామభావోక్తులవ్వారియెడల దూష్యంబులుగావు.

పార్వతీపరమేశ్వరభోగవర్ణనమును గుఱించి తత్కథాసంవిధాననిబంధనంబును శ్రీవాల్మీకిమహామునీంద్రునకుమ శ్రీకృష్ణద్వైపాయనమహర్షి కిని వైరుధ్యము

గన్నట్టకయే యుభయమునులును శ్రీరామాయణశివపురాణాదులం దొకేవిధముగఁ దదీతి నుదాహరించిరి. అర్వాచీనులగు ఆలంకారికులుమాత్రము నిషేధించిరి. శ్రీకాళిదాసాదిమహాకవు లానిషేధము నెక్కుడుగఁబాటించలేదు. కవికులగుచీకాళిదానులు కుమారసంభవకావ్య మందొకసర్గమంతయు అష్టమసర్గమంతయు శ్రీపరమశివుని సంభోగవిషయముగ రచించిరి. ఇతరకవులుగూడ శంభురహస్యాదిగ్రంథము లందు స్తోత్ర దాసే వృత్తాగసి భవ త్యుచితః ప్రభూతాం పాదప్రహార ఇతినుందరి నాస్మిదూయే-

ఇత్యాది పరమశివునికామోపచారోక్తుల ననువదించిరి. ఇఁక నిషేధము తక్కినసామాన్యజనులకేలేవిశేషంబు లుద్ఘాటించినట్లు-మిక్కిలి పచ్చి గాకుండ పోతోక్తి నుదాహరించిన నది చరితార్థమగును.

శ్రీవాల్మీకివ్యాసోక్తు లార్థంబు లగుట నయ్యవి యించుకమేరనుదాటినను వానికి వంకలేదు. శ్రీకాళిదాసు మున్నగువా రుచితరీతి నే యనువదించిరి. ఇఁక శివ పురాణమూలగ్రంథమందును అద్వాని దెనిఁించివాసిన నాయూత్పత్తియందు నీయాత్మే పమునకవకాశ మెట్లు?

అలంకారశాస్త్రమందేకాక శబ్దశాస్త్ర ఛందశ్శాస్త్రములందుగూడ తత్తన్ని బంధనంబులవ్యానియందు విగువుగఁ బ్రతిపాదించఁబడినను “నిరంకుశాకవయః” అనెడురీతిని మహాకావ్యములు మొదలుచేసి సామాన్యులకావ్యములరహకుఁగూడ ఈయవి సార్వత్రికంబుగ నిబంధితవిధులకు లోఁబడియుండక కొండొకమీఱుచునే యున్నవి. అవ్యానిని విజ్ఞులు రసైకగ్రాహులై పాటించుటలేదు.

ఇఁక శివునివైరాగ్యధీరత శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాశ్వాసమందలి(500) పద్యములో నెఱుంగఁదగును. శివుఁడు దన్నువరించి నేవించుచున్నపార్వతీదేవి స్వాగ్రహందుఁబరిచర్యలొనర్చుచుండఁగాఁ దదనుసంధానార్థమై ప్రయత్నించుచున్న మన్మథు సస్తమింపఁజేసి పార్వతిని బొమ్మని రతీదేవికి వరమిచ్చి తద్వక్షణంబున ఆసత్నిబాసి తైలాసుగిరినిఁ జేరినట్లుగాఁ జెప్పఁబడియుండఁగా ఇట్టిశివుని విరాగియన వలయునా! సామాన్యముషియనవలయునా! పరమేశ్వరుఁడనవలయునా! యోజింపుఁడు. లోకోత్తరరమ్యవస్తుసందేశానంబునఁ దద్వస్తుప్రశంస యొకదోనంబుగాదు.

తనన్ను చేయుచున్నపార్వతీదేవిని బరీక్షించుటకై శివుఁడు సప్తర్షులను బంపఁగా వారు శివాజ్ఞచే ఛలంబుగఁ బార్వతీదేవితో గొన్ని యనుచితంబులనే పలు కుదురు. అయ్యవి యథోక్తవచనంబులుగాక ఛలోక్తులగుట ననుచితంబులై నను సనుచితంబులుగావు. జగుప్సాకరవచనంబులనుటలోఁ గాలభేదంబునుబట్టి అయ్యదియుఁ బొసంగదు. ఇట్టివి ఇతిహాసశ్రేష్ఠంబగుమహాభారతమం దనేకంబులు గలవు. వానియం దొక టిందు .వాసి చూపుట యనుచితముగాదు.

భారతోద్యోగవర్వముందు మహావతివ్రతయగుచింద్రాశిని నహుషవరణంబు నక్షై దేవాచార్యునిసన్నిధానంబుఁ జేరి యర్థించుకొనుభుక్కుల యనుచితవచనంబు లును వాని కేవలమొంది యుల్ల సమాడి నిరసించినవాచస్పతి యుచితోక్తులును శచీ దేవీసూక్తులును విదితములు.

గుణనిధికథను నేను కాశీఖండమునుండి గ్రహింపలేదు. అది శివపురాణము లోనిదే శివపురాణముసృష్టిఖండములో ౧౭-౧౮ అధ్యాయములలోఁ గలదు.

శ్లో॥ అసీ త్కంపీల్యవగరే । సోమయాజికులోద్భవః । దీక్షితోయజ్ఞదత్తాఖ్యః ।
యజ్ఞవిద్యావికారదః ।

యదాయదైవ తాంపుచ్చే । దయే గుణనిధిస్సుతః । నదృశ్యతే మయా
గేహే । కల్యాణి । విదధాతికిం ॥ తదాతదేతి సా బ్రూయా దిదాసీంస బహిర్గతః ।
సాత్త్వా సమర్చ్య వై దేవా । నేతావత మనేహసం । అధీ త్యాధ్వయనార్థం స ।
ద్విత్యైర్విత్తై స్సమం యయా । ఏకపుత్రైశ్చ తస్మాత్ । ప్రతారయతి దీక్షితం ॥
నతత్కర్మచ తద్వృత్తం । కించిద్యేత్తి సదీక్షితః । ఇత్యాది అధ్యాయద్వయపరి
మితము. ఇద్దాని భాషాంతరీకరణమందు నేను గవితాచమత్కృతి యేమియుఁజూప
లేదు. ఇది ఇం దొకప్రధానకథ గాకూడులను ఇట్టివి పెక్కులు కథ లిందువల్లం
బులై యుండుటచేతను నిద్దాని సామాన్యధారలోనే వ్రాసినాను. శ్రీనాథకవిసారేణ్యు
లుల్లేఖించి రసోల్బణముగ వ్రాసినది కాశీఖండమూలగ్రంథము స్థలపురాణం బగుట
అందుఁ బ్రధానకథానాయకవిషయంబుఁ గూర్చి పెంచక గుణనిధిచరిత్రంబు వైత్యా
నరచరిత్రంబు బుధజన్మచరిత్రంబు గళానత్యుపాఖ్యానంబు మున్నుగాఁగలకథలతోనే
నిండింపఁబడినది. అట్టిగ్రంథంబు ప్రబంధీకరణమందు శ్రీనాథకవిబుధు లీయుపకథలనే
కొని యివ్వనియందు గననిష్పాదనం బొనరించిరి. ఎట్లులైనను శ్రీనాథకవిసార్వ
భౌములకును నాకును గొండంతయంతరం బున్నదని నే నెఱుంగుచును. ఇంక వారికి
నాకును మా కవితలకును బింబవ్రతిబింబభావ మెట్లు పోనఁగును.

తారకాసురయధభాగంబందుఁ దారకుని జంపెదనని వీరభద్రుడు సంరంభిం
వగా నారదముని యడ్డువడి నివారించుటనుగూర్చి తారకాసురుని వీరభద్రుడు
చంపఁగలిగినయెడలఁ గుమారోదయంబునక్షై యట్టి విస్తారయత్నం బేటికనిరి. ఇందు
శ్రీవీరభద్రుడు దేవతాపీడనంబున కోర్వక కుమారునికి సత్వరయధ్దంబును బోత్స
హించుటకై తా నట్లు కడంగెను గాని యన్యముగాదు. నారదుఁ డనుమానపడి వీర
భద్రునితో నట్లునుడివెను మతోకమాలుగూడ ఇట్లే శ్రీ వీరభద్రుడు సంరంభముఁ
జూపఁ గుమారుఁ డనికొ దొడంగెను.

శ్రీ శైరవకృత విధాతృపంచమశిరఃఖండన మందొకచోటఁ గర్రాంగుళీన
భాగ్గియులఁ జదివెననియు వేటొకచోట ననే విచ్చేదించెననియును వ్రాయుట

యందలి భిన్నభిన్నసరణినిగూర్చి పూజ్యపాదు లొకరడిగిరి. మూలములో నట్టులుండుట నద్ది మన్వంతరభేదముచే నట్లు జరిగియుండవచ్చునని యూహింపవలసియున్నది. ఇట్లు భారతమందుగూడ కర్ణజన్మవృత్తాంత మొకచోట సూర్యానుగ్రహముచే గుంతీగర్భ మితరులకదృశ్యమై దశమమాసంబందు ప్రసూతి నొందినదనియు వేటొకచో నద్యక్షగర్భ మార్గంబునుండి కన్బుడు జన్మించెననియును గలదు. ఏతాదృశంబుల నన్నిటిని వాచ్యలక్ష్మ్యవ్యంగ్యతాత్పర్యాభాముల ననుసరించి సమన్వయించుకొనవలయును. ఒకేమార్గమున నిర్వాహముగాదు*.

పంచమాదానారదసంవాదంబును జతుర్ముగధర్మములు మున్నగునవి భారతములోని విందున్నవనియు; బురాణాంతరంబులందుండిన యితరవిషయము లనేకము లిందు మరలఁజెప్పబడినవనియు ననిరి. సామాన్యముగ నన్నిపురాణములయందును జతుర్ముగధర్మములును నర్ణాశ్రమధర్మములును స్త్రీపురుషధర్మములు మున్నగునవి చెప్పబడియే యున్నవి. వీనిలో నొక్కటినేని చెప్పనిపురాణమే యరుదు. భాగవతము విష్ణుపురాణము శివపురాణము దేవీభాగవతము భారతేతిహాసము శైమినీ భారతము మున్నగుసర్వార్వగ్రంథములం దివి కలవు అందుచే నొకదాని కునకర్తముగాని మఱొకదాని కవకర్తముగాని కలుగలేదు. అన్నియనసరధర్మములగుటను నేయొకటి చదివినను నన్ని తెలియఁబడవలయు నని ప్రజేత లట్లువ్రాసిరి. కర్తృత్వంబుననుగూడ నివి యన్నిపురాణంబులందును నిలిహాసంబందు యోజింపఁబడియుండును. ధర్మంబులు మాత్రమేకాదు పెక్కులుకని లనేకోపాఖ్యానంబులుగూడఁ బలుకడల నుపపాదితంబులై యున్నవి. దానసేమియు బ్రత్యవాయంబు లేదు. పునరుక్తియఁగాదు. అది సర్వపురాణసాధారణమే !

వేటొకమిత్రులు మూలగ్రంథములోనివిశేషంబు లన్నియు విడువక తెనిగింపవలయు ననియు అట్లు దెనిగింపకున్న వాని నన్నిటిని మూలమునకుఁ దగిన వివరణముతోఁ బ్రకటించినను మేలేయనిరి. ఇందు నేను వారువ్రాసినయట్లు అట్టివిశేషంబులను జూరవిడువక తెనిగించియే వ్రాసితిని. చాలవఱకుఁ బునరుక్తములుగఁ దోచుకథలను అనవసరపు విప్రులీకరణంబులను విడిచితి నని నామనవి.

ఇట్లాధికశంకలు గాక శౌచికప్రసంగమందఁ గూడ చాలా అనువదమును దృతప్రకృతికముగాదనియు కళయని యొకమిత్రుఁడు దెలిపెను. కళాపదంబులకు “లిఙ్గధ్య కేవలవస్త్రీ” త్యాదిపరిమితి కలదు. అపరిమితవ్యూహములోనిది యిదికాదు. తత్పరిమితంబులకన్న భిన్నంబులు దృతప్రకృతికములే. ఇందులకు మహాకవుల ప్రయోగంబులు ప్రతిగ్రంథమందుఁగలవని చూపుట పెచ్చు.

* అసిమెల్యములగు సఖాగ్రంథులనని యవ్వయించుకొనవలయును.

ఇక నీయాక్షేపములకెల్ల నే నిట్లుసమాధానంబులను వ్రాయుట మూల గ్రంథమునకును ఆంధ్రీకృతగ్రంథమునకును సుంతకలంకము వాటిలునేమో యను శబ్దచేఁ బ్రసక్తమైనది గాని వేఱుగాదు.

ఇక నాయాంధ్రీకరణంబునుగూర్చి ప్రథమ ముద్రణమందలి మున్నుడిలో విశదముచేసియే యుంటిని. ఎల్ల వ్యక్తులను “సహృదయాఃప్రమాణం” బనియే విశ్వ సింఁచెదను. ఈకూర్పులోగూడ నందం వ్రాదవినముద్రణప్రమాదంబులను దిద్ది శుద్ధ పత్రికలోఁ జేర్చితిని. ఇంక నేవేని యున్నచో యథోచితముగ దిద్దికొని చదివికొన వేడికొలు.

ఇక నిం దుపోఛాతమును వ్రాసియుచ్చుటకై అభ్యర్థనమాత్రా వ్యవధానంబు ననే శ్రమయునక సాదరంబుగ నంశీకరించి పాత్రముఁ దెప్పించికొని చదివి విమర్శన పూర్వకముగ నుపోఛాతమును వాత్సల్యముతో వ్రాసి పంపిన విద్యత్కవివరేణ్యు లాస్మాకీగురుసతీప్రులు గురుతుల్యు లాంధ్రీవిశ్వకలాపరివత్కలాశాలా విశ్రాంత సంస్కృతాంధ్రీపాఠ్యాయులునగు బ్రహ్మశ్రీమల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రుల వారికిఁ గృతజ్ఞుడనై భక్త్యంజలులతోఁ ద్రికరణ పూర్వకాభివందనంబుల నర్పించు చున్నాను.

మఱియు నీగ్రంథంబు నాదరంబుతోఁ జదివి స్వాభిప్రాయంబులను వ్రాసి పంపినట్టివిద్యత్కవివర్యులకు నమోవాకంబులర్పించెదను.

ఈ గ్రంథ పునర్ముద్రణమునకు భారము వహించి సర్వసన్నాహంబొనరించి యంతలోఁ గాలవిపాకంబున దేహంబుఁ బాసిన ఉదారశ్రీఘ్నండు మ॥ రా॥ శ్రీ గోపి సెట్టి రత్నయ్యశ్రీష్టి యాత్మకు శాంతిగలుగుఁగాక.

ఇక నీయనద తప్రప్రండు చి॥ చంద్రమాళికి చిరాయురారోగ్య భాగ్యముల నిచ్చుటకును, ఈగ్రంథ పునర్ముద్రణమందు సాహాయ్య మొనర్చినట్టి మిత్రుండు మ॥ రా॥ శ్రీ తేపుట రాజయ్యకును నిర్విఘ్నంబుగ సౌకర్యయుతముగ నీ శివపురాణ గ్రంథ మును ద్వితీయముద్రణంబొనరించినట్టి మిత్రుండు పీమియర్ ముద్రాక్షరశాలాధి కారి మ॥ రా॥ శ్రీ కొండ శంకరయ్యకును దీర్ఘాయురారోగ్యైశ్వర్యంబుల నిచ్చుటకును బరమేశ్వరుని బ్రార్థించుచున్నాడను.

ఇట్లు విద్యత్కవివిధేయుండు

ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి

నం॥ 48 మార్చి 1906

సికింద్రాబాద్.

విద్యదభిప్రాయములు.

సాహితీసమితి ఒంగోలు

10-3-1958.

శ్రీ మహాపాఠశాల, సాహిత్యచార్య, సాహిత్యసమాఖ్య
కవింద్ర, స్వామి శివశంకరశాస్త్రిగారు.

శివపురాణము అష్టాదశ మహాపురాణములలో అంతర్గతమైనది. గీర్వాణ వాణిలో ఇది 24 వేల గ్రంథము. ఆంధ్రములోని కీపవిత్రకోశము పరివర్తనమైనచో బాగుండునని తలచెడివాడను. మల్లాది విశ్వనాథ కవిరాజును మిక్కిలి ప్రోత్సహించినాను. గ్రంథము పూర్తి చేయకముందే ఆయన లింగైక్యము చెందినాడు. వచనరూపమున నున్న శివపురాణము చూచినాను. సందిరాజు చలపతిరాయ కవి చేసిన పరివర్తనము తిరుగవేసినాను. ప్రకృతానువాదము పఠించి ప్రమోదము చెందినాను.

ప్రకృతానువాదకర్త శివశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు దీనిని రచించుటకు సర్వధా అర్హులు. జన్మతః వీరు ఆరాధ్యక్షేత్రము; శివభక్తులు. శైవ సంప్రదాయము అనూచానసంపదగా గలిగి ఉత్తమగురువులకడ విద్య లభ్యమింది నలక్షణమైన కవిత్వము చెప్పగలిగినవాడు. నిజజననీజనకులయెడ భక్తియుక్తులైన శాస్త్రిగారు తమరచనను తల్లిదండ్రులకే అంకితము చేసి ధన్యులైనారు.

ఇందలిభాష నిర్దుష్టము సరళము. శైలి సుదీర్ఘగ్రంథమున కనుపయిసది. కావుననే పఠనములో నెచ్చటను విసుపు పుట్టదు. ఇందు కొన్నియెడల శబ్దార్థాలంకారములు కొన్నియెడల గర్భకవిత్వము గోచరించును. వర్ణనములలోను సంభాషణలలోను కవిచాతుర్యము కానవచ్చును. ప్రసిద్ధములైన వృత్తములను అనువాదనకర్త సమర్థతతో నడపినారు. కథాసంధికై కల్పించిన వచనభాగములుకూడ హృద్యముగా నున్నవి. సందర్భానుసారముగా కావ్యకళ సువ్యక్తమగుచున్నది. మాతృకలోని భాగములకు సంహిత లని పేరు. ఇందులో ఖండములన్నారు. మక్కికి మక్కియన్నట్టుగా అనువదింపఁ దలచ లే దని ప్రస్తావనలోనే శాస్త్రిగారు వక్కాణించినారు. ఈపవిత్రగ్రంథమును సంపూర్ణముగా సంతరించిన శాస్త్రిగారు కృతకృత్యులు.

—శివ.

శ్రీ వైవమహావీరాధ్యక్షులు విద్యార్థిగోమణులు శ్రీ లోకారాధ్యులు
బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ వీరేశలింగశాస్త్రిగారు ప్రిన్సిపాల్
శ్రీ విశ్వేశ్వర ఓరియంటల్ కాలేజి వరంగల్.

18-3-1958

శివపురాణము.

అష్టాదశ మహాపురాణములలో శివపురాణ మొకటి. ఇట్టి మహాపురాణము సులభమైనదిలో పండితపామరుల కెల్ల రుచించునటుల ఆంధ్రభాషలోనికి పరివర్తించిన మహాకవులు శ్రీ లోకారాధ్యులు ముదిగొండనాగవీరయ్యశాస్త్రిగారు. వీరు శికింద్రాబాదువాస్తవ్యులు. హరదత్త విజయాది గ్రంథములు సరసముగా రచించినవి మఱికొన్ని గలవు.

ఈ శివపురాణము నందలి ప్రతిపద్యము సాలంకారము సాభిప్రాయముగ నుండుటయే గాక కథాసందర్శనంఘటన మత్వంతరమణీయముగా నున్నది. పంచ లక్షణలక్షితమై సలక్షణముగ సులలితరీతులచే సహృదయుల హృదయము నాకర్షించుచున్నది.

శివచరిత్రములు శివభక్తచరిత్రములు శివలింగభేదములు పార్థివలింగ పార్థి లింగ పూజావిధానములు తత్ఫలములు ధాన్యాదులు పుష్పపత్రము లెట్టివి శివార్చన కర్తవ్యములైనవో వాటిఫలము లేవో సుస్పష్టముగ నచింపఁబడినవి. పార్థివలింగ పూజకును స్వేచ్ఛలింగపూజకును భేదము చక్కఁగా వచింపఁబడినది. శైవసిద్ధాంతము ద్వాదశపూజలు చతుర్వింశత్యుపచారములు మున్నగు శైవసంప్రదాయము లనేక ములు నిరూపింపఁబడినవి. శివస్వరూపమహిమాచరిత్రజిజ్ఞాసులకు నింతకంటే ఉత్తమగ్రంథము లేదు. ద్రాక్షాపాకములో నుకవిలోకమును మెప్పించిన శ్రీశాస్త్రి గారు తమ పేరును సువర్ణాక్షరములతో కవీంద్రమనశ్శిలాశాసనముల సంకీర్తము చేసి యాంధ్రభాషాజనని యాకీర్వాచనపాత్రు లయిరనుట యత్యుక్తిగాదు. అశిశయోక్తి గాదు. శాస్త్రిగారి కవిత్వము గంగావహామువలె నడచుచు తుదిపటకు పాతక హృదయములను తనవెంట గైకొని పోవుచున్నది.

ముదిగొండ వీరేశలింగశాస్త్రి

(బ్రహ్మశ్రీ) మల్లంపల్లి శరభేశ్వర శాస్త్రిగారు.

ప్రాచ్యలిఖితగ్రంథ భాండగార విద్వాంసులు - చెన్నపురి.

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరారాధ్యవ్రణీతమైన శ్రీ శివపురాణమును జదివె తిని. అనేక మహావిషయముల కది నిధి. ఐహికాముష్మికశ్రేయః ప్రాప్తినిధానము. ప్రతిపాద్యవిషయనుబోధక మగునైతితో నీ యాంధ్రీకృతమహాగ్రంథ మింపు

గొలుపుచున్నది. కవి వరమశైవుడు విషయము శివపురాణము. వర్ణావమైన
రచనాశక్తి. ఈ విషయసమాహార మీగ్రంథమునకు పై శిష్టమును వాఙ్మయము
నందు శాశ్వతప్రతిష్ఠను గల్పించుచున్నది. మల్లంపల్లి శరభయ్య

8-3-58.

ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు ప్రత్యాపకులు

బ్రహ్మకీర్తి లోకారాధ్యులైన మల్లంపల్లి సోమ శేఖరశర్మగారు, వాల్తేరు.

ఆర్యా!

మీరు ప్రేమాదరములతో వంపిన కీర్తి శివపురాణమును కృతజ్ఞతాపూర్వక
వందనములతో నందుకొన్నాను. శివసంబంధమైనకథలతో శివపారమ్యమును
జోధించి శివభక్తి నుద్దీపింపఁ జేయు నీయుద్ధృతింధమును రచించి శైవమతావలంబకు
లందఱి కృతజ్ఞతకుఁ బాత్రులైనారు. ఇటీవల ప్రకటితమైన తెలుగుశైవవాఙ్మయ
మున అంతెకాదు ఆంధ్రవాఙ్మయమునందే ప్రథానస్థాన మాత్రమింపఁ దగిన
మహాగ్రంథ మిది. ఈ పురాణమును రచించి ఆంధ్రవాఙ్మయమునకే వన్నెకూర్చి
నారు. సుంపూర్ణముగ శివకథాసంహిత యనఁ దగిన ఈ శివపురాణమును ఆంధ్రీక
రించిననుకృతులు మీరే యనుకొందును.

మతమునెడల నాదరము తగ్గుచు ఆంధ్రవాఙ్మయముమీఁద నభిమానము
పెనుకటికంటె క్రమముగా నధిక మగుచున్న యీ కాలమున వాఙ్మయముమీఁద
నమర క్తి గల సాహితీప్రియులు గూడ ఈమహాగ్రంథము నాదరింతురని నా విశ్వా
సము. ఈపురాణ మంతయు నొక యమృతధుని ప్రతివద్యము నొక రసాత్మకతరం
గము వృద్ధ్యమై యలరుచున్నది. శబ్దార్థగాంభీర్యముతో గౌరవాదంచితమైన
తీవ్రితో నిందలి కవిత్వము రమ్యముగా సాగిపోయినది. ఈపురాణము మధుర మైన
ద్రాక్షాపాకములో బడి చదివినకొలఁది జపు లూరించుచున్నది. ఇది ప్రాచీనప్రబంధ
ఫక్తి నడచి స్వతంత్రగ్రంథ మనిపించుచున్నది. కాని ఆంధ్రీకరణ మనిపించుట
లేదు. గ్రంథము చదువుచున్నపు డెడనెడ ప్రాచీనాంధ్రమహాకవుల పోకడలు గోచ
రించి మన మలరించుచుండును. నట్లుసొట్టలేని చక్కని ధారతో పటిష్ఠమైన సంస్కృత
సమాసజటిలతతో చేతోమోదముకూర్చు అచ్చ తెలుగుపదముల చెలువముతో
భావానుగుణమైన శబ్దార్థపుష్టితో మనోహరమైనకైలితో గ్రంథ మంతయు ముగుపు
గొలుపుచున్నది. ఇట్టి గ్రంథమును రచించి నందుకు మిమ్ముభినందించు చున్నాను
మీ కివే నాజోతలు.

మల్లంపల్లి సోమ శేఖరశర్మ

8-3-58.

బృహస్పతి దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణశాస్త్రిగారు, ఆకాశవా. 3, హైద్రాబాదు.

పెద్దగ్రంథాలు వ్రాయడానికిగాని చదవడానికిగాని ఇవి కానిరోజులు. లోకంలో మహావేగ మనేది ఒకటి వచ్చి పడింది. నిలకడా, శాంతిలేదు. మానవుని జీవితయాత్ర కొక గమ్యస్థాన మున్నట్లు కనిపించదు. అట్టి గమ్యస్థానం లేనపుడు యాత్రామార్గం తీర్చి దిద్దుకోవడం కూడా ఉండదు. దారిబత్తెము కూడబెట్టుకొనే అవసరమూ ఉండదుకదా. ఏనిముసాని కానిముసమే బ్రదుకడంతో సరిపోతూ ఉంటుంది ప్రజలలో ఆస్తికృబుధై తగ్గిపోవడమే దీనికి మూలమేమో! ఏభాగవతమో రామాయణమో పుచ్చుకొని చదవమంటే పాఠపురాణం పోనిగూలని పెదవి విరుస్తారు. అంతటిపిరిక లేదయ్యారు.

ఇలాంటికాలంలో ఈశవపురాణం శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిలవారు రచించినారంటే వీరి సాహసము దీక్ష శివభక్తి సామాన్యమైనవికావు. పేరుకోసమో ప్రతిష్ఠకోసమో రచించినగ్రంథంగా కనిపించది. కవిసనే బడాయి కనిపించ దెక్కడా ఈగ్రంథములో. శివు డుద్ధోధిస్తుంటే కవి ఏమిచేయగలడు? సద్భావముతో ఈకృతిచేసాడంటే. మరిన్నీ భాస్వరవిభవేష్టలింగగతభక్త్యశిమాత్రపవిత్రగాత్రుడును గురుజనపూజనోత్సుకుడును కుత్సితలోకపరాజ్ఞుభాత్యుడున్నా ఈకవి. అంతేకాక వీరితండ్రిగారు. “చాలకవనమ్మునఁ బ్రేమముఁజెంది కావ్యమొండోడగ్రహింప నెంచె.” మున్ను పోతన్న భాగవతంరచించి భగవంతున కంకితమిచ్చాడు. పింగళిసూరన్న పితౄణముక్తికై తండ్రికి కావ్య మంకితంచేసాడు. తల్లిదండ్రులకన్న ఇతరము పరములేదు. కనుక ఈసుకృతకృతిలో ఒక ఆశ్వాసము తండ్రికి మరోటి తల్లికి సమర్పించాడు (చూ-49-50-51-52 పద్యములు) ఇటువంటి మహాపురాణాలు కథా ప్రధానాలు కావటంవల్ల ఆశ్రమ ధారాళంగా ప్రసన్నంగా స్పష్టంగా చెప్పగలిగి ఉండాలి. అంతేకాదు. అచెప్పేపద్ధతి మనోహరంగా కూడాఉండాలి. అనగా కథా గమనానికి అడ్డంవచ్చే దీర్ఘవర్ణనాదులకొరకు ప్రాకరణాడగూడదేమో అనిపిస్తుంది. వ్రతిపాద్యవిషయంకంటే దాన్ని చెప్పేపద్ధతిమీదనే ఎక్కువగా మనసునిలిపేది కావ్యమార్గం. పురాణమార్గం అటువంటిదికాక ముఖ్యవిషయాన్ని సూటిగా మనస్సుకు హస్తజేస్తూ పోతుంది. ఈకవి ఈరహస్యాన్ని చక్కగా గమనించారని గ్రంథంఅంతా సాక్ష్యమిస్తుంది. పార్వతీబాల్యక్రీడావర్ణనం ప్రభాతవర్ణనఘట్టాలలో కవి అవలంబించిన సంయమాన్ని పరిశీలించగలరు.

(శివపురాణము పార్వతీఖండము. ౧౩౬ పేజీ)

గీ॥ ప్రబలసింహంబులను గొంతఁజేరి ధృతి లాగి
తెచ్చి యెక్కి వనంజెల్లఁజేరి విరుగుఁ గాలి
గున్నయెనుఁగుఁ గొనివచ్చి యొమఁడునుచు
నెత్తికొని ముద్దికును బ్రయంజనక మెసగ.

గీ॥ జనని నే నిక నాదు సంతాన మీరని, పండ్లగీరంబులు పంచినెట్లు
జగము లేకకుదార సాని నే నీరలు, ప్రజలంచు బహువృక్ష
కామధేనువు నేను గడమనురభు లీర, టంచు గోకులను యోజించిరీర్పు
కల్పవల్లిని నేను స్వల్పలతలు మీర, లని నిజెన్నత్యంబు నమరజూపు

గీ॥ గురుగు లమఁచు బ్రహ్మాండ గోళము లని
బొమ్మలనుగూర్చు హరిపద్మ ధృవు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమ భాను లనుచు
తైలరాజకుమారి తైల శవము గూరి.

గీ॥ బాల విపంచికా వాదనం బొనరించు, బరమేష్ఠిరాణి నంజనంజెంద
కాగి గాత్రమున రా గముల నాలాపించు, నిందిర హృదయంబు డిందుపడఁగ
లలిత సర్వనకాశ లంబుఁ జూపించు న. వ్యధాభారాంగనల్ వెఱఁగుఁజెంద
శివ చిత్రములిఖించుఁ జెలువుగా వలరాజు, రాణి ధైర్యంబు గరంబునడల

తే॥గీ॥ అనువమానమనోజ్ఞకా వ్యంబు లల్లు
నల్ల గురుకావ్యదేవులు డిల్లవడఁగఁ
బరమకల్యాణి గిరివరే శ్వరకుమారి
లీల లేమని లెక్కింపఁ బోలు నెలమి.

(శివపురాణము పార్వతీఖండము. ౧౩౭ పేజీ)

క॥ ఉష్ణిభూరుచు బలికై, నెవ్వగఁబాపకొని నుఖము నెక్కినతటి లేఁ
బువ్వుంబొండకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ జెలనయ్యె దెసలు చెలువలరారక.

క॥ బిగువై నమగలకాగిళు, లగడుక సాలపొందియున్న లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి, మృగఁ బడకగదులను బాసి పోయిరి వేగఁ.

చ॥ అరుణమరీచి యంత మద యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్ఫురదసమానమంజకర పుంజములక వెలయించి యూర్ధ్వని
స్ఫురదమలాంశుజాలముల తైలవరోన్నతశృంగవల్పులాం
తరనలినాళి గూడఁ బ్రమ దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగఁ.

ఆ యీ వర్ణనల యందు వన్నయాదిపూర్వకవిమూర్గాలను స్ఫురింపజేస్తూ ఉంటారు వీరు. (చూ-కొలకులకేళికావనుల ఇత్యాది) ఈగ్రంథం శివపారమ్యాన్ని చెప్పేదికావడంవల్ల కవి ఆరాధ్య శైవుడు కావడంవల్ల శివమహిమాభివర్ణనాదులు చేసేభుక్తుల్లో ఈకవిరచన తస్మయత్వావస్థను పొంది పోతన్నను స్ఫురింప జేస్తూ ఉంటుంది. అంతేకాని సోమనాథుని ఆవేశంలో మాత్రం చేర దనెదికూడా గమనించ దగింది.

శివభక్తిప్రతిపాదనం- ఒకయెత్తు అంతకంటే అధికమైనది మరొకటిఉంది. కథావళించేత ప్రగక్తమయ్యేధర్మాలను నీతులను చెప్పవలసివచ్చినపుడు అవి కథాప్రవాహంలో మునిగిపోకుండా వానిని పైకితేల్చి సూటిగా ఎత్తి చెప్పవలసి ఉంటుంది అవి కథలోనుంచి మొలుచుకు వచ్చినవేలయినా కమలకోరకాలవలె చేతి కందుతూ ఉండాలి. అట్టి పట్టులుకూడా ఈకవి బాగాసమర్థించారనేది ఇచట ప్రశంసించ వలసిఉంది. ఆంధ్రమహాశవుల మార్గా లన్నీయుల్లంగా తెలిసినవాడు కావటంవల్ల ఈకవి పూర్వులఅంధీకరణవద్ధతులను చక్కగా గ్రహించి తన ఆంధ్రీకరణం మక్కికి మక్కి కాకుండా లలితంగా నిర్వహించడం మెచ్చదగింది. ప్రతిపాద్యవిషయం శివభక్తి కవి శివభక్తుఁడైన ఆరాధ్యుఁడు కవిత్వము కథాగౌరవానికి తగినదీ కావడంవల్ల ఈగ్రంథం సర్వవిధాల గణనకెక్కుతూ దనెది నిర్వివాదం.

నాగవీరయ్యకాన్తులవారు పితృణముక్తిసీ శివానుగ్రహాన్నీ సంపాదించు కోవడమే కాక లోకానికి అస్తిక్యాన్ని కూడా ప్రసాదించి ధన్యత నార్జించుకొన్నారు.

దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణశాస్త్రి

కృష్ణరెడ్డి
శ్రీ ముద్దిగొండి నాగవీరయ్య కాశ్రి

శ్రీ శివాభ్యాసముః ప్రథమ ముద్రాణంపుమున్నడి

శ్లో॥ అష్టాదశ పురాణానాం । కర్తృనత్యుపతీమతః
కామికాద్యాగమానాయుః । మూలపాదీశ్వరేహేశ్వరః
స్కాయపురాణ మూర్త్యంహిత

పరమకారుణికాంతరంగులగు పుణ్యేశ్వరుల యుద్వేగమున జగత్కల్యాణముకొఱకై చేరి
కారవునుమల వ్యాసభట్టారకులకు రచించిన పదునెనిమిదిపురాణములలో మేల్మీరు మీఱు శివపురాణ
మును బ్రాచీనాంధ్రకవిచర్యలు మొదలుకొని నేటివఱకులగు వచనవృత్తి లెవరును బద్ధరూపముగఁ
దెనిగించుకుండుట నాభాగధైర్యవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరియంటనున్న యీ శివపురాణంబును
జూచి కొంచెము భాగము చదివి యానందించి తదాంధ్రీకభాష యనివాద్యంబుగఁ బాడెను నావాసు
మందే పాత్రంబు సారంభమునొనర్చి యవతాళంబుననే కొంతకే భాగంబుఁ దెలిగించి విజ్ఞులగువార
లకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్యాయుధుని నీ నాయుద్వమంబున కూడయొనరించి అంత శీనామోదముతో నుఱి
కొంత రచించి శ్రీశ్రీకవిచక్రవర్తులును నాగురులునును బ్రహ్మశ్రీ దక్షిణశ్రీ శంకటాచార్యులవారు
శతావధానుల వారి సముఖమునకేగి వారికి వినిచిరిని. వారును వినియాచరించి మఱికొన్ని విశేషంబులు
నాకుఁగఱపి యేతదాంధ్రీకరణ ప్రయత్నమునకుఁ బూర్తిగ సుశృణువాంబొనరించి. మొదటఁ గొన్ని
ఖండంబులు మాత్రమేరచించి ముగించుదమనుకొని యిట్లొకటి రెండుమాఱులు మధ్యమవ్యక్తం జాల
గాలము విరామంబొనర్చియు మహామహులగు కొందఱి పోతనాచార్యుతో పెట్టా శివానుగ్రహంబు
బలిమితో నిష్ఫటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు వాంఛీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుండగు
శివునకును, నిందు నాకుఁజేరిరకులగు వారలకును జోతలానర్పెదను. ఇక శివపురాణంబును గుఱించియు
నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు పోకిండుకముద్వహించెదను. శ్రీచేటిభాగవత ప్రథమస్కంధములోని

శ్లో॥ మద్వయంభద్రయంబై న । బ్రిత్రీయం వచకుష్టయమ్
అనాపరిగ మాస్మాది । పురాణానామమకృతుః

యనెడు శ్లోకోక్తి ననుసరించిన యష్టాదశమహాపురాణ పరిణానలో నీ శివపురాణము చేర్పఁ
బడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పబడినందునఁ గొందఱిద్వైత సుపపురాణంబనియందురు. ఇట్లేభాగ
వతమున, దేవీభాగవతమేకాని శ్రీ భాగవతము కాదని యాశ్చర్యముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు
శ్రీభాగవతవాదు లట్లాప్పకొనరు. శ్రీ భాగవతమే మహాపురాణంబనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం
బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీ భాగవతమందుగల మహాపురాణ పరిసంఖ్యలో శివపురాణము పేర్కొనఁ బడినది.
శ్రీభాగవత ద్వాదశస్కంధ సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మంపాద్మం వైష్ణవంవ । శైవంబైగంప గారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆశ్మయంస్కాంద సంజ్ఞితం
భవిష్యద్వృహ్మకైవర్తం । మార్కండేయంచవామనం
వారాహమాత్యకౌర్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్యమితీరిమః
బ్రహ్మ స్మైతం సమాఖ్యాతం । కాళాపౌణ్యసం మునేః ॥

మఱియందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టదశపురాణముల పరిమితియగుద నిట్లు నిర్దేశించబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యంబశనహాసానిః । పాద్మంపంచోన పష్ఠిత
శ్రీ వైష్ణవంత్రయామి శ । శ్రుతుర్వింశతి తైవకం
దశాష్ట శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్థాండపురాణ మంతసంహితయందు.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్మంవైష్ణవంప । తైవంభాగవతంతథా॥ అని యుపకృమించి — బ్రహ్మ్యం దండేతి పుణ్యాయం । పురాణానామనకృతుః॥ యనియు, విష్ణేష్టపురాణము, కార్మము మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియందష్టదశమహాపురాణ సంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపబడినది. ఎకాదియనో దేవీభాగవతమందు మార్త్యము “వచతుష్టయం” అని నాయు పురాణమును మహాపురాణముగఁగైకొని యాయది యుపపురాణములందుఁ జేర్చబడియె. అనాయు పురాణముగూడ శివపారమ్య ప్రతిపాదకమే. బహుక్తి ప్రామాణ్యప్రతిబల్యంబునను, నైయాసిక శైలిపరిజ్ఞానపరిపాటి విశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టదశమహాపురాణ మాలరత్నంబనియే విజ్ఞా లారయుదురని విశ్వసించెదను.

ఇతనియది సంహితాభేదంబులతో రెండుతీరులఁ బలుకదల ముద్రింపబడినది. అందుఁ బ్రధాన ములై శ్రీకాశిపట్టణ ముదిగిరిగింధంబొక్కఁడును, బొంబైపట్టణ ముదిగిరిగింధ మొక్కఁడును, గన్నట్టు చున్నవి. గింధంబులు రెండును సోకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్నట్టును గాని గింధ ములలో నేదేనియొక భాగము మార్త్యముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱుగింధములు రెండని దృఢముగాఁ దోఁచును. అందు నాశమొదట దొరికినది బొంబై ప్రతి. అద్వానిననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశిప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మాధ్వజేయవలసిన యవసరముగపడలేదు. ఇత నాపరి వర్తనమందు

“క॥ మక్కికి మక్కి యొనర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని + చందమగుటనా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఘక్కిన్బానదింతు లవిత + పద్ధతిమొఱుంన్.”

అని నేను గింధారంధ్రములో నొడివినట్లు నేను మక్కిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీ భారత కవులు, శ్రీనాథకవింబుగఁడు మున్నగువారి పదంబుననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ దెనిఁదియు, మఱియొకచోఁ దగ్గిందియు, నికనొకచో వేఱొకటిగఁ బానరిందియు, నేఱొకచో స్థాండపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీ జానాలోపనిషత్తు, కాలాగ్ని రుద్రోపనిషత్తు, మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నితెన్నకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామాలంబునట్లనుఁ దెనిఁది యును గొంచెమువృద్ధిఁగిందియే తెనిఁగిందితిని.

ఇతను మూలగింధములో సంహితలుగాను, వానిలోఁ బ్రత్యేకభాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. చేనిండు సంహిత లను పేరుఁడొలఁగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని యేర్పరచితిని. మఱియు శివలీలలనెఱింగించు శతదశసంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగచరిత్రంబులఁదెల్పు కోటి రుద్ర సంహితకు లింగవైభవఖండంబనియుఁ జేరిడితిని. మఱియుఁ బార్వతీరంధ్రమందున్న విద్యేశ్వరసంహిత యను దానిని సందర్భమునుబట్టి చివరయందద్ది రాజీంచునని చివరలో విద్యేశ్వరఖండముగాఁ జేర్చి తిని. ఇతనిందుఁ తార్వతీఖండ మనూరీఖండంబులను, లింగవైభవఖండంబును మూలమున కన్నఁదెనిఁచి వాగిసితిని. కైలాసనాయకీయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలముకన్నఁ దగ్గిందివాగిసితిని. లీలా ఖండంబు నుమాఖండంబును గొంచెము గుంచించియు, నృప్తి నతీయస్థఖండంబులను యథారూపంబులు

గను విరచించితిని. ఇత మూలముల వ్రాసిన యపభ్రాంతములను శివలీలలను వక్త్ర శ్రోత్వ విభేదంబుచేఁ బలుమాటులు మరల మరలఁ జెప్పఁబడియుండుట నవ్వాని నట్లు చెప్పినఁ బునరుక్తి కాకున్నను బాఠకులకు వినువుకల్పించునని యిందుమానితిని.

రెండుమాటులు చెప్పిన యపమమ్యో చరిత్రయి యట్లమందు రెండవమాటద్దానికి మాలుగాఁ బద్మ పురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయచరిత్రంబును వ్రాసితిని. ఇతను వజ్రాక్షునకు భార్యా ద్వయోద్భవా చరిత్రంబును స్కందపురాణమునుండి గ్రహించిరచించితిని. మఱియు బ్రహ్మచేపుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబుమాత్రము లీలాఖండములో నొకమాటును లింగవైభవ ఖండమునొక మారు నించుకభేదంబుతోఁ జెప్పఁబడినది. పగిల క్షిణిబట్టి వక్త్రశ్రోత్రిశ్చేదమున మూలానుసారంబుగాఁ జెనిగింపక తప్పినదికాదు. ఇతనందందుఁ గొలఁదిపాటిమాడ్కులా కతో వేటురీతిగఁజూపించియు నతడు నుడి కుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవిభంగంబుగ నొలితి చెదనియట్లుగాఁ గొంతస్వతంత్రిందొ క్కరిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరి పాలమేరను మూత యెట్లుపనుల మేపుకొనునుఁ గాచుకొనునూ యుట్లేసేనును మూలగ్రంథమునకు దప్పుగనడువక మూలంబునరసఁ బరికించుచునే పరివర్తనంబొన రించితిని.

చలంపురు పూర్వమహాపురు దొక్కిన మార్గంబులు గుణగ్రహణపాటింబులను పాఠకమహాశయు ద్విదానినేరంబుగ యాజించెదరని భావించెదను.

ఇతను బార్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీకాళిదాస మహాకవి కను కుమారసంభవ కావ్యములో వర్ణించినకల్పనలు గొన్ని గన్నట్లును గావున నాకల్పన లాకావ్యము నుండియై వ్రాసినట్లు శుభవరులకుఁదోచును గాని యాకల్పనలన్నియుఁ గృష్ణదైవాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీ వ్యాసునియందలి గౌరవబుద్ధితోఁ, శ్రీ న్యాయకల్పరచయిందలి సౌందర్య విశేషాన్వదలాలన చేతనూ యవ్యారికల్పనలను శ్రీకవ పురాణమునుండియు మఱియుతర పురాణ ములనుండియుఁ బడసి తఱుమగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్రమున వారిశేషి యపకర్షణగలదు. ఇతఁజేసిందు మూలములోని శ్లోకములను చెనిగించినందుననే కాళిదాసకల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా బిడ్డలుదలంపరని హెచ్చరించెదను.

శ్రీన్యాసకల్పనలను శ్రీ కాళిదాస మహాకవ్యను వాచంబులనుగనుఁగొనుఁడు.

శివపురాణ పార్వతీఖండ ప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్త్వత్తర స్యాందికితైః । గిరితో హిమవాన్మహాన్
సర్వతోహిమునిశ్రేష్ఠః । మహాతేజాస్సమృద్ధిభాక్ ।
పూర్వాపరా తోయనిధీః । నువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రమ్యో । మానవంద ఇవక్షీ ణే ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యముందలి ప్రథమస్తంభములో,

శ్లో॥ అస్త్వత్తరస్యాం దికి దేవతాత్మా । హిమాలయోవాసునగాధరాజః
పూర్వాపరా వారినిధీవి గాహ్య । స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానవందః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండ ప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రవతోఽప్యదోః । తస్మిన్ జగము న
అపత్యే పార్వతీత్యాభ్యై । సర్వపాభాగ్యసంయుతే ॥

మథో రనంతపుష ఎస్య । చూతే హి భృమరావలిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపిస బభూచ తయా గిరిః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా । మనీషీద హి-మాలయః
ప్రభామహత్యా శ్చయే । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమూర్త యేవ సన్మూర్త । ప్రవృద్ధిరిజయా గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమండలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రేవతోఽపిదృష్టిః ప్రస్థిన్నపత్యేనజగామత్వప్రీతః
ఆనంతపుష ఎస్య మథోర్హిచూతే । ద్విరేభమాలానవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహత్యా శ్చయేవ దీపః । త్రిమూర్తయేవ త్రిదివస్యమూర్తః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా మనీషీతయా సత్పూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శినా సాచోపదేశసమయే మునే
పపాతవిద్యా ముక్తీత్యా । యత్తదితా చ సప్తకోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రాచీదిరే
హంసాళి స్సర్వర్షచిం సక్త । మాతృభాసో మహాపదం॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శృరదీవగంగాం । మహాపదం సక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకారే । ప్రాచీదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తే స కూరీరా ఉపాయా స । స్సర్వేహతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేనా । వీర్యవం త్వౌషధాని చ
యత్రాస్నాకం జయాశాహి । హరిచక్రే శుదర్శనే
తక్కుంశిత మభూత్తస్య । కంశే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నసాహు స్సర్వేనః । కూరీతే ప్రతిహతకీయాః
జయాశాయిత్రీ చాస్నాకం । ప్రతిఘాతోద్ధితార్పిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్య । కంశే నిష్కమి వామితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతోవై పపదాయోగ్యో । యతో వృద్ధి ముపాగతః
వివృజ్ఞోపి సంవర్ధ్య । ఘ్రయం ఛేత్తు మపాంప్రతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ ఇత స్సృజిత్యేప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ నార్హతిక్షయమ్
వివృజ్ఞోపి సంవర్ధ్య । స్వయంచేత్తుమపాంప్రతమ్॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ ఆద్యపృథ్వీతీదానః । తపోభిః క్రితఏవతే
క్రితోస్మితవసాంధర్వాత్ । క్షణమేకం యుగాయతే॥

కాళిదాన-కుమారసంభవపంచమస్తవములో,

శ్లో॥ అద్యపృథ్వీత్యవనతాంగితవాస్థిదానః ।
క్రిత ప్రతోభిః తివాదినిచంద్రమాశే ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు చెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యం బంతయు శివపురాణస్థభావసంక
లితమే— యదియే కాదు— శ్రీ కాళిదానకవికృతరఘువంశకావ్యమునందు, కాకుంతలాదిగాటక
నాందీపుట్టులయందును గవి, శ్రీ శివమహాపురాణభావములన్నెకానికైనీనాదు. కనుకను,
శివపురాణ పార్వతీఖండన ప్రమాధాధ్యయమున,

శ్లో॥ దక్షా నిదానం దేవానాం । మానందస్యేత్ప్రీతంశుభమ్
దేహసాదాదనంపూర్ణమ్ । భూమణాలోభిసంముఖా
స్వల్పకేంద్రక్షయేతాసా । విదేయగ్నావిభావరీ
తదానసంస్మృత్సరభి । నాయంతప్రస్తోగీర్త్యరః
మునే రహస్యపామూయ । సేమాధిక్యంబధూవతత్

శ్రీకాళిదానకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయస్తవమున,

శ్లో॥ శరీరసాదాదనమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్యతలోభిపాండునా
తనుప్రకాశేనవిదేయతారకా । పృథ్వాతకల్పశశిసేవ శర్యరీ ॥
తదానసం స్మృత్సరభిక్షీర్త్యరః । రహస్యపామూయనత్యప్రీమాయయా ॥

శివపురాణపార్వతీఖండన ప్రమాధాధ్యయమున,

శ్లో॥ ఆరిష్టకయ్యాంపరిత । స్పద్విపారిమతేజసా
నిశిధధీపామితాత । త్విషతస్సర్వరంమునే ॥

కాళిదానకవి రఘువంశకృతీయస్తవములో

శ్లో॥ ఆరిష్టకయ్యాంపరితోవిపారిణా । మజన్మనస్తస్య నిజేనతేజసా
నిశిధదీపాన్సహసాతత్త్విషా । విభూపురాతేభ్య సమప్నితా ఇవ ॥

శివపురాణయన్త్రభింహప్రభమాధ్యయమున,

పూర్వోరస్కృత్యువస్కంధః

కాళిదానకవి రఘువంశకృతమనర్గమలో,

పూర్వోరస్కృత్యువస్కంధః

శివపురాణనాయవీయసంహితాశ్లోకావింశాధ్యాయమున, శాఖాదేవినిగూర్చి శివుఁ
చచసము.

మథో గవంతపుష ఎస్య । మాతే హి భృమరావలిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపి స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా । మనీషీవ హి మామయః
ప్రభామహత్యా శిఖయే । వచీపో భవనస్య చ
త్రిమూర్తయేవ సన్మూర్త । ప్రవృద్ధిరిజయా గిరిః ॥

కాలిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమండలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రపతోఽపీదృష్టిః ప్రస్మిన్నపత్యేనజగామత్పప్తిమ్
అనంతపుష ఎస్య మథోర్హిచూతే । ద్విరేఫమాలానవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహత్యా శిఖయేవ చీవః । త్రిమూర్తయేవ త్రిదివస్యమూర్తః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా మనీషీతయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శినా సాచోపచేశసమయే ముచే
సపాతవిద్యా సుసీర్ణిత్యా । యత్తచిత్తా చ సన్యగోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రాపేదిరే
హంసాళి సన్విర్జితం సత్త । మాత్మభాసో మహామధిం॥

కాలిదాసకవికృతకుమారసంభవప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శ్వరదీవగంగాం । మహామధిం సత్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపచేశా ముపచేశకారే । ప్రాపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండపాదకాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తే న మౌరా ఉపాయా న । సన్యేహతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేవా । వీర్యవం త్యోవభాని చ
యత్రాస్మికం జయాకాహి । హరిచక్రే నుదర్శనే
తత్కంఠిత మభూత్తస్య । కంఠే పుష్ప మినార్పితమ్ ॥

కాలిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నసామా సన్యేనః । మౌరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్రీ చాస్మికం । ప్రతిఘాతోద్భితార్చిసా
హరిచక్రేణ తే నాస్య । కంఠే విష్కమి వామితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండపాద కాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతోనై వవభాయోగ్యో । యతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య । స్థయం ఛేత్తు మసాంప్రథమ్ ॥

కాలిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ ఇత స్సద్భక్త్యఃప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపిసంవర్ధ్య । స్థయంఛేత్తు మసాంప్రథమ్॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యచృత్యతితేదానః । తపోభిః కీర్తవితే
కీర్తోస్మితవసాంసర్వాత్ । క్షణ మేకం యుగాయతే॥

కాళిదాన-కుమారసంభవపంచమసర్గములో,

శ్లో॥ అద్యచృత్యత్యవనతాంగితవాస్మిదానః ।
కీర్తస్తపోభిరితివాదినచంద్రమాశే ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు పెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యం బుడయు శివపురాణస్తభావసంక
లితమే— యదియె కాదు— కీర్తి కాళిదానకవికృతరఘువంశకావ్యమునందు, కాకుంకలాదినాటక
నాందీభట్టలు లయించును గవి, కీర్తి శివమహాపురాణభావములనేకైకొనికైసేసినారు. కనుకను,
శివపురాణ పార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దధా నిదానం దేవానాం । మానండస్యేష్టిరంశుభమ్
దేహసాదాదనంపూర్ణ । భూషణాలాభానంశుభా
స్వల్పభేష్టక్షయేకాసా । విదేయగ్ధావిభావరీ
తదాననంశుభస్సరభి । వాయంత్యప్రాగీశ్వరః
మునీ రహమ్యసామూయ । ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

కీర్తికాళిదానకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమునందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదనమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్ష్మ్యతలోభాపాంశునా
తనుషకాశేవవిదేయతారకా । పృథాతకల్పాశశేవ శర్వరీ ॥
తదాననం మృత్యురభిక్షితిశ్వరో । రహమ్యసామూయనత్యప్రేమాయయా ॥

శివపురాణపార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అదిప్రకయ్యాంపరిత । నృద్విసారినుతేజసా
నిశీధధిపావిహత । త్విషతానన్వరంముఖే ॥

కాళిదానకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అదిప్రకయ్యాంపరితోవిసారిణా । మజన్మనస్తస్య నిజేనతేజసా
నిశీధదీపాస్సహసాహతత్విషా । బిభృషురాతేభ్య నమద్వితౌ ఇవ ॥

శివపురాణయుద్ధఖండప్రథమాధ్యాయమునందు,

ప్ర్యాశోరసోగౌ వృషసగంధః

కాళిదానకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

ప్ర్యాశోరసోగౌ వృషసగంధః

నపురాణవాయవీయసంహితాశ్రయోవింశాధ్యాయమందుఁ బార్వతీదేవినిఁగూర్చి శివుని
వచనము.

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం పాశ్చాద్ । అహ మగ్ధామృతం వరం
వాగర్థమయ మేవై తత్ । జగత్ స్థావరజంగమమ్ ॥

కాలిదాసకవి రఘునంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రథమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావినసంవృత్తౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ॥

శివపురాణనాయకవియనంహితోత్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

శ్లో॥ భూవ్యంభోగ్నిచురుద్వ్యోమ । తేత్యర్హార్కనికాచరాః

అధిష్ఠితామహేశస్య । శర్వాన్తైరప్తమూర్తిభిః ॥

కాలిదాస కాకుత్స్థలనాటక నాందీశ్లోకము నుదాహరించుచు. ఇట్లు కాలిదాసమహాకవి శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తిర్థతథావనిశేషంబులను గ్రహించి తనదు కావ్యంబులందుఁ గీల్పాఱుట సాధకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇతను పార్వతీఖండములో మేనకాకుత్స్థతావస్థకొండొక రిసాభాసాస్పదంబుగ నుండును తాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరియగు పార్వతీదేవివలె నెగ్గలేక శివప్రతిమయంబోమింకెందైన మేనకచెందుదమును జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంతవత్సప్తపూజి విరచించినందులకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పబడని మణికొన్ని దివ్యలింగములు తెలుగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్యానిస్వరూపంబు లారని యిందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవిచేసికొనియుండను.

ఇత మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు చాలగ మార్పై యుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక వ్యత్యాసంబుగఁ దోచినఁ దోచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటింపరని తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రవ్యాకరణాంశములు:—ఈకృతియందలి నాల్గవపేజిలో వైవాచార్యసభ్యుని యిందలి, చంపకమాలలోని “అలికమునకా గృథానుద్యత సందనిశంకరుఁ” దనునెడ దృక్పట్టమునకు టాల్చరీత్యయము చేసినదాపము యథా వాచానితాదికా అనుభాగురిమతరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాల్చరము) చేసికొని యిద్దాని తత్పనుముగా యోజించఁగోరుతాను.

కాశలకల్పము, సార్థమందు (కుశలకల్పార్థమందు) ఒకటి రెండుచోట్ల వాడఁబడినది. నూ— చంద్రాదిభృగ్వాణో మండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతకల్పము రెండుమాఱులుచ్చరింపఁబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవతములో వ్యాసభట్టారకునిచే వాడఁబడినది.

శ్రీ భాగవతేష్టదకాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథాపునీతాతనుభిః పరైస్తవః

లింగవైభవ ఖండంబులోని కృత్తివాచకకల్పము మూలగ్రంథమందు సంజ్ఞావాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యిద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇదే నాంధ్యనియతీయందుఁ గవిత్వయేతరులగు పెక్కురు మహాకవుల పరిచయముల ననుసరించి ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్నట్లు నెతర భాషావదములను గొండొక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ పూరింబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యమునుగూడ నిర్విశంకముగ వంగికరించితిని.

ఇదే నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వారీయింకాలను. పారభంబున్న రసజ్ఞులే యాప్యాదించి యానందింతురు. సహృదయాః పరిమాణం.

ఇదేను మా గురజును గింకవీంద్రీకుటాపంచాననాది తిరుదాంచితులనునగు శ్రీ కవిచక్రవర్తులు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటకాస్త్రిలవారు శతావధానులు పుత్తోహ శిష్యోహ యనువచన పరికారము * నాయందలి శిష్య వాత్సల్యముచే నా యీ శృతినిఁ బరిశోధించుటకుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును నిష్పక్షపదుం శ్రీపర దేవతనుగూర్చి.

మ. జననీ? కైవపురాణమొక్కరుఁడును * చూచుగిండు చెల్లించెదా
నిని నేనిట్లు బరిచ్చరింపవలయున్ * నీదొకటాక్షావలో
కనమున్ లేక ఘటించుటెట్లు లిపియ * త్కానంబు కానింది మా
టనుదక్కించు మతండు యోగ్యుఁడుగిరి * దృష్టండు కామేశ్వరీ!

అని స్తుతించి గ్రంథము సంకయి సమగ్రముగాఁ బరిశ్రుత్తుర శోధనముగా నవిమర్శముగా దిలకించి వరిచ్చరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందులకు వారి యడుగుఁ దమ్ములకనేక ప్రేమ పూర్వకాభీవందనంబుల సమర్పించుకొనుచున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనములో నాకును శ్రీ మా కాస్త్రిలవారికిఁ గూడ జుఱుఁగై, కొన్ని దొసఁగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును, గుణదోషగ్రహణ పాటింబుల నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ చెప్పిన పునర్ముద్రణమంటు దిద్దికొనియొదను.

ఇదేను బూర్తిపులు దిద్దికొనుటయందలి పొర పాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరిషసరళవ్యర్థయంబులును, సరసున్నల తప్పింబులును. రేఫశకటరేప వ్యత్యాసంబులును, విసంధులు, స్పీనుల తాటు మాటులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్యానిని అంటనివత్తులు, మన్నలేగాక, అక్షరంబులను మఱియు న స వ క థ ధ ద థ మున్నగు నక్షరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దికొన నడికొలు.

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు ముప్పవ గారినవఁబడి రాజ్యముపై బాగారమందుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ కాస్త్రిలవారాశీర్వాదంపులు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి. అమీఁద వెంటనే యాశీర్వాదమును జేందితిని.

మ. పరమశివారంభిభక్తున క * పారకృపారస మూర్తియైన శం
కరుఁ డొగి నాగవీరయకు * గాదిలి శిష్యునకొయ్యపున్ నిరం
తర మగు సౌఖ్యమున్ నిరియు * ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటేశ
శ్వరుఁ డిడునాశిషంబునకు * భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతక.

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటకాస్త్రి.

క్షీరసాగరము బిడ్డింగ్న,
గవర్నరువేట, బెజవాడ.

శతావధాని.

20—3—44

మతీయు భగవచ్ఛే గొన్ని పద్యములందు విశ్రమపాసములు లోపించినవి. ఆ వ్యాసని మఱి
కొన్ని మిక్కిలి యవసరములైన యచ్చుదోషగుణము దప్పింపులపట్టికలలో జూపుచున్నాడ నవ్యాస
నట్లు సవరించికొని చదువుకొనఁ బార్థన.

ఇక నొకమా అడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంగీకరించి పోతమును బంపినమీఁద
జయతో నానువూర్విగఁ గృతి నంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసిపంపిన యుదారచః
శ్రుతి, విద్యత్కవివతంతులు శ్రీరాజా రంగాప్పారాయకళాకాలా పృథానాంధ్రోపాధ్యాయులును,
కవిసమాగ్రులు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ. గారికిని, శివపురాణ రచనా
కాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁదామొక
పీఠికను వ్రాసియచ్చెదమని పేదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్యంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁబీఠికను
వ్రాసినవంపిన విద్యద్వయ్యులును, మదనపల్లి థియసాఫికల్ కళాశాలాపృథానాంధ్రోపాధ్యాయులును,
కై యాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిలవారికిని కాశ్యపము త్రిక
రణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మతీయు గ్రంథముద్రణమునకై విస్తార
ధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీధుల కితోధిక శ్రేయోభాగ్యంబులిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరునిఁ బ్రార్థిం
చుచుఁ బాతకమహాశయుల నిక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోనా
తంబును ముగించుచున్నాడను.

ఇట్లు

బుధజనవిధేయుఁడు,

ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి,

కిందిబాద్ (దక్కన్.)

విషయ సూచిక

0:

సృష్టి ఖండము	పేజీ
ఇష్ట దేవతాస్తుతి	౧
కటస్తుతి	౨
శైవాచార్యాదినత్కృతి	౩
వంశానుక్రమణిక	౪
కృతినమగ్నణము	౫
గర్భింధారంభము	౬
కౌనకాదిమునులు మాతృని శివపురాణమును	
వినుచునునియడంగుట	౮
మాతృండు హస్తించి పార్శ్వరంభము సేయుట	౯
కౌనకాదిమునులు మాతృని శివతత్త్వంబుతి	
రెఱింగింపు మనుట	౯
కథాపార్శ్వరంభము - నారదముని	
తపస్సొనరించుట	౧౦
నారదముని తిరిమాళ్లలకడ కేగుట	౧౧
నారదుఁ డహంకరించుట	౧౨
నారదుండు శ్రీమత్కృష్ణ జూచిమోహించుట	౧౩
విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ దెండ్లాడి	
వైకుంఠమునకుఁ దోడ్పొనిపోవుట	౧౪
నారదుండు విష్ణువును కనించుట	౧౫
విష్ణువు నారదునకు హితోపదేశంబు చేయుట	౧౬
నారదుండు బ్రహ్మయొద్దఁగొ, శివ	
తత్త్వంబుఁ జెప్పమనుట	౧౭
బ్రహ్మదేవుండు నారదునకు శివ	
తత్త్వంబుతి రెఱింగించుట	౨౦
శివుండు సగుణుండై యేర్పడుట	౨౦
సగుణశక్తి యేర్పడుట	౨౧
విష్ణుమూర్తిజననము	౨౨
విష్ణుమూర్తి తపస్సు చేయుట	౨౩
బ్రహ్మదేవుని జననము	౨౪
బ్రహ్మదేవుండు తపస్సొనరించుట	౨౪
బ్రహ్మ విష్ణుల వివాదము	౨౫
లింగోత్పత్తి	౨౬
శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి	౨౭
అక్షరమూర్తి ప్రకటనము	౨౮
శక్తివిష్టే శ్వరపాక్షాత్కారము	౩౦

పేజీ	
౩౧	శివుండు బ్రహ్మవిష్ణులకు లింగంబును
౩౨	బూజింపుడని చెప్పట
౩౩	బ్రహ్మవిష్ణుదుల కాయుర్నిరూపణము
౩౪	శివమూర్తివిధానము
౩౫	బ్రహ్మకు విష్ణువుశివలింగవూణ
౩౬	సర్వాత్మకారి యనుట
౩౭	హరిబ్రహ్మదులు శివలింగముల
౩౮	ధరించి వూజించుట
౩౯	హరిత్యేతపుష్పవత్సార్పనాఫలనిరూపణము
౪౦	ధాన్యపూజాఫలనిరూపణము
౪౧	అభిషేకఫలనిరూపణము
౪౨	శ్రీమద్బ్రహ్మ
౪౩	దేవాదిన్ను
౪౪	కులేంద్ర పూర్వజన్మచరిత్రము
౪౫	గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుండై పుట్టుట
౪౬	గుణనిధి కులేంద్రై శివునకు జెలికాడగుట
౪౭	సతీ ఖండము
౪౮	నారదుండు బ్రహ్మను సతీదేవి
౪౯	చరిత్రంబుఁ జెప్పమనుట
౫౦	సంధ్యను జూచి బ్రహ్మయొ
౫౧	దత్తుకుండును మోహించుట
౫౨	బ్రహ్మ మున్నగువారల కన్ని స్యాత్మాదులు
౫౩	పుట్టుట
౫౪	బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠుని బంపుట
౫౫	వశిష్ఠుండు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు
౫౬	చేయుట
౫౭	శివుండు సంధ్యకు పాక్షాత్కరించుట
౫౮	శివుండు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట
౫౯	అరుంధతీవశిష్ఠుల వివాహము
౬౦	శివునకు మోహంబుఁ గూర్చుమని
౬౧	బ్రహ్మమన్మథుని బంపుట
౬౨	మన్మథుండు శివునకు మోహంబు
౬౩	బుట్టింపలే ననుట
౬౪	బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దఁగొ శివునకు
౬౫	గామోపాయం బడుగుట

	పేజీ
విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవ	
తారంబునకై యత్నింపునుట	౭౫
దక్షుండు మహేశ్వరినిగూర్చి తప	
స్నానంబుట	౭౬
శ్రీపరదేవత దక్షునకు వరంబిచ్చుట	౭౭
దక్షుండు వీరినిఁ బెండ్లాడి మిథున	
స్పృష్టి యొనర్చుట	౭౮
దాక్షాయణీ జననము	౭౯
సతీదేవి సంజాత్యంతంబు శేయుట	౮౦
సతీదేవికి శివుండు పరీక్షించునుట	౮౧
శివుండు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట	౮౨
సతీశివ వివాహము	౮౩
సతీశివ విహారములు	౮౪
పార్వత్యూలవర్ణనము	౮౫
శివుండు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు	
నుపదేశించుట	౮౬
పర్యాయగలో దేవమునులుయ్యంబానర్చుట	౯౦
దక్షుండు శివుని శపించుట	౯౦
నందిశీశ్వరుండు దక్షునకుఁ బ్రతికాపంబిచ్చుట	,,
నందిశీశ్వరుండు భృగ్వదియునులకు	
కాపం బిచ్చుట	,,
దక్షయజ్ఞము	౯౨
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁబోవుటకు	
శివుని సెల వడుగుట	౯౪
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట	౯౫
సతీదేవి విష్ణుదిదేవతల నుపాలంభించుట	౯౬
సతీదేవి దక్షుని దగ్గడుట	౯౭
సతీదేవి దేవతలను శపించుట	౯౮
సతీదేవి యోగాన్నిచే దగ్గవగుట	౯౯
అకాశవాణి దక్షుని శపించుట	,,
శ్రీవీరభద్రజననము	౧౦౦
శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు	
దక్షయజ్ఞమున కరుగుట	౧౦౦
ఉత్సాహంబులకు వీరిని మున్నగునార	
భయపడుట	౧౦౨
ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో	
యుద్ధము చేయుట	౧౦౩
విష్ణువీరభద్రులయుద్ధము	౧౦౪
వీరభద్రుండు యజ్ఞశిరచ్ఛేదనంబు సేయుట	౧౦౬

	పేజీ
భృగ్వదియునులశిక్ష—వీరభద్రుండు	
దక్షునిజంతువు	౧౦౭
విష్ణుదినురలు క్షాంతమునకుఁబోవుట	౧౦౮
క్షాంతగిరివర్ణనము	,,
విష్ణుదులు శివుని దర్శించి	
భ్రాతృసం బానర్చుట	౧౦౯
విష్ణువుశివునితో చతుస్విగ్రహిణింబి యజ్ఞ	
మును బూర్తి చేయింపునుట	౧౧౦
శివానుగ్రహమున దక్షుండు తీరించుట	౧౧౧
శివుండు దక్షునకుపాతంబుచెప్పుట	౧౧౨
యమదక్షిణలకలహవృత్తాంతము	౧౧౩
మహామృత్యుంజయమంత్రము	౧౧౫
శివుండు దక్షిణమునిశివరవిచ్చుట	౧౧౬
విష్ణుదక్షిణల యుద్ధము	౧౧౭
శివుండుదక్షిణలద్వంద్వి యుద్ధమునుడుపుట	౧౧౮
పార్వతీభంధము—వరీధమాశ్వాసము	
మూతుని కానకాదులు పాశ్వతీ	
జన్మచరిత్రంబు చెప్పునుట	౧౨౦
హిమవద్గిరివర్ణనము	౧౨౧
మేనకాహిమవద్వివాహము	౧౨౨
మేనకమున్నగునాతీసనకాదుల కాపము	౧౨౩
ననక్కు—మారుండు మేనకాదుల	
ననుగ్రహించుట	౧౨౪
విష్ణుదిదేవతలు హిమవంతుని	
యొద్దకు వచ్చుట	౧౨౫
విష్ణుదులు మేనాహిమవంతులను	
దపంబు సేయునుట	౧౨౬
విష్ణుదులు పరదేవతమగుగ్ని	
భ్రాతృసము సేయుట	,,
విష్ణుదులకుఁ బరదేవతపాక్షాత్కరించుట	౧౨౭
విష్ణుదులు సురదేవతలను మఱల	
జన్మించి శివునిఁబెండ్లాడు మనుట	౧౨౮
పరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట	౧౨౯
మేనకాహిమవ త్రహ్నవర్ణనము	౧౩౦
మేనకకుఁ బరదేవత పరీక్షించుట	,,
పరదేవత మేనకకుఁ పరములిచ్చుట	౧౩౧
మేనకకు మార్గము కొడుకులు పుట్టుట	౧౩౨
శ్రీపరదేవతావతార ఘట్టము	౧౩౩

	పేజీ
హిమవంతుడు పుత్రీజన్మోత్సవము నేయుట	౧౩౫
నామకరణము	౧౩౬
శిశు పాఠ్యతి బాల్యోత్సాహవర్ణనము	,,
నారదాగమనము	౧౩౭
గిరిరాజుతో నారదుండు పాఠ్యతి	
శివపత్ని యగు ననుట	౧౩౮
హిమవంతునితో మేనక పాఠ్యతికిఁ	
చెట్టి సేయునునుట	౧౪౦
పాఠ్యతీస్వప్నవృత్తాంతము	౧౪౧
హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము	౧౪౨
శివుని లలాటసుర్యజలమునుండి	
మనాడుపుట్టుట	౧౪౩
శివుడు హిమాద్రికివచ్చి తపంబు సేయుట	,,
హిమవంతుడు శివుని సందర్శించుట	౧౪౪
హిమవంతుడు హిమవృత్తీవరిచర్యల	
గొనుచుండు జాని శివు నర్పించుట	౧౪౬
శివుడు పాఠ్యతీదేవిని జూచుట	౧౪౭
పాఠ్యతీవరమేశ్వరుల సాంఖ్య	
వేదాంతపథవివాదము	౧౪౮
శివుడు పాఠ్యతీ పరిచర్యలను	
గొనుట కంగీకరించుట	౧౪౯
పాఠ్యతి చెబులతోఁ బ్రీతిదినము	
శివునకు బరిచర్య సేయుట	,,
ద్వితీయాశ్వాసము	
నూతుండు కాని కాదులకుఁదారకా	
నునోదంతంబు జెప్పట	౧౫౩
నజ్రాంగుని యుత్పత్తి	౧౫౪
నజ్రా గుని విజయము	౧౫౫
తారకానురుండు పుట్టుట	౧౫౬
తారకానుర తపావర్ణనము	౧౫౭
బ్రహ్మ దేవుడు తారకానురనకు	
వరంబులిచ్చుట	,,
తారక దిగ్విజయము	౧౫౮
దేవతాపీఠము	,,
దేవతలు బ్రహ్మ దేవునకుఁ	
దమయార్జిత జెప్పకొనుట	౧౫౯
బ్రహ్మ దేవుడు మహారాజస్వార్థమై	
యుపాయంబుఁ జెప్పట	౧౬౦
ఇంద్రుండు మన్మథుని రక్షించుట	౧౬౧

	పేజీ
ఇంద్రుడు మన్మథునకు దేవ	
కార్యంబుఁ జెబువుట	౧౬౨
మన్మథుండు రతివసంతంబులతో	
హిమాద్రి కరుగుట	,,
వసంతోదయవర్ణనము	౧౬౫
పాఠ్యతి పరిచర్యలై శివునియొద్దకు వచ్చుట	౧౬౬
శివుండు ఫాలశ్చేష్ఠాగ్నిచే మన్మథుని	
దహించుట	౧౬౭
రతివిలాసము	౧౬౮
దేవతలు మన్మథుని బ్రీతికింపుట	
శివునిఁ బార్థివించుట	౧౬౯
శివుండు మన్మథుని మహోత్సవము	
బ్రీతికింతునని వరమిచ్చుట	౧౭౦
శివుండు గణములతోఁగైలాసమునకేగుట	౧౭౧
పాఠ్యతి చెబులతో నిలుఁజేరుట	౧౭౨
నారదుండు పాఠ్యతిని శివునికై	
తపంబు జేయునునుట	౧౭౩
వంచాక్షురీ మంత్రవైభవము	౧౭౪
పాఠ్యతి మేనకా హిమవంతుల	
నెలవొంది తపంబున కేగుట	,,
రృతీయాశ్వాసము	
పాఠ్యతీ తపోవర్ణనము	౧౭౬
పాఠ్యతి ఋషులచే నపర్ణయని పేరొందుట	౧౭౭
మేనకా హిమవంతులు పాఠ్యతినిఁ	
జూచి పోవుట	౧౭౮
విష్ణుడులు శివసన్నిధి కరుగుట	౧౭౯
విష్ణుడులు శివునిఁ పాఠ్యతిని	
బెండ్లాడుచునుట	౧౮౩
శివుండు విష్ణుడులకుఁ గామనిర	
ససంబుఁ జెప్పట	,,
శివుండు శ్రీసంగము బ్రీతిపూజ్ఞాన	
పాదకమనుట	౧౮౫
శివుండుపాఠ్యతిని బెండ్లాడుట	
కొడంబడుట	౧౮౬
శివుండు సప్తర్షులను పాఠ్యతీతపః	
పరీక్ష కై యనువుట	౧౮౭
పాఠ్యతి సప్తర్షులకు శివమహిమంబుఁ	
జెప్పట	౧౮౯

	పేజీ
పార్వతిని ప్రార్థనకుఁ దన నిర్ణయము	
జెప్పట ౧౯౧	
శివుఁడు పార్వతిని పరీక్షించుటకై	
యతియై చేరుట ౧౯౨	
జయ యతికిఁబార్వతీతపః శారణముఁ	
జెప్పట ౧౯౪	
యతి పార్వతికి శివుని నిరసన	
బుపన్యసించుట ౧౯౫	
పార్వతి శివాక్షేపములకు సమా	
ధానములు చెప్పట ౧౯౬	
శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ	
తైలాసంబునకు రమ్మనుట ౧౯౮	
పార్వతి శివునితోఁ దలిపంపుట	
నడిగి తన్ను బెండ్లాడునుట ౧౯౯	
శివుండంగీకరించి తైలాసంబున శేగుట	
౨౦౧	
పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లిదండ్రుల	
యొద్దకు లోపుట ,,	
శివుడు భిక్షుక వేషముతో మేనా	
నన్నిధిని నర్తనము నేయుట ౨౦౨	
మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ	
బార్వతి నిమ్మనుట ౨౦౩	
మేనకాహిమవంతులు నటుని	
శిక్షింపఁబానుట ,,	
చతుర్థాశ్వాసము	
శివుఁడు వైష్ణవ వేషముతో మేనా	
హిమవంతులకడకు వచ్చుట ౨౦౪	
వైష్ణవబోధనే మేనక శివునకుఁ	
బార్వతి నియననుట ౨౦౫	
శివుఁడు న ప్రక్షుట వసువుట	
౨౦౬	
ఓషధిప్రస్థపుర సర్గసము	
౨౦౯	
న ప్రక్షుట పార్వతిని శివున కిమ్మని	
హిమవంతు వడుగుట ౨౧౦	
వైష్ణవబోధనే హిమవంతుఁడు	
శివునకుఁ గన్యనియననుట ౨౧౧	
వశిష్ఠుఁడు హిమవంతునకు	
హితముఁ జెప్పట ౨౧౨	
అనరణ్యచరిత్రము	
౨౧౩	
సద్గును విష్ణులాడుం దను వృద్ధ	
బుసి మోహించుట ౨౧౪	

	పేజీ
అనరణ్యుఁడు విష్ణులాదమునికిఁ	
గూతు నిచ్చి పెండ్లిసేయుట ౨౧౫	
ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట	
౨౧౬	
పద్మాదేవి శోపించి ధర్మనుకు	
కాపం చిచ్చుట ,,	
ధర్ముఁడు పద్మాదేవి యనుగ	
హంబుఁ గోరుట ౨౧౭	
ధర్ముఁడు పద్మాదేవికి దరంబులిచ్చుట	
౨౧౮	
హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని	
శివున కిచ్చెద ననుట ,,	
బుమలు పార్వతికిఁ బ్రాణానంబు	
చేసి శివునికడ శేగుట ౨౧౯	
హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణ	
పత్రికఁ బంపుట ౨౨౦	
హిమవత్సరిజనులు పెద్దిసామాగ్రినిఁ	
గూర్చుట ౨౨౧	
మహాసినులు పార్వతిని పెండ్లి	
మాంతును జేయుట ౨౨౨	
కల్యాణముంబు నిర్మాణము	
౨౨౩	
పాదు లోషధిప్రస్థులును సింగారించుట	
౨౨౪	
శివుఁడు నారదమునిచే దివ్యజనంబుల	
శిల్పఁ బిలిపించుట ౨౨౬	
దేవపురంధ్రులు శివునిఁ పెండ్లి	
కొడుకున్ జేయుట ,,	
శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో	
వివాహంబున కరుగుట ౨౨౭	
నారదుఁడు వివాహంబుంబునుజూచి	
భ్రమించుట ౨౨౮	
నారదుఁడు హిమవత్సకులతో	
శివునియొద్దకు వచ్చుట ౨౨౯	
హిమవంతుఁడు శివు సేదయొక్కనుట	
౨౩౦	
శివునిఁ జూడగోరి మేనక నారదునిఁ	
పిలిపించుకొనుట ౨౩౧	
చంద్రశాలయాండు మేనకకు నారదుఁడు	
దివ్యులశిల్పసేతంగించుట ౨౩౨	
నారదుఁడు మేనకకు శివునిఁజూపుట	
౨౩౩	
మేనక శివునిఁజూచి భయపడి	
యాకోశించుట ౨౩౪	
మేనక నారదుని నిందించుట ,,	

	పేజీ
బ్రహ్మేంద్రాదిదేవతలు మేనకకు	
సమాధానము చెప్పట	౨౪౦
హిమవంతుడు మేనకకు సమా	
ధానముఁ జెప్పట	"
విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల	
శివునిఁ జూడుచునుట	౨౪౨
పంచమూర్త్యానము	
విష్ణుపార్థివనే శివుఁడు దివ్యమండర	
దూపంబు నొందుట	౨౪౪
మేనక శివునిఁజూచి యానందించుట	౨౪౫
నాగరత్నములు శివునిఁ జూచుట	౨౪౬
నాగరత్నములు శివునిఁబ్రకంపించుట	౨౪౭
హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లి	
వారిని విడిచిలోఁ బ్రవేశపెట్టుట	౨౪౮
పార్వతి కులంబాపూజార్థమై పెడలుట	౨౪౯
దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ	
చార్వరీ నలంకరించుట	౨౫౦
శివుఁడు కల్యాణమంటపమునకువచ్చుట	౨౫౧
నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని	
యనాదికర్మంబుఁ జెప్పట	౨౫౨
శ్రీపార్వతిపరమేశ్వర కల్యాణము	౨౫౩
శివుఁడు పార్వతితో స్థావరపాక	
హోమంబు నేయుట	౨౫౪
వరవర్ణభోజనములు	౨౫౫
దివ్యరత్నముల పరిహారోత్సవము	౨౫౬
రతీదేవి మగని బ్రతికెంపును	
కంకరుని వేడుకొనుట	౨౫౭
శివుడు మన్మథుని బ్రతికెంచుట	౨౫౮
లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతి	
దేవినిఁ గూడుట	౨౫౯
చక్రభాత వర్ణనము	"
శివుఁడు దేవతలకు దరిసెనంటిచ్చుట	౨౬౪
సాయంకాలవర్ణనము	"
విప్రనువాసిన పార్వతికి బలివ్రతా	
భర్తృంబులు చెప్పట	౨౬౬
శివుఁడు పార్వతీదేవిఁబోడ్కొని	
కైలాసంబునకేగుట	౨౬౭
శివుఁడు దేవతలందరికిఁ గట్టుము	
లిచ్చి పంపుట	౨౬౮

	పేజీ
ఫలప్రసాది	౨౭౩
దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణునకు	
దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట	౨౭౪
విష్ణుదులు కైలాసమణిభవన ద్వార	
మంచుండి మొఱపెట్టుకొనుట	౨౭౫
శివుడు దేవతలమొఱవిని యోగముచే	
వీర్యంబు జూర్చుట	"
పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట	౨౭౬
అగ్ని దేవుని ఖోభంబరసి శివుఁ	
దుపాయము నెప్పట	౨౭౭
అగ్ని న ప్రక్షల భూకృత జూచి	
మోహించుట	"
స్వాహాదేవి యునిచార్వరీల హంబున	
నగ్ని దేవుఁతో నీర్మించుట	౨౭౮
శ్రీ కుమారస్వామిజననము	౨౭౯
పటోత్పత్తికల కుమారునికి	
ప్రస్థఁ బులిచ్చుట	౨౮౦
క్రాంతిగిరి భేదనము	౨౮౧
కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి	
పాణిదానంబు చేయుట	౨౮౨
శివుఁడు దేవతలను కుమారుజ్ఞాదలదుగుట	౨౮౩
అగ్ని ప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారు	
జ్ఞాదలు చెప్పట	౨౮౪
నందికేశ్వరుఁడు కుమారుని కైలా	
సంబునకుఁ దెచ్చుట	౨౮౫
కుమారుఁడు కైలాసము వేరి, తల్లి	
దండులను నేవించుట	౨౮౬
విష్ణుదులు కుమారున కుపాయవంబు	
లిచ్చుట	౨౮౭
ఇంద్రుఁడు దేవసేనను గుమారున కిచ్చి	
పెండ్లి నేయుట	౨౮౮
శివుఁడు తారకవార్ధమై కుమారుని	
దేవతలతోఁబంపుట	౨౮౯
దేవతలు కుమారస్వామికి	
బ్రహ్మేంద్రాదిపత్నీంబులఁగట్టుట	"
ద్వితీయాశ్వాసము	
శ్రీకుమారస్వామి వీరభూషణుని దార	
కునియొద్దకు సంధికై బంపుట	౨౯౦
తారకుఁడు సంధిని నిరపించుట	౨౯౧

	పేజీ
కుమారస్వామితో చేపతలు	
తారకునిమీద దండెత్తుట	౨౯౩
తారకుడమర పైన్యముతో	
యొద్దమునకు వచ్చుట	౨౯౦
నేనానురయ్యద్దము	౨౯౯
వీరభద్రుడు తారకానురునితో	
యొద్దము చేయుట	౩౦౦
తారకవిష్ణుచేవుల యొద్దము	౩౦౧
తారకవిష్ణు లాకరిచేసొకరు	
మూర్ఖినులగుట	౩౦౨
బ్రహ్మచేవుడు తారకసంహారార్థమై	
కుమారస్వామిని త్రాగించుట	౩౦౩
దండనవాటి యొద్దము	౩౦౪
తారకుడు విష్ణుదుల నుపాల్పించుట	౩౦౪
విష్ణువు తారకునితో యొద్దమునకి	
మూర్ఖిల్లుట	౩౦౫
తారకుడు కుమారుని యొద్దంబును	
మామయనుట	౩౦౫
కుమారతారకుల యొద్దము	౩౦౬
కుమారతారకుల శత్రుయొద్దమును	
చైతూనికులు చూచుట	౩౦౬
తారకతాటితుండైన కుమారస్వామి	
మూర్ఖిల్లుట	౩౦౭
కుమారస్వామి తారకానురునిబుచ్చుట	౩౦౮
బాణానురప్రలంబానురసంహారము	౩౦౯
కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనముచేయుట	౩౧౦
కుమారస్వామి చేపతలతో గైలా	
సంబున చేగుట	౩౧౧
చేపతలు శివుని క్షుతించుట	౩౧౨
చేపతలకు శివుడు వరంబులిచ్చుట	౩౧౩
నారదుడు కుమారస్వామికి పల్లి	
సౌందర్యంబుఁ జెప్పట	౩౧౩
నారదుడు భిల్లపునంబున చేగుట	౩౧౪
నారదుడు వల్లికిఁ గుమారస్వామి	
భర్తయగునని చెప్పుట	౩౧౪
కుమారస్వామి భిల్లయొనకయూప	
మతో వల్లికేశేరపచ్చుట	౩౧౬
భిల్లండు వల్లిని గృహంబునకుఁగొనిపోవుట	౩౧౭
సౌందర్యవల్లివిర సాము	౩౧౮

	పేజీ
చెలిమికత్తె వల్లికగొనిపోయి	
కుమారస్వామి శివునించుట	౩౧౯
కుమారస్వామి వల్లిచేవితోగ్గిడించుట	౩౨౦
భిల్లులు వల్లిక గుమారునకిచ్చి	
పెండ్లిచేయుట	౩౨౦
పార్వతీశ్వరులు చేప సేనయు వల్లిన్	
జూది యానంగించుట	౩౨౧
తృతీయాశ్వాసము	
పార్వతీచేవి గణపతిని పృష్టించి	
ద్వారముంచుచుట	౩౨౨
గణపతి ద్వారమును శివునద్దగించుట	౩౨౩
శివుడు పృథువులను గణపతిపైఠిబంపుట	౩౨౪
శివుడు చంద్రేశ్వరానులను గుండుచునని	
చెప్పుట	౩౨౫
ద్వారముండలి యులుబడును	
పార్వతీచేవితోఁజెప్పుట	౩౨౫
ప్రమథ గణపతులయొద్దము	౩౨౬
కుమారస్వామి గణపతిఁ దారగించి	
సంభాషించుట	౩౨౭
విష్ణుచేపతలు శివసహాయార్థమై	
యొద్దమునకు వచ్చుట	౩౨౯
శివుడు విష్ణుదులతో యొద్దమునకి	
వచ్చుట	౩౩౦
శివుడు త్రికాలముచే గణపతిని	
నజుట	౩౩౦
నారదుడు పార్వతికి గణపతి	
మరణంబుఁ జెప్పుట	౩౩౧
విష్ణుదులు మునులను బాగ్యతీ	
చేయింబద్దకుచ్చుట	౩౩౩
శివుడు గణపతిని జీవించజేయుట	౩౩౪
పార్వతీచేవి శస్త్రుల మగల్పుట	౩౩౫
శివుడు గణపతికి బ్రహ్మచేవునితో	
సంపదయనము చేయించుట	౩౩౫
శివుడు గణపతి కగ్రీహజ్యుత	
జొనంగుట	౩౩౬
శివుడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట	౩౩౬
గణపతివ్రతోద్ధాపనవిధానము	౩౩౬
శివుడు గణాధ్యక్షుపదమునకు ధూ	
పూర్వక్షిణంబు ఘోరముట	౩౩౭

పేజీ	పేజీ
పార్వతీచగమేశ్వరులు గజాననునకు గజేశపట్టుంబు గట్టుట	అరిహండుత్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి
విశ్వరూపుండు తనహుంబు నిర్దు రను గణపతికిచ్చి పెండ్లివేయుట	స్వకర్మములఁ జెప్పట
గణపతి కిష్టులు భార్యలం దిష్టులు పుత్రులు జన్మించుట	శృంగుడులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని నురలు శివునర్థించుట
ఫలశ్రుతి	శివుండు త్రిపురంబుల దహించి
బ్రహ్మ దేవుడు కుంభవికృంభవధక్షై శివునియొద్దకు వచ్చుట	త్రిపురాసురులఁ జంపుట
శివుండు పార్వతీదేవిని గాళియనిన నామెగిదిసి నిష్ఠురొత్తులాడుట	శివుని దేవతలుస్తుతించుట
పార్వతీదేవి తనంబునొందుటకై శివుని పెలవడుగుట	జలంధాసుర చరిత్రయు
పార్వతీదేవి తనన్నుఁజేయుట బ్రహ్మ దేవుడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియొకక క్రిని బుట్టించునుట	శివుండు ఫాల నేత్రాగిని ముగ్ధిట జేయుట
పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గాళికా బుట్టించి తాను గారి యనుట	జలంధరుని జననము
పార్వతీదేవి తనను నేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును బోగ్రుతుననుట	జలంధరుని వివాహము
కాళికా కుంభవికృంభాదులను జంపి వింధ్యగిరియందుంచుట	కుమ్రుడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పట
శివుండు పార్వతీదేవి యొద్దకు వచ్చి కొంపకమునంబు చేయుట	జలంధరుఁ డిందునియొద్దకు దూతను బంపుట
పార్వతీదేవి యలుకఁదొలంగి శివునకు గాళివృత్తాంతంబు జెప్పట	దేవాసుర యుద్ధము
పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దొవ్వితునిగఁ జేయునునుట	దేవతలు వరాజయంబు నొంది
జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీపరమేశ్వ రులు నిత్యనుఖంబు లొందునుండుట	పాణిపోవుట
యుద్ధ ఖండము	విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట
ప్రథమాశ్వాసము	జలంధరాసురుండు శైలానగిరె దండెత్తుట
త్రిపురాసురచరిత్రము	శివుండు నుదర్కనంబున జలంధరా నురున్ జంపుట
త్రిపురాసురులు బ్రహ్మ దేవుని వరింబులడుగుట	విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవికవించుట
శివుండు త్రిపురాసురులు భక్తులైనందున వధింపననుట	శంఖచూడచరిత్రయు
విష్ణుమూర్తి అరిహండునిని బుట్టించుట	శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబులిచ్చుట
	శంఖచూడుండు బ్రహ్మకాసనంబున పలసిన్ తేగుట
	తులసి శంఖచూడులు గంధర్వ విధిలోఁ గలియుట
	శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము
	శివుడు శంఖచూడునికడకు దూతనుబంపుట
	శివుడు శంఖచూడునపై దండెత్తుట
	శంఖచూడుండు శివుని దర్శించుట
	ప్రముఖ దేవాసుర సంకులన మరము
	శివుడు శంఖచూడుని వధించుట
	విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితోఁ గ్రేడించుట

	పేజీ
కులసి శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ	
తెందుట	3౨౨
బాణాసురచరిత్రమునాపరిణయము	"
శివుఁడు బాణాసురునకు వరం దిచ్చి	
కోణపురికి వచ్చి యందుట	3౨3
ఉచ పార్వతిరూపంబు వొందుట	3౨౫
పార్వతిదేవి ఉనురూపంబుఁజూచి	
మెచ్చి వరం దిచ్చుట	3౨౫
ఉచ యాదుర్దునితో స్వప్నమున	
లోక మొందుట	3౨౬
చిత్రలేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసిచూపుట	3౨౭
చిత్రలేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁ	
బోయి యునిరుద్దని దెచ్చుట	3౨౮
అనిరుద్ధుఁడుచతోఁ గీర్తింపఁట	3౨౯
బాణాసురుఁడనిరుద్దని	
నాగపాశంబుల బంధించుట	3౩౦
వైవస్వతముచేతైవస్వతజ్వరమోడి	
శివునిచే నభయమొందుట	3౩౨
శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడినుతించుట	3౩3
శ్రీకృష్ణుఁడు బాణునిజయించు	
టలై శివుని సెల వడుగుట	3౩౪
శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జంపఁదలపడ	
శివుఁడు వారింనుట	3౩౫
శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబులిచ్చుట	3౩౬
విదలోత్పలదానవసంహారము	"
రీలాఖండము—అ ౧	
శివరీలాతకారపరిగణన	3౩౮
నందిశేక్వరావతారలీల	౪౦౧
నందిశేక్వరజననము	౪౦౨
శివుఁడునందిశేకునకుఁబ్రోత్యక్షమగుట	౪౦౪
నందిశేక్వర వట్టాభిషేక వినాశము	౪౦౫
శ్రీ భైరవలీల	౪౦౬
శ్రీభైరవ పోదుర్బావము	౪౦౮
భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ	
శిరంబును దుగ్రించుట	౪౦౮
భైరవుఁడువైవస్వతమున శౌట	౪౦౯
శ్రీశివభావతారలీల	౪౧౧
దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి	
కాంతిఁ గూర్చునుట	౪౧3

	పేజీ
శివుఁడు వీరభ ద్రునకు నృసింహావతార	
కాంతిని గుఱించి దెప్పుట	౪౧3
వీరభద్రుఁడు నృసింహునిసామూహ్యుల	
కాంతింపునుట	౪౧౪
వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ	
గోపించి భాషించుట	౪౧౫
శివభావిర్బావము	౪౧౬
నృసింహావతారకాంతి	౪౧౮
యశోశ్వరలీల	౪౧౯
దేవతలు గడ్డివరకును గదల్చులేకపోవుట	౪౨౦
దుర్వాసామన్యవతారలీల	౪౨౧
దుర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వర ములిచ్చుట	౪౨2
వాసుదేవతారలీల	౪౨౪
శివులాదమున్యవతారలీల	"
దధిచి ప్రాణములఁబాసి తనువు	
దేవతల కిచ్చుట	౪౨౫
శివులాదజననము	౪౨౬
యతిసాధలీల—అహంకర్తిలచరిత్రము	౪౨౭
భిల్లుఁడు సింగములచేఁజచ్చుట	౪౨౮
భిల్లనతికి శివుఁడు పగినన్ముందై	
వరంబు లిచ్చుట	౪౨౯
సురేశ్వరలీల ఉపమన్యవరిత్రము	౪౩౦
ఉపమన్యనకుఁ దల్లి శివజైభవంబుజేప్పట	౪౩౨
ఉపమన్యఁడు హిమాచిఁజేరి శివుని	
గూర్చి తపఁబొనరించుట	౪౩౪
శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యున	
మన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట	౪౩౫
కృతశేంద్రునకు పమన్యఁడు శివుని	
గుఱించి దెప్పుట	౪౩౭
ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు	
ప్రోత్యక్ష మగుట	౪౩౯
ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట	౪౪౧
శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట	౪౪౨
కిరా శేక్వరలీల	౪౪3
వ్యాసుమహామని పాండవుల యెద్దకు	
వచ్చుట	౪౪౪
అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రగిరికొద్దికిఁ	
బోవుట	౪౪౬

పేజీ

పేజీ

మూకానుదండు మూకరాకారముతో	
నర్జనునకు గీడుసేయవచ్చుట	౪౪౩
కృతఃకిరాతార్జును లిడువురు మూకరమువై	
బాణంబులేని చంపుట	౪౪౪
మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము	౪౪౫
అర్జునుడు మాయాకిరాసుని శిలనిగాఁ	
చలిసికొని స్తుతించుట	౪౪౬
శివుఁ డర్జునునకు బాళుపతాస్త్రిమిచ్చుట	౪౪౭
లింగవై భవఖండము-ఆ ౧	
సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబు	
తెలింగించుట	౪౪౮
ద్రాచీన దివ్యలింగములు	౪౪౯
దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు	౪౫౦
పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు	౪౫౧
ఉత్తర దేశలింగములు	౪౫౨

లింగవై భవఖండము-ఆ. ౨

సారాప్రము-సోమనాథలింగము	౪౫౩
దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట	౪౫౪
చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహించున	
క్షయరజసు బాంబుట	౪౫౫
క్రితైలము-మల్లికార్జునలింగము	,,
ఉజ్జయిని సుహాకేశలింగము	౪౫౬
చంద్రసేనమహారాజచరిత్రము	౪౫౭
గోపబాలకచరిత్రము	౪౫౮
హనుమంతుడు పరీక్షిత్తుమై	
గోపబాలుని బుజ్జించుట	౪౫౯
సూరకారశ్రేణము-పారమేశ్వర లింగము	౪౬౦
హిమగిరి-శేదారలింగము	౪౬౧
ధాకిని-భీమశంకరలింగము	౪౬౨
భీమానుదండు శివభక్తుడగు నుదక్షిణునిఁ	
దత్సతినిఁ దెరయందుంచుట	౪౬౩
పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలువడి	
భీమానుదనిఁ జంపుట	౪౬౪
శ్రీకాశి-విశ్వేశ్వరలింగము	౪౬౫
శివుఁడు కాశీపంచశ్రీశమును సృష్టించుట	౪౬౬
చక్రపుష్కరిణి నుడిక్కొక యగుట	,,
గౌతమీతటమూత్రక్షయలింగము	౪౬౭
గౌతమాశ్రమమునకు మునులువచ్చుట	౪౬౮

మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయా	
భేనువై గౌతమునిచేజచ్చుట	౪౬౯
గౌతమయుని యాశ్రమమును విడచి	
దవ్యేగుట	,,
గౌతముఁడు పార్థివలింగార్జునంబొనర్చుట	౪౭౦
శివుఁడు గౌతమునికై గంగను	
భువిక పరలింపఁ జేయుట	౪౭౧
గౌతమశిష్యులు మునులశపించుట	౪౭౨
శ్రీనైద్యనాథలింగము	౪౭౩
దారుక వనము-నాగేశ్వరలింగము	౪౭౪
పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపు మని	
శివుని సేడుట	౪౭౫
శ్రీరామేశ్వరలింగము	౪౭౬
శివుఁడు రామునకు పరమలిచ్చుట	,,
దేవగిరి శివాలయము-ఘృశ్మేశ్వరలింగము	౪౭౭
ఘృశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట	౪౭౮
లింగస్వరూపకథనము	౪౭౯
దారుకావన మునిచరిత్రము	౪౮౦
మునిభాగ్యులు శివునిజూచి మోహించుట	౪౮౧
శివలింగము మునులకు భాధించుట	౪౮౨
సముదితార్చనచే శివలింగంబు కాంతిఁ	
జెందుట	,,
లింగోద్భవచరిత్రము	౪౮౩
బ్రహ్మవిష్ణుల కలహము	౪౮౪
వేదోలింగోద్భవము	౪౮౫
లింగశరంబుఁ జూచితి నని బ్రహ్మ బొంకుట	౪౮౬
శివుఁడు బ్రహ్మను శపించుట	౪౮౭
శివభక్తానుకృతిచే	౪౮౮
అంధేశ్వరలింగచరిత్రము	౪౮౯
సుదగ్గనుని చరిత్రము	౪౯౦
అత్యీశలింగము	౪౯౧
అత్రిముని తపస్సమాధి సొంచుట	,,
గంగాదేవి శ్రీగూఢముతో	
నవమాయకు దర్శనమిచ్చుట	౪౯౨
అనసూయ గంగ వెల్ల పుడట	
వసించుమనుట	౪౯౩
నందీశలింగము	౪౯౪
భేనువు సాహసకృత్యము	౪౯౫
ముషికొచరిత్రము	౪౯౬

	పేజీ
శివుఁడురక్క నునిజంపి యుష్మకపఁ	
వరంబులిచ్చుట	౫౦౯
హరిశ్చంద్రులంగము	౫౨౦
విష్ణుహృత్ శివ లింగమునకు	
శేత్రకమలంబు నర్పించుట	”
శివుఁడు చక్రమిచ్చుట	౫౨౦
మహాబలేశ్వరలింగము గోళర్ణము	”
సోమినిబలిత్రము	౫౨౩
సోమిని హృదయనకు భార్యయగుట	౫౨౪
సోమిని అంధచంద్రునిపై పుట్టుట	”
అంధచంద్రుని గోళర్ణక్షేత్రమునకుబోవుట	౫౨౫
అంధచంద్రుని శివలోకమునగోగుట	”
మిత్రనహాపాఖ్యానము	౫౨౬
మిత్రనహాంధుకల్పాదుపాదుందగుట	”
దుదయంతి భర్తవ మునిసతీకాపంబు	
చల్పుట	౫౨౭
శివప్రేతములు	౫౨౮
శ్రీశివరాత్రిప్రతిపదానకు	౫౩౦
వ్యాధేశ్వరలింగము	౫౩౪
వ్యాధునకు శివలింగార్చనపాదగుట	౫౩౫
వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై	
వరమిచ్చుట	౫౩౮
భక్తిప్రాలంబుప్రతిపాదనము	౫౪౦
ఉత్పాఖండము - ఆ ౧	
బాంబవతి పుత్రార్జునమై శ్రీకృష్ణుఁడు	
శివునిగూర్చితరింపునుట	౫౪౦
శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సువై హిమగిరికివచ్చుట	౫౪౨
హిమాద్రిలో శివునిగుఱించి వసింది	
సిద్ధులొంగినవాగులు	౫౪౩
ఉపనున్యఁడు శ్రీకృష్ణునకు	
వైవర్తిక్ష నిచ్చుట	౫౪౪
శ్రీకృష్ణునితపంబు మెచ్చి పార్వతీశ్వరంబు	
పాక్షాత్కరించుట	”
శ్రీకృష్ణుఁడు శివుని నుతించుట	౫౪౬
శ్రీకృష్ణునకు పార్వతీదేవియొ శివుడు	
వరంబులిచ్చుట	౫౪౭
శివమాయామహిమలు	౫౪౮
సాపథేదములు	౫౪౯

	పేజీ
పంపమహాపాపులు	౫౫౦
బ్రహ్మఘ్నునమానులు	౫౫౧
నరకములు	౫౫౨
పాపహరదానధర్మములు	”
భూమిని ప్లేష్యపములు	౫౫౪
భగోళము	౫౫౫
పాతాళములు	౫౫౬
సంచరమాన్త్రీస్వభావము నారదునకు	
ప్రస్తుట	౫౬౦
కాల్పానము	౫౬౧
చాయాపురుషదర్శనఫలభేదము	౫౬౨
మృత్యుంజయయోగములు	౫౬౩
ప్రతిసర్గము మున్దంతగంబులు	
వంశములు తదనుచరితములు	౫౬౪
సావర్ణి మనుజుననము	౫౬౫
అశ్వినీదేవతలజననము	౫౬౬
సైవస్వతమనుచంశము	౫౬౭
పునారవశ్యకృతర్థి జననము	౫౬౮
నగరచక్రవర్తి చరిత్రము	౫౬౯
నగరమంటలు కవితాపాగ్నిచే	
బూదియగుట	౫౭౦
భగీరథుఁడు పుడమికింగను చెచ్చుట	౫౭౦
గంగావతరణము	౫౭౧
శ్రీరామునిచరిత్రము	౫౭౨
శ్రీరాముఁడు మారీచుని సముద్రమున	
జేర్చుబాహుజంపుట	౫౭౫
సీతాకల్యాణము	౫౭౬
శ్రీరాముఁడు సీతాలక్ష్మణులతో	
వరణ్యమునగోగుట	౫౭౯
శ్రీరాముఁడు విగాధుని వధించుట	౫౮౦
శ్రీరాముఁడు ఖరదూషణి	
గాతులుల జంపుట	౫౮౩
రావణుఁడు సీతాగోవిందపుట	౫౮౪
శ్రీరాముఁడుకలంధుని వధించుట	౫౮౬
శ్రీరాముఁడు వాలికి జంపుట	౫౮౭
హనుమంతుఁడు సహద్రముదాటి	
అంకశేసుట	౬౦౦
హనుమంతుఁడు సీతాదేవికిజూచుట	౬౦౧
లంకాదహనము	౬౦౨

	పేజీ
శ్రీరామాయణ కుంభకర్ణుని జంతులు	౬౧౪
శ్రీరామాయణ రావణాసురుని సంహరించుట	౬౧౬
శ్రీరామలింగపర్యవేషము	౬౨౦
శ్రీరామపట్టాభిషేకము	౬౨౨
ఫలశ్రుతి	౬౨౧
చంద్రీవంశము	౬౨౩
వ్యాసజన్మము	౬౨౩
సుగంధినిని సుమేధబుష్టాశ్రితులు	౬౨౩
మహాకృష్ణభగవంశము	౬౨౪
మహాసురచరిత్రము	౬౨౪
మహావతారము	౬౩౦
మహాదేవికి దివ్యులాయుధానులనిచ్చుట	౬౩౧
మహాహనురుడు దుష్టాదేవికడకు	౬౩౧
యుద్ధమనకు వచ్చుట	౬౩౧
మహాసురసంహారము	౬౩౨
దుష్టానురచరితము	౬౩౩
శతాక్షిప్రాధుర్యావము	౬౩౪
శతాక్షిదుష్టానురుని సంహరించుట	౬౩౫
శతాక్షిదివ్యుల సమగ్రహించుట	౬౩౬
దేవీపూజనము కవరాశ్రమాజ	౬౩౭

కైలాసఖండము—౮ ౧

వాసుదేవముని కుమారాద్రికి	
కుమారుని సేవించుట	౬౩౮
వాసుదేవుడు కుమారస్వామిని	
బ్రహ్మచార్యము జెప్పవనుట	౬౪౦
మంత్రీయమునూర్తి	౬౪౧
ప్రణవస్వరూపము	౬౪౨
కుమారుడు వాసుదేవునకు జగత్కారకుని	
గుడించి జెప్పట	౬౪౩
వాసుదేవునకు గుమారుడు శక్తి	
విశిష్టశివార్చితము జెప్పట	౬౪౪
కుమారుడు వాసుదేవుని శివతత్త్వ	
ప్రచారకుడ వాడువనుట	౬౪౫

వాయవీయఖండము—౯ ౧

మునులు బ్రహ్మజ్ఞానులై	
చతుర్ముఖునియొద్దకు బోవుట	౬౪౬
మునులు బ్రహ్మను సుతించుట	౬౪౭

బ్రహ్మదేవుడు మునులకు	
బ్రహ్మత్వము జెప్పట	౬౪౮
సేవికనంబున వచ్చుట	
సేవికారణ్యునిజ్ఞాన దాబుట	౬౪౯
మహాహనురుడు దేవసంభాషణ	౬౫౦
వాసుదేవుడు మునులకు బ్రహ్మ	
వశిష్టరూపము జెప్పట	౬౫౧
వాసుదేవుడు మునులకు మాతా	
స్వరూపము జెప్పట	౬౫౨
వాసుదేవుడు మునులకు గూర్క	
గంధర్వము తెలియింపుట	౬౫౩
వాసుదేవుడు మునులకు గూర్క	
స్వరూపము జెప్పట	౬౫౪
వాసుదేవుడు మునుల కౌత్స	
స్వరూపము జెప్పట	౬౫౫
వాసుదేవుడు మునుల కీశ్వర	
విషయము జెప్పట	౬౫౬
మునులు వాయుదేవుని గాలస్వరూపము	
జెప్పవని యడుగుట	౬౫౭
కౌలప్రమాణము	౬౫౮
వాసుదేవుడు మునులకు సృష్టి	
ప్రకారము జెప్పట	౬౫౯
వాసుదేవుడు మునులకు లయము	
తీ తెలియింపుట	౬౬౦
మార్కండేయ తరిత్రము	౬౬౧
మృకండునూని బ్రహ్మసాక్షాత్సారమున	
సవమానవడుట	౬౬౨
మరుద్వతి మునుల శార్యలచే	
సవమానవడుట	౬౬౩
మృకండుముని తప స్సారించుట	౬౬౪
పార్శ్వశిఖలు మునిదంపతులకు	
సాక్షాత్కరించి వసమిచ్చుట	౬౬౫
మృకండుపుత్రోదయము	౬౬౬
మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము	౬౬౭
మార్కండేయుడు తలిదండ్రుల	
చిలవొంది తపమున కేగుట	౬౬౮
యముడు మార్కండేయుని యొద్దకు	
చూడబడి బంపుట	౬౬౯
గుముడు మార్కండేయుని ధర్మించుట	౬౭౦

	పేజీ
మార్కండేయకృతశివస్తోత్రము	౬౭౯
నారదుడు మార్కండేయుని రక్షించుమని	
పార్వతీ శివుని నర్తించుట	౬౮౦
శివుడు త్రిశూలముచే యముని	
గూర్చి మార్కండేయుని గాచుట	౬౮౧
శివుడు మార్కండేయపార్థివనే	
యముని బిరింపఁజేయుట	౬౮౨
పార్వతీసదమేశ్వరులు మార్కండేయనకు	
బ్రహ్మయ్యను చూపుట	"
వాంఛ దేవుడు మునులకుమడద్ద	
ప్రకారముఁజెప్పట	౬౮౩
ద్వితీయాశ్వాసము	౬౮౬
ఉపమన్యుమని శ్రీకృష్ణునకు	
శివమహాత్మ్యంబు జెప్పట	౬౮౭
శ్రీకృష్ణున కుపమన్యుమని వంచ	
బ్రహ్మతత్త్వంబుఁజెప్పట	౬౮౮
ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణున	
కష్టమూర్తితత్త్వంబెఱింగించుట	౬౮౯
శివశక్తి సమాధర్మకథనము	౬౯౦
శక్తిమయజగద్వర్ణనము	౬౯౧
పార్వతీ పరమేశ్వరాత్మక స్త్రీపుంస	
స్వరూపనిరూపణము	౬౯౨
జగదంతర్భూత శివనిభూతి	౬౯౩
శివకృత నానారూపవర్ణనము	౬౯౪
శివప్రభావ పరితిపాదనము	౬౯౫
ఉపమన్యుడు కృష్ణునకు జగత్సాగరని	
గూర్చి చెప్పట	౬౯౬
ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకుఁ	
జరిగిన అత్యుజ్జానము	౬౯౮
శివుడు దేవతలకునూర్వాత్మక	
నిజతనవుడు జూపుట	౬౯౯

	పేజీ
తిరోహితశాస్త్రపూర్తిష్ఠ	౭౦౦
ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు	
ముఖ్యంశంబుల జెప్పట	౭౦౧
ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు శివతూటా	
కృతంబుఁజెప్పట	౭౦౬
ఉమామహేశ్వరస్తుతి	౭౦౭
అష్టత్రింశత్కలాశిష్టత	౭౦౮
నారదుఁడు మంబురునితో	
సామర్థ్యము బడయుట	౭౦౯
బ్రహ్మననకుమారుని శాపమోక్షము	
జెప్పట	౭౧౦
నైమిశమునులు పెద్దందనగోవరసంఘ	
శివుని	"
వందోహతుడు శిష్యున ముఖ్యసాగము	
లింగధారణము	౭౧౧

విద్యేశ్వరగుండము

జానకీతంబులందు లింగమును	
బూజించినఫలములు	౭౧౨
లింగభేదములు	౭౧౩
పార్థివలింగతూజావిధానము	"
మహాశివలింగతూజ	౭౧౯
శివనిర్మాల్యము శివదీక్షితునకు	
గ్రాహ్యము	౭౨౪
లిల్వ మహాత్మ్యము	౭౨౫
భిన్నవిషయము	"
రుద్రాక్షధారణము	౭౨౭
మంత్రపూర్వక రుద్రాక్షధారణము	౭౨౯
శివనామపుణ్యము	౭౩౧
పురాణఫలప్రతి	౭౩౨

త ప్పొప్పుల పట్టిక.

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
౧౦	౯	యంశజ	యంశము
౧౪	౨౧	నట్టుతనటకు	నట్టునటకు
౧౫	౬	యట్టుతనాచి	యట్టునాచి
౩౧	౨౫	డుసత్యమూ	డుసత్యమూ
		ర్తినగు	ర్తయగు
౩౩	౧౧	యలవి	యలవికి
౩౬	౨౦	మునకు	మునకును
౪౩	౨౨	తలపై న	తలపైని
౪౩	చివరబంతి	యేలువా	యేలువాని
౬౦	౧౭	శివైక్యము	శివైక్యము
౬౪	౭౩	దోసమన	దోసమన
౬౪	౨౨	కుమారిని	కుమారిక
౭౧	౨౯	మొనర్చిన	మొనర్చిరి
౯౪	౧౭	నామణ	నామది
౧౨౦	౧౮	రాజీభవుండు	రాజీభవుండు
౧౩౩	౧౮	శ్రీపరి	శ్రీపర
౧౪౯	౨౩	ప్రకృతిదాటి	ప్రకృతిదాటి
౧౬౭	౧౬	మునస్య	ములస్య
౧౬౮	౧౨	మూర్ఖిలె	మూర్ఖిలె
"	౨౬	యంటి	యంటినా
౧౭౬	౩	సాధ్వీ	సాధ్వీ
౨౩౫	౯	రాజుతో	రాజుతో
౨౫౫	౧౦	నజని	వజని
౨౫౮	౨౨	యవ్వనము	యావనము
౨౯౦	౩౦	రత్నక	రత్న
౨౭౨	౧౬	తార్థ	తార్థ
౩౪౭	౧౮	శివుండును	శివుండును
౩౭౦	౧౦	దనరె	దనర
౩౮౪	౧౨	నాతినాతి	నాతి'యాతి
౩౮౮	౧	కులుని	కులీనుని
౩౯౨	౨౬	తుష్టావ	తుష్టావ

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
౩౯౨	౨౨	యేన	యోన
౪౧౭	౨౪	భూవహ	భూవహ
"	"	హసరి	హరి
౪౨౧	౧౩	ణాంచితులై	ణాలివు
౪౨౫	౨౧	బాసన	బాసియ
౪౨౨	౨౯	దిరు	దిర్గు
౪౨౬	౧౦	జేరి	జేరి
౪౪౯	చివర	వాళొక	వాళొన
౫౫౦	౧౨	దిర్బుటకు	దుర్బుటకు
౪౬౬	౨౭	గట్టకు	గట్టుకు
౫౧౭	౬	శిలోక	శివలోక
౫౨౧	౮	మహదహిత	శ్వసదహిత
౫౨౩	౧౭	దలకరి	దలఁకరి
౫౩౦	౧౦	నైన	లైన
౫౫౨	౨౩	ములుతల్పు	మువకరణ
౫౫౩	౨౪	భద్ర	భద్రభద్ర
౫౯౨	౫	యెడుట	యెడల
౫౮౪	౨౬	సంహార	సంహార
౬౦౧	౧౬	గోషి	గోషి
౬౧౧	౧౫	తోడురము	తోడురము
౬౧౩	౭	యల్లి	యల్కి
౬౧౮	౨౮	చేసితివియ్య	చేసితివి
		ప్రసాద!	దొప్పన!
౬౪౯	౯	ద్వైతంబశ్వ	ద్వైతము
		రిము	నశ్వరము
౬౨౫	౧	గాంచిను	గాంచిని
౬౫౬	౧౮	గర్భయందు	కర్మమందు
౬౫౭	౨౮	సరస	సరద
౬౬౨	౨౨	పరపాటి	పరిపాటి
౬౬౫	౨౭	ఆకసంబున	ఆకసంబున
౬౮౭	౧౭	దీందియ	దీందియ

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఓప్పు
౬౯౨	౧౯	మేళి	మేళివ
౬౯౪	౧౯	యను	యనియును
౬౯౪	౫	మవదంబగు	మవరంబను
౭౦౧	చివర	ధృతయు	ధృతియు
౭౦౩	౧౬	నిర్వది	లిర్వది
౭౦౫	౨౪	ప్రసార	ప్రస్తార
౭౦౮	౧౪	సజ్జ-శంబ	సజ్జా-శంబు
౭౧౪	౨౪	బృంధంబు	బృధాబు
౭౦౮	౧౮	సర్వో	సర్వో
౭౦౯	౨౫	మును	మును
౭౧౨	౩	అంగుళయం	అంగుళిత్రయం
„	౧౦	బసపాయం	బసపాయం
„	౧౬	ధవళ	ధవళ
౭౧౩	చివర	మీఱ	మీఱు

స వ రణ లు.

- ౭-౩ కమ్మని పూవుతేనియును
(సవరణ) కమ్మని తమ్మిదేనియును
- ౧౩౭-౧౨ రాజహంసకాళి
(సవరణ) కలహంసకాళి (నూపురద్వయి)
- ౧౩౭-౧౮ శరధనుశ్శూలములనె హా +
స్తములదాల్చు
(సవరణ) శరధనుశ్శూలచంద్రహాస
ములదాల్చు
- ౫౦౫-౨౭ నీరముగా నాదుపూజ నీకు
వెలియగుకా
- (సవరణ) నీతికిదవై వ్రేలివెట్టిసీకువెలియగుకా.
- ౩౧౯-౩౦ కొమ్మన్న నక్కొమ్మ చెలికా
రంబున కలరి.
- (సవరణ) కొమ్మనుకొమ్మనుడులందలిచెలికా
రంబునకునుజురొక్తి మార్దవంబునకునలరి
- ౭౦౬-౧౬ గంధ । లివ మురుగువ్వు నిభ
ముల + లిగఘటించి

(సవరణ) గంధ । మయమునంగువ్వు
నిభముఁజే + మమునఁ గూర్చి
చేర్చులు.

౧౮౯ పేజీ ౩ బంతి ప్రారంభమునుంచి
ఉ॥ ఓకమనీయగాత్రి! కనుఁమోవికచాంబు
జనేత్ర! శర్వునికా! బ్రాకటరాజతాచల
విఁ భాస్వరుఁడంచును రాజహాళియం
చేకమతిక పనించి విహి! + కుధరాలవి
కుండలండుదో । పాకరహాళి నీమదినఁ
యమ్మనయమ్మన సూహసేముమా!
౨౬౨ పేజీ ౩ బంతి ప్రారంభమునుంచి ఈ
పద్యమును జదివికొనవలయును.

పద్యసంఖ్య 178

తే-సీ॥ పృబలఘోరనిదాఘాత్తి + బడలి
సడలి । ప్రాణమాత్రావశిష్టయై + పరగు
లతకు । శ్రావణాంబుధరంబె సం +
రక్షకంబు । శంకరుఁడె నాకు సౌభాగ్యఁ
శంకరుండు.

౪౬౩ పేజీ ౯వబంతి ప్రారంభమునుండియీ
యక్కరంబులను జేర్చుకొనవలయును.
ఇందలిశివలింగమును బంచవక్త్రైశ్వరుఁ
డందురు. ఈసలి కొకింత విప్రకృష్టోత్తర
ప్రదేశంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబందు డక్ష
శ్వరలింగం బీతూ విషయంబగు.

౬౦౦-౨౧ ఖరకరుడుచెందె నపరాధి
గహ్వరమును.

(సవరణ) ఆరుణాఘ్నణి యొందె నపరా
చ + లావనధము.

౬౫౭ పేజీ ౨౦బంతి పానీయ (యనునక్క
రముల పిమ్మటనీయక్కరములఁ జేర్చ
వలె) సరోరాజీ విరాజితంబును నానా
విధ పుష్పఫలభరితరులతావ్రాత సంశో
భితంబునకు నొక దివ్యవనంబున.

కృతిపతులు

బి|| శ్రీ|| ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు
వారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మీదేవమ్మగారు

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పురాణము

సృష్టి ఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

విభుః ఛాత్యనేత్రసరః * సీరుహపూజనోనర్చి యేమహా
దేవునిసుప్రసాదనియ * తిన్ గాన సర్వసుపర్వచక్ర
తావహమైనచక్రము ను * ధాంశుఁడీశ్వనిఁజెంది దక్షశా
పావధి నొందె నట్టి సద * యాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్పెదన్.

చ॥ పెనిమిటిపెందొడన్ జనపు * పెంపునఁజక్కఁగ నెక్కి యుక్కునన్
దనయు గణేశు నెత్తికొని * తావలచేతఁ గుమారునమ్మొగం
బును దయమీఱఁ బుష్కలము న * మోసమయంచు వదించుమాధవా
ద్యనిమిషనాథశేఖరుల * నాదటఁ బోచునుమన్ భజించెదన్.

2

క॥ సకలామరగుముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁదొల్త పూజఁ * బడసి ప్రమథనా
యకుఁడై కడు మాతాపిత, లకు మురుపిడుదంతిముఖుఁడ * లఁతు మదిఁబ్రణతిన్.

ఊ॥ రుద్రమహోగ్రోషమయ * రూపముఁజేకొని దక్షుమూర్ధమున్
రాద్రోతరాఝటిన్ దునిమి * రాక్షసమర్దనముఖులన్ భయో
న్నిదులఁజేసి భక్తులను * నిత్యము సాఁకెడుభద్రకాళికా
ద్యుఁడు వీరభద్రుఁడు శు * భంబిఁడుఁగావుత మాకు నిచ్చులున్.

4

ఊ॥ అందముచిందునిందుకల * నందికఁజెందిన యారుమాళులన్
బొందుగదారలిర్వర క * పూర్వముదం బొనరించుచున్ రహిన్
గందువలాడుచున్ శిఖని * గొతుకమొప్పఁగ నెక్కి భక్తరా
జుం దయ సాఁకువేలుపు వ * జీరు మహాజా మదిన్ నుతించెదన్.

5

- సీ॥ మధురసారభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సాంపుచిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లావశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నెదొలుక
రసవస్త్వలంకార ♦ రమ్యభావోదార, పుస్తక మొకకేల ♦ బొంకమొలుక
భర్తృపాపనామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మానుగులుక.
- గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్కరాం ♦ తరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీవధాత్మము ♦ ఖమున నమరు
వాణి నిర్జితశుకపిక ♦ వాణి వాణి, గరిమనొసంగ భజింతుఁ జొ ♦ క్కమగుభక్తి.
- సీ॥ వట్కాలశివలింగ ♦ సమయసమర్పాభి, రాము శ్రీవేమనా ♦ రాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవ ♦ నిష్ఠాతుఁబాపన, భావుని వీరమ ♦ ల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపాత ♦ చతురుఁ జిత్తాపూరి, వంశ్యు సీతారామ ♦ పండితేంద్రు
శతవధానమనీషి ♦ చందులఁగిజ్జువి, గజకేసరుల శత ♦ గ్రంథకవుల
- గీ॥ మఱియు నేమానిరాజయన్ ♦ మంత్రశాస్త్ర, వక్తమున్నగునాచార్య ♦ వరులనాదు
చిత్తమున మేలిభక్తిన్ ♦ ర్చించి యంది, తోపులనొకండుకృతినేయ ♦ నూహచేసి.
- ఉ॥ తైవపురాణమెందును బ్రీ ♦ శస్త్రము శర్వకథానుధాభిధా
రావహసర్వభాగనిభ ♦ వాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము ♦ పాతకకోటికిఁ బూరుపారల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని ♦ చిత్తమునం దిగురొత్తువేడ్కతోన్.
- చ॥ తెనుఁగొనరింపఁబూనితి ను ♦ ధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతి
కనదురురత్నసంకలిత ♦ కాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిస్వనంబెనుఁగె ♦ గా వికసల్లలితారవిందగుం
జనితనితాంతసౌరభల ♦ సన్మధురోపుల రక్తులేర్పడెన్.

—* కవి స్తుతి *—

- గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాస ♦ కాళిదాస, భాస్ భారవి భవభూతి ♦ బాణ భట్టి
మాఘ కీర్తనార్థ బిల్వణ ♦ మల్లకాది, సంస్కృతకవీంద్రప్రదసార ♦ సముల కెఱిగి.
- ప. అంభోకవులందు
- ఉ॥ అంచితభక్తిఁగొల్తు విబు ♦ భావలి కున్నతవై భవంబువన్
బ్రాంచదమేయహర్షజన ♦ కాక్షరచారుపదప్రదాతలా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశి ♦ ఖండకిటీలులఁ బోటిసేయుచున్
మించినవన్నయాదికవి ♦ నేతల భారతధాతలన్ మదిన్.
- క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని ♦ సూరన్నను బ్రీ
జామహితఁ బెదసార్లునిఁ, బేమమ్మునఁగొలుతు వారి ♦ వెంపుఁబొగడఁచున్.

శా॥ ఎంచెంచేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా * నేదేన్ దొనంగుండుటా
 వ్వుం దద్దేంద్రులకేని యంతనయెటుల్ * పోనోపు సర్వంకమా
 స్పందపోద్ధతభారతీరుచిరశుం * భద్గుంభసంరంభముల్
 మందుల్ దీనినెఱుంగఁజాల రది త్నే * మంబొను మా కెంతయున్.

చ॥ తిరుపతివేంక కేశకవి * ధీరులు కావ్యములందు భారత
 స్ఫురితపథానురోధగతి * సాంపులునింపిరి నేనునట్లే యా
 దరమెసఁగంగ వారినువి * ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
 బరఁగరచింతు దీనిపరి * పాశము లోక ఘెఱుంగుగావుతన్.

ఛ॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని * చందమగుట నా
 చక్కివిడనాడి నాయీ, ఛక్కిన్ బొనరింతులలిత * పద్ధతిమెఱయన్.

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు * శ్రీఫలదళముల్
 శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు * నశ్రాంతంబున్.

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్రఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్రఱు రేవణాది * పాశుపతసుసం
 పన్నిధులు బుధులు వారల, కు స్సతులఁ బొనర్తు నే న * కుంతితభక్తిన్.

ప. అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్వాకంఠుఁడు సీలకంఠ * డనునామములన్
 లోకోత్తరఘనప్రభా, శ్లోకంఠుఁడు భావ్యకార * సోమునిఁ గొలుతున్.

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల * కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
 బొందువడంగఁ బొత్తములఁ * బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
 నిం దనువంగ సూత్రగత * నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
 జం దనరించినట్టి గురు * శేఖరుఁ గొల్పెద సీలకంఠునిన్.

* 17 పన్నిద్రఱు రేవణాది పాశుపత నువంపన్నిధులు —

నిద్రత్రయము : 1 రేవణనిద్రఁడు 2 మరులనిద్రఁడు 3 ఏకోరామనిద్రఁడు.

ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటరాధ్యుఁడు 2 మేమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు

పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీసతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు

ఆచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠకాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యు

పీఠాలు శైవమత మూలాచార్యులు. పీఠిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆ

పాఠులు దద్దవంక లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

- సీ॥ మధురసారభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సాంపుచిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నెదొలుక
రసవస్త్రులంకార ♦ రమ్యభావోదార, పుస్తక మొకకేల ♦ బొంకమొలుక
భర్తృపాపనామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మానుగులుక.
- గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్కరాం ♦ తరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసేవధాత్పము ♦ ఖమున నమరు
వాణి నిర్జితశుకపిక ♦ వాణి వాణి, గరిమనాసంగ భజంతుఁ జొ ♦ క్కమగుభక్తి.
- సీ॥ షట్కాలశివలింగ ♦ సమయసమర్పాభి, రాము శ్రీహేమనా ♦ రాధ్యగురుని
నిగమాగమార్జన ♦ నిష్టాతుఁబావన, భావుని వీరమ ♦ ల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపాత ♦ చతురుఁ జిత్తావూరి, వంశ్యు సీతారామ ♦ పండితేంద్రు
శతవధానమనీషి ♦ చంద్రులగిజ్జువి, గజకేసరుల శత ♦ గగ్గంధకవుల
- గీ॥ మఱియు నేమానిరాజయన్ ♦ మంత్రశాస్త్రు, వక్తమున్నగునాచార్య ♦ వరులనాదు
చిత్తమున మేలిభక్తి న ♦ ర్చించి యంది, తోక్తులనొకండుకృతినేయ ♦ నూహచేసి.
- ఉ॥ శైవపురాణమెందును బి ♦ శస్త్రము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహార్యభాగవిభ ♦ వాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము ♦ పాతకకోటికిఁ బూరుషారల
శ్రీవిలసన్నివాసమని ♦ చిత్తమునం దిగురొత్తుచేడ్కతోన్.
- చ॥ తెనుఁగొనరింపఁబూనితి ను ♦ ధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలిత ♦ కాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిర్వనంబెనఁగఁ ♦ గా వికసల్లలితారవిందనం
జనితనితాంతిసారభల ♦ సస్పృహరోప్తుల రక్తు బేర్పడన్.

9

—* కవి స్తుతి *—

గీ॥ ఘనుల వల్క్రికథా వ్యాస ♦ కాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి ♦ బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ ♦ మల్లనాది, సంస్కృతకవీంద్రవదసార ♦ సముల కెఱఁగి.

ప. ఆంధ్రకవులందు

ఉ॥ అంచితభక్తిఁగొల్తు విబు ♦ భావళి కున్నతవై భవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజన ♦ కాక్షరచారుపదప్రదాతలా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశి ♦ ఖండకిరీటులఁ బోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి ♦ నేతల భారతధాతలన్ మదిన్.

11

శ్లో॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని ♦ సూరన్నను బి
... .. బ్రహ్మముగఁగొలుతు వారి ♦ పెంపుఁబొగడుచున్. 12

శా|| ఎండెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా † నేదేన్ దొసంగుండుటా
వ్వం దద్దోండ్లకులకేని యంతనెయెటుల్ † పోనోపు సర్వంకమా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుం † భద్గుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీని నెఱుంగఁజాల రది తే † మంబొను మా కెంతయున్.

చ|| తిరుపతివేంకటేశకవి † ధీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి † సొంపులునింపిరి నేనునట్లె యా
దరమెసఁగంగ పారినువి † ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరంగరచింతు దీనిపరి † పాకము లోకమెఱుంగుగాపుతన్.

ఉ|| మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని † చందమగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఛక్కిన్ బొనరింతులలిత † పద్ధతిమెఱయన్.

క|| శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు † శ్రీఫలదశముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరశభద్రంబులొసఁగు † నశ్శాంతంబున్.

—* కైవావర్యాది సత్కృతి *

క|| *పన్నిద్రఱు నూర్పులు నాఁ, బన్నిద్రఱు రేవణాది † పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు పారల, కు న్నతులఁ బొనర్తు నే న † కుంతితభక్తిన్.

ఎ. అందును

క|| శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్వాకంఠుడు నీలకంఠు † డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్య, శ్లోఘండగు భావ్యకార † సోమునిఁ గొలుతున్.

ఉ|| కొందఱు వ్యాససూత్రముల † కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ † బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనుపంగ సూత్రగత † నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
జం దనరించినట్టి గురు † శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్.

* 17 పన్నిద్రఱు రేవణాది పాశుపత సుపంపన్నిధులు —

సిద్ధత్రయము : 1 రేవణసిద్ధుఁడు 2 మరులసిద్ధుఁడు 3 ఏకోహమసిద్ధుఁడు.

ఆరాద్యత్రయము : 1 ఉద్భటాధ్యక్షుఁడు 2 వేమరాధ్యక్షుఁడు 3 విశ్వరాధ్యక్షుఁడు

పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీపతిపండితుఁడు 3 మంచపండితుఁడు

ఆచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠకాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు

వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆ

చతుర్థు దద్దంగు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

- సీ॥ మధురసారభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సాంపుచిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లావళోభితపేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నెదొలుక
రసవస్త్వలంకార ♦ రమ్యభావోదార, పుస్తక మొకకేల ♦ బొంకమొలుక
భర్తృపావననామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మాసుగులుక.
- గీ॥ సురభిసావర్ణపుష్కరాం ♦ తరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాతృము ♦ ఖమున నమరు
వాణి నిర్జితశుకపిక ♦ వాణి వాణి, గరిమనోసంగ భజంతుఁ జొ ♦ క్కమగుభక్తి.
- సీ॥ మట్కూలశివలింగ ♦ సమయసమర్చాభి, రాము శ్రీవేమనా ♦ రాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవ ♦ నిష్ఠాతుఁబావన, భావుని వీరమ ♦ ల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపాఠ ♦ చతురుఁ జిత్తాపూరి, పంశ్యు సీతారామ ♦ పండితేందు
శతవధానమనీషి ♦ చంద్రులఁగిబ్బవి, గజకేసరుల శత ♦ గగ్గంథకవుల
- గీ॥ మణియు నేమానిరాజయన్ ♦ మంత్రశాస్త్ర, వక్తమున్నగునాచార్య ♦ పరులనాదు
చిత్తమున మేలిభక్తి న ♦ ర్పించి యంచి, తోపులనొకండుకృతినేయ ♦ నూహచేసి.
- ఉ॥ తైవపురాణమెందును బ్రీ ♦ శస్త్రము శర్వకథానుభాభిధా
రావహసర్వభాగవిభ ♦ హస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము ♦ పాఠకకోటికిఁ బూరుషారల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని ♦ చిత్తమునం దిగురొత్తునేడ్కతోన్.
- చ॥ తెనుఁగొనరింపఁబూనితి సు ♦ ధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతి
కనదురురత్నసంకలిత ♦ కాంచనకాంచికలాపకింకరీ
ఘనతరనిస్వసంఘనఁగఁ ♦ గా వికసల్లలితారవిందనం
జనితనితాంతసారథుల ♦ సస్మధురోస్తుల రస్తులేర్పడన్.

— * కవి స్తుతి * —

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాస ♦ కాళిదాస, భాస్ భారవి భవభూతి ♦ బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ ♦ మల్లకాది, సంస్కృతకవీంద్రీవదసార ♦ సముల కెఱఁగి.

వ. ఆంధ్రీకపులందు

ఉ॥ అంతితభక్తిఁగొల్తు విబు ♦ భావళి కున్నతవై భవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజన ♦ కాక్షరచారుపదప్రదాతలౌ
కాంచనగర్భ విష్ణు శశి ♦ ఖండకిరీటులఁ బోటిసేయుచున్
మించినవన్నయాదికవి ♦ నేతల భారతధాతలన్ మదిన్.

11

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని ♦ సూరన్నను బ్రీ
జ్జమహితుఁ బెద్దనార్యుని, బ్రేమమ్మునఁగొలుతు వారి ♦ పెంపుఁబొగడుచున్, 12

శా॥ ఎంచెందేనియు భాగింతిహేతుకముగా † నేదేన్ దొనంగుండుటా
 ప్పందద్దేంద్రులకేని యంతనెయ్యెటల్ † పోనోపు సర్వంకమా
 స్పందప్రార్థితభారతీరుచిరశుం † భద్గుంభసంరంభముల్
 మందుల్ దీనినెఱుంగఁజాల రది డే † మంబాను మా కెంతయున్.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశకవి † ధీరులు కావ్యములందు భారత
 స్ఫురితవథానురోధగతి † సాంపులునింపిరి నేననన్లె యా
 దరమెసంగంగ వారినువి † ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
 బరంగరచింతు దీనివరి † పాకము లోకమెఱుంగుగావుతన్.

ర॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని † చందమగుట నా
 చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతులలిత † పద్ధతిమెఱయన్.

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు † శ్రీఫలదళముల్
 శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు † నశాంతంబున్.

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది † పాశుపతసుసం
 పన్నిధులు బుధులు వారల, కు న్నతులఁ బొనర్తునే న † కుంతితభక్తిన్.

వ॥ అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్వాకంఠుఁడు నీలకంఠ † డనునామములన్
 లోకోత్తరఘనపుణ్య, శ్లోకుండగు భావ్యకార † సోమునిఁ గొలుతున్.

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల † కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
 బొందువడంగఁ బొత్తములఁ † బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
 నిం దనుపంగ సూత్రగత † నిశ్చితతత్త్వముఁడెల్లి శైవరా
 జిం దనరించినట్టి గురు † శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్.

17 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —

నిర్దేశకము : 1 రేవణనిర్దఁడు 2 మరులనిర్దఁడు 3 ఏకోరామనిర్దఁడు.

ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్యుటారాధ్యుఁడు 2 ఎమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు

పండితకృతము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీవతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు

ఆచార్యకృతము : 1 నీలకంఠవాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు

వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆ

పఱుకు దద్దంకు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

సీ॥ హరుమౌఘఁ గాంచి నే॥ కామేశువరమున, నెవఁడబ్రముగ జని॥ యించి మించె
శ్రీసీలకంఠ దే॥ శివపదపద్మసే, వనమున నెవ్వఁడు॥ వాసిఁజెందె
వడ్డర్కనంబుల॥ సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు॥ తెనఁగఁజేసె
సర్వవేదార్థ॥ విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దా॥ నెఱుకపఱచె

సీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁ డా॥ భ్యాతసర్వ, దేశరాజ్యగోస్థిని॥ వేశణోవి
దాతిశయ గేయనుయశోమ॥ హేమహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతనా॥ సన్నతులను

చ॥ *అలికమునన్ గృతానుదృత॥ నందనిశఁకరుఁ డాఱుమోములన్
వెలయనిశక్తిహస్తుఁడు ప॥ విలీతపంబును గోలుపోనికా
శలుఁడలగాఢినందనుఁడు॥ భాంభవభావ్యవిరాజి నాదుజో
తలఁగొను శైవపండితవి॥ ధాతృఁడఁ శ్రీపతిపండితుం డిటన్. 21

సీ॥ ఘనభవక రాశిపంకలం॥ ఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధన॥ పౌఢుఁబావ
నమతిఁగల్గూణపూర్వునా॥ నందయతిని, వేమఱునుతింతునాదుహ్మ॥ ద్వేష్మమందు.

క॥ ఆయుర్వేదకళానిధి, యై యనురాగమున నన్ను॥ నావిద్యను బ్ర
జ్ఞాయుతుఁజేసిన నవరా, త్రేయు ములుగురామలింగ॥ దేశికుఁగొలుతున్. 22

చ॥ శివపురపంశసింధుభవ॥ శీతలరశ్మి శిరీషపుష్పవే
లవహృదయుం డలంకృతిక॥ లాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్
శివునిఁ భజింపఁ దత్పదముఁ॥ జెందినయట్టిఁడు నై నమల్లయా
ఖిలవిబుధవర్యు నెంచెద మ॥ దాతృమునందుఁ దదాత్మ మెచ్చుచున్. 24

సీ॥ మఱియు నామామ ధైర్యర॥ మామహితుఁడు, శివపురాన్వయపాఠోధి॥ శీతభానుఁ
డాఘ్యఁడుశివార్చనావర॥ మాంతరంగుఁడట్టిదుగ్ధావ్వాయునిమది॥ యందుగొలుతు.

సీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిస॥ తావ్యసవిత, మల్లమపలికులాభిహి॥ మకరమూర్తి
మల్లికార్జునశాస్త్రి మా॥ మకకవిత్వ, మండనావహుఁడాత్మస॥ మర్చ్యుఁడవుడు. 26

ప. మఱియును

సీ॥ తూములూర్యస్వయనుధాభి॥ సోముఁడిభ్య, సభ్యచరితుండుశాద్విక॥ చంద్రుఁడన్న
దీయకృతిరత్నమున్ సానఁ॥ దీర్చ నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణతా॥ స్త్రిని నుతింతు.

క॥ ఇక నెందఱోమనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావి॥ రాజతు లీమా
మకకృతికి వన్నెఁగూర్చిరి, యకలంకమతిన్ నుతింతు॥ శవ్వారిసిరిన్. 28

ప. పాచీనాచారంబుకతన నస్మదీయపంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

21 శ్రీపతి పండితారాధ్యులు: పూజ్యపాదులగు వీరుగూడ వైయాసిక మూర్త్యములకు శ్రీకర భాష్యం
ముఖ్యమైతి భవిష్యత్కాలాదైవిక భావ్యంబును రచించిరి.

—* వంశానుక్రమణిక *—

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ † యలరు నొకం డం
దిరవగు మావంశము భా, నురభారద్వాజగోత్ర † శోభిత మగుచున్.

క॥ యాజుషశాఖాధ్యయన, భ్రాజితమై యిష్టలింగ † భాస్వత్తరపూ
జాజాగరూకమై కడు, రాజిలు ననవరతమార్య † రాజిస్తుతమై,

వ. అందు

శా॥ శ్రీకాశీశ్వరలింగదివ్యకరుణా † శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
క్షైకభ్యాతమహాతపోనియతదీ † వ్యద్భవ్యతేజండు వీ
క్షాకాశల్యనిరస్తకల్యధికవ † జ్ఞస్తోముఁ డొప్పొండె జు
దాకలస్పృహముఁ డుద్భటార్యగురుమా † గ్రాండుం డిలామండలిన్.

సీ॥ ఏ గురుండుండె ఖం † డేందుమాల్వని, వాసమా ముదిగొండ † పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుడొండె † హిమగిరిజాభయా, సాభాగ్యసుందరీ † సాధ్విపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి † యిచ్చె భోజాదిరా, జాధిరాజుల కిల † నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముండు వాపె † నీకశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గం † ధర్వతతికి

గీ॥ అట్టి నిరపాయగేయ వి † భ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద † నికరసార
కీర్తిపూర్తివిరాజితా † ఖిలదిగంత, రాశమండలుఁ డారాధ్య † రాజమాళి.

సీ॥ భంజించె జ్ఞాద్ధాది † పాషండమతములఁ, బ్రతివాదులెల్ల న † బ్రంబుఁజెంద
రంజించె బార్హతీ † రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసం † బరముఁజెంద
విరచించె హరలిల † వెలయనలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ † జతురులలర
నార్జించె నిష్టలిం † గార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణక † ల్యాణలక్ష్మి

గీ॥ భక్తులుప్పొంగఁ గరతలభ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను † సంగతాత్మఁ
డై యనశ్వరగారీశ్వ † రాధివాస, భానురంబగు కైలాస † పదముఁ జెందె.

గీ॥ అట్టియారాధ్యమకుటునియన్వయమునఁ, బుట్టిచెలువొందిరనఘులుభూరియశ్శ
చంద్రశేఖరదేశిక † చంద్రముఖ్యు, లవనిఁ బలువురు కలిదోష † హరణాచణు

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొ
యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవా రసం బరంగిరి.

క॥ మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యం డుద్భటార్య † చరితవిరచనం
బొసరించి వీరివంగడ, మన నెట్టిదొ యెఱుంగఁజేసి † పందఱు మెచ్చన్.

వ. పదంపడి వీరినంశ్యు లతితయాభివృద్ధిఁజెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు ఘో
పెక్కుతరంబులు గడచుట ననోననఱ్ఱాతిధర్మంబుఁబాసి పెక్కుతెగఱున్

అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధులనేయు పొడమి పేరుఁ బెంపునఁగాంచినవార లందుఁ
కొండఱ నిందుఁ బేర్కొందు.

37

సీ॥ చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకళాఖ శ్రీవీర ♦ భద్రగురుఁడు
వడ్డర్పనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగపుండు
నందిగామగ్రజ ♦ స్థేందుండు వేదాగ, మాఁభోధి వీరభ ♦ ద్రావభావి
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకాన్య, కమనీయవీరభా ♦ గనకధాత

గీ॥ పాణినీయాగమాంత వి ♦ భాసితోరు, బాదరాయణమనకలా ♦ భరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై ♦ వప్రిబంధ, రంగదురుక్షీర్తి శ్రీనాగ ♦ లింగశాస్త్రి, 38

సీ॥ ఎవ్వానిశుభనామ ♦ మేప్రాద్దు నుడివిన, జనులఁబాపనం ♦ చయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర ♦ మేతై నమండలి, కల్లయాదర్శమై ♦ యెనక మెనఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ ♦ మెల్ల దేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కా ♦ వించె దనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ ♦ తెంతకాలంబేని, వినుగుఁగాంచకయె కా ♦ విందు భక్తి

గీ॥ ఎవఁడు చేసిన మాట్కూలి ♦ కేర్పలింగ, పూజఁగావించె బరులకుఁ ♦ బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంక రారాధ్యుఁ ♦ ఛార్యబోధ్యుఁ, డనువమానయశస్కుడై ♦ యవనిపెలసె

వ. ఇక గుంటూరుమండలిమండినేరి నిజము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారా
యణపురంబందుఁ గాపురంబున్న మాతెగయందు .

సీ॥ సిద్ధసంపత్తర ♦ శివమంత్రమూర్తిశ్రీ, మంత్రమూర్తియె పితా ♦ మహుఁడునాకు
నిరతాన్నదానాభి ♦ నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండి స ♦ త్వవ్రతుండు
అమలగుణాధ్యక్షై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమృనాగమల్ ♦ సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర ♦ హరితగోతోర్ధ్వ, యైసలక్ష్మమ మామ ♦ కీనజనని

గీ॥ సవతితల్లికుమారుఁడు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమృలాతని ♦ యనుజలిర్వు
రక్కలై నాకు పెలసిరి ♦ యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాదుపేరు. 41

చ॥ సిరులరహించు పైన్యపుర ♦ నీమ వసించెన నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి ♦ భాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభవేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్రవవిత్రగాతుండన్
గురుజనపూజనోత్సుకుండఁ ♦ గుత్తితలోకవరాజ్ఞుభాత్పుండన్ . 42

గీ॥ తగరచించితి మును నుభ ♦ ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైల నాధ ♦ దేవ
భామరీశక్తి పేరిటఁ ♦ బద్వశతక, మును సువర్వోక్తి శివతత్త్వ ♦ బోధినియును.

* మాకండిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యుగా రిప్పటికి 70 సంవత్సరములకిక్రితము నివాసస్థలిని పదలి
శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ నీకింద్రాబాదుకు గావుడము వచ్చినారు.

ఉ॥ బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మనిపూవుతేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమివైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముబడయఁ ♦ దామరసాక్షునకిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ముకాతుకభ ♦ రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్.

ఉ॥ పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు వ్రభావతీవరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినెచ్చె దండ్రీకి ను ♦ ధీమణు లంచితహర్ష మొంద నా
రంగమదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁ దలంప నింపగున్.

వ. కావున నట్లే

— * కృతి స మ ర్పణ ము * —

గీ॥ తల్లిదండ్రులకన్న ని ♦ తరముపరము, లేదనివచించు శాస్త్రుని ♦ నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం ♦ ధంబాసంగి, ధన్యతనుగాంతు నెల్లని ♦ ధముల నేను, 4

ఉ॥ నాజనకుండు చాలఁ గవ ♦ సంబునఁ బ్రేమము జెందితావ్యమొం
దోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గలించె నివ్వ డా
యోజఁ దలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పుగ నాదగుతంద్రి కీకృతిన
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్తఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్.

క॥ ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికి, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రీ ♦ కొనఁగెద నాయీ
నుకృతకృతి నిద్ది వారల, కకటంకయశంబు నొనఁగు ♦ నాకల్పముగాన్.

క॥ కృతివతులఁట తల్లిదండ్రులు, కృతివైవమహాపురాణ ♦ గీతంబట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుడనగుట కొండు ♦ కృషి గావలెనే.

*క॥ ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుడట, సద్భావముతోడ నిద్ది ♦ నల్పుటయట యీ
మద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తి నొంది ♦ యలరుటయరుదే.

ఉ॥ మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కఁగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్ నను సాడుతల్లికిన్.

గీ॥ నన్నుగని వదునూడేడ్లు ♦ నాకునిండు, దాఁక నాకివ్వవస్తువ్ర ♦ దానమున వ
దంబుఁగూర్చుచు విదైలఁ ♦ దార్పఁగడగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన ♦ యట్టిపితకు.

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాకోమంబు.

అవ్యానిలో నుప్పసిద్ధులనేకులు పొడమి పేరుఁ బెంపున్ గాంచినవార లందుఁ
కొండఱ నిందుఁ బేర్కొందు. 37

సీ॥ చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకళాఖ శ్రీనిర ♦ భద్రగురుఁడు
వడ్డర్పనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు
నందిగామగ్రజ ♦ స్నేందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభ ♦ ద్రావణాని
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా ♦ గనభాత

గీ॥ పాణినియాగమాంత వి ♦ భాసిలోరు, బాచరాయణమనకలా ♦ భరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై ♦ వప్రబంధ, రంగదుర్జీర్తి శ్రీనాగ ♦ లింగశాస్త్రి, 38

సీ॥ ఎవ్వనిశుభనామ ♦ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులగుఁబాపనం ♦ చయము దొలఁగు
ఎవ్వనిచారిత్ర ♦ మేతై వమండలి, కల్లయాదర్శమై ♦ యెనక సెనఁగు
ఎవ్వనిదాతృత్వ ♦ మెల్ల దేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కా ♦ వింఁచె దనివి
ఎవ్వనిసద్బోధ ♦ లెంతకాలంబేని, విసుగుఁగాంచకయె కా ♦ విందు భక్తి

గీ॥ ఎవఁడు చేసిన మాట్కూలి ♦ కేష్టలింగ, పూజఁగావించె బరులకుఁ ♦ బులకరతుల
నట్టిశ్రీశంక రారాధ్యుఁ ♦ డార్యబోధ్యుఁ, డనువమానయశస్కుఁడై ♦ యపనిపెలసె

వ. ఇక గుంటూరుమండలినుండిచేరి నిజముఁ దేశమందు నల్లగొండఁగ్లాలోని నారా
యణపురంబందుఁ గాపురంబున్న మాతెగయందు .

సీ॥ సిద్ధసంపత్సర ♦ శివమంత్రీమూర్తిశ్రీ, మంత్రమూర్తియై పితా ♦ మహుండునాకు
నిరతాన్నదానాభి ♦ నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి న ♦ న్యవ్రాసెండు
అమలగుణాధ్యై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమృనాగమల్ ♦ సనాతన
లకలంకచారిత్ర ♦ హరితగోత్రోద్భవ, మౌనలక్ష్మను మామ ♦ క్షిప్రజనని

గీ॥ సవతితల్లికుమారుండు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమృణాతని ♦ యనుజనియ్య
రక్కలై నాకు పెలసిరి ♦ యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాడుచేడు. 41

చ॥ సీమలరహించు పై న్యపుర ♦ సీమ వసించెద వద్రజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి ♦ భాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభవేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్రవవిత్రగాత్రుండన్
గురుజనపూజనోత్సుకుండ ♦ గుత్సితలోకపరాజ్ఞుభాత్రుండన్. 42

గీ॥ తగరచించితి మును సుభ ♦ ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైల నాధ ♦ దేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిట ♦ బద్ధశతక, మును సువర్చోక్తి శివతత్త్వ ♦ బోధినియును.

* మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యుగా రిప్పుటికి 70 సంవత్సరములకింతము నివాసస్థులని వదలి
శివ్యుల యాహ్వానముచేత ఈ వీరింద్రావాదుకు గాపుతము వచ్చినారు.

ఉ॥ బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుండు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మనిపూవు తేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమిశైలిదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముకాబడయఁ ♦ దామరసాశునకిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ముకాతుకభ ♦ రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్.

44

ఉ॥ పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతతోక్తులదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతనిచ్చె దండ్రకి ను ♦ దీమణు లంచితహర్ష మొంద నా
రంగమదారకీర్తికవి ♦ రాజకిటీలు దలంప నింపగున్.

వ. కావున నట్లే

— * కృతి స మ ర్పణ ము * —

గీ॥ తల్లిదండ్రులకన్న ని ♦ తరమువరము, లేదనివచించు శాస్త్రుని ♦ నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం ♦ ధంబాసంగి, ధన్యతనుగాంతు నెల్లవి ♦ ధముల నేను, 46

ఉ॥ నాజనకుండు చాలఁ గవ ♦ నంబునఁ బ్రేమము జెందికావ్యమొం
డోజ గ్రహింప నందియును ♦ యోగములేక గతించె నివ్వ జా
యోజఁ దలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పుగ నాదగుతండ్రీ కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్తఁడు దీని పనుగ్రహించుతన్. 47

క॥ ఒకయాశ్వాసముదల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుదండ్రీ ♦ కొనఁగద నాయీ
నుకృతకృతి నిద్రి వారల, కకలంకయశంబు నొనఁగు ♦ నాకల్పముగాన్. 48

క॥ కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతిశైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుడనగుట కొండు ♦ కృషి గావలెనే. 49

*క॥ ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుడఁట, సద్భావముతోడ నిద్రి ♦ నల్పుటయఁట యీ
వద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తి నొంది ♦ యలరుటయరుడే. 50

ఉ॥ మొక్కులు మొక్కి పేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొడఁముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కఁగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్ నను సాతుతల్లికిన్. 51

గీ॥ నన్నుగని పదుమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాడ సాకిప్తవస్తుప్ర ♦ దానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విదైలఁ ♦ దార్పఁగడఁగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన ♦ యట్టిపితకు. 52

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁజొపు శివపురాణంబునకుఁ గథాకృమంబు

—* గ్రంథారంభము *—

ఉ॥ ఎల్ల జగంబులన్ నలువ * నెంచి విరించినిగాంచి వ్రజ్ఞశో
భిల్లగఁజేయువేదములఁ * బేర్చి నొసంగినవాని దీప్తి సం
భిల్ల సమస్త దేహులకు * ధీస్ఫురణంబుఁ బొనర్చువాని నా
యుల్లమునందుఁగొల్తు నుమ * నొప్పినడాతొడవాని నాదటన్. 53

క॥ శ్రీశైలసన్నికృప్తను, దేశోజ్జ్వలశివపురాఖ్య * దివ్యపురభవా!
ఈశార్చనాభిరతశో, టిశారాధ్యేంద్రవరదు * హిత! లక్ష్మ్యుంబా! 54

వ. అవధరింపుము.

క॥ నైమిశవనమున లోక, క్షేమారము శౌనకాద్య * ఖలమానులు చే
తొమోదమొదవ సూతుని, తో మధురాలావచయచ * తురతరఘాతిన, 55

ఉ॥ పావనమూర్తి! నీవలనఁ * బల్మలు వింటిమి విస్ఫురల్పరా
ణావగతప్రమోదభరి * తాద్భుతదిన్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము * పర్వడు నైనను దృష్టిగా దడే
మో! విన వేడ్కయే పొడము * నుక్తుల రక్తుల శక్తియెట్టిదో! 56

క॥ నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె జాతుర్యధుర్య * నిపుణత మఱియున్
నీవలె నవరసరుచిరవ, చోవిలసితధార లెవడు * చూఁఁగొను ధరన్, 57

గీ॥ పారమేశ్వరవిజ్ఞాన * భరితమూర్తి, వఖలకల్యాణజనకనా * నాగమూగ
వేదివి పరాశరాత్మజ * విమలచిత్త, మునకు నచ్చినశిష్యుడ * సుసంధి! నీవు.

గీ॥ ఎల్లవిద్యలసారంబు * నెఱిగినట్టి, దిట్టమైనను బరులకుఁ * దలివిగలుగ
బోధసేయకయున్నదాఁ * బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నొసఁగని * కలనుఁబోలె.

క॥ విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార * వైభవము గడున్
హృద్యగతి మెఱయు నీకడఁ, జోద్యముగాదొక్కో! యిన్ని! సాంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచుమని యడుగుట *—

ఉ॥ ఏది వినన్ మనంబునకు * పాచ్చగుసంతస మావహిల్లి వే
తేది వినంగ వేడ్క జని * యింపదు ముక్తిసతీకరగ్రహం
బేది వినన్ లభించుఁ * బర మేశ్వరుఁ డేది వినన్ బ్రసాద మా
పాదన సేయు నట్టిది కృ * పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! మాకిఁకన్, 61

ఉ॥ ఎందునుగానిచూడ జగ * దీశ్వరబోధకమా చరిత్రమే
డెందమునందుఁ గుందడఁచి * తీవిగ మోక్షవధూటిసంగమం

బంధిక గానొసంగడగు ♦ నన్యమిడట్టిదిగాదు గాన మా
కిందు నవేందుభృచ్చురిత ♦ మే విన నింపగుసాంపగుజామి !

62

క॥ కావునను శివపురాణము, వేవేగ మాకు నిపుడు ♦ వినిపింపుము సూ
తా ! విద్వజ్జనగీతా ! సీవైదుషిదీప్తులెంతో ♦ సేరిమి దనరన్.

ప. అనుడు నంత నూతుం డాహ్లాదంబుతో

—* సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము సేయుట *—

ఉ॥ ధన్యుడనైతి వంగడము ♦ తథ్య మబాధ్యయశేంబునొందె సా
జన్యనిధానులు బుధులు ♦ సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుడనైన నానుడుల ♦ మచ్చికతోవిని మెచ్చి కృష్ణుఁడన్
మాన్యులతో విసన్ గడగి ♦ మంజులరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్.

64

ఉ॥ అందును నెల్లలోకముల ♦ కాదిమకారణుడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నల ♦ యింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు సర ♦ విన్ ననుగోరుట కింతయంతయం
చుందలపెట్టరానిసిరి ♦ జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలోక.

65

సీ॥ శివపురాణము భువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, బ్రహ్మహత్యాదిపా ♦ పములు పొదలు
శివపురాణము భువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, కలిమహాత్మాతము ♦ ల్పొలుచుచుండు
శివపురాణము భువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, కాలకింకరులసం ♦ కటములాదవు
శివపురాణము భువి ♦ జేకురుదనుకనే, శాస్త్రంబులు వివాద ♦ సరణిమించు

గీ॥ శివపురాణాంబికనుభువి ♦ జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వ మెఱుంగఁగా ♦ బడదుపుడమి
శివపురాణాంబికనుభువి ♦ జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞాన మెంతయు ♦ దేజరిలదు.

66

గీ॥ అట్టి శైవపురాణము ♦ నవనివిన, జదివినను దత్ఫలంబునే ♦ జాటఁగలనె ?
పద్య మేనర్థపద్య మేక ♦ బరవసేయ, వినిన సర్వాఘవిత్తులు ♦ విడుపునొందు 67

ప. కావున నింతకన్న మేలు తెఱంగు వేఱొక్కండు లేదిక సత్వరం బువక్రమించెద
వినుంకన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో.

68

—* శౌనకాదిమునులు సూతువితో శివతత్త్వంబు తీరెఱింగింపుమనుట *—

గీ॥ ఎంత యేనియుశుక్రరాష ♦ హెచ్చుచుండె, జెప్పమిష్టాడుకృపతోడ ♦ శివునితత్త్వ
మే మెఱుంగ మగుఱుడైన ♦ యాశ్వరుడు, గుణము స్వాల్మజెందెనో ♦ కోవిదేంద్ర,

ఉ॥ సర్గముకన్న మున్నుఁబుర † శాసనుఁ డెట్టులనుండు నింకనా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి † జక్కఁగఁగిడ యొనర్చు దానియొ
త్సర్గమునం డెయిల్ మరలఁ † దావసియించుఁ గృపాళు! సెవ్వమా
భద్రుఁడు లాళితంకరుఁడు † పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడుకా.

70

చ॥ అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల † కర్మలినెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాశరుండు గడు † వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము † నారయనంచును భక్తకోటులకా
వెతవడసియఁడం చెపుడు † విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథకా.

71

గీ॥ బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు † పరమశివుని, యంతజాలటంచు సందుఁబూ † స్థాంశుఁడల్లు
రుద్రుఁడని వినుచుందుమా † రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని † పింపువనసగు!

క॥ రుద్రావిరభావంబును, రుద్రాశీఘ్రకథ ని † రూపింపు వివ
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగ వి, ద్వద్రమణా! నీదుకీర్తి † వర్ణింపుభువిలోకా.

వ. అనిన విని సూతుఁడెట్లనియె.

క॥ ధన్యులు గృతకృత్యులు మీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్మ † లాంతఃకరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతు న, నన్యదృశ మైన ప్రేమథ † నాభకథనాగికా. 74

గీ॥ శివకథానైష్ఠికమనీష † చెలువుమీఱ, వెలసెనేనియు జాహ్నువీ † సలిలమల్లు
పూతులనొనర్చు నాండ్రును † బూరుషులను, బృచ్చకుని వినువారిని † వినుచువాని.

క॥ భవరోగాపథ మిదివినుఁ, డవిరళమోదమున నీప్తి † తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమా, నివరేణ్యుఁడు దండినడుగ † నీరణభవుఁడుకా. 76

గీ॥ సంతసంబలరఁగ నాత్మ † జన్మనకు వ, చించె నట్టుల మదికి రు † చించునట్టుల
తవసులార! భవత్సన్నిధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు † నల్పువాఁడ. 77

—* కథా ప్రారంభము *

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *

॥ అని వేగ మొత్తుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ న † మర్త్యణమును న
ష్టానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమఘరమరందనూక్తి † కాశల్మమునన్. 78

క॥ నారదమానిసర్వుఁ డొక † నాఁడు మహేశ్వరభక్తి యోగదీ
యారతుఁడె తుమారగిరి † కరిదరరాజమునొంగి సంగడి

చారుతరంగశీకరర † సప్తసరవ్రహ్మరాలవాలమా
ఋరరసాలసాలతరు † ఋంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్.

79

ఉ॥ కాంచి మనంబునచ్చియట † గాపురమొంది వియన్న దిన్ గడున్
మించిన వేడ్కఁ గుంకులిడి † మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడ † చెన్ జర మావయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతము † జేవఁదొలంగి కలంగె నెంతయున్.

80

గీ॥ సంయమి దివంబుఁ దన్నె వశసంబుజేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపముగ్గ † కొనియె నిట్లు
లేకయుండిన నిట్టుల † లోకదీప్తి, బెద్దకాలంబొనర్చునే † విట్టులపను.

81

క॥ నేనూరకున్న నిటులే, మానక స్వారాజ్యమూడి † మహితాత్మకుఁడీ
మానీందు నొందు నిందను, మానములే దెంతయేని † మదిఁ బరికింపన్.

82

ఉ॥ కావున నిష్ఠై తాపసుని † గర్వమణంగఁగ సత్తపంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున † బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బృహజ నాత్మలో దలఁపఁ † బంచశ్రీముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర ! యేమి సెల్వనుడు † దేవవిభుండ నె నివ్వధంబుగాఁ.

83

చ॥ మునివరుడైన నారదుఁడు † మూర్ఖత నాకథరాధిపత్యమున్
మనమునఁగోరి ఘోరముగ † మంచుమలన్ దపించుచుండె నీ
యనుచరరాజుఁ దోడ్కొని ర † యమ్మున నమ్మునిజేరి కామవే
దనకు వశున్ బొనర్చి బలి † తంపు తపమ్మును వమ్మునర్చుమా !

84

మ॥ అని పంపన్ మరుఁడంత మాధవుఁ ద్రియా † మాధీశు గంధానిలున్
దన వెంటన్ గొనిపోయి మానివరుచి † త్తంబు తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగన్ † సర్వేశ్వరానుగ్రహం
బున నమ్మాని రవంతయేనిఁ జలనం † బున్ జెందకందుండుటన్.

85

చ॥ కని మదనుండు భీతిఁగొని † క్రన్నన నిందునిజేరి తద్విధం
బును నవపోధచేసి చనె † బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చె దేవపతి † మాని చిరంబు తపించి యంత సి
ద్ధిని గడియించి నానని మ † దిన్ గరువంబువహించి మించుచున్.

86

—* నారదముని, త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *

క॥ కాముని జయించితిని నిడఁ, గామారిని బోటసేయఁ † గంటి నిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిజెందె ని, కేమని యత్తపనుమాని † పాచ్చగుకలిమిన్.

87

శా|| కైలాసంబునకేగి యాత్మనుతపో * గంభీరభాగ్యంబు న
 రావలంకాదునితోడఁ జెప్పటకునై * యచ్చోటికింబోయి య
 స్త్రీలగ్రీవునిఁజేరి మొక్కి మిగులన్ * నీటొప్పు నాత్మోన్నతిన్
 హాలాయంబుగఁ దెల్పె శంకరుడు “వా * హ్వో” యంచు మర్పించఁగా, 88

చ|| శివుడు మునీంద్రుగర్వమును * జత్తమునందు నెఱిగియన్ గడున్
 బ్రవిమలమైనభక్తజన * వత్సలతన్ విడనాడ కమ్ముని
 వ్రవదునితోడ నిట్లునెఁ జి * రంబు తపఃబానరించి సిద్ధియై
 భవమునుజెందితీవు ముని * వర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క|| ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపు దీని * మఱవకు మెప్పుడున్
 మాసింద్రా! ధైర్యముని, తో నుడువకు సీతపంబు * తోరపుసిద్ధిన్, 90

క|| అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కఁగొనక * మఱియుఁ గమలజ
 న్ముని యొద్దకేగి యట్టులె, తనకామజయంబుఁదెలుపఁ * చద్ జ్ఞఁ డతండున్. 91

క|| శంకరు ననుగ్రహింబునఁ, బంకజసాయకజయంబు * వాటిలె మునికా
 పొంక మెఱుంగక యితఁడిటు, మంకుతనమ్ముందె వదరు * కూర్చెద నిట్టుల్. 92

క|| అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వ * రానుగ్రహ మ
 ట్లనువుగ మన్మథజయమున్, బానరించిన దందుఁగులుక * బోకుమెడందన్. 93

|| మున్నట శంకరుండు తప * మున్ బానరించుచునున్న మన్మథుం
 డన్నిటలాఱు గెల్వఁజని * యంతముఁజెందెఁ దదీయదేవి యా
 వన్నగభూషణున్ గొలిచి * భర్తనవంగునిగాఁగ నొంటె నా
 వున్నెవుభూమి శాంకరవి * భూతి జయించితి వీవు కామునిన్. 94

క|| చను మదరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుడు హి * తవునరయక య
 వ్వసజాతుని చెంగటకే, గివ నాతం డరసి వేడ్కఁ * గీల్కొను మదితో. 95

ఉ|| ఏమి మునీంద్ర! లెప్పె! యిపు * డెచ్చటనుండి మదీయభామమున్
 జేనుముమీఱఁజేరితివి * పెద్దయుఁ బ్రోద్దులు మంచుఁగొండలో
 నేమముమీఱఁగాఁ దపసు * నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! సీకు దీ
 టీమహి వచ్చునే పెరియు * పీందులలో నొకఁడనిఁ జూడఁగన్. 96

—* నారదుఁ డహంకరించుట *—

అ|| అని బహుకరింప * నమ్ముని పొగరునఁ, దనదుతపనుపెంపుఁ * దమ్మివిల్లు
 గలుపు హెచ్చుమీఱఁ * గేరుచుఁజెప్పెను, హరియు వినియె మంద * హాసమలర.

వ. అంతః బుండరీకాక్షుండు.

క॥ విని యెందబయ్యెనెన శి, వుని మాయాసరణిడవసి † పాలుపటియిట్టుల్
మనసిజని నిల్వరించితి, నని సారకోతలను † గోయు నజ్ఞతబలిమిన్. 98

గీ॥ అనిమనంబునదలచిది † వ్యఖుషియుల్ల, మలరంగబల్కె మునియును † హరుస మొంది
కంజనయనునితోన నె † గాముఁడేమి, నెయగలఁడు మహత్క! † చేనమీటి.

క॥ అని గర్వపడి మునీంద్రుఁడు, చనియెను దనయిచ్చకలిమి † జక్కాయుధుఁడ
మున్మిదైగినిసి శివేచ్చన్, దనమాయను దోవలోన † దనరంగజేయన్. 100

మ॥ హరినిన్ బాసి మునీంద్రుఁ డెందొచనబో † నధ్వంబునం దొక్కచోఁ
బురమొక్కండగువట్టె గగ్గురమయ † పోత్తుంగహర్ష్యంబు నుం
దరనాశీనరవర్గసేవితము నా † నావస్తువిస్తారబు
ధుర మత్యద్భుతవై భవంబు ముని యు † ద్భూతాభిలాషాత్మఁడై. 101

—* చారదుఁడు శ్రీమతిఁజూచి మోహించుట *

మ॥ నగరున్ జూచ్చి నరేంద్రుమందిరము నొం † దన్ బోవగానందు భ
వ్యగుణం డవ్వరినేలు కీలనిధియన్ † బ్రఖ్యాతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా † బాలన్ స్వకీయాత్మజన్
దగురాజన్యన కీదలంచి పురమ † త్వంతంబు నై సేసియన్. 102

ఆ॥ రాజవరులన్లు † నోజమై బిలిపించి, తగస్వయంవరము బో † సంగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ † బూదండనిడి మది, కిష్టమైనవాని † కేయుమనియె. 103

ఉ॥ అత్తటి మానియున్ జెవరి † సట్టిమనంబున నందుఁజేర రా
జోత్తముఁ డాతఁ డమ్మనికి † నొప్పగఁబాద్యము నర్పమిచ్చి మేల్
ముత్తైవుగడ్డె యెక్కనిడి † పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మానిరాట్
సత్తము పాదపద్మములఁ † జక్కంగ మొక్కంగఁజేయ నాతఁడున్. 104

ఊ॥ కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ † గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్నమనంబుతో నృపతి † వర్మనిక్కిటనె బాల్గివేంద్ర! యీ
సన్నుతగాత్రి దివ్యతను † జాతవలెన్ గనువట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతోచెవుమ † చెచ్చెర ముచ్చటదీర నాకితఁ.

వ. అనిన నజ్ఞననాథుం డిట్లనియె.

చ॥ మునివర ! నాదుకూఁతురు న ♦ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
ష్టనువుగ భర్తఁగూర్చుగ న్న ♦ యంవరమున్ బొంపగించినాఁడ నా
తనుజకుఁ గల్గుభాగ్యమును ♦ దద్ జ్ఞులు మీరలెఱిగియుండు నా
మనమలరన్ వచ్చింపుడు న ♦ మస్కృతులన్ బొనరింతు మీకొగిన్. 106

ఆ॥ అనుడు మానియనియె ♦ నధిప! నీకూఁతురు, కలిమిచెలువవోలె ♦ వెలయు సిరుల
విభుఁడు మరునిగన్న ♦ వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరు మీఱు ♦ హరుసమునను.

క॥ అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండె విష్ణు ♦ నన్నిధికి వెనక
జని యాయనఘన కారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁ ♦ దగఁజెప్పి వెనక. 108

మ॥ హరి ! నామానసమున్ హరించె వృషక ♦ న్యారత్న మెట్లొననున్
జరితార్ధున్ బొనరించు మేల్ సొబగు సం ♦ ధానింపు మాలోకనుం
దరియా నగ్గరితన్ బరిగ్రహము నొం ♦ దంజాలనేనిక బొరిం
బారిఁ బుష్పేషకరార్చిఁ గాల్పులుడుదున్ ♦ బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

గీ॥ మేల్మిబంగారుబాహ్మ య ♦ మ్మెలఁతలక్కి, తోడ నెనవచ్చు నీ కైసఁదోయజాత్మి
లరమరయొనర్చకఁజుతయం ♦ దలరుదండ, నేయుఁగావున నీరూప ♦ మిమ్మునాకు. 110

గీ॥ అనుచుఁ గడువేడుటయు హరి ♦ యల్లననగి
యనియె మోమోటమరయనే ♦ యకట నీదు
మాటనేఁ దోసివేతునే ♦ మానితిలక !
చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ ♦ దనపురూపు. 111

క॥ హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున వృషనుతాన్వ ♦ యంవరశాలన్
బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠిని వసించె ♦ సంతయుఁ బేర్చిన్. 112

క॥ హరియొగఁగెన్ మునికి మనో, హరమగు తనమేలిరూపు ♦ నజుతవలకుఁజై
హరిశరనున్ గూరించె నిది, యరయక మునిగూరుచుండె ♦ నచట మురియుచున్. 113

ఉ॥ అచ్చటివారలందఱును ♦ నమ్ముని యాకృతిజూచి నవ్వుచున్
లిచ్చలికారి యీతఁడిటఁ ♦ బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వా
డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి ♦ నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిక
మెచ్చి వరించునే ? యకట ♦ మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114

క॥ క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ ♦ డితండె నన్
గోఁతిమొకము ముని యీతఁ డి, ట్లాతురపడుచుండె గన్నె ♦ నాసిచికడున్. 115

గీ॥ అనుచు నచ్చటివా రను † కొనుచునుండి
రా జగన్మోహిని యనంగ † నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ † రమణవరుల
నొక్కొకరి జూచుచుం బాయు † చుండె నందు. 116

క॥ నారదమునినిగొని చె, న్నారెడు రూపంబు వాన † రాస్యముగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకు ముని యటుతసాది † చక్కఁగనుఁగొనక.

విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

క॥ అత్తఁజి గమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది † పేరిమి నొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేరుడు, నత్తలిరుంబోడి సూచి † హారమువేసెక. 118

ఉ॥ అంత సరోజ సేతుఁడు పి † యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతస మొప్పఁగాఁ దనదు † సద్యముఁజేరె నరేందుర్లెల్లరుఁ
జంతిలి వేగవేగముగ † స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుడు † హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ॥ వారిని పీరినిం దఱిసి † బాలిక నెవ్వడు గొంచుఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయటుతఁ † గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదొ ర † యంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గా
రీరమణప్రియుల్ మఱిమి † తీక మునిఁగాంచుచు నిర్వురచ్చొటక. 120

చ॥ నగుచు నిటుల్ వచించి రల † నాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మృగున నినుకవరించునొకొ † మర్కటవత్తుఁడ! చాటుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోతవొడ † ముగడుఁ జక్కదనాలబాలకుఁ
దగుదునటంచు నెట్టులు మ † సంబున నెంచితో? కొంచకింతయుక. 121

క॥ బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ † రాజగమన సా
రంగవిలోచన హరియటు, తం గైసేసెను గ్రహించె † దన్ని నతండుక. 122

అ॥ ఇటుల వారు చెప్ప † నీరసతోముని, వారిజూచి గినిసి † మిారలిట్లుఁ
నన్ను వెక్కిరించి † నారు గావున భువి, దనుజయోనిఁ బుట్టు † డని శపించె. 123

క॥ వారలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారొట మదిని † గుండకయె శివే
చ్చార్చితి నడచునని య, న్నారదునికా దూఱరైరి † నడచిరెచటికొ. 124

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శసించుట *

ఉ॥ అంత మునీంద్రుఁ డాత్మముఖి ✱ మద్దమునకబరికించి విస్మయ
క్రాంతమనస్కుడై దమః ✱ ఘస్మరుఁ డిట్టులొనర్చినంచు లోఁ
జంతిలి భగ్గుభగ్గుమను ✱ శీఘ్రుమోగి భరంబుతోనిశా
టాంతకుఁ జేరి నిల్చి కడు ✱ నాతతరాద్రీమయోక్తి నిట్లనెన్, 125

ఉ॥ మోసమటుల్ బొనర్చితి న ✱ మోఘునచస్కుడవంచు నెంచి నే
నాననుజెంది యట్లు నిను ✱ యాచనచేసినదానిక్రియ బల్
దోసమనాకవేసితివి ✱ తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్యి వి
శ్వాసవిఘాతాకా! యురక ✱ సల్పిననేరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ॥ పూనికతోడఁ గట్టికుడు ✱ పుకా నిను నీయఘమెంచిచూడు నా
మానసముకగరంచిన కు ✱ మారినిఁ జేకొని పల్వరందు నా
కీ నగుఁబాటుఁగూర్చితివి ✱ హెచ్చుగ నీవిటు శ్రీకృతంబునక
బూనెదుగాక పెన్వగను ✱ బూనెదుగా కపహాస విధురక. 127

క॥ మఱియుక వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ✱ చందమునకు వా
నరులే శరణంబొందురు, నరుడవు నీవగుచు వగఁద ✱ నరుదువు భువిలో. 128

గీ॥ ఇట్లుమునిశాపమిచ్చిన ✱ నీశ్వరేచ్ఛ, యనుచుఁబురుషోత్తముండుట్ట ✱ యనక కినుక
లేకయానందముననుండ ✱ నీక మెఱియ, శంకరునిమాయయంతన ✱ జ్ఞటిలుఁబాయ.

మ॥ మునివర్మండు ప్రబోధమొంది కినుకక ✱ భోగీంద్రతల్పుక సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదిని ✱ స్సీ! యంచు భీతాత్ముడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిక ✱ బావంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్యు శ్రీవిభుని నే ✱ నిందించి కుందించితిక. 130

ఉ॥ ఎట్లుమహాత్మ! నిన్ను శపి ✱ యించినదోసము నాకుఁబాయ నీ
వెట్లు భరించి యొందఁగల ✱ వీచెడుతాపని యేవమైనయీ
తిట్లు సహింపరాని విడఁ ✱ దీండ్రపుటల్కును ముక్కుముక్కుయా
నట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు ✱ నండబ కేతన! చక్కధారచేక. 131

క॥ అప్పగిది సేయవేనిన్, దెవ్వరమగు నిరయమొంది ✱ దిక్కుఁగనకబల్
మువళన ముఱిగెద నిడ నా, తిప్పలు పాయనటులే వి ✱ ధింపుము శిక్షక. 132

చ॥ అని యనినంత శ్రీదయితఁ డిట్లననవ్వి ముసీందుత్రోడ ని
ట్లనె మునిరాజ! యేలయిటు డి లాత్మమఱింగెద వంత యీశ్వరే
చ్చను నడుచుకొ మఱొక్కరి వ డి శంబగునే పనిలేనియిట్టి వే
దనఁగొన కమ్మహేశ్వరు నె డి దన్ దలపోయుము పాయముజ్జితన్, 133

చ॥ నకలముఁ గాలచక్రమును డి శంకరుడే తిరుగంగఁజేయు నా
యకుఁడతఁ డన్నియాత్మలకు డి నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితఁడు నిచ్చలు ర డి మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమకలేక కొల్చెదము డి దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగఁ, 134

ఉ॥ విసనుగూడ శాంభవ మ డి హాద్భుత మాయకులోఁగి యెప్పుడె
ట్లేనును బ్రహ్మదేవుఁడు మ డి హేందుఁడు మోహమునొందుచుకొ వగఁ
బూనుచుచుందు మట్లగుటఁ డి బూని మఱెవ్వరు దాఁటఁజాలువా
రానియితిక గరంబెఱిగి డి యక్కట వెక్కఁగపాటు మానుమా, 135

— * విష్ణుచూర్తి నారదువకు హితోపదేశంబు చేయుట * —

ఉ॥ నీదగుహంకృతిక మలుఁప డి నీలగళుండటు గూర్చెనీకునుకొ
నీదుముఖంబునకొ మరల డి నేర్పుగనాకును శాపసూక్తి నా
పాదసచేసఁ దాన గరు డి వంబు భయంబును మాను చిత్త మా
న్లొడమునొంద నిందుధు డి నన్వహముకొ భజనంబొనర్చుమా, 136

శా॥ దానకొ నీకళముల్ నొలంగు సుచరి డి త్రిభ్రాతి యేహొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమఁడుఁగల నా డి నాగంకటాశూరముల్
లోనకొమృగ్గు శుభైకమూర్తికయి యీ డి లోకంబులకొమింతు వీ
నీనేర్పున్ గని చేతురింక జనముల్ డి నిత్యంబు శర్వార్చనకొ, 137

క॥ మనసున పాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్పునతఁడె డి బుధుఁడును వృణ్ముం
డును ధన్యుండును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁ గ డి డున్ బేర్చిమెయిన్.

క॥ శివనామం బనియెడుఘన, దవహేతికి నఘననములు డి దగ్ధములగు నా
శివనామతనిఁగొని యీ, భవనీరధి దాఁటనలె ను డి పాయమున మునీ, 139

క॥ భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడి నడచుచున్ గరంబు డి కుండెడువారల్
శివనామ నుధారన వృ, ప్తివలనఁ దెఱపిగొని కాంత్రు డి నేమంబు భవిన్, 140

క॥ పలుజన్మంబులఁ దవమున్, సలిపిన నేగాని భక్తి శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేని ను, కలదేవులసరిగ శివునిఁ గనునట్లుమరున్. 141

గీ॥ లాఁతివేల్పులసరిగ బా ధి శశిధరుని, యెడఁబ్రోవత్తియొనర్చిన ధి యేని మనసు
నందుఁజూపల్పవై ఖరి ధి నొందియమరు, నేని యాభక్తి విలయగు ధి నెఱుంగుమార్గ!

క॥ వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చవలగుణము ధి గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొనఁగు ధి వేడ్కలుమించన్.

క॥ నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలు నాల్కులో వి ధి రూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వొడఘ, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు ధి విజ్ఞవతంసా. 144

క॥ బావలసామ్యులదోచియు, బావలఁగొట్టియును వేఱు ధి పాపంబుల నా
టోపంబున నల్పియు నా, పాపంబులఁబ్బయు శివుని ధి భక్తిఁబడసినన్. 145

క॥ ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు ధి డళలాంగములం
దోపిక రుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు ధి సేయుము మానీ! 146

క॥ శివకథలఁ జెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు ధి శివభక్తులనున్
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము ధి సేమంబొనరున్. 147

ఉ॥ అందును వారణాసికిఁ బ్ర ధి యాణమొనర్పుము దేవమాని! ము
న్ముందుగ శంకరుం డచటఁ బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర ధి నాయకముఖ్యులతోడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ ధి పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ॥ అచ్చటనుండి యెల్లయభ ధి వాయతథామము లీక్షచేసి సొం
పెచ్చఁగ సత్యలోకమున ధి కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చుగఁ బూజనేసి వర ధి మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరు మా
సచ్చరితుండు శైవజన ధి సత్తముఁ డర్పమెసంగఁ జెప్పెడున్. 149

క॥ అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది ధి మధువైరికి పం
దనములఁబొనర్చి రయమున, ఘనప్రణ్యవితానరాశి ధి గాశిన్ జేరెన్. 150

గీ॥ చేరి మిన్నేటియం దభి ధి పేకమొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి ధి విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁబూజించిఁ జలజనయను, మాధవునిభజించి సం ధి బరము మెఱయ.

శా॥ శ్రీశైలేశు భజించి భామరిని సం + సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్తుతి బూజచేసి నటనా + దీశున్ దదీయప్పియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁగొల్చి పాండ్యవిభు దా + రాయుక్తునర్పించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిన్ బ్రీయముమై + నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ॥ ఏకసహకారవిభుని నాశేశుఁడ్యంబు, కేశు ఘుశ్శేశు నుజ్జయి + నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర + నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద + న్నలినదృశల, 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క॥ కొలిచి యజుఁజేరఁజని జో, తలసలిపి స్వవృత్త మెల్లఁ + దాఁడెలిపి వెనక
నెఁదలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁగోరి భూరి + కాతుకనుమరన్. 154

గీ॥ శివునితత్త్వం బెఱుఁగఁగోరి + చేరినాడ, తండ్రి! నిన్నుద్ది తెలుపుమా + తత్త్వవేది
వీవగుట వగుఁబుడైన + యీశ్వరుండు, గూఠ నెట్టులఁజెందెనో + కోవిడేంద్ర. 155

■॥ సర్గముకన్న మున్ను స్మర + కాగునుఁడెట్టుల నుండు వింకఁ దా
సర్గవుమధ్య నెక్కరఁజిఁ + జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునందెటుల్ మరలఁ + దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు + వన్నుగ నెల్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడున్.

చ॥ అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల + కర్మిలిసెట్టి ఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు + వేసిరమందె ప్రసన్నుఁడౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము + నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెరవడసీయడంచెపుడు + విందుము విందుగఁదెల్పు తత్కథన్. 157

గీ॥ నీవు వెన్నుఁడురుద్రుఁడా + నిత్యమూర్తి, యంశములటంచునందుఁ బూ + ర్ణాంశుఁడిందు
మాళి యని వినుచుండు మా + మహితమూర్తి, విష్ణురితలీలలను విని + పింపు మనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మోదంతంబును,
సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ వంత సంతుష్టుండై విరించును
డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీరెఱింగించుట *—

ఉ॥ చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ + జక్కఁగ లోకహితార్థి వై యిటుల్
మేలుగ తైవతత్త్వము వ + మేయమెఱుంగఁగఁ గోరినాడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని + భాస్వరవృత్తము విన్న నెట్టి పా
పాలనులేనిఁ దత్కలుష + మంటక గెంటి నుఖంతు రాత్మజా.

శా॥ ఐనన్ బుత్తక ! శైవతత్త్వమును వి * శ్యాద్యుండుఁ వచ్చేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె * శ్లేనర్కునిన్ దీపమ
ల్లేనిప్పల్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి * స్మి ! నాదు వైదుష్యవి
జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతవఱి కొ * జ్జంజేసి రంజించునో. 161

చ॥ విను మఖిలప్రపంచలయ * వేళఁ జరాచరవస్తుజాలమె
ల్లను లయమొందినప్పు డఖ * లమ్ము తమోమయమై యసర్కమై
యనలనిశాకరగ్రహధ * రాంబువియత్పరమాననూప్యమై
యనహమునై యరాత్రీమయి * యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే॥ పంచతన్మాత్రలవియు న * ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమా * నట్టిగట్టి
బెట్టిదపు గుడ్డిచీకటి * పెరిమయమర, నుండె నద్వస్తువొక్కండు * నిండుమీఱ.

క॥ అదిమాటగు పోలికయ, ట్లాదవిన నది నదసదాఖ్య * నొందును యోగుల్
నదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన * నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ॥ వాకులుడెంద మాయెడను * వైదుషీచాలక వెన్కకేగుఁబే
రేకనరాదు రూపునొక * రేకయుతోచదు బల్పుచిక్కుటల్
చీకుటలేపు పెద్దదియుఁ * జన్మదియొటయు లేదు పొద్దునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ * గానక యేదొకవర్ణపైఖినిన్. 165

క॥ కలదని చెప్పిన యతొలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి * భావనుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్వలము నిరాధారమగుచు * సంయమినర్యా! 166

క॥ సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి * దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్తకోపద్రవ మల * రె నొకమహామటన్. 167

గీ॥ అప్రమేయ మనారంభ * మద్వితీయ, మాశృతివిహీన మవికార * మగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మ * కారణంబు, నగుచు నిర్మాయమైయల * రారునొకఁడు.

—* శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట *—

గీ॥ విగ్రహములేక యీరితి * వెలసికొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె * కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై * చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించునేరిమి * మేలుమీఱ.

వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.

క॥ సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి * సర్వగమగుచున్
సర్వమునున్ గణింపుచు, సర్వాద్యయు సర్వవంద్య * సర్వదయగుచున్. 170

గీ॥ సర్వమును బాసరించుచు † శాంతశుద్ధ, రూపమైశ్వర మిభ్యంగి † యేవుమిగుల
సంత సంతర్థినొండె † దాత్మమైన, యవ్వరబ్రహ్మమెల్లెడ † సమరున్ది.

క॥ ప్రాచీనంబయి రూపం, బేహావృడనట్టి బ్రహ్మ † మిటుగానరూప
ర్వాచీనులై నవారుణ, బ్రాచీనులు శివునిగా స్మ † రణ చేసిరొగిన్. 172

వ. అంతః గాంతశాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

గీ॥ ఏకకుండయి తనయిచ్చ † నెనఁగునీశ్వ
రుండు దనమూర్తినుండి యొ † కొండు శక్తి
తనువు సృష్టించె నయ్యది † తనను బాహు
కుండునట్టిది నీడ య † ట్లాందికగను. 173

క॥ దానినె ప్రకృతినిగాఁగఁబ్ర, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ † దద్జ్జలనుడు ర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గానెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత † గా నెఱుఁగు మునీ!

క॥ ఆపెయె యందిక వినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును † నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకారణాఖ్య కుమారా!

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176

సీ॥ శంఖచక్రగదానీ † శరకార్యకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ † వాసిమీఱ
ఇందునహస్సభూ † యిష్టవిద్యుతి వొల్పు, ముఖదీధితిచ్చటల్ † మురిపమెనఁగ
పుల్లారవిందవి † స్ఫూర్తి మీఱెడువాలు, కనుదోయికాంతి చొ † క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయములొ † నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతోమేల్చి సం † తసమునీన

గీ॥ తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ † మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిపేయై † హరువుమీఱ
నొకతెయ్యెయండి పెక్కురై † యొప్పుపెంపు
గలిగి యమ్మాయ పొదలుమేల్ † చెలువనుమర. 177

గీ॥ వరమపూరుషుడై నయాభర్తృడపుడు, ఫాలచంద్రుఁడుముక్కుంటి † పంచముఖుండు
దశభుజుండును గర్పర † ధవళుడై శి, రమునగంగను జేతశూ † లమునుదాల్చె.

క॥ అట్టిశివుండును శివయును, బెట్టిదమగుపూన్నినొక్క † వీడమరిచి యం
దిట్టలమగు పీముడికొడి, గట్టి యొనర్చి చిరంబు † కాపురమనఘా! 179

- క॥ శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనంగ బరగెం ధీవమెయి లయం
బవుట నెఱుంగమిచే భువి, నవియుక్తంబనెమ నాహ్వ ధియంబును గొనియెన్.
- క॥ ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార ధి వనతలమై గా
ధానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ ధి వవనికొవెలసెన్. 181
- క॥ అచోట శివుడు శక్తియు, నచ్చపుడవనునను గాట ధి మగు యోగమునన్
పొచ్చుగు విహారగరిమల, మెచ్చవసీంపుచునొకప్పు ధి మేలుగమదిలోన్. 182
- శా॥ లావుకేవలయు నోర్పునేర్పు బలము ధి ల్లాసంబునుత్సాహ మొ
ప్ప వైడువ్యము చెల్లికల్కిగల నీ ధి తా పుత్రునిబుట్టింది మా
యీవైరాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం ధి బెల్లన్ దలన్ దాల్చు, మా
కావికాగ్రాంతియు యోగలీలనసా ధి యంబై ముదంబిచ్చుతన్. 183
- గీ॥ అట్లులైన దలపులను ధి నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ ధి మనెడువిద్యు
మలరయును దామసములొ మొ ధి సలులు గలిగి
లాచునుల్లంపుకడలి సుం ధి కొచవఱుచు. 184
- డి॥ ఆరణ్య మాయనుగ్రహము ధి నంది సృజించు జరాచరంబు ల
ల్లారణ్య సర్వజంతుతతి ధి నర్మిలిం బ్రోచుచునుండు నెవ్వడె
ష్టారణ్య యెల్లలోకముల ధి కంతము గూర్చంగలండు నిక్క మ
ట్టితఱి నట్టివాని నొక ధి యీడ్వనిబుట్టగఁ జేయుటొప్పుగున్. 185
- క॥ అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయివీరి ధి నింపగుక్కిడల్
నివ్వటిలంగ రహించెన, మివ్వరుసగననుచు ఘనత ధి శేచ్ఛావకరన్. 186
- క॥ ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత ధి నా పరమశివుం
డాలోకనుందరిని నపు, డాలోకించెను ముఢామ ధి యాయతదృష్టిన్. 187
- ప, అంత

—* విష్ణు మూర్తి జ వ న ము *—

- క॥ వేడుకతో వారలు గని, రి డెందునులేని యంద ధి మింపగువానిన్
మూడు జగంబులనేలెడు, పోడిమిగ్గలవానిఁ దమ్ముఁ ధి బోలినవానిన్. 188

సీ॥ ఇంద్రసీలముడాలు † నీసడింపగఁజాలు, నీలంపుమై నిగ † నిగలవాని
వేయిరేకులతమ్మి † విరులగెల్వఁగఁ, బాలు విరివై నకనుదోయి † వెలయువాని
చేసఁటలు సమయింపఁ † జేవగల్గిన సాధ, నమఁలొప్పు నాల్గు † మాస్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీ † యఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోము † కొమరువాని

సీ॥ పలురకములైన రతనాల † వెలసి ధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు † గ్రాలువాని
కొన్నుభంబను మఁకియెద † గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుగట్టిన † బాలు నొకని.

ఉ॥ కాంచినతోడ బాలకుడు † గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను † మేకొని యోశరుణాలవాల ! కాం
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ † జేయఁగలట్టిది చెప్పునున్నఁ బ్రే
మించి మహేశుఁ డిట్లనియె † మెచ్చుచు సారనుధామయోక్తులన్. 190

సీ॥ జగములనెల్ల నిం † డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా † వెలసెదీపు
కమలంబులను బోలు † కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుండను పేరుఁ † గాంతువీపు
రాకాసిమూకలఁ † బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ † దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ † పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుండను † భ్యాతిగండు

సీ॥ వంత మొందక చెందెద † వచ్చుతాఖ్యఁ, జక్కని కురుల్లలుగుటఁగే † శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మననుల † నెల్ల రంజ, నము నొనర్చుట హరినామ † మమరునీకు.

క॥ పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుండవై యొప్పుకతనఁ † బురుషోత్తముండం
చు రహింతువు సిరిఁజేకొని, ధరశ్రీధరుండ నెడు పేరు † దాల్తువు వత్సా.

వ. మఱియు నెల్ల నివాడ వొటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ
జతుర్భాసుండవనియును విశ్వంబునెల్ల భరించువాడ వొటఁజేసి విశ్వంభరుఁ
డవనియును బరఁగుచు నికనుబలుపేరులను సార్థకంబులుగానొనర్చి ధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తవమృ చేయుట *—

చ॥ ఇకను దపింపు మావయిని † నెల్లనొనర్తువుగాకయంచుఁ బా
యక తనయందునున్ననిగ † మావళినిశ్వసితంబొనర్చి పు
త్త్రకునకొసంగి యంబికయుఁ † దాను దిరోహితుడై విష్ణుఁడా
ర్యకు శివమూర్తికిఁ బ్రణతు † లల్లనఁజేసి తపించె ధీరుడై. 194

ఆ॥ పదియురెండువేల † వత్సరములు దవం, బరుదుగానొనర్చి † యబ్జనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని † హరునిఁగనన్ లేక, పొగులుచుండనొక్క † మోతపోలిచె.

చ॥ “మరలఁదపింపు మోషికను † మానకు చాలదు సీతపంబు వే
గిరవడఁజోకు శంకరుఁ డ † కిల్చివుఁ డిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమునుజెంది చేకొను మ † వశ్యము సర్వవిధార్థసిద్ధులక
హరి !” యన నాలకించి యతఁ † డానుడి యంబరవాణిగా నెడక. 196

చ॥ తలఁచి కడుక బ్రవృత్తి మెయి † దద్దయుఁబెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము † నల్పుడు శంభుదయక నుభాత్మమై
యలరుప్రబోధమొక్కఁ డుద † యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ † వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచుక. 197

గీ॥ చిరతపంబునఁ గడునల † సినతనువున
నుండి జలధారలెంతయు † దండిగాను
వెలువడుచు నుండ నాతఁడా † సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁజెందె † బహుయుగములు. 198

క॥ నీరమునఁ దడవుకాలము, చేరివసించుటను జేసి † చెన్నెసలారెక
నారాయణుఁడనుపేరున, నీరేజాక్షుండు కడిచి † నీటొప్పుభువిక. 199

గీ॥ సలినసయనుఁడా బ్రహ్మమక † నారమందుఁ
బెద్దకాలంబు పవళించి † నిద్దురొందె
నంత శంకరు నిచ్చచే † సబ్జమొకఁడు
పొలిచె విష్ణుని పొక్కిటఁ † బొంకముగను, 200

ప. మఱియు నారాజీపంబు

ఉ॥ అంతములేని యోజనము † తొనిడి పట్టులెమీఱు నన్నెడ
ల్పంతములేని నాశముల † హర్షుగనొంది దినేంద్రకోటిభా
స్వంతము కర్ణికారసుమ † భాసురముక నుభగంబునైకడుక
వింతగఁ దత్త్వయుక్తమయి † విశ్వజనీనముగాఁదనర్చుడుక. 201

ప. అందు.

క॥ ఆలో వెలువడె నిరువది, నాలుగు తత్త్వములు ప్రణవ † నాయకునిచ్చక
మేలగునాని క్రమముఁ బరి, కీలనగావింపు మిపుడు † చెప్పెద మాసి ! 202

సీ॥ ప్రకృతినుంచి మహాత్ము † పరిధవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాధ్యయగువహం † కృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత † నైదుతన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వానిచే † బంచభూత
ములు వానిచేతను † బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం † పాదకములు,
సాత్వికాహంకార † జనితమై మనమది, పొలిచె వీనినిజెంది † పొంకముగను

గీ॥ విష్ణువంశనే యెంతయు ♦ విస్తయంబు, జెంది పీఠించుచుండె నా ♦ నందమునను
పద్మమది దివ్యసౌభ ♦ ప్రకరములను, నింపుచుండెను దశదిశా ♦ నివహమందు.

—* బ్రహ్మదేవుని జవనము *—

ఉ॥ అందు శివుడు దక్షిణని ♦ బాంగమునుండి స్వకీయమాయచే
స్పందితుఁగానొసర్చి నను ♦ జక్కఁగ వెల్పుడఁజేసె నంత సేక
బొందుగ నాల్గుమోముల వి ♦ భూతిదర్శిఁగ శోణమూర్తిఁజై
యెందును దల్లిదండ్రుల మ ♦ తెవ్వరినిన్ గనకాత్మఁ గుందుచున్, 204

ఉ॥ ఎవ్వఁడనేను! పద్మతల ♦ మెందులకొందితి నేడనుండి యి
ష్టివృణజంబు బోవిడిచి ♦ యెచ్చటికేగఁగఁ జెల్లునాకు? ద
ల్లెవ్వుతియో? గుగుండవఁడొ ♦ యివ్వులులేరొకొ యంచు నెంచుచున్
నెవ్వఁడెంది కుందితి ము ♦ నీ! శివమాయనెఱుంగ కెద్దియున్. 205

ఆ॥ అంతఁ గొంతకాల ♦ మాలోచనయొనర్చి, తనకు, వాసమైన ♦ తమ్మిపూవుఁ
దేజీచూచి యపుడు ♦ దీనియాధారమే, నాకుఁ గర్తయనుచు ♦ నమ్మకమున,

చ॥ చిరచిరపద్మమున్ విడిచి ♦ బిట్టగుపూన్నిని నాశనాశమున్
వరుసఁగఁ జేరిపోవ నొక ♦ వర్ష శతంబుగతించె నంతకున్
సరసిజమున్నచోటుఁ గనఁ ♦ జాలక వేసరి యంత వెన్నకున్
మరలి రయంబునన్ నశిన్ ♦ మాన్యముఁజేకొని ప్రాకితిన్ బయిళ, 206

—* బ్రహ్మదేవుఁడు దవస్సొనపించుట *—

ఉ॥ ప్రాకుచునుండిగాని శత ♦ విత్సరకాలము పూర్వమున్న నా
శీకప్రగఁడై గన్గొనఁగ ♦ లేక భ్రమించుచు డిల్లపోయితిఁ
జోకగనపు శంకరుని ♦ చోదనతో, 'దవ' యంచు నొక్కడౌ
వాకు విసన్ బడెన్ బిదవ ♦ వాసిగనట్లు తపించితిన్ గడుక, 207

గీ॥ తండ్రినిన్ గనుకూరిమిఁ ♦ దవిలయేను
బదియరెండేడ్లు సేయ న ♦ పురమతవము
కన్నడియ నొక్కపురుషుండు ♦ గడిదిపేర్ని
పద్మనేత్రంబులొప్పెడు ♦ బలియుఁ డపుడు. 208

ఉ॥ బంగరుపట్టుపుట్టముల ♦ బొగుగఁగట్టివవాఁడు చేతులన్
హంగుగ శంఖచక్రిగద ♦ లబ్ధమునొందినవాఁడు నీలమే
ఘాంగుఁడు కొటిమన్మథుల ♦ నందమునన్నిరసించువాఁడు నా
కుంగల సందియంబులను ♦ గుందును దీర్చగఁ జాలువాఁడటన్, 209

వ. అంత.

చ॥ కనుగొని యేను సీశ్వరుని † గాటపుమాయగలంగి గర్వి నై
వనరుహనేత్రునిన్ గని యె † వండపు సెవ్వుమటంచు నొక్కదె
బ్బును నురమందుఁ గొట్టటయు † బల్లిదుండతడు వేగవంత ని
ద్రుని విడి కూరుచుండి వను † దాల్గని యిట్లనె సంతసంబునన్.

210

—* బ్రహ్మవిష్ణుల వివాదము *—

ఉ॥ మంచిగవచ్చినాడవు కు † మార ! శుభంబె? భయంబువీడు పే
మించి యొసంగువాడ నిక † మేలగు సర్వవిధార్థ సిద్ధులక
గొంచక యడ్డుమన్న విని † గొప్పగు రాజసబుద్ధితోడఁ బ
ల్పించిన యల్కుఁజెంది యద † లించి హసించి యిటుల్పించితిన్.

211

ఉ॥ ఓయికుమార ! యంచు నను † మల్కుక వల్కుచునుంటివిట్లు నా
నాయనవోలె నీకుదగు † నా యగునా పరు వజ్రసంభవున్
జాయగరమ్ము చూచెద ది † టంబదియెంతో! సరోజనేత్ర! నే
నీయలవున్ జలంబు నిట † నిల్పెద మల్పెద బాలిశోక్తులన్.

212

చ॥ అన వనజాతనేత్రుడు మీ † యంబున నిట్లనె నీవు నాదునం
దనుడవు నాదునాభినళి † సంబున నిన్ గనినాడ నియనున్
వినయపు వృత్తముఁగఱపి † వేదచయంబు నొసంగవచ్చితిక
నను గుఱితింప కెట్లు వృణ † సంబులు వల్కుట నాయమానొకో.

213

క॥ అనవుడు వేదంబులనా, కనుగ్రహముసేయనిట్టు † లరుడెంచితివా
నను నజా స్వయంభవునుగ, ర్తును జగములకెల్లవనుచుఁదామాడు శ్రుతుల్.

214

క॥ నేనే ప్రకృతినియంతను, నేనే సర్వప్రపంచ † నిర్మాత నిడన్
నేనే విశ్వాత్మండను, నేనే నిత్యుండ విన్ము † సీరజనేత్రా!

215

క॥ అనుడు విని యాతఁడును గిను, కనుగొని నామాయనిట్లు † గానక కాటుల్
వను వదరెదవది యిప్పుడే, కవబుడు, వినుమైన మరల † గడవటినుడువుల్.

216

ను॥ పరతత్త్వంబగువాడ విష్ణుడఁ బర † బ్రహ్మంబ సర్వేశుండన్
బరమజ్యోతిని విశ్వకారణుడ స † ర్వవ్యాపి చిద్రూపుండన్
బురుషుండన్ బరమాత్మ నవ్యయుండ వి † స్ఫూర్ణత్రైధానంబు ధీ
నరుదొప్పన్ సృజించినాడ త్రిగుణా † హంకార తన్మాత్రులన్.

217

ఆ॥ వానినుండి భూత † పంచకంబును నింది, యములు బొడమజేసి † నాడ నిట్టి
నన్నెఱుంగకట్లు † వగ్ధవాక్యంబుల, నాడెదేల వలుమ † జ్ఞుగర్భ! 218

క॥ ఇపుడేని శరణమొందుము, వివరీతోత్తలనుమాని † వేగ నితను నే
నెపుడును రక్షించెద నిన్, గృహమెయి దుఃఖములనుండి † గీడ్వడనియటుల్. 219

గీ॥ అనినఁ గడునల్లి యేనపు † హరిని గవిసి, యుద్ధమొనరించితిని గడు † నుద్ధతమతి
జరిగెఁ బెక్కిండ్లనటకట్టు † సంగరంబు, హరికి నాకును బ్రళయనీ † రాకరమున.

—, లింగోత్పత్తి, —

గీ॥ అంతలో నొక శివలింగ † మనుపమంబు
అదిమధ్యాంతరహిత మ † వ్యక్తమూర్తి
పెరుగుటయుఁ దఱుగుటలేని † పేర్చినమరి
పోరుచున్నట్టి మామధ్య † బాలిచెఁబెలుచు. 221

వ. మఱియు నాలింగంబు,

క॥ కాలానలశతనిభమై, జ్వాలామాలాసహస్ర † చటులంబై మా
యాలమును మమ్ముఁ దెగఁడెడు, లీలగఁగన్నడు మదిఁదెలిసికొని మేమున్.

వ. ఈలింగంబెచ్చటనుండి యెట్లిచ్చటఁ జేరెనోయని విచారించుచున్నంత నన్నుఁ
గాంచి విష్ణుండిట్లనియె.

చ॥ ఇరువురమిట్లు సంగరము † నెంతయుఁ బూన్కినొనర్చుచుండ ని
త్తఱిఁబొడనూపె నింకనొక † దారుణవస్తువు నీవు దీనిదా
శిరమును గాంచిరమ్ము పరి † శీలనఁ జేసెదనేను బాదముల్
సరగున దీనినారయుట † చక్కనియోజ వయోజసంభవా! 223

ఉ॥ నాపుడు వాయువేగము గ † పందగు దెల్లనివర్ణమున్ గడున్
జేవగలట్టి తొక్కలును † జెందిన యందపు రాజహంసనై
నే నినువీధి కేగితి న † నిందితలింగశిరంబుఁ గాంచఁగా
శ్రీవిలసిల్లునాహరియుఁ † జెచ్చర లింగపదంబులారయన్. 224

క॥ శతయోజనాయుతంబు ర, జతవర్ణము మేరుశైల † సమవిస్త్రుతమున్
సితతీక్ష్ణదశనమునునై, యతిశయనదమొప్పుఁ గోడ † మై వేగమునన్. 225

ఆ॥ పుడమిద్రోవుకొనుచుఁబోయె నధోభాగమునకు శేవకమత † ములను దాటి
సెద్దకాలమరిగి † తద్దయు నలసి పా, దములఁగనక మరల † ధాత్రిఁజేరె. 226

వ. అట్లు నారాయణుండు శ్వేతవరాహరూపంబుఁజెందిన యనేహంబు మొదలు
చేసి యిక్కల్పంబు శ్వేతవరాహశల్పం బనంబడియెనంత.

క॥ నేనును జీరకాలము విను, పై నెగురుచుఁ జోయిపోయి ధడలియడలి య
డేనియు నెగయుఁగలేక ధ, రానిలయముఁ జేరితిని శి ధ రంబుఁగనకయో. 227

గీ॥ అంత నిరువురమనోన్యస్య ధ మరసికొని య, శక్యమగుటయు శంభుతే ధ జంబుఁగాఁగ
నెఱిగి ధ్యానమొనర్చి మ ధ హేతు, దనదు, రూపము నుజూపఁగోరితిమోపి ధ క్తి.

—* శబ్ద బ్రహ్మాత్పత్తి *—

మ॥ ఒకనాదంబు వినంగనయ్యె నపు డో ధ మోమంచు నుచ్చైస్వనం
బు కడున్ దీర్ఘము స్పష్టమై యటమొదల ధ పొల్పొప్పెనాద్యస్వరం
బిఁకనాపై న నుకార మాపయిని నొ ధ ప్పింపొ మకారంబును
బ్రకటంబొ తుదినామమోమనుచు వి ధ భ్రాజద్గతిన్ మీలుచుక. 229

గీ॥ ఆద్యవర్ణం బకారమా ధ సర్కరింబ, నిభము దక్కినమున నగ్నినిభముగా ను
కార ముత్తరమునను మ ధ కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై నుధ్య ధ నిండుకొనియె.

క॥ శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల ధ మీద్యప్రభమః
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుచు ధ వెలసె నటుపయిన్. 231

ప. వెఱుగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రావహతుండు శబ్దబ్రహ్మత
నుండునుం బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవునిగాఁ గుఱిలించె
నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క॥ బీజము యోనియు బీజగ, రాజిలైదు నాత్రివర్ణ ధ రాజములుండున్
బీజమునలువ యకారము, భ్రాజిలునలయోని హరి యు ధ వర్ణము వినుచి! 233

క॥ వెలసెడు బీజమకారం, బిలరుదుఁడుగాఁగ వీర ధ లిటు క్రమముమెయిన్
విలసిలుదు రఖిలవర్ణం, బలరగమోహము ననుగ్ర ధ హంబు నలుపుచున్. 234

ప. ఈ మువ్వురకుపై నఁ ప్రధానపురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యలరారునతండే యాత్రివిధంబులగు బీజబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యాలింగంబు. 235

గీ॥ ఆమ్మహాలింగమున బీజ ధ మగు నకార
మాయుకారాత్మమగు యోని ధ యందుఁ శేర్పఁ
బడి పొదలి కాంచనాండమై ధ కరముచిరము
నీరమందుండె నెంతయు ధ నీటుమీఱి. 236

గీ॥ వేయియేడుల కద్దాని ♦ విశ్వభర్త
నీటినుండి వెలువడి ♦ సూటి నొక్క
ఘాతమున రెండు సేయ నొ ♦ కండుపైక
చాలమగుడు మఱొండయ్యె ♦ ననుమతిగను.

క॥ ఆయండమున విరించను, డాయతభుజు డుద్భవితై ♦ నతఁడె జగములన్
జేయును సర్వేశుండయి, యాయదె యోమనెడినాద ♦ మెఱుంగుడు మదులన్.

గీ॥ అని యజుర్వేదము వచింప ♦ నట్లై నిజము
టంచు ఋక్కులు సామంబు ♦ లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుడగు మహా ♦ దేవుఁగఱిచి
యేము ధ్యానము నొనరింప ♦ నీశ్వరుండు.

240

—* ఆక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ॥ అక్షరాత్మకమగు రూప ♦ మపుడుచెంది
నగుచు మాయెట్టయెదురుగా ♦ నగువడుడు ము
దమ్మనుమడింప మేము ని ♦ ద్దఱిముఁగాంచి
నార మామూర్తి నెందుఁ గా ♦ నఁగదరంబె.

241

సీ॥ అల అకారము మూర్ధ ♦ మాకారములలాట, మఱులుకుడియెడ్డ ♦ లలఱి, ఈ, లు
విలసిల్లు కుడియెడ్డ ♦ నీనులై ఉద్వయి, ఋద్వయమే కపో ♦ లద్వయంబు
వలవల దాపల ♦ వనరు నాసాపుటం, బులు శ్రద్వయంబయి ♦ పొలుపుమీఱె
ఏకార మూర్ధ్వాప్త ♦ మైకార మధరోష్ఠ, మో, ఖో, లు రదరాజి ♦ యొప్పెనటులె

గీ॥ ఆ యనుస్వారము విసర్గ ♦ మల్లతాలు, యుగళి దక్షిణవామభా ♦ హులు కవర్గ
మును జవర్గంబయిలెసాద ♦ ములు టవర్గ, మును దవర్గంబుగాఁ గడు ♦ మురువుమీఱె.

గీ॥ ఉదరము పవర్గమై ప్రక్క ♦ లొప్పె కుడియు
నెడమలు ఘవర్గము బవర్గ ♦ మింపుమీఱ
స్కంధ మలరొందెను భవర్గ ♦ కలితమై మ
వర్గమయ్యెను హృదయంబు ♦ వాసియమర.

క॥ యరలనశిషసా లేడును, వరుసదనర సప్తధాతు ♦ వర్గంబయ్యెన్
వఱలె హకారము నాభిగ, పరుదగు ఘ్రాణము క్షకార ♦ మై యొప్పెఁగడ్డున్.

గీ॥ ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మ ♦ హేశతనువు
నేను హరియును గని వేడ్క ♦ నివ్వటిల్ల
దిరుగ నంతకుఁబయిఁ జూచి ♦ తిమి వరేణ్య
మంత్రమయమైన యీశ్వరు ♦ మహితమూర్తి.

245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారంబును. అప్రశ్నింశేదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వస్వార్థసాధకంబును, గాయత్రీప్రభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతీవర్ణాఢ్యంబును, జతుష్కలమును, బంచశతమును, గలాప్తకసమన్వితంబును, సత్యంతాభిచారికంబును ద్వింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్షరంబును, కలాప్తక సమన్వితంబును, సుశ్లేతంబును, శాంతికంబును, త్రయోదశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, సుత్పత్తివృద్ధి సంహార కారణంబును నేకాధికవృద్ధిపరిమితాక్షరంబును, నపు మంత్రంబులం బరికించితిమి, అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, వంచాక్షర మంత్రంబును, జితౌతామణీ మంత్రంబును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వమసియను మహావాక్య మంత్రమును, గన్పట్టుడు భగవానుండగు నారాయణుం డేనును జపించితి మంత నీశానుండునుం ద్రయీయాచాపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, సఖోరహృదయుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వతోక్షికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్వస్థితిప్రళయకారణుండును, వరదుండు నీశ్వరుండునగు మహాదేవునిగాంచి యిష్టవచనంబులతో సన్నతులఁ బొనర్చితిమి. 246

—* శక్తి విశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *

క॥ శివుడంత శక్తియుతుడై, త్రివిలోచనుడై విభూతి † దివ్యస్మృతుడై
వివిధాభరణతనుడై, యవరశకృప దరిసెనంబు † సపుష్పసంగ వర్షిణి. 247

గీ॥ అంత మేమెంతో సంతసం † బపుడుచెంది, మరల నద్దేవదేవుని † గరముభక్తి
నుతిఁబొనర్చితిమంతనెయతులకరుణఁ, బ్రాధమైతగు నిగమన † ర్వస్వమిడియె.

గీ॥ దాన విజ్ఞానగరిమ నెంతయునుజెంది, నార మచ్యుతుడవుడా యుధారమూర్తిఁ
గాంచి క్షేలవజోడించి † వంచితనువు, మించి వేడుకనిట్లు ల † ర్థించి యడిగె. 249

ఉ॥ నీమదికెల్లు సంతసము † నక్కొనఁజేయఁగఁ జాలువారమో
యేమిట నీవుమెచ్చెదో మ † హేశ్వర! నీదగు సర్వయ్యట్టిదో
మేమొనరింపఁగాదగిన † మేలిమి కృత్యమదేమొ యిత్ర ట్టి
బ్రేవుడిమిఱఁదెల్పి మము † బ్రీతులఁజేసి యనుగ్రహింపవే. 250

చ॥ అనియడుగ్గ మహేశ్వరుడు † హర్షముతోడ నిటుల్పాదించె భ
క్తినిఁగొని మీరలివ్వగిది † దేకువతోనుతి సల్పినందు కే
నును బరితోషమొందితి న † సుతములార! శివుండనేను మీ
మనమున జంకుఁగొంతు నను † మానము మాని వినుండు నానుడిణి. 251

—* శివుడు ద్విహృద్విష్ణులకు లింగమును బూజించుడని చెప్పుట *—

క॥ లింగంబిది పూజింపుడు, లింగంబే నాదుమూర్తిఁ * లీలమొనరిటఁ
రంగునెడి జగములన్నియు, భంగంబును జెందుకతనఁ * ఒదమది యొద వెళ్. 253

క॥ కూటిమి నాలింగంబును, మీఠినయనురాగమొప్ప * మీరలుగొలుపుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీగుతు సందియములేదు * దివ్యప్రజ్ఞల్! 253

క॥ మీకెపు డిడుమలఁబెన్వగ, సేకూరిన నూమకీన * శివలింగము న
స్తోత్రమతి నర్చనేయుడు, వీఁడతీ వశియించు నర్చ * విధములగు వెతల్. 254

క॥ పార్థివలింగము నల్లి ను, భార్గులగుచుఁ బూజనేయ * నభిమతముగ న
ర్పార్థముల నొసఁగువాడఁ గృ, తార్థులగుదు రెందు జనము * లరయుండట్లుల్.

చ॥ తిరివినుండు మీరలు మ * దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను * నబ్జుఁ దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిఁ
భువనములఁ రచించు విధి * పుష్కరలోచన! వానిబ్రాహ్మ నే
ర్పపునటు లేనునుఁ బయిన * నారయుచుండెద మిమ్ము నిచ్చులుఁ. 257

క॥ అని లింగపూజన క్రిమ, మును మాకెఱిగించినంత * మురిసితిమేముఁ
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గని మరలఁ గోరెన్ని * ఘనమగు వేడ్కఁ. 258

ఉ॥ దేవ! వరంబు మాకిడ మ * దిఁ గృపఁబూనితివేని మేమునుఁ
బావనమైన నీకృపకుఁ * బాల్కులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనగాని చలి * యింపని నీపదభక్తి నిమ్మిఁకఁ
నీవును మాకుఁదోడుగ జ * నించి యొనర్పమ సాయమన్నిటఁ.

వ. అని యర్థించిన మహాదేవుండెట్లనియె.

ఉ॥ ఇచ్చితి నాదుభక్తిగడు * పొచ్చుగమీకు నురేశులార! పై
పెచ్చిఁక మీకు నూతగ భు * విఁ ననుఁబుట్టు మటంచుఁగోరినా
రిచ్చమొయిఁ జగంబులను * నేన రచింతును బెంతఁ దుగ్గింతు నే
నెచ్చట నెట్టి వైకృతుల * నెప్పుడుఁ జెందనివాడఁ జూడుడీ. 259

గీ॥ సచ్చిదానందరూపుడతఁసత్యమూర్తిఁ, నగు పరబ్రహ్మమేను మూ * డగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరార్థులఁ * బరఁగి సృష్టి, రక్షణాంతము లొనరింతు * ఁట్టులేక.

ఉ॥ ఒక్కటిగాఁగనుండిన ము ✱ హోజ్జ్వలతేజము మూడుమూతులై
చక్కఁగనంబడుక భద్రయ ✱ సత్యము బంగరు వొక్కటయ్యునుక
బెక్కులు సొమ్ములై తనరి ✱ భేదములేక యెసంగు మృత్తు దా
నొక్కటి పెక్కురూపముల ✱ నొందియుఁజెందదు వస్తుభేదముక. 261

—* శివుఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనవి చెప్పట *—

క॥ మీరియిప్పిరంబు నిత్తఱి, దోయంగాఁజాలనిడను ✱ దోయజగర్భా !
నీయలికంబునఁ బొడమెడఁ, జేయుము నామకరణంబు ✱ జెలగెడువేడ్కక. 262

క॥ రుద్రుఁడనుపేరు చేకొని, భద్రాత్మకమూర్తిఁనగుచు ✱ బరగుదు నామ
చిద్రూపమునకు నతని ల, సద్రూపంబునకు లేద ✱ జా ! భేదమెటక. 263

గీ॥ మీరలిరువు రటుల్ నాయ ✱ మేయతేజ
మైననుక మాయకగ్గమై ✱ యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికి లోఁగక ✱ యలరు నాడు
పూర్ణమగు ననతారమై ✱ పొలుచుకతన. 264

ఉ॥ కావున నాకు రుద్రునకు ✱ గల్పనసేయకుఁ జెందు భేదపుక
భావము లాతనికొగొలిచి ✱ భద్రములొందుఁ డతండు నేన నే
నావృషకేతుఁడౌ ననలనుష్టల ✱ జెందినఁ గూడఁదాక నీ
దావిధి నేనునుక గుణన ✱ మాశ్రయమొందిన నొంద బంధముక. 265

ఉ॥ నీవు రజోగుణంబున జ ✱ నింపఁగఁజేయు విధాత ! లోకముల్
పాపని నాడుకక్తి నిను ✱ భారతియై భజియించు నెప్పు రా
జీవదళాక్ష ! సత్త్వగుణ ✱ సేవధివై భవనంబులేలు నిక
శ్రీపనితాస్వరూపమున ✱ జెందును మామకశక్తి యట్టులే. 266

గీ॥ ఇడను రుద్రుఁడు తామ సం ✱ జెనసి సర్వ
లోకముల నంతమొందించు ✱ వీడమెఱసి
అతనికేరు నాశక్తి ✱ యతులమూర్తి
కాళియనాఁగఁ బేర్చి బి ✱ భ్యాతయగుచు.

క॥ అంతస్సత్త్వంబు రుద్రుం, జెంతయుఁ దమమెనయు వెలికి ✱ నీవును నటులే
భంతస్త్వమస్కంఢవగుచు, వింతగ సత్త్వగుణఁడవయు ✱ వెలసెడు వెలికిక. 268

గీ॥ అజుడు బహిరంతరంగము * లందు రజము, నే
ధరించునుగాని న * నిష్కలగోరి
తొలిభవంబునఁ దవసాంది * కొలిచినట్టి
కతనఁ దత్ఫలమునఁ బుట్టు * గాంతు పనఘ !

ఉ॥ సాయమొనర్తు మీకితను * సర్వవిధార్థములందు మీరునున్
బాడుక నన్నుఁ గొల్పుడు శు * భంబగు నంబుజనేత్ర ! నీకు నా
కేయెడ భేదభావమది * యెప్పుడు గల్గదు నేను నీవ నీ
వేయయి గానుపింతునిక * నేనును రుద్రుడనై జగంబునన్. 270

చ॥ నలువకు మించినట్టి యల * నాకవిరోధుల గీటడంపు ని
చ్చలు వివిధావతారములఁ * జక్కఁగ నొంది జగంబులేలు నీ
యలవి ! మించినట్టి దను * జాగ్రబులన్ సమయింతు నేను నన్
దలంపుము సంకటంబుల ని * తాంతము గాచెద రుద్రమూర్తి నై. 271

క॥ నీకును నాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వడేన్ జ * లింపక మదిలో
లేకయి భేదమొందిన, చీకటి నరకంబునూతఁ * జేడ్చడెడు హరి ! 272

ఆ॥ నన్నుఁ బూజచేసి * నిన్ను నిందించిన, నిన్నుఁ బూజచేసి * నన్నుదూఱ
సందియంబులేక * శమనుని శిక్షకుఁ, బాత్ర మగుదురంతు * పంతులేక. 173

క॥ మఱియఁ ద్రోముూర్తులయెడ నే, మొఱకై నను జెడుతలంపుఁ * బూనినయెడ వాఁ
డరమర లేకయె చెడు న, చెప్పువిందుల లేదెఱుంగు * శ్రీహరి ! యెప్పుడున్.

—* బ్రహ్మ విష్ణాదుల కాయుర్ని రూపణము *—

గీ॥ ఇతను మీకును నిర్ణరప్రకరమునకు,
మనుజులకు నాయువును దెల్పె * దను వినుండు
కృతయుగము తేత ద్వావరాం * కితము గలియు,
గంబునానొప్పు నాల్గ య * గంబు లిలను 175

గీ॥ అచతుర్ముగ సాహస్ర, * మైవ నజన,
కగునహం బుల్లరాతిరి * యగును ముప్పు
దిట్టి దివముల కొకనెల * యెసగు నివియుఁ,
బదియు రెండై న నొకయేడు * పరిధవిల్లు.

క॥ అట్టి శతవత్సరంబులు, బిట్టగ నాయువగు విధికి * విధియేడొకడొ
నెట్టన నీకొకవాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద * మాయువు నీకొ.

277

ఆ॥ జలజనయన ! నీదు * సంవత్సరం బొకం, డగును రుద్రునిక న * హం బొకండు
అట్టి వాసరముల * హోయనశతమైన, రుద్రుడవుడు నరుని * రూపు దాల్చు.

ప. మఱియువినెందు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజుడి దేహు
లకుఁ బ్రీతిదినంబుచ్చాస్వనిశ్వాసంబు లిరువదియొక్కజేయి యాఱునూఱులు
ప్రవళికంచుచుండు నట్టి ప్రసర్తిల్లినదినంబుల మానంబుతో నగు సంవత్సర
శతంబులు వారికాయుధ్దాయమగు నిక నుచ్చాస్వనిశ్వాసంబు లాక్షైన
నొక్క పలంబగునట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా
షష్ఠియైన నొకపవలునురాతిరియునగును. సామాన్యజనుల కీయుచ్చాస్వన
నిశ్వాసంబుల తెఱంగెఱింగి లెక్కఁపెట్టట గడుదుర్లభంబు. యోగులగువారల
కయ్యది సులభంబిక మీరడిగినవెల్లఁదెలిపిమియభీష్టవరంబుల నిచ్చితి నీపిదపఁ
జెచ్చెరబ్రహ్మలలాటంబున నీలలోహిత రుద్రుడవైన పొడనూపుడు మీరనన
రతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల రచించు
చుండుడని మహేశ్వరుం డంతఃగానంబు నొందెనంత నవ్వార లతిభక్తితో
లింగంబు నర్పించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వజన
సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుడు నారదునకుఁ జెప్పెననుడు సంత
నూతునకు మునుల్లినిరి.

280

గీ॥ లింగపూజాక్రమంబున * లికవయనుండు, జలజనేత్తునకును విరిం * చనున కలరి
చెప్పెనంచాడితి రదియే * చొప్పొమే మె, అంగంజాలము చెప్పుమ*సంగసతఁడు.

క॥ మురిసి యలులే వచించెద, వరమతు లిక వినుడు శివుడు * వై కుంటునకున్
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱంగు * నిజాత్మజుల కజుడు దెలిపె ముదమునన్. 282

ఆ॥ ఆసనత్కుమారు * డస్మద్గురున కువ, మన్యునకును జెప్పె * మాన్యమూర్తి
నాసతీధులకును * నాకుమ మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె * వ్యాసమౌని. 283

గీ॥ అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁ డట్లుకృష్ణు, నకు వచించెను లింగార్చ*నాక్రమంబు
మీకు నటులేను దెల్పెద*మీరలెఱిగి, చేయుండు మహేశలింగార్చ*సిద్ధులొనరు.

క॥ నారదముని యడుగుడు న, స్మీరజ గర్భంకుచేప్పె † సేసిమి మీఱి
గూరిమి గుమార! శివపూ, జాతీతి వచింపదరమె † శతసమలకునున్. 284

వ. ఐనను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క॥ ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్పరణోద్భవు లాండ్రుమగలు † శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి † ధర్మానుసృతిన్, 285

శా॥ ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ † డ్య వ్రజ్ఞలౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి † జ్ఞానాధ్యయౌ విద్య నా
త్మాయ త్తంబగుమేటి భాగ్యమును దీ † ధ్వాయుస్సు నారోగ్యమున్
(శ్రీ) యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ † సిద్ధంబు పుత్తోత్తమా! 286

ఆ॥ శివుని పూజనవుడు † సేయని చెనఁటికి, నాల్గునిధములౌ న † సర్థములు ఘ
టిల్లు దెవులు లేమి † డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము † కొడుక! వినుము.

—: శివ పూజా విధానము :—

క॥ పొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని † నిజదేశికునిన్
హృదేశంబునఁ జేర్కొని, యద్వివిష త్తీర్థరాజ † నాత్మఁ దలఁచియున్.

వ. అంత

గీ॥ దక్షిణాశకరిగి మలో † త్సర్జనంబౌ,
నరిచి యైదు తడవలు భూ † సురుఁడు మృత్తుఁ
బడసి పాయువు గడుగఁగా † వలయు గుహ్య,
మొక్క పరిశుద్ధిసేయఁగ † నొప్పు నిలను.

గీ॥ క్షత్రియుఁడు నాల్గుమాణ్డూరు † జాతుఁడును ద్వి
వారము జఘన్యజాఁడును ద్వి † వార మాడు
వారు శూద్రునివలె మట్టి † బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య † మును నొకవరి.

290

క॥ ఎడమచేయి వదియుమాణులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు † కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ † గడుగవలయు నొక్కమాణు † కల్పవృక్షవియన్

న, అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగా దంతకాష్ఠంబుఁ గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. త్సత్రియ విట్కూర్చులు క్రమంబుగ నంత నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్ గొని దంతధావనంబు సేయవలయు నిది ప్రతివత్ పవిత్రీకరమైన పర్వంబులందును, రవివారంబులందును శాస్త్రధినిములు మున్నగు నిషిద్ధధినిములందును జేయగిట్టదు. అట్టి యనర్హునినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతో గండ్డావంబు సేయనగు-అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడవలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి భౌతపటంబుల ధరించి యేకాంత స్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁజేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికంబులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే-గీ॥ అష్టదశపద్మము రచించి † యందు ముందు
భద్రకరివక్త్రుఁ గొలిచి చా † పారిశులను
దిక్పతులఁ బూజచేసి యెం † తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ † మూర్తి నునిచి.

293

సీ॥ ఆచమనముచేసి † హస్తంబులన్ గడ్డి కొనియుఁ బ్రాణాయామ † మును నొనర్చి
పంచవక్త్రుని దళ † బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకాదు శంకరు † నాత్మఁగొలిచి
శంభుసారూప్యంబు † స్మరియించి యథుమును, దహియించి తనుశుద్ధిఁ † దనరఁజేసి
మూలమంత్రమ్మున † నోలిఁగరన్యాస, మల్లై యంగన్యాస † మమరసల్పి

గీ॥ పాద్యమున కర్ఘ్యమునకు † బరగనాచ,
మనమునకుఁ బాత్ర నవకంబు † నొనరనిల్పి
వానిపై దర్శలనుజేర్చి † పరుసవారి,
తోడ నభ్యక్షణముచేసి † తోయముంచి.

295

గీ॥ పట్పాది ప్రణవమును స్మరియించుచు † బాద్యపాత్ర,
యందుశీరంబుఁ జందనం † బమరఁజేర్చి
జాతి కంఠోల కర్పూర † జాతచూర్ణ
ములను పటమూలజలమాల † భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁ బా † త్రల ఘటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య † మమరఁజేసి.

296

క॥ శ్రీ నీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్చి * లోలువమతి సు
ధ్యానావాహనము లచే, సాననుగంధాది పూజ * నముఁ జేయవలెక.

ప. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబాగు గరిమను, సూర్య్యంబున,
బ్రాహ్మిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాణామ్యంబును, నిరురుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధిపృథ్వీదేశంబునఁ బావకుని
పావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జతుర్దిక్కులందు నన్యక్తాదులను, గ్రామంబునఁ గల్పన సేయవలయును.
మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు నద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబుచేసి
వామ దేవమంత్రంబున సింహాసనోపవేశనంబును, దత్పురుషమంత్రంబున సాన్ని
ధ్యంబును నభ్యోరమంత్రంబున నిరోధంబును, నీశానమంత్రంబునఁ బాద్యాచ
మసూర్య్యంబుల నొసంగి పూజఁ గావించవలయును. ప్రత్యుపచారంబు
నందుఁ బ్రాణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివునిగుంధ
చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పదళంబుల ఫలరసంబులఁ బ్రాణవ
ముచే నభిమంత్రించి యభిషేకముచేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్చింప వలయును. అటుమీద
సుందరంబులు నక్షత్రంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుళాపామార్గ పాటలీ
కర్పూరంబులను, జాది, సంపెంగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లెపూవులను, దుమ్మి
పూవుల, జమ్మిపూవులఁ గలువలఁ గొత్తక్రొత్త రకంబులగు ప్రత్యగ్గ్రామందర
సుగంధపుష్పంబులను, గోమలబిల్వదళంబుల నర్చింపవలయును, మఱియు నభిషే
కంబందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్చించవలయును. ఆ మంత్రంబులను
గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రంబును, నీలరుద్రంబును జమకంబును,
శ్రీనూక్తంబును, రాత్రినూక్తంబును, హోతారంబు, అధర్వశిరస్సు, అధర్వ *
శిఖయు, శాంతియు, నరుణంబును, సామంబును, పుష్పనూక్తంబును, బురుష
నూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి.

* ఈ పదనంబందు సృష్టారము కొన్ని పదంబులందు సంధి చేయవలెడు.

వీనిఁ బ్రతిపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తర శతధారలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రణామోచ్ఛారణంబున ముఖ వాసన లాసంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల గీరాజనంబుల సమర్పించి నానావిధధ్యానమంత్రోపతనంబుతో మంత్రప్రప్సంబిడి నమస్కరించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్టు శంకరునిఁ బ్రార్థించవలయును.

క॥ ఎఱిగియొ యెఱుంగకయో నిన్, పరమేశ్వర! కొలిచినాఁడ † భాస్వరకృప నీ నరసి సఫలం బానర్పము, కరుణాకర! భక్తలోక † కల్పవలాశీ! 299

గీ॥ ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి † యీశు మాళి, విగుల నర్పణచేసి భూ † సుగులచేత స్వస్తిమంత్రంబులను తెన్న † జదువఁజేసి, మార్జనముచేసి శివుని వ † మంగ్గరించి,

క॥ శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రవత్తి నిడు స † సిగ నేజని నేన్ శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రవత్తినిమ్ము † చేమోడ్పులివే. 300

గీ॥ ఇట్లు శంకరుఁబ్రార్థించి † యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ బట్టి మ్రొక్కి హరునిపరిచారగణముల † కెఱిగి యర్చననుసమాప్తియొనర్పఁడ † గును ముదమున

గీ॥ ఇట్లుశివభక్తుడై యెవఁ † డీశ్వరార్చనముఁబాసర్చునో యవ్వాని † కమరునఖిల సిద్ధులును సకలాభీష్ట † సిద్ధులును న, తండు వక్తలలోన ను † త్తమతఁడనరు. 302

క॥ రోగంబును వగవును హృ, ద్వేగంబును గలువములను † వినమును ఋణమున్ బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁ గళ్యాణమిచ్చి † పాలించునిలక. 303

అ॥ ఇట్లు చెప్పినాఁడ † నీశ్వరార్చన విధ, మింక నేదివివర † నెంచినాఁడ జడుగుమన్న నాతఁ † డెరి యిట్లనె దేవశి, మఱియు జెప్పు శివస † మర్చగుఱిచి

వ. అనిన వనజోద్భవుండొట్లనియె.

చ॥ వినుము కుమార! యొక్కవుడు † వేడుకతో సురలన్ ముసంద్రులఁ గని యిటులుంటి శాశ్వతను † ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో ఘనతర సిద్ధులక వలచు † కాముకులెవ్వరో వార నెల్లనక వెనుకొనిరండనాన్ గదలి † వేగిమట్టులె వచ్చిరందఱున్.

—* హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్హతనెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యపరులకిచ్చుడునాదరంబున నవ్వానిని
శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించియు త్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి పూజించిరి. 313

గీ॥ ఇంద్రసీలమయంబు ము ✱ హేళలింగమర్ధిధరియించి పూజించె ✱ నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబునర్థిదాల్చి, పూజగావించె నలరి న ✱ రోజ భవుఁడు

సీ॥ షటికంబులింగంబు ✱ బద్మాలయగ్రహించి, కొలిచెనిండాఁడెడు ✱ కుతుకమొదవ
బ్రహ్మణీయును రత్న ✱ భాస్వరలింగంబు బడసి యర్పించె వి ✱ స్ఫారభక్తి
వద్దురాగమయంబ ✱ భవలింగమును గొని, పూజ గావించెన ✱ ముదినిహంత
దండధరుండు ని ✱ తాంతపీతమణీర, చిత లింగమొంది య ✱ ర్పించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్పించె ✱ నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది ✱ వాకరుండు
కైరవామోదకరుండు ము ✱ క్తామణిమయ, లింగమునుజెంది నైష్ఠిక ✱ లీల గొలిచె

క॥ పసుపులు విశ్వేదేవులు, కుసిమెయి రౌవ్యమయ మార ✱ కూటమయముతో
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చనచేసిరొంది ✱ లలితాంగములన్. 316

క॥ పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రకృతలింగ ✱ రాజము నాది
త్యనరులు దమ్రులికన్ బా, ర్ధివలింగముఁజెంది కొల్చి ✱ రి మునిలలాచూ. 317

గీ॥ అర్చనాపద్ధతిని దివ్యులందఱికిని, డెలిపె విష్ణుం డమరులేను ✱ దేకువెనఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది ✱ సత్వరముగ, నాత్మధామములొందితి ✱ మందఱమును.

వ. ఇక 319

క॥ పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమపు నందు ✱ బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టిన, యట్టిడు నిజ జాతికర్మ మారయఁగవలెన్. 320

క॥ జ్ఞానం బొదవెడువనుక న, నూపంబుగ జాతికర్మ ✱ మొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు వను, మానములేదించుకేని ✱ మానిప్రవరా! 321

గీ॥ కర్మయజ్ఞ సహస్రంబుశిన్న దావనప్రతం బది మేలగు ✱ సరణి మించుఁ
దావనప్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞము త్రమంబగు నది జ్ఞాన ✱ మొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితం డగును. వానికి బ్రాహ్మశ్చిత్తముక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి నుఖదుఃఖంబులు, ధర్మాధర్మంబులు గన్పట్టవు. ఇతను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు. కర్మయజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగు లింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబే శరణ్యంబు. ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల వర్షింపఁజెల్లు. జ్ఞానలగువార మలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికి జత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్లజగంబీశ్వరమయంబై కన్పట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. ౩౨౪

క॥ సలిలంబందలి వద్దము, సలిలంబునఁ జెదరిపోని † చందమునను స్వస్థలి విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగు కర్మబంధ † వటలిఁ జొరఁడిలన్.

వ. ఇతనిట్లు జ్ఞానసిద్ధివఱకుఁ జాతికర్మంబుల నొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజనుమాత్రం మొనర్పఁదగును.

క॥ రవి యొక్కఁడైనఁ జెఱువుల, భువి బావులఁ బెక్కురట్లుఁ † పాలుచునటులె శ్రీ శివుఁడొకఁడె సదసదాత్మక, మవు సర్వజగంబెఱుంగు † నాత్మమున మునీ! ౩౨౫

న. ఇట్లు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై వ్రతి మాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదించఁ బడియె.

గీ॥ చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును † జేరఁజూపు, నట్టివానికి యూత యె † ట్లవసరంబొ నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై † నియతవిగ్గి, హార్చనం బవలంబనం † బై తనర్చు. ౩౨౬

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహీ కీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దవులఁబాయకున్న జ్ఞాన సిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. ౩౨౭

క॥ మలినవటము రంగద్దిన, వెలవెలఁ బోయెడునుగాక † వెలయునె చెలువై మలినతఁగడిగిన పైరం, గలరెడు నమలమతి జ్ఞాన † మలరునటు సుతా. ౩౨౮

గీ॥ జ్ఞాన విజ్ఞానములనెల్ల † సంతరించు
జలనమొందని భక్తి త † ద్విలసనమున
కారయంగ నద్గురుడు మూల † మట్టి గురువ
కగును మూలంబు సత్సంగ † మవనిలోన.

328

గీ॥ సాధుసాంగత్యమున నబ్బు † నద్గురుడు, నతనిచే మంత్ర మద్రాన † నమరుభక్తి
దాన జ్ఞానంబుసిద్ధించు † జ్ఞానమదియు, గూర్చు విజ్ఞాన మదిభిద † గూలఁజేయు,

క॥ భేదము నురిగిన దుఃఖం, భేది యతండే మహేశ్వర † డల్లవిధములం
దీదృశుఁ డపురూపంబగు, నేదేవత లేనివాని † నెన్నుదురు భువిక.

330

గీ॥ మృచ్చిలాషయదేవులమేయ నీర, మయములా తీర్థములు జ్ఞాన † మయునిఁజూల
వచ్చి తడవుగ శుద్ధిసేయంగనోపు, దరిసెనముననె సాధులంతయు ఘటింతు.

వ. కావున నట్లు జ్ఞానసిద్ధికి దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందుఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు.

332

గీ॥ అఖలలోకైకమూలమా † హరునిఁ గొలువ
సర్వదేవులఁ గొలిచిన † సరణి యమరు
జలము మూలమునంజేర్ప † శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే † మట్లుచెడదు.

338

వ. అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుఁడు సురలకందటి కెల్లు శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యద్వి వక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె.

334

—* విష్ణుమూర్తి దేవతలకుఁ జెప్పిన శివలింగపూజావిధానము *—

క॥ అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుఁడు నిదురలేచి † తద్దయు భక్తిన్
శిరమన నంజలిఁజేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్యైకగునఁ † బ్రార్థించవలెక.

335

క॥ శివ! ధర్మంబేనఱిగియు, బ్రవృత్తిగొనకుంటి నందు † బ్రజ్జనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మ మెఱిగియు, నివృత్తిఁగననైతి నట్లా † నేరుపు! హితవున్.

336

వ. అని యర్థించి గురుపాదపల సంస్మరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బావర్సవలెను.

337

గీ॥ రవిదినంబున గ్రహణ సం + కాంతలుందు
కాగ్రద్దినమందును నువవా + సదినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా + శౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో + సల్పజనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగసంబుగూడ నిట్లే వారంబులు సూచి యొనర్పదగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగసము పేయవారలకెపుడును దోసంబులేదు. అందు నావ నూనెతోఁ దలంటుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కఁ దక్కిన సమ యంబులందు నిషేధంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవ ఋషి పితృతర్పణంబొన రించి ధౌతవస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, మృగచర్మంబునఁగాని దర్భాస నాదులందుఁ గాని గూర్చుండి శస్త్రత్రిపుండ్రంబుల ధరించి రుద్రాక్ష ధారణం బొనర్చి నిత్యకర్మంబులను జపతపోదానంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్పపూర్వకంబుగఁ బరివారదేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ॥ ముందుగా గణనాధునిఁ + బూజచేసి, కొమరుసామిని దావారి + కులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందన+కుసుమధూప, దీపనైవేద్యముల, నుమన్ + దీర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమన బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండదీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యంకాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమాననుండై బాణలింగంబును గాని, నువర్ణ రజతలింగంబును గాని, బార్ధివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్చారణం బుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నావకుంతనంబుల నొనర్చి.

౩40

సీ॥ కవ్వరంబునకన్నఁ + గడు తెల్ల నగువాని, నెలరేక తలపైవ + నెగడువాని
జడలచొల్లెము నెంతో + చక్కఁదాల్చివవాని, వెలిబూది నుదురున + వెలయువాని
నేల్లుచర్మంబు బి + టైలమిఁగట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ + బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ + బేర్చినొందినవాని, పందిటెక్కిమున మి + న్నందువాని

గీ॥ వెండికొండను గావురం + బుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొ + న్నట్టివాని
సజగవంబను పెద్దవి + ల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై + యెలువా

క॥ దాసజనంబును గడును, ల్లాసంబున మనుచు వాని † లలితకృపాశ్రీ
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయవలయును మానీ ! పిరికి

ప. ఆనన పాద్యాధ్యాయచమనంబులొసంగి సనుగంధచందనోదకధారల మడంగము
లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి
శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి
వస్త్రంబుల నర్చింపవలయు నామీద తిలలు, యవలు, గోదుమలు, పెసలు,
మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ పద్మంబులు, శంఖ
పుష్పంబులు, ధుత్తారంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ
దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు
లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూట సనంధిరము
నుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు
నొసంగి యిట్లర్పించుచు బునరర్ఘ్యం బీవలయును.

క॥ ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరియమగుభోగ † మిందుఁగీతూ !
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా, కిమ్ము హరా! ముక్తి నర్ఘ్య † మిదిగొను గొలుతుకా.

ప. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు
చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచనర్తి
జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాటులు పొక్కిట రెండుమాటు లొక్క
తడవ మొగంబందు నేడుమాటులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు
నాలుగుమాటులు దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూరసీరాజనంబిచ్చి గురూక్త
మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రస
క్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తి యొనర్పవలెను.

క॥ భువిఁబదము జాతినంతనె, భువియే యవలంబన మయి † పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడనే దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుగాదె † శిశిరకరధరా !

క॥ పరివారయితముగా నీ, యిరవునకేగుము మహేశ! † యిత్తఁజి గృహతో
మరల సమర్పనవేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఖ † దళనవ్రవణా !

ప. ఇట్లర్పించి తిరిగియుఁ బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును
వీనర్పించి తత్తీర్థంబు మూర్తంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ
మోక్షప్రదరూప శివసమర్పన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలయు

యెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా ! పుష్పవత్సార్యసంబునందు శివుం డేయేపుష్ప
వత్సరింబుల నేయేఫలంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప
జేయఁడిట్లనియె.

—* పృత్యేక పుష్పవత్సార్యనాఫలవిరూపణము *—

గీ॥ పద్మములు బిల్వదళ శత + వత్రి శంఖ, సుషుము లొకలక్షచేతఁ బ + శునిలింగ
మర్చనముసేయఁ బాపంబు లలన్తమిచ్చు, భాగ్యములుపట్టునందియం + పడగఁజనదు.

క॥ ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి + బైల్వదళములే
సరవస్థము శతవత్రిము, లరవస్థము వేయియైన + సరయు మునీంద్రా! 851

న. పదియాఱుపలంబు లొక్కప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలముగు నీ
పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపనలయును. రాజ్యకామియగు వాఁతఁడీ పద్మాది
చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లక్షతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి
విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ
బ్రాధాన్యకామి తదర్థంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే
రోగగ్రస్తుండు తదర్థంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయాధ్యంబునను విద్యా
కాముండద్దానిలో సర్థంబునను బూజించిన నిష్ఠంబులఁ పడయుదురు.

సీ॥ కుశలఁ బూజించినఁ గూర్పు దీర్ఘాయుస్సు, నున్మత్తమహాపూజయొనఁగు సుతుల
కర మొందు యశము నొక స్త్రీసుమార్చన, సర్కపుష్పార్చన శౌర్యంబొనఁగు
కలువలపూజ విశ్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గెడపు జపానునూర్చ
గన్నేరువిరిపూజ + గడఁగి రిపులఁబాపు, బంధూకపూజ రాఁపట్టు నగల .

గీ॥ జాతిపుష్పార్చన వాహనసంపదనిడు, మల్లియలపూజ యొనఁగు రామయగునతిని
మొల్ల పూవులయర్చనభోగమిచ్చు, నవిసేపూపూజ శంభుసఖ్యులుగూర్చు.

ప. మఱియును.

గీ॥ రాజకాకుసుమార్చన యశరాతిహరము, కడఁగి వావిలివిరిపూజకలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజకోకలొసఁగు, దిరిసెనవుఁబూలపూజ సంపదముసేయు.

గీ॥ నువ్వుపువ్వులయర్చన + జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మోక్షమునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ + యందమొనఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చన + గలిమిఁగూర్చు

క॥ సంపెంగ మొగలివిరులఁ బ్రే, మింపఁడు బాలేందుమాళి + మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి య, ర్చింపఁగఁ జెందెద రమేయ + విపులఫలంబుల్. 855

క॥ దాసజనంబును గడును,ల్లాసంబున మనుచు వాని † లలితకృపాశ్రీ
భానురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయఁపలయును మానీ ! శిశిశి

ప. ఆనన పాద్యాఘ్నిచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల మడంగము
లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశహారము లభిషేకముచేసి
శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి
వస్త్రంబుల నర్చింపవలయు నామోద తిలలు, యవలు, గోదుఘటలు, పెసలు,
మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ పద్మంబులు, శంఖ
పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారపసుమంబులు, బిల్వ
దళంబులు దులసీవత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు
లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్చణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూట సనంధిరము
సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు
నొసంగి యిట్లర్చించుచు బునరర్ఘ్యం బీవలయును.

క॥ ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరియమగుభోగ † మిందుఁరీతూ !
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి నర్హస్య † మిదిగొను గొలుతుకా.

ప. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు
చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచసర్వి
జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాటులు పొక్కిట రెండుమాటు లొక్క
తడవ మొంగుబందు నేడుమాటులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు
నాలుగుమాటులు దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూరసీరాజనంబిచ్చి గురూక్త
మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రాద
క్షీణ సమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిల్లు విజ్ఞప్తి యొనర్పవలెను.

క॥ భువిఁబదము జాతినంతనె, భువియే యవలంబన మయి † పొసఁగెడు నటులే
భవ ! నీయెడనే దప్పిన, శివ ! నీవేదిక్కుగాడె † శిశిరకరధరా !

క॥ ప్రరిహరయతముగా నీ, యిరవునకేగుము మహేశ! † యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్చనవేళకు, దఱియుము దాసజనదుఃఖ † దళనప్రవణా !

ప. ఇట్లర్పించి తిరిగియుఁ బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును
వీనర్చింపి లతీరంబు మూర్ఛంబునందుఁ జల్లుకొని గృహించువది. ఇట్లు భోగ
మోక్షప్రదరంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలయు

యెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా ! పుష్పవత్సార్చనంబునందు శివుం డేయేపుష్ప
వత్సంబుల నేయేఫలంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప
జేయఁజేట్టనియె.

—* పర్యత్యేక పుష్పవత్సార్చనాఫలవిరూపణము *—

గీ॥ పద్మములు బిల్వదళ శత + పత్ర శంఖ, నుషుము లొకలక్ష చేతఁ బ + శువతిలింగ
మర్చనము సేయఁ బాపంబు లస్తమించు, భౌగ్యములుపట్టునందియం + పడగఁజనదు.

క॥ ఇరువదిపద్మములైనన్, బరంగును పృథ్వీమణి వేయి + బైల్వదళములే
నరపృథ్వీమణి శతపత్రము, లరపృథ్వీమణి వేయియైన + నరయు మునీంద్రా ! 351

న. పదియాఱువలంబు లొక్కపృథ్వీమణిఁ బదిటంకంబు లొక్కవలమును నీ
పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపనలయును. రాజ్యకామియగు నాతఁడీ పద్మాది
చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థినలింగపూజ విధి
విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ
బ్రాధాన్యకామి తదర్థంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే
రోగగ్రస్తుండు తదర్థంబునను గన్యాకాముకుఁడు తిదీయార్థంబునను విద్యా
కాముండద్దానిలో నర్థంబునను బూజించిన నిష్ఠంబులఁ బడయుదురు.

సీ॥ కుశలఁ బూజించినఁ + గూర్పు దీప్తాయస్సు, నున్న తనుమపూజయొనఁగు నుతల
కర మొందు యశము న + గ స్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చన శౌర్యంబొనఁగు
కలువలపూజ విక్రమము సంతపసేయు, వైరులఁ గెడపు జ + హనుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ + గడఁగి రివులఁబాపు, ఇంధూకపూజ రాఁబట్టు నగల .

గీ॥ జాతిపుష్పార్చన వాహనసంపదనిమ, మల్లియలపూజ యొనఁగు రామయగునతిని
మొల్ల పూవులయర్చనభోగమిచ్చు, నవిసెపూపూజ శంభుసఖ్యంబుగూర్పు.

న. మఱియును.

గీ॥ రాజకాకుసుమార్చన యశరాతిహరము, కడఁగి వావిలివిరిపూజకలువహరము
కొండగోగువిరులపూజకోకలొనఁగు, దిరిసెనవుఁబూలపూజ సంకరముసేయు.

గీ॥ నువ్వుపువ్వులయర్చన + జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మోక్షమునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ + యంద మొనఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చన + గలిమిఁగూర్పు

క॥ సంపెంగ మొగలివిరులఁ బో, మింపఁడు బాలేందుమాళి + మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి య, ర్చింపఁగఁ జెందెద రమేయ + విపులఫలంబుల్. 355

వ. వెండియు.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మః హేలాక్షరభున, కేవలదేవయనో యవ్యానిశీకృతంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తి నంత్యముననిచ్చు, జమ్మిదళముఃపూజ మోక్షమునీయు.

—* దావ్యపూజాఫల విరూపణము *

వ. ఇట్లు పుష్పవత్సార్చనాఫలంబును వేటువేటుగ నీ కెఱింగించితి నిక
ధాన్యార్చనంబుతీ కెఱింగించెదను వినుము. తండులారోపణచేత లక్ష్మీసృష్టి
యగును తండులంబులు లోమ్మిది ప్రస్థంబులపై రెండువలంబులైన నొకలక్ష
ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి నుండరవస్త్రం బొడు లింగంబుపై
నునిది పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షతండులంబు లప్పొది యవ్యానిపై
యొక్క శ్రీఫలంబుంచి నుగంధపుష్పధూపదీపనై వేద్యంబులొసంగి పన్నిద్దఱు
బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞకునకు శక్తి
లోపంబుసేయక దక్షిణలీనలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష
తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును, తిలలు పదకొండు వలంబులైన నొక
లక్ష యగు నవ్యాని లోలుతటినలె బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన
దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులు సమసిపోగలవు.
లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్నిది ప్రస్థంబుల పదివలంబులు
యవలైన నొకలక్షయగు నవ్యానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు
లకు భోజనంబుఁజెట్టి దక్షిణలీనలయును. గోధూమార్చనంబు సంతాన
వృద్ధికరము, అర్ధద్రోణంబు గోధూమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ సర్వణ
నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీనలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ
గూర్చు నేడుప్రస్థంబులపైఁ బదివలంబులు పెసలైన లక్షయగును. పూర్వోక్త
విధి నవ్యానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణుల కన్నంబుఁజెట్టి దక్షిణ
లోంగంపలయును. పీయంగు పూజనంబునఁ ద్రివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థం
బైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెఁబూజించి పండ్లొందుగురు బావలకు
సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలోసంగ వలయును. సార్వ పార్చన శత్రుహింసిని.
ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ
ణుల కన్న దానంబుచేసి దక్షిణలోసంగవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ
లింగంబు నర్పించినఁ బదివంధిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య
ఫలంబిచ్చు నిద్ది ధాన్యార్చనామాన ప్రకారం బికఁ బుష్పమానంబులు వినుము.
శంఖపుష్పంబు లొకప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు
నొక్కప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజికాకునుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు

విరువది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు సందోక్కు ప్రస్థంబు దక్కువైన నువ్వుప్రవృత్తులు లక్షయగు నిక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీష కునుమంబులు మంత్రపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొక్కడు లక్షయగు. పీనిఁ దెలిసి లెక్కయెఱింగి పూజింపవలయును.

—* అభిషేకవల విరూపణము *

ఇకనభిషేకజలధారాఫలంబుల విశదీకరించెద వినుము. జ్వరప్రళాపశాంతికి పద కొండు మాటులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతోఁ పడంగన్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ గాయత్రీ జపములతో శివలింగంబును సభస్మజలధారల సభిషేకింప వలయును. జ్వరప్రలాపంబులు శమించును.

క॥ ఘృతధారల సభిషేకము, సుతవృద్ధినిఁ గోరి సేయ + శుభ్రాంశుధరుం డతులకరుణాభుక్త యిడు, సుతులను తేజోమహితుల + సుభగూణయుతులన్.

వ. ఇంకను.

సీ॥ దుగ్ధాభిషేకంబు + దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁజేర్చ విశ్రుతిలుఁ బ్రజ్ఞ తైలసేకంబు నిర్మూలించుఁ బగతుర, సత్తురు వర్జింప + సమయ భోగ మావసానియసేకమరిమర్దనముచేయుఁ, దేనతో స్పృహింప + నీనుఁగల్గి ఇశ్వరసప్తసేకమెనుఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మోక్షంబు నిచ్చు

గీ॥ నయులేమానంబుగా నిట్టునభవలింగ, మర్దిమై రుద్రపాతపాఠాయణంబు లమర సభిషేకమొనరించియట్లు రుద్ర, సంఖ్యతోబాఁపలకుజగ్గిసల్పవలయు.

వ. ఇట్లు నందిస్కందగణేశోమాసమేతంబుగశివుని విధిప్రకారంబు సమంత్రకంబుగఁ బూజించిన సఖలభోగంబులు చెంది పుత్రప్రాప్తాదులతో నానందంబునొంది యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుడు నారదుండు మహాత్మా! సంతసం బయ్యె నిక సృష్టిగూరిచి యటువై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుడు నారదునకు సృష్టివిగూర్చి చెప్పుట *

చ॥ తరుణశతాంకశేఖరుండు + దానటు లంతరమొంద సేను స పురమశివాజ్ఞ లోకములఁ + బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ ♦ గాండమునం దగుపట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల ♦ నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్ .

361

గీ॥ ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి ♦ యంతనంది, యంబునేజెందిదారుణం ♦ బై నతపముఁ
బదియురెండేడ్లు గావింపఁబద్ధనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదు దేహంబు నిమిరి.

క॥ వరమడుగు సంతసించితి, వరమరయొక్కింతలేక ♦ యబ్బభవా! స
త్వర మీక యుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు ♦ నభవుని కరుణన్ . 362

గీ॥ అనిన నేనల్లె శివుడు సన్నప్పగించె, నీకటు మహత్మ! మొక్కెద ♦ వీక మెరియు
నీవిరాడ్రూపమగునండ ♦ మీపుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై ♦ యడరెన్ని.

క॥ దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు ♦ ముజ్జ్వలశేజా!
దానక సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు ♦ నేస్తంబునకున్ . 363

క॥ అని సన్నుతంప విష్ణుం, డనంతరూపంబుజెంది ♦ యండమునొందెన్
ఘనతరసహస్రశీర్ష ము,లును సాహస్రాక్షిపదములును జెలువొందన్ . 364

శా॥ అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా ♦ యండంబు పగ్గిస్తమై
యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో ♦ నింపొందె వైరంతమన్
వెంతో పట్టణ మెల్లలోకములపై ♦ విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నట లే ♦ చావీటి కేపాటునున్ . 365

ఉ॥ నేనును సత్యమృబదము ♦ నెక్కిని యక్కఱకంతునానతిక
బూని జగంబులన్ సలుపఁ ♦ బూన్కినిజెందుడుఁ బాపసృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి ♦ యేర్పడె సంతనె స్థావరాఖ్యులక
బూనినవానిసల్పి యవి ♦ బోధములేనినటంచు నెంతయున్ . 366

మ॥ హరునిన్ భ్యానముసేయుచుండఁగ నె తిర్వక్రొస్తమాసర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుబక్షిముఖ్యుగణమై ♦ యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁ గావకున్నతటి నూర్థ్వస్మాతమా సృష్టి వి
స్తరితన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ నురల్ ♦ ధన్యుల్ నుఖాపాదకుల్ . 367

మ॥ అదియున్ జూచి యసాధకంబై యని నే ♦ నాత్మన్ విచారింప న
ప్పదనందే మఱియొందు సర్గమది యాత్మాక్రొస్తమారాజసా
స్పదమై యొప్పెను మానినుల్ పొడమి రాపై భూతసర్గం బాళొం
డొదవెన్ సర్గము లిట్లులైధమరె శాశ్వదాచసంపత్తిచే . 370

మ॥ మొదటన్ బుట్టె మహాత్ము దాన నదియొప్పున్ సృష్టలందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁబరగి మేల్ * పేరొందు తన్మాత్రీలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిడ నా * విభ్రాతవై కాఠం
బృదగెన్ మూడవసృష్టి పాత్రతములై * పొల్పొందు నీసర్గముల్. 871

గీ॥ అంతమీఁదట మనమందుననఘలైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ * సదృశమూర్త్యు
లైదుగురను సృజించి నేనాచరించు, సృష్టియెడఁజేర్ప నవ్వార * లిష్టపడక. 872

కో॥ పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గుఁమాదులు నన్నున్
గురిగొనకవీడి యెండేఁ, ఒరుగెత్తిరి జ్ఞానధీవి * భాసితులగుచున్. 873

వ॥ వీరిసృష్టి లొమ్మిదవదియగు నిక నిట్లే నీసృష్టి సనకంబందును.

ఉ॥ వీరి యవాంతరంబులగు * భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్యాసై లెక్కనేయఁగల * వాఁడెవఁడిందు ముసీంద్ర ! యప్పు నే
సూనుల యప్పరాజ్యభుతఁ * జూచి కడున్ గడఁ గోధమూర్తివై
దీనతఁజెంది యెద్దఁగను * దెవ్వనరాలిన వశుబిందువుల్. 874

క॥ జలజల కన్నీఁట్టుల, నొలుకంగాఁ బుడమినుండి * యుగ్రవిషములొ
చిలువలు వెలసి న వెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి * బ్రహ్మణ్యవరా !

—* శ్రీ దుదోక్తతి —

ఉ॥ వానినిజూచి లోసి క * శు * వందురుచున్ పారిబోధతో శివున్
ధ్యానమునేయుచుండు. ఏ ఘృ * తాకరుడై శివుఁ డాత్మ నానపై
మానెనఁగన్ బామల్ : 1దుమ * మాన్యపదంబిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేకువంబాలించె * దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్, 876

మ॥ కని నే నాశివు నీలలోహిత * జగ * త్కల్యాణసంధాయకున్
ఘనతేజఃపలీనిభాసితదితా * కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మొక్కి - పరమా * మ్నాయంబులక బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్చున్ బతిమాల శర్వుఁ డు సృజిం * చెన్ రుద్రసంఘంబులన్.

ఉ॥ వారలఁ గాంచి నే భవన * వంద్య ! జనుర్మరణామయార్తులక
గూరనివీరి సల్పితివి * కూడునె యిట్లు మహత్మ్య ! యింకఁబై
నారసి జన్మదుఃఖముల * నందెడవా 3 సృజింపుమన్నన.
ద్ధీరుండు నామడుల్పిని వి * ధీ ! యటు లేను సృజింప విన్మితన్. 878

గీ॥ జన్మదుఃఖనిమగ్నులొ * జనులనెల్ల, మ స్మరించెద గుండెనై * సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజియింపు దుఃఖంబు * నెక్కొనె 3 ప్రి ! జలనునే నెల్లనీసృష్టి జలజగర్భ !

క॥ నాయానతిచే నిన్నీ, మాయ తఱుచుచుట్టజోదు ♦ మంచిగస్పష్టి
జేయుచునుండుము నేనిత, బోయెద నాయిచ్చననుచు ♦ బొందుగనంతన్.

క॥ అంతర్నిశెంది పేగిర, మెంతోవైకుంఠనగరి ♦ కెక్కుడుపై నన్
వితగఁబాలించెడు పోలు న, నంతశ్రీలెసఁగనల్పి ♦ యందువసించెన్. 381

ఉ॥ నేనును బంచభూతముల ♦ నేర్పుమెయిన్ సృజించి యంత నా
నానగసింధుపల్వలవ ♦ నప్రముఖంబులనుగ్ గలాఘటి
దై ననికాయ మొప్పుయుగ ♦ తండములన్ రచించి యంతతో
నేనియుఁ దన్నికెందక మ ♦ హేశ్వరు ధ్యానముచేసి వాసిగ్.

382

—* దే వా ది సృష్టి *—

సీ॥ కనులందు నమ్మరి ♦ చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న ♦ త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దొడ ♦ లందునిన్ జాయయం, దాకర్తమునిఁబ్రాణ ♦ మందు దక్షు
వ్యాసంబునన్ బులహముని నపానంబు, నన్ గ్రీతువును సమానమున నవ్వ
శిష్టు సంకల్పము ♦ చేత ధర్మని నుదానమునఁ బులస్యు మ ♦ నమున రుచిని

గీ॥ సృష్టిసాధకులనుగ సృ ♦ జించి వృద్ధిఁ, గోరి శంకరుఁ దలఁప న ♦ గ్గురుకృపాభి
యర్థనారీశరూపంబు ♦ నర్థిజూపె, నేనునట్టులేయగురూప ♦ మెలమినొంది. 383

క॥ సగముతనువు యోవగఁ బెఱి, సగముతనువు బురుషుఁడుగను ♦ సారోష్ణవిధం
బుగ నంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాడ ♦ గౌళల్యమునన్.

గీ॥ ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను ♦ మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన ♦ పద్మగంధి
యనఘ శతరూపయనునొక్క ♦ యన్నుమిన్న
జనన మొందిరి డెందము ♦ త్సవముఁ జెంద.

385

క॥ వారలు పరస్పరము దమి, గూర వివాహంబు నొంది ♦ కూడి నిజకులో
ద్ధాదుల నిర్వృతకొమరులఁ, జారుతమల నుతలఁ గనిరి ♦ జక్కఁగముగురన్. 386

గీ॥ అగ్నియుండు ప్రియవ్రతం ♦ డన యవీయుఁ
డల్ల యుత్తానపదుఁడన ♦ నమరి రిడను
నొప్పి రాకూరియన దేవ ♦ హూతియనఁ బ్ర
సూతియన నాహ్వాయము లొంది ♦ నుతలు తపసి.

387

గీ॥ రుచికి నాకూతిఁ గర్ణమో ♦ రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి ♦ ధీరుఁడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతిని ♦ ధారవోసి, ఘనుఁడుస్వాయంభువుఁడనునా ♦ మనువుప్రీతి.

శా|| ఆకూర్త్యంగసయందు నారుచికి య + జ్ఞాఖ్యుండునుకా దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరావుగుఱు స్వా + యంభూతుడౌ తాత పు
త్రాకారంబుగనొందె దక్షిణావివా + హంబాడె నవ్వాని ము
శ్రీకుల్ పన్నురువురుతుల్ వొడమి ర + ర్చిమ్మంతు లవ్వారికిన్. 389

క|| ఇళక దేవహూతి కర్దము, లకుబాడమిరి పుత్రులు కపి + లముఖులును బ్రహ్మ
జికి దక్షునకుదయించిరి, నుకన్య లిరువదినలువురు + నుందరమూర్తుల్. 390

వ. అందు.

సీ|| ధర్ముడుగొనె ద్రోయౌ + దశకన్యకల వారి, పేరులనడిగింతు + బేర్పివినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మీయు ధృతి + శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి + క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునావె + లయువార లవ్వారి, చెలియండ్రు పదియొక్క + రలఘుమతులు
ఖ్యాతియుసతియుసంఘాతియుస్మృతియుఁబ్రీ,తియునుక్షమయుసన్ను + తియునురూప

గీ|| ఊర్జస్వాహాస్వధలుఖ్యాతి + నొందెభృగుండు, సతినిబెండ్లాడెనాబాల + చంద్రధరుండు
చేకొనె మరీచిగంభూతి + స్మృతిని నంగి, రనుండు ప్రీతిఁబులస్తుండు + రహిఁబడసిరి.

క|| కృతువు పులహండు సత్రి మ, హితతేజండా వసిష్ఠ + ఋషి యగ్నియునుకా
వితలును దక్కిన యాద్యుర, గుతుకమునకా బెండ్లి యాడి + కొనిరి వరుసగన్.

క|| మఱియును వీరలవలనన్, విరివిగ భువనత్రయంబు + విస్తరితఁ జరా
చరమటు గర్భవశంబై, హరునాసతి లెక్కలేని + యట్లు గుమారా! 398

వ. ఇళకు గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూతులు
జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మనకును, నిరుపదియేడ్గురను జందురునకును,
బడమూంగురఁ గళ్యపునకును, నల్లరను వైనతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశా
శ్వలకు నిద్రతి నిద్రతిసొసంగి వివాహంబొనరించె నవ్వారిచే జరాచరసృష్టి
యభివృద్ధిఁజెంది పొదలె నిలింపులు మును లనురులు మానినులు వృక్షంబులుం
బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మును
కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబునవదిలేక నిండారియుండె.

క|| పరమేశ్వరి సతియునుపే, రిరవొప్పన్ దక్షునుతగ + నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తి, ధరణమునకుఁ బొడమఁజేసె + దాశివుఁడాపెన్.

మ|| సతియున్ శంకరుఁ జెల్లఁబట్టియు జడ + స్వాంతండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్ గొని యధ + ర్మంజౌ పథంబొందఁ ద
త్క్రతువందే తన మేనుగాల్చికొని యా + తృప్తాసమొందెన్ మరు
ద్వితతుల్ గ్రమ్మరవేడ నదిమితయై + విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పురమేవ్వరి కసంఖ్యాతనామధేయంబులు భక్తజనభోగమోక్షకరంబులు గలవైన నందు.

గీ॥ కాళి చండిక శ్రీభద్రా శ్రీభద్ర, జయమృడాని భగవతి వి జయ జయంతి
కామచాముండసర్వమం గళపరాంబ, దుర్గకామదయని పిలు తురు విబుధులు.

గీ॥ పరమశివునాజ్ఞచే నృప్తి విరచనంబు
చేసితినినిట్లు లేనును శ్రీవతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకం డగుఁబడు గుణ శ్రీబరచిన.

398

క॥ శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహియించుచుండు శివుఁ డెల్లపుడున్
సువిదితుఁడతఁడెస్వతంత్రుఁడ, భవుఁడును బరమాత్మయరయు ప్రాథమతినతా !

గీ॥ శివుని పూర్ణావతారమా శిశిరకిరణ, ధరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనఁబరఁగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాస మద్రియాయ, జాండమెల్లను బాలిసిన నవియడెపుడు.

వ. శివుం డా కైలాస వర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు నాతని
యందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాశీకసంభవున కిట్లనియె.

గీ॥ ఎపుడు కైలాసమున కేగ నిందుధరుఁడు
ఎందుఁ బాసఁగె గుబేరున కీశమైత్రి
ఏమియొనరించె శివుఁడందు నెఱుంగె జెప్రమ !
వినఁగె గూరిమి పొడమె సం విస్తయాత్మ !

401

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* కుబేరుని పూర్వజన్మ చరిత్రము *

క॥ శాంపిల్వం బనఁబడు నొక, సంపన్నులయమగు నగరి శాఖాభూమిన్
సాంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁడొకఁడు విద్యులన్ బ లీయుఁడు మిగులన్.

గీ॥ సోమపీఠ్యన్వయనుధాత్రి సోమమూర్తి, యజ్ఞదీప్తితుఁ డుత్తమ శ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాప్వాయుం డఖి లాంగవేద, వేది వేదాంతవక్త త్కా విభునిహితుఁడు.

క॥ అతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతో భవగుచిరమూర్తి చిన్నతనమునకే
బ్రీతిఁ బెరుఁగుచుండెను సం, గాతులతో నాడుకొనుచు గలయదిరుగుచుక.

క॥ గర్భాష్టకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డెల్ల యవ్వ ని స్థామతి నా
తార్కకున కువనయన మా, విరుద్ధతప్రీతినల్ప విత్తములలరక.

405

చ॥ కరమనురక్షిం దల్లి నవశంబగు తీయనిరొట్టె లన్నమున్
బెరుగును నేగుహారలును ♦ వెన్నయు మీఁగడ నప్ప లన్నముల్
బిరబిరఁబెట్టి దున్నులను ♦ బేర్చి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జిటుతయు ధూర్త బాలురను ♦ జేరి చరించుచునుండు నెల్లడక. 406

చ॥ మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు ♦ మారకుఁడారెడు ప్రత్యహంబుఁ జూ
దరులగువారిఁ గూడికొని ♦ తద్దయు బంగరపుంగరఁబులన్
మురుగులు మున్నుగాఁగల వి ♦ భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె నం
కరకులజన్మలొ చెలిమి ♦ కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బారిక. 407

క॥ వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గవఁడు దేవ ♦ తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదలుఁ బాపండనటశ ♦ కావలితోడక. 408

ఉ॥ స్నానముమానె సంధ్యలకుఁ ♦ జక్కఁగనిల్చొసఁగెన్ మొగంబునక
గానకపోయె బూది మడిఁ ♦ గట్టఁగఱోసెను వేదపాతమున్
మానె గురున్ సత్తీర్థులను ♦ మానసమందున విస్మరించె నం
తేనియు గీతవాద్యముల ♦ నెల్లదవులొని యుండె నింపుమై. 409

క॥ చూపులగుట్టుమునలె నతఁ, డేవుమెయిన్ బెరుగుచుండ ♦ నీతని తండ్రిక
శ్రీవతినిభుండని యెఱిగి మ, హావరితోమమున మేటి ♦ యగ్రజాఁడొకఁడున్.

క॥ తనయన్ సురూపలేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్తవిబుధుననుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హరణములనిచ్చి ♦ గౌరవమెసఁగెన్.

చ॥ తనయుని చెడ్డచెయ్యులను ♦ యింద్రియైఱుంగఁడు రాచగీముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు ♦ సచ్చరితంబులుఁ జెప్ప నెప్పు నం
దను చదువుకొగుటించి నడతన్ గడుఁగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మధుచుండును బడికబదిగా నతఁ డార్చిత్తుడై.

చ॥ కనపడఁడేమి పుత్రకుఁడు ♦ కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పను బలుమాఱు లొ నిగమశ్రుంజములన్ మఱి శబ్ద శాస్త్రనూ
త్రనిచయమున్ గడన్ జదివి ♦ తత్సహపాతులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని ♦ యాలయమేగఁగఁబోయె నాచనున్. 413

ఉ॥ స్నానముచేసెనే! విధిగ ♦ సంధ్యమవార్చెనే! భస్మపుండ్రముల్
మానకదార్చెనే! సుతుఁడు ♦ మధునుగట్టి భుజించెనే! శివ
ధ్యానము చేసెనే! గురుని ♦ యంతికమొది త్రయిన్ జరించెనే!
మానిని! యన్వఁ దత్సతి సశమస్తముఁ వల్లెయొనర్చె గొడ్డనున్. 414

సీ॥ గంగాసృవంతినిఁ ♦ గాని స్నానంబు సేయఁజెన్నఁజేని కొఁడ్కొంచుఁజెప్పఁ
గాలంబు దప్ప కేఁకాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుండుని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ ♦ యొనరింప కే గురునొద్దఁ జదువుఁదనఁయుండనివల్లు
కడు జ్వరంపడినఁ దానుడుగక పూజించు, శివలింగమును మన ♦ చిఱుతయనును

సీ॥ నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి ♦ నెలత విభుని
తోడఁబలుకుచుఁ గొమరుని ♦ దుడుకుసేత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు ♦ నాత్మఁ గుందు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై ♦ నున్న కరుణ. 415

క॥ సతి పక్కినపల్కులు నూ, పృథములుగానమ్మి కోవి ♦ దేంద్రుఁడు ప్రీతిఁ
సతమలరుచుండె గృహకృ, తృతీయ దీక్షయొకింత ♦ యలవడకుంటఁ. 416
వ. అంతఁ దల్లియు.

సీ॥ ప్రత్యహంబును గొమరు సా ♦ పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు నా ♦ యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు ♦ తగవెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిక ♦ నేని యిపుడు. 417

క॥ ఇంతదనుక దాఁచితి నే, నుంతయెఱిగెనేనిఁ దండ్రి ♦ చూఁడు ! నిను ననున్
గొంతుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతోనెవ్వరడ్డ ♦ పడినఁ గుమారా !

సీ॥ బ్రాహ్మణులకెల్ల సద్విద్యఁపరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్మి ♦ వాసిఁగూర్చు
ధనమునిచ్చును ♦ గీర్తినిఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింప ♦ దీహితోక్తి.

సీ॥ విసవాకో “కిముధనై ♦ ర్విద్యానవద్యాయ, ది” యటంచుఁజెప్పను ♦ ధీశనోక్తి
అరయవా! నీవు “వి ♦ ద్యావిహీనః పశు”పని వల్కునట్టియా ♦ ర్యజననూక్తి
తెలియవైతివాకో! మఁదిఁబూని, “వాగ్భూషణంభూషణ”మను గు ♦ ణజ్ఞులనుడి
ఎఱుంగవై తోయెపు ♦ జేని “విద్యాఖ్యమం, తర్థనం” బనునట్టి ♦ తద్జ్ఞనచన

సీ॥ మరసి దుర్జనసంసర్గ ♦ మకట! పాసి, సాధుజనసహవాసంబు ♦ సలుపుమన్న !
వేదవిద్యల నెపుడు సే ♦ వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నడఁ ♦ బాయకన్న!

క॥ వినుము సుతా! సచ్ఛోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమ ♦ యాజులు నీవం
శనిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిదైన ♦ గౌరవము మదిన్. 421

సీ॥ అందఱ నటుంచి కనుము నీ ♦ యాత్మజనకుఁ
జెట్టిఁడో? ప్రతిదివము న ♦ న్నెంతయేని
నిన్నుఁగూర్చి యడుగుచుండు ♦ నిర్మలాత్మఁ
దాయనఘునేని భావింపు ♦ మాత్మయందు. 422

ఉ॥ అతఁడు భ్యాత తేజఁడు ము + హామహులందు మహామహులందు స
త్పూతచరిత్రుఁ డాధ్యుఁడు వి + భూషితవైధనవంశుఁ డున్న తుం
డైతగుఁట్టెడన్నిటను + నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁదొరంగి యివ్విధము + నీవు చరింపఁగ మేలొకో? సుతా! 428

ఉ॥ ఎవ్వడో గుట్టు బైటఁబడు + నెన్నిదినంబులు దాగియుండు మా
యవ్వరో! నీదు తిప్పలిక + నావలఁజూతము తల్లియొందుపా
ట్లప్పుడుసూడు కుక్కలకు + నైనను నక్కలకై ననుండవా
మువ్వఁదలంచి భీతిఁద + ముందరనున్నది పండు వాత్మజా! 424

క॥ అరసి సుతా! “పుత్రశ్శ, త్రురపండిత” యనెడు వరబు + ధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా! నెఱింగనుమా, యురియాడెడు నాదుమదికి + నూరటనిడుమా!

క॥ పదునెనిమిదేండ్లుదాఁటెన్, గద? నీ కే పడుచు గడు న + కల్పవ యిదియుం
బదియాఁడేండ్లది లే దే, కొదవ యిఁకన్ దండి? భక్తిఁ + గొలుపుము తండ్రి!

వ. ఇంకను నీకు.

గీ॥ మామ సద్గుణశీలర + మామనోజ్ఞుఁ, డత్త సౌజన్యనిధి వారి + యాత్మజులును
నమలవిద్యాధుఁగిలులై + యాతి తేజి, రతులులిఁకనీదుమాతులు + లన్నియెడల. 427

గీ॥ నేనునుం బతిపదపద్మ + నిరతమతిని, శంకరుఁడుసాక్షి యిట బుతు + స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటిదుఃస్థునిమొగంబు, పొడమితి వడెట్టు లిభ్యంగిఁగొడుక!దుడుక!

చ॥ అనుదినమిట్లు పుత్రకున + కాయము బుద్ధులు చెప్పఁచుండినన్
విని మదిఁ జేర్పకాతఁడు వి + వేకవిహీనతఁ జేసి లొంటితే
ర్వనఁజనుచుండ వేటయును + రోచెలి జూదము చౌర్య మానవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి + బొంకుట నేకుఁ డొల్ల పెన్నఁడున్. 429

చ॥ ఎదియెది మధ్యగేహమున + నీక్షణగోచర మానోవేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని + యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం
పొదన నొకపు కుందనపు + టుంగరమొక్కటి తండిచేతి వేగి
లిది యెటా దొంగిలిందికొని + యిచ్చె దురొదరమూర్తి కొడ్డుగాన్. 430

వ. అంతనొక్కనాటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షితుండు
రాజవీధియందు.

ఉ॥ జూదరి వేగినిన్నతన + పొంపగుకెంపులపైఁడియుంగ్రిమున్
మిఁదుగ జూచిచూచి తన + మేలిమి యుంగరమాటెఱింగి కో
పొదయమూర్తియై కిత్తవ! + యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పు మల + యించెదఁ భూపతియొద్దఁ గానిచోన్. 431

మ॥ అన నవ్వాడును దీక్షితుంగని మహా శివ ! త్మా ! జూదమంటాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది త శివ్యం బీయదేకాదితన్
వినుఁ డాతండు సువర్ణభూషణములన్ శివత్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై శివ యాటోపమున్ జూపుచున్. 432

ఆ॥ శాస్త్ర కాంక్ష తామ్ర శివ రచితభాజనముల, నారకూటకృత ఘన శివ లీల
సేలువులను మంచి శివ సాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్ముచుండు శివ నెత్తములకు.

క॥ నాకొక్కని కేకా దా, పోకిరి యోటువడి సభిక శివ ముఖ్యులచేతన్
జీకొట్లు కట్టువడి తన, కోకలను బ్రతిదినుండు శివ గోల్పడుచుండున్. 434

క॥ అనునంత యాజి విభ్రాంతినిగొని లజ్జయునుఁ గినుక శివ దీక్షిని నగయున్
బెనఁగొని మనమునలంపఁగఁ, దనయిలు చేరంగఁబోయి శివ తాపముగదురన్.

గీ॥ దీక్షితాయని! యిటురావెతేఁగదే! మ,దీయమా సుంగరము రత్నదీప్తితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దానిఁబ్రభుడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దానినేర్పుజూపి. 436

చ॥ అన విని యాపె వేగమె మహాత్మ ! మడిక ధరియింపుఁ డన్నకాం
క్షనుగొని పెక్కురథులదె శివ సావిడినిండి పరుండియున్న వా
రనఘులు మేదిసీవిబుధు శివ లంగులిభూషణ మేను బెట్టలో
ననువగు దంతప్రం బరణియందుఁ దిరంబుగనుంచి దాచితిన్. 437

క॥ సావడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెలిచి యిత్తు శివ నధిప! యనుడు నా
నేగి పరమసత్యభాషిణి, యో పాతివ్రత్యకుళల! శివ యోసిపురంధ్రీ! 438

ఉ॥ ఎక్కడఁబోయె నీతనయుఁ శివ డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుపాత్ముతోడ నిక శివ నక్కలు యొక్కఁడులేడు సేలువుల్
రొక్కములున్ నగలు రజత శివ రుక్మమయంబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాచితో యిటకు శివ నిష్పడు దెమ్మిక రమ్ము చూచెదన్. 439

చ॥ కొడుకును భ్రష్టుఁజేసితివి శివ కూయుచునుంటివి దబ్బులల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమా యశము శివ గంగనుగల్పితి పరమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ శివ దుర్మతి! జేసితి వింకమీదటన్
గుడువుము నీదు కర్మమని శివ కోపము తాపముమీఱి యజ్ఞయున్. 440

గీ॥ స్నానమొసరించి చక్కఁగ శివ సంధ్యవార్చి
యగ్ని హోతాత్మి కృత్యంబు శివ లాచరించి
యతిఘన లందతితోఁగూడ శివ నారగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాటి శివ యహమునందు. 441

క॥ ఒక శ్రోత్రియుడొ ద్విజుక, న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత † నక్కన్నియతో
నుకముగ గృహశుభ్రోక్తి, తుష్కవై చెలువొందుచుండె † జూపలుమెచ్చన్.

ప. అంత గుణనిధియును.

మ॥ తనవృత్తం బఖిలంబు తండ్రివినుటన్ † దానవృత్తయోజించి గీ
మునుజేరక జనమాని దవ్వెనగు భూ † ముల్ చేరగాఁబోయి యం
దును నన్నంబును గానకాకటఁ గడున్ † దుఃఖంపుచుక సొక్కుచుక
దనతల్లిక స్మరియింపుచుక బొగలుచుక † దాపాతిరేకంబునక. 443

ఉ॥ ఎచ్చటికీగువాడ నిక † నేమియొసర్పదు సుంతవిద్యయేక
మచ్చుకునేర్వనైకిని న † మస్తమునర్థము ధారవోసితిక
హెచ్చుగ ద్యూతకాల కిపు † డేమి శరణ్యము? వంశమందు నే
మచ్చుగఁదోచితిక దెరవు † మాలితి నిప్పటిమాట యెట్టులో! 444

చ॥ చదువదియున్న నెవ్వఁడును † జౌర్యమునేయఁగలేడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేడిక న † మీరసఖుండును గొల్పలేడు నే
మదమున నట్టివిద్యకు న † మస్కృతిఁ జేసితిఁ బిన్ననాట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట † నాకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ॥ తల్లియున్న దెయిందు ని † త్వం బువస్సు, లంచునేయియుఁ బెరుగును † నన్నమును బ్రి
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు † నట్టితల్లి, తొల్లి చెప్పిన నీతుల † నొల్లనైతి. 446

క॥ అనివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి † యరయుచునుండక
ఘనుఁడగు మాహేశ్వరుడొక, డనఘుడు వక్వాన్నపాణి † యై వేగమునక.

గీ॥ తనదువారెల్ల వెనుకొని † తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం † దభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ † క్త్యతిశయమున
నాఁడు శివరాత్రి యగుట న † నశనఁడగుచు. 448

క॥ అపక్వాన్నసుగంధము, లేవుమెయి నాల్గుదెసల † నెంతయుఁ బ్రోచక
బాపండాఁగి దఱిసి ప, సాపడఁగా నెంతె నాప † సాదమును దమిక. 449

గీ॥ శివునిఁబూజించి వీరు ని † కీధనుండు, గునుకుదురు శివనై వేద్య † మనువుమీఱ
నవుడు గొనిపోయి యద్దాని † నవల నార, గింతునని మెంతయేనియు † సంతసించి.

క॥ శివపూజకులను గనుచును, శివునికిఁ గట్టెదురుగా వ † సింది వెలపలన్
శివపూజఁ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచు † జింతాచ్యుతుడై.

గీ॥ సముచితార్చన మిబ్బంగి † సలిపి యాట, పాటలను నాగమ స్వస్తి † పాఠములను
జక్కనొనరించి రాతిరి † నగముదాట, తూణము కనుమూసికునికిరి † జనములెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుడెంతయేనియు * నార్తుడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ * యాటుచుండుటఁగాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తిర * యంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదభాండముఁ * జక్కజేసొని పొంగుచున్. 453

గీ॥ సౌరభములాని యావలఁ * జని యభేచ్ఛ, నారగించుదునని బావ * డాసనొంది
దాటుచుండఁగఁ గాలివే * ల్దాకనొకని, కాతఁడంతనె తెలివొంది * యదరుఁగదిరి.

క॥ మ్రుచ్చదే! మ్రుచ్చదే! యనుచును, హెచ్చుగనతఁడొచుచుండ * నెల్లరుగనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంతనె, వచ్చి నగరరక్షకప్ర * వరులు గడువడిన్. 455

గీ॥ పాణిఁ బశ్యాన్న పాత్రంబుఁ * బట్టువిడక, పాణిభీతినిఁ బరుగెత్తు * నగ్రకుటునిఁ
గదిసి బాణంబులేసి య * క్కనునఁజంపి, రకట! దినకుండె నుంతయే * నన్నమతఁడు.

ఉ॥ కాలుని దూతలెంతయును * గొతుకమొప్పఁగ దన్నిసీమలై
శూలము లుగ్రపాశములు * సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంతనే
కాలహరారుజీవులును * గ్రక్కుననెక్కిని వారి దప్తులన్
దోలఁగ వారలక్కజము * దోవఁగ నిట్లనియడ్లి రింపుమై. 457

మ॥ కులధర్మంబును బాసి వీడెపు డస * ద్దోష్ఠింబ్రినర్తించుచున్
దలినిన్ దండినిఁ గుశ్యజేసె మడియున్ * స్నానంబుసంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ * కస్తూతృకున్ ముట్టి మీ
రలు శర్వుం దగఁజేర్తు రిట్టె శివని * ర్మాల్యంబిటన్ ముద్దిలన్. 458

క॥ శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవినీతిభుజింప నెంచు * నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యము దాఁటెడు, నవివేకియు ముట్టదగని * యఘులంబు బుధుల్.

గీ॥ చెప్పడెంతేని యింక వీడు * చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమే * మైననున్న
వినియెదము సర్వధర్మైక * విదురులీర, లున్నతాత్మకు లిందెమి * యుడుకుమాకు.

క॥ అనిసంతనె శివకింకరు, లనిర్జిల్లుల స్థూలమతుల * కందునొకో శ
ర్వుని ధర్మసూక్ష్మములు తగ, వినిచెద మీఁక వాని నిందు * వినుఁడి మీరల్.

మ॥ శివగర్భాలయమందు దివ్యే మిగులన్ * జన్నెచుఁ గన్నట్ట న
ష్టవలోకించి పలుంబుఁ జించి నడి న * ర్మకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్లఁగఁజేసెఁ జూడెను మహా * దేవార్చన బస్తుండెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమం * త్రంబుల్ జడుండె ననున్. 462

ఆ॥ కలదె యింతకన్న * ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! * కదలుఁడింక
నిపుడె వీనఁజేర్తు * మేఱాంకధరు కొల్లు, సందియంబులేదు * సత్వరమున.

గీ॥ కొంతకాలంబు శివుచేత ♦ సంతసమున, నుండి కాళింగవృత్తియై ♦ యుద్భవించు
సంతతిరుగ మహాభక్తి ♦ నంది శివుని, గొలిచి శంకరు నెయ్యంబు ♦ గూర్చిజెందు.

క॥ అని వారలు వేగమె వా, నిని శివలోకంబు జేర్చి ♦ నీలగళునిచే
తనునిచి రాతండందు శి, వను శివుని గొలుచుచుండి ♦ పడసె సుఖంబుల్.

వ యామ్యకింకరులును రయంబున సందమిసీపురంబుజెంది సమవర్తింజేరి యవ్వధం
బంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులేయని
యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ॥ భసితత్రిపుండ్రముల్ ♦ ఫాలభాగములందు, జెలువొందుచున్నట్టి ♦ చేవకాండ్ల
రుద్రాక్షపూస ల ♦ ఋతఃదాల్చి నిష్ఠమై, బరంగుచునున్నట్టి ♦ భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జప ♦ పరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భా ♦ స్వచ్ఛరిత్రు
లభవమూర్తిని బర ♦ మాన్వదమున నిచ్చ, లర్పించుచున్నపు ♦ క్యాగ్రగణ్య

గీ॥ లెవ్వడేనియు నొక్కమా ♦ తేని జేవ, నార్థమై కాని మఱియొక ♦ యన్యమైన
హేతువునగాని మిషతోడ ♦ నేనిశివునిగొలుచువారెల్ల బూజ్యులు ♦ దెలియుడిరు

—* గుణవిధి కళింగరాజపుత్రుడై పుట్టుట *—

వ. అట్టివారినిజూచి దవ్వులనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందేమఱికుం
డుడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనిక శివసన్నిధినున్న యాజ్ఞదత్తియు
శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముడను రాజవర్యునకుఁ దనయుండై
జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యవాసనావశంబున
బాల్యంబునుండియే శివభక్తిజెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచు గ్రామంబునఁ
బట్టభద్రుండయ్యె నంతమీఁద. 469

క॥ గ్రామాధికారులను నా, భూమిశుడు పిల్వనంపి ♦ పురహరుపిలన
ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్ట జేయ ♦ నియమించెనొగి.

వ. మఱియును.

ను॥ ఎవరేనిక బరమేశు కోవెలలయం ♦ దింపొప్ప దీపంపు టు
తేనెముక సల్పకయున్న వారి తలలక ♦ జండాసి ఖండింతు బం
ధువులేనిక మఱి నెయ్యురేనియును నిం ♦ దుజూడ నప్పాటి నా
దు విధానం బిదియంచుఁ జూటుడిక మ ♦ దుర్బాభాగమందెల్లడక. 470

క॥ అని యేర్పచియుఁ దానును, ఘనముగ శివునెదుర దీవ ♦ కాండంబుల లె
క్కినరింపరానియట్టుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచు ♦ చుండెను నిచ్చల్.

గీ॥ ఇట్లు శివుదేవతములలో * నెన్నియేని, దీపముల నుత్పన్నముగ * దీర్చజేసి
బహువిధములగు భోగముల్యుడని కొంత, కాలమునకల్ల పార్థినశాయమువిడి. 472

క॥ అలకాపురి కీశ్వరుడై, యల కాలహరునకు మిత్రుడై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁ, డలకాలగళాల యాశ్రయపు సుకృతమునన్. 473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెంకొడగుట * —

ప॥ అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ॥ పద్మకల్పంబునందు మ * తాన్వంతజాతుఁ
డౌ పులన్యుని కాత్మజం * డయ్యె విశ్ర
వన్సు, తత్పుత్రుడై పుణ్య * వైభవంబు
వైశ్రవణుఁడేలె లంకయన్ * బట్టణమును. 474

చ॥ అతఁడును మేఘవాహన న * మాహ్యయకల్పమునందుఁ గాశికన్
హితమతిఁ జిత్పకాశికను * నింపునఁజేరి శివప్రతిష్ఠ నం
చితవిభవంబునన్ సలిపి * శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కినం
తతమలరంగఁ గూరిచి ని * తాంతతపంబొనరించె మించుగన్. 475

ప॥ మఱియు నాతనియందు.

గీ॥ విలసితతపోగ్నిశిఖము వి * వేకదీప, మధికతరభక్తిసుస్నేహ * మనిలరోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమున్ నిపుణపాత్రఁ, గామముఖవిఘ్నవిహరినిఁగాంచకలరె. 476

క॥ ఎమ్మొలు చర్మమృతతి, వృమ్మగునల్లాడలు గడుంగు * శతఁగొన బహుస
ర్వ మ్మొలు సలిపె దబోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్య * లలరిపొగడఁగాన్.

చ॥ చిరముగఁ జూడ్కి లింగమునఁ * జేర్చి తపించుచు నున్నయట్టి య
బ్ధిరుడుఁ దపస్విజూచుతమిఁ * బేరిమి విశ్వవిభుండు గారితో
విరవిరఁ జేరి కోర్కొను మ * భీష్టములిచ్చెద నన్న నాతఁడున్
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి * శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరున్. 478

చ॥ కనుఁగొనఁజాల తార్తివడి * క్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లునెన్
ఘనకరుణానిధాన్! ననుఁ * గానఁగవచ్చి వరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకడు * గోరను గోరెద నీవదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనన్ వెరవుఁ * దార్కొనఁజేయుము వేగమొక్కెదన్.

మ॥ అని యరింపుడు వేగ శంకరుడు దా * నత్తాపసగ్గామణీ
దుగ్గిన కడ్డే యనిమేషదృష్టి యిడ నం * తోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ ద్రిటగతీ * కల్యాణసంధాయనిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యో * గశోధురీణాశృతిన్. 480

చ॥ శివునిబుజంబుసోకఁ గడుఁ † జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్యవు సిరినొప్పియున్న జగ † దంబికనుకగని యొపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి † శ్రీ రహిమిఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసాంది యొందెనొకొ? † యజ్ఞముగంధి కరం బిటుల్ సిరికా. 481

క॥ బౌరా! యందంపు బసం, దౌరా! శ్రీవిలసనాయ † తాభ్యుదయంబౌ
రారా! పేమీమాతి శయం, జౌరా! సాభాగ్యగరిమ † లరయకా దరమే. 482

క॥ నా తపసుకన్న నురపుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు † నెటుచేసెనొ సంత
ప్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుడని యసూయ † పొవలఁగఁగనుడుకా.

క॥ చెడుమది నిటు నూచిన యవ్వడ తత్పరిపాకరూప † మున నాతనిదౌ
నెడమ కనుగుడ్డు పగిలెను, గుడువక సుడియునొకొయెందుఁ † గూడనిచెయ్యుల్.

న. అంత.

■॥ ఆరసి యవ్విధంబు నఖ † లాంబుడజాండకరండనేత్రియా
నా రమణీమతల్లి తన † యాత్మవిభున్ గని దేన! యెవ్వడి
కూగిరుడు కూగ్గిరదృష్టి ననుఁ † గొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమి నారయన్ నలయు † నెట్టననన్న మహేశుఁడౌదలన్. 486

■॥ సై రణసేయుదేవి! సుతు † చాపలభావము వీఁడు పుత్రకుం
డారయుమెందుఁ గొడ్కు లన † యంబు ప్రియేతరముల్పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె † నిచ్చలు సాకుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద † యన్ గని ప్రోపుము మేటిపేముడిన్. 487

క॥ అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని † కనికరముగడున్
దనుకఁగ మహేశుఁడిత్తైఱ, గున పరముల నొసఁగె దనదు † గొప్పదలిర్పన్.

సీ॥ గువ్వకులకును జ † క్కులకును గివ్వరు, లకుఁబుణ్యజనులకే † లికవుగమ్ము
అక్షయతన్ దన † రారుచుండెడు నవ, నిధులకు సతతంబు † నేతవగుము
సీవీటియెలతోట † నిచ్చలునేనుందు, నెడవకనాచెల్లి † నెవ్వఁడయు
మరసి ధనంబుల † నఖలజనంబున, కిచ్చునదాన్యత † హెచ్చుమిగులు

గీ॥ మని వరంబుల నొసఁగి యా † ర్యావదంబు
లందుఁబడు మీపె నీతల్లి † యాదరించు
నని యటుల సల్పఁజేసి తా † నపుడుప్రియకుఁ
గావు నీనుతునని చెప్పఁ † గడఁగి యుచుయూ.

చ॥ వినుముకుమార ! నీకుఁగడు ♦ విస్తరిలున్ శివభక్తి సామయి
 చ్చినవరముల్బలించు నితఁ ♦ జెడ్డతనఁగల నీవునాదు చె
 ల్వునుగని యారసంపడుట ♦ బూన్కి కుబేరుడనన్ సమాహ్వాసం
 బును ధరియింతు వెప్పు శుభ ♦ ముల్పెనుపొందునుగాక నీకెలన్ .

490

ప. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమాళి దేవితో
 నంతర్ధానంబు నొందె వంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితదుద్రుఁ
 డఖండ ప్రమథదేవభూతగణంబులతో శుభమువహార్తంబున సలకానగర
 బాహ్యోద్యానం బందలి కలధౌత కైలశిఖరాగ్ర హర్మ్యతలంబునఁ బ్రవే
 శించె ననంతరంబున నఖిలమునివసులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు
 నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసింది సచ్చి సర్వేశ్వ
 రుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిధ్యంబొసంగి యులరె.
 మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱి వభీష్టవరదానంబుల సంతృప్తులం
 జేసిన నవ్వారలందఱు శివాష్టావ్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబే
 రుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్రిండయ్యె నిత నందు భగ్గుండు బ్రహ్మ
 చారిగ నుండ కొంతకాలంబున కాత్మకక్తి దాతౌయణిగ జనించుటఁజేసి
 యద్దేవిఁ బెండ్లాడి యాపెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతా
 నందుం దాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వరేని జదివిన
 వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన మాత్రునకు శౌన
 కాదులు దాతౌయణి రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు
 మనుటయు.

మాలినీశ్వర్తము. నిగమహితచరిత్రా ♦ నిత్యధర్మానుయాత్రా
 సుగుణమణి నిధానా ♦ సూరిగణ్యాభిధానా !
 అగణితశుభకీర్తి ♦ యచ్ఛ్రుణ్యాభ్యమూర్తి !
 విగళితభవచర్యా ♦ వీరభద్రేశభార్యా !

491

గద్య.

ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయప్రణీతంబైన
 శివపురాణంబునందలి సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః
శ్రీ శివపురాణము

సతీఖండము.
ప్రథమాశ్వాసము.

విశ్వేశ్వరలింగా
ర్చావిలసితసుప్రసాదః | జాతోద్భటనం
శ్యా! వీరభద్రచేళిక
పావననుయశోభిరామః | భవ్యచరిత్రా!

వ. అనధరింపు మక్కభటుండు శౌనకాది మహామునీందుల కిట్లనియె

— నారదఁడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుటఁ—

- ఉ॥ నారదుఁ డప్పు సంతసము | నాఁటినచేతముతోడ భారతీ
దారునితో నిటుల్ పలికె | దక్షున కెట్లుజనించె శక్తియ
స్మీరజలోచనకా దమిని | నెక్కిని రుద్రుఁ డెట్లుర్పరించె న
ద్వీరునితోఁ బగకాగొని వి | ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడుకా. 2
- గీ॥ అంబయేటికి మరల దే | హంతరంబు, నొందవలసెనొ యది యర | విందగర్భ |
సర్వమును నాకెఱింగింపు | సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు | నేనెటుంగ 3
- క॥ అని యడుగుడు రాజేవజాఁ, డనురాగముదోచె నిట్లు | అనియెను మానీం
ద్రున కాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరంగఁ బరమశివుని | మహితచరిత్రకా. 4
- ఉ॥ మున్ను మరీచి ముఖ్యులుగు | పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయ సంత సం
పన్నమనోజ్ఞ రేఖయగు | బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడుకా
జెన్నగుకన్నె యొక్కతె వ | శీకృతతాపసచి త్త వొల్చె నా
యన్నులమిన్నఁగాంచి ముదఁ | మందఁగఁ జాలని వారలుందురే ? 5

ఉ॥ అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయెఁ ధూరిని నాకమునందు మర్త్యలో
కమ్మున నాగలోకమున ధూరిని గమంగొన రెవ్వరెట్లు చొ
క్కమ్మగు మేల్మీబంగరపు ధూరిని బంతుల బంతుల మూల మూలు చె
ల్వమ్మగు మేనిసారు మురి ధూరిని పంపువిలాసరసప్రసారముల్

6

—* సంధ్యనుజూచి బ్రహ్మయఁ దత్పుత్రులును మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ॥ దానిని నేను నానుతులుఁ ధవ్వక తెప్పలువాల్చు కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ బుష్పకరుండట దోచి మమ్మునెం
తేనియు మోహవాగురలఁ దీరిచి తోయిడుఁ దెచ్చుమాలి య
మ్మీనవిలోచనన్ గవయఁ మేము దలంచుచు నుంటి మా ర్తిమై.

7

చ॥ అదియును మన్మథార్థిఁగొని యక్కట ! యందఱ మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగఁ గడిది ధూరిని మోహనహనువిలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు ధూరిని పొంకపుమేని మెలుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁ గానుపింపఁగఁ బ ధూరిని మోహనహనేత్ర యటన్ మెలుంగుడున్.

8

చ॥ నుతయునునట్టి భావమును ధూరిని జూడక ధర్మపుఁ జూడఁబుచ్చినే
గుతుకముమూల వక్కలికఁ గూడఁగదాయుచు నున్నజూచి న
న్నతమతి ధర్మదాని నిజ ధూరిని తనూజఁడొకండు వశాత్మకుండు నిం
దితమగు నాడు మోహమును ధూరిని దీర్పఁగఁ సేతుఁ దలంచె నాత్మలోన్.

9

క॥ హరుఁ డంతనె వేగిరమున, దఱిసి ననున్ ధర్మఁ దక్కు ధూరిని తనుబాతుల
సందఱున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టులనియె ధూరిని నేనముదోచున్.

10

ఉ॥ అద్దిర బ్రహ్మ ! యెట్లు చప ధూరిని లాత్ముడవై కనుఁగొన కెంతయున్
ముద్దుకుమారిన్ గవయఁ బుద్ధినొసర్చితివోయి నీనుతుల్
హద్దెదొలంగి రోసమన ధూరిని కాత్మసహోదరి గూడ నెంచినా
రెద్దెసనేని యిట్టికత ధూరిని విసంబడనే ! జగంబునన్

11

క॥ తలి కూతు రన్న పెండము, జెలియలు నవ్వునును నెత్తు ధూరిని మోహులచే
కలువమతిఁ జూడఁదగదని, యిల వాకొనుచుండు రెండు ధూరిని గృతమతు లరచె.

ఉ॥ ఎక్కడ కేగ వేదము లిం ధూరిని కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
మక్కువకూతుఁ గూడుటది మంచిదె? కాంచు విరించి ! యన్న వే
చక్కఁగ మర్చి సిగ్గుగొని చాలఁగఁజింత యెసర్పుచుండగా
నుక్కకుఁ జెమ్మట లొడమ ధూరిని నుద్భవమొందిరి పెక్కురాత్మజల్.

12

—* బ్రహ్మ మున్నగువారల కన్నిష్టాత్మాదులు పట్టుట *—

వ. అందన్నిష్టాత్మాదులగువా రటువదినాల్గువేలును, ననుబయాదిటువేలు బర్హిషదులనువారును విత్పగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క॥ కాటుక రేక వితమ్మన, నీటుగ రంగొప్ప వికచ + నీరజ సేతుల్
మేటియతుల్ సంసరణము, దాటినవా రధికపుణ్య + తనులు మహాత్ముల్. 14

గీ॥ మత్సుతుండైన దక్షుఁడు + ర్ద్రవలలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి + చారుదశన
కలదు లేదను నమమొప్పు + కలికిమిన్న
కుందనపు బొమ్మయన నొక్క + కొమ్మ పొడమె. 15

వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యగు నమ్మగువ
క॥ పున్నమచందురుబోలిన, చిన్నారిమొగమునఁ జెలఁగు + చిటునకపున మేల్
వెన్నెలలఁ గ్రుమ్మరింపుచు, నన్నుతయై యున్న రతిగ + సాటిరి యనురుల్. 16

వ. మఱియును సాయాత్మజులందు మరీచిప్రముఖులగు నాఱురుదక్కఁదక్కినవారలకు రేతఃపాతంబగుదు నద్దానఁ గ్రతునకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలినులును బులస్త్యున కాజ్యపులును సంగిరసునకు హవిష్ఠంతులును జన్మించిరి, ఇప్పుడుమలంద జన్నిష్టాత్మాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కన్యభోజనులై యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్య పేతువగుట నది పితృమాతయనఁ బరఁగె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱను మన్నించి ధర్మని ననుగ్రహించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నేనును బ్రజాకాంతుండనై యట్టి మోహజనకం డగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17

గీ॥ ఓరి మన్మథ! మమ్మిట్ల + నుచితమైన, మోహవహ్నిబడకాదోచి + మొక్కలమున
నుడుకఁజేసితి నమ్మహే + శుడు హసించె, నీవు మరిగెద వాశిపు + నేత్ర వహ్ని. 18

క॥ అని శపియించిన మదమఁడ, విని ఝల్లునఁ జెవరి బెదరి + వేగముగ విరిం
చినిఁ గని యేమిది దేవర!, నను సెపియించితి వకార + ణమ్ముగ నిట్టుల్. 19

మ॥ ననుబుట్టించినయపు మజ్జనకుండో + నారాయణుం డీపునుక
ననుఁ ద్రైలోక్యవిమోహనక్రియను సం + ధానింపుమంచుక బుర
తనులొమువ్వుచుమూర్తు లీరలు మొదల్ + తథ్యంబు సర్వామరుల్
మునులుక దైత్యులు మర్త్యులుక ఘణులు స + మోహహస్త లం చాడరే. 20

క॥ అదియెఱిగి నేను నిత్యజి, నొదవించితి మీకు వికృతి + నున్నతమతి! త
ప్పద మేమిట నాయది నను, సదమదమొనరింప నిట్లు + శాపంబిడఁగాక.

క॥ అని యడిగిన దుఃఖిణుం డి, ట్లనియెను సుతయందు నాకు * ననుజపయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్చఁగ, జనునే యనుచితపుఁగృతి వి * చారము వలదే.

చ॥ గొనకొని యాండ్రీకుఁ మగల * కుఁ దమి గూరువఁగా నినుఁ నియో
జన మొనరించినామని య * సాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
ననువాకొ ! యైననుఁ గినుక * యంతరమొందెను శాప మింతతో
నెనయదు పెద్దకాలమున * నెప్పుడో యట్లానరించు నిన్నిఁక.

23

ఉ॥ అట్టులే చెల్లియుఁ మరల * నాభవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచే
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు * పొమ్మిఁక వందురకంచుఁ జెప్పి నే
జట్టన సంతరంబెనయఁ * జక్కఁగ దక్షుడు తత్సతక రతిక
నెట్టన మీనకేతునకు * నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిక.

24

వ. అంత మన్మథుండును రతికగొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును
రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలకుచు.

సీ॥ కొమ్మకన్నామ్మల * కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై పెగటొంది * విఠిచేఁ బెదవి
నుందరిక్రింగంటి * చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లెక్కగొనకుండె
నిండుచందురు మించు * నెలత మొగముఁ జూచి, బాల్చిల్లితోఁజెల్లి * నలువదడసె
తమ్మిమొగల మీఱు * తరుణి చన్దవఁగాంచి, తమ్ములపై ననా * దరమునూపె

గీ॥ బలిసిబిగిమీఱియున్న న * భాగను చన్నుఁ, గవపయినివేలుముత్యాల * కంఠహార
మరసి తననారి నిస్సార * మనుచురోసె, భువనమోహనుడై నయా * ప్రవృత్తుకరుడు.

వ. రతియును

ఉ॥ చక్కనివారలందుఁ గడుఁ * జక్కనివాడగు కమ్మవిల్వారక
జక్కఁగఁ బెండియాడి కడు * సంతసమొప్పుఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడువేడ్కఁ గన్గొనుచు * నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్పుచుండెను ర * మాసతి విష్ణునియట్లు చెల్లుమై.

27

క॥ సాదామనీ వలాహకు, లాదివివత్పదవి నెట్టు * లలరుదురో యం
దా దక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతో * పొగడఁగ జగముల్.

గీ॥ ఏనును మదాత్మజులును మ * హేశ్వరుండు, సచ్చాటును విడి చనిసంత * సద్దియెల్ల
నరసిసాయంపుసంధ్య యిట్లని మనమునఁ, జింతయొనరించె నెంతయుఁ * జిన్నవోయి.

ఉ॥ అక్కట నేను పుట్టిన య * సంతరకాలమునందె యెక్కుడో
చక్కదనంపు నాయొడలి * చందముఁగన్గొని తండి యన్నలుక
మిక్కుటమైన మోహమున * మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జక్కి ననున్ దమిన్దయఁ * జేరఁగ నెందిరి పావకర్ములై.

80

- ఉ॥ నేనును గామవిధనంబు ॥ నిందితబుద్ధి బధంబుఁ దప్పి యొ
ప్పొలిజహానభావలలి ॥ తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలన ॥ మాగమకేళికి నీయకొంటి నం
దేనియు నిట్టిచెడ్డతల ॥ వెంచఁదలంతురె యెవ్వ రేనియున్ . 31
- ఉ॥ ఇంతకు వారలన్ నను ర ॥ హిన్ గరఁగించిన యించువంటిజో
దెంతయు దోసకారి యతఁ ॥ డే వఱి శాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి ॥ యెట్టులనీతనువున్ భరింతుగా
వింతునికకా మహాతపము ॥ విచ్చించనంగ మహాఘృతంజముల్ . 32
- చ॥ చెడుగునుగాదె యిమ్మొయినఁ ॥ జెందఁగఁ జూచితిఁ దండ్రీ నన్నలన్
విడువఁగనొప్పు దీనిఁ దగ ॥ వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్పియం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత ॥ మూ డినురుంగ వెలుంగు కీర్తిరాఁ
బడసెదఁ గామమద్ది యింక ॥ బాలురకొందని యట్లానర్చెదన్ . 33
- క॥ అని వేగఁ జంద్రభాగా, ధునియొప్పెడు చంద్రభాగ ॥ దుర్గమగిరికి
జని యట నెలవొంది కడుకా, ఘనతపమొనరింప నియతిఁ ॥ గాంధఁగనుండెకా . 34
- వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంద్యయొద్దకు వశిష్ఠునిఁబంపుట *—

- ఉ॥ కూతుఁడు తాపనవ్రతముఁ ॥ గోరియొనర్పఁగ నున్ననామె య
శ్చైత్ర యెఱింగి యేనును వ ॥ శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతటి చంద్రభాగగిరి ॥ నేపునఁ జేరి యటకా దపింపఁగా
నాతురయైన సంధ్యకుఁ బ్రి ॥ యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మిఁకన్ . 35
- చ॥ ఎఱుంగదు చిన్న బాల మన ॥ మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది ॥ గాంచి జగుప్పగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగుపూన్కితోఁ దపను ॥ దీర్పఁగఁబూనెను గాననీపు న
త్వరమటఁజేరి యాయమకు ॥ భర్తనిమంత్రముఁ జెప్ప సిద్ధిగాన్ . 36
- క॥ నీవీ వేసముతోడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాఱి ॥ పోవలె వది యి
ట్లీ పరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలంచి వెఱచి ॥ వఱఁచు దవులకున్ . 37
- క॥ అని పనిచిన వతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ ॥ శైలాగ్రమునం
దొనరిన లోహితతీర్థము, ముని ముంగలఁ దపసాశర్ప ॥ బూనిన సంధ్యన్ .
- గీ॥ తీరమొందిన సంధ్యచే ॥ దేజరిల్లె, లోహితహృద మంభోజి ॥ నీ హితంబు
కరముచుక్కలగుంపుతోఁ ॥ గ్రాలునభము, ప్రాధుచుభందురుచేఁగాంతిఁ ॥ బాదలినట్లు.

గీ॥ గొదకొనుచుఁ బంద్రభాగ యు క్కొండ యవర

భాగమును భేదమొనరించి క్కేగమొప్ప

దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ దరలుచుండు

దర్శనీయమై యాస్థలి దనరు ధరను.

40

చ॥ కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె కంజదళేక్షణ! యేటికిల్లు ని

ర్జనవనమొంది యుంటి విటఁ జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో

జనకుఁ బెవండొ చెప్ప మిఁకఁ జందురుఁ గుందఁగఁజేయునీ మొగం

బున నెదియోవిచారము ద ప్రల్కొని యున్నటు గానుపించెడున్.

41

గీ॥ అనిన నమ్మునివరుని మ హత్పునిన్ జ్వ, లించునజ్జలవేదని లీలఁ గాలు

వాని నొడలు ధరించిన బ్రహ్మచర్య వ్రతమునా నొప్పువాని న ప్పడఁతి గాంచి.

ఉ॥ ఆదట మొక్కి యిట్లనె మ హత్పు! యెఱుంగఁగలేవె నీవికన్

నాదు మనోరథంబును ఘ నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా

హ్లాదమునొంది యిగ్గిరిన రాగ్రిముఁజేరితి సంధ్యయందున్ న

న్నాదిమమూర్తియౌ నలున కాత్మతనూజను జత్తగింపుమా!

42

॥ ఎఱుంగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుంగను తాపసవిధాన మెఱుంగ నొకింతే

మఱుంగుచునుంటిని నందుల, కురుకరుణానిధి! యొగుంగు మువదేశ మిఁకన్.

—* వశిష్ఠుడు సంధ్యకు మంత్రోదదేశంబు చేయుట *—

క॥ అనినవిని యవ్వశిష్ఠుం, డొనరఁగ నవ్వనితకప్ప కువదేశంచి

ట్లానరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి హత్పల్యమునన్.

45

క॥ పరమమగు గొప్పతేజము, పరమంబగు గొప్పతపము పరముఁడునగునా

పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లు దిద్దికొను మదిన్.

46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతాసంబొనర్చి నాయువదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ

రునిఁ గొలుపుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని “ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం

అనుమంత్రంబు నువదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను.

47

గీ॥ మానమునఁ దీర్థమాడుము మానముననె

చేయుము శివార్చనను నెత్త చిగురుబోడి!

వర్ణజలభక్షణమునఁ ద పంబునిట్లు

నల్పిన నభేష్టసిద్ధియౌ నత్యమిద్ది.

48

గీ॥ ఇట్లు నిచ్చలుమదిలో మ హేశునిల్పి, కొలువు సందియమొందక ఫలములొందు

నని వసిష్ఠమహర్షి గుం ధ్యాలుతాంగి, కెఱుకవడఁ జెప్పియంతర్ధి నెలమి నొందె.

49

క॥ శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు † కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ నలిపె † సంచితతపమున్. 50

—* శివుడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

- క॥ పదిరెండువేలయేండ్లట, ముదమునఁ దపియింప నంత † ముగ్ధేందుధరుం
డెడఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పృహఁడై పొడనూప నంత † సంధ్య రయమునన్. 51
- క॥ ప్రభుఁబ్రసన్న నదనుభర్తనిఁగనుఁగొని, భయము భక్తిగదురఁ † బ్రియముతో ను
తింపవలను గనక † దీనమై కనులను, మొగిచి నిలువఁజూచి † నగళయనుఁడు. 52
- క॥ దివ్యజ్ఞానంబును నిక, దివ్యవిలోచనములొసఁగఁ † చెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరునిఁ గడు ను † తించెఁబ్రణతయై. 53
- క॥ స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక † నెఱుంగుటకుఁగడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నే లభియింపఁబడువాని † నే సేమితున్. 54
- క॥ శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య † మవికారమ్మున్
ధ్యాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశ † మగు శివుఁ గొలుతున్. 55
- క॥ ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వనుమతి నలిల మగ్గి † యివ్వవమానుం
డవైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్విశ్వాకారుఁ గొలుతు † నహరహము రహిన్. 56
- క॥ ఇలఁ బ్రధానపురుషుఁ డెవ్వనిపనికిన్, బయలు వెడలి రెంతో † ప్రాధీననర
నట్టి శంకరునకు † నవ్యక్తమూర్తికి, వందనమునొనర్తు † వాసిమీఱ. 57
- క॥ కమలజరూపంబున న, ర్గము హరిరూపమునఁబెంపు † ఖండవరశురూ
పమున లయం బొనరించు వ, రమశివు భజియించెనన్ గ † రము భక్తి మెయిన్. 58
- క॥ సీవే పరమాత్మపు శివ, సీవే చిద్విద్యవెండు † నిమవమభావా!
సీవే బ్రహ్మపుడేవా, సీవే సద్వస్తువపు డ † నిందితవిభవా! 59
- క॥ ఎవనికీ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింప వెండుఁ † జెలఁగుజగములీ
యవి యెవనివలన వెలునడు, నవాజ్ఞననగమ్ము నామ † హత్ముఁ గొలిచెదన్. 60
- క॥ తారణములకెల్లను మేల్, తారణమై సర్వలోక † కళ్యాణకగుం
డై రహిమీఱు పరాత్పురు, సారమయున్ బూతపూతు † సన్నతుఁగొలుతున్. 61
- క॥ నిర్గుణుండవైన † సీగుణవైభవ, మాఁడుదాన నేమి † యరయఁగలను
ఇందుఁడేని మఱియు † వేండుఁడేనెవ్వని, రూపమారయుటకు † నోపరెపుడు. 62
- క॥ మొక్కిద సీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెద గీర్వాణవంద్య! † మ్రొక్కెద శంభూ
మొక్కిదఁ దపోమయా! యిఁక, దిక్కె- ననుఁ బోవుమయ్య † దీనశరణ్య!

గీ॥ ఇట్లు నుతిచేసినట్టియూఁ యిందునదన, పలుకుఖాలింది భక్తన ఁ త్సలుఁడు మంచు
చేతఁ జెవరినతమ్మివూఁ రీతిసలను, పొలఁతినెమ్మొముఁగన్దొని ఁ పలికెనిట్లు. 64

— శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట —

చ॥ మురిసితిసమ్మ నీదుతవ ఁ ముఁగని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమసంస్తనంబునకు ఁ నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిఁ
వరముల నిత్తుఁ జేకొను మ ఁ వశ్యము నీదగుకోర్కు లెవ్వయో
వరునగఁదెల్పు మన్నియును ఁ వైశమొసంగదఁ బైదలీ ! యిఁకఁ. 65

ప. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతృప్తయై యచ్చేడియ జగ
త్రైభునకుఁ జొనఁపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె.

చ॥ వరమునుజెందఁగాఁదగిన ఁ వానికి నేఁ దగియున్నఁ బూర్వపుఁ
దురితముఁబాసి శుద్ధనయి ఁ తోచిన నాతపమీపు మెచ్చినన్
వరద ! యొసంగు మిప్పుడమిఁ ఁ బ్రాణులు పుట్టినయంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు ఁ పొల్తవరందిది దేవపూజితా ! 67

ప. మఱియును

ఉ॥ ఎవ్వని నేను నాథునిగ ఁ నెంచి వరించెదనో త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామది య ఁ హర్నిశలుఁ రహియించుఁగాక తా
నవ్విభుఁడుఁ ననుఁగడుఁ బ్రి ఁ యమ్ముపఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
దెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి ఁ నీక్షయొనర్చినఁ గ్లిబుఁడౌ ధరక. 68

ప. ఇమ్మూఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాగ్తుని మఱియు
నిట్లనియె. 69

గీ॥ కొమ్మ ! యిఁకనేమి మదిని సుం ఁ కోచపడుకు
పాపమంతయునుకా “బటా ఁ పంచ”లయ్యె
గడిఁదితపసిట్లుచేయుట ఁ గల్గుటన్మ
దీయమానసరువ యది ఁ దీతిపోయె. 70

ప. ఇఁకను

గీ॥ పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ ఁ బొసఁగుచుండు
బాల్మకామారయావన ఁ వార్ధకములు
సాల్పదత లందునుకాయావ ఁ సంబునందు
బొడముకామంబు దృఢమిది ఁ పూవుఁబోడి ! 71

క. లోకోత్తరసత్తివై కడు, వీరన్ దనరెదవు నీదు ♦ విభుడును సుతవ
శ్లోకుడును సుందరుడును న, నేకామరకల్పజీవి ♦ నిరుపముఁ డొనరున్. 72

గీ. వేటొకడు నిన్నుఁగామెచ్చ ♦ వీక్షచేసె
నేని యవ్వడఁ పేడియై ♦ యేవమొందు
కోరినట్టి వరంబులఁ ♦ గొఱుతలేక
యిచ్చితిని హెచ్చుమీఱఁ బూ ♦ ధేందువదన ! 73

ప. మఱియు నిక నీ తలంపెఱింగియుండుటఁజేసి యిట్లు చెప్పుచున్నాఁడ నీ విం
తకుమున్నీ దేహంబుగ్నియందు హుతంబు సేయ నందితివి గావున నందుల కీ
గిరిప్రాతంబునఁ జంద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషి మునులతోఁ
గూడి పదిరెండొడ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాడు గావున నీ
నచ్చటికేగి వారియనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యుత్తరజన్మంబుననీకుఁ
బతిగాఁదగువాని మనమందుఁదలంచి యగ్నిప్రవేశంబుసేయు మంత్రమీఁద నా
ప్రసాదంబున నమ్రేధాతిథిఁ గూతురవై జన్మించి యందే తపంబు చేసి యభీష్ట
వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్నిత్యుండయ్యె నయ్యువిదయు
నట్లువేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు మంత్రోపదేశంబొనర్చి కట్టివాని వసిష్ఠ
మునిని నాథునిగాఁదలంచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికీ బాడకట్టక మేధాతిథి
యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించినంత వేగిరంబున సప్తజహ్నుండును బురోడాశ
మయంబగు నాయంబుజగంధి శరీరంబు దహియించి సూర్యమండలంబుఁ జేర్చ
రవియును నద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు
సుషుంధ్యగాను, కేషభాగంబును బిత్తప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెల
యించె నికఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవిప్రాణంబులు దివ్యదేహంబు
నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియఁబోలి
పొడసూపిన నాతండు మురిసి యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి పస్త్రాదుల నలంక
రించి యరుంధతి యని నామకరణంబుఁజేసి సంతనంబునఁ బెంచుచుండె నంత
నామెయు నైదవయేడు వచ్చినయంతనె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *—

గీ. చంద్రభాగాతటమ్మునఁజటులతపముఁ జేయుటయుదల్లిదండ్రిలు ♦ చెలువనవుడు
బ్రహ్మసుతుఁడై తపంబుల ♦ వాసిఁబడసి, తనదుశిష్టువ కావళి ♦ వునకు నొసగి.

క. పాణిగ్రహణ మొనర్చిన, యేణాంకకలాధరుం డు ♦ పేందుగిడును న
వ్వాణీశుడు మున్నగు గీ, ర్వాణులు పరిణయమునన్ గ ♦ రంబు మురియఁగన్,

గీ॥ ఆ త్రిమూర్తుల కరధారః సప్తదుపెడలె, శీవమున్నగు నదులేడు † శివజలములు
నతుల తలమానికం బరుం † ధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయునలరె సంఠిలోసమునను.

క॥ వారిరువుర కుదయించిరి, భూరితపోనిధులు † శక్తి మున్నగువుత్సౌల్
వీరల సచ్చరితము నె, వ్హారలు చదివినను వినినఁ † బడయుదురు సిరుల్. 78

— శివునకు మోహంబుఁగూర్చుమని బ్రహ్మ మన్మథుని బంపుట †—

చ॥ నలువ యొకానొకప్పు తన † నందనులందఱిఁ జూచిపల్కెన
య్యలికవిలోచనుం డభవుఁ † డక్కట సంధ్యను జూచి యేను మీ
రలు వలపొంది యుత్తలపు † రావును గాంచుట కీసడించి వి
ట్టలతితనంబొనర్చినగె † నాత్మగలంచెడు నద్ది పుత్రకుల్. 79

ఉ॥ ఎట్టులనైనఁ గామమది † యేర్పడఁ జేయవలెన్ బినాకి కి
ష్టల నాతఁడున్ వికృతి † నంది యలందురెనేని యుల్ల మి
క్కట్టును బాయు నంతదను † కన్నను బాయదు గొందలంబికన్
గుట్టుగనట్లు గూరుచుట † కున్ జతనంబు నొనర్పఁగాఁదగున్. 80

మ॥ అని దఱిదిములొ కుమారులకు నా † త్మానన్ధ తాఁ జెప్పి యం
తి నె నాశీకరకున్ దలంప నతఁడున్ † దారాసహాయంబుగాఁ
దనుఁజేరన్లని భాత యుత్తరనితో † భానుష్కమూర్ధన్య ! నీ
కేసయాధన్వి యొకండునున్ గలఁడొకో † యీరేడులోకంబులకా. 81

ఉ॥ నీవటుసంధ్యపై మరులు † నెక్కినఁ జేయుట నేను నాసుతుల్
భావమునందుఁ దానిపయిఁ † బాళినిఁ జెందినమాత్రాకే శివుం
డేవఁడెంది యందఱుని † నీ ! యని చుల్కునచేసి నవ్వె నే
నావిధి బన్న మొంది యెటు † లాత్మభరింతు సహింతు నై చ్యమున్. 82

క॥ ముష్కెటుల నీదుపుష్పశ, రమ్మలఁ గారింపఁజేసి † రమణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసితో, యమ్మొయి నగ్గిరిశుమదికి † నందింపు తమిన్.

క॥ అందనుకఁ గందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందు మనము † గోవిందసుతా !
యిందెటులైనను నీవు మ, దిం దేకువఁజేసి వెతను † దీర్పుముమాకున్. 84

గీ॥ ఇఁకను సోదర ! “ పితృసమో † జ్యేష్ఠ ” యనుచు
విబుధులొడెడు వల్కును † విందు పెవుడు
నాదుపనుపును బొనరించి † నన్నుఁడేర్పు
తెంతయును నీకు విధియగు † నింతయేల. 85

క॥ అనుడు హరిసందనుడు విని, తనమనమునఁగొంకియును వి + ధాతృనకపుడి
ట్లనె నొనరించెద నీవను, వునునైన నొకండు విను వి + భూ ! పేర్చిమొయిన్. 86

క॥ నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకట్టుల శివునిమదికి + నెనఁగింతుఁడమిన్
జోకగుహలఁతుక జూపుము, వీరకన్ జని చేతు విత్వ + విభునకుఁబాళిన్. 87

గీ॥ అనిన నశినజుఁ డెప్పు చిం + తాకులాత్ముఁ
డై కటా ! యెవ్వతెను బంపి + యభవుఁగరఁగఁ
జేయనగునంచు మదిని యో + జించుచుండ
నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రుఁ + డవుడు పొడమె. 88

క॥ అతఁడు సంధ్యార్కనిభుం, డాతతపీనాంసుఁ డంబు + బాళ్ళుడు కాను
ప్రీతికరుఁడు మోహనుడై, చేతస్సంతోషమొదవఁ + జేయుడు నంతఁ. 89

క॥ కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొనన్ మ్రాకులెల్లఁ + గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మునకు రహినిఁ గూర్చఁగ, బమ్మయుఁ బరికించి యనియెఁ + బంచశరునితో.

ఉ॥ అగ్నికి గాఢ్మహోలే విను + మంబుజబాణ ! వసంతఁడీతఁడున్
నిగ్గగు మిత్రుఁడై తనరి + నీకు సహాయముసేయు నింకఁ డా
నగ్గలికన్ బొనర్చఁగల + దన్నున తెమ్మెర మాటలేటికిన్
నెక్కుడు నిప్పు వేచనుము + నీలగళాశ్రయదిస్వభూమికిన్. 91

వ. ఇంకను

గీ॥ నిన్ను వెన్నాడియారతి + నెగడుచుండుఁ, గాన మీచంపతులరహిఁ + గాంచి శివుని
మనసు చెదరిన నొకనాతి మరఁగఁదలఁచు, నప్పుడేను సృజింతున + ర్వయగునతిని.

వ. అని యనువ వల్లేయని యరవిందబాగుం డాతని సెలవొంది రతితో వసంతమంద
నూరుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 92

గీ॥ పూవుటంపరజోదు శం + భునికిఁగట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ + గురువకముల
సంపెఁగలనింపుగదురఁబు + ప్పింపఁజేసి, జమ్ముజమ్మును తేట్లగా + నమ్ముఁగూర్చె.

క॥ కొమ్మాపుల నిమ్మలఁజె, ల్దుమ్ముగఁ జిగిరింపఁజేసి + లలితఁశ్రీగా
నమ్మునఁ గోయెలగమి నొ, ప్కమ్ముడిఁ బంచమముఁ బాడఁ + గూరిచె రహిమై! 93

క॥ గెలవండినయనఁటుల జొ, బ్బిలుపానకములఁ దనర్చు + విరివగు నెలమా
వులఁ పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁజేసె రామ + చిల్కలపిండున్. 94

గీ॥ పారిజాతపువ్వులఁ గల్కలవనంబు, లోనఁబొగడల్పైఁ డావు + లాని యాని
యల్లనల్లనఁజనుఁడెంచుపిల్లగాడ్చు, గముల శశిభూషణునియంతఃకమున కనిపె.

క॥ తానును రతియు నతులకే, లీనిరుపమహావభావ + లీలాయుతులై
పూనికమై శివు గెలువన్, నానావిధ విభ్రమము లొ + నర్చుచునుండెన్. 95

- గీ॥ ఆ వనంబున నున్నట్టి ధ్వజంబున, జాలమది మారుకొవ్వడి ధ్వజంబున
 ధ్వజంబున బీరుపోయి జోడులను వెదకికూడెనెంతయుఁగూర్చుట గొనలుసాఁగ
 క॥ మారుఁ డించుకేనియును మదిఁ, గరఁగక సిరచిత్తముననె ధ్వజముదనరక
 మారువుగనుండుటఁగని వెఱి, మారుఁ డాత్మబలములతోడ ధ్వజము దయితోన్.

— ధ్వజముఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేవనుట —

- గీ॥ సత్సరముగా విరించను ధ్వజమునను, నేగి ప్రాణుల్లి యిట్లునె ధ్వజమున
 గరఁగఁజేయుట దేవ! నాతరముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాదె నాఁ చెయిద మందు.
 ఉ॥ నీవును నాదురంధ్రియును ధ్వజమునాయకుఁ డాదిగల్గున
 ద్వేషులయల్లు కాదలఁచి ధ్వజము గడంగితి వమ్ముఁ జెందెనా
 యేవపుపాట్లు భర్తనడ ధ్వజములో గండము దాటివచ్చితిన్
 బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను ధ్వజము సర్వజగత్పితామహ! 102
 క॥ నావలల కగ్గముగునొకా! దేవాధీశానుఁ డాది ధ్వజము ధ్వజము
 ధ్వజముననుగడగది, నీవిప్పని నెగ్గలేవు ధ్వజమునయుమా! 103
 క॥ గుండెలు తలతలకొట్టుకొ, నం ధ్వజము బిక్కుమొగము ధ్వజము
 దండిగఁగని యరవిందభ, వుం ధ్వజమున మది గడిది ధ్వజముచువేగన్. 104
 గీ॥ వంశశ్రవణకు నెలవిచ్చి ధ్వజముతోడ, బెద్దతడవు విచారించి ధ్వజములోక
 మేగి శ్రీధరుపదములకెఱిగి నిలువ, నలువయావృత్తిగని మదిఁ గలఁగి హరియు.

— ధ్వజము విష్ణుమూర్తి యొద్దకేగి శివునకుఁ గామోపాయం బడుగుట —

- ఉ॥ ధ్వజములపాటుమీఱి కడు ధ్వజము పచ్చితివేమి భార! నీ
 కిత్తటి యేమి లోటాదన, నేర్పడఁ జెప్పమటన్న నాతఁడుక
 దత్తముమొప్పఁబల్కి నొక ధ్వజము సంద్యను బుత్తు లే నక
 స్వాత్మగఁ జూచి మోహపథ ధ్వజము దాసి హసించె నెంతయున్. 106
 ఉ॥ అప్పటినుండి నాహృదయ ధ్వజమున కిట్టులే యొక్క చెల్వపై
 దెప్పరమైన మోహమును ధ్వజములవాఱఁగఁ జేయఁజెల్లనం
 చవృత్తువంటిజోదును ర ధ్వజమున బంచిన నాతఁ డెంతయున్
 గొప్పగ యత్నమున్ సలిపి ధ్వజముచువచ్చెను లబ్ధిలేకయే. 107
 ఉ॥ నాసుతుడయ్యు రుద్రుడట ధ్వజమునను నన్నవమానమునెయఁ జెల్లునే?
 వాసియడంగె నెట్లు లల ధ్వజము నాసరియైన గొంచెము
 ధ్వజమున చెందవచ్చునను ధ్వజముతోడనె యుంటి నెట్లులీ
 గాసితోలంగు రుద్రునకు ధ్వజము గల్గు మహాత్మ! చెప్పవే. 108

— * విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవతారంబునకై యత్నింపుమనుట *—

చ॥ అన నల చక్రపాణి నలు * వా ! యవివేకపథంబుఁ జెందితి
వనఘుని లోకనాథుని మ * హాత్ముని నాత్మజాగాఁగ నెంచి యి
ట్లనిశము గుర్రభృచుంటివిడ * నామది బాయము నీదు పార్థసన్
దనయుఁడుగా జనించెను న * దాశివమూర్తి జగద్ధితంబుగాన్, 109

ఉ॥ ఎవ్వని నారయంగ మన * మియ్యరమున్ బనిబూని పెక్కునా
భివ్యసుధన్ వియత్తలము * నెంతయు మీఱుచుఁ బోవుచున్ దుడిక
గ్రొవ్వతి నవ్వఁబాట్ల కెదఁ * గొంకక వచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది న * హింపు మహేశ ! యటంచు మొక్కుమే, 110

చ॥ మఱచితివే మహేశ్వరుని * మానసమం దనమానవై భవుఁ
హరుని ననాదిపూరుషుని * నాత్మనిహరుని స్వప్రకాశునిక
బరమమునీంద్రపదితుని * భక్తజనావనబద్ధకంఠుని
గరువమునెంది యిట్లురక * కాటులు వ్రేలఁగఁ జెల్లునే విధి ! 111

ఉ॥ ఎంతటివాడవీవు హరుఁ * డెట్టి మహాత్ముఁడు నల్వ ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా నలిపె * నిద్దటినిక స్పృజియించి యాశ్వరుం
డెంతయు నీవు బాలికత * నెద్ది యెఱుంగక మోఱుకుండవై
వంతము నొంది యిట్లు * పలుపాటులఁ జెందితి వేమి నెవ్వడుక, 112

ఉ॥ మానుము మానుమీఁతఁగు * మంచిదికాదిక లోకనాథునిక
బూని సతీసహాయునిగఁ * బొందుగఁ జూడఁదలంచితేని యెం
తేని దపంబు సేయుమను * మీశ్వరశక్తినిఁగోరి దక్షునిక
మానక యాజగన్మయి కు * మారికయై జనియించు వానికిక, 113

ఉ॥ ఆయుమ యోగనిద్ర పద * మాత్మవిహారిణి శంభుశక్తితా
నాయభవుఁ మహేశ్వరుని * నర్థిమెయిన్ దపమొంది మెచ్చఁగాఁ
జేయును శంభుచిత్తమును * జెమ్ముగిలంగ నొనర్చు నెంతయున్
వేయినుడుల్ పనేమి ! యిడ * విశ్వవిభున్ వరియించు రూఢిగన్, 114

చ॥ చనుమిడ సత్యలోక మనఁ * జక్కనతండును బుండదోలో
చనునకు జోతచేసి చని * సద్గముచేరి పరాంబరూ శివన్
మనమునఁ గొల్చియంతనె కు * మారుని దక్షుని బిల్చి యిట్లనెన్
ఘనతపమొంది శాంకరిని * గాలిని భక్తి భజింపు మీవిడన్, 115

గీ॥ భక్తవత్సల పరమాత్మ * శక్తివేగ, నిన్నుఁగరుణించి కూర్తురై * నీకుఁ బాదము
నాపె శంకరుఁ బెండ్లాడి * యఖిలలోక, రక్షణం బొనరించును * రాణమిఱి. 116

—♦ దక్షిండు మహేశ్వరినిగూర్చి తపస్సొనరించుట ♦—

క॥ అని యిల్లుపదేశించి న, శివ గర్భుండనుప నట్లు ♦ లిప్తృగొని దు
ర్గను సఖలాజాండేశ్వరి, వనుపుగఁ గొల్పుచుఁ దపించె ♦ నాతఁడు నిష్ఠృ. 117

గీ॥ వనసజ్గియై మూడువే ♦ ల్పత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరించు డు ♦ దగ్గరకరుణ
మెఱయ యాతాత్మరించె శం ♦ కరపురంధ్ర
దక్షుఁడును గడుముదమునన్ ♦ దనిసి చూచె. 118

సీ॥ సింగంబునెక్కి వా ♦ సిఁబొల్పుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగా ♦ త్రంబుదాని
నందవతా నగుమోము ♦ నలరారుదాని ర, క్తాక్తలోచనయుగం ♦ బనగుదాని
నరదాభద్రాష్టాసి ♦ ధరకరంబులదాని, నిడివై నమేల్లప్పు ♦ నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతె ♦ లొప్పు గుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బ ♦ ముచ్చదాని

గీ॥ నందికను బరికించి సా♦ష్టాంగమెఱిగి, మ్రొక్కి భయభక్తులమరుమే ♦ ల్పక్కిదనర
నిల్లుగుంస్తవమొనరించె ♦ సంతయేని, నమ్ముడై దోయిలిని వద ♦ నమునఁజేసి. 119

క॥ జగదంబికా! మహేశ్వరి!, జగదీశ్వరి! సత్కృపావి ♦ శాలా! నా శి
మ్ముగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణగుణగ ♦ ణా! బోతలివే. 120

క॥ కరుణింపుము శివరూపిణి!, కరుణింపుము భక్తవరద! ♦ కరుణింపు ముమా! |
కరుణింపుము భగవతి! నను, గరుణింపు మనాదిమూర్తి! ♦ కరుణింపు శివా! |

—♦ వరదేవత దక్షిణకు వరంబిచ్చుట ♦—

గీ॥ ఇట్లుదక్షుఁడుస్తుతియుంప ♦ సీశ్వరియుండ, దీయమాసీప్సితంబును ♦ దెలిసియునిటు
లడిగమెచ్చితి సీతపం ♦ బదుగు సీయ,భీష్టమిచ్చెద నిక్కచ్చి ♦ యెద్దియేని. 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ॥ వరమున కేను నర్హ మగు ♦ వాడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుత్రిఁడయి ♦ వాసిగ రుద్రుడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపసవ్రతముఁ ♦ దీర్పుచునుండెను; సీవదేల యీ
వలకు భవిక జనింపవిక ♦ భర్తుఁడు లాఁతినతిక వరించునే! 123

తే॥ పుట్టుము నాదుపుత్రినయి ♦ భూరితపోమయి! తావమొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని ♦ బాగుగ నందఱకున్ ముదంబు రాఁ
బట్టుము సర్వనిర్భరుల ♦ బాధ లడంగి మరుంగఁ బాపులన్
నెట్లు మపూర్వలీలలను ♦ నేరిమిఁ గూరుపు మంబరో! యిడక. 124

క॥ అని దత్తుడు గోరుడు న, బ్రవవగి మనమందు శశిక * లా భూషణునిక
మననంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భవనైకమాత * యచ్చుశము వింగళ. 125

మ॥ అవునట్టి శివుడెప్పు లాఁతిమగునక * హరించి తానొండఁ
రనికోటిప్రభు జన్మజన్మమున నే * రంచింది సేవించెనక
ధవుఁడతం డీక దాసి నై దయితనై * దై వాఱుదుక బద్ధసం
భవపుత్రా ! యిడమీఁద నీదు సుతనై * ప్పాదుర్భవితుఁజామీ. 126

క॥ కావించుఁగడిది తపమును, సేవించు గిశోరచంద్ర * శేఖరపదముల్
రావించు నీకు గీరితి, నీవితటి తపముసేయ * ననరుజనించెక. 127

ఉ॥ ఐనను నొక్క బాసగల * దయ్యది చెప్పెద నాలకింపు ! నా
పై న ననాదరంబెపుడు * పాయక నీమదియందుఁ జేరునో
నేనది వేగనారసి జ * నిక విరమింపఁగఁ జేయుదాన వే
తొనొక జన్మమొందఁగల * నారయుమీ మదియందు రూఢిగక.

క॥ చనుమిఁకఁ దానకవేశ్యం, బునకు భవద్దేవిగర్భ * మునఁ బుట్టెద నం
చని యంతద్ధానము చెం, దెను దక్షుండంతఁ దనదు * దీమముఁ జేరెక. 129

—* దక్షుడు వీరిణిన్ బెండ్లాడి విధునసృష్టి యొనర్చుట *—

వ. అంత నతండు

ఉ॥ మానససృష్టి పెంపగుట * మాని యెదోవిధమొప్పునుండ న
ద్దానివితంబు దక్షుడు వి * ధాతకుఁడెల్లె నతండు మైధునం
బూనియొనర్చ వృద్ధియగు * నుగ్మలి వీరణపుత్రి వీరిణిన్
మానక పెండ్లియాడి యల * మానినితో నొనరింపు సర్గమున్. 130

క॥ అని యుపదేశింప నతం, దును వీరిణిఁ బెండ్లిఁగొని త * నూజులఁ బదివే
లను హర్యశ్వాహ్వయులను, గని తపసావరించి సృష్టి * గావింపుఁడ నన్. 131

ఉ॥ వారలు దక్షవాక్యవరి * పాలనబద్ధమనమ్ములై కడున్
గూరిమి గంగ సంధ్రమునఁ * గూడెడుచోటికిఁ జేరి యందు వి
స్తారతపంబు సల్పుచు ని * తాంతము సృష్టిసోనర్ప నుండుడున్
నారద ! నీవు వారలను * వచ్చికమీఱఁగఁ జేరి కూరిమిన్. 132

క॥ వై రాగ్యము బోధించితి, వారసి యవ్వారు మోక్ష * మర్థించి పితన్
జేరక చని రెండేనియు, నా రాజీవజతనూజఁ * డరసియు సంతక. 133

క॥ మది వగచి మరల సృష్టిన్, బొదలిచి సబలాశ్వులనెడు * పుత్రసహస్రం
బొదవింపఁజేసి వారల, కదియెవిధం బమరఁజెప్పి * యని పెఁ దపసుకై. 134

- గీ॥ చేరవారలు స్వర్ణదీప్తిః సింధుసంగ, మాసనిని సట నారాయణః ధాన్యధరసి
యందు జలమాడి తపము సేయంగ నపుడు, నీవు వారికి విజ్ఞానః నియతిగఽప.
- క॥ వారును దొలివారివలె, మీటి జనకశాసనంబుఁ మెలకునతోడ
బారమహంసనృతమునఁ, జేరిరి మోక్షైకమార్గ్యః శిఖరాగ్రంబున్. 136
- గీ॥ దక్షుఁడునుగొన్నినాళ్ళకుఁ దనయులెల్లఁ, గలహభోజను బోధకః గ్ధమయి ముక్తిఁ
జెందుటారసి పెన్వగఁ జెందికుంది, పేరుటల్కుతో శాసంబుఁ బెట్టెమునికి. 137
- ఉ॥ ఓరిమరాత్మ! నాసుతులఁ నొక్కనినైనను దక్కకుండఁగా
నేమి వారలంపటికిఁ నేర్పితివార! యతీంద్రచర్య న
వ్వారలు ముగ్ధులై యుకట! పాసిరి నన్నిఁక బాపలాత్మత
వీటిఁడివోలె నెప్పుడు భు విన్ దింపగాఁడదుగాక నీవిటుల్. 138
- ఆ॥ అణఁగిమణఁగియుండఁ కారివేరములేక, చుట్టసక్కమనెడు సారిదిలేక
క్రిందుమీఁదుఁగనకఁ మ్రొందిందితివి సంతఁ, బోరునీకుఁదీర్చు పొట్టమంట. 139
- అ॥ ఇల ఋణత్రయంబు నెన్వఁడుదీర్పక, శైశవంబునందె సన్నస్వించు
నట్టివానికెప్పు డమరవి హవరంబు, లాత్మపదమునొందఁ కార్తిజెందు. 140
- ఆ॥ ఎట్టులున్న నీకు నేమిర! వీలిచియు, దలచి యెఱుంగ నిన్నుఁ గలహకారి!
కొడుకులేనినిన్నుఁ గోరిరా! యెఱుకకై, యుడుముకేటికోరి! యూరివార్త.
- గీ॥ అనుచు నిను ముని శపియింది యంతనాడు
తనయుఁ డాండ్రమ సృష్టింపఁ దలచి పెక్కు
కన్యకల వీరితోదేవి గర్భమందు
బుట్టఁగాఁజేసి కశ్యప ముఖులకిచ్చి. 142
- వ. అనంతరంబు
- చ॥ మును శివ కూతురై తనకుఁ బుట్టెడునట్లు వరంబొసంగఁ గా
వునఁ జతురాననాత్మజుడు పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్ప నాపయు స మగ్గికశల్లనరంగ దత్తు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును మానిని వీరికిఁ జేర్చిఁ దేజమున్. 143
- ఉ॥ వీరినియున్ బరాంబిక య భీష్మతపోజము దాల్చి రాజులె
శ్రీరమణాదినిర్జరులు చిన్మయి దత్తవధూదరంబునన్
జేరుట యంతనారసి భ జందిరి ధ్యానశతమ్ములొప్ప న
వ్వారిజగర్భజుడు మదిఁ బండువునొందుచునుండె దండిగన్. 144

—* దాక్షయణి జనవము *—

మ॥ శుభతారాగ్రహలగ్నవేళ దురిత * ఊభంబుగా వీరిణి
విభుచి త్తమ్ము ప్రిమోదమొంది యరలక * విశ్వేశవంద్యాత్మ సా
రథముల్ గుప్తజనించె వీరిణి నుగ * ర్భంబందు బృందారకుల్
శుభనిక్కాణములక బొనర్చిరి కడుక * సాంపొప్పె బూవుష్టియుక. 145

గీ॥ అవుడు దక్షుడు జగదంబ * నరసి మ్రొక్కి
దోయిలొగ్గుచు నిట్లురం * తోసమునను
బలికె మ్రొక్కెద జగదంబ! * పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు మహాదేవి! * కలుషహంత్రి! 146

అ॥ ఏకచేత ధాత * యీజగన్నిర్మాణ, కృతిని యుక్తుడగుచు * సతమొనర్చు
నట్టిభువనధాత్రి * వసుమహేశ్వరి! నిన్ను, గొలుచువాడఁగూర్చి * కొనలుసాగ.

అ॥ ఏకచేతఁ జక్రి * యీరేమజగముల, నేలఁగా నియోగ * లీలకొంది
యల్లె సలుపుచుండ * నట్టిజగద్ధాత్రి, నమ్మహేశ్వరిని న * నాదిఁ గొలుతు. 148

అ॥ ఏమెచేత రుద్రుఁ * డీజగత్సంహృతి, క్రియ నియుక్తుడగుచు * రయముమీఱ
సలుపుచుండె నట్టి * సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నే న * నారతంబు. 146

గీ॥ దక్షుఁడిట్టుల స్తుతియింపఁ * దాబరాంబ, దక్షుఁగని యిట్లుపల్కె ను * దారచరిత
సికువరమిచ్చినట్టుల * నే జనించి, తిని గ్రహింపు తపోమయ * దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జిఱుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన
జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరునంబునఁ
బొంగిపొరలిరి. దక్షుండును గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబు
లును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు
నామకరణంబుఁజేసె. సృత్తగీతవిరోధంబు లొక్కయెత్తుగ నొనర్పఁబడియె
నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని నేనించి చనిరంత.

క॥ దక్షప్రజాపతికి సుత, యై షీతి జన్మంబునొంది * నట్టికతమునక
దాక్షయణి యనునావ్యయ, మక్షీణతపోనిధాన * మాపె ధరించె. 152

క॥ అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమి * యుద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందివరఘ్నుణి, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి * తనిసిరిమిగులక. 153

క॥ సితపక్షశశికలాశృతి, సతిశయముగ దినముదినము * నరుదుగఁబొదలెక
సతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి * యగుచు ముదమునక.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిస.

గీ॥ చేరీవారలు స్వర్ణాద్ధి ♦ సింధుసంగ, మానవిని సట నారాయ ♦ కాభ్యుసగసి
యందు జలమాడి తపమునేయంగ నపుడు, నీవు వారికి విజ్ఞాన ♦ నియతించిప.

క॥ వాచును దొలివారివలెకా, మీటి జనకశాసనంబు ♦ మెలకువతోడకా
బారమహంసనృతమునక, జేరిరి మోక్షైకహర్మ్య ♦ శిఖరాగ్రంబుకా. 136

గీ॥ దక్షుండునుగొన్నినాళ్ళకు ♦ దనయులెల్లక, గలహభోజను బోధక ♦ గ్గమయి ముక్తి
జెందుటారసి పెన్వగఁ ♦ జెందికుంది, పేరుటల్కుతో శాపంబు ♦ బెట్టెమునికి. 137

ఉ॥ ఓరిదురాత్మ! నానుతుల ♦ నొక్కనినైనను దక్కకుండఁగా
నేరిమి వారలందఱికి ♦ నేర్పితివార! యతీంద్రచర్య న
వ్వారలు ముగ్ధులై యకట! ♦ పాసిరి నన్నిడఁ బాపలాత్మతకా
వీఱిడివోలె నెప్పుడు భు ♦ విన్దిరుగాడెదుగాక నీవిటుల. 138

ఆ॥ అణఁగిమణఁగియుండ ♦ కారివేరములేక, చుట్టపక్కమ నెడు ♦ సారిదిలేక
క్రిందుమీఁదుఁగనక ♦ మృందించితివి సంతఁ, బోఁగిసేకుఁదీర్చు ♦ పొట్టచుంట. 139

ఆ॥ ఇల ఋణత్రయంబు ♦ నెన్వఁడుదీర్చక, తైశవంబుసందె ♦ సన్నన్వసించు
నట్టివానికెప్పు డమరవి ♦ హవరంబు, లాత్మపదమునొండ ♦ కార్తికెందు. 140

ఆ॥ ఎట్టులున్న నీకు ♦ నేమిర! పిలిచియు, దలచి యెఱుంగ నిన్ను ♦ గలహకారి!
కొడుకులేనినిన్ను ♦ గోరిరా! యెఱుకకై, యుడుముకేటికోరి! ♦ యూగివార్త.

గీ॥ అనుచు నిను ముని శపియించి ♦ యంతనాదు
తనయుఁ డాండ్రను సృష్టింపఁ ♦ దలచి పెక్కు
కన్యకల వీరికిజేవి ♦ గర్భమందుఁ
బుట్టఁగాఁజేసి కశ్యప ♦ ముఖులకిచ్చి. 142

వ. అసంతరంబు

చ॥ మును శివ కూతురై తనకు ♦ బుట్టెడునట్లు వరంబొసంగెఁ గా
పునఁ జతురాననాత్మజుఁడు ♦ పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునక దల్ప నాపెయు న ♦ మగ్గకశల్లసరంగ దక్షు నె
న్మనమునక జేరె నాతఁడును ♦ మానిని వీరికి జేర్చెఁ దేజముకా. 143

ఉ॥ వీరిణియుకా బరాంబిక య ♦ భీష్మతపోజముఁ దాల్చి రాజిలెకా
శ్రీరమకాదినిర్జరులు ♦ చిన్మయి దక్షవధూదరంబునకా
జేరుట యంతనారసి భ ♦ జందిరి ధ్యానశతమ్ములోపు న
వ్వారిజగర్భజుండు నుదిఁ ♦ బండుపునొందుచునుండ దండిగకా. 144

—* దాక్షయణి జవవము *—

ను॥ శుభతారాగ్రహలగ్నవేళ దురిత * క్షోభంబుగా వీడినీ
విభుచి త్తమ్ము ప్రమోదమొంది యరలక * విత్వైకవంద్యాత్మ సా
రభముల్ గుప్పజనించె వీరికి నుగ * ర్భంబందు బృందారకుల్
శుభనిక్కాణములక బొనర్చిరి కడుక * సాంపొప్పె బూవృష్టియుక, 145

గీ॥ అవుడు దక్షుడు జగదంబ * సరసి మొక్కి
దోయిలొగ్గుచు నిట్లుసం * తోసముసను
బలికె మొక్కిద జగదంబ! * పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు మహాదేవి! * కలుమహంతి! 146

ఆ॥ ఏపెచేత ధాత * యీజగన్నిర్మాణ, కృతిని యుక్తఁడగుచు * సతమొనర్చు
నట్టిభవనధాత్రి * వగును హేశ్వరి! నిన్ను, గొలుచువాడఁగూర్చి * కొనలుసాగ.

ఆ॥ ఏకచేతః జగి * యీరేమజగముల, నేలఁగా నియోగ * లీలకొంది
యల్లె సలుపుచుండ * నట్టిజగద్ధాత్రి, నమ్మహేశ్వరిని న * నాదిఁ గొలుతు. 148

ఆ॥ ఏమెచేత రుద్రుఁ * డీజగత్సంహృతి, క్రియ నియుక్తఁడగుచు * రయముమీఱ
సలుపుచుండ నట్టి * సర్వజగన్మయ, నమ్మి కొలుతు నేన * నారతంబు. 146

గీ॥ దక్షుఁడిట్టుల స్తుతియింపఁ * దాఁబరాంబ, దక్షుఁగని యిట్లువల్కె ను * దారచరిత
నీకువరమిచ్చినట్టుల * నే జనించి, తిని గ్రహింపు తపోమయ * దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జెలుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన
జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి మారుగంబునఁ
బొంగిపొరలిరి. దక్షుండును గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబు
లును లాఁతులకు ధనంబులును బందిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు
నామకరణంబుఁజేసి. నృత్తగీతవినోదంబు లొక్కయెత్తుగ నొనర్పఁబడియె
నవుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత.

క. దక్షప్రజాపతికి సుత, యై క్షీతి జన్మంబునొంది * నట్టికతమునక
దాక్షయణి యనునాహ్వాయ, మక్షీణతపోనిధాన * మాపె ధరించె. 152

క॥ అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లారముమీఱఁ బొడమి * యుద్యత్కౌంతుల్
జల్లెడు నిండివరఘ్నుణి, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి * తనిసిరిమిగులక. 153

క॥ సితపక్షశశికలాకృతి, సతితయముగ దివముదినము * నరుదుగఁబొదలె
సతి యోగవిద్యశాఁకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి * యగుచు ముదమునక.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ॥ కుంచెయు రంగులుగ బలుకఁ * గూఁడునొంది మహేశ్వరాకృతిగ
మంచిగ దిద్దివ్రాసి యస * మానముదంబెసలారఁ బూజగా
వించి శివానుకంప కెద * పీక్షణసేయుచు వింతవెంతగాఁ
బంచమనుస్వరం బమరఁ * బాడె విపంచిక మీటుచులలిగ.

—* సతీదేవి సందావ్రతంబు సేయుట *—

ప. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబుఁ బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి సందా
వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతితో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు
సభపుని సలసణంబులగు గుఱోదనంబులఁ బూజించి కార్తికచతుర్దశియందు
శివునిఁ బాయసాపూపంబులనర్పించి మార్గశీర్షబహుళాష్టమియందుహరుని సతి
లయవోదనంబుల నర్పించి పౌషశుద్ధ సప్తమియందు మషస్సున * కృష్ణరాన్నం
బున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఖపూర్ణిమయందు నదీ
తీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చి, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి
నాలుగుజాముల వైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చి, వైత్రశుద్ధ
చతుర్దశియందురేఁ బగలు శివునిఁ బూజదమనంబులను పూజించె వై శ్రావశుద్ధ
తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్పించె. శ్రేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి
యందుత్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్యునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ
చతుర్దశియందుత్తరేణి విరులచే గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించె
శ్రావణ శుద్ధాష్టమి చతుర్దశియందు దర్పలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో
భద్రునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే
శంకరునిఁబూజించి జలాహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు పత్తి
రంబిట్లు సందావ్రతంబు నిష్ప్రత్యూహంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

ఉ॥ తామరసాక్షుఁ డప్పగిది * దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచుగ
సోమకలాధరుక దనమ * నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటగ
దా ముదమొప్పు నారసి హి * తమ్ముగ శంకరుపాలుకేగి యా
సోమనిభాస్య దక్షసుత * చొప్పుఖలంబు వచించె బ్రేముడిన్.

157

శా॥ నీకై జన్నియంగట్టె నంట ! నురరా * జ్ఞోకోటు లాదివృణా
భీకాక్షిగ సతిఁ బోటికై యెదురఁగా * తేరంట ! సందావ్రతం
బాకన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా * నవ్యాజభావంబునక
లోకుల్ మెచ్చ నొనర్చు చుండెనట ! యా * లోలాక్షి నీశ్చింపుమా !

158

క॥ బాలసుమీ ! హిమకరశిశు, ఫాలసుమీ ! యోగలబ్ధః పరమార్థశ్రో
పాలసుమీ ! రచితజగ, న్యాలసుమీ ! నీయఋతకుః మునిమాలసుమీ ! 159

చ॥ చనుమిక దక్షకన్యకనిః శాంతముః శేరి వరంబాసంగి వే
గనె కరపీడనం బమరః గా గ్రహియింపు మహత్మ ! భక్తరం
జనమునె యెల్ల పొద్దులను సల్పుటకే యిటురూపు నొందినా
వసఘచరిత్ర ! యాపె భవః దర్శనయం దభియుక్త భక్తయా, 160

గీ॥ అని హరివచింప విని శివుంః డాదరమున, నప్పటికిమున్నె సతివ్రతంబాత్మనటిగి
యున్నకతమునహరినన్పి యురుతరకరు, కాఘ్యుడై సతియున్నహార్ష్యమునకరిగె,

క॥ సతియును నిట్టుల నందా, వ్రతము ననుష్ఠించి శివునిః పదలక పూజో
న్నతి నప్టమిః బస్తుంగొని, యతినిష్ఠా నవమియందుః సర్వసచేసా, 162

— సతీదేవికి శివుడు వ్రత్యక్షమగుట —

క॥ పూజావసానముననే, యాజగదీశ్వరుడు మంగః శాశారుండై
యా శైవాత్మకముఖ కపు, డోజాదరిసనము నొసఁగః నూర్జితకరుణన్. 163

ఉ॥ అందములై తనర్పు నిఖః లావయనమ్ములవానిః జందురుక్
గిందురు మారుః గీరు నొకః క్రేవకుమితాడు సౌరువాని నొ
వ్వందగు సుందరీమణులః పొందికచూడ్కుల లాగి మూఁగఁడై
యందగువాని శంకరునిః నాయరవిందజపాత్రి గన్గొనెన్. 164

చ॥ కని నునుసిగ్గునన్ జరణః కంజములన్ నుదురుంచి మొక్కివే
గనె భయభక్తు లెంతయునుః గ్రమ్మికోవన్ పెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుడుః కల్మిదో ! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమిచ్చు నీమదికిః దోచినయట్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ॥ తెలిసియుండియుఁ దెలియనట్టుల విభండు, దనదుపల్కువినన్ గోరిః తన్నునడుగ
మురిసి సిగ్గున మోగిన్పడిః తెఱవయున్న, చందమెంతయుఁగని మదిః సంతసించి,

క॥ మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుధరుండు సతినిః దడయకయడుగన్
గరిరాజయాన సిగ్గును, మరలిచియనె దేవ ! యిమ్ముః మరలనివరమున్. 167

చ॥ అనియడుగన్ శివుండు మదిః నారసి యిట్లనె నాకుభార్వప్తై
యొనరుము సుందరీ ! యనుడుః నుక్తినిః దావిని దక్షప్రతి నె
వ్వునమున గోరినట్టులెయః మర్చిన శంకరు ప్రవక్తనిల్చి యా
వసనిజహావభావములః పాసిదవర్పగఁ డేయనెంతయున్. 168

గీ॥ తరుణ శృంగారమూర్తులై ♦ తనరియున్న
వారి నిరువురఁజూడ న ♦ భ్రంబునందు
జెలఁగఁ చిత్రాశశులజతఁ ♦ దెలుపుచుండి
రరున మొనఁగూర్పు మదికి నా ♦ యందుబాటు.

169

గీ॥ స్ఫటికమణిమయమూర్తియౌ ♦ శంభుదండ, స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి ♦ శివదలిర్ప
నిండుచందురు వెనుకొని ♦ నీటుమీఱి, యున్న ఘనలేఖనోలె నం ♦ దొప్పియుండె.

—♦ శివుడు సతీదేవికి వరేంబిచ్చుట ♦—

అ. అంత దక్షపుత్రి ♦ యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద ♦ నర్పణకొనుమన, నింపుమీఱి వరదుఁడియకొనియె.

171

వ. మఱియు

క॥ అనియె నొక బాసచేసెద, విను సతి! నావచనమం ద ♦ విశ్వాసము నీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్దఱ బావనోపు ♦ మానకయదియుకా.

172

క॥ జటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులోపయనంబుఁ జేసి ♦ యేగెను శివుడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతికా దఱిసిచెప్పె ♦ శంకరువరముకా.

173

వ. అనంతరంబున శివుండు సరస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడు సతం
డక్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబు తెఱఁగు నాపె కభీష్టవరదానంబు నొసంగుటయు
దెలిపి తద్వివాహార్థంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలిచని నిధూసమే
తుండగు దక్షునికాజీరి యిట్లనియె.

174

చ॥ కొమరితనిమ్ము రుద్రునకుఁ ♦ గోమలిచేసిన సద్రవతంబు న
'ర్పము సమకూర మెచ్చియె వ ♦ రంబొసగెక సతిఁగాఁగొనకా శివుం
డమరె మనంబులందు ముద ♦ మగ్గలమై సిరిమీర సర్వయ
త్నములను సన్నివేరము ♦ దక్ష! యొసర్పు వివాహమీనికకా.

175

క॥ అనియువదేశించిన నతఁ, డును నోమనివల్కె ద్రుహిణుఁ ♦ డును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొనితేరకా మరలఁ గదలె ♦ గోధ్వజకడకుకా.

176

గీ॥ చని మహేశ్వరునకు మొక్కి ♦ సత్వరముగ
దరలి రమ్మనె బెండ్లికై ♦ తనయనిచ్చు
నాదుతనయండు దక్షుఁ డ ♦ నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ ♦ వెడలు మటకు.

177

క॥ అని చెప్పట కభవుడు ముద, మునుజేకొని నారదు ముని ♦ ముఖ్యుడలఁపవే
గనె నతఁడు నేరవచ్చినఁ, జనవలెఁబెండ్లాడ దక్షు ♦ సదనంబునకున్.

178

ఉ॥ సీవు మరీచి మున్నగుము † నివ్రనరోత్తములన్ సదారులక
శ్రీవిభునిన్ రమన్ నిఖిల † సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి † నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిఁ
రావలెనన్న నాతఁడు గ † రంబు ప్రమోదముఁజెంది యట్టులక, 179

ఆ॥ ప్రభునినుడుగుకన్న † పై పెచ్చుగానెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల † వారువచ్చి
పెండ్లి వనుల నెల్లఁ † బేర్చిమైనొనరించి, పయన మెఱుకసేయ † భర్తండవును. 180

క॥ అలరుననజ్ఞాహముపై, లలితగీతిక గూరుచుండి † లక్షలోకోల్పా
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబుఁ † జేరెరయమునక,

— * స తీ కీ వ వి వా హ ము * —

ఉ॥ దక్షుడుచేరవచ్చి ప్రేమ † దంబున నందఱ గారవించి వి
శ్వాక్షున కమ్మహేశ్వరున † కర్ణమెయిక వరపూజఁ జేసి తా
నక్షయభాగ్యముక్తమగు † నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁ బ
ద్మాక్షిని నాత్మపుత్రికను † నార్యనుదెచ్చి కరంబుప్రీతితోక. 182

గీ॥ గ్రహబలాన్వితశుభలగ్న † కాలమరసి
విధివిధానముగా విశ్వ † విభవకొనఁగి
హరుసమును జెందె బాలేందు † ధరుడు దక్ష
పుత్రి పాణిగ్రహణమొంది † మురిసె మిగుల. 183

గీ॥ అట్లు పరిణయమాడిన † యాదిదంప
తులను గని వేల్పులెల్లఁ † నలరి యలరు
వృష్టిగూర్చిరి యచ్చర † వెలఁదులాడి
పాడిరి నువాద్యములు మోసె † బలురకముల. 184

వ. అంత శివానుమతితో విరించి యజ్ఞశాలకడకు నూత్నదంపతులఁగొని చని యగ్ని
ప్రతిష్ఠం బొనరించి విధిప్రకారంబు హోమాంబు నెఱవేర్చి ప్రదక్షిణంబు
నొనర్పఁజేయుచున్నంతఁ బరమశివమాయచే దక్షకన్యకాచరణాంబు నిరీక్షించి
పంచశరపీడితుండై చూడ్కి మరల్చలేకున్నంతఁ దత్రత్యుల్ల రక్కజ
పడఁగాంచి వింతుటల్కతోఁ బంచాన్యండు విరించమఁబొదువఁబాడుడు నెల్లరు
హాహాకారంబులుచేసి యజ్ఞసంభవు మహాపరాధంబును మన్నింపుమని శివుని
బ్రసన్నుక బొనర్చిరపుడు ద్రిహిణునకు రేతకపాతంబై యందుఁ బుష్కలా
వర్తకద్రోణసంవర్తకము లనెడుమేఘంబు లుత్పన్నంబులై శివాజ్ఞతో వినువీధిఁ
జేరియుండె వంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాంఘ్రిలకబడి
క్షమనువేడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె వంత నశివజం

డవశేషంబును దీర్చుడునంత సతీశివులేకాననంబునఁ గూరుచుండి రవుడు విష్ణుని
సకలసురలును దివ్యవ్రాతఁ ఘోరగణంబు లవ్వారికిఁ బ్రాణమిల్లి యానందించి
రంత నమ్ముటనాఁడు దక్షునకుఁ బయనంబెఱిగించి మహేశ్వరుండు సతితో
దేవగణంబులుగొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు సముచిత గౌరవంబు
లొనర్చి యాహూతులనందఱ వారియాలయంబుల కనిపి నందీశ్వరుని మాజారంబు
వాకిటనునిచి సతీదేవితో సభ్యంతరగృహంబుఁ బ్రవేశించె సీసతీమహేశ్వర
వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన నవ్వారి కైహికాముష్మిక ఫలంబు
లొదవునని సూతుండు శౌనకాదులకుఁ జెప్పినయంత నవ్వారవ్వలికథ నెఱిగింపు
మనుటయు సూతుండిట్లనియె.

185

—* స తీ శ క వ వి హ ర ము లు *—

క॥ పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబున సురత † మొందెను బలున
త్సరములు నిముసములట్టులఁ, బరిశీలనసేయరాని † పగిదిగనమరక.

186

ము॥ వనపుష్పంబుల హారముల నిజవధూ † వక్షంబునకా వైచు భా
మిని యద్దంబును జూచికొన్నపుడు బే † ర్నిన్ దాసి తానున్ విలో
కనసేయున్ రవలొప్పు కమ్మలను వే † గన్ దీయు వేవేయు నే
మినుడికా జెప్పిననుకా జెవికా దరిసియే † మేలొందఁజెప్పకా రహిన్.

187

గీ॥ సతియితరవస్తువులజూచు † చందమరసి, వెనుదెసనుదాసియొక్కేషఁ మునుబొనర్చు
చకితయైవ్యాకులమున వె † నుకకుఁజూడ, నలఁతినపునగి ముద్దాడు † నామెమోము.

గీ॥ పసిఁడితామర మొగ్గల † పగిది మెఱయు, భామచనుదోయిఁ గన్తూరి † పంకమలఁది
తేఱివ్రాలిన చెలువంపు † తీరొనర్చి, చూడుమిది నుందరీ! యని † చూపిముఱియు.

క॥ కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువపు ముత్యాలదండఁ † జేకొని పీఠిన్
గలయన్ గనినట్టులఁగని, యలరుచు నచ్చటనెచ్చేర్చు † సంతనెమరలక.

190

గీ॥ కడఁగి కెంపులవంకీలు † కడియములను
మేల్చి మొలనూలు విడదీసి † మెచ్చుగులుకఁ
దానె యమరించుఁ బలుమాఱు † తమినిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చొ † ట్టేము నమర్చు.

191

గీ॥ ఇప్పగిదిఁజెల్వతోఁగూడి † యీశ్వరుండు, రాతిరియుఁబవలునురాగఁరంజితుండయి
ఇంతి నెడఁబాయకెంతయుఁ † సంతసమున, నున్నఁగొముఁడుగొలుచుచు † నుండెవారి.

వ. కొన్నివందల సంవత్సరంబులమీఁద.

క॥ హరుండంత శీతశైలము, స్మరియించి బిరావనటకు † సతితోఁ జని యం
దురజైన శిఖరతలమున, నిరవొప్పుగ నుండె నెంత † యేనిఁ బ్రియమునన్.

క॥ అందలి మ్రాకులు తీవీయ, లందముగఁ జిగిర్చిపూచె ♦ సలదీరి కలున్
బొందామరలన్ గలువలఁ, బొందుగ వికసింపఁజేసె ♦ బుష్పశ ఛాన్. 194

క॥ గండపు మ్రాకులపై నర, విందమ్ములపయినిఁ గుండ ♦ బృందమ్ములపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు, మందసమీఠములు శివుల ♦ మదులలరించెన్. 195

సీ॥ సంజకెంజాయలఁ ♦ జానగుచందురుఁ, బురణించుచాలాశ ♦ పుష్పతలులు
కందర్పకేతు ల ♦ నందగు నాగకే, సరమహీజాతప్ర ♦ సవవితలులు
అలవపమానున ♦ కామోదమిడిమేల్చి, భాసిలుచున్న ల ♦ పంగలతిక
లమ్మరుబలముల ♦ కమరబోవంచిచ్చి, యలరెడు నలమాపు ♦ లందమైన

గీ॥ కొలఁకులందలి యుదకముల్ ♦ గలఁకలేక
వికచకమలోత్కరంబుల ♦ వెలసి జోతు
లను వెలుంగఁగఁజేయుచు ♦ మునుల మనము
లను దలంపఁగఁజేయుచుం ♦ డెను విరివిగ. 196

క॥ చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ బ, సందుగ పెన్నెలలునించి ♦ సంబరమొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుం దద్దయు నొడికమగు చె ♦ లుపునూపెసిరిన్. 197

ఉ॥ అట్టినుఖాద్యమైన సమ ♦ యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదార నా
గట్టుపయిన్ నికుంజముల ♦ గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీఠి భోగముల ♦ నెక్కిని యక్కుననొందుచుండెఁ దా
నిట్టలమైన బాఠి విభుఁ ♦ డెట్టులనట్టుల నొప్పి నాపెయున్. 198

గీ॥ సతిముఖేందుసుధాపాన ♦ సమ్మదమున, రమణియాననసారథ ♦ గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్చికి ♦ లలితకీల, మునకు శివమదకరి గట్టుఁ ♦ బొందెనతము.

క॥ పలుకులఁ జూపుల మేల్చి, యుద్వల హస్తాలాపములను ♦ నుడురాజధరుం
డలరించుచు ధాతౌయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండుఁ ♦ గేళీరతుడై. 200

—* పా్రి వృ ట్క ల వ ర్ణ న ము *—

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీ దేవితో విహారంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి విభున కిట్లనియె. 201

శా॥ పా్రిణేశా ! కనుగొంటివే యడరుసీ ♦ పా్రివృద్ధతిక మేఘుని
క్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రం ♦ గత్తుంగశృంగాళి (బి)
క్వాణాటోపముతోఁ జెలంగెను మహా ♦ వర్షాంబుధారల్ జగ
త్రాప్తాంబుల్ చెలరేగె బిట్టెనఁగె ని ♦ ధ్వాతవ్రపాతంబులున్. 202

చ॥ రవి గనుపట్టడయ్యె దిన * రాజ విభావరులందు యామిని
ధవుఁ డగుపట్టడయ్యె నిత * దారలుగీరలు లెక్కయేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కసరి * భాసిలుచున్నది గర్జనభ్రముల్
రవములతోడ మీఁదఁబడు * లాగుచరించెడు మారుతాహతిఁ.

203

గీ॥ గాడ్పుతోఁగూడిపెద్దవు * తుంబులెగిరి, పృథ్వీమొనరించుచున్నట్లు * నెగఁడెఁజదల
భీరువుల చిత్తములకు బల్ * భీతిసేయు, చున్నవిట్టులవరయు సం * పన్నతేజ! 204

గీ॥ చాతకవత్త్రులునుశిఖుల్ * జలచములకు, నెదురువోవుచునున్నన * య్యెడరునందుఁ
గరకన్పట్టిచే నవ్వానిఁ * గానుపట్ట, నట్లు సల్పెడు నవ్వలా * హాకములేచి. 205

గీ॥ ఇట్టిసమయంబునారసి * యెంతయేని, పూన్కిగాకములు జకోర * ములును నీడ
ములనుసలుపుకొనుచున్నన్ * ముగవసించె, నీవు దలఁపవడేలోకో * నిలువగీము.

క॥ కనుఁగొను పలురంగులతోఁ, దనరెడు మేఘములతోడఁ * దత్తజ్ఞ! యీ
ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడు తెక్కలు గలట్టి * యుడధియనఁగడున్.

ఉ॥ కావున దేవరా! మనము * గ్రచ్చట యిమ్ములఁ బాసి యెండుదో
లేవిధివైనఁ జేరుదము * హెచ్చుగ నుల్కు జనించె నాకనక
దా విని లోకనాయకుఁడు * దద్దహించి యిటుల్ వదించెఁ గాం
తా! వెఱపొంద నేటికి హి * తంబగు వానమొనర్తుఁజక్కఁగకా.

208

ఉ॥ మేఘము లీనగంబునకు * మేఘులదాటక క్రిందనుండు సభౌ
ఘము లింక రావ్వగిరి * యంఘ్రులయందె వసించు నాసుప
రాఘునివాసమైన కన * కాద్రీని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెదట * నుండఁబ్రియంబొ వచింపు మింపుగకా.

209

వ, అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ॥ సిద్ధాంగనలు నాగ * నీమంతినులు నెల్లు, వదలక నీకు నే * పలుపొనర్తు
రద్రరాజపురంధ్ర * యమ్మేనకయు నిమఁ, బ్రేమించి పూజగా * వించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ * భాసిలుమానన, సరసి మదికిఁగూర్చు * సంబరంబు
పులులెలుగులు సింగ * ములు దపోమహిమల, కొదుగుచునందంద * నోసరిల్లు

గీ॥ దివిజగంగావధూటి బల్ * తేజ మెసఁగఁ, దీరులీరులన్నత్రముల్ * దీర్చుచుండు
బచ్చికలయా స్తరణములిం * పెచ్చఁజేయుఁ, బాయనెత్తు వెకాంత! ప్రా * లేయధరము.

చ॥ ఎడపక యెల్ల కాల మొక * లేవిధిఁ బూచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖిలద్రుమంబులును * నెల్లపు డబ్బకువాలజాలమున్
బొడమఁగఁజేయు దీర్ఘ కలు * మోహనమంజులగానమాధురిన్
దడయక కూర్చుచుండు సత * తమ్ముఁ బికప్రముఖమ్ము లిమ్ముగకా.

211

చ॥ ఇళను హిరణ్యశైలమున ♦ నిందుడు మున్నగునట్టిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ ♦ హర్ష కరోత్తమరాజధానులన్
రకముగనల్పి యందులఁ ది ♦ రంబుగఁ గాపురమున్నవార లా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్ప దయి ♦ తా ! యట కేగుదమా ? ప్రియంబుగఁ, 212

ఉ॥ అందు మహేంద్రుర్రాణి నిను ♦ నాదటఁ గాంచి ప్రియంబునేయుఁ బ
ల్విందులు సేతురెంతయును ♦ వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగ సేవజేయుదు ర ♦ పూర్వవినోదములన్ బొనర్చువా
రిందుముఖ ! వచింపుమిడ ♦ నేగఁగ నెంచివఁ గాంచనాద్రికిన్. 213

వ. అట్లుకాదేని.

అ॥ మనదువెండికొండ ♦ కనఘాత్మ ! చేరఁగఁ, దలఁచెదేనిఁ జెప్ప ♦ దరులు సాను
వులును గాంగకూల ♦ ములును జెల్వగునెందు, నెందు బ్రహ్మపుర్రీ ♦ నందడించు.

అ॥ అనుడుదేవదేవి ♦ యభవ ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు ♦ నుందమనుడు
వేగముగ శివుండు ♦ వెలఁచిని సందిట, నొంది యూర్ధ్వశిఖర ♦ మొందెనపుడు.

క॥ అందు వనంబులుఁ గొలఁకులు, మందసమీరములు సిద్ధ ♦ మహిళామణులున్
గందువఁగూర్చి మనముల, నిందుకలాధరునకును మ ♦ హేశ్వరి కెలమిన్. 216

గీ॥ కేరి విద్యాధరీకోటి ♦ కిన్నరీత, తియును నప్పరశ్రేణి యెం ♦ తేనిమీఱి
వేణువీణామృదంగ ని ♦ కావ్యగతుల, నృత్తముల నల్పుచుండిరి ♦ చిత్తనుఖము.

గీ॥ ఇట్లు సీహారగిరి బర ♦ మేశ్వరుండు, రమణితోఁ బదివేల్పుత్త ♦ రంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానంద ♦ మునఁజెలఁగె, రాతిరియుఁబవలనెడు నే ♦ ర్పాటులేక,

ఉ॥ ఒక్కొక్కనాఁడు పద్మముఁ ♦ నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁజేరి యందు మణి ♦ సానువులక విహరించినచ్చు వే
టొక్కపుడీ యిలాతలము ♦ హాన్నతదివ్యవసీతలంబులక
మక్కువతోఁ జరించుచును ♦ మానినితో మరలుక హిమాచ్రికిన్. 219

వ. ఇట్లు దాక్షాయణి శివులు వైహరికనుఖపారవశ్యంబున నలరుండు నన్యోన్యసంగతి
ననురాగభూజంబు నత్వంతాభివృద్ధిఁ దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల
నెంతేనిఁ దనిసి సంతృప్తయై యొక్కనాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మొక్కి
భక్తితో దోయిలోగ్గి ప్రహ్వభూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె.

—* శివుడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట *—

చ॥ పరమకృపాళు! నీవలన * బాగుగ భోగనుభంబులొంది యం
దరునము నొందితిన్ మరలె * నాత్మ యితోజనుఁ డెట్లు దుఃఖి ని
స్తరణమునెందు జీవులెటు * సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమా
పరమపదంబుఁ గాంతరు శృ * పకా సెలవిమ్ము మహాత్మ! యీతటిన్. 22

క॥ అని లోకోద్ధరణార్థము, వినయమ్మున నాదిశక్తి * విభునడుగఁగఁచీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్టుల, ననియెను చాక్షాయణీ! ప్రి * యంబుగవినమా!

మ॥ పరతత్త్వంబిది దేనినారసినచో * బంధంబులకా బాసి మో
క్షరమకాశెందును జంతు వెప్పుడది వి * జ్ఞానస్వరూపంబితక
బరుఁడుకాదానన కారయన్ దగును స * ర్వంబిద్దిబ్రహ్మంబుగాఁ
బరమార్థైకమనంబునన్ దెలియుమో * బాటన్ సరోజాననా! 228

క॥ అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిగినవాఁడు చూడ * నతుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువోకడు * భాసితెడు నిలన్. 224

చ॥ పొలుపుగ భక్తిముక్తిఫల * భోగములొందఁగఁజేయు భక్తి యి
మ్ముల నది తల్లియై పరఁగుఁ * బుణ్యావతీ! భువి నెల్లవారికిన్
సులభము దాని యార్జనము * చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి దయి * వాఱనిచోఁ గనలేరు జ్ఞానముకా. 225

గీ॥ భక్త్యధీనుఁడనై యేను * బరమసీచ, జనులకేనియుఁ బాపిన్ * జనులకేనిఁ
గ్నైవసంబయి వారి య * గారములను, జేరి తొలుచుచునుందును * మేరమీక్షి.

వ. ఆభక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది నైధి
యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి,
యన భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల
యాఱువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదం
బులతో మఱియు సనేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు
దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నారెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను
బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్వానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱుతు వినమని
యిట్లనియె.

గీ॥ శ్రీవణమును గీర్తనంబును * స్మరణ సేవ
నములునుకా దాస్యమును సర్ప * నయును వంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప * ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొంది త * నర్చుభక్తి.

ప. ఇకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదు నారయుము.

సీ॥ నాదులీలాకథ * లాదట వినుచుహ, ర్మము నొందుటయె శ్రేవ * ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా * హృద్యలీలను దా,ర్శినిపాడుటద్దికి * ర్తనమనఁబడు
సనుజగన్మయనిగా * సమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుట * స్మరణమగును
అహఁబయ్యాదిగ * సహమురేయియవేష్ట, చెన్నొండగొలుచుట * సేవనంబు

గీ॥ హృదయపీయూష రసమది * యుబికి పాఱఁ
బ్రయముఁ జెందుటే దాస్యమన్ * జేరుఁగాంచు
రహియమర పొడశోపచా * రములు దసర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ * నంబు వినుము.

280

క॥ మనువును జపించుచును మది, ననువుగభ్యాసము సలుపుచు * నష్టాంగము లు
ర్పినిఁజేర్చిమొక్కుటే వం, దనమని చెప్పుదురు పరమ * లత్తెజ్జమునుల్.

గీ॥ కడఁగికష్టనుభుచులై * క్కఁగొనకెప్పు, సమ్మికొలుచుట సఖ్యమ * నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువునెంతయుఁబేర్చిమై * దనకుఁగాక, నాకువిడుచుటయాత్పార్ప * ణంబుచెలువ!

ప. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భక్తిముక్తి ప్రదంబులై నా కతి
ప్రియంబులై యలరారుచుండు నిఃకను బిల్వాశ్రయాదికంబులగు నుపాంగంబు
లును బెక్కులుగల వహ్వాని నీవ యారయఁ గలవిట్లు సాంగోపాంగముగు భక్తి
లెఱుంగునీ కెఱింగించితి.

గీ॥ ఇద్ది నై రాగ్యమాత్మక * యిద్దిముక్తి, దాత్రీ సర్వఫలోత్పత్తి * దాయిని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చుబల్ * నీటుమెఱయ, నామదిగఁగంచు పెక్కిల * నలివనదన!

గీ॥ భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ * బరఁగుత్రిపుటి, యందు జ్ఞానవై రాగ్యము * లమరుటరిది
భక్తి నొంచుట సులుఁగు * భక్తియొదవ, సర్వమీడెఱు నాదు న * శ్యతఁబొనర్చు.

ప. మఱియు భక్తి నశ్శుండనై యేను.

శా. పాపాత్ముండగు పక్షి కంటసకు బల్ * భాగ్యంబులర్పించితి
బాపన్ వేపఁగఁజూచి దండధరుని * బ్రాణంబులన్ బాపితి
సాపాటున్ బొవరించితి గరళము * జంకింతయున్ జెందకే
ఱూ పాట్లన్నియు భక్తిని * పలచియే * యింన్నర్థ బింబాలికా !

285

ఉ॥ కావున దేవి! నే మిగులఁ * గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను * కేరెద నెల్లపుడన్న దేవియన్
భావమునందు భక్తియే ఘ * నంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియె ధర్మమర్మము ల * నేకముల్గినఁ జెప్పె నీశుడున్.

286

వ. అహరహం బిల్లు లోకహితార్థినియై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర సంకేతవిషయంబులను వగ్గాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీపురుష ధర్మంబులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వైద్యేలిహాసకృమంబుల సద్ధి సదుత్తరంబు లొంది యానందమొందుచుండ ననుడు సూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

— వ్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట —

చ॥ అతులముసీంద్రులెల్లరు వ్రా॥ యాగనుజేరి మహామఖంబౌకం
డతనువిభూతినల్పుచు మ॥ హామహులందఱు గోరి పిల్వగఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁ॥ గూడిరి సర్వసుపర్వులుక బుభుల్
కృతువది పెద్దకాలము వి॥ రాజులె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటకా. 288

గీ॥ అందు బ్రాహ్మీసమేతుండై॥ యజ్ఞభవుడు
భృగువు భగూడును బూష ము॥ స్నగు గరిష్ఠు
ఱుండిరి మహేశుడును వచ్చి॥ యుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె॥ దర్పమెనఁగ. 289

క॥ వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి॥ యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గనకాసనమిడి, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కికొలుస॥ మేలుగనతఁడున్.

ఆ॥ వారి గారవించి॥ వారిజసంభవుఁ, జేరిమొక్కి గడ్డై॥ జేరి కూరు
చుండి శివునిఁగని యు॥ తండు దన్నుకజేరి, మ్రొక్కులేదటంచు॥ నుక్కుమిగిలి.

క॥ మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని, యనియె భవుండితఁడు మామ॥కాత్మజఁ గొని నా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు॥ నొక్కింతేనికా.

ఆ॥ అశుచి లుప్తకర్ముఁ॥ డభిషిన్న సేతువు, మాని యీతఁడిట్టి॥ వానికే న
సన్మండై నవాని॥ కామ్నా యవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ॥ ట్టి నట్లు. 243

సీ॥ ఘోరంబులగుప్రేత॥ వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు॥ సంతసమున
నిలువాకిలియునని॥ యెంచక నిచ్చలు, కాపురంబుండును॥ గాటియందు
ఉన్నత్తునికాబోలి॥ యొడలెఱుంగక యెత్తు, నగ్నుండైహాసియించు॥ నానఁదక్కి
తానునజనులకుఁ॥ దావిభుండైకడు, కూరిమితోనేలు॥ కొనును వారి

గీ॥ పేరెశివుడని యశివుడై॥ నెలయు నిట్టి
నష్టశౌచున కెఱుంగక॥ నలివసూతి
చోదనకజేసి యెద్దియుఁ॥ జూడకట్టు
సాధ్వియగు కూతునొసఁగితిఁ॥ జదురుదప్పి.

—* దక్షిణు శివుని శపించుట *—

క॥ అనియిట్లువలికి వేగమె, కనుగవయంపగ్గు లొదవఁ † గమఁగొనియభవుక్
బెనుకినుకతోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించె నిట్లు † భూతేశ్వరునిఁ.

క॥ ఇతఁడెకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతీతుల భాగంబులేక † వండురును బహి
వృత్తుడగు సురలకు మునులకు, నతీతుడగు నితనికేటి † కాహవ్యంబుల్.

గీ॥ ధాత మున్నగువారు వ † ల్లనుచు నుడువు, చున్న నిట్టులఁ గొంకక † యుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున † కలిగి నంది, కేతుఁ డిట్లని ప్రతిశాప † మిచ్చెవేగ, 247

—* నందికేశ్వరుఁడు దక్షిణకుఁ బ్రతిశాపం విచ్చుట *—

ఉ॥ ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! విను † మోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరముసేయ నీతరమె? † దుర్మతి! శర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులుపేరి నేమియగుఁ † గావురుమాగ్గిని! బస్తమాల్మివై
తీరెడుగాక వేగ నిడఁ † దీపురమెల్ల నడంగుఁ గావుతన్. 248

చ॥ ఎవనిఁ దలంచినంత నక † లేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నులించినఁ జనుల † కెల్ల నమంగళముల్ దొలంగి మే
లవు; నెననిన్ భజింతు? గమ † లాతుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవు నక † టా శపియించితె! యజ్ఞ బాహ్యుగా.

క॥ అని తన్ను శపించిన నం, దినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ † దీంద్రపుటలుకన్
గొని యిట్టుల మరల సెసిం, చెను ముందుఁ వెనుకఁ గనక † చేవదలిర్చన్.

ఉ॥ మీరలు రుద్రభక్తులయి † మీటి యిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రీరిక వేదబాహ్యులయి † యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారముఁ బాసి బూదిని భృ † శమ్ముగఁబూసి చరింతుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగువ † ధమ్మునఁ జేరకయుందు? గావుతన్. 251

వ. అని దక్షుండు శపించినయంత శృంగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు
మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంచిచ్చె. 252

—* నందికేశ్వరుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం విచ్చుట *—

గీ॥ ఎవరుశివునకువిముఖులై † యేవమనక, యిట్టితుచ్చోక్తులకుముదం † బెనయావారొ
యట్టివారలు వేదత † త్వాధమునకు, బాహ్యులగుదురుగాక యె † వ్పల్లనేని. 253

క॥ మఱియును గామాత్మకులై, దర్శిద్రులయి యాచకులయి † ధర్మచ్యుతులై
వెఱవక యభత్యములఁదిను, దురు శూద్రులయాచకులగు † దురు నగజగముల్.

వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిసి దక్ష శాపంబున కావంత యలుగక నందికే శున కిబ్బవియె.

253

అ॥ తగునె బ్రహ్మకులుల † దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాప † మీగి కిప్పుడుఁ బదులకోసరముగ † బావిదూఁకుట మేలే, తెలియుననడివాఁడ † తెలియలేడు.

వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుహితుండై భృగ్వాదులను దోడ్కొని కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయముం బొసరించి యట్లులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయఁదెంచి సకలామరులను బరమమునుల నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుడు—

—* దక్ష యజ్ఞము *—

అ॥ కదలివచ్చె నటకు † గంజనేత్రుఁ డజండు, దేవనాథుఁడాది † చిక్పతులును వారిగోహినులును † వసుగణంబును ద్వాద, శాస్త్రులును గ్రహంబు † లలరివేగ.

వ. మఱియు నిఁకను విశ్వేదేవతులును మరుత్తులును బిత్తుగణంబు లప్పరోజనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ వతంగ ముఖ్యులును గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద వరాశర గర్గ భార్గవాది పరమముసింధ్రులరుడెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁ డర్హసత్కారంబు లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామలగేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన వారందఱు జ్ఞులందును సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీకాక్షుం డధిస్థాతగను బద్మజుండు ద్రోణివిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పాలులు సాయుధులై రక్షక భటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడిరింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞశాలకా జేరియుండె నన్నియు నిజరూపంబున హవిర్బ్రహ్మణంబునకు సిద్ధంబై యుండె ని ట్లెనుబదియెనిమిదివేలు ఋత్విగణంబులును, సఱువదిసాలుగువేలు ధాతృగణంబులును నట్లే యధ్యర్హహోతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచితకాతుకమంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలకా జేరియుండె నందఱాత్మకార్యవరతంబులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుడనియు నాతనిజేరుట సతియు ననర్హుడనియుఁ బిలువని కతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్కఁదక్కిన నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మదులు, రాజర్షులు, మున్నగువారెల్ల సహారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁజేసి సభ యెంతయు నందడి మిగిలియుండుట నందు కైవాగ్రగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల పొలకువఁ గాంచక యులికిపడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ॥ అంధులుఁ జేరినారిచటిఁ † కయ్యలు నమ్మలు రాకయుండిరా
యిందుకలాభమును శివ † యేలొకొ పిల్వగల్గేదొ వారి నిం
దిందలుచేరియున్న నభ † యెంతయు దేవుడు లేని జాతర
ట్లుందగియుండె నీకిదియు † లోపముగాఁ గనుపట్టదే ? మదిన్ . 260

ఆ॥ ఎవనిచేత శుభము † లేప్రొద్దుఁబాయక, భక్తజనుల నొందుఁ పరమశివుఁడ
తండుచేరకుండఁ † దగుకతంబెద్దియో, నవము పెగ్గఁగలదె ? † శివుడులేక.

అ॥ వినుమమంగళములు † విఘ్నముల్ రాకాను, లేవనిదవులఁజూచి † యవియువేగ
నట్టి పరమశివుని † నభవుని నెడచేసి, తేల ? దక్ష ! యెఱిగి † యెఱిగియున్లు.

వ. ఇప్పటికేనియు

చ॥ పనువు విధాతనేనియును † బద్ధదళాక్షునినేని వేగఁగూఁ
తును బరమేశ్వరున్ నడిగఁ † దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష ! యట్లులే
నను భవదీయ యజ్ఞము జ † నస్తుతమై సిరిబొల్పు సిద్ధినిన్
గొను నికసీవుత్తైశ్శ్రమమును † గొందువు సర్వసుపస్వలందునున్ . 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ॥ ముని ! వినుమా ! కపాలి గడు † భూతగణంబులఁ బ్రేతనర్గమున్
బెనఁగొని యస్థిసంచయము † వేరిమిఁజేకొని కాడులందు నె
త్తును దిరుగాడుచుండు నికఁ † బుత్రియు నాతని చెట్టఁబట్టుటన్
మనమున వీరనర్హులని † మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా. 264

చ॥ అనవిని యెల్లరున్ వినియు † నడ్డముసెప్పక యున్నజూచియు
మ్మునికులచంద్రుఁ డేనమును † బొంది మఖంబిది బన్న మొందు నిం
దునఁ దగువారలెల్ల రును † దుఖముఁజెందుదు నివ్విభుండునున్
ఘనమగు నాపదన్ బొరయుఁ † గాక ! యటంచు శసించి వ్రేల్చిడిన్ . 265

గీ॥ తనదు శిష్యులతోఁగూడఁ † దరలే మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁబాటు † వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత † ముండు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయిరెంతయుఁ † గినుకఁగదిరి. 266

చ॥ చనిన ముసీంద్రులన్ గనియు † సంతసమున్ గొని దక్షుండిల్లు ప
త్నెను మదమయ్యె వీరిటుల † లేచి ప్రయాణముసేయు టిందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శత † బుద్ధు లనిధులు చేర రాడితన్
మునులు ! నువర్వపల్ల భులు ! † పూర్తి యొగర్పుడు నామజన్మమున్ . 267

ప. అనుడునంత భావ్యవర్ణవశంబునఁ గేశపుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మజుండును
బ్రహ్మాండాధిపతియగుటన్ జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యురీ జనంబులును మిన్నకుండి
జన్నంబున కారంభముచేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజతాద్రీయందు సవితా
నంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహేశ్వరి యాకసంబున
విమానంబుతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పులఁగాంచి సఖయగు
విజయంబంది తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె.

— * సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని పెంపడుగుట * —

చ॥ జనకుఁడు మేటిజన్మమును † సత్పాడునంట ! మదంబయ్యేని న
యన్యఘుండునేని నన్ బిలువ † రక్కట ! యక్కతమేమొ యెట్లుతె
నను నటకేగకుండిన మ † నంబు దిరంబగునే ! మదాత్మనా
ధుని కెఱిగించి యాజ్ఞఁగాని † తొందరగా నట కేగఁగావలెన్.

క॥ అనికొని యిట్లు శివుండుం, దిన యాసాసమునఁ జేరి † నిలిచి ప్రణతయౌ
టను ననఘుండుగని సతితో, నన నేటికివచ్చి తిందు † సరవిందముభ !

చ॥ హరుఁడిటు లడ్డగా సతియు † నంజలిచేసి వదించె జీవితే
శ్వర ! విను నాదు తండ్రి యొక † జన్మము సేయుచునుండెనంట ! ని
ర్జరులు మునుల్ ఘనుల్ నిఖిల † చారణసిద్ధపతంగనాగకీ
న్నరు లరుదెందినార లంట ! † నామణ యూరెడు నందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ॥ పిలువఁజాయె నేమి † తలఁచెనో ? నాతండ్రి, మఱచెనొక్కొ ! మనలమాసనమున
నగునె ? మఱచుటెందు † నల్లునిఁగూతును, గతమజేమొవలె † గాదెయరయ,

సీ॥ రహి ననాహూతోద్ధ్వ † రంగచ్చయనునూరి, సూక్తికి మదిలోనఁ † జోటొసంగి
అఱువదేడులుదాటు † సస్త్రాబిస్త్రనుచొప్పు, ముదిమి దక్షుని తెఱం † గెదమరల్చి
పాయక నినుగొల్చు † పడఁతిని భక్తనా, నాకూర్చిఁదీర్ప మ † నంబుఁబూని
ఆడది పుట్టింటి † కాసజెందుననాఁ బ్ర, జలు వల్కునుడి మది † బాలదడవి

గీ॥ పయన మొనరింపు దేవేశ ! † రయము మీఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ † పంబుతోడ
రాదలఁపవేని ననుజంపు † మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద † ములకు మ్రొక్కి. 273

క॥ చని యందుల కేటికి మన,లను బిల్వంగ మానెనో త † లంపెఱిగెద వే
గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్జయిడిపంపు చూతు † నాయుత్సవమున్ 274

క॥ అని సర్వేశ్వరి యపిగిన, విని శివుఁడా దక్షునవన † వృత్తంబెల్లన్
మనమందెఱింగి యనె నీ, జనకుడు నన్ జన్మసేయ † జన్మముఁబూనెన్. 275

ఉ॥ కూశయతండు నావయినఁ ది గోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్మమంచునొక ది వేరిడి న్నావెలివెట్టి నల్పదుర్
హళిగ సందుబోవ మృతి ది కన్నను నెక్కుడు దుఃఖహాఁ జూమీ
యాళిరొ ! మానుమీ పయన ది మాతృహితంబుగ నెంచి యిత్తటిక. 276

క॥ ఇటు లనిననుఁ జనుటకు లం, వటుయై యున్నట్టి తనదు ది పణతిగని మీఁ
దట రానున్న యనర్థము, వటుమతి నెఱిగియును నటకుఁ ది బంపఁగనిచ్చుక 277

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట *—

గీ॥ వృషముపై నెక్కి యలువది ది వేల గణము
గాలువ దేవేరి ! యటకేగు ది గొంకకనుడుఁ
గడుముదం బొంది కై సేసి ది పడిగ నెద్దు
నెక్కిఁ జామరములు ఛత్ర ది మేయఁజెలులు. 278

క॥ ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు ది నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి ది నొంది చనిరొగిన్.

వ. కదలి యంతంత నొదనెడు దుశ్శకునంబులకు మదిన్ గొంతుచు సతీదేవి యతి
త్వరితంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబుఁజెంది యందు దక్షయజ్ఞ ప్రాతారంబుగవను
ముందట వృషంబుడిగ్గి బలంబులనెల్ల నందయునిచి కతివయ పరివారంబుతో
యజ్ఞశాలం దఱియుడు సంత వీరికి యాతృజాతన్లది యాదరంబున నెదుర్కొని
పీశంబు నొసంగుటయు వక్కచెల్లెంచును నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ
దండియగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁగాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండు
టయు వేల్పు లెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత
హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాతృవిభండగు మహాదేవున కందు
హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీశంబుఁ
దాఁకక మహాదేవి రుప్తయై కోధిగ్నిఁ గాల్చువదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి
యిట్లు నియె. 280

మ॥ జనతా ! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీ ది చందంబు జన్మంబొన
ర్చను బూన్కికా దొరకొంటి వీజగము లే ది భద్రాత్ముచే తుద్దిగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నమ్యులవలెన్ ది జూడక వివేకంబె య
ఘనుడిచ్చిటికి రాకయున్నఁ జెడు యా ది గంబిద్ది నేఁజెప్పితిక. 281

క॥ యజ్ఞవిధిగోసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుడు యజ్ఞతనుడు ది యజ్ఞకరుఁడునున్
యజ్ఞేశ్వరుఁడుగు నీశ్వరు, యజ్ఞమునకుఁబిలువకున్న ది యజ్ఞంబగునే ! 282

ఉ॥ ఈ హరి నీ పితామహుని * నీ పురుషాత్ముని నీ ముసీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల * భూతపతి విడనాడితీవు వీ
రా హరుచేతనే వదవు * లంది యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
పూహ నెఱుంగికిప్పిది * నుత్పథ మొందితి వజ్ర శేముషీ !

283

—* సతీదేవి విష్ణాదిదేవతల నుపాలించుట *—

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ॥ చనున హరి ! సరోజభవ ! * శక్తి ! హుతాశనముఖ్యులార ! న
న్దునికులనద్యులార ! శక్తి * భూమణః డబ్బభవాండభాండపా
వనుఁ డతులుండు రానియెడ * వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ * గొంతును జంకును మాని యాత్మలన్.

284

ఈ॥ ఓయి రమేశ ! నిన్ను నిటు * లున్ననమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన * మూఁకసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న * శేషజగత్పముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె ? విస్మృతినిఁ * జెందఁగ నుండమనీవ ! యొప్పునే.

285

చ॥ నలినజ ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ * నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొద * వింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర * నందితుఁజేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁజెల్ల దే యిటుల * దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే ?

286

గీ॥ చెలఁగి నీ దైవదవశిరంబుఁ * జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన * మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే * మచ్చరియము
పంకజోద్భవ ! యిమ్మాడ్కి * బాటఁదొలఁగి.

287

అ॥ అనురనాథ ! యేల * యతిగర్వితుండవై, నిక్కె దడిచిపడకు * నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ * మందించు తెఱుగవే, మరలఁగడుతు వార్తి * బిరబిరనిట.

క॥ అనియెడు కూతును గని పెను, కినుకఁగొని యిట్టులనె నొ * గిఁదఱుండు మా
నిని ! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి * చనునే ? యిటు పిలుపులేని * సవనముఁజేరన్

289

ఉ॥ పొమ్మిఁక నూరకుండు మటుఁ * బోవకయుంకిన నీదు నాథు జ
న్నమ్మువకేను బిల్వ సుగు * జమ్మొకఁడేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము న * తమ్మునరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండు గత్తలుండు * దైవతగోష్ఠికి బాడితిన్ జమీ !

గీ॥ అరయ కిదియెల్ల నా విరూః పాతునకును
నిన్నొసంగితి విధిబట్టి నేర్పుమాలి
అరసి యిక నల్కవిడుము దా యమును గొనుము
నీవునూత్రము దాటాయ నీ ! రయమున.

291

— * సతీదేవి దక్షుని దెగడుట * —

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యంతంబు
గనలి మనంబున నీశ్వరోక్తిండలంచి యం దవిత్వాసం బొనర్చిన తనదు
ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుడు దనకుజేసిన సమయం
బును నారసి వత్సాప్తాపంబుజెంచి మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ॥ ఎట్టుల బోవుదాననిక నీ విభునొద్దకు జక్కువచ్చె న
నైట్టుల నేలు సర్వజగ దీశ్వరు డెందలి వృత్తమడ్ల నే
నైట్టుల నీ దురాత్ములెఱుక గేర్పడఁ జెప్పదు ముప్పమూడె ని
క్కట్టునఁ గూలితిక విభుడు గాదన మానఁగలేకపోయితిన్.

292

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ॥ జనక! శంకరు నిందచేసినయ్యుంబుఁ, గుడుతువెఁక సందియములేదు
మొందుదువు పరమందును నొందఁగలవు, ఘోరమగునారకాగ్ని సంకోచవడక.

గీ॥ లఖలదేహాలకపుడు ప్రియూత్ముడైన, యభవుననుసభికులును బ్రియూప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వుడె లియకయ్యిల్లు. నీవ యెడచేసి తెవ్వారునరర్జిల్లు. 293

చ॥ పరుల గుణంబులక జడులు నల్కుచునుందురొ దొసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులక బడసి పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
ఒరము లింకెప్పు దోసములఁ బ్రాణిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరసున నీ వనార్యునితి భగ్గనియం దఘమెంచినా విటుల్.

293

గీ॥ ఉత్తమజనాంఘ్రిరజమున నూడప్పబడిన
తెలివిగల కుణపాత్రవా దులు జగమున
నుత్తముల నీసుమేదూఱు చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన రాదుగాక.

294

క॥ శివయను నక్కరములు రెం, డవియించును దలంచువారి యభువుంజములక
శివుని బవిత్రీయశస్కుని, శివేతరుడ పీవు దెగడఁ జిత్రంబగునే!

29

ఆ॥ ఎవని పాదపద్మ మేవేళ బ్రహ్మర, సాసవాహు లర్చి డాసి వృన్ది
లింపముల నికామ మొందుమరో తృప్తి యట్టి విశ్వగురున కలిగితివు. 29

ఉ॥ ఈ హరి నీ పితామహుని * నీ పురుషాత్ముని నీ ముసీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల * భూతపతిక విడనాడినీవు నీ
రా హుచేతనే పదవు * లంది యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
పూహనెటుంగకిప్పిది * సుతృధమొందితి వజ్ర శేముషీ !

283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల సుపాలంభించుట *—

ప. ఇట్లుబడిగి నిలింపులక జూచి యిట్లనియె.

చ॥ చనునె హరి ! సరోజభవ ! * శక్ర ! హుతాశనముఖ్యులార ! స
న్మృనికులవద్యులార ! శశి * భూమః డబ్బభవాండభాండపా
ననుఁ డతులుండు రానియెడ * వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు నసించినా రెటుల * గొంతును జంకును మాని యాత్మలక.

284

ఉ॥ ఓయి రమేశ ! నిన్ను నిటు * లున్ననమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన * హూరణసాధనమైన చక్రముక
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న * శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె ? విస్మృతినిఁ * జెందఁగ మందమనీవ ! యొప్పునే.

285

చ॥ నలినజ ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ * నర్చి శ్రుతిప్రకరంబాసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొద * వింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర * ఎందితుఁజేసె దయాభు నాశివుక
దలఁపఁగఁజెల్ల దే యిటుల * దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే ?

286

గీ॥ చెలఁగి నీ ధైర్యదవశిధంబుఁ * జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన * మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే * మచ్చరియము
వంకజోద్ధవ ! యిమ్మాడ్కి * బాటయొలగి.

287

ఆ॥ అమరనాథ ! యేల * యతిగర్వితుండవై, నిక్కె దడిచిపడకు * నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ * మందించు పెఱుంగవే, మరలఁగుడుతు వార్తి * బిరబిరనిట.

క॥ అనియెడు కూతును గని పెను, కినుకకగొని యిట్లులనె నొ * గికదక్షుండు మా
నిని ! నిన్నెవ్వరు విలిచిరి * చనునే ? యిటు పిలుపులేని * సవనముఁజేరక

289

ఉ॥ పౌష్కరిక నూరకుండు మటుఁ * బోషకయుంకిన నీదు నాథు జ
న్నమ్మనకేను బిల్వ సుకు * తమ్మొకఁడేనియు లేదు పేరేభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స * తమ్మొనరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గళ్ళలుండు * దైవతగోష్ఠికై బాఁచితిక జామీ !

గీ॥ అరయ కిదియెల్ల నా విరూః పాక్షునకును
నిన్నొనఁగితి విధిఁబట్టి నేర్పుమాలి
అరసి యింక నల్కవిడుము దా యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయః ః ! రయమున.

291

— * సతీదేవి దక్షినిఁ దెగడుట * —

ప. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యంతంబు
గనలి మనఁబున నీశ్వరోక్తిండలఁచి యం దవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు
ననుచితంబును పరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుఁడు దనకుఁజేసిన సమయం
బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁజెంది మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ॥ ఎట్టులఁ బోవుదాననికఁ నే విభునొద్దకుఁ జిక్కువచ్చె న
నెట్టుల నేలు సర్వజగఁ దీశ్వరుఁ డిందలి నృత్తమడ్ల నే
నెట్టుల నీ దురాత్ములెఱఁ గేర్పడఁ జెన్నయ ముప్పమూఁడె ని
క్కట్టునఁ గూలితిఁ విభుఁడు గాచన మానగ లేకపోయితిన్.

292

ప. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ॥ జనక! శంకరు నిందచేసినయఘంబుఁ, గుడఁతువిక నందియములేదు ఁ గొప్పదుఃఖ
మొందుదువు పరమందును నొందఁగలవు, ఘోరమగునారకాగ్ని సంకోచపడక.

గీ॥ అఖలదేహాలకెప్పుడు వ్రీచియాత్ముడై నయభవునయధికులును వ్రీచియాపియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వుఁడె లియకయిల్లు, నీవ యెడఁచేసి తెవ్వారునేరరిల్లు.

293

చ॥ పరుల గుణంబులఁ బడులు పల్కుచునుందు దొంగగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులఁ బడసి పాటియొనర్పరు దోషబృంహముల్
ఒరము లింకెట్లు దొంగములఁ జాగ్రీగీగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరనున నీ వనార్యమతి భస్మనియం దఘమెంచినా విటుల్.

294

గీ॥ ఉత్తమజనాంఘ్రిరజమున నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల కుణపాత్రవా దులు జగమున
నుత్తముల నీనుమైదూఱు చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన రారుఁగాక.

295

క॥ శివయను నక్కరములు రెం, డవియించును దలఁచువారి యఘపుంజములఁ
శివుని బవిత్రయశస్కుని, శివేతరుడ వీవు దెగడఁ జిత్రంబగునే?

296

ఆ॥ ఎవని పాదపద్మ మేవేళ బ్రహ్మర, సాసవాహు లర్థి డాసి హృన్మి
లింపముల నికామ మొందుదురో తృప్తి యట్టి విశ్వగురున కలిగిలీప్య.

297

చ॥ విను మజముఖ్యులై యలరు శివేలుపులెల్ల ను నొల్కిమిట్టలోఁ
బునకలు బూదినిఁగొనియు శివ భూతగణంబులతోఁ జరించు శి
ర్వుని పదపాంసులేశమును శివ బూని ధరింతురు మాళులందు నీ
వనినయటుల్ దలంప రశి శివాత్మనిఁగాఁగ శివుఁ శివేతరా !

300

ఆ॥ విను ప్రకృత్యమని ని శివ వృత్తమనియుఁ గర్మ, మఖలవేదవితతి శివ సన్యగతి వి
భాగమొందియుండెఁరాగవై రాగ్యుల, క్షణములొప్పుమీఱఁగ గ్రీమము మెఱయ.

ఆ॥ ఒక్కకర్తయందు శివ యుగపదాచారణంబు, కర్మయుగమునకు ని శివ కామవైర
మెట్టికర్మమేనియెనఁగదు బ్రహ్మమం, దెఱుఁగు హృదయమందు శివ నిష్ఠిధంబు.

ఉ॥ ఆయుఁగమాదులొ పదపు శివ లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్దేయము లస్మదీయములు శివ కిల్బిషి ! నీకొనగూడవెట్లు నిన్
దాయును యజ్ఞగేహములఁ దద్విహితోదనత్వపుటై కడున్
బాయక భూమవర్తులగు శివ వారలు మెచ్చు పదంబు లారయక.

303

ఉ॥ ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు శివ ఎవ్వఁడు తత్పరిపాదపాదమున్
గొల్పివినన్ సమానముగఁ శివ గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జిప్తున శిర్వుదూషకుని శివ జిహ్వ నుగోయఁగఁజెల్లుఁ జాలఁడేన్
నెవ్వఁడ జానఁజెల్లు నటు శివ నీల్లనిచో నెడఁబాయఁగాఁదగున్.

ఉ॥ కావుననే త్వదీయమును శివ గళ్యలమై తగు నాదుదేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ శివ బుద్ధుని నిందయొనర్చిసత్తి నీ
యేనపు చెడ్డచుట్టఱిక శివ మింకునుగావుత బ్రాహ్మణబ్రాహ్మిణీ !
తావకమూర్తి జాతతను శివ దాహముఁజేతు నుఖంతు నాపయన్.

305

క॥ సను దాతౌయఁగి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నాదు శివ మనమిఁకనొచ్చుకొ
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, పును గూఠపమునట్టుఁబాసిపొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *

క॥ సురలు మునులీరు వినుడిఁక, యరయక యనుచితపుఁగర్మ శివ మామోదమునన్
బరువుచనుఁజిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఱిఖ శివ మందుదురు పెనన్. 307

ఆ॥ ఇట్లు పల్కికినిసి శివ యీశ్వరి యుత్తరా, భిముఖ మొప్పునట్లు శివ పృథ్విగూరు
చుండి మానమొంది శివ యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసిశివునిదలచి.

క॥ దేవాదిదేవుడగు శివ, దేవునియంకతలమందు శివ దేజరిలునొడల్
గావెలుఁడగు దక్షునిపగ, కీవిధి బాహుగ నెంచి శివ యెంతయు బూన్కిన్.

గీ॥ పాణము వపానమును నొక * పసిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయముం * దుంచి బుద్ధి
తో పచటినుండి కంఠంబు * తోనబొమల
మధ్యమునఁ జేర్చి యంత శాం * భవి రయమున.

308

—* సతీదేవి యోగిచ్చిచే దగ్ధమగుట *—

గీ॥ ఒడలియందు మరుద్వీతి * హోత్రధార, శాముదనరఁజేసిశివపదా* బ్రములుదక్క
నన్య మెద్దియుఁగనకుండె*నపుడుయోగ, వహ్నులుజ్వలించి దహించె*వడిగనొడలు.
క॥ ఆకసమునఁ బుడమివయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది * చూచికడుఁహా
హాకారంబులు సెలఁగఁగ, శోకంబునుజెంది దక్షుఁ * జూచి యని రిటుల్. 311

సీ॥ తివిరియొక్క కలక * తెల్లవాలునెడఁకు!, మురియఁబోకుమనికొం * దఱు నొడివిరి
ఇల్లల్కినంతట * నే పండుగొనాకో, కనఁబోదువని కొంద * జనిరిమీఱి
ముందఱ నున్నది * ముదుసళ్ళపండుగీ, యయ్యతోనందఱ * కనిరికొంద
ఱిది కట్టిపడుపు నీ * వెండేగఁదప్పదు, కూఁలుగోడనియును * గొందఱనిరి

గీ॥ జగములీ సూర్యచంద్ర న * త్తత్రరాసు, లెంతవఱ కిద్దకాంతుల * నేపుమీఱు
నంతవఱ కీపు పుత్రికా * హంతకుండ, వనుచు దుష్కిరినొండె*వనిరి వనరి. 312

క॥ ఆ శివురాణికి వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి * యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుగుడు గని హా, హా కాంకరి! యనుచు దుఖి * మంది రయమునన్.

ఆ॥ పరశు కూల ఖడ్గ * ధరులొచు బిరబిర, దక్షుఁ జదువవచ్చు * తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మారకారథమై దక్షిణా, గ్నిని భృగుండు హవన*మును బొవర్చె.
వ. దానక జేసి

క॥ భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యుల్కుకములఁ * బట్టి యురగకే
యూతునిపాదిపదులతో, బోరి పఱవఁ జేసిరంతఁ * బొంకముమీఱన్. 315

—* ఆకాశవాణి దక్షుని కపించుట *—

వ. అంత నయ్యవసరంబున సభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁజెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ॥ ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను * ముగ్ధునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాటడి యాగమున్ గడలి * తాత్పర్య నంతముఁజేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను ద * ధీచి హితోక్తి వనాదరించితె
రార! యఘంబుపై పఘము * నార్జవఁ జేసితి విట్లు దుర్నతీ!

317

సీ॥ ఏ సతీదేవి బా ♦ లేందుకేర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చ ♦ యంబులేలు
 ఏ సతీదేవి బ్రహ్మాండ్రవందార్క ప్రి, ముఖ నిష్ఠరక్షేణి ♦ హాజుండు
 ఏ సతీదేవి యో ♦ గీంద్ర మనోరాజి, బ్రహ్మవిద్యాకృతి ♦ బరిభవస్లు
 ఏ సతీదేవి భ ♦ క్తేష్టంబు లారసి, భోగ మోక్షంబుల ♦ బూన్కి నొసగు

గీ॥ ఏ సతీదేవి కల్పాంతమీక్ష చేసి, సర్వసంహార మొనరించు ♦ జటులశక్తి
 ఆ సతీదేవి నిత్య క ♦ ల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నడచిసి ♦ తొర దోహి!

గీ॥ దీని ఫలమంత యిప్రుడె సంధియములేక, కుడుతు విక సి నభాస్మగ ♦ కోటితోడ
 నీదు మస్తంబు దెగిపడునెలమీద, సవనమిది భంగమున జెందు ♦ సత్వరముగ.

వ. మఱియును.

క॥ నిను జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్ములకు శాస్తి ♦ యగు మెండుగ పె
 న్కను ముందుగనక పీఠి, యనువున విందులను మెక్కి ♦ రహసంబు మెయిన్.

వ. అని యిట్లు వచించి యూరకుండుడు

ఉ॥ అంత సురలో మునులో మనము ♦ లందు విషాదమునున్ భయంబున
 త్యంతము నొంది ముందట మ ♦ హాపద జాయుచునున్న యల్లుగా
 నెంతయు నిశ్చయించి వన ♦ జేక్షణు సన్నిధి జేరి చేప! క
 ల్పాంతమువోలె దోచెడు ద ♦ యామతిఁ బోగడంగడంగు మిందటా. 321

క॥ అని యరించిరి దక్షుం, దును జక్రాయుధున కెఱిగి ♦ సుతింజేసి యసగ
 వనజాక్ష! నీదు సాయము, ననె జన్మము నేయగడగి ♦ నాండ మనువుమీ.

వ. అని యభ్యర్థించె నంతమీద.

మత్తకోకిల, పాణిసట్టి గణంబులెల్లఁ గ ♦ పర్దింజేరగఁజోయి యా
 ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె ♦ కోవిదోత్తముఁడైన య
 న్నారదర్షియు శర్వుజేరి ప్రి ♦ కామముల్ పొనరించి యా
 తీరునంతయుఁ బూసగుచ్చిన ♦ తీరుఁడెల్పెను హోజుచుక. 322

— * శ్రీ వీరభద్ర జననము * —

చ॥ విని పరమాగ్రహంబుగొని ♦ విశ్వగురుండు కఠోరఘోరగ
 ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ ♦ జక్కఁ దెగన్దొని పర్వతాగ్రమే
 దినిపయిఁ గొట్టివంతనె యు ♦ దీర్ఘతరపృథుమాభ్రఘోషముల్
 దనర ధగధగచ్ఛవులు ♦ దార్కొని వెల్లొనరింప నెల్లెడక. 323

మ॥ ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ ♦ వ్యాపింప దివ్యాయుధో
 జ్జ్వలముల్ హస్తహస్తముల్ వెలయ దీ ♦ వ్యధిక్రమించత్కళా
 లలితాకారుడు వీరభద్రుడు మహా ♦ లాసంబునక బుట్టె న
 క్కేలనక భొల్పెను భద్రకాళి యటులే ♦ క్కేరింప వైమానికుల్. 324

- క॥ వాగలతోడ నె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి † భూతవిశతులుక
 ఘోరజ్వరములు తనువుల, తో రాజిల్లుచును దోడు † తోడ రయమునకా.
- అ॥ పొడమి యిట్లు వీర † మూర్ఛన్యఁ డిశ్వరుఁ, జేరి సాగిమొక్కి † రసువంచి
 ఏమి సేయవలయు † నెఱిగింపు మిఁక నాకు, సకలభువననికర † చక్రవర్తి !
- సీ॥ ఇంకఁగఁజేతునా? † యీ సప్త సాగర, సలిలంబు లన్నియు † జలధితాణ !
 పిండియొనర్తునా? † పేర్చి నీకులపర్య, తముల మొత్త మ్ముల † ధర్మనిరత !
 ముక్కలు చేతునా? † దిక్కరీంబుల, యక్కుంభతలముల † ననఘచరిత !
 కనవొనరింతునా? † కమలబాండములెల్లఁ, గదిసి చేపట్టి గం † గాదటాల !
- గీ॥ చిదిమివైతునె? భాస్కర † శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరా † క్షున నిలిప
 సిద్ధమునిచారణోరగ † శ్రేణిఁబట్టి, హింస యొనరింతునా? బట్టి † భాంస మెఱయ.
- గీ॥ నీ కరుణ నన్ను మించిన † లోకశూరుఁ, డెందులేడిది నిక్కువం † చిందుభూష!
 ఎద్ది నెప్పిన నొనరింతు † నిపుడ వేగ, నెలవొనఁగి వంపుమా దృఢిఁ † జేసి జనక !
- ఇ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

- క॥ సవనముతో దక్షుఁ జదువు, మవిసీతుని నీవు మామ † కాంశవృథవుం
 డవు నీచేఁ దెగుదురికన్, దివిజులు మునిజులును నేని † దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 880
- క॥ అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాగిలిమొక్కి నెలవుఁ † గొని కాలితో
 ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతపృతితోడఁ † గదలె రయమునకా. 881

—* శివుని నెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట *—

ప. అంత నప్పీరుం డయతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్యందనంబుపై నెక్కి సింహ
 శార్దూల గజ తురంగబలీనర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూడుకోట్లు
 రుద్రగణంబులతో వెడలుదు భేరీనాదంబులు శంఖనిస్సనంబులు పటహఝల్లరీ
 కాహళివృందగఘంటావేణపీణాడమరుఘటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిషద
 బృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇఁక గణపాలురగు శంకుకర్ణుండును,
 అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాంగువృండును, సుమంతకుండును, కాక
 పాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుసింగుండును, పూర్ణ
 భద్రుండును, జతుర్వక్త్రుండును, విరూపాక్షుండును, సంవర్తకుండును, లకులీశుం
 డును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుండును, గపా
 లీశుండును, సందారకుండును, కుండవిష్టంభకులును, సన్నాదుండు, పిప్పిలుండును,
 జంద్రితాపనుడు, మహావేశుండును, కాలకాలకమహాకాలురును, అగ్నికృత్తును,
 అగ్నిముఖుండును, అదిత్యమూర్ధుండును, వికృతుండును, విశాఖుండును, సర్గాంక

కుడును, బ్రాలూవేశుడును, బర్హతసుండును, క్షేత్రపాలకుండగు భైరవుండును, నుకేతీవల్లభుండగు నందీశుండును, సర్వసేనానియగు జండిశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటిప్రమథభూత వీరస్థైర్యంబులతో ననుగమించిరి. ఇక భద్రకాళియు, విభుని పిఱుంద సింగంబెక్కి సాయుధమై సాయుధులగు మహాకాళీ, గార్తీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దిని, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహనామక పవదుర్గలతో శాకినీ, ధాకినీ, కుశ్మాండి, వర్పటీ, చటికాజ్వర, బలంబులతో జతుష్వప్తియోగినీచక్రంబుతో, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతో ననుగమించెనంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిష్టైః గల్పప్రసూనవర్షంబును సుగంధపవనానప్రచారం బమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖిలంబందలి దక్షాధ్వరశాలయందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కులుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ॥ భానుమండలముపైఁ బరివేశములు చుట్టె, తారాగణంబులెం తయునుడుల్లె కడఁగి వెన్వెంట ను ల్కావృష్టిచెలరేగె, శోణితవృష్టులె ల్కొటనుమీఠె గొప్ప సర్పంబులు ల్గూలి హాయుచునుండె, వృశ్చికవర్షముల్ విస్తరిల్లె ఖరవాతముల్ మెండు ల్గా నేదివీచె భ, వశవృశ్చికంబులు ల్పొలిచెఁబుడమి

గీ॥ దక్షువామూక్షియును వామ ల్పక్షములును
బెక్కుతడవలదిరె మఱి ల్యుక్కు మిగిలి
గృధ్రములు దక్షుతల ముట్టి కెరలుచుండె
శలభములు నిండె సద్ధ్వర ల్కాలనెందు.

188

వ. అంత.

చ॥ తనరె బరాగ ముత్తరప ల్భమ్మననుండి యఖండభంగి నిం
గిని బుడమిక్ నిరంతరము ల్గీల్కొని జీకటిఁ బర్వజేయుచుక్
వినఁబడె వీరహుంకృతుల ల్విస్ఫుటభైరవరావధోరణుల్
మునులు సదస్యులున్ విని గు ల్ముగ్ధుని కంపితచిత్తులై రటన్.

334

—* ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ॥ కూతును గోలుబోయెఁ బయి ల్గూలఁగ వచ్చె వివత్తు మోఱకుం
డితఁడు కాలకాలుని మ ల్హేశ్వరుఁ జల్కనఁజేసి జన్నమున్
నీతిదొరంగి యిట్లు లతి ల్నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కుడొ
పాతకమిద్ది విన్నకఱు ల్ఫాయుసె డాయునుగాక దోడుతోన్.

336

గీ॥ ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత † నేగుడెంచి, రకట వికటాట్టపానంబు † లత్తుదగ్గ
భీషణధ్వాసములు మీఱఁ బృథులవీర, భూతవర్షలు దళములు † ముట్టికొనఁగ.

చ॥ పొడఁగని వేల్పులుక మునులు † పొంకము దప్పి కడుక భయంబునక
వడఁకుచు నల్లడ ల్లనుచు † వాయిడి కూయుచుఁ దత్త రిల్లుచుక
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును † వచ్చుచుఁ జచ్చితిమంచ నొచ్చుచుక
వడుచును లేచుచుక విగుల † బాలిశులై విలసింది రెంతయుక. 838

వ. అయ్యనసరంబున

గీ॥ దర్పమంతయుఁ గోల్పోయి † దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును † దోయజాతుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు † శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భా † వింది మదిని. 839

ఉ॥ తానును జంకునొంది యల † దక్షునితో ననె యాజి! నీవు దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్రు నన † మాను మహామహు నిందఁజేసి యీ
కానని జన్న మొందితివి † కల్పవముక వడిఁ గట్టికొంటి వి
ష్ణును గడంగినక విడువ † దీవినిపాతము సర్వభంగులక. 840

కా. నేనుక ధాతయు నీతిమాలి యిటులక † నీయాగముకజేరి యెం
తేసిక భంగముఁ జెందనుంటి మది య † శ్లేయా నీకక దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దఱిసెక † మాద్యద్భుటశ్రేణితోఁ
దానై దుమ్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులక † దప్పింతు నీభంగముల్. 841

—* ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ॥ అంతలోననె యజ్ఞశా † లాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీర † జనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముడు నై † రృతుఁడు వరుణ
గంధవాహు తెదుర్కొని † కడఁగెరాజి. 842

క॥ చండిశుం డశని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుండు † గోకిలుఁడు నమో
ఘండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాఁకి † దర్పంచెనఁగక. 843

క॥ వారువముల సరదంబుల, సారెకు మద్దించి వారి † చటులాయుధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, హరుక బొనరించి మెయులఁ † జొనిపిరి శరముల్.

మ॥ మఱియున్ బైఁబడి చంపఁగాఁ దలచి య † మ్మాహేశ్వరగ్రామముల్
దఱియక వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ వ † ద్దంభోళిభృమృఖ్యులం
దఱు భీతిఁగొని పాతీరవు మునులుక † దామోదరుక జేర న
క్కటివేల్పుహవమొందఁగాఁ దలచి చ † క్కక నిర్వు జక్రంబుతోన్. 844

ఉ॥ శంభునుతుండు చూచి మధు † శాసన! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్పఁడగు † కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే!
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను † సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరీంద్రసంఘముల † సుకృగఁజేయవె పెక్కుమార్లెల్ల. 346

ఉ॥ ఎక్కడనుండి చక్రము ర † మేశ్వర! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దావరిలె † నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిక
జక్కఁగనిల్చు నీదయిన † శక్తినిఁ జూచెద సంతయుఁ గడున్
బెక్కులు వాకులేల యింక † వీరకందోడంగు మణింగు బింకముల్. 347

గీ॥ కనవె? దాక్షిణ్యఃపార † మనఘమూర్తి!
వినవె? మునివర్యుడగు దధీ † చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా † గమును జెంద
గిట్టచే! నీకు శివునకే † శ్రేవసేని. 348

మ॥ అనినఁ దానవవైరి యంత విని దా † నాటోపముఁజెంద కి
ట్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విను నా † యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వునడక ద్వేషినిగాను భక్తుడనె నే † ర్పుకదక్కి యిట్టి మఖం
బును జేరక జనుదెంచుటె యథుముగా † బాలెచ్చ విధిపేరణక. 349

ఉ॥ ఈతఁడు నాకు భక్తుడయి † హెచ్చుగ వేడుటఁ జేసి యీశనం
బీ తెఱఁగొందియుంటిని మ † హేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగలే
దీరని కిచ్చ బాసట వ † హింపక యుండిన నాడికొందుదుక
జేరము తీరుఁ దెల్పితిని † చేయుము జేవయెసంగఁగా ననిక. 350

గీ॥ అవలఁగానున్నదగు విజ † యంబునీక, యగును సందియమేమిలే † దయిననన్నుఁ
గడచి దక్షునిఁజేరు ని † క్కుచ్చియిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు † దారసిలునె.

— * విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము * —

చ॥ అనుటయు వీరభద్రుఁడు పి † యంబెదఁజెందియు నట్లే యానుగా
కని దనుజాంతకుఁ గదసి † యక్కజమొందఁగఁ బెక్కుక్తి దువుల్
తనువునఁ గుచ్చి యున్నతన † దం బొనరించె రయంబుమీఱ వ
వ్వనజవిలోచనుండు శర † వర్షము వీరునిపైఁ దవర్పుచుక. 352

గీ॥ పాంచజన్యంబు నూడిన † పాణినట్టి వాసవుడు మున్నుగాఁగల † వారు మరలి
వీరబలములతోఁజూర † వెడలి రంత, వీరభద్రుఁడు చండిశ † భైరవులును. 353

గీ॥ వీరవర్ణుల గణపాల † ధీరవరుల, యోగినీచక్రముమగూడి † రేఁగి సురల
నెల్లఁబసిపట్టి నుద్దించు † తెఱిఁగియురగ, శయమఁడవ్వారిపై నుద † ర్శనము సేసె.

చ॥ అది గని యొక్క వీరుడు ర + యంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
పుదనునఁ దోయజేక్షుఁడు + పర్వునవచ్చి గణేంద్రు వక్త్రమున్
నదలించి చక్రమఃకాగోని జ + వంబున నాత్మరథంబుఁజేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును + నాసల బాసిరి సంగరమ్ముపై.

855

ఉ॥ అంత మహాత్ముడైన హరి + యచ్చెరువై తగు యోగవిద్యచే
సంతములేని విష్ణుల మ + హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వింతగ సంతరింపఁ గని + వీరుడు రుద్రమయంబు నస్త్రిముఖ
బొంతనచేసి కాల్చె నల + భూరిసుదర్శనపాణు లందఱన్.

856

క॥ ఆతరువాయి నెన్నునిఁ, కేతి త్రికూలంబుతోడఁ + జేవఁబొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి వడిన్, భూతలమునఁ బడియె సురలు + మునులున్

[బాగలన్. 857 *

అ॥ కొంతవడికి లేచి + క్రోధరక్తేక్షుఁడ, డగుచు గూఢపాచ్చి + యానుఁడార్చి
వీరభద్రుడైన + విసరిచేయఁగఁ జక్ర, మీక్షసేయఁగని మ + హేశనుతుఁడు.

* శివపురాణే సతి ఖండే సప్త త్రింశ చధ్యాయే—శ్లో॥ అథ విష్ణుర్బహుశేఖాః । చక్రముద్యమ్య
మాచ్ఛితః...యయుధే భగవాన్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సనుభవమ్యథం । నుహారం
లోమహర్షణం । నుహావీరాధిపత్యోస్తు । నానాస్త్ర భరయోర్ముఖే ॥ విష్ణుర్భౌగ బలాత్కస్య ।
జేహాజేవ సుదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జ్ఞైరే ॥ తేచాపియుయుధ
స్తేన । వీరభద్రేణ భాషతా । విష్ణువత్సలవతోహి । నానాయుధ భరాగణాః ॥ తాన్ సర్వాసపి
వీహాసా । నారాయణ సమప్రభావః । భస్మే చకార కూలేన । జ్ఞాత్వాసస్పృహ్య । శివం ప్రభుం ॥
తతశ్చోర్వరితం విష్ణుం । లీలయైవరణాజరే । జహూన వీరభద్రోహి । త్రికూలేన మహాబలీ ॥ తేన
ఘోరేన సహసా । విహరః పురుషోత్తమః । సపాతచతథాభూతా । విసంఖ్యో భూస్సుఖే హరిః ॥
క్రోశరక్తేక్షుః శ్రీమాతా । తతః శత్రూయ సహిభుః । బ్రహ్మచక్రం చక్రముద్యమ్య । అతిత్వో
పురుషార్షభః ॥ తస్యచక్రం మహారాద్రం । కాలాదివ్య సమప్రభం ॥ వ్యవ్రం భయ దదీనాత్మాన ।
వీరభద్ర శ్చివాత్మజః ॥ మునే శంఖోః పృథ్వివాత్మ । మాయేశ్వర్య మహాపృథోః । నచచాల
హరేశ్వరం । కరస్తం స్తంభితం ద్రువం ॥ అథ విష్ణు స్తజేశేన । వీరభద్రేణ భాషతా । అతిత్వో
స్తంభితస్తేన । శృంగవా నిచవిశ్వలః ॥ రతోవిష్ణు స్తంభితోహి । వీరభద్రేణ నారద । యజ్ఞోప
మంత్రాః పశాత్ । స్తంభ నిర్ముక్తిమాయయా ॥ శాస్త్రం జగ్రాహసప్రభః । స్వభనుస్సకరం
మునే । త్రిభిశ్చ భర్షితో బాహైః । తేన శాస్త్రం భువ్వరేః ॥ వీరభద్రేణ తత్రైవ । ప్రిధాధూతో
తత్ క్షణాన్మునే । అథ విష్ణు ర్మయావాజ్ఞాత్ । బోధితస్తం మహాగణం ॥ అనన్యవర్చసం
జ్ఞాత్వా । అంతర్ధాతుం మహోదధే । విష్ణే మయిగలేవైవ । దేవాశ్చ మనిభిస్సహ । వినిర్జితా
గజైస్సర్వే । ఏతే యజ్ఞోప బీవినః ॥

చ॥ శివుని దలంచి చక్రమును * శ్రీపుభుజంబును స్తంభముందున
 ట్లవిహితేజః డా భుజగ * హరికమానుఁ డొనర్చనపు కే
 శవుడును మంత్రవేదులగు * సన్మునివర్యుల వంత్రశక్తి బా
 హువును గదల్చె జక్రము స * ముద్ధతిఁ జెందకయండె స్తబ్ధమై. 359

వ. అంత నద్దానిగాంచి యచ్చుతుండు

గీ॥ తివిరి సకరంబు శార్ఙ్గంబుఁ * ద్రిప్పి వీర
 భద్రుపై వేయ నాతండు * వడిఁ ద్రిశూల
 ధారఁ దుత్తినియలు చేసె * దాని నంత
 దపులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ * దఱిసి యనియె. 360

క॥ కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లభి * యెసఁగదు వీరల్
 గానని తెఱఁగున వీంట్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ * బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబు తీరనుష్ఠింప నెంచి సమరావనికా దొలంగి
 నూత్నరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందె బద్మజం డట్టులె యొసర్చె
 నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతితో నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుండు యజ్ఞ శిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *

గీ॥ యజ్ఞమును భీతినొంది మృ * గాకృతిన్ వ, హించి యాకసమునఁబరుఁ * గెల్తులరసి
 వాడినారసమున శిరః * పాతమొనరఁ, జేసె శ్రీవీరభద్రుండు * వాసిమెఱయ.

క॥ మునియగు నంగిరసుఁ గృతా, శ్వుని ధర్ము నరిప్త నేమి * నువిదితు దత్త
 ఘనుఁడగు కశ్యపుని బదం, బున శిరములు మెట్టి కడిమి * వాలుపెడలించెన్.

గీ॥ మఱియుఁ గొందఱు మునులను * మట్టగించి
 రికను స్వాహాదులొవేల్పు * టిగురుఁబొండ్లు
 బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద * తెగించి నగిరి
 వఱచు సురలను గొందఱు * పట్టుకొనిరి. 365

క॥ కొందఱు పొగ్గింశంబును, కొందఱు వత్సభవనముఁ * గొదగొనికడిమిన్
 గొందఱు నదస్యశాలను, గొందఱు నాగ్నిధృతాలఁ * గూల్చివేగన్. 366

ఉ॥ కొందఱు కుండమేఖలలఁ * గూల్చిరి కొందఱు యజ్ఞ పాత్రలన్
 జందఱ వందఱొనటులు * చేసిరి కొందఱు వహ్నిలాంబిం
 కం దుద్దిసైన కొందఱు వ * గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
 పొందుచుఁ జేసి రిట్లు లెదు * రొక్కఁడులేకయె మించుపూన్తిమై. 367

వ. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జంఘీయండును యజ
 మాన భృగు భగవూషలన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచే. గంశంబులనుమెట్టి.

—* భృగ్వాదిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుడు దక్షునిఁ జంపుట *—

సీ॥ భృగునిమీనుల నూడఁజెడికె మణిమంతుఁ, డెవఁడు సభామీను * లెత్తిత్రుళ్ళె
భగుని కన్గవ నందిపట్టి కోసె శిష్యులు, మఱునెవ్వఁడు కంటఁ * దానలర్చె
పూషుపండ్లను డుల్చెఁ బూన్చి చంపిశ్వరుఁ, డెవఁ డీసఁ దిట్టుట * కెగసి నవ్వె
దక్షునిశిర మసిఁధార వీరప్రభూ, డంతమొందించెను * నంత దాని

గీ॥ శస్త్రములఁ ద్రొంపలేక వి * స్మయముఁ జెంది
సంజ్ఞ విన యోగలలిమి మ * స్తమును ద్రొంది
దక్షిణాగ్నిని వేసి ద * గ్ధంబానర్చె
ప్రమథవీరులు సాధువా * దములొనర్చు.

869

ఆ॥ పుష్పవృష్టి గురిసెఁ * బురహరు తనయుపై, వీరవిరతిపైన * పెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు వ్ర * కస్తిమీఱఁగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి * కర్వుఁడేర.

ఇ॥ సులభసంప్రాప్త విజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁజేరి మొక్కి
విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోపంబుఁజెంది వీరభద్రున్ గారవించి
గణాధ్యక్షు నొనర్చె నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నులై ఛిన్నభిన్నాంగులైన
ఋత్విక్కురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కటివారందఁ జూచినిదోడ్కొని వైకుంఠ
పురంబునకరిగి యురగశయను దరిసింది మొక్కి యవ్వధంబెల్లఁ దెలిపి
యనుగ్రహించి దేవమునిరక్షణం బొనర్చుమని వేడుడు బుండరీకలోచనుం
డిట్టనియె.

871

క॥ తేజోమయుడగు పురుషుని, పై జనుఁ డవరాధియగుచు * బ్రదుకున యెందున్
యోజింపఁదగదె యిట్లుల, నే జడుఁడేనియును గడిఁది * యింగితమెనఁగన్.

మ॥ మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుఁ * మాన్యున్ వెలింజేసి ద
క్షుని యాగంబునఁ జూఱగొంటిమి హవి * స్తోమంబు లిట్లైన నా
ఘనునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ * త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం
బున సంఘ్రుల్లొని “శ్రుమ్యతా” మని కడున్ * బొల్పొప్పువేడన్ దగున్. 873

క॥ ఎవఁడలిగినఁ జెడు జగమా, శివుని సతీవిధులు వేగఁ * జేరి తమింపక
స్తవములొనరించి తద్దయ, సవనము రక్షింపవలయు * సముచితమిదియా.

ఉ॥ ఈమును లీనురల్ నలువ * యీవును వేమను బాకళాసనుం
డే మహనీయు వీర్యబల * మిట్టిది తత్త్వమిచ్చట్టి దంచు నుం
తేమి యెఱుంగఁజాలము మ * హేశ్వరుడట్టిడు వేఱుత్రోవతో
ఫేమెయి మెచ్చు నవ్వెరవు * నవ్వడు సేయు స్వతంత్రుడైనటుల్.

875

—* విష్ణుదినురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

- గీ॥ అనియిటులు చెప్పివై కుంకుఁడఖిలసురల, మునులఁగొని నల్వతోవేగఁబురహ రేష్ట
వాసమై పోల్చునట్టి కై * లాసకైల, రాజమునకేగి భయభక్తు * లోజమెఱయ.
గీ॥ జన్మయోగతపోమంత్ర * నమ్యగోష్ఠ, ధులను సిద్ధులగుకావారి * కలవియై స
రులకుఁబోరాక దివ్యాప్న * రోజనముల, సకలగంధర్వ వితరుల * సంగతమయి.

—* కైలాసగిరి వర్ణనము *—

- క॥ నానాధాతువిచిత్రత, నానామణిమయశిరోఘ * సంబయి యింటై
నానామృగతతియత్తమై, నానాపాదపలతాభి * వందిత మగుచుకా. 378
- సీ॥ ఇష్టఫలములీగి * కెందు ద్విజాలబిల్పు, గల్పదుర్మమములు కా * భాకరముల
కిన్నరయువతులు * కేరిగానంబుసే, యుదురెందుఁ దివుర * జయోరుగాధ
సందడించెడు సతీ * స్నానపుణ్యతరోద, యై నంద యెచ్చోట * నద్యుతగతిఁ
గవ్రంపుటనఁటుల * కంచెలతో నెందు, నళినీపులినము లా * పందమొనఁగు
- గీ॥ ఘనమయూరంబు లెందుఁ గే * కల నిగుడ్చు
మూర్ఖసలొనర్చు మత్తాళి * పుంజమెందు
దనరు సెలయేఱు లెచట వా * దముల మించు
నేను లెచ్చోట గిరియాన * మెలమిఁజూపు. 379
- వ. అట్టి శ్రీ కైలాసపర్వతంబునందు.
- సీ॥ ఎలమాపులును నిమ్మ * లీత చిట్టితలు, పారిజాతములు మం * దారతరులు
పొన్నలునుక నుర * పొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంవఁగుల్ * గాంచనములు
రేఁగులునుక గంగ * రేఁగులునుక గొండ, గోఁగులుఁ బనసలు * గొడిసెగములు
దబ్బలునుక నార * దబ్బలున్ నారిక, డములు కజ్జారముల్ * క్రముకములును
- గీ॥ వెలగలిప్పలుసిరికలు * పేవతరులు, మేడినేరేడుమద్దిమా * రేడుగములు
తాటిమాఁకులుచీకటి * తరులుమట్టి, మాఁకులును రావ్విమానులుజోక మెఱయ.
- గీ॥ తియ్యమామిడి రసదాడి * తేనెయరఁటి, తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ * తేగలు మఱియ
రంజ నారింజగములు హే * రాశమైన, వెదురుకోవలును బలాశ * వృక్షరాజి. 381
- గీ॥ పుష్పితాశోకములు మల్ల * పొదలు జాది, తోఁపులును బండిగురివింద * తోఁపు లేపు
మిఱు బంగారుతామర * లేల్చిరంగు, రంగులొప్పెడు కలువలు * గల సరసులు.
- క॥ ఏలకిరీఁగలు తాంబూ * లీలతలు లవంగలతలు * లేఁబోకలునున్
మేలిమిజాతుల్లు పలు త, కో * లకముల వరుసలెంతో * తోసంబిడెడుకా. 383

క॥ వలుగకముల బ్రాక్షల పం, దిళు లెంతయు వింతఁగొలుపు † తీయనఁచగు పం
దులగుత్తులఁ దనియుచు రా, చిలుకలు విందొంది పాడ † శివమంత్రము.

సీ॥ ఇభములు సింహశః † రభముల్ పులుల్ గదు, పులు నొక్క యెడనేస్త † మునవసించు
అడవియేనుల యొరికిడినొప్పు హరిచంద, నముల గాడ్చులించు † నమరులమది
రక్తకంఠభుగస్యశరముల మేళముఁజెందు, మట్టుడమండలీ † స్వరసరాలు
కలహంస కులపతుల్ † కడఁగిచెప్పను శత, దుద్రోయ పాఠముల్ † సుచ్యముగను

గీ॥ పచ్చలే మెట్లుగఁదనర్చు † పద్మసరను, లింపు మెయిఁ బుణ్యకాంతలకిచ్చుముడము
పొంకమగు వెండిబంగరు † పుష్పకములు, మేలిరతనాల గడ్డెల్ † మేలుమీఱ. 885

ఉ॥ శ్రోత్రులు కొండమ్మచ్చులును † శ్రోడములు బులులున్ సివంగులున్
వాతమ్మగంబు లెల్లులును † బస్తము లాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభముల్ హరిణంబులు పాడిగేడెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులు † బంకపు నాభిమ్మగంబు లొప్పెడున్. 886

సీ॥ రుచుల “విశ్వాధిరో † సుద్రోమహ్నీ”య, నుచుఁ బాడుకలహంసశనిచయములును
రూఢి “సర్వోష్ఠ్యాషః † రుద్ర”యంచొగిగాన, మొనరించుధార్త రాఘ్నినవహములు
ఎలమి “సిశావాస్య † మివ” మనిబోధించు, రాజహంస మనీషి † రాజచయము
లలి “శివ ఏవకే † వల” యనుమనువును, జపించు మల్లికా † క్షీనముగాయ

గీ॥ ములును గుండలిశక్తియ † మృలక లరసి, యాసహసారచక్రంబు † నధిగమించి
అక్షరంబైన పరమశి † వార్చినొంది, యలరు చక్రాంగసంఘంబు † లమరియుండె.

వ. తత్ర దేశమధ్యంబందు.

గీ॥ యోజనశతంబుపొడవు పా † దోనముగను, విరివి దైవాఽశాఖల † కలసి కొండ
నెల్లఁదఱుగని నీడ శోభిల్లఁదగి ము, ముత్యశరణం బయినపటభూజచందు 888

సీ॥ అలుకనుబాసిన † యంతకుఁ బోలి ను, భాసీనుఁడైయున్న † యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు † ససకాది సిద్ధుల, చే నేవలము జెంది † చెలఁగువాని
జక్కులకును నల † రక్కసులకు దొర, యా కుబేరుని పూజ † లందువాని
విద్యారవోయోగ † విభుఁడై తదీయాధ్వ, మొంది విరాజిల్లు † చున్నవాని

గీ॥ తపసులకు నిష్ఠమగు జటాపండ్ భస్మ, చర్మముల నెలరేతను † సాంధ్యగగన
కుచినలరు గాత్ర మెలమిఁ దా † లించినవాని, విశ్వమంగళములను న † ర్పించువాని.

—* విష్ణుదులు శివుని దరిపించి ధ్యానంబొనర్చుట *—

సీ॥ దర్శమయంబయి † తపరిన బ్రుసియందు, నువవిష్ణుఁడై సిరి † నున్నవాని
సజ్జనుల్నివఁగ శాశ్వతపు బ్రహ్మంబు నా, రదునకుఁ జెప్పఁచు † బొదలువాని

కుడితోడఁజేరిచి ♦ యెడమకాలిని నెక్కు, మోకాలిపయిఁ జేయిన్ ♦ బూనువాని
రాగింపఁ దర్కము ♦ దృనుజెంచి యొకచేత, నొకచేత జపమాల ♦ నొందువాని

గీ॥ బ్రహ్మనిర్వాణా మఖమున ♦ బరఁగువాని, యోగవట్టంబుఁ గట్టి చె ♦ న్నొందువాని
మునులకెల్ల రకాద్యుడై ♦ పోలుచువానిఁ, బరమశివు నచ్యుతాదుతాఁసురలుగనిరి.

గీ॥ నంది సెలవొంది డగ్గఱి ♦ వందనము లో, నన్ని శిరసున నంజలుల్ ♦ చేర్చి నిలిచి
రథపుఁ డరవిందనయనునకజనకును బ్ర, ణతలొనర్చి యొసఁగెనాన ♦ నములవంత.

వ. నారాయణుం డిట్లునియె.

గీ॥ ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశు ♦ నీ జగతికి, యోని బీజములై యొప్పు ♦ మన్న శక్తి
శివులకును గారణంబు ♦ చెన్నుమీఱు, నా నిరంతర బ్రహ్మంబ ♦ నయ్యనీవు.

గీ॥ సరవి స్వాంశములగు శివ ♦ శక్తులందు, నూర్ణ పదమట్లుగ్గిడింపు ♦ చుండి జగము
బాడమఁగాఁజేసి పోషించి ♦ యడఁతువీవు, నిర్వికార చిదానంద ♦ నిత్యరూప ।

తీ॥ నీవె త్రీయీ సురక్షణము ♦ నెట్లనఁజేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన ! పుట్టచేసితివి ♦ బల్లిదన్నై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ ♦ సేతువులన్ బానరించినావు భూ
దేవులు వాని నైష్ఠిక మ ♦ తిన్ బానరింతు నీతంబు నొందుచున్. 894

క॥ మంగళ ! మంగళ కర్ముల, కుం గావించెదవు స్వర్గ ♦ కూటము ముక్తిన్
బొంగఱ నిడెదవు పెఱల క, మంగళులకు నరక మెందు ♦ మాఱదదియెఱున్.

వ. అయినను

విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షనిబ్రతికించి యజ్ఞమునుబూర్తిచేయింపుమనుట

మ॥ బ్రతుకన్ జేయుము దక్షు నిపు భగనే ♦ త్రంబుల్ బ్రసాదింపు మా
దృతి మీసంబులొసంగుమీ భృగునకున్ ♦ దెప్పింపుదంతంబు లు
న్నతకారుణ్యమయాత్మ ! పూష కిఁ జ ♦ న్నంబందు నీచేత శి
క్షితుతా దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను ♦ శ్రీలోండఁబాలింపుమా. 896

క॥ సమయించితి పలయజ్ఞశి, రము మరల సముద్ధరింపు ♦ కృతు వెవ్వనిచే
సమయ ఫలసిద్ధి వానికిఁ, గుమఖులు భాగంబునీక ♦ కూలిరి యట్టుల్. 897

క॥ ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది కృతు శేషంబు రుద్ర ! ♦ యిది నీయదియో
ముదమున నీభాగంబునఁ, బాదలఁగ నొనరింపు సవన ♦ పూర్తి మఖేశా !

వ. అంత విరించి యుట్లనియె.

చ॥ చెడు మదినొంది భద్రగతిఁ ♦ జేడ్పడి కర్మమునందె నిచ్చలున్
సుడిపడువారు లాఁతుల య ♦ శోధనముల్లని కుందువారు నా
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁ ♦ జేయఁగఁ గూయుదు రన్ములన్ నడిన్
వడి నిడఁ జంపరట్టి విధి ♦ వందతులన్ మిముజొటి సత్తముల్. 899

వ. ఇందుండిట్లనియె.

క॥ వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యునకు ము + హీయసునకు నా
నందైకహేతువునకు న, మండకృపామయతనునకు + మహితాత్మునకున్.

క॥ ధాతలకెల్లర కీచే విధాతవు తిగుణాత్ముడవు ము + ధాకరమకుటా !
నేతలకెల్లర కీచే, నేతవు పాలింపుమిడను + నీదు జనములన్.

401

వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.

నీ॥ ఉచితరూపునకు న + ద్యోజాతమూర్తికి, గదికి కూలికి ధన్వి + కిదియె ప్రియతి
వామదేవునకును + వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే + వందనంబు
ఘోరఘోరునకు న + ఘోరమూర్తికి బరే, శునకు వికటునకు + జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుడ + తురుషమూర్తికనాది, పురుషున కిదియె చే + మోక్షుసేత

గీ॥ ఇనున కీశానమూర్తికి + నీశ్వరునకు, బ్రహ్మరూపునకును బర + బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁద్రోయితనునకును + దరతనునకు, భక్తిఁగావించుమిడెయభి + వాదనంబు.

వ. అంత నిలింపుల గాంచి బాలేందుశేఖరుం డిట్లనియె

ఉ॥ మోహముఁ జెందినట్టి యల + ముగ్ధులదోసము నేఁదలంపఁ బా
పోహనుజెంది త్రుళ్ళిన దు + రుద్ధతమూర్తుల శిక్షఁజేసితిన్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁడటు + పూనిన జన్మము బన్నమొందె ని
స్థో హరి! యో విరించి! వినుఁ + దొప్పగ న్నము నిర్వహిల్లఁగన్.

408

గీ॥ అధ్వరికి బస్తమస్తకంఠబమరుఁడత్ర, చతువునఁజూచుభగండు పూ + వ యజమాన
దంతములచేత నమలుచుఁ + దానుబిచ్చభక్కుగుభృగుండ జశ్వక్రం + పులనుజెందు.

—* శివానుగ్రహమున దక్షిండు జీవించుట *—

వ. మఱియు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబులచేతను
బాహుహస్తంబులఁబడసి జీవించు రత్నావర్పుండన్న నయ్యాదిమదేవుని నుడుల
కళులర్చి జనంబు లలరి సాధువాదంబుల ధన్యవాదంబులనొనర్చి మ్రొక్కిరంతఁ
బుండరీకాక్షుండును విరిందియు బరమశివుని నవనంబునకు భక్తిమెయి నామంత్ర
ణంబుసేయుడు, మహాదేవుండు హర్షించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁజని
యట్లానరింపఁజేయుడు నవ్వారెల్ల హరుసంబుఁజెంద దక్షుండు నిద్రమేల్కొనినట్లు
లేచి కూర్చుండి ప్రజోధంబుఁజెంది ముందఱనున్న శివున్ జూచినయంత నె
శరత్కాలంబు నందలి ప్రాదంబుఁబోలి యకల్మషచిత్తుండై పూర్వపైరంబు
మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁబూనియు మృతఁజెందిన కూఁతుఁదలఁచి దుఃఖంబున
బాష్పపూరితనయనుండై యెద్దియుఁ బలుకఁజాలకున్న నెట్లా హృదయంబు
విగ్గవట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

ఉ॥ పెక్కులు తిట్టినట్టి నను † బిట్టగ దండము చేసి తద్ది దా
సెక్కు డనుగ్రహంబు గన † యేర్పడె నాయెడ వెన్నుఁ డీవు పెం
పెక్కుఁగ బ్రహ్మబంధువుల † నేనియు నన్నునసేయఁబూస రా
చక్కి మహేశ! యెట్లు వ్రత † చర్యలఁ బాయుదు నీవు పేర్చిమై. 406

ఉ॥ వేదము రక్షసేయుటకు † వెన్నునె యెష్టా తపోవ్రతేధవి
ద్యాదులఁ జెన్నుమీఱి భవ † దాస్యమునన్ సృజించి విప్రులఁ
గాదిలిపేమ నావులను † గజ్జనుఁ జేకొని కాచు గొల్లఁ డ
శ్లేఁదుచునుందు నిల్లపుడు † నంతయుఁ బాములఁ బాపి యీశ్వరా! 407

చ॥ నిను బరమాత్మ నారయక † నే నటు లెగులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్క సేయకయె † పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ బెనుగోతఁగూలు నను † భూరిశ్వపక్ బ్రతికించి తిట్టులఁ
నిను గొనియాడఁ జాలుదునె † నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 408

గీ॥ సరదునకు విశ్వపతి కార్త † బాంధవునకు, జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు న † నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర † శాంతమతికి, సర్వకారణునకు సమః † స్కార మిదియె. 409

—* శివుఁడు దక్షునకు హిరంబుఁ జెప్పుట *—

గీ॥ అనియిటుల వేడి మొక్కిన † యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి † ట్లనియె దక్ష!
విను ప్రసన్నుడ నైతి నే † వేశసేని
భక్తులకు లోఁగువాడ నేన్ † బ్రభుడనైన.

ప. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసు వర్ధానియు జ్ఞానియు ననువారలైనాల్లు
విధంబులుగ నన్నిర్చింతు రుత్తరోత్తరు లుత్తము లందఱియందు జ్ఞాని నాకు
ప్రియతిరుం డగుఁడు నారూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గాని
తదితరంబులకు సామ్యుండనుగాను. 411

గీ॥ వేదములచేతి నీక్రతు † విశతిచేతి, దానిములచేతఁ దపసుచే † దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁజాలరు కర్మత † త్పరులుపుడవి, భక్తిచేజ్ఞానమఃనఁ బట్టువడఁడు నెపుడు.

ప. నీవు భక్తిజ్ఞానంబులఁబాసి కేవల కర్మతత్పరుడవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి
వికమిఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు నేఱొందు రహస్యంబు
గల దది యెఱింగింతువినుము. 413

క॥ నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుఁడు, పూనిజగంబులకు హేతు † భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుడను సాక్షిని, నేను స్వయంభాసకుడను † నిత్యుడ వినుమా. 414

గీ॥ ఆత్మ మాయనుగూఢమయి † నందిజగముఁ
బొడమఁ జేయుచుఁ సాక్షుచుఁ † బొలియఁజేయు
చును గ్రియోచిత నామంబు † లొనరఁదాల్చు
చుందు నిజ నిందు సందియం † బొదవ దెవుడు.

415

గీ॥ లట్టి పరమాత్మనయిన నాశయందు బ్రహ్మ, విష్ణులను భూతకోటినిఁబిచ్చవాండ్రు
జొంగి వేటుగఁజూతురుశివునుమొకము, మున్నయినవాని వేటుగఁ నెన్నఁడెవఁడు.

క॥ సకలాత్మలమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను † నొందు తెఱఁగు నెం
చక సేవించునతండే, యకలంకంచైన తాంతి † నందికొను భువిక. 417

వ. ఇచ నట్లుగాక,

గీ॥ పెన్నునొల్లక నక గొల్చు † చున్నవాడు
సన్నలిగి పెన్నునిక గొల్చు † చున్నవాడు
వీరలిర్గురు జమువీట † వేగుచుందు
రంబుజహితండు జంద్రుడు † స్పంతవనుక.

వ. మఱియును.

క॥ కమలజ భక్తిఁదొరంగిన, గమలాపతి భక్తి యెవుడు † గలుగదు వినుమా
కనులేశుభక్తిలేకయె, యమరదు నాయందు భక్తి † యజ్ఞజరవయా! 419

న. కావున నీవిక భేదబుద్ధికబాసి జ్ఞానివై యుపాసించు మిఁక యాగంబుఁ బూర్తి
యొనరింపుమన్న దక్షుం డిలరి శివు సఖిశ్వరుండుని తలంచి సకుటుంబముగా
నర్పించి యజ్ఞంబు మరల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లరకు భాగంబు లొసంగి
పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం
బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును సఖి
సురమసీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు
నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డిట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవికొ
దలంచి పలుమాఱు సతీచరితంబులు గణంబుల కెఱిగించుచుఁ బరమాత్మ
యయ్యును బ్రాపంచికభంగి నభినయించుచు నిర్వికారుండైయుండె. పరమేశ్వరి
యగుదాతొయటి యిట్లు పూర్వక భేదరంబుఁబాసి దేవప్రార్థితయై దేవకార్యంబు
కొఱకు మఱల హిమవద్దిరీంద్రవత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది
మహేశ్వరుక జేవట్టె నీ సతీ చరిత్రంబు నెవ్వఁనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు
సకలసంపదలక బొడలుదు రనిన సూతునకు శౌవకాదులు మహాత్మా! దక్ష
యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు నరయక వచ్చి యవమర్తక జెందుట
కేమికరం బెఱుగఁజెప్పమనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* క్షవ దధీమల కలహ మృతాంతము *—

గీ॥ చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశః సంభవుఁడు ద
 ధీచియనుఋషి శపియింపఁ డా చతుర్భు
 జుఁడు పరాకొంది యట్లు దఁ డుని మఖమునఁ
 జేరి చిన్నతనంబొందెఁ డేవమాలి. 421

క॥ అన నేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని నకలఁ డభూతశరణ్యుఁ
 మునివర! యెఱిగింపుమునా, ననఘుఁడు నుడువంగఁదొడఁగెఁ డనవ్వారికిటుల్.

క॥ యువుఁడను వైష్ణవుఁడగునొక, నృపునకును దధీచిమునికిఁ డనేస్తంబురువా
 విపులేశుండొకవరి మా, నివతినిఁగని యిట్లుతా నఁ డనియె మత్తమతిఁ. 422

చ॥ ఎనిమిదిదిక్కులొలిమెయి ఁ నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
 దినపయఃబొల్పు భూవతి మఁ డిక్ దలపోయఁ ద్రివర్ణపక్షిలో
 ఘనతను మించునల్లతఁడెఁ డగౌరవభాజనుఁడన్న నంత న
 మృగిని విని వేదపుంబుఘముఁ డబూసని యన్నుడికల్గి యిట్లనెఁ. 424

క॥ జనవినుత “బ్రాహ్మణోగురు”,రను పచనముఁదలఁపు మదిని ఁ నఖిలమునకు బా
 పనుఁడే గరియుఁడును బూ, జనభాజనుఁ డిద్ది వేద ఁ నమృత మనుడుఁ. 425

చ॥ నరనరుఁడాలకించి యటు ఁ నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
 బొరసిన బుద్ధి నిట్లనియె ఁ భూవిభుఁడే కడుమేటి యాతఁడే
 యురవగు దైవతంబిఁకను ఁ నుర్వరఁజెందిన విష్ణువాతఁడే
 ధర నిఁక సగ్రపూజ్యుఁడగుఁ డాపస! నీవస మానిపొమ్మికన్. 426

గీ॥ అనిన విని ముని క్రుద్ధుఁడై ఁ యాత్మగౌర
 వం బరసి నెడ్చుపిడికిట ఁ వసుమతీశు
 నెత్తిపై మొత్తై నతఁడు గిఁ న్నెత్తివజ్ర
 మేసి మునివరుఁ జొల్పను ఁ దోసమనక. 427

క॥ మునివజ్రహతినిఁ దాను, ర్వినిఁ బడి కులవతిని శుక్రుఁ డవినయమ్మున వేఁ
 డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంతవిని కలన్ మఁనిచె నంతఁ గృపన్. 428

చ॥ వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవిని విద్య నుపదేశించి, కుమారా!
 మృత్యుంజయుఁడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు
 నుపాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు దొలగి శ్రేయంబు చేకూరునని
 యిట్లమ్మంత్రం బుపదేశించె. 429

— * మహామృత్యుంజయ మంత్రము * —

ధ్యానం -

శ్లో॥ మాస్తాంభోజ యుగస్థ కుంభయుగలా । దుద్భృత్యతోయం శిర
స్సించంతం కరయోర్భ్యుగేవ పథతం । స్వాంతే సకంభౌ కరా
అక్షసృజ్జ్యుగహస్త మంబుజగతం । మూర్ఖస్థ చంద్రసృవ
త్ప్రీయామార్ద్ర తనుం భజే సగిరిజం । త్ర్యక్షం చ మృత్యుంజయం,
మమః -

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైలోక్య పితరం వభుః । త్రిమండలస్య పితరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నిశ్చ । త్రిధాభూతస్య సర్వతః ।
త్రిదివస్య త్రిబాహోశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవ ।
స్సుగంధిః పుష్టినర్థనః । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతో యథా ।
ఇంద్రియేషు తథాన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పే సుగంధవత్సూర ।
స్సుగంధి రమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్వస్మా । త్పురుషాద్వైద్విజోత్తమ ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పస్యాపి నువ్రత । విష్ణోః పితృమహస్యాపి ।
మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియశ్చ చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి
వర్థనః । తందేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్యాధ్యాయోనచ
యోగేన । ధ్యానేన చ భజంత్యముం । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మయా । స్మృత్యు
పాశాద్భవః స్వయం । బంధసూక్ష్మకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినీమంత్రో । మమ సర్వోత్తమ స్మృతః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవినీ మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజింపుచు
నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హాలామంబు
నను నిమ్మాడింటఁగూడ ఫలంబొసంగు శివనన్నిధిఁజేరి యీమంత్రంబు జపించిన
వానికి మృత్యుభయంబులేదు. ఇతనిమ్మంత్రంబునను న్యాసాదుల నొనర్చి
జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు సక్రమం
బుపదేశించి తుక్కురిండు స్వస్థానంబునకరిగినంత దధించి శివుని సంస్మరించి
తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు నమ్మహా
మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకవిష్ణతో జెక్కుదినంబులు జపించినంత భక్తవత్స
లుండైన శంకరుడు మునిదారసించి వరంబడుగు మిచ్చెదననుడు దధించుమని
కరంబుమురిసి యిట్లు ప్రస్తుతించె.

430

సీ॥ కాలాయ ఘనతపో * బాలాయ కంధరా, నీలాయ నిత్యాయ * నిరతధర్మ
శీలాయ కరుణాల * వాలాయ బ్రహ్మాండ, పాలాయ శర్వాయ * పాలితముని
బాలాయ ధృతహారి * చేలాయ తరుణేందు, ఫాలాయ భగ్గాయ * ప్రాడతరజ
టాలాయ గళతల * వ్యాలాయ దోర్ధను, శూలాయ శుద్ధాయ * స్థూలసూక్ష్మ

- గీ॥ కారణశరీరధారిణే ♦ కర్పూరతను, ఛారిణే రవిబింబవి ♦ హరిణే కృ
పాశవేఽఖిలజనతాప ♦ భంజనాశ, వే సమోస్తు సమోస్తు తే ♦ తేసమోస్తు.
- సీ॥ కాలకాలాయ శ్రీ ♦ కాలరాణ్యఖిగణ, పాలాయ ఋషిలోలు ♦ పాయ దివ్య
గంగాతరంగిణీ ♦ రంగాయ మానవ, టామండలాయ కు ♦ తారశూల
బాణబాణాసన ♦ పట్టిస శక్తిగ, చాచండ చర్మాపి ♦ ధరకలాయ
కాకోదరాధిప ♦ గ్రైవేయభూషిత, కంధరాయానయ ♦ బంధురాయ
- గీ॥ పరమశక్తిహృదయభర్తా ♦ పద్మకోశ, రంజనాహస్కరాయ వి ♦ రాజతేందు
శకలభాస్వరకోటిర ♦ చాయతరశి, రస్థలాయ సమోస్తు ప ♦ రాత్నరాయ.
- స. అని యిట్లు సన్నుతించి.

—* శివుడు దధీచిమునికి పరమవిచ్ఛల *—

- గీ॥ దేవ ! నాకిడువజ్రాస్థిదివ్యతనువు, మఱియునమృతత్వము నదీన ♦ మఱియు ననుడు
శంకరుం డల్లయగునని ♦ నయమికి వ,రంబొసంగి పేగ నిజనివా ♦ సంబుఁజేర.
- చ॥ మునియు వరంబుఁజెంది తుప ♦ భూభుజుఁజేరి వదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును ♦ భూరితరాగ్రహమొంది వజ్రముగా
ముని యురమందువేయ నది ♦ మున్నటి యట్టులఁగాక పూరిగా
గనుపడఁజేడు సూచిమది ♦ గాటపునక్కజ మొందియంతనే.
- ఉ॥ కానకుఁ బోయి శ్రీవతినిఁ ♦ గంజదళాత్ముని భక్తవత్సలుఁ
బూనికతోడ నెంచి తపఃముగ బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁజేరి బహు ♦ మానమొసంగ నభీష్టమద్లఁగా
నామృతుఁ డర్ప మొంది కమ ♦ లాక్షున కర్పిల్లిమొక్కి యిట్లనెఁ.
- గీ॥ బాఁపడొక్కయ నను దలఁ ♦ బగులదన్నె
వజ్రమేసితి వితయయ్యె ♦ వరద ! యతఁడు
శివునిఁ బూజించి హంఘత ♦ సిద్ధులొందె
వానిపేరు దధీచియ ♦ వ్యానిఁ గనుము.
- స. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిపినఁ బురు
షోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ వనుచితంబు లేకున్నను తువునికై
తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచిచే దన కసర్థంబు రానుండుటయు
నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రోసివేయుఁజాలక దధీచితోఁ బోరనెంచి
తువున కిట్లనియె.

గీ॥ బ్రాహ్మణుల జయ్యు లందును † బాశుపతులు
పడిది మగ లట్టివారితో † దొడరనగునె
సాహసిక్యంబు చలము రో † గంబుమీటి
పోరితముఁదెచ్చికొంటివి † భూమిజాని !

ప. ఇక శాంభవుల నైభవంబెఱుంగవే విమము.

గీ॥ అశ్రాంతపారమే † శార్యావరానంద, భరితాంతరంగులు † పాశుపతులు
ఆణవాదిమలత్రీ † యధ్వంసకారణ, పరమదీక్షాచణుల్ † పాశుపతులు
తావత్రయాన్నిదం † దహ్యమానశరీర, బాధానివర్తకుల్ † పాశుపతులు
పూర్వకర్మఫలాను † భోగనానాగర్భ, వాఁడూరీకరుల్ † పాశుపతులు

గీ॥ సర్వవేదాంతసిద్ధాంత † సారవిహిత, పథవిరాజితగమనులు † పాశుపతులు
ప్రాథమధ్యాప్నావిస్ఫుర † ద్భానుబింబ, భాసమానప్రకాశులు † పాశుపతులు.

ప. ఇక నిన్ను గుఱించి యిమ్మునితోఁబోలెద నవలఁ గానున్నదియగును.

క॥ అని వేగ వ్రేచి మునీం, దుగ్ధి దగ్ధతీ చరమముగఁ దోయజనేత్రుల్
గని ముని యనియెను కేవల, నిను నెఱుంగుదు భక్తకార్య † నిష్ణాతునిగాఁ.

గీ॥ విస వినుము మహేశ్వరాఁర్చానిరతుల, కెందు నలయరు టబ్బుమి † మెంచువాఁడ
అట్లుగా కది యొనవువో † సరసిపల్కు, కలను చేసెను నీతోడఁ గంజనయన !

—* పిష్టు దధీచుల యుద్ధము *

క॥ లేదలమట బెడరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు † లేనే లేదో
శ్రీవయిత ! యనుడు గుహితం, డై దాననహంలే చక్రమారసి కనఁగా.

గీ॥ అదియుఁ జలనంబుమాలిన † నమ్ముసీందుగ్ధి
డరసి నగి యిట్టులనె పొరి ! † యైశ మీ ను
దర్శనము నను దెగబార్ప † దఱియ దన్య
సాధనములనుగొని నేయు † చలముమీటి.

444

క॥ అని యుల్లసమాడిన య, మ్మునివయి సంధకము గదను † భూర్యస్త్రములఁ
పసజాక్షుఁడే సె సంక్రం, పసముఖులును దఱిసి మునిని † నానాస్త్రములఁ.

గీ॥ పొదవమునియల్లియొకకుశ † ముష్టిఁదెచ్చి, శివుని స్మరియించివిడిచిన † జెలఁగియద్ది
ఘనమగుత్రీశులమై వారికికతినసాధ, నముల నస్త్రంబులను వేగఁసమయఁజేసి.

ప. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నే కెంచుచుండుటఁ గాంచి.

గీ॥ అతుల మాయాన్నితండుగు † నచ్యుతుండు, తన్నుఁజోలిన చక్రగ † దాధరులను
నయుతమూర్తులవెడలించిననడరివారు, తావనునిపై కిదుముకఁగఁదలకకతఁడు. 447

క॥ వారందఱి శూలమునకా, జూరుకబాసరించి యార్వఁజూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా, కాగుండ్లై విశ్వరూపఁ గరిమకా జూపెకా. 448

క॥ పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడఁ గరిమములతోడకా
బాదలెను భగవత్తనపున, నది గని ముని శివునిఁ దలఁచి యచ్చెరు వొప్పకా.

గీ॥ హరికి నిట్లన నిదియేమి యచ్చెయము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు గరిమమెఱయ
ఛావనియుఁ దనయందు బ్రి హ్మాండమెల్లఁ
జూప విస్మయమొందిరి సురలు హరియు.

క॥ అంతయెగాక జనార్దను, నెంతయు దహించుచున్న యుపిఁగని హరిబ
ల్పంతముతోఁ దలవడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠియటకుఁ జేరి రయమునకా *

చ॥ వలదు మహాత్మా! భక్తజనఁ వత్సల! పద్మదళాక్ష! మానిపై
నలుకను మాను మీతఁడలి కాతునిభక్తుఁడు ప్రాణ యెంతయుకా
గలువములేదు వీనియెడఁ గర్మకథానము శింపు తేనికా
జెలిమిఘటింపు! మానియెడఁ జెల్లదు వేటువిధంబు రూఢిగాకా. 452

వ. అనిచెప్పట యాలకించి తువుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుం దాఱిదీనొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి నచ్చి దధించి యంక్షు
లందుఁ బడి యిట్లు ప్రార్థించె.

—* జీవుఁడు దధించినర్థించి యుద్దంబునుడుపుట *

శా॥ మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయఘములన్ మానీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నాచెడువనిన్ మాహేశ్వరగ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా మ్నాయైకవిద్యనృణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! వేగనను సస్మన్మిత్రదీంతామణీ! 454

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థించుచున్న తువున కభయంబిచ్చి తన
మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితరదేవతలన్ గాంచి యాగ్ర
హంబుతో.

గీ॥ తివిరి మధుపైరి! నీవును దివిజాలె
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు రు ద్రుతమందె
యని శపించి తువునిఁ జూచి యథివ! నృపుఁడు
పూజ్యుడై యైన బ్రాహ్మణుల్ పూజ్యతములు. 456

5. అనిచెప్పి మునీంద్రుని డాత్యాశ్రమమునకేగె నంత విష్ణుడు చలంబు మాని నురలతో స్వలోకంబునకరిగె. యువుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజ గృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబను నెడ జరుగు టన్ జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె జమ లిద్దాని నేవించిన శివామగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన విష్ణుది నురలు మోహితులై దత్తాధ్వరంబునకేగి యట్లు భంగం బొంది రీక్షువదధీచివాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జది విన విన జనుల కపమృత్యుసీడాపరిహారంబగు రణంబునందెవ్వ రేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతురని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పటయు.

457

|| మంత్రాధ్యనుతా! శివ, మంత్రజపాత్మంత కుశల + మానసహంసా!
యంత్రితసత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యూహవిముఖ! + భాక్తికనుముఖా!

గద్య — ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

మదునూకింకరపద

తామరసామోదభక్తః తల్లజసుకథా

ప్రేమమతీ! లక్ష్మ్యంబా!

మామకజననీ! మనీషిః మాన్యచరిత్రా!

ప. అవధరింపుము, శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీజన్మచరిత్రంబు జెప్పమనుట *—

మ॥ మును దత్తాధ్వరమందు మేన్వడిన యం భోజాక్షి దాతౌయశీ
వనితారత్నము దివ్యవక్త్రుల యద భ్రాస్తార్థసన్ జేసి పా
వనుడౌ పర్వతరాజమాళికిని భా స్రవచ్ఛీలమేనాజ్ఞలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని పృ స్తావించి తీవెంతయుకా.

2

శీ॥ అరసి యేవుణ్యమున జగదంబననుగ్రు, సుతనుగాఁగొని రదిగదం పతులు గిరిజ
యేమితవమొనరించి తాఁ గామహరుని, రాణీయయ్యె వచింపు పు రాణసూరి!

వ. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డెరి యిట్లనియె.

మ॥ మును రాజీభవుండు నారదున కా మోదంబుతో నిచ్చరి
త్రును బుత్రాదృతిఁజెప్ప వమ్ముని నితాం తన్నేహభావంబునకా
ఘనుడౌ వ్యాసమహర్షికిఁ దెలిపె నా కారుణ్యవారాళి నా
కనురాగంబునఁదెల్పె మీకిపుడు నే సద్రాని బోధించెదకా.

4

చ॥ గురునకు నందనంబిడుదు * గోపతివాహను శీతశైలజన్
 దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు * దివ్యతపోనిధులార ! మిఁఁకన్
 ఒరమశివున్ మహేశ్వరిని * భావమునన్ గురురొప్పనిల్చి భా
 సురతరఘారణగనుఁ డ * శోకనిధానకథానుధాంజలంబు.

5

— * కథా పారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము * —

ఉ॥ ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలు * నొందు హిమాలయనామధేయదీ
 వ్యుత్తరపర్వతేంద్రము మ * హామణిరత్ననిధాన మెల్ల సం
 వత్తులకెల్ల చాగవర * వాఙ్మల దామచుఁ బృథ్విగొల్పు లో
 శోత్తరమానదండమన * నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్.

6

సీ॥ అభ్రగంగాతరం * గాఢి నుద్యులలూఁగు, రాజహంసవతంస * రాజి యెందు
 హేమతామరసమా*లామండనమునేయుఁ, గమనీయగంధర్వ * గణములెందు
 బహుమహాసవనయా*పస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధర * శ్రేణియెందు
 నిజబాణినిచ్చిన్న * గజకుంభముల ముత్తి, యము లేను భిల్ల చ * యంబులెందు

గీ॥ జగములన్నియునుల్పిన * చంద్రమాళి, యడుగుపృథభక్తి వైభవం * బమరఁగొల్చి
 యుష్మసిద్ధులఁగొని సుప*ర్వాభి మురియు, నెందు నట్టి శుభాధ్యంబు * హిమనగంబు.

క॥ ఘనసారాద్రి యనన్ జం, చనకై లేంద్రంబనంగ * నవనీతనగం
 బన రాజతపర్వతమనఁ, జను నలిగుబ్బలి లనద్వి * శవవిద్యుతులన్.

8

గీ॥ స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ * బరఁగుఁగాని, నీరసముగాదు శర్కరా * ధారుణీధ
 రంబనఁగఁజెల్లుఁగాని య*రయఁబిసీలి, కాహృతముగాదుహిమవన్న * గముజగమున.

మ॥ కడుధావశ్యము నొప్పు మూర్తిరమచే * గంగాధునీధారలన్
 నెడలన్ జమ్మశిరమ్ముచే మునిజనా * భీష్మాశ్రయత్వమ్ముచే
 నడఁగన్ బోని యనన్యసందిత మహా * ప్తేశ్వర్యరంపత్తిచే
 బుడమిన్ శంకరమూర్తిఁబోలు హిమవ * ద్భూభృద్వరం బారయన్.

10

శా॥ నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ * నానాఫలోద్వీజముల్
 నానారత్నమయంపు గోనలును గం * ధర్వామఁస్కంధముల్
 మానందాశ్రమముల్ సరిత్తులు భి * ల్లస్త్రీకవద్యేణు ఏ
 ణానాదంబులు చెమ్మమీఱు గిరికాం * తారంబులం బెల్లడన్.

11

గీ॥ అమరఁగేదార దేవుని * యండఁజేరఁ, గిన్నరతఁ గిచ్చురువత భం * గించనంచుఁ
 గిన్నరులుఁ గిచ్చురువు లల్ల * గిరినిఁజేరి, నరులు పూరువులై యల*రిరి యమూరె
 వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

- గీ॥ పసిండి మొదలగు లోహాల † పంటచేను
మేటి యోవధులకు నెల్ల † మేల్మీ పొలము
ఏనుగులు సింగములు వసి † యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ వు † ఇన్ములకండ. 13
- క॥ కేదారము మోక్షోపధి, కేదారము బదరవన మొ † గిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గై వనముగఁగొని, శ్రీదనరుచు జగములందుఁ † జెలుపునఁదన ర్కె,
క॥ ఒకచో గంగానది యింక, నొకచో యమునాధునియు మ † తొకచోనాగం
డకినిర్భు రిణియునున్ వేఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్ర † యుదయించె నటన్.
గీ॥ అలకనందాగ్రవంతికా † భ్యర్ణమందు, నలరు రుద్రాక్షతరువనం † బుల నఖండ
విల్వమూలాశ్రయంబుఁగాఁవించి తవము, సిద్ధిగాంతురు మునులందఁచిరమునంద, 16
క॥ స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి † కెనఁగును తెంటన్
స్థావరమిది వేటొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర † దేహుండలరుక్. 17
గీ॥ దర్శనీయుఁడు పుణ్యతత్పరుఁడు మంచి, హారలకు నెల్లఁ బ్రియమైన † వాఁడు కేక
వాంశుఁ డుద్దామతేజస్వి † యవికృతుండు, రాణదనరొందుఁ బర్వత రాజరాజ,
ఉ॥ ఆ నగరాజవర్మఁడు కు † లాభ్యదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహి † తేచ్చయు నెంచి విభాహమాడఁగాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రీవులు † పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనన్ములాచుఁ బితృ † దేవులపాలికఁ జేరి కూరిమిక్. 19
ఉ॥ మీకును నాకవాసులకు † మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకుటఁజేయఁగాఁగడఁగి † చెచ్చెర వచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితక్ భవత్సతను † మేనకకన్యను తైలరాజను
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి † చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్పుఁ డిత్తఱిక్. 20
గీ॥ దాన సకలంబు ఫలియించుఁ † గానమీరు, సంశయింపకుఁ డిబ్బంగిఁ † సత్వరముగఁ
బెండ్లిఁగూర్పుడు సురలకుఁ † బ్రియముసేయు, వార లేనియు భూరివిఁచారులార! 21
క॥ అనియిటు పలుకఁగ వారలు, విని తమకూఁతులకు సంభ † వించిన శాపం
బును దెలిసియు సురవర్మల, యనుశాసన మారసియుఁ ద † థాస్తనిరి తగన్.

—* మేనకా హిమవద్వివాహము *

- శా॥ అంతన్ వేగమె తైలరాజవరు నా † హ్మనించి దేవప్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములె † న్నేభంగులన్ బన్న న
త్యంతామోదముతోడ నప్పిలలు గ † న్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబనఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ † మన్నించి దీవించఁగన్. 23

క॥ హరియును బరమేశ్వరియునున్, హరిహయుడును లోనుగల్గు ॥ నమరు లుమన్ శం
కరు మదిలోఁ దలంచుచు న, పురిణాయమునఁ జెందిరపుడు ॥ పరమ ప్రీతిన్. 24

గీ॥ దేవతలుమానులును బిత్తు॥ దేవతలను, జాలఁగొనియాడి గిరిరాజు ॥ చనవు మెచ్చి
చనిరి తమగీములకు హిమా॥ చలుడుసంత, నమున నిలుఁజేరె మేనకా॥ సతినిఁగూడి.

క॥ అనివలికిన సూతునిఁ గనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను ॥ గొనకొని యమ్మా
నిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జె ॥ పునునిరి మానుల్. 26

—* మేనక మున్నగువారికి సనకాదులకావము *—

శా॥ సూతుండిట్లనెఁ బద్మజాత్యజుడ ద ॥ తుండఁ ముసంద్రుండు వి
భ్యాతుం డాతని కూతులర్చదుగు ర ॥ క్కంజాస్యలక గళ్యపా
భ్యాతుండాదిగ నొప్పువారి కిడి క ॥ ల్యాణంబు చేసెక స్వధక
జేతోమోదముతోడ నందుఁ బితరుల్ ॥ చేపట్టి రప్పట్టునక. 27

గీ॥ వారలకునాస్వధనుబుట్టి ॥ వన్నెఁగాంచి, రాత్యజాతలు మూలగురా ॥ యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ॥ చాన ధన్య, చివరకాన్పు కలావతి ॥ చిగురుఁబోడి. 28

క॥ ఈమువ్వుర యాహ్వాయములు, శ్రీమంగళదాయకములు ॥ చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలంచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న ॥ కరములు ధరణిక.

గీ॥ అట్టిమువ్వురు కన్యక ॥ లమలమతులు, ఘనతరజ్ఞాననిధులు యె ॥ గినులు లోక
మాతలనఁజెల్లు వారుఁ సంప్రీతినెల్ల, లోకముల సంచరింతురు॥ వీరమెఱయ. 30

శా॥ శ్వేతద్వీప మొకప్పుడి ముగురు ల ॥ క్షీనాథు దర్శింపఁగాఁ
ప్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తునకుఁ బే ॥ ర్మిన్ మృక్తి మేల్ ఫక్కులక
జేతోమోదముగా నుతించి తగువా ॥ సిన్ బొల్పు పీఠంబులక
జాతామోదమునక పసిందిరి సరో ॥ జాతాతుకస్సన్నలక. 31

గీ॥ బ్రహ్మమానసపుత్రులు ॥ బ్రహ్మవేత్త, లఖలలోకార్చితరులు నన ॥ కాదిబుష్మలు
నలుపు రపు డటకేతెంచి ॥ నలిననేత్రు, నాదరంబునఁ గాంచి సా॥ హ్లాంగపడిరి. 32

క॥ వారిన్ గని యటనుండెన, వారెల్లరు గద్దియలను ॥ వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, సారెకు భయభక్తు లాత్మ ॥ సంబోధింపన్. 33

క॥ హరియును మునితల్లజులను, బరమామోదమునఁ గాంచి ॥ బహుమణిగణభా
స్వరపీఠము లెక్కుండన, నరుదుగ నాసీనులైరి ॥ యహ్మానివరుల్. 34

గీ॥ అప్పుడటనున్న మేన ధన్యయుగలావ, తియును దైవవిమోహిత॥ లయి బుష్మలను
గాంచి గద్దియలందుండి॥ కదలకుండి, రకట ! చెడుకాలమునఁ దెల్పి॥ యమర దెవుడు.

క॥ ఎదురుకొనక లేవక తమ, వదముల తెలుగక యొకింతఁ † బలుకక తగు న
మృదవతులఁగాంచి సంయము, లేదఁ గిమకన్ గొనిరి జ్ఞానులే యైనఁ గడున్.

వ. అంత వారలలో సనత్కుమారుం డా చవలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు శాపంచిచ్చె.

చ॥ గరువముఁజెంది మీఱు పితృ † కన్యకలైనను మానులకా ముముక్ష
బరిభవమొప్పుఁ గాంచి యిటు † పల్కక లేవక మొక్కకుంటి రి
క్కరణి నురాంగనోచితము † గాదిక నాకముఁబాసి మీరు మూ
గురు ధరకేసి మానినుల † కున్ సతులెదురుగాక యుగ్మలుల్ ! 88

గీ॥ ఎవ్వ రజ్ఞానమోహితఃపృథ్వీదయులగుచు, ననుచితము లాచరింతురో † యట్టివారు
గుడుతురక్కార్యఫలములఁ † బుడమిలోనఁ, దప్పదెప్పుడదేలాటి † లద్భులకును,

చ॥ అని శపియింపఁగా విని భ † యమ్మన వప్తిత్వకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచున్ దురభి † మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రిలం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి విన † తుల్ బానరించి మహాత్ములార! పా
వనమతులార! మాదయిన † పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపగే! 40

క॥ “దాసులతప్పలు దండము,తో గరి”యని యరసి యవులఁఁద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడి య † చింత్యవృజ్జుల్ ! 41

క॥ ఇదియుఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని † యుత్తముల మియుగి
మదమునఁ జల్కనచేసిన, యదిగా దిక నరసి ప్రోవుఁడచ్చచరిత్రుల్ ! 42

గీ॥ అనియిటుల పెక్కుభంగులశపంజలుల్ ఘ, తించి ప్రార్థించునబలలఁ † గాంచియంది
తాదరమునక్షమించి నశయంబుగాఁ బ్రియంబుగ నసత్కుమారుఁడిట్లునెమెమరల.

—* సనత్కుమారుఁడు మేనకొడుల ననుగ్రహించుట *—

చ॥ గంతసమయ్యె మానసము † చక్కవడెన్ పితృకన్యలార! మీ
లెంతయు దైన్యమొంది యిటు † లెంతో ప్రియంబుగ మమ్ము వేడుటన్
జింతఁదొలంగు దింక ధృతిఁ † జెందుడు పొందుడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత పొసంగినట్లు కద † వందురి ముందటి బాగెలుంగుటల్. 43

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ, శ్రేయంబై యెసంగు నద్దానిఁ దేటపఱచెన
వినుండు మీ మువ్వురలో.

మ॥ హిమకై లేంద్రుడు మేనకన్ జనకరా † జేందుండు ధన్యన్ వని
క్తుమనుండో వృషభానుఁ డంతిమను మోచ్చుల్మీఱుఁ బెండ్లాడ మీ
కుషుంధున్ సీతయు రాధయున్ గ్రామముగా † నుత్పన్నలై శర్యు న
ర్భువువంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివాహంబాడువా రిహుహిన్. 46

చ. కృత త్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రామమున మీరు మూఁగురును
గూఁతులనలన మిగుల గీర్తిన్ జెంది వారి యనుగ్రహంబునఁ దైలాస దైకుర
గోలోకంబులకుఁ జనువారింక మీకు లగ్నయ్యెడుమని దీవించి కేశవుని యనుజ్ఞన్
గొని యమ్మును లంతగ్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి విష్ణుదేవుని
వీడ్కొని తమ నెలపులకున్ బోయినన సూతునకు శౌనకాదుల్లినిరి. 47

౩॥ మేనకాజన్మచరిత మఁ మృత్యులతపెండ్లియును దెలిసికొంటి మదిగ్రాఁజోత్తమునకు
యభిలషగఁబకూతురై యవతరించుటయునునీశ్వరుఁ బెండ్లాడుటయును జెప్పును.

ఉ॥ నావుడు సూతుఁడెట్లనె మఁ నఖియమొప్పు నగాధిరాజు మే
నాననితన్ గ్రహించి నరఁ నంబునకేగి మనోజభోగసా
భ్యావళిఁ దేలుచుఁగడిదిఁ హేయనముల్ గడపెన్ నభస్రవం
తీవిపులొర్మికీతలనుఁ దేశవిశాలచనీతలంబులఁ. 49

—* విష్ణుది దేవతలు హిమవంతునివద్దకు వచ్చుట *

గీ॥ అత గొన్నిదినంబులఁ కచ్చుత ప్ర, ముఖనిజులలేఖు లేకమైఁ భూధరేందుగ్ర
పాలికకు దేరఁగాఁగాంచి పరమభక్తి, వందనముచేసి కీతముల్ఁ వరుసనొనఁగి. 50

గీ॥ అర్ఘ్యపాద్యంబులను జందఁ నాక్షతాః
ములనుబూజించి కల్పకఁ ఫలములిచ్చి
మృదుమధురపాగ్విలాసంబుఁ మెజుయ విసయ
వినతుఁడై యిట్లువల్కెఁ బృథ్వీఁ భీష్మధనుడు. 51

ఉ॥ నేఁడు ఫలంబుఁజెందె జనిఁ నేఁడు ఫలంబును జెందె నర్చయన్
నేఁడు ఫలంబుఁజెందె నిరిఁ నేఁడు ఫలంబునుజెందె జ్ఞానమున్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందిరి నుఁ నీమలు మెచ్చుచితాభ్య గుంపుగాఁ
గూడి మహాత్ములీర లిటఁ కున్ జనుదెంచుటచేత బ్రాణిగన్. 52

క॥ ధన్యుడనైతిని రాష్ట్రము, ధన్యంబయ్యెను గొలంబుఁ ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁజెందెఁ గుటుంబము, ధన్యతఁజెందెను గ్రియావిఁ భానంబెల్లన్. 53

క॥ తమ సేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నివృత్తఁ జేపనియేన్ జ
త్తమునందుఁ దలఁతురేనియుఁ బ్రమోదమిగురొత్తఁ జెప్పుడుఁ పావనచరణుల్!

క॥ అని పల్కిన హిమవంతునిఁ గని వనజామౌదు లాత్మఁ కార్యమునకు సి
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టుఁ లని రాతనితోన్. 55

గీ॥ వినుముగిరిరాజ! మేము నీవేశ్వమునకుఁ గడుముదమ్మున వచ్చినకారణమును
దెలియఁజెప్పద మది నీకుఁ దివిజరాజి, కఖిలలోకంబులకుఁ కుశఁ లావహంబునీరే

—* విష్ణుదులు మేనా హిమవంతులను దవంబు నేయుమనుట *—

ఉ॥ ఆదిమశక్తి సర్వజగః † దంబిక మున్నుల దక్షుకూతురై
యాదిమదేవుడో శివున † కాలయి యాలరిదక్షుఁ డీశునం
దాదరబుద్ధి మాని దుర † హంకృతి నధ్వరమూన నేవపున్
వేదనఁ జెంది దేహమును † వీడుట నందఱెఱుంగు జాడయే.

57

ఉ॥ ఆ జగదంబు యానమధి † కాతతనత్కరుణావలంబ దా
నా జగదీశుఁబాసి యటు † లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ † మొంటిగఁ గ్రుమ్మరి విస్ఫురత్ ప్రో
యోజన సేయుచుండ నిపు † డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్లంగన్.

58

గీ॥ అమృతదేవి గ్రమ్మట † ననతరించి, యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి † నపుడు మరల
నందఱికి లెస్సలయ్యెడు † నంతదనుక, నుఖము నమకూర బెండు వి † శుద్ధకీర్తి!

ఉ॥ కావున నీవు నీ నతియు † గాటపుభక్తి వహించి యమృతహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర † దివ్యత్రవం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణ † వల్లభ యాజగదంబ కూతురై
నీవనితోదరంబున జ † నించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్.

60

క॥ ఇది విధివిహితం చిత్తఱి, నదనెఱిగి భవద్భవమున † కటదెంచితి ము
భ్యుదయవిధానముఁ దెల్పఁగ, నిదియదియని యనక నేయుఁ † డీశమాపనుపుకా
వ. అని చెప్పిన నపుర్యతసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లేయనినంత నుపర్యగ్రామణు
లాతనికిఁ దత్సత్యగు మేనకకున్ దవశ్చర్యాప్రకారం బుపదేశించి వారలఁ
దవంబందు నియోగించి యటనుండి వెడలి మార్గమధ్యంబున నొక్క పుణ్యారణ్య
ప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానంబొనర్చిరి.

—* విష్ణుదులు వరదేవతనుగూర్చి ధ్యానమునేయుట *—

మ॥ జగదంబా ! యుమ ! శంభులోకనిలయా ! † శర్వప్రియా ! దుర్గ ! యి
మ్ముగ నీయడ్లల మొక్కి కొల్పెదము వి † స్ఫూర్ణత్రుతాపాయతా !
త్రిగుణాతీత ! గుణాంచితా ! శుశ్రిమతా ! † శ్రీశక్తి ! యవ్యక్తమూ
ర్తి ! గభస్తి స్ఫురితాకృతీ ! ఋజుగతీ ! † దీవ్యచ్ఛరీర్ననీ!

63

నీ॥ కమలజాండములందు † గల జగజ్జేవుల, నుండి యంతకుదృష్టి † నొనఁగుదాని
భాస్కరమండల † వర్తినియగుచుఁ బ్ర, పంచప్రకాశమ్ముఁ † బెంచుదాని
నిద్రీయన్ బేరతో † నిఖలభూతములకు, మాయాపటంబు న † మర్చుదాని
సంసారజాతవి † సారదుఃఖాల్చిని, సారతరణినాఁగఁ † దవరుదాని

గీ॥ యమముమున్నగు సర్వయోః గములపాల, నమునఁజాల వలంబిమై యమరుదాని
వింధ్యగిరివాసనివతయై వెలయుదానిఁ, బరమశివురాణిఁగొల్తు మః పారభక్తి.

ఉ॥ నీవె నమస్తవేదగతః నిశ్చితతత్త్వమవంబో! యిడన్
నీవె నమస్తదేవగణః నిత్యనియామకవమ్మో! యిడన్
నీవె నమస్తలోకములః నేటుగ సాక్షెడు బాణవంబికా!
నీవె నమస్తదుర్గతులః నెట్టనఁగొట్టెడు దిట్టవీశ్వరీ! 65

క॥ పుష్టివినివే సురలకుఁ, దుష్టివినివే మునీంద్ర! ధూర్వశులకుఁజ
త్తేష్టరమవీవె పుణ్యుల, కష్టమశనివీవె దుర్జః నావళిక్లెన్. 66

గీ॥ వేదములకెల్లఁదల్లిమై విశ్వమెల్ల, వెలయుగాయత్రివీవె సాః విత్రివీవె
ఆ సరస్వతివీవె నః ధ్వాగమార్గ, సారవస్తువవగు దీవెః సత్యమీవె. 67

—* విష్ణాదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *—

గీ॥ అని యిటుల్ వినుతింపుచుః పంబికను గ, నంగ వాంఛించు దేవాధిః నాథవరుల
కట్టెదుర నగ్గలంబైనః కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవి యవుడు పృథ్వీతమయ్యె

క॥ రత్నమయంబగు రథమున, సూత్నపు మృదులాస్తరణ మః నోజ్జ్వలీ శ్రీ
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్నః ఫలమై యొప్పెన్.

గీ॥ కోటిసూర్యాధికంబైనః గురుతరపృథ్వికాశతేజః పృథరమునః గరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లుః దుర్గ ననుప, మాన దీప్యన్మహామాయః గాన లేక.

౩. పదంపడి దివిజనాయకు లమ్మహాదేవికి వినతులై మతిశతంబు లర్పించి దర్శనం
బపెట్టించియుండ. 71

నీ॥ చాపబాణాంకుశః చటులసాశారవిం, దములొప్పు నాల్గు హస్తములతోడ
బాలేందురేఖావి భాసితంబగుచు నం, దంబుఁజెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయఁ బరిఘవించిన మనోజ్ఞములైన మాల్యాంబ రములతోడ
మందహాసపు తీవ్రమానుగుల్కెడు దయా, స్పదములై తగు కటాక్షములతోడ

గీ॥ భవ్యకాశ్మీరగంధలేః పములతోడ, ముంగుదులుమూలగు కస్తూరీ బాట్టుతోడ
భవనములకెల్ల భ్రమసేయుఁమూర్తితోడ, శంకరాధాంగలక్ష్మీ సాక్షాత్కరించె.

ప॥ అంత నిలింపు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై సాష్టాంగవందనంబు లాచరించి
యంబిక నిట్లు వినుతిందిరి.

మ॥ శివ! కల్యాణి! భవాని! యీశ్వరీ! జగత్త్రేవ్యా! నమస్తార్తిహృ
ద్వ్యవసాయా! నిగమంబు వాఙ్మనసం పత్రిన్ భవచ్ఛక్తిసం
స్తవమున్ జేయఁగఁ దక్కి కాదదియెదో శక్యంబుగాదంచు మిం
చు వెజన గాయ వినించె దల్లి! యిడమాః మాకుల్ యథోక్తంబులే. 74

క॥ ఐవను నీభక్తులకే, మేని భయంబింతలేక * యెట్లో భవదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయ మెత్తువమ్మ! * వరమప్రీతిన్. 75

-* విష్ణ్వాదులు వరదేవతను మరల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుమనుట *.

ఉ॥ దక్షుని కూతురై మును ను * భాశరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
ల్కడు మహేశ్వరున్ దెగడు * కశ్యపు దక్షుని రోసి యాత్మదే
హక్షయమున్ బొనర్చి యిటు * లాత్మపదంబును జెందితీపు ఘా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున * నార్తివహించి కృశించె నెంతయున్. 76

గీ॥ తల్లి! లోఁగటి యవతార * దశను దేవ, కార్యసిద్ధి నొనర్పక * కడపి తీవు
మునులు వేల్పులుమేమెల్ల * వసటఁగుంది, శరణు జెందితిమమ్మ! నీచరణములను.

చ॥ మరల ధర్మ జనింపు శశి * మండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్చు పద * కంజములక భజియించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున * సౌఖ్యములొందఁగఁజేయు విస్మయా
కరమగులీల గూర్చుము జ * గంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రీయా! 78

గీ॥ అనుడు జగదేకమాత్మక * యాలకించి, హేతుపెంచి మదిన్ హృద * యేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దె॥వ్వరపుఁ గరుణ, నచ్యుతాదులఁగాంచి యిట్లనుచుఁబలికె.

—* వరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట *—

ఉ॥ ఓ హరి! యో చతుర్భుజుడ! * యో పురుషాత! వినుండు శుష్కదీ
యేహ నెఱింగితిన్ వరము * నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రసత్తులకా
మోహము నేనజేసితిని * మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సం
దేహములేక యిభువి జ * నించెద మించెద శంభురాణిన్. 80

గీ॥ కలవు హేతువులికఁ గొన్ని * కనికరమునఁ, జెప్పెదవినుండు మున్నల * శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేస * వరమసాధ్య, నన్ను సేవించి రథికప్రసన్నులగుచు. 81

అ॥ ఇవుడుఁగూడ వారలెంతో భక్తినిఁజెంది, నన్ను సుతనుగా మనసునఁ గోరి
తననుఁ బూనిరింక * దధ్యంబుగా వారి, గర్భమందుఁ బుట్టు * గాంచుదాన, 82
వ. మఱియును.

ఉ॥ అక్కట! నా మనోదయితఁ * డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కుసమైవ దుఃఖమున * వేమఱుఁ బొక్కుచు సుగ్రుచ్చుచున్ గడున్
ఐక్కి దిగంబరుండయి య * శేషధరన్ దిరుగాడుచుండ నా
కక్కయోగాదుకో దలఁడ * నార్తియగుకా హృదయంబు నీరగుకా. 84

సీ॥ ధరియించు నాతండు * తాపంబణచ ఘోర, దర్శకరముఁ బుష్ప * దామమట్లు
చరియించు నాతండు * సంతసంబొప్ప శ్మశ్మ, శానమ్మునందు ను * ద్యానమట్లు
కొలుపుండు నాతండు * కుతుకంబుతోడఁ గు, ధరకూటముల సౌధ * తలములట్లు
నలఁడు నాతండు శాం * త్యర్థంబుగానల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ * గంధమట్లు

గీ॥ ఏచునుచుఁజెప్పదాన నా * యీవియోగ, దుఃఖభరమునఁబొగలురు * ద్రునిచరిత్ర
పక్కటా! మిక్కుటంబగునక్కటికము, సేయచే యేరికేని యో * జంపుఁడిరు,

ఉ॥ నాదుశేపంబు మూఁపున ఘ * నవ్యధమోయుచుఁ గొన్నినాశ్శేటుల్
రోదనమఁ బొనర్చు పతి * పదునిఁ గాంచి రమాశత్రు! నీ
వాదరమొన్నఁ జక్కమున * నాశేపగాత్రముఁ దుగించివైచి యా
వేడుట మూన్పులేదె సర * వికా సురలెల్లరు సంతసింపఁగన్.

చ॥ “అరయక తండ్రి నాకటు ల * నాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి * పాణముఁబాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెనుగు * భార్యను బాసె యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు” నిలు * వాసె గణంబులఁబాసె భర్తదాన్.

గీ॥ ధీరుడయ్యును మాయకు * దూరుడయ్యు, నే వికారంబులేని మ * హేశుడయ్యు
బూర్ణుడై యెప్పునయ్యాది * పురుషుడయ్యుఁ, గాముకునిఁబోలిపొగలెజ * గంబునందు,

క॥ కాకున్ననిట్టిమోహపుఁ, జీకాకునడంగ నట్టి * శివునకదేలా!
తాకికుడు వోలెడిదిగె న, తాకికఁడై వ్రక్కతికెపు డ * లక్ష్మ్యంబైనన్.

గీ॥ నావియోగంబు మొదలునా * నావిధోప, భోగములతోనుడిగఁగామ * భోగమతఁడు
నేన యవతారమెత్తినఁ * గానిమరలఁ, బెండ్లియాడఁడు వేటొక్క * వెలచెనెందు,

ఉ॥ కాపుసనిక సత్వరము * గా నవతాం మొనర్తు కైలప
తీర్చివిమలోదరంబున జ * నింతు నభూపహులైన తాపముల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న * పారతిపం బొనరించి యమ్ముహో
దేవునిరాణి నొదుఁ గడు * దేకువసాకుదు నాకవాసులన్.

ఉ॥ పాండిత మిగ్గుహంబులను * భూతవశిక్ శివుఁగొల్పుఁడదయా
మండనుఁ డెల్ల దుఃఖముల * మాన్పి సుఖించిడు నానుపేరుతో
దండుని పత్నినొటగద * తన్దయుభన్యతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు నంద్యనయి * యందఁగఁచుట దేవనాయకుల్ !

గీ॥ అనియిటులఁబట్కి జగదుబ * యాదితేయ, నాయకులు చూచుచుండఁగ * నత్తట్టిల్ల
తపలెనిజభామమొంపఁ ద్రి * దిశఁతఁను, లంబఁగొనియాడితప్తయిండ్ల * కరిగిరెలమి.

గీ॥ మునులు నూతునితో నిట్టు లనిరి దేవ, దేవి నిజధామమొందఁగా † దివ్యవరులు
తమగృహంబుల కేగ భూ † ధరుఁడు మేన, యెట్లుతపసానరించిరో † యెఱుంగఁజెప్పుము.

— * మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము * —

క॥ అనవుడు నూతుఁడెట్లు నై మునులార ! వినుండు దేవ † ముఖ్యులటులు బో
ధనమొనరించి చనక † తీ, తన గేందుఁడు మేనయును ని † తాఁతప్రేమక.

చ॥ పరఁగఁ దపంబొనర్చి రన † పద్యమహోద్యమకామధామవి
స్ఫురదసమానమాననవి † భూషితభక్తినియుక్తులై మహా
శ్వరసహితంబుగా నుమను † కైత్రీసిత ప్రతిపత్తు చొల్లగా
నిరువదియేడువారము ల † హీనవిధానముగా భజంపుచుక.

గీ॥ పర్వతేంద్రునిరాణి సం † బరముతోడ, నిరుపమానసుసంతాన † నిరత యగుచు
గాంగస్సై కతమున మహా † గారివిగ్ర, హమును బానరించి పూజించు † నహరహంబు.

గీ॥ తదియనాఁడప్తమిని నితాం † తప్రవత్తి, తోడఁ బుంతుండి యమృతము † నాఁడు మోద
కాన్నముల శౌరిఁబూజించి † యవనినురల, సావడఁగఁజేసి దానముల్ † చాలఁజేయు.

క॥ కొన్నిదినంబులు ఫలములు, గొన్నిదినంబులును వన్య † కుసుమరసంబుక
గొన్నిదినంబులు జలమును, గొన్నిదినంబులును గాలిఁ † గ్రోలి తటించెక.

— * మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట * —

గీ॥ సప్తవింశతి వారముల్ † జరుపనిట్లు, కడఁగి జగదేకమాత మే † ల్మరుణయెనగు
సంతసంబున మేనకా † కాంత యెదుర, నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁగో † ర్కులనుదీర్చ.

క॥ మెచ్చితి సాధ్వీ † నీ భా, స్వచ్ఛరితతపోవ్రతంబు † పరమడుగు మిఁక
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటులేక † హిమవైలసతీ ! 102

గీ॥ అంబ వాల్మభ్యమలర నిట్లనుడు మేన, యంబఁగనిమొక్కి విజ్ఞానమలమిఁకొనఁగ
నంజలిఁబొనర్చినుధురోక్తు † లమరనిట్లు, భ్యాసమొనరించెదత్పదా † ధీనయగుచు.

గీ॥ ఏమహామాయ తనయందు † నీజగంబు, బొడమఁజేసి ధరించు వి † స్సూర్తిగరిమ
నమ్మహాదేవి నాచండి † కాంబ నిత్తు, డెందమునఁగొల్చియొనరింతు † వందనములు.

సీ॥ ఎల్లలోకములకు † హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రాయనంగ † నొప్పదాని
భక్తులవలనంతఁ † బాఱఁదోలెడుదాని, మంచిదానుల మురి † పించుదాని
తల్లులకెల్లను † దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెవ్వ † డలరుదాని
నిర్వరీతమై † నీటుమీఁజెడుదాని, దమ్మిపూదండల † దాల్చుదాని

గీ॥ సర్వకార్యార్థములను నొ † సంగుదాని, బాంబులకునెల్ల బుద్ధియై † పరఁగుదాని
యతులకెల్లర కెఱుకయై † యమరుదాని, సిద్ధయగుదానిఁగొలుతుఁ † ద్రిశుద్ధిగాను.

చ॥ అనలునియందు నుగ్గికల † వై హరిదశ్యునియందు దాహకృ
ద్ధునకల్పై శశాంకునెడఁ † గాటపునంతన మిచ్చు కాంతివై
దనుజనిహంతయందు విత † తంబగు మాయపునై సుధాంశుమం
డనునెడఁ జన్మయాశృతిఁ గ † నంబడు దీవె గదమ్మ శాశరీ ! 105

గీ॥ ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడు † నొప్పఱుముల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై † యలరె దీపు
జగమునందలి సంసారిః జనమునకును, గోర్కెవై యొప్పచుందువు † కూర్మిమీఱఁ.

క॥ కష్టంబేమియుఁ గాంచక, నృప్తిసితినాశములను † జేకూర్చుటకై
సృష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతిఁ గూర్చివట్టి † యేలిక వీనే.

గీ॥ తల్లి ! నాబోటులేడ యు † ద్దామమైన, నీవృభావంబు నెలమి వ † ర్జించుటేడ
శరణఁ జేసెదనమ్మ ! వృ † సన్న వగుము, యిష్టపరములనిమ్ము మ † హేశవత్ని !

క॥ ఇట్లు నుతించి భజించిన, గల్లేలికసానిఁ గాంచి † కాళీసతి దా
నిట్లట్లనఁ జెల్లనిదయ, యల్లేర్పడఁ గాఁగిలించి † యాదటఁ బలికె.

ఉ॥ కొండలతేనిరాణి ! యను † గుండెలి వమ్మరొ ! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమొసఁగ † నీదగుకోర్కు లొసంగవచ్చితిఁ
దండిగఁగోరు ముండనక † తప్పక యిచ్చెద నాకు నీకరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు † నుండదు ముష్టగమందు నెందునుక.

గీ॥ అమృతధారలఁజిందు దు † గ్ధాంబవలుకు, సంబరంబున విని గిరి † సార్వభౌమ
వత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పగిడిఁబలికె, దల్లి ! నే వరముందఁగాఁ † దగినయెడల.

మ॥ శతపుత్రుల్ నుతిపాత్రు లిట్లు తొలుతఁ † జైత్రుల్ చిరంజీవులుక
మతిమంత్రుల్ జనియింపఁగావలె నిఁకక † మన్నించి నీవింపుమై
నుతవై నాకు జనింపఁగావలె నుర † స్తామంబు శార్యంబు నా
దృతిఁ గూర్చకవలె వామదేవసతివై † తీర్చకవలె లీలక.

—* పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబులిచ్చుట *—

గీ॥ అనుడు మేనావరంబుల † నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బా † లేందుమాళి
కాళి యిట్లనె మేనకాళికాంత ! నీవు, గ నెదు నూర్ధ్వకొడుకుల † గరిమ మెఱయ.

ఉ॥ అందును నుత్తమోత్తముఁ డ † హర్పతితేజఁ డొకండు ముఖ్యుడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును వ † మోఘతరాదర మొప్పు నుద్భవం
బందెద నీదు గర్భమువ † నాత్మజనై యనిమేషశార్య మ
ర్థి దగఁజేతు నీశ్వరు వ † రింతు నిడం జను కంజలోపనా ! 114

ప. అని యిట్లు వరంచిచ్చి యమృతహాదేవి యంతర్ధానంబుఁజెంద నమ్మేనక యద్విశా
భాగంబునకుఁ బ్రణామములొనర్చి యత్యంత సమోదమునకా దవశ్శేషమ్ముఁ

బోజమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరున్ జేరఁగి
వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరిశ్వరుండును సంతుష్టుండై యక్కొమలాంగిన్ దెక్కుభం
గులఁ గొనియాడి యక్కవన్ జేర్చి గారవించె.

115

—* మేవకకు నూరురు కొడుకులు పుట్టుట *—

- గీ॥ అంత గిరిరాజదంపతుఁ డలతులరతుల, సౌఖ్యమొందఁగ మేనకాఁ సాధ్వీ చూలుఁ
దాల్చి మేలై నవేశలోఁ దనయుఁగనియె, ఘనుని మైనాకనాము నఁ గణ్యబలుని.
- క॥ పదఃపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులు వారిఁ కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధఁరాశీశ్వరుఁడున్.
- క॥ గిరివరు డొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పుఁ డొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గారీ, పరమేశ్వరచరణకమలఁ భక్తి నిగిడ్చెన్.
- చ॥ హిమగిరి మేనయున్ జగదఁ ధీశ్వరి పుట్టువుఁగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయునుఁ దానిడిసట్టి వరంబు నస్తు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగిఁ దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధఁ రాధరుచిత్తము నొండఁ బొందుగన్.
- క॥ అగట్టులజేఁ డత్తఱి, దా గారీతేజ మెలమిఁ దాల్చి మెఱయుచున్
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచ్చెచ్చెఁ భార్యతనువునన్.
- గీ॥ తనదు పెనిమిటియెడనుండిఁ తన్నుఁ జేరి, నట్టి జగదంబతేజంబుఁ నంది మేన
గర్భమున్ దాల్చి నిర్భరఁకాంతిపుంజ, రంజితాకార యగుదుఁ గఁరంబు మెఱసి.
- గీ॥ ఆరగింపున నరుచిమెం డయ్యె నోకి, లింత లేర్పడె నిదురయఁ లంత హెచ్చె
నగలుమూలకుఁబడియె నెఁమ్మెగములోద్ర, కుసుమసమమయ్యెగట్టురాఁకొమ్మకపుడు
- గీ॥ మట్టితావులఁజిమ్మునఁ మృగువమోము, కమ్మనలఁజాలఁగొనుచు నేకాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్న నుఁదారహర్ష, భరముఁజెందె మహీధరఁప్రసరుఁడవుడు.
- క॥ దోహదముఁదీర్చు దలకొని, యాహిమవంతుండు మేవఁ కౌత్యస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ, హహర్ష మెసంగఁ గూర్చెఁ నపు డద్దానిన్.
- గీ॥ దేవతలపాలి కల్పలఁతికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చిఁ యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భయైన యశీర్వరమబోలె, గాంచి మురిసె గిరిశ్వరాఁగిణియు నంత.
- గీ॥ అభితంబగు నాకనఁ మట్లు ప్రసవ, సమయమొందిన సతికి రఁ క్షకులనున్ జ
కీళ్ళకుల నేర్పఱచి గర్భఁగేహమందు, మనిచి యంబను దలఁచుచునుండెనతఁడు.

ఉ॥ మేనకకడుపులోనఁ దమ † మేలునక్షై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికా మిగులఁ † బొంగఁగఁజేయ నువ్వనాయవత్
మానులు దాఁసిల్లి యన † మానవచస్పనముల్ నెలఁగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని † దానవిభానపధామరోధులై. 127

అ॥ జయము జయము దుర్గ! † జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! † జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! † జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! † జయము శక్తి! 180

శా॥ తల్లి! నీవలనఁగదా జగము లా † తంకలు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెనఁగు నీ † వొక్కంత దవ్వొందినఁ
ముల్లోకంబులు దెల్పిఁదప్పి చెడు మే † మున్ మేటి నీసత్కృపాఽ
వేల్చద్యాగ్యమునన్ సురక్షితులమై † ప్లేంఱి మంబా! యిటుల్. 181

క॥ పుడమి జనియించి యిళమా, యిడుములఁ గడతేర్పుమమ్మ! † యెంతయుఁ బేర్చిన
కడు నేడుగడఁ గొని ని, న్నెడవక పూజించువారిఁమెడఁగల కరుణన్.

గీ॥ మేనకాగర్భమందుఁ బే † ర్చినదనర్చు, నఖిలలోకాంబ నిఁటఁగొని † యాడి వార
తెల్లఁ దమతమ నెలపుల † తీరంత, మేనకకునింజ నెలలున్ † మిగ్గిదెయు నపుడు.

■. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 184

—* శ్రీ పరిదేవతావతార ఘట్టము *

సీ॥ ఆకసంబు ప్రసన్నమయ్యెను సౌమ్య న, క్షత్రమాలాగ్రహశలితమగుచు
గాడ్చు నుఖస్పృశఁ † గలిగివీచెను మేలి, కమ్మపుష్పాదులను † గ్రమ్ముకొనుచు
సలిలంబు దనరెగా † సారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రభుల్లార † వింపమగుచు
వసుధయొప్పెను జన † పదపట్టణారణ్య, ముల నెన్నఁదగు వండు † గులనుగనుచు

గీ॥ అగ్నిహవ్యంబునొందె న † వ్యార్చియగుచు, జందుదుడు వండువెన్నెలఁ † జల్లెఁజెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె విశ్వాత్మిదిశలు, మెఱసె సజ్జమలెంతయు † మురిసిరెలమి.

క॥ పాడిరి గంధర్వులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీము † ఖావ్వరన లొగిన్
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ † బాపచరితుల్. 187

గీ॥ పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ నవమి నిశీథ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర † మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిరిచాడ్చు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీకాళి పొడమ.

క॥ శివ యవతారము నేయఁగ, శివ్రుఁ డానందించె నింగి † జెలఁగుచు భేరి
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘ † రాజి యనువుగాన్.

బోజిమ్మి బయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ జేరనని
వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరీశ్వరుండును సంతుష్టుండై యక్కోమలాంగిఁ బెక్కుభం
గులఁ గొనియాడి యక్కువన్ జేర్చి గారవించె. 115

—* మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట *—

- గీ॥ అంత గిరిరాజదంపతుఁ ఁ లతులరతుల, సౌఖ్యమొండఁగ మేనకాఁ సాధ్వి చూలుఁ
దాల్చి మేలై నవేళలోఁ దనయఁగనియె, ఘనుని మైనాకనాము నఁ గణ్యబలుని.
- క॥ పదఃపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులు వారిఁ కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధఁరాధీశ్వరుఁడు.
- క॥ గిరివరు డొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పుఁ జొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చి గారీ, వరమేశ్వరచరణకమలఁ భక్తి నిజ్ఞుఁ.
- చ॥ హిమగిరి మేనయుఁ జగదఁ ధీశ్వరి పుట్టువుఁగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయునుఁ దానిడినట్టి వరంబు నపు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగిఁ దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధఁ రాధరుచిత్తము నొండెఁ బొందుగ.
- క॥ అగట్టులతేఁ డత్తజిఁ, దా గారీజేజ మెలవిఁ దాల్చి మెఱయుచుఁ
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చి భార్యతనువున.
- గీ॥ తనదు పెనిమిటియెడనుండిఁ తన్నుఁ జేరి, నట్టి జగదంబతేజంబుఁ నంది మేన
గర్భముఁదాల్చి నిర్భరకాంతిపుంజ, రంజితాకార యగుచుఁ గరంబు మెఱసి.
- గీ॥ ఆరగింపున నరుచిమెం దయ్యె నోకి, లింత తేర్పడె నిదురయఁ అంత హెచ్చె
నగలుమూలకుఁబడియె నెమ్మొగములోద్ర, కనుమనమమయ్యెగట్టురాఁకొమ్మకవుడు
- గీ॥ మట్టితావులఁజిమ్మునఁ న్ముగువమోము, కమ్మనలఁజాలఁగొనుచు నేకాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్న నుదారహర్ష, భరముఁజెందె మహీధరఁప్రసరుడపుడు.
- క॥ దోహదముఁదీర్చు దలకొని, యాహిమవంతుండు మేనఁ కత్తస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ, వహర్ష మెసంగఁ గూర్చె నపు డద్దాని.
- గీ॥ దేవతలచాలి కల్పలతకనుబోలు, నందికను గర్భమునఁదాల్చి యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భయైన యుత్తరమహోదయ, గాంచి మురిసె గిరీశ్వరాంగిణియు నంత.
- గీ॥ అభితంబగు నాకసఁ మట్లు వ్రసవ, సమయమొందిన సతికి ర కుకులనుఁ జ
కిళ్ళకుల నేర్పఁచి గర్భఁగేహమందు, నునిచి యంబను దలఁచుచునుండెనతఁడు.

ఉ॥ మేనకకడ్యులొనఁ దమ † మేలునక్షై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికా మిగులఁ † బొంగఁగఁజేయ నువర్వనాయకుల్
మానులు దాఁసిల్లి యస † మాననచస్త్వనముల్ సెలఁగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని † దానవిధానపథానురోధులై. 127

ఆ॥ జయము జయము దుర్గ! † జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! † జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! † జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! † జయము శక్తి! 180

కా॥ తల్లీ! నీవలనకాదా జగము లా † తంకలు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెనఁగు నీ † వొక్కంత దవ్వొందినకా
ముల్లోకంబులు దెల్పిఁదప్పి చెడు మే † మున మేటి నీసత్కృపాఽ
వేల్చిద్యాగ్యమునన్ సురక్షితులమై † పేర్కొంటి మంబా! యిటుల్. 181

క॥ పుడమి జనియించి యిడమా, యిడుములఁ గడతేర్పుమమ్మ! † యెంతయుఁజేర్చిన్
కడు నేడుగడఁగఁ గొని ని, న్నడవక పూజించువారిఁబెడఁగల కరుణన్.

గీ॥ మేనకాగర్భమందుఁ బే † ర్చినదనర్చు, నఖిలలోకాంబ నిఱుఁగొనిఁ † యాడి పార
లెల్లఁ దమతమ నెలవుల † కేరంత, మేనకకునింఁడె నెలునొ † మ్మిదియు నవుడు.
వ. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 184

—* శ్రీ పరిదేవతావతార ఘట్టము *

సీ॥ ఆకసంబు పగిలన్నఁమయ్యెను సౌమ్య వ, క్షత్రమాలాగ్రహఁకలితమగుచు
గాడ్చు నుఖస్పృశఁ † గలిగివీచెను మేలి, కమ్మపుష్పిడులను † గ్రమ్ముకొనుచు
సలిలంబు దనరెగా † సారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రవుత్తార † విందమగుచు
వసుధయొప్పెను జన † పదపట్టకారణ్య, ముల నెన్నఁదగు వండు † గులనుగనుచు

గీ॥ అగ్నిహవ్యంబునొందె స † వ్యార్చియగుచు, జిందమడు వండుపెన్నెలఁ † జల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె విఁస్ఫూర్తిదిశలు, మెఱసె నజ్జనులెంతయు † మురిసిరెలమి.

క॥ వాడిరి గంధర్వులు దివి, వాడిరి రంభోర్వశీము † భావ్వరస లొగి
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ † బాపచరితుల్. 187

గీ॥ వరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ నవమి నిశీధ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర † మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిరఁచాడ్చు మేన, కాలరుణి గర్భమందు శ్రీఁకాళి పొడమె.

క॥ శివ యవతారము నేయఁగ, శివ్రుఁ డానందించె నింగి † జెలఁగుచు భేరి
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బావరించె మేఘ † రాజి యనువుగాన్.

ఆ॥ పుష్పవృష్టి యలరైఁ ♦ బొలుపుగాఁ గమ్మనల్, గుప్పెగాడ్చు శీత ♦ కుధరనగరి
నుండువారికెల్ల ♦ నూడె నుమ్మలకమ్ము, సాటిలేనిసంత ♦ సంబెసంగె. 136

— * విష్ణోద్దిదేవతలు వరదేవతను దఱిసి స్తుతించుట * —

క॥ అనిమిషులు గడిదిహర్షం, బున నట కరుడెంచి నిఖిల ♦ భువనాంబును గ
న్నొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ ♦ ఘనతర ఫణితిన్.

ఉ॥ అంబరీ ! దేవకార్యమును ♦ సర్విఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను ♦ నమ్మి భజించెదమమ్మ ! యిప్పు పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరి ♦ రాణ్యిఘనోరుమనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపు వేగ మింక ♦ దివ్యులకార్య మవార్యమా కృపక.

ఆ॥ విష్ణుముఖ్యదేవ ♦ విభుల్లిట్లు జగదఁబి, కను నుతించి మొక్కి ♦ కడుముదమునఁ
దమదుఢామములకుఁ ♦ దరలిరి జగదీశ్వ, రీవయక బొగడుచు ♦ నాదరమున.

క॥ నీలోత్పలదళకాంతులఁ, బొలిసతనుకాంతి మిగులఁ ♦ బొంగిపొరలు నా
కాళిక దివ్యాకారము, కైలేశ్వరి గాంచి మించు ♦ సంతసమెనగక.

చ॥ ఓవరమేశ్వరీ ! త్రిభువనోన్నత పూతచరిత్ర ! సత్సృషా
ద్వీపవతీ ! సతీ ! సకలదేవనుతా ! శివధర్మపత్ని ! నీ
వీ పగిదిన్ గృపక సలుపు ♦ కుంతయు సంతసమమ్మ ! యైన నీ
రూపముమార్చి నానుతగ ♦ రూపము మైకొనుమమ్మ శాంకరీ !

క॥ ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వినిద్రప్రేమన్
గుటిలత యొకింతలేకయె, యిటు వల్కెనుధారసంప్రతిమిడిక యమరక.

ఉ॥ మేనక ! మున్నునీతపను ♦ మెచ్చి వరంబులులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిక గుఱుతు ♦ దట్టుటకై యిటు నా స్వరూపముక
బూనితి నిప్తు దీనివిడి ♦ పుత్రికయాశ్చుతిఁ జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగతల్ల జమాళియుఁ బుణ్య వీపునుక.

గీ॥ దేవతలకార్యధర మింకఁ ♦ దీర్చుదానఁ, బరఁగదరుజేందుభరుఁ జెట్టివట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడుగంటఁడునుముదానఁ, బెనుచుదాన శుభంబులఁ బేర్చిమీకు.

క॥ నాయందు దుహితృభావము, నేయుండు ననుబెంచి పెండ్లి ♦ నేయుండు ప్రేమక
రాయుండు పాపచయంబుల, వేయుండు నిర్వాణసౌఖ్యవిజయధ్వజముక.

వ. ఇట్లుచెప్పి యప్పరదేవత తత్క్షణంబున నాత్మమాయావిశేషంబున బాలికా
కృతిక దనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగతాళిజనంబులును నసస్య
సామాన్యంబగు వల్బాలికాతేజంబున కక్కజంబొంది కడుగ్గడు సంతసంబొంది
రాసమయంబున.

గీ॥ పుటిటిపానుపునందు విఃస్ఫురితగతులఁ, బరఁగు బాలాతమప్రభావటలి నర్థ
రాత్రమున వెల్లు దీపముల్ తరహినిఁ దక్కి, చిత్రగతదీపములఁజోలిఁచెలఁగె నపుడు.

—* పామవంతుఁడు పుత్రీ జననోత్సవము సేయుట *—

క॥ పుత్రీజననోదంతము, నాత్రీముగా వచ్చి చెప్పి * నట్టిజనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్చేత, చ్చత్రము వెలిగానొసఁగె నశఛలుఁడఖిలంబున్.

గీ॥ హితుంగు మహీనురులఁ బురోహితులఁగూడి, శైలవతి పుటిటింటికిఁజని కుమారి
గవియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ * గవ్వదాని, నల్ల కలువలడాలు వెఁన్నాడుదాని.

చ॥ కని ఖుసమైనసంతసము * గ్రమ్ముకొనంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జననమహోత్సవంబెఁగ * సర్పె ననల్పములైనవాద్యని
స్వనములు వాఁసుందరుల * చాతురి మీతెడు నాటపాటలు
గొనబుడనర్ప బ్రాహ్మణులకున్దగు దానములిచ్చె హెచ్చుగఁ. 150

—* నామతరణము *—

గీ॥ జాతకర్మంబులొనరించిశైలరాజు, మునులతోమంచినుముహూర్తముననునుతకు
నామకరణంబు చేసి నా * నాధనములఁ, బంచిపెట్టెను యాచకప్రతతి కపుడు.

గీ॥ కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! * కామసుంద, రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! * బాల! యనుచుఁ
జేరులనుబట్టియెంతయుఁబ్రయముమెఱయఁ, బిలిచిరాబాలికనునింపుపెంపుగదుర

క॥ పర్వతవతియా హిమవ, త్పర్వతమున కెటమి నిడు న * పత్వంబగుట
బార్వతి యనుపేరును నీ. యుర్విన్గై సేసె నాపె * యుచితవిధముగాఁ.

*గీ॥ అఖిల జగదంబయై సముదారకరుణ, జగములఁ గాచుచుండుటఁజక్కనుమయ
టంచుజేరునుదాల్చియీయవనియందుఁ, బరఁగెనెల్ల రమదులకుఁమురుపునిడుచు

క॥ నానావిధ గానంబుల, నూనగతిఁ గాయకాగ్ర * ఋలు సల్పిరి ను
శ్రీనిధి గిరిపతి వారికి, గానక కానక చయంబుఁ * గానుకలొసఁగెఁ

గీ॥ అంత హిమవంతుఁ డెంతయు * సంతసంబై, సంగ మత్సవమిబ్బంగి * సంతరించి
కూఁతుఁబలుమఱుఁగాంచుచుఁజేతమందుఁ, బొంగెఁబెల్లి దముగబహుపుత్రుఁడైన.

చ॥ వలిమలకూతురెంతయును * వార్షిక కాలమునాటి గంగ య
ట్టుల శరదందుచంద్రికయ * టుల్ కమనీయతరాంగియై దినం
బుల పరుసఁ గడుఁ బొదలెఁ * బొందుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చ్చెలువముఁగాంచి యచ్చెరువుఁ * జెంది ముదంబును జెంది రింపునఁ. 157

- క॥ పలువురు సందనులొప్పుగఁ, గలవారై నను గుమారి కనుగనుచు హిమా
చలుఁడున్ దత్పత్నియు ని, మ్ములఁ దృప్తి జెందరైరి † మురియుచు నెపుడున్.
- చ॥ కలిమిగ మ్రోకులెల్ల వన † కాచునెడన్ జిగిరించి పూచి తా
పుల విలసిల్లుచున్నను ద † పుల్కినుఁ జూతనుమంబునందుఁ డే
టులు కులశైలవల్లభుడ † టుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు † సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్.
- సీ॥ సంస్కారవంతమా † చక్కనివాక్కునఁ, దేజంబునొందిన † ధీరుపోల్కి
మహాసీయతరకాంతి † మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన ది † పంబు పగిది
వినులోదకంబున † వెలయు గంగార్పురి, గమనీయమైన యా † కసముమాడ్కి
గరసకపింద్రవి † స్ఫురితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రా † జన్మ్యు డట్లు
- గీ॥ అఖిలజగముల కంటిక † మైన యార్య
చేత నిక సర్వపర్వత † శేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితండు † పాలుపుమీఱి
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి వి † స్ఫుర్తిబడసె.

— * శ్రీ పార్వతీ వాల్మీకీదాభివర్ణనము * —

- గీ॥ పృథులసింహంబులను గొంతుఁ † బట్టి లాగి
తెచ్చి యెక్కి వనంబెల్లఁ † దిరుగుఁగాలి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి † కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియం † బెసక మెసఁగ.
- ప. మఱియు నప్పర్వత రాజకుమారి బాల్మీకీదావినోదంబులఁ దవిలి తోడిపడుచులను
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి
- సీ॥ జననినే నిడనాదు † సంతాన మీరని, పండ్లగిరంబులు † పంచిపెట్టు
జగములేలేడు దొర † సానినే సీరలు. ప్రజలంచుఁ బరువొప్పుఁ † బనులుసెప్పు
కామధేనువు నేను † గడమసురభులీర, టంచుఁ గోర్కులను యో † జించి తీర్పు
కల్పవల్లిని నేను † స్వల్పలతలు మీర, లని నిజొన్నత్యంబు † నమరఁజూపు
- గీ॥ గురుగులమరించుబ్రహ్మాండఁగోళములని, బొమ్మలనుగూర్చుహరిపద్మభువులనుచును
బంతులాడును రవిహిమ † భానులనుచు, కైలరాజకుమారి కై † శవముగూరి.
- ఉ॥ శారదవేళ హంసములు † జాహ్నువిజేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారరుచుల్ మహాపథులఁ † జక్కఁగఁజెందెడుమాడ్కి నద్రిజన్
జేరెఁ దమంతఱూర్వజని † సిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహసేత్ర దా గురుల † పోంతఁ బరివ్రచునుండ వింతగాన్.

- సీ॥ తమకన్యవకు నుర † పుమకనంగవయంచు, గొలువజేరెడు † మృగీకులములరి
తమనడువన్న నూ † డ్దుము శివనడుమంచు, నేవించిమోయు సిం † హీవిసరము
తమనడలోడ భూ † ధరకన్యనడకని, అంఘులఁబడు రాజ † హంసకాళి
శమికాళిము పోల్చు † దగదు కాళీవేణి, కనిమయూరులు నృత్త † మునభజించు
- గీ॥ శుకపికంబులు పార్వతీ † సురుచిరొక్తి, మాధవీ సాధురీతికి † మానమింకి
కటచుటకుజేరి తగు నుడికారమొందు, గన్పడదుసాటి శివకు జగముననొకటి,
- సీ॥ శివయని పిలువఁగా † జేలువ పల్కునుగాని, యన్యాయ్యయంబుల † కలఁటిసేయు
ఇందుకేభవము చి † ట్టెలమిదాల్చునుగాని, తలదాల్చదెన్నందు † తక్కునగల
కంఠీరవర్షభగ † జములనొక్కును, గాని యశ్వాదిన † క్కదలఁపదు
భర్తావిదనం † భవపరాగవిభూతు, లలందు గాని యలంద † దన్యలేప
- గీ॥ ములను నిచ్చలు సామగీ † తులనె గాయ
నమునలుపుఁగాని యితరగీ † తముల గనదు
శరధనుశూలములనె హ † స్తముల దాల్చు
గాని యల్పాయుధముల దా † కంపలఁపదు.

166

వ. మఱియును.

- సీ॥ బాల విపంచికా † వాదనంబొనరించు, చరమేష్టిరాణి సం † బరముఁజెంద
కాళి గాత్రమున రా † గముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబు † డిందువడఁగ
లలిత సర్తనకాళ † లంబుఁదాపించు న, వ్యిద్యాధరాంగనల్ † వెఱఁగుఁజెంద
శివ చిత్రము లిఖించు † జేలువుగా వలరాజు, రాణిదైర్యంబు గళరంబు నడల
- గీ॥ అనువమానమనోజ్ఞతావ్యంబులెల్లు, సల్లగురుకాన్యదేవులు † డిల్ల వడఁగఁ
బరమకళ్యాణి గిరివరే † శ్వరకుమారి, లీలలేమని లెక్కింపఁ † బోలునెలమి.

— * నారదాగమవము * —

- ఉ॥ నారదసాని యొక్కనుది † నంబునఁ గొండలజేని వీటికిన్
భూరితరప్రమోదమునఁ † బోయి గిరిందుగ్ని దాచసించినన్
ధీరుఁడతండు మానిగని † దిగ్గనలేచి నమస్కరించి యై
వాతెడు వేడ్కఁ బీకమిడి † సాచ్యము సర్వమునిచ్చి మెచ్చుగన్.
- గీ॥ తనదుకూఁతునురప్పించి † వినయమెసఁగ, మునివదంబులఁజెఱిగించి † ముఖ్యకార్య
మిదియనితలంచి వినతుఁడై † యింపుగదుర, నంజలిరచించియిట్లని † యడిగెఁబ్రీతి.
- ఉ॥ ఓ మహానీయ దివ్యకరు † ణోదధి! యో పరమేష్టివ్రతక
గ్రామణి! మత్స్యతాకరము † గాంచి గుణగుణముల్ గ్రహించి యీ
కోమలగాత్ర యెవ్వనిక † గున్ దొరసాని మఱెట్టి సౌఖ్యముల్
దా మహిఁజెందునో చెప్పుడు † తథ్యము మీవచనంబు ధారుణిన్.

170

గీ॥ ఇట్లుబడిగిన గిరిపతి † యిచ్చ నెఱిగి, దేవముని కాళిహస్తంబు † దేఱిచూచి
అఖలశుభలక్షణంబుల † నరసి మురిసి, యిట్లుపల్కెను భూమిధ † కేంద్రతోడ.

శా. వై లేందా! విను శారదేందుకలనా † సారొంది వర్దిల్లు సీ
బాలారత్నము నీదుకూఁతు రఖల † భ్రాజిష్ణురేఖాభ్య గో
త్రాలంకారమునేయు నూకుఁ బతి కు † ద్యతేస్త్రిభ్యముఁ గూర్చు వా
ణీలక్ష్మిల్ పొగడంగ నొప్పు సిరి రా † ణింపంగ సాంపుంగమక, 172

ప. వెండియు నజ్జడదారి యెలవగవుతో వాగ్విలాసంబు మెఱయ గిరివరునకిట్లనియె,
గీ॥ అద్రిరాజస్య! నీకూఁతు † హస్తమందు, రేఖలెల్ల నులక్షణ † రేఖలైన
నొక్కరేఖ విలక్షణం † బున్నకతన, దానిఫలమెఱింగింతు నం † తయునువినుము,
గీ॥ యోగి, నగ్నుండు, కడిది బై † రాగి, గుణము, లేనివాఁడును దలిదండ్రీ † లేనివాఁడు
అశివవేషధరుం డొకఁ † డనభిమాని, నీదుకూఁతును బెండ్లాడు † నిజమువినుము.

ప. అనినంత

మత్తకోకిల. కాళి నారదమాని పల్కుల † గ్రాలుభావమెఱింగి య
క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు † గాఁగలండని యెంచి లోఁ
జాలసంతసమొంది చిత్తిము † శంకరాంఘ్రిలఁ జేర్చి తా
నాలింపుచునుండె వారిప్రి † యాతురొక్తుల నెంతయున్. 175

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది † భూధరుఁడును మే
నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణఁగొని యిట్టులనిరి † చనవున మునితోక. 176

చ॥ అలమటఁ జెందె డెందము మ † హత్మ! భవద్వచనం బమోఘ మీ
యలజడి కెట్టులోర్తు మక † టా! పలునోములు నోచి కన్న యీ
లలితకుమారికిఁ బతి వి † లక్షణుఁ డేర్పడ మాదు జీవితం
బులు చెడు దీని మార్పఁగల † పొంకము గల్గినఁ దెల్పుఁడి దయన్. 177

— * గిరిరాజుతో నారదుఁడు పౌర్వతి శివవత్సీయగువనుట * —

ఉ॥ నావుడు నారదుండనె మ † నః ప్రియమొప్పు నగాధిరాజ! మీ
రీవిధి కిం చనొందదగు † నే? విధి చైదము దిద్దజోలునె?
భావమునందు నేనొక యు † పాయము నారసి చెప్పెదన్ వినుం
డీ నగపెల్లఁబాసి నుఖ † మే సమకూరెడుభంగిగా నిజన్.

గీ॥ వినుఁడు శివునందు నేనన్న † విధములెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతని కీ † చెలువనిచ్చి
పెండ్లిగావింపుఁ డట్లైనఁ † జేర్చియలరు, నెల్లదోషంబు లొక్కట † నింకిపోవు.

గీ॥ ప్రభులయెడ దోషమొక్కింత † పంతనిడదు, లాఠియందదియే దుఃఖి † హేతుపగును
స్వర్ణదీపావకార్కుల † చందమిందు, వరయుమెచ్చొట నేని య † హార్యతిలక! 180

క॥ కావున నీప్రియమత యగు, నీశివ నాశివునకొసంగి * యింపుగఁ బెండ్లికా
గావింపుము కులములరంగ, నీవెత యంతయును దొలంగు * నెగడునుఖంబుల.

చ॥ శివుఁ డఖలేశ్వరేశ్వరుఁడు * శిష్టజనావనబద్ధకంఠణుం
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ డఖి * లామరపూజితపాదపద్ముఁ డు
దృఢనిధనంబులన్ గనని * ఒల్లిదుఁ శివతపోధనాగ్నివై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెందు నితఁ * బర్వతరాజవరేశ్వ! యారయన్. 182

వ. ఇవ్విధంబునఁజెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు పెండియు నిందువేడుకన్ గొండల
దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 183

చ॥ కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు * కూతురు రూఢిగ రాజమాళినే
వలది వివాహమాడు నిది * వాస్తవమెంతయు పీఠలాంఛారుల
బలితవుఁ బ్రేమబంధమునఁ * బాయని తీయని చెల్వికల్మషాం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల * నల్లరహింతురు గాంతు రెన్నికన్. 184

మ॥ మఱియున్ నీదుకుమారి సాధ్యయు నిలిం * వగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యాశ్వరుఁ బ్రీతుఁడేయుచుఁ దప * శ్చర్యకా హిరణ్యాభయై
ధర గౌరీవధఁ జెందుఁ గారుణికచేతస్సూర్తిరాశింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁజేయు నురలా * తాసించి భాసించంగన్. 185

శీ॥ దేవదేవునిఁ జేపట్టి * దేవులైన, హరివిరించిప్రముఖులచే * వర్చలాండి
అఖలభవనంబులకుఁదానఁయధికయగుచుఁ,బరంగు నీవుత్రి నీహరివర్వతేంద్ర!

గీ॥ పరమవైరాగ్యభావవి * స్ఫారహృదయుఁ, జైనరుద్రునిఁజెందియు * నార్యతనదు
మేలిగొనములకలిమి న * మేయతపము, బలిమి శంకరదేహార్థ * భాగమొందు.

క॥ ఈ కన్నెనుదక్కు శివుం, దేశాంతను జెండియాదఁ * దిది నిక్కం ది
స్థైకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీ లో నగరాజతలక! * నిలువు మీది మదికా. 186

క॥ కావున నీ కన్నియ నీ, వే వేశమగాని యొడ్డ * కిచ్చుట మదిలో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తునుచు మిగులఁ * దెలియు మగవరా!

గీ॥ ఇట్లు నారదమునియనఁహిమనగేందుగ, డిట్లనియె విన్ను మానినఁరేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నాశివినయట్లు, నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొనియెద నివుడు.

నీ॥ దాక్షాయణీసతి * తనువుఁబాసిననాట, నుండి విరాగియై * యుండెననియు
సంగంబువిడిచి ని * ర్జరగోచరముగాని, ఘనతపంబొనరింపఁ * గడఁగెననియు
నక్షయంబై శివం * బై పరబ్రహ్మయై, యలరుస్వాత్మమున నె * ప్తలరు ననియు
నిర్వికారంబగు * నిజరూపమునమండి, మానసంబును దింపఁ * బూనఁడనియు

గీ॥ మున్ను సతితోడ వేటొక కన్నె నెవును, పెండ్లియాడను నేవని శ్రియమెసంగ
బాసఁగొవించెననియుఁ గై శ్రిలాసభర్త, కిన్నరులువచ్చిచెవ్వాడు శ్రిన్నిగమున.

క॥ అట్టిశివుండు మునీశ్వర! బిట్టుగవేటొక్కనతినిఁ జెండ్లాడఁగ ని
పుట్టునఁ దలంచుటెట్లని, గట్టులతోఁ డూరకున్నఁ శ్రిగని మునియనియెన్. 192

చ॥ గొనకొని దక్షపుత్రి ప్రతికూలతనొందినతిండిమీఁదియీ
నునఁ దనమూర్తిఁ బాసి తిదశుల్ మొఱపెట్టిన మీఁద మీదునం
దనయ్యి పుట్టెఁ గాళికగ శ్రిదక్షజ కీమెకు లేదు భేద మీ
శునిసతియై కరంబలరుఁ శ్రిజమ్మలుమాను ధరాధరాగ్రణీ! 193

గీ॥ తనకుమారిక పూర్వపుత్రంబునర్వ, మును మునీంద్రునితో హిమశ్రిభూధరుఁడువ
ధూనుతుల కట్టెదుటవిని శ్రిపాసె సంది, యంబునెల్లను దనహృద శ్రియంబునందు.

గీ॥ తాళి తనపూర్వజన్మంబు శ్రికథను నిడ ది, టంబుగా నీశుఁజేపట్టు! టయునునార
దునుడి విని సిగ్గుచేత నశ్రిధోముఖయును, నస్మితాస్మయ్యునై యుండశ్రిజనకుండంత.

చ॥ కని తనపీతమం దుమను శ్రిగ్రచ్చఱఁజేర్చి కవుంగలించి మో
మునఁ దనమోముఁజేర్చి శ్రిరమున్ వెన ముద్దిడి చెక్కులం గరం
బున జనవొప్పఁగాఁ బుణికి శ్రిపొందుగ హర్ష ముఁ జెందియుండ న
మ్ముని గిరిరాజుఁ దత్సతినిఁ శ్రిబూర్తిగఁ బ్రీతులఁజేయ నిట్లనున్. 196

ఉ॥ పర్వతరాజ! నీతనయ శ్రిపన్నుగఁ గొన్నిదినాలమీఁద సౌ
పర్వణబృందకల్పితన శ్రిపర్వల నొందుచు నాదిమూర్తియున్
సర్వజగత్ప్రభుండు నగు శ్రిశర్వుని యంకతలంబునెక్కి యీ
యుర్విదలంప రాని కనుఁబొందని వైభవమొందుఁ బొందుగన్. 197

గీ॥ అని ప్రియంబుగ వారల యంతరంగ, ములను సంతోషభరమునఁ శ్రిబొంగఁజేసి
అమరమాని యభేచ్ఛగ శ్రినరుగుటయును, వారలంత గృహంబులో శ్రిపలిఁజనిరి.

గీ॥ కొంత కాలంబుచనినంతఁ శ్రిగుధరవరుని, రాణి మేనక తనమనో శ్రిరమణు సన్ని
ధానమున కేగి వేగఁబాదములకెఱిగి, యిట్టులడిగెఁ బ్రియోక్తులనింపుగదుర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లివేయు మనుట *—

ఉ॥ నారదుఁ డెల్లు మీయెదుట శ్రినాడు వచించిన జాడయేమొ? నే
నారయ లేకయుంటిని యశ్రిధార్థము శ్రీజనచావలంబునన్
గూరిమిపుత్రి కివ్వ డను శ్రికూలముగా వరుఁగూర్చి పెండ్లి వి
స్మరతరప్రేషాదమున శ్రిసల్పుడు మల్పుడు నాథ! నావ్యధన్.

క॥ ధనమును బ్రాయము చక్కం, దనమును విద్యావివేక † దాక్ష్యంబులు పా
ననమైనవంగడము గ, ల్లి న నరువకుం గన్న నిడవ † అన్ నుత యలరక 201

ఉ॥ సుందరరూపమున్నను వఃచోగరిమంబది సున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బదు ఘ † నంబది గల్గిన సీడుజోడుమన్
బొందికఁ గాంచ వచ్చియును † బొల్పెసలాచిన బావనాన్యాయం
బందికఁ జెంద దొక్కయెడ † వన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికన్. 202

వ. ఐనను

క॥ ఏలాటివానికై నను, బాలిక నొసంగం దలంప † వచ్చున? తమక
న్యాలావణ్యగుణంబులఁ, బోలిక నరయంగవలదె † పురుషవరేణ్య !

చ॥ అలరుల సెజ్జయందు లలి † తాంగిక దాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పారలంగఁ గెంపడరి † దేహము గండెడుఁ గుండకోరకం
బుల నెపుడేని నెచ్చెలుల † పోటికినై చిదువంగఁ గల్గి వే
ళులఁ గఱగట్టు నెత్తు రిల † లోఁ గనినామొకొ యిట్టి కన్నెలక.

గీ॥ అనుచుఁ గన్నీరు దొఱుంగనఁగొధిరాజ, రమణి నాఘనివదముల † వ్రాలియున్న
నన్నగోత్తముఁ డత్తన్విఁనాదరమునఁ, గొగిటకజేర్చియిట్లు నెఁగారవమున.

చ॥ వినుమిఁకదేవి! దేవముని † విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
ననవచనంబు బొంతగునఁ † వద్దిక వేఱుతలంపు లింపునైఁ
దనయకు శంభుఁ గూరిచి యు † దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరించి పంపు నియ † తంబుగ దావ శుభంబు సేకుఱుక. 206

క॥ అగుణములన్నియు శివునెడ, సుగుణములై పరఁగుచినుము † సుందరి! యిఁకనా
యగణితతపోనిధానుం, డగజను బెండ్లాడుఁ దవము † నర్మలిసేయక. 207

ప॥ అనుడువిని యాసీమందినీలలామంబు పెనిమిటి వలుకుల కలరి కూఱుక దప
శ్చరణంబునకై శిక్షబొనర్చు పొంటె నాపెనమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నాబాలిక సౌమమార్యధుర్యతన్గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁగాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజజననీ
మనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె.

— * పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము * —

శా॥ అమ్మా! స్వప్నముఁగంటి జెప్పెదను విఁన్నా! నేటి ప్రత్యూషపూ
ర్వమృం దొక్కతపస్వి విప్రుఁ డనుకం † పన్ శంకరానుగ్రహ
ర్థమై నన్నుఁ దవంబుజేయుమని హ † ర్నంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమున్ జెప్పి చనన్ విచిత్రముగు వృ † త్తం బిద్ది యోజింపుమా!

- చ॥ కలయనరాదు నిక్కువము † గా శివమంత్రముఁజెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదవందగదు † కన్నులు మున్నగు వానితెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గదు † పక్కజహా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి † వల్లభు నల్లనఁబిల్చి పేర్చిమై. 210
- గీ॥ తనయగాంచిన కలఁ గలతత్త్వమంతఁ, గాంతునకుఁదెల్పు నాతండు†గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరుఁ † దవ వధూటి, క్షిలు చెప్పెను సంతోస † మినుమడింప.

—* హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *—

- ఉ॥ నాకల నొక్క దివ్యబుషి † నాథుఁడు నారదబోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున † కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంచుము
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గ † రిష్టతపోవ్రతమున్ బొనర్పఁగా
వీఁకఁగడంగ నే నుతను † వేగొని యా ఘనుపాలి కేగితిన్. 212
- గీ॥ పోయి కనుఁగొని నేనల్ల † పురుషచరుని, నారదో గ్రవరునిగాఁగ † నమ్మి మొక్కి
సేవకై యుంతు నాకూఁతుఁ † సెలవొసంగు, మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించెనతఁడు.
- గీ॥ అంత నాకూఁతునకు వారి † కపుడు చాల, సాంఖ్య వేదాంతరీతుల † జరిగె వాద
మప్పడాస్వామి నెనరొందిఁ † యాజ్ఞనొసఁగ, నుంచితినివారికడఁగూఁతుఁ † మించుఁబోఁడి
- ఉ॥ కూఁతురు యోగివర్చునకుఁ † గూరిమి పేరిమి సేవఁజేయుచు
జేరము సంతసంబులఁ † జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్ల వాఱురతి † రాణిరో! కంటిని తత్ఫలంబిఁక
జూతము కొద్దికాల మిది † శోభనసూచనమంచుఁ దోఁచెడున్. 215
- క॥ అని యిట్లు శైలకులవతి, తన గేహినితోడఁజెప్పి † తా స్వప్నఫలం
బును గనుపూనిక నుండెను, మనసున శివచింతనంబు † మల్లడిగొనఁగన్.
- మత్తకోకిల:- సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని † చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు సద్గుణపూతు నాదృతిఁ † జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజతఃభూధరంబున నిల్చు తాఁ
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది † సేయుచుండెనొ చెప్పఁడి. 217
- క॥ అని మునులన సూతుం డిట్లనె వినుఁ డనఘాత్మలార! † యభవుండు దాఁ బ
త్నినిఁబాసిన యదిమొదలుగ, భువతరతాపానలమునఁ † గ్రాగి వెగడునన్.
- చ॥ తిరిగి ధరిగ్రినెల్లడ న † దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱువఁ † జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల † యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రీఁ జేరె మది † ధీరతఁజేగొని యెట్ట కేలకున్. 219

వ. అంతఃపూద

చ॥ త్రిగుణములన్ దొలంగి విక్రమః * త్రి గోపనట్టి నిజస్వరూప మి
ముగ్ధుగఁ గనుచున్ జరం బిటుల * భూరితరాతులితప్రమోదపూ
రగతమనన్ముఁడై కడు వి * రాజుల సమ్మని రాజులెల్ల జ
క్కఁగ నిజయోగమర్చములఁ * గర్భకులై తనయొద్ద నేర్వఁగన్. 220

—* శివుని అలాటపుర్వజలమునుండి క్షౌణ్డపుట్టుట *

అ॥ అట్లు చాలకాల * మరగినవెంబడి, జిత్ర మొక్కనాఁడు * శివునినొసటి
పుర్వవారికణము * గ్రహింపఁ బుడమిపై, జంద బాలుఁడగుచుఁ * జెలుపుమిగిలె.

సీ॥ అజానులంబిబా * హావతుష్కమువాని, బద్ధరాగారుణ * ప్రథలవాని
నందంబుఁజెందు మేలగుమోముగలవాని, రాణించు వెడఁదయు * రంబువాని
గమనీయమైనయా * కారంబు గలవాని, బదులకసాధ్యుఁడై * పరగు వాని
దీప్యతేజంబులఁ * జెలివిమించెనువాని, గంభీరవృష్టులఁ * గాంచువాని

గీ॥ జననమునుజేందియున్నతఃస్వనమెసంగ, రోదనముసేయువాని సత్యాదరమున
నెత్తికొనివచ్చియున్న మహిమనెదుట, నిలిచియుండెను దా ధరణీవధూటి. 222

గీ॥ సుతుని గని తెచ్చి నిలిచిన * సుందరీల, లామ క్షమఁ బరికించి కై * లాసభర్త
మందహాసంబుచింద నానందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె న * వ్యసుధతోడ.

చ॥ ధరణీవధూటి! నీవు గడు * ధన్యవు నాడు శ్రమాంబుజన్ముఁడై
యరుదున నీయెడన్ బాడమి * నట్టి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నీకుమారుఁడు త్రి * తావవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మ * దుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్చకున్. 224

ఉ॥ భూమియు నట్లకాకయని * పుత్రుని దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భాముఁడటంచు బేసఁగొని * బాలుఁడు వృద్ధిఁజెంది కాశికా
ధామముఁజేరి యందు హిమ * ధామశిరోమణిఁగూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁజేసి మహి * తంఁగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 225

క॥ గ్రహములలో నొకబలవ, ద్విహమై భార్గవుని పదము * కన్నను మీఁదన్
బహుతరవిధవాస్పదమై, రహిమితాడు మండలమున * రాజయ్యెదగన్. 226

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు నేయుట *

గీ॥ జగదధిశ్వరుఁ డంతట * తైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి * పుట్టుటయును
ననిమి దేండ్లవయస్సున * హించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియా * హ్లాదమొందె.

వ. అంతః గోత్రకాలంబు చనుడు.

శా|| గంగాభంగతరంగరంగదురుశ్శృం + గ్రవాతశీతాచలో

త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ + దుర్దాంతభంగిన్ దవం
బుం గావించగడంగి భృంగిరిటుడున్ + మున్నా గణేంద్రాళితో
డం గాలాంతకమూర్తిచేరె గిరిరా + బ్రహ్మంబు నాస్థాన్నతిన్.

228

ఆ|| బ్రహ్మపురమునుండి + పరమపావనియైన, గంగ యవతరించె + గడగియెచట
నటవసించి తపను + నారంభమొనరించె, మానులలరఁ జంద్ర + మళాయపుడు,

మ|| నిరపాయంబయి నిర్వికారమునునై + నిత్యంబునై యాశ్రయాం
తరశూన్యంబయి జోతిరూపమయి య + ద్వైతంబునై సంవిదా
కరమై సర్వజగన్మయంబునయి మే + ల్లన్నట్లు స్వాత్మంబునం
దు రహిన్ ధారణఁజెందియుండె గణనా + భుల్ గొంద అట్లుండగన్.

280

ఉ|| నందియు భృంగి మున్నగు గ + లాప్రవరుల్ మఱిగొందఁజుండఁ బా
లేందుకిరీటుఁ జిత్తవిహి + తేష్ట సవర్యుల గొల్పుచుండి రిం
కం దమమొప్పు మానవిధి + గాంచి వసించిరి కొందఁ జింతనుం
గొందఁజు ద్వారదేశమునఁ + గోలలఁదాల్చి వసించిరిమ్ముగన్.

— * హిమవంతుడు శివుని సందర్శించుట * —

గీ|| హిమగిరిశ్వరుఁ డంత స + ర్వేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోడఁ ద + పంబుఁజేయ
నోషధిప్రస్థభూమిఁ దానినొందెననుచు, విని పరిజనంబుతో వచ్చి + వేగిరముగ,

సీ|| విరియఁబూసినమల్లెవిరుల మొత్తమ్ముల, చందమొప్పెడు మేని + చాయవాని
గందపుంటాడికన్నఁ + గరము ధావశ్యంపు, వసమీఱు భసితలే + పంబువాని
నెలదేటిదాటులఁచెలుపుఁగలంచు నై, ల్యముమీఱు నఱుతచా + యగలవానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల + యందంపుపెంపు నై, రింపని యడుగుల + సొంపువాని

గీ|| నమరు నఱమోద్యుకనుదోయిఁనలరువానిఁ, జౌఢనాసాగ్రదృష్టియైఁపరఁగువాని
నొనరఁబద్మాసనమునఁగూఁ ద్పున్నవాని, నఱులలోకేశ్వరునిఁగాంచి + హర్షమునను,

ఉ|| సాగిలి మొక్కి గంధనుమ + సారము బాద్యము పర్ణమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమఁ మనోజ్ఞహరి + చందవపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగనొనర్చి యచ్చమగు + వేడ్క భయంబును భక్తియున్ మదిన్
లోఁగఁగఁజేయ నమ్రతను + లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనెన్.

284

క|| దేవాదిదేవ! శంకర! నీవెకదా? సకలభువన + నికరమునకు ర
క్షావహుఁడ వారయ మహా, దేవ! కవర్ధి! గర్భ + దీప్యశ్రీ!

సీ॥ నిర్గుణుడైనను నిత్యంబు భక్తుల, సాక్షిగ సగుణుడౌ + చతురుడైనను
సర్వలోకనివాస + చతురుడైనను పెండి, కొండయందుండు నా + ఘండవండు
దేవరాజుకి నెల్ల + దేవుడుతానయ్య, యోగియాపొవ్వబ్బ + రాగియెవడు
ఏకాంక్ష లెఱుంగని + యీశ్వరుడైన భ, కృప్రితిగాంక్షించు + ధన్యుడెవడు

గీ॥ త్రిగుణములకును నాప్రకృతికిని నీశుఁ, డై విరాజిల్లునప్పుర + మాతృయెవడు
హరివిరించుల యూడిగఁమంచు నెవ్వఁ, డట్టినికు సమస్కార + మాదిమూర్తి !

క॥ వాగీశర మేశులక, వ్యాగీశర మేశ్వరత్వ + వైభవగరిమఁ
బాగొప్ప నిడిన దాతపు, యోగీశ్వర ! నీవకాదె + యురుతరకరుణన్. 289

ఉ॥ నీదుచరిత్ర మెన్న రజ + నీకర శేఖర ! శక్యమానె దా
మోదర కాంచనోదరము + భోక్త మనిర్జరపాలి కెల్ల నా
మోడ మెసంగ భక్తజన + పుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
వాచరబుద్ధి వారల ర + యంబునఁజేరుట లోకనాయకా! 289

ఉ॥ భాగ్యముగాదె నీవిటఁ గృ + పానిధి ! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్యమతిన్ దపోప్రభ + రంబు నహింపఁగఁ జేరుటెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిప్పు కుల + మున్నతిగాంచె వరించె నల్ల సా
భాగ్యరమానునోజ్జ్వల + భాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 240

చ॥ ఇతను మహేశ ! సేవకున + కెద్దియుసేని పనిన్ ఘటించి తా
వకపరిచారకప్రజము + వంక ననున్ గొని యాచరింపు మే
నకలుషచిత్తవృత్తి మున + మంది యొనర్చెద నీదుసేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవన + మాజముతోడ దయామయాత్మకా ! 241

గీ॥ ఇట్లు గిరిరాజు పలికిన + నీశ్వరుండు, విని కనులువిప్పి పర్వత + విభుని వాని
గణమును గూడఁదాఁబాడఁ గాంచెయపుడు, మందహాసంబునంగనిఁమ్మాడ్కిఁబలికె

చ॥ వినుము ధరాధరేశ్వర ! ప + విత్సరిగా నిను నంది నీదు పా
వనశిఖరప్రదేశమున + బాధతపం బావరింప వచ్చితిఁ
మునులకు నిర్ణరేంచుల క + మోఘతపన్ముల కిష్టభూమియై
యొనరు మరున్నదీనుచు + రోదకపూతము నీతటం బిల్. 243.

ఉ॥ చేయుదు నిందుఁ నేఁ దవము + శీతమహీధర ! కొన్నినాళ్ళు నీ
వీయెడ కిష్టాదుల్ దిరుగ + నీకుము నాదతపోంతరాయముల్
సేయఁగనీకు మీయదియె + సేవయగున్ ఒరమోత్తమంబుగాఁ
జేయుము తేత్తయత్నమిడఁ + జేరుము నీదు గృహంబు నింబుగన్. 244

గీ॥ ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరిశ్వరునకు, జెప్ప విని గట్లతేడవ్వు శివోష్ఠమీటు
చనవుతోడుత నిట్లనె శతసం బె, సంగ దేవాధినాథుని శివముఖమందు. 245

క॥ ఏమని చెప్పదు మీతో, బ్రేముడి నావ్రస్థమునకు శివచ్ఛేసి మహా
త్మా! మధురోత్తుల నిట్లనె, గా ముదమగ్గలముగాంగ శివడలుకొనె మదిన్.

ఉ॥ పెగ్గలమైన నిష్ఠఁగొని శివేలుప్పుల్గుతపంబుఁజేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గడంగ శివదక్కయుండువు వారికట్లు నా
నిగ్గుగుభాగదేయమున శివ యిటుల్ గరుణామయుండవై
దగ్గఱఁ జేరినాడ విటు శివాపములింక మహాత్మా! నాకికన్. 247

శా॥ నాకన్నన్ మనుఁడొక్కఁడీ జగములో శివ లేడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండునున్ గలుగఁడె శివన్ నాదు ప్రస్థంబునన్
లోకాధీశ్వర! సింహాసనంబునన్ శివ జంతులన్ జేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ శివగేంద్రచర్యంబరా! 248

చ॥ పరఁగఁ దపంబుఁజేయుము ను శివశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె సీతపంబునకు శివదొరపుఁగూరిమిపేర్చి నీదు నా
కరు గిరిరాజవర్ణుఁ డొడి శివముగ సేవయొనర్చు నింక ను
స్థిరమతితో స్వతంత్రులను శివకొని కైకొను నాదుసేవల్. 249

క॥ అని వినియమ్మున యమదను, నునితో నగరాజు ప్రియపు శివడికారముచో
వ్వనఁబలికి తనదు గేహం, బునకేగి వదించె సర్వ శివమును దన ప్రియకున్.

చ॥ అనుచరవర్గమున్ విలిచి శివతఁడనెన్ వినుడింకమీఁద స్వ
ర్ధుని దిగునట్టిచోటి కెవ శివ జనఁగూడదు పోలిరేని శి
క్షును బాసరింతు వారలను శివతుకరీతి నిజంబు నాదుశా
సనమిదియంచు బ్రహ్మమున శివజాటుండు నెల్ల రెఱుంగునట్లుగాన్. 251

ప. అని పనిచిన నవ్వారలు.

క॥ గంగావతరణమున కే, గంగాదగ్గరెవరు గొంత శివాలంబిటు లా
గంగావలె తేడేపడె, గంగా శిక్షించు నాజ్ఞ శివదచినవారిన్. 252

—* హిమవంతుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుచుండుమని శివు నర్థించుట *—

ఆ॥ ఇట్లు సాముటయును శివహిమవంతుఁడెంతయు, సంతసమున నీశు శివ
మునకుఁబోయె దివ్యశివుష్ణఫలంబుల, గొనియుఁదనదునుతనుఁగొనియు మఱియు.

క॥ చని భ్యాసతత్పరుండగు, ననఘుని లోకాధినాథు శివదటఁగని పం
ధవమొప్పఁజేసి పూలోపం, క్షమ నొసఁగి సుతనునిలీపి యు శివయనికెదురుగాన్.

ఉ॥ ఓ కరుణావయోనిధి! మ + హాన్నత పూతచరిత్ర! నీదు నే
వాకుతుకమ్మతో నిటకు + వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య! ప్రత్యహము + సేయొనర్పు సఖిసమేతయై
జేకునతోడ నాయొడ వి + ధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్.

255

—* శివుడు పార్వతీదేవిని జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకింది.

సీ॥ కనివిని యెఱుంగని + ఘనతరసౌందర్య, ధుర్యయం చాత్మకుఁ + దోచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ + దద్దయుఁ బక్కంద, నముగల్గి తీపుల + నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ + గందర్పవికృతి న, ల్పంజాలినట్టి రూ + పంబుదానిఁ
గాననంబుంకఁ బ్ర + కాశింపఁజేయు ది, వ్యంభైన కాంతిపుం + పంబుదాని

గీ॥ నభినవంభైన యావనం + బమరుదాని
నమరు కస్తూరికా ఘమ + ఘమలదాని
నఖిల లోకంబులకు మూల + మైనదానిఁ
బర్వతేంద్ర కుమారియై + పరఁగుదాని.

సీ॥ కలువజేకుల మించఁ + గల కనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా + న్నంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి + కఠికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంభైన + గళముదానిఁ
దమ్మితుూదులఁబోల్పఁ + దగు బుజంబులదాని, రవ్యమైతగువలి + త్రయముదానిఁ
గమలకుట్టలపీన + ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైననె + న్నడుముదాని

గీ॥ మెట్టదామరలన్ బోలి + మేల్గికోమ, లంబు మీఱిన పాదయు + గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై + తనరుదాని, నమరరమణీశిరోమణి + మైనదాని.

ఉ॥ చూచి తదంగసౌఖ్యవపు + సౌవులు నింపు జనింప నంతతో
లోచనముల్ మొడ్చి యవి + లోలము నుత్తమమైనయాత్మయం
దే చరియించుచున్న సక + లేశ్వరుఁగాంచి గిరీశ్వరుండు సం
కోచముతోఁదగుల్మానిన + కుండున తోతయొనర్చి యిట్లనెన్.

ఉ॥ దేవ! మహానుభావ! శివ! + దివ్యకృపాకర! శర్వ! శంకరా!
నీవె చరాచరంబులకు + నిత్యముహర్షము నిచ్చుదాత వీ
నీ విభవంబెఱుంగుటకు + నేరక వేదచయంబు శాస్త్ర మెం
తో పెరపొప్పు జెప్పు వలఁ + తుల్ పరులెవ్వరిడన్ మహేశ్వరా!

260

క॥ ఎనను బరమేశ్వర! యీ, దీనుని హిమవంతుఁ గనులు + దెఱచి ఘనదయన్
బూని భవదీయదానునిఁ, గా నేర్పడఁజూడుమా జ + గన్నతచరితా!

చ॥ అనుదినమున్ మహేశ్వర ! మ + దాతృజతోఁ జనుడెంచి నీదు ద
ర్యన మొనరించి పోయెదఁ బ్ర + సన్నమతిన్ సెలవివృట్టన్న స
య్యనఘుని వల్కులన్ విని ర + యమ్మునఁ గన్నులు విప్పి చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డవుడు + భ్యాన మొకించుక మాని మానుగన్, 262

క॥ నాయొద్దకు నీవొక్కఁడ, వే యనుదిన మేగుడెంచు + మీ ! నీ తనయన్
నీయింట నునిచి రవ్వుట్టు, సేయనిచో నమ్ముఁగనుట + చేకుటకు నుమీ !

గీ॥ అని వినిశ్చితముగఁబల్కు + నమ్మహేశు, నకు గిరీశ్వరుఁడెట్లున + నాధ ! యేమి
కారణంబున నిందురాఁ + గాదు నాదు, తనయ కది నీదుసేవకుఁ + దగదా యేమొ !

క॥ అని యడిగిన హిమవంతున, కనియెను లోకాధినాథుఁ + దాహ్లాదముతో
డను లోకాచారంబులు, గనఁజేయుచు నితరయతుల + గతులఁదెలుపుచున్.

శా॥ మాయారూపిణులంచుఁ జేడియల నా + మ్నాయంబు బోధించు వి
న్మా ! యందున్ యువతుల్ విశేషమిఁకఁ దా + మవ్వారిలో నుండరుల్
బాయఁజేయుదు రెందుఁ జిత్తనియతిఁ + బాటించి మోహోద్ధతిఁ
దాయఁజేయుదు రందుచేఁ దపము వి + ఘ్నంకాను సత్యంబుగా. 266

క॥ చిత్తరుల గుత్తపుంజను, గుత్తులనుఁ జగురుమోవిఁ + గొందీవెలఁబోల్
మెత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తఁపడరొక్కొ యెట్టి + తపను లగనరా !

ఉ॥ అందును నీదుపుత్రి రుచి + రాంగి, నవీనవయోవిలాస, పూ
ర్ణేందునిభోజ్యులొనన క + రింద్రపర్యేణ్యసమానయాన నే
నిందుఁ దపోవ్రతుండను ని + రీహుఁడ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమివని + నాగకులేంద్ర ! తలంచి చూడుమా ! 268

ఉ॥ నీవును దావసేందుల న + నేకుల నేలెడుతేడ వాగమాం
తావగతప్రబోధుఁడవు + న్యాయ్యమెఱుంగనివాడవొక్కొ యీ
భావముమాను మీఱగిడిఁ + బల్కుకుమింక నగాధిరాజ ! యో
హావలియేడ ? యోగుల స + మక్షములేడ ? యెడందఁ గాంచుమా ! 269

గీ॥ అనుచునిష్ఠరముగనిస్పృ + హంబుగాఁగఁ, బలికివెరమించియున్న న + ప్పరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి + గట్లతేడు, మిన్నకుండ విశాసంబు + తెన్నదక్కి.

క॥ హరుని వచనంబు విని గిరి, వరుచకితాశ్చరినిఁ జూచి + సార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మ, ధురఘాతుల నిట్టులనెఁ జ + తురతరమతితోఁ.

గీ॥ దేవ ! నాతండ్రి కిత్తటి + నీవు చెప్పి, వట్టి యంశంబునకు సరి + యైన యుత్త
రంబు నేఁజెప్పదానఁ గ + రంబుగనిక, రంబమర నాలకింపు హ + ర్షంబుతోడ.

— * పార్వతీ వరమేక్ష్యుల సాంఖ్యవేదాంతపథవివాదము * —

- ఉ॥ తాపసశక్తితోఁచగిలి + దండితపం బొనరించుచుంటి వీ
తాపసశక్తితోడనె యు + దారతపంబున నిచ్చగల్గె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి + దా సఖులంబు రచించుఁ బెంచు నా
టోవమణంగఁ ద్రుంచెడు న + టుల్ గనుమేనొ య దీవెనండవో. 273
- ఆ॥ ప్రకృతియొకటిఁబాసి + పశుపతి! లింగరూ, పముననొప్పసీవు + పసుధవంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁ + డవును ధ్యానాహ్లాద, వగుదువయ్యయెట్లు + లరసిచెవును!
వ. అనినంత.
- క॥ పర్వతరాజసుతోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు + శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్యుండిటువల్కె నుపరి + సన్నాత్ముండై.
- చ॥ పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ + బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తిసై
పరఁగెద నేను సత్కముగఁ + బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతిశ్రయంబు నె
ప్పురుసునఁ జెల్ల దేవికృతి + పాల్పడకెందును లోకవృత్తమున్
బారయొక యుండఁ జెల్లునిది + పొచ్చెముగాదు మహీధరాత్మజా! 276
- క॥ అనచేగనె పగి కృమ్మట, ననియెను గాలికయు శశిక + లాభరణనితో
ఘనతరచరితా! సీనుడీ, యును బ్రకృతివశంబుగాక + యెండొకఁడగునే 277
- క॥ అందీవెక్కితమున బ్రకృతి, తిందాటినవాఁడవైతి + తెలుపు మఖలమున్
సందియములేక బద్ధ ము, గుం దానన్ గాదనంగఁ + గూడునె యనఘా! 278
- గీ॥ వచన మాదానగమనముల్ + వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ + జూచుటయును
స్వర్క మాఘాణమును రస + జ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్లు + వితథవచన! 279
- గీ॥ ప్రకృదాటినవాఁడవేన్ + భవ్యచరిత!, తపమదేటికి నీకిందుఁడ త్వమెఱిగి
నట్టివానికే దపసున + నవసరంబు, లేదు వాగ్వాదమున నేమి + లేదు లబ్ధి. 280
- వ. ప్రకృత్యసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రంగీకరింతురు? నీ వప్రాకృ
తుండ వగుట యెట్లు? లోకమందు దేహు లెంతవఱ కిందియజన్మజ్ఞానానుభ
వంబు గలిగియుంచు రంతదనుక ప్రాకృతులొట స్పష్టంబు.
- ఉ॥ మాటలు వేయునేల వినుమా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతి + నేన్ బురుషుండవు నీవు సుంతయేన్
బూటక మేదిటన్ సగుణ + మూర్తివి నాదయనెందు వీవు నా
కూటమిఁబాసి సుంతయొనఁ + గూర్చుగఱాడవె నిర్గుణుండవై. 282

అ॥ నన్నుఁజేరికాదె!నాథ! నీవెల్ల క, ర్మములఁజేయుటరయ * మహిని నెవుడు
అట్లుగాక ప్రకృతికవ్వల నీవున్న, భయముఁబాసి నా సోపర్యఁ గొనుము.

అ॥ ఇట్లు సాంఖ్యసరణి * హిమగిరికన్య దాఁ, జెప్పినట్టి మడులఁనొప్పుమెఱయ
విని శివుండు పలికె!వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ * గాళితోడ.

— * శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యఁ గొనుట కంగీకరించుట * —

మ॥ గిరిబా ! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి కాంక్షింపక నిషేధింప ని
వ్వరమా నట్టులెచేయు ప్రత్యహము విఁచో నాకు శుశ్రూష నే
బరమేశానుఁడనేని మాయకు దురాఁపసానభూతుండనేన
దరమే! నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోకచూడామణి ! 285

గీ॥ ఇట్లు గాళికఁజెప్పి శైలీంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజనఁపరుఁడు హరుఁడు
నీదుప్రస్థంబునక దహినివ్వనుండె, దను స్వరూపంబు నానందఁభునముఁగనుచు.

క॥ సెలవొసఁగు నాకుఁ దపసిట, సలుపుటకై తావకానుఁకాసనమును ని
మ్ములఁగనక తపముసేయఁగ, నలవియె యిట నేరికేని * నగరాజవరా !

వ. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ॥ దేవదై తేయమానుసాఁధిప్తితంబు, లీ జగంబులకెల్లను * నీవె యీశ్వ
రుండవైయుండ దేవ! తుఁచ్ఛుండనైన, నేనెటుల నేమిసెప్పుదుఁనిందుఁగడఁగి.

క॥ అనవిని హిమవంతునితో, ననుకంప దనర్పఁగా మహాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ ! వేశ్యంబునకేగుండన్న మురిసి * పోయిరి వారల్. 290

— * పార్వతి చెబుటతోఁ బ్రీతిదినము శివునకుఁ బరిచర్యసేయుట * —

చ॥ ప్రీతిదినముకొ గిరిశ్వరుఁడు * పార్వతిఁ దోడ్కొనిపోయి శంకరుకొ
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను * గోత్రవరేఱ్యుడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖిద్వయము * చేరికదాశివుఁజేరి భూమిభృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁ బ్రమథుల్ శివునానతి నాఁవరాపెనుకొ. 291

ఉ॥ పర్వతరాజసూక్తి యెడ * భర్గుడు గౌరవభావముంచి య
ప్సార్వతితోడ నిట్లులనె * బాలిక! నీవిక సీసఖిద్వయి
హర్షుఁగఁ దోడుగాఁ గొని మ * దంతికభూమికి వచ్చిభక్తి మేల్
పర్వఁగ సేవఁజేసి చను * ప్రత్యహమున్ వెఱిపొంద కింతయున్.

అ॥ ఇట్లుచెప్పి శివుఁడు * హిమగిరికన్యకా, సేవ నిర్వికార * చిత్తుండగుచుఁ
జేకొనుచు వసించెఁజిత్రమా విఘ్నంబు, తెరవుఁజెంది యట్టి * తెరవుఁజొరఁడు.

క॥ కొండలదొర డెందంబున, నిండగు మోదంబునొంది ✱ నిలయంబునఁ దా
నుండఁ బ్రియంబున జగదీ, శుండట ప్వాత్మమును గనుచు ✱ శోభిలెమిగులన్.

ఉ॥ కాళి సఖద్వయిక్ జతగఁ ✱ గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరుఁ
వేశకుఁడేరి తత్పదవ ✱ నేజము లభిఘనీజలంబూఁ
తొలినచేసి యస్తునర ✱ సంబును గోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్చేలముతోఁ దడికదుడుచు ✱ జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిఁ.

ఆ॥ మరల మరల మొక్కి ✱ మానుగ నిత్యమి, బృంగి ధీరుడై త ✱ పంబుసేయు
శంకరుని భజించి ✱ శైలేంద్రకన్యక, మగుడఁడేరుఁ దండి ✱ మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత శివసన్నిధానంబందు శివునిజేరి.

సీ॥ ఒకనాఁడు హాళిక ✱ సకియలతో గాన, మొనరించె గామవ ✱ ర్థనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కుశనమి ✱ ద్వికచనుమంబుల, స్వయముగాఁదెచ్చి య ✱ ర్పణముచేసె.
ఒకనాఁడు వుష్పమా ✱ లికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దా న ✱ లంకరించె.
ఒకనాఁడు శివునిదాసినొంటిమై తెప్పవే, యక చూచి కడువిస్మ ✱ యంబుఁజెందె

గీ॥ అంతశివుఁడును నొంటిమైనపుడు తనదు, మ్రోలమన్నట్టి యాజగ ✱ న్మోహనాంగిఁ
గనియు భూతతనువున నొప్పినదటంచు, దారగా గ్రహియింపఁగఁ ✱ దలఁవకుండె.

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహదేవుండు.

గీ॥ సంయుతేంద్రియయై తన ✱ చరణసేవ, నంబె మదిఁబూనియున్నన ✱ న్నగకులేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపా ✱ పూర్ణమతిఁ ద, లంచె నెమ్మనమందు నీ ✱ లాగుగాను.

క॥ ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపముఁ సలువంగఁదొడఁగు ✱ తస్మిమణి దా
నపు డేనును దడయక లో, లుపమతిఁ బెండ్లాడువాఁడ ✱ లోలాక్షినిటఁ. 299

ఉ॥ ఇప్పగిదిఁ దలంచి జగ ✱ దీశ్వరుడంతనె ధ్యానయోగ ము
ఔష్ణియట్టులొంది మది ✱ నెట్టివిచారము నొంద కెంతయుఁ
దప్పక సేవఁజేయు వను ✱ ధాధరరాజవరేణ్యకన్య దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు న ✱ దేమొకొ చూడనియట్టులుండెడుఁ. 300

క॥ గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండి ✱ బాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుజపుగఁజూచుచు మనమున ✱ నువ్విళులూరుఁ.

వ. అంతఁ గొంతకాలం బిట్లు చనినంతఁ దారకాసురబాధితులైనసురలు పరమేష్ఠి
యనుమతంబునఁ బార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనంబునకై పచ్చవిలుతుంబుత్తైచ
నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటఁ గరంగుటఁ గాంచి పార్వతిగర్వంబు దొఱంగి
ఘోరంబగు తపం బొనరించినంత శివుండు సంతుష్టుడై వివాహం పాడె ననిన
విని సూతునకు శోవకాదు లిట్లునిరీ. 302

గీ॥ తారకానురుఁ డెవ్వఁ డు † దారబలము, వాని కెట్లులభించె! ను † పర్వలెట్లు
లంతకాంతకు మీఁదికి † సలరువిట్లు, బంపి రెట్లుల నాతండు † పయనమయ్యె.

క॥ ఎఱిగింపుము చక్కఁగ నిత, నటమట యెక్కింతలేక † యనఘాత్మక! మా
యుటవగు దగ యడఁగఁగఁ గ్ర, చ్చట ఘనమకరందమధుర † చారుతరగవిన్.

ప. అనుటయు

శా॥ శ్రీరాజద్వరవర్ణనీసముదయ † శ్రేణీవృక్షర్వాధ్య! వి
స్తారాదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా! † కైలేంద్రజాశంకరా
ర్చారాజన్మధురాశయా! పతిహిత † ప్రారంభసంరంభ! కా
శీగామేశ్వరముఖ్యతీర్థగమన † శ్రీభోగభాగ్యోదయా!

805

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పురాణము

పార్వతీ ఖండము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

మల్లికార్జున

జా! మృదుమధురప్రసంగః మహ్మాలశివా

ర్చామోదమానసాఞ్జ! న

భామాన్యా! యనఘ! వీర! భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె.

2

—* సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట *

ఉ॥ సారసగర్భపౌత్రుఁడధిః శక్తి మరీచికుమారుఁడాస్వయం
భూరుచి కశ్యపుండు పదః మూఁగుర దక్షునియాత్మజాతలక్
బేరిమఁ బెండ్లియాడ నటఁ బెద్దదియైన దితీభయ్యన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశిః పుండు హిరణ్యవిలోచనుండునుక.

3

అ॥ తనయులై జనించి ధాత్రీయందెల్లెడ, దుఖకరులుగాఁగఁ
వారి నృసింహసూతః రాకారముల వారి, బట్టిచంపె విబుధవత్తులలర.

4

చ॥ దితియును ఘోరదుఃఖమునః దీనతఁజెంది నిజాత్మనాథు సం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొనః జిహ్మఁజెరింగి తదియగర్భము
ద్ధతిఁ గులికప్రయోగమునః సంతనె వ్రోయులు చేసినన్ మహా
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మదిః నాశముగాక తనరై నెంతయున్.

గీ॥ నిదురఁబోవుచునున్నయః న్నైలతకొక్క, నాఁడుదైవికయోగంబుః సకమరుత్తు
లనెడు పేరునఁ బెక్కురుతపయు లుద్భ, వించి నాకముఁజేరి నేః వింది రిందు.

5

క॥ అం దింద్రునియనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు † టనుజూచి కడున్
వందురి దితినుందరి దిరు, గం దనవిభుఁజేరిచెప్పి † కలవిధమెల్లన్. 7

గీ॥ మరలగర్భంబుఁగోరియ † మృగువమగని, వేడగా నతఁడెట్లన † వెలది! వినుము
వదియువేలేండ్లు రాజవ † భవునిఁగూర్చి, పావనాత్మకవై చేయు † పరమతపము. 8

క॥ ఆరితి నల్పగా నుతుఁ, డోరమచీ! నీకు బాడము † నుజ్జ్వలగాతుఁ
దారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁ † డపుడు హితముగాన్.

— * వజ్రాంగుని యుత్పత్తి * —

ఆ॥ ఇట్లు కఱపి పంప † నిందీవరాక్షి దా, నత్రైఱంగు తపము † నాచరించి
వచ్చివిభునిఁగూర్చి † పరుస వేడటిదాల్చి, నుతునిఁగనియె నొకని † నురుచిరాంగు.

క॥ అతఁడు వజ్రాంగుండని, భ్యాతిఁగొన నాహ్వయంబు † సార్థకతదగ్గ
జేతోమోదముఁగ నె దితి, యాతంకముఁజెంది కుంది † రమరులు పెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రసరమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునఁజేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నొకమ్మునకేగి. 12

— * వజ్రాంగుని విజయము * —

చ॥ కదిసి మహేంద్రు నాహవము † భమ్మునఁబట్టి నురల్గలంగఁ దో
ర్మవమెడలించి బిట్టలుక † మైకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
పొడవఁగఁజేసి నిర్జరన † మూహముతోఁ జెరపెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసన † మారసి యాదితి చెందె మోదమున్, 13

గీ॥ జేవతలు చాలదీనురై † తీవ్రదుఃఖ, భరముఁజెందిరి తత్సతుల్ † బహులశోక
సాగరంబున మునిగిరా † చందమెఱిగి, కమలజుఁడు కశ్యపునితోడఁ † గదలివచ్చి.

క॥ సామోక్తుల వజ్రాంగునితో మానసమలరఁ బల్కి † దుఃఖిఁబుండల ను
తామున్ దివిషచ్ఛక్రిము, తో మగుడన్ విడువఁజేసె † దోరంపుదయన్. 15

వ. అంత శివభక్తాగ్రగణ్యుండను బరిశుద్ధాంతరంగుండును సర్వికారుండును నిత్య
సంతుష్టుండును నగు వజ్రాంగుం డెట్లు భాత యనుమతిఁ బురుహూతాది
నకలాదితేయులన్ విడిచివుచ్చి యత్రాత కిట్లనియె. 16

మ॥ పరమేష్ఠీ! విను మీ బిడోజుఁడు మహా † పాపిష్ఠుఁ డెట్టితనిన్
గరుణన్ గాంచితి వస్త్రదీయజపనీ † గంభీరతేజంబుఁ బెం
పరియై ప్రయ్యలుచేసె స్వార్థపరుడై † మాంసల్లియుల్లంబు పెం
దురఁజేసెన్ బలుమార్లు నద్ది గుడిపెన్. † దుఃఖంబు నిక్కం బిట్లుల్. 17

మ॥ తనరాజ్యంబును నేలుగాక యింక నీ * తండ్రివ్వు లోకేశ! మ
జ్జనసీతాసనమొంది యివ్విధము శి * తున్ జేసితిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుదెంచి యివ్విధము యా * చ్చన్ సల్పఁ గాదందునే
ధనలోభంబునఁ జేయలే దిటులఁ ద * ధ్యం బిద్ది భావింపుమా ! 18

ఉ॥ ఒల్లను దారహారముల * నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను చాహాసప్రకర * మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది * యొక్కటి గోరెదఁ జెప్పుమయ్య! తా
నెల్ల సమస్తదుఃఖముల * నేపునఁచాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ॥ అదివిని వద్యజండు హృద * యంబున నూరటఁజెంది సత్త్వసం
వదరహిఁ జెందె నీతఁడిఁక * భామిని వీనికి నే నృజంతు నం
చెదను దలంచి యట్లె నృజ * యించి వరాంగి యనాఁగ మగ్గులిక
ముదముననిచ్చి యద్దితిజ * ముఖ్యుని పెండిలిచేసె వాసిగక. 20

ప. అనంతరం బక్కాంచనగర్భుండును గళ్యపుండును దమనివాసంబుల కరిగి రిట
వజ్రాంగుండును దామసభావంబులేక సాత్త్వికాంతఃకరణంబుడై యెల్లరతో నిర్వై
రంబుగ సుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు సాత్త్విక భావంబు
నొందక సకామయై వివిధోపచారంబులఁ బనిమిటి నారాధించుచుండె.

గీ॥ అంతవజ్రాంగుఁ డెంతయుఁ * గాంతసేయు, నేవలఁ గడువీర్తుండై * చెలువఁగాంచి
పలికె నాతోడఁ దెల్పు కంఠపాలతాంగి, నీ మనోరథ మీదేర్తునిక్కముగను.

మ॥ అనినకా వేగ వరాంగి దానిని మహా * వ్లాదంబుతో మ్రొక్కి యి
ట్లనెదేవా! కరుణించెదేనిఁ దనయుక * బ్రాంచద్యలుకా బాకకా
సనదుఃఖప్రదు లోకజిత్యరుఁ బ్రక * స్తశ్రీయు నాకడునక
జనియింపన్ బొనరింపు మట్లయిన నే * సంతోషముకా జెందెదక. 28

క॥ అనియడుగఁ బ్రియావాక్యం, బుమవిని యక్కజముఁ జెంది * పురుషశ్రేష్ఠం
డును జ్ఞానియునగు నతఁ డి, ట్లనికొనియెన్ మానసంబు * నం దాకులుండై

ఉ॥ కోరుము నీదువాంఛితము * కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
వ్వారయ కేనుబల్కితి వ * రాంగి సురావళితో విరోధముకా
గోరివచించె వట్టులావఁ * గూర్చిన లోకము లార్పిఁజెందు నే
నేరక తెచ్చుకొంటి వని * నీతుండనై యిటుఁబావహేతువుక. 25

ఉ॥ కాదని యిప్పు మీటుటది * కర్ణమె దోసముగాదె యెక్కడకా
బోదు నెటుల్పొనర్తు నెటు * బోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హిత * మెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాభీటుల * నే కడవెకా గడు భీతచిత్తుండై. 26

గీ॥ అంతః బరమేశ్వరేచ్ఛచేతవతఃకుదార, హితమునే చేయఁదలఁచి భూతియిష్టతపము
సజునిఁగోరి యొనర్ప నశియ్యులఘుఁడెదుర, నిలిచి నీ యీప్సితంబెద్ది శతెలుపుమనిన.

శా॥ ఆవజ్ఞాంగుఁడు పద్మజ్జగని మహా హార్షంబునకా మొక్కినా
నావేదోక్తుల నన్నుతుల్ నలిపి వా శిష్యుఁడా! మదీయంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రు నిమ్ము త్రిజగ శిష్యుఁడా! తప్తభావకాంతఁడే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతప శిష్యుఁడా! రామాత్మకున్. 28

గీ॥ ఇట్లుగోరిన విని పర శిష్యుని యట్లు, లగునుగాకని వలికి ని శిష్యుఁడను
దలఁకుఁగొని శివునెంతయుఁదలఁచి కొలిచి, చనియె వేగంబుగానిజనదనమునకు.

—* తారకాసురుఁడు పుట్టుట *

ఉత్సాహవృత్తము॥ అంతః దా వరాంగి గర్భ శిష్యుని సంతసమున భా
స్వంతమైనతేజ ముంది శిష్యులకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు నర్కుఁబోలె శిష్యులభంపువేళ నా
కాంత గనఁ ద్రిలోకశూరుఁ గాఁ గుమారు నుజ్జ్వలుకా, 30

ప. అయ్యవసరంబున.

సీ॥ వసుమతి వణఁకెఁ బరవనంబుల తోడ, దిశలందు బ్రాహ్మణుల శిష్యులనె
తోయదప్రకరంబు శిష్యులవర్షము నించె, నుప్పెనల్ చెలరేగె నుదధులందు
నుడిగాడ్చు రేగి యెక్కుడురజంబులఁగుప్పె, గొప్పమానులుపెల్లుగూలఁబుడమి
పరివేషములు ప్రభా శిష్యులంద్రములఁజుట్టి, నిర్భూతపాతముల్ శిష్యులఁబెరుగుల

గీ॥ శునకముల్ దలలెత్తి రో శిష్యులచేసె, గుడ్లగూబలు నక్కలు గూసె బనులు
కారణం బించుకేని లే శిష్యుల రయమున, వదలె మూత్రపురీషముల్ శిష్యులఁబెదరి.

క॥ ఇటుల మహాత్మాతములు, త్కటముగ నపుడువృత్తిలఁ గని మూఢజనుల్
పటుతరవిప్లవమేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ గాంచిరి కలఁతన్. 32

గీ॥ అపుడు కశ్యపసహితంబు శిష్యులభంపుడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా శిష్యులమొనర్చె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద శిష్యులసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుడై శిష్యులఁజెందె. 33

ప. అంతః గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ॥ తారకాసురుఁ డపుడు శాశ్వతవజయంబు, బడయఁ దపసాపరివఁగాఁ గడఁగి తల్లి
సెలవుఁగొని మధువునభూమిఁ జేరి భూరితపముఁ జేయఁగఁదొడఁగెఁదాతనుగుఱించి.

— * తారకాసురతపోవర్ణనము * —

సీ॥ ఒకయంఘ్రి నిలిచి బా॥ హువులఁబై కైతిది. సేందుంగన్దోనుచు నూ॥ తేండ్లుగడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠ ॥ ముననే నిలిచి యట్లై, యినునిగన్దోనుచు నూ॥ తేండ్లుగడపి
ఒకచేతనే నేలనొంది తా॥ దీలక్రిందు, లెగసి దర్పమున నూ॥ తేండ్లుగడపి
దుగ్గిమశాఖఁ బాదద్వయమున నాలంబన, మెసఁగఁ గావించి నూ॥ తేండ్లుగడపి

గీ॥ ఇల ననలమధ్యమందు నూ॥ తేండ్లుగడపి, యెలమి జలమధ్యమందు నూ॥ తేండ్లుగడపి
యనువుగా ధృఢచిత్తుఁడై యనిలభయ, యెంబు సేయుచు సతఁడు తపోపంబు సలిపె.

ఉ॥ డగ్గితపంబు నిల్లు నియ ॥ మోద్ధరిజేయఁగ నప్పు వానిశీ
ద్వాగ్గిమునుండి యగులు రయంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురొ
దగ్గితరార్చులకా భువనదాహముచేయఁడంగఁగా నిలి
పాగ్గిఁబల్లెఁ జేరిరి భయాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్. 86

చ॥ చని విధిఁగాంచి మొక్కి కడు ॥ సంస్తుతులన్ బాసరించి దైత్యవ
ద్యుని ఘనతాపసవ్రతము ॥ హోన్నతిఁ దెల్పి తదీయతాపవే
దన భువనంబు లన్నియును ॥ దగ్ధము కాఁగలవంచు జెప్పి గొ
బ్బునఁ గరుణించి పోవుమని ॥ పోవుగఁ బల్కిరి యుల్కునకా సురలో. 87

గీ॥ అనిన విని వద్దసంభవుం ॥ డాదరమున, దైవతారి యుదంతమంతయును మంత
నమునఁజింతించి వేలుపుగములఁ బంచి, యసుర యున్నెడ కరుదెంచి యనియెనిట్లు.

— * బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట * —

ఉ॥ తారక! సీతపోవ్రత ముదారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
కోరిక లీయ వచ్చితిని ॥ కోరఁగరానిపటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీప్సితము ॥ లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతలో
భూరిముదంబునన్ దనుజ ॥ పుంగవుఁ డవ్వడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 88

తరల॥ సకలలోకవిధాత! సీవు ప్రాసన్నభావముఁ జెంద వే
తొకటి దక్కువయుండునే వర ॥ మొంద నే దగియున్నచో
సకలనిర్జ్వరరాజఁ గెల్వఁగ ॥ శక్తి నిమ్ము వురారి క
ర్భకుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దురంబునం దురుశక్తిచే. 40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండువరంబు లిమ్మని యడిగినఁ బితామహుండు తథా
స్తని యొసంగి నిజధామంబున కరిగె - తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణిత
పురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవునియనుమతితో సుముహూర్తంబు
నందుఁ ద్రిలోక రాజ్యపట్టాభిషేకంబుఁ జెందె. 41

—* తారక దిగ్విజయము *—

శా॥ అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం * బాసింది నాకంబు వి
 క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిచి సం * గ్రామంబునన్ గెల్చి దు
 ద్దాంతస్ఫూర్తి సమస్తనిర్జరుల శౌ * ర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
 శ్చింతన్ వారలచే నుపాయనములన్ * జెందెన్ మహాతాపహియై. 42

సీ॥ విరావతంబిచ్చ * హరిహాయుం డడలున, నవనిధు లొసంగెఁ గిన్నరులతేడు
 వరుణుండు దివ్యాశ్వ * వర్గంబు లిచ్చెను, నుచ్చైశ్రీవంబుఁ బొ * ద్దిచ్చెదలఁకి
 కామధేనువు నార్జ * గణము సమర్పించె, దొగలవిం దమృతమి * మ్ముగ నొసంగె
 వసుమతి యొసంగె ను * వర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సం * ద్రములరాజు

గీ॥ ఇప్పగిది నెల్ల రలుకున * నిచ్చునట్టి, వస్తువాహనములఁగొని * వైభవమున
 సకలలోకములేలఁ గా * కలముమెఱయఁ, దారకుండు నుర్రజీవి * దారకుండు.

మ॥ ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁదలచి పే * రుత్సాహ మొప్పుంగ నై
 నికవర్గంబులతో వడికాజని ఘనా * నీకంబునన్ దీప్తిసా
 యకజాలంబులఁ గేళపున్బాదువఁ బ * ద్దాతుండు దుష్టాత్ముడై
 ప్రకటోదగ్రకఠోరధారమగు చ * క్రం జేసి యార్చెన్ గడున్.

॥ చక్రం బట్టెసిన ని, ర్యక్తింబుగ నేగి దాన * వప్రభవఱుతన్
 విక్రమముదక్కి సుమహా, రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య * రాజి యలరఁగాన్.

గీ॥ అంత శ్రీకాంతఁ డక్కజ * మందివైరి, జయముమది నెంచితత్కాల * సముచితముగఁ
 దారకునకు విధేయుడై * తగులమెసంగఁ, బలికి నిజపురి కనిపె ను * పాయమునను.

—* దేవతాపీడనము *—

గీ॥ తారకాసురుఁ డపుడు శాశ్ర * వజయంబు, బూర్తిగా నొంది వేల్పుల * నార్చి పెట్టి
 యెల్లజగముల దనయాజ్ఞ * చెల్లునట్లు, చేసి భోగంబులను బెల్లు * చెందుచుండె.

వ. అంత దేవతలందఱు పరాజితులై తారకాసురుని బాస్యంబుఁజెంది యెల్ల చేశల
 వ్యానిఁ గొలుచుచుండిరి. 43

సీ॥ మారుతుం డిల్లిల్లు * మార్జనం బొనరించు, గలయంపిఁజల్లును * గాండభర్త
 వైశ్వానరుండు మేల్ * వంటకం బొనరించు, రక్షకభటుడైవ * రంగు జముడు
 ఆశ్వినేయులు గొల్తు * రమరిక వెజ్జలై, బొక్కసంబులఁజెంచు * జక్కులదొర
 తుంబురుం డొనరించు * దోరంపుగాసంబు, నాట్య ముచ్చరలు పొ * సర్వరసి

గీ॥ అనుదినం బినుఁ డర్హ * మా నట్టులెండ, గాయు రేతేడు నట్టులే * కర్ణమెఱిగి
 పెన్నెలలునించు నిందు * విధముడెలిసి, వానగురించు దైత్య * వరుసకదరి.

—* దేవతలు బ్రహ్మదేవునకు దమయార్తిక జెప్పికొనుట *—

నుగంధి! చాలఁగాలమిట్లు సేవ * సల్పి వేల్పు లెల్లరున్
జాలినొంది డీలుఁజెంది * సత్యలోక మేగి యుం
దోలగంబునందుఁ గాంచ * నోదరున్ బ్రవన్నులై
చాలభక్తిఁజేరి మొక్కి * సంస్తుతించి రెంతయున్. 50

చ॥ నలినజుండవ్వు వారల ము * నస్థితి నారసి గారవంపు పెం
పలరంగ నిట్టుఁబల్కె హృద * యంబుల నెవ్వఁజెందియున్న య
ట్టుల మదిదోచెఁ దాచక యిటుల్ చెపుడయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకుఁ దొలంగఁజేయు విత * మారసదన్ జుడి యెల్లభంగులన్. 51

గీ॥ అనిన దేవతలనిరి ము * హత్య! నీకు, గోచరం బెల్లుగాదాకో * గురుతరవ్య
ధావివన్నులమగు మాయఁదంతమంత, యకట! తారకాపేతుకంబై యలంప.

ఉ॥ తారకుండట్లు నీకడ ను * దారవరంబులఁ జెంది వీరల
క్షీరమణీయవై భవవి * శేషవిజృంభితదివ్యశక్తి బృం
దారకబృందముకా గలిచి * నాకము మున్నగుచోట్లనెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులకా నిలిపి * యార్తులఁజేయుచునుండ మమ్మిటుల్. 52

ఉ॥ ఏమనిచెప్పవారమింక * సేవములే కలవాఁడు సేయు నా
బాములు పద్మసంభవ! ను * పర్వులమెల్లర మెగ్గుమాలి మా
దీనునమెల్లఁ గోలువడి * దేబెలమై కడుఁ దుచ్చవుం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి యమిత్యున కుల్కున రాతిరింబవల్. 53

చ॥ కటకట యెట్టులోర్తు మొడి * కమ్మున సేవ లొనర్చుచున్న న
క్కుటిలుఁ డిఁకెద్దియేని యొక * కూడనికార్యముసెప్పి గొప్ప సి
ల్లట నొడఁగూర్పు నెందయిన * నందకపోవుదమన్న గుండెలే
దెటులనొనర్తు మెందుఁజరి * యింతుము చెప్పము లోకనాయకా! 54

ఉ॥ ముప్పదిమూడుకోట్లు సుర * పుంగవు లర్వదికోటు లచ్చరల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ వరులు * ఘోరఘాతర శేఖరుల్ నెఱి
దప్పక తారకాసురుని * ధాన్యము సేయుచు భీతచిత్తులై
యెప్పటికప్పుడే గడువ * నెంతరు కాలము కంజసంభవా! 55

ఉ॥ లేవు ధరిత్రి జన్నములు * లేవు వ్రతంబులుమన్ దవంబులున్
లేవు నవగ్రహార్చనలు * లేవు యథోచితదానధర్మముల్
లేవు సుఖవ్రసంగములు * లేవు శుభక్రియ లెందుసేయున్
లేవిటుఁ గావలుండగు నిలింపవిరోధి కతమ్మునన్ విభూ! 56

ఉ॥ ఇంద్రు మిట్లు సర్వభువః * నేశ్వర ! తారకపావకార్ములఁ
డింది కడుఁ బొకారుచును * నీదరిజేరితి మిప్పు డీ వ్రపే
తుం దలపెట్టిచంపెదవొ * కృన్నన జాలిదలంచి మన్నెదో
వందనముల్ పృథూ ! సురలశ్చైతము గట్టులఁజేర్పు మెట్టులేక. 59

గీ॥ నకలరాక్షసులొకటి * తొచణంబు, నిఖల సుర ముని సజ్జన * వికరరక్ష
కంబునై యొప్పువిష్ణుచ * కృంబు తార, కాసురునికంతమునఁ బుష్పహారమయ్యె.

క॥ ఆ పాపాత్ముని మంతులు, పాపతములు కౌంచములులు * పటుబాహుబలా
టోవమునఁ గూర్చునాపద, లోపఁగ వశమాన కాంచనోదర ! మాకుక 60

క॥ మించిన దయామతిక బో, మించిన నీవే దురంత * చింతాజలధిన్
ముందిన నీవే దిక్కని, కొంచక వచ్చితిమి నెనరుఁగూర్పుము తండ్రి! 61

గీ॥ నన్ని పాతమహావ్యాధి * సంప్రకోప, మందు మందులు వమ్మగు * మాడ్కి నన్న
దీయయత్నంబులెల్లదై * తేయవిభుని, యందు విరలయ్యె నకట! యేమందుమనఁకు.

|| కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁగూ నమరోత్తములెల్ల నిట్లు లా
వన్నతఁ బొక్కుచుక దమ వివన్నతఁదెల్ప ననల్పదుఃఖిసం
పన్నమనంబుతో నజుడు * వారల గోడపుడాలకించి యీ
వన్నతకంధరుండయి విచారముచూపి యొకింతసేపటుల్. 68

గీ॥ వేల్పులనుజూచి మీరిట్లు వెఱవఁదగునె, కాలమొకరీతిగానుండఁ * గలదెయెందుఁ
గడఁగిచీకటి గొన్నాళ్ళుగానుపింప, వెన్నెల వెలుంగు. వెనువెంటవేగిరముగ.

ఉ॥ నేన యొసంగినాడ రజనీచరనాథున కవ్వరంబు న
ద్దానవుడేది మీకిటులఁ * దాపముసేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతో నొచ్చె నిది * మంచిదే! సాధులఘోష పాటిగా
వానికిఁ జేటుదెచ్చు నెక * వందురుఁ జెందకుడిం దకల్మషుల్ ! 65

ఉ॥ వానితపంబు లోకము ల * వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బరమేశ్వరుఁ డాత్మజఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రియుద్ధమునఁ * దాకి వధించు నతండు గాక య
వ్వాని జయింప లేరొరులు * వారిజలోచనుడేని శర్వుడేన్. 66

—* బ్రహ్మదేవుడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు జెప్పుట *

గీ॥ మున్ను దక్షాధ్వరంబున * మూర్తిబాసి, నట్టిజగదంబ దానివు * డద్విరాజ
దారగర్భంబునన్ బుట్టితనరె శివుడు, తపముసేయఁగ హిమగిరిం ద్రమునుజేరె.

చ॥ శివునకు సేవఁజేయుటకు ♦ శీతగిరిశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియూ
శివను విధించె నాపెయును ♦ సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బర్వతాత్మజను ♦ బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుడు
ద్భవమగు దాన మీ పెతలు ♦ వాయు సుఖం బొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ॥ ఇదియె చక్కనైన హితమార్గ మొండెక, లేదు వేఱు తెరువులేఖలార!
కడఁగిమీరలట్టికార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూనిరేనిమీఁకుఁ ♦ బొసఁగు శుభము. 69

గీ॥ తారకునకేను మేలుట్లు ♦ దనరఁజేసి, యివుడు నేఁ గీడుసలుపుట ♦ హితముగాదు
వినపుమాఁకైననున్ బెంచివిఱుగఁగొట్టఁ, దగదు మూర్ఖునకేని యు ♦ దారులార!

ఉ॥ ఇంకను నేను దారకున ♦ కెంతయు మంచి తెఱంగుఁజెప్పి యీ
వంకర లెల్లమాని త్రిది ♦ వంబు సుపయ్యలకిచ్చి భూమిపై
హంకృతి లేకయుండుమని ♦ యారసి బుద్ధులు పెప్పినచ్చెదన్
బొంకముమీఱ మీరికను ♦ బోయి యొనర్పుడు తత్ప్రయత్నమున్. 71

చ॥ అని యిటు వేల్పులన్ బనిచి ♦ యాతఁడు తారకుపాలి కేగి మ
న్ననలను వానిచేఁ బడసి ♦ నాకము లేఖలకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ కోణితాఖ్యపురి ♦ నుండి జగంబులనేలు మట్టులే
ననయము నీకు శ్రేయమగు ♦ నాయమహోత్కర మొందు నూజటన్. 72

క॥ స్వారాజ్యంబేలుట నీ, కోరిన యదిగాదు నీవు ♦ గోరిన పరమున్
మీఱక యిచ్చితి జబ్బన, జూరఁగ నికఁ దనివిఁగొను మ ♦ సురవర! దీనిన్.

గీ॥ ఇట్లాడంబడఁజెప్పి తా ♦ నేగె నజఁడు, స్వర్గమా యనులేదుఁడఁపుటికి విడిచి
కోణితపురంబుఁజేరి య ♦ చొప్పటమండి, నర్వలోకంబు లేల ని ♦ మ్కంటకముగ.

— * ఇందుండి మన్మథుని రప్పించుట * —

మ॥ సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరా ♦ జన్ జేరగాఁబోయి యా
దరమొప్పన్ బరమేష్ఠి సెప్పిన యుదం ♦ తుబంతయున్ జెప్పి ముం
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ సలుప ను ♦ త్రాముండు వాచస్పతి
త్వరితాదేశమునన్ దలంచె మది గం ♦ దర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్. 75

చ॥ తఁగిననోడఁ బచ్చవిలు ♦ దంట గరంబు ముదంబుతో మధున్
విరిచి పథంబు నాయుతియొక ♦ బెల్లఁగఁబూని లతీభూనతో
విలువ గోరునంతలును ♦ కింహవరంబులొనర్చి కైభవం
బలరంగఁ దేరినెక్కి త్రివ ♦ శాలయభూమికి పెచ్చు హెచ్చుగన్. 76

క॥ ధార్మికనిలయందైన ను, ధర్మక దగఁజేరి దేవ * తలతోఁ ద్రిజగ
 చ్చర్మంబు సరయు నందుని, నిర్మలమతిఁ జేరి ముక్తికి * నిలిచి యిటుల నెక.
 గీ॥ ఏల ననఁదలచితిని మహింద్ర! యేమి, పనిపొసంగెను నాతోడఁ * బలుకు నీదు
 సెలవుశిరమునఁదాల్చి నేఁ జేయువాడనీదుకార్యంబుదడయక * నిక్కముగను.

— * ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవకార్యంబుఁ దెలుపుట * —

మ॥ అనఁ గందర్పునివాశ్యమున విని మహా * హ్లాదం బెదసఁజెంది య
 ఘ్నును బ్రీతిన్ గని నిర్బరేందుఁడనియెక * గ్రాహధ్వజా! మేలుమే
 లనిశం బాత్మలకార్య మీపు నిజకా * ర్యంబట్లు భావించు వెం
 దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునా! దిశా * స్తోమంబు గాలించినన్. 79

గీ॥ పుష్పసాయక! నీవు దంభోభియును మ, దీయ జయసాధకంబు లెంతేనియకని
 కుంతితంబగు నవుపిత్తు * కొదవలేక, నీ వమోఘతేజస్వివై * నగడ దెవుడు. 80

ఉ॥ అక్కతనక రమానుత! మ * దాత్మసఖుండవు నీవు మాఱిటుల్
 వెక్కినమైన దుఃఖ మది * వేపుచునున్నది సీసహాయమున్
 గ్రక్కునఁజెంది యిక్కడిది * కాఱియఁబాయవలెన్ గడంగి నీ
 వెక్కువ మక్కువకాగొని ను * హృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్. 81

కా॥ సీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁడిప్పనిని దా * నిర్వాహమున్ జేయఁగా
 లేనంటకా భవదీయ విక్రమముఁ జె * ల్మిన్ గోరి రావించితిన్
 మా కి యాపదయందు నేకుగడవై * మస్పంగ సీభారమో
 శ్రీకాంతాననపద్మభాస్కర! మహా * శృంగారపీఠాగ్రాణి! 82

కా॥ ఆవత్కాలమునందు నెచ్చెలిని ఘో * రాజన్ భటశ్రేష్ఠు లో
 గావన్నుండగునట్లు పెండ్లమును న * త్యంతోరుమర్చితమం
 దో పేర్లోన్న వదాన్యశేఖరుని న * త్యక్తిన్ మహానంకటా
 టోపంబందుఁ బరీక్ష సేయఁదగు న * ట్టుల్ దల్లు రాశ్యోత్తముల్. 83

గీ॥ ఇప్ప దనివార్యమై మన్మా * నేయచున్న, యీమహానదయందుఁ బ * రీక్ష సీకు
 గాఁగలమకాఁగలదు చెలికాడ! జయము, సందియములేదు సౌందర్యశౌర్యధుర్య!

గీ॥ అనిన నింద్రుని వచనంబు * లాలకించి, వంచబాణుడు ప్రేమాను * బంధపూర్వ
 కముగ మొగమున లేవగ * వమరనిట్లు, అనియె వత్తటిఁ బృథ్విధరాదితోడ. 84

ఉ॥ ఏల యిటుల్ వదించెద వ * హీనవరాక్రమ! దీనిజత్తరం
 బేల! యొనర్చుకార్య మది * యే వెలుపక విశదంబుగాఁగ డ
 చ్చీలనుగొట్టి శార్యమువఁ * జేవయికింటి నుఁ జూపకున్న న
 ప్పాలనుమెచ్చునే! జగము * వల్లెలు మాటలికేల సీకడకా. 85

క॥ ఐన నొకించుక విను నా, చేనకుకార్యంబు నీకుఁ ♦ జెప్పెను బురుహూ
తా ! నీవడ మాతృమణిముఁ, బూన నెవండుగ్రతవముఁ బూనెనొ వానిన్. 87

క॥ ఊహమాతృమణిముఁ మహిలే, ఊహశృంఖలఁ గట్టివేసి ♦ గాసి యొనర్చున్
రణరంగిపువీచారణ, చణమగు కులిశంబుడేల ♦ స్వల్పంబునకై. 88

చ॥ సురగరుడోరగవృక్షత ♦ శూలుల నేరియు సిద్ధసాధ్యకి
న్నరసరయత్నమునక ♦ నద్దనశృంగులనేని శారదే
శ్వచక్రమలేశ్వరేశ్వరుల ♦ సైతము నాకవిలాసినిమదో
ధ్వరకుచ్చైలదర్శముల ♦ దూఱుగఁజేసెద వాసిగాంచెదన్. 89

క॥ సామాన్యుల లెక్కింపఁగ, నేమి ఘనతయింక జగత్త్రియీనాయక ! యు
ద్ధామమతినాకుఁ జెప్పుము, నీమనసుం దెప్పఁ డడలు ♦ నెక్కినఁజేసెన్. 90

వ. అనిన సూనశరునకు సునాసీయం డిట్లనియె.

చ॥ సరవిగఁ జెప్పెదన్ గునుమ ♦ సాయక ! విన్మిళఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మవర ♦ మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారులొడ నని ♦ గీడ్పడునట్లుగ; వానిలొడ నా
హరియును నేనునున్ దివిజా ♦ లందఱు మోడితి మేమి నెప్పుదున్. 91

ఆ॥ వె॥ ఇల్లుగెలిచి మమ్ము ♦ నేవంపుననులందుఁ, బాదుకొల్పియట్టి ♦ పనులు గొనుచు
నన్మదీయవైభ ♦ వాతిశయంబెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల ♦ నుల్లసిల్లె. 92

ఉ॥ అంతిమకాదు నిర్జరుల ♦ కాతఁ డనేక విధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్పుచుండు గరు ♦ పంబున వాడొసరించు చెట్టు లిం
తింతలటంచు నాత్మ గణి ♦ యింపఁ దరంబె రతీశ ! యిట్టి మా
చింతలనెల్లఁ బావఁగల ♦ చేవగలట్టి వలంతివీ వెకా ! 93

ఉ॥ శంకరుఁ డిట్లు వ్రాసుగిరి ♦ సానువునందు నుదారమా తపం
బంకిలిలేక చేసెడు హి ♦ మాచలకన్యక శర్వునేవకై
పొంకముమీఱ నన్నిధికి ♦ బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చ లా
టంకములేక నీవిక వ ♦ టన్ జని వారలగూర్పు నేర్పునన్. 94

క॥ శక్తిశివుల కట్టుల నం, యుక్తికా బాసఁగించితేని ♦ యురువిక్రమ ను
స్యక్తబలుండు కుమారుడు, శక్తిధరుండు దుష్టవిల్లి ♦ చంపు ననుచునిన్. 95

ఉ॥ కావున నెల్లదివ్యులకుఁ ♦ గంటకుండై చరియించు తారకున్
జేవయడంచి చంపుటకుఁ ♦ జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్లిమై
నీ విపు డాడినట్టి నుడి ♦ నే స్మరియించి యొనర్చు మిప్పనిన్
నీ విశదోరుక్తిర్తు లవ ♦ నిన్ జెలువొందఁగ నెల్లకాలమున్. 96

- చ॥ అనిన లతాంతచావుడు భుజి యంపడి నుంతయుఁదోచ కౌత్సలో
వనరుచు నిట్లుపల్కె మరల నల్లభుజి! యంతకహంతయేడ! యీ
వనరుహబాణుఁడేడ! యని నార్యతపం బదియేడ! యందు మో
హనకలయేడ! సర్వము ముహూర్తవిధాన మారయన్. 97
- క॥ మాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని నేగెల్పననం
చోటుకాబాటుకా గాంచక, చేటుకా గొనితెచ్చుకొంటి నీధం బరయన్. 98
- ఉ॥ వాడిన రాలిపోవు నుమ నార్యము కాండచయంబు హుష్టనా
నేడకొపాటు పుల్లు లొక నయేవపు వారువముల్ స్యరూపమే
బాడనులేని తెమ్మరలు చచ్చునజీరులు దోడు కుండురే
తేడ డబల్ బలంబులు నరే యిక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్. 99
- గీ॥ కాననాపయిఁగరుణించిచూనియీమ, హోద్యమమునిచ్చువేటొక్కయూహనంచ
గాడగును నీకు దేవేంద్ర! కష్టమిద్ది, కొండనెత్తితలకాచాల్పు కొనఁదరంబె
- క॥ అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు విత్ర మా! యిట్లనఁగా
వనువే! శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న దిందు సరయుము మదిలోన్.
- ॥ పెక్కుకల్లలాడి యొక్కయిల్లును నిల్పు, జెల్లునండు జనులు చెల్వితాండ!
పర్వతేంద్రనుతను బశుపతికొ గూర్ప, మంచివనియె గానఁ గించవడకు.
- క॥ వదునాల్గు భువనముల కీ, యదను మహావ్యసనజనక మై యున్నది దు
ర్మదుఁడగు నసురకతమ్మున, బదపడి నీవలన మేలుఁ బడయఁగవలయున్. 108
- గీ॥ వినుముపల్వరుగడగండ్లవేగుచున్న, యపుడుదాసాహ్యమొనరింపనర్హుఁడయ్యు
నట్లొనర్చక యుండిన నభుముఁజెందు, సాయమొనరించినకాజెందు సంపదలను.
- క॥ చేసెదనని వాగ్దానము, జేసితి తొలుదొల్తనివుడు నేయకయున్నన్
వాసి చెలంగునె నీకు, దోసము గాదొక్కొవాకుఁ దోయఁగనాడన్. 105
- క॥ నిన్నొక్కనిఁ బంపఁగ మే, ము న్నెటిగఁ దలంతుమే య మోక్షువచన! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ, కున్నత జయ మొదవునట్టులొప్పబలుకుచున్. 106
- గీ॥ అనిన విని తానుమున్నాడినట్టినుడిని, దలంచి దైవేచ్ఛతో నిజాత్మమును దిటము
చేసి యింద్రునితో నట్లె నేయువాడ, నని సెలవుఁజెంది హిమగిరి కరిగెమరుఁడు.
- వ. అంత
- ఉ॥ ఎచ్చట మిన్నువాడ దిగి యేవుమెయిన్ బ్రవహించు మించుగా
నెచ్చట బిల్వవృక్షములయింపగు గుంపులు సొంపుమీఱు దా
వచ్చటఁజేసి భూరతప మందు విరాజిలు శర్వుఁ జేరగా
వచ్చె రతిక వసంతుఁ బరి వారమును గొని మారుడత్తతిన్. 108

—* వసంతోదయ వర్ణనము *—

ఉ॥ అంత వసంతసంగతవ * నాంతరభూమి నితాంతసారభ
భ్రాంతమిళిందబృందము * రాజవిరాజితమై దిగంతవి
క్రాంతతరస్ఫురన్నదవి * కర్ణితఘ్నితహానిమానసాః
ఽంతశకుంతపూర్ణమయి * తద్దయ భాసిత దృష్టికాంతమై. 109

ఉ॥ కన్నులవండువై మదికి * గాటపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
డెన్నికమీఁక గాయు కడు * నింపగు పెన్నెలచేదూతి య
త్యున్నతిఁ గొమ్మలకా మగల * నొక్కటఁ దార్చుచు నొప్పవీఁడె దా
నన్నవగాడ్చు వారల ప్రాయాసలఁ బాపుచు నుండె నెంతయున్. 110

గీ॥ అట్టితటి వనవాటిక * యందు మోగిల్లు, సూడఁజిగించి పూచి తేఁకువయెసంగఁ
జేతనములకె కాక యశేతనముల, రక్తిముంచెడు మన్మథశక్తిఁజెలిపి. 111

ఉ॥ ఇద్విధి నెల్ల జంతువుల * కెంతయు సంతసముక బొనర్చుచుక
బువ్విలుకానిచేతలకుఁ * బూన్కి యెసంగుచునున్న యామనిక
జివ్వనఁజూచి యీశ్వరుడు * చిత్రము! కాలముగానికాలమం
దిద్విధ మెట్టులయ్యె నని * హెచ్చుగ నచ్చెరు వొండె నాత్మలోన్. 112

చ॥ మనసున సుంతయున్ వికృతి * మల్లడినొందక ధీరచిత్తుఁడై
మునుపటియట్లు గాఢతపఃమున్ బొనరింపుచు నున్న యీశ్వరుక
గని మదనుండు సారసహాకారశరంబును వింటఁగూర్చి ప్ర
కృప నిలుచుండె దోడగుచుఁ * గాంతయు నెంతయు నింపుఁగూర్చుక.

శా॥ శృంగారంబును హావభావములతో * నెంతే రహిం మన్మథా
జ్ఞం గాటంబగుపూన్కిఁ దద్వివేదేశం బింపువైశేరఁ దా
నం గంధర్వులు మీటి కామినుల డెందంబూరఁ గందర్పకే
లింగావింపఁ గడంగిరెంతయును బాశిక భోగనిష్ఠాతులై. 114

గీ॥ రతివసంతులతో వలరాజు తనదు, బలఁగములనెల్ల దోడ్కొని బాణహస్తం
డై విజృంభింపఁగా నెవ్వఁడతనుతాప, మునకు బాల్పడకుండు ని * ప్పడమియందు.

మ॥ తన విక్రాంతి యిటుల్ దనర్చినను రంభిం బించుకెన్ భూతనా
భునియం దేర్పడకున్నఁ జూచి కుసుమా * స్త్రుం డాత్మలోనన్ భయం
బునుజెందెన్ దరమే లలాటతటవి * స్ఫూర్ణదృష్టపాదానులో
చను దీప్యతృప్తపోగభీరు హరు నొంచంగోరి యుంకించగన్. 116

— * పార్వతి పరివర్తకై శివునియొద్దకు వచ్చుట * —

ఉ॥ అంత నగాధిరాజసుత † యాత్మసఖ్యస్వయితోడ సీశ్వరా
భ్యంతికభూమిఁజేరి శివు † నర్చననేయఁగ వేచియుండఁ గా
లాంతకుఁ డాక్షణంబుననె † ధ్యానముమానె లతాంతసాయకుం
డంతటిరింధ్ర మారసి పృహర్షణబాణము నొంది పొందికఁ. 117

సీ॥ తనదు యత్నంబునకు దృఢా † ధార మైన, కాళికాగమనంబును † గాంచి మించి
యించువిలులాఁగి మదిసంతోసించునటులఁ, బురహరుని మీఁదవేసెనుఁబుష్పకరము.

ఉ॥ పార్వతియున్ మహేశ్వరునిఁ † బన్నుగఁజేరి నమస్కరించి మేల్
పర్యెడు వేడ్కమైఁగొలిచి † పక్కన నిల్చి సముల్లసవ్యయో
గర్వవిలాసదీప్తిఁ జను † గట్టుల నొక్కట నిక్కజేయుచున్
శబ్ద నెగాదిగఁ గనె మఁనంబాకయింత చిలిప నీశుఁడుఁ. 119

క॥ ఈకాళికచక్కఁదన, మేకోమలికేనిఁ † ల్ల † దిది నిక్కంశ
నీకాంత బళిర లావ, క్యాకర మో మరుని మోహఁనాన్త్రమొయరయఁ. 120

ఉ॥ తమ్మియో? ముద్దుమోమో? కుము † దమ్ములజంటయో? పన్నుదోయియో?
యమ్మరువిండ్లొ? కన్నొమలొ? † యభ్రములొ? కురులొక్కొ? పక్కవిం
బమ్మొకొ? మోవియొ? తిలను † మంబొకొ? నాసికయొక్కొ? మేటిచొ
క్కమ్మగురత్తు వేదికయొ? † కల్కిపిఱుందొ? నభంబొ? కానొకొ?

మ॥ స్వరమో? కోయిల యెల్లొ? లేనగవొకొ? † చాంద్రాతపంబొ? రసో
ద్ధురమావీక్షణమాలయో? స్వరశర † స్త్రోమప్రకారంబొ? సం
చరణంబొ? యసకృద్ధగద్ధగలు మిం † చక మింనుకొమ్మించుసాం
పొ? రహిఁగూర్చెడునిద్ది తాపనులకే † బూవిల్తుచేవేటులక.

సీ॥ ఇక్కల్కి నెమ్మది † చక్కదనంబెన్నఁ, గారాదు పెక్కిండ్లు † కప్టవడిన
ఇచ్చెల్ల గట్టిన † యీవల్వలెంతయు, సింగారమొంది వా † సిన్ జెలంగు
ఈభామ గై నేయ † నింపగు నీవువ్వు, దామంబులొసఁగు నెం † తో ముదంబు
ఈరుచిరాంగి దా నే † లేవన్నునుజేసి, కనినాడొ ధన్యుఁ డి † గట్టుతేఁడు

సీ॥ అందమంతయు నీ నుంద † రాంగి యగుచు, నవని జన్మించెఁగాఁబోలుఁనద్దెరయ్య!
ఇది యనవ్యసమాకార † యిదియెధన్య, ఇదియెసర్వాంగనుందరి † యిదియెరమణి.

చ॥ అని యిటు లదిజానురుచి † రాంగకదివ్యమనోజ్ఞరేఖలన్
మనమునఁ బెక్కుతీరులఁ జ † మల్కృతిగాఁ దలపోసి యక్కజం
బునఁగను దేవదేవుఁగని † భూధరరాజవరేణ్యకన్య ల
జ్జనుగొని దవ్వులన్ జని ని † జమ్మరదంగములన్ మొగుచ్చుచున్. 124

- గీ॥ మాటిమాటికి శివునిపై మధురహాస, భానురేఖణ కువలయం ✱ వజ్రైగుటియు
కాళి శృంగారచేష్టలఁ గాంచిశివుడు, కామమున నిటులాత్మఁడ ✱ ర్కంబొనర్చె.
- చ॥ కలికినిఁ జూచినంతనె ను ✱ ఖమ్మధికమ్ముగఁ గల్గుచుండె నీ
చెలి బలితంపు కాఁగిలియె ✱ చేకుటెనేనియు దానఁగల్గు వె
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బదవిఁ ✱ గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబో యీ
చెలువను బెండ్లియాడఁగల ✱ చెల్వఁడెఁకంతటి భాగ్యశాలియో ? 126
- చ॥ వలుమటు చిత్తముం దిటుల ✱ భావన చేసి మహేశుఁ డంతలో
వల నుదిఁ దిగిప్సి బోధనము ✱ బాగుగఁజెంది విరాగియై తగన్
లలితను గారవించి భవ ✱ నంబునకేగ విధించి యాత్మఁదాఁ
గలుషతఁ జెందినందులకు ✱ గాటముగా మదినొచ్చి కృచ్ఛఱన్. 127
- చ॥ సకలజగత్ప్రభుండనయి ✱ సర్వ మెఱింగి యిసీ! రశీశసా
యకవికృతిన్ గిరీంద్రతన ✱ యకగని మోహము నేన చెందితిన్
నుకరమె యింక చన్ద్రులకు ✱ ముండరులా జవరాండ్రఁ గాంచి వే
తొకతెఱఁ గొందకుండఁగ ని ✱ జోన్నతచిత్తముఁ గాపుసేయఁగన్. 128
- ఉ॥ కూడనితెన్నునకా జసతిఁ ✱ గోమలిపై నలు లాసఁజేసితిన్
గూడె నిలుల్ వపంబునకు ✱ గొప్పగ విఘ్నము నన్యభామినికా
బాడిసెడకా గువర్ణనలఁ ✱ బాడితి నోడితి ధర్మ మార్షపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని ✱ చందమునన్ దృటిలోన నక్కటా! 129
- గీ॥ అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ ✱ డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మి కారణం ✱ బరయుచుండె
బ్రహ్మతి కవ్వల వెలిఁగెడు ✱ పరమశివుడు
వడునె మోహంబునందు వి ✱ భ్రాంతుఁడగుచు. 130

—* శివుండు పాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *—

- మ॥ మరుఁడంతకా శివు దాపలకా నిలిచి ప ✱ ద్దం బిక్షుచాపంబునం
దిరవొప్పకా దగిలించి మోహనశరం ✱ బేసెకా మహేశానుపై
వారుఁడెల్లన్ గలయంగఁజూచి తనపై ✱ నాటోపముప్పకా శరో
త్కరముకా గుప్పచునున్న మూఢహృదయున్ ✱ గాముకా గనెన్ గర్వితుకా.
- పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపు ✱ గాఁగ లాలి ధాకతో
వడికావడికా మహేశుపై న ✱ భంగభంగిఁ గుప్పినకా
బడంద నుంతలేక వీడ ✱ భీముఁడున్ననంతనే
యడలో గొనకా మరుండు లేజ ✱ మంతఁ గోలుపోవుచుకా. 132

క॥ జగముపఁ జేరొందిన నా, నిగరపు మార్గణము లిందు * నీలగళునిపై
విగి సెడి మోఘములయ్యెను, దగ దెంతటివారికేని * దర్పము శివుపై. 183

వ. అని యిట్లు స్వప్రమాసంబు నిరర్థకంబగుటఁ జూచి రతికాంతుండు చింతాకాగ్నిం
తుండై నడయాడుచు. 184

చ॥ తలఁగి నిలింపబృందమును * దత్తక్షణమందుఁ దలంపఁగా సతం
డలఘులు వారలందఱును * సచ్చటి కప్పుడ వచ్చి యాశ్చర్యుఁ
విలయకృతానుభానువరిఁపేష్టితభీకరనేతుఁ జూచి భీ
తిలి లవమేనియుఁ బలుకఁ * దేవువలేక సతో త్రమాంగులై. 185

క॥ కదలక మెదలక వారలు, మదిలో నిటలాఱుఁగూర్చి * మానుగ నుతులక
బెదరుచు సల్పుచు నుండిరి, యదనఱుఁగనికార్య మెవ్వఁడలమటగాడే ! 186

మ॥ పరితస్సర్పదనల్పపావకశిఖాభస్మీకృతాకారు స
మృదుఁ దగ్గఁహిని సూచి మూర్ఛిలై * సురల్ మానుల్ గభీ రార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టుఘటించె బన్నమని యా * పన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో * గేహంబుఁ జేరక జనన్. 187

— * ర తి వి లా ప ము * —

ఉ॥ కాంతునిపాటుఁగాంచి రతికాంతయుఁ బ్రాణమువోయినట్లులై
సుంతయుఁ బెల్విలేక పడి * చూపఱు తెల్లరు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని * హాదనుజారికుమార ! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావే! యనిఁ * జేడ్పడితే! యని యేడ్చె ఘోల్లునక. 188

సీ. అభవుని గెలువ నీకలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌర్యాఘ్నఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ * బాల్పడవలదంటి, బరులు చంపుటకుఁదోడ్పడుదురంటి
దుద్రునిమ్రోల నీరూపు రూపఱునంటి, మనుపఁగఁ జాల రమ ర్మ్యులంటి
ఒక్క తెనై నేను * దిక్కుమాలెద నంటి, రా రక్కఱులకు నెవ్వారంటి

గీ॥ వేగిరమువలదంటి వివేకమొందు, మంటి తర మెంచుమంటి నాఁయూఁడు కూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబుఁవలవదంటి, బట్టుదలవిడుమంటి నాభాగ్యమంటి.

చ॥ హరునకు నీకు హస్తమివళ * కాంతర మాజమి వారయంటి
పురహరుతోడ నీవెపుడు * పోరఁగలేవనియంటి మానుమీ
హరితనయా ! హతంబుఁ బ్రల * యాగ్నిని దూకఁగఁజోకుమంటి నీ
గరువము చెల్లదంటి నిది * కర్ణముగాదనియంటి మాటికే. 140

ఉ॥ అక్కట లచ్చికుట్ట! నిను ♦ నాటడిఁబెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంతుకంటిసెగ ♦ కింధనమున్ బాపరించి తా మిఁకన్
జక్కఁగ నిండ్లకేగి తమ ♦ సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమీఱ నొందఱొకొ ♦ మందమర్తి జెడినాడ వీ విలుల్. 141

క॥ దిగుదిగుమ నెదరు పదుగురు, దిగరొక్కరు దనకుదోడు ♦ దీముగ నేటన్
నగుదురు మునుంగు నెడలన్, దగునే పెఱవారినుడులఁ ♦ దలఁచి యొనర్చున్.

సీ॥ ప్రియు నెడఁబాసిన ♦ ప్రేయసి కేక వేటు, గతియున్నదే యీజ ♦ గంబునందు
నినుబాసి పాణముల్ ♦ నిలువఁగానేటికి, గడఁగి యేమిఁక వేడ్కఁ ♦ గాంతునాథ
పదుగురలో నెల్లఁ ♦ బలుచనైపోయితి, రాణివాసంబు వా ♦ రాశిఁ గలసె
వేల్పులమదు లెంతో ♦ వేడ్కఁజెందెనుగదా, బరవసంబున నేను ♦ భంగపడితి

అ॥ దైవ మిట్లు చేసె ♦ తలఁచి నా కిచ్చట, నేమిసేతు నింక ♦ నెందుఁజొత్తు
కనికరంబుదోసి ♦ కాలతను బాసితే, పలుకవేల యిఁకను ♦ బాణనాథ!

స. మహేశ్వరున్ జూచి

చ॥ అకట మహేశ! నీకుఁ దగు ♦ నాలును గూర్చఁగ నా మనోవిభుం
డకుటిలబుద్ధితో నుమచ ♦ యంబును గుప్పినయంత నీమీలుల్
వికటకృశానునేత్రపరి ♦ వృద్ధకరాశతరాష్రిఁ గాల్చుఁ దా
వకహృదయంబునం దుచిత ♦ భంగినిఁ గప్పడెగా వశుప్రభూ! 144

ఆ॥ మిమ్ము నాలుమగల ♦ మెలఁకువతోఁగూర్చు, వేడ్కనేయ నాదు ♦ విభుఁడు సీవు
మమ్ము నాలుమగల ♦ మఱి వేటుచేసితే, దయను బాసి కఠిన ♦ తరచరిత్ర! 145

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ॥ తగునే నిర్జరులార! నాపతిఁ గృతాం ♦ తద్వంసిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖా ♦ వ్రంజమ్మునం దాహుతిఁ
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునన్ ♦ నక్షద్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాశంబునుజేరి సౌఖ్యముల పెం ♦ వుకొజెందఁగా దుర్మణి. 146

చ॥ అని యిటు లార్చిమై రతి మ ♦ హావ్రసనంబున బెగ్గడిల్లి నే .
లను బడి పొర్లుచున్ వడిఁ ద ♦ లన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబుసెడన్ గురుల్ చెదరఁ ♦ గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్రసచరు లెల్లఁ జూచి కడు ♦ పందురి రాత్నములందుఁ బెల్లుగన్. 147

— * దేవతలు మన్మథుని బ్రీతికింపుటకై శివునిఁ బ్రార్థించుట * —

గీ॥ అంత నిందుండు మున్నగు ♦ నమరవర్చు, లసమశరురాణిదరిఁజేరి ♦ యాదరమున
నూటడించి హితోక్తుల ♦ నొనర నెల్లు, వలికి రాత్నములందు న ♦ భవుఁడలంచి.

చ॥ వగవును డింపు మూరడిలు † వారిజబాణునిరాణి! పాయు మీ
యగడు లవంబు భస్మము ని † జాంశుకమందు గ్రహించి యుంపు రూ
ఘిగ నిక నీమనోహరు వ † డిన్ బ్రతికించు శివుండు నీవు నీ
మగనినిఁ గ్రమ్ముటన్ గొనెడు † మానిని! మాని నిరంతరవృధన్. 149

ఉ॥ అమ్మరొ! విన్ను దేవలకు † నారయ దుఃఖముగాని సౌఖ్యమే
నిమ్మహి సేవిధమ్మునను † నేరు ఘటంపంగలేరు వారి క
ర్మమ్మునఁ గల్గుచుండు నవి † మాటునె వేటొకతీరుగాఁ గరం
బుమ్మలకమ్ముతో నురల † నూరక దూఱగనేల బేలవై. 150

చ॥ అని యిటు పుష్పబాణునిస్త్రి † యన్ విహితోక్తుల నూఱడించి క
ర్వునిఁ దగఁ దారించి నెన † రుగ్ గొనునట్లు నుతించి పల్కిరా
యనిమిషు లోమహేశ! కర † కాగతవత్సల! మన్మథుండు చే
సిన పని స్వార్థమానె! నిజ † చిత్తమునన్ దగ వారయకవలెక.

చ॥ ఖలుఁడగు తారకాసురుని † కట్టడిచెయ్యుల కోర్వలేక లే
ఖులు పొనరింపఁజేసి రిటు † కోపము మాని మహేశ! యీశతీ
తిలకము సీరతిక దగు గ † తిక గృహఁగంచి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెవ్వరడ్డము ను † హత్స! క్షమింపు క్షమింపుమీ మమున్. 152

మ॥ కినుకకాజెంది సమస్త లోకముల నీ † గీర్వాణబృందంబుతో
డను సంహారముచేసెదేనియును దం † టాలేదు నీ వొక్కనిక
వనవిల్కినినె చంపినాఁడ విది య † న్యాయంబు కారుణ్యసీ
రనిధి! వే బ్రదికింపుమీ స్మరు నుప † ర్వస్తామ ముప్పొంగఁగక.

గీ॥ నీవు మారునిఁగాల్ప నీ † నెఁత యలఁతఁ, గీడ్పడియె వేల్పులెల్లరు † చేడ్పడిరి జ
గంబులెల్లనుజెందె భ † యంబు దేవ!, కడఁగి యీరతిదుఃఖంబుఁ † గడపు మిఁకను.

చ॥ వలగాని దేవత ల్మిగుల † పందురుచుక బ్రదికింపు మిప్తు పూ
పులవిలుకాని నం చిటుల † భోరునఁ బ్రార్థననేయ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి † నారతినిక గని జాలిమై నిటుల్
పలికె సుధారసప్రసర † బంధురభావవిభానురోక్తులక. 155

—* శివుఁడు మన్మథుని మతోకప్పుడు బ్రతుకింతునని వరమిచ్చుట *—

చ॥ వినుఁడు నిలింపులార! వృధి † విక మధుక్తెటభవైరి ద్వావరం
బున పను దేవసూనుడయి † పుట్టుఁ దదంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున † వారిజసాయకుఁ డాత్మజన్ముడై
జననము నొందు నాతనిని † శంబరుఁ డంబుధివైచుఁ జెప్పరక. 156

గీ॥ అవుడు రతి శంబరునిపురఃమందుఁజేరి, మెలచి మీనోదరంబునఁ మెఱయుబాలు
నత్తి కొనిపోయి పెంపఁబెంపెక్కియతఁడు, శంబరునిజంపెయారతిఁ సతినిఁగొనును.

శా॥ హృద్యుండై నిరవద్యుండై నకలలోఁ కై కన్ముతస్కూర్చి మై
పోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశఁ తుండ్లై జగన్మోహవై
శద్యస్వస్వఁడునై సమృద్ధనకలై శవ్యుండునై భీరుండై
ప్రద్యమ్నుండనువేర భాసిలు జగఁ త్రుభ్యాతచారితుండై. 158

గీ॥ పగతుఁ బరిమార్చి తద్దనఁ ప్రకరములను, దెచ్చివచ్చినతనయు రతిద్వితీయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీఁ కమలనేత్రు, లలరుచుండుదు రెంతయుఁ సమరులార!

గీ॥ అనిన విని దివ్యులెల్లరుఁదనివిఁగొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపుఁ తిరుగమారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁ జాలమేము, ఏలుమేలుమనక బట్కెఁ నీలగఁకుడు.

చ॥ రతిని లతాంతసాయకుఁడుఁ రాతురులం దలరించునట్లనా
రత మశరీరుండై పుడమిఁ రామలఁ బూరుషులక గరంది సం
గతిని ఘటించునట్లచిరఁ కాలములో వలరాచజోడు నే
బ్రతుకఁగఁజేతు సైపుడు నుఁ రలో రతి! సువ్రత! యంతవట్టిటుల్.

వ. అనినంత రతియును

క॥ నట్టేటఁ బుట్టిమునిఁ గిన, యట్టయ్యెను నాదుచందఁ మమరులచేతన్
బెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలుపుదాన నేనుఁ పాణము లభవా! 162

—* శివుఁడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుచు *

అ॥ అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁడయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁదెప్పరిల్లిఁ కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁదమదుఁ వేళ్ళంబులకుఁజోయి, రాత్మలందుఁ గాలఁ హరునిఁదలచి.

వ. అంత

క॥ మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురపై లోకములఁ గాల్చిఁ నుంకించుగ ని
ర్జరులవ్వు వెఱచి ధాతన్, దఱిసి యటలు దెలువగా న తండు గడువడిన్. 164

గీ॥ హిమగిరికివచ్చియద్దానిఁ నిమ్ముతోడఁ, గొలఁదిగా నొక్కయెడఁజేర్చిఁ సలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవ నంతసక్కడలే యజాన్, గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజాడు.

క॥ హరుఁ డగ్గికింట విరివిల్, బిరుదున్ గాలిచివ యగ్గిఁ పెరిగి జగములన్
హరియింపఁ జాలియుండఁగ, నరసి యిటకుఁదెచ్చిని దయన్ గను మీపుక.

గీ॥ దీని సీలోన మంపు మెంఁతేని సలిల, మశనముగఁ గోలుచుండుఁ గల్పాంతకాల
మన సముద్రుండునుక బడఁబళ్ళుతినిబా, దలెడునాయగ్గిఁదనలోనఁదాల్చెనపుడు.

- క॥ నలువయు సంతోసమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి చనె నితను నిడ బడబా
నలమును మున్నీటి జలం, బులఁ బీల్చుచునుండె భవన † ములు ముఖమొండెన్.
క॥ అని సూతుఁడు సెప్పిన విని, మును అనురాగమున ననిరి † భూధరవరనం
దన చెలులతోడ నదనం, బునకుఁ జని యేమొనర్చె † బుధనుత! చెపుమా.

— * పార్వతి భీతిల్లి చెలులతో విలుజేపట * —

ప॥ అనిన సూతుం డిట్లనియె.

చ॥ మరుని దహించి దండధర † మర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ బాసి స
త్వరముగ రాజతాచలప † దమ్ము గణమ్ములతోడఁ జేరె భూ
ధరనుతయుఁ గడుఁ దలఁకి † తద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్ముతోవ నరి † గెఁ జెలు లిర్వురు దోడరా వడిఁ. 170

గీ॥ పర్వతేశ్వరుఁ డట్లు శాం † భవ దృగన్నీ, శబ్ద మాలించి చాలవి † స్వయముఁజెంది
కూతును దలంచి భీతుఁడై † కుందుచుఁ ర, యంబుగాఁ జేరవచ్చె భీటారితోడ.

అ॥ శివునిఁబాసి మిగులఁ † జంతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న హైమ † వతినిఁజూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి † గారాబ మమర నె, త్తికొని చనియెఁ దనదు † దీమమునకు.

చ॥ అంత హిమాద్రిపుత్రి విక † లాత్మికయై నిలయంబుఁ జేరి శు
ద్ధాంతమునందుఁ బల్లిఁగని † తా సపు దుద్భవ మొందినట్లుగా
స్వాంతమునక దలందియును † శర్వునిఁ బాయుట కాత్మరోసి వి
భ్రాంతినొనర్చు స్వస్ఫురిత † భానురరూపముఁ దూతె నెంతయుఁ. 173

ఈ॥ అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు † లాగ మెయిఁ ఒరిచర్యసేయు న
న్నక్కటికక దలంపక మ † హావిరహంబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిడ † నేగతి నీశ్వరుఁజేరుదాన నే
దిక్కిఁక నాకు నీ రుచిర † దేహము దాహముసేయనే! యిలక. 174

చ॥ అని యిటు లార్చిఁజేకొని మ † హావ్యసనంబునఁ జిక్కుచుక సభి
జనములతోడఁ బల్కుక నిశల నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ † గొందలమొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మనంబున మేనకయున్ గిరిందుఁడున్. 175

మ॥ తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ జెలులు చే † తఃప్రీతిఁ బోధించినన్
దలంపా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ † దైన్యంబుతో పశుభా
రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచుక గడపె గో † తగ్రామఃకీర్తియ
గ్గులక బెగ్గలి కొన్ని ఘనముల నా † కల్పంబు లట్లెంతయుఁ. 176

ఉ॥ ఇందుని పంపునక మునివ † లేందుడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేందుని చెంత కేగ నతఁ † డెంతయు సంతసమొప్పుఁ గొల్పి యా
చంద్రగిరిటు నాత్మసుత † చక్కఁగఁ గొల్పుటయున్ శివుండు ని
స్తంద్రమతిక బ్రసూనశర † దాహముచేసిన యక్కఱాంశమున్. 177

అ॥ చెప్పి యతఁడు చాలఁ † జిన్నవోయినమోము, తోడనున్నయట్టి † జాడఁజూచి
శివునిఁగొలుపు నీదు † చింత తెల్లను బాయ, నని ముసీంద్రుఁ డంత † నగజఁజేరి.

— * నారదుఁడు పార్వతిని శివునకై తపంబుఁ జేయుచునుట * —

క॥ లోకోపకారమునకై, యాకాశితోడఁ బలిక † నమ్మా వినుమా!
శ్రీకంఠుఁడు రాజనులకుఁ, జేకూరఁడు తపనుఁజేసి † చెందఁగవలయుక.

ఉ॥ శర్వుండు భక్తవత్సలుఁడు † సన్మునిపూజ్యుఁ డశేతరాగుఁ డా
సర్వజగత్పతిక గుఱిచి † సల్పు తపంచిత విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను † గాంచి యటు ల్విడి మారుఁగాల్చి వే
దార్వుండుచెందె నాత్మపద † మంబ! రయం బరయంబరంగుమా!

చ॥ తపసానరించిజేని నిను † దర్పకవైరి వరించు నిక్కమా
తప సానరింపకున్న నిను † దల్పుండు చిత్తములోన నెవ్వడుక
గవలములేక చెప్పితిని † గాలిక! వేటాకనిన్ వరించి నీ
వెప్పుడును జెట్టబట్ట విడి † యెల్లయెఱింగి కడంగు మిప్పనిన్.

గీ॥ అనినఁ దా విని సర్వలోకైకజనని, కొంచె ముచ్చావ్వసమొంది హఠ్రించి తపము
సేయఁగా డెందమం దవే! క్షీంచి తపసి, తోడ నిట్టులఁబల్కె సం! తోనమెనఁగ.

ఉ॥ నారద! నీదు బోధనము † నన్ మనమందలి కుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధ ముది † దారసెలెన్ శివునందుభక్తి చే
కూరె దృఢంబుగా నిడను † గొంతును జంకునులేక యుంచితో
దారమతిక బొనర్తు నియ † తంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరక. 188

మ॥ కలలో నీశుఁడు మున్ను నాకు నెఱుంగఁగఱాఁ జెప్పిపోయెక మహా
జ్ఞులపంచాక్షరశైవమంత్ర మిడ నా † చక్కిక ఘనశ్లోక! నీ
వలుకున్ వే తలఁదాల్చి చేసెద నుదీ † వ్రంబా తపం బీశ్వరున్
జలితాంతకరణున్ బొనర్చెద వడిన్ † సాధించెదన్ దత్కృపక. 184

గీ॥ అనిన నారదమాని యిట్లనియె మరలఁ, దల్లి! నీకల శివుఁడట్లు † దాన వచ్చి
చెప్పిపోయినమంత్రంబు † సిద్ధినొసఁగు, ననఁగ సందియమున్నదే † యరసిచూడు.

ప. మఱియు సఖిమంత్రాధిరాజంబగు నప్పంచాక్షరీమంత్రంబు తెఱం గెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. 186

—* పంచాక్షరీమంత్ర వైభవము *—

- సీ॥ బాలేందునూళి రూఁ * పముఁ జూపు దర్పణం, బరయఁగా శైవవం * చాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యాదిక * పాపాటవీదావ, మరయఁగా శైవవం * చాక్షరంబు
శైవనల్కపుం జెలి * కలదీవియకు నొక, యరయఁగా శైవవం * చాక్షరంబు
ఎల్లకోర్కూలను రం * జల్లదీర్చెడు కల్ప, మరయఁగా శైవవం * చాక్షరంబు
- సీ॥ అమరగేయంబు శైవవం * చాక్షరంబు, అగమధనంబు శైవవం * చాక్షరంబు
అఖటనుభదము శైవవం * చాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవవం * చాక్షరంబు.
- శ్లో॥ కాపునఁ దల్లి! యీమనువుఁ * గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁక * నీలగళుండు తనంత పెగ్గలం
జా పలపొంది వచ్చి నిను * నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మని * నారదుఁ డంత యథేచ్ఛమై జనన్.

188

—* పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట *—

- ద॥ అరసి గిరింద్రపుత్రిక మ * హాముని వాక్యము లాలకించి న
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ * దా మది నిర్ణయమున్ బొనర్చి యే
డైట సఖురాండ్రితో జనకు * దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నిఁ * కన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్.
- వ॥ హరుండు తపంబుఁదక్క నిఁక * నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చొ
ప్పరసినవాఁడు గావున హి * మాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూతు శివ * నిష్ఠయు నెంచి తపంబై వీనికిన్
సరి యని ధీరచిత్తమునఁ * జక్కంగ నిట్లనియెన్ గుమారితోన్.
- || అమ్మరొ! నాకిష్టమె మీ, యమ్మ నిటులె తారసించి * యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్ము సఖురాండ్రొగొని వే, గమ్ము తపముసలిపిరమ్ము * కామ శివుఁడు నిన్.
- || అనినయంతనె మొక్కి పి * ల్లరి యార్ద్ర, తల్లికడకేగి వేగపా * దములకెఱిగి
తపముసేయఁగ నడవికిఁ * దరలుదాన, సెలవొనఁగుమన్న నమ్మేనదలకి మదిని.
- || అపురూపపు సుమముగ నూ, త్నపుత్రశిరేకగ బహిష్ఠి * తపాగ్రాముగా
నెవుడు నిను గనులఁ గను మ, మ్మిపుడెట నెడఁబాసి వనికి * నేగఁగఁజనునే! 193
- వ॥ వలదు కుమారి! నీ యొడలు * వానకు నెండకు నోర్వదమ్ము! యి
ట్లలత వడంగనేటికి? ఇ * యాస్పదమెందుఁ దపంబు గీములన్
బలుపురు వేలుపుల్ గలరు * బాగుగ వారలలోన నొక్కనిన్
జెలుపునిఁగా గ్రహింపు మిఁక * జేకులు నీకురువైన సాఖ్యముల్.

- చ॥ విను మటుగాకయున్నయెడ * వేశ్యమునందు వసించియే తపం
బునుపుగఁ జేయుమమ్మ! మము * నక్కట పొక్కఁగఁజేయ కీ హతం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని * మున్ను భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁ * పుణ్ మలువఁజనునమ్మ కోమలీ!
- ఆ॥ ఎందు వింటిమొక్కొయిగునుఁబోఁడులు పతిన్, గూర్చి తపముసేయఁఁఘోరవిపిన
భూమిఁజేరఁజనుట * బుద్ధి నారయుమిఁకఁ, బర్వతేంద్రపుత్రి! * భవ్యగాత్రి! 195
- క॥ అని మేనక యనభిమతం, బును జూపిన నరసి యపుడు * భూభృత్యుత యె
ద్దినఁ బలుకక కడువగవున్, గొని వనరుచునున్న నంతఁ * గుధరతరుణియున్.
- చ॥ కనులఁదొరంగు బాష్పములు * తంచుకమున్ దడువంగఁ గుందు కూఁ
తును బరికించి యక్కటిక * తోఁ జెలులఁగొని యత్రపోవ్రతం
బును బొనరించి రమ్మట నభోమణియున్ శశియున్ దిగీశులున్
మనుతురుగాత నిన్నెపుడు * మంగళమొందునుగాత నీకికన్. 197
- క॥ అని తన యంగీకారం, బును మేన యొసంగఁ గాలి * మొక్కి చెలులతోఁ
దనమందిరమునకుఁ జనె, ననిచెప్పినఁ బదవఁ జెప్పఁమనిరి మునీంద్రుల్.
- శా॥ గిరిరాజేంద్రసుతాసుధాకరధరాం * ఘోరస్ఫారపూజోల్లస
చ్చరభాంబాహృదయాంబుజాతకలహం * సగ్రామణీ! భావవి
స్ఫురదత్యుత్తమకావ్యసంకలన వి * స్ఫూర్జిత్రరాత్నా! రసో
ద్ధరనూత్రిప్రకరేష్టగోష్ఠికుశలా! * దూరాజదూరాధ్యగా! 199

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
వ్రణితంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

తృతీయాశ్వాసము.

లింగమాంబికాపు

తీ! లాలితసుగుణరత్న + రింఛోళి! సా

ద్వీలభ్యపుణ్యచారి

తా! లలితాంబార్చనాప + రా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీతపోవర్ణనము *—

గీ॥ పార్వతి దుకూలములఁ బాసిఁవల్కలమును, గట్టి మాంజని మువ్వరిఁగట్టెమొలను
అట్టె ముత్యాలహారంబు + నవ్రలద్రోచి, జంకచర్మం బటుతఁ గట్టి + యెందె జడల,

క॥ జయవిజయలఁదోడ్చొని కడుఁ, బ్రియమెసఁగఁ దుపారభూమి + భృతనయ తగఁ
వియదాపగ దిగుచోటికి, రయమునఁ జనియెన్ దహోళి + రాగంబమరన్. 8

చ॥ చని యట శైలరాజసుత + శర్వుండు మున్ను తపించినట్టి చో
టును బరికించి యచ్చట మృదుం డగుపట్టమి కెంతో వంతఁ జే
కొని నను బాసితే యభవ! + కోవముఁ జెందితివే యటంచు నే
చ్చెను కలకంఠకోమలవచేళిమనుస్వరవై భవంబునన్. 4

శా॥ చాలక సేవలు లేడ్చి యంత మనముఁ + స్తంభింపఁగాఁ జేసి యా
బాలారత్నము శృంగతీర్థమను ది + వ్యవస్థముఁ జేరి యో
గాలంబం బొనరించి నిష్ఠురతపం + బారంభముఁ జేసి ది
వ్యాభిల్ సంతస మొంది రాత్మహితకా + ర్యాసక్తచిత్తంబునన్. 5

ఉ॥ చారుఫలదుగ్రీవీజములఁ ♦ జాలఁగనాటెను తైలకన్య వి
స్తారతరానురాగమునఁ ♦ దావససిద్ధి పరీక్షకై యటఁ
గూరిమి చెల్వొకతైలను ♦ కూలముగా విమలాంబునేకమున్
గూరిచి పెంచుచుండి రల ♦ కొమ్మపయిన్ గలచెల్వొ మొక్కలన్.

6

వ. అంత

గీ॥ భూమి శుద్ధినొనర్చి య ♦ భూభరేంద్ర, కన్య వేదిని విరచించి ♦ కాతుకం బె
నంగఁ దపసానరింపఁ గడంగె మేటి, తాపసేంద్రులు వెఱఁగొంది ♦ తలలు వంప.

సీ॥ తలరి పంచాగ్ని మధ్యమున వసించి గీ, మృమునఁగావించె ను ♦ చ్చండతపము
వర్షంబులం దనా ♦ వరణప్రదేశంబు, లందు నిల్చి యొనర్చె ♦ నమితపము
జలికాలమునఁ గుత్తు ♦ కలబంటి నీటిలో, నుండి కావించె మ ♦ హోగ్రీవము
గమకాలమునఁ గర్క ♦ శ శిలాప్రదేశంబు, లందు నిల్చియొనర్చె ♦ నధికతపము

గీ॥ కొలఁదిఫలభోజనంబున ♦ ఘోరతపము, నలమిఁబర్ణాశనమున భూయిష్ట తపము
నవల నిరశనయై నిష్కనతుల తపముఁ, దవలి చేసెను హిమధరా ♦ భరకుమారి, 8

మ॥ శివమంత్రంబు జపంబు సేయుచుఁ గడున్ ♦ జత్తంబు శర్వాంఘ్రిలం
దవధానం బొనరింపఁజేయుచు మహా ♦ హ్లాదంబు రెట్టింప రే
బవ లేకాకృతిఁ బెక్కుహాయనములన్ ♦ భాస్వత్తపంబున్ బొన
ర్చె వనంబందు హరిద్వితానమును రో ♦ చిచ్చుచ్చశుల్ సూడఁగన్.

9

—* పార్వతి ఋషులచే నవర్ణయని వ్యాతి నొందుట *—

చ॥ మునిజను లెల్లఁ బార్వతి గ ♦ మున్నతదీక్ష వహించి వర్ణమై
నను భుజియింప కెంతయు ఘ ♦ నంబుగఁ జేయు తపంబుఁ గాంచి నె
మ్మనములఁ బేరుటక్కజ మ ♦ మర్చి నవేడ్క నవర్ణయంచు గీ
ర్తన మొనరించి రాహ్వాయము ♦ రాణాదలిర్పఁగ ముజ్జగంబులన్.

10

వ. ఇంకను

చ॥ కడుకఠినాంగకంబులఁ బ్ర ♦ కామతపం బొనరించి మించు న
క్కడిఁదిఋషుల్ గిరీశ్వరుని ♦ కన్య యొనర్చు తపంబుఁ జూచి లో
నడలి బహూకరించి కన ♦ మైతిమి యిట్టి తపంబు నెందు నె
వ్వడు నని ధన్యవాదములఁ ♦ బొల్పఁగ నల్పి రనల్పవైఖరిన్.

11

గీ॥ ఇట్లు చిరకాలమేగుడుహిమన గేంద్ర, తపయయొక్కనాడిశ్వరుఁ ♦ దలఁచిమదిన్
కింతజింతించి దేవ! యిట్లై నీదు, దాని నరయంగ మదిలోనఁ ♦ దలఁప విప్రుడు.

శా॥ సర్వజ్ఞాండపు సర్వనాయకుడవుకా ♦ సర్వాత్మవైయొప్పు నో
శర్వా! సర్వజగన్నియామక! నిమకా ♦ సర్వాత్మమై గోరి యి
ట్లోర్వకారాని తపం బొనర్చు నను నీ ♦ వ్రత్యంతమై జేరి వే
నిర్వాహం బొనరింపు నా తపసు ని ♦ ర్నిద్రాప్రబోధాకారా!

13

ఉ॥ నీవు దయామయాత్ముడవు ♦ నిత్యము భక్తులఁబోచుపోడ వీ
నీవిమలాశయం బెఱుంగ ♦ నేరనిదాననుగా నితకా మహా
దేవ! భవత్పద్యాముల ♦ దీరనిభక్తి భజించుదాన నా
సేవల నాదరించి దయఁ ♦ జేకొను దాసిగ వాసిగా నితకా.

14

ఉ॥ ఎన్నఁటికేని నీదు మది ♦ కక్కకపోదు మదీయమా శ్రమం
బెన్నికమీఱు మచ్చికను ♦ మెచ్చుగఁ జేకొనివచ్చునంతకు
నిన్నిక నేమఱకగలనె ♦ నేఁ గడగండ్ల గణింతునే విభూ!
పన్నుగ నీవు మెచ్చని త ♦ పంబు ఘనంబని విశ్వసింతునే!

15

— * ద్వి ర ద గ తి ర గ డ * —

ఓ శివశంకరా! ♦ యురుక్పాకూపార!
శ్రీశాదినిర్జరా ♦ ర్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి ♦ నాకురంగటడాయు
ప్రీతిమై నీమదినిఁ ♦ బెద్ద జిద్దును బాయు
నానుడిని వినక జ ♦ స్వమున కేగిన దంచుఁ
బూనినయలుక ని ♦ ప్పశు విడన్ మదినెంచు
ఉడికిందితిని నిన్ను ♦ మనురుఁబాసికరంబు
బడలిందితిని నిన్ను ♦ బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపు ♦ టాప్పు నిది యెందైన
నిత నొండుదొరక దీ ♦ వెఱుగు నాయందైన
చనినదానికి శాస్తి ♦ జరిగె నిప్పటిదాఱ
మనసు నొచ్చెదె? నీకు ♦ మఱి నాదు పెనుకాఱ
నవనీలమరయు ము ♦ నంబు నీయది నిజము
అవినయంబును సైఁచి ♦ యర్చింపు పదరజము
నీ యడుగుల నొత్త ♦ నెఱి సిరి జేకూర్పు
పాయని చెలిమి నా ♦ పైఁజేర్చి వెతఁ దీఱు
తావకోత్సంగమునఁ ♦ దాల్చి డెందమలర్పు
సేవఁజేయుఁ దలంచు ♦ చేడియను నెలర్పు
కగమరదు నీకెవరు ♦ సవతు జేకువలోన

తగనొకొ నీవేవఁ † దాకొను మేలూన
అడుగనిదే పావ † మందు సేదయచిలుక
కడుఁగొండ కాన్మువై † కనికరంబిడు మొలుక
సాకతమ్మున నమ్మ † సాకఁగన్ జనుదేరు
నీకతమ్మున నిద్రి † నిక్కి యూరటఁదేలు
కలలోన నీరూపుఁ † గని సంతసించెదను
కలయవచ్చిన కని † కర మరసి మెచ్చెదను
నాదు పాణిం బీవె † నాదు ధనం బీవె
నాదు దైవం బీవె † నా విభవం బీవె
నన్నేలుదొర వీవె † నా యొడయడ వీవె
నన్ను మెచ్చెడు తొలి † నాటి నెచ్చలివీవె
తడవేల రారమ్ము † దాక్షిణ్యనిధి! వేగ
కడుగొప్ప నీకూర్మి † గన దెచ్చటను వీగ
నీకవర్గము తోడు † నీబాలశశి తోడు
నీకనత్కాకోల † నీలకంఠము తోడు
నందిఁబెక్కిము తోడు † నాగహారము తోడు
అందంబులైన రు † ద్రాక్షపేరుల తోడు
అపినాకముతోడిఁ కా † త్రిశూలము తోడు
అపరాని మహాశ్య † పాఽమృతశ్రీ తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు † పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁదు భ † స్థాంగరాగము తోడు
కన్నియయట † నిమ్మ † గాంక్షజేసినదంట!
జన్నిగట్టెనట! చాం † చల్మంబు లేదంట!
భువనమోహన! రమ్ము † పుష్పేశుహర! రమ్ము
కవిజనావన! రమ్ము † కారుణ్యనిధి! రమ్ము.

క! అని యాదిత క్తి యివ్విధ, మువ మనసునఁ జింతచేసి † మునుపటికన్నన్
ఘనమగు లెఱఁ గొప్ప దవం, బును జేయఁగదొడఁగెఁగడిది! పూన్కియెలర్పన్.

వ. అంత వవ్వనప్రదేశంబున

సీ! గున్న యేన్లులతోడఁ † గూడి నేస్తమునల్పుఁ, గొదమసింగంబులు † గూర్మిగడ్డర్
మొదవుల పదువులు † వులులు చమ్మన నొక్క, చోట నిద్రించు నేర్పాటులేక
పెనుఁబాము లర్మిలి † పెంపుతోఁ బడఁగల, గొడుగులఁబట్టు న † కులకులముల
మేఱల నందించు † మేటి బిడాలంబు, లెలుకల నొళ్ళకు † నెరుక మెఱఁగ

గీ॥ నిట్లు జాతివిరోధంబు † లెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిచి వి † త్వాస మొంది
విస్మయముదోచ నచ్చోట † వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి త † పంబుబలిమి.

ఉ॥ ఎల్ల కుజంబులున్ ముత్యపు † లెల్లఁ దనరైడు వైభవంబు సం
ధిల్ల నవప్రవాళముల † దివ్యవరీమళపుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురిని † గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జల్లె నగాధిరాజునత † సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్.

19

—* మేనకా హిమవంతులు సపుత్రముగా వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట *—

గీ॥ అంతహిమవంతుఁడొక్కనాఁడత్యయందుఁగూఁతునుదలంచిచాలగాఁగఁగుందితనదు
సతిని నుతులను గొని వన † స్థలముఁ జేరి, పార్వతినిఁ జూచి తల్లడఁ పాటుఁ జెంది.

చ॥ అలమటమాను మింక హరుఁ † డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునా? వృ † థా యిటు లెన్నిదివంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతననుఁ † బాసి గృహంబునుజేరు పుష్పకో
మలమగు నీదు దేహము కు † మారి! సహింపదు మేటి తాపమున్.

21

ఉ॥ కామునిఁ గాల్చినట్టి కడు † కట్టఁడివేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
బ్రేముడిఁజెంది మెచ్చు నతి † భీషణమూర్తి విరాగితల్లజం
డా మహానీయచర్యఁ డీట † కాగమనంబొనరింపఁ డమ్మరొ!
నీమది నిశ్చయింపు మిది † నిక్కము సందియ మిందు లేదికన్.

22

గీ॥ గగనమందలిచందురుఁ † గాంచి మెచ్చి, చేతనొడియంగవచ్చునే † చిగురుఁబోణి!
నిర్వికారతఁ బరలన † న్నీలకంఠ, నెల్లు రంజింపఁజాలెద † విందుఁదలరి.

23

చ॥ గిరిపతి యిట్లనా నతని † గేహినియున్ నుతు లట్లె వల్క్మి ర
ప్పరుసున వారి వాక్యములఁ † బార్వతి దా విని యల్లనప్పి యా
దరమున నిట్లువల్కెఁ దలి † దండ్రులతోడను నన్నగార్లతోఁ
దిరముగ నాత్మవైభవము † దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్.

24

మ॥ మును నీ వాడిన మాటలన్ మఱచితే † భూభృద్వరా! యిప్పుడై
నను నాపూన్ని నెఱుంగుఁ డిందుధరు నా † సందింపఁజేతున్ దపం
బున నత్మైత్తమథక్తియోగమున మీ † ర్పొండిండ్ల కిప్పట నే
ఘనసిద్ధిన్ గొనివత్తు మిమ్ముఁదరియం † గాఁ గొంతకాలంబులొక.

25

చ॥ మరుని వారించినట్టి యన † మామని యోగికులావతంసు నీ
శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁ † జాలగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
హరుఁ డరు దేరునట్లుగ మ † హాతపముక బావరింతు మానుఁడి
పిటికితపంబు సత్యముగఁ † జేర్చి గడింతు శివప్రసాదముక.

26

మ॥ అన నంతక గుణవంతమై యలరునా * ర్భానూక్తికా గోత్రముం
డనుఁ డాత్మంబునఁ బొంగి వేగ నతితో * డన్ బుత్రవర్గంబుతోఁ
జనె నాత్మావసధంబుఁ జేర నిట వం * చద్భక్తి నప్పార్వతీ
వసజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపః * పౌఢీక దనర్చెన్ గడున్.

27

—* విష్ణోదులు శివ సన్నిధి కరుగుట *—

ఉ॥ అంతఁ దపోగ్నికీలలు మ * హాద్భుతభంగిఁ జెలంగి నింగిపై
కెంతయుఁ బ్రాకి నల్లడల * హెచ్చుగఁగ్రమ్మి జగత్సమూహ ము
త్యంతము గాల్చుచుండ విబు * ధాధిపముఖ్యులు చూచి భీతిమైఁ
జంతిలి వద్యసంభవునిఁ * జేరి వచించిరి తద్విధానమున్.

28

గీ॥ ఆతఁడును విని మనమందు * నక్కజంబుఁ, జెంది వారలతో హరిన్ * జేరనరిగి
యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పుగా * నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప * వీడఁదొడరి.

చ॥ అరసితిఁ గాలికాతపసు * నారసిత్వ భువనార్తిపాత ము
త్తఱిఁ బరమేశుఁజేరి విహి * తమ్ముగఁ గాలితపఃప్రకార మా
హరునకుఁ దెల్పి శీతకుఠ * రాత్మజ నాలుగఁ గొప్పటంచు వే
గిరముగ నవ్వరం బుమ కొ * గిన్ దయసేయుమటంచు వేడుడి!

30

గీ॥ అవుడు జగములకెల్ల మే * లగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర * సన్నిధాన
మునకుఁ బోవలెనన దేవ * పుంగవులు గ, డిందియడలొంది యిట్లని * రందు హరికి.

గీ॥ మన్మథునిఁగాల్చి హిమవత్కు * మారిఁబాసి, ప్రళయకాలాంతకాకృతిఁ * బరచిశీత
తైలముననుండి తైలాశు * సదృమొంది, నట్టిరుద్రునిఁ జేరఁజో * నలవి యెట్లు ! 32

ప. అనిన సువర్వగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ॥ చలమున గెల్వఁగాఁ జనిన * శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపెఁ జే
రలుక మహేశుఁ డిట్లు కర * ణార్థులమై చని యిత్తెఱంగు ను
త్తలమునఁ దెల్పి వేడివ ము * దమ్మున శంకరుఁ డదిగనన్యకన్
వలచి వివాహమాడు నిది * వాస్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్.

33

క॥ కీలెఱుంగక చేసినపని, వాలాయము విఘ్నమొందు వ * మ్మగు నెందున్
కీలెఱిగి చేయుపనియది, వైశంబు ఫలించు మదికిఁ * బరితోపమిడున్.

34

ఉ॥ ఏనునుగూడ వచ్చెద మ * హేశ్వరుఁ జేరఁగఁజోద మిప్పుడే
దా నలసర్వదేవవరి * తాపవిభంజనుఁ డుల్లసత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డిశ్వరుఁడు * దేవతానంగొని యందఱన్ గృహన్
బూని యనుగ్రహించు శుభ * మున్ బొనరించు సువర్వశేఖరుల్ !

35

చ॥ అని వయసంబుచేయ నుర † లందఱు నా హరిఁగూడి శైలనం
దన తపియించుచోటికి మొ † దలోజని తద్విలసత్తపంబు గ
న్గొని యసమానతేజముల † గుప్తుచు వెల్లు జగచ్చరణ్య నా
ర్యను వినుతించి మొక్కిరి స † మంచితభక్తివినమృగాత్ములై. 36

గీ॥ కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁజేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి † వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్ల † జెప్పిశివుని, దరిసెనముఁగోరివేడఁగా † దడయకతఁడు,

క॥ మృదుఁజేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి † నట్టితెఱఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని పార్థించె నభవుఁ † డీయకొనెనటుల్. 38

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రపటచ్చాయానివృణ్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాన్పించిన నవ్వారలు.

నీ॥ మగరాల నిగనిగల్ † నగఁజాలు డాలుచా, లఁగనీనుమేని సో † యగమువానిఁ
గొమరారు నాణిము † త్యములపే రమరిక, జే నక్షమాలగాఁ † జెలఁగువానిఁ
బదినూర్ల పడగల † పాపరా జరమందు, మేల్నిజందెంబుగా † మెఱయువానిఁ
గడు ముదిసినయట్టి † జడదారిగమికి రా, యించుతత్త్వంబెఱిం † గించువాని

గీ॥ నలరు నెలకూన జడలలో † వెలయువాని, నెల్లజగముల దొరతనంబెనఁగువాని
అమృతకలశంబు కెంగేల † నమరువాని, మూడుకన్నులసావిని † మురిపమునను,

ఉ॥ కాంది నమస్కరించి యొడి † కమ్మగు భక్తి నుతించిరిట్లు ల
భ్యంచితజేజ! సర్వభువ † నావనదక్ష! విపక్షభీమ! భ
వ్యాంచదనుగ్రహిస్తద! మ † హాకరుణాకర! శర్య! శంకరా!
కొంచక వేల్పులన్ మనువు † కుత్సితభీషణ! భోగిభూషణా! 41

ఉ॥ నీవె కదా జగంబులకు † నిర్దరసంతతి కాటపట్టు నీ
చేవయెగాదె యావదల † జేట్పుడనీయక మమ్ము నిచ్చలుక
బ్రోవఁగఁజాలియున్నయది † రూఢిగ వేడుచునున్నవార మో
దేవర! యీతటిన్ మరల † దేకునఁజేకొనిసాకు మమ్మిళన్.

క॥ కులపతివనియును శృతిహ, క్కులపతివనియును నితాంత † కోవిద! నుల్లో
కులపతివనియును గరుణాం, కులపతివనియును మది నెఱుఁగిగుడుము గుదురుగాన్.

క॥ అని యిటులు దీనులై కడు, వనరుచునున్నట్టి దేవ † వల్లభుల మొఱక
విని వారలఁ గనుఁగొని యి, ట్లనియెను దేవాదిదేవుఁ † డాదరబుద్ధిన్. 44

ఉ॥ ఏల నువర్చవయ్య లిటు † లెంతయుఁ జింతయెసంగఁగా విచా
రాలనులై కనన్ బడుదు † రర్థి మెయిన్ ననుజేరరాఁ గతం
బోలి వచింపుఁడన్నఁ బురు † షోత్తముఁ డాదటఁబొంగి పల్కె నా
బాలకశాంకషాళికి వి † భాసితవిష్టవపాళి కిట్టులన్.

— * విష్ణ్వైదులు శివుని బార్వతిని బెండ్లాడుచునుట * —

ఉ॥ దేవ! మహానుభావ! గణుఁ డతివంగ శక్యముగానియట్లు లీ
దేవత లేను బద్ధుఁడగుట డీంద్రముగా నల దారకాఖ్యుడో
నేవపు రక్కసుండు ఘటి డిండు దురంతనిరంతరా ర్తియం
దీవిధి మృగ్యుఁడంటి మిఁక డనేలుము జాలిదలంచి యాత్మలో. 46

వ. మఱియును.

చ॥ మగనిగ నిన్నుఁగోరి యల డమాని శైలకుమారి యోర్వఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ ని డతాంతతపోజనితాగ్ను లేది యీ
జగములఁ గాల్పుఁగాదొడఁగ డశంకర! యింక దయామతిన్ వధూ
టిగ నగరాజకన్యను వ డడిన్ పరియించి జగంబు లేలుమా! 47

శా॥ సీతేజమ్మునఁ బుట్టునట్టి సుతఁ డెం డతే శక్తిసంపన్నుడై
దై తేయాగ్రగుఁ దారకున్ జదిపి మా డతాపంబులన్ బావు దే
వా! తథ్యం బిఁక శైలరాజతనయన్ డహర్నించి పెండ్లాడు మా
శీతాదీప్యకుఁ డాత్మపుత్రినిడి వా డసిన్ బెండ్లిసేయున్ విభూ!

ఉ॥ దీనినె తెల్పుఁగాఁడఁగి డదేవరపాలికి వచ్చినార మీ
దీనుల సీదు సేవకులఁ డదేజనుంగొని యార్చి బావఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁక డమందియొనర్పుము మాకుఁ జెచ్చర
మానితదివ్యవై భవన డమందిత! సర్వజగన్నియామకా!

— * శివుఁడు విష్ణ్వైదులకుఁ గామనిరసనంబుఁ జెప్పుట * —

క॥ అనిన విని లోకనాథుం, డనియెను సురవరులతోడ డనారయుఁడీరల్
మనముల నిఁకనే బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జిక్కు డలెకదా మరలన్.

ఉ॥ ఏనిఁక లోకసుందరి గి డరీంద్రకుమారినిఁ బెండ్లియాడినక
దా నల పార్వతీరమణి డదాహమునొందిన మారుఁ గ్రమ్మిఱ్ఱ
బ్రాణము లొందఁజేయుమ ధృ! డవంబుగఁ బంచశరండు మించి యీ
ధ్యానము యోగముఁ జెఱుమఁ డదావసవృత్తి నడంచు రూఢిగక.

మ॥ మునులుఁ దాపనులుఁ యతీశ్వరులు న డమోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయఁ జని మేటిభోగముల నా డనందింపఁగా నక్కే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిఁ మరలఁ గం డదర్పండు పుట్టొందఁగాఁ
జనునే యాతఁడు మున్నొనర్చిన వమల్ డపైరింపఁగాఁ జోలునే.

సీ॥ కూయను గాంచి తగ్గుల్కొనగా మేలి, వలపు గల్గింపడే † వనజజానకు
తోబుట్టువును దమి † తోగూడి క్రీడింప, నాత్మసల్పడే మరీ † చ్యాదులకును
అన్న భార్యను బట్టి † కన్నుగానక రతు, లేలంగఁజేయడే † దేవగురుని
కాముఁ డిలాటి యు † కార్యంబు లొనరింప, జెలగి చంపితి నుర † త్తేమమునకుఁ

గీ॥ గాన మీరెల్ల రివ్వడ † త్కామ ముడిగి, భ్యావనిశ్చలదిత్తులై † తపముసేయుఁ
డక్షరంబైన పరమాత్మమందు సతము, క్రీడ సేయుఁడు బంధమ్ము † లూడిపోవ.

క॥ కామమునఁ బొడముఁ గోధం, బీమహి నద్దాన మోహమెనఁగును దానక
దీమనసుటి తపము సెడున్, గామము నక్కతనఁ బాయఁగఁదగు మీరల్.

ఆ॥ నన్నుబోలి మీరు † పన్నుగా నిట్లు త, పంబుసేయుఁ డింకఁ † బాశములను
బ్రాహ్మదలఁపుఁడి నుపవర్తకెఱ్ఱుమణు, లార † వికృతిఁబాసి † భూరిమతిని. 55

గీ॥ అనిన విని వనజేక్షణుండాత్మమందు, వనరి యిట్లనిపల్కె నోపరద † యిపుడు
కడిఁది యుమ్మలికమ్మునఁగ్రాగుచున్న, మాకుదప సెట్టు లలవడుజోక మెఱయ.

ఉ॥ ఒకయెడనుండి పార్వతి మహిమాగ్రతపం బొనరించుచున్ జగ
న్నికరముఁ గాల్పుచుండెను వినిదగ్రతరాగ్రహుఁ డల్ల తారకుం
డొకకడనుండి నిర్జదుల † నూర్జితసత్త్వల నార్తిష్టేఱుచు
దికమకసేయుచుండ గణుతింపుము తెంపుము మాదు భేదమున్.

ఉ॥ ఇప్పటికిని నీమదికి † నిందటి కొందలపాటు పాటిగా
నొప్పిగఁదోచ కిప్పగిది † నూల్కొనియుండినఁ జత్తు మివ్వ దే
తిప్పలులేక నిక్కముగ † దీనకరణ్య! యగణ్య! పుణ్య! యీ
ముప్పడగింది లోకములఁ † బోవఁగఁబూను మనూనమా కృపక.

చ॥ అలయుట మాని మేటితపమంది నిరామయమైన యాత్మమున్
దెలిసి నుఖంపుమంటి విటుఁ † దేవకు దేవ! జగద్వితానమున్
బలుమఱు పుట్టఁజేయుఁడని † పాలనసేయుఁడటంచు లోగడన్
సలిపితి నాళ్ల రెండెటులఁ † జక్కఁబడుకొ మదిలోఁ దలంపుమా!

ఆ॥ ఇపుడు పొంగిపొరలునీమహావిపదల్లి, నింకఁజేసితేని † యెలమి కలిమి
సీనియోగ మెందుఁబూనిక చూచెన, నందె సంచరింతు † మనఘ! మేము. 60

చ॥ తప సొనరించుచున్న యలతనిన్ని నైలకుమారి నింపుమై
నిపుడు వివాహమాడ మదిఁనెంచి హిమాద్రికి నేగి భక్తలో
లువమతి నవ్వరం బుమకు † లోకకరణ్య! యొసంగుమయ్య నీ
దు పనియెకాదె సర్వజన † దుఃఖముఁ బాపుట లోకశంకరా!

చ॥ అని యిటు వేల్పులెల్లరు మఱిహావ్యసనంబున నొక్కపెట్టుగా
వనరుచునున్న వారిఁ గని † వైశమ శంకరుఁ డాదరంబునన్
గని యిటు వల్కె మానుడు వఱిగఁ బొగలన్ వెరవొనొకో యిటుల్
వనరకుఁడింక ధైర్యము న † వశ్యము చెందుడు దేవనాయకుల్ !

62

వ. వ్రుంపిరికాళ్లు ముపలక్షించి

చ॥ తిరుగ వివాహమాడు మని † తేవకుఁ జెప్పచునుంటి వీవు తా
మరనదకాత్ ! యద్ది కనుమా. వ్యసనంబుల కాస్పదంబు బం
ధురభవకారణం బిఁక సత్తుల్ గడుమాయపునూతు లందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు † రమ్యతపోధమలైన సన్మునుల్.

—* శివుడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనుట *—

సీ॥ అపవిత్రిములలోన † నగ్నిమంబగుచోటు, బొంకులకెల్ల ను † బుట్టినిల్లు
కపటన ర్తనములఁగినఁజేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁ బడదోయుఁచెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు † నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మి యేలినచోటిఁనాగుఁబాము
సాహసంబులకెల్ల † జంకనట్టి నలంతి, పాయుగ నీయుని † పరమధనము

గీ॥ ఒనరఁగాఁ గట్టుత్రాడులం † దుక్కుగొలుసు
క్షుణ్ణికసంతోష మెనఁగు త్రొక్తారుతీఁగ
స్త్రీయనఁగ దానితోఁబొత్తు † జెందవలడు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందేని † బద్ధనయన !

గీ॥ సంగములయందుఁ గామినీసంగ మెక్కు, జెందునరయంగ శ్రీపతి! † యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగ † మును విడంగఁ, బాల రెవ్వారలీ జగఁ జ్ఞానమందు.

క॥ కావున నిత్యసుఖం బది, గావలసినవార లీ జ † గంచుందు నెటక
బూవుంబోడుల బాడకు, బోవలవదు దానఁ జెట్ట † పొడము రమేశా !

గీ॥ అనిన వనజాక్షుఁడెంతయుఁ నాత్మయందుఁ, దలకి ముసిముసినవ్వులఁ తిళుకులెనఁగ
నఖలలోకేశ్వరునకీట్టుఁ లనియెమ్మదుల, మధురహాక్సాత్తురీగతుల్ † మఱిసొనఁగ.

సీ॥ అఖల తాపంబుల † హరియించు నామధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నాక
చిత్తింబు రంజిల్లఁ † జేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు † జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గ్రొత్తఁ † బరగుచక్కనివిందు, కొమరారుకొలమున † కమరతనువు
అన్న పానంబుల † నందఁజేసిడుదైవ, మతిభజనంబుల † నరయుతల్లి

గీ॥ దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేనితోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల † గాంచుచోడు
అత్మసత్యగుఁగ్రావున † నందఁజకును, బెండ్లియాడంగఁదగుఁగాదె † పేర్మియలర.

ఉ॥ ఏదెట్లులైన మాయఁ దరి * యించిన నీకిడఁ గొంకదేల మా
కై దయతోడఁ జేకొనుము * కాళిని లోకశరణ్య! వీడమై
మేదురవికృముఁ నుత న * మేయబలాస్పదుఁ బుట్టఁజేసి నా
నాదివిజార్తికారకు వి * నాశమునేయుము తారకానురుఁ.

69

ఉ॥ లోఁగడ నెన్నిమాట లిటు * లోకనుఖంబువకై కడంగి నీ
వాగము మాన్చి భూరిదయ * నందతినిఁ బ్రీతికించితయ్య తం
డీ! గరళంబు పెల్లడరి * డీకొని లోకములఁ దహింపఁగా
చేగముతోడఁ జేయొడిసి * విశ్వపతీ! కబళించి కావవే.

70

ఉ॥ ఎక్కడనేని భక్తులకు * నెవ్వడుగాని విపత్తి దోచఁగా
నక్కటికఁ దలంచి యపు * డవ్వడె యట్టిది మాన్చి కాతు వా
చక్కిపు డాత్మలోఁగొని వి * చారణసేయుము మాదు బాములఁ
మిక్కిలి గండుమీటి మము * మ్మింగెడు రక్కసు నుక్కడంపుమా!

— * శివుఁడు పార్వతినిఁ బెండ్లాడుట కొదంబడుట * —

గీ॥ అనిన విని చా మహేశ్వరుం * డాత్మమందు
జాలిఁగొని యిట్టులనె జాలు * కాంఠిఁగొనుఁడు
దేవతాకార్యమునకయి * తిరుగ దారఁ
జేకొనదఁ గాంచెదఁ గుమారు * లోకవీరు.

చ॥ చనుఁడిక మీగృహంబులకుఁ * జక్కఁగ నేనిడ శైలరాజవం
దన యొనరించునట్టి నియ * తంపుఁ దవంబువిధం బెఱింగి చే
కొనఁగఁ గడంగెదన్ గునుమ * కొమల యక్కట మిక్కుటంపు చే
దనబడుచుండె నాకొఱకుఁ * దద్దయుభక్తివరీతదిత్తయై.

78

గీ॥ అని సెలవొసంగ దేవత * లంతమొక్కి, సంతసంజొంది తమతమ * సదనములకుఁ
జనిరి శంకరుడంతఁ చా * సప్తఋషులఁ, దలచ విచ్చేసి మొక్కివా * ర్పలికిరిట్లు.

ఉ॥ పున్నెములన్నిపండె మముఁ * బూన్కిమదిన్ దలవంగ నిట్టులా
సన్నులమైతి మానతి నొ * సంగు మెదేని గృహంతరంగ! నీ
సన్ననొనర్తు మేవనియ్య * జక్కఁగ నీయెడ నీదు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ మరించుటకుఁ * గోటిభవంబులకైన శక్యమే.

75

చ॥ అనిన లోకనాథుఁడచరంబున వారిఁ, గాంచి యిట్టులనె వి * కాశమొప్పు
సప్తఋషులు మారు * సర్వవిజ్ఞానాధ్యు, లాత్మహితులు సతత * మరయనాకు.

— * శివుడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనువుట * —

శా॥ నీహారాచలపుత్రి సమ్మం బతిగా + నిండారుప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహాబాగ్మైన తప మం + తో నిష్ఠతోఁ జేయుగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు త + త్రాపావలజ్ఞులలన్
“తా”హితా”హి” యటంచుఁ జేరిరి సురల్ + రక్షాద్భుతై వన్నిడన్.

వ. కావున

శా॥ గౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరా + ట్కున్యన్ దగ్గఁ జేరి మీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిది మి + ధ్యానిండులక సల్పి చే
తోరితి స్ఫుటతన్ గనుంగొనుడు చా + తుర్యంబు రాజింపగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సం + దేహింపకుం డింతయున్.

క॥ నావను పిది సేయుండన, నాపద్మజనిభులు వల్లె + యని సంతోష
శ్రీపరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్దకే + రతివేగమునన్.

మ॥ చని యం దుగ్రీతపంబు చేయు నగరా + జన్మాత్మజన్యన్ లన
ద్దనతేజోమయవిగ్రహా సకలలో + కక్షేమసంధాయనికా
గని దూరంబుననుండియే మది నమ + స్కారంబు లర్పించి వే
గన చేరకజని పల్కి రివ్విధ మలీ + కచ్చన్నమాక్తంబులకా.

మ॥ నుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను ని + చోచ్చినిట్లు నేమిందిరే
వికటాత్మల్ పగఁబూని జాదిలలికా + వేంద్రంపుగ్రీష్మాతపో
గ్నికఁ దోయించిన యట్లుగా, నకట కు + త్కిలాధిరాట్పుత్రి! యే
మిఁకొఱంక గొని పూనితీపు సెవుమా + మేముగ వినకా గూడినకా. 81

క॥ అని పలికిన మునులకు రయ, మున వందన మిడుచుఁ గాలి + మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులలిలకులు! వినుడి! నుడివెదను నాదు + వేదుఱువిధముకా.

గీ॥ అపహాసింపకుఁ డిందు న + న్ననఘులార! నీటిలో మేటిగోడను + నిలువనెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య + మర్థి గోరి, యుంటి నారదహాని వ + రోక్తి నొంది.

క॥ శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో, ద్భవకారణ సర్వదుఃఖ + భంజనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమైఁ దప, మవుఁ గాదన కిట్లు పూన్కి + నందితి వనఘుల్! 82

గీ॥ అరయ నాధారతూన్యమా + నాకసంబు, నందు జెక్కలులేని నా + డెందమనెడు
పుల్లెగురుచుండె నద్దాని + భూరిదయను, వరసి పోమనుగాతఁ జం + దార్థమాళి.

క॥ అన మును లన్యోన్యంబా, వనములు గనుంగొనుచు బిట్టు + నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన! చనునే నారదుని మడిని + సంభావించకా.

గీ॥ నారదుఁడు కూటవాది యు ధి న్యాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత ధి కపటమూర్తి
కను పయోముఖునివకుంభ ధి మనఘచరిత !
కడఁగి విను మేము సెపుదు మ ధి కృతజ్ఞునిధము.

ఉ॥ ధాతకుమారుడైన యల ధి దక్షునుతుల్ పదివేలమంది వి
భ్యాతచరిత్రు లాత్మజన ధి కాజ్ఞా దపం బొనరింపుచుండఁగా
నీతఁడు వారిఁజేరి నన ధి రించుక లేక విరాగిభావముకా
జేతమునందుఁ జేర్చిననఁ ధి జెచ్చరఁ బాసిరి వారు దక్షునికా.

చ॥ తనయులు రాకమానుటను ధి దక్షుఁడెఱింగి ఘనంబుగా మదికా
వనరి యనంతరంబ పది ధి వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలకా
ఘనమగు తాపనవ్రతముఁ ధి గాంచఁగఁ బంపఁగ వప్త వారికికా
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు ధి ముక్తివధం బుపదేశ మిచ్చుదుకా.

గీ॥ వార లంతట మోక్షుంబుఁ ధి బడసి తండ్రికి, జేరకుండిన దక్షుఁడా ధి తీరుఁ డెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు ధి కపట మెఱిగి, చెచ్చరశపించె నాతని ధి చేవయడఁగ.

వ. ఇంకను

ఉ॥ పూనికతో పీఠణ్యకశి ధి పుం డను దైత్యుని పూవుబోడికికా
మానుగ దానవాంతకుని ధి మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవుకా
గా నొనరించి తండ్రికిని ధి గాదిలిపట్టికి మేటివైరమున్
బూనిచి చంపఁజేసె దితి ధి పుత్రుని శత్రునిచేత నిద్ధరన్.

గీ॥ ఎట్టివారల కేనియుఁ ధి బట్టుబట్టి, యుజక పోరాట మొదవించి ధి యురులఁబెట్టు
వలఁటి యూతండరయునుట్టి వానిజాడఁ, దలఁపగూడదు శ్రేయంబుఁ ధి దలఁచువారు.

గీ॥ ఇదియె నారదచరిత్ర మోయుగురుబోడి ! లాఠివిడ్డల నూరక ధి నూతఁడోయి
ఘనుఁడతఁడుగాన నిన్నిట్లుకానఁజేర్చి, యిడుములన్ గుడ్డుచుండె నధి హింపలేక.

క॥ తలిదండ్రు లెట్లు నిన్నీ, కలహశను నుడినిబట్టి ధి కానకు బంపన్
గలిగిరి తల్లి ! వారి మ, దులు వజ్రము లనఁగ మాకుఁ ధి దోఁచు నరయఁగాన్.

ఉ॥ ఇంతకు నీవు గూర్చి వరి ధి యించిన కంతువిశోధి వర్తనం
బంత నెఱింగియుంటిమి హి ధి మాదిజ ! చెప్పిన మించుమించు నొ
శ్చింత మనంబునందుఁ గిను ధి కెంచక కొంచక యూలకింపు మ
త్యంత మతం డయోమయఁడు ధి దాటినవాడు భవప్రపంచముకా.

వ. మఱియును

సీ॥ కను మహాకాలీమూర్తి గంధాధరుండు, పశుపతిదిగంబుండు * కపాలి శూలి
అగ్రతూ! భిక్షుకుండు విరాటపాక్షుండుగూ, కరయ వేయవ్విధంబుక * ల్యామూర్తి!

క॥ సర్వజ్ఞుండని యుదుగ, శర్వుని నీవెంతవేము * స్వాంతములోనన్
ఋతరాజకుమారి! యుద్విస్వంధనుండు స్థాణుః * దొప్పగ వినుమా!

ఉ॥ మున్నుల తక్షకస్యక స * మున్నతవాంఛఁ బినాకహస్తునిన్
బన్నుగఁ బెండ్లియాడి కడు * బాములఁజెంది మహాధ్వరంబునన్
బన్నమునొంది యోగమునఁ * బ్రాణముఁ బాఁగఁ గుమారి! యెట్టి సం
పన్నతఁ గాంచి యిట్లురక * పాల్పడితీవు శివున్ వరింపఁగన్. 98

సీ॥ ఉండుటకు నిట్లులేదు ప * రుండ మంచ, మేనిలేదు పసాపడ * నేమిలేదు
కట్టుటకులేదు కాటనే * కాపురంబు, బిచ్చమే జీవనంబు చాం * పేయగాత్రి!

సీ॥ కాన నీవింకఁ దపమునుమాను తల్లి! , తల్లిదండ్రులకడ కేగు * తప్పకుండ
మంచినంబంధమారసి * మగనిఁగూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలి * కమ్ముచాయ. 100

ఉ॥ ఇప్పుడె సెప్పువారము ర * మేశ్వరుడొ వురభాత్తముండు నీ
కొప్పిదమైనభర్త యసి * తోత్పలమూర్తి యభీష్టకేళులన్
గొప్పసమర్థుఁ జెందు నను * కూలుండు గావున నెట్టివాని నీ
వొప్పగఁ బెండ్లియాడు నుభ * మొండెదు పొండెదు వైభవమ్ములన్. 101

సీ॥ కల్యాణగుణనిధి * కమలదళాశుండు, నిర్గుణుం డారయ * నీలగళుడు
కామనిర్మాణైక * కారణంబాహరి, కామనిర్వాహణ * కరుండు హరుండు
కాస్తుభగ్రీవేయ * కలితపక్షుండు చక్రి, యురగేంద్రహార కంధరుండు శూలి
లసమానవైభవా * యతనం బుపేంద్రుండు, భైతౌశనుండు కృత్తి * వసనమూర్తి

సీ॥ ఇట్లు విపరీతరీతుల * నెక్కుడైన, తారతమ్యముతోడుతఁ * దనరుచున్న
హరిహరులతీరుఁదెలిసిని * వాత్మయందు, నెమ్మినాలోచనముసేయు * మమ్మ! సుంత.

క॥ కావున హతమున్ విడి నీ, వీవిధమున కొప్పునడల * నివుడే మేమా
శ్రీవిష్ణువు నిటఁ దెచ్చి మ, హవైభవమొప్పుఁ బెండ్లి * నమరింతు ముమా!

— * పార్వతి వస్త్రరులికు శివమహిమంబుఁ జెప్పుట * —

ప. అనుడు.

ఉ॥ వక్కుననవ్వి యవ్వికచ * పంకజలోచన మానివర్యులన్
జక్కఁగఁ జూచుచున్ మిగుల * జూచుర జూచురమొప్పు నిట్లనెన్
నిక్కములే తపస్వికుల * నీరధిచంద్రములార! మీ మడుల్
మిక్కిలి సారవంతములె * మెప్పు ఘటిల్లఁగఁజేయు నేరికిన్.

ఆ॥ చాలఁ గతినుండైన † శైల్పరాజేంద్రుని, కాన్పునగుటఁ జాలఁ † గతినతమము
నామనంబు దిరుగుతినా యెన్నిఁజెప్పిన, మానులార! గుణని † ధానులార!

చ॥ వదలను నే హతం బమర † వంద్యుఁడు నారదమాని సెప్పిన
ట్టిదియెవిధంబుగాఁ దపము † తీవిమెయిల్ బొనరించెనక గుణా
స్వదుఁడని కేలిలోలుఁడని † పమ్మగఁ గేశవుఁగూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును † నా హరుఁబాసి వరింప నన్యులక.

106

ఆ॥ అహరియుఁగూడఁగృష్ణదేవహంబువాడు, కడిదినిద్రాప్రమాదముల్ † గలుగువాడు
అరయఁ బదివేసములతోడఁ † బరగువాడు, వలదువరియింపగోవిందుఁవంద్యులార!

క॥ శివుఁగుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుండని పేద యని మ † హత్తులు మీఱల్
గవిసి వదించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా వి † శేషము జగతిక.

108

క॥ మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని † వెఱలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో పెఱతోపల, నఱచితిరో నాదు మనము † నారయఁగ నిటుల్.

109

క॥ ఈశ్వరుండని సకలామ్నా, యేశ్వరుండని హరివిరించ † సేంద్రాది నిలిం
పేశ్వరుండని కల్పాంతా, నశ్వరుండని శివుని శుక్రతు లశనన్ వినయాకో.

మ॥ త్రిగుణాతీతుఁడు నిర్వికాఘఁడు జగ † దేతుండు భక్తాపనా
ర్థగృహీతాశ్చతి పేదపేద్యుఁ డమర † భ్యానార్హచారితుఁ డ
జ్ఞగతప్రార్థితభావదుర్లభుఁడు వి † జ్ఞానాస్పదుం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లుకాదు వినుడి! † యాక్షేపముల్ మానుడి!

111

గీ॥ సకలజగదీశ్వరుండయ్య † జగతిఁ దనదు, పెంపుఁ జూపింపఁ దలఁచఁడుఁ బెగ్గలంపు
భవ్యవై రాగ్యభావంబుఁబాదుకొలుపుఁ, బరమశివునారయుండిట్లుఁబ్రవ్వాఱుములు!

సీ॥ విమలాత్మవిజ్ఞాన † విహృతినొందెడు ఘనుం, డరయునే యన్యవి † హరములను
నిర్వికారానంద † నిరతుఁడౌ ధన్యుండు, విషయవికారంపు † వెఱ్ఱిఁగొనునె
ముక్తికాంతాభోగ † భోగమొందెడు వుణ్యు, డన్యకాంతాభోగ † మానవడునె
స్వప్రకాశైకదర్శనచగుండగు యోగి, యితరాతిశయముల † కింపు గొనునె

గీ॥ భక్తరక్షణమున కెట్టి † పాట్లుగాని, వడఁగ రూపంబుఁదొరకొన్న † పరమపురుషుఁ
డన్యఁడట్లులఁ దుచ్చసాఖ్యంబులొందఁ, దలఁచునే యారయుండిరు † తద్దోజ్జలార!

ఉ॥ ఏనును భోగమాత్రమున † కే యిటు లిచ్చయొనర్చి యూర్జిత
శ్రీనిధియైన యీశ్వరునిఁ † జేకొనఁగోరను సర్వవైపతే
కానున కామహేళునకు † జాయఁగనాటకె వాంఛనేతు న

ద్దాన నె సర్వమున్ దొరయు † దావనవంశవయోధిచంద్రముల్!

114

గీ॥ యోగివరుడిశ్వరుం డేను † యోగినిని ద, వస్వి నాథుఁడు శివుఁడు తాపసిని నేను
అల్లహరుఁడు మహాకాలుఁ † డనఘులార!, కాశినగుటేను జోడుగాఁగలను దనకు.

ప. ఇంకను వినుండు.

సీ॥ శీతాంశుధరు నెంచు † చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు † పాణిపాణి
పమృతనాథునిఁజేరు † పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు † జిహ్వజిహ్వ
విశ్వేశుకథ విను † వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు † కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు † భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్శకారికినొంచు † తనువుతనువు

గీ॥ పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన † బుద్ధిబుద్ధి, శ్రీశసాయకునకుమొగ్గు † శిరముశిరము
శంకరునిభక్తి బడసిన † చదువుచదువు, నాగభూషణుసేవించు † నరుఁడునరుఁడు.

ఉ॥ ఉల్లము శంకరాంఘ్రినశ † యుగ్మసమాశ్రియయుక్తియం దొడల్
హలకబంధుభూషణు సశివర్చనమందు మడిన్ మహేశ్వర
ప్రోల్లలితాహ్వాయమ్ముల జప్తద్యమమందుఁ దిరంబుచేసి రం
జిల్లుదు రెవ్వరట్టి మర † సేవ్యులు భవ్యులు శాస్త్రు లీభువిన్. 117

ప. పతాంతరమందు

సీ॥ పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగలేని, యిక్కగా దది పాపాదొక్కగాని
ఖండేందుధరభక్తి † గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు గాఁ జాతండు † వఱుడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తికి † జెలఁగి మొక్కుఁగలేని, శిరముగా దది పాపభరముగాని
భోగిభూషణుపూజ † బూని సేయఁగలేని, కేలుగా దది చెడ్డ † తేలుగాని

గీ॥ శంకరుని మదిఁజెందఁగాఁ † జాలనట్టి, తెలివిగా దది కడు చెడ్డ † తెవులుగాని
అమృహేశ్వరు కొలువునై † యమరనట్టి, కలిమిగా దది పేరడ్పు † బలిమిగాని. 118

ప. మఱియునిఁక నన్యభావభోధనవైదగ్ధ్యం బిందు వై ముఖ్యవైరస్యంబుల నుత్పా
దించుఁగాక కార్యకారియగునే? 119

సీ॥ రత్నాకరునిఁదక్క † రహి నొక్కనదమును, జేరునే జాహ్నవి † సిద్ధమునులు !
యజ్ఞ కీటినిఁదక్క † యడవి సూకరమును, వనుమతి చెందున † వంద్యమూర్తు
లాభాస్కరునిఁదక్క † యల్ల ఖిద్యోతంబు, గని వికసించునే † కమలవల్లి
అల ఘనాఘనుఁదక్క † నలతి యావిరి తెప్ప, కేసి సాదామని † యేగునే ము

గీ॥ సిందు లీశ్వరుఁదక్క నేనింక నొకని, జెట్లఁబట్టె దలంతునే † చెనఁటినగుచు
నరసితిరె నాదు వృదయంపుటాను నివ్వ, డేని వినుడింకఁ జెపుదు నట్టింతలేక.

—* పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన విర్ణయంబును జెప్పుట *—

చ॥ అరుణగభస్తివింబ మపరాచలమం దుదయించినన్ గడున్
దిరమగు మేరుభూధరము † తేలికయై చలనంబు నొందినన్
స్ఫురదనలంబు తైత్తమును † జోద్యముగా వహియించినన్ శిలన్
సరసిజ ముద్యువిల్లినమ † శర్వునిఁదక్క పరిప లాఁతులన్.

ఉ॥ శర్వుడు నా తపంబునకు † సంతసమొందక యుండెనేని నే
నుర్విని లాఠిపూరుషుల † నొప్పి వరింతునె యమ్మహేశ్వరుణ్
సర్వజగత్పతి మరల † జన్మమునొందియునేనిఁ జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యగ్గిఁబడి † యొడ్డుగ నీయును రూడఁజేసెదన్.

122

గీ॥ అనిన మునులు జయధ్వనుల్ హర్ష భరమె, సంగనొనరించి పార్వతీచరణనలిన
ములకు మదిలోన జోతలసలిపి శివుని, జేరఁజని యవ్విధంబెల్లఁ జెప్పి చనిరి.

—* శివుడు పార్వతినీ బరీక్షించుటకై యతియై చేరుట *

చ॥ మునికులచందుర్ లిట్లు హిమభూధరరాజసుతామనఃపరీ
క్షును బొనరించి తెల్పిన ప్రకారమెఱింగి మహేశుఁ డప్పు డిం
కను బరిశోధనేచ్చఁగొని † కృచ్ఛట వృద్ధతపస్విరూపమున
గొని యొక యూతకట్ట గొడుగుగ ధరియించి చనన్ హిమాద్రికి.

గీ॥ పర్వతేంద్రకుమారి తపంబుసేయు, తావునకుఁజని చెలులతోఁడనరుదాని
వేదియం దనవద్యయై వెలయుదాని, భర్తలతఁబోలి యలరు నవర్ణఁగాంచి.

గీ॥ తారసించిన నుమ వృద్ధతాపసాశ్రు, తిన్ దనరువివ్రుఁ గాంచి తదీయదివ్య
తేజమున కాత్మలోమెచ్చిదివ్యసలిల, పుష్పశలముల నర్పించిపూజచేసి.

వ. స్వాగతంబాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ॥ ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి † నెందులకేగుచు నేగుడెంచినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల † నెంతయు వెల్లఁజేయుచుంటి రా
మువ్వరువేల్పులం దొకరొ † మోదముతో నెఱిగించి మాకింకన్
నివ్వటిలంగఁజేయుడు వి † నిశ్చితవైభవ మీశ్వరోపమా!

చ॥ అనిన నగేంద్రనందనకు † నాతఁడనెన్ రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను † దోయజగర్భునిపంశ్చుండన్ దపం
బనవరతంబుసేతు నన † యంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్క మిది † పొందుగ విన్ను నరోరుహాననా!

ఉ॥ ఎవ్వతెవీవు? రోహిణివా? † యిందిరవో? పరమేష్ఠి రాణివో?
యవ్వనజాప్తుపత్నివా? ను † రాధిపు నాతివా? వేదమాతవో?
యి వ్వనభూమియం దిటుల † నేటికి తీవ్రతపోవ్రతంబు నీ
వివిధి నల్పుచుంటి వసి, † తేక్షణ! నా కెఱిగింపు మింపుగన్.

129

ఉ॥ ఎవ్వనిపుత్రి? పెద్దివల! † మెయ్యది యాహ్వాయ? మజ్జగంధి! నీ
 పెన్నని పువ్వుజోడి? విటు † లెచఁగరాని తపం బిడేల? లే
 జవ్వనమం దిలన్ మగని † బాడఁదొలంగి యెనర్చె దిట్లు ని
 న్నవ్విభుఁ డెట్లు వాసెను? † ద † యాగూహీనుడు హీనుఁ డన్నిటన్. 180

చ॥ సకలముఁదెల్పు సత్యముగ † సాధ్వి! యవన్ నగరాజరాజక
 న్యక చిటునవ్వునెమ్మొకము † నన్ దళుకొత్తఁగ నిట్లువల్కె మా
 నికులవతంగ! విన్నికను † నీపు వదించినవారిలోన నే
 నొకతెనుగాను బర్వతవ † రోత్తమపుత్రిని కాళియందున్ నన్.

మ॥ తొలిజన్మంబున దక్షపుత్రినయి రు † దుక్కి బేర్చిఁబెట్లాడి పే
 రలుకన్ దక్షుడు నామనోవిధని న † త్యంతంబు దూషింప ని
 ట్టలమానీనున నాశరీరమును గా † టంబైన యోగాగ్నిచే
 బాలియన్ జేసి నిలింపరక్షకొఱకీ † పుట్టుక దగన్ గాంచితిన్.

చ॥ శివుఁడు హిమాద్రిపైఁ దపము † సేయుచునుండఁగఁ దారించి నే
 నవిరళభక్తిఁగొల్ప హరుఁ † డంత సుమాస్త్రుని రూపు మాపి నన్
 జివుకఁగఁజేసి రావ్యగిరిఁ † జేరఁగఁబోయెఁ దపంబుచేసి యా
 భవుని వివాహమాడుటకుఁ † బాల్చడి యిట్లు దపించెదన్ విభూ!

గీ॥ నాతపం బమ్మహేశ్వరు † చేతమునకు, నేటివఱ కెక్కఁకుండె న † గ్నిప్రవేశ
 మేను జేయంగఁబూని మిమ్మిపుడుకాంచి, యర్చనముసేయనాగితి॥ననఁకుచరిత॥

క॥ ఏజన్మంబున నన్నిక, నా జగదీశ్వరుడు గొనునొ † యక్కతమున నే
 నీజన్మంబును బాసెదఁ, బోజను మీరిందునుండి † పురుష శ్రేష్ఠా!

గీ॥ అనివలికి తాపనుడు వల † దనుచు వార, ఇంబు సేయుచునున్న న † న్నలినవదన
 వేగమున నగ్ని దూఱఁగ † నీతిహోత్రుఁ, డవుడు చందసశీతలుం॥డయ్యెఁ దలఁకి.

ఉ॥ కాళిక యపు చేయునది † గానక యూరకవచ్చుచుండఁగా
 వైశ ముళీకహూని గరు † వంబున నిట్లనివల్కె నగ్ని నిన్
 గాళి! దహింపదయ్యె నేటు † గాంక్షితమున్ సమహారదయ్యె వా
 క్కేళిఁ దొలంగి తెల్పుము న † శి! యిక నీదు మనోరథంబులన్. 187

వ. వెండియును.

చ॥ కలికి! తపంబుచేసి యింకఁ † గాంచెడు వైభవ మెద్ది? నీకిలన్
 వెలితి గనంగరాదు కడు † వేదులుఁజెంది మృతాశోమలో
 జ్వలమగు నీ శరీరమును † జండతపోర్చి గృశింపఁజేసి యి
 ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని † యక్కట! బంగరుఁ బాఱవై చుటే! 188

—* జయ యతికిఁ బార్వతీ తపఃకారణముఁ జెప్పట *—

చ॥ అనిన గిరీంద్రకన్యక ని ధి జాభులకుఁ గనుసన్నఁజేయఁ జ
య్యన జయ దారసించి విన ధి యంబున నిట్లనివల్కె విన్ను స
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి ధి భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ ధి బూన్కి దపించుచునున్నదిట్లులన్.

క॥ నారదముని పనువున నీ, సారసదళమృదులగాత్రి ధి చటులతపం బి
ట్లారంభించి యెనర్చెడు, సారెకు దాపనవతంస ధి సంఘము లలరన్.

గీ॥ కరము చిరకాలమయ్యె నిక్కలికి తపము, నేయమొదలిడి నేటికిఁశివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నీతిన్వి యితరాది ధి తేయవరుల, లోన నొక్కనిఁబెండ్లాడఁ ధి బూనదాయె.

ఉ॥ మీరు మహాతపోనిధు ల ధి మేయదయాశరు లిద్దమూర్తు లీ
చారుశరీరగాత్రి నల ధి శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ ధి దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే!
కూరిమిమీఁక జెప్పఁ దెదఁ ధి గుండడఁగంగఁ దగంగవేడుకల్.

సీ॥ హంసతూలపుతల్పమందు నిద్రించునా, ర్య పరుండుఁగఱకై న ధి రాల రేల
అమలకాంచనదుకూ ధి లములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరల బిగి ధి మీఁక గట్టు
మృగనాభిపంకన ధి మ్మిళిత చందనగంధ, మలఁడు లలిత పూయు ధి నమరబూది
కల్పవక్రఫలాధి ధి గాంక్షించి తిను శివ, గాడ్పును మెసపు నా ధి కటికి నోర్చి

గీ॥ ఏమి నుడువుదు తుహివ గిరీంద్రపుత్రి, బాలచంద్రధరున్ గోరి ధి ప్రబలతాప
భరముఁజెందుచు నిట్లుండెఁ బరమపురుష! శివునిచిత్తంబదేటికో ధి చెప్పుగిలదు.

క॥ ఈ రమణి తపముసేయుట, కారంభముసేయువేళ ధి నా యా మొక్కల్
కూరిమివేసె నిపుడు వి, స్తారఫలవృన్వరములఁ ధి దనరెడు నవియుకా. 144

గీ॥ ఇంక నేమివినకొరె ధి దెఱుకసేయు, మనినఁ గృతకయతీశ్వరుం ధి డల్లనవ్వి
పార్వతినిఁజూచియిట్లని ధి వల్కెనీడు, చెలియవల్కులునిజములే చెలువ! చెప్తమ.

మ॥ అననప్పార్వతి యిట్లువల్కె మునివ ధి ర్యా! నానభిభాషితం
బు నిజం బెక్కుడు ప్రేమబంధమున నె ధి ప్పుక వాఙ్మనఃకాయవ
ర్తన మాశంకరు కొల్లునందె సమకూ ధి రన్జేసి యిట్టి తపో
ధనసంపత్తి గొనన్. దలంచిత శివున్ ధి దప్పినా యొప్పినాకో. 146

క॥ అనిన విని వెక్కసంవడి, ముని యిట్లనివల్కె దెలిసె ధి మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షిత మని యడిగితిఁ, జనఁదగు నేనిందుమండఁ ధి జన దిశమీఁదన్.

ఆ॥ ఇట్లువలికి చనంగఁనెంచిన మునినాథుఁ గాంచి యవుడు కాళి * కరముభక్తి
తోడ నిట్టులనియె * దొందర యేటికి, నిలిచి చెవును దేవ ! * నీవు హితవు.

— * యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బువన్యపించుట * —

వ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ॥ నన్నిటనిల్చి నీవు శ్రవ * ణం బొసరింపఁ దలంపు చేసినకా
బన్నుగఁ దెల్పువాడ నికఁ * బభ్యము తభ్యమునై నమార్గ మా
వన్నగ భూషణై సితను * బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఱ నాజటిలు * నెట్లు వరించెదో వ్రీయంబుగన్.

సీ॥ గజమేని యొక ఘోట * కమ్మని యున్నదే, గిటకపాతినముది * గిత్తగాక
శిష్యులేనియును భుజిష్యులేన్ గలరె ద, య్యాలకూటువల నె * య్యములుగాక
కాళేయమేని రా * బ్బవమేని యున్నదే, యెన్నరక్కసిచర్మ * మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ * జందససారమేని యు, న్నదియె బూది విలేప * నంబుగాక.

గీ॥ ఓగిరంచేనిఁ గలదె నీ * పూహసేయు, చటుల కాళోదరోరువి * పంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో * యెఱుంగలేవె, రుద్రునందుఁ ద్రిలోక్తైక * రుచిరగాత్రి!

ఉ॥ పూర్వమునందు దక్షుని ను * పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టబట్టి వతి * చందము గిట్టని తండ్రిచేత వి
ట్టోర్వగరాని చిన్నతన * మొంది మహాధ్వరభూరివేదికా
బర్హనఁబాసె బ్రాణములఁ * బార్వతి! వింటిమిగాదె యిక్కతగా. 151

క॥ స్త్రీరత్న మీపు సుగుణో, దారుడు మీతండ్రి వర్స * తప్రభుఁ డిలలో
భూరితరై శ్వర్యఘనం, డో రమణీమణిరొ! తగునె! * యుగ్రి వరింపగా.

సీ॥ వజ్రంబు నటు పాఱ * వైచి పామాణశ, కలముఁ జేసొని మూటఁ * గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాఱఁజల్లి పెల్లడునును, బొలుపుగానొడలెల్లఁ * బూయుపోల్కి
బంగారుజలతరీ * పట్టుపుట్టముఁ గెంటి, తోలు గట్టుటకయి * తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి * ఖద్యోతకాంతులఁ గాంచి యానందింప * నంచు కరణి

గీ॥ మణినిధానంబెడసి లోహామయరజంబుఁ, జెందియానందమొందెడు * చందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల * పాకళాస, నాదులను బాసి కామనంహారు వలచుట.

సీ॥ కస్తూరికారజః * కలితచందవగంధ, మేడ! చితాభస్మ * మేడ! బాల!
రమణీయవల్లకీ * విమలరాగగ్రామ, మేడ! శంఖధ్వన * మేడ! రామ!
లలితకాంచనమృదులదుమాలసంచయం, బేడ! గజాజనం * బేడ! కాంత!
రంగన్మనోజ్ఞ మృ * దంగసంగతనాద, మేడ! డమరుఘోష * మేడ! రమణి!

గీ॥ వజ్ర వైడూర్య భూషణాశ్రవణలవేడఁ, ఘనకరాశభజంగసం * ఘంబులేడఁ
తామరసనేత్ర సీవేడఁ * దహననేత్రుఁ, డేడఁ యోజింపుమంతరం * బింగితమున,

క॥ ఏడ సుపర్వసహాయం, బేడ వితాచానుసరణ * మిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరినిస్వన * మేడ గళధ్వని * యథార్థ * మెఱుగుము తెఱవా!

చ॥ తర్హణిరొ! యొక్కమాట విను * దాచక చెప్పెదనిష్ఠ కామసం
హరునికడన్ ధనంబుగల * దన్నయెడన్ బదిమందిలో దిగం
బరుడయి యుండుటెట్లు లొక * వాగుగృహం బది యుండేనేనియున్
దిరముగఁ గాటినే తనకు * దీనుముసేయుట యెట్లు కోమలీ! 156

గీ॥ మఱియువినుమొక్కమాటరా * మాలలూమ! వరగుణగణంబులందెల్ల * వామజేవు
నందునొకటేనియున్నదా * యదియెఱింగి, కడలగుమీ శివుఁ బెండ్లాడఁగడిదివేడ్క.

గీ॥ లేదు వంగనపుంబన * లేదు విదై, లేదు సిరియును సారేమి * లేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేటయు! లేదు నెందు, లేదు కొంపయుఁగోడి శూలికి జగమున.

ఉ॥ ఇంకను సీయెడన్ శివున * కిచ్చయె లేకకదా రతీశుమీ
నింకఁగఁజేసి నిన్నడని * యేగను వేటొకచోటి కిప్పుడా
పెంతెతనంపు వేలుపును * బెండిలియాడినఁ గూడ మేటియా
రంకమెగాక సాఖ్య మెటు * తారసిలున్ హిమశైలకన్యకా! 159

ఉ॥ కాపున మందిమాట విను * కాళిక! రుద్రుని మాని యన్యునిన్
శ్రీవిలసిల్లఁగా మగనిఁ * జేసికొనన్ దలఁపున్ బానర్పుమీ
నా వచనం బమోఘమని * నచ్చికనేయుము లేకయున్నచో
సీమెటు లిచ్చగించె దటు * లే వశుభర్తను గట్టుకొమ్మిడన్.

గీ॥ అనిన గిరికన్యక మనంబునందుఁ గినుక, నొంది శివదూషణము సేయుచున్నవిప్రుఁ
జారజరగఁజూచిపల్కె-మఁచురముతోడ, వచ్చెనితఁడెవ్వఁడోయిందువంచకుండు.

—* పార్వతి శివాక్షేపములకు సమాధానంబులు పెప్పుట *—

ఉ॥ మోసముతోడ నాదుతవ * ముఖ జెఱుపన్ జనుదెంచినట్టి సీ
వేసము దెల్లమాయె నిక * వెంగలివల్కులు వల్కుణోకు సీ
వాసుకలేశ్వరున్ దెలియు * నంతటివాడవె? విమ్మ చెప్పెదన్
వాసిగ వైవరత్నము పె * బాసని విజ్ఞులు మెచ్చునట్లుగక.

గీ॥ నిర్గుణంబగు బ్రహ్మాంబు * నీయత మెట్లు, కారణాంతరమున గుణ * కలనమొండె
నట్టి వరమాత్య శెట్టుల * మట్టివడును; జాతిగరిమం బొకను నుభి * చారదూర!

సీ॥ నిశ్వాసమున మొదల్ నిగమముల్ వుట్టింది, హరినిబుట్టించియ్యవి యొసంగె
సృష్టిశక్తి నొసంగి * సృజనాధికారంబు, గమలజన్మనకిచ్చె * గరుణయెసంగ
స్వర్గరాజ్యముతోడ * సర్వలోకాధిప, త్యము నిచ్చె నాపురం * దరున కెలమి
నననిధానములు కి * స్మరనాథున కొసంగి, భక్తజనాగ్రీయ * పట్ట మిచ్చె.

సీ॥ ఇట్టిశివునకు విద్యయు * హృద్యతరవి, వేకమును బ్రాభవంబును * విభవబుద్ధి
లేదనుచుఁజెప్ప నీదగువాడమునకు, మొలకులారసి మెత్తురీ * పుడమిలోన, 164

సీ॥ ఎవ్వనివాకిల * నెలమి గాపురముండు, సిద్ధప్తకంబు వా * సిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోస్థులు * నీక్షింపలేరైరి, వద్దజన్మండు న * వృద్ధనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం * బింపుమై నొనరింప, సర్వార్థసిద్ధులు * సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని * హీనుండు సప్తజ, నృదరిద్రితన్ తెందు * మదము కింద

సీ॥ నవనిగాత్రింబునందు ర * హించుప్రేత, భూతిలేకంబు గీర్వాణ * ముఖ్యులెపుడు
తలలఁదాల్చుగ నాసెంతు * దండినిష్ఠ, నట్టి వరమేశుఁడెలియ నీ * కలవియగునె

వ. ఇకను

సీ॥ నీ వనినయ ట్లాకప్పుడు * నీలగళుడు, దా నమంగళచేష్టుడై * తనరియున్న
దవిలి తననామధేయంబుఁదలఁచువారి, కెల్లసౌఖ్యంబులను నిచ్చు * హెచ్చుగాను.

సీ॥ ఐన నొకమాట వినుము శ * కాత్మ! శివుడు
లేమితో భోగముల నొంద * లేకయుండె
నా! యటులఁగాక వైరాగ్య * మాత్మనొంది
భోగముల మానెనా! తలం * పుము మనమున.

167

ఆ॥ ఇల్లు పెండికొండ * విల్లు బంగరుకొండ, కలిమితేడు పైక * ములకుతేడు
గొలుచుదానులెవని * కిల వానిసిరి నీ పె, టుంగఁదర మెపొమ్ము * దొంగతపసి!

సీ॥ గంగామహానదీ * కాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొందు * సైరిభంబు
అమలమాణిక్యచ * యముల వార్షించునే, సత్తగుల్లల నోట * నమలుకొంగ
కమలమరందసారమున కాసించునే, బురదమగ్రోలు ద * పుర మదెందు
అచ్చముక్తాఫల * హారంబు వడయునే, జొన్నకంకుల కేగు * చున్నకాకి

సీ॥ అఖిలదేవాధినాథుడై * నిఖిలవేద, సన్నుతుండగు శివునిభా * స్వరచరిత్ర
మరసిమెచ్చఁగఁజాలెదే * యజ్ఞహృదయ, పొమ్మునీతోడనాకిక * బోరువలదు.

ఉ॥ భూతనహాయుఁ డంటివిడఁ * బొల్పుగవిన్ను మహేంద్రముఖ్యు లా
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన * భూతము లేవున వేల్పువెద్దలన్
నీత మెఱుంగఁగా గుడెల * నెత్తుల మొత్తుచునుంచునట్లే నీ
వాతగుహారిదౌ గరువ * మారసి యెట్లు గణించెదోకదే.

వ. ఇచ వినుము.

క॥ శివనిందను బాసరించిన, యవివేకేన్ జంపవలయు † నటుదప్పినఁ ద
క్కువలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగానియెడన్ దొలంగి † యేగఁగవలయున్.

ఉ॥ కాపున నీవు బాఁచుడవు † గాన నవధ్యుడ విందునుండి పొ
మ్మి వెట కేనిఁ గుత్తితమ † తీ! యన నాతఁ డిఁకెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ నంతఁగని † పోవఁడితండు వితండి చూడు మా
దేవుని దూఱఁబూసెడు న † దే జయ! పోదము వేఱుచోటికిన్.

172

గీ॥ అని రయంబున లేచి హిమాద్రిపుత్రి, చెలులతో వేఱుచోటికిఁజేరఁ దలఁచి
యొక్కయడుగిడఁగా నస్మితోజ్జ్వలాస్యఁడగుచు శంకరుడంతఁజెల్లదరమున.

—* శివుడు సాక్షాత్కరించి పార్వతిని గైలాసంబునకు రమ్మనుట *

కా॥ బాలేందుస్ఫురితో త్రమాంగరుచితో † భస్మాంగ రాగంబుతో
నీలగీవముతో దయామృతధురీనివ్వందదృక్ స్ఫూర్తితో
లీలాంకృతకోటిపుష్పశరలా † లితోల్ల సన్మూర్తితోఁ
బ్రాలేయాచలకన్య కటైముఱ శుంభద్రాగనంరంభుడై.

174

క॥ పృత్యక్షమొంది కాళిక, నత్యనురాగమున డాసి † యనియెఁ బ్రియా! నీ
నత్యప్రణయమునకు న, పృత్యయతపమునకు ముదము † వడితిఁ గడిఁదిఁ.

ఉ॥ ఘోరతపోధనార్హమునఁ † గోమలి! నఁ గొని తీవు సేవకున్
గూరిమిపేరిమిఁ గొలుతుఁ † గోరినయట్టుల నేటినుండి నిన్
సారెకుఁ బెక్కుచిక్కుల ఘ † నంబుగ నొక్కి పరీక్ష చేసితిఁ
దీరినిచెల్వికల్పి గణుతింపక సైఘము వేగ నన్నిఁకఁ.

ఉ॥ ఇందుముఖి! త్రపఁ గొనెద † వేటికి నేటికి దీరె నీశ్రమం
బొందికతోడ నన్నెనసి † యుండవె మున్ను నిరంతరం బిఁకా
చందము డెందమందుఁగొని † సందియమున్ దిగనాడి పేర్చిమై
నిందుననుండి రావ్యగిరి † కేగఁగ రమ్మివుడే రయమ్మునఁ.

క॥ ఏలే యలిసీలాలక! ఏలే బాలేందునిటల! † హృద్యతరకలా!
ఏలే యిటుపరుగెత్తుట, ఏలేమల కిట్టిపేమ † లెఱుంగ జగమునఁ.

క॥ రమ్మా! నావెండి భా, రమ్మా వనుబోచు టతిభారమ్మా నా నే
ర మ్మాతతకరుణాధా, రమ్మారయ నీదు మనము † రాజీవముఖి!

179

క॥ పైరింపుము నాసేరమి, వారింపుము ఘోరవిరహభారజ్వరమున్
గారింపుము బిడియమును వి, చారింపుము దేవి! పూర్వసాహార్ద్రములఁ.

వ. అనిసంతఁ బర్యతరాజకుమారియు

సీ॥ తేజిమాడంగరాని * దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూపంబువాని
 ఘనఘనాఘనతల్ప * కంఠనాదమువాని, దలదంచాలనిశక్తి * దనరువానిఁ
 గారుణ్యరసమున * గ్రాలుభావమువాని, నిమ్మశంకాత్పూర్ణ * నగదువాని
 తనతపంబున కనుతాపమొందినవాని, బ్రేమోక్తి నలత మాన్పించువాని
 గీ॥ నఖిలజగదీశ్వరుని మనోహరునిజూచి, యతులమోహనతనువునకాత్మమురిసి
 తాపమెల్లనుదోచి జోతలనొనర్చి, యనియెమందాక్షమందాక్షరాభినిట్లు.

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండుగిల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ॥ సకల మెఱింగియుంటి నురశిసత్తమ! దక్షుని జన్మమం దటుల్
 వికలతనొంది గాత్రమును * వీడియు దేవత లొక్కతీరు తా
 రకపరిభ్రాతులై నను గళిరంబుభజంప నిలింపరక్షై
 యకలుషుండైన శైలపతియాత్మజనై జనియించితో విభా !

182

స. కాపున

ఉ॥ నాజనకున్ హిమాచలుని * నాజనయితిగి మేనకాసతి
 యోజనతోడఁ జేరి కడు * యుక్తిగ భిక్షుగ నన్ను గోరి వి
 భ్రాజితవై భవోత్పవవిభాసితలీల వివాహమాడి నా
 రాజతలైలభూస్థలికి * రాజశిరోమణి! చేర్పు మొర్పునా.

కా॥ కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ * గాంచున్ గిరీందుగిండు లో
 కన్యాయంబిది గాన నాడు మనవిన్ * గాధానుకంపాత్మతో
 నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబు ప్లనా
 మాన్యభ్రాతృ వహించిమించు బుడమికోమారావలేపావహా !

ఉ॥ మున్నుల దక్షునింట నను * మోదముతోడ వివాహమాడుచో
 బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి * బద్ధతనొందకపోయితీపు నన్
 గన్నఘనండు దక్షుడును * గల్పవిధానసవగ్రహార్చనం
 బు న్నెఱవేర్చకుండె వగఁ * బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్.

క॥ కాపున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి * చేసికొనుము నన్
 దేవతలకార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ * బావనచరితా !

చ॥ అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి * యూర్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
 వినుము విసీలవేణి ! పృథి * వీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
 ఙ్గును పరియించి యాచనను * పల్పిన నాతఁ డనల్పకోవుండై
 మనమున సేనునూని యవ * మానము పేయఁగఁబూమ మూనినీ !

187

క॥ ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాడియైన † నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరొ! , నుంత యొకని “దేహి” యనిన † జాలకనఁజెందున్.

చ॥ ఇళకు వివాహరీతి గణి † యించి పరిగ్రహ మొందుమంటి వా
నకలము సీమనోరథపు † చక్కిగ నేయగుఁగాక థాల్కివై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగి † యుండునె నశ్వము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమానమొందుదురు † రాజముఖ! జగమం దకోవిదుల్.

189

వ. పెండియు నిక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాభాసితం
డును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్తయగు ప్రకృతితోఁగూడి
నగుణుండును, సస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితండును, ననేకరూపుండును
నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయపు నీవ! మాయా
మయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృహమతిన్ ధరియింతు. ఇళ గ్రహం
బులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురుషులనుగు మన
యిర్వురచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివియన్ని యుత్పా
దించఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు సగుణభావంబు
నొందుట. నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణపును సూక్ష్మం
దైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయివియైన మాయపు నీవు, ఇళ
విర్వికారుండను నిరీహుండనై నను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత విగ్రహుండనగు నన్ను
సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగుమనినక బాంధవి ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె.

గీ॥ ప్రకృతినేనాత్మవీవు సః సర్వస్వతంత్రు, లమునునిర్గుణులమునునై † యమరుమనము
భక్తవత్సలమై గుణ † భావమిట్లు, పడసితిమి సత్యమీయది † పరమపురుష!

చ॥ ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగు † వానినిఁగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు † నిత్యపదార్థముఁగాఁగ నెందునేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణ † వేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
కకృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ † గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్.

192

ఉ॥ ఐనను దేవ! నా మనవి † నారసి తప్తఘటింప కర్మలిప్త
బూని హిమాచలుఁ నకల † భూధరరాజవరేఽయ్యు జేరి యిం
పొనటె లర్థిఁగోరు నను † నదృతలీలనొనర్చు కీర్తి నెం
తేనిఁ దనర్చు భూప్రజలు † హెచ్చుగఁబాడి తరింప నీకతఁ.

193

గీ॥ జన్మజన్మమునందును † సతిని నీకు, భక్తను మహాత్మ! వేగ ని † భృరపుకృపను
నేను గోరినయట్లుల † నే కడంగి, తీర్పు నా వాంఛితంబును † నేర్పుమెఱయ.

—* శివుం దంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట *—

గీ॥ ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గిరింద్రతనయు, యూరకున్నంత శంకరుండురుతరంపు
కరుణ నట్లే యొసర్చెదఁగఱి! యని త, దీయ విరహాత్ముఁడై చేరెఁదిరుగ నెలవు.

క॥ అచ్చటి ప్రమథులకెల్లను, హెచ్చుగ శివుఁ డిచ్చరితఁడు మెఱిఁగింపఁగ వా
రెచ్చుగ సంతసమొంది మ, హోచ్చతరోత్సవము లవ్వు ఁడొనరించి రటన్.

—* పార్వతి దీక్షంతముచేసి తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బోవుట *—

ఉ॥ అంత మహేశకాంత శ్రీమఁడు మంతయుఁ బాసి హృదంతరంబునన్
సంతసమొంది యగ్నులకుఁ ఁ జక్కఁగఁ బూజింపఁబ్బి తాను ము
న్నంతయు వేడ్కనాటిన మఁడు హీరుహరాజనిఁ బ్రేమఁజూచి దీ
క్షంతమొనర్చి యాళులు జఁడు యావిజయల్ మురియంగఁ బొంగుచున్.

చ॥ నగరికిఁ జేరఁజూప గిరి ఁ నాథుఁ డెఱింగి కరంబుపొంగి యు
త్సవఁజితవైభవంబున నిఁ జంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రభా
దగు నల పారబాంధవని ఁ తానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్ముగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్రఁ మోదముతో నెదురేగ నత్తటిన్.

క॥ ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులునున్ రఁచనలన్ సాగసా
మేనాలును నానావిధ, గానంబులు సెలఁగ జనులు ఁ గదలిరెదురుగాన్.

క॥ ఆలోపలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను ఁ గాంచ నెదురుగాఁ
జాలఁ బరుగిడుచుఁ జేరెడు, కైలేందున కతనిసతికి ఁ సాగిలి మృక్కెన్.

ఉ॥ వారలు దీవెనల్ నలిపి ఁ వక్షమునందుఁ గుమారిఁజేర్చి వి
స్తారతరాశ్రుధారఁ గన్నుఁ దమ్ములరాల్చి కుమారి! నచ్చితే!
శ్రీరహిమాక్షు భాగ్యమును ఁ జెందితి మీదినమందు నేడ నిన్
గూరిమిఁ గన్నవారలము ఁ గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్ధనీ!

201

చ॥ అని పలుమాటలు కూర్తు వద ఁ నాజ్ఞము నంటుచు మేరలేని యు
బ్బునుగొని రన్నలున్ ముదముఁ ఁ బొందిచి వారి పురంధ్రులున్ గులాం
గనలును గొంగిటన్ బడసి ఁ గారవమున్ జూనరించి రెల్లవా
రును గొనియాడిపాడి రమ ఁ రుల్ గురిపించిరి పుష్పవర్షమున్.

202

ఉ॥ భర్తవినిర్మితంబయిన ఁ భానురరత్నరథంబునందు స
త్కర్మకులైన బ్రాహ్మణులు ఁ కాళిక నెక్కఁగఁజేసి వాప్యముల్
బేర్చి జెలంగఁగా నగర ఁ వీధులఁ పారపహాశిరోమణుల్
నిర్మలహస్తాక్షి కామత ల ఁ నేకముఁ జల్లఁగఁజేర్చి రిక్కకున్.

ఉ॥ వందులు పాటగొండు గరు * వంబెంగళ దమ విద్యజూపి యా
నందముఁగూర్చి రగ్గికుల * నాయకవర్మలు సామగీతులక
బొందుగ స్వస్తివాదముల * భోరున సత్పిరి హరికెల్లఁ దా
వందలు వేటొసంగె హిమ * వంతుఁడు రత్నములక గ్రమంబుగాక.

ఆ॥ ఎల్లవారి కప్పు * డీదీతి గౌరవం, బెలమిఁజేసి గిరివ * రేశ్వరుండు
సంతసముననున్న * జరిగెఁ గొన్నిదినంబు, లంత నొక్కనాఁ డ * హంబునందు,
గీ॥ మేనకాకాంత సంతస * మూని తనయ, తోడ నందఱుకోడండ * తోడఁ జెలుల
తోడ దాసీసమూహమ్ముతోడఁగొలుపుఁదీర్చి కూర్చున్న సమయంబులీరు నెఱిగి,

—* శివుఁడు విశ్మయవేషంబుతో మేనాసన్నిధిని వర్తనము సేయుట *—

చ॥ శివుఁడొక భిక్షుకాకృతినిఁ * జేకొని వామకరంబునందు ధై
రవరవసాధకంబగు ద * రంబును నింబుగ సవ్యహస్తమం
దవిరధనాదమకా డమరు * నంది ఘనంబుగ మోగఁజేయుచుక
వివిధగతిప్రభేదముల * వింతగ నర్తనమున్ బొనర్చుచుక.

ఉ॥ మేనకయున్నయున్నతపు * మేడకుఁ జేరఁగఁజోయి శంఖని
స్వాస మనూనమాడమరు * వాదనమున్ బొనరించె నాగర
స్త్రీనివహంబుఁ బూరుపులుఁ * జిన్నలు పెద్దలు చేరినిండ వి
ద్యానిపుణత్వమేర్పడఁగఁ * దాండవముక బొనరించె మించుగక. 208

క॥ ఆ గరిమమీటు నృత్యము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర * భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, నూఁగిరి తన్మయతఁజెంది * యుల్లాసమునన్. 209

ఉ॥ ఆ నటనంబుఁ జూచి తుహి * నాచలపుత్రిక మూర్ఛనొంది యెం
తేని మనంబునక నటు మ * హేశ్వరుగా గురుతింప సంత స
జ్ఞానన కాతఁ డిందుధరుఁ * డై బహుమన్మథనుందరాంగుఁడై
మానితనాగరాజకుల * మండనుఁడై గమవట్టి సత్తఱిన్.

చ॥ ఉమ యమితానురాగమున * నోయుడురాజకీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సధర్మిణిని * గా సలుపక వరమిమ్మనాగ న
ర్పము దనరార శింకరుఁడు * సత్వర మవ్వర మాత్యకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ము * పార్జితలీల నొనర్చె గ్రమ్మఱన్.

ఉ॥ మేనక యంత నర్తకు న * మేయపు నృత్యముజూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁగడఁగి * మానగుబంగరువల్గైరంబులో
జానగుముత్యముల్ రవలు * చాలగ్రహించి యెసంగఁ జోవఁగాఁ
దా నవి యెల్లకే మరలఁ * దాండవమాడుచు నుండ వేడుకక.

వ. అంత మేనక యక్కృతకవటుని యెల్లఁబాటుఁగాంచి మెప్పుసేయువేడుక నీ మేమి
వాంఛింతు విచ్చేదవమటుయు సతం డిట్లనియె.

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దవకుఁ బార్వతి విమ్మనుట *—

- క॥ ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల + నొల్లను బంగా
 రొల్లను గిరిరాక్షి! యీ, పుల్లసరోహాక్షి నీచు + పుత్రిక నిమ్మా!
- క॥ నావుడు నగమూర్తన్ముని, దేవేరి వృభూతరోష + దీప్తేక్షణయై
 నీ! వెడఁగ! భిక్షుకుడ! యో, రీ! వనరకు మిపుడు పెండ్లియేయగు నిచటన్,
- క॥ నీ వన్నెకు నీ వానికి, నీ వాలకమునకు మేటి + నీ నీటుకు నీ
 పూవుంబోడియుఁ గావలె, నా! వింతకు నీదు తలపు + నట! శరహృదయా!
- అ॥ తివిరి నక్కయేడ? + దేవలోకంబేడ?, బడుగునటుఁడవేడ? + బాలయేడ?
 ఎంత యంతరంచా + యెఱుంగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ + గలుగుకతన,
- ఉ॥ పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ + పోవకయున్నను నిన్ను బంట్లు బె
 త్తమ్ములతోడ బాదుదురు + తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న లే
 కమ్ము వెఱిన్ నటించుచును + జక్కఁగ నృత్తము సేయుచుండఁగా
 నమ్మునుజూచి యార్య నను + నాతని కిమ్మనియెన్ బ్రయమ్మునన్. 218
- వ. అంత మేనక యార్యవచనంబుల కలుకన్ జెంది మందలించ నాలోకసుందరి
 యుడుగక మాటికి నట్లే యర్థించుచుండ నమ్మంగకాంగిన్ జెదరించి గట్టురాని
 యిట్లునియె.
- గీ॥ వలదు తెలియక యూరక + వదరఁజోకు, కన్నడినయట్టి యీ యాటఁగానిఁ దగిలి
 పోవఁ జూచెదవా! మందిఁ బుద్ధివొడమె, మంతరంబేమిచేసినో? మాయకాఁడు.
- వ. అనునంత
- క॥ ఆలోపల హిమవంతుం, చాలోగిలి కరుగుచేర + నప్పాటఁమే
 నాలలితాంగి నగేందున, కాలాగంతయును జెప్ప + నాతం డలుకన్.

—* మేనకా హిమవంతులు వటుని శిషింపఁబూనుట *—

- చ॥ భటులిక వీని నావలకుఁ + బంపుడనన్ గుమిగూడి వారలా
 నటు నదలించ వారికి గ + వద్ద వశేజుఁ డతండు చిక్కనే
 యటునిటుఁ ద్రిప్పుచున్ నిజము + హఠాత్తులలెల విష్ణుయావుడై
 కటకకరిటకుండలని + కామచకానదమేయమూర్తియై.
- చ॥ కనఁబడ నా హిమావటుఁడు + కాతుకమొప్పుగఁ గాంచుచుండ న
 ర్చనమునఁ బాను శ్రీవతికి + రాణదలిర్ప సమర్పణంబు చే
 సిన సుమరాని యష్టుమని + శీర్షమునం దగువట్టు జూచి విం
 తనుగొని భక్తిభావమును + చాల్చినయంతనె యంత నాతఁడున్.

ఉ॥ హంసమునెక్కి శోణితని * భాకృతితో జతురాన్యుడై నుఖా
శంసదనేకవేదమును * సంతతి బాడుచు సర్వదుఃఖవి
ధ్వంసముసేయునట్లు గన * వచ్చిన నచ్చెరువొంది వర్వతో
త్తంసుడు నూచుచుండెను ము * దమ్మువిధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్ముగఁ.

ఉ॥ అంతనె యాతఁ డా తనువు * సంతను మార్చి జవంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపముగొని ది * శాతతి నల్లడ వెల్లజేయు స
శ్రాంతనితాంతకాంతుల ని * రంతరతాపముఁ గుమ్మరింప వి
భ్రాంతినిఁ జెందె సర్వకుల * పర్వత రాజవరుం డవారిగాఁ.

225

అ॥ అంతలోన మరల * నారూపమును బాసి, యమృతరశ్మిరూప * మంది కాము
దీవితానములను * దేవాదినాథుండు, గుప్ప నరుసమొందె * గుధరవరుండు.

మ॥ త్తణమాత్రం బటులుండి యంత నటరా * జశ్రేష్ఠుఁ డధ్ధేందుభూ
వణవిన్నూర్జితహా జటాపటలితో * కైలేంద్రకన్యాసధ
ర్మిణితో భాస్వరదివ్యతేజములతో * శ్రీమించురుద్రాకృతిఁ
బ్రణతాభీష్టదరీతి నొందఁ గనియె * బ్రాలేయవైలుం డటుల్.

గీ॥ అంత నిముసంబులోన నాహారుఁ డదృశ్యుఁ, డగుచు నిరుపాధికంబు నిరంజనంబు
నిస్పృహం బద్భుతంబయి * నెగడుచున్న, దివ్యతేజంబు దనమ్రాలఁ * దేబరిల్లె.

గీ॥ అట్టి తేజంబు గిరివరుం * డరయుచుండ, నదియు మటుమాయమయ్యె నటాధిరాజ
నేకరూపంబు లిటుచూచి * వీడమగుడ, భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁ * బేర్చిజూచి.

క॥ కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, న న్నగరాజావతంసుఁ * డంశికారం
బున్నుడుపకున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తకుఁ డం దదృశ్యుఁ * డయ్యెన్ వేగన్.

గీ॥ ఇట్లు మేనాగిరిందుల్లా * యీశుమాయ, లెఱుంగఁజాలకపోయిరా యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు * గలుగ మనల, వంచనముచేసి చనె శివుం * డంచువగచి.

క॥ వారలు శంకరునెడ వి, స్తారతరావ్యాజభక్తి * తత్పరు లగుచుఁ
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ * చరణద్వయమున్.

వ. అనిన విని మాతునకు నైమిత్రారణ్యవాసులగు వాచంయము లటమీడి
వృత్తాంతం బెఱింగింపుమనుటయు.

233

ఉ॥ నాకథునీవనిత్రీభవ * నప్రతిమానకబంధబంధుర

శ్రీకరగుండికాహ్వయన * రిద్రసవర్ధితవుణ్యమూర్తి! మృ

ద్వీకరసప్రవాహనిభ * దివ్యపావోమకరందకంద! ను

శ్లోకజనాతిశీతనుయ * శోబహమానిత! లక్ష్మమాంచికా!

234

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామ ధేయ

వ్రణితంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ

దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

చతుర్థాశ్వాసము.

నారాయణపురజన

నా! నవనీతప్రతిమమ + నస్సారస! వి

ద్యానందపూర! మయశో

భానిధి! ముదిగొండ వీర + భద్రారాధ్యా!

ప. అక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

— * శివుడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట * —

చ॥ శివుడును రాజతాచలముః + శేరి హిమాచలుః దత్సతిన్ భ్రమా

వివశులఁజేయు పొంటె నొక + విప్రునివేసముఁ బూని విస్ఫుర

ద్దవళతరాంశుకంబులును + దండము గొడ్డును బావలొంది వై

ష్ణవతిలకంబు నెన్నొసటఁ + జక్కంగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్.

2

క॥ సాలగ్రామముఁ బటికపు, మాలికఁజేసొని తగన్ హి + మధునికడకున్

మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాళేయాచలుఁడు గడుఁ బ్ర + వత్తివలిర్పన్.

3

గీ॥ వందనముచేసి పాదార + విందములను, గడిగి యన్నీటిఁ దలఁదాల్చి + కనకరత్న

పీఠమునొసంగి పూజఁగాఁవింప నగ్ర, జనుఁడుగొనె వారొవర్చిన + సత్కృతులను.

క॥ కాలిక ద్విజానంబలకుఁ, ఫాలముసోడంగ మొక్కి + పరమేశ్వరుగాఁ

దా లోనెఱింగి మురిసెను, జాలంగ దీవించె నగ్ర + జన్మఁడు వారిన్.

5

ప. అంత వైలేంద్రుండును ధరామరేంద్రుని కుశలం బడిగి

క॥ ఏదేశ మెటనివాసము, భూదేవకులావతంస ! † పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము నిను గన, శ్రీదయితం గాంచినట్లు † చిత్తంబులరెక. 6

మ॥ అన సంతక హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ డ † త్వంతంబు సంతృప్తుడై
యనియెక బర్హతరాజ ! వైష్ణవుడ బి † మృశీకుడఁక యోగభా
జనుడఁక లోకహితం బొనర్చుటకునై † సర్వప్రదేశంబులు
దును సంచార మొనర్చుచుండుఁ గనుఁగొం † దుక భూతభవ్యంబులక. 7

ఉ॥ కూరిమితోడుతక గమల † కోమలగాత్రిని నీమపుత్రి నా
నీరజవైరిజాటునకు † నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము ర † యమ్మున మాన్పుగడంగి వచ్చితిక
మారవిరోధిదక్క యొక † మందినరుం డెవఁడనిఁ జిక్కఁడే ! 8

చ॥ నగలను జూచి మెచ్చితో ? క † నందగు నందముఁ జూచి మెచ్చితో ?
నిగరపుమేటి యన్దయపు † నీటును గల్గొని మెచ్చితో ? ప్రియం
బగు నవయావనోజ్జ్వలత † నారసి మెచ్చితివో ? భువిక బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ ! ప్రియ † నందన నెట్లు త్రిశూలి కిచ్చెదో ? 9

మ॥ కులశీలంబులు లేనివాఁడు ధనమే † కొంతేనియుక లేనివాఁ
డిలునుక వాకిలి లేనివాఁడు చదువో † క్కింతేనియుక రానివాఁ
డలనుం డందముమాలినట్టిఁడు భుజం † గాకల్పుఁ డెంతేని గ
శ్చలకర్మండు దిగంబరుండు తగునే † తైలేంద్ర ! యీబాలకుక. 10

మ॥ మతిమంతుండవు వైష్ణవాన్దయశిరో † మాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభృత్సంతతి కెల్ల శాసకుడ వీ † చిన్నారిపొన్నారిమే
నితనూజాతను నా కపాలికిడఁగా † నీకెట్లు పేడ్కయ్యె నీ
మతి యిక్కార్థమునం దవార్థముగఁ దా † రాక్షయ్యె భూభృద్వరా ! 11

చ॥ నీ వరుసంబునొందినను † నీదగు చుట్టము తెట్టులోప్పి రీ
నీ వధు వీ గుణాయతన † నీతివిచక్షణ మేన యెట్లు దా
నీవిధ మొప్పి మోసవడే ? † నీవిక వీరికిఁ జెప్పకుండెనన్
బావన ! యిప్పుడేని నిజ † బంధుల కాలికిఁ జెప్పిచూడుమా ! 12

గీ॥ కాలికనుమాత్రమడుగకు † కాలిచాల, రుద్రునందుఁ బ్రమోహంబుఁరూఢిఁజెంది
యున్నయది రోగి కేవలమా † యుచితమావధంబు దీయఁగనగు నవ † ధ్యంబుభువిని.

క॥ పరువు ప్రతిష్ఠలు గల యొక, హరువగు మనువెందువేని † యరసి తిరుగ నీ
యిరవునకు వచ్చి తెలిపెద, మరియాదగలట్టియెడ న † మర్పింపు సుతక. 14

క॥ అని కుహనాద్విజాఁ డట భో, జనమొనరిచి చనియె నాత్మ * సద్గుణునకు నం
తనె మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనత * రాశ్రునయనయై.

— * వైష్ణవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి వీయననుట * —

మ॥ విననయ్యెగద నాథ ! నేడు ఘనుఁ డా * విప్రీంద్రుచే నుద్యువ
ర్తనమంతట మనమంత పొక్కె నిడ నో * ర్వస్ నా తమాజన్ ద్రినే
త్తున కీజాల ధృవంబు నీవువినవే * దుఖంబుతో నర్జవం
బునదూఁడన్ గలదానఁ గానఁబడియే * బోదున్ జూమి యెందునే, 16

గీ॥ కూఁతు కుత్తుక కురిఁబోసి * కూపమందుఁ, గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ * గూలుదాన
చచ్చుదాన నిజం బిందు * సందియంబు, లేదు ముమ్మాటి కన్మలంబు * లేదులేదు.

క॥ అని కృమ్ముచున్నదుఃఖ, మ్మున మేనక యవుడు కోప * మునుఁజెంది రయ
మ్మునఁ గోపాలయమునకున్, జని పుడమిఁ బరుండె కడిది * సంతాపమునన్.

— * శివుఁడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధివ్రస్తమున కనుపుట * —

శా॥ ఈలో రావ్యగిరిక మహేశ్వరుఁడు డా * రేచ్చాలసచ్చిత్తుడై
డా లో సప్తమహర్షులక దలఁచ న * ద్యస్కాల మవ్వార్కహా
కాలున్ జూడ నరుంధతీసహితులై * కైలాసమున్ జేరి య
క్కాలారిన్ గని మొక్కి యిట్లు న్మతులన్ * గావించిరంచన్మతిక. 19

మ॥ శివ ! సర్వామరమాళి ! తోషితసుర * ర్షీ ! యస్మదీయంపు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము పా * ద్దన్యంబునక సత్తపో
ద్రవిణం బార్జనచేసినారము త్రియి * దధ్యంబుగా నేర్చినా
ము విధిక దీర్ఘములాడినాము సవనం * బుల్ నల్పినా మన్నియుక. 20

గీ॥ వాఙ్మనఃకాయకృతపుణ్య * వై భవంబు, గల దది యశేషమునుగూడి * కాలదమన !
నీవు మమ్ముఁ దలంచుట * నివ్వటిల్లె, లేక కల్గునె యి ట్లతి * లోకలక్ష్మి. 21

ఉ॥ ఏ నరుఁడేనిఁగాని నిను * వృత్తాన్నిలినంబున భక్తివత్స్యుడై
దాను స్మరించినక సకల * తాపము లింకఁగఁజేసి హాసిగా
నీ నిరవద్యమా కృపను * నెక్కిను నందు దయాసముద్ర ! నీ
వే నెఱిఁతోడ మమ్ము స్మరి * యించుట యెంతటి భాగ్యమోకదే !

సీ॥ జనుపాంధుఁ డచ్చులో * చనము లొందినయట్లు, గీతి బధిరుఁ డాల * కించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెద్ద * కొండ నెక్కినయట్లు, నిరుపేద పెన్నిధి * నిగనినట్లు
మూఁగయొక్కఁడుగావ్య * మునురచించినయట్లు, ఘనశోగిసౌఖ్యంబుఁ * గాంచినట్లు
వామనుఁ డొక వృక్ష * ఫలముఁ గోసినయట్లు, గొడ్డాయి కామపుఁ * గొనినయట్లు

గీ॥ ఇపుడు నీచేతఁ తలపొంది * యీశ ! నీదు, దర్శనం బేము సెందుట * దలఁచరాని
కలిమిఁజెందితిమెంతో య * కలువచరిత! , గారవంబొంది నా మెనఁగొంచనట్లు.

క॥ తలఁపున దరిసెనమున మా, తలపుల నీజేర్చి తిడను * దయతో నీ దా
నుల కొక పనిచెప్పి ముదం, బలరించెదె పెచ్చుగా హి * మాంశుకిరీటా!

చ॥ అనవుడు హానులక గని ప్రి * యంబున నిట్లనియె మునుల్ జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను * బూజ్యతముల్ మఱి మిర లిప్పు డే
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచి * నాడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మిర లట్టివని * నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై.

ఉ॥ తారకదైత్యుచేత విబు * ధవ్రకరంబు జగత్త్రియంబు వి
స్తారతరార్తిఁజెందుడు సు * దర్శనభృన్ముఖలేఖ లేకమై
కూరిమితో హిమాచలుని * కూఁతును నాతిగఁ గొన్పటంచు నక
గోరుట కట్లాడంబడితిఁ * గొంకక వారి తలంకుఁ దీర్పఁగాక.

ఉ॥ భూజలపావశానిలన * భోరవిశేతమయూఖాహూత్య వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ * బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! నల * పేమియులేదటు లిప్పు భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాలికను * దారనుగా పరియింపఁబూనితిక.

27

ప. ఇళకు

కా॥ పా్రిలేయాచలకన్య నాకొఱ కద * భ్రంబా తపంబొంద నే
నాలావణ్యానిధాన కిచ్చితి వరం * బాత్మేప్పితాకార మా
తైలాధీశునిఁ దత్పురంధ్రినిఁ దనూ * జాదాన మిమ్మంటి నా
లీలక జక్కునెఱింగి యిచ్చుటకుఁ జె * ల్మిగొంచి రవ్వారలుక.

28

ఉ॥ అంతన నేను వారి హృద * యంబులకుఁ భ్రమఁగూర్చు పొంతు బ
ల్వంతగ నొక్క వైష్ణవుని * వేసముతోడుత వారి దాసి రా
ధాంతమెసంగ నన్లుఱిది * తద్దయు నిందనొనర్ప నవ్వు వా
రెంతయుఁ జింతనొంది సుత * నిచ్చుట కిచ్చు చొలంగి రంతలుక.

గీ॥ అక్కతనమిరలిపుడుహి * మాలయమున, కరిగి నగరాజుపకుఁదదీ * యాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ, నీయకొలిపి ఫలాదికం * బిచ్చి రండు.

ఉ॥ మేనక కీ యరుంధతి స * మేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిక
మానసముక గఱంచి యను * మాపముఁ బాయఁగఁజేయఁగావలెక
ధీనిధు లీరు భూధరను * ధీమణికిఁ దగునట్లు చెప్పి యె
ల్లనియుఁ గార్షణముక శ్రీమ వ * హించి పొసంగఁగఁజేయఁగావలెక

క॥ మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలె † సధిక విధివిధం
జేవాఁడు దాటనేరఁడు, పావనతేజోవిభూతి † భాస్వరులారా!

క॥ మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల † మెప్పుదలిర్పక
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డ † మేయచరిత్రుల్ !

గీ॥ అనిన విని మునివరులు లో † కాధినాథు, చేతఁ బడసిన గౌరవ † క్రీసమృద్ధి
కతులితానందపారవ † శ్యమునుజెంది, భక్తితోడుత నిట్లని † పల్కిరవుడు.

కా॥ మేమేధన్యుల మీజగత్త్రయమునకా మే † మే మహాభాగ్యుల
క్రీమాంగల్యవిరాజమానులము మే † మే పద్మమిత్రేందును
తామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము ల † థ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీ † వాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 85

గీ॥ లోకసుఖజనకంబయి † జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి † యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివి మమ్మిందుఁ † బరమపురుష! ఇంతకన్ననుభాగ్య మిఁ † కెద్దిగలదు. 86

క॥ జగములకుఁదండ్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి † యలనెలవలె వృ
ద్ధిగొని కడునెగడు యుక్తం, బగు సీసంబంధ మవని † నమ్మతాంశుధరా! 87

౩. అని ఋషు లీశ్వరునకు ముక్తి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితంబున
హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్త్రుయంబొందుచుఁ బరస్పరం
బిట్లు చెప్పకొనిరి. 88

—* ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము *

సీ॥ చంద్రకాంతస్తంభ † సంభృతోద్దామచా, మీశరానేకహ † ర్హ్యకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము † త్రాఫలగుచ్ఛతో, రణమహామణిమయాం † గణగణంబు
బహుదివ్యపాదసా † హసుభాసురవసీ, రమణీయరాజీవి † రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం † దరితరాంచద్వజ్ర, విస్తరప్రాకార † వేష్టితంబు

గీ॥ శుకపికక్రాంచకలహంస † నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత † కమలక్రైర
వోత్కరమరంపగంధసా † రోజ్జ్వలాంబు, పూరకాసార మదీరా † ట్పురవరంబు.

క॥ అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారేవురి శోభ † సమరాసతి సాం
పల కాద్రీవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమిఁ † తెందు నిది సిరిన్.

ఉ॥ భూధరరాజపట్టణపు † పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చినచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును † దై నతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల † చారణవైణికపండితేంద్రు లే
బాధలు లేకయుండిరి సె † బాసనుచుక రహి నెల్లకాలమున్.

గీ॥ ఇప్పుడు నీచేతఁ తలపొంది * యీశ! నీదు, దర్శనం జేము పెందుట * దలఁపరాని
కలిమి జెందితిమెంతో య * కలువచరిత!, గారవంబొంది నా మెనఁ గాంచనట్లు.

క॥ తలపున దరిసెనమున మా, తలపుల నీడేర్చి తిఁకను * దయతో నీ దా
నుల కొక పనిచెప్పి ముదం, బలించెదె పెచ్చుగా హి * మాంశుకిరీటా!

చ॥ అనవుడు మౌనులక గని పి * యంబున నిట్లనియెక మునుల్ జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను * బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేక
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచి * నాడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టివని * నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై.

ఉ॥ తారకదైత్యుచేత విబు * ధవ్యకరంబు జగత్ప్రియంబు వి
స్తారతరార్తి జెందుడు ను * దర్శనభృన్ముఖలేఖ లేకమై
కూరిమితో హిమాచలుని * కూతును నాతిగఁ గొన్మటంచు నక
గోరుట కట్లాడంబడితిఁ * గొంకక వారి తలంకుఁ దీర్పఁగాక.

ఉ॥ భూజలపావశానిలన * భోరవిశీరమయాభహూత్య వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ * బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వల * పేమియులేదటు లిష్ట భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను * దారనుగా పరియింపఁబూనితిక.

27

వ. ఇంకను

శా॥ పా్రిలేయాచలకన్య నాకొఱ కద * భ్రంబా తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం * బాత్మేప్పితాకార మా
త్మైలాధీశునిఁ దత్పురంధ్రినిఁ దనూ * జాదాన మిమ్మంటి నా
లీలక జక్క నెఱింగి యిచ్చుటకుఁ జె * ల్మికగాంచి రవ్వారలుక.

28

ఉ॥ అంత నే నేను వారి హృద * యంబులకుఁ భ్రమఁగూర్చు పొంటె బ
ల్వితగ నొక్క వైష్ణవుని * వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్లుఱిది * తద్దయు నిందనొవర్ప నప్తు వా
రంతయుఁ జింతనొంది నుత * నిచ్చుట కిచ్చు దొలంగి రంతటక.

గీ॥ అక్కతనమీరలివుడుహి * మాలయమున, కరిగి నగరాజునకుఁదదీ * యాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ, నీయకొలిపి ఫలాదికం * విచ్చి రండు.

ఉ॥ మేనక కీ యరుంధతి న * మేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిక
మానసముక గఱంచి యను * మానముఁ బాయగఁజేయఁగావలెక
ధీనిధు లీరు భూధరను * ధీమణికిక దగునట్లు చెప్పి యె
ల్లనియుఁ గార్యముక శ్రీమ వ * హించి పొసంగగఁజేయఁగావలెక.

క॥ మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలే † సధిక విధివిధం
బేవాఁడు చాఁడునేరఁడు, పావనతేజోవిభూతి † భాస్వరులారా!

క॥ మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిడెల్ల † మెప్పుదలిర్పఁ
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డ † మేయచరిత్రుల్ !

గీ॥ అనిన విని మునివరులు లో † కాధినాథు, చేతఁ బడసిన గౌరవ † క్రీసమృద్ధి
కతులితానందపారవ † శ్యమునుజెంది, భక్తితోడుత నిట్లని † పల్కిరపుడు.

శా॥ మేమేధన్యుల మీజగత్త్రయమునకా మే † మే మహాభాగ్యుల
క్షీమాంగల్బవిరాజమానులము మే † మే పద్మమిత్రేందును
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్థులము త † భ్యం బీక! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీ † చాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 85

గీ॥ లోకనుఖజనకంబయి † జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి † యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటిని మమ్మిందుఁబరమపురుష! ఇంతకన్ననుభాగ్య మీకెద్దిగలదు. 86

క॥ జగములకుఁదండ్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి † యలనెలవలె వృ
ద్ధిగొని కడునెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని † నమ్మితాంశుధరా! 87

॥ అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిర్వరితంబున
హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్తయంబొందుచుఁ బరస్పరం
బిట్లు చెప్పికొనిరి. 88

—* ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము *—

సీ॥ చంద్రకాంతస్తంభ † సంభృతోద్దామచా, మీశరానేకహ † ర్భాస్వకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము † క్రాఫలగుచ్ఛతో, రణమహామణిమయాం † గణగణంబు
బహుదివ్యపాదపా † వాసభాసురవసీ, రమణీయరాజీవి † రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం † దరతరాంచద్వజ్ర, విస్తరప్రాకార † వేష్టితంబు

గీ॥ శుకపికక్రాంతకలహంస † నికరమధుర, గానబుధుర వికసిత † కమలకైర
వోత్కరమరంపగంధసా † రోజ్జ్వలాంబు, పూరకాసార మద్గిరా † ట్పురవరంబు.

క॥ అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారిపురి శోభ † నమరావతి సౌ
వల కాద్రీవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమి † జెందు నిది సిరిన్.

ఉ॥ భూధరరాజపట్టణపు † పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చివచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును † దైవతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ నకల † చారణవైశివండితేందు) లే
బౌధలు లేకయుండిరి సె † బాసనుచు రహి నల్లకాలముక.

- క॥ హిమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక యెఱుంగకయె మున్ను * నమరావతిపై
భ్రమవడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీ నగరు గనినఁ * గోరరు దానిన్.
- గీ॥ అనుచు దివినుండి తనదెస * కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ * సాధ్వీ నదీ
రాజు గన్గొని మిగుల హ * ర్షంబునొంది, యర్చ్యవస్తువులెల్ల నా * యత్నపఱువ.
- గీ॥ మునులు బహుమానపూర్వకముగ నగేందుగ్రి, డొసఁగినట్టి సపర్యల * నొంది పీఠ
ముల నధిష్ఠించి శైలరా * ట్పుంగవునకు, మంగళాశాసనములఁ బ్రే * మక బలికిరి.
- మ॥ హిమశైలేశ్వరుఁ డాఋషీశ్వరులతో * నింపొప్ప నిచ్చొప్పఁ బ
త్నై మహామానివతంసులార ! దమరీ * లీలక మదీయంపుగే
హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలం * బయ్యెన్ మదాత్మంబు భా
గ్యముఁగంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవిక * నై సేసితిన్ వాసిగాన్. 45
- గీ॥ పృథ్వీ "సభ్యాగతస్త్వయం"విష్ణు"ర నెడు, నుడికిసార్థకముగ మిమ్ముఁ * బడసినాడ
ఘనుల కేవని నాయందుఁ * గలుగకున్న, నేదియేకజెప్పి యాదీను * నేలికొనుడు.

—* సప్తర్షులు పార్వతిని శివున కిమ్మని హిమవంతు నడుగుట *—

- వ. అనిన మును లిట్లనిరి.
- ఉ॥ సర్వజగన్నిదానుఁ డల * శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డీకా
సర్వజగచ్ఛయాంబిక తు * పారగిరింద్ర! భవత్కుమారి యీ
సర్వమెఱింగి వేగముగ * శర్వున కీ యుమ నిచ్చి పెండిలిన్
నిర్వహణంబుసేయు మిఁక * నీదగుపుట్టుక సార్థకంబగున్. 47
- క॥ లోకగురుండగు శివునకుఁ, బ్రాకటముగఁ గన్న నిడినఁ * బ్రాతేయధరా !
నీకన్న నధికు లెవ్వరు, వీఁకన్ సర్వగురువదవి * వెలయుదు విలలో. 48
- చ॥ అనుడు గిరిందుగ్రి డాఋషుల * కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార ! వినుఁ * డాగ్రహమింతయు లేక మున్ను మీ
రనినవిధంబుగా శివున * కార్య నొసంగఁగఁ బూనియుంటి ని
న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పి * నాకినిఁగూర్చి వచించె నెగ్గులన్. 49
- గీ॥ వెగటుగా నతఁ డని చన * నగడుఁజెంది, వగ శివామాత తన కూఁతు * వామదేవు
నకునొసంగననుచుఁగో * పవిత్రలయగుచు, హఠముతోనున్న దెవ లేమి * యనిన వినడు.
- ఉ॥ నిక్కముఁ జెప్పవాడ నిఁక * నేనును జ్ఞానవిహీనశేముషిన్
సక్కులతేనిసామియయి * సన్నుతిఁగొన్నను భిక్షుకుండటం
దక్కఁటకంఠమూర్తికి మ * దాత్మజ సీదలఁపుక ద్వజించితిక
భక్కులఁకేలయంచు సర * విక హఠమోహితం డాతఁడాడఁగక. 51

చ॥ మనముల నమ్మునుల్ శివుని † మాయకు మెచ్చి యరుంధతిఁ గిరిం
దునినఁజే దేర్పఁబంపఁగ న † రుంధతిమున్ జని శోకమూర్ఖతా
త్మను శయనస్థితఁ గుధర † తల్లజదారను జేరి వేగ ని
ట్లనె మధురోక్తిచాతురి పి † యంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్. 52

ఉ॥ మేనక ! సాధ్వీ ! లెమ్మిఁకను † మీదగు నిమ్మునకే నరుంధతిన్
మానివరుల్ గృపాలు లన † మానులు వచ్చిరనా నరుంధతీ
మానినినుస్వరోక్తిని న † మంచితవైఖరి నాలకించి యు
మ్మేనక దా నరుంధతికి † మేలుగ ముక్తి యనఁ బ్రియం బిటుల్. 53

ఉ॥ అక్కజ మంతపుణ్యము మ † హాత్మ ! వశిష్టపురంధి ! పేర్ని నీ
విక్కడి కేగులెంచుట మ † హిన్ జరితార్థతఁగంటి దల్లి ! నే
నిక్క మపత్యయుక్తముగ † నీదగు దాసిని శ్రీసమాన ! యిం
కెక్కుడు ప్రేమతో నుడువు † మేవనియేని మనఁబ్రియంబుగఁ. 54

గీ॥ అనియరుంధతిఁడోడ్కొనిఁగిరిందు, రాణివాసము ఋషులూత్త † రమణుఁడున్న
యెడకుఁజనుదెంచె నమ్మునుల్ † హితముతోడ, హిమగిరిందు నకిట్లనిఁరింపు మెఱయ.

ఉ॥ ఓ గిరిరాజవర్య ! సుగు † నోజ్జ్వల ! మా పలు కాలకింపు నీ
బాగును గోరి చెప్పెదము † భర్తఁడు యోగివరుండు దారసం
యోగముఁ గోరఁ దా హరి దు † రుద్ధరతారకపీడితామహో
ద్వేగముఁ బావగోరి శివుఁ † బెండిలి యాడుమటంచు వేడుటన్. 55

గీ॥ లోకరక్షణఁ గోరియు † నీకుమారి, కకు నొసంగిన వరమును † గాంచియును శి
వుండు పెండ్లాడఁగోరి వేఱొందుగాడు, భూధరేంద్ర ! యసామాన్యపుణ్యసాంద్ర.
వ. కావున నిక జాగుమాని సీతనూజాత నా జగదీశ్వరున కిచ్చి ధన్యుండవు గమ్మనిన
నమ్మునీందులకు హిమవంతుం డిట్లనియె. 56

—* వైష్ణవభోధదే హిమవంతుండు శివునకుఁ గన్య నీయననుట *—

మ॥ పృథుసాముగి యొకింతలేదు పుడమిన్ † బ్రాముఖ్యమున్ గొన్న మేల్
విభవంబేదియు లేదు భోగమనినన్ † వేరంబె యాత్మీయబం
ధు భటశ్రేణి విసంగరాదు యతినా † ఘంఠెందు నిర్దిష్టఁడ
యభవుం డాతని కెల్లు నాతనయ నీ † నానింతు మానీశ్వరుల్ ! 57

చ॥ భయమునఁగాని యే గృహణ † భావముచేతమగాని యాతత
స్మయమునఁగాని యంచిత వి † చారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
న్నియ కనురూపమాయక † నెట్టన నెవ్వనికే నొసంగివన్
రయమున నాతఁ డొందునిక † రారవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 58

వ. కాపున

క॥ కందర్పారికి గన్నియ, నుం దానముసేయజూన ♦ నుజాడి! ఋషిసం
క్రందనులు! మీర లెఱుంగని, చందములే దరసి చెవుడు ♦ చదురెదియేనిక.

—* వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితము చెప్పట *—

క॥ అనుడు వశిష్ఠుం డిట్లునె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి ♦ విధమును నీకెం
దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు ♦ మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేంద్రా! వినుము, లౌకిక వైదిక కార్యంబులందు వచనంబు ల్లివిధంబై
పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అందసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరం
బును సుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబొప్పు సమితుండు
చెప్పనయ్యది ముప్పకగూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్నడినను బదంపడి మేలందఁ
జేయు వచనంబు సాకతంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇతను వినుట
తోడనె యమృతపీయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపాదకంబును
సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గాపున నద్దానిని నిర్వికంక
ముగ నారయుము. 63

చ॥ వెలువలి సంపదల్ గనఁడు ♦ విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
జ్వలతరతత్త్వయోగఘన ♦ సాగరభూరివిహారధీరుడై
యలరుచునుండు నాతనికి ♦ సర్మిలిగూర్చునె బాహ్యవైభవం
బులు పదివేలకోట్లయిన ♦ భూధరరాజకులైకభూషణా! 64

చ॥ ఇత నొక జేనికేనియు ధ ♦ నేద్యునకేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
న్యక నొగుఁగ వరుం డొక ఘు ♦ సంబగుమువ్వనఁ గూలినపు క
న్యకజనకుండు భూతుకుఁ డ ♦ నన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసా
ఖ్యకలితుఁ డాధ్యుఁ డాశ్రితను ♦ భావహుఁ డారయు ధారుణీధరా! 65

మ॥ ధనదుండెవ్వని కింకరుం డల మదు ♦ త్వంతం డనంతుండు కాం
చనగర్భుండును జక్రహస్తుండు వ్రశ ♦ స్తంబైన నెవ్వని చూ
పునె యాదర్శముచేసి లోకహిత మె ♦ ప్పనజేయువా రమ్మహా
త్ముని మృత్యుంజయు నెంచితీ వనదుగా ♦ మూఢానుభావంబువన్. 66

ఉ॥ ఎవ్వఁడు రాత్రిలేక వవ ♦ లేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మేవ్వియులేక చీడటి ర ♦ హించుచునుండఁ జరించు నిత్యుడై
యెవ్వనిఁ గొల్చు దానల త్రీ ♦ యీతనుఁ డెవ్వడొసంగు బోధనం
బుభిఘఁగా నెఱుంగు మది ♦ నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ॥ పృతిజన్మంబున నీశుపత్ని యగు నీ * బాలావతంసంబు పా
ర్యతి యేతజ్జనియందు నట్లెఱుగు న * ప్వాటిన్ విచారించి నీ
దు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరుని కెం * తో వేడ్కనిమ్మిల్లు నీ
మతి యట్లాప్తకయున్న నీ శివ శివున్ * మన్నించి చేరున్ జమీ! 68

క॥ కన్యాదాన ఫలం బిడ, నన్యగతిన్ గోలుపోకు * మఖలాచలమూ
ర్ధన్యా! మా పలుకు లసా, మాన్యములని యెంచి చేయు * మా! మాపమప్రన్.
వ. ఇతను.

క॥ అనరణ్యం డను భూవతి, తనయన్ వరియించినట్టి * తాపసునకు గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయ, మును దన్నున్ గాచితొనియె * మున్నుగిరింద్రా!

వ. కావున నట్లే జగదీశ్వరునకు లాఁతిదలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి కులంబు
గాచితొని కృతార్థుడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులజేఁ డిట్లనియె. 71

క॥ అనరణ్యం డన నెవఁడా, యనఘుండు దనకూఁతు నెనని * కల్గినొసఁగెనో
మునికులతిలకా! నాకది, విన వేడుక పొడమ వేగ * వినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అ న ర ణ్య చ రి త్ర ము *—

వ. అనిన వశిష్ఠం డిట్లనియె.

గీ॥ ఇంద్రసావర్ణి యనఁ బృథ * నెనఁగు మమపు, వంశమందుజనించి చే * ర్వాసిఁగాంచి
నట్టిఁడనరణ్యుడ నెడు మూ * ధ్ధాభిషిక్తు, శిశభక్తుండుగలఁడొకఁ * డీడ్యగుణుండు.

చ॥ ఇభ్యుండు సభ్యవర్తనుఁ డ * హీనయశఃపరిభాసమాన సౌ
రభ్యవరంవరాధర ని * రంతరదిక్షి కరాంతమండు సౌ
లభ్యముగా శతాధ్వరము * లన్ భృగువంశ్యుఁ బురోధఁజేసి పా
ల్లభ్యమునన్ బావర్చె నుతు * లన్ బొనరింపఁగఁ దోడిపార్థివుల్. 74

ఉ॥ ఆ నరపాలమాళికి గు * ణాన్విత లేవురుభార్య లుండి ర
మృనినులందు మార్గదు తొ * మారు లొకర్తుకకూఁతురున్ బ్రీయం
జౌనటు లుద్భవించిరి ధ * రాధిపుఁ డందఱికిన్నఁ గూఁతు న
న్యూనత రానురాగవిభ * వోన్నతిఁ జూచుచునుండు నిచ్చలున్. 75

వ. పద్మ యనుపేరం బరంగు నబ్బాలారత్నంబు కై శవంబునఱిలి యశావనంబంకురింప.

క॥ సర్వాంగసుందరియునై, సర్వకలాసముదయ వ్ర * సాధిత యగుచున్
సర్వగుణాస్పద యగుచున్, సర్వజగన్మోహిని యన * జగమున వెలసెక.

గీ॥ అంత నవయావనంబున*నలరు నలరు, బోణిఁ దన తవయనుగని * భూపచంద్రుఁ
డెల్లదిశలకు బ్రతిక * లింపుమీఱఁ, బనిచె ననురూపవరునిఁ గూ * ర్పన్ దలంచి.

—* పద్మను బివ్వలాదుం డను వృద్ధముషి మోహించుట *

మ॥ ఒకనాఁ డా లలితాంగి పద్మ కమనీ * యోద్యస్తహాపద్మవం
డకలాపోజ్జ్వల పుష్పభద్రానదిలో * నన్ స్నానమున్ జేయువే
డుకతోడన్ బరిచారికాశతము దో * త్రోవచ్చి తా మజ్జనం
బకలంకాత్మ నొనర్చుచున్నఁ బరమే * ప్త్యాత్మానుసారంబుగన్. 79

ఉ॥ అండజకేతనాహమిక * కన్నువఁగూర్చిన నా దధీచి పు
త్తుండు మహాతపోనిచయ * దుర్ధరతీప్రమరీచి పిప్పలా
దుం డను మానితల్లజాఁడు * లోయజగర్భనిభండు మేటివృ
ద్ధుం డవగాహసార్థ మటఁ * దోచి కనుంగొన రాచకన్నియన్. 80

ఉ॥ చందురులేకపోలి కడు * జానగు లేనగుమోముతీరుఁ గు
ల్ముం దగు నిక్కి చక్కనగు * గుబ్బచనుంగవ మేల్మెఱుంగు చె
ల్వుం దభుకొందు పెందొడల * పొందిక యందము చంద మక్కజం
బుం దమకంబుఁగూర్చ విరి * పోఁజిని జూచి ముసీందుగఁ డాత్తుడై. 81

ప. దాసీప్రముఖలఁ గాంచి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఈ రమణీమణిజవకుఁ * డెవ్వఁడు వంగడమెద్ది దీనికిన్
బేరగునక్షరంబు లెవి * పెండిలియయ్యెనో లేదో యాత్మన
వ్వారలనేన్ వరించినదో * వాస్తవమొప్పుఁగఁ జెప్పఁడన్న న
వ్వారలు భీరులై నిజము * పల్కిరి కల్కి తెఱంగు సర్వమున్. 82

క॥ కన్నియ యగుటను నమ్ముని, మిన్నంది నృసాలుఁజేరి * మెప్పుదలిర్పన్
గన్నియ నిమ్మనె నట్లీ, కున్నన్ మిమ్మెల్ల భస్మమొనరింతు ననఁ. 83

ఉ॥ ఆనుడి విన్నతోడ నకటా యని మూర్ఛనుజెంది కుంది య
మ్రానవనాథుఁ డార్తిమెయి * మ్రొప్పడియుండ జనంబులెల్లఁగా
లానలతేజ నమ్మునికుఁలాగ్గిణిఁ గన్గొని యుల్కుఁజెంది దీ
నాననులై సభాంగణమునందు వసించిరి యెట్లకేలకున్. 84

చ॥ ముదిసినయట్టి యిట్టిమునిఁముఖ్యున కాత్మజధారపోయఁగా
హృదయము దల్లడిల్లు నిడ * నీయకయుండిన వృద్ధ కృద్ధుడై
గొదగొనిచంపు నిందఱను * ఘోరకృతాంతునికై వడిఁ వడిఁ
బొదవిన యిట్టిచి క్కుడిపి * పోచెడువా రెవరుండు రీయెడఁ. 85

క॥ అని జనపతి వలచించుడు, జనములు విలపించి రతని * సతులున్ విని మూ
ర్ఖునుగొని వగచిరి దుఃఖం, బున మిగులఁ బొగలి రతని * పుత్త్రుకులెల్లఁ.

ఉ॥ అసమయంబునం దొక మహామహుడొ ముషివర్ణుడొ వృత్తు
డాసి యిటుల్ వచించెను దృఢంబుగఁ గన్య వరార్థ మేకదా
వాసిగ నేడొ తేహొ యొక * పత్తరకాలమునాడొ యేనికే
నీ నుత నిచ్చిచేయు టది * నిక్కము కావున విన్ను నా నుడిక. 87

చ॥ పురుషవరేణ్యుఁ డుత్తమతపోనిధి మానికులాగ్రగణ్యుఁ డీ
యురుతరతేజః డీతనికి * నుర్విపతీ! నుత నిచ్చి పెండ్లి వే
గిరముగఁ జేయు మట్లయినఁ * గీర్తియుఁ దేజము శ్రీయు నాయువు
దొరకొను మీకు నెల్లరకు * దొడ్డతనం బిదియెంచు మాతృలోక. 88

— * అనరణ్యుడు పిప్పలాదమునికిఁ గూతు విచ్చి పెండ్లి వేయుట *—

గీ॥ అనిన జననాథుఁ డాత్మజనరసియాపె, యిష్టముగొంచితగఁబురోహితులహితుల
బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సంభార మెల్ల, నాయితము చేసియొక నాటియహమునందు,
క॥ అదరము లేకయే కన్యాదానము చేసి పెండ్లి * యమరించి వడిక
గాదిలినుత నల్లునితో, భూదయితం డనిపె నపుడు * మునివల్లి యకుక. 90

ఉ॥ తానును నగ్రపుత్రు వసుధాపతిజేసి కొమారు లందఱి
సేనల నేలువారలను * జేసి మహిశుడు దుఃఖతాత్ముడై
కానకునేగి యచ్చొటనె * కాపురముండి తపంబు వేయుచుక
సూనశరాంతకుక గడుఁ ద్రిశుద్ధిగఁ గొల్పుచుచునుండ నిచ్చలుక. 91

గీ॥ పద్మబద్ధోపమము దన * భార్యగాఁగఁ, ఒడసి తగయాశ్రమముఁజేరిపరమమాని
యనతిలంపటుడగు చుని * త్యంబువిహిత, ధర్మ మొనరింపుచుండెను * త్తమపునరణి.

చ॥ జనకుఁ డరణ్యమేగుడు వి * కాంపతియై తగు కీర్తిమంతుడక
ఘనభుజుఁ డప్పు తండ్రికయి * క్రాగి యలందురి యంత భూప్రజక
దనయులయట్ల కాచుచు ని * తాంతము ధర్మపుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు నుమ * తిక బొనరించుచు నుండె నిండుగక. 92

గీ॥ ఇదియె యనరణ్యచరితము * హిమనగేంద్ర! , చట్టెబట్టి యతండు తావసునకిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయమ * క్కరణిసేవు, శివున కీ శివనానగి ర * క్షింపుకొలము.

గీ॥ అనుడు చలిమలతేఁ డిట్లు * లనియె హాని, వర్ష! పద్మాశుభాంగిదాఁబలితశీర్షు
విప్పలాదునిఁబెండ్లాడి * పేర్చి నెట్లు కాపురముచేసెనో యెఱుఁ * గంగఁదెలుపు.

వ. అనిన పశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క॥ అనరణ్యకన్యయును బలి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ * నజ్జాలయ వె
న్నునిఁబోలె చాల భక్తిక, గొని సేవలఁ జేయుచుండె * గూరిమి పేర్చిక.

—* ధర్మదు వద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ॥ అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ డభ్రావగఁ జేరఁజో
వ రహిఁ ధర్మదు రాజరూపుడయి భా ధి స్వస్మస్మధాకారుడై
వరమాలంకృతగాతుడై నవవయః ధి ప్రాగల్భ్యరోచిష్ఠుడై
వరరత్నోరుశతాంగయుక్తుడయి య ధి బౌద్ధమఁ బరీక్షింపఁగఁ, 97

వ. తారసింది యిట్లనియె,

ఉ॥ నుందరి ! యిందిరాసతిని ధి సోమునియందపురాణి రోహిణిఁ
విందగులేతజవ్వనపు ధి వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గెలిచి ధి యాటడిఁగేరడమాడి మీఱు నిం
దిందిరవేణి ! యేలుమిక ధి దీనుని నీ పరిచారకున్ దమిఁ, 98

చ॥ కడుముదుకై రుజకబడలి ధి కాటికె గాళ్ళను జూదియున్న న
వైడఁగుమునిఁ దగన్ గొలువ ధి వేడుక లేమిటనబ్బు నీకు నేఁ
బుడమిదొరఁ రతిప్రియుడ ధి భోగసమర్థుడ సర్వినై తి నీ
కడపక నాకురాణివయి ధి యెల్లనుభంబులఁ గొన్ను కోమలీ ! 99

మ॥ తను వత్సంతము భంగురం బలతి యీ ధి తారుణ్య మద్దానిలో
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కదన మీ ధి కాంతారభాగంబులో
నను బ్రేమించి మనోజభోగముల నా ధి నందోన్నతుల్ మీఱఁగాఁ
దనివికాడెంది భవజ్ఞనిఁ గడిమిమై ధి ధన్యంబుగాఁ జేయుమా ! 100

మ॥ సాగసుల్ గుల్కెడు కల్కు లెక్కుడుగ నా ధి శుద్ధాంతమందుండి రా
మగువల్ నీ చరణంబు లొత్తుచు నినుక ధి మన్నింతు రేప్రాద్దు లి
మ్ముగ నీ యిష్టమువచ్చిన ట్లనిశముక ధి భోగింపుమీ యింపుమైఁ
దగ దీ మానినిఁబాసి నన్నెనయుమీ ! ధి తస్మిశిరోరత్నమా ! 101

క॥ అని మీఱుచున్న తమకం, బున నరదము డిగ్గి వేగఁ ధి బూఁబోణినిఁ జే
కొన డాయుచున్న దవ్వలఁ, జని యదలిచి యిట్టులనియె ధి సాధ్వీ గినుకతోక.

—* వద్మాదేవి కోపించి ధర్మనకు కావం విచ్చుట *—

తా॥ దూరంబేగుము దూర మేగుము శతా ! ధి దుష్టాత్మ ! రాజాధమా !
చీఱకజేసెద నిన్ను ముక్కలుగ నా ధి శీలాసేచే నన్యకాం
తారక్తుండపు పాపసక్తుడవు నా ధి నాథుక జగద్వంద్యతే
జోరింఘోళినిధామ నాడెదవె లా ధి చ్చుల్ పిప్పలాదుక ఘనుక. 102

అ॥ ఎంత వేత్తలైన ధి నెంత యుత్తములైన, నెంత ధీరులైన ధి నెంత శూరు
లైన నెంత వలతు ధి లైనఁ బరశ్రీలఁ, జెఱుపఁదలఁచువారు ధి సెడుదు రెండు.

సుగంధి. ఓరి! నాదు శాపహీతి * నుక్కడంగి యిప్పు నీ
వే రహిదొలంగి వే తు * యింతు విద్ది నిక్కమా
సారసావుఁ డెంతయేని * తైత్త్యభావ మొందినా
వారిజారి వేడియైన * బాసదప్ప దిద్దిపో.

—* ధర్ముడు పద్మాదేవి యనుగ్రహంబుఁ గోరుట *—

౪॥ అని శాపవిడ ధర్ముడు, విని మనమునఁ గించనొంది * వే తనరూపుఁ
గొని నిలిచి సంయమిందుని, వనజేక్షణ క్రిబ్బలనియె * నణఁకుచు నంతఁ.

ఉ॥ తల్లి! యనుగ్రహింపఁదగు * ధర్ముడ నేను వృత్రుండఁగాను నీ
యుల్లము నారయంగ నిటు * లుద్యమమూని యెఱింగి మెచ్చితిఁ
దల్లులఁబోలె నెత్తు పర * దారలఁ గన్గొనువాఁడ నేడటల్
జెల్లని చెయ్యుఁబూని యిటు * శిక్షనుజెందితి నర్హరీతిగాఁ.

107

౮॥ చెడ్డతెరువులోనఁ * జేరి నడచువారి, కెల్ల శాస్త్రినొసఁగు * నీశ్వరుండు
మందిమార్గమందు * సంచరించుచునున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె * వైభవముల.

నీ॥ కలిమి లేములను సౌ * ఖ్యముల దుఃఖంబుల, జనమున కెవ్వఁడొ * సంగు నెందుఁ
జెలిమియుఁ బగయును * జేసూర్చిత్రమి, త్రులఁజేయ నెవఁడు వే * శలుఁడుపుడమి
నీటఁజల్లనను వ * హ్నికావేదిమి కాట, మాధుర్యమెవఁడు నే * మమునఁగూర్చు
మహదాదికపదార్థ * మండలి హేతువా, వ్రక్కతి యెవ్వనికి లోఁ * బడి తనర్పు

గీ॥ సర్గరత్నాలయంబుల * సలుపునెవఁడు, ముగురుమూర్తుల కెవ్వఁడు * మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు * సర్థితోడ, వందనమొనర్తు దురితంబు * డిందువడఁగ.

గీ॥ అని మనంబందు ఘనతరంతైన లజ్జ, యను భయంబును బెనఁగొన * నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁగాంచి యా * తాపసేంద్రు, రాణి యిట్లనె మనమందు * అన్వవొంది.

ఉ॥ నన్ను బరీక్షసేయఁగ మ * నంబున నెంచి మహాత్ము! నీ విటుల్
చిన్నతనంబు వైఖరినిఁ * జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును * బల్కితి స్త్రీజనచావలంబునఁ
బున్నెపువేల్పు వీ వగఁడుఁ * బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపముఁ.

111

క॥ నాశాపము నొలివో దా, వేశముతో నంటి నకట * వృషభస్వామి!

నీశుద్ధతఁ డెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నివుడు * డెలియుము దానిక, 112

నీ॥ చందురుం డెల్లుక్షయకుజక * జెందిపాయు, నల్ల నీవీతెవులు నెంది * యనలఁబాయు
మెడవకొకభంగిక్షయమొందె * దేనినీదు, తయముసర్గంబునకునగు * తయమునిజము.

గీ॥ కృతయుగమునఁ జతుష్పదాశ్కృతినెదనరి, త్రేతఁ జరణత్రయంబునఁ భ్యాతి నొంది
ద్వాపరంబునరెండు వదములఁ గలియు, గమున నొకపాదముననుండఁగలవునీవు.

క॥ ఇది విధిచోదితమై యి, ట్లాద వెను బెనువంత దీనఁ నోరువుఁగొను పో
యెద నేఁ బతిసేవింపఁగ, సదయ! నెలవు నిమ్మనాఁగఁ నాధ్వి కతఁడనెన్. 115

—* ధర్ముడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ॥ అమ్మ! శుభంబు లొందుము రఁ యమ్మున నీదు విభుండు దివ్యరూ
పమ్మును సూత్నయాశనముఁ భాగ్యమునుక రతిభోగశూరతన్
గమ్మనిపల్కుమాధురి నఁ ఖండతరాయువుఁ గాంచి మేటిసా
ఖ్యమ్ములఁదన్న నిన్నుఁ జరఁ కాలము లాలనముక బొనర్చుచున్. 116

సీ॥ అలమ్మకండుకుమారుఁ వలెఁ జరంజీవియై, ధనదునివలె మహాఁ ధనికుండగుచు
అమరనాథునిపోల్కిఁ నైశ్వర్యవంతుడై, గోవిందుండట్టులఁ నైవుండగుచు
కపిలమహామనిఁ కరణి సిద్ధుండయి, చంద్రునిచాడ్పు హఁ ర్నకరుండగుచు
అంగీరనునిభంగిఁ సతిమతిమంతుడై, పరమేష్ఠిపగిదిఁ దఁ త్వజ్ఞుండగుచు

గీ॥ నీదు ప్రాణేశ్వరుండిట్లుఁ నెగడు సిరుల, నీవు నిచ్చలు యుపతివైఁ నిరుపమాన
భోగసామ్రాజ్యములనొందిపుత్రదళక, మెలమిఁగ నెదు పతివ్రతాతిలకమ! యింక

చ॥ ఇటుల వరంబులిచ్చుడు ముఁ సింద్రపురంధ్రీ కరంబుప్రీతయై
వటుతరభక్తిభావము విఁ భాసిల ధర్మునికిఁ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తనఁ యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁగూర్చి బలుఁ చోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్ముడున్. 118

గీ॥ ధర్ముడొసగిన వరమునఁ దరుణుడైన, విభునితో భోగసుఖములఁ దెగ్గలముగఁ
దనిసి పదుగురుతనయులఁ గనిముదమునఁ, దనరెబద్దామహాదేవిఁ ధాత్రియందు.

ఉ॥ కావున శైలరాజ! యింకఁ గాళిక సీశున కిమ్ము వంతముక
బోవిడు మేడురోజులకుఁ బూర్ణకలానిధి పుత్రయుక్తుడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణినిఁ జెంది పసింపఁగఁ బంచమంబునక
జీవుడు గాల లగ్నపతిఁ చెల్వుగ లగ్నమునక పసింపఁగన్. 120

గీ॥ విను శుభగ్రహదృష్టమైఁ వెలసి పాప, దృష్టిఁగన దీముహూర్తంబుఁ దీన మార్గ
మాసమున సోమవారంబుఁ మావునన్ శి, వను శివునకిచ్చిసల్పువిఁ వాహమరసి.

—* హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట *—

ప. అని పశిష్ఠుం డిట్లుపదేశించి మనంబునందు శివుక దలంపుచు మిన్నకున్నంత
మేనకాశాంతుం డమ్మహాత్ముని వచనంబున కక్కజరబునొరది మైనాకముఖ్య

లగు కుమారకులను సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులను గాంచి యిట్లనియె.

122

ఉ॥ ఏక వశిష్టవాక్యముల † వింటిరికాదె హితంబుగాఁగ మై నాక ! మహేంద్రభూధర ! క † నవ్వునవై భవమందరాది ! చా మోశరగోత్ర ! వింధ్యగిరి ! మీ † రలు కార్యమెఱింగి పేర్చిమై నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మ † నశ్రియమొంది యొనర్తు నేనటల్.

123

చ॥ అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు † లాదటఁబల్కిరి దేవకార్య మిం పొనరఁగఁ గూర్చనే యిటుల † నుద్భవమొందెను గాళి, యందు శ ర్వునికయి తాఁ దపోవ్రత మ † పూర్వముగా నొనరించి శంకరుఁ డెనిమిటిఁగా వరంబుఁగొనె † జేరిమి నిద్రి విమర్శనార్హమే !

124

క॥ సందియమొందక యింక బా, లేందుధరున కిమ్ము వేక్క † లిగురొత్తఁగ నీ నందన నని గిరివరు లా, నందంబుగఁ జెప్పిరవుడు † నగరాజునకున్.

125

చ॥ విని హిమవంతుఁడెంతయును † వేడుకఁజెందె హిమాద్రిజాతయుక్ ఘనముగ మానసంబున వి † కాసమునొందె మహర్షు లాత్మలోఁ గొనిరి ముదంబు మేనకకుఁ † గొందలమాట నరుంధతీమన స్విని ప్రియవాక్సమత్కృతులఁ † జేతముఁ బ్రీతముఁజేసి నెంతయున్.

126

చ॥ మునుల కరుంధతీసతికిఁ † బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో జనములఁబెట్టి తాఁగుడిచె † తైలకలత్రము తైలనాథుఁ డా యనఘులకుఁ విడంబులిడి † యంజలిచేసి మహాత్ములార ! నా రనువు మనం బవత్యమును † ధార్మియు ఋద్ధియుఁ జంద్రమాళినే.

127

క॥ అని తనతనయను నాదర, మున నగల నలంకరించి † భూధరుఁడు వశిష్టునికడనుంచి యనెన్ శ, ద్వునిసామ్మిది నిశ్చితంబు † మునివరులారా !

—* ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబుచేసి శివునికడ కేగుట *—

ప. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ॥ శంకరుఁడు భిక్షుకుడు; చాలశైలరాజు; భిక్షపార్వతి; యిడనొందుపేర్కెగలదె! ధన్యుఁడవు తైలరాజముఁధన్య ! నీదు, భాగధేయంబుఁ బేర్కొనఁ పలనుగాదు.

చ॥ ఎలసము మీఱ నిట్లని ము † నీందులు పార్వతిఁ జేతనంటి పెం పలరఁగ దీవనక సలిపి † రమ్మరొ ! శంకరుఁ డెడ్డియాడు ని చ్చలు సుఖదాత్రివై తనరు † శర్వున కెప్పు వలకువకుమం దలి నలరేకవోలె నిడఁ † దన్వి ! భవద్గుణరాజ రాజులుక,

128

క॥ ఆశాసింది యిటుల్ మా, నీశానులు పుష్పఫలము † లిడి రాశ్యకు శై
లేశునకు వక్కలాకులు, బ్రాశస్త్వముగాఁగ నిడిరి † బరవసమెసఁగన్, 131

గీ॥ అగకులేంద్రుండు మంగళా † యనము గదురఁ
బసపు గుంకుమునుకొగొని † పరఁగఁ దనదు
మీసము లలంకరించె బే † ర్మిన్ ఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మప్పుడే † ర్పణది రంత. 132

వ. పరస్పరంబు సంతృప్తులై శుభప్రసంగంబు లాచరించి యున్నంత సప్తక్షులరుంధరీ
సహితలై మేనకానగరాజుల వీడ్కొని నిమేషమాత్రంబునఁ గైలాస
ద్వారంబుఁజేరి నంది యనుమతినంది మహేశ్వరాస్థానంబుఁజేరి సాష్టాంగంబారగి
మొక్కి యిట్లు వక్కాణించిరి. 133

శా॥ దేవాధీశ ! మహేశ ! భవ్యకరుణా † దీవ్యత్నముద్రా ! భవ
త్యేవానకుత్తులమైన మానుడుల నెం † తేబ్రీతి నాలింపు మే
నాహమాక్షికి బర్వతేంద్రునకు నా † నాభంగులన్ బోధలన్
గావింపకా దెలివొంది నీ కుమనిడం † గాఁ జెప్పి రొప్పొందుచుకా. 134

గీ॥ నాల్గహమ్ముల కింకను ల † గ్నంబుదేవ !
సురలతో నీవు హిమగిరి † కరిగియందుఁ
బార్యతనిఁ బెండ్లియాడుమ † భంగమోద
మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధికై † యిచ్చ మెఱయ. 135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతృప్తాంతరంగుండై మునివర్యుల కిట్లనియె. 136

అ॥ పెండ్లియనఁగ నేమొ † పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు † లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్ప † డి యేమివలయునో, నిగమవాదులార! † నేర్పిపేర్పి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని లౌకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క॥ కమలామాధవులను వా, గ్రహణీధాతల శచీవు † రందరుల విభూ !
సుమనోగణముల సన్మని, సముదయముల నచ్చరలను † గరఁగబిలువుమీ. 139

క॥ వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరువుతో సిద్ధపఱచి † నెయ్యమెసంగన్
గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార ! యింకన్ బోయివచ్చెదము సెలవిమ్మా. 140

—* హిమవంతుండు శివునకుఁ గల్యాణవత్రికఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషు లారంజోతితో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమవం
తుండు పుత్రమిత్రబంధు సవరివారసామంతయుతుండై గర్గుండను స్వపురోహితుని
తోడ లగ్నపత్రికను లిఖింపజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచివఁ బరమేశ్వరుఁ

డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చికోని తెచ్చినవారలకు దుకూలాంబరమణిమయా
భరణంబుల యఘోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వాడు సంతోష్టులై మరల హిమ
వంతున్ జేరి మహేశ్వారిత్వబహుమానంబులఁ గొన్నింపుడు హిమవంతుఁ డత్యంత
సంతోషితస్వాతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్ గూర్చ నాదేశించిన
నవ్వారలు.

141

—హిమవత్సరిజనులు పెండ్లిసామగ్రివిఁ గూర్చుట *—

సీ॥ బియ్యంబు గోదుమల్ + పెసలు కందులు మిన్ను, లలచందలును సెనఁగలునుగొండ
లం తేసి కూరిది + యందుఁ బెసల్ మొద, ల్లవని వప్పులు + గాఁగ విసిరి
యెల్ల ధాన్యపుఁబిండ్లు + నెనఁగింది మవ్వు లా, వాలు మెంతులు మిరి + యాలుజేల
కట్టి యిమ్ములు మవ్వు + కవ్వరపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు + చెఱువులగమి

గీ॥ తేనెచక్కెర హైయంగ + వీనములయు, నేఱులును నాల పాల్ పెర్ల + నేర్లునూనె
బావులును నేతినూతులు + పసపుగుట్ట, లటుకు లింగువ సొంటియిం + డ్లమరఁగూర్చి

గీ॥ మఱియుఁ గజ్జారపండ్లు గొఁబ్బెరయుఁ దమల
పాకుదోటలు పోకల + మ్రోకులును ల
వంగములు జాజికాయ ల + వ్యానిపత్తి
రియును నేలకెకాయల్ వెలయు నిరవులు.

143

గీ॥ గనగసాల్ ధనియాల్ కలకండ ద్రాక్ష, పండ్లునున్ జీడిమామిడి + వప్పుచార
వప్పు కుంకుమపూవు జఁవాది పునుఁగు, కుంకుమును జందరముగల + కొట్లబారు.

గీ॥ అగరు బుక్కాగులాలును + నత్తరువును, గోరజము కస్తురియును బఁగ్గిరుఁ బచ్చ
కవ్వరంబుగచోరముల్ + కమ్మధూప, పుంబొడులు పున్నవత్తులు + పాలుచుగడులు.

ఉ॥ బంగరువల్లెరంబులును + బంగరు తామరపాకులున్ మఱిన్
బంగరరంటియాకులును + బంగరుగిన్నెలు పైఁడిదొన్నెలున్
బంగరుపంచపాత్రములు + బంగరుచెంబులు పైఁడిబిందెలున్
బంగరు వీటిపేలులును + బంగరుటుధరణుల్ సమృద్ధిగాన్.

146

గీ॥ పైఁడిపన్నీరుబుడ్లును + పైఁడిచంద, సంబు గిండ్లును బైఁడిక + ప్పంబు గిండ్లు
పైఁడియత్తరుబరణులు + పైఁడియగరు, వత్తులమరించు పాత్రము + ల్వరుసమీఱ.

చ॥ వలిపపుఁబట్టుబుట్టములు + వన్నెల వన్నెల మించు పావడల్
జలిబిలిజాళువా నరిగ + చీరలు బంగరువట్టురై డలున్
జేలుపపుఁ బట్టుదోవతులు + జిత్రవిచిత్రపుఁ బైఁడికండువాల్
జలతరువట్టు ఫేలువులు + సారగురాజ్యవచేలము ల్గడున్.

148

మ॥ మణిహారంబులు వజ్రపుంగడియముల్ * మాణిక్యతాటంకముల్
గణనీయామలతారహారములు ము * హైరత్న కేయూరముల్
కన్యదుద్యన్తఃసూపురంబులును భా * స్వద్రత్న కాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంచనయజ్ఞసూత్రములు శుం * భత్పద్మరాగోర్మికల్. 149

క॥ సవధాన్యంబులు లాజలు, సవరత్నంబులును దర్భ * సవతంత్రులునున్
సవపంచపల్లవంబులు, సవకల్పసుమములు దగు గొ * సబుఁ బుట్టికలుక్.

చ॥ అరిసెలు చక్కిలంబులును * సచ్చడముల్ వడియంబు లింపుమీ
ర్గరిజెలు లక్ష్మవంబులును * గమ్మనిరొత్తెలపూపముల్ చవుల్
పొరయు జలేబులున్ మణుగు * పూపులు సేవెలు నాసవంబులున్
బరిపరియూరుఁగాయలును * బాసకముల్ పలుతీరు లొప్పుగాన్. 151

వ. మఱియు సనేకప్రకారంబులైనవస్తుప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక
మెఱియనుంచి రంత గోత్రపురంధ్రు లొక్కశుభముహూర్తంబున భారనువాసి
నీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయందొడంగి
తా మమూల్యదివ్యాంబరహరిద్రాచందసకుసుమాభరణాలంకృత్యై

— * సువాసనులు పార్వతినిఁ బెండ్లిఁజూతును జేయుట * —

గీ॥ మంగళస్నాన మాజగ * స్మంగళాంగి, కనుపుగాఁగూర్చి తడియొత్తి * యందమైన
జలలేజిల్లుఁబట్టవత్సలను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతీలకంబు * గుదురుపఱచి. 153

గీ॥ పునుఁగునెత్తెవికలపంబుఁబూసి యఱుతఁ, కైశ్యమున హరిచందన * కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో * ధారభూషణములఁగై సేసిరుత్సవంబమరసపుడు.

క॥ గిరిరాజేంద్రుఁడు కొతుక, మరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు * లందఱినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంతనె, బిరబిర వార్వచ్చి రస్తు * పెంపుదలిర్పక. 155

క॥ ఘనవిభవమొప్పుఁ గాంతా, జనములతోఁ బుత్తమిత్ర * జనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక, జనములతో వచ్చిరపుడు * శైలకులజనుల్. 156

ఉ॥ శ్రీచెలువొందురత్నములు * చెన్నెసలారెడు నాణిముత్యముల్
పూచిన పై డేతామర ల * పూర్వమణుల్ పవడంబులవెలుక్
రోచనముక్ మృగీమదము * రుక్మముఁ గాన్కలఁదెచ్చి రస్తు క్రొం
చాచలకాంచనాచలగ * జాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ॥ మఱియు మందరచందనాయతనరా * మత్స్యధరంబుల్ రహిక్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీ * కాలంజరాహార్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యా * వృద్ధాచలంబుక్ రమా
కరహా వేంకటశైలరాజమును వే * డ్కూపచ్చె నత్సన్నతిక్. 158

గీ॥ ఇతఁ డ్రికూటామృకూట మశిషేంద్రకూట, గంధమాదనమాల్మవశ్చావవరులు
బ్రహ్మపుత్ర సరస్వతీ * బాహుదా శ, రావతీ సింధు శోణ భీదాగ్ర నదులును.

క॥ గంగయు యమునయు నర్కద,యుం గోదావరియు భీమశియుం గృష్ణయును
బొంగెనగఁ దుంగభద్రయు, నుం గావేరియును సరయుశినున్ బ్రియమొప్పన్.

ప. ఇత ననేకంబులగు గిరి నదీనదంబు లుమామహేంద్రుల యుద్వాహంబని మహిమా
త్సాహంబున ననేక రత్నోపాయనంబులఁ గొని నిజానుచరసముదయంబులతోడ
నోషధిప్రస్థంబునకు విచ్చేయ నవ్వుడవ్వరంబు బహుజనాక్షేర్ణంబును రమణీయ
కేతుధ్వజవిరాజితంబును జతురంగుల విలసద్రాజోవితానాచ్ఛాదితార్కమం
డలంబునునై పరంగె నంత హిమవంతుం డరుడెంచినట్టి బంధుమిత్రసామంతా
భ్యాగతజనంబునకెల్ల నెదురేగి యుచితరీతి నన్మానించి కాంచనసౌధంబుల నివ
సింపఁజేసి వివిధోపచారంబులఁ బరితోషంబు నేయుచు స్వపురోహితుండగు గర్జుని
యనుమతిన్ గల్యాణమంటప నిర్మాణంబునకై విశ్వకర్మను బిలిచి నెలవొనంగ
నతండు.

—* కల్యాణమంటప నిర్మాణము *—

క॥ పదివేలయోజనంబులు, చదరము గల్గిననమన * లమునందుఁ బగం
దొడవఁగ వివాహమందిర, మొదవించెను గనకమణిగళిలోల్లసితమునున్, 162

ప. అందు

శా॥ పాకారంబులు ద్వారముల్ గునుమితాశిరామంబు లచ్చాంబునా
శీకోద్భాసితటాశరాజములు కేళీకుంజపుంజంబులు
కేళీస్థానములు విచిత్రగృహముల్ * కీర్తిదార్శనంభారముల్
పాశాగారము లారగింపుఁజవికల్ * భాండారగోహంబులున్ 163

శా॥ నానావర్ణకుశేతయప్రకరకాం * తక్రాంతకాదంబని
స్వానానూనసరోవరంబులును దీ * వ్యధృర్మహర్మ్యంబులున్
గానాగారము త్రైదవాశ్శ్రమయరంగచ్చంద్రశాలల్ గడున్
జానౌపచ్చల తిన్నలున్ ఘనమణిస్తంభాంగణంబుల్ రహిన్ 164

మ॥ జలయంత్రంబులు నీశ్వనాడు గదు లా * స్థానంబు లంతఃపురం
బులుఁ బూజాయతనంబులున్ మణిమయా * భోగప్రసాశాలలు
జ్వలరత్నాతతశాతకుంభమయమం * చప్రాంతికాగారముల్
లలితార్కాయితరత్నదీపవితతుల్ * రంగ త్రటిజ్యోతిసులున్. 165

క॥ బంగారు మేల్చి మేనా,లుం గనకపుటందలంబులున్ బలుతీర్ణా
రంగారు రవల తేరులు, జాంగగు ముత్యాలనదుల * పుష్పకవితతుల్, 166

గీ॥ వాపికాభాససుస్థలః † భాగములును, సుస్థలాభాసవాపికాః † స్థామములును
చరతతీన్ బురుడించు నశిచరచయం బ, చరములన్ గ్రేణిచేసిడు † చరవితతులు.

వ. మఱియును.

ఉ॥ కల్పితవర్వతంబులును † గల్పితనిర్వృణ్ణీపతంసముల్
కల్పితసింహముల్ మఱియుఁ † గల్పితమత్తకరీంద్రయాధముల్
కల్పితగోకులంబులును † గల్పితసాదితురంగసంఘముల్
కల్పితహంసపంక్తులును † గల్పితవీరభటు బ్ధలిర్పఁగాఁ. 168

శా॥ క్షీరోదంబున జాతమాత్ర యగు లక్ష్మీదేవి కై రావతం
బారాజీవనరంబు నిచ్చుచోది † హైరణ్యలక్ష్మీ మహా
శ్రీరంజిల్లఁగ స్వర్ణవద్మనరహ † స్తిశ్రేష్ఠమున్ దద్మహ
ద్వారంబందున నిల్పె శిల్పరచనా † దాత్యంబు పేరొందఁగాఁ. 169

క॥ మఱియొక్క ద్వారసీమను, నరుదుగ రాజతవునంది † నమరిచి నెఱిగా
నిటుగెలఁకుల సితచామర, ధరముల రాజతగజములఁ † దనరఁగ నిలిపెఁ.

ఉ॥ ఇమ్ముగ లోకపాలకుల † నెల్లర మానులనెల్లరన్ స్వగే
హమ్ములతోడ నాత్మదయి † తాత్మజవాహనసైనికాస్త్రబృం
దమ్ములతోడ నొక్కయెడ † దారుమయంబులఁ జేసి నిల్పె మో
హమ్మునుజెంది ప్రేక్షకుల † హా! యని మాటికి మెచ్చునట్లుగాఁ. 171

చ॥ ఒకయెడ హేమవద్మమున † నొప్పుగ ధాతను బల్కుకల్కి హం
సకులవతంసమున్ నిగమ † సంచయమున్ సనకాదియోగిరా
ణ్ణికరము నారదాదికమునిప్రశరంబును సిద్ధసంఘమున్
రకముగనల్పి నిల్పెను గ † రంబు ప్రమాదమునొంద నాగరుల్. 172

చ॥ చిలునలతేని సెజ్జవయి † శ్రీసతి పాదము లొత్తుచుండఁగా
నలువయు నాభిప్రస్కరము † నన్ శుక్రిగానము సేయుచుండఁగాఁ
బులుఁగులతోడు తొక్కగవఁ † బొందుగ వీవన వేయుచుండఁగా
నల హరిని రచించి కడు † నందముగా నమరించె నొక్కెడన్. 173

ఉ॥ శ్రీనెలయంగ వాసవుఁ డ † శేవమరున్నివహంబుఁ గొల్ప నై
రావణగంధసింధురము † రాణదలిర్పఁగ నెక్కి యప్పుర
శ్రీనితతేన్ద్ర నృత్రములఁ † జెల్గుఁగఁ గాంచెడునట్లు నొక్క శో.
భావహమా స్థలంబున బ † శా! యవఁ గూరిచియుంచె నేర్పువన్, 174

అ॥ ఇట్లు దివ్యరాజి † నెల్లను గడుఁ జిత్ర, ముగ రచించి వేగ † ముగ వివాహ
మునకువచ్చు వేలు † పులకును మునుల్లకుఁ, దక్కుపారికెల్లఁ † దగినయట్లు.

- గీ॥ వేటువేటుగ మంచిని ♦ వేశనములు
 గూర్చుదలకొని హరికి వై ♦ కుంకపురము
 గమలభవునకు సత్యలో ♦ కంబు హరిహ
 యునకు నాకంబు నిర్మించి ♦ యుంచెనచట. 176
- ఉ॥ తక్కిన లోకపాలురకు ♦ దావనవర్జులకెల్ల వారివో
 నిక్కలవంటి సద్గుణుల ♦ మోచ్చుగ నేర్పడజేసి దానిలో
 నొక్కటి దక్కులేదనగ ♦ నుండెడునట్లు సమస్తవస్తువుల్
 జక్కగఁగూర్చి చేర్చె హిమ ♦ కైలవతంసుడు బాగుబాగున. 177
- ఉ॥ పుష్పితపృథ్వులలో ఫలిత ♦ భూజములున్ నవరత్నవేదికల్
 పొవ్వరసాభిషేకహిమ ♦ భానుశిలాంగణమండలంబు వా
 స్తాష్పతివాటికావిభవ ♦ దూపకనిష్కుటకోటియురహిణ
 గీష్పతిముఖ్యకోవిదు లో ♦ గిణ బాగడంగ బానర్చెమించుగళ. 178
- అ॥ కడుబెడంగు గదుర ♦ గాంచన నవరత్న, రాజ యలరఁగాఁ గ ♦ రగ్రహణపు
 వేది నిజను యజ్ఞ ♦ వేదిని బానరించె, బాలచంద్రధరుడు ♦ బాగునగ. 179
- అ॥ దేవశిల్పి యిట్లు ♦ తీర్చినమంటపం, బెలమిఁగాంచి హిమన ♦ గేంద్రుడవుడు
 చాలసంతసింది ♦ సరగున నగర్చుకై, వేయ నాగరులకు ♦ సెలవొసంగ. 180
- వ. అంత వారును

— * పౌరులోషధి ప్రస్థంబును వింగారించుట * —

- సీ॥ చెలువగురంగుల ♦ జల్గించి కెల్లెడ, మేడలబారుపై ♦ మెచ్చుగులుక
 ముత్యాలగవనుల ♦ మరువొప్పఁగూర్చిరి, రాజమార్గములందు ♦ రాణదనర
 చిత్రధ్వజపతాక ♦ శృంగారమాలికల్, గట్టిరి రకరకాల్ ♦ గాంతియలర
 వైద్యులేదీపముల్ ♦ పరుసగామణిదీప, ములఁ బలుతీపల ♦ నలరఁదీర్చి
- గీ॥ రగరుపన్నీటితో రధ్య ♦ లలికిమేలి, కష్టరవుముగ్గులిడిరి చో ♦ క్కమగు కష్ట
 రపులరటిమార్చు లామ్రవ ♦ ర్ణములు గడుశు, భాయనమ్ముగఁ గట్టిరియన్నిదిశల.
- గీ॥ అంతఁగలధౌతభూధరా ♦ భ్యంతికమున, శివుడు కల్యాణపత్నికఁ ♦ జేతఁదాల్చి
 చదివికొని సంతసంబొంది ♦ సరగ నార, దముని నాత్మమునంజుల్లు ♦ దలఁపవతఁడు.
- చ॥ పరువుననచ్చి యత్త పసి ♦ భర్తుని పాదపయోజయుగ్మం
 దెఱుగి నుతింపుచున్నిలువ ♦ నీశ్వరుఁ డాతనిఁగాంచి సన్నునీ
 శ్వర ! విను మదిరాజసుత ♦ చాలఁ దవస్సానరించి నన్నుఁ దా
 బరిణయమాడుమం చడిగె ♦ భక్తికి మెచ్చి పరంబొసంగిరి.

గీ॥ సప్తఋషులు తుషారాద్రి * చంద్రుడడు

బోయి నుముహూర్తనిశ్చయం * బును బాసచ్చి

రికను నాల్గవరోజున * నే వివాహ

లగ్నమందులకై నిన్ ద * లంచుటయ్యె.

184

క॥ అనినవిని నారదుండ, త్వనురాగముతోడ నిట్లు * లనె సభవునితో

ననఘచరిత ! భక్తులకెం, దును ననుకూలుండవగుట * నున్ బ్రీయమయ్యెన్.

గీ॥ ఇకను దానుండైన నా * కెద్దియేని, దగినపనిచెప్పి చేయింప * దగు మహేశ !

యనినఁబర మేశ్వరుండిట్లు * లనియెదివ్య, మునివినుము చెప్పెదనుపని * ఘనత మెఱయ.

—* శివుఁడు నారదునిచే దివ్యజనంబులనెల్ల బిలిపించుట *—

ఉ॥ దేవతలఁ ముసీందులను * దివ్యులనెల్ల గళత్ర పుత్ర మి

త్రావతితోడఁ బెండ్లికి ర * యమ్మున రండని పిల్వగావలెన్

నావచనం బిదంచును జ * నంబులకెల్ల పచింపఁగావలెన్

నీవిటు పిల్పివచ్చి కడు * నేర్పునఁ గార్యముఁ గూర్పఁగావలెన్.

187

గీ॥ ఎవ్వరే నిష్టు నా పెండ్లి * కేగుదెంచ

రేని నాత్మీయనర్థంబు * లోన వారి

నఱిగి వెలిసేయఁడనఁగ ము * సింద్రుఁ డలరి

మొక్కి సలహొంది పోయె న * భోముఖమున.

188

ప. నారదుం డతిత్వరితంబున వైకుంఠాదిసకలలోకంబులకేగి దివ్యమునిజనంబుల

కెల్లరకు శివకల్యాణం బెఱిగించి పిలిచివచ్చి యీశ్వరుఁ జేరికొనియె నయ్యవన

రంబున.

189

నీ॥ వైకుంఠమువనుండి * వనజనేత్రుఁడు సిరి, తో నలంకృతుఁడయి * తోడరివచ్చె

సత్యలోకమునుండి * చతురాననుఁడు పల్కు, గల్కితోఁ గై సేసి * కదలివచ్చె

అమరాలయమునుండి * హరిహయుం డధ్ధాంగి, తో జయంతాదుల * తోడవచ్చె

సావకాదికదిశా * పాలకుల్ తత్తన్ని, వాసములందుండి * వచ్చిరెలమి

గీ॥ వరుసగా భాస్కరాది సప్తవ్రహ్మములు, సప్తమాతృక లలవశి * వృషభముఖము

ఘులుమునులుదివ్యసిద్ధసాధ్యులునునచ్చ, రలునువచ్చిరిగడుసంబ * రంబు మెఱయ.

—* దేవపురంధ్రులు శివుని పెండ్లికొడుకుఁ జేయుట *—

ప. ఇక సనేకదివ్య యక్షగంధర్వ విద్యాధరోరగాదులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు

మొక్కి నిలిచిరంత మహేశ్వరుఁడును వచ్చినవారలనెల్ల యథాయోగ్యంబుగ

గౌరవించుడు వారెల్లఁ జొంగిపొరలి మహాతాపాంబునఁ గార్యభారంబు

వహించిరపుడు కైలాసంబు మహాద్భుతోత్సవంబై యెసంగె నందొక్క
నుముహూర్తంబందు సప్తమాతృక లీశ్వరునకు మంగళాభిషేకంబుఁ గావించి
హరిద్రచందనాక్షతపుష్పంబుల నలంకారంబుఁగావించిరి. 191

అ॥ విష్ణు పీశ్వరునకు * విష్ణుపంఖానరింపె, దేవ ! చిత్తగించి * యీ వివాహ
మర్థి గృహ్యవిధిగ * నాచరింపుము నిన్న, యనుసరించి యెల్ల * రాచరింతు. 192

అ॥ అనిన దేవదేవుఁ * డంగీకరింపుడు, బ్రహ్మదేవుఁడవును * ప్రాధిదనర
మంటవప్రతిష్ఠ * మఱియు నాందీముఖం, బులునుసల్పి దివ్య * మునులఁగూడి.

ఉ॥ గౌతముఁడు * పసిష్ఠుఁడును * గత్యవుఁ డ్రితిశిలాద కర్దముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మ * రీది దధీచులు పైలుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగర్వ్యుఁడను * గర్వుఁడు మున్నగు మానివల్ల భుల్
ధాత సమీపమందు నవ * ధానముతో పసియించి మించుగన్. 194

క॥ దక్షతమెఱయంగ శుభా, పేక్షన్ వేదోక్తనియమ * విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షుచకున్ గట్టి రెలమి * దైవాఱంగన్. 195

క॥ మిహిరపురోగామి నన, గ్రహమండల పూజనమును * గ్రచ్చితి విఘ్న
పహముగ నొనర్పఁజేసిరి, బహువిజ్ఞత కల్మి బల్మి * పరువంబలరన్. 196

క॥ వేదత్రయసూక్తంబుల, నాదరమునఁ జదివి మంగ * శాశాననమున్
బ్రోదిగ నొనర్చి పెండ్లికి, బోదమిఁకని విన్నవింప * భువనేశ్వరుఁడున్.

— * శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహమున కరుగుట *—

శా॥ నానావాద్యములెల్ల మోయింగ మహా * నందంబుతో నప్పర
ప్రీన్మత్తంబులు గానముల్ సెలంగ స్వ * స్తిధ్వానముల్ సన్నునీ
శానుల్ సల్పుంగ మంచి మూరుతమునన్ * జక్రాముధాద్యుల్ జయ
ధ్వానంబుల్ పొనరింపఁగా గిరి బహి * స్థానంబుఁ జేరెన్ సిరిగ. 198

వ. అంత నందికేశ్వరుండు శివానుమతిఁజెంది కొందఱ గణపాలురఁ కైలాసంబు
నంద యునిది తక్కుంగల ప్రమథ భూతగణంబులనెల్లఁ బరమేశ్వరునితో హిమ
వన్నగంబున కుత్సపపురస్సరంబుగాఁ గదలుండని యానతి నొసంగిన నవ్వార
లమితోత్సాహంబున నలంకృతులై తమబలంబులనెల్ల మున్నిడుకొని వేఱు
వేఱుగ నిట్లు ప్రస్తానంబుఁ జేసిరి. 199

సీ॥ కోటిబలంబుఁ దో * డొని శంకుకర్ణుండు, నాలుగుకోట్ల నే * నల విశాఖుఁ
డై దుకోటుల పైస్వ * మమరంగ పాలాఖ్య, డారుకోట్లాప్త సం * దారకుండు
ఎనిమిదికోట్ల వా * హినితోడ దుందుభుఁ, డట్లె యావేశముఁ * డట్లె వికృతుఁ
డట్లె విప్రంభకుం * డట్లెలే చంద్రతా, పనుఁ డింక మేటియా * పారిజాతుఁ

గీ॥ డెలమిదొమ్మిదికోట్లవా ♦ హినులతోడఁ, గేకఁబుచ్చుడుపదికోట్ల ♦ మూఁతతోడఁ
గుండపర్వతకులు పది ♦ రెండుకోట్ల, బలఁగములతోడ నడిచిరి ♦ చలువచులకు.

గీ॥ అన్నిముఖుఁడొక్కకోటితో ♦ నర్కమూర్తుఁడొక్కకోటిఘనావహుం ♦ డొక్కకోటి
నాచతుర్వక్తుఁడెదుకోట్లలమహాబ, లుండు దొమ్మిదికోటుల ♦ దండులుండ.

క॥ కరణం డీరువదికోటులు, నఱువదికోట్లొప్పుగాక ♦ చూదోదరుడున్
హరువగు సై న్యంబలరఁగ, నరుదుగ నడచిరి హిమాలయంబునకు పడిన్. 202

ప. మఱియు సర్వాంతకుండును సంతానకుండును ననుగణవర్చు లిరువురొకరొక
రఱువదేసికోట్ల బలంబులతోడను గాఢాంగుష్ఠండును విరూపాక్షుండును సుకే
శుండును, వృషభుండును, దాళకేతుండును, షడాస్త్వండును, ఇంచ్వాస్త్వండును,
సంపర్తకుండును, కైత్రుండును, లకులీశుండును లోకాంతకుండును, దైత్యాంత
కుండును, భృంగిరిటుండును, నశనియు, భానుకుండును నొక్కరొక రఱువది
నాలుగుకోట్ల బలఁగంబులతోడను మధుపింగుండును, గోకిలుండును, నీలుండును,
బూర్ణభద్రుండును నను వీరపురుషులు ప్రత్యేకంబు తొంబదికోట్ల దండుతోడను
సన్నాహుండును, గుముదుండును, సమోఘుండును, గోకిలస్వండును, గందు
కుండును, గుండలుండును, నుమంత్రుండును, మహాకేశుండును గాలుండును,
గాలకుండును, మహాకాలుండును, నగ్నికుండును, ననుగణనాథులు వేఱువేఱుగా
నూఱుకోట్ల యనీకినులతోడ నుత్సనంబొప్పు మహేశ్వరవివాహార్థంబై కదలి
నడిచిరి. ఇత భూతకోటిశతంబులతోడను బ్రహ్మభగోటిసహస్రంబులతోడను
-జత్తుష్టకోటి రోమజాతకదంబుములతోడను శ్రీ వీరభద్రుండును క్షేత్రచాలుం
డును శైరవుండును మహేశ్వరప్రతినిధి యగు సందికేశ్వరుండును నిఖిలసేనాని
యగు చండీశ్వరుండును బ్రహ్మాదంబుతో వారువంబులెక్కి దత్తావధానులై
ముంధఱ నడిచిరందు.

కీ॥ అందఱు చంద్రఖండధరు ♦ అందఱు నీలగళంబుగల్గువా
రందఱు భూతిపుండ్రధరు ♦ అందఱు నందిపతాకలొప్పువా
రందఱు నక్షహారధరు ♦ అందఱు రత్నవిభూషణలొప్పువా
అందఱునున్ ద్విశూలధరు ♦ అద్భుతరూపులు శర్వసన్నిభుల్. 204

కీ॥ కొందఱు పృథివీచారులు, గొందఱు పాతాళచరులు ♦ గొందఱు ఖచరుల్
గొందఱు నాకచరులు మఱి, కొందఱు వివిధప్రదేశ ♦ కుశలులు సిద్ధుల్. 205

ప. ఇట్లుసంఖ్యాతిదుద్రచయంబు జయసంవాదంబులతో ననేకడమరుకళంఖుంటాభేరి
దుందుభి పటహానిస్సాణ వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ బరమేశ్వర
కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుడు వారలతోడ. 206

సి॥ తప్తకాంచననిర్మితంబైన పూర్ణకుం, భంజాప్త నుత్తమాం † గంబుతోడ
పరజనంబులకెల్ల † భయము బిట్టానఁగు, ఘనంబైన ప్రేతాఁ † నంబుతోడ
సర్వాంగములఁబండు † జాలఁగ వెఱపించు, సర్వాభరణముల † సౌరుతోడ
వికటస్మృతములతో † వింతవేడుకనేయు, తతఃపరిచారికా † తఱులతోడ

గీ॥ మురియుచుండిన వికృతంపు † మోకముతోడఁ
దామరసములఁబోలు నే † త్రిములతోడ
శాకినీధాకినీభూత † సమితి గొలువ
భవుని చెలియలౌ చండిక † బయలుదేఱె.

207

క॥ సుమనస్సముదయ మఖిల, ప్రేమభగణం బగ్రమంమ † రవళి దనర్చన్
దమ తమ వారువములతో, సుమాళమమరంగ వెడలె † సాంపెనలారన్,
వ, అందు.

మ॥ దివిషత్సంఘము గొల్వఁ దాద్యనిపయన్ † దేజంబుమీఱక రమా
ధవుఁ డారోహణచేసి చామరము లు † ద్యచ్చత్రమున్ బార్షద
ప్రవరుల్ వేడుకతోడనేయుఁ బరివా † రంబెల్ల నల్లిక్కు లు
త్సవమొప్పన్ దనుచాసి రాఁ దరలెఁ జే † తం బెంతో ప్రీతిన్ గొనన్.

209

చ॥ నలువయు నంచవారువము † వక మురువొప్పఁగ నెక్కి దివ్యమా
నులు సనకాదినందనులు † నున్ దనువుల్ ధరియించిట్టి ప్రాఁ
బలుకులు శాస్త్రముల్ చెలఁగి † బాగుగఁదన్ గొలువన్ గరంబుపెం
పలర మహేశ సేవనభ † రాలనుఁజై గదలెన్ రయంబునన్.

210

క॥ వాసవుఁ డై రావతముక, వాసి యలర నెక్కి యాత్మ † వరముతోడక
భాసురగతి వెడలెను దన, తోసకలామరులు చెలువు † తోరాణిఁజగ.

211

వ. అనంతరము సర్వఋషులును నాదిత్యాదివగ్రహంబులును దేవమునియును నార
దుండును వైదికశిరోమణియును తుంబురుండును, గాయకులును హాహా హూహూ
లును, నాశ్వి నేయద్వయంబును, విశ్వాపస్వాదిగంధర్వవర్షులును, గిన్నరులును,
గింపురుషులును, జారణులును, విద్యాధరులును యక్షులును, రాక్షసులును
వాసుకివముఖులును భోగిరాజవతంసులును, భూతభేతాశనాథులును, బ్రాహ్మ్యది
సప్తమాతృకలును, అదితిదేవహూతిమొదలగు దేవమాతృకలును, దితిమొదలగు
రక్షోమాతలును, సురసాదికలగు నాగమాతలును, శతయావయు, గాయత్రియు,
సావిత్రియు, సరస్వతియు, సంజ్ఞయు, జాయయు నిందిరయు జందురుమందయావ
లిరువదేకుగురును జాలోమి మున్నగు దేవవత్సలును నారంజోతి మున్నగు
మునివత్సలును, రుద్రీవత్సలును, దేవకవత్సలు, నాగకవత్సలు, మునికవత్సలు,
రుద్రీకవత్సలు, ఘృతాచి మున్నగు నచ్చఱుమచ్చెకంటులెల్లరును దివ్యాంబర

గంధమాల్యాభరణంబులఁ దొడి కట్టి పూసి కై సేసి ధమ్మిల్ల సముల్ల సితప్రప్లహరి
చంపనకుసుమదామ సారభంబులయుఁ గస్తూరీ త్నోదమేదుర మలయజగంధసార
చర్చావరిమళంబులయు ఘనసారవీటీచర్వణామోదంబులయుఁ బరంపర లనేక
యోజనప్రదేశంబులారక్రమించిమించి గుబ్బాళింపఁ బుష్పకంబులెక్కి కదలిరంత.

- గీ॥ వేదములచేత బహుముని ♦ వితతిచేత, ధర్మదేవత యని యెద్ది ♦ తనరు నద్ది
అతులశుద్ధస్ఫటికనిభం ♦ బై నితాంత, నుందరంబగు గోరాజ ♦ చూడమపుడు.
గీ॥ చేరి నిలిచిన ద్విజరాజ ♦ శేఖరుండు, భూరిమోదముతో నెక్కి ♦ పుణ్యసతుల
హారతులనొంది దివ్యగ ♦ జాళిగాలువఁ, బెండ్లికై మంచుఁగొండకుఁ ♦ జేర్చెదరత.
క॥ చని హిమవద్గిరి డగ్గటి, వనజాక్షుం డంత శివుని ♦ పనువున నుమనో
జనముల నారసి నారద, మునివరు నంపెను దుమార ♦ భూధరుకడకున్. 215

- క॥ ఆతఁడు చలిమలకెంతయుఁ, బ్రీతిన్ జని దేవశిల్పి ♦ విరచితమును వి
ద్యోతితబహుతరచిత్ర, వ్రాతముఁ గల్యాణమంట ♦ పముఁ గాంచి యటన్.
గీ॥ మంటపంబెల్లఁగని యందఁమర్చినట్టి, కృత్రిమ నిలింపమూర్తులఁ ♦ గృత్రిమర్చి
వరులఁగృత్రిమమూర్తియై ♦ వజ్రులతన్ను, బోల్చిపరికించిబమ్మెర ♦ పోయియపుడు.

— * నారదుఁడు వివాహమంటవమును జూచి భ్రమించుట * —

౩. మఱియు నవరత్నఘడితానేక శాతకుంభకుంభ స్తంభసంభృతంబును, గమనీయా
నేకమూర్తికస్తబక్ జాంబూనదాంచలాంచిత విచిత్ర పట్టజాలికార్థ తిరస్కరిణీపుర
స్కృతబహుద్యౌరపరిశోభితంబును, గాలాగరుగంధసారఘనసారకస్తూరికాసమధిక
భూషనిరవధికపరిమళపరంపరాసురభిశప్రదేశంబును, సురుచిరనూత్నరత్నాలంకృత
భర్మపాంచాలికాబాలికాజాలవికాలపార్శ్వవిరాజితంబును, స్వస్తికరాస్తోకసమస్త
ప్రశస్తవస్తువిస్తార పరిపూర్ణ కోష్ఠాగార సంపేష్ఠితంబును, భోగవతీపురంబువోలె
బహుఫణిహారమణిదీపమాలికాడోలికా చక్రవాల విభ్రాజితంబును, నాదిత్యమండ
లంబువోలె ధగద్ధగితాంచచ్ఛాయా విరాజమానత్రయీమూర్తి సాన్నిధ్యసంశోభి
తంబును, వైకుంఠనిలయంబువోలెపురుషోత్తమలక్ష్మీసమధిష్ఠితంబై నను విషధరే
శ్వరాసధిష్ఠితంబును, సత్యలోకమువోలె జతురాస్యవాసేనరిమృతాస్థానీసంశోభి
తంబై నను, ననధిగతదివ్యజ్యేష్ఠాశ్రయంబును, ద్విదివంబువోలె ఘనధిషణసాచి
వ్యాంచద్దండధరపాశభృన్మహాబలబృహదానుపుణ్యజనేశ్వర పరీవృత సహస్రాక్ష
వరిపాలితంబై నను, దూరీకృతగోత్రభవనావాసంబును, రాజరాజాగారంబువోలె
బహుమణిగణ ద్రవిణ రమణీయదివ్యనిధినిధాన భండాగారమండితంబై నను, నపా
కృతకిన్నరకింపురుషబృందంబును బహుయోజనాయామవిశాలంబును నద్భుతంబును
నపూర్వంబును నగు పాశిగ్రహణమంటపంబును దదీయాంతరాశిద్యోతమాసం

బగు నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను గనుఁగొని యమ్మణిమంటవశిల్పకలాకాశలంబున కెక్కు
డగు నక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు వితాకుపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్న
దనంబునఁ దెన్నుఁదప్పి చెదరి బెదరి యదరి వదరి తిరిగితిరిగి యిరిగిసురిగి యొటిగి
వలంకులదొలగి మలగి కలంగి యలంగి తూలిసాలి యలసిసాలసి వేసరియోసరిలి
రోసిజాసి యెట్టకేలకు గట్టిమదిన్ జేసి తెప్పరిల్లి యష్టాష్టవర్వతరాజవర్మన్ జేరఁ
బోయి బెదరుచు నాతని కిట్లనియె.

218

ఉ॥ వర్వతరాజవర్మ! విను † భర్తఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్మలను † సన్మునులన్ గణసిద్ధసాధ్యగం
ధర్మల నెల్లఁ దోడ్కొని ము † దంబున నీ కుధరంబు డగ్గతెన్
హర్మగ నీవిధానము ర † యంబునఁ దెల్పు మకృత్రిమంబుగన్.

219

ప. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ॥ నారద! శిల్పికల్పితకఠినస్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరతయెల్లఁ గోలువడి † తీవర మొందెదవేల యిందు ర
మ్మా! దుచిరాన్న పానముల † మేలుగనొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్తులన్ గొనియు † గోవతివాహను జేరి చెచ్చెరన్.

220

క॥ కొనితెమ్ము నాదు పురమున, కని హిమవంతుండు మాని † కభ్యర్చితభో
జనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మాని † తల్లజువెంటన్.

221

—* నారదుఁడు హిమవత్పుత్తులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ॥ అంత నట మాధవుఁడు మొద † లైన సురలు
దేవమునిరాక దడయుటఁ † దెలిసి చిత్త
మందుఁ దత్తర మొందుచు † న్నంత నతఁడు
తైలపుత్తులతో వచ్చి † సంభ్రమమున.

222

క॥ శివునకు జొహారుచేసి ని, లువఁగేతవముఖినిలింపు † లు మునితెజఁగు తై
లవరు కుమారులనున్ గని, లవముదలఁడి యనిరి మునిల † లామునితోడన్.

ఉ॥ ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల † నంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
మామదులందుఁదోఁచె గిరి † మండమఁ డెవ్విధిమండె దత్సర
గ్రామణు లేలవచ్చి రిటుఁ † గాళిక నీశునకీదలంచెనో
నేమముమాని వేటు మది † నిక గొనియుండెనో తెల్పు మన్నియున్.

224

గీ॥ అనినవిని మాని త్వష్టమాఁయాచిమోహి, తాత్మృడై విధివిష్ణుల † నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా † నిట్టులనియె, బెదరుఁజెందిన వడువున † బిరుదుదక్కి.

225

- చ॥ వినుఁడు విధాత! మాధవ! త్రి + విష్ణవనాయక! త్వష్ట మేటికు
ట్రాను దలపెట్టి శీతకుఢ + రమ్మనఁ గట్టె వివాహమందిరం
బును నది యెల్లవారలకు + మోహముపుట్టఁగఁ జేయు నట్టిదా
నిని మునుముందు నేను గని + నివ్వెఱఁజెందితి నేమి సెప్పుదుఁ. 226
- వ. మహేంద్రుని బరికించి మఱియు నిట్లనియె.
- క॥ నగభేది! నీవు త్వష్టకు, వగనిడితివి తొల్లి యతఁడు + వదలక యిపుడా
వగఁదీర్చఁదొడఁగి యివ్విన, ముగ నొనరించినట్టు లెంచఁ + బోలుదృఢముగాఁ.
- వ. మఱియు నమ్మంటపంబందు.
- క॥ కృత్తిమహిరణ్యగర్భునిఁ, గృత్రిమనాళీకనయను + గృత్రిమశక్తుఁ
గృత్రిమనిర్జరవర్ణులఁ, గృత్రిమనారదుని నిలిపె + గీర్వాణపతి! 228
- వ. చానిఁ గనుగొని నే మిగుల బమ్మెరవోయి నివ్వెఱఁ జెందితి ననుడు మహేంద్రుఁ
డదరివడి యుమ్మెరవోయి తబ్బిబ్బై యబ్బినరుహనయనున కిట్లనియె, 229
- ఉ॥ నిక్కము త్వష్ట నఁ గడపు + నీరజలోచన! యీవివాహమం
దెక్కరణిఁ మనంగఁదర + మెందులకేగుదు నేమిసేతు నిం
తెక్కడిప్రాణముల్ హిమగి + రిందుఁడుగూడ నరాతివర్ణమం
దొక్కఁడు తెక్కలక మును ర + యోధుఁడొప్పున వెల్లగట్లకుఁ. 231
- ॥ అని కలహాశనుకతమున, వనరుఁడు గడునడలుచున్న + వాసపుఁగని య
వ్వనరుహనేతుఁడెలనగ, వాసరఁగ నిట్లనియె జడుపు + నుడువుచు వేగఁ. 231
- చ॥ వెఱవకు దేవరాజ! దృతి + వీసరపోవఁగ నెవ్వఁడేని నిఁ
బారిగొనునంచు నెంపకు ప్రళయం డభలేశ్వరుఁ డిందు నేరికే
కొఱఁత పొసంగనీయుఁ డిఁకఁ + గుందక ముందటి కార్యమెంచు మీ
చిటుతెలం పెవండయినఁ + జెందినవా డవమానమొందెడుఁ. 232
- క॥ అని నారదమానియునుఁ, జనార్దనుఁడు దివిజరాజు + చాలవఱకు ని
ట్లనుమానముతో గుజగుజ, లను సల్పుడు నరసి శశిల + లాముం డనియెఁ. 233
- ఉ॥ చాలఁగ యోజనఁగొని వి + చారము సల్పుచునుంటిఁ లేమి దం
భోభధరా! హరీ! యితను + బొల్పుఁగఁ దెల్పుడు నారదర్శి! నీ
కేల విలంబమయ్యెఁ గుఢ + రేశ్వరుఁ డింతకు నాకు రూఢిగాఁ
బాలిక నీగి కొప్పికొనె + నా! యది గాదని తోసిపుచ్చెనా! 234
- క॥ కౌంకక నుడువుము లవమా, తంకముఁగొన కచటి కార్యదశ యెట్టిదియో?
ఘంకముగ నీవుగనిన క, శంకెమియొ తెలుపు మునిల + లామా! వేగఁ.

క॥ అనవుడు నారదుఁ డిట్లని, యెను వినయముమెఱయ జగద † ధీశ్వర! యేత
ష్వనులేదు గట్లదొరయెడ, ననురాగముతోడ నీకు † సర్పించు సుతక.

గీ॥ విఘ్న భయ మేమిలేదుమీఁపెండ్లికేపుడు, మిమ్ముదోడ్కొనిపోవఁజేసెమించిమంచు
కొండదొరవంపె దన మేల్మిఁకొడుకులను మ, హేశ! వీరలిడేవచ్చి † రెలమిఁగనుము.

క॥ ఇఁక నురలకు భ్రమసేయఁగ, నొకమతకముఁజన్ని మేల † మొప్పఁగ శమనాం
తక! రెంకమంటవ మమరిచె, రకముగు న్దానిఁగాంచి † జ్రిమసి తడసితిక. 238

చ॥ అనిన మహేశుఁ డుల్లమున † హర్ష మునొంది యుపేద్యముఖ్యులక
గని యిటుపల్కె భూధరుడు † కన్యక నిచ్చుట కిష్టమొందఁ ద
క్కినయవిగూర్చి నేను బరి † కింపను మాయలతోడుతక బ్రయో
జనమిది లేదు నాకికను † సత్వరగత్వరభంగి నెంచుడి. 239

క॥ అనుకూలంబుగఁగార్వం, జనువుతడఁగ వేఱుఁడలపు † టదిసీతియె చె
ప్పని యనిమేఘలతోఁ దా, ననె మారవిరోధి మన్య † థాధీనుండై. 240

గీ॥ అనుఁడు విష్ణాదిదేవత † లభవు సెలవుఁ, గొని ముదంబంది వేరెంఁబునఁబ్రయాణ
మొనరఁగాఁజేసి హిమవన్న † గోవకంఠ, తలముఁజేరి దివ్యవాఁద్యములుమ్రోయ.

— † హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట * —

మ॥ పరమేశానుఁడు సర్వదేవగణముల్ † భాసిల్ల నాత్మోపకం
ధరమున్ జేరుట నాలకించి హిమవ † ద్రాజన్యఁ డచ్చాట సా
దరులక బుత్రుల బ్రాహ్మణోత్తములఁ దొ † ల్తన్ వారిజాయంగఁ బం
పి రహిన్ దానును జేరఁబోయి కనియెక † బెంపొప్ప విశ్వేశ్వరుక. 242

గీ॥ దేవమునిగణబృందముక † దేఱిచూచి, యాత్మమున ధన్యతనుగంటి † ననుచునలరె
దైవతాగ్రణులును ధరాధరబలంబుఁ, జూచి మిది నుల్లసిల్లిరి † చోద్యమలర.

క॥ డంబొప్పఁగఁ బూర్వపరా, శాంబుధులేకమగు లేవ † నమరగణబలం
బుం బర్వతబలమును రెం, డుం బిరుదమరకగలిసెఁ గఁడుక † సొంపలరక.

అ॥ ఒకరినొకరు గాంచి † యురుతరానందంబు, పొంగిపోరలఁ దనిమి † బొందిరవును
శైలరాజవరుడు † శక్తునిఁజేసి న, మస్కరించె హితన † మన్వితముగ. 243

సీ॥ దశదిక్కులకుఁ గాంతి † దక్కొత్తగాఁ జేయు, దివ్యవ్రతీకదీ † ధితలతోడ
కలధోతనగ మిందుఁ † గదలివచ్చిన దనాక, జను లీవర్ణయా † నంబుతోడ
చూడ్కులు వెరగొంద † సాగపైన నన్నని, సావర్ణ పట్టువ † స్త్రములతోడ
నెల్లజగంబుల † కౌకమిష్టిలేమ భా, స్వస్థరాధేందు భూ † మణముతోడ

గీ॥ మేటి రతనాల సొమ్ముల † మిసిమితోడ
నమరనుత లేయునితచామ † రములతోడ
ముఱువు చిటునప్పుడ దొరయు న † మొగముతోడ
నమరు సర్వేశ్వరునిఁ గని † రందఱపుడు. 246

గీ॥ ప్రభునిదావల వలవలఁ † బ్రక్కలందు, నాత్మబలములతోడ నా † రాయణుండు
పద్మసంభవుఁడును గను † పట్టవారి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కె హిమాచలుండు.

క॥ పెనుకా ముందఱ నట్లే, మొనకొనియున్నట్టి దేవ † మునిగణపరుల
గని యుబ్బి మ్రొక్కులిడి వం, దనపూర్వక మిటుల శివునిఁ † దాఁబ్రార్థించె.

మ॥ సకలాజాండము లేలునట్టి దొర వీ † సర్వామరశ్రేణితో
నొకఁడొ కొండలకాపువీటి కిటుల † గొప్పొప్ప విచ్చేసి నా
నికుమారి † దయఁ బెండ్లి యాడఁ దలఁచె † విశ్వైకచిత్రంబు లా
వకతారుణ్యమయాత్మ మారయ వశం † బా సర్వలోకేశ్వరా! 249

క॥ నిండానునట్టి దయతో, దండిగ మము నేలికొనఁగఁ † దలకొంటివి మా
కొండనఁగ నేల † యొకటే, దండంబిదె తప్పలెల్ల † దవులద్రోయక. 250

గీ॥ అని యిటుల భక్తితోడ దై † న్యముగఁ బ్రార్థ, నమునొనర్చి శివాజ్ఞ సం † దనులనంద
యునిచి హిమవన్న గాధిపుఁడొక్కఁడును, వగరికే తెంచిముందఱ † నయముమీఱ.

—* శివునిఁ జూడఁగోరి మేనక నారదునిఁ బిలుపించికోనుట *—

గీ॥ స్నానదానంబులను సల్పి † సత్వరముగ, శివు నెదుర్కొని వరపూజ † నేయుపొంటె
మేనకకుఁ దెల్ప నన్నాతి † మిన్నయపుడు, నారదునిఁ బిల్వనంపె ఘనత దలిర్ప.

ప. అంత నారదుండు శివానుమతి † జెంది మేనకాంతపురంబునకు † జనుడు సమ్మేనక
యమ్మునివరునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె. 253

గీ॥ ఈశ్వరుని దివ్యరూపంబు † నీక్షసేయఁ, గడఁగియున్నట్టిదానను † ఘనముసింద్ర †
ఎంతయుజ్జ్వలరూపమో † యిగురుజోడి, కాళి తపమొంది యద్దాని † గారవించె.

క॥ అని యజ్ఞానంబున శివుఁ, గవఁగోరి గిరింద్రదేవి † గ్రొక్కున మునితో
డను జంద్రశాలపైకి, జని యటఁ గూర్చుండెఁగడిచి † సంబర మొప్పక. 255

ప. శివుఁడును మేనకాళిప్రాయం బెరింగి యమ్మదవతి యహంకారంబునకు † గినిసి
యాపె కజ్ఞానం బినుమడింపఁజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె, 256

క॥ మీ మీ స్నేహలు గొలువఁగ, నేమముతో నొక్క † రొకరు † నేర్పున గిదిను
త్రామునిపురమున కరుగుం, జామీదను నేను వత్తు † నభిమత మొప్పక. 257

అ॥ అనిన హరివిరించు * లభవు నభిప్రాయ, మెటిగి సైన్యమెల్ల * నొటవుమీట
వేటువేటదీర్చి * వేగంబె సురలతో, సాగుడంచు నంత * నన్న సేయ. 258

—* చంద్రశాలయందు మేవకకు నారడుడు దివ్యులనెల్ల నెఱింగించుట *—

క॥ ముందుగ గంభర్వులు సొగ, సుందన మలరార విలువ * సొమ్ములు దుస్తుల్
పొందుగఁదాల్చి వెడలిరి వ, సందుగ నచ్చరలు దమదు * జతతో నడువన్,

క॥ వారువములెక్కి పరిపరి, తీరులవాద్యముల మోత * దిశ లలముకొనం
గా రహిఁగూర్చుచు జెండాల్, చే రంజిలవచ్చిరెంతో * సింగారముగాన్. 260

గీ॥ వారికందటకొడయఁడై * వైభవముగ, వచ్చువిశ్వావసునిఁగాంచి * పర్వతేంద్రు
రాణి సంబరమున మునిరాజుతోడ, యితఁడెకదశశంకరుఁడు వదియింపుమనుడు.

క॥ శంకరునిఁగూర్చి పాడెడు, కింకరు లిక వీరు వినుము * గిరిరాజసఖీ!
శంకరుఁడేతన్యాత్రుఁడె, సంకటహరుఁ డెందు సర్వ * శాసకుఁ డబలా! 262

క॥ అనిన విని మేన గ్రమ్మట, గనుచుండఁగ యత్ను లేవు * గడలుకొనఁగఁ ద
జ్జనపతియైన మణిగ్రీ, పుని గని హిమవత్పురంద్రి * పొంగి యిటులనెన్.

క॥ ఇతఁడేనా శివుఁడనఁ గాఁ, డితఁడని నారడుడు నుడువ * నింతట ననలుం
డతులితవాహినితోరాఁ, గుతుకముతో నడిగ నితఁడా * కో! శివుఁడనుచున్,

క॥ కాఁడని మునియన నాలో, వేడుకతో ధర్మరాజు * విచ్చేయుడు నా
జాడఁగని మేనయనె ముని, చూడు మితంఁడేమొ శివుఁడు * శూలభరుడిటన్.

క॥ నావుడు కాఁడన నైర్వతుఁ, డావెంట బలంబుతోడ * నరుడేరఁగ నా
పూవుంబోడి యడిగె నితఁ, డా! వదియింపుమని యాతఁ * డనె కాఁడనుచున్,

మత్తకోకిల, అంతలో వరుణుండు రత్నమ * యంపుభూషలు గ్రాలఁగా
సంతసం బిగుకొత్తరాఁ గని * తైలపత్నియు మెచ్చుతో
మంతసంబున నీతఁడైవఁ గు * మారి ధన్వయె యంచుఁ బ
ల్వితదోషఁగ మానితో ననె * విశ్వభర్త యితంఁడెకా! 267

తరల. అనుడు కాఁడన సంతలోన మ * హాబలుండు బలంబులన్
గొని హుటాహుటి రాఁ గనుంగొని * కూర్చితో గిరికాంత దాఁ
గనుము మాని యతం డేశంభుఁడో * గాఁడనంగ లతాంగియున్
ఘనుఁడెకెట్టిఁడో నాడు పుత్రికై * గాంతుఁడంచెడ నెంచుచున్. 268

క॥ జక్కులదొర కొమరునితో, వక్కజమగు సేవతోడ * నరుడేరఁగఁ బె
న్మక్కువ నలకూబరునిన్, గ్రమ్మనఁగని మురిసి యితఁడె * గద శివుఁడనినన్.

ఉ॥ కాండని మానిచెప్ప మర † కాండముతోడ మహేంద్రుఁడ డత్తతీన్
 బోడిమిదోవఁగా నడువ † భూధరరాట్నతి గాంచి పొంగుమన్
 వీడెగదా శివుండనుడు † వృత్రహరుం డితఁడంచు నారదుం
 డాడ నికెవ్వఁడో శివుఁడ † టంచు మదిన్ దలపోసె మేనయున్.

270

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నోప † ధీశుఁడెంతో నీటుగా
 దటాలునన్ బలంబుతోడ † దారసింప గట్టురా
 మిటారి సంబరం బెసంగ † మిన్నునుట్టి యంతనే
 జటాలుఁగాంచి యీవలంతి † శర్వుడేమొ కన్యనెన్.

271

ఆ॥ చందురుండితండు † శర్వుండుగాఁడని, పల్కె దపసి యంత † భాస్కరుండు
 కనులఁగప్పి వేయు † ఖరమరిచినహస్య, మడరి వెలుంగరా భ † యంబునొంది.

272

ఆ॥ ఇతఁడె యితఁడెచూడు † మిశ్వరుండవ మేన, మాని శివుఁడుగాఁడు † భానుండనుడు
 బ్రహ్మయుషులు మునులు † పరిధవంబుగఁగొల్ప, నాహిరణ్యగర్భుఁడరుగుదెంచె,
 వ, కనుంగొని మేనకయును దావననాయకునితో.

వనమయూరవృత్తము: దేవముని! చూడుమితఁ † దేవీయిటునింపా
 పాననకలామయని † బ్రహ్మమునిగేయున్
 బూవిలుతుఁగల్చిన వి † భండొకొయనన్ రా
 జీనభవుఁ డితఁడని † చెప్పె మునియంతన్.

274

సీ॥ కోటికందర్పుల † కొమరారు పౌరుడో, యఁగఁజాలు మేల్మిసో † యగముతోడ
 శంఖచక్రగదాది † సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గు హా † స్తములతోడ
 కట్టిన మేల్మి బం † గారుపుట్టంబుల, దట్టంబుతో తళ † త్తళలతోడ
 నురమందు రవికాంతి † నొప్పారుచున్నది, వ్యంబైన యల కాస్తు † భంబుతోడ

గీ॥ డంబుమీఱిన మగినుకు † టంబుతోడ, గడుమనోహరమైన ము † ఖంబుతోడ
 దయచు వెదజల్లు వనజనేత్రములతోడ, విష్ణుదేవుఁడు విచ్చేసె † వేల్పులలర.

క॥ కనుంగొని మేనక పెనుముద, మున నజలే దితఁడె శివుఁడు † మునినాయక! క
 స్మనుఁడు నతఁ డితఁడు కేశవు, డనఘుఁడు శివుఁ డింతకన్న † సధికుండుచెలీ!

ఉ॥ అతనికన్న మిన్ననొక † డైనను లేడిక నాతఁడే జగ
 ద్రాతములేలువాఁ డఖిల † పాలకపాలకుఁ డిద్దవై భవుం
 డాతలే దేవతాసముద † యార్చిహరుండు హరుండు ధాత్రిలో
 సాతనికెప్ప గిప్పదర † మానొకొ! నల్కకునేని మానినీ!

277

గీ॥ అనినవలిమలదొరసాని † యాత్మముండు, దనదుమతఁగూర్చి యెకొటం † తయును లేని
 ముదిఁబిశ్చీమంతురాలని † యెంచితనకు, సవతు లేదనితలచె ముఁజ్జగములందు.

278

ప. వెండియు నంతరంగంబున.

౩౧ ధన్వంతరీక్షణ్ గిరీశ్వరుడు † ధన్వను నేను నిజావ్వయఃపానున
ధన్వతరంబు వై భవము † ధన్వతమంబిత నిల్లనవ్యసా
మాన్యవిభూతులన్ దగు న † మన్యులు భృత్యైశ్చగొల్పురాజమూ
ర్ఖన్యుడు నాదు పుత్రికను † దారనుగాఁగొనుటన్ జగంబునన్. 279

గీ॥ వేడ్కతో మేన యిట్లు భా † వింపుచుండ, సర్వజగ దేకనాథుండు † సత్వరముగ
నగనతీగర్వనిర్వాప † ఇవ్రమేయుఁ, డగుచు వెలువడె నిజగణం † బరికింపిలువ.

—* నారదుఁడు మేవకతు శివునిఁ జూపుట *—

౪॥ పొడగాంచి మానియనె న, ల్లడుగో! గోరాజకేతుఁ † డ్వక్తిరీటుం
డడఁకువతోఁ బలుసిలుగుల, వడె నవ్వనిఁ గోరి కాలి † పర్వతదేవీ! 281

వ. అనునంతలో సమ్యహదేవగణంబులనేకవివిధాకారములతోడ వెలువడిరందుఁ
గొందఱురూపధరంబులగు వాత్సవమూహంబులననొప్పి రిశను గొందఱుపతా
కామర్మరథాగ్నులును మరికొందఱుచక్రేందులును గొందఱుచక్రేందులును
గొందఱుచక్రేందులును గొందఱుశక్రేందులును గొందఱుకురూపులును
గొందఱుసురూపులును గొందఱుకరాళులును గొందఱురాళులును గొందఱురోమ
శులును గొందఱుహరిశేషులును గొందఱుముద్గరహస్తులును గొందఱుధనుశ్చర
హస్తులును గొందఱుపరశుహస్తులును గొందఱుసిహస్తులును గొందఱుశక్తిహస్తు
లును గొందఱుగదాహస్తులును గొందఱుముసలహస్తులును గొందఱుహలహస్తు
లును గొందఱుశూలహస్తులును గొందఱుభిండివాలహస్తులును గొందఱుచక్ర
హస్తులును గొందఱుక్రకచహస్తులును గొందఱువేత్రహస్తులును గొందఱుబలిత్ర
హస్తులును గొందఱువిసుద్ధవాహనులు గొందఱునిరుద్ధవాహనులును గొందఱు
శంఖవాదులును గొందఱుగోముఖవాదులును గొందఱుఘంటావాదులును గొందఱు
డమరువాదులును గొందఱువీణావాదులును గొందఱువేణువాదులును గొందఱు
భేరివాదులును గొందఱుఘల్లరీవాదులును గొందఱుడక్కావాదులును గొందఱు
పాడుక్కావాదులును గొందఱుమృదంగవాదులును గొందఱుఘటవాదులును
గొందఱు కాహళవాదులును గొందఱుముఖవాదులును గొందఱుఛత్రిధరులును
గొందఱుచామరధరులును గొందఱుయాష్టికులును గొందఱునైష్టికులును
గొందఱుసుముఖులును గొందఱువిముఖులును గొందఱుచతుర్ముఖులును గొందఱు
బహుముఖులును గొందఱువికరులును గొందఱునుకరులును గొందఱుచతుష్క
రులును గొందఱుబహుకరులును గొందఱుత్రినేత్రులును గొందఱుబహునేత్రు
లును గొందఱుశూర్పకర్ణులును గొందఱుబహుకర్ణులును గొందఱుబంబకర్ణులును

గొందఱుగజకర్ణులును గొందఱుగజముఖులును గొందఱజముఖులును గొందఱు
ఋక్షముఖులును గొందఱుహవ్యర్థముఖులును గొందఱుస్మగలముఖులును
గొందఱుశార్దూలముఖులును గొందఱుశరభముఖులును గొందఱువృషభముఖ
లును గొందఱుతేరంగముఖులును గొందఱుకురంగముఖులును గొందఱుశుకము
ఖులును గొందఱుపిశముఖులును గొందఱుబకముఖులును, గొందఱువృకముఖ
లును, గొందఱుకపాదులును, గొందఱుద్విపాదులును, గొందఱుబహుపాదులును,
గొందఱువ్యాఘ్రపాదులును, గొందఱుజనవర్ణులును, గొందఱుకాంచనవర్ణులును,
గొందఱుధూమ్రవర్ణులును గొందఱుశ్వేతవర్ణులును, గొందఱులోహితవర్ణులును,
గొందఱునీలలోహితవర్ణులును, గొందఱునానావర్ణధరులును, గొందఱునానావేష
ధారులునునయి యసంఖ్యాతమహావీరు లద్యుతభయావహంబుగఁ గదలిరా నారద
మునీందుండంగులితో నవ్వారి వేటువేటుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

గీ॥ చూడువ్రామధగణంబులఁ జూడుభూత, సై న్యములఁజూడుమిఁక వీర॥ సై న్యములను
జూడుమధ్ధేందుభూషిత * చూడుచేర్చి, సర్వపర్వతమూర్ధన్య * సాధ్వీ! యిపుడు.

— * మేనక శివునిఁజూచి భయపడి యాకోశించుట * —

శా॥ చూచెన్ మేనకయంత భీకరగణ * స్త్రామంబుతో భూతపై
శాచవ్యూహముతోడ వచ్చునభవున్ * శార్దూలచర్మాంబరున్
శోచిష్కేఖరాఖరాంశునయనున్ * శూలాయుధున్ గోరభున్
రోచిర్లొత్తుఁగపాలహస్తు సుకవ * ద్దున్ భస్మద్గిఘాంగకున్. 284

ఉ॥ చూచినయంతనే నణఁకు * చొప్పడ గాడ్పునఁ గూలినట్టి యిం
పా చివురాకు తీనవలె * నదివరాంగన నేల మూర్ఛిలన్
జూచి చెలుల్ గడున్ దగిన * చొప్పన సేవల నొప్ప సల్పుడున్
లేచి గిరింద్రవత్ని యిటులే విలపింపఁదొడంగె రోజుచున్. 285

ఉ॥ ఎక్కడిరుదుఁ డీతఁ డిటులేంతయుఁ జూడ్కికి వేఁగొనర౯ నిం
కెక్కడి దిక్కు నాతనయ * కెక్కడ దాపరమయ్యె సీతఁ డిం
కెక్కడి యాస పుత్రిక యింకెక్కడ యెక్కడివెండ్లి యంచుఁ దా
వెక్కునమైన దుఃఖమున * వేఁగుచు వీటిఁడెయై యలందురెన్. 286

క॥ కోపంబునుఁ దాపం బా,టోపంబును గదురఁగాఁ గడున్ గటువొప్పన్
బాపంబని వెనుదీయక, తాపనవరుఁ దిట్టఁదొడఁగెఁ * దగవుఁ దొలఁగుచుకా.

— * మేనక నారదుని నిందించుట * —

క॥ ఓరీ! యుక్తివపుంజడ,దారీ! నీవెంతకేని * దగుదువు బలిరే!
వేరంబునూనుకొని నా, గారాబుకుమారిఁ జంపఁ * గడఁగితివిటులన్. 288

అ॥ చిన్ననాడె నీవు † శివున కీ శివ నిడుం, డంచుఁజెప్పి తప్పఁడప్పగింతఁ
జెట్టినచ్చెఁ గూఁతు † గట్టులదొర తోడ, నే జనించె జడఁద † యెంతయేని.

క॥ మరల సుత కీపు రుద్రుని, మరలుకొనన్ జేయఁజాలు † మంతరమిడి దు
శ్చరతవముసేయఁ బులితి,వర! యీవిధమైన ఫలము † నమరించుటకై .

గీ॥ డాఁగి రిపుడెందుఁ దెల్లగఁజ్జాల మేలి, యయ్యవారలు పెలుకుదుఁనార్తిదఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట † జాతిపోయె, మాయలాడి ముసలిసాని † మాటలాడి.

వ. అని కుమారికాజేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె. 292

చ॥ అకట కుమారి! నాకడుపు † నాఱడిపెట్టితి వదిలివంశముకా
వికలతనొందఁజేసితివి † విశ్వవిమోహశమైన నీదు పు
ట్టుకయును నందచందము లెటో వనధిన్ బడఁదోసి తోసి తా
వక మవివేక మెంతటి యశవస్థను దాకొనఁజేసె మాకేటుల్. 293

సీ॥ రాజహంసమును బాఁజఁగఁదోలి వాయసంబును గేలఁదాల్చుఁగాఁబూనుమాడ్కి
దంతావళిముఁ బాఱఁదఱిమివైచి నికృష్ట, జంబుకంబునుజేరఁజనెడుచాడ్పు
తండులాన్నముఁబాసితివెటిరోట్టెనుగాల్చి, మెండుగావేడ్తతోఁమెనపుపోల్కి
హైయంగవినంబునవలనోఁజల్లి కా, నుగునూ నెఁ ద్రావన్ గఁడఁగువిధమున

గీ॥ బ్రహ్మవిద్యనువిడనాడిఁపామరోక్త, కుత్సితపుగాధలను వినఁగోరుమాది
దేవవరులనుదిగనాడిఁజేఁకుపెడలి, రుద్రుఁ బెండ్లాడఁబూనుట † రుచిరగాత్రి!

ఉ॥ నిందితమయ్యె నీమనము † నిందితమయ్యెను నీచరిత్రమున
నిందితుఁడయ్యె నారదుఁడు † నిందితలైరి భవత్సఖమణుల్
నిందితనైతి నే నకట † నిందితుఁడయ్యె గిరిశ్వరుండునున్
నిందితమయ్యె సర్వమును † నీరజలోచన! నీకతంబునన్. 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల మిడుకుచుఁ బుడమిన్ బడి మూర్ఛిలుచు లేచుచుఁ బ్రబల
వ్యాకులయై యమ్మేనక హాహాకారంబులెసంగ నేడ్చుచున్నంత వివాహార్థంబై
యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిలకైలసురమునిగణంబులును జేరవచ్చి యోదార్పు
చుండ నారదుండు సాంత్యసంబున నిట్లనియె.

చ॥ అలజడిమాను శర్వుని యశ్రాఢ్యపురూపముఁ జూడవైతి పు
జ్జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమిద్ది యిం
దులకయి యల్కుఁబాసి హాతోమమునకా శశిమాళి కీ శివన్
దలఁపు లెసంగఁగా నిడి దుఃఖితముగఁ బెండ్లియొనర్పు మమ్మరో! 297

— * బ్రహ్మాండబ్రహ్మదేవతలు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట * —

- క॥ అనిన విని మేన మునిగన్, న్నాని దవ్వులకేగు మితను * గుటిల! యనుడుఁ జ
య్యన సంక్రందనములు లిట్లని రద్రీశ్వరుని సతికి * సతివినయమునన్. 298
- గీ॥ మేన! విను మాదునుడివి నెఱ్ఱిన్ శివుండు, వరమనుభద్రాత సీతూఁతు * భవ్యతపను
మెచ్చి దరిసెనమిచ్చి యి * ట్టిచ్చేవరము, లేకపడయఁగవచ్చునే * లోకనాథు.
- గీ॥ అనుడువిని మేన చాలఁగ * నక్కటికము, దోపమిడుకుచు ననియెనే * దొడ్డయైన
నుగ్రతనుఁడగు రుద్రున * శోనఁగనాత్మ, జాతను జనుండుమీ * కేమి * సమ్మెయిచట.
- క॥ అన సప్తర్షులు డగ్గటి * యనిరిట్లు గిరింద్రీవత్ని! * యనువుగఁగార్యం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ * కనుచితవాక్కుల్.
- గీ॥ అర్థయై జగదీశ్వరుం * డరుగుజెంచె, సీదుగేహంబునకు మేన! * యాదరమున
నాత్మజనొసంగి సాణిగ్ర * హణమునలిపి, పంపుమొండనకిపుడువై * భవముదనర.
- క॥ అనినన్ మేనకయనె మీ, మనసాప్తఁ గటారిచే గు * మారించునుముదా
ననుగాని శివునకొసఁగను, చనుడిక దవ్వులకు నాదు * సముఖము విడుదలి 308

— * హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట * —

- మ॥ అనినంతఁ గిరినాథుఁ డాత్మసతిఁ డా * యన్ వచ్చి యోదార్పి యి
ట్లనియెన్ బేలవిచేల యెట్టిమను లా * త్మాగారమున్ జేరి
కన కవ్వారల నెగ్గులాడఁ దగునే * కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘం డాతనిరూప మారయఁగ శ * క్యంబే ప్రపంచంబునక.
- క॥ నానావిధ రూపంబులఁ, బూని జనులమోసగించు * ముగ్ధేందుధరుం
డానీతి నీవెఱుంగక, మానిని! యిటువంతనొంది * మఱుఁగుటమేలే!
- ఉ॥ మాను హతంబు శోకమును * మానుము లెమ్ము రయమ్మునన్ బ్రీయం
బూని వివాహమున్ సలుపు * మున్నతియొప్పఁగ మున్ను సీపును
నేనును గూఁతు సీతునకు * నిక్కముగా నొసఁగంగఁజెప్పమే
ప్రాణనతీ! మదికదలపు * ఛావనసత్యవచఃప్రసారమున్.
- వ. అనిన విని మేనక కిమకమానక హిమాచలున కిట్లనియె.
- ఉ॥ నావచనంబు వినియెను * నాథ! గళంబువఁ డ్రాడుఁగట్టి యే
బావినినైన వేయమిఁకఁ * బార్వతి పంతియెగాని శూలికి
గావలెనంచు నీయఁజామి! * గంగనుగాని సముద్రమందుగా
నీ విడు మల్లొనర్చి మన * మితఁకు సఖమ్ముగనుంధ మిమ్మునక.

304

306

307

- ౮౫॥ అట్లుగాక తక్కిన యనుగ్రహకూతును నీవు, రుద్రునకు నొసంగ యాధిగాను
కాయ మేను పాయఁ యాగలదానను, దెలియుమాత్మయందుఁ యెల్లముగను.
- వ. అని పలికి దురపిల్లుచున్న తల్లికాగాంచి యల్లనఁ బార్వతి యిట్లనియె, 309
- ౮౬॥ తల్లి! యిదేల నీదుమది యెద్దయు మాతెను దల్లకిందుగా
నెల్లడ ధర్మమర్మము ల యేక మెఱింగినదాన వీవిటుల్
పొల్లుగ ధర్మము విడువఁ బోలునె? శంకరుఁ డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లనురాళి నేతడు మ యేకశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచితే? 310
- వ. ఇక నందగాఁడు గాడందువేని వినుము.
- గీ॥ లీలచేఁ బలుతెఱుగుల బాలచంద్ర, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటు యత్తరంబు
జెందవలదిక వేగ నక శివునకిచ్చి, పెండ్లిచేసి యిలక బేరు యెప్పుఁ గొనుము.
- ౮౭॥ అటుసేయకతక్కిన నే, నిటలాకునిదక్క నన్యఁ నిక జేపట్టక
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, బిటుచెప్పితి లాఁతియొక్కఁ యెంచకుతల్లి! 312
- వ. ఇట్లుగాక యెట్టుకేలీవు దిట్టతనంబున రట్టడికోర్చి బెట్టివంపుపట్టుతో నన్నుఁ బెర
వానికీ గట్టఁబూనిన నది యెట్టుకడముట్టు నారయుము, 313
- ౮౮॥ పంచాననధనమగు నన్, గొంచక యెంజెవడు పెండ్లిఁ గొనఁగల డంబా!
పంచాననధనము నిలక, పంచకమతి యొక్కనక్క యెందునె యెందుక. 314
- వ. అనిఁవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.
- గీ॥ కన్నకడుపాట నెక్కుడు కక్కుదిలిసి, గాసిపడియిట్టు లలమటఁ గాంచుటయ్యె
గాకయొక్కరి కానైవున లోకులట్టు, లేననుక మిన్నకుండనే యెల్లఁగనుచు.
- ౮౯॥ వేదముగొన్న బాలయిది వేడ్కవరించె గపాలి నెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును గప్పడ రెండును నేమిసేతు నం
దేదయినక గుణంబొకటి యేనియులేదిక సాటివారిలో
నాదువిధండు నేను గడు నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316
- ౯౦॥ మిగుల బుగులుసేయఁ దగునొడలిబ్బంగి, గరముమాడ్కికధిక భరముఁగూర్చు
వెలయు నీతిశూలికిల నేబెడఁగుఁజూచి, యిగురుఁజోడిబట్టి యీవలయును.
- ౯౧॥ మేన యిట్లు మేర మిఱి మఱింబులో, నగడుజెంది పొగుల నన్జభవుఁడు
చేరవచ్చియిట్లు చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్త్వ మెఱుకవజుతు.
- ౯౨॥ సర్వజగన్నిదానుడయి సర్వజగత్పరిపావకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి సర్వనియామకుడై తనప్పు నా
శర్వునియావ మారయఁగఁ జాలెదవా! యిటు జాలినొందగక. 319

క॥ మది నిట్లుదెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము రోసఁ ముక్ విడుమిఁకఁ బెం
పొదవఁగ ననియన విని వగఁ, పొదలఁగ నగరాజవరుని ఁ బోటి యిటులనెన్.

ఉ॥ ఏటికి ధాత! యిట్లు తగఁ వెంచక చెప్పెడు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు ఁ నెంచితి వట్టులగాక దీనినే
యేటికిఁ దోయరాదె? విను ఁ మేనిఁక రుద్రున కీను బుత్రికన్
గోటు లిటుల్పచించినను ఁ గోవిదు లెంతకునైన దంటలే. 821

గీ॥ అనుడు సనకాదిసిద్ధు లిట్లనిరి మేన!, పట్టుదల విడు శంభుండు ఁ పరమకృపను
నీడు కూఁతును మెచ్చి మఁనించి యిట్లు, పెండ్లియాడంగవచ్చెభావించుమదిని.

గీ॥ అనినవిని మేన వనరుచుఁ ననియె నిట్లు, నుగ్రునకు నాదుకూఁతునేనొసఁగ నెపుడు
మాగొడవ యేటి కిఁక మీకు ఁ మానిపొందు, సిద్ధులార! త్రిలోకప్రసిద్ధులార!

ఆ॥ అనినయంతఁ వద్యజ్ఞాదినిలింపులు, మునులు చక్రతులగుచు ఁ మూర్ఖురాలి
యల్ల మెట్లు చక్కఁ నొందింపనగునని, కలఁకఁజెంది వెఱఁగుఁ ఁ గాంచి రంత.

—* విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట *—

ఉ॥ మాటలపొం దెఱింగిన ర ఁ మాపతి యంతనెఱింగి వచ్చి య
పాటలగంధి కిట్లుగరు ఁ వంబుగఁ జెప్పె బురంధిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నిఁకను ఁ బొల్పుగ విన్ను మదుక్తిఁ గన్ను నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె ఁ ప్రాభవ మందును భాగ్యమందునున్, 826

చ॥ ఒకనుడి యాలకింపుము గు ఁ ణోజ్జ్వల! మానులుగాని పద్మజా
దికసురవర్గ మేనియు మ ఁ దిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున ఁ నారసిచెప్పిరో యొప్పుఁగాంచుమీ
నకల మెఱింగినట్టి గుణ ఁ శాలిని వీ వగరాజగోహినీ! 827

ఉ॥ ఐనను సుంతవిమ్మ శివుఁ ఁ డద్యుతలీల ననేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండు నొక ఁ పోవడిఁ బోయెడువాఁడు గాఁడిఁకన్
మానిని! యెట్లునూది యను ఁ మానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగఁజూడుమీ మరల ఁ మాననమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్. 828

ఉ॥ ఇతఁటి సేదుచిత్తమున ఁ కెంతయు వచ్చిన నిమ్ము పుత్త్రికన్
హత్తకయుండెనేనియును ఁ నడ్డ మెనీకిఁక మానివేయుమీ
యత్తమమైన మార్గమిది ఁ యూరక యేటికి వాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివి ఁ భాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 829

*గీ॥ వామదేవుడు గాఢమృతవామదేవుఁడతఁడురుద్రుడుగాఢమృతయతఁడురుద్రుఁడతఁడభవుడుగాఢిఁక * నతఁడభవుఁడు, దేగడకారయు సగరాజదేవి! మదిని.
వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ॥ నిర్గుణుండయిభాసిల్లు * నిత్యపురుషుఁ, డిట్లు లోకహితమునకై * యెలమి నవతరించె నీతఁడెకాఁడె పు * ట్టించెజగము, లెల్ల వేదంబులను నెల్ల * నెఱుఁగు మబల!

ఉ॥ ఈతనిచేతనే పొడమె * నీశ్వరశక్తి కృపాకుపే జగ
న్మాత యజుండు నేనిత న * మర్త్యులు మర్త్యులు సర్వభూతముల్
భ్యాతిగ నీతఁడే భువన * కాండములన్నియు నేలుతేడు నీ
వాతురతన్ దొలంగి నిజ * మారసి భద్రములొందు మమ్మరో! 881

అ॥ పద్మనయనుఁ డిట్లు * పలుకఁగ విని మేన, మదియొకింతబెదరు * మాని కుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె * గోవింద! యిపుడేను, మరలఁజూచుదాన * మారహరుని.

క॥ ఈమాత్రై నను శివుఁ డభి, రామాకృతిఁ దనరెనేని * రామనాసఁగి వే
బ్రేమమునఁ బెండ్లి చేసెద, నేమాత్రము బొంకులే ద * హీనచరిత్రా! 883

ఆ॥ అట్లుగాకయున్న * నచ్యుత! మీరెల్లఁ, గోటియత్నములను * గూర్చినను మ
దీయతనయ నీయ * దిటమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న * వేఱులేదు. 884

క॥ అనుడు వసజాక్షముఖులగు, ననిమిషవరు లనుమతించి * యభవునిచేరన్
జని రన సూతునిఁ గని మును, లని రవ్వలికథను జెప్ప * మనుచున్ బ్రీతిన్.

శా॥ నానాశై వపురాణవృత్తనిచితా * నందోల్ల సన్మానసా!
సూనాస్త్రాంతకలింగపూజసలస * చ్చుభ్రాత్మనాగాంబికా
ధీనాంతకరణా! దిగంతవిలస * ద్దీప్యద్యశోమండనా!
దానాశ్రేయరదన్నదానకుశలా! * ధైర్యాతిహేమాచలా! 886

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ

జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

* టిప్పుణి— పశ్చిమదగు దేవుడుకాదు - మందరమండగు దేవుడు - ఎద్దింపువాడుగాదు - లోగమును బాపువాడు - సుసారము లేనివాడుగాదు - పాపములేనివాడు.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

పంచమాశ్వాసము.

మత్స్యపురాణకథా

సామీప్యవిరాజమానః శైవపురథవా!

హృదయరశశికోటిశసు

తా! మామకజనని! లక్ష్మీ! మాంబా! సుమతీ!

వ. అక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

శ్రీవిభుఁ డంత శంకరునిఁ జేరి ప్రణామముచేసి మేనకా
దేవివిధంబుఁజెప్పి యిడఁ జేపహితంబునకై మహాత్మా! నీ
వావనజాతీ మెచ్చునటు లారసి చక్కఁదనంపు రూపమున్
శ్రీవెలయన్ ధరించి యునుఁ జేకొని పెండిలియాడు మర్మిలిన్.

8

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపంబు నొందుట *—

గీ॥ అనుచు హరి యిట్లు లర్థింపఁ నబ్జచూడుఁ, డమరకార్యచిక్కిర్వ తోఁ నతిమనోజ్ఞ.
మైన యుజ్జ్వలరూపంబునంది చూడ్కి, కెలమికలిమిపొసంగఁగఁ నెనక మెనఁగె,
వ. అంత నమ్మహావేపుని దివ్యరూపంబుఁజూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై శిరః
కంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదున్ జూచి మేనక నిటకు దోడ్తెమ్మ
నుడు నతండు మేనకఁజేరఁజోయి యిట్లనియె.

గీ॥ రమ్మమేన! విశాలాక్షీ! రాజచూడుఁ, జూడు కరుణామయాత్మండై నురుచిరంపు
రూపుఁ గై కొనియున్నవాఁ డేపుమీఱు, నీ యనిధ్యాతమం బది! పాయునివుడు.

—* మేనక శివునిజూచి యానందించుట *—

వ. అనిన విని మేనక యత్యంతకుతూహలస్వాంత్యమై సంతసంబునఁ బరిచారికాశతంబు తోడ వచ్చి దవుదవులనుండియే మహేశ్వరుని జూడఁదొడంగుడు.

సీ॥ కోటిమన్మథలీలఁ ♦ గొనఁజాలు చక్కంద, పంబు మేలొందు రహఃపంబువాడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ ♦ గొజఁతఁజెట్టించు ద, బ్రంబైన కాంతిమం ♦ డలమువాడు
కోటిచంద్రమనుల ♦ కోమలకళల ర, మ్వంబైన నగులేమొ ♦ గంబువాడు
కోటింద్రవిభవంబుఁ ♦ గుడువపట్టుకొను ది, వ్వంబైన మణిమండ ♦ నంబువాడు

గీ॥ చూడుకన్తూరికాగరు ♦ చందనాను, లేవననుగంధబంధురాఁటోవ మెగుగు
వాడురుదిరతరామూల్యఁవస్త్రయగ్ధ, కలితుడగువాడుశంభండుఁగాంచఁబడియె

ఉ॥ పూచినచంపకప్రసవ ♦ మున్ నిరసించెడి మేనిచాయవాఁ
డేదినతేట్లనిగ్గుల జి ♦ యించు కచవ్రచయంబువాడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ ♦ దాపలమై యలరారువాఁ డన
గ్లాదిరసంభృతోత్తమధ ♦ నంబగువాఁ డగువట్టె మేనకున్.

8

సీ॥ గంగామున లింపుఁగదసి యిర్వంకలు, జామరంబులసేవ ♦ సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడు ♦ సుందరంగునిత, చ్చత్రంబు వేడ్కతో ♦ సంతరింప
సిద్ధవక్తంబు వాఁసిన్ బొంగి ముందఱు, జెలుపుగ నృత్తంబుఁ ♦ జేయుచుండ
శిశ్రూజకేకపుల్ ♦ సంతసం బిగురొత్త, జయనివాదంబుల ♦ సందడింప

గీ॥ పరఁగ విశ్వానసుండు నఁచ్చరలుమోలె, బాగుగావృదుగీతులఁ ♦ బాడుచుండ
మునులు వెనుకొనియామ్నాయఁములనుజదువ, నలరుశంకరుఁగాంచెఁగీతాద్రివత్ని.

క॥ నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది వసందోప్ప మోలె ♦ నలరుచు నిలువన్
గందువఁబ్రమథు లనుర బా, లేందుధరునిజూచె మేన ♦ యింపలమిఁకొనెన్. 10

గీ॥ కాంచి మేనక దా విస్మయించి కడుభ్రీ, మించి వాన్సింది మదినిభాఁవింపెనిట్లు
ధన్య నాపుత్రి నేనునుధన్యనితను, ధన్యుడు గిడిందుఁగెంతయుఁ ♦ దభ్యముగను.

గీ॥ జాతె నెలఁ బునుకలపేరు ♦ గౌరుతోలు, చేతిపుత్తెయు నెదవయిఁ ♦ జెలగుచిలువ
ముదుకగడ్డంబెలులమాతెఁమోసవడితి, పొక్తోయక్కజవీరయదియొక్కయెడను.

క॥ అని మును శివదూషణ చే, సివదానికి నొచ్చుకొనుచు ♦ శివునకుఁ దా జో
తనుజేసి వివయమువడన, యనుచితమును పైపుమునుచు ♦ నంజలి చేసెన్.

గీ॥ శివు నెదుర్కొనివరపూజఁ సేయుపొంటె, తనదువిభనాజ్ఞనాత్మీయ ♦ ధామమువకు
మేనచనుడు శివుం డురుఁ స్వానవాద్యములునెలగ నగరాడ్డేహఁమునకుదరలె.

—* నాగరత్నీలు శివుని జూచుట *—

క॥ మేళంబులమోతలు విని, కాళికకగు మగనిజూడఁగ నాగరతా
నాళికనేత్ర లెంతయు, వైశంబుగఁ బనులు వదలి * వచ్చిరి తోడ్పాట. 15

చ॥ చెలువ యొకర్తు ముజ్జనము * సేయుచుఁ గుంతలబృంహమందుఁ దా
పుల విలసిల్లు చూర్ణమును * బొందుగఁజేర్చినవేళ మేళముల్
సెలఁగుచుమోయి శంకరుఁడు * చేరఁగవచ్చెనటంచు మేల్గుతూ
హలమున జాలూర్ణమున * నజ్జరీటునిఁ గాంచె వేడుకన్.

ఉ॥ రామయొకర్తు పాపని ను * రమ్మనఁ జేరిచి స్తన్యమిచ్చుచున్
సోమకలావతంసునిఁ గ * నుంగొనఁ గుఱ్ఱని డించి చంద్రశా
లామహిఁజేరి విభ్రమవి * లాగువిశేషములొప్పుఁ గన్గొనఁ
గోమలకాంతిమండనుని * గోపతిశేఖరకేతనున్ దమిన్.

అ॥ పడఁతియొకతె గేన్తు * పజ్జఁ జామరమును, శేతఁదాల్చి తనదు * చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు * విచ్చేసె ననఁగ నే, యట్టె వచ్చిచూచె * నధిపుఁబాసి.

మ॥ పులినశ్రోణి యొకర్తు జిల్లువలువ * బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులకై లేంద్రీనుతామసోవిభునిఁ గ * న్గోనంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని వామపాణి రశనన్ * వాటంబుగాఁజట్టి య
గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె న * క్కందర్పదర్పాపహున్. 19

ఉ॥ కామినియొర్తు సావడఁగఁ * గాంచుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గామవిభంజనప్రసక్త * కాహళతూర్వము లాలకించి స్వ
స్వామికిఁమొక్కి యాజ్ఞఁగొని * చాపడి బల్బడిఁ జేఁచూచెఁ గాం
తామధురాంగసుందరు ను * ధాధరశేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్. 20

చ॥ కలికియొకర్తు కన్నులకుఁ * గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి
మ్ముల నొకకంటఁ గజ్జలముఁ * బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకుడు నాలకించి యొక * హస్తమునందు శలాకఁదాల్చి వె
గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ * గామమదాపహుఁ గాంచె జెచ్చరన్.

క॥ పెదవికి లాక్షను గూరుచు, పదమన నొక యందకత్తె * యగు జవరా ల
య్యదె శివుఁడువచ్చెనని విని, ముదమున మొగసాలఁజేరి * మురిసెఁగనిహున్.

ఉ॥ సుందరియొర్తి పాదముల * సాంపెనలార వలక్తకంబు చే
తం దళుకొందురంజనముఁ * దా రచియించుచు వాద్యనిస్వనం.
బుం దనుకంబుతో విని వ్ర * మోదముతోఁ గిటికినిఁజేరి చూ
చెం దరుణేందుశేఖరునిఁ * జెన్నుగఁ జెన్నులు పుల్కరింపఁగన్.

గీ॥ ఒక్కకప్పరపుకొంధి † యొడయడించు, విల్లుకేళిక బైకొను † వేళ శివుని
మేళములమోతవీ తెంచ † మెలతమగని, ద్రోసకొనివచ్చివేడ్చని † దుధరుగనియె.

సీ॥ స్తనమండలమునఁ జం † దనమలందుచు సీశుఁ, జేరికన్గొనెనొక్క † చిరుగుబోడి
వేసలిఁగేదంగి † విరులఁగూర్చుచు శివు, డాసి కన్గొనెనొక్క † భాసురాంగి
మొగమునఁగస్తూరి † బొట్టదిద్దుచు శర్వు, గదిసికనియె నొక్క † కలువకంటి
పుక్కిటఁగవ్వరం † పుక విడంబేయుచు, హరుఁజేరినె నొక్క † యన్నుమిన్న

గీ॥ కొప్పదీర్చుకొనుచు నొక్క † గుబ్బలాడి, తివిరి బాలేందుశేఖరుఁ † దేటిచూచె
పుష్పరజమును మేనిండఁ † బూసికొనుచు, వచ్చికంకరుగనెనొక్క † వాలుఁగంటి.

సీ॥ వీణమీటుచునొక్క † వెలదివాతాయనం, బుననుండికాంచె శంభుని ముదమున
చిత్రంబువ్రాయుచు † సింగారియొకతె ముం, గిలిఁజేరిచూచెఁగో † రుక్మలమహేశు
బంతులాడుచు మేడ † పయినుండికాంచెగు, భృతయోర్తి శివుఁదక్కు † బెక్కులెసఁగఁ
గవనమల్లుచుఁజేత † గంటంబుఁదాల్చియు, పుర మెక్కిశివుఁజూచెఁ † భామయోర్తు

గీ॥ ఇట్లు పనులెల్ల మాని తామిగురుబోలు, లెల్ల ఘంటాపథంబందు † హిమగిరీంద్ర
పుత్రికావృదయేశ్వరుఁ † బొంగిపారలి, కాంది రెంతయువిస్మయా † క్రాంతలగుచు.

వ. మఱియొక ముందఱిపీఠిలో

సీ॥ తననవ్వుబోలు నందపుమేల్చిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసను † జెలువయొకతె
తనమోవిఁబోలునాజ్ఞనమించుకెంపుల, హరువదంబులఁగుప్పె † నతివయొకతె
తన మేనిచాయబోలిని కుందనపుఁబూలు, భవుమేన రాల్చెను † భామయొకతె
తనకురులనుదీటు † కొనుసీలముల నలి, గళు మెడఁజేర్చె సింగారియోర్తు

గీ॥ తనదుచూపులబోలు నిఠ్ఠంపుటాణి, ముత్యముల నొక్కమదిరాక్షి † ముగ్ధచంద్ర
ధరుకిరీటంబుపైఁ జల్లె † దలిరుబోడు, లెల్లమేడల నిట్లు రంజిల్లిరవుడు. 27

వ. వే తొక్కపేటయందు

క॥ శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి † యబ్బాతముఖుల
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁగూర్చి ప్రకంసనముల † బరశిరి వేడ్కొ.

—* నాగరత్తీలు శివునిఁ బ్రకంపించుట *—

సీ॥ ఈ ధన్యుడేకదా † యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన † యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుడేకదా † యీ హరిబ్రహ్మాది, నైలింప చక్రంబు † నేలు జేడు
ఈచతురుడేకదా † యీ వ్రంపములకుఁ, బుచక్రత్యముల యోజించు దంట
ఈ కుశలుడేకదా † యిమ్ముగా వడ్డునై, శ్వర్య సమృద్ధితో † బరఁగు మేటి

గీ॥ ఈ సరసుడేకదా మన † హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరిపరివిధముల
జాలఁగాఁ బరిశీలించి † మేలివరము, నొసంగి పెండ్లాడవచ్చిన † యూర్జితండు.

వ. పెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోలులు మిద్దియలం గాచికొని తమకురంగటం
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చాడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లునిరి.

సి॥ హాలాహలముఁ ద్రావి * యఖిలలోకంబులఁ, గాచిన ఘనదయాశీకరుఁ డితండె
త్రిపురదైత్యులఁగాల్చి * త్రిభువనంబులనెల్లఁ, బోచినమగసిరి*ప్రోడయితఁడె
దత్తాధ్వరంబు విధ్వంసంబొనర్చి జే, జేల శిక్షించిన * జెట్టి యితఁడె
కమలజవిష్ణుల * కల నడఁజేసి లిం, గాకారుడైన మహాత్ముఁ డితఁడె

గీ॥ చెలిమియలరఁగ నామఱ్ఱిచెట్టుకింద, సనకముఖసంయములకు నశ్శరపదార్థ
బోధనంబొనరించిన * బోధ యితఁడె, విశ్వములనెల్లఁ బోషించువిభుఁడితండె.

ఉ॥ ఎంతతపంబుఁజేసిరొ గిరిందుఁడు మేనకయున్ గుమారి కీ
కంతునిగెల్చినట్టి దొర * కాంతుఁడుగా నొనఁగూడు కల్పి క
భృంకికమందు నున్న మన * మందఱ మెమ్మొయి నోచినామె! య
త్యంతము గన్నులొందె సుఖ * మందెను జన్మము ధన్యతాగతిన్.

క॥ వారే సిగిలవారలు, వారే చెలువుగలవారు * వారే వలఁతుల్
వారే జదువరులిట నే, వారలు శంకరునిఁ గనులఁ * బడయఁగలిగిరో. ౩౩

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చెకంటులిచ్చమెఱయ నిచ్చొప్పున హెచ్చుగ నుచ్చరించిరి.

చ॥ కువలయనేత్ర కీ యుమకుఁ * గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సువిహితభంగి వల్లభునిఁ * బొప్పడఁజేసిన దైవ మెంతయున్
స్తనమున కర్చుమయ్యె నిటుదప్పి మఱొక్క తెఱంగుచేసినన్
కవకవ దిట్టరొక్కొ! కలశాలము భూప్రజలెల్ల గొల్లునన్.

క॥ ఇందిర హరిన్ బడసి వా, వ్సుందరి పరమేష్ఠిఁబడసి * సాంపొంది రెటుల్
కందర్పజయునిఁ జేకొని, యొందు నటులె చిరసుఖంబు * లును శ్రుమలోనన్.

గీ॥ అనుచు నాగరకామిను * లతిముదమునఁ, జాలఁగై వారములునల్చి * శర్వుపైని
ముత్తియంబుల రవలఁ గెం * పులను బుష్ప, ములను సేనలనుజల్లి * మురిసిరంత.

క॥ భూతితరవై భవంబున, సూరేగుచు జగదధీశుఁ * డురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజా, గారద్వారంబుఁ దఱియఁ * గాఁ జనుచేటన్.

—* హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదిలోఁ బ్రవేశపెట్టుట *—

మ॥ పరివారంబులతో నుమేరుముఖిని * భ్రాజద్గిరింద్రాళితో
పురవాన్యగ్రజనుప్రకాండతతితో * బుత్రప్రధానాళితో
సరవిన్ శర్వున కరిమిఱు వరపూ * జన్ జేయఁగావచ్చె నా
గిరిరాజేందుఁడు ద్వారభూమికి వడిన్ * గీర్వాణ లుప్పొంగఁగాన్.

క॥ మేనక సువాసినీతతి, తో నిఖలేశ్వరున కెలమి తో గుమ్మమునక
దా సీరాజనమిడ న, న్యూనామోదమునవచ్చి యుత్సాహమునక.

గీ॥ మరలఁజూచెను శివు పన త మానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన! దేహుఁ దుహిస
భానుశకలావతంసవి త భ్రాజమానుఁ, గాంతసంతానసుమదామ త కలితవక్షు. 41

క॥ కనుఁగొని చూడ్కిమరల్పఁగఁ, దనవలనుక గాకయున్నఁ త దన్వీమణి చి
త్రేనిచితమూర్తివలెక దగి, యెసరిచె నెట్టులో నివాళి త యుత్సాహమతియై. 42

క॥ మును గాళిక దనతోఁ కె, ప్పిన. విభమునకన్న మిగులఁ త బ్రీయమగు చక్కం
దనమునఁ దనరెను శివుఁడని, మనమలరఁగ నిమ్ముఁజేర త మానినియంతక.

గీ॥ తోడవచ్చిన యువతులు! తుహినకీరణ, చూళిఁగని సంతసించి యిమ్మాడ్కిఁబలికి
రహాహ! గిరిప్రతీభాగ్యమే! మనఁగవచ్చు, నెంతయందంపుఁబలిలభి! యింఁచెదనకు.

క॥ ఎందైనను గంటిమె చ, క్కందనమును నీడుజోడు త గరగరికయు హె
చ్చుందగు కల్పియు నిటులక, బొందికగలవరు నటంచు త భోరుగొనిరొగి.

వ. అయ్యవసరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుడు ద్వారభూమి నొ త గిఁ బురోహితయుక్తుడై
సిరమతిక వరపూజ నల్పెను త కీతరశ్మికిరీటి క
వ్యరుసవాద్యములెల్ల మ్రోయుఁగ త వారితోడ గిరింద్ర మం
దిరముఁజేర మహేశుఁడత్తతి త దివ్యసంఘము గొల్పుఁగాక.

కవిరాజ } అందును నూత్నవినిర్మితమై తగి తట్టి వివాహపుమందిరమం
విరాజితము. } దిందుధరుండు గణావళితోడ ము త నీట్టితితో నమరావళితోఁ
బొందుగ నర్హవిధిక దగుతావునఁ త బూజితుడై నివసించె లలిక
విందులుసేయుచుఁగొల్పె నికామవ! విప్రచరితుఁడ గేంద్రుఁడటక.

— * పార్వతీ కులాంబికాపూజార్థమై వెడలుట * —

క॥ అసమయంబునందుఁ దుహి త నాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
భాసముఁజేరి కొల్లుటకు త వాద్యము లొక్కట మ్రోగఁగాఁజెలువ
దాసజనంబులుక దనచు త తల్లియు విప్రసువాసినీమణుల్
వాసిగఁజేరి రాఁ బసిడి త పల్లకీనెక్కి చ నెక ముదంబునక. 43

గీ॥ అంబికాపూజనమునకై త యరుగుదెంచు, నట్టి జగదరబికనుగాంచి త యభలమునులు
ననిమిషులు విస్మితాస్మయై త హర్ష భరము, పను విలోకనములఁద్రిప్ప! ననువువడక.

- సీ॥ అల్ల నేరెడుపండ్ల † యంద మమ్మంగజాలు, జిగిగొలు మైనిగ † నిగలదాని
చిటునవ్వుదొలకాడు † సిందూరతిలకర, మ్యంబైన ముద్దుమొ † గంబుదాని
మందారనుమము ల † మర్చి కూర్చిన లలి, తంబైన కలరీభ † రంబు దాని
నాణీమృత్యుంబుల † హరిముల్ రత్నహా, రంబులు దనరు వ † క్షంబుదాని
- గీ॥ చారుతరరత్నకంకణ † సంతతితక, రద్వయం బొప్పుదాని వ † జ్రీములకమ్మ
లోపుపీఠాదోయిదక్కల † నొసగుదాని, శివునకగుసురతాణి జే † జేల్గునిరి.
- క॥ కనుగొని మదిలోఁ దత్పద, వనజములకు మొక్కులోసుగి † వారనిభక్తి
జెనెగొనుముదమునఁబొదలుచు, మనములదావంబులెల్ల † మానిరి కడఁకె.
- క॥ జగదీశ్వరుండు నత్తఱి, జగదంబను వికసితాక్షి † సారసముల ని
మ్ముగఁగని విరహజ్వరముక, దిగనాడెను నాటుకొన్న † దిగులెల్లఁ జనక.
- గీ॥ అంతఁ గాళి కులాంబున † మర్చనంబు, కరము పేరిమిసల్పి సిం † గారమమర
వైభవం బేపుమీఱఁగ † వచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళ † గేహమునకు.
- క॥ హిమవంతుని పార్ధనమునఁ, గమలాక్షముఖామరాగ్ర † గణ్యులు వేగక
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁజేరి † యందు రయమునక.

—* దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట *

- గీ॥ వేదమార్గానుసరణిఁ బృ † ధ్విధరాత్మ, జాతను మహేశదత్తవి † స్తారభూష
ణావళి గయిసేసిర † భౌలయాది, కమలగంధులు నీరాజ † నములనిడిరి.
- వ. ఆనమయంబున.
- క॥ శైలేంద్రుఁడు బాఁపలకుక, జాలఁగ దానంబులిచ్చి † సన్మానించె
మేలుగఁ జేదలకును ద్ర, వ్యాళి గడుఁ బంచిపెట్టె † నామోదమునక. 56
- గీ॥ అంతటఁ బురోధనుఁడు జ్యోతి † షాగమవ్ర, వీణుఁడును నగు గర్భండు † వేగ శైల
పతినిఁగనిపత్కెనధిపా సాంప్రతమువడిగ, శివునిదోడ్తెచ్చు పెండ్లికై † సిద్ధముగను.
- వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు వ్రత్యాశన్నంబగు టారసి
సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల నగ్రజన్ములతో శివుని
దోడ్డేరఁ బనువుడు వార లనేకవాద్యపురస్సరంబుగ శివసముఖమునకుఁ జేరఁజో
వుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబు లానందంబుతో పారి నెదుర్కొని గౌర
వింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమయంబాసన్నంబయ్యె
వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండును హర్షించి.
- గీ॥ మంగళద్రవ్యములతోడ † ముజ్జనంబు, సలిపి శుద్ధదమకాలముల్ † చక్కఁగట్టి.
తిలకమునుదిద్దివ్వు మెక్కి † దేవమునిగ, హిములుగొలువఁగదివ్యవాద్యములు సెలఁగ.

—* శివుడు కల్యాణమంటిపమునకు వచ్చుట *

- క॥ శ్వేతచ్ఛత్రంబును వి, ద్యోతిత చామరయుగంబు * నొప్పెడుపావల్
ప్రీతి నురవరులు పూనగ, గీతుల గంధర్వులలరి * కీర్తనసేయన్.
- క॥ రంభాప్రముఖావ్వరనలు, శుంభదగతి నృత్తగరిమఁ * జొక్కింపగ నా
జంభారియుఁబర మేష్ఠియు, సంభోజాశుండు నగ్ర * మందు నిలువఁగాఁ.
- గీ॥ అదితి మొదలగు బృందార * కాంబ లెలమిఁ
బువ్వులన్ జల్లుచుండ శం * భుండు పరిణ
యంపు మంటపమున్ జేర * నరుగ నగవ
రులు వృషమునుండి దివి శ * ర్వునిఁ బ్రియమున.
- క॥ కొనిచని మణిమయశీతం, బును నెక్కఁగఁజేసి మృక్కి * పొంగుచు నీరా
జనమొనఁగి తోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిడి * గద్దె లిడి రొగిన్.
- క॥ హిమవంతుఁడు వేడుకతో, నమితామోదమున దాసి * యభవునకుఁ బ్రణా
మముచేసి దేవమునులకుఁ, గ్రమముగ వందనముచేసి * గౌరవమొనఁగఁ.
- గీ॥ కృత్యవిదుఁడౌపురోధనశక్తియొసంగ,నపుడుపుణ్యాహమునుబాది*యగకులేంద్ర
తల్లజనిచేతఁ గన్యకా * దానమునకుఁ, జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁ * జేయ నతఁడు.
- ప. పురోహితోక్తప్రకారంబున.
- క॥ రథౌబంధనము జగ, ద్రక్షకునకుఁ గట్టి యెలమి * రానింపంగా
జక్షుశ్రుత్యుపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము * వైచి రయమునన్.
- గీ॥ హేమకలశోదకంబును * బ్రేమమీఱ, మేనకాదేవి వంచ నీశానచరణ
శమలయుగమునుగడిగిత * త్కాండధార, శిరమునన్ జల్లుకొనిచాలి*మురిసెభక్తి.
- ప. అంత.
- క॥ వాచస్పతియును నా గ, గ్లాచార్యుండును ముహూర్త * మరయుచు ఘటికా
నూచకయంత్రముఁజక్కఁగఁ, జూచుచుఁ బ్రణవంబు నుడుపు * చుమనుండిరొగిన్.
- గీ॥ అఖిలలోకై కజననియా * నార్య నొక ప, సిండిపుట్టియందుఁ గూ * ర్పుండఁజేసి
యననికాంతర్థియందుఁబ్రీ*యంబుతోడఁ,దోడుకొనివచ్చి యుంచినంతో*స మొనఁగ.
- ప. కన్యాదానంబుఁ జేయంబూని.
- మ॥ గిరిరా జప్తు పురోహితామమతిఁ బ * ల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రీణి! తండ్రితాతలమ గో * త్రింబున్ దగన్ జె ప్పనాన్
దరహాసం జూనరించియున్న యభవున్ * దాఁగాంచి యంచన్మతిన్
వరహానీందుడు నారదర్షి యిటుల * వాక్రుచ్చె మెచ్చిప్పగన్.

—* నారదుడు హిమవంతునకు శివుని యనాదిత్వంబుఁ జెప్పట *—

ఉ॥ అదికి నాదియై యలరుశివట్టిఁ డెవండు? గిరింద్ర! పంచభూ
తాది యెవండు? మాయ కిల * నాశ్రయమెవ్వఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁడెవ్వఁ? డట్టి శివు * భావమునందు నెఱుంగలేక గో
తామ్రులఁ దెల్పుమం చిటులనాడుట పాడియె? చూశు మాతృలోన,

క॥ ఆకృతిని వికృతి నేని గు, కాకాగ్నిని నొందనట్టి * యాదిమదేవుం
డికరణి ధర్మరక్షకు, నై కారుణ్యమున సగుణుఁడయ్యెను గనుమా!

వ. ఇంకను.

ఉ॥ సీమనుతాతపోనియత * నిష్ఠకు లోబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్టి దురితాపహండు ధర * నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనమబ్బునే? యింక నశమస్త్యులలోన ముసింద్రులందునేన్
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియు * పండితుఁ డెవ్వఁడొ యెంచిచూచుమా!

73

వ. అనినంత,

సీ॥ నారదోక్తి నిజంబు * నమ్ము మనియె హరి, తగవిది యంచు విధాత చెప్పె
ఉచితంబనుచు నన్న * ముచినూదనుడువల్కె, బాగిదియనియె సప్తరసనుండు
సందేహమేమని * జనుండు వక్కాణించె, కర్ణమిద్దియని ర * క్కనుండువల్కె
పాయునందియమని * పాశియు వాక్రుచ్చె, భవ్యంబిదని మహా * బలుండుమడిచె

గీ॥ దైవమందిట్లు కొఱగామిఁడలఁపఁజెల్లు, నొక్కొక్కయ నెఱక్కులేలికయుక్కు మెఱయు
భాస్కరుండును గువలయఁపరియు జాగు, సేయనేటికి నికనని * చెప్పిరవుడు.

వ. మఱియు వశిష్ఠాదిమును లిట్లనిరి.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేత నీజగము * తెల్ల విచిత్రముగాఁ దనర్చెదా
నెవ్వఁడు బోధరూపుడయి * యెవ్వడు నొప్పలరున్ స్వతంత్రుడై
యెవ్వడు సర్వవంద్యుడయి * యేలుజగంబులనెల్ల లీలగా
నవ్విభునిన్ గుఱించియిటు * లారయఁజెల్లునె కైలతల్లజా!

వ. అని చెప్పినంత హిమవంతుం డవ్వారలబోధనంబున నవగతసంశయంఁడయ్యును
చిత్తంబున నొక్కింత.

క॥ గోత్రపతియయ్యు సీతఁ డ, గోత్రున కెట్లిచ్చు గూఁతుఁ * గూడునె? యనియే
మాత్రము గొంకకయే విగ, తత్రవు లందురని సుంతఁ * దాయోజించెకా.

వ. అవుడు సుమేరువముఖనిశ్చలధరరాజవర్యు లాతని తలంపెఱింగి యిట్లు నొక్కి
చెప్పిరి.

క॥ అనుమాన మెల్ల విడి యా, ర్యను బరమేశ్వరునకొసగి † యధికతుశీ
యును శ్రేయముఁ గీరితియును, గొనుమా! నగరాజరాజ! † గొనఁగొకింతకా.
గీ॥ ఇరుదెఱంగులవా రిల్లు † హితవుమెఱయ, నొక్కచెప్పినదుహిసవం † తుండుగలక
నంతఁబోఁజిమ్మిపాణిగ్రహణముఁగూర్చుగాఁబురోభస్మహాయఁడై † గడఁగియపుడు.

—* శ్రీ పార్వతీ వరమేశ్వర కల్పాణము *

క॥ ఈకన్నను బరమేశ్వర! నీకెచ్చెడ భార్యగాఁగ † నీవు గొనుము లో
కై కేశ! త్రివర్ణమునం, దీకన్న నతిప్రమింప † కెపుడును పయతోన్. 81

గీ॥ అని శివాకరమును శివహస్తమందు, నద్రివతియుంది తీర్ణకా † మాబ్బియయ్యె
శంకరుం డెద్దిబాపాణిసారసంబు, స్వకరమునదాగ్రహించెఁబ్బి † నన్నుఁడగుచు.

గీ॥ ఆర్యనుగ్రహించి'దేవస్య'య నడుమంత్ర, మునుశివుఁడులొకకాచారముగనుజదివి
పల్లె'నాతిచరామి'యకాబలుకుఁబ్రకృతి, పురుషులగుతమకొండుతీర్చొగఁగుటెల్లు.

క॥ జీరకగుడంబు లగక, న్యారాజకలాపు లిరువు † రన్యోన్యముగా
భూరిప్రీతిన్ శిరసులఁ, జేరి యానందభరముఁ † జెందిరి వేడ్కన్.

క॥ యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలొకించె శివను † శివుని నటులనే
శివయును నవలొకించెను, నవిరళభావోపల్భ † హర్షోన్నతులకా.

క॥ రంగారుమేల్మీబంగరు, మంగళసూత్రంబు రాజ † మండనుడు జగ
న్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్త † భువనహితేచ్ఛన్.

ఉ॥ ఎల్లసురల్ మునుల్ ప్రమథు † లెల్ల శిలోచ్ఛయనాథు లెల్లరున్
జల్లనికొండవీటిఁ గల † సర్వజనంబును నవ్వు వేడ్క రా
జిల్లఁగఁ బెల్లు సంతసముఁ † జెంది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్
పోల్లనదిష్టవై భవన్ † ముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాక.

కా॥ తైలాధీశవతంసుఁ డల్లునకు ని † చ్చలోహెచ్చు బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పువ్యరాగములునున్ † నిర్దంపుముత్యంబులున్
మేలొనేవళముల్ గడింది నకిమ్మీ † మీర్జాళువాభండముల్
చాలొప్పకా వారణంబొసంగె నుమన † స్సంఘంబు లగ్నింపఁగాన్.

ప. మతియును.

ఉ॥ లక్షగజంబులన్ మఱి ద్వి † లక్షమహాజవనైంధవంబు లేన్
లక్షలపాడియాపులను † లక్షమదోద్ధతిమీఱుటెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను † లక్షవసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణముం దొసంగె నచ † లాధిపతెల్లఱు డబ్బహాళికిన్.

గీ॥ ఆణిముత్యాలరాసుల * నంది యొసంగ, నపు డుమాశివు లందితా * హ్లాదమెసంగ
గాఁ దలంబుల నొకరికొకరు శిరసులఁ జల్లఁకొని పొంగిరెంతయుఁ సంతసమున.

శా॥ భేరినాదములున్ మృదంగవటహా * భీష్మధ్వమల్ దివ్యవా
న్యారావంబు లనేకముల్ పెలుగె రం * భౌద్యప్సరకామిసీ
వారాంచ త్తర స్పృతముల్ దవరె దీప్యచ్ఛాయగంధర్వశృం
గారాను త్తమగానముల్ పొలిచె రంగదృఙ్గిగా నత్తటిన్.

91

క॥ గిరివత్సులు మునివత్సులు, సురవత్సులు సర్వలోక * సుందరుల కుమా
తరుణేంద్రుల కొసగిరి, సురుచిరసిరాజనములశోభనమొనరె.

—* శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక హోమంబు పేయుట *

వ. అంత హిరణ్యగర్భుండును పసిష్ఠాదిముసీందులును, బార్వతీపరమేశ్వరుల యజ్ఞ
శాలయొద్దకుఁ దోడ్కొనిచని యేకపీఠిన్ గూర్చుండఁజేసి వేదిన్ దర్శాస్తరణం
బొనర్చి దర్వాజ్యస్థానీ ప్రాక్షణ పూర్ణ పాత్రైర్ధృసునివంబులఁగూర్చి యగ్నిప్రతి
వ్యకాబొనరింపఁజేసి యందాయాదిమదంపతులచేఁ బ్రధాన హోమంబును బ్రవేశ
హోమంబును స్థాలీపాకంబును మున్నగువాని ఋగ్వజ్రాస్సామ నూక్తంబుల విధి
ప్రకారంబున నొనరింపఁజేసి లోకాచారప్రకారం బగ్నిప్రదక్షిణంబుసేయ
నియోగించిన నార్యామహేశ్వరు లద్దాని నెఱచేర్చుచుండ నత్తటి శివమాయా
విశేషంబున.

గీ॥ మెట్టదామరవిరిదండ * మెఱయుచున్న, కుందకోరక మట్టుల * నందమైన
లోకసుందరిపదనఖంబాకులాత్మ్యుడై విరించి విలోకించెనబ్రమొంది.

ఉ॥ చూచినయంతనే తనివి * చొప్పుడకున్న నభేదిధంబుగాఁ
జూచుచునున్న నాక్షణము * శుక్రము మోక్షముచెంద నెద్దియున్
దోచక యార్జునై కనెడు * తోయజగర్భుని రుద్రుఁ డుగ్గుఁడై
చూచి కరస్థులమునఁ * జూరొనరింపఁదలంప నయ్యెడన్.

క॥ హోహాకారంబు ముని, పూహాము సర్వత్రిదశసమూహమును గిరి
పూహం బొనర్చె వినతుం, డై వారి ప్రార్థించె నిట్లు * అంతకదమనున్.

క॥ దేవాదిదేవ! శివ! పర, దేవా! పరమేశ! శర్వ! * దీననిచయర
తావశహృదయ! జగన్మయ! కాపుము సర్వభువనేశ! * కాపుము నలువన్.

క॥ సీవే సర్వాత్మపు శివ! సీవే సర్వరచయితపు * నిరుపమవిభవా!
సీవే సర్వేశ్వరుడవు, సీవే యిటు దలఁవవలదు * నిగ్రహ మభవా!

క॥ లే వాద్యంతము లింకను, లే వంతర్బాహ్యములును * లీలాకారా!
లే వే వికృతులు నీ కిల, గేవలదిద్భృహృమిపు * గీర్వాణవిభూ!

99

అ॥ ముక్తికాములై నమునులు సంగముఁ బాసి, నీదుపదములెంతో నిష్ఠమెఱయ
శరణమని యుపాస్తి సల్పుచునుందురు, నిర్వికల్పభాగ్యనిపుణమూర్తి! 100

గీ॥ వరద! కన్పడునదియుఁగ శివడకయున్న, యదియు నద్వయమయి యలరారు నీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వశిష్టులనొప్ప, నదియు నగుపైఁడి యొక్కండెఱియగునుగాదె.

గీ॥ భువనస్థుజనావనాలంబ భూరికృతులయందు ముఖ్యునిదానమశివగుచు నెత్తు
నాథ! తదపేక్షఁబొదలుచున్నావుగాని, యరయననపేక్షుండవువరమాత్మ! నీవు.

గీ॥ ఆదివయ్యునువరయ ననాది వేన, గుణుడవయ్యును గనఁగని భుణుడవెందుఁ
బ్రకృతికవ్వల వెలయునా పరమపురుషుఁ, డవు పరాత్పరుడవు జగద్రపుడవనఘ.

క॥ నీదరిసెవమున గిరిక, న్యాదారా! ధన్యజనుల మైతిమి కడిమిన్
నీదృఢభక్తజనమునకు, మోదం చిడువాడ నజనిఁ భోవుము దీనుక.

వ. అనినంత వశిష్ఠాదిమును లిల్లని ప్రార్థించిరి.

ఉ॥ నీదు రజోగుణాంశమున శిరజసంభవుఁ డుద్భవితైఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున శిరజనేత్రుఁడు పుట్టె డిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశము జనించెను గాలమహర్షి రుద్రుఁడుకా
నీదు తురీయతత్త్వ మిడఁ నిర్మల మక్షర మద్వయం బొగిన్.

అ॥ వ్యక్తముగ మహత్త్వవంశభూతములు త, స్మృత లింద్రియములు మనమహాంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి తీడ్గించు నీమందు, విశ్వమూర్తి! వేద వినుతేర్తి!

ఉ॥ అంబుధులేడు వల్లులు ద శాశలు భూరిభుజంబు లంతరి
క్షంబగు పొక్కిలా మిహిర చంద్రహాతాళనులుగ గనుల్ నమీ
రంబగు నాన నాకము శిరస్సు కృపీటధరంబులౌ పురుల్
భంబులునున్ గ్రహంబులు కృపానిధి! నీకు నుమంబు లింబుగన్. 107

క॥ నీకెటుల నుత్తల మోదము, చేతూరఁగఁ జేయఁగలము శివ! వరమేకా!
వాకులకేనియు మదికేక, బ్రాకటముగ నందకెందు భాసిలుదు వజా!

గీ॥ అనఘ! కడుబాలిశుండైన యజ్ఞగర్భుఁ, గనికరంబున మన్నించి కావు మెడరుఁ
బావు నీతెదురే యెందుఁ జరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమాత్మని పృటవిడకు.

వ. ఇంద్రాదిలోకపాలు రిట్లు వినుతిండిరి.

గీ॥ కోటిసాదామనీప్రభాశుశల మప్త, కోణము సుశోభనంబయి రాణుడనరు
రూపము ధరించి లోకమం దేవుమీఱ, వెలయు నీకు నమస్కార ములివెదేవ!

క॥ పంచాస్యున కభివ్రునకుఁ, బంచాశతోక్తిమూర్తి భాస్వరునకు ది
వ్యాచితవిద్యుజ్వలా, చరచద్రావునకు నత్య శత్రునకు నుత్తల్.

క॥ విద్యాతత్త్వమయునకు న, విద్యాభంజనున కళల * విభునకు భిష్మ
ప్రద్యోతితగ్నివర్ణన, కాద్యునకును శంభునకు జా * హరు లివె శివా!

క॥ రుద్రునకు భక్తసముదయ, భద్రప్రదనునకు నవాచ్య * వైభవునకు ని
ర్ణద్రప్రబోధునకుఁ దుహి, నాద్రిసుతాహృదయపుష్క * రార్కునకు నుతుల్.

ప. దేవా! అనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపు మనుటయు.

శా॥ నాశీకాతునిఁ దొట్టి నిర్బరులు నా * నాదివ్యమానీందురున్
నాశీకోద్భవుఁ గావుముం చిటుల దీ * నత్సంబుతో వేడఁగాఁ
గాశీనాథుఁడు గిన్నఁబోవిడి కడున్ * గారుణ్యముంజెంద న
వ్యేళకాఁగంచి విరించి మొక్కి నుతిఁ గా * వించెన్ విభేయాత్ముడై.

క॥ కరుణాసాగర! శంకర! , పరదాభయహస్త! దేవ * వంద్యపదాబ్ధా!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, దురితము సైరించి వేగఁ * దుహినాంశుధరా!

క॥ నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, బాలం బీ భువన మలరు * శంకర! త్రాటన్
మేలుగఁ బసరంబులక్రియఁ, బాల నెఱింగితి మహాత్మా! * తుమియింపు మిడన్.

గీ॥ అనికృతాంజలియైఁమొక్కిఁయజుఁడునిలువ, శర్వరూపభయవరంబిచ్చె * నర్వమునులు
సురలు గిరివరులందఱు * కరముగుంబ, రమునఁబొగడిరి తొడరిన * ర్వజ్జనపుడు. 117

గీ॥ అంత ధాతృవిమర్శితం * బై నవీర్య, మపుడు కఠికానహస్తిమై * యమర వాని
చే జనించిరి పెక్కుండు * చెలువుమీఱ, వాలఖిలమునుల్ పరు * వంపుఘ్నముల.

ప. అవ్వారిన్ గాంచి నాశదుండు శివానుమతి నిట్లనియె,

క॥ చనుఁడిరు గంధమాదన, ముగ కంధుఁ దపంబుచేసి * మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యన నం, తన చనిరచ్చటికి వారు * త్వరితగతులతోక. 119

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడవు మానుల * తొడ శర్వువివాహ ము
త్రాయతంబగు భక్తిఁ బూర్తిఁగ * నావరింపఁగఁజేసి యా
రేయియంద ధృవేక్షణంబునె * టిన్ బానర్పఁగఁ జేసి బల్
మోయఁజేసెను స్వస్తిపాతము * మోదమిం పెసలారఁగాన్,

క॥ పొందుగ మునులముదల నా, నందముతో శంకరుండు * నగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను దేజంబు మిగుల * శివ మురుపొప్పక.

గీ॥ అంతనొక పేరిఁబేర్చిమై * నధివసించి, యున్న శివులనుగని సుర * లుబ్ధిరెంతో
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు * జరుగ నెలమి, బ్రహ్మకిడెఁబూర్ణ పాత్రంబు * భర్గుడవుడు

క॥ గోదానము యాజ్ఞ కునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసలి * నకలాంపచ్చేర్చి
యోదాయకంబులైవ మ, హాదాసముతోన్గఁగఁసగి * జాగ్రణులకొగిల్.

- గీ॥ చామరంబులు సురటీలుఁజారుతరము, గాఁగ విద్యుద్వృక్షములఁజ ♦ క్కఁగనమరి
యించి దీరీతి సిరుల ను ♦ దంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజన ♦ శాలయందు,
- క॥ పలురకముల పశ్యాన్నము, లలరెడుబియ్యంపుటన్న ♦ మరుదగుశాకం
బులు సూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయి ♦ పులుసులు చేరుల్,
- క॥ జిడ్డుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింతలేక ♦ యరయుచు బంగా
రొడ్డుణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యుపతు లపుడు ♦ వాసిగఁదోడ్తో, 136
- క॥ మేనకయనుమతిఁ బరమే, కానుని లక్ష్మీపురోగ ♦ సాధ్వీమణి లా
ర్యానలినేక్షణతో శ, య్యానిలయుముఁ జేర్చి రప్ప ♦ దానందమునన్, 137
- క॥ పరమామోదముతోడ మ, ధురహాస్యాలాపచయచతురిమ దనర్పన్
సిరిమీఱ భోజనము చే, సిరి సర్వజనంబు లప్పు ♦ శివుని దలఁచుచున్,
- గీ॥ పిదప నాచమనముచేసిఁపేర్చితోడఁ, బచ్చకప్రంపుతావుల ♦ హెచ్చుమీఱు
తమ్ములముఁగొనివిశ్రమాఁర్థమ్మునందఁ,తోగిఁజనిరివారువారుము ♦ న్నున్నయెడకు,
- వ. అంత,
- సీ॥ మణిదీపకతము లఁమర్చిఁకూర్చినచోట, ముత్యాలమాలికల్ ♦ పొలుచుచోట
రత్నదర్పణపంక్తిఁరాణమీరినచోట, ద్రాక్షతీఁగలగలల్ ♦ తనరుచోట
నానాసుగంధవిఁతానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ ♦ పొదలుచోట
మరకతమణికుట్టిమంబులు గలచోటఁ, గవ్వరంపుటనంటు ♦ లొప్పచోట
- గీ॥ పంచభక్త్యాన్నపాత్ర లేర్పడినచోట, మేల్మికస్తూరి విడెములు ♦ మెఱయుచోట
రత్నవర్ణకమాత్మఁగఁగంచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై ♦ యలరుచోట,
- క॥ తరుణేందుధరుఁడు భూభృ, ద్వరకన్యకతోడ నందు ♦ వైభవముగ భా
స్వరరత్నపీఠతలమున, హరుపుగఁ గూర్చుండియుండ ♦ నాసమయమునన్,
- చ॥ సురుచిరనూత్నయవ్వనము ♦ శోభిలువాని మనోజ్ఞహాసనుం
దరమగుమోమువానిఁ బ్రిమ ♦ దాజనమోహముఁజైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను ♦ సారుగఁగట్టినవాని దివ్యమే
దురమఃఃభూషలన్ బెడఁగుదోవఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్.
- ఆ. కాంచి శైలరాజఃకాంతలు గడుఁ బ్రశం, సింది సంతసింది ♦ శివులకపుడు
గ్రంధిమోచనంబుఁ ♦ గావించి నవదంప, తులను జూచుచుండి ♦ రెలమికలిమి,
- వ. అయ్యనసరంబున్.

ఉ॥ చేరగవచ్చి రచ్చాటికి + శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యవత్ని బృం
దారకగాజవత్నియును + ధాత్రి యగుంధతి స్వాహా రోహిణీ
నీరజగంధియున్ దులసి + నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నవీ
వారిజనేత్ర మన్మథుని + వల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్.

గీ॥ పరగ సావిత్రి కుంభసంభవునిరాణి, వాసము మఱెందఱో దివ్యభామలును ఫ
ణీంద్రకన్యకులును సన్మృసింద్రకన్య, కలును తేరి లెక్కింపఁగానియట్లు. 145

ప. పసిండిగద్దియలం దెల్లరుగూర్చుండినమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరుఁ
డిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 146

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *

చ॥ దొరకెను జీవితేశ్వరి వి + ధువ్రతిమంబగు నీప్రియాస్య మ
బ్బరముగఁగాంచి సేగివిడి + భూధరజావరిరంభపూర్వకో
ద్ధరసుఖలీల బొద్దులను + దోయుము సంతత మీపెతో నికక
విరహముగల్గ దెన్నడును + విశ్వజనముగా మహేశ్వరా!

ప॥ అంత నిందిర యిట్లనియె.

క॥ బిడెమున్ బోవిడి శివ! యీ, పదుచున్ గొంటును బడసి + పాలింపుమిక
బిడియంబేడది యేపెను, విడినక బ్రాణములు దవుల + పెడలునొ వేగక.

ప. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ॥ ప్రియకు మధురాన్నములు దిని + పించి యంత
నీవును భుజించి వే మంచి + నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదం + జానకు విడెము
నొనఁగు మీశ్వర! యాదరం + దెసఁగ నివుడు.

ప. అదితి యిట్లనియె.

క॥ ఊమ యారగించినంత మొ, గముఁ గడుగుటకొటకు వేగఁగొముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల వ్రే, మ మసాధారణము గనఁగ + మహి దుర్లభమా.

ప॥ ఆ వెంట జాహ్నవి యిట్లనియె.

గీ॥ మేల్మీబంగారుతళుకులమిందిమెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బ్ర + సాధనంబు
సేయుమీశ్వర! భర్తలుసేయునదువ, చారమొనరించుఁ గామినీజాతి కెలవి.

ప. చెలికారంబుతోడఁ జొలొమి యిట్లనియె.

క॥ సతిగాత్రము మూపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమి + యంతఁ దిరుగుచున్
వెరపడిన నీకెలుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కినేలు + వేచ్చి మహేశా! 152

వ. ఆపిన్నట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ॥ అలరుఁజోండ్లకుశయాగృహంబులందు, భోజనావాసములయందుఁ బూజ్యపదము
గలదుగావునఁ జెప్పుదుమీఁకల్కివడుచు, నకువిడెంచిడిరమియింపునాగభూష! 153

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క॥ నీ కొనఁగఁ దల్లియొప్పుని, యీ కన్నెను నేమగాదె † యిప్పించితి నీ
వాకతనఁ దోయపున్నడి, జేకూరఁగఁజెప్పి † రతులఁ జెందుము దేవా!

వ. అనంతరం బహుల్య యిట్లనియె.

ఆ॥ విను పురాణపురుష! † వృద్ధవేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుడవయి † నెగడుమియిలె
కూఁతుకొఱకుమిగుల † గొణఁగుచుండెడుమేన, నిన్నుఁగాంచిమదిని † నెమ్మిఁగాంచు.

వ. పిదపఁదులసి యిట్లనియె.

ఆ॥ మున్నునుమను గొనక † పువ్వుటమ్ములబంటుఁ, గాల్చినట్టి నీవు † గడఁగి యెటుల
నావశిష్టముఖుల † సారుంధతీకులఁ, బంపితయ్య చెవుమ † భార్యకొఱకు.

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

క॥ స్థిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువి † లాసం బెనఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము † బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ॥ కామశాస్త్రవిశారద! † కాళికామ, మిఁకను దీర్పుము తడవిత † యేనిలేక
కాముకుఁడవీవు కామిని † కామసాగ, రమును బారంబునొందింపు † రహియెనంగ.

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె.

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనాని † కామభావమెంతయున్
నేమయొప్పుగా నెఱుంగు † నేర్పుకాఁడ వీవికన్
మేము చెప్పనేల చాల † మేరమీఱి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ † జిక్కనన్ని జాడలక.

వ. తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క॥ ప్రేమిట సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగి † నేమింపు శివా!
అఁకట డస్సినవారికిఁ, జేకుట వన్నము వివాగ † క్షితిఁబెఱసుకముల్.

160

వ. చనవు మెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము॥ జాలమేల యమ్మలార! † వడ్రాసాన్నవర్గతాం
బూలములను బూవు నెఱ్ఱ † బొందుపఱచినార మీ
బాలపంద్రహాళికిండు † బాల నవ్వుగించి గే
వలకుక బదుండు పదర † కాగడంబు మానుచుక.

161

౪. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

౫॥ వేగించఁబోకు † వేగించఁబోకుమా, ముద్దరాలి నెఱతో † బుచ్చించి
నేర్పుమీఁటఁ దేర్చి † నెయ్యంబుఁదియ్యంబుఁ, జెందనొందు మిందుఁ † జేడెవిందు.

౬. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రపండితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనాఠీశిరోమణుల
ఎచనంబుల కినుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుఁడై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ॥ నాయెదుర నిట్టినుమల నశనంగఁడగునె? కొమరునం దెల్లు చాపల్య † గుణముదనమ
నిఖలలోకై కకల్యాణ † నిలయలార! తల్లులార! పురంధ్రేమ † తల్లులార!

౭॥ అనుడు శివపదనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య † మహిలామణులె
ద్దినఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జరిగితపుత్రి † కాకృతు లమరక.

౮. అగమయంబున.

గీ॥ మధురభక్త్యాన్నములను ను † మానహాయఁ
డై మహేశుండు భుజియించి † యాచమనము
చేసి మణిపీఠమున సుఖ † సీనుఁ డగుచుఁ
గుతుకమున వీడియము వేసి † కొనుచునుండ.

౯. తక్కిన దివ్యపనితలందతారగింది వీషియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి
యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతికాంత శంకరుఁ డగ్గటి మృక్తి యిల్లు
పార్థింపె.

— * రతీదేవి మగని బ్రతికింపుచువి శంకరుని వేడికొనుట * —

౧॥ గిరిజను బెండ్లియాడి యిటు † శేలివిహారముతోడనుంటి వ
వృరునున మిమ్ముఁ గూర్చుటకై † పాల్పడి నాడయితుండు నిర్జరో
త్కరముల పంపునన్ దఱియఁ † గా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
గిరముగ నా మనోహరు నొ † గీ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్చుమా! 168

౨॥ సీదు వివాహమం దిచట † నెక్కొనినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు న † మోఘపచోఘన! నే నొకరై నే
భేదముతోడ నుంటినికఁ † గేరడమున్ విడి నాటి నీనుడిన్
బాడుగ నాత్మలోఁదలంచి † భర్తృమతిన్ వను జేయుఁమిశ్వరా! 169

౩॥ సీవాఁడుగాక జగముల, లో వేటొక్కండు గలఁడ † లోకేశ్వర! యీ
నావెతఁ దీర్చనమర్థుడు, భావించి యనుగ్రహంబు † బరపుము దేవా!

౪॥ సకలజనోత్సవదము తా, పకముద్వాహంబు దీన † వత్సా! దీనన్
బ్రతుముగ నాకుఁగూడఁ గ, నికరంబున సుకముఁగూర్చు † నిరుపమవిభవా!

- క॥ పరమేశ్వరుడవు సచరా, చరభవనములెల్ల జాచు ♦ సామివి ఘనదు
మృరకార్యకర్త పిత నా, కిరపుగఁ జెలిదాన మొసఁగు ♦ మీశ! రయమునన్.
- అ॥ అనుచు నాథ! నాథ! ♦ యనిదురపిల్లుచు, జెజగుముడినివిప్పి ♦ చెలువ కామ
భస్మ మీశ్వరునకు ♦ బదిలంబుగానిచ్చి, వెక్కి వెక్కియేడ్చె ♦ విభునిగోచి.
- క॥ ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు వెంతయేని ♦ బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలియేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి ♦ వారనికరుణన్.
- క॥ బ్రతికింపు మరుని శంకర! , వితతదయానిధి! ప్రసన్న ♦ బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరా ర్తిఁ బాపు ♦ రాజకలాపా!

—* శివుడు మన్మథుని బ్రతికించుట *—

క॥ ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతాదిమలు యాచ్చు ♦ సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులతఁ దీర్చ శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ ను ♦ ధాయతదృష్టిన్.

గీ॥ పూర్వమునకన్న నెక్కుడ ♦ పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ ♦ నేవుదనరి
పోడమి కాముఁడు శివునకు ♦ మ్రొక్కి “మాంతు
మన్వశంకర! ఘనదయా ♦ మండన!” యనె.

మ॥ శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా ♦ జత్కాంతు లింపొందగా
స్మరుఁ డారీతిని జేరఁరా రతిసతీ ♦ మాలామహళత్న మీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులక ♦ సత్పై గడుక జేర్చి నా
దరమొప్పగ రతినిక మరుక గని జగ ♦ త్కారుం డుదారాత్ముడై.

178

ఉ॥ రాతురులందు నెట్లు రతిరాజ! భవత్సతి కిద్దమూర్తివై
ప్రీతియొసర్చుచుండు మశశిరుడవై పతులన్ బణంతులన్
జాతురితోఁ బరస్పరము ♦ సంగతమొందఁగజేయుచుండు మీ
రాతిరియందు నందఱకు ♦ రాణ దలిర్పఁగఁ గానుపట్టుమీ!

179

వ. ఇతను

క॥ మీనుతుల కెంతో సంతస, మూని ప్రసన్నుండవైతి ♦ నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యెఱిగింపుము, నీ నిర్మలవాంఛితముల ♦ నెయ్యంబలరక.

అ॥ అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ ♦ డనియెను దేవ! నా, యెడఁ బ్రసన్న భావ మెంచితేని
నాథ! వరము మదవరాధక్షమ యొకండొకండు నీదు భక్తిగర్భము

వ. అనిన శివుం డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ॥ శామ! పౌసన్నుడన్ వినుమింకన్ వెఱపున్ విడనాడు మచ్చుతున్
బ్రేమముతోడఁజేరి కను * వెల్పుల నుండుము పొమ్మటన్న నా
తామరసాక్షనందనుఁ డుదారమణిన్ శివు భక్తి మొక్కియూ
ధామమునుండి వెల్పులికిఁ * దత్తుణమే చనుదెంచి పీఠిమై.

క॥ సరసిజనాభుని చేరువ, కరిగి తదంఘ్రిలకు మొక్కి * యాత్మోదంతం
బరుదొప్పఁజెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని * స్తుతియించిరటన్.

గీ॥ రతియుఁమన్నభుండునుదనరాజబంధు, పులునుదనయింటిజనముతో * భూధరేంద్రుఁ
దారగించెను బరిజను * లపుడు సావ, డిరి విడెంబులనొంది రంధ్రము ముదమున,

—* లోకరక్షణమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట *

గీ॥ అంత నిందిర మున్నగు * నమరపత్ను, లేదొ నవమాడి బడకింటి * కెడగ నేగి
రద్దితనయను గవుఁగిలియందుజెంది, కామసుఖముల దన్నె శంకరుఁడు రహిని.

—* ప్రభాత వర్ణనము *

■॥ చిరకాలమునుండి కడున్, విరహముతో చేగుచున్న * విశ్వగురుడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవాఁడఁ బ్రహర * కీలనమెడగాఁ

క॥ ఉవ్విఘోరుచుఁ బతికై, నెవ్వగఁబాపిఁకొని నుఖము * నెక్కినుతటి లేఁ
బువ్వంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ దెలనయ్యె దెసలు * చలువలరారా. 187

క॥ బిగువైన మగలకొఁగిళు, లఁ గడున్ సాలపొందియున్న * లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచిఁకొని యి, ముగ్ధుగఁ బడకగదులను బాసి * పోయిరి వేగఁ. 188

గీ॥ లోకదంపతులకు స్వస్తిఁ * గుప్తరించి, భూకరాజి భునధ్వంత * గుహలకనిపి
జగమునకు బోధభిక్షుంబు * సంతరించి, లోకబాంధవుడరుదెంచె * వీకమెఱయ

చ॥ అరుణమరీచి యంత నుద * యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్ఫురదసమానమంజకర * పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల * కైలవరోన్నతశృంగవల్మలాం
తరనలినాళిఁగూడఁ బ్రేమ * దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగఁ.

190

చ॥ మునులును సిద్ధులూ సురలు * మున్నగు దివ్యవరేణ్య లవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి * తోయజమిత్తున కర్మమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ ది * లోహితదృష్టి యెసంగ నల్పువా
రును నిగమానువాకముల * రూఢిఁ బఠించెనువారలై లోగి.

గీ॥ కర్మతాగ్రసరుల్ ద్విజాః * గ్రామిణులు వేగ, హవ్యముల బాల్వేదున * కమరనాసగి
హోమ మొసరించి రంతనా * భూమపుంజ, మాజ్యగంధంబులనుజమ్మేనవని నెల్ల.
క॥ ఈలోమ హేశ్వరుడు వై, తాళికనంస్తుతుల నొంది * తానును శయ్యా
శాల విడి కాల్యాచా, రాళిగడవి చనియె నిర్జ * రాంతికమునకు.

—* శివుడు దేవతలకు దర్శనందిచ్చుట *—

వ. అంతనచ్చుట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయుచున్న
జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిగాంచి పానశివున్యంబుగఁ బ్రణా
మంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.
క॥ జయ విశ్వేశ్వర! శంకర! , జయ నిఖలాధార! శర్వ! * జయ సర్వేశా!
జయసుద్ర! మహాదేవా! , జయకాళీపతి! మహేశ! * జయప్రకృతీశా!
క॥ జయనిష్కామా! నిర్గుణ! , జయలీలానిఖలనిలయ! * జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ! , జయభక్తేప్రిత వితరణ * చణకరుణాధ్యా!
క॥ జయ వాఙ్మనసవిదూరా! , జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్య * సత్యచరితా!
జయ దీనబాంధవ! శివా! , జయ వికృతివిహీన! దేవ! * జయ సర్వాత్మా!
క॥ అని వినుతించుచు మొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శర్వు * ఉందితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతసమున సంభాషించుచుండ * భూధరుఁ డంతన్. 198
అ॥ చేరి జగ్ధివేళఁ * జెచ్చెర నెఱిగించి, పిలుచునంత వారు * ప్రియముమీఱు
నరిగి శివునితోడ * సభ్యవహారంబు, జెంది వీడెములను * జెందిరంత.
మ॥ పరమేశానునితోడ మాను అమరుల్ * ప్రాణేయకై లేంద్రభా
స్వరసంయోజితసూత్నమంటపమహా * చృశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసంగఁ గన్గొని మహానందంబునక బొంగి య
గ్గిరిరాజేందుని దివ్యసూక్తితతులక * గీర్తించి రెంతేనియుక.

—* పాయంకాల వర్ణనము *—

ఉ॥ అంత దినాంతమై యలర * సర్వమ దేవుఁ డపూర్వదిక్పతిఁ
సంతసమొప్పుఁ జేర నది * బానుగ మానికపుణనివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడివనారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వితగ సాంధ్యరాగరుచి * విశ్వవిమోహవహమాను భాసిల్లె.
గీ॥ గగనమనుమల్లెపొదలోన * గరిమ మెఱయ, విరియఁబూసిన పుష్పప్రకరమనంగఁ
దారకాబృంద మెంతైన * భాళభాగ్య మెసంగఁదనరాఁర దళదళ * లానక మెసంగ.

గీ॥ తనదుప్రభునివివాహమందమవుగా న, మ స్తజనమరుదెంచినంతబరముఁగాంచు
చుండిరిఁక వారికందఱికుబ్బుఁగూర్చు, గామురువుమీఱఁజందునమామయమరె.

సీ॥ స్మరునాజ్ఞ భూమిని * సమితిపై జాబిల్లి, శల్లివ వశ్యభ * స్మరుఁజనంగ
కాలపూరుషుఁడు రంగిచ్చంద్రయంతంబు*, ముండి జచ్చిన వరి * పిండియనఁగ
చారునిశాంగనా*జఘనస్థలిన్ వారి, జూడి కట్టినచల్వ * చీరయనఁగ
దర్పకాగతివేళ*ధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి నట్టిముత్యాలమేల్ * కట్టనంగ

గీ॥ సమయభక్తుండు పార్థివ * శర్యలింగ, మును శశిహిరణ్యకలశంబు * బూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించెననఁగ మిగుల, వెన్నెలదనచ్చె జగ మెల్ల * వెల్లివిరియ.

గీ॥ శైలమహిలామణుల్ శివక * జక్కగా న, లంకడించి శివునితో వి * లాసమెనఁగ
వాసమందిరమునుజేర్చ * వామదేవు, డార్యజేకొని వేడుక * లనుభవించె.

ఆ॥ అంత రజని దఱుఁగ * నాకసం బెట్టునై, యందగించె దీపి * కాంశువితతి
వెల్లనయ్యె వేడి * వేలుపుపాదనూపి, మింటికెగసె దమము * తంటవాసె, 201

౩. మంగళవాద్యఘోషపురస్కరంబుగ నాలోక్షితాశ్రికప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు
వాసాగారంబుఁబాసి ప్రాభాతికక్రియలదీర్చుకొని జనావాసంబుఁజేర సంతకు
మున్ను సున్నాతులై ప్రార్థర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షలై పర
మేశ్వరాగమనంబుఁ బ్రతిక్షించుచున్న యథోక్తజాదిదేవాధ్యక్షులు మహేశ్వ
రునకుఁమొక్కి ప్రయాణంబుపేక్షింపుడు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులాచ
లేశ్వరుండు దారసింది యిట్లభ్యర్థించె.

ఆ॥ పేదవారలనక * ప్రియముతోఁ గొన్నిది, నములు దేవమునిగ * గాములతోడ
నాదుమందిరమున * నామనం బానంద, మొందనుండి చనుట * యొప్పదేవ!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు సకల
గీర్వాణమునిచోదితుండై యొక్కనాఁడు జగమిషణ్ బూని సప్తర్షులను హిమవం
తుని పాలికిం బంచినంత.

క॥ వారలు గిరివరునకుఁ ద, ద్దూరకు శివయాత్రఁ దెలుప * ప్రాప్తంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నవుడు మూర్ఛ * బడిలి బడలుచున్.

ఆ॥ కొంతవడికిఁ దుహినకుధరుండు దెలివొంది, తవదు సతినిఁ జేర్చె * చా గిరింద్ర
పత్ని వేగ శివుని * పాదంబులకుమొక్కి, యిట్లువిన్నవించె * హితవు మెఱయ.

* తిప్పణి:- యదృక్చితు - పిండి ఘోషమైనది వినుచు శలాయంత్రము - తిరుగు.

కవిరాజ విరాజితము } పరమకృపానిధి! పాలనసేయుము పార్వతి కెంతో కృపామత్నివై
 యరయుచు దోషన హాస్యములందును నాటలనోరువు నందు తగన్
 బరగభవంబు భవంబున నీవదభక్తినిగించిన బాల విభూ!
 నిరతము స్వప్నమునెక్కొనినన్ శివ! నీశుభనామము నేమరగున్.

సుగంధి. మేనయిట్లు చాలజాలి మిఱుబల్కి కూతు నీ
 శాను కప్పించి కుండె బాలసేవు దీనయై
 తా నగేందుడొకప్పు తొల్మిగూర్చి యంతయా
 తానుకూలపుం బ్రయత్న మాచరించె ధీరుడై.

218

గీ॥ ప్రమథభూతగణములు సుఖవర్జనరులు, మునులుమున్నగువారలు మోదమొప్ప
 స్వగణములతోడఁబయనంబునల్పియచటి, యుపవనముఁజేరివులకై యుండిరందు.

ఉ॥ అల్లునియింటి కాత్మసుత నంపగఁ జిత్తము గట్టిచేసి పో
 ద్యల్లలితాంబరంబుల న నర్హపుసామ్ములఁ గూతు నదిరా
 ట్టుల్లసరోరుహాక్షి గడుఁ బొందికయొప్ప నలంకరించి భా
 సిల్లగ నుత్సవంబొనరఁ జేసెను బంధుసతీచయంబుతో.

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱింగించుట *—

గీ॥ అంతనొక పారవిప్రోత మాంగనామ, తల్లి మేనాత్మమెఱిగి భూధరకుమారి
 జేరిసాధ్వీప్రతంబిట్లు చెప్పఁజొడఁగె, మంజుతరసూక్తిమాధురీ రంజితముగ.

ఉ॥ తల్లి! పతివ్రతావ్రతవి ధానముఁ దెల్పెదనాలకింపు రం
 జిల్లెడు నీవ్రతంబె శుశ్రీతి శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం
 దెల్లెడ నుత్తమంబనియు నిభ్యతమంబని పేరుచెందె ము
 న్నెల్లకులాంగనాజనము లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్ముగన్.

*మ॥ అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లో పాముద్ర కాండిల్యయున్
 జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతిసతీ స్వాహానునూయాశచీ
 నలినాస్యల్ శతరూప మున్నగులన న్నారీవతంసల్ హిమా
 చలుఁ జేవట్టినమేన యీవ్రతము ని చ్చల్ నల్పవా రమ్మరో!

* టిప్పణి:— ముదం రాతీతి ముద్రా-రా ఆదానే - పానభవతీత్వముద్రా - విరహే - పతి శుశ్రూష
 లోపే. అముద్రా-అనుశుష్టే-లోపాముద్రా- ముద్రాయనఁగా పంతోపముగలది - భర్త విరహ
 కాలమందుఁ బతిశుశ్రూష లేమిచేత సంతసము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.

గురుబాల ప్రబోధిక.

అకారప్రక్షేపవలన విశ్రామము చేయవలెనని.

క॥ వారందఱీ పతివ్రత, మారాధనచేసి మిగుల † నవసీసల్లిపైఁ
బేసను బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజల సకలలోక † సేవ్యచరిత్రై. 219

చ॥ ఒకసతి భానుమండలికి † నుచ్చతరసలినుండె భర్తతో
నొకసతి దాఁద్రీమూర్తులను † నుయ్యల బాలురఁజేసియూపె నిం
కొకసతి వింధ్యగర్వహర † ణోగుని జీవితరాజ్ఞయయ్యె వే
తొకసతి మిత్తిగల్ప మఱి † యొక్కతె భానుని నాగె నంబికా! 220

సీ॥ విభుఁ డారగించిన † పిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మర్థి భోజనము సే † యంగవలయు
మగఁడునిద్రించిన † మఱియంతనిద్రించి, మునుముందుఁదాన మేల్ † కొనఁగవలయు
పెనిమిటిగొట్టుచోఁ † బెనఁగకవిభు! దయ, సేయుమా'యనుచు యాచింపవలయు
పతి దన్నుబిలిచినఁ † బనులన్నివదలి సాం, జలిబంధముగఁ జేరఁ † జనఁగవలయు

గీ॥ భర్త సెప్పింపనిని సంబరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే † యంగవలయుఁ
దొడరి పూజోపకరణవ † స్తువులనెల్లఁ, జెప్పఁబడకయె తాన యోజింపవలయు.

ఉ॥ మండనమున్ బొనర్చకయె † మానిని భర్తను జూడఁ గూడ దా
మండనమొందఁ గూడదు కు † మారిరా! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను † దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గు † లాంగన నిల్వఁగలూడ దెన్నఁడున్. 222

మ॥ పరగేహంబుల కేగరాదు తమత † త్వంబించుకే నొడ్ల కె
వ్వరికిన్ బెల్లంగరాదు నాథువిడి ది † వ్యతేత్రశ్రీరానుసం
చరణంబున్ బొనరింపగూడ దువవా † సంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశములేక సేయఁదగ దో † చంద్రార్థబింబాలికా!

క॥ తీర్థార్థినియేన్ బలివద, తీర్థంబును గోలవలయుఁ † బెఱవ సకలస
త్తీర్థంబులందె వెలయు య, భార్గంబిద్దాన నంది † యము లేదంబా!

క॥ తివిరి సభాస్థలులకు ను, తనవములకు మగడులేక † చనఁదగ దెపుడే
నవసరములేక సుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ † దగదు కుమారీ!

గీ॥ తెంపుతో దేవపితృలి † ధిజనములకు, బంధుపరిచారభిక్షుగో † పాత్రమునకు
భోజ్యములనువిభాగించిపూవుఁబోడి, దానుబోసేయవలయునిత్యమునువినుము.

చ॥ పెనిమిటి పేదయైనఁ గడుఁ † బెల్లగవ్యాధితుండైన వృద్ధుండై
నను గడుఁగుగొడ్డుండై యొసరి † నక నెఱుంగుటరియైన పట్టలో
చన విడువంగఁ బోలదిడ † సర్వవిధంబుల భర్త క్షేయమే
యనుదిన మర్థిగోరుచుఁ బి † యత్నముసేయుట యెప్పు మానినీ!

గీ॥ హాయిగాఁ గూరుచుండి యేదోయభీష్ట, కేళిమైననున్న విభునిఁదా * వేళఁ గనక
లేకపుంబని కోసమై * లేవదీయ, వలవదెప్పట్ల సతికిఁ బ * ర్వతకుమారి ! 227

గీ॥ చెఱఁగు మాసిన మూఁజ్ఞాభ్యు * చెలువ మగని
గముఖమునకేగి చూడఁగఁ * జనదు తనదు
వలుకు పతివీనులకు వినఁ * బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందుశేఖరుఁసాధ్వి ! వినుము.

228

క॥ నాలుగవ రోజున నువక, తాలంబున జలకమాడి * గ్రీక్కున మగనిన్
బాలించి కనుటయెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల * మిత్రుఁ గనదగున్ ,

సీ॥ వరగ సిందూరంబుపనుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు క * జ్జలము లాక్ష
తమ్ములంబును గమ్మ * తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా * లందియలును
మాంగల్యతంత్రువు * మట్టె లొడ్డాణంబు, ముంగర తాటంక * ములును రత్న
ములపేరులును ముత్య * ముల పేరులును జడ, కు * ప్పెలు సవరముల్ * కొవ్వనగలు

గీ॥ కై కలును మేలిముసుఁగులు * రాజముఖి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్ప * సలత మగని
యాయురభివృద్ధికై వీనిహ * వ్న మెసఁగ, సతముదాల్ప * గవలయుఁబ * ర్వతకుమారి !

ఉ॥ చాత్రతలోడ నెప్పుడును * స్వైరిణితోడ నుదక్యతో విభున్
బై కొని పోరుసేయుచెడు * భామినితో విధవాపథూతితో
జోకగ సర్వమున్ దొరఁగి * జోగిగఁ గ్రుమ్ముట నాతితోడుతన్
జేకొనరాదు విస్మయ * కను * జెల్లి కులాంగన లీశ్వరప్రియా !

గీ॥ ఒంటిగా నెందునిలుచుండుటొప్పదెవుడు, నగ్నయై తీర్థమాడఁజ * నదు వెలదికిఁ
గడవఁ దిరుగలి రోలు రో * కలిని సాన, రాతి ససీతిఁ గూర్చుండ * రాదు సతికి.

ఉ॥ అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ * డక్కునఁ జేరిది వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు * హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
హెచ్చుగ నిక్కుఁజెంది విభు * నెల్లిదమాడఁగఁ గూడ బెంతయున్
నచ్చునటుల్ మెలంగవలె * నాథుని నెమ్మది కెల్ల ప్రోద్దులన్.

గీ॥ భోగసమయంబునదక్క * పొలఁతెపుడు
ప్రాధిజూపింపదగ దాత్మ * పురుషు నెదుట
భర్తకెచ్చీట మోదంబు * పరిధవిల్లు
సందె యనురక్తయై సతి * యమరవలయు.

234

క॥ పెనిమిటి సంతసముననుండినఁ జేడియ సంతసమున * నెగడవలెన్ గుం
దున పండురుచుండినదా, నును బరితాపంబునున్ గ * ముట దగ్గుఁగొఘయున్ ,

క॥ ఆవత్సంపత్తులయం, దోషకతో నొక్కపోల్కి * నుండంగవలయున్
గాఁపురము పేదమైనను, రాపొందక ధీరయగుచు * రంజిలవలయున్. 236

గీ॥ ఉష్ణ నేయియుఁ దైలాదు * లెవ్వడేని, తూన్యమగుడుఁ బరివృతా * సుందరాంగి.
మగనితో నవిలేవని * మనమనొచ్చు, జేయరా దాఱజింబడఁ * జేయరాదు.

ఉ॥ ఉన్నతపీఠమెక్కి సతి * యుండంగ రాదిక దుష్టచన్నిధి
ఒన్నుగ నిల్వరాదు తన * భర్తకుఁ గాతరవృత్తజోధనం
లెన్నఁడు సేయరాదు కడు * హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు పువ్వుఁబోండ్లకు భూధరరాజకన్యకా !

క॥ అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయనుకన్న * శర్వునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరనిభయాన యెఱుంగఁగాఁదగు మదిలో.

ఉ॥ దవ్వలనుండి వల్లభుఁడు * ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జివ్వనదోయమార్చి రుచి * జెన్నగునన్నముఁ గమ్మవీడ్యమున్
బువ్వలఁబోలు వుట్టములఁ * బొందుగనిచ్చి విహరితయ్యవై
జవ్వని చేర్చి యూరుపులఁ * జక్కఁగనొత్తవలెఁ మహేశ్వరీ !

|| మితముగనొసంగుధనముల, సుతఁడు మితం బొసఁగుదండ్రి * సోదరుఁడటులే
మితముగనొసంగునికఁదన, పతియొక్కఁడొసంగు నమిత * భాగ్యముల నుమా !

గీ॥ విభుఁడై దై వంబు సతులకుఁవిభుఁడై గురుఁడు, ధర్మకీర్త ప్రథములెల్ల * ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడిఁజులరుఁ బోడి, విభుని నొక్కని భక్తి సేవింపవలయు.

సీ॥ పెనిమిటిఁ బాసి యోదనముమెక్కినయోవ, మేసిమైచరియించు * మేదినివయి
పరునిన్ మరగి మరుఁపనికీలోనై నయ, కోమలి ఘూకమా * కోటఁమున
భర్తదన్ గొట్టినబదులు గొట్టిననారి, భూదిలిదాలమై * పొడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడిపృత్యుక్తినిచ్చిన, పొలతుక శ్వాసవై * పుట్టుభువిని

గీ॥ పరునిఁగ్రీగంటజూచిన * పరాతి గిల్ల, కన్నులొంది జనించు జ * గంబునందు
సీవునీవని నాథునిసీతిమాలి, దెగఁడెడుగయాలి మూగయైతగజనించు. 243

క॥ ప్రాణంబు లేనిదేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునొ * మగనివిడినయ
హ్లాసన యటు లశుచిత్వముఁ, బూనుననుచుఁ జెప్పకాస్త్రములు శివురాశి !

క॥ ఆపెజనయిత్రి ధన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుడీధ * రావాసముపై
నాపెవతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పరివృతయై వుడమి * నిందునిభాష్యా !

క॥ పితృమాతృవంశజులునున్, బతివంశ్యులు సాధ్యపుణ్య * భాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము, లతులితముగనొందఁగలరు * హనువిరిఁబోశి !

- గీ॥ శీలభంగం బాసర్చినచేడ మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని ♦ విభునికొలము
వారినిన్ బడదోయు నశివారణంబు, గా నధస్థలమందు శంకరవధూతి!
- గీ॥ ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వియాశినితియడగు, లీధరాభాగమునుస్పృశి ♦ యించునెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనం ♦ బైసమస్త, దోషహరణక్షమంబయి ♦ తోచుచుడమి.
- చ॥ పరమవదిత్రుడైన యల ♦ భాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుడగు గంధవాహుఁడు న ♦ వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాశనువుఁ ♦ దాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లుదువుగ నానచేయు శుచి ♦ యున్ సలిలంబులు సాధ్వితాంకుకై.
- క॥ పృతిగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగలరొ ♦ గిన్ వినుము పతి
వృతయగు నాలు మహేశ్వరు, నతులితకారుణ్యసిద్ధి ♦ నమరున్ ధరణిన్.
- క॥ గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత ♦ మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్విగన్తోని, నం గల్మషమవియుఁబావ ♦ నమగు నఖిలమున్.
- క॥ పతిదేవత యుమ యాపెకు, బతియగువాఁ డీశ్వరుండు ♦ పన్నుగనీదం
పతులను గొల్చుమనీషి ని, రతమిష్టములొంది పుడమి ♦ రాజిల్లుఁగడున్.
- గీ॥ నిగమముపతివ్రతానారియగునుబ్రహ్మ, మిశ్వరుఁడుక్షమసాధ్వియాశినిగురుబోడి
తపముపశుపతి సత్త్రియధరనసాంసు,ల యువిదఫలంబు శివుఁడుకల్యాణమూర్తి!
- ప. ఇవ్విధంబున నావిప్రాంగన పతిప్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుపదే
శించి పెండియుఁదద్యేదంబుల నెఱింగింపఁగడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా! వినుము పతి
వ్రతలుత్తమ మధ్యమకనిష్ఠాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబులఁ బరంగుదురందు, 254
- ఆ॥ పతినిఁ దక్కనెవుడు ♦ పరపురుషునిఁగల, నేనిదలఁప కన్య ♦ నీక్షణంబు
చేయనట్టి సాధ్వి ♦ చెచ్చుగానుత్తమ, యనఁగఁజెల్లు ననని ♦ హరుమితూరి! 255
- క॥ నుతువలెఁ దోబుట్టులవలె, చితవలెఁ బెరివారిఁగనుచు ♦ పెనిమిటియంద
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱిపెడు, సతి మధ్యమయనఁగఁజెల్లు ♦ శైలవరనుతా!
- క॥ వ్యభిచారము కులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు ♦ నాత్మనెఱిగి తా
విభుని భజంపుచు నుండిన, యిభయాన కనిష్ఠయనుచు ♦ నేర్పుడుబుడమిన్.
- క॥ పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరుని ♦ సాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి ♦ నగరాజనుతా!
- ప. ఇట్లనేక ధర్మనూత్మంబు లెఱింగించి.
- గీ॥ ఇతైఱింగునఁ బతిభక్తి ♦ నెఱిగినదువు, మమ్మరొ! సర్వవేదప్రి ♦ యంబుగాఁగ.
వఖుజగదంబ వీనతఁ ♦ డధవుడితను, నినుదలచి సాధ్వులొదురు ♦ నెలతలిలను.

వ. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు సీకెడింగిందితి నని యూరకున్నంతఁ బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యంబు చేసి ప్రయాణసన్నాహంబు గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొప్పి కన్నీడు నించె. పార్వతియుఁ దల్లిన్ గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ బెల్లుగ నలం దురెఁ గునుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుగాంచి బాంధవ స్త్రీలును నాగర శాంతలును దేవవత్సులు మున్నగువారలెల్లరు చింతాదంతరూపవస్తైరి సర్వజగ త్రృభండగు మహేశ్వరుఁడు పవ్వారి దుఃఖభరంబుఁజూచి తానును గంటదడిఁబెట్టె.

గీ॥ ఇట్టిసమయంబునందుఁదుఃఖినిగీడఁద్రుఁ, జాతృజాలతోడనరుడెంచి యార్యుఁగాంచి వెక్కిరింబగుదుఃఖంబు † వెలయనాపె, దనదువత్తుమునన్ జేర్చికోని రయమున.

ఉ॥ తల్లిరొ! యెట్లువోయెదవు † తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్ బెల్లుగ బంధువర్గమును † వేశ్యమునున్ విడనాడి యిష్టడి యెల్లరునిన్నుఁ బాయఁగల † రెట్లు కనుంగొను చిన్నవోయె నీ యిల్లును బట్టణం బిపుడె † యేనెటుసైతు వచింపు మమ్యురో! 262

గీ॥ అనుచుఁ గన్నీరుదారఁగఁ మఠి హావ్యసనము, తోడవందురుచున్నట్టి † తుహినభూమి ధరున కథ్యాతృతత్త్వంబుఁ † దద్ జ్ఞుఁడగువు, రోధ బోధించె నాత్మనిఁరూఢివనర

ఉ॥ పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ † బన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిఁ గర్వములేక మొక్కి కడుఁ † గన్నుల నీరొలుకంగఁ జంటిలన్ సర్వపురంధ్రు లదివరు † సాధ్యయుఁ బుత్రులుఁ దద్దధూమణుల్ పర్వతశేఖరుండును గృ † పన్ విలపించిరి కించతోఁగడున్. 264

ఆ॥ విప్రులంత మరల † విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్నవేళఁ † కెప్పనవుడు ధైర్యమొంది తుహిన † ధరుడు రప్పించె బ, ల్లకినిఁ గాలియెక్కు † టకయివేగ.

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట *—

ఆ॥ పుణ్యశాంత లునుకు † భూరిగా దీవెన, లిచ్చి యందలంబు † నెక్కఁజేసి రార్య మరల గురులకందటికిని మొక్కి, పయనమున్ బొనర్చిభర్త వెంట.

క॥ రాజోపచారముల గిరి, రాజా నుతకుఁ దవరఁజేసి † రాణదలిర్పన్ బూజార్హములగు వస్తువు, లోబంగూరిచి యొసంగి † యుద్యత్రేమన్.

గీ॥ తానుమేనయుఁ గొడుగులుఁదత్తతులును, నందొలు విహారవనివఱు † కరుగుడెంచి వీడుకొల్పిరి బహువిధవిభవమెసల, శివుఁడుచేరెమ రజతాద్రిశిఖరమునకు.

క॥ అందలి గణవరు లమితా,నందముతో నెదురువచ్చి † యధిహోత్సవ మొప్పుర దుహినగిరినుజొశివు, లందగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞులబలభవనమున్.

ప. అత్తటి మహేశ్వరుం డార్యాచి త్తంబునందలి గురుజన వియోగజన్యంబగుకుందుఁ
బాచంగడంగి, 270

గీ॥ పార్వతినిజూచి యిట్లనెఁబ్రాణదయితే!, చూచితే పెండిగట్టు లశ్శులకుఁబట్టు
తలపువచ్చెనె యిచ్చోటుతలపువచ్చె, నే మనవిహారగోష్ఠి పశ్యేందువదన!

క॥ హెచ్చగు పచ్చలతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపుకొన ✱ లల్ల వె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలక, గ్రచ్చుట నిటువచ్చెజూడుకలికి! నమశ్శన.

క॥ నెత్తావులఁ బుత్తెంచుచు, బొత్తుఁడెలుపు పారిజాత ✱ భూజములవియే
గుత్తులు గుత్తులు వండ్లి వె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁగాంచు! మెలకల్పతరుల్. 273

ప్రహర్షవృత్తము } ఈవనముఁగనుమ రామా! జీవన మతిధికి భామా!
} పావనము నుమునిరామా, సేవనముల గుణధామా! 274

గీ॥ ఈన మేరుదుర్మగుమూహా మెలమిఁజేరి, లొండములుసాచియూచి వేదండచయము
పుష్పస్పృశినిగూర్చి జగ్మురునయన! తావకాగమనమున సంతనముఁజెంది,

గీ॥ కణిఁకారములివె నర ✱ వణిఁగినితి
లకమ! తిలకింపుము నువర్ణ ✱ మకుటధరము
లనఁగఁ జెలువొందు హరిచంద ✱ ననివహంబు
లవియె కను మీప్సితార్షణ ✱ మావహములు. 276

క॥ చమరీసముదయమలరంగ, భ్రమరీరవమల్లజే యు ✱ పశుత్రిగాఁగఁ
సమరీతినాలపించెద, రమరీబింజోవృలిందు ✱ హఁగవీణక. 277

క॥ పొందమ్ములఁ గలువలదగి, నందపురాయంచగముల ✱ హళహళిరవళికా
విందులకుఁ బిలుచుఁగొలఁకులు, విందువుగాదే యొయారి! ✱ వేడుకనిచటక, 278

క॥ రంగులరంగుల తామర, లుం గలువలు నలరు నంచ ✱ లుకాఁచములుకా
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగిపడెడునందుఁజూడు ✱ పుష్కరిణు లుమా! 279

క॥ అని నొడివిన విని శంభున, కనిశంబును దయితయైన ✱ యుఖశేష్యరి యి
ట్లనె దేవ! ముటతన నూ, తనమేదిట నేను గొల్త ✱ దానినె నీకుక. 280

క॥ ఐనను లోకాచారము, బూని నడువవలయుఁ గాన ✱ బుణ్యచరిత! నీ
వా నియతిఁ దలచి కడుదయ, తో నడువుము కార్యమెల్ల ✱ దుష్టియెసంగక.

— ✱ శివుఁడు దేవత లందఱికిఁ గల్పము లిచ్చి పంపుట ✱ —

ప. అనిన మహేశ్వరుండు మధాధారాస్వాదంబగు ప్రాణాప్రియావచనంబున కమందా
నందంబునొందె యిట్లనియె. దేవీ! 282

క॥ భూషణములు శ్రుతులకు బరి, పోషణములు దృఢవికాస † బోధాగతికా
 శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి, దోషణములు మదికి నీ మృ † దులభాషణముల్.
 ప. అనుచున్నంత గణపాలుగు నానావిధమధురభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబుచేసి
 వడ్డింపుడు నందఱు ప్రియంబంది భుజించి విడంబులనుగొని మహేశ్వరునకు
 నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నందఱకుఁ గానకదుకూ
 లాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకాచారంబు ననుసరించి
 హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మక్షులకును వందనంబుచేసి. బ్రహ్మక్షులును చితా
 మహాచ్యుతులును లోకేశ్వర్యాద ననుసరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీరస్యచ
 నంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచినవారందఱును హరివిరించనాదులతోఁ
 బరమేశ్వరానుజ్ఞకగొని తమతమ నివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణ
 పాలుర మందిరద్వారంబందు నియమించి తాను మహానూయయగు నార్యతో
 విహార మందిరంబుఁజేరి సుఖంబుండె. ఇట్లఖిలల్యాదాకారణంబును, కోకన్నంబును,
 నాయుర్ధనవర్ధనంబును బ్రహ్మోదకరంబును సకలజగత్కీయమానంబును నగు పర
 మేశ్వరకల్యాణంబు మీకామోదంబునఁజెప్పఁబడియెనని సూతుండు శౌనకాది
 మునీంద్రులకిట్లనియె.

—* ప ల కృ తి *—

క॥ ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టశమనమై యాముష్యం
 బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచు † బాతకుల కిలన్. 285
 సీ॥ ఎడఁబాటులేక పెల్లడరుచుండెడిదీర్ఘ, రోగియామనుజుఁ డా † రోగ్యమొందు
 జోడునేకుఱక సం † క్షోభంబుతోనున్న, పురుషుండు పెండ్లాడు † బుణ్యసతిని
 సంతానమేలేక † చాలఁగృశించు దం, పతుల కిష్టంబుగా † సుతుఁడుపొడముఁ
 గుడువఁగూడును గట్ట † గోకయులేని శు, మృదర్శిఁడు డతులభా † గ్యంబుఁజెందు
 గీ॥ వ్రబలదుఃఖాశులుండగువాఁడు దుఃఖ, కాంక్షినిగొను నపమృత్యు † చకితుఁడైన
 వాఁ డకాలప్రమృత్యువువాతఁబడక, మను నెవండ్రికృతిని జది † వినను వినను.
 క॥ వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ శివవివాహ † చరితము శుచియై
 విను నిత్య మెవఁడు శుచియై, చనఁగల రవ్వారు తువకు † శిర్వునిపదముకా.
 ప. అనిచెప్పినంత శౌనకాది మహామును లవ్వలికథను జెప్పమనుటయు
 మ॥ చరగుర్వీశ్వరపూజనాభిలషా † స్వద్విష్టచేతోంబుదా!
 హరసీహరపటేరహరశరద † భాదభక్తిప్రభా!
 నిరతాన్నోదకదానతోషితజనా! † నిత్యప్రియాలాపనా!
 యురుగానోచితవర్తనా! హరితగో † తోద్యుత! భాస్వద్యుతా!
 గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన
 శివపురాణంబందలి పార్వతీభండంబునఁ బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

నిగమాగమసముదిత
మానితధర్మాచరణసః మాహిత హృదయా!
నానాశిష్యేభ్యుతమో
భానూ! శివమూర్తి! వీరః ధర్మారాధ్యు!

ప్ర॥ అక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునీల కిట్లనియె.

గీ॥ గిరిజః దోడ్కొనికైలాసః గిరికి కర్వుఁ, డరుగుబెంచి నుఖంబుగః సచట నేమొ
వచ్చె నాకెఱిగింపుమునలినసూతి!, యనుచు నారదుఁడడుగ నిట్లనియెనజుఁడు. 2

క॥ నారద! చెప్పెదవిను చె, న్నార దయావిభవుడైన యభవునిచరితన్
దారకదనుజవధార్థము, దారకు వసమానశక్తి ధరుఁ గనుటయునున్. 3

క॥ నురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్ధమాళి యమరుల బాధల్
పరిహారము సేయఁగ మది, వరసి కృపావివశుడగుచు సంత రయమునన్. 4

చ॥ అనుపమదివ్యరత్నములః కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం
దనరససేకభాస్వదవః డాతమణిమయమైనచోట నూ
తనవికచప్రసూనదళః తల్పవిభాసితమైనచోటఁ బా
వనతరుమంజరీప్రసరః బాలసమీరము లొప్పుచోటునన్.

క॥ భోగనుఖిదోషకరణ, శ్రీగరిమ నెసంగుచోటఁ జేతోజక్రీ
డాగతుల కర్ణతరమై, రాగిలుచోటన్ మనోహర రరబగు చోటన్.

క॥ గిరిరాజ రాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగ • పాణ్డుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొకవేయిదివ్య • సంవత్సరముల్, 7

క॥ శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు వ్రమోహంబుఁ జెందుఁ • జిరకాలం బౌ
శివుదేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రమోహంబుఁ జెందు • జిరకాలంబున్. 8

అ॥ చాలఁగాల మిట్లు • జగుగఁగా నదిహా, శంకరులకు నొక్క • క్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్యవరులు మేరువుఁజేరి, గొడఁగఁదొడఁగిరవుడు • గొడవయడర.

చ॥ చలనమొకించుకేక గనక • స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిల మనకార్యసిద్ధికయి • యే గిరిశస్యను బెండ్లియాడి పె
గ్గలముగ నాపెతో సతము • కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁబావ నొక • పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క॥ అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజహరసంగతుల న • మరకులతిలకుల్
వినుచుఁ దడవౌట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడి యొక్క • వాసరమందున్.

—* దేవతలు విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట *—

గీ॥ అజానిఁదోడ్కొని నారాయ • నాంతికమును, జేరివందనమొనరించి • భూరిదుఃఖ
భరముచేఁగడుపొగులుచుఁ • బరగనిట్లు, చెప్పికొని రాత్తమూర్తులై • శ్రీవిభునకు.

క॥ హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్వరములనొండియును శివుఁడు • శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ జెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁడకట • వేల్పులవెలల్, 13

అ॥ వుండరికనయన! • పోలునే నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ • దలఁవకుంట
రమ్ము పోదమిపుడు! రాజతగిరి కుసా, యమ్మునరయు శివుదయకాబడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ॥ అలనుట మానుడింకఁ గరు • కాత్మకు శర్వు భజింపుఁ డివ్వడా
యలఘుననుగ్రహంబున ర • యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్
గొలిచెడు వారికెప్పు సమ • కూరు శుభంబులు వాయు దుర్గతుల్
పొలియుదు రాయతానలని • భుల్ రిపువీరు లుదగ్గికోపముల్. 15

గీ॥ తీవరమునేయఁదగ దిట్లు • దివ్యలార! , కాలవరిపాకమొందిన • కార్యమెందు
సిద్ధిఁగాంచుఁ దదన్యంబుఁచెడును దీని, నెఱిగి యోరిమిఁగావింపుఁ • డిద్ధమతులు!
న. వెండియును.

గీ॥ శంకరుం డిట్లు సంభోగశక్తుఁడగుచు, ననవరతము రతంబుల • నలర నెనఁడు
భంగమొనరింపఁజాలెడు! ప్రభుఁడె పూర్ణ, వర్ష సాహస్రమున రతి • వదలునిజము.

క॥ శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది నకలవిప్త్త † పోత్కరనుఖము
వ్యక్తముగఁగూర్చు నిది ను, వ్యక్తము వరికించి పాయుఁ † డాత్మవ్యధలఁ.

వ. మఱియును,

క॥ ప్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడైన † బాల్పడు భువినా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, ప్రీపుత్రులఁ గోలుపోవు † సిద్ధంబు సురత్ !

క॥ మున్నల దూర్వానుం డను, సన్నుతుఁడు ఋషీశ్వరుండు † శకుని రంభా
వన్నగ వేణీరశిసం, పన్నుని విడఁదీసి కుడిచె † బ్రతిఫలము వెనక. 20

గీ॥ భార్యగడతేజవేణిక † పడఁతిఁబెట్టి, యాడి యొకవేయిదివ్యహా † యనములకువి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసిఁయూరటఁగొనఁ, బలుపురిబృంగిగాఁబ్రతిఁఫలముఁగనిరి.

క॥ నకలమునిపేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ సృష్టి † కాధారం బీ
యొకటియొకద ! యిద్దానికి, వికలతఁగూర్పంగఁ దగున † విబుధప్రవరుల్ ! 22

■. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణ వర్ష సహస్రంబందుఁ
గైలాసంబునకేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమివయిం బడఁజేయుండవుడు
స్కందుఁడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగునని జనార్దనుం
డువదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదులెల్ల దమనివాసంబులకేగి రంతఁ
గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతుల సంతతవిహారంబునకు సుకేషగజకచ్చపంబగు
ధరాతలంబు వీడితంబై జగత్పాణంబగు సమీరణంబు స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోక
జనంబు భయాత్మాంతంబై పితామహున్ జేర నతండు నారాయణున్ బురస్క
రించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁజేరుడు నంతఁ గమలాకాంతుండు శివద్వారం
బుననున్న గణపాలురకు మొక్కి యిట్లనియె.

క॥ శంకరకింకరులారా !, సంకటహరులార ! శర్వ † సాన్నిధ్యం బా
తంకమున వనరు మాకిట, శంకింపక కూర్చుండయ్య † సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి.

క॥ హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుడు హరుం డిందు మమ్ము † స్థాపించి మహా
శ్వరితో రిరంస నంతః, పురమున నివసించె నివుడు † పోరా దటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు విన
తుండై మొక్కి యొక్కించుక నెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబందుం
డియే యార్తవాక్కుతోఁ దారస్వరంబున నిట్లభిలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి మొఱ
పెట్టుకొనియె.

—* విష్ణ్వదులుకై లానంబునమణిభవనద్వారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట *—

గీ॥ ఏల వందారుకల్పక! † యివ్వటికిని, మాదువెతలమడివ్వగ † మజచియుంటి
వసురపీడితబృందార † కాళిశీవె, శరణ మేజాగుసేయక † సాకుమింకను. 27

క॥ సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయశ్శవతంగదండ † శరొకనికరభా
సురగీతపుణ్యచరితా! †, సురచితనకలాజ్ఞాజాండ! † చూడమింక నయన్, 28

ప. ఇట్లు బహువ్రతారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలంద యొక్కయెలుంగున
మొజ వెట్టుకొనుటయు నెక్కుడు శోలాహలధ్వనియగు బాలించి భక్తవత్సలుం
డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయనంది పార్వతీభయంబున నంకో
చించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబు దఱియకావొచ్చి బృందార
కులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

—* శివుడు దేవతలమొరవిని యోగముచే వీర్యంబు జూర్చుట *—

గీ॥ ఏమివచ్చితి రిచటి కుశేంద్ర! పద్మ సూతి! నైలింపగణముతో † సుఖమె మీరు
చిన్నవోయినమొగములు † చెన్నుడఱిగి, కానిపించుచునున్నవ † కృతమునెవుడు. 30

ప. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందారకులంద టిందుధరపాదారవిందంబుల కానం
దంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ॥ దూయమాన మనంబుతో † దోయజాక్షు, డిట్టులనియె మహేశ! నీ † కెఱుంగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృ † ద్వేశ్వవాసి, వగుచు మమ్మడుగంగ నీ † కవసరందె? 32

చ॥ కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు † ఘోరపురక్కనుబాఁడి జక్కి పా
రము గనరాని దుఖమున † రాపిడిఁజెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁగాంచు మమ † రప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యముని వధింపు తారకుని † దత్పరివారము లోకరక్షై. 33

చ॥ అనిన హరుండు చిత్తమున † నక్కటికంబునుజెంది యిట్లనె
వినుము ముకుంద! మామకపు † వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహియించువారలఁ గ † నన్దగు నివ్వడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతువం చవుడు † జూర్చెను శృంగము స్వర్ణవర్ణమున్. 34

చ॥ అనలుడు నిర్జరామమతి † నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరగ మింగె వంత నను † రోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత భా
దవమొనరించి రట్లు నను † ధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జ † వంబునవచ్చి కనన్ మరావళిక్. 35

ప. కాంచి యంత జగదంబ వారొనర్చిన యకార్యంబునెఱింగి కువితయై యిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి దేవతలను నెపించుట *—

- ఉ॥ ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ ♦ డో యమరాధములార! మీరిటుల్
నారమణున్ హరున్ గొలిచి ♦ నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరిమిదక్కి స్వార్థపర ♦ తోన్నతి నమ్ముడికింపజేసి యె
తీరున శ్రేయమొందెదరు! ♦ దీర్ఘతరార్తిమణుంగకే ధరణ్. 36
- క॥ నను వంధ్యునజేసిన యథు, మున నిప్పటినుండి మీదు ♦ పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురుగావుతఁ గడు, వనరుదు రెంతయును బుడమి ♦ పంథ్యాత్వమునన్.
- గీ॥ ఇట్లు నిర్బరులను శపి ♦ యించి పాప, కునిఁ గనుంగొని యత్వంత ♦ పుపిరియగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్య ♦ జగ్ధి! సర్వ, జగ్ధివగు దీపు భువి జాగు ♦ పున్ దొరంగి.
- చ॥ అని యిటు శైలకన్యక హు ♦ తాశనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొని ♦ పోయెఁ దదీయవిహారమందిరం
బున కటమీఁద శంకరునిఁ ♦ బొందికఁగొల్పి గజేశుఁడన్ గుమా
రునిఁగని తాపమున్ విడె మ ♦ రుద్ధణ మెల్లరు బాగు బాగనన్. 39
- గీ॥ అక్కతను సర్వమునువేఱొకప్లుచెప్పు, వాడ నిపుడు వినుం డిశఃబాహులేయ
జన్మచరితంబు దై తేయఃసంహృతియును, దేవతలకెల్ల దుఃఖంబుఃతీటుటయును.
- ఉ॥ వేలుపు లంత లీశ్వరుని ♦ వీర్యము మింగుటచేతఁ జాఁగఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జగద్గురు శంకరుఁగొర్పి యెక్కుడౌ
జాలిదనర్పఁ బ్రార్థనము ♦ సల్పఁగ స్వల్పితకల్పశాఖ య
క్కాలహరుండు వాకిటికిఁ ♦ గ్రచ్చఱవచ్చి కనెన్ నిలింపులన్. 41
- వ. అంత దేవత లీశ్వరున్ గాంచి యాతురులై మొక్కి యిట్లనిరి,
- ఉ॥ దేవ! మహానుభావ! భవఃదీయ మహాబాజ్ఞుల వీర్యమున్ మహా
శాసకచిత్తతఁ మెనవఁ ♦ జాలదహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధమున్ భరింపఁ దరఃమెట్లు కరంబు భరంబు తండ్రి! నీ
వీ వగఁ బాపి యెట్లయిన ♦ నేలుము బాలశకాంతశేఖరా! 42
- క॥ లేకున్నఁ జత్తు మిత్తటి, లోకేశ్వర! నీవుగాక ♦ లోకంబున నీ
నాకనివానులయలజడిఁ, బోకడఁచు భునుండొకండు ♦ పొసఁగునె యెందున్.
- అ॥ అని దహింపఁబడుచునార్తిచేఁ దహతహ, పడుచునున్న నా సుశివర్యవరులఁ
గాంచి వేగనపుడు ♦ కారుణ్యమొనఁచి, భక్తవత్సలుండు ♦ పలికె నిటుల.
- క॥ ఓహరి! యోచతురానన! యోహరిహయ! యోయమర చయోత్తములారా!
మోహమునఁగినిన వీర్యము, బాహిరముగఁగ్రక్కుడవనిఃబాముదొలంగున్.

చ॥ అనుడు నిలింపు లంత వడి † నా శివవీర్యము గ్రక్క నన్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగ్గె † సర్వనువర్తులు బాము బాపి శ
ర్వుని వినుతించి గీములకు † బోయిరి సావకు డొక్క డప్పు శం
భుని యనుకంప జేకొనక † భూరితరాత్రి వహించి కీర్తిమై. 46

ఆ॥ శివుని జేరఁబోయి చేమోడ్పురచియించి, నేరమికిని సై చునివ్వఁజూపి
దాహమార్పు దేవ! † దానుడఁగానొకో, కరుణఁబెఱపుఁ మెన్నఁగడవుమికను.

—* అగ్ని దేవుని జోభం ఖారవి శవుఁ డుపాయము పెప్పుట *—

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్ గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె. 48

క॥ అనుచితగతి నారేత, స్సును మెక్కితివట్లు వెనుకఁ † జూడక యగ్ని!
ఘనతరదాహం బివుడి, ప్లనఁగూడిన దై నఁ దలఁకు † నుడిగి వినుమిడక. 49

వ. ఎలనగవుతో.

క॥ కొలఁది దినంబులలో ను, జ్వలతరమి వీర్య మొక్క † చక్రస్థని
ర్మలగర్భమొందు నాక్షణ, మలమటచను నీదుదాహమామాలు హుతాశా! 50

ఉ॥ నావుడు మొక్కి యాత్మనద † నంబునకున్ జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని † భామ యదెవ్వతో నాడు పాగొర
క్షావహమూర్తి యంచు మదిఁ † జాలదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దై వనియుక్తి సప్తముని † తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ॥ చేడలతోడ స్వర్ధునికిఁ † జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు † హవ్యము లీగికి సప్తజహ్నునిన్
బోడిగఁజేర్చి యాహుతులఁ † బొందుగఁ దన్ముఖమం దొసంగఁగా
దోడ నెయగ్ని వేల్పులకుఁ † దుష్టిగవాని నొసంగె నయ్యెడక. 52

—* అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ॥ ఆసమయంబునందు రుచి † రాంగవయస్సువిలాసవళుశో
భాసముదీప్త లామునుల † భార్యలు మానులక్రేవలక సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మె † లంగ ననంగతరాతతార్తివి
త్రాసితచిత్తుండై వడి న † దాగతిమిత్తుఁడు బాళిమిఱంగక. 53

ఉ॥ ఎందును నేనిఁ గాందితినె † యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
త్సందరకామిసీమణుల † జూచిన నేమిడ భాగ్య మిట్టివ
ర్ధేందునిభాస్యులకగలిసి † యింపుడనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుందడంగునె ఘ † టిల్లునె మోద మభంగభంగిగాక. 54

ఉ॥ అన్నసవిట్టువిభ్రమము * లాక్ష్మతలన్ ధరియించి యిట్టు లా
సన్నములయ్యెనో యనగఁ * జక్కని సన్నని కొను లందమా
నున్నత పీవర స్తనము * లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
కన్నులదన్ను ముద్దులమొ * గంబులు గల్గినవార లీ సతుల్.

55

ఉ॥ ఏనిక వీరి కాఁగిళుల * నెవ్విధి జేసొనువాడ నెట్టు లీ
మానిను లాత్మనాథుల స * మర్థుల బాసి నమన్ పరింతు రె
ద్దాన మడియమా సతను * తాపము పాయ నికేమొనర్తు నా
మానస మెక్కుఁ డార్తి మొయి * మ్రుగ్గుచునున్నది యొక్కతీరుగన్,

56

గీ॥ అనుచునక్కాంతలనుస్వశిఖాగ్రములను, డాయఁగా నెంచు మునులదృఢప్రదీప్త
తేజములఁ గాంచి చకితుఁడౌ * దీనదళను, జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ * జేవదక్కి.

క॥ మునివరుల హోమకృత్యం, బరువుగ నెఱవేఱ నగ్గి * యాథుల విడి పా
వనమైనయొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ * బొగులుచు వేగన్.

ప. అందు జలంబుల మునింగి పాణంబుల బాఁపిసొన సమకట్టుడు సంతఁ బరమ పతి
వ్రతయును దత్పత్నియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి తన యోగ
బలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కశత్రంబురూపంబుఁ జెందివచ్చి
పావకున కిట్లనియె.

59

* స్వాహాదేవి యార్గురు మువిభార్యలరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గిడించుట *

క॥ మునితల్ల జాడగు సంగిర, నునిదారను మొన్న నిన్నుఁ * జూచినది మొదల్
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగుమస్తకాగ్నిఁ * గాగ్రితిమి విభూ!

చ॥ చెలువుండ! నీపయిఁదగిలె * చిత్తము నాకును నా పయస్వలా
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ * జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుట
దెలిసి భవత్పదేశమును * దెంపునఁ జేరినదాన మించుపో
కల పెరవేఁజొకడఁచి * కామసుఖంబులదన్ను నన్నిడన్.

61

గీ॥ సన్నతనుసౌఖ్యములఁడేల్చి * నాదుచెలుల, నట్లుదన్నుము భవదధి * నాత్మలగుచు
వారలున్నారెచట హవ్య! వాహ! నీవి, కన్యమెంచినఁబాణంబు * లానపడము.

ప. అనిసంత

క॥ కడుఁబేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లావెఁగాంచి * పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు * తుప్తి యెసంగన్.

63

ప. అసంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్ని భట్టారకునిఁ
గలిసి సుఖించి-యవల సరుంధలీ రూపరి బలపడకున్న మిన్నకుండె, వీతిహేలా

త్రుండును దనయందున్న మహేశ్వరపీఠ్యంబంతయు మునివత్తుల రూపంబున నున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును భర్తృవిముక్తంబును సతిమస్సహంబునునగు పారమేశ్వరపీఠ్యంబు నిజగర్భంబందు భరింపఁ దక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబున బార్చి వేదవక్తాబాసె. శ్వేతాద్రియు నవ్వేడిమి కోడి మరుత్సాహాయ్యంబున నద్దాని వియన్నదినిక బడఁదోచె.

క॥ గంగయు దుర్భరమైన భు, జంగవిభూషణమహాంగి * సమధికతేజ
స్సంగమున కోర్వజాలక, భంగంబుల దానిఁ గాత * పనిఁ బడఁజిమ్మెన్. 65
వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్ద కాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు.

— * శ్రీ కుమారస్వామి జననము * —

క॥ శ్రీమూర్తీర్న సితమ, స్థీమానితసమయమందు * శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తాముఁడు జన్మించె నకల * సురలుప్పొంగన్. 67

క॥ చారుమణిమాతృలొప్పెడు, నాటు మొగంబులును నాయు * ధాశ్యములగురెం
దాటుకరంబులు రవికత, భారంజితగాత్రమమరి * బాలుండలరెన్. 68

కా॥ శ్రీమంతండయి సుందరుండయి జగ * చ్చేయోనహంబై సుర
స్తామావద్దినివర్తనకుముడునై * శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాశ్వుదుడునై * విస్ఫూర్ణితాశావ్రజం
బై మృత్యుంజయసందనుం డలరె దై * త్యాత్మంబు లల్లాడంగన్. 69

క॥ దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమయ * లత్యద్భుతమై
భవమొప్పంగ సంగీతో, తనముల గంధర్వవరులు * నల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ॥ జనులు మునీంద్రగేహినులు * సప్తరసజ్ఞు వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొంది యొక * పాపనిఁ గాంచిరనన్ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవ * మానమతికొ దమ పత్నీలక రయం
బున విడనాడి రాసతులు * పొక్కంగ భూరివిషాదవేదనన్. 71

గీ॥ అత్యనాథులచేఁ బరిత్యక్తులైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభౌ * మిని వనరుచు
మునులకడకేగి సేన మీఁబోడ్లుబోటి, బోడ్లినై యలరితి నా వి * భునముఖమున.

వ. కాపున.

క॥ అకలుషచరిత్రులగు నా, త్యకళత్రంబులను బాఁయఁ * దగునే మీరల్
సుకృతాత్ములార! వేగఁ గి, నుకమాని కొనుండు గేహినుల జనమలరన్. 73

క॥ అని బ్రతిమాలిన విని తను, మనముల నిక్కంబెఱిగియు ♦ మానివరులు భూ
జనుల దురుత్తుల కాత్మం, బున రోసి గ్రహింపవలెరి ♦ పొలఁతుల మరలన్. 74

—* షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట *—

వ. అంత నా యతివలు.

గీ॥ గాంగతీరంబునన్ శర ♦ కాండమందుఁ
బాజమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ ♦ బుజ్యసతుల
చనుమొనలు పాలుచేపుడుఁ ♦ జక్కనపుడు
బాలునకుఁ బాల్గుడువఁ బ్రేమ ♦ భరితలగుచు. 75

గీ॥ అందఱొక వేళయందెస్త ♦ న్యంబాసంగ, రాఁ గుమారకుఁ డాటు వ♦క్రములతోడ
నాటుగురుకృత్తికలనుదుల్ ♦ హరుసమొందఁ, బాలుద్రాసెను తాకిక♦లిలమెఱయ.

వ. అపుడు జగన్మంగళవిగ్రహం డగు నక్కుమారుకాగాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ॥ అన్న! కుమార! మేము కుల ♦ టాశృతి నగ్గికి నిన్నుఁగంటిమం
చు న్నెఱిమిఱి దుర్జనులు ♦ చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
బన్నములాడి మమ్మిటులఁ ♦ బాసిరి మాకిక దిక్కు సేవె మ
మ్మొన్నికమీఱఁ దల్లులుగ ♦ నెంచి కృపామతిఁబోవు మిమ్ముగన్. 77

ఆ॥ అనుడు శంభుసూనుఁ ♦ డనియెను వారల, కనఘ లీరుతల్లు ♦ లాత్మజుండ
మానుండింకఁ వెఱులఁ ♦ బూనుడు సంబరం, బంబలార! గుణక ♦ దంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ॥ అత్తఱి బద్ధజుం డతిశ ♦ యమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్తజ్వైరిపుత్రునకుఁ ♦ జెల్వదలిర్పఁగ జాతకర్మమున్
హత్తి నవేడ్కమై సలిపె ♦ నగ్నియు బాలునిఁ దారించి దీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె ♦ హర్షభరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భుం డాబాలకున కివ్విధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ॥ సురలక్షై ముక్కుంటిశుక్రంబుస్కందమై, యవతరించుటస్కందుఁ♦డనఁగఁబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం ♦ దమరి జన్మించుట, నగ్నిభవుం డను ♦ నాఖ్యవసురు
గంగామహానదీ ♦ గర్భజాతుండౌట, గాంగేయుఁడనెడు వి ♦ ఖ్యాతిఁజెందు
శరవణసలమున ♦ జననంబునొందుట, శరజన్మఁడనియెడు ♦ సంజ్ఞఁగొంచు

గీ॥ కృత్తికలపాల్గొమటఁగార్తి ♦ కేయనామ, మొందువారలంపలున్నరై ♦ యొప్పుకతన
బాహులేయుండనుచుఁగడుఁ♦బిభృ నెసంగు, బౌర్వతీనందనుడుజగ♦త్పావనుండు.

వ. మఱియును

సీ॥ దేవపై న్యంబునకు నెల్లఁ దేజమెసంగ, నాయకుండయి దేవసే * నాని యగుచు
నాత్మకీయచమూరకు * కాఘ్యుడై గు, హుండనుచునొప్పు మేరుకో * దండనుతుండు.

వ. వెండియు

క॥ భారుణి గుజనులఁ గూల్చి కు, మామండమ నామధేయ * మండితుడౌ వి
స్తారముగ నెమల్చిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖ * సంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇతను క్రొంచావలంబు భేదించి క్రొంచదారణం దనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు వంత బాలుండు దినదినవర్ధమానుండై.

86

మ॥ ఒకనాఁ డాయలికాక్షనందనుండు లీ * లొల్లాసకేళీవళా
త్మకుడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బో * ద్యవృత్త మాతంగయూ
ధకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేం * ద్రవ్యహదీన్యత్సతా
వృకరంబుగొని స్కంధమెక్కి నిబిడ * ప్రాధోద్ధతిన్ దిల్లచున్. 87

ఉ॥ మున్ను పురత్రయంబును స * మున్నతవైఖరిఁ గాల్చి దానఁ జే
రెన్నికమీఱు చావమట * నీశ్వరుఁ డుంచుటఁజూచి యొక్కచో
నున్న తదున్నతంపువిలు * నుద్దవిడిగొని యొక్కపెట్టి తా
నున్నతమా తదదిమకు * టోజ్జ్వలశృంగముఁ దుగించె బెళ్ళునన్. 88

88

వ. అంతఃపోక.

—* క్రొంచగిరి భేదనము *

క॥ క్రొంచమహిధము నొక్కయు, దంచత్తరతీవృద్ధ * రాశుగమున భే
దించి మహాతాపైక, పొంచన్నద మమరనార్చె * బ్రలయాభగతిన్. 89

క॥ దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కటి భేదిల్లె నుదధు * లొక్కటఁగలఁగెన్
గ్రొక్కున రిక్కలు దుల్లిన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత * యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

సీ॥ క్రొంచగిరిగవ్వారమునవసించిమించు, ఘోరరాక్షస కోటు లు * దారనినద
మున్నెత్తిలఁగ బాలుపైఁగ గుప్పతెప్ప, లుగ శరంబులఁగురిసి యాశ్రయఁగ నతండు.

క॥ ధీరుడై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రారధార * నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి * మండల మదుర్భవన్. 92

92

ఉ॥ అంత నిలింపు లెంతయుఁ భ ధ యంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులఁ బటుని ధిద్యుతి మీఱఁగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకనూను నెమ్మనము ధిందు నెఱుంగఁగలేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు ధి వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంతులై. 93

చ॥ విను మమరాధినాథ ! యొక ధి విక్రమధుర్యుడు బాలుఁ డి జగం
బున జనియించి యంతనె య ధి పూర్వపునప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుడయి సర్వసత్త్వముల ధి దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికొదొడంగి వానిఁ బరి ధి మార్పుము తేర్పుము భూజనంబులఁ. 94

గీ॥ క్రాంచగిరిఁ బాయకుండు రక్షితులంబు, నెల్లబొల్లొనఁచె బం ధి హిష్టమైన
యన్నగంబును భేదించెనంతకన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ ధి బుడమిఁగూల్చె.

క॥ ఇత సురలచేవఁ గనఁగ న, చకితుండై వచ్చు నిటకు ధి సరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగపఱపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది విభాసలఁగ విభూ !

— * కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణదానంబు నేయుట * —

క॥ అన విని యాతండును గిం, మమమీఁడును గనక కడిది ధి దోర్బదమునఁ బా
పనిదారసించి యశనిన్, గొని యురమునవేసఁ జండకోపనుఁ డగుచున్. 97

చ॥ అశని శివాత్మజన్ముహృద ధి యంబును దాకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున ధి నీడ్యబలుండు విశాఖుడఁగ రిపు
ప్రళనునుఁ డుద్భవించె నిరు ధి వక్రలయందును శాఖనై గమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపు ధి లాగ్రహవిగ్రహులై రయంబునఁ. 98

క॥ వారు ముగురు గుహుండును బృం, దారకనాథుని వధింపఁ ధి దలఁపడ సతఁడు
ధీరతఁగోల్పడి యడలి కు, మారుఁగ శరణం బడిగె న ధి మంచితఘటికఁ. 99

ఆ॥ అంత శంభుపుత్రుఁ ధి డతిదయామతి హరి, హయుని తప్పిదంబు ధి నవలదోర్చి
ప్రాణదానమొసఁగి ధి పరమహర్షంబున, పరిగె గాంగతీర ధి మతిరయమున. 100

చ॥ అచటఁ గుమారురాకతయి ధి యాత్రము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని ధి వేగని సంతసమొంది భారలో
ల్కుచుఁ గడుఁచేపుదుగ్ధములఁ ధి గూఠిమితోఁ గడుపారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁగొనుచున్ ముదమొందుచు మండిలెంతయున్. 101

గీ॥ ఇవిధము గొన్నిఘన్రంబు ధి లేగనంత, సర్వజగదేశరాజ్ఞులు ధి పారశైల
రాజసందప యొకనాడు ధి రాజహారి, తోడఁగొలుపున్న వేశ సం ధి తోసమొదప.

చ॥ కరములుమోడ్చి స్వేరముఖ † కంజముతో విభుఁగాంచి పల్కె దు
 మ్మరమహిళాజనంజవవి † కారనిరాకరణాధ్యులైన భా
 స్వరతరదివ్యయోగులకు † సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
 శ్వరు నిను భర్తగాఁగొని య † పారమహాన్నతిఁ గంటి నీకృపక. 103

చ॥ అతులతవస్సమాధినియ † తాత్మ్యుడవై మరునిక దహించి యీ
 తతనిజభోగభంగుల నుదాత్తత నొప్పుడు సీవు నాదుసం
 గతి రతులొందుచుక బ్రజల † కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
 ర్మతు లమరాధముల రతిని † మాన్పిరి స్వాధ్వరామనాత్మ్యులై. 104

గీ॥ లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు, మెఱయు నీతేజ మది నా యు † దరమునందుఁ
 జెందకభవింబడియె నేమిచేసిలో ను, రలు మహాత్మ! యమోఘవీర్యంబునపుడు.

గీ॥ మోఘమైయొందుడిందదు † పుత్రుఁడుదయ, మందియుండుమతెండేని † ననఘచరిత!
 అరయుతర్జించి భర్జించి † యమరవరుల, నాదుపుత్త్రుఁడెప్పింపు † నాథ! యిటకు.

—* శివుఁడు దేవతలను గుమారుజాడలడుగుట *—

ఉ॥ నాపుడు శంకరుండమర † నాథుల మానులఁ బిల్వఁజేసి తా
 నీవిధమొప్పుగా నడిగె † నెల్లరునున్ వినుఁ డేను నాఁ డప
 త్యావహమైన తేజమును † నాదటఁజేపితి యుమ్మదర్శమై
 మీవశమయ్యె నయ్య దటు † మీఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పఁడి! 107

క॥ ఎటఁబొడమె నాదునందనుఁ, డెటఁబెరుఁగుచునుండఁదేజ † మేనుయ్యెను మీ
 రిటులెఱిఁగింపక చాచినఁ, గుటిలత యడఁగంగ శిక్షఁ † గూర్చెద నిపుడే. 108

గీ॥ అని కినుకదోవ దృఢముగానడుగ దివ్యు, లడలి యొండోరులంతత † నరసికొనుచు
 నొడయనిన్ గాంచియొక్కొకరుక్కుదక్కి, తడఁబడుచునిట్లువల్కిరి † తథ్యముగను.

వ. అందు విష్ణుండేట్లనియె.

క॥ గురునిందసేయునట్టిఁడు, గురుదారరతంబు నల్పు † కత్తితుఁడు మృషా
 కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరపుగ నాచ్చాదవఱచు † నీశ్వర! వినుమా! 110

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి,

గీ॥ ప్రబలపాపం బొనర్చినపాతకునిచె, లిమిఁగొని నిరంతరమును బు † డమిఁజరించు
 వాని దారుణపాపంబుఁబడయునీడు, శుక్రమునుదాచినట్టిఁడు † తూలపాణి! 111

వ. తక్కుంగల మపర్యులిట్లనిరి.

గీ॥ పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు † పృథినఁజేసి, పూర్తియొనరింపజాలక † పోవునట్టి
 వాని పాపఫలంబుఁదానూను నీడు, వీర్యమును మాటుచేసిన † వెడఁగువుడమి.

వ. దేవపత్ను లిట్లనిరి.

ఉ॥ ఎవ్వ తె మాతృభర్తను యశశ్చగ మాషణమున్ బొనర్చుదా
నెవ్వ తె యన్యవిన్ వలచి యిటుశరాసనకేళి గూడు నిం
కెవ్వ తె సంతు పెన్నిటియు శివరులేకయె యేకయై మనుక
జవ్వనియద్ది తావకలశత్తర తేజము దాచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ॥ జగతి సీతేజమెవ్వ డాశ్చాపదసంబు, చేసె నవ్వాడు రూఢిగా శివ! భవత్స
మర్హణం బొనరింప నశ్చన్దుడగు న, న్దుడగు నీదుభక్తజ శివ! న్వాణమున.

—* అగ్నిప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారుని జాడలు చెప్పుట *—

వ. అగ్ని యిట్లనియె.

మ॥ పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దీ శివద్యామిసీభాస్వరో
దరమం దుంచి రయంబున హృదయసం తాపంబు బోనాడితి
భరమా నీదురితంబు నైచుటకు నీ పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థి భజించువాడఁ గనుమీ శారుణ్యభావంబునన్. 115

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

ఆ॥ భర్తృనిహితమైన శివదీయవీర్యంబు, నేనతాల్చి యోర్య శర కర్ణ
నాద్రీశిఖరతలము నందు విడిచితిని, వంతమీద నెటుగ నభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రీ సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ॥ పావకదేవి జార్చిన వి శివదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పజాలక న దేశమునన్ బ్రవహించు స్వర్ణదీన్
నే వగతో మహాబలుని నిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుము న దయామతి! న కార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క॥ శైలవరుప్రార్థనంబున, జాలిన్ గొని తావకాతి శయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నే, నాలరినై నన్నుసయిపు మయ్య! మహాత్మా! 118

వ. స్యర్ణదియిట్లనియె.

ఆ॥ దేవ! తావకీన దేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోదవీర్య దుర్బరోగ్ర
వేదనన్ దపించి పీచుల శరవణం, బందుద్రోచితిని ద యాభు! కనుమ!

వ. అంశ వసుమతియిట్లనియె.

గీ॥ శరవణంబందుఁ జేరినఁచటలతేజ, మునఁగుమారుండుపొడమె పుష్పాఖిలుఁడుద్వాద
శకరుఁడుద్యత్సహస్రభాఁ స్వస్మరీచి, మండలుఁడు బాలచంద్రమోఁ మకాలివినుము.
వ. అనంతరంబ భాస్వంతం డిట్లనియె.

గీ॥ శరవనిన్ బుట్టి యేడ్చుచుఁస్వచరణాంగు, శినిగుడుచుచున్న లోకమోఁమానునినీడు
తనయునిన్ గాంచిచాల సంతసముఁజెంది, యీశ ! దివసావసానమాఁ టేగితిఁబయి.
వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ॥ కృత్తికలు వచ్చి శిశుఁగాంచిఁకేరిముద్దు, గొనుచు చ్చన్యంబొసంగిరిఁకుతుకమొప్పు
తేయియం దేను నొకపదిఁజెందుఁకుటిక, లవజకుండి కనుంగొంటిఁశివ! యరయుము.
వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క॥ తెలవాటువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు కనుగందునందు ఁ నధికప్రేమా
కులలై కాచుచునుండిరి, తెలిపితి నే గన్నవిధము ఁ దివిషన్మాఁ 123
వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ॥ బదరికాశ్రమభూమికిఁబాలునెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతోవారుఁగొమరుఁబోలే
నతులవాత్సల్యమమరఁగాఁనందునీడు, కొమరుఁ బెంచుచునుండి రేఁకొడవలేక,
వ. హసరం బిట్లనియె.

క॥ అసమానప్రేమమెయిన్, దిగుహదళనేత్ర లక్ష్మి ఁ పెంచుచునున్నా
రసమశరవార! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజితాద్భుతగాత్రున్. 124
వ. విధాత యిట్లనియె.

కా॥ దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రీతిన్ జాతకర్మంబులక
నే విధ్యుక్తవిధి బాసర్చి మునిపత్నీ స్తవ్యవానాంచితుం
డై పర్థిల్లుటఁ గార్తి కేయుడను దివ్యాభిఖ్యయున్ దేవసే
నావల్లభ్యము నొందువాడవుట నే ఁ నాన్యాభ్యయున్ గూర్చితిన్. 126
వ. ఇత నిట్లే కొన్ని యన్వరంబులగు నాహ్వాయంబులన్ బిలిచితి ననుడు సంతనారద

ముసీందుగిండిట్లనియె.

చ॥ వినుము మహేశ! నీనుతుఁడు ఁ విక్రమధుర్యుడు శ్వేతవర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును ఁ భూమివయిన్ బడసేసెఁ గొంచభే
దన మొనరించె నందమరు ఁ దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురై న వాసవుని ఁ గొంతక కింకరుఁడేసె వాసిగన్. 128
వ. అదరుచు నెందుగిండిట్లనియె.

ఉ॥ నీనుతుఁడంచు వేల్పులను † నెట్టనసాఁకెడుదట్టుఁడంచు నే
వాసియెఱుంగలేక వెఱవారలు సెప్పిన కిల్బిషోక్తులన్
రోసముఁజెంది పోదుటకు † రోజుచుఁజోయి తదాజి నాజగ
ద్భానురజేపా చేతఁబడి † పాణిముదానముఁ గొంటిఁదత్కృపక.

119

చ॥ అనవిని శైలరాట్టనయ † హర్షముతో నవరత్నరాసులక
గనకమునున్ ధనంబుల న † ఖండముగానొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రామలకు వాణి యచ్చుతునిరాణియు రోహిణియున్ బులోమజా
ద్యనిమిషపత్నులున్ ద్రవిణ † మల్లయొసంగిరి విప్రకోటికిన్.

120

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని
మేవంబున నాత్మజుని దోడ్చి పరభద్రాద్యాస్త్రీయులను నందికేళ్వరముహా
కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింక బ్రహ్మభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెందిన
నవ్వారలు వేగంబున బదరీకాననంబుజేరి యందలి మట్కుత్తికాశ్రమంబునకుఁ
బరివేపంబొనర్చ నవ్వారలుగాంచి చకితలై గుహుకాజేరి యిట్లనిరి.

గీ॥ కొడుక! లెక్కింపరానట్లుఁఘోరస్వస్యములమనకుటేరమునుజుట్టెఁగలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్టులే తెంచెఁగడఁగి, యేమిసేయఁగఁగలవార † మిందుఁజెపుమ!

౧౧. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ॥ వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణ † పీరులు ధీరు లిఁకెందతేని న
త్వరము దురంబుసేయుటకు † వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ద్ధురభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ † దూల్చెదఁ బేల్చెద వాహినీతతిన్
గరము దిరంబుఁజెంది కుతు † కంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్.

122

—* నందికేళ్వరుఁడు కుమారుని గైలానంబునకుఁ దెచ్చుట *—

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పచున్నంత.

గీ॥ ఇంతలో నందికేళ్వరుం † డెలమికలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి డగ్గటి యనువునఁ
గూరుచుండి కడుంగూర్చి † గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁజక్కెర † లొలుకనపుడు.

గీ॥ అన్న! విను కృత్తికామాత † లాలకింపు, డఫలలోకాధినాథుఁడో † నభవుఁడిటకు
బనిచె మము మిమ్ముడోడ్డరఁబూర్వతీకు, మార! వయనంబుసేయు ముదారలీల.

వ. నీవు పార్వతీయుండవుగాని కార్తికేయుండవు గావు.

క॥ దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై విశ్వేశ్వరునిపీఠ్య † మార్గవినాగఁ
దా వెలువడఁగా నందీ, వావిర్భావంబుఁ జెంది † తయ్య కుమారా!

126

- ఉ॥ కావున నీదుతేజ మది † కప్పుగళక్యమె యెవ్వఁడేని నిన్
జే నహియించి దాచుగల † చేవగనున్ గలహంస యేవమా
బావిని గూల రాజిలున్ † సన్నుగఁ గృత్తి కలేడ వారి ప
గ్గావసధంబులందు విమ † లాత్మక ! నీవు పసింపు టెవగున్. 137
- క॥ రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతతాస్థానభూమి † రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలుపున్నవాడట, కోజననుతతేజ ! కదలు † ముత్తాహమునక. 138
- క॥ గొనములకును దేజములకు, ననయము పోవీవు నిన్ను † పరయనివారల్
వనజంబులతో నొక్కెడ, మనికేనమరు కప్పలనఁగ † నొప్పుగాదే ! 139
- వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.
- గీ॥ అన్న ! త్రైకాలికజ్ఞుని † పరయమీవు, జంతువులు కర్మమునకర్హ † జన్మమొందుఁ
గృత్తి కలుయోగినులునుబ † కృతికలలును, పీయమాతలుగామది † నెంచుమిఁకను.
- క॥ స్తన్యంబొసంగి పెందిరి, మాన్యచరిత్రాధ్య లీయ † మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీమా ! యిపుడొక, యన్యలవలె విరిఁబాయ † నగునేనాకుక. 141
- మ॥ నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే † నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్ముగ నాతండి యథార్థమాయిరువురు † బూజాస్తులే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తి కలక దొరంగుటయుఁ గూ † ర్చుక దోస మార్యా ! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దెస్తునట కి † ప్లు న్నికటుల్ నచ్చినక. 142
- వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి నంతఁ గుమారుండు
ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యవసరంబునఁ బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మ నిర్మి
తంబును గాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్షదశ్రేష్ఠదేష్టితం
బునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తి కలు స్కందయానంబు
యోజించి దుఃఖాకాంతలై యడలుచు నక్కుమారున క్లిట్లనిరి.
- చ॥ మము విడనాడి పోయెదె కు † మార ! సమంజసమే ! కడుక బ్రహ్మ
దమున నినుక దనూజునిగఁ † దస్తయు సమృద్ధికడెంచి పేమయు
క్తమతినిఁ బెంపుచేసితిమి † తల్లుల మమ్మిటు లీవు పాయ దై
న్యముఁగొని యెందుఁజేరెదమొ † స్వాంతమునక దలపోయ మియెడక. 144
- ఆ॥ అనుచు నక్కుమారు † నాత్మవక్షములందు, జేర్చికొని కరంబు † చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి † సంతాపమణఁగ న, ధ్యాత్వమాక్తివారి † నంతఁ దేర్చి. 145
- క॥ ప్రమథగణం బలర శతాం, గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి † కల్యాణభ్యా
నములు సెలఁగంగ శివనగ, రముఁ జేరఁగ వెడలఁ గ్రాంచఁరంభి కరుడొగిక.

ఉ॥ నందియు వేత్తహస్తుడయి † నంద మెసంగగఁదోడరా మరు
దబ్బందము వీరభూతగణ † బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఁజి గొల్వఁగా శివని † భుండు భునుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొ † నర్ప గుహుండుచనెన్ శివాదిక్కిన్. 147

శా॥ భేరినాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ † బ్రేయోధ్వనిన్ దూర్యవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మీగతులన్ † దూర్యత్రికంబొప్పె గం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితవా † గబ్బందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెనఁగె భా † స్వద్భంగిగా నత్తఱిన్. 148

—* కుమారుడు తైలానముజేరి తల్లిదండ్రులింను సేవించుట *

చ॥ కొమరుఁడు వచ్చునంచు గడు † గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుతాల మగ † తాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
ల్కములను బూల బాలువయి † నల్లనఁ జల్లెడునల్లు భేచరో
త్తములను బంపగా నపుడు † దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ॥ హరి విరించి ముఖను † రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరినట్టి † కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమురిసి † భునతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్కు † రించిరంత.

క॥ తరుజేందుమాళియును బం, ధురహర్షాతిశయభరముతోఁ బ్రేమభులతో
బిటబిటఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చిచూచె † దనయుని వేడ్కన్.

క॥ శివులను జగత్కుటుంబవి, భవులను గని తేరుడిగ్గి † పర్యతజానం
భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం, ఘ్రివనేజంబులకు మొక్కిన్ † గీర్తింప నురల్.

ఉ॥ శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకనిఁ † జక్కఁగ నక్కువగుచ్చి కాఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని † మూర్ఖసుగంధము లాని పూర్ణిమై
ణాంకునిమీఱు నెమ్మొగము † నందుఁ గడున్ గడు ముద్దులాడి య
డ్డంకి యొకింతచెందని దృ † ధప్రేమదోన్నతి నొందె నెంతయున్.

ఉ॥ సార్వతి పుప్రసెత్తికొని † పద్మస స్త్రస్యము చేపుసంతనే
యాద్యుర పాలుద్రావెడు ని † జార్భకు నొక్కతె ద్రావజేసి గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లు † దారముగా శ్రుతిఘోష నల్పఁగా
సర్వసుపర్వకేహినులు † సస్యశివోరతు లిచ్చి రెచ్చుగన్. 154

గీ॥ అభవుఁడుత్సవమొప్పుగ † నాత్మమతుని, భర్మహర్మ్యసభాలయా † భ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనంబెక్కి † స్వీయదక్షి, ణాంకమునఁబ్రతుపహించియలరెమిగుల.

॥ రత్నకమయశీతమున నవ, రత్నమయాభరణరాజి † రాజలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ, రత్నముతో నలరె దివిజ † రత్నము లలరన్. 156

చ॥ గళముననున్న వానుజీనిఁ ♦ గంకమునొక్కిన పుష్పం నర్చమం
గళ మది పొంగులాగు ననఁ ♦ గా నొనరించి ప్రామాదముఁది కీర్తి
గళుఁడు మఱొక్కదివ్యమఁది ♦ కాంచనపీఠమునందు యిధునొ
జ్వలతరతేజ నా గుహుని ♦ భవమొప్పుగఁ జేర్చి పేర్చిమై. 157

గీ॥ సలువతోడుత నుపనయఁ వంబునలువఁ, జేయనాతండు గుహునకుఁ ♦ జెలఁగియజ్ఞ
నూత్రమును వేదములను గాఁయఁజ్రొంగుండి. నదివిదాఁజివిద్యుచ్చి ♦ హృత్ప్రమిచ్చె.

గీ॥ అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు, శరాలముఁలినాకమును బర ♦ శువును శక్తిఁ
బాశువతదివ్యశరమును ♦ బ్రహ్మవిద్య నొసఁగి యానందమొందె నఁనుపమముగను.

—* విష్ణ్వదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క॥ నవరత్నకీలతములగు, ప్రవిమలమకుటాంగదములు ♦ నవమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రి ♦ చేతఃప్రీతిగా. 160

చ॥ తపనుఁడిడెన్ మనోజవర ♦ ధంబు సుధాంశుఁడిచొన్ సుధాఘటం
బవరిమితార్థ రత్నముల ♦ నల్లి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల ♦ విస్ఫురదుత్తమభూషణాలిఁ గాం
డవతి యొసంగె ఘోటకగ ♦ ణంబు ఘనంబుగ శంభుసూతికిన్. 161

చ॥ గరుడుఁడు వాహనార్థమొక ♦ కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ భృజార్థ మొక ♦ యందముఁ జందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును ♦ కీర్తివహంబగువైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల ♦ దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క॥ శారద యొసఁగెను నిండగు, కూడిమితో విద్యలెల్లఁ ♦ గొనబుగ నుమన
ప్రీతిరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజులు వస్తువులును ♦ శివతనయునకున్.
వ, అంతఁ బురుహూతుండు.

చ॥ అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర ♦ కాంగణమం దటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన ♦ కల్పవ మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను ♦ సౌమ్యమతిగా దయఁజూచు నూరకే
మఱితురె లాఁటివారి యవ ♦ మానవుఁ జెయ్యుల శూరులెమ్మొయిన్. 164

గీ॥ సామమునమున్ను బలిమాలిశరణుఁజెంది, ప్రాణములనిల్పుకొనఁగంటి ♦ పరఁగనివృ
దుత్తమంబగుకానుక ♦ నొసఁగిదయకు, బాత్రహాటకు నమయ మేశ్వరడియెనాకు.

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకు బర
మేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసంగుట
ప్రమోదావహంబుకానేర దిడను. 166

—* ఇంద్రుడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిపేయుట *—

చ॥ కలదుగదా కుమారి త్రిజః * గద్గణసీయమనోజ్ఞమూర్తి పే
శలనుగుణాలవాల సుర * సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల * లామకుమారున కిచ్చినట్ బ్రీయం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను * సర్వలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క॥ అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ * గై సేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం, గనమున కటమన్నవారు * గాంచి యలరఁగా.

వ. అపుడు కుమారుం డక్కన్యాయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ॥ ఈ రమణీలలామను మ * హేందురు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ * నయ్యె మధర్మమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్లు నట్లయిన * మానినచో నిడఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరుననేని దీని నిక * దేవినిగాఁగొనఁగాఁ దలంచెదన్. 170

క॥ ఏయనయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె * భాసెల్లుండమిఁ
డాయఁ జేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గై వసంబుఁ * గావించెననున్. 171

క॥ బింబముపాలెట హిమకర, బింబమునెమ్మొము భూరి * విలసితమదరో
లంబముతుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోణి భూత * లంబం దరయన్. 172

క॥ ఖంబు నడు మతనురధచ, క్రింబు పిఱుం దలరు నా ద * రంబుకుతుక శై
లంబు చనుదోయి ముమ్మనా, శంబు బుజంబులు లలన్న * శంబుకుగులగున్. 173

మ॥ అని యిట్లుంగి సభఁ గుమారుఁ డమరేం * దాహ్లోద్భవాసక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి న * కన్యామణిపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితన్ * దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్పిలిన్ గొనుమనెన్ * నాకేశ్వరుం డాదటన్. 174

తా॥ స్కందుం డవ్వుడు పార్వతీశ్వరుల యా * జ్ఞఁ బెండ్లి యాడెన్ మహా
సందం బొప్పుఁగ దేవసేనను మరు * న్నాళికవ్రతేక్షణ
బృందాంచత్తరగీయమానను ఘన * శ్రీభాసమానన్ అన
తొందరోజ్జ్వలతాసమాన నిభయానన్ * బూర్ణచంద్రాననన్. 175

అ॥ పెండ్లియాడి యొక్కపిఠిఁ గూర్చుండిన, శక్తిజాగుహులను * జక్కఁగాంచి
ప్రమథదేవమానిరాజి యత్సంతప్ర, మోదమొంది పొదలెనాదరమున. 176

క॥ కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవ * నాజననము యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితావందంబుఁ జెంది * రాత్మములందున్.

మ॥ పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుడు నీ * ద్వానావళిన్ గాంచి ని
ర్భరకారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరి! * రాజేవజన్మా! పురం
దర! దిన్వర్షి వరేణ్యులార! చెప్పుడి * నాకిట్ల విఘ్నముల్
నెఱవేఱన్ పరమిత్తు నిక్క మిది సుం * దేహింపను వెంటయున్. 178

క॥ అన విని మునులును ననిమిషు, లును మనముల నలరి యనిరి * లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా నన, టను దీర్చ నిదే యదను గ*దండుము కరుణన్.

చ॥ కొడుకును బంపి తారకుని * గూల్పంగఁజేసి జగత్త్రియంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడె ద * యొన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిడ * స్కందున కాజ్ఞయొసంగి పంపు తు
ళ్ళెడలంగఁజేసి దైత్యు సమ * యించు నితం జవలీలగా వెనన్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బిచ్చుట *—

గీ॥ అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు, డత్తుణం బవ్వగించెను * దనయు నమర
వల్లభుల కప్పు వారలు * పెల్లుమురిసి, గుహానిదోడ్కొని నైలాన * కధర మెడలి.

చ॥ ఒకయెడఁజేరి తృప్తును స * మున్నతకీరి దలంప నాతఁ డు
త్సుకుడయి తారసిల్లి శివు * నూనునికోసము రమ్యమా పురం
బాకఁడు రచింపు మంచు హరి * యొప్పుగఁజెప్పిన నాతఁడప్పు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగ * బట్టణ మట్టులె కట్టె నేర్పునన్.

గీ॥ అందుఁబ్రమథులకునునిర్జరాగ్రులకు, వేటువేటుగ భవనముల్ * వెలయఁగట్టి
మధ్యమందురచించె గు*మారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమ * యముగఁజేసె.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *—

గీ॥ అంత విష్ణువు రత్నసిం * హాసనమున, శివకుమారునిగూర్చుండఁ * జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి * తిలకమొసఁగి, కమలజండాధిపత్యంబుఁ * గట్టెనపుడు,

క॥ వరుసగ నత్తెఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు * జంభారియునున్
సురతెల్లరు హరసుతునకు, గరమర్మిలి మ్రొక్కినుతులు * గావించిరొగిన్.

తా॥ పొంచద్యంగి మహోత్సవంబునిటుల * బన్నించినవించువ
య్యంచన్నిర్జరవర్మలగని మహా * హ్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గొంచారాతి యిటుల్ వచించె గడువే * గన్ దారకున్ మిత్తిక
రించన్ గాఁ గలవాడ మిళళిమత * శ్రీలిచ్చువాడన్ సురల్!

—* ఇంద్రుడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిపేయుట *—

చ॥ కలదుగదా కుమారి త్రిజః * గద్గణనీయమనోజ్ఞమూర్తి పే
శలసుగుణాలవాల సుర * సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల * లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను * నర్మిలి నేలగలండు రూఢిగన్. 167

క॥ అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజః * గై సేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె నభాం, గనమున కటమన్నవారు * గాంచి యలరఁగా,
వ. అప్పుడు కుమారుం డక్కన్యాయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ॥ ఈ రమణీలలామను మ * హేందుగ్రుడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ * నయ్యె మధర్మమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్లు నట్లయిన * మానినచో నికఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరున నేని దీని నిక * దేవినిగాగొనఁగాఁ దలంచెదన్. 170

క॥ ఏయవయవంబుగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె * భాసిల్లుదమిన్
డాయన్ కేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గై వసంబుఁ * గావించెననున్. 171

క॥ బింబముపాతెఱి హిమకర, బింబమునెమ్మొము భూరి * విలసితమదరో
లంబముతుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁజోణి భూత * లంబం దరయన్. 172

క॥ ఖంబు నడు మతనురధచ, క్రింబు పిఱుం దలరు నా ద * రంబుకుతుక కై
లంబు చనుదోయి నుమ్మణా, శంబు బుజంబులు లలన్న * శంబుడుగులగున్. 173

మ॥ అని యిబ్బంగి సభన్ గుమారుఁ డమరేం * ద్రాస్తోద్భవానక్తిమై
ఘనమోహనాన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి న * క్కన్యామణిపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితన్ * దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్మిలిన్ గొనుమనెన్ * నాకేశ్వరుం డాదటన్. 174

శా॥ స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యా * జ్ఞున్ బెండ్లియాడెన్ మహా
సందం బొప్పుగ దేవసేనను మరు * న్నాశీకవత్రేక్షణా
బృందాంచత్తరగీయమానను ఘన * శ్రీభాసమానన్ అస
తౌందరోజ్జ్వలతాసమాన నిభయానన్ * బూర్ణచంద్రాననన్. 175

ఆ॥ పెండ్లియాడి యొక్కపిఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రజాగుహలను * జక్కఁగాంచి
ప్రమథ దేవమానిరాజి యత్సంతప్ర, మోదమొంది పొదలెనాదరమున, 176

క॥ కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవఁ డ గాజతనదు యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంది డ రాత్రిములందున్.

మ॥ పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు నీ డ రాజావళివ గాంచి ని
ర్భరకారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! డ రాజేవజన్మా! పురం
దర! దివ్యదివరేఖ్యులార! చెప్పుఁడీ డ నాకిచ్చ విఘ్నముల్
నెఱవేఱన్ పరమిష్ట నిక్క మిది సం డ దేహింపఁడు సంతయున్. 178

క॥ అన విని మునులును ననిమిషు, లును మనముల నలరి యనిరి డ లోకావన! డ
వనచరణనలిన! మా వన, టను దీర్చ నిదే యనను గంపంగుము కరుణన్.

చ॥ కొడుకును బంపి తారకుని డ గూల్పంగఁజేసి జగత్త్రియంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడె ద డ యొన్నతి నెప్పటినుండు యొ యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిడఁ డ స్కందున కాజ్ఞ యొసంగి పంపు తున్
శ్చేడలంగఁజేసి దైత్య సమ డ యించు నితం డపలీలగా వెనన్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట *

గీ॥ అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు, దత్తక్షణం బవ్వగించెను డవనయు నమర
వల్లభుల కప్పు వారలు డ పెల్లుముదిసి, గుహానిఁదోడ్కొని కైలాసఁ కుధర మెడలి.

చ॥ ఒకయెడఁజేరి త్వష్టను స డ మున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁ డు
త్సృకుండయి తారసిల్ల శివు డ సూనునికోసము రమ్యమా పురం
బాకఁడు రచింపు మంచు హరి డ యొప్పగఁజెప్పిన నాతఁడప్పు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ డ బట్టణ మట్టులె కట్టె నేర్పునన్.

గీ॥ అందుఁబ్రమథులకునునిర్దోరాగ్రణులకు, వేఱువేఱుగ భవనముల్ డ నెలయగట్టి
మధ్యమందురచించె గుఁమారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమ డ యముగఁజేసె.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *

గీ॥ అంత విష్ణువు రత్నసిం డ హాసనమున, శివకుమారునిగూర్చుండఁ డ జేసి సర్వ
తీరజలసేక మొనరించి డ తిలకమొసంగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ డ గట్టెనపుడు,

క॥ వరుసగ నత్తెఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు డ జంభారియునున్
సురలెల్లరు హరసుతునకు, గరమర్మిలి మ్రొక్కినుతులు డ గావించిరొగిన్.

శౌ॥ పొంచద్యంగి మహోత్సవంబునిటులన్ డ బన్నించినేవించున
య్యంచన్నిర్జరవర్కులగని మహా డ ప్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గొంచారాతి యిటుల్ వచించె గడువే డ గన్ దారకున్ మిత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాడ మీకభిమత డ శ్రీలిచ్చవాడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల గాత్మంబులం బొంగి యోగకారధ్వనులును జయధ్వను
లొనరించిరనిన నూతునకు శౌంకాదిమును లామోదివృత్తాంతంబు నెలవిమ్మనుడు.

మ॥ శరభాంబాహృదయాబ్జపేళి ! విజన • చ్చంద్రార్థకోటిరప
త్పరసీరుడ్కుసలాయమానహృదయా ! ♦ శైవావళీప్రాజనో
ద్ధరదీతౌపరతంత్ర ! బంధుజననం ♦ దోహదీనంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాశయ ! నిత్యసత్యవచనా ! ♦ నిర్మూలితాంహశ్చయా !

188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముచిగొండ నాగవీలేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబున

వృధమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాస్తమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారప్రబంధము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

వీరభద్రగురురవి

సేవాసంఘ్నల్లవృత్తుఁ ♦ శేషయ! చిరసం

భావితపశుపతిచరణా!

పావనగుణమణికదంబు ♦ పని! లక్ష్మ్యంతా!

వ, అక్కడకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ॥ శంభుకుమారుఁ డంత దివిష ♦ ద్వ్యసులక్ గని సత్కృతాత్మసం
రంభముతోడ నిట్లనియె ♦ రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్
సంభృతనీతిశాస్త్రసువి ♦ చాచు విశారదు దూత సంపి యి
క్కుంభినిఁబాసి పొమ్మనుఁడు ♦ గూఢవదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్. 2

క॥ అటు లరుగక తక్కిన మ, త్పటుతెరఘజశక్తి వానిఁ ♦ బరిమార్చు దృఢం
బుటుసేయుం డన సమరొ, డట్లులు గడుకబొంగి శక్తి ♦ ధనున కని డిటుల్. 3

చ॥ వెలువక తారకాసురని ♦ వేషసహూమికిఁ జేరి వాని కి
త్రైజుగంబు వచింపఁగాఁ దగిన ♦ ధీమతు మామెడలేరు మీరలే
యటమర లేక యొక్కని బ ♦ లాఘ్యని వట్టునిఁజూచి పంచి యి
ల్లెఱుఁగఁగఁజెప్పిరమ్మనుట ♦ యెంతయు శ్రేయము శరస్వనందనా! 4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరభాషణఁ దారకునియొద్దకు నందికై పంపుట *

గీ॥ అనిన విని శంకరాత్మ జుండప్రభు వీర, బాహుఁ డను తనయనుచరప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగునీతి ననురకు ♦ బ్రతుకు తెచ్చు, జెప్పిరమ్మన నాతఁడు ♦ చెలఁగి వేగ. 5

- క॥ వై హాయసరథమున మహి,తోహగతి శోణితపురి † కురువేగమునన్
దా హర్షంబునఁజేరి ను, బాహుండో వీర బాహు † భటభాస్కరుఁడున్. 6
- సీ॥ బహుపుష్పఫలభారః † భానురాశోకసం, తానప్రముఖుదివ్యతరువనంబు
స్వర్ణారవిందబిఃసగ్రాసమత్తమ, రాశకేళీసరోరంజితంబు
రవిహయజయ*జుహుః † గాణపర్వతేఘన, గంధసింధురయూధః † బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్యః † సప్రదబహువీర, పురుషప్రకాండవిభూషితంబు
- గీ॥ చంద్రమండలసంచర † చ్చంబరీవి, లోకనవిశేషదేశికా † లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగః † హేచుహర్త్య, సముదయముదత్పురముఁగాంచి † సంతసమున
- క॥ తగుగతిఁ దారకు న్నోయో, లగమునకున్ జని సురారిః † లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి, మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికె † బాలుపుగ నిటులన్.
- చ॥ విను మనురోత్తమా! భువన! వీరుఁడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాభుండై యతఁడు † నన్నిట నీకు వదింపుమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ † రాజనిఁజట్టి పలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల † నాక్రమణం బొనరించి తేవునన్. 9
- క॥ పెక్కిండ్లనుండి వారల, యుక్కుడఁచి యధఃకరించి † యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి, దక్కుదు నీకింకఁ ద్రిదశ † ధన మించుకయున్.
- గీ॥ కట్టుబట్టలతో లేచిఁకాద్రవేయ, లోకమున కాత్మజనముతో † వీరదఱిగి
యరుగు ముట్టైనఁబ్రాణంబు † లాసఁగాంతు, దప్పితవయోని మిత్తికిదారవోతు.
- క॥ అని నీకు హితపు సప్సేను, ఘనుఁ డాతం డనురరాజ! † కార్యమెఱిగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స † బుద్ధి నరయుమి! 12

—* తారకుఁడు నఁధిని నిరసించుట *

- ఉ॥ జంకొకయింత లేక తన † నన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకీరీటపుత్త్రకుభ † టాగ్రాణి గన్గొని తారకుం డనా
తంకమతిన్ బ్రహ్మసభరి † తప్పురదానముడై యుపాత్మరో
పాంకితవృత్తి నిట్లనియె † సంబుధరార్భటేఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13
- శా॥ ఏమేమి? నను మిత్తి కర్పణము సే † యింపంగ న్నశాని యి
ట్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా! † యాదిత్యరత్నార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో † భోగింద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా! † నీకింత వాత్సల్యమా! 14

- ఉ॥ కాపున నీదుతేజ మది † కవుగళక్యమె యెవ్వఁడెని నిన్
జే పహియించి దాచఁగల † చేవఁగనున్ గలమాంస యేవహా
బావిని గూల రాజులున్ † పన్నుగఁ గృత్తికలేడ వారి ప
ణ్ణావసధంబులందు విమ † లాత్మక ! నీవు పసింపుఁడెగున్ . 137
- క॥ రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతత్త్వానభూమి † రాజకీర్తియం
దోజఁ గొలుపున్నవాడట, కోజనమతతేజ ! కదలు † ముత్తాహమునకా. 138
- క॥ గొనములకును దేజములకు, ననయము పోవీవు నిన్ను † నరయనివారలో
వనజంబులతో నొక్కెడ, నునికినమయ కప్పలనఁగ † నొప్పుకాగాదే ! 139
- వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.
- గీ॥ అన్న ! త్రైకాలికజ్ఞుని † వరయుమీవు, జంతువులు కర్మమునకర్హ † జన్మమొందుఁ
గృత్తికలుయోగినులునుబ † కృతికలలును, దీయమాతలుగామది † నెంచుమిఁకను,
- క॥ స్తన్యంబానంగి పెంచిరి, మాన్యదర్శిత్రాధ్య లీయ † మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీమా ! యిపుడొక, యన్యలవలె వీరిఁబాయ † నగునేనాకుకా. 141
- మ॥ నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే † నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్ముగ నాతండి యథార్థమాయురువును † బూజాస్తుతే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలకా దొరంగటయుఁ గూ † ర్చుకా దోస మార్యా ! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దెత్తునట కి † ప్తు స్మికటుల్ నచ్చినకా. 142
- వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి సంతఁ గుమారుండు
ప్రియాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యచనరంబునఁ జరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మ నిర్మి
తంబును గాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బాహుదశేష్తదేష్టితం
బునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు స్కందయానంబు
యోజించి దుఃఖాకాంతిలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.
- చ॥ మము విడనాడి పోయెదె కు † మార ! సమంజసమే ? కడుకా బ్రహ్మ
దమున నినుకా దనూజునిగఁ † దద్దయు నమ్మికఁజెంది పేమయు
క్తమతినిఁ బెంపుచేసితిమి † తల్లుల మమ్మిటు లీవు పాయ డై
న్యమఁగొని యెందుఁజేరివము † స్వాంతమునకా దలపోయు మీయెడకా. 144
- అ॥ అనుచు నక్కుమారు † నాత్మవత్సములందు, జేర్చికొని కరింబు † చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి † సంతాపమఁగ న, ధ్యాతృమాక్తివారి † సంతఁ దేర్చి. 145
- క॥ ప్రమథగణం బలర శతాం, గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి † కల్యాణధ్యా
నములు సెలఁగంగ శివనగ, రముఁ జేరఁగ వెడలఁ గ్రాంచఁరంభి కరుడొగికా ,

ఉ॥ నందియు వేత్రహస్తుడయి * నంద మెసంగఁగఁదోడరా మను
దృష్టదము వీరభూతగణ * బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఁజఁ గొల్వఁగా శివని * భుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొ * నర్ప గుహుండుచనెన్ శివాదిక్కిన్, 147

జా॥ భరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ * బ్రోయోధ్వనిన్ దూర్యవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతులన్ * దూర్యత్రికంబొప్పె గం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితివా * గృప్తందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తాత్తరవంబు లింపెనఁగె భా * న్నదృఢంగా నత్తఱిన్, 148

—* కుమారుఁడు కైలాసముఁజేరి తల్లిదండ్రులిను పేవించుట *—

చ॥ కొమరుఁడు వచ్చునంచుఁ గడు * గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుతాల మగ * తాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
త్యములను బూల బాలువయి * నల్లనఁ జల్లెడునట్లు భేచరో
త్తములను బంపగా నవుడు * దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్, 149

ఆ॥ హరి విరించి ముఖసు * రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరినట్టి * కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమరిసి * ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్క * రించిరంత,

క॥ తరుజేందుమాళియును బం, ధురహర్షాతిశయభరముతోఁ బ్రేమధులతో
విజవిజఁ గోటహజారముఁ, దరియంగ నచ్చిచూచె * దనయుని వేడ్కన్.

క॥ శివులను జగత్కుటుంబవి, భవులను గని తేరుడిగి * పర్వతజానం
భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం, ఘ్రివనేజంబులకు మొక్కి * గీర్తింప నురల్.

ఉ॥ శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ * జక్కఁగ నక్కువగుచ్చి కౌగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని * మూర్ఖసుగంధము లాని పూర్ణమై
ణాంకునిమీఱు నెమ్మొగము * నందుఁ గడున్ గడు ముద్దులాడి య
డ్డంకి యొకింతఁచెందని దృ * ఢప్రేమదోన్నతి నొంజె నెంతయున్.

ఉ॥ పార్వతి పుష్పాన్తరికొని * పర్వన స్తస్యము చేవునంతనే
యాహ్వర పాలుఁద్రావెడు ని * జార్భకు నొక్కతె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లు * దారముగా శ్రుతిఘోష నల్పగా
సర్వసుపర్వకేహినులు * సస్మాదేహరతు లిచ్చి రెచ్చుగన్, 154

గీ॥ అభవుఁడుత్సవమొప్పుఁగ * నాత్మమతుని, భర్మహర్మ్యసభాలయా * భ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనంబెక్కి * స్వీయదక్షి, ణాంకమునఁబుత్రువహియించి * యలరెమిగుల.

॥ రత్నకమయపీఠమున నవ, రత్నమయాభరణరాజి * రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ, రత్నముతో నలరె దివిజ * రత్నము లలరన్. 156

చ॥ గళముననున్న వానుకినిఁ ♦ గంధముకొక్కిన పుష్పం సవ్యమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁ ♦ గా నొనరించి ప్రియోదముండి క్రి
గరుడు ముఱొక్కదివ్యమఁ ♦ కాంచనకీరమునందు బంధుఁ
ద్వలతరతేజ నా గుహుని ♦ ప్రభవమౌష్ణిక జేర్చి పేర్చిమై. 157

గీ॥ నలువతోడుత నువనయః సంగులువఁ, కేయనాలంక గుహునకుఁ ♦ జెలఁగియన్
నూత్రమును వేదములను గాఁయన్రిగుండి. నరివిదాహివిద్యః ♦ హృత్ప్రమిచ్చె.

గీ॥ అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు, లోలముఁబినాకమును బర ♦ శుభ్రను శక్తిఁ
బాశువతదివ్యశరమునుఁ ♦ బ్రహ్మవిద్య, నొసఁగి యానందమొందె నఁనుపదుముగను.

—* విష్ణ్వదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క॥ నవరత్నకీలతములగు, వ్రవిమలమకుటాంగదములు ♦ సనమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొనఁగఁ జక్రి ♦ చేతఃప్రీతిఁ. 160

చ॥ తపనుఁడిడెన్ మనోదవర ♦ ఖంబు సుధాంతుఁడిడెన్ సుధాఘటం
బవదిమితార్థ రత్నముల ♦ నల్ల యెఁగంగ హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల ♦ విన్దురదుత్తమభూషణాళి గాం
దవతి యొసంగె ఘోటకగ ♦ ణంబు ఘనంబుగ శంభునాతికిన్. 161

చ॥ గరుడుండు వాహనార్థమొక ♦ కాంతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక ♦ యందముఁ జిందెను తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును ♦ గీర్తివహంబగువై భవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల ♦ దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క॥ శారద యొసంగెను నిండగు, కూడిమితో విద్యలెల్లఁ ♦ గొనబుగ సుమన
ప్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజులు వస్తువులును ♦ శివతనయునకున్.

వ. అంతఁ బురుహూతుండు.

చ॥ అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర ♦ కాంగణమం దటు వజ్రధార శం
కరనుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన ♦ కల్పవ మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను ♦ సౌమ్యమతిఁ దయఁజూచు నూరకే
మజుతురె లాఁతివారి యవ ♦ మానవుఁ జెయుల హూరులెమ్మెయిన్. 164

గీ॥ సామమునమున్ను బలిమాలిశరణుఁజెంది, ప్రాణములనిల్పుకొనఁగంటి ♦ పరఁగనివ్వు
డుత్త మంబగుకానుక ♦ నొసఁగిదయకుఁ, బాత్రహాటకు సమయమేర్పడియెనాకు.

ప. మణికాంచనముత్తాభరణవస్తువాహనప్రాప్త్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ బర
మేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. ధాన నవ్వాని నొసంగుట
ప్రమోదావహంబుకానేర దిడను. 166

—* ఇంద్రుడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లివేయుట *—

- చ॥ కలదుగదా కుమారి త్రిజః † గద్గణసీయమనోజ్ఞమూర్తి పే
శలనుగుణాలవాల నుర † సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల † లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రయం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను † సర్వలి నేలగలండు రూఢిగన్. 167
- క॥ అని తలచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజి † గై సేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం, గనమున కటనున్నవారు † గాంచి యలరఁగా.
- వ. అప్పుడు కుమారుం డక్కన్యాయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభిన్నంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169
- ఉ॥ ఈ రమణీలలామను మ † హేంద్రుడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనగ † నయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్లు నట్లయిన † మానినచో నిజఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరుననేని దీని నిజ † దేవినిగాగొనఁగాఁ దలంచెదన్. 170
- క॥ వీయవయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె † భాసెల్లుఁదమిన్
డాయన్ జేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గై వసంబుఁ † గావించెననున్. 171
- క॥ బింబమువాతెట హిమకర, బింబమునెమ్మోము భూరి † విలసితమదరో
లంబముతుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోణి భూత † లంబం దరయన్. 172
- క॥ ఖంబు నడు మతనురధచ, క్రింబు పిఱుం దలరు నా ద † రంబుకుతుక శై
లంబు చనుదోయి సుమృదా, శంబు బుజంబులు లలన్న † శంబడుగులగున్. 173
- మ॥ అని యిబ్బంగి సభన్ గుమారుఁ డమరే † దాత్రోద్భవానక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి న † క్కన్యామణీపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితన్ † దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి సర్వలిన్ గొనుమనెన్ † నాకేశ్వరుం డాదటన్. 174
- శా॥ స్కంధుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యా † జ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పగ దేవసేనను మరు † న్నాభీకవత్రేక్షణ
బృందాంచత్తరగీయమానను ఘన † శ్రీభాసమానన్ లన
తొందరోజ్జ్వలతాసమాన నిభయానన్ † బూర్ణచంద్రానన్. 175
- ఆ॥ పెండ్లియాడి యొక్కపెరిఁ గూర్చుండిన, శక్రీజాగుహలను † జక్కఁగాంచి
ప్రేమధదేవమానిరాజి యత్సంతప్ర, మోదమొంది పొదలెనాదరమున. 176

క॥ కొమరునకు దగిన గేహిని, రమణీయతరంగా దేవ + గాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందబలుఁ జెంచి + రాత్రిములందు.

మ॥ పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుడు నీ + ద్వాదశశిన్ గాంచి ని
ర్భరతారుణ్యముతోడ నిట్లనె హా! + రాక్షసజన్మా! పురం
దర! దివ్యద్రివరేష్వులార! చెప్పుడి + నాకొక్క మియిష్టముల్
నెఱవేటన్ పరమిచ్చి నిక్క మిది సుం + దేహింపము వెంతయున్. 178

క॥ అన విని మునులును ననిమిషు, లును మనముల నలరి యనిరి + లోకావన! చా
వనచరణనలిన! మా నన, టను దీర్చ నిడే యదను గఁడంగుము కరుణన్.

చ॥ కొడుకును బంపి తారకునిఁ + గూల్బఁగఁజేసి జగత్త్రియంబు పే
రుడుకును దీర్పు మివ్వఁడె ద + యొన్నతి నెప్పటినుండీయో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మింక + స్కంధున కాజ్ఞయొసంగి పంపు తు
ళ్ళెడలఁగఁజేసి దైత్యు సమ + యించు నితం దవలెలగా వెనక్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట *

గీ॥ అనిన నంత దయామయుం + డగు శివుండు, దత్తక్షణం బప్పగించెను + దనయు నమర
వల్లభుల కట్లు వారలు + పెల్లుమురిసి, గుహానిదోడ్కొని కైలాస + కుభర మెడలి.

చ॥ ఒకయెడఁజేరి త్వష్టను స + మున్నతరీతిఁ వలంప నాతఁ డు
త్సృకుడయి తారసిల్ల శివు + సూనునికోసము రమ్యమా పురం
బాకఁడు రచింపు మంచు హరి + యొవ్వగఁజెప్పిన నాతఁడట్లు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ + బట్టణ మట్టులె కట్టె నేర్పునక.

గీ॥ అందుఁబ్రమథులకునునిర్జ + రాగ్రణులకు, వేటువేటుగ భవనముల్ + వెలయుగట్టి
మధ్యమందురచించెఁ గుఁమారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమ + యముగఁజేసి.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *

గీ॥ అంత విష్ణువు రత్నసిం + హాసనమున, శివకుమారునిఁబూర్చుండఁ + జేసి సర్వ
తీర్థజల సేక మొనరించి + తిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ + గట్టెనపుడు,

క॥ వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు + జంభారియునుక
సురలెల్లరు హరనుతునకు, గరమర్మిలి మ్రొక్కినుతులు + గావించిరొగిన్.

శా॥ పొంచదద్ధంగి మహోత్సవంబునిటులక + బన్నించినేవించున
య్యంచన్నిర్జరవర్మలకఁగని మహా + స్థాదైకచిత్తంబుతోఁ
గొంచారాతి యిటుల్ వచించెఁ గడువే + గన్ దారకున్ మిత్తిక
ప్పించన్ గాఁ గలవాడ మీకభిమత + శ్రీలిచ్చువాడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్నంబులం బొంగి యోగకారధ్వనులును జయధ్వను
లొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామోదివృత్తాంతంబు నెలవిప్పునుడు.

మ! శరభాంబాహృదయాబ్జహేళి! విలస • చ్చంద్రార్థకోటిరప
త్రరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా! • శైవావతీహూజనో
ద్ధరదీక్షాపరతంత్ర! బంధుజననం • దోహతిసంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాశయ! నిత్యసత్యవచనా! • నిహూలితాంహశ్చయా! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముష్టింజ నాగవీరేశ్వరనామ ధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబున

పృథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

(శ్రీ) శివాభ్యాస్నము

శ్రీ శివపురాణము

కుమారాచందము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

వీరభద్రగురువి

సేవాసంప్రల్లహృత్కృతః శేషయ! చిరసం

భావితపశుపతిచరణా!

పాపనగుణమణికదంః శని! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అక్కడకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ॥ శంభుకుమారుఁ డంత దివిషఁ ద్ద్వసులకఁ గని సత్కృపాత్తసం
రంభముతోడ నిట్లనియెఁ ద క్కసింహాయనిపాలి శొక్కనిన్
సంభృతసీతీశాత్మసువిఁ చారు విశారదు దూత సంపి యి
క్కుంభినిఁబాసి పొమ్మనుడుఁ గూఢపచాలయభూమిఁ జేరఁగాన్.

2

క॥ అటు లగుగక తక్కిన మ, త్పటుశిరభుజశక్తి వానిఁ ది బరిమార్తు దృఢం
బటుసేయుం డన నమరొ, ద్భటులు గడుబొంగి శక్తి ధరున కని డిటుల్.

3

చ॥ వెలువక తారకాసురనిఁ దేవనభూమికిఁ జేరి వాని కి
తైజసగు వచింపఁగాఁ దగినఁ దీరులు మామెడలేరు మీరలే
యజుమరలేక యొక్కని బ లాఘ్యని న్మునిజూచి పంచి యి
తైజసఁగఁగఁజెప్పిరమ్మనుటఁ దెలిసి ము శ్రేయము శర్యనందనా!

4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుఁ చారకునియొద్దకు సందికై పంపుట *

గీ॥ అనిన విని శంక రాత్త జంఁడపుడు వీర, బాహుఁ డను తనయనుచరఁప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగుతీతి ననురకుఁ బ్రేతుకు లెరువ, జెప్పిరమ్మన నాతఁడుఁ దెలిసి వేగ.

5

క॥ వై హోయసరథమున మహి,తోహగతి శోణితపురి † కురువేగమునన్
దా హర్షంబునఁజేరి ను, బాహుండో వీరబాహు † భటభాస్కరుడున్. 6

సీ॥ బహుపుష్పఫలభారః † భానురాశోకసం, తానప్రముఖదివ్యతరువనంబు
స్వగౌరవిందలిసగ్రాసమత్తమ, రాశకేళీసరోరంజితంబు
రవిహయజయ*జహుః † రాణపర్వతఘన, గంధసింధురయూధః † బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్యః † సప్రదబహువీర, పురుషవ్రాకాండవిభూషితంబు

గీ॥ చంద్రమండలసంచర † చ్చంబరీచి, లోకనవిశేషదేశికా † లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగ † హేచుహర్ష్యసముదయముదత్పురముగాంచి † సంతసమున

క॥ తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో, లగమునకున్ జని సురారి † లావున్ శేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికె † బాటువుగ నిటులన్.

చ॥ విను మనురోత్తమా! భువనవీరుడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాభుండై యతఁడు † నన్నిట నీకు వచింపుమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ † రాజనిఁబట్టి పలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల † నాకృమణం బొనరించి తేవునన్. 9

క॥ పెక్కిండ్లనుండి వారల, యుక్కుడఁచి యధఃకరించి † యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి, దక్కదు నీకింకఁ ద్రిదశ † ధన మించుకయున్.

గీ॥ కట్టుబట్టలతో లేచి † కాద్రవేయ, లోకమున కాత్మజనముతో † వీడదటిగి
యరుగు మట్టెనఁబ్రాణంబు † లాగుగాంతు, దప్పితవయోని మిత్తికి † దారవోతు.

క॥ అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డనురరాజ! † కార్యమెఱిగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కడుగుట లెన్న లెన్న † బుద్ధి నరయుమీ! 12

— * తారకుడు నఁచిని నిరసింపుట * —

ఉ॥ జంకొకయింత లేక తన † సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్త్రకుభ † టాగ్రాణి గన్దొని తారకుం డనా
రంకమతిన్ బ్రహ్మభరి † తప్పురదానముండై యుపాత్తరో
షాంకితవృత్తి నిట్లనియె † సంబుధరార్థటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 18

శా॥ ఏమేమీ! నను మిత్తి కర్పణము నే † యింపంగ నైశాని యి
ట్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా! † యాదిత్యరత్నార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో † భోగింద్రలోకంబు నే
నీ మూటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా! † నీకింత వాత్సల్యమా! 14

ఉ॥ ఈశున కేనిఁ దత్తుతున * కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
 లేశముదోసమున్నదియె * లేఖులకై యిటులెక్కివచ్చి యా
 వేశముతోడఁ జంపెనను * వేషవసం చదలించినంతనే
 దేశముఁబాసిపోవుట * దేశలమంచుఁ దలంచెనే మదికి. 15

చ॥ నురలకు మాయఁ గిట్టదెటుఁ * జొవ్వుడు నెవ్వడు పోరువారికై
 దురమున కీర్గడంగుటది * దూఱగు మానుడు మానలేని ని
 భ్మిరుదుమగండు తారకుడు * భీతిలిపాఱుడు నిక్కమింత సం
 గరమున కేగుదెప్పునుము * కాయజ్ఞైతి నూజ నిమ్ముగక. 16

ప. మఱియును

చ॥ వననిధులింకినకా నభము * వాల్చిన భూమిలంబునందు నా
 వనజహితం డరాశగతిఁ * బట్టిచరించిన నెన్నఁజేనిఁ దా
 ననలము చల్లనైన నమ * రాంతకుఁ డివ్వఁడు తారకుండు శ
 త్రునివెజిపొంది పాటుటది * చుక్కభ్రమంచుఁ దలంపు నూఢిగాక. 17

క॥ అని యహమికతో నాదూ, తనుగని యిటుచెప్పమనుచుఁ * దారకుఁడంపకా
 ఘనభుజుఁడాతఁడు వీనికి, జనునే హితబోధయనుచుఁ * జనియెన్ వడిగాన్, 18

ఉ॥ తారకుఁ డప్పు ముఁక దనకు * ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
 తారమునెంచి నిక్కముగఁ * గొంచవిభేదముఁ చాత్మవంచతా
 తారణమంచెఱిగియు ని * కామభుజాతతగర్వభూర్వహం
 డై రహిఁబోర నెంచి పృత * నావళి సిద్ధమచేసె నుద్ధతిక. 19

గీ॥ వీరబాహువు చని తన * విభునిఁజేర్చి తారకానురుముందఱఁ * దా నొడివిన
 యట్టి నుడులను వానికి * వసురవిభుఁడు, గినిసి యూడిన తెఱఁగు వే * గిరముజెలిపె.

చ॥ శివతనుజన్ముఁ డప్పు సుర * సేనలకెల్లను నెల్లి వేగ నా
 హవమున కెత్తఁగావలయు * నంచు నెఱుంగఁగఁజాటఁబంచె ది
 వ్యవరులు పార్వతేయునిమ * హాభుజవీర్యసమాశ్రయంబునన్
 బవరముసేయఁ దారకుని * పట్టణమేగఁగఁబూని రున్నతిన్. 21

-* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *-

గీ॥ అంత మఱునాటి వేకువ * యందు వదిలి, నందమలు కైలసందనా * నందనుని బు
 రస్కరించి వరూధిసి * రాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి * తారకువయి. 22

ఉ॥ అత్త టి శంకరానుమతిః * సంబరభారతి యిట్లువల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని * వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి * శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
వత్తులఁజెంది యెల్లపుడు * బాగుగ నుండుదు రింక నిర్బరుల్ !

క॥ అను నభివాణివచనము, విని సుర లాత్మస్వయ్యమొంది * వీరధ్వనులన్
బాసరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ * చాల్చిరి వీఁకన్.

క॥ దందడి దగఁ చామొందిన, వందురుఁ దీర్పంగఁడఁగి * వైభవమున మీ
న్నందుచు సేనలతో నుర, బృంద మసురపురముపొంతి * విడిచిఁ గడిమిమై.

క॥ గుణఘోషంబులతో భీ, మణితరవిలయాంబువాహ * చటులధ్వనులొ
రణభేరుల నరిమారణ, చఱులై మోగించి రపుడు * సమధిశలీలన్.

— * తారకుం దసురసెన్యముతో యుద్ధమువకు వచ్చుట * —

చ॥ అదివిని తారకానురుఁ డ * హంకృతిమీఱి సమ స్త సైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రీవర్చమును * భూషణముల్ మణిమాళిఁచాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంభవిశి * భోజ్యలతాణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరసనంబుఁగొని * కాంచనరత్న రథాధిపాఘ్నఁడై.

27

క॥ వైణికులు మహాజితులును, వైణవికులు పటహావణవ * వాదిత్రులు ని
స్సాణధరమగధవంది, శ్రీగులు ఘననినదములను * జేయఁగవేడ్కఁ.

28

క॥ చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁగొని ను * రాసులుగొలువం
గా మహితదర్శమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘనద్యుతిమెఱయన్.

క॥ గొడుగులు పడఁగలు నిగుడఁగ, నడివడి వారువములెక్కి * పరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి పెలయఁగ, నడిచిరి తారకునిమోగిల * నయమెసలారన్.

30

ఉ॥ పర్వతసన్నిభంబులని * భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజన * ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగుర * ధమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభార మొంది కడుఁ * దూలుచునుండె ధరిత్రియస్థితీన్.

ఉ॥ మొగ్గర మొంది నిర్బరు ల * మోఘతరార్పణి నెందుఁజేరి పో
రగ్గివలెన్ బాసర్పఁగఁ బ్రి * యంపడుచుండిగొ యందు వేగఁ బే
రగ్గివలెన్ గుగ్గిఘాతశి * ఖాకులితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకానురుఁ డు * దారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్.

32

క॥ తోడనె లెక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ * కుంభిని యదుగ్రవన్
గాఢతరగర్జనంబుల, బాధంబుగనల్పి రపుడు * ప్రాశీదలీర్పన్.

33

గీ॥ విబుధు లవ్వాని విని కడు * వేగ ఘనర, జాభికాంక్షను నేకవ * ద్యమున నెదురు
చనిరి పురుషూతుండ్రదిజాతనయుడనదు, ధవళవారణమెక్కుపాగిర్దనమొనర్చె.

గీ॥ వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును * వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా * నము శివాజ్ఞ
దారసింఛినదానింగు * మారుడెక్కి, యిందు నై రావణగజంబు * నెక్కుమనియె

మ॥ గుహునాజ్ఞ గొని యింద్రుడెక్కి గజమున్ * గోవిందుడెక్కి ఖగో
ద్యహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రైమిన్ * దత్తన్మహాయానముల్
బహు భేరిమురజాదివాద్యరవముల్ * భాసిల్లె నభ్రసలీ
విహరద్ధువ్యాకరాజి గూర్చె నుమనో * వృష్టి గరిష్ఠంబుగన్.

86

చ॥ హరిహాయుఁ డగ్గిభాగమున * నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుడు పి * యంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ * గాపుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు న * మంజునవైఖరి వీచుచుండఁగన్.

87

వ. అంత.

గీ॥ ఉభయసేనలుపోర నొం * డొండుదాచు
చుండఁగానప్పు సంద్రముల్ * రెండుగలియు
పోల్కినగువట్టె దద్దాన * మును సముద్ర
ఘోషమున నొప్పెనెంతయు * గొప్పగాను.

—* దే వా ను ర యు ద్ధ ము *—

క॥ కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ * భీషణగతులన్
దొడరి పరస్పరము దురం, బడరించిరి యడిదముల మ * హాద్యుతభంగిన్.

89

గీ॥ భూమియంతయుముండముల్ * మొండెములును, దెగిపడినకాలు నేతులు * దెగిపడినర
ధములునుం గూలినట్టి గు * ట్టములుఁగూలి, నట్టియేనుంగులగువట్టె * గుట్టలట్లు.

40

ఉ॥ కొందఱిబాహువుల్ పడియెఁ * గొందఱి యూరువులున్ దెగెన్ మఱి
గొందఱిపొట్టులున్ బగిలెఁ * గొందఱి కంధర లూడె నింకనున్
గొందఱు నెత్తు పేర్లులుకఁ * గూలిరి గొందఱు మ్రొంది రంతయున్
గందరగోళమయ్యె ఊణ * కాలములో లయకాలమట్టులన్.

41

క॥ మెఱసెడు కాక్షేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు * నీరెలుబాకుల్
విఱివైన ముద్గరంబులు, పొరిగొనుచుండెను వడిన్ జ * మూతతిన్లెల్లన్.

42

క॥ ప్రవహించె రక్తవాహిను, లవనిన్ దొరలాడె నుత్త * మాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును దా, నవదేవాన్యోన్యకుట్ట * నంబులచేతన్.

43

ఉ॥ అత్త తి శంకరానుమతిః * సంబరభారతి యిట్లువల్లె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని * వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి * శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
వత్తులఁజెంది యెల్లపుడు * బాగుగ నుండుదు రింక నిర్జరుల్ !

క॥ అను నభివాణివచనము, విని సుర లాత్సుక్యమొంది * వీరధ్వనులన్
బొనరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ * చాల్చిరి వీరన్.

క॥ దందడి దగఁ చా మొందిన, వందురుఁ దీర్పంగడఁగి * వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర, బృంద మసురపురముపొంతి * విడిచి గడిమిమై.

క॥ గుణఘోషంబులతో భీ, మణితరవిలయాంబువాహ * చటులధ్వనులొ
రణభేరుల నరిమారణ, చూలై మోగించి రపుడు * సమధిక్ లీలన్.

— * తారకుం దసురసైన్యముతో యుద్ధమువకు వచ్చుట * —

చ॥ అదివిని తారకాసురుఁ డ * హంకృతిమీఱి సమస్త సైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రినర్మమును * భూషణముల్ మణిమాలిచాల్చి యిం
పొదనఁగ హేనుపుంఖవిశి * భోజ్యలతాణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁగొని * కాంచనరత్నరథాధిపాఘ్నఁడై. 27

క॥ వైణికులు మకారజికులును, సైనికులు పటహావణవ * వాదిత్రులు ని
స్సాగధరమగధనంది, శ్రేణులు ఘననినదములను * జేయఁగవేడ్కఁ, 28

క॥ చామరము లిరుగెలంగుల, నామోదముతోడఁగొని ను * రాకులుగొలువం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘననద్యుతిమెఱయన్.

క॥ గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువములెక్కి * వరవీరభటుల్
గడిఁదినుగంటిమి పేలయఁగ, నడిచిరి తారకునిమోగిల * నయమెనలారక. 30

ఉ॥ పర్వతసన్నిభంబులని * భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజన * ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగుర * ధమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ * ధూలుచునుండె ధరిత్రియత్తిటిక.

ఉ॥ మొగ్గర మొంది నిర్జరు ల * మోఘతరార్పటి నెందుఁజేరి పో
రగ్గివలెన్ బొనర్పఁగఁ బ్రి * యంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గివలెన్ గుర్రధాయతశి * భాకులితాకృతిమై మహోద్ధతిక
డగ్గఱి తారకాసురుఁ డు * దారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క॥ తోడనె లెక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ * కుంభిని యదుప్ర
గాఢతరగర్జనంబుల, బాధంబుగనల్పి రపుడు * ప్రాశీదలిర్పక. 33

శీ॥ విబుధు లవ్వాని విని కడు * వేగ ఘనర, జాభికాంక్షను నేకప * ద్యమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుడద్రుజాతనయుడనను, ధవళవారణమెక్కుచోర్ధనమొనర్చె.

శీ॥ వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును * వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా * నము శివాజ్ఞ
దారసించినదానిగు * మారుడెక్కి, యిందు నై రావణగజంబు * నెక్కుమనియె

మ॥ గుహునాజ్ఞ గొని యింద్రుడెక్కి గజమున్ * గోవిందుడెక్కి ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రైమిన్ * దత్తన్మహాయానముల్
బహు భేరిమురజాదివాద్యరవముల్ * భాసిల్లె నభ్రసల్లి
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె నుమనో * వృష్టి గరిష్ఠంబుగన్. 86

చ॥ హరిహాయుఁ డగ్రభాగమున * నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుడు పి * యంబుగ మధ్య వసించి లింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ * గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు స * మంజసవైఖరి పీచుచుండఁగన్. 87

ప. అంత.

శీ॥ ఉభయసేనలుపోర నొం * డొందుదాఁకు
చుండఁగానప్పు సంద్రముల్ * రెండుగలియు
పోల్కినగువల్లెఁ దద్ధాన * మును సముద్ర
ఘోషమున నొప్పి నెంతయు * గొప్పగాను.

—* దే వా మ ర యు ద్ధ ము *—

క॥ కడగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ * భీమాగతులన్
దొడరి వరస్పరము దురం, బడరించిరి యడిదముల మ * హాద్భుతభంగిన్. 88

శీ॥ భూమియంతయుముండముల్ * మొండెములును, దెగిపడినకాలు సేతులు * దెగిపడినర
ధములునుం గూలినట్టి గు * ట్టములుగూలి, నట్టియేనుంగులగుపట్టె * గుట్టలట్లు. 89

ఉ॥ కొందటిబాహువుల్ పడియెఁ * గొందటి యూరుపులున్ దెగెన్ మఱి
గొందటిపొట్టులున్ బగితె * గొందటికంధర లూడె నింకనున్
గొందలు నెత్తు పేర్లులుకఁ * గూలిరి గొందలు మ్రొంది రంతయున్
గందరగోళమయ్యె ఊ * కాలుములో లయకాలమట్టులన్. 40

క॥ మెఱసెడు కొక్షేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు * నీటెలుబాకుల్
విఱివైన ముద్గరంబులు, పొరిగొనుచుండెను వడిన్ జ * మూతలిన్లన్. 41

క॥ ప్రవహించె రక్తవాహిను, లవనిన్ దొరలాడె నుత్త * మాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును దా, నవదేవాన్యోన్యకుట్ట * సంబులచేతన్. 42

గీ॥ భూతములును బిశాచముల్ * ప్రేతములును
గాకులును గండములు నులూ * కములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి * కృత్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బ * ల్నంబరమున.

44

ఉ॥ తారకుఁ డచ్చనూచి కడు * దర్పమునకా మరలకా బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబు * ధవృథుఁడేచి యెదుర్కొనకా సుఃసా
దారులఁ దక్కుదైత్యకుల * శల్లజాలకా సురచ్యులొగి గో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ * జన్యమునల్పి రనల్పవైఖరికా.

45

గీ॥ తారకునితోడ శక్రుండు * దంభుతోడ, సప్తజిహ్వండుజంభుతో * జముడుబలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలుతోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు * బరవనముగ.

గీ॥ కరునలి నువీరుతోడఁ గిశన్వరవిభుండు, శంభుడై యునితోడ నీశానమూర్తి
శుంభుతోసూర్యచంద్రులు * కుంభకుంజ, రాసురులతోడ సనిబూనిరక్కనుమెయి.

చ॥ గొదగొని స్పృథతో ననుర * కోటియు దివ్యసమూహ మిట్లు దో
ర్మదమొవవకా బరస్పర మ * మన్నపరాయణులై మహాగ్రీమూ
కదనము నల్పుచుండిరి ని * కామబలాఘ్యులు ధీరులెంతయుకా
ముదమెదఁజెందఁ బంప లిడ * భూరిభయంబునఁ గుంది పాటఁగకా.

48

చ॥ కడువడిఁ బోరుచున్న బల * ఘస్మరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్కడరి కరికా నిశాతవిశి * ఖచ్చునఁ దూలఁగనేసి పానపుకా
వికుగులఁ బోలి బాణముల * బిట్టగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యతండు మూర్ఛనడఁ * బాష్పములకా విడునకా మరుద్వరుల్.

49

చ॥ అనలునిదొట్టి నిర్జరన * రాగ్రిణులుకా జలమేది యుద్ధతికా
దనుకలతోడఁ బోరితము * దారుణభంగి నొనర్చి యోర్చిత
స్థనతిరివికృమోన్నతి ని * తొంతము దుస్సహమాట డస్సి వే
దనఁ గొని యమృతసకా దొరగి * భావనచేసిరి భీతదిస్తుతై.

50

—* వీరభద్రుఁడు తారకునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ॥ వారిఁగని దైత్యవర్షు లివార్యవటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి * చెలఁగనంత
వీరభద్రుఁడుగన్గొని * వేల్పుగముల, వెఱపుబోకార్చి గణసేన * వెలయఁజేరె.

క॥ ప్రేమభగణంబులతోడుత, సమరంబున కాతడిట్లు * చనుదేరంగా
నమరులు గ్రమ్మటి యుత్సా, హముమీట రణాభికాంక్షు * లైతోడరుటయున్.

చ॥ సురలఁ బిలుండఁజేర్చుకొని * శూరవరుండగు వీరభద్రుఁ డు
ద్ధురతరరోష వేగమున * దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళి
బొరిఁబొరిఁ జంపుచు * దదధి * పుండయి ఘూర్ణిలుతొరకానురు
బొరిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున * మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్. 55

గీ॥ దాన ననురుండుమూర్ఖిలితా రథంబు, వందొరగె సుంతకాలంబు * నమరవరులు
సంతసంబొంది యార్వగఁవంతఁగొని సు. రాగు లొక్కింతసేపుదై * న్యంబుఁజెంద,

ఆ॥ భయదశాలచాళ * వరశుపట్టినములు, ఖడ్గముసలగడలు * గరముమెఱయఁ
బ్రమభవీరనరులు * రక్కసు లొండొరుల్, పోరి రనువమాన * భూరిశక్తి.

ఉ॥ దైత్యవరుండు దెప్పటిలి * దానవసంఘముపొంగ నాతత
స్తుత్యనవత్న పీఠచయ * సూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నత్పురువిక్రమార్పటుల * నార్పుచు వైవ నతండు దానినై
యత్యకరస్థశక్తిఁగొని * యంతనె వ్యయ్యలు చేసి ధీరుడై. 56

గీ॥ * ఇపుడె సమయింతు నిదైత్యః * హీనచరితు, ననికడంగుడు నారదుం * దతిరయమున
వచ్చియిట్లనివాళుచ్చె * వరద! యుడుగు, మీపు మఱ్ఱులుఁజేటిట్టు * నీయనురుని.
వ. అనినంత

క॥ కోపోద్దీప్తితుండై యా, టోపంబున రక్కసున్ దు * డుపుదుననియుఁదా
నోపితోడఁ గడున్ ముని, యావాఱుకమైన వచన * మారసి మరలెన్. 57

గీ॥ అంత మరలఁ గడంగిన * యమరవహ్య, లొక్కపెట్టు నిశాటుపై * నురవడించి
యంపవెల్లినిఁ బరగింప * నాతఁడలిగి, ప్రితిహతము చేసి యద్దాని * వాసిమెఱయ.

ఉ॥ అందఱ కన్నిరూపులయి * యాతతశక్తి నిశాచరేశ్వరుం
డందఱి కొక్కమాతె విల * యంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జుం దవహేతులట్లడరఁ * జేయఁగ నేయఁగ నాయమమ్ముల
ప్రాండఁగరాని వేదనను * నొంది యలందురి కుందుచున్ గడున్. 60

— * తారక విష్ణుదేవుల యుద్ధము * —

శా॥ వైకుంఠం డది గాంచి యొర్వక భుజా * వష్టంభమేపార న
న్నాకాధీశ్వరవైరి డగ్గటి బృహ * న్నారాచధారాతలెన్
జీకాకుఁ బడఁజేసి యూర్చిన శునా * నీరారి రూక్షుడై
శ్రీకాంతున్ ద్విశిఖంబునన్ గదిసి మ * ర్తించెన్ నురల్ వందురన్. 61

* వీరభద్రుఁడు తారకవధకై మఱ్ఱులునకు వేళును జొరొక్కహించుటకై యట్లు కడంగెను. నార
దుండనుమానముచెంది యట్లనెను.

చ॥ సాలయక యంతః జక్రి మరః * నూదనుపై గద పైవ నాతః డ
త్యలఘురయంబునక నునిసి * తాశుగయుగ్మముతోడ దాని వ్ర
య్యలు పొనరించి యార్చి ఘన * మై భయదంబులు యొప్పున క్రి వి
ట్టలరంగ విష్ణుపై విసర * నద్ది కతోరముగాఁగఁ దాఁడఁగక.

62

— * తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్చికు లౌట * —

౨॥ శోణితంబుదొరఁగఁనుడివడిహరి మూర్ఖుఁ, గొని నువర్ణమీఁదఁ * గూలె గరుడుఁ
జాకనమున కెగసి * యాహవంబున కెడ, గాఁగఁజేర్చె నంతఁ * గంజనయను.

63

చ॥ మురరిపుఁ డప్పు మూర్ఖునిడి * మోహరమొంది కడిందిచేస ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ము * రమ్మన నాటఁగనేయ నాతఁడ
త్యురుతరతత్రప్రహరమున * నొడ్డునవ్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వజ్రదల్ తొరంగఁ గడు * దుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్.

64

ఉ॥ చెచ్చెర లేచి తారకుడు * చిచ్చునితమ్ముగ మండుచుక వడిన్
బచ్చనివల్వజేల్పు వయి * బాణశితంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పోరువంబున న * హింపక నింపె సహస్ర మమ్ములక
మెచ్చగు వీర లిర్వుర న * మోకము దర్శనయోగ్యులై తగెన్.

65

గీ॥ కౌంజసికవరుఁడైన డై * త్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు * విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెన్నదొక్కక * బక్కనముగఁ, జోరుచుండను మగసిరి * పొంకమొప్పు

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివాసం
బుల కరిగిరి.

67

ఉ॥ * చిత్రమగున్ బ్రదోషమునఁ * జేవయెసంగఁ దమోనిశాటుఁ డి
ధాత్రి సమస్త దేశముల * దక్కొని యాక్రమణంబు సేయుదున్
జైత్తుఁడు రాజు వాని బహు * సన్నిహితంబుల గెంటిపైచి న్వ
తూత్రిముఁ జూపి చెంతినయ * శంబన నిండుగఁ గుప్పె గొముదిన్.

68

గీ॥ చక్రదుఃఖావహంతైన * సత్సమగ్ర
వసువును హరించినను గురు * వనితఁ జెంది
నను గువలయేరిదిర వరియిం * చెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతరే యెందుఁ * గల్మషముల.

69

* తమోనిశాటుఁడు = రామచక్రవర్తియఁ; రాజు చందురుఁడు; వాని (రామచక్రవర్తిని చీకటి
యను రక్కసుని) గెల్చిగెంటు.

క॥ కావలయశ్రీరతితే, జోవినియోగమున న్రుక్కు—మఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికర్తను గని, తా వేగ్ గడలిఁ బడియెఁ దలఁకుచు సంతక.

క॥ పొరిపొరిఁ దెలవాఱుగఁ దా, మరసభవుం డరుగుదెంచి ♦ మకరధ్వజసం
హారతనయున తెఱఁగి యిటుల్, వరమపశ్చియమెసంగఁ ♦ బలికెన్ గలకెన్.

—* బ్రహ్మదేవుడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామినిఁ బ్రార్థించుట *—

శా॥ ఓ వందారుజనావనోద్యమనిబ ♦ దోద్యస్తహాకంశా!
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! ♦ యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబును బూని దైత్యునిక ఖం ♦ డింపంగ భావింపుమా!
దేవాత్మవృధదీర్పగాఁ గడఁగుమా! ♦ దీవ్యత్కృపాంభోనిధీ! 72

శా॥ ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుడున్ మఱియు వ ♦ హ్నిబ్రహ్మకాలాదుల
దేవారాత్ని గెల్వఁజాల రిట సం ♦ దేహం బాకింలేని లే
దీపీకార్యముఁ దీర్చఁబుట్టితిని ను ♦ మ్మా! లెమ్మింకా దారకా
భావంబున్ బాసఁగించి మాకుదయసా ♦ భాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా! 73

గీ॥ అనిన శాంకరి ప్రియమంది ♦ యనికినై య, నీకినికి నెలవీయ నస్తాకదీప్తిఁ
బ్రమభవిబుధవరుల్ పటు ♦ భయదతూర్య, రవములెసఁగఁగ సంగరా ♦ రంభులైరి.

—* రేండవనాటి యుద్ధము *—

మ॥ హయహేషల్ గరిబ్బంహితంబులును ఘం ♦ టారావముల్ శింజి
భయదధ్వానములున్ శతాంగతురగ ♦ స్పారోల్ల సత్కింజీకీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనిత ♦ స్వానంబులున్ యోధసం
చయవీరధ్వనులున్ తెలంగె దళదిక్పక్వక్రింబు దూటాడఁగన్. 75

గీ॥ అడరిన్ న్యంబు లొక లేవ ♦ నవనివణక, మొగ్గరముఁబన్ని యార్వవి ♦ బుధసపత్నీఁ
డాత్మకీయచమూరజం ♦ బంబరంబు, గప్పఁగా నరుడెంచి శం ♦ ఖంబు నొత్తె.

చ॥ గుహుండును బూన్కితో దనుజ ♦ కుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
దృవహుగణసన్నతుల్వలయఁ ♦ బన్నుగ పూహముఖంబుఁజేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుత్తుల ♦ మీఠినతేజమువానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని ♦ తారకుఁ డాత్మదలంకి యుల్కునన్. 77

ఉ॥ ఈతనిఁజూడఁగా జగము ♦ లెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రతో
నాతతక క్రిందుంపఁగల ♦ యాజసికుండనితోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు ♦ దారసెలె నిజమాతతాయుయై
యీతటియుద్ధమందు జయ ♦ మెట్లానఁగూడు నిలింపరాజితోన్. 78

ప॥ సాలయక యంతః జక్రీ సుర * నూదన్ముపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునకా నునిసి * తాశుగయుగ్మముతోడ దాని వ్ర
య్యలు పోనరించి యార్చి ఘన * మై భయదంబు యొప్పుశక్తి బి
ట్టలరంగ విష్ణుపై విసర * వద్ది కతోరముగాఁగఁ దాతఁగఁ.

62

—* తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్చితు లౌట *—

అ॥ శోణితంబుదొరంగ * నుడివడిహరి మూర్ఖఁ, గొని నువర్ణమీఁదఁ * గూలె గరుడుఁ
డాకనమున కెగసి * యాహవంబున కెడ, గాఁగఁజేర్చె నంతఁ * గంజనయను,

63

చ॥ మురరిపుఁ డప్పు మూర్ఖవిడి * మోహరమొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ము * రమ్మన నాటంగనేయ నాతఁడ
త్యురుతరతత్రహరమున * నొడ్డునవ్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వజ్రదల్ తోరంగఁ గడు * దుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్.

64

ఈ॥ చెచ్చెర లేచి తారకుడు * చిచ్చునితమ్ముగ మండుచుకా వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి * బాణశితంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పొరువంబున న * హింపక నింపె నహస్ర మమ్ములకా
మెచ్చగు వీర లిద్వర న * మీశము దర్శనయోగ్యమై తగెకా.

65

గీ॥ ఔజసికవరుండైన దై * త్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంఠకు * విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెన్నదొక్కక * పక్కనముగఁ, బోరుచుండెను ముగసిరి * పొంకమొప్పు
వ, అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివాసం
బుల కరిగిరి.

67

ఉ॥ * చిత్రమగున్ బ్రదోషమునఁ * జేనయెసంగఁ దమోనిశాఁకుఁ డి
ధాత్రీ సమస్త దేశముల * దక్కిని యాక్రమణంబు సేయుదున్
జై త్తుడు రాజు వాని బహు * సత్త్వికరంబుల గెట్టివైచి న్వ
హాలేముఁ జూపి చెందినయ * శంబన నిండుగఁ గుప్పెఁ గొమదికా.

68

గీ॥ చక్రదుఃఖావహుండైన * సత్సమగ్ర
వసువును వారించినను గురు * వనితఁ జెంది
నను గువలయేరిదిర వరియిం * చెను గలాడుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ * గల్గుషముల.

69

* తమోనిశాఁకుడు = రాహుచక్రంబు; రాజు చందురుడు; వాని (రాహుచక్రముని చీకటి
యను రక్కసుని) గెల్పిగెంటు.

క॥ కావలయశ్రీగతితే, జోవినియోగమున న్రుక్కుచుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికరతు గని, తా వేగఁ గడలిఁ బడియెఁ దలఁకుచు సంతక.

క॥ పొరిపొరిఁ దెలవాఱఁగఁ దా, మరసభవుం డరుగుదెంచి ♦ మకరధ్వజసం
హరతనయున కెఱఁగి యిటుల్, పరమప్రశ్నయమెసంగఁ ♦ బలికెన్ గలఁడక.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామివిఁ బ్రార్థించుట *—

శా॥ ఓ పందారుజనాపనోద్భవనిబ ♦ ద్దోద్యవృహఁకంకణా!
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! ♦ యో దేవదేవోద్భవా!
నీ నాలంబును బూని దైత్యునిఁక ఖం ♦ డింపంగ భావింపుమా!
దేవాత్మవృధదీర్పఁగాఁ గడఁగుమా! ♦ దీన్యత్కృపాంభోనిధీ! 72

శా॥ ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వ ♦ హ్నిబ్రహ్మకాలాదులా
దేవారాతిని గెల్వఁజాల రిటు సం ♦ దేహం బొకింతేని లే
దీవీకార్యముఁ దీర్చఁబుట్టితివి ను ♦ మ్మా! లెమ్మిడక దారకా
భావంబున్ బొసఁగించి మాకుదయసా ♦ భాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా! 73

గీ॥ అనిన కాంకరి ప్రియమంది ♦ యనిక్కినై య, నీకినికి సెలవీయ వస్తాకదీప్తిఁ
బ్రహ్మవిబుధపరుల్ పటు ♦ భయదతూర్య, రవములెసఁగఁగ సంగరా ♦ రంభులైరి.

—* రేందవనాటి యుద్ధము *—

ము॥ హయహేమల్ గరిబృంహితంబులును ఘం ♦ టారావముల్ శింజనీ
భయదధ్యానములున్ శతాంగతురగ ♦ స్ఫారోల్లసత్కింకిణీ
చయసుక్తేంకృతులున్ రథాంగజనిత ♦ స్వానంబులున్ యోధసం
చయవీరధ్వనులున్ తెలంగె దశదిశ్చక్రంబు దూటాడఁగక. 75

గీ॥ అడర్పి న్యంబు లొకతేన ♦ నననివణఁ, మొగ్గరముఁబన్నియార్యవి ♦ బుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం ♦ బంబరంబుఁ, గప్పఁగా నరుదెంచి శం ♦ ఖంబు నొత్తె.

చ॥ గుహుఁడును బూన్కితో దనుజ ♦ కుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
ద్భహుగణసన్నతుల్యలయఁ ♦ బమ్మగ వ్రాహ్మహముఖంబుఁ జేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుతుల ♦ మిఱిస తేజమువానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని ♦ తారకుఁ డాత్మదలంకి యుల్కునన్. 77

ఉ॥ ఈతనిఁజూడఁగా జగము ♦ లెల్లను నొక్కని మేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁ ద్రుంపఁగల ♦ యాజసికుండనితోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు ♦ దారసిలె నిజమాతతాయై
యీతఁటియుద్ధమందు జయ ♦ మెల్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్. 78

క॥ పరమేశ్వరుఁ డీతనిగని, ధరణిన్ జరితార్థఁడయ్యెఁ + దాసీతండె
పరిమార్చునన్ను దృఢమిది, నురలకుఁ గడుసంతసంబు + చొప్పుడునకటా ! 79

చ॥ అని తృటికాలమిల్లు హృద + యంబుననెంచి యసంతరంబె పా
యని యెనలేని విక్రమము + నారసి యీనున నిష్టె యీతనిక
జెనకెద నేమిలెక్కయని + సింహరవం బొనరించి దివ్యులన్
గని యిటువల్కె గర్జిలుచు + గాటవునేటగు నల్కయొల్కఁగన్ . 80

—* తారకుఁడు విష్ణుదుల నుపాలించుట *—

ద॥ మౌగలిన మింతలేక నుకు + మారుఁ గుమారుని దోడుతెచ్చి యి
మ్ముగ రణ మాచరింపుటకుఁ + బూనితి రోరిసురాధముల్ ! చలం
బుగ నిటువన్నినక బ్రతికి + పోవుదురెల్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుడురు మీరలందఱును + దెంపుననిల్గుఁడు నంగరంబునన్
వ. హరిగ బరికించి.

అ॥ కమలనయన ! నీవు + కాంతాశృతివిగాక, వగఁజలనఁజెనక + బలముగలదె
ఎవరినెదిరినాఁడ + వేనాఁడుయుద్ధంబు, జేసినాఁడవీవు + చెప్పమిపుడు. 82

చ॥ అల మధుకైటభాసురుల + నంబుధి మార్కొనలేక లేకిన్
యలఁతితనంబనాక యొక + యరివిధంబున దేవురించి య
ట్లాలసి వధించితీవు మఱి + యొక్కపు డొక్క నెలంతైన నురా
దుల కమ్మతంబు నీయకయె + రూపదగించితి వార ! వారలక. 83

శా॥ ఈసంక్రందనుఁ డొక్కపాటి యతఁడ + హీనాత్ముఁ డన్యునమా
దోసంబుక బొనరించె శ్రేష్ఠజననీ + తోషంబు శోషింప ద
చ్చీసంతానపుపేళికోశముల వి + చేచ్చిదించె వృత్రాసురుక
మోసంబుక బొనరించి చంపె నకటా ! + మూఢాశయుగ్ధులై యటుల్. 84

క॥ అని ముప్పిరిగొను కినుకక, గొని తారకుఁజాదితేయ + కోటిక జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనువమహతి వజ్రధార + ననురను మోఁడన్. 85

గీ॥ దానఁ గడుడన్సి తామండు + దారనినద, మడర నై గానతగజంబు + నవనిఁగూల్చి
శక్తిచే నిందునవతుంబు + జర్జరితము, సేయ నుర లాస వదలిరి + జిష్టుపైని.

—* విష్ణువు తారకువితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట *—

చ॥ అదిగని చక్రి విట్టలిగి + యంతన రాత్రిచరేంద్రహాళిపై
వదలునఁ జక్రముకొనిసర + నయ్యది ఘోరనిపాతతక దురా
స్పదుఁడగు తారకానురుని + సంధులు వెల్గుడఁజేయ నాతఁ డ
ప్పుడునుననే హరిక గవిసి + పట్టి యురంబునఁ గొట్టె శక్తిచేక.

గీ॥ శక్తిహృతిఁ గమలాశుండు † చటాలతరని, వీడితండయి భువిబడ † బీరువోయి
యమరసేనలు పాఱగ † సంతఁజూచి, వీరభద్రుండు ఘనరోష † వివశుడగుచు.

క॥ కరతలశూలముచేత న, సురవరుని ధైయ వతఁడు † శూలహతి ధరణ్
దొరఁగియు సరక్కుగొనక కృ, మృతలేచి ప్రచండకోప † మండితుడగుచుక.

గీ॥ శక్తిచే వీరభద్రుని † చటాలపాత, మొసర సురమునఁ దాడింప † నుక్కుదక్కి
భూతలంబునఁబడిమూర్ఛఁబొందెవీర, భద్రుడెంతయుఁబ్రేమధులు † దాష్పములిడ,

ఉ॥ అంత నిమేషమాత్రమునఁనద్యుతవైఖరి లేచి నైరివీ
రాంతకమూర్తి యుజ్జ్వలత † రాయతేజఁడు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతరయోధుఁడౌ బరమ † దావహభూరివిభావిభాసితా
శాంతము భాస్కరేందుదహానాత్మక ముజ్జ్వలముక దిశూలముక. 91

క॥ విఱవిఱగొని తారకుతల, నలుకుదునని యుద్ధవిడిజనక మణ్మఖుండ
త్రణి రయమున నవ్వీరుక, దణియంగావచ్చియాగి † తా నిట్లనియెక. 92

చ॥ ఉడుగుము సోదరా! యసుర † నుక్కడఁగించి వధింతు నీవియల్
దొడరఁగ నీల వీనికయి † † గొడ్డపు బాలుడ నేనచాలు వే
ల్మిడిఁ గనుగొంచునుండుఁ డింక † లేఖలు నీవును వీనిదైన యీ
దుడుకుదనంబుఁ దీర్తుఁబరితోషముఁగూర్తు నిలింపకోటికిక. 93

గీ॥ అని కుమారుఁడు దత్తుడొకఁడు నాత్యయికమతిక నెమ్మనంబునఁహిమగిరింద్ర
జామహేశ్వరపదములఁజక్కఁగొలిచి, తారకాసురవధను ద్రుతమున నెంచి. 94

క॥ భ్రమపడి యబాండమద్రువఁగ, నమితిపు గర్జనముచేసి † యసురప్రసరే
ట్రముఖమునుజేర్చ సందము, నమర్ష మొప్పుంగఁ జూచి † యతఁ డిట్లనియెక.

— * తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధఁబును మానుమనట * —

ఉ॥ బాలుడ వీవు దుర్బతులు † బాసటగాఁ గొని తెచ్చిరిట్లు ని
న్నాలముసేయ నీ కలవి † యానొకొ యీ సురలెల్ల నా కనిక
జాలక యోడి యూడిగము † నల్పుచు నుండిరి యింతవట్టిటల్
జాలపు నీవు చేరు మింక † సర్వర మా రజతాదిభూమికెక. 96

క॥ మీజోలికి మీస్తోలికి, మీబాడను నెప్పుడేని † మే మరుదెంచం
గా జలనం దెవఁజేయము, రాజనునే యెత్తి యిట్లు † రాణునతోడక. 97

వ. వచ్చిననుగూడ నిప్పుడు.

గీ॥ చిటత పాపనిఁజంపిన † సిగ్గువొడము, ననెడు జంకొండెగానిలేవరయు వేటు
లేటఁగు కొఱమాలిచెడుగులేనురలునిన్ను, నూతగాఁదెచ్చిరిచ్చటికవిదల్లు.

- చ॥ అనినఁగఁగూర్చు డల్ల నగి * యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనిపడ విష్వజాలమున * బంటుతనంబున నిల్చు లేక నీ
తనుజగణమ్ముతోడ నిజదారయుతమ్ము రసాతలమ్ముగ్గ
క్కునఁ బని యంచయుండు మిఁకఁ * గొందల మొందక యెల్ల కాలమ్ము. 99
- క॥ మాతెరువు రాకయున్నను, నీతిఁగొరఁగి నురలకలిమి నీవుకొని యిటుల
కాతరులఁజేసి వారల, ఘాతక! వేధింపుచుండఁ * గాంచుదు యెల్లల్. 100
- వ. మఱియు.

క॥ ననుబాలునిగాఁగఁ దలం, చిసఁబోడనుగాఁ దలఁచినఁ * జింతయొనగ ది
ష్టనిఁజూతువు లానంతయుఁ, దినఁబోవుచు రుచులనడుగఁ * పెఱఁగేఁపెందున్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *—

- గీ॥ అనినవిని దనుజేశ్వరుండాగ్రహమున, సడరి నిశితశరమ్ముల * పంగికాత
నూజుపైఁబరసిన గుహుం * డోబ మెఱియ, వానినన్నిటి నడుగునోసమ్ముచేసి.
- క॥ పెనుబాములనల్లె జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబు * గాడఁగఁనేయుం
గను కినుక తారకానురుఁ, డనువుగ శనికాండములఁ * గ్రహఁగించె గుహున 103
- వ. అంతఁ గుమారుఁ డలఁగినవొలయు.

చ॥ శిరనున ఫాలమందు గళ * నీమ మరంబున బాహులందు ని
ష్ఠరతరతీవ్రబాణములఁ * బొన్పి సిదంబును దుగించి విల్లుఁబో
విఱిచి హయంబులన్ దునిమి * వేసినదారకుఁ డుక్కుడక్కె న
త్వరముగ శక్తి నూతఁగొని * పార్వతిపుత్త్రినిఁ దాఁకి పీఠతో. 104

చ॥ హరసుతుఁడున్ రయోన్నతి శ * తాంగముఁ బాసి పదాత్మియై ద్వివ
ద్ధరణకన్తున శక్తిఁగొని * దాసవనాథు నెదిర్చి యార్చె న
ప్పరుసున నొండొరుల్ చెలఁగి * పొగ్గిగ శక్తులఁ బోరునల్పి రా
దురమును జూడ నెంచి కడఁ * దోస పొనుంగఁగ నాకనంబునన్, 105

—* కుమార తారకుల శక్తి యుద్ధమును వైమానికులు చూచుట *—

- గీ॥ గరుడగంధర్వసిద్ధకి * న్నరులు సాధ్య, పరులు విద్యాభరాప్నో * వర్ణములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కి * కాంచుచుండి, రెలమిబలతారతమ్యంబు * లెన్నుకొనుచు
- ఉ॥ తారకకార్తికేయు లతి * దర్పమెనుంగఁగ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ దీవ్రఘాతముల * నల్పుచు నొండొరు లేకనిరులై
నేరిమి ఖూరతాగరిమ * నెక్కిన నొంచుచు మించుచున్ గడున్
ఘోరముగఁగఁ బోలెఁ మ * కుంతితరీత నొనర్చి రెంతయున్, 107

ను॥ తలపై నెన్నొసటక హనుద్వయిని స్కంధం ♦ ధంబంబు బాహుద్వయిన్
గళమండుక గయిదోయియం మురళి ♦ గంబంబు బాహుద్వయం
బుల నన్యోన్య భేషులై పటునదం ♦ బుల్ నేయుచున్ వీరతో
బలవద్ధాతములన్ బొసర్చికొని ర ♦ ప్పాటన్ మృగేంద్రాభులై. 108

క॥ పిఱుఁదివియక యొక రేనియు, బిఱబిఱ నింగి పయితగసి ♦ బిట్టుగ శక్తి
స్థరదురుపాతంబుల నె, త్తురువఱగలుఁ బిశితములును ♦ దొరఁగించి రిలక.

ప, అయ్యచనరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రమధుర్యులగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాంశయికులై యిట్లు యోజించిరి. 110

ఉ॥ ఇద్దఱునున్ సమిధబలు ♦ లిద్దఱు యుద్ధపటిష్ఠులైన పా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు ♦ లిద్దఱు విక్రమధుర్యులైనవా
రిద్దఱు సింహసంహనను ♦ లిద్దఱు ధీరమసీషు లివ్వడి
యిద్దఱిలో నెనం దని జ ♦ యించునొ తుంచునొ మార్పు నేవునన్. 111

ప. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత సభోభారతి యవ్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ॥ భేచరులార! కాంచుఁడిఁక ♦ గిల్చివనర్తను దారకాసురున్
నీచుఁ గృతావరాధు నవి ♦ నీతు హరాత్మజఁ డీకుమారుఁ డీ
ర్చుచుచునుండ శక్తిహతిఁ ♦ జొప్పడఁగించి వధించు నిట్లు సం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ ♦ గుండడఁగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ॥ అనిన దివ్యులెల్ల ♦ రాత్మంబులన్ బొంగి, రంభికాతనూజఁ ♦ డపుడుశక్తిఁ
దారకాసురేంద్రుఁ ♦ దఱిమి యురంబున, మోఁదె నశనిశతన ♦ మూహనిహతి.

క॥ దానఁగఁడు బడలి యసురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ ♦ జేఁకువఁగొని యెం
తేనలుక నాత్మశక్తి న, నూనప్రహరణమొనర్చి ♦ నుద్దవిడి గుహున్. 115

—* తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్చిల్లుట *—

గీ॥ స్కంధుఁడద్దాన మూర్చిల్లి ♦ క్షణములోప
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై ♦ యెఱుకఁజెంది
గంధసింధురనరముపైఁ ♦ గడఁగునట్టి
కొదమసింగంబునా దైత్యుఁ ♦ గొట్టెశక్తి. 116

క॥ ఇవిధి నిరువురునీరులు, చివ్వకజెలరేగి విజయ ♦ చింతాలనులై
క్రొవ్వనఁ జోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందె ద్రొవ్వు ♦ నికరము చదలక. 117

క॥ పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రవి తేజఁదొరంగె నుర్వ ♦ రయు నానాశై
లవనగ్రామంబులతో, డచివలితంబయ్యె నెద గ ♦ డలు కొనఁగఁగడున్. 118

గీ॥ అపుడు తుహినగిరిశ్వరుం ♦ డతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణ ♦ సలినిఁజేరి
కందు చాహితుని వెఱిపొందుచుండ, నరసి మఘ్నముఁడతనికి ♦ స్థనియె వేగ.

చ॥ అడలకుఁ డద్రరాజ ! హృద ♦ యంబున నెవ్వగఁజెందఁబోకుఁ డి
ష్టుడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ ♦ బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగా నితఁ
బుడమిజనంబు సంతసము ♦ పొంపిరివోనరహించుఁగాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గల ♦ కాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్.

120

క॥ అని మనమున గిరిజాశివు, లను భక్తియొసంగఁగాఁ ద ♦ లఁచి మ్రొక్కి విఠా
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని ఘనశక్తిన్ నితాంత ♦ కుశలోన్నతిన్.

—* కుమారస్వామి తారకామరునిఁ జంపుట *

క॥ ధైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ ♦ చారకు మోదక
భూరికులైల మట్టుల, ధారుణి యదుగంగఁగూలెఁ ♦ గారకుఁడు పడిక.

చ॥ కడునిశితప్రహరమున ♦ గాత్రము ఖండితమై నిశాఁగఁ డ
య్యుడఁ బుడమిఁబడంగ నిక ♦ నేమియుఁజేయకయుండ మఘ్నము
డదరి జనంబులెల్లఁగన. ♦ నాదనుజుండు లయంబుఁజెందఁ గీ
డ్వడి పలలాకు లెంతయును ♦ బాటిరి నల్లడఁ గాందిశీకుటై.

లయగ్రాహిః— కొంద లుకొంది ధృతిఁజెంది నురఘ్నందముల
నుం దురమునం జెదిరి ♦ మ్రొందిరి కడంపక
గొంద అదరొంది గుహు ♦ సుందరవదంబులకు
నందసముచేసి తరఁగొందిరి ప్రపత్తిన్
గొంద కిడఁ గుందుచుఁ బిఱుండఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ సొచ్చి యట ♦ నొందిరి నివాసం
దిందుగరనందనుఁడు ♦ పొందుగ నిటుల్ జయము
నొందె ముదముందిరి ముఁకుందముఖతేఱుల్.

124

క॥ అంతఁగని భేదరులు గడు, సంతసమున గుహునిజయముశ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁగురిపించి కలరు ♦ విరులనువృష్టిక.

—* పార్వతీవరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారునిఁజూచి యానందించుట *

ఉ॥ శీతమయాఖశేఖరుఁడు ♦ చెచ్చెరఁ బుత్రిజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిగి ♦ శీతనగేంద్రకుమారితో గణ
వ్రాతముతో రణావనికివచ్చి కుమారు నిజాంకమందు స
ప్రీతియొసంగఁ జేర్చికొని ♦ ప్రీణనముక బాసరించె వించుగక

126

- ౨॥ చాలఁజేముడితో హిమశ్చైలరాజ
తనయ సుతృ ముద్దుచేసి యశక్కు నధరించె
గుహుఁడు తలిదండ్రులకుగుల * కుక బియమున
శిరము సోఁకఁగ మొక్కి నంతబరము నొందె.
- క॥ హిమగిరివరుఁ డ త్రటిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్ర * కూటముతోడఁ
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁగని కొనియె వెల్లి * కొల్ల గముదముకా, 128
- క॥ దేవతలంపొటు శివుఁ డ, ద్దేవికా గొమరుని గడున్ నుతించిరి గంధ
ర్వీవిసర మప్పరోగణ, మావేశముతోడఁబాడి * యాశిని పీలికా.
- వ. అంత హరిహరణ్యగర్భాద్యఖలగీర్వాణశిరోమణులును దేవర్షిప్రవరులు ముని
ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోహంబున మహామాతృవంబు సంతరించి
నానావిధగీతవాచిత్ర్యఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్కరంబుగ నుమా
మహేశ్వరులకుఁగూమారునకు విజయ నీరాజనంబులుచేసి వినుతించి యర్పించిరి.
పరమేశ్వరుం డవ్వారినందతి సఖినందించి జగదంచిత ను దోడ్కొని ప్రమథగణం
బులతో కైలాసపదంబుఁ జేరెవంత.

—* బాణాసుర ప్రళంబాసుర సంహారము *—

- క॥ బాణాసుర పీడితుడై, హ్రాణార్తుం డగుచుఁ బొగిలి * క్రొంచాది యని
ద్రాణపరాక్రము షణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థముచేరి తత్ప్రదముల కొరఁగుచుకా.
- ఉ॥ దేవర ! నీదుయుద్ధమునఁ * దేకువదక్కి పలాయమానుడై
యేవలసందోయుండి యిపు * డివ్విధి బాణదనూజుఁ డుద్ధతికా
నా వెనువెంటఁబొచ్చి నిధిసం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డి వెడఁగుక వధించి నను * నేలుము శంఖుఘమార ! కూరిమికా. 182
- వ. అని దీనుండై యర్థించినంత.
- ఆ॥ తారకారి దృప్తప్రతిత్వఘ్నుఁడును శరణాగతావనుండు * నగుట నపుడు
బాణు గుఱించివైచేఁబటుతరంగుగు స్వీయశక్తి నదియుఁజని నిశాఁబుఁ జదిపి.
- క॥ వాని బలగముల నెటకున్, బోనీయక తటిమిచంపి * పొందికతో నా
ర్యానందనుకర మొందెను, నానాదివిజాలు మునులు ఘోసంబుగఁ బొగడకా.
- గీ॥ క్రొంచుఁ బరికించి షణ్ముఖుండుంచితమగు, కరుణ దొరయంగ నిట్లనెత్తాధరేంద్ర!
నిరవశేవంబుగ నశించెనీ పగతుఁడు, బెగడుశిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి.
- వ. అనిన సతండు ప్రీతుండై దయాసముద్రిండుగు పార్వతేయుని యనుగ్రహంబున
కలరి మొక్కి నిజధామంబుఁజేరె సంతలోన.

- క॥ కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు వ్రలంబుడై త్యక్తుంజరుచే బా
ణములు పొలిపోవకుండుట, కమరశుభావముఁ గిల్పింపావహు గుహునికా.
- గీ॥ చేరి మొక్కి జడవివఁ జెప్పికొనియె, తండ్రి! నీయాజఁబడి పాతాళచిలముఁ
జేరిన వ్రలంబుడై త్యుండు తారకాను, చదుడు డలఁపడె నన్నహింసన్ బాన్ద్రు.
- క॥ దీనజనబాంధవుడ న, న్యూనచయాసింఘుడవు మ హాగ్రాణి
ప్రాణశమనుడవు సాంప్రసి, వివాసను శరణార్థ మనపురియొడవి పుత్రా,
- గీ॥ అనినయంత నె హరసూనుఁడార్థియందు, శివులనుడలంది సరగున తస్యైశ్చ
నలవ్రలం బాసురునిజంప నంపనదియు, నబలముగ వానిఁడగు త్విస్మయండుఁడే
- తరల. కుముదుః గన్గొని యంతఁబల్కెను తోవతిధ్వజపుష్పిండు
కుమరి డై త్యుండు కటకంగను గుండంగను నీవు తా
నముఁ డొలంగి గృహంబుఁ జేరుము సర్వరాజరుమార! నాఁ
బ్రమవమొంది యశండు చెందెలి తారన నాత్మనివాసమున.

141

—* కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము పేయుట *

- క॥ రక్షోవిశ్రసనమొసరిన, యాత్మేతంబందు నమ్మి హాసనుడు పా
వక్షయదములై యనుచు మ, హాత్మధ్వజలింగములను నొప్పిన భక్తుకా. 142
- గీ॥ స్థాపనము సేయఁగానెంచిసర్వదేవ, రాజ గోలునఁగ మంచిమూర్త్యంబునందు
క్షేపలింగ చతుష్టయఃస్థాపనంబు, చేసి నార్తిజ్వలమును హనులఁ దెందియలర.
- వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రియంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రత్యక్షమందుని
యును, గపాలేశ్వరుండనియును, గుమాలేశ్వరుంఁగియును, జయగ్రంథావకంఠ
వ్రతిస్థితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయగ్రంథేశ్వరుంఁగియును నామధేయంబు
లర్పించి యర్పించె. హరిగ్రహ్మణి నిఖల సిలింపప్రముఖులైన యాహ్వాన శివలిం
గంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరిని సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకకర్ధవగలు శైలను తాయమారజయంబు మీ
గ్గరినట్లుగఁ దెల్పితికా గడుఁ గూర్చి నెన్నఁడు దీని వి
త్తరభక్తిఁ బఠించినన్ విన నంతసం బరుటొందఁగా
భూరిభోగములొందు మోక్షముఁ బొందు నంతయునందునకా.

- గీ॥ అనిన శౌనకముఖులి త్లనిరి సూత! , పరమవిజ్ఞానభాగ్యులఁ తనవిభార!
గుహునిలీల నికను గొన్ని సెవ్వ, మనినఁ తారాణికుం డిట్లు లనియెట్టితి.
- క॥ తారకసంహారంబిటు, గూరిచి జయమొందియున్న గుహునికొగని బృం
దారకులందొఱుమొక్కి ను, ధారసమధురోహులొప్ప ధ్యానించిరుల.

సీ॥ విశ్వమంగళునకు ♦ విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు ♦ విశ్వగతికి
తారక వైత్యహం ♦ తకునకు బాణాసు, రిఘునకును బ్రలం ♦ బఘునకును
కల్యాణమూర్తి క ♦ కల్పమాకారున, కీర్త్యరపుత్త్రున ♦ కిద్ధమతికి
దేవరక్షకునకు ♦ దేవరంజకునకు, దేవసేనానికి ♦ దివ్యకీర్తి 148

సీ॥ కజలలోక్త కపతికి భక్తాభిరతికి, నతులకరుణాసముద్రున ♦ కభయదునకు
వీరమాధికి భంజిత ♦ విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కెద ♦ మనవరతము.

ఉ॥ దేవ! వివత్సముద్రమునఁ ♦ దీక్షనితీరున నంగలార్చుము
మ్రొవిటు లుద్ధరించితివిఁ ♦ కేమని నిజ గొనియాడఁజెల్లు మా
కీవె హితుండ వీశ్వరుండ ♦ వీవె గురుండవు నీవె తలి దం
డ్రీవె మహాత్మ! జోతలివె ♦ యేలుము దీనజనావనక్షమా ! 149

క॥ అనిమొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల ♦ నభినవవరముల్
ఘనకృపనొసంగి శివనం, దనుఁ డమితానంద మపుడొ ♦ నచ్చెను బ్రీతిగా. 150

సీ॥ హిమగిరీదుగ్గిని సర్వగిరిశ్వరులను, గాంచి కైలంబులెల్లను ♦ గలువహరము
లై తపస్సంశ్రియంబులై ♦ యురఁగఁత, దాతయగుఁగఁతనాతాత ♦ తాపసులకు

వ. అనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతీయునకుఁ
గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమృతహస్తండుంగీకరించినంత మహోత్సవం
బుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

—* కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట *—

సీ॥ పుష్పకారూఢుఁడై నశంభుతనయునకు, హరియునుహిరణ్యగర్భుండు ♦ హర్ష మెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి ♦ జంభభేది, వత్స ధవళాతపత్రంబుఁ ♦ బరమభక్తి. 153

క॥ గంధర్వులు స్వర్ణేశ్వర్య, గంధర్విపయానలెల్లఁ ♦ గొతుక మెసఁగఁ
బంధనముల విడిచేసిరి, బంధురగానములఁ దాండ ♦ పంబుల లలిగాఁ. 154

చ॥ అమరసమూహ మిట్లు పర ♦ మాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సమధికలీలఁ జేయఁగ వి ♦ శాఖుఁడు లేఖులతోడ రావ్యభూ
ధము వడిఁ జేరి తల్లికినిఁ ♦ దండ్రీకినిఁ బ్రాణమిల్ల నపు వా
ర్కొమరునిఁ గుచ్చి యెత్తి యుపగూహవముల్ బొవరించి రర్చిలిగా, 155

మ॥ దివిష్ట్రదాజయు రాజశేఖరునిఁ ద ♦ దైవికా వెనఁగాంచి భ
క్తి నశోద్రోకముతోఁ దదంఘ్నులఁ దలల్ ♦ గీలించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లన ♦ తాహిత్యసౌహిత్యవై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీ ♦ వృద్ధుంగి శోభిల్లఁగాఁ. 156

—* దేవతలు శివుని స్తుతించుట *

- సీ॥ తవిలి చితాభస్మభారియు శివుడునై, తనరు ధన్యునకు వం॥ దనము లివియె
రూపయుక్తుడు విశ్వరూపుఁ డరూపుడై, వరఁగుమాన్యున కభి॥ వాదనమిదె
కర్తయు భర్తయు హర్తయై జగముల, నలరు విశ్వాత్మున ॥ కంజలులి నె
స్థావరజంగమసర్వాత్మయై యేని, కందని ధీరున ॥ కభినుతు లివె
- గీ॥ శూలదండకృపాణహస్తనకు నభయ, హస్తన కభ్యుపసదాన ॥ హస్తనకును
అభగంగాజటాలున ॥ కన్నినేత్రు, నకుఁ బాసర్చెదమిపుడు స్ర ॥ణామములివె,
- క॥ నిరతము మమరక్షింపుము, పరమేశ్వర! స్వలోకపాలక! భవ! ని
చరణము లేమఱకుందుము, కరుణాకూపార! స్వ ॥ కల్యాణకరా! 158
- సీ॥ అమరులయందు బ్ర ॥ హ్యుపురుదుగ్రిలండవు, నీలలోహితుడవు ॥ నీవు దేవ!
భుసవగృతముండఁ ॥ గనకాద్రి వరయన, క్షుత్రమండలిలోనఁ ॥ జందురుడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠ ॥ ఋషివి దిక్పాలున, యందు వాసపుడఁ ॥ వీ ॥ వనభుమూర్తి!
అఖిలభూతములలో ॥ నాత్మపు సాంఖ్యము, తమునఁ బూరుషుడఁ ॥ నీ ॥ నమలతేజ!
- గీ॥ అభవ! నీ రూపకోటిస ॥ హస్తగ్రములను, రూపకోటిశతగ్రముల ॥ నోపి పా
ముంద నేర్పుమె! లోకహి ॥ తోద్యమా! మ, హేశ! సర్వేశ! సకలనివేశియీశ!

—* దేవతలకు శివుడు వరంబు లిచ్చుట *

- గీ॥ సముద్రై యిట్లు నుతియించు ॥ నాకచరుల, స్వదేవేశ్వగుడుగాంచి॥ సంతసమున
నిట్లుపల్కె దయాశుడై యింపుగదుర, సజ్జనులకెందు సౌఖ్యంబు ॥ శాశ్వతంబు,
- గీ॥ దుష్టులగువారి బొలియింప ॥ శివజనుల, గతుణముసేయ ధర్మసం ॥ గతుణంబు
సేయుటకుఁగాద నేనిట్లు ॥ చెన్నలమట, దివ్యలార! మహాతపో ॥ భవ్యలార!
- క॥ మీశపుష్పిపుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుడలపు॥ సేయుండుపుడే
మీకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకరసౌఖ్యంబు బెడఁగఁ ॥ శేషదవేగఁ. 162
- గీ॥ ఆనిన నాపరమేశుడయితును సౌఖ్య
మునకు సంపరమునుజెంది॥ మౌక్తికహరిము
ఖామరులు సెలవొంది తద్ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండె రెంతయు ॥ హాయియమర. 163
- వ. పార్వతీవరమేశ్వరులు దేవసేనాగుహలలోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున
నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యమును జెప్పుట *—

ఉ॥ నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ * నందముఁ డివ్వులతో విహార కే
 శీరతుఁడై రహించు నెడ * లీలగఁజేరి సమస్తలోకసం
 చారమునందుఁ గాంచిన ప) * శస్త్రతరాద్భుతవస్తువృత్తముల
 గూరిమిఁజెప్పుచుండెగడు * కోర్కె మెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడనన్. 165

అ॥ చాలసేపు చెప్పి * జటిలుఁ డంతటఁజెప్పె, వినుము శంభుతనయ! * విన్నవించు
 గంటికొక్కచోటఁ * గన్నులవండువై, మనమునలరఁజేయు * మంచితోడవు. 166

క॥ భిల్లపురి నొక్కరుఁడు శో, భిల్లుచుఁ దనరారు సిరులఁ * బృథ్వీస్థలిపై
 భిల్లులకెక్కిమిఁడై స్తం, భిల్లగఁజేయును జగంబు * భీమాదృష్టిన్. 167

చ॥ శివుఁడను మానితల్లజుఁడు * శ్రీదయితాంశుఁడొకండు లోచనో
 త్వవనవయావనన్ హరిణిఁ * జక్కగఁగాంచి భ్రమించి స్వీయపు
 బ్రవిమల వీర్యమున్ విడువ * బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
 నవనశకోమలన్ గని వ * సంబునఁబాసి చనన్ యభేచ్ఛమై, 168

ఁ॥ మానియు వీర్యపాతమున * మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
 జేనియుఁ జింతసేయుచు నె * లేజన భిల్లవతంసుఁడాశ్శలిన్
 మానుగఁజేరి బాలను స * మంచితబాలశశాంకఫాల స
 న్యాయగభస్తిజాలఁ గని * యుత్సుకుఁడై గొనిపోయె నాదృతిన్. 169

గీ॥ ఇట్లుదోడ్కొనిచనితన * యింతికోసఁగఁ, బెంచెగారాబమెసఁగ న * మ్మించుఁబోఁడి
 యిపుడుబాల్యదశనువీడె * నించుమించు, గానెఱింగింతువినుమ య * క్కల్కితీరు.

గీ॥ కలికి దీనులవాటిటి * కల్పవల్లి, సకలజనమోహనాతను * చాపవల్లి
 ఏనుకృతశక్తిధనుశో * హృదయవల్లి, తన్వియాహ్వాయమరయుసౌం * దర్యవల్లి.

అ॥ బాలయొడలిచాయ * పస కోడి యవరంజి, యవ్వచెంది స్వర్గ * మయ్యెఁబుడమిఁ
 దగినవారితోడఁ * దగుఁగాక మచ్చరం, బధికులందునొంద * హానిగాడె.

సీ॥ తమ్ములో చివురుమొ * తమ్ములో కోకన, దమ్ములోకొమ్మరా * దమ్ములోకొమ్మ
 నిమ్ములో చక్రవా * కమ్ములో భర్మఘ, టమ్ములో కల్కికు * చమ్ములోకొమ్మ
 అమ్ములో నీలోత్ప * లమ్ములో చవలమీ, నమ్ములో చెల్వనే * తమ్ములోకొమ్మ
 భమ్ములో నవహాక్తి * కమ్ములో మేలికుం, దమ్ములో నవలార * దమ్ములోకొమ్మ

గీ॥ నమ్మకములైన నీలర * త్నమ్ములో? ఘనమ్ములో? తుమ్మెదలో? చికు * రమ్ములోకొమ్మ
 ఆ హిరణ్యోదరునకు శే * పాహి కేసి, దరుణిరమణీయతనుడెల్ల * దర మె ధరణి.

క॥ కమలము కమలము శశిబిం, బము శశిబింబమెయరయన * వతువచ్చునొకో
 కమనీయకోమలంబగు, రమణీమణిమోముతో న * రాతివిఘాతీ!

క॥ మంకెన మంకెన యోటన్, జంకెనసి విరిసెవరివ్వు * జపయును విరిసెన్
సంకుమదగంధివా తెలు, బింకవురుచికోడి కాంచ * భేదన వినుమా ! 175

మ॥ తరుణీశి శిశువృష్ణసంపదను జెం * దన్ బన్దిభోగీంద్రముల్
చిరకాలం బటవీబిలస్థలులు దా * ల్మిన్ దాపమున్ జెందఁ గా
ర్జ్యరమణ గాంచెను దందశూక మిఁక నా * ట్యాసక్తమక్లేశి తాఁ
బొరయన్ జాలక కుండలీంద్రతరులన్ * బొక్కున్ ధరామండలిన్. 176

గీ॥ * అతనువై భవమున నొప్పొనాకెనుకుచ, కటిలేటులఁబోలలేక యక్కిసుననడుము
తానవగబొందెనందురు * దృష్టలట్లు, కాదతనువై భవంబునే * కాంచెనదియు. 177

గీ॥ అధిప! చందనగంధిదే * హంబుసార, భమున కలరి పృచండ సశిర్పములు చేరి
నాయకున్నవియేవేళఁ * బణఁతియారు, వేణియనుదంభమునఁగడు * వేడ్కమీఱు.

గీ॥ తావిదైతస్యమలరుకుం * దనపుబొమ్మ, స్థైర్యమవయవములుగల్గు చపల యెపుడు
శుండునొందక యలరారు * నిందురేళి, అరయ నఖిలజగన్మోహ * నాంగి రమణి.

సీ॥ చక్రవాకస్తని * సారంగలోచన, భాసురశంకరాభరణవేణి
ఆభోగకటికి * రణావళికంఠర, సింహేంద్రమధ్యమ * శ్రీశృతిప్రట
పున్నాగవరయాన * మోహనవీక్షణ, నళినకాంతికపాల * లలితహాస
కమలామనోహరి * గౌరీమనోహరి, అలసరస్వతిమనో * హరి లతాంగి

గీ॥ అమృతవాహినీవ్యాహరి * హంసనాద, కామవర్ధని ఘనరత్న * కాంతి మలయ
మారుతసుగంధి కల్పాణి * ధీరమూర్తి!, మణ్ముఖినియయగునిది * చక్కనరయు.

చ॥ కమలజః చోక్కినాఁడు కుతు * కమ్మున సర్విసువృక్షునృత్తభా
గ్యములను జెప్పెచున్ దొడరి * కాంతితరాంగకవల్లి క్రాంచభి
ద్రమణియగున్ బామి యనియె * రాజకీటకుమాం! మేటిసా
ఖ్యముమెయిఁ బల్కినాఁడ విను * హర్షుగ నీకడ నింతవృష్టునున్. 181

చ॥ అని యవియువ్వి కొన్నినుడు * లట్టులే పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగభూమారకుని * యానతిఁ గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున * నారదసూక్తుల నావటించి వ
ల్లిని సతిఁగాఁ గొనక బురుడు * లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 182

* తిప్పణి :- అతనువైభవమున = 1 మన్మథవైభవమున, 2 విస్తారవైభవమున

కుండలలుఁబోలెని నడుమ తానవంబొందెనందురు (కృతశలనొందినదని యందురు.)

కాని యట్లుకాదు. అదియు—అతనువైభవమునే 1 (మన్మథవైభవమునే)

2 నంద్యతే తమ (మాక్త్యం) యస్మిన్దతతమ -- తస్యవైభవ మను విగ్రహమున

ఁజేసినవైభవమునే కాంచెన్ (చెందె) నని యవ్యయము.

—* నారదుడు భిల్లపురంబున కేగుట *—

౩॥ కొన్ని దినంబుల కాముని, సన్నుతుడు పులిందపురముఁ జక్కవరిగి సుం
వన్నిధి యగు భిల్లవరున్, గన్నంత వరండు మొక్కి * గారవమొప్పన్. 188

గీ॥ తేనియను జారవప్పను * దీయనివలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చి * భక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచిన * యెఱుకఁజేసి, గారచిహర్నించియనియె ని * కృరణిమాని.

ఉ॥ సేమమె నీకు నీసతికిఁ * తెల్లగు నీసుతయైన వల్లి కా
తామరసాద్భువుండు నిను * ధన్యునిజేయు తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్తికను * జేసె చ్చియంబుగ వ్యాధనాథ! మి
మ్మిమె భవాంబురాళిఁ దరి * యింపఁగఁ జేయును నమ్ము నా నుడిన్. 188

గీ॥ అనినయంత నెయ్యాభిల్లుఁ * డాత్మసుతను, దెచ్చిమానికీమొక్కించి * యిచ్చ మెఱయఁ
జేర్చిదనతోడఁగూర్చుండఁ * బట్టుకొని ము, సింధ్రునకు నిట్టులనియెనెం * తేనిచీలి.

క॥ జేవర! నాసుతకు మగం, జేవాఁ డెట్టిండుగునాకొ * యెఱిగింపుము పెం
డ్లజేవర యగునొ మీనుడి, యా వేచము పగిది సత్య * మందుడు గఱువల్.

—* నారదుడు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగు వని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదముసిందుగ్రిం దిట్లనియె.

చ॥ శివునకు గట్టురాసుతకుఁ * తెల్లగునందముఁ దాదిజేయసై
న్యవిభుఁడు తారకాసురనిహంతి ప్రలంబవిభూతి బాణదై
త్యవధకరుండు క్రొంచగిరిదారణుఁ దాభయఁడు కార్తికేయుఁ డీ
లవలిని రాణిగాఁ గొనఁగలండు దృఢంబు వసేచరాగ్రణి! 187

క॥ పూర్వజనినుండి వీరల, కిర్వురకుఁ బరస్పరేచ్ఛ * యెలరినచాటన్
శర్వకుమారుండే యీ, వర్సేందుముఖన్ పరించు * బరమప్రీతికా. 188

వ. వివాహంబు సచిరకాలంబులోనగునని యమ్ముని యథేచ్ఛనజనియెనంత సౌం
దర్యవల్లియు నుల్లంబున నుల్లసిల్లి పరమేశ్వరకుమారలీలల నభినందింపుచుఁ
దత్వాణగ్రహణంబునకై నిరీక్షించుచుండె వంత నొక్కనాడు. 189

క॥ నారదముని చెప్పినటుల్, నీరజముఖ వల్లి రామజీయకతమ జే
తోరాజీవంబునఁ గడు, ధారణయొనరించి క్రొంచ * దారణుడు దమిళా.

క॥ సింగారమునకు నిధియంట! రంగారు వసేచరాధిరాట్సుతయంట! నా
కుం గేహిని యగునని చ, క్రొంగతతాంగుండు చెప్పినటు దన ముతుతోన్.

క॥ కావున నే నా వల్లిని, దేవిన్ గాఁ గొనకయున్నఁ డేజుగలదొకో?
యేవిధముగ నైనను వల్లి వనజేక్షణను బెండిలిన్ జేకొనెదన్.

192

—* కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లికా జేరవచ్చుట *

క॥ అని యొక నిషాదరాణ్ణాం దనురూపముఁ జెంది భిల్ల తల్లజు పురికిన్
జని యటఁ బ్రియంగువనిఁ గావునొవచ్చెడు వల్లి గాంచి డ భూరిప్రీతిన్.

చ॥ స్తుతియనుకొంటి నారదుఁడు డ చోద్యముగా వచియించినట్టి యీ
యతులితమోహనాంగివిధ డ మాతఁడు సెప్పినదింతచాల దీ
నతిరుచిరాంగకంబులకు డ సాటియొకం డెల లేదు నిక్క మీ
క్షీతిఁ బరమేశ్వరిగృహితి కిది డ సేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్.

194

ఉ॥ ఇంచుక దవ్వలన్ నిలిచి డ యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంతనే
మించుపసిండిబొమ్మ యగు డ మీసవిలోచన చెంత కేగి మో
హించి యిటుల్ నచింతె రమణీ! నినుగోరి భవత్పురం బిటుల్
కొంచక యేగుబెంచితిని డ గోమలి! నాపయిఁ జూపు ప్రేముడిన్.

195

ఁ॥ రాజవతంగనందనుడ డ రాజముగే! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నారు రతిరాజు మణిన్ ద్వరపెట్టుచుండె నీ
రాజదుదారభావము విరాజిలఁగా నరియింపు నన్ హరి
ద్రాజయు నీ పెలుంగు దినరాజముఖుల్ గుడుతంప నింపుగన్.

196

క॥ కలికి! వలపులచిలుకల, కొలికి! వలరాచవాని డ గొనపాఠేఁబూ
ములికి! చలమూసక నా, పలు కీడర్పన్ దలంపు డ నద్దదళాక్షి!

197

క॥ అనుమానింపక మచ్చికఁ, గొనుమా! నా నుదిని మిగుల డ గుణవంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను డ నిక్కంబునుమా!

క॥ లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గలువలేమా ర్తిబడన్
లే మామరునేలఁగ నా, లేమాకుల పొంపములఁ గలియఁగన్గొనుమా!

క॥ అను కృతకభిల్లపతినుతఁ, గని దిగ్గనలేచి బ్రమసి డ కౌతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం, చెను వల్లి నితాంతవినులశీలముతోడన్.

200

క॥ నారదముని చెప్పిన 'సౌం, పారయ నీ తరుణపురుషునం దొప్పెడు మేల్
మారిమి నా మది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండ డ భగ్గమతుఁడొకో!

201

॥ ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీదన్ దెలియవచ్చు డ నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున ననె ద్రా, మధురమధురవచఃప్రసాదం బమరన్.

202

గీ॥ కన్నయను దలిచండుల్లుగలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాకతరుణరాజ
భూషణకుమారు నాత్మవిభునిగఁ గోరి, యర్పణముచేసితిని హృదయంబతనికి.

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు.

తరల॥ అనినయంత నె యక్కుమారకుఁ * డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యింక * పరియింపుమీ నను * నేస్తమొప్పుగ నీసత్తి
వనజబాణునియవ్వఁ దీర్చెద * వాస్తవంబుగ నిష్టనాన్
వనజలోచన! పొంగి మొక్కి నవార్యహర్ష వికాసమై.

265

—* భిల్లుడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *—

వ. అంత మధ్యాహ్న కాలంబగుట నవ్వళించేళ్ళరుండు నిజకుమారీందర్శనత్వరా
యమాణమానసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి శక్తి
ధను దొక్కనహకారకుజంబై నిలిచియుండ భిల్లుండుచేరి యద్దానికలవోక నవ
లోకింపక కూర్చునువలాలించి మధురఫలంబులిచ్చి తోడ నచ్చాలికన్దోడ్కొని
నిజనివేశనంబునకుఁజోయె నంత పుణ్యులుండు.

చ॥ తొలుతటిమాటె కన్నయను * దొందరసేయఁగఁ గూడ దంచు ని
మ్ములఁ జెలిమిన్ బొనర్చి మదిఁ * బొందికఁగూరిచి తన్నిఁ జేకొనన్
వలయునటంచు నెంచఁగ న * వాంతర మిట్లొనఁగూడ నెట్టితక
గలికినిఁ జేకొనన్ గలను * గట్టిడిదైవమ! చెట్టఁగూర్చితే!

206

సీ॥ రంగారుచనుకట్టు * రాణ కుబ్జితిఁగాని, చెలినొక్కమా అక్కుఁ * జేర్పనైతి
శేపువాతెఱఁ జూచి * యింపుఁజెందితిఁగాని, యార్చిదీరఁగఁ దేన * నాననైతి
శ్రీమించు నగుమోము * సిరికిఁబొంగితిఁగాని, గోర్కులూరఁగముద్దుఁగొనఁగనైతి
ఘనమైన బిఘనంబు * గరిమ మెచ్చితిఁగాని, తొడఁజేర్చి లాలింపఁ * దొడరనైతి

గీ॥ ఘుమఘుమంఘుమఘుంఘుమల్ * గుప్త సురభి
కాంగలతికను గన్గొని * యానపడితిఁ
గాని రయమున బిగ్గరఁ * గొనిలింప
నైతి ననభిజ్ఞ హృదయుడ * నైతి నకట!

207

అ॥ కొఱ్ఱచేను నాకుఁ * కొఱ్ఱచేనయ్యె ని, ప్లేమిదలఁవఁగలుగు * నేమిలాభ
మనుచు సాంధ్యవేళియగునంతవఱ కట, గడపి తత్పురాంతి * కమునుజేరి.

క॥ ఒక పద్మాకరనికటమ, చకితుండై చేరి నిలిచి * సమయవిద్యుత్
త్మకుండై యుండుడు జైవా, తృకముఖవల్లియు నితాంత * దీనతతోడన్.

209

—* సౌందర్యవల్లీ విరహము *

సీ॥ అవధూతయై వృద్ధి యంతః గ్రుమ్మగువేల్పు, జడదారి యేటికిఁ చ్చటికినచ్చె ?
నచ్చిన నామాట యెచ్చరించి గుహుండు, పతియగునం చేల యదిరిపలికె ?
పలికినప్పటికి నాభావమాయనఘపై, ననురాగభరమేల యలముఁగినియె ?
అనురాగవల్లినెన యమ్మహాత్ముండు గని, కరమెంచి యిటకేల యదలివచ్చె ?

అ॥ వచ్చి తన్నుఁదెలిపి యుచ్చటించినయంత, జనకఁడగుఁగదెంచి యనవుమీఱ
మందిరంబు నన్నుఁ యెదింపు టదియేల, దైన మేల తస్వః యదఁచె నిల్లు ?

సీ॥ ననుకేరఁదమిమీఱ యనునూర నిటదార, సిగ్గోర విభునియో యింపనైతి
తనయాపుఁజూపిచే యొనోపియ న్నయ, న్ననమోహన నికృషణ యెంచనైతి
లలితవిత్తాస్త్రియా యలాహతరమయేతే, తమలర్చు బ్రోయంబు యదలవనైతి
తేవతేవదుకొక్క యీసమితియమాయ, నేలుదమన్నన యెఱుంగనైతి

గీ॥ మృగమదంబునుఁబుట్టికే యదివిసులను, దేనఁహకారఘములం యిద్దియిద్ది
వరపుకంబానరింపంగ యరంగనైతి, ద్రవకులొప్పతి శ్రీకృష్ణ యదపులఁబడితి.

క॥ తందిరియిలుఁజేర్పంగ రా, నుదదనిటఁ గొంతితిడవి యెగ్రతపము
ద్దండసమయమిదిరానని, యుండక వచ్చితిని విధికి యోడినిల్బుల్.

అ॥ అలుకఁడెనొక్కొ! యాడిపోనొక్కొ! హ, ననున విసిగనొక్కొ! యమ్మకంబు
బాసెనొక్కొ! మరలఁ యయనన్మై హతుగిరి, కేగనొక్కొ! కాంతఁజేమిసేతుఁ
న. అని వితిర్కించుచు.

ఉ॥ దాయనభారే బాసితిగ యాయను వేతాకమాట దోచలే
దాయను నంబు యుండవల యాయను బూవిలుకాడ! నీకు వా
దాయను గన్నెనేదదిగు యాయను నేరికి నిన్ను బాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగ యాయను వేగుచు వెక్కినంబునన్. 214

ఉ॥ దైవమ! మేలుసేత తగ యదగదాఁకొనఁజేయు! నాథు న
న్నీమిఁ గుంఁజేయఁదగు నే తగు నేర మదేమిచెప్ప! మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నల యించిన యెంచనె రానివేనటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ బూనికఁబూని కరంబు చెచ్చెరక. 215

గీ॥ అనుచు నెనలేని విరహార్తి యాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మహోన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు యదివ లపుడు
వగచి రెంతేనిదోచక యవటమిఱి.

—* చెలిమికత్తె వల్లిక గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

- అ॥ చతురమతియనాఁ బ్రశస్తి నహించిన, పరాతియొకతె దా నుపహ్వరంబు
నరసి వల్లివృద్ధయఁమరసి యుత్తలపాపె, జింగి యిట్టులనియెఁ ♦ బ్రయముమీఱు.
- ఉ॥ చక్కెరబొమ్మ! యేల? యిటు ♦ జాలిమునుంగఁగ నేనపోయియా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ ♦ జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాకయున్నచో
నక్కడి బాడగాంచి నిను ♦ వచ్చెటికే కొనిపోదు నేడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెల్లయిన ♦ నమ్మరొ! యుమ్మలికమ్ముఁ బాయమా! 218
- క॥ నిను బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డివ్వడె చనఁడు దనయ ♦ గారంబున కిం
దు నెఱింగి బొందియిండెడు, వనజేక్షణ! వాని వెదకి ♦ వచ్చెద వేగన్.
- గీ॥ అనిపలుకు కల్కియాదర ♦ మరసివల్లి, యొక్కతామరపాకు నం ♦ దొక్కహృద్య
పద్యములిఖించి బాష్పంబు ♦ పడగనీక, గద్గదస్వరమొప్పని ♦ క్కరణిఁజదివె.
- సీ॥ క్షమియింపుమనిన దో ♦ సంబేలచేసితి, వనుటకు బదులేమి ♦ యనఁగవలయు
స్వామివిమామక ♦ సర్వంబునకుననాఁ, బునరుక్తిఁ బలికెదే ♦ యనుటకెల్లు
అర్తరక్షాశాలి ♦ వారయుమందునా, అరసిరా నెఱుంగవై ♦ తనిననేమి
పైవఁజాలను జాగుచతుర! యందున వట్టి, యదయుగఁదలఁచెదే ♦ యనుటకెల్లు
- గీ॥ ఏమనిన నేమితప్పానా ♦ యెఱుంగఁజాల, నన్నియు నెఱుంగుపోడవీ ♦ వనఘచరిత!
నీదుదయ నాదుభాగ్యంబు ♦ వాదికేల, తరుణకమనీయరాజమూ ♦ ర్ధస్యతనయ!
- వ. అట్లు చదువసంతసించి లేఖకబుచ్చికొని యాప్రాతివేళిని నల్లియుల్లంబు చల్లనగు
నల్లు వలికి కార్యంబు సమకూర్చెదనని యభయంబొసంగి చని పరిసరస్థలంబుల
వెదకి యొక తమ్మికొలనుకెలనఁగూర్చుండియున్న యన్నూతనతరుణసుందర
మూర్తిన్ గాంచి లక్షణంబులఁబరికించి గుహుండని నియాపించి సంతసించి యల్ల
నల్లనడాయకజని ప్రహ్లాదభూతయై జోహారుచేసి తన్నుఁదాఁదెలిపికొని వనచరేశ్వ
రుండు ప్రియంగుపనిమండి వల్లిక దోడ్కొనిచనినదిమొదలు వల్లిజేవి తనకై
యాయల్లకభరంబునొంది మదమనిబెదరింపులకదరియు దిలకొనుచున్న యుదంతం
బంతయుఁ జడఁగుగ నెఱిగించి యాయదమవల్లిని గాఁచుభారము తనయదియని
మృదులోక్తి పిష్టించి యాకెపంచిన వలపులేఖనర్పించి సంతఁజదివెకొని యారసి
యారసికాగేసరుండుమరిసి వేవేగనాపూవుఁజోడిక దోడ్కొనిరమ్ము పొమ్మ
నిన నబ్ధిల్లపల్లవాధరి వల్లికజేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱింగించి రహస్యం
బుగ నక్కన్నెమిన్నక దోడ్కొనివచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ
హామ్మతీవ, నీధనంబు దీనినెల్లకాలంబెదకజెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న
నక్కొమ్మ చెలికారంబున కలరి యుమానుతర డిట్లనియె.

గీ॥ ఇందుముఖ! యెంతదానవీ ♦ విట్లుచెప్ప, వలెనే యనభిజ్ఞుడనె పలుపలుకులేల ?
అణిముత్యాలపేరునా యటుత నీదు, చెలియ సత మిడ దీనికై ♦ చింతవలదు.

—* కుమారస్వామి వల్లదేవితోఁ గ్రీడించుట *—

గీ॥ అన నిదిగూ వత్తునని ధవళాక్షిపురముఁ, జేరె నిర్భీతితోడఁ గుమారుడవుడు
వల్లి నెవఁజేర్చితేర్చె భాజపసుఖముల, వికచక్తైరవగంధముల్ ♦ వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క॥ వల్లికాగానక యావిడ, తల్లి గృహంబంత వెతికి ♦ దైన్యముతోఁ ద
దల్ల భునితోడఁ జెప్పడు, భిల్లాధ్యక్షుడు వివక్ష ♦ శీఘ్రుడు వడిక. 224

శా॥ ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా ♦ క్రోధైకసంరంభులకా
నీరంధ్రాధ్రుసమానవల్లల మదాం ♦ ధీభూతచేతస్కులకా
కై రాతాన్వయముఖ్యుల గాని బెసల్ ♦ గాలింపుచుక వచ్చికాం
తారంబునొకచోటఁ గాంచె లవలీ ♦ నాశికనేత్రక గుహుక. 225

చ॥ కనిఘనమైన కిన్నఁగొని ♦ కాండములన్నిలుఁగూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియు ♦ తన్మరణంబొనరిందితొర! నీ
తనువిడెకూల్తుఁజూడుమని ♦ దారుణభంగశరమ్ము లేయఁగా
ననుచరులుక బెలంగి వివి ♦ ధాయుధధారల మోడిరాతనికా.

చ॥ ననలెవఁ దాకినట్లు వెన ♦ నారసముల్ వివిధాయుధంబులుకా
దనువునఁదాడ మఱ్ఱుఁడు ♦ తన్నికి ధైర్యముఁజెప్పి యాపె నె
మ్మనమును గంపకుండ నన ♦ మానమహామహిమాస్పదంబు మో
హనశర మేసి యార్చె శబ ధావళిపైఁ గనుమూసిరంసొట్టుకా. 227

మ॥ ఒకయామంబున కాకిరాతకులు చ ♦ రోషైకముకా దక్కియు
తృకతకా బోవిడి నీల్లుచుకా బొరలుచుకా ♦ ధూఁగాడుచుకా లేచుచుకా
వికలాకారతనున్న వారలకు మే ♦ ల్విజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చికటాక్షించె గుహుండు భిల్లులును సంత ♦ ప్రీతాత్మ్యలై యత్తఱికా. 228

—* భిల్లులు వల్లన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లిచేసి యంపుట *—

చ॥ గుహునిగ నాత్మలోఁ దెలిసి ♦ కొంకుచుఁ జేరి సమస్కరించివే
బహుతరతన్నరాజిఁ బరి ♦ బర్హముగానిడి వల్లిదేవికేల్
గుహునికరంబునందునిది ♦ కూడిమిఁబెండిలిచేసి దేవ! మా
యపితవిధానముకా. సయిపు ♦ మరచు మచించిరె యొక్కతీరుగకా. 229

ఆ॥ అంతః బార్వతీయుః † డవ్వారల ననుగ్ర, హించి వల్లితోడ † నిమ్మకాయల
దేవసేనకడకుఁ † దెల్విమైచనిమొక్కు, మనుచు వల్లివంపె † నాపె ప్రీతి. 230

క॥ చని దేవసేనకడఁగి ద, యనుభోవుము నీదుదాసి † నమ్మ! యనుడుఁ జ
య్యనసర్వమెఱిగియాపెయు, ననురాగమెసంగ వల్లి † నక్కునఁజేర్చె. 231

—* పార్వతీశ్వరులు దేవవేనయు వల్లివజ్రాచి యానందించుట *—

గీ॥ మణ్మఖుండు పురందర † జాతకలమి, వల్లితెఱఁగఱిగించి యం † బామహేశ్వ
రులకు వల్లియుఁదాజోత † సలిపివారి, యనుమతివసించెబట్టిద్వ † యంబుతోడ

క॥ ఈ కొమరుసామిచరితము, జోకగఁజదివిన వినినను † జొప్పడు శుభముల
సేకూరువై భవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతిచేరు † జంతలు దీటున్. 232

వ. అనవుడు సూతునకు మునీంద్రు లిట్లనిరి.

క॥ సంబరమొందితి మిత హే, రంబుని చరితంబుఁజెప్పి † రమ్యాక్తుల చెం
దంబందలి కొఱతను దీ, ర్పంబూనుము సూత! పరమ † పాననచరిత! 233

ఇ. అనుటయు.

■॥ విశ్వజనాభివంద్యపద † వీపరిశోభితమూర్తి! సిద్ధమ
ల్లేశ్వరలింగచారితమ † హేతలశోభితవైవర్ణ్యవా!
శశ్వదుమాళివాంఘ్రిజల † జభ్రమరాయితచిత్త! వీరభ
ద్రేశ్వరసాధ్వి! నద్విమత † హృద్యచరిత్ర! పవిత్ర! లక్ష్మమా! 234

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబున

ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము.

తృతీయాశ్వాసము.

పతిపండితవంశా

కూపారనుధాంశుతర్కః * కోవిదవరగో

స్త్రీపత్యంబయబుధభా

వా! సాపాంబానుజాతః * భవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కభటుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

— * పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట * —

చ॥ ఒకదినమందు హైహయవతి * యొక్క జయోవిజయలో వినోదాకే
లిగలిగెను పుంగవముల * లీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పాం
దికనుడి విస్మయ ద్వారమున * నెక్కొను కింకరులెల్ల నీదు నా
యొకనభిచిత్త లొక్కభటుఁ * జైనమలేఁ డిట నస్మదీయుడై.

2

చ॥ శివునివశంబునన్ గలుగు * చేటకులెల్లరు నస్మదీయులే
శివ! యయినకా మనంబులరి * చేరదు వారల నీయనుజ్ఞచో
ప్సవహితవృత్తి ద్వారతల * మం దొక దిక్షకుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలంగు * భావమునంఁకు బ్రహ్మోదమేర్పడుకా.

క॥ కాపున నొక్క సమస్థుని, శ్రీవేలయ సృజించి ద్వార * నీమ నుచివన్
నేచించునతఁడు బాగర, భావములొ నీదు సెలవు * పరమేశాస్స!

4

క॥ అనుడు మనోహరస్త్రా నుడి, కనుపడఁగా నలరి యపుడు * కాళిక యటులే
యొనగించెదనని వారల, కనె నంతటఁ గొన్ని యహము * లరిగినమోదనో.

- గీ॥ అఖిలజగదంబ మజ్జనం ♦ బాడుచుండ, ఖండశశిమాళి నందిని ♦ గదిమి వేగ
లోనికేతేరగాఁ జూచి ♦ లోకజచని, లజ్జితాత్మయై లేచి త ♦ లంచె నిట్లు. 6
- క॥ చెలుబాడినవచనము గడు, ఫలంతం బట్లునేత ♦ భావ్యం బొకఁడేన్
బలవంతుండు మదీయుఁడు, గలఁడేన్ ద్వారముప నిట్టి ♦ కష్టంబెటుతొ. 7
- క॥ భాసితబలవిక్రము గుణ, భాసుగు నొక్కని స్పృశించి ♦ వాకిటనుంచన్
నాసెలవు గీటుదాటక, దానుండై యెవుడునాదు ♦ ద్వారముఁగాచుక. 8
- గీ॥ అనితలచి యొక్కనాటియహమున జలక, మాడ నుద్వర్తనముచేసి ♦ నట్టిమకిల
చేత నొకబాలు నిర్మించె ♦ నాతతబలు, సర్వలక్షణసంయుతుఁ ♦ జూచుగాత్రు. 9
- చ॥ అమలహిరణ్యవస్త్రముల ♦ నచ్చతరోన్నతరత్నభూషణ
హిమగిరిజాత పుత్రికున ♦ కిచ్చి చిరాయువుగమ్మటంచు ను
త్తమముగ దీపెనల్ సలిపి ♦ తల్లినినేను నుతుండవీవు పే
మమున మదాజ్ఞవర్తిలు కు ♦ మారక! యంచువచింప నాతఁడున్. 10
- క॥ జననీపవనజములకు, ఘనభక్తి నమస్కరించి ♦ కడునమ్ముండై
జనుఁడితఁ డేమిసేయక, జనుఁ డెప్పుముతల్లి! యనిన ♦ శైలజ వేగక. 11
- క॥ నాదు గృహద్వారంబున, సాదరమతినుండు మెప్పు ♦ డవధానముతో
నాదుసెలవొంద కేరిని, నీదృష్టిన్ మీఱినీకు ♦ నివృణమనీషా! 12
- చ॥ అని దృఢమైనయష్టిసోకఁ ♦ డాతనికిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురుదిరంపునె మ్మొగము ♦ నన్ దనివారఁగ ముద్దులాడి య
క్కునఁగొని కౌగిలించి కడుఁ ♦ గూర్చియెసంగఁగ నిల్చె వాకిటక
గొనబుగనాతఁ డుండె నవి ♦ కుంతితవైఖరి యష్టిపాణియై. 13

—* గణపతి ద్వారమందు శివునర్దగించుట *—

- ఉ॥ అంతః త్రిలోకమాత గృహ ♦ మందు యథేచ్ఛ జలంబులాడుచు
న్నంత శివుండు దారసిలి ♦ యాలయమేఁగఁగరా గణేశుఁడా
యంతకహంత నారయక ♦ యడ్డమువచ్చి మహాత్మ! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము ♦ నాడుచునున్నది మాత యీతటిన్. 13
- క॥ ఆయమసెలవున్ గొనకయె, డాయఁగఁ బోరాదటకు దృఢంబిదియకాటన్
వే యరుగు మరలి వెలువలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁడిట్లనివలికెన్. 15
- క॥ ఎవరని మరలించెదవీ, వవినయగతి మూఢబుద్ధి! ♦ యజ్ఞానమునక
శివుఁడ నని దాటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదెఱుఘతరయస్థిక, 16

వ. అంత

క॥ కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడే! , వనునెఱుంగక మోదితీవు * నాథుఁడ నాయి
మున్న కేగుచుండ నిలువల, దని రోధించెద విదేమ * హంకారమునన్. 17

క॥ అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ * గతినముగా బా
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు వ్రేము, భనికరమునుజూచి పలికె * దర్శిద్ధతుఁడై. 18

—* శివుఁడు ప్రేమభురిమ గణపతిపైకిఁ బంపుట *—

చ॥ ఎవ్వఁడో వీఁడు మూర్ఖుఁ డొక * యించుక జ్ఞానములేక ద్వారముం
దివ్విధిఁ గొవ్రవ్వనన్ నిలిచి * యెంతయు మీఱుచునున్నవాఁడు మీర్
చివ్వన నారయుం డనుచుఁ * తెప్పి శివుండు బహిష్కలంబునన్
దవ్వన నిచ్చియుండఁ బ్రేమ * కప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై. 19

ఉ॥ గాలునిఁజేరి యిట్లనిరి * బాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్లు లీ
యాలయభూమిఁజేరితి? న * హంకృతి మృత్యునశంబుఁజెందకే
నైశమ దూగమేగు పున * వారలఁగాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ * డెవ్వఁడనైనను నేమి మీఁకికక. 20

క॥ మీరెవ్వ? లేటి కిచటికె, తేరితిరి? చనుం డనంగ * శివకింకరు తెం
తే రహి హాస్యముసేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణపతికి వేగమునన్. 21

చ॥ శివునకు ద్వారపాలురము * చెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞ చే నిటకుఁ * జేరితి మీవిక వీఁకఁబాసి పొ
మృవిరథమైనవల్కిది కలహ! యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను * బాలనసేయరు విన్ను రూఢిగక. 22

క॥ ఇరవుగ నాథుఁడు నిజమం, చిరమున కరుజేర నీకు * దీండ్రమడేలా!
మరలుము బిరాస మానిన, సరివడదికఁ జేటుమూడుఁ * సత్వరమరయక. 23

వ. అనిన గణేశుండిట్లనియె.

ఉ॥ నాథుఁడుగాని సర్వమర * నాథుఁడుగాని మహాత్ముఁడో జగ
న్నాథుఁడుగాని యీ యుమకు * నాథుఁడుగా నిపు డిమ్ముఁజేర సం
రోధముసేయువాడ నవ * రోధముఁజేరఁగ వేళగాదు పొం
డోధివణాఘ్రులార! చన * కుండిన నిందఱుఁ జత్తు రిత్తటిక. 24

ఆ॥ చేట్లు మూఁడుననుట * సిద్ధమెవ్వరికేని, యివుడు నాకొ మీకొయెఱుంగవచ్చు
ననుచుఁగదలకున్ * నాప్రేమభేదముల, బట్టి కొట్టె గట్టి * దిట్టయగుచు.

ఉ॥ అంతట నార లొక్కమొగి * నాగణనాఘనిపైకిరా నతం
డంతములేని విశమము * నందును నందఱ కన్నిచూపులై
యంతకమూర్తివోలె భయ * దార్శ్నకులన్ బాసరింపుచున్ వడిన్
దంతులపైఁ జొంగు నము * దారహరీంద్రమువోలె లీలమై. 26

క॥ కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి, కొందఱి పిక్కలను మఱియుఁ * కొందఱి తొడలన్
కొందఱి నడుముల నిఁకనుక, కొందఱి మూఁపులును విఱుగఁ * గొట్టెన్ యప్పిన్,

— * శివుఁడు చందీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట * —

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని వికృమంబున కోహటిందివచ్చి యాశ్వరుని కాయుడం
లంబంతయు నెఱింగించిన నమ్మహేశ్వరుండు కృద్ధుడై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ॥ క్షీబులువోలె వచ్చితిరి * కీడ్వడి సిబ్బిలిలేక యింద టి
ట్లాచిరు దెవ్వఁడో యరయ * రైతిరి వాఁ డిట కేలవచ్చునో
జాబులు కొట్టుచుందురు క * డంకయు లావడిలేక యూరకే
దేబలు మీరు పొండిఁకను * ధీరతలేదు రవంతయేనియున్. 28

క॥ చందీశ్వరునికా జేర్లల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత * ధారేయుల ను
ద్దండులఁ దోడ్కొని యచ్చటికిఁ, బొంపావలికనుపుఁ డిఁకను * బొంగఱ వానిన్.

|| అనుడు నందికేశుండు మున్నగువారఁ చందీశ్వరాదులకా దోడ్కొని గణపతికా
దారసించి యిట్లనిరి.

క॥ చనెదవ * లేదా * యీ యడ, నున మిత్తినిఁ కేరెదవు కనుంగొను మిఁక నీ
ఘనత యది సాఁగిరాదన, విని యతఁడు మదికాదలంచె * వేగపడ కిటుల్.

గీ॥ తనసెలవులేక యెరులను * ద్వారభూమి, మీఱినీకుమునియెదల్లి * మేరమీఱి
వీర లీటి దాడికి * నెడలుచుండి, రకట! కర్తవ్యమెద్దియో * యరయఁజాల. 33

— * ద్వారమందలి యలుకుడును విజయ పార్వతిదేవికిఁ జెప్పట * —

వ. అని లలంచుచున్నసమయంబునందు ద్వారదేశంబందలి కోలాహలంబాలించి
గిరిజాప్రియసఖయగు విజయ యరుడెంచి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయు నరసి
మురిసి మహేశ్వరికడకేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగ నెఱింగించి యిట్లనియె.

గీ॥ శంకరుఁడు తద్గణంబులు * శంకలేక, మన గణాధీశుఁ బొదువఁగఁ * దనరి రిట్లు
భవదవసరంబుఁజూడక * పాడిడప్పి, హతముతో వారు చేరు టింపనుచితంబు.

క॥ మనగణపతి యొక్కనిన్నై, నను జొరసీయండు శివగణము లెంతయు రం
తొనరఁగ హుంకృతిసేయుచు, ననికిఁ దొడరుచున్నవారలరయు మిఁక శివా!

గీ॥ ఎల్లవిధముల గణపతిన్ ♦ డిల్లవఱచి, భవనమొందుడు రిక శివ ♦ ప్రియధవగులు
అదియుమనకెంతయునుజాగు ♦ ప్లావహంబు, అరిసిన రింపుమొందుఁబ ♦ ద్వామతాక్షి!

చ॥ శివుఁడును జావలాత్ముఁడయి ♦ చీటికేనూటికి నిమ్ముఁజేరు నీ
యవనరవేళఁ గన్గొనఁ డ♦హంకృతిఁ జూపుచునుండు నిష్ఠు డీ
యవినయమేల? బాలకుని ♦ నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వలేఁడొకొ! భవాదృశు లీయది మోక్షరే శివా! 38

చ॥ అనిన గిరింద్రపుత్రి హృదయంబునఁ బుత్రముఁబట్టి భర్త య
ష్టానరిచినట్టి పట్టునల ♦ యున్ బ్రమణేందుగిల దొమ్మిమోటున
ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ ♦ తంబును నారసి కాఁగలట్టిదా
నని యనిపెన్ జెలిన్ నిజగ ♦ తాగ్రణి చెంగటికిఁ రయంబునకా. 39

ఉ॥ అపెయుఁ బోయి యిట్లనియె ♦ నా గణమూర్తికి మేలుచేసి తీ
వీ పురుషుల్ నినుకా జెనక ♦ నెంతయె యెంతటివాగు వీరి యా
టోవము సాగినచ్చునె యి ♦ టుల్ జయధుర్యుఁడైన నీకడకా
దూపఱి పోదు రిద్ది యనుఁరూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా! 40

గీ॥ అనుడు గణపతి యానందమతిశయాల్లఁ బొంగి తలపాగఁదీర్చితో♦డంగియనికి
సంకమాస్ఫాలనమొనర్చి ♦ యథావగణముఁబిలిచియిల్ల నెవీరంబు♦పెంపు వెలయ.

మ॥ గిరిజాసూనుఁడ నేను మీర లహిగా♦క్ష్మేయూరయోభాగ్రిగుల్
దరమైనకా ననుగెల్చి పొం డనలకున్ ♦ దర్పంబు లేకున్న నీ
శ్వరుఁ జేరకా జనుఁ డిద్ది నిర్లయము ద్వా♦స్థ శ్రేష్ఠులగా! మహా
శ్వరి దావారికుఁ డితఁ డిరలు శివా♦ష్టాపాలకుల్ బల్లిదుల్. 42

మ॥ పలుజన్యంబుల నారితేఱినఘనుల్ ♦ ప్రాధాత్యకుల్ పెక్కురీ
రలు నేనొక్కఁడ బాలకుండ సమగా♦రంభాపభిజ్ఞు డనీ
కలహంబందిక నాకు లోనొదవినకా ♦ గాడేర కఖ్యాతి మీ
వలనకా బాటిల మీకు శంకరున కం♦బాడేవికిఁ జేరుముకా. 43

క॥ అది చెలిసికొని దిటంబుగఁ, గదనమునకు దిగుడు సమర♦కౌశలు లని పెం
పొదవఁగఁ జెప్పిన లజ్జా, స్పృదులై వారీశుకడకుఁ ♦ జని యని రిట్టుల్. 44

గీ॥ అంబికాపుత్రుఁడటదేవ! ♦ యనువమాన, బలుఁడుబాలుఁడుపెచ్చుగఁ♦బబలియున్న
వాఁడు ధూ♦రాజి నోర్వగ ♦ వలయుఁగాని, వాని వలతుల దీర్పగ♦నశముకాదు.

క॥ అని లెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, డును మదియొజించి నిజవింటులె యన్యముగా
దు ష్కగేంద్రుడయి చేసిన, పని యిది యిపుఁ డేమిసేయ♦వలయునో యరయకా.

గీ॥ విసయమును జూపినట్లెనఁ జెలఁదికిఁగో, డోడెనని యాడుదురులోకులొక్కవరుస
నాయెడలనిగ్రహము సేయఁ నాతి కగు నె, యగునుగాక ఫలంబొందునగడ నిజము.

క॥ కానున్నది కాఁగల దిశ, సేవలతో మీరలెల్ల * జేరి యనీకం
జే నకుప్ర డరయుచుండెదఁ, బై సేవన వారలెల్ల * బలిసేవచేవక 48

గీ॥ ప్రమథభూతగణములోని బల్లిదులగు, జోదులను దోడుకొనియుమానూను ఏర
భద్రునిక గూఁకుకొని కడుఁగిడిగరాణి, వాసముకగాచు నగ్గణఁవరుని జేరి.

చ॥ తడవిక చేల బాలకు నుచారతఁ బట్టుడు కొట్టుఁ డివ్వుడి
తఁడు పొనరించుచేదియొ యుచారవదాగ్గణియంచు హెచ్చుగా
దుడుకుదనంబు మీఱఁ గడుతొందరతోఁ జెలరేగి యార్చుచు
బుడుతనై పడికబడిరి * భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *

చ॥ అతఁడును సింహపాతమటు * లద్భుతకీడి దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిజేరి భూరతరఁదండహతిక బ్రహ్మభోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్పుచుక జదిపె * నష్టునవిక్రముఁ దేజిచూడనేక
మతిసారదయ్యె నెవ్వరికి * మ్రాన్పడుచుండిరి యొక్కతీరుగక. 51

వ. మఱియ నగ్గణాధీశ్వరుండు

క॥ కొందఱి పొట్టల మఱియును, గొందఱి చెట్టలను ఘటియుఁ * గొందఱి తలలక
గొందఱి యక్కుల నికనుక, గొందఱి ముక్కులను బగుల * గొట్టెక యష్టిక.

క॥ కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, గొందఱు ప్రాణాంత్యదశను * గొనియుండి రిక్క
గొందఱు నురుమై సురిగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచు * గూలిరి పెలుచక.

అ॥ ప్రబాదండభారఁ * బ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁబెట్టి * కాలఁజమురు
చున్నఁ దెరలిమరలియువ్వెత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కకేరవ * బఱచుచుండ.

క॥ చని మగ్గులుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదుగుగా నిబ్బంగి
దెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాతెదరె యదరి * వీడిఁడులారా! 55

ఉ॥ చావరె యెల్లకాలమిటు * కాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాతినక
బోవదె తేజముక యశము * బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్లానలదే వదుండిడను * గావగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తి గైకొనుడు * భద్రము లొందుడు రండు పూర్ణమై. 56

గీ॥ అనుచువారల మరలించి, యద్రిభాకు, మూరు డత్తటి గణనాథుఁ * దారసించి
విక్రమాన్నతి గన్గొని * వేడ్కఁ జెంది, డెందముఁ దెలియేని నానరదవెఱచి,

ఉ॥ ఈతనిఁ బూడఁ దోచు మది † కెంతయు మచ్చికఁగుచ్చి కొఁగిట
బ్రాతిగఁజేర్చ సన్నిహిత † బాంధవవర్మలకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిక † నెట్లుల సీతనితోడఁ బోరుదుక
జేతము చెప్పుగిల్ల నికఁ † జేసెడిదే మిపు డాతురంబునక. 58

గీ॥ కోకనదతుల్యమై మేల్మీఁ † గొమరుమీఱు, వీనిమేనువ బాణముల్ విడుచుటెట్లు
లేకయుండిన సీతఁడొక్కతఁకి, నిపుడు నన్నే చునేమొకో † యేప్రసూపి. 59

క॥ ఇల “తాంత్యాభీరు” వనెడు, పలుకక డలఁపంగ యుద్ధ † పన్నతయై కడున్
జెలువుగఁదోచెడునైనను, బలికెద నిలు లితనితోడఁ † బ్రాణిదలిర్పక. 60

—* కుమారస్వామి గణపతినిఁ దారపించి సంభాషించుట *—

ఉ॥ ఓ గణనాథవర్య! వినుమో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్లు లీ
నీ గణపై న్యముక జదువ † నేరిమియానొకా! చూడు వచ్చితక
నే గరిమంబు శోభిలగ † నీవిక నన్నిట జాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు † పల్కలు చూపలు లుగ్గడింపఁగక. 61

గీ॥ అనినవిని గణనాయకుం † జంబికాత, నూజుగన్గొని తత్సక్తి † కోజ మెచ్చి
దురముచాలించి స్కందునుడుదునుగాంచి, యిట్లుతలపోసె జిత్త మందింపుగదుర.

గీ॥ తోడఁబుట్టువువలెనాకు † దోచెనీతఁ, డితనికొగనఁ గొగిట † నెనయుపొంట
యువతపించు చునున్నది † యుల్లనుకట, పోరుమా నెదనికవీని † పొందుఁగోరి.

వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులను బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తఱి
గణపై నికులు గుమారానలంబనంబుననేచి దండతో మరవరశుక్తపాణపాణులై
రియొక్కవంకఁ గుచూరుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథుక
బాదువఁబోవుచున్న నతండు మరల వారల గొంటుదనమ్మునకుఁగినిసి యంటరాక
యంబరంబునకెగసి ప్రళయమార్తాండుని వగిది దుర్నిరీక్షుండై.

చ॥ కసియెసఁగక సువర్ణుఁ డుర † గమ్మల లిట్టరణిల్పినట్లు వె
క్కనమగు నేడైటక గవిసి † కాలమ జేతను దండధారనుక
గనవొనరింపుచుండ గణ † కాండము నయ్యెడ మ్మృఖుండు సం
తన మెసఁగంగఁగాంచుచు మ † దారతమై బొగడక గణాధిపుక. 65

చ॥ ఎరగలిదిచ్చు పెచ్చడరి † యెంతయుఁ గాననభూజరాజి ను
దురగతిఁగాల్పుతేవఁ గడు † దోర్బలధుర్యుడితండు సేనలక
దరమిడి కూల్చుచుండె బడి † దంబుగు దండహతిక, రయంబునక
జయవనశోభింపఁ దివిమంజువక్రముఁ డెల్లభంగులక.

క॥ ఉజ్జక తరవాయుఁగొని యిం, దటి నివృద్ధి మృందఁజేయు * దక్షు నితని ని
త్తఁజి దఱిసి యెదుర నేనియఁ, బొజిఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథఃభూతగణములక.

— * విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ॥ అని శక్తిఁగొని సమరంబునకుఁదొడరుచున్నంత నత్తఁజి నారదప్రబోధితులై
హరిహరణ్యగ రాభ్యుద్యులగీ గాణశిరోముఖ లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర
సహాయార్థంబై వచ్చి తదీయూఁమైవస్థంబుల కెఱిగి నిలిచిన పరమేశ్వరుండందుఁ
బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ॥ ఒక్కఁడు దుండగిఁడు కమ * లోద్భవ! మద్భవతోరణంబునం
దుక్కునఁజేరి యుద్ధపడి * యుద్భుఁభూతగణాధినాథులక
జక్కడఁగించుచుండె భుజ * సార మపార మదేమిచెప్పదుక
గ్రక్కున వానిఁజేరి యొడి * కమ్మునఁ దేర్చగఁబూను మీవిఁకక. 69

అ॥ అనుడు దేవ! యఃశ్లేఃయని పితామహుఁడు ద్వా, స్థలినిఁజేరివృమథ * దమనుజుని
తఱియఁబోవుచుండ * దండంబునకొమోది, దాడిఁబెరికి యూడ్చి * భాత్రిఁదోసి.

క॥ దివిషత్సైన్యంబులునుక, సవసవగాఁ జేరుచున్న * జాడఁగని జయా
సువభూటి యునుకు ద్వార, స్థనిశేషములెల్లఁ దెలువ * కైలజ యంతక. 71

గీ॥ కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ * ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొకఁడు బంపి య * తృత్యటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్య * యంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతనకు * బాసటగను. 72

వ॥ అట్టి శక్తిద్యయంబునం దొక్కతె యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ
గహ్వరంబువిప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల మ్రింగుచుండె మఱయొకతె విద్యుత్ప్లింగా
కృతియై బహుహస్తసమన్వితయై భయంకరయై యాదితేయవృక్షాయుధం
బులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజలపైఁ బడవేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు
సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకొఱేయకంబులఁగొని పరమానందం
బునఁ బ్రసన్నామర ఖాహినుల నాప్తశేసంబుఁగొనుచుండె నయ్యవసరంబునఁ
బ్రమథామరవర్షులెల్ల రాత్మంబులందు.

క॥ పోరఁగలే మీతనితో, ధీరుండితఁ డొకఁడె గలఁచి * తీరుక మమ్ముక
బారావారమునెల్లను, గారింపదె మందరం జాకఁడు పూర్వమునక. 74

క॥ ఎందైనఁ బోదమనినక, సందగుపడ దిలని యెదురఁ * జావే శరణం
బిందనుచు పండుగుచు మృతి, జెందిరి గణనాధుని గదాచే నొక్కమొగి. 75

- ఉ॥ ఈతనిఁ బాడఁ దోచు మది † కెంతయు మచ్చికఁగొచ్చి కౌగిటఁ
బ్రాతెగఁజేర్చ సన్నిహిత † బాంధవపర్యులకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానునించు నితఁ † నెట్లుల నీతనితోడఁ జోరుడుఁ
జేతము చెమ్మగిల్ల నితఁ † జేసెడిదే మిపు డాతురంబునకా. 58
- గీ॥ కోకనదతుల్యమై మేల్మీఁ † గొమరుమీఱు, వీనిమేనువ బాణముల విడుచుటెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడలోకశక్తి, నిపుడు వన్నేచునేముకో † యేచనూపి. 59
- క॥ ఇల “తాంత్యాభీరు” వనెడు, పలుకొక దలచంగ యుద్ధ † వస్తతియె కడున్
జెలుపుగఁదోచెడ నై నను, ఒలికెద నిటు లితనితోడఁ † జౌగిడిదలిర్పకా. 60

—* తుమారప్పామి గణవతిని దారసించి సంభాషించుట *—

- ఉ॥ ఓ గణనాథవర్య! వినుమో ఘనవికృతధుర్య! యిట్లు లీ
నీ గణసైన్యముక జదువ † నేరిమియానాకొ! చూడు వచ్చితికా
నే గరిమంబు శోభిలగ † నీవిత నన్నిట దాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు † పల్కలు చూపలు లుగ్గడింపఁగకా. 61
- గీ॥ అనినవిని గణనాయకుం † డంబికాత, నూజుగన్దాని తత్సాక్షి † కోజ మెచ్చి
దురముచాలించి స్కండునుదురునుగాంచి, యిట్లుతలపోసె జిత్తమంఁదింపుగదుర,
గీ॥ తోడఁబుట్టువువలెనాకు † దోచెనీతఁ, డీతనికొగనఁ గొగిట † నెనయుపొంతు
యుపతపించుచునున్నది † యుల్లమకట, పోరుమా నెదనికపీని † పొందుఁగోరి.
- వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులకుఁ బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తఱి
గణసైనికులు గుమారాశలంబనంబుననేది దండతోమరపరశుకృపాణవాణులై
యొక్కవంకఁ గుమారుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథుకా
బొదువఁజోవుచున్న నతండు మరల వారల గొంటుదనమ్మునకుఁగినిసి యంటరాక
యంబరంబునకెగసి ప్రళయమాఁతాండుని వగిది దుర్నిరీక్షుండై.
- చ॥ కసియెసఁగకా ముపర్ణుఁ దుర † గమ్ముల బిట్టరఁజేల్చినట్లు పె
క్కనమగు నేడైటకా గవిసి † కాలను జేతను దండధారనుకా
గనవొనరింపుచుండె గణ † కాండము నయ్యెడ మమ్మఖుండు సం
తన మెసఁగంగఁగాంచుచు మ † దారతమై బొగడెక గణాధిపుకా. 65
- చ॥ ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చడరి † యెంతయుఁ గాననభూజరాజి ను
ద్ధరగతఁబోల్చు లేవఁ గడు † దోర్బలధుర్యుడితండు సేనలకా
దరమిడి కూల్చుచుండె బెడి † దంబుగు దండహతికా రయంబునకా
నానంద తోడఁగిరి. దంబుకుంజితముఁ డెల్లభంగులకా.

క॥ డేటిక తరవాఁయిఁగొని యిం, దటి నిష్ఠిధి మృందఁజేయు * దక్షు నితని ని
త్తటిఁ దటిసి యెదుర నేనియుఁ, బొటఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథభూతగణములన్.

— * విష్ణోదీదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

ప॥ అని శక్తిగొని సమరంబునకుఁదొడరుచున్నంత నత్తఱ నారదప్రోధిత్తులై
హరిహరణ్యగ రాధ్యభుగీ గ్యాణశిరోముఖ లాత్మవైవ్యంబులతో మహేశ్వర
సహాయార్థంబై నచ్చి తదిహంఘ్రివద్రంబుల కెఱిగి నిలిచిన వర మేశ్వరుండందుఁ
బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ॥ ఒక్కఁడు దుండగీడు కను * లోడ్భవ! మద్భహతోరణంబునం
దుక్కునఁజేరి యడ్డువడి * యుద్భుతభూతగణాధినాథులన్
ఐక్కడఁగించుచుండ భుజ * సార మపార మదేమిచెప్పదున్
గ్రక్కున వానిఁజేరి యొడి * కమ్మునఁ దేర్పఁగఁబూను మీవిఁకన్. 69

అ॥ అనుడు దేవ! యల్లఁయని పితామహుడు ద్వా, స్థలినిఁజేరివ్రమథ * దమనజూచి
తటియఁబోవుచుండ * దండంబునన్మోఁది, చాడిఁబెరికి యీడ్చి * భాత్రిఁదొసె.

క॥ దివిషత్వైవ్యంబులునున్, సవసవగాఁ జేరుచున్న * జాడఁగని జయా
నువహుటి యుమకు ద్వార, స్థవిశేషములెల్లఁ దెలువ * కైలజ యంతన్. 71

గీ॥ కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ * ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొడు బంపి య * త్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్వ * యంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు * బాసటగను. 72

ప॥ అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కతె యంజనాద్రిసంకాశమై విళాలంబగు ముఖ
గహ్వరంబువిప్పి ప్రమథదేవసైవ్యంబుల మింగుచుండ మఱియొకతె విద్యుత్ప్రింగా
కృతిమై బహుహస్తసమన్వితమై భయంకరమై యాదితేయప్రియకైయధం
బులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజలమై ఒడవేయుచుండ నంత గణేశ్వరుండు
సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌశేయశంబులఁగొని పరమానందం
బునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁగొనుచుండ నయ్యవసరంబునఁ
బ్రమథామరవద్యులెల్ల రాత్నంబులందు.

క॥ పోరఁగలే మీతనితో, ధీరుండితఁ దొక్కడె గలఁచి * తీర్తున్ మమ్మున్
బారావారము నెల్లను, గారింపదె మందరం బొకఁడు పూర్వమునన్. 74

క॥ ఎండైన బోదమనినన్, సందగువడ దితని యెదురఁ * జావే కరణం
బిందనుచు పండురుచు మృత్తి, జెడిరి గణనాథుని గదాచే నొక్కమొగిన్. 76

గీ॥ అచ్చరలు వుప్పుచందన † హస్తలగుచు

జడలనిలిచిరి సంగ్రామ † జయమరయుచు

మునులు గంధర్వులును మహా † మోఁదమొదవ

జూచుచుండిరి కలను బల్ † చోద్యమెనగ.

వ. ఇల్లు ప్రియకాలాభీలంబైయున్న నయ్యుద్ధంబునం దించుకడవ్వులనున్న పైనిక
ప్రేమయలు గణేశ్వరుని మహాహావప్రకారంబును వఖ్కుఖివీరభదురల యాదా
సీన్యంబునుగాంచి గణనాథాన్ని కింధనంబులుగాఁజాలక ప్రాణాతులై హరుకజేరి
య్యుద్విధంబంతయుఁదెలుప నత్తటి నారఁద్రు సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

గీ॥ దేవ! నీలిగాదె యీశీరు సకల, మఖభూతప్రమథగణ † హంకృతిక హ
రించుపొంతు రచించితి † వెందియిట్లు, కావుమిఁకఁ బ్రమథాగుర † గణమునెల్ల.

—* శివఁడు విష్ణుదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అనిచెప్పి చన సంత నుద్గుండమర్చి తుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూల
బలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంతి వారందఱాగణ
పాలుక జాట్టుముట్టి వివిధాయుధవరంపరలఁబొందున నతండాభీలుండై నిష్క్రమురులు
కన్నులతో నేరికిఁబాడరానితేజంబుతో నందఱకు బెగడుఁబుట్టింపుచుఁ గృపాణ
గదాచండధారల బలంబులనెల్లఁ బీనుఁగు పెంటలఁజేసి నారాయణుకగదిసి,

ఉ॥ ఉరమున నొక్కపెట్ట గద † నుద్గతివై చిన నాతఁ డల్లి వి
స్ఫురితకరంబులక బొదివి † భూచినదంబునఁబేర్చి యార్చినక
మరల గణేశుఁ డుగ్మఁడయి † మండుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాధు గుండఁ బెలు † చక బిలించె నురల్ జలింపఁగక.

80

వ. అంత వెన్నుండు విష్ణుండై హరుకజేరి యిట్లనియె

81

చ॥ చిరుదుమగండు పోరు గడు † బెట్టిద మీతనితోడ సత్వసం
గరమున గెల్వఁజాల మిది † కార్యముగా దిఁకఁ గుట్రఁబన్ని యే
తెఱఁగుననైనఁ జంపవలె † దేవ! యచంగ ననంగపైరి య
చ్చెరువునుజెంది యిట్లనియె † శ్రీవతి కేవుదనర్పఁజేయుచుక.

82

మ॥ మనుమానంబగుఁగాదె యొక్క శిశు పి † బృందారకశ్రేణి ని
ల్లనకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చె బ్రమథా † హీనప్రతాపాన్ని నీ
రసమొప్పుక బొలియించె దావకమహిమగ్రస్థారవీర్యంబు నీ
రసముకజేసి కలంచె నేన యిఁక గ † ర్జంబొప్ప నిర్జించెదక.

83

న. అనిన విని కార్జపాణి లజ్జితుండై

క॥ కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలుని గెలువంగఁ దరమె † భర్త! యనుచు న
న్నాశీకాక్షుఁడు శక్తుల, నోలు బొసఁచించి మరల † నుద్ధతిఁ గవిసెన్. 84

చ॥ గణపతి యంతఁ గేశవునిఁ † గ్రహ్మన ఘోరగదాప్రియుత్తభీ
మగుతరచాతమొప్పు భుజ † సంఘల మోదిన వైరిపీఠమా
రణచణమైన చక్రమున † రాక్షసమృద్ధముఁ డగ్గదన్ మహా
రణనమెసంగఁ దుంపె నమ † రవృషిరంబు కరంబు పొంగఁగన్. 85

గీ॥ గణపరుఁడల్లి యగ్గదా † ఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయఁగరుడుఁడొడిసి
పెక్కుతునియలఁజేసి పేరుక్కుమెఱసె, సర్వకుండంతనాగ్రహ † నిర్భరుఁడయి.

చ॥ ఎగసి కరస్థముప్పిహతి † నేడైఱఁ బత్రరథేందుర్రమూర్థమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని † ఫాలము ప్రయ్యలునేయ నాతఁ డె
చ్చుగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ † జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యప్పిహతి † దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్. 87

ఉ॥ అంతనె యంతకాంతకుఁ డ † హంకృతిమీఱఁ బినాక మెత్త ర
వ్వంతయు వంతలేక యచ † లాభివనందనకూర్మిపట్టి బ
ల్వంతగ దానిఁగూడఁ బడ † వేసి భువిన్ బరమేశు మోఁదె దు
ద్ధాంతతరోరుదండహతి; † దాన హరుండు కరంబు రుష్టుడై. 88

—* శివుఁడు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

క॥ అమితోద్ధతిఁగదిసి త్రిశూ, లముచే గణనాథుశిరము † లాఘవముగఁగే
దముచేసి యార్చె జయఘో, వముచేసిరి ప్రమథదేవ † సత్తములంతన్. 89

క॥ తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పులు కాహళములును ఘ † శంబులు ఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి, యపురమేశ్వరుని రణజ † యా శంసముగాన్. 90

గీ॥ శివుఁడు కోపంబుడిగి బాలు † శిరసుఁజూచి
వగచె నెంతయు దుఃఖైక † ఎశ్వరుడగుచు
వీరభద్రుఁడు గుహుఁడును † విష్ణు వజ్రుఁడు
గూడ నాత్మములందు బల్ † కుందిరవుడు.

—* నారదుఁడు పార్వతికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పట *—

గీ॥ నారదుండపు డంబికన్ జేరి మొక్కి, సర్వమెఱిగించి యిట్లనఁజనని! యివుడు
వట్టువిడువకు మొదేని † నిట్టిఘోర, చరితములఁ గనినామె యి † జ్జగమునందు.

ప. అనిచెప్పి యంతగ్దానంబుఁజెంద వంత నమ్మహదేవి.

గీ॥ తగు నెయిటు దుర్లయమునేయ * ధవుడు ప్రమథ
వరులు మరలును గూడియి * వ్యటున నివృ
డేమిసేయఁగదగు నెట * కేవలయు
ననుచు మనమున వనరి హి * మాదితినయ.

94

మ॥ తగునే సోదరతుల్యుడై యలరునా * చామోదరుం డివ్విధి
ఒగతో నాచుకుమారకుఁ జదువగా * చల్ పన్నికన్ బన్నిమూ
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దుఃస్కార్యం బిటులనల్పుటి
మ్ముగ నీ పాపఫలంబులక గుడువరే * పొంగార కంగారునన్.

95

ప॥ అని తత్క్షణంబున

గీ॥ వేలుపులనెల్ల వేవేగ * వెతకి చంపుఁ, డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల * నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార * లాయుధములఁ, గొనిచనిరి బ్వారభూమికి * ఘోరరీతి,
వ॥ అంత.

క॥ జయ మేలని యగ్గించె వి, జయ లగ్నానరింతనియె * సకలాలిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రదిగ్రీనందన ఘనతన్.

97

చ॥ శివుఁ డటఁ దానొనర్చిన య * చేవ్వకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
దృవమగుచున్న దుఃఖమును * బాటఁగఁదోలి గిరింద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె * పన్నుగఁజేరె సభాలయంబు నా
దివిజాలు గ్రమ్మరన్ బయలు * దేటుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్.

98

గీ॥ ఖంజ కాళి కరాళి బగళయు ఛిన్న, మస్తయు విలంబమస్త ధూమవతి సిద్ధ
విద్యమాతంగియును చారవిద్య కుజ్జ, ఆమహావిద్య మున్నగునాహ్వాయముల.

గీ॥ వెలయు శక్తులు వేనవేల్ * వింటికెగసి, వోధఘూర్ణితమూర్తులై * ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొనిమండెడు * నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు * సత్వరమున.

చ॥ నటకుడు త్రొంచు డడ్డవడి * నాకచరాధములందు నొక్కనిన్
బటవగనీయకుండుఁ డిటఁ * బట్టివలార్చుండటంచు శక్తులే
డైట నలుమూలలన్ గవిసి * తేకువ మూకలఁ జాట్టుముట్టగా
మఱకువనొంది నాకచర * మండలి యొండెడఁ గాంచ కార్తులై.

101

చ॥ ఒడుగుటకై నలేదు తెరు * వొండెడ వీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిలై నిర్జ్మ ప్రళ * యంబగు కైవడిదోచె నెట్టులీ
యది గడవంగ నేర్తుమని * యార్తిని గుంది పురందరాదులున్
బెదరుచు నాల్గుమూలకు * వీటిడులై పరుగెళి రత తీన్.

102

క॥ ఎచ్చోటకేగి కనుగొనఁ, నచ్చొట నాశపులడరి ♦ మాన్యకుమారముల్
విచ్చి సురావళి నెల్లను, విచ్చలవిడి మ్రొగుచుండ ♦ వెఱపొందికడున్. 103

క॥ మొట్టొక్కొక్కొక్క వారలు, కుట్టలనికఁ జూడననుచు ♦ గొంకెడు వారల్
దుట్టునఁ జేరలేడువారలు, మిట్టుంబల్లంబుఁ గనక ♦ మిడికెడువారల్. 104

సీ॥ బ్రతుకఁగావలెను ♦ పరుగెత్తి కనక గ, భీలున గంగలోఁ ♦ గూలువారు
కూలినవారలఁ ♦ గూడచూడక యల్లె, వారిపైఁజడి యందె ♦ చేరువారు
చీల్చకు మ్రొంగకో ♦ శివశక్తి యని తమ, లోఁ దామె మొక్కుచు ♦ లోఁగునారు
వచ్చెరా పెనుమిత్తి ♦ చచ్చితిమంచని, వెల్లకిలబడి ♦ డొల్లువారు

గీ॥ బలులనిత్తుము కొలుతుమే ♦ పాపలకును, మీదుపెల్ల నే పిలుతుమిఁపూదత్తు
లనుచు శక్తులచేఁ జిక్కి ♦ యజుచువారు, నైరి యాక్షణమందు దివ్యజనులంత.

— * విష్ణ్వదులు మునులను బార్వతీదేవియొద్ద కనవుట * —

చ॥ గొదగొని శక్తులిట్టు లతి ♦ కోపనలై ప్రమథామరావళిన్
గదిసి యదీర్ఘభంగి సురు ♦ గంగనొసర్చుచు నార్పుచున్ గడున్
మదమున వీరస్పృహ ము ల ♦ మర్పుచుఁ గేరుచు సంహృతికిఁగియా
స్పదలయి మీటుటన్ గని య ♦ జప్రముఖామరపర్యు లేకమై. 106

గీ॥ తలరి యంబిక చేసె నీ ♦ దండనంబు, మనకు నెల్లర కిద్దాని ♦ మాన్యదరమే!
అ జగన్మాత కెన్న దీ ♦ యలుకదీరు, నంతవట్టిటు సంక్షోభ ♦ మమరియుండు. 107

చ॥ అనియుఁ బరాంబుజేరుటకు ♦ నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ద్యునులను నారదున్ విలిచి ♦ బాధరరాజసుతాగ్రహంబుఁ దీ
ర్చును బనుపంగ వారలు గ ♦ రంబు భయంబును భక్తిగాఁగిల న
జ్ఞననిఁజేరి మ్రొక్కి యిటు ♦ సాంత్యమొప్పగఁ బల్కి రిమ్ముగన్. 108

చ॥ శివ! జగదంబ! చండిక! వి ♦ చిత్రకళామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! శుభకీర్తి! శక్తి! శివ ♦ భామిని! నీవ జగత్ప్రసూతివై
యవనసమర్థవయ్యుఁ బ్రేల ♦ యావహవౌదువు తల్లి! కాంతిగా
న్ము! వికలమయ్యె సర్వజగ ♦ మున్ బ్రతికింపు! ఘృణాస్వరూపిణీ! 109

గీ॥ ఇల్లు నుతియించి మ్రొక్కిన ♦ యీశురాజ్ఞ
దివ్యమునులను గనియు నె ♦ ద్దియును బలుక
కున్న నంబునుగని జోహా ♦ రొసఁగి మరల
నంబలులఁజేసి యిట్లని ♦ రవుడు మునులు. 100

క॥ క్షమియింపుము పరమేశ్వరి! క్షమియింపుము సకలలోకజననీ! యింక నే
రములన్ దావకసంతా, నమెకద! యీ జగ మఖిలమ ♦ నకా శివ యంతన్.

క॥ ఇంచుక కనికరమున ము, న్నించి యాటుల్ మునులతో న * నియె నాదు సుతుం
డంచితముగ జీవితండై, మించిన తేజాబు మెఱయ * మెలగెడు నేనిన్. 111

క॥ వానిని మీరెల్లగు స, న్మానముతోఁ గొలుచునెడల * మాన్యెద నీ మీ
దీనత యని నుడువఁగ న, మ్మానులరి చెప్పిగా య * మరఁద్యులన్. 112

గీ॥ వారలును సంతసించి యువ్వారు దేవు, కడకుజని యవ్విధ బెల్ల * నుడివి మొక్కి
దయనుగోరిన నాతఁ డుదారబుద్ధి, తోడ నిట్లనిపల్కె సం * తోస మొదవ. 113

గీ॥ చనుఁ డుదగ్గిశఁగూరిచి * చక్క నెండుఁ, దొలుతి నేజంత నగువడుఁ * దొడఁదిదాని
శిరసుఁడెగ వేసియిక్క శే * బరమునెండుఁ, గూర్చు శ్రద్ధానఁగూర్చులు * నానలుసాఁగు.

క॥ అని సెలవొసఁగఁగ నింద్రా, ద్యు మేఘలు బాలువిగ * హ * దెచ్చి రయం
బున నీటఁగడిగి యర్చన, మునుజేసి నితాంతహర్ష * పూర్ణాత్మకులై. 115

ఆ॥ ఉత్తరాశక్తై మ * హోద్యమంబున నేగఁ, గరటి యేకదంత * కంబోకండు
గానువట్ట మస్త * కంబుఁదేదించి య, చ్చటిఁదెచ్చి కూర్చి * శంభుఁజూచి 116

—* శివుఁడు గణపతిని దీవించఁజేయుట *

ఉ॥ దేవ ! జగంబులెల్ల భవ * దీయమహాజముచేతఁ బుట్టి ను
శ్రీవిలసిల్లుఁగాడె యిటు * చెల్వగు తాపక తేజమిందు సం
భావితరీతిఁ జేర్చియింక * బాలుని జీతఁజేయుచున్న భ
ద్రానవామూర్తి తత్తనువు * నం దమ్మతాంచితవృష్టినిచుడుక. 117

గీ॥ అంత నిద్దుర మేల్కొనినట్లు బాలుఁ, డిలఁత యొక్కింత లేకయె * హాయియలర
జీవితండుయి కూర్చుండెఁజెలఁగిదివిజ, వరులు మునులను సంతోషభరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి కుమర సురబ్ధుని *

క॥ గిరిజాదేవి! బాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె * సంతోసమునన్
గరమలరి సురలఁ బ్రేమఘట, గరుడాలోకనముబొప్పె * గాంచెల్లియమునక.

చ॥ కడువడి సంతసంబెసఁగఁగ నుతు నక్కునఁజేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను * నిద్రమఁమేయభూషణంబులన్
బెడఁగుగనిచ్చి చీవెనల * బేర్చి నొసంగె దదాజ్ఞతోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లకు వ * యూర్పదలొచు దొలంగి రన్దనిన్. 120

మ॥ నురలపీశ్వరుఁ దోడితెచ్చి సుతునిన్ * జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తమై సుతు నిజే * శాసాంకమందుంచె నా
వర్ష మేఘంధును దచ్చిరంబువయి చి * వ్యత్రేనుబంధంబునన్
xxviii తేజా ముగిసెదగి 121

—* శివుడు గణపతిఁ బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము చేయించుట *—

- గీ॥ వీడు సోమధగజేశుడై నా యునని తో, తూలము నొసంగి బమ్మనఁ జూడనతఁడు
శివుని చిత్త మెఱిగి పేదఁ జేసి పొలిపి, కారిముగ ముపనయనంబుఁ గఁపి మఁగూర్చి.
- ప. నిఖిలామ్నాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండీకయు నక్షమాలయు నొసంగఁ
బరమేశ్వరియు సమూల్యురత్నాభరణంబులతో సకలచాపగదాఖడ్గంబులనొసంగి
గారవించె దామోదయగడు నామోదంబున నిభ్యపారభ్యవిభాసితంబగు పన
మాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె సంత సకలమరప్రమథవర్గంబెల్ల నగ్గణా
ధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి యర్పించిరంత గజేశుండు
సంతృప్తుడై నిజజాకాంక్షిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి హరివిరించనులకును నార
దాదిదివ్యమునులకును వందనఁబడిన వారందఱానందితులై పెల్లుగ నాశీర్వాదించి
ప్రేమింపిరంత శివుండు పుత్రున్ జూచి. 125

- గీ॥ బాలకుడనయ్య నీవిట్లుఁ పౌఢవిక్ర, మంబు నెఱిపితి శక్తికొఁ మరుఁడవౌట
నిఁజఁజెఁజేసివోచుగఁజేసుఁడవయి, సుఖములొందుము నిచ్చలునుభగమూర్తి!

—* శివుడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట *—

ప. మఱియును

- ఉ॥ నేనును విష్ణు వీరలుఁ పట్టన లోకమునందు సర్వస
న్మానవ. తోడఁ బూజలనుఁ మానుగఁ గొందుమొ యల్ల సీవునున్
శ్రీనెఱయంగ నర్చునురఁ సిద్ధనిశాచరమానుషోరగా
భీనియతార్చనంబులనుఁ లీలగనొందు మనిందితోన్నతిన్. 126

ప. అందుగూడ.

- క॥ మాకన్నను దక్కిన సుర, లోకంబునకన్న నీవుఁ లోకమున మొదల
చేకొ నెదుగాక పూజల, శ్రీకరగుణసాంద్ర! సర్వఁ సిద్ధగణేంద్ర! 126
- క॥ విను మఖిలకార్యముల నా, దిని నిను బూజించి జనులుఁ దృప్తఁ గ్రియాసి
ద్ధినిగొనెదరు విఘ్నంబుల, గనకుండెద రెవుమ చేవఁ గణపతి! జగతిఁ.

—* శివుడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట *—

- గీ॥ భాద్రాశుద్ధచతుర్థి నుఁ దృవముఁజెంది, నాడవగుట నాదివసంబుఁ నన్ దృదర్ప
సంబు నేమంబుగాఁగ నొఁ వర్తు రెల్ల, వారు వారికి మేలు సేఁ కూరఁగలదు.
- గీ॥ సింధురాస్యఁడవౌటచేఁ సిందరమునఁ, బూజితుండవయిమిక్కిలిఁ పొంగుఁగాంతు
ఎల్లదూర్వాఙ్మరార్చలసభికమైన, హర్ష మొందెద వార్యాముఁభాట్టహేళి!

క॥ ప్రళయతర్కమున భవదప, చితి నిర్మలమందు భక్తిఁ జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుడును కేయనిచో, వెతలడు నవ్వాడు విఘ్నఁ వేధతుఁడునున్.

అ॥ ఈ చతుర్థినుండి యేడాదిఁ జేసి, నీ సమర్పనంబు నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు నగజాకుమారకః, సర్వసిద్ధిదంబు శర్మకరము.

181

వ. అద్దాని విధానం బెఱింగింతు వినుము.

అ॥ భాద్రసితచతుర్థిఁ బ్రాతరాంభకా, లమున వేగ ముజ్జఁ నము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను నెఱవేర్చి విజ్ఞానా, బ్రాహ్మణులను బిల్వఁ వలయు భక్తి.

క॥ మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరధాతువులనేనిఁ బవడములతో నేన్
జిత్తకర్మకముగ గణ, సత్తమః నీ విగ్రహంబు నలువఁగవలయున్.

182

అ॥ మంటపం బమర్చి మంచిగ నీవిగ్ర, హముఁ బ్రతిష్ఠచేసి యర్చనంబు
సల్పవలయు పోడ శ్రవణారోపచా, రముల మంత్రపూర్వకముగ విధిగ.

183

నీ॥ మల్లె మొల్లయు బొండుమల్లె సంపగి జాజి, విరజాది నాగకే సరము కొండ
గోగుమోడుగురేలగోరంట సురపొన్న, పొన్నమంతెన తుమ్మి పొగడగడిమ
మొగలిమున్నగువాని పూలబొందమ్మల, జెందొవపోవుల శ్రీతులసియు
మాతేడు జమ్మి యశమ్మాచి విష్ణుక్రాంత, యుమ్మెత్తదానిమ్మ యుత్తరేణి

గీ॥ రేగు జిల్లేడు వాకుడు రేల దేవ, చారి వావిలి రావి గ న్నీరు మద్ది
మావిదాసానిగలిజేరు మరువము మొద, లగుతరులపత్రిఁబూజసే యంగవలయు.

వ. మఱియు నిత దూర్వాఙ్గురార్చనంబుదు వితస్తిమాతృప్రమాణంబులుగను
త్ర్యంగంబులుగను మూలపద్ధితంబులుగనుండుదూర్వాఙ్గురంబుల నూటయొక్క
టిఁగానిఁ బఠంతరంబుదు నిరుపదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూజింపవలయును.

గీ॥ చెలఁగియురుపదియొకకుడుములనుసరఁటి, పండ్లు పెంకాయలునుజామఁ పండ్లు పెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడు పండ్లు ద్రాక్ష, పండ్లు నై వేద్యమిడవలెభక్తి మెఱయ.

వ. అనంతరంబుదు.

గీ॥ భక్త్యుభోజ్యాదియంతముగఁ బ్రణాన ముచ్చ, రింపుచు మహానివేదనం బింపుమైర
చింపవలెనంతి బ్రాహ్మణశ్రేణితోడ, నాప్రసాదంబు భుజియింపనగుజగమున.

వ॥ ఇట్లాకవత్సరంబు పూజించి వ్రతంబుసల్పి యవ్వల నుద్యావనంబుసేయవలయు
సత్తాని విధంబెఱింగించెద,

—* గణపతి ప్రోద్ధావన విధానము *

గీ॥ యాత్రో నలునాతఁ డో యంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబు మర్చి స్వర్ణ
ఘటితహారాభరణములఁ గ్రహమువస్త్ర యుగ్మముననుచిపూజించుటావ్యవంత.

గీ॥ స్థంధిలముఁగూర్చియుం దప్ప * దశమునందు, నగ్గిని బ్రతిష్ఠచేసి వే * దాభిహిత వి
ధానముగ హవనముచేసి * ద్వాదశాగ్రి, జన్మలకును సువాసని * జనములకును.

గీ॥ వటుయుగమునకుఁ దనివిగ * భక్ష్యభోజ, నమునుదాంబూలదక్షిణాల్ * గ్రమముగానొ
సంగి లే వేగి యమ్మటు * సటి యహంబు, నందు నుద్వాసనంబు సే * యంగవలయు

వ. అటుపిమ్మట నాకలశంబును సవస్త్రయుగ్మంబైన పావర్ణవృత్తిమను దక్షిణతో
నాచార్యునకొసంగి యాశీర్వచనంబుఁ ఒడయవలయు నీయది యుద్వాపనవిధానం
బిత్రైఱం శెవ్యరాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్ జెంది
యఖలసుఖంబులఁ దనియుదు రిది సత్యం బెల్లవర్ణంబులవారలు స్త్రీలు పురుషులీ
వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుఁగాకయని సంతఁ దత్తత్వదేవముని
వరులెల్లరుఁ బ్రత్యయ మొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి
గణనాథు ననేకసువస్తువిస్తారంబుల నర్చించి కృతార్థులగుదు నమ్మహాత్మవం
బెల్ల నీక్షించి యమ్మహాదేవరాజ్ఞ యత్యంతానందంబునఁబొదలె నయ్యవసరం
బున దేవమందుభిధ్వానంబు లేపు మిగిలిసెలఁగ గంధర్వాప్సరోగీత నృత్తంబులు
బహుభంగుల వెలసె బుష్పవర్షంబులు గురిసె సంత నారాయణప్రముఖాఖల
గీర్వాణశిరోమణులును మునులును దమవరిజనములతోఁ బరమేశ్వరానుమతి
స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతృప్తయగు మహేశ్వరిన్ గారవించి
లోకరక్షార్థ మఖలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండెనని నూతుండు శాసకాదిమునులన్
గాంచియిట్లనియె.

క॥ ఈవిఘ్నే శాసనసుక, పావనచరితంబుఁ గూర్చి * బలియింప వినం
గా వఱలున్ సిద్ధులు నా, నావిభవోన్నతులతో జ * నంబులకు భువిన్. 144

క॥ అనవిని మునివరు లపు డిం, కను శుశూఘ్నలయి యని ర * కలుషచరిత | నీ
కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను * వేడుక నిటులే.

వ. అని యడిగిన నూతుండిట్లనియె.

చ॥ గిరివరకన్యకాశివు లొ * గిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము * మన్నతి మండిరి తారకాదీసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము * తోసము నివృటిలంగఁ బ్రేముడిన్
వఱలుచు నుండి రెంతయు ను * పర్వవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చగఁ. 146

క॥ సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యయును స్వాత్మ * జన్మలయిన నా
యిర్వురలో నొకనికీ గడు, హర్వుగఁ గట్టన్ దలంప * సంత రయమునన్.

క॥ శరజన్మండు దనకనియున్, గరివదనుడు దనకె యనియు * గాఢస్పృహ
భరులై తలిదండ్రిల వే, సరఁజేయఁగ పరిసి యొక్క * చక్కటివారల్. ॥గీ

గీ॥ కొడుకులనబిల్పియనిరిట్లు + గొంతులేక, యెవఁడుమీయిద్దఱుండు భూ + యివ్వశక్తి
భూవ్రజక్షిణ మొనరించి + మొదటనిటకు, జేను వానికి బట్టంబు + చెందఁగలదు.

క॥ ఇది మేమొనరించిన వ, న్నిదమీయది మీర లెవరు + నెఱవేర్చిన న
య్యది వాని కిడెదమునఁ జే, న్నిదమునఁగదలెను గుహుండుపుడమిదిరుగఁగాన్.

ప॥ అంత నవ్విధంబౌరసి హేరంబుండు లంబోదరుండౌటకు మిగులఁ జెరించి.

చ॥ అటమటఁజెంది కుంది తన + కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్పు నేయునది + గాంచక యొక్క యుపాయమెంచి యూ
రటఁగొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వ + రన్ దరిసింది కడున్ బ్రవర్తిలం
వటుడయి మొక్కి యిట్లనియె + మంజుతరోక్తుల యుక్తిపెంపునక. 152

శా॥ తల్లీ! తండ్రి! భవత్పదాఙ్గముల ను + వ్యదృక్తఁ బూజింప నే
నల్లంబుండు దలంచినాఁడఁ గరుణన్ + యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుడంచు నాజ్ఞఁగొని ర + త్నోచార్తపీఠిక విరా
జిల్లక చాపలఁజేర్చి కొల్చి ప్రణతి + స్థమాభిరామాకృతిన్. 153

గీ॥ పెరవునఁ బ్రదక్షిణంబుల + నిరువదొక్క
మాటు లొనరించి మొక్కి యి + మ్మాడ్కిఁ బల్కె
గట్టుఁ డీక మీరు నాకు సా + కతముమెఱయ
నకలగఁనాభవట్టంబు + సత్వరముగ. 154

మ॥ అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలా + హర్యాటవీరీర్థవ
ర్తినవిన్నూర్చితభూస్థలికాదిగి రాఁదధ్యంబుగా నీకె య
ఘనవట్టంబు నొసంగువార మన న + గ్గంధేభవత్తుండు పా
వనమా నాకృతి సల్పినాఁడ నసకృద్వారింబు లంబాపితల్ ! 155

ఆ॥ అనిన నింకయుండి + యవని నెట్టులఁజాట్టి, వచ్చినాఁడవనిన + వక్రతుండుఁ
డనియె యుష్మదంశ్రీవవరుహార్చనమును, దమప్రదక్షిణములఁ + దలఁపుఁడాత్మ.

చ॥ ఇరువదియొక్కమాటు తమ + కిచ్చ ప్రదక్షిణ వందనంబులక
గరవిగ నల్పి భూభ్రమణ + సత్ఫల మిర్వదియొక్కమాటు నే
పెరవునఁగొంటి శాస్త్రములు + వేదము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
నరయరె యేటికైత్రెఱుగు + నాలమునేయ జగత్కృతుంబకుల్ ! 157

గీ॥ తల్లిదండ్రుల సన్నిధి + నుల్లసిలుచు, వేటుభూముల కేగుట + వెట్టిగాడె ?
ఘోరిది కుమారుఁడొప్పుట్లపరిమెయమరె, నాకు మీకృప నిట్లు ము + శ్లోకులార !

సీ॥ తల్లిదండ్రుల వదో॥వకముఁ బోలుగఁజే, దాకాశగంగా మ ॥ హాజలంబు
మాతాపితలతో స ॥ మానతఁ గనజల, రఖల గీర్వాణమా ॥ డాగ్గిమములు
జననీజనకుఁ పూ ॥ జనముతో నరిచోల, దేదేవపూజనం ॥ బేనిఁ బుడమి
పూర్వపుణ్యములేక ॥ పొనఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనం ॥ బట్టిలేక

గీ॥ తమకు వేఁజెప్పవాడనే ॥ తథ్యమరసి, సరళమతి యుష్మదుక్తి హృదయము నెంచి
సేయుఁ డిఁక గణమూర్ధాభిషిక్తుఁగాఁగ, జాగుసేయక నమ గృహజలధులార !

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు గణాననునకు గణేశవట్టంబుఁ గట్టుట *—

వ. అనినంత.

క॥ సూటియగు సానుజాన్యుని, మాటలను దదీమబుద్ధి ॥ మత్కృతిని మదిన్
బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకములేక పూని ॥ రక్షణసరింపన్. 160

గీ॥ నగదుఁ గై సేయఁబంది గ ॥ ణములఁ బిల్వఁ
బంది యాక్షణమందు నిఁబ్బరపు పూన్కి
గంధసింధురపదనునిఁ ॥ గరుణతోఁ గ
నత్కనకపీఠి నుంది గా॥నములు నెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల నభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్టనిచ్చి నవ
రత్నఖచితాష్టావదకరీటకుండలార్చికల ముక్తాహారంబుల వివిధమణిభూషణంబుల
నొసంగి యఖలగణాధినాథపట్టంబుఁగట్టి రాసమయంబున సర్వామగులును బ్రమథ
భూతగణంబులు హేరంబు దోరంబుమీఱ ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచిరంత
వడాన్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁదిదిగి రోజుచువచ్చి తల్లిదండ్రుల
కెఱిగించినఁ గ్రొంచారి కవ్వార లట జరిగిన వృత్తాంతంబంతయుఁ దెలిసిన నతండు
బమ్మెరవోయి యఖలక్షోణీవ్రదక్షిణాయానక్షోభితుండైనను బిళ్ళారిబుద్ధిచెకద్యం
బున కలరి తిలీక్షన్ గొని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబులమీఁదట.

—* విశ్వరూపుఁడు తనకూతుల నిర్వరను గణపతికిచ్చి పెండ్లి సేయుట *—

గీ॥ విశ్వరూపప్రజాపతి ॥ విఘ్ననాయ, తనకుఁ దననుతలనొసంగఁ ॥ గూర్మితోడ
వచ్చి శివురధిగోరుడు ॥ వామదేవుఁ, డనుమతింపఁగ నాతఁ డా॥హ్లాదమొంది.

చ॥ హేనుగిరిజాళివానుమతి ॥ సీమ్యుడతండు మహాహత్సవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను ॥ నాత్మజలక గణభర్తకిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపె ॥ గాంచవగర్భునిదొట్టిమేటుతా
నమరులు మానులన్ బుఘలు ॥ హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్. 164

చ॥ తఘకు మెఱుంగు చూడ్కులును † దగ్ధయుముద్దులుగుల్కు-నెన్నడల్
తఘకుహారంగు బంగరపు † చింకపు గుచ్చకవల్ గడున్ గడున్
హుళికిగఁదోచు నెచ్చడుము † లొప్పెకు నొప్పులకుప్పలొసఁతుల్
బలితపుబాళిగొల్వ గణ † పాలకుఁ డొందె గడించినాఘముల్.

165

—* గణవతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ॥ కొంతకాలంబు జరుగ నా † కోమలాంగు, లందు సిద్ధికి జేచూఘ్ను † డల్ల బుద్ధి
కమర లాభాఘ్ను డాత్మజ † లవతరించి, మించి రంచితవై భవా†మేయులగుచు.
వ. అటమీఁడఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు పథూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్త్రీద్వ
యంబుతోడను పాత్రులతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి
రిచ్చరిత్రం బఖల పాపఘ్నంబు భోగమోక్షవృద్ధం బిద్ధాని నాదరంబునఁ జదివిన
వినినవారలందు.

—* పరిశ్రుతి *—

సీ॥ విద్యార్థియగువాడు † విద్యనుజెందు ద్ర, వ్యార్థియకానతఁడు ద్ర † వ్యంబుఁజెందుఁ
గవ్యార్థియగువాడు † గన్దనుజెందాడు, బుత్థార్థియగువాడు † పుత్తులఁగను
భోగార్థియగువాడు † భోగములన్ జెందు, మోక్షార్థియగువాడు † ముక్తి నొందు
రాజ్యార్థియగువాడు † రాజ్యనూర్జించు య, శోధియకానతఁడు † యశముఁబడయు
గీ॥ రుక్ష్ణుడై కుందునట్టిదా†రోగ్య మొందు, ఋణభ్రాత్రాంతుఁడొందును † ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గఁగ్గలువడెడు, వాడు నిర్వృత్తిఁజెందును † వాస్తవంబు.
వ. అనిచెప్పిన నూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బార్వతీశ్వరుల
లీల వేటొక్క డెఱింగింపుమనుటయు నతం డిట్లనియె.

క॥ శుంభద్యుజవిక్రమనం, రంభులు జంభారిముఖను † రభయంకరులౌ
శుంభనిశంభాసురులు వి, జృంభించి జగంబులేచ † సేగిఁగొని నురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుడు శుంభవిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ॥ ధాతుకేతైశ్చై యవ్వారి † దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి యఁన్యూనమైన
వారిఁడబిల్లమూరసి † వామదేవు, వలని కేతెంచి వారి కా † పర ముఁదెలిపి.

ఉ॥ వీరల కేను మఱిన్న వృథి † వీధినుతాప్త! వరం బొసంగితిన్
బూరుషులేరు వారలను † బొంకమణంపఁగఁజాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుడై నంగఁజెందని జోటి వారలన్

† బూరుషమహాబలిశూర్పణఖ † మంటయదయ్యె జగత్ప్రియంబునన్.

172

చ॥ ఇలంగల పైదలుల్ నలుపు * టెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రమె ల * లత్కగుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలగి పథింపగావలయు * జెచ్చెర ఘోరనిశాచవద్వయిన్
ఫలమెదియేని బన్ని తీరద * శక్రియమున్ బొనరింపు మీశ్వరా ! 173

—* శివుడు పార్వతీదేవిని గాళియనిన నామెగివిసి నిప్పురోక్తులాడుట *—

గీ॥ అనుచుఁ బ్రార్థించినట్టి స్వ * యంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపి ని * బాత్మమందు
వెరపునరయుచు నొకనాటి * వేళఁగాలి, యనిహసించెనునిందించి * నట్లు లుమను.

ఉ॥ అనుడి విన్నతోడ నె యగార్మజ పెగ్గలమైన యల్కెదక
బూని మహేశు రోషభర * పూరితదృష్టులఁజూచి యిట్లనె
గానవె నాటనుండి నను * గాళిగ నీకిటు బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్నినాల్చిటుల * మ్రాన్పడనేల కలాచభూషణా ! 175

ఉ॥ కూరిమిలేని నాదురతి * గోరుమనీ వెటు లిక్కఁతాననీ
మాదునిఁగాల్చిపోయి తను * మానముసేయక నేనె ముగ్ధునై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు * చెల్వగు నేచెలియేని దానయై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది * పొందు నవజ్జ దృఢంబుగా భరన్. 176

చ॥ మగనికిఁ బ్రీతిలేని యల * మానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు పనిఁగాయ వెన్నె లటు * లక్కట ! యెట్టిసుఖంబులేనియుగా
మగువల కింపొర్రవీర * మంచిగఁ గాంతఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ * వెక్కనమా తను వెంది చూడఁగక. 177

గీ॥ తానఁబాసెద వేగనీ * కాలవర్ణ, తనువు వేరొకఁడేనియు * దనువుఁబాల్తుఁ
దాల్చుకుండిన నేమనితల్ల డిలుచు, బాన్పువిడియన్వలకునేగి * పద్మగంధి. 178

అ॥ పెక్కి పెక్కి యేడ్చి * విభునక్కిటనుదేవ !, సెలవుచేయు తపము * జేయుదాన
ననుచు గద్దదన్వరాంచిత్తయై వేమ, కొనఁగఁజూచి విశ్వగురుఁడు వెఱచి.

ఉ॥ కెందలిరాకుఁబోడి ! యిటు * కేళిగ నాడిన నా నుడిక మనం
బందుఁ దలంచి యల్లదవె ! * యందముఁ జందమునందు నీకు నే
నుందరి యీడురాఁగలుగు * జూడఁగఁ దప్పెదియేని నాదు పా
క్కందుఁ గనకబడక నయిపు * మంఘులవ్రాలి యొనర్తు సేవలక. 180

ఉ॥ సీయెడ నాకు పేడుక జ * నింపకయున్న నికెందుఁగల్గునో
పాయకయెంచు మాతృమున * భామరొ ! వేమటు చెప్పనో ? యీ
స్థాయదనంతవిప్లవవి * భాసితసంతతి కీవు తల్లివై
శ్రీయలరాదుచుందు విక * సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా !

గీ॥ అట్లుగుటఁజేసి నీయందు శివరతి నాకు, నెట్లులేర్పడు నిత మన శివయ్యజందు
నురతలాలన మరునిచేఁజొప్పడినది, కా దతనికన్నమున్న జగంగంబుపొడమె.

గీ॥ విను వృధవనరతి కలిఁవేణి! వంచ, బాణుఁ గారకుఁగాఁగ నేర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథు శివస్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట శివమగునె?

క॥ మరుఁడును నను వేల్పులతో, సరిగఁడలఁచి కలఁచి భస్మ శివతత్వతుండయ్యెన్
గిరిజ! జగత్కార్యార్థం, బరయుము మన యిద్దురకు విశివారం బవనికా. 184

ఉ॥ ఇత్తఁడె బల్కుఁగూడ నిత శివ నేదియొగాని జగచ్చుభారమే
హత్తఁగఁ దోఁచు నద్దె భవ శివదాత్మవశంబయి పొల్పు నింతలో
బిత్తరి! రిత్తయల్కు నితఁ శివ బెంపొనరింపకు సాకతమ్మునకా
జిత్తమునందు నీ చరణ శివవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్. 185

గీ॥ ఇట్లు పరిపరివిధముల శివశక్యమందు, గట్టురాచూలి కాత్మవై శివకల్పమణఁపఁ
జాల వాచాలత దనర్ప శివసాంత్వనంబు, చేసినను దేహ నితాంత శివచింతతోడ.

గీ॥ వేడినిట్టూర్పు విడిచి పూజోడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక శివజోకు
నీదు చాటూర్పులకు లోగి శివ నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీలిల నిపుడు. 187

గీ॥ మగనికా బిలియగాకున్న మగువప్రాణ, ములను బాయఁగఁడగు నట్లుశివసమమనఁ
దెగినదని యెల్ల వారలు! నగుదురెందు, నవని యున్నంతకాలంబు శివహలహలగళ!

ఉ॥ ఎంతయు నీకు నాతనువు శివహేయముగాఁ గనుపట్టకున్న ని
న్దింతటి కోర్చి నన్నిటుల శివనల్లదమాడెదె కాళియంచు! నే
నింతటి నల్పుదాననగు శివంతయు దోసము నీదిలేదు త
న్వంతముసేయుదుకా జదురు శివలాడకు నీవిడ మేటి మచ్చికకా. 189

—* పార్వతీదేవి తమబువేయుటకై శివుని పెరివడుగుట *—

గీ॥ శ్రీలయందిట్లు కార్ణవంబుఁ జెడయనుచు, ఘనులు పలుసదు రద్దానఁగాభతపము
చేసి పాయుదునైల్వంబు శివజెలఁగియిచట, నుండఁగానోపనడకెక్కియుడుగుమార్గ!

గీ॥ ఆనినవిని శంకరుఁడు దర శివ మమర, నిట్లునె విరిఁబోణి! నీ శివ తపను
పాయఁగాఁజేతుఁగార్జ్యమి శివపాటనను, లేక నీవేని బాయఁగ శివే చెపును.

మృతనివ మహాదేవి యిట్లునెయె.

ఉ॥ బల్లను సీసహాయ మది † యెల్లమ నాదు విభూతి నొండగా
నుల్లము శాంతినొంద దటు † లుగ్రతవస్సానరించి కాళిమఁ
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను † బొచ్చెముజోలిఁ దలంప సీకేఁక
జెల్లదు దేవ! వేగ వయ † నేయుము సెల్విడ జోతచేసెదకా, 192

గీ॥ అనుడుఁ దవ సెవ్వరినిఁగూర్చి † యాచరింతు
వల్లముఁ! యన్న నామె యిట్లవియె మరల
దేవ! నినుగూర్చియే చేతు † దివ్యతపముఁ
గాంచెదకా గాంచనాకార † గాత్రమేను. 198

క॥ అనిన మహాదేవుడు దే, విని గని చిఱునగవు నగుచు † వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న † నార్య రయమునకా. 194

క॥ క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గంది ప్రదక్షిణముచేసి † కాంతుని విరహ
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరింద్రమిథున † మును గని పీఠికా.

క॥ వందనముచేసి వారల, కుం దన లెఱఁగఱుకచేసి † కూరిమితో ము
న్నెందుఁ దవం బొనరించెనొ, యందే వాసంబుచేసి † యాదరమొప్పకా. 196

—* పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట *—

గీ॥ భూషణంబుల విడనాడి † పూవుఁజోడి, గగనధునిఁదానమాడి వ † లక్మలముఁగట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి † నిష్ఠమెఱియ, శైవలింగార్చనంబుఁ ద్రిగంధ్యలందు.

క॥ సలుపుచుఁ దవసొనరించెను, ఫలదళజలభక్షణముల † బహుకాలము నె
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు † కూతురుప్రీతికా.

—* వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట *—

క॥ ఇటులఁ జరకాల నురుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్కఘోర † గోహరి యుమన
చ్చటఁబొడఁగని యశ నేచ్చకా, జటులగతికా దాయ శైలజయు సాజముగాకా.

గీ॥ చెలులతోఁబాటుఁగనిదానిశనలుకులేక, తొంటివలెనుండవ్యాఘ్రమూతుహినకుధర
జాతనూద్యూతరోచుల † స్తబ్ధతనువ, హించి యుండెఁ గరమువిస్త్రీయించి యందు,
వ. అంత.

చ॥ ప్రబలబుభుక్షుఁ గోల్పులి ధరాధరపుత్రిని డాసియున్ దదా
త్మబలవిభూతతాపయయి † ధ్వస్తమలత్రేయమై పరాంబికన్
నిబిడతరేవాఁగొల్పుచు వ † నేవరఘాతుక సత్వరాజ కెం
దు బిరుదుమీఱు శాస్త్రయయి † దోచెను సిచ్చలు గావుసేయుచున్, 201

చ॥ గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ † శీల్కానఁజేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁ జేసెఁ దత్తులు † దారును నెన్నఁదలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృతార్థతెనెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజనశ్రీని భజియించుచునుండె దండెగన్. 202

గీ॥ దుష్టస త్వంబులకుఁ గాని † దుర్మతులకుఁ, గాని యత్యైత్తిచూచుట † కేని పలను
గాళయింఁడెను జగదీశశ్రీకాంత యెదుటఁ, గడఁగి శార్దూలరాజంబుఁ గావుఁగొనుట.

క॥ అంతఁ బరమేశకాంత ని,రంతర తప మెంతయేని † రాజలఁ గడు దు
ర్దాతులగు దైత్యవరుల ని,కాంతశ్రీమ డస్సి మరలు † ధాతను వేడన్. 204

-* ద్రిహృదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తినిఁ బుట్టింపుమనుట *-

క॥ అతఁడు పెరవున నమర,వారతముతోఁ దుహినగిరికి † వచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృడానిఁగని సం,ప్రీతి నెయిన్ మొక్కి నుతులఁ † బెల్లుగ నల్పన్.

చ॥ కని గిరిరాజపుత్రి కడు † గారవమొప్పఁగఁ దమ్మిచూలికి
గొనబుగ నర్హపాద్యములఁ † గూడిమి స్వాగతమున్ బొనర్చుగా
వనరుహసంభవుం డలరి † వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిన్
గాని యిటు పల్కెనజ్జగతి † కోమలవేశలమంజులొక్తులన్. 206

ఉ॥ తల్లి! యిదేటి కిట్లడరి † దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్ల జగంబులేలు పర † మేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁదక్కువే
పెల్లుగ మున్ దపించి యలశివశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి వీ
వల్ల సుధాంశుమాళివిర † హంబెటుపైఁచఁగనోపి తీయెడన్. 207

గీ॥ అనిన వనజాతలోచన † యనియె వలువ, కాదిసర్గంబునన్ బరమాత్మ శివుఁడు
నిన్ను సృజించుటన్ జేసిశీవునాకు, నుతఁడవై చెలువొందెదవతులజేజ! 208

క॥ మరలఁ బ్రహసర్గమునం, దిరవుగ నీయలికమున మహేశుఁడు పొడమన్
గురుతఁడగుశ్వశురుఁడవు భూ, ధరునకుచితవౌటనాకుఁ † దాతపు ధాతా! 209

వ. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెల్లు నీయెట్టయెదుర గుట్టవీడి రట్టడికోర్చి
మునుముట్టన్ డెలుపుదు నైన నొక్క చక్కటి యాలకింపుము.

ఉ॥ నాదుశరీరమిద్ది కడు † నల్లుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై
నాదరబుద్ధి మానితిని † నచ్చవుపైఁడియుఁగూడ నీడరా
లేదనుమేను నూన నొక † లీలఁగ నిల్లు తపించుచుంటి నీ
నీదు సమాగమర బివుడు † నిక్కము హేతువు తద్విభూతికన్. 211

గీ॥ అనిన బిసయహాభవుఁ డిట్టులనియెఁ దల్లి! యింతమాత్రమునకే తపఁబిట్లు దుస్స
మాముగఁ జేయంగవలయునే? యైన నీను, లీల లోకహితార్థమై కాల్ముగఁడ! 212

క॥ శుంభునిశుంభు నురులు విజృంభితై నకలనురల † చేనయడఁచి యి
క్కుంభినిఁ గలంచుచుండి, గంధీరకృపాఁబురాశి! † కడవుమువాడె. 213

ఆ॥ శక్తివీవుదక్కఁన క్తంచరేంద్రులఁ, బెజలు చంపఁజాల † రరయు మంబ!
వరము వారికిడితిఁ † బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయునతిచేఁ బొకాదునట్లు

వ. కావున

ఉ॥ నిర్మలబుద్ధి నీవదన † నేజములకా భజయింతు నీజగ
చ్చర్మముఁగోరి నీవిశన † సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ
చర్మముపేరితోఁ జిటుత † శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ
దుర్మతులైన రక్కసులఁ † ప్రపంచఁగఁజేసి జగంబులేలుమా! 215

—* పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గొళికిఁజుట్టింది తానుగోరియగుట *—

క॥ అనియఁజఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హిసగిరిసుత చర్మకోశ † మెలమివిడి రయం
బునఁ గనక కేతికీసుమ, కనదుత్తమగారియై ని † కామంబులరెక. 216

గీ॥ అంబ త్వక్కోశమునఁ ద్యక్త † మైన శక్తి, కాళికినామధేయయై † కాలమేఘు
నిభశుభాకారకన్యయై † నీటునిూఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి య † లరెఁగరంబు.

సీ॥ శంఖచక్రిగదాది † నకలసాధనసంయు, తాప్తమహాభుజ † యైనదాని
ఇంద్రనీలంబుల † నెకసక్తమాడు ర, మృంబైన కృష్ణగా † త్రంబుదాని
సూర్యచంద్రాగ్నుల † సాంపుఁగన్పింపు దీ, వ్యద్ధివ్యనేత్రిత్ర † యుంబుదాని
నవరత్నఖదితక † నకనిర్మితోజ్జ్వల, త్పలిత చంద్రార్ధశే † ఖరముదాని

గీ॥ మేల్మి బంగరుపలునల † మెఱయుదాని, సుందరీతిలకంబయి † చొక్కుదాని
పూరుషస్పర్శ నెఱుంగని † పూవుఁబోడి, నంబ యిడె దేవకార్యార్థ † మహానకపుషు.

ఎ॥ అంతఁ గాంచనగర్భండు ప్రీతుండై యహ్మహాదేవికుఱుగిట మెఱుగుచున్న
శార్దూలవరంబుకాంచి విస్మృతుండై యద్దానిపై పెగ్గలంబగు వాత్సల్యంబుఁ
బలుపు నపుర మేశ్వరి కతండ్రిట్లునియె. 219

ఉ॥ అమ్మ! యిదేల క్రూరమృగ † మం దిటు లక్కటికకా బొసర్చె దీ
విమ్మహి నాగుఁబామునకు † నింపునఁ బాలమ బోసినట్లు ని
క్కమ్మగు కూరినత్వమును † గా దిది యొక్క నిశాఁభూతఁకుం
డిమ్మొ డీనిపై నెనరు † నించ జనించు వివత్పరఁవరల్.

- ఉ॥ ఎన్నియొ గోవులకొ దినియొ + నెండజినో ద్విజులకొ వధించె నిం
కెన్నియొ బన్నమల్ సలిపె + నెండజినో యిక నిట్టి సీమపైఁ
జన్నె భవత్పుపాసుధను + జల్లంగఁ దల్లిరొ! యివ్విధంబునకొ
మున్నొనఁచినట్టి యథు + ముకొ గుడిపించంగఁ జెల్లు వీనికికొ. 221
- వ. ఇంతకు నిన్నదుష్టుండగు వీనితో సీకుఁ బనియేమనిన నమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి
కిట్లనియె.
- ఉ॥ సీకనినట్టు లెట్టి యవి + సీతుఁడుగాని యితండు మున్ను న
స్మివిపినంబునకొ దఱిసి + యెంతయు భక్తి భజంపుచుండ నే
కాపలుఁడైన నవ్విధముఁ + గాంచను నేనిట దుష్టునత్వవి
ద్రావకుఁడైననుకొ గొలిచె + రాతిరియుం బవ లేకధీకతకొ. 222
- ఇ॥ కాపుర వీని నాత్మనుతుఁ + గాంగని నా నిలయంబునకొ మహా
దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక + దివ్యగణాగ్రణిఁ జేపడకొ నుహృ
ద్భావము చెల్లు నట్లయినఁ + బన్నుగ నింతటికన్న మిన్నలే
దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియ + మెంచుము దీనిఁ బయోజనంభవా! 223
- అ॥ అనిన బ్రహ్మదేవుఁ + డనియెను జనని! నే, నెఱుంగ కిప్పుడు వీని + యింగితంబు
దొంటివృత్తి, మిట్లు + దొడరిచెప్పితి నీదు, భక్తిఁజెందెనేనిఁ + బరపు దయను.
- క॥ పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యాంబగు నీదుభక్తిఁ + గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతి! తాపకాంక్షి! శ, రణ్యాండగు భక్తుఁడెందు + రవ్వంగనఁడిలన్. 224
- సీ॥ సీయధీనముగదానిభిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సంపాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నన్నుఁబోసి యేకర్పంబు, లందు సిద్ధినిజెందు? + నవని జనుఁడు
సర్వభావములందుఁపవ్వయమభవవునైన, సీవె యూతవుగదానిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షుడిదిశ్వగ్రామమునకు నీ, యాజ్ఞ యైశ్వర్యభాగ్యావహంబు
- గీ॥ కడచి రెండటో సీయాజ్ఞ గరుడకేత, నాజ్ఞభవు లిక రాంగల + రట్టివారు
నిన్నుఁగొలువక పురుషార్థమొన్నఁడేనిఁ, జెందఁజాలము దృఢమిదిశివునిరాణి!
- క॥ శక్తివిహీనుఁడు పుడమి న, శక్తుం డేవనినిజేయఁబాలం డరయకొ
వ్యక్తమగు నిద్రి యే యవ్యక్తులకుకొగూడ విష్టవత్రయజననీ! 225
- క॥ నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మము, గావించువు గనవుగాంగఁ + గరుణగలిగెనే
నేవెడఁగునైనఁజేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ + చిత్రిం బంబా! 226
- గీ॥ లభిలజగదీశ్వరుఁడుఁ బరమాత్మయు నగు, శివునకీవికఁ బుట్టుకఁచేటు లేని
యా సనాతనశక్తివియైవ లొక, యాత్మకై యొక్కరూపంబుఁనందితిల్లు. 227

వ. ఇట్టి నీవిభూతిప్రకారం బెవ్వరెటుంగఁగలదు? దుష్కృతకర్మలైనను నీశార్దూ
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహిమాన్నతసిద్ధిన్ బొందె నిండుఁ బ్రతిపంధకంబు
లేదనిన నవ్వనజసంభవు ననుగ్రహించి యువికాదేవి కాశీకిన్ దేవకార్యంబు
సల్పుచునుటయు. 281

— * కొలికి భుజనిభుజాదులను జింపి వింధ్యగిరియం దుండుట * —

ఉ॥ తల్లికి జోతచేసి ప్రసాదంబున నాపెయనుజ్జఁ గాశీకిన్
హల్లకపాణి రక్కసుల † నంతముసేయఁగఁబూని ధాతతోఁ
బెల్లుగ వింధ్యశైలవరఃపృథ్వినఁజేర నజండు పేర్ని సం
ధిల్లఁగ నొక్క సింగమును † దేవికి వాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 282

క॥ ఆనవములఁ బలములఁ గడు, మోసరపుంబలజముల నఁమేయాపూపో
ద్యాసితదివ్యాన్నంబుల, వాసిగ నిడి కొల్చి పవ † వరద రయమునన్.

అ॥ తా ననేక శక్తి † తండంబుఁ బుట్టించి, వారితోడ నమరఃననుధఁ జేరి
వైత్యవరులఁ బీల్చి † దర్శించునన్ జంపె, శరవితతులఁ గామశరనిహతుల.

వ. లోకకంటకులగు నాదైతేయగ్రామణుల మరణంబున కలరి నలినసంభవుండు జేజే
లతోఁ గాశీకిన్ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చియంద
కాపురంబుండ నర్థించి యుంచె. 285

— * శివుఁడు పార్వతిదేవియొద్దకువచ్చి కోపోవశమనంబుచేయుట * —

క॥ అంత శివుం డును సుమన, స్సంతతిహితకార్య మెలమి † జక్కపజచియ
త్యంతం బంచత్కాంచన, కాంతాంగికయగుట యరసి † కడుచేగమునన్.

అ॥ డాయవచ్చియను గఁదానిబొమ్మరొ! మది, గుమరుపడె దవంబు † గొప్పఁజెందె
రమ్ము! పోదమిపుడు † రాజతాద్రీకివేగ, ననుచు గారి లిగ్గ † నక్కుఁజేర్చె.

ఉ॥ ఆలలితాంగియున్ విభుని † యంఘ్రిలకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గొంచెమెడ † యై ముఖపద్మము వంచినిల్లనా
బాలశశాంక శేఖరుండు † భామను డాసి కరంబు కాంటిన్
మేలుగఁజేర్చి యెత్తికొని † మిక్కిలి ముద్దిడి వల్కె నిట్టులన్. 288

గీ॥ కనుము సర్వాంగసుందరి! † కరుణనిపుడు, గడచె నాదశ యద్దాన † గాటమైన
యనునయోపాయ మదియు నిశ్చరకంబు, గా మణఁగెనల్లఁ బార్వణి! సోమముఖిరొ!

సీ॥ రమణిరొ! స్వేచ్ఛావి † రాజితాకృతులమై, వరమభావంబును † మఱచుటెల్లు
కలుగ నెప్పుడు చిత్త † కాలువ్యహేతువు, లరయు సుందరిరొ! లిఁగ్యంబుఁగాఁగ
పెరివారికట్లు విప్రీయకారణముచున, కన్యోన్య మొదవఁగాఁనడఁగు జగము
వాగమృతం బెల † నాగ! నీవచ్చుమా, నర్దామృతంబునే † నవనియందు.

గీ॥ అరయు వాగధమయము సుప్తక్షులలోక, మిందు నీ యమృతద్వయం బెవ్విధమున
విప్రయుక్తులగుట కోపు? విప్రమోక్షి! శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధమి బాడఁదెలియు.

క॥ అగ్నిశివోనిష్ఠుడఁ గొల్తుభంజుల! విను మేను నిక్కముగ నామిశిరో
భాగ్నిలయ వీవు విశ్వం, బస్మిహమాత్మకవిది యరయు మఱలమున.

క॥ విద్యవు నీ వజ్జము! వేద్యులగు న్నాన మేను విశ్వంబు నీ
విద్యావేద్యాత్మలమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుండు తొడఁబాటుట.

చ॥ జగముల నే నృతింపుటయుఁ జంపుట చేతొకరితచేతగా
దు గఁపిసేయు మీవ యిటు దోచఁగజేసిదు మామకాజ్ఞవై
నిగరపుటాజ్ఞయే బలిమి నేతకు నిచ్చలు నద్దివాయుచో
దగు నెటు ప్రాభవంబుగనుఁ దామరసాయతలోచనా! యిడన్. 248

అ॥ ఎందుఁగాని మనకు నెడఁబాటులే దెప్పు, డట్టి మన వియోగ మద్యుతంబు
లోకరక్షణకుఁ జేకొంటి మాకృత, లస్యదీప్యలీల యగునె వృధగ!

క॥ దేవతలకార్య మెవలో, భావించియె కాలి యంటి భామామణి! ని
న్నావిధము నీవెఱుంగని, దై వెలసెనె యలుగనేల? యందుల కిటులన్.

క॥ అది యిటు జగదవసార్థం, బొదవెను నీయందితస్య మొదపదు పేరమా
స్మదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం, వదుడగు విభునూతులరసి వాసిగ నంతన్.

—* పార్వతీదేవి యలుకఁదొంగి యివునకుఁ గొళికివృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట *

గీ॥ సకలశృంగారభావైక జన్మభూమి, గౌరి తథ్యం బెఱింగి య ల్కాదొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు ముల్లడింపఁ, బలికె గొళికి నెన్నుచుఁ బ్రభునకిట్లు.

ఉ॥ దేవర! చూడవైతి పతి దివ్యతనూజ్జ్వలయైన కాళికిన్
దేవహితార్థమై సలిపి తిన్ భువనంబులలోన నెందునే
నావనితాకృతిన్ గనఁగ నానానా దానవవీరపయ్యలన్
గావలులన్ పధించి తగఁ గాపురమొందెను వింధ్యభూస్థలిన్. 249

వ. అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁదమకుఁ జతురాననుండే యెఱింగింపఁ
గలండని యాలీజనంబులకు శాస్త్రాలాపయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు
వ్యాఘ్రంబుండెచ్చి యెదురనిల్పెన్ గాంచి యమ్మహాదేవి విభునకిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దోవారికునిగఁ జేయుమనట *

ఉ॥ నాథ! యుపాయనం బిది క నన్దగు వ్యాఘ్రము దీనితో నముం
డిధర నాకుభక్తుఁడొకఁ జేనియులేడు దివానిశంబు లీ
భూధరభూమి నా నిలయ మున్ దగఁగాచెను ఘోరసత్త్వదు
ర్భాధలులేకయుండఁ గడు భక్తిపతందితమై మెలంగుచున్. 250

శా॥ నాయం చెక్కుడుప్రేమ యున్నయెడలన్ * నాచేక్కఁ జెల్లించునో
నాయంతఃపురమందుఁ గావలిగ న * న్నందీశ్వరాజ్ఞన్ గడున్
బ్రేయొచ్చెఖరి దీనినుంపు ముకుపుల్ * బేర్చిన్ బొసంగించి దా
సేయవాతములోఁ బ్రియంబుగఁ గృపాశింఘా ! జగద్రక్షకా ! 251

గీ॥ మధురమును బ్రణయోదర్క * మంజులంబు, నైన దేవీవచనమును * నాలకించి
ప్రితి నొందితినిని శివుండాతతాద, రమున నద్వానిజాడ వేగమున నదియు.

గీ॥ మేల్చి బంగారుబెత్తంబు * మెజయనాగుఁ, చాముబోలిన వాలును * భాసురంపుఁ
గనకరత్నవిచిత్రహా * కంచుకంబు, గలిగి యెప్పొందె రక్షకా * గ్రణిగ నపుడు.

వ. వానికిఁ బరమేశ్వరుండు సోమనంది యని నామధేయంబొసంగె. పరమేశ్వరియు
నపురూపంబుగ నవ్యానిజూచి మేరలేని యానందంబునొందె నా జగత్సుందరి
కిట్లు ప్రియంబుచేసి తరుణేందుభూషణుం డమూల్యవస్త్రాభరణంబులఁ బ్రత్యగ్గి
హరిచందనకుసుమదామంబుల దేవి నలంకరించె నయ్యనసరంబున. 254

క॥ మేనాదేవియు కై లే, శానుఁడు తమ కూతురపను * చక్కఁబడుటయున్
మానుగ గౌరీతనుపుక, దానొందుటఁ జెలిసి యటకు * దక్షిణి ప్రియమునన్.

—* జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీ పరమేశ్వరులు నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట *—

వ. కూతు నల్లునిఁ గొంది యందితామోదంబున దుకూలపరిధానోత్తరీయాదుల
ననేకమణిమయాభరణముల మపాయనంబులిచ్చి యానందించి- రంత జగత్కా
రకులగు పార్వతీపరమేశ్వరు లద్రిదంపతుల వీడ్కొని జయవిజయలతో సోమ
నందిన్ దోడ్కొని రాజతాపలంబుఁజేరి సోమనంది నంతిపురంబునఁ గావలియుంది
ప్రేమభజనంబులర మణిభవనంబునఁ బ్రవేశించి లోకరక్షార్థంబై నిచ్చలు సౌఖ్యం
బులఁ జెందుచుండిరని సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

క॥ ఈచరితం బెవ్వఁడుగా, నీ చదివిన వినినఁ జెందు * నిరుపమవిభవ
శ్రీచైలుపువూజు సౌఖ్యము, లాచంద్రార్కంబు యశము * నభవపదంబున్.

మ॥ ఘనదుర్భిక్షమహావ్యభాసమయజా * గ్రహాత్మతాత్మవృత్తై
వనికాయా ! సుమనోమనఃప్రియతమా ! * భర్తృప్రతాపారవా
వనలక్ష్మ్యోవ్యయ గేహినీనయనజీ * వంజీవజై వాత్మకా !
వనజారాతివిభానిభోత్తమయశః * ప్రారజ్జదాశావ్రజా ! 258

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాస్ముః

శ్రీ శివపురాణము

యుద్ధ ఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

మధ్యపరివర్తన

తామేయరమాద్యసుండరాంబావిమ్యం

బామానిసహదరి!

హైమవతీశాచనారతా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాచిమహామనీషులు సూతునితో నిట్లనిరి.

2

క॥ శౌమరులునున్ గోడండు మనుమ లొచ్చంగ రాజమండలం డగనుతతోఁ
బ్రతుకులు గొలువంగ నలసెను, తమ నేమేమి యొసరించెఁజక్కఁగఁజెపుమా.

గీ॥ త్రిపురముల నొక్కశరమునఁదిగిచి యల్ల నల్లచాఁజెడు దొరలను బొల్లుచేసె
నని వినెద మెట్లొకమ్ముననభవుఁ డట్లు నలిపెనో తెల్పు మాక్షీప్తరత్యవచన!

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

—* త్రిపురామర చరిత్రము *

ఉ॥ మున్నల తారకానుమని * ముమ్మొనవాల్ దొరపట్టి చంప నం
త న్నెగులున్ దొరంగి మరతల్లజు లెప్పటియట్లు శ్రీలతో
నున్న తిమిఱి యుండిరి దనూద్భవకోటి రసాతలంబునన్
బన్న మెసంగనండె సిరిఁబాసి యలందుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్.

5

వ. అంత.

గీ॥ తారకానురనుతులు గొంతవడి కెదిగి, పొదలిరవ్యాసు మువ్వరు పోటుమగలు
లావు చేవయు వెరవు చళిలంబుగల్గు, వారు దండిని మరపించువార లెందు. 6

ప. అవ్వారికి దారకాక్షుడు కమలాక్షుడు విష్ణున్నాలి యను నామధేయంబులు
నువ్విస్థంబులై తనరె నంత నచిరకాలంబున నవ్వారు.

గీ॥ కనకశైలగుహన్ వేరికరముతవము, భాతను గుఱించి యయతనశీత్యరము లొంద
నలువ దఱిసి వరం బిత్తుఁడెల్లపుడన్న, మ్రొక్కి వారలు దోయిలిఁబూని యనిరి.

క॥ దేవ! వరంబు నిడు నెడ, నేవడవున మాకు మిత్తి ధేర్వడనియటల్
నీవారసి యిమ్మున నా, దేవజ్యేష్ఠుడు హసించి ధితిజల కనియెన్. 9

చ॥ కనుపడునట్టి దెద్దియు జగంబున శాశ్వతియై యెసంగ దీ
యనువున సర్వలోకములు ధి న్జహితేందులు సర్వలోక శా
సనులును వారికర్మఫలసందితిభోగము లొంది యంతముకా
గనుదురు మీర లెట్లు లది ధి గాంచకయుందురు వేటుఁ గోరుడి ! 10

గీ॥ ఎద్దియేనియు దుర్లభంబెంచి యొక్క, సాకు నక్షిడి మిత్తి పొసంగనట్లు
వరముఁ గోరుం డొసంగెదవనుననుడు, వార లించుక చింతిలి ధి బ్రహ్మకనిరి.

—* త్రిపురామరులు ద్విహృదేవుని వరంబు లడుగుట *—

చ॥ సరసిజనూతి! నీవు గడు ధి సంపద లిచ్చిన భాగ్యమిచ్చినన్
దిరమగు నాయువున్నగద ధి దేకున నేకటదీర భోగముల్
మురియుచు నొందఁజెల్లు నది ధి భారిగ లేనియెడన్ జనుండు సం
బరపడి యేమి బావుకొనువాడొ! యెటుంగుము నీ మనంబునన్. 12

ఉ॥ ఐనను నీవు కాదనిన ధి నక్కట యేమి యెనర్తుమిప్పు నీ
మానసపుంబ్రకారమె య ధి మర్చికొనన్దగు పైడి పెండి యి
న్నా నగరంబులన్ ముపుర ధి కాదటఁ గూరుపు మవ్వి నేలపై
యానక మింటఁ దిప్పుచు వి ధి హారమునేయుచు నుండఁగావలెన్. 13

గీ॥ ఒక్కొక్కపురంబునండు మేఘ మొక్కొకరము, వాన మొనరించెదమిడనశీర్షహరుఁడలిగి
తేరుగానట్టి తేర నెం ధి తేననించి, విల్లుగానట్టి యొకవింతఁ ధి విల్లుఁ దిగిచి. 14

క॥ వాలముగాకయె తగునొక, వాలమ్మున ముప్పురములఁ ధి బడసి యొకయెడన్
గాలిచి చంపవలెన్ మము, మేలుగ నంతవఱ కిమ్ము ధి మేలియునురులన్. 15

ప. మఱియు మాకు సమృద్ధతేజోబలవిద్యాధనై శ్వర్య త్యాగభోగ యోగంబు లనుమా
నింప కిమ్ము సర్వదేవమయండుగు శంకరుండు కింకరులగుమమ్ము సమయింపనేరఁ
డితఁ డైనఁగానున్న యట్లుగుననివ విరించి తథాస్తని విశ్వకర్మయగు మయునిఁ
బిలిచి వారియభీష్టానుసారంబుగఁ బురంబులన్నింటి యెసంగుమన్న నవ్వాడట్లు

హైమరాజతాయనపురంబుల సమృద్ధశ్రవ్యశోభితంబులఁ గామగమనంబుల
నిర్మించియిచ్చిన నందు క్షేప్తండు భర్తపురంబును ద్విజీయుండు రాజతంబును
గనియుం డాయనపురంబును గొని యందుఁ బ్రవేశించి యుండిరి మఱియు నాపు
రంబులు మూడును.

16

సీ॥ పద్మరాగమణిను † పాసాదములచేతఁ, గల్పవనకదంబ † కంబుచేత
తంగమాతంగతు † రంగరాజులచేత, బహుగోబలీవర్త † పాళీచేత
అరవిందహల్లకా † యతనరస్సులచేత, వాపీతటాకకూ † పములచేత
సకలవస్తువ్రత † స్త సమూహములచేత, గంధర్వసింధుని † కరముచేత

గీ॥ అతులవిద్యాఘోషాగ్ర † జాళిచేత, సమరవికాంతదైత్యజ † నములచేత
విలసిలవతివృతాంగనా † వితతిచేత, బ్రతిగృహస్థశివాలయ † ప్రతిచేత.

క॥ రమణీయములై ప్రతిగే, హమున మఖాగ్నులనుబాయ † నట్టివిదై చె
ల్పమరుచుఁ దిగుచునుండును, ద్యుమణిపదవినుండి యహివ † రోకముదనుకన్.

స॥ గీ॥ ఇట్టి శివురంబులందు ను † హీయులైన, దైత్యవరు లేవుమిగిలిమాఁర్తాండమండ
లంబుదొరకొని శేషవేశ్యంబువఱకు, బురులతో సంచరించుచు † భూతకోటి
కెల్ల హింసయొనర్చుచు † నుల్లసిలుడు, సురుగుచుండిరి జనములై † చోటనేని,

అ॥ వారిఁజెనకలేక † వాసపుండును దక్కు, వేల్పులెల్ల వెఱచి † విన్నదనము
తోడ మూఁకలగుచుఁ † దోయజగర్భుని, సన్నిధానమునకుఁ † జక్కనేగి.

క॥ మొక్కి యిటు విన్నవించిరి, దక్కఁగలేమింకఁ ద్రిపుర † దానవవీరుల్
నిక్కుచు నెల్లజగంబులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు † సరిలేకెందున్.

21

ఉ॥ ప్రొద్దు కడున్ వడిన్ బుడమి † జోర్లగిలున్ బురముల్ గనంబడన్
హద్దునుదప్పి తారలు హి † మాంశుడు దాగుచు దిద్దుచుండురే
సుద్దియులేక చిక్కవడి † చూచుచునుండు జముండు మేటియా
వద్దశఁగడ్పు చుంటిమిది † పద్మభవా! కవరాదే నీకిటుల్.

22

చ॥ ఎపుడొ దినంబుపైఁబడి ను † రేణులతో నిమముఖాబాసర్చు ర
ష్టపుడును దేజీచూచి కడు † నబ్బురమొందుచు దిబ్బనేత్రమం
చవకృతులాడి పోవుదురు † హా యిడకేమి యెనర్తుమిత్తఁజ్జీ
దెనదెవలాడు మానుడుల † దీనతేదీర్పు మనుగ్రహమ్మనక.

23

చ॥ అనిన విరించనుండు వృద్ధ † యంబున నారసి యవ్విధంబుఁ దా
ననిమిషరాజి క్షిప్తనియ † నక్కట! యేమియొనర్పఁ జెల్లు వా
రనఘులు శంభుపూజనవ † రాయలు లిద్దచరిత్రు ల్జ్వా
దీని గెలువం దరంబున † వ్రేటున మార్కొని యెప్పుడొనియున్,

24

గీ॥ నరము వారల కిడితి దె + పురము గాంగ, నరబలంబును నాత్మీయ + బలము శంభు
పూజనభలంబు నేకమై + పొంకమొప్పె, నదిది వారల గెలువంగ + నగునె నునకు.

ఉ॥ పోవున మిట్ట శంకరుని + పొంతకు వైత్తలఘాతకక్రియక
దేవునిమానసంబునకు + దేటవడక నచియింత మాత్రం
శానజమొంది మీటు వల + భావనులక దెగటార్చునోపు నీ
మీనగఁ బావనోపునని + మెచ్చి ప్రయాణము చేసి వారితో. 26

గీ॥ రజతగిరిదేవి నందితో శరంపు సెలవు, గొని మహేశ్వర దరించి + కుతంకమొప్ప
మొక్కితలపయిదోయిలొకబూనియిట్లు, ప్రార్థనయొనర్చి సంతయుఁ + ద్రాధధణితి.

మత్తకోకిల : ఈవె యింద్రుడ వీవె చంద్రుడ + వీ పువేంద్రుడ వీశ్వరా !
నీవె సల్పవు నీవె చిల్పవు + నీవె ప్రార్థివు పుమేశ్వరా !
ఈవె మిత్తివి నీవె సత్తివి + ఈవె ముత్తివి శంకరా !
ఈవె యావన మీవె యా రస + మీవె యగ్ని మహేశ్వరా ! 28

చ॥ పోరింబుర దానవోత్తముల + భూరిభయం బెడఁజెంది కుంది నీ
దరి కిటు కేరినాము మముఁ + చప్పక పోవఁగదయ్య ! యీవు న
క్కిరు లిడ మన్వజాల రిది + యోజనచేయుము దిన్వచిత్తమం
దురుకరుణాపయోధి ! యిడు + మోహక మా కభయంబు నింబుగన్. 29

క॥ దిక్కమొగమొంది వేలుపు, లొక్కవితం బిట్టు బిట్టు + ను దిలకొనుచు బల్
పొక్కుచు భువిబడి నీవే, దిక్కుని విన్నపముసేయ + దేకువ మెఱయన్.

—* శివుడు త్రిపురాసురులు భట్టలై నందున వదింపననట *—

ఉ॥ క్రొన్నలహ్రావుదాల్పుకొర + కోవిదులార ! యిటుల్ తలంకఁగాఁ
జన్నె ! వగన్ పొరంగుడు ని + శాచరవీరులు భక్తు లెట్లువా
రి న్ననియింపఁజెతు నిడ + శ్రీవతియొద్దకుఁబోయి చెప్పఁ జా
మిన్న యెదేని మాయఁగొని + మీ పరితాపముఁ బాపు యాశీగాన్. 31

క॥ అనిచెప్పినవారోనిముసము, ననె వైకుంఠమును దేరి + నశినయముఁ ప
రని భక్తిమొక్కి నుత్తలక, గొనబుగఁ బొనరించి తెల్పి + గోడల్లంగన్. 32

చ॥ తడవొనిరింప రాదిక ను + చర్చని ! యష్టముల్ గడుకవడిన్
పడి త్రిదినంబు రూపడఁచుఁ + బ్రత్యహముక బెడరించుచున్నవా
రడలున నీచునన్నిధికి + నందఱ మిట్లుబడెంచినాము మా
యడ రడవంగఁ బూనుము మ + వత్స ! కృపామయమూర్తి ! చెచ్చెరక. 33

క॥ అని యర్పించినఁ గమలన, యనుఁ డారసి యవ్విధంబు + సంతయు శివభ
క్తిని నాయసురలకుఁ దదం, గనలకుఁ జతిభక్తిమూర్పుఁ + గడఁగిరయమునన్.

గీ॥ అట్లుగాకున్న సవ్వారి † సనిఁ జెనకఁగ, రాదనియెఱింగి మునుల నురలను వేగ
జతన మొనరింతుననియన్పి † సరగనొకని, సృష్టివేయఁగఁదలఁప నఁచెఱియ మొప్ప.

—* విష్ణుమూర్తి అరిహన్మునిని బుట్టించుట *—

ఉ॥ ముండితమైనయట్టి శిర † మున్ గడుమాసిన యట్టివల్పులున్
దుండమునందుఁ బేల్కయును † దోస్తలి బుంజకయున్ దలీర్పఁగా
దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని † దా స్మరియించుచు నొక్క డచ్యుతున్
నిండగుభక్తిమైఁ దఱిసి † నక్కొనిమొక్కి యనుజ్ఞ నన్గడున్. 88

గీ॥ శేషతయనుఁడు వాని దృష్టిందిచూచి, మెచ్చితలయూచి యిట్లనఁ † మేలుమేలు
బుద్ధిమంతుఁడ ! నాయందుఁ † బొడమిఠీవు, నేనుబనిచిన కార్యంబు † నెరపుమిఁకను.

గీ॥ అరిహన్నామముఁదాలించి, హనువొప్పుము చోటు నీకు † సమరించెద మఁ
దరసి పదియాఱువేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర † మమరింపు వెనక.

గీ॥ కరమప్రభంకమయమును † గర్భవాద
మయము మాయామయంబునై † ప్రియము సేయ
వలయు నయ్యది యటుగూర్పు † వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపెఁ దద్రహస్యంబు † నుక వెరపుగ. 89

మ. అనిన సతండల్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పుంగి సత్వరంబుగ నీవిఁక
దైత్యపురతియంబుఁజేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శౌతకర్మలఁబాపు మద్దాన
వారు హతులయ్యెదరిక నీకు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁగూర్పఁగా నారదునంపి
యవ్వారికి నీయందు భక్తిఁబుట్టెను సశ్రీమంబుగ వారికి మోహంబుఁగూర్పు
మని నారదుందలంచి యమ్మునికే దత్సాకల్యం బెఱింగించి యరిహునకు ముందు
దైత్యులఁజెంది యవ్వారి నందుఁ బ్రవేశపెట్టమనిపంచి యరిహునకు నలువురు
శిష్యులంఁగూఱిది వారికి ఋషి యత్యాశీర్వాదాధ్యాయు లనునామంబు లేర్పఱచి
వారితోఁ ద్రిపురంబులకేగుడనియుఁ ద్రిపురసంహరింపఁదిగఁ గలియుగంబువఱకు
నెంచేని మరుస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలియుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో
నన్ని దేశంబులందు విజృంభించి చరింపుఁ డనియును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు
ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తిప్రకారంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్య
పురంబున కేగి తారకాక్షుండఱియుండు సలండు మునిం గొంచి. 40

గీ॥ మూఱికడ పేల్కయెఱిమి ? యీ † ముఱికిపటము
లేమి ? యీ పుంచయేటికి ? † ఋషివరేణ్య !
కొత్త వేసంబు వింతగాఁ † గొంటి వేటి
కెఱుంగఁజెప్పము మాకు బోర † కేమిలేక.

వ. అనిన దానచేదునకు నారదమునిండుని డిట్లనియె.

గీ॥ అనురనాథ! యొకండు ము + హనుభావుఁ
డగువడియె యాతఁడొసఁగె. యీ + యచులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ + మిదియె సకల
భోగసంపన్నిదానంబు + పుడమిలోన.

42

క॥ దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసివాడఁ + గౌశల్యమునక
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాటి వెట్టి + మతముల నెల్లక. 43

వ॥ అనిన నవ్వాడును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ॥ అట్లయిన మేమునుంగొందు + మట్టిదీక్ష, నాఁకుషియెవఁడొదెల్పుమే + మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్నజడచారియనియెనతఁడె, యేడవదినవిటకువచ్చుఁ + జూడుమధిప!

క॥ ఆయనఘపిక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనుండు నుడువ + నేర్తునొకో! నీ
చే యాదు పీఠుడవు నీ, చే యాదువు శ్రీఠుడవు మహిళా దైత్యవిభూ! 45

వ. అనినుదివిచనినంతఁ దారకాక్షుండు నారవోక్తప్రకారంబు దీక్షఁగొనంబూని దేశి
కుని యాగమసంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత నడిఘ్నుయతియును శిష్యుచతు
ష్టయంబుతో పీఠాభ్యాసపురోపవసంబుఁజేరి యందు మాయావాదం బుపన్యసింపు
చున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱిగి యిట్లు ప్రార్థించె.

క॥ నా కిమ్ము దీక్ష యతివతి! , చేకొనెదను నేను దమదు + శిష్యుడ ననుడుక
శ్రీకాంతునియవరాకృతి, యై కరమొప్పిన యతీందుగ్రి + డనుర క నెనిలుల్.

క॥ నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిడు, నాయంతేవాసి యగు నశనక దనుజుడు దా
సేయుడనై సేవించెద, మీయానతి యతివతంస! + మీఱను గనుమా! 48

—* అరిహన్ముని తిప్రహసుదులకు దీక్షవిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట *—

వ. అనిన నవీనయతి యంగీకరించి దైత్యరాజునకును దత్తోదరులకును విధివిభానం
బుగ దీక్ష నొసంగె నామీద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షఁగొనినంత
యతీందుగ్రిండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుపదేశించె. 49

ఆ॥ వినుఁ డనాదియగుచు + వెలయు నీ సంసార, మిద్ది కర్తృకర్మ + హీన మరయుఁ
డిద్ది తనకుఁదానె + యేర్పడు నట్టులే, తనకుఁదానె పొలియుఁ + దభ్యమిద్ది.

ఆ॥ బ్రహ్మమొదలు గడ్డి + పరకవఱకును నా, త్మయె యొకండు వేఱుఁ + దలఁవఁ గనము
హరిహరులు విరించి + యనుపేర్లు మనపేరు, లట్లె యిందుభేద + మరయనగునె.

ఆ॥ బచ్చమొదలు దోమ + వెఱకును దేహంబు, మరుఁగు నియతమింత + సూటిగాను
సకలజీవులకును + సమమె యాహారని, దానిమరతభయములు + తలఁచిచూడ.

గీ॥ దక్షిణానిమనమెట్లులుఁ దకముఁజేసి, తాఁగివడఁచాయదుమొయ్యైఁ తిక్కినవియు
దూఁపఁజెంది వడికొనఁగిఁ దోయమొంది, త్రావినిట్టూర్చు విడుచునుఁ తస్యమరయ.

క॥ చెలువలునేరుగు రుచ్చను, జెలుచ నొకఁడైన నొకండు * చెందును నగులే
వలుగుళ్ళములున్నను నిఁ మ్ముల నొకగుళ్ళమునె యెక్కుఁబడిన నొకగుఁడుకొ.

సీ॥ మంచమందుఁబరున్న * మహిమనున్నదొక్కఁ యెక్కతొక్క సౌఖ్యముందఁజేయు
బ్రహ్మజేసి కొలంది * పాటిపేటమునకేక, వానన్న గడువెఱ * వానహిల్లు
హింస సేయఁగఁ బోలఁజేజంత్రవునుగాని, భవి నహింసయె గను * భూరిధర్మ
మిచ్చటనే స్వర్గ * మిచ్చటనే నరకంబు, సుఖమఃఖములే వాని * చొప్పలరయఁ

గీ॥ గలవుధర్మములును దానఁములునుబుడచు, స్వల్పఫలదములయ్యవి * చర్చసేయ
హింసకుండగునరకం లహింసకుండు, చ నెడుస్వర్గంబిచ్చటలేదు * సందియంబు, 54
వ. మఱియువినుడు.

గీ॥ సకలనిగమాగమాంతఁతాఁత్రములసార, మరసిచెప్పెదరెండు వాఁక్యములవినుడు
లే పహింసను నెందుఁబోలిన సుకృతము, లేదుహింసన్న నెందుఁబోలినయఘంబు.

వ. ఇక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

క॥ భీరున కభయం బాఁడట, గారింపఁబడిన జనునకు * గాఁగము తెవులుకొ
గూరిన వానికి నొకఁడ, మారసి విద్యాని కొనఁగఁ * జభిమతవిద్యకొ. 55

వ. అందులకుఁగాను

క॥ ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధనమేకద మూల మెల్లఁధర్మమృతగుకొ
ఘనమగు సౌఖ్యంబులనును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు * దనువుఁడు పీఠిన్

గీ॥ ఐదుజ్ఞానేంద్రియంబులు * నైదుకాఁగ్ని, కేంద్రియంబులుమనము బుద్ధింద్రియంబుఁ
బదియురెండగునివానిఁముదముగదురఁ, గొలుచుటహితంబుఁజేగుఁకొలుపులుడిగి

గీ॥ మ్రాకులను గొట్టి వేవాల * మట్టుపెట్టి, నెత్తుదులు గాల్వ లొదవఁగ * నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్నిలో * వేయుచుండు, జన్నములటంచుఁ గొందఱు * జంకులేక.

వ. మీరలవ్యాని మానుండికను.

గీ॥ ఎపుడో వడిపోయెడు శరీర * మెఱిగి వేగ, యావియున్నంత కేకలఁయతిశయిల్లఁ
జెల్లుగా భోగములఁజెంది * యుల్లసిల్ల, వలయు నవ్వలనేమి గఁప్పట్టు? గనుఁడు.

గీ॥ తెంపుమై యాచకుల కిల * దేహమేని, యొనఁగికోరికె దీర్పఁగా * నొప్పుయాచ
కులకుఁ దృప్తియొనర్పని * కుజనులిలకుఁ, బరువుసేయుదు రెక్కుడే * వంబుగాఁగ.

క॥ ఎంతకు ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్థ్యమున నొప్పు * నిందియవగ్గం
బెంతకు స్వస్థం బీయొడ, లంతకు సౌఖ్యములఁజెందుఁ * డరసి యభేచ్ఛన్.

గీ॥ ఆయువడంగన పిమ్మట † సకట ! దేహ, మిలను నక్కల కల్ల కా † కులకు భోజ్య మగు నదియెఱిగి. భోగింపుఁ డధులకును, నొనంగుఁడెప్పుడు లెంతయు † నోప్పుమిగిలి.

ప. ఇతను బ్రాహ్మణాదిజాతిచరుష్టయులు కల్పితంబుగా నెఱుంగుడు.

గీ॥ నృప్తియొనరించెను విరించి † శ్రేష్ఠుడవైన, సంతతి మో విముఖులు తత్సంతతికా బా డమినమనయందుజాతిభేదము పొంగునో, యురకయేదోపదించ్రకొం † దఱివిహుళికి

గీ॥ ఇట్లు బోధింప నవ్వార † లెంతయేని, సంతసంబొంది చెలరేగి † శంభుపూజఁ బాసి పేదోక్తధర్మంబుఁ † బాసి యర్థ, కామముల నాశ్రయించిరి † కడిదివేడ్క.

సీ॥ వావివర్ణలఁబాసి † పసరంబులు రేఁ, బనలు భామలఁగూడి † పరఁగు పురుషు లెవఁగొంకుమాలి కా † మెదురిచ్చివిటులతో, నురతకేళులనెల్ల † చొక్కు వెలదు లిది పవిత్రంబుకా † దది పవిత్రంబంచు, నరయ కన్నియు మెక్కు † నట్టి బాప లెక్కుడు పొగరుతో † నెగిరి దోసములేని, పెద్దలపైఁ గాలు † విరరు మొజకు

గీ॥ లెట్టిదొనఁగుకు నెనుదీయ † కల్లబ్రాహ్మ, కానులనెగుచ్చుచుండెడు † దోసకాండ్లు దేవుఁడెవఁడనిపదిరి నిం † దించు చెడుగు, లాశితేజీరి త్రిపురంబు † లందు నిండి. 67

క॥ శ్రీలుం బూరుషు లిట్టులు, పాలింపక పూర్వధర్మ † పదవీచ్యుతులై కేలు పవల్ ధనకామే, చ్చాలాలసులైరి తటిగె † సత్త్వంబెల్లకా. 68

గీ॥ అంతయునుగని వేల్పులు † సంతసెల్లి, హరివిరించులఁ దోడ్కొని † యథవుదండ, కదిగి నాప్టాంగమొందియియ్యసురవరుల, తెఱంగునంతయుఁదెల్పితీ † పరముమీటి

—* దర్మచ్యుతులై న త్రిపురాసురులఁ జంపుచుని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట *

ఉ॥ జాగొనరింప కీచికను † జాల్ముల యవ్వరము ట్టిహింపు వే వేగ జగంబులన్ మనువు † విశ్వవిభూ ! కరుణింపు లెమ్మనన్ బాగుగ వైత్యవృత్తముల † భుగ్గఁ డెఱింగి జగద్ధితార్థియై సాగెద నట్లు సేయ రణ † సాధనముల్ సమకూర్పుడంద నెకా. 70

ప. అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట పరదంబుగానియరదంబును విల్లుగాకయెసంగువిల్లును బొణంబుగాక తగుబొణంబు మున్నగువానిగూర్పఁ గడంగి విశ్వంభరను రథంబుగను వద్దానికి మార్మచంద్రులద్వాదశారబూడశారం బులగు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తావలంబులను నొగలుగను మంత్రంబులు ఘటం బులుగను ఋతువట్కంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను నాకసంబు తెక్కింబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను పడంగవురాణ మీమాంసా ధర్మశాస్త్రంబులు తేరినగలుగను దిక్కులు పాదంబులుగను ననంతంబుబంధము గను సంద్రింబులేడును రథకంబలంబులుగను గంగాదిసరినృతల్లులు స్వర్గకంకణ కరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకాచలంబుసాపానంబుగన్నీ

విధిని సారథిగను దొలిపల్కులు తేజాలుగను బ్రణవంబును గొరడాగను దర్శింక
రంబులు వగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధారులుగను అకారంబు గొడుగుగను
బంగారుకొండ విల్లుగను కేషుండు నాడిగను సరస్వతి ఘంటగను నారాయణుండు
బాణంబుగను అగ్ని శల్వంబుగను తారలు తురంగభూషణంబులుగను మహర్షులు
గుట్టపురాతులుగను విషవాసువులు పై నికులుగను సంతరించి సర్వదేవయుం
డగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని పార్థించిన శంకరుం
డామోదించి రయంబున స్వందనంబెక్క నపు వేదహయంబులు తుండంబులఁ
దెఱచి కనుగొన్న మిడికించి పుడమిఁగూలుడు రథంబుచలించి ముందునకు మ్రొగ్గఁ
గులవర్చతంబులు చలించె. కేషుండు వడఁకె నయ్యది యంతఃగాంచి విష్ణుం
దొక్క మహావృషంబై తేరు పై క్కై హయంబులకు బాసటయై నిలిచె నవ్వు
డమరులెల్లఁ దమకుఁ బశుత్వంబునుఁ బరమేశ్వగునకుఁ బశుపతిత్వంబును గోరి
వడపి రంత శివుండు.

—* శివుడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురలఁజంపుట *—

క॥ ప్రత్యర్థిభవదుండయి, యతాశ్చర్యముగ యోగ * మరసి యొక యెడకా
దైత్యపురత్రయిఁగూరిచి, సత్యేచ్ఛుడు లాగివేసె * నాయక మొకఁడనన్. 82

చ॥ అశనిసహస్రపాతజని * తాయతభూరికహోరఘోష మా
దిశలఁదనర్చునేనికల * తీరగు వీనులఁ దూటుబుచ్చఁగా
దశశతభానుదీధితివి * తానవిరాజితమైన బాణ మా
పిశితప్రదండ యవ్వరుల * బిడ్డుగ బూదియొనర్చె సంతతో. 78

గీ॥ తారకాక్షుండు నిజసహృద * దరులతోడ, నార్పరానట్టి యట్టి మహాగ్ని వాతఁ
బడి దహింపఁబడుచువేగఁ * ఒరమశివుని, శంకరునిఁ జూచిమదిని విశ్లష్టి చేసె.

క॥ ఎఱిగితి శంకర ! నిను నే, ముదిసితి నీచేత నిట్లు * పొలయుటకుఁ గడుకా
గరమరుదగు నిది యేఁకి, బరశివ ! నీభక్తి నొనఁగు * ప్రతిజన్మమునకా. 75

క॥ అనుచున్ దమ్ములుఁ దానును, మనమందు నవీనమతపు * మార్గము విడిచి
వనచరణ ! భక్తశరణా !, పినాకి ! యవ వారితేజా * భీమున్ జెందెన్. 76

గీ॥ రక్కసులతోడఁద్రిపురంబు * లుక్కుమాలి, కాలిబూడిదమై భువిఁ * గూలె సంత
దేవమందుభి నాదముల్ * దేజరిల్లె, హనునిపైఁ బుష్పవృష్టి * పెల్లడరి కరిసె. 77

గీ॥ త్రిపురదాహంబూనర్చి యెంతేనిరాద్ర, వదనముననొప్పచున్న నవ్వహ్నినయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు వి * రించిముఖులు, సాగిలన్ బడి నమ్ముతు * ల్పలిపి రిట్లు, 78

— * పుని దేవతలు స్తుతించుట * —

మత్తకోకిల: భక్తనత్తుల! దేవదేవ! కృతపాశు! హస్తనిధాన! చి
చ్చక్తిశోభిత! లోకనాయక! * శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! * శంకరా! యిత మాదు దీ
నోస్తులారసి సువనస్సత * నాందుమయ్య! మహామతీ! 79

క॥ అని యిటు లమగులవారిని, యనిమిషులకు నభయమొసంగి * యభిలేశ్వరుడం
తన వెండికొండ కింపున, జనియెన్ సురలెల్లం జనిరి * స్వపదముల కొగిన్.
వ. అరిహంతు విష్ణుజ్ఞచే గలియుగంబును బ్రతిక్షించుచు సంతేవాసులతో మదు
స్థలంబున గాలంబు బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుం డిట్లు త్రిపుర
దాహం బొనర్చి త్రిలోకరక్షణం బొనరించినట్టి యీ చరితం లెవ్వరేని చదివిన
వినిన నవ్వారు నకలమఃఖంబుల బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు మహాత్మా!
సంతసించితిమియ జాలంధరవధోపాఖ్యానంబెఱింగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె.

— * జలంధరాసుర చరిత్రము * —

చ॥ ఒక దినమందు దేవవిభుఁ * డొడ్డును దోడ్కొని వేడ్కు వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభునదనమ్మున కేగుచునుండ నంత నం
తకహారుఁ డద్ది యారసి ముతవమ్మున వారిఁ బరీక్షచేయఁగా
నొక జటిలాకృతిన్ దనరి * యొప్పుగ వధ్వపుమధ్య నుండుడుకా. 82

చ॥ కనుఁగొని దేవరాజు పురఃపుస్తకుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడ్డె మార్గ మరీక్షిట్టి వసిందితి వేటి కాహుతా
శననయనుండు గీముకడఁ * జక్కంగ నుండెనా లేక యెందునేన్
జనియెనా చెప్పనా నరఁడు * జంకక పల్కకయున్న సత్తతీన్. 83

అ॥ మరల నడిగెనట్లేసురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు విననియట్టులుండె
కినుకనొంది మరల * స్వాధివిభుడడై, నేమి చెప్పకుండె * నీశ్వరుండు. 84

క॥ ముమ్మా టిట్టులె యడిగిన, నమ్మహితుని లెక్కఁగొనక * యాతని నుడులన్
సమ్మతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దొంటివలెనున్న * నిర్జరవిభుడకా. 85

మ॥ కని దర్శింపమట్లు రోజుచుఁ దిరస్కారంబుఁ గావించువా
నను గాఢాదుష్! కాంచు మిదై యని కిన్మన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రిండు మహాగ్రహం బాదవ నాదేవేంద్రు హస్తంబునం
తనె నిష్పంపమొనర్చుడున్ నిటల నేత్రజ్వాల లొక్కుమ్మడిన్. 86

క॥ తనరి పురందరుఁ గాల్పక, నొనరినఁగని గురుఁ డెఱింగి * యుదురాజధరుం
డని తెలిసి వినుతుడై యిందుని సాగిలబడ నొనర్చి * రోజుచు ననియెన్.

- క॥ శరణు మహేశ్వర! శర్వా! శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! ♦ శంకరమూర్తి!
శరణు మహాపద్మావత! శరణు వినాక! కవర్తి! ♦ సర్వవ్యాపీ! 88
- శా॥ నీవే విష్ణుడ వీవె పద్మావతపు ♦ నీవే మహారుద్రుడు
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ ♦ నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవె భోక్తవు మణి ♦ నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతవు శకునీలు కరుణాశీరాశరా! శీకరా! 89
- క॥ అడుగులబడిన మహేంద్రుని, నడలుచు నుతిసేయుచున్న ♦ సంగీరనుని శ
ర్వుడు గని యభయంబిడి తానడిగె బృహస్పతిని నిట్లు ♦ లాదర మెసంగన్.
- క॥ సురవతిఁ గాల్చుగ వెడలెను, ఖరలోచనవీతి హోత్రీ ♦ గాఢజ్వాలల్
గరమరయు మెచట వీనిన్, విత్యంజనంగఁజెల్లు ♦ బ్రాహ్మణీపా! 91
- క॥ అనుడు గురుఁ డడసి బెగడుచు, నన దేవాక్షిశ! యితని ♦ కథయుమిడితి గృ
న్ననఁ గావు మనలకీలల, వననిధిలో విడిచివుచ్చి ♦ వైశం బనినన్. 92
- క॥ విని యోమని శంకరుఁ డా, యనలజ్వాలలను సంద్రీమందు విడిచి యిం
దునిఁ బోచి దేవగురునకు, నన యమవైతి విష్ణు ♦ డమరేంద్రునకున్.
- క॥ ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బొదలు బృహస్పతి! యనంగఁబొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, జెదరుడిగి నుతించె గోత్రీభేదియు నీశున్. 94
- గీ॥ ఇట్లు గండము దాటి మహేంద్రుఁ డపుడు, శివునకభివందనము చేసి సెలవుఁ బెంది
బ్రదికితి నటంచుగురునితోఁబదిలముగను, త్రివిధమునకేగరయమునదీము మెఱయ

— ♦ జలఁద్రుని జననము ♦ —

- చ॥ కడలినిఁ జెందినట్టి యల ♦ కాలనిషాదనునేత్రీవహ్ని య
వృషయొక బాలుడై పొడమి ♦ భోరున నేచ్ఛుచునుండఁ ద్రవీవం
బడరి లయాభ్రాఘోషముటు ♦ లక్కట! సర్వజగంబులందు చి
ట్టడలు దనర్పగా విని ను ♦ రాగ్రిణు లజ్జఁజేసి చెప్పడున్. 96
- వ. పద్మజాంబును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.
- గీ॥ చెలఁగిచద లేటితోఁబొత్తుఁ ♦ తెందినట్టి, కడలి యుత్పంగముననొడి ♦ కంబుమూఱు
గూరుచుండిన యట్టి కుశీమారుఁగాంచి, తారసిందినయపుడ కూశిపారవిభుడు.
- చ॥ వనజఁ గాంచి భక్తి మెయి ♦ వందనముల్ పొనరించి యున్నతా
సనమిడి వేడ్కతోడఁ దను ♦ జన్మనిజూపి, మహాత్మ! వీడు నా
తనుజాడు వీనిజాతకవి ♦ ధమ్ములఁడెల్లి యనుగ్రహింపుమా
యన నదియెల్లనారసి పి ♦ యంబున సబ్జఁడెల్లి కిట్లనన్. 98

ఉ॥ వీడు కడున్ సమర్థుడయి † విశ్వముమెచ్చగ శౌర్యశాలియై
మూడుజగంబులన్ గల స † మున్నతశూరుల నొడబుచ్చి బల్
పోడిమిమించుఁ బెంచుయశ † మున్ సరియెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
బాడుదు రచ్చరల్ దొడరి † బాగుగ వీనిచరిత్ర మియెడన్. 99

గీ॥ సర్వలోకాధిపత్యను † చ్చత్ర మొందుఁ
గడుఁ బతివ్రతయై యొడి † కమునమించు
మచ్చెకంటి ద్వితీయయా † హెచ్చుమీలు
భోగములఁజెంచు దనివిగ † భువనరాళి! 100

మ॥ అనుచుండన్ బుడుతందు బట్టెగసి బ్రహ్మాగ్రీవనుక బట్టి నె
ట్టనఁ బీడించె దొలంగలాఁగుటకుఁ గ † వ్త్వంబయ్యె నాలోన లో
చనయుగ్మంబుననుండి యశులురలెక † జక్రాంగవాహుండు పా
వని బీరంబునుఁజూచిమెచ్చి యనియెక † బాధోధి కివ్వెభరిక. 101

క॥ జలబిందువులక బాపడు, జలజలనాకనులనుండి † జాఱగజేయక
గలుగుట జలంధరాహ్వయ, మలరెడు సీతనుజానకు మ † హర్షవ! భువిలో.

క॥ అనినుడివి సముద్రుని పాఱి, ర్ధన శిశునకు జాతకర్మ † తతినుపనయనం
బును సలిపి యనురరాజ్యవి, భునిగాఁ బట్టంబుగట్టి † పోయెన్ మరలన్. 102

వ. అంతఁ గడలియు.

ఉ॥ కంటికి తెప్పవోలె నుతఁ † గాటపు వేడుకతోడఁ బెంచుచుక
దంటయుఁ దద్జ్ఞుడై యలరు † దైత్యగురుండగు భార్గవార్యుచే
వింటను విద్వేలక గడిచి † విజ్ఞునిజేసి కరంబు పొంగి ని
న్నంతుఁ గుమారుఁ డెంతయు వ † నన్యవరాకృమశాలియై తగగ. 104

—* జలంధరుని వివాహము *—

గీ॥ కాలనేమియనా నొక † కడిచి దైత్య, రాజపుత్రీని బృందయక † రమణి నరసి
కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁగఁగూర్చి పెండ్లి, చేసె సరిపారల్లెల్ల సె † బాసనంగ.

క॥ అసతి మిక్కిలి రూపసి, శ్రీసతికిఁ పోటి వచ్చు † చెలువ గుణశ్రీ
భాసిత పాతివ్రత్యవి, భాసిత యొవయనికిఁజేయు † వండువు నిచ్చల్. 106

గీ॥ వారి దాంపత్యమెంతయు † వాసిమీటి, చూడసాంపయి తనరె వ † నురవరేబ్బ
బాగుటకగని పాతాళోవాసులైన, పొలనుదిండ్లెల్ల విచ్చేసి † రెలమి మరల.

గీ॥ అంతనొకనాటియెడ సభాభ్యంతరమున, నున్న రాహునుబరికించి † యశనునడిగె
గత మిదేమి! మహాత్మ! యిక్కరణిమనికి, కనుడుభార్గవుఁడతనికిట్లనియెమరల.

— * శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ॥ మున్ను నిలింపు లెల్లఁగును † బూర్వసువర్వుల సాయమొంది సం
వన్నతతోడఁ బాల్కడలఁ † బట్టి మధించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నెలవన్నెలకా దనరు † చెల్వల నచ్చరలకా సుభాఘటం
బు న్నెఱిమీఁకఁ జూఱగొని † మోసముఁజేసిరి దైత్యకోటికిఁ. 109

గీ॥ మొదలఁబొడవినవినమును † మూడుకనుల, సామినికాద్రావఁజేసిరి † సాహసమున
జంకులేకయెయాదొర † చటులకాల, కూటమునుద్రావిజగముల † కుందుమాన్య.

ఉ॥ మాయలమాడియైన యల † మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడెయై
యాయెడ కేగుచెంచి దను † బాగ్గిఁబలకా నిజహావభావలీ
లాయతదృష్టులకా గరచి † యాసుధఁ జేకొని దివ్యరాజికిఁ
బోయుచునుండ వీడరిగి † పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే. 111

ఉ॥ జాబిలి తేలుకొండివలె † సస్తతురంగున కద్ది తొప్పెగా
నావినీసినఖండు హరి † కల్లన సన్నయొనర్చె నాతఁడుకా
వే బిరుదొప్పెగా మిగుల † వెల్లు సుదర్శనధారతోడఁ దో
న్తోఁ బడవేసె నా సుధను † దోసిటఁ ద్రావెడు వీని మూర్ధముకా. 112

గీ॥ అమృతయోగమునకాజేసి † యకట! వీని, శిరసుమొండెమునుకాగూడ † జీనయుక్తి
నుండఁగని నాగుఁబామును † రెండుచేసి, యతికియిరువురఁజేసి ది † వ్యవదమిచ్చె.

క॥ ఆ వగతో వీరిరువురు, నే వర్వములందు సూర్య † హిమరత్న లెటకా
జేవదిన విడక మ్రొంగుడు, రేపడతురు వీని చరిత † మిదియె కుమారా! 114

గీ॥ అనిన విని యాజలంధరుఁ † డొడుగఁజది, యార! యెంతటియవకార † మాచరించి
రమరులును వారి యధిపతి † యైన విష్ణుఁ, డెల్లుసైఁచెద వారి నిక్కట్లుగనుచు.

గీ॥ అనినొడివి ఘస్మదుండను † ననురనొకనిఁ, బిలిచి యవ్విధమంతయు † వినిచియింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడు † లుచితభంగిఁ, జెప్ప మిహ్నిల్కినటుమీఁదఁ † జేతమరసి.

— * జలంధరుఁ డిందుని యొద్దకు దూతను బంపుట * —

క॥ మాతండ్రి నట్లు మోఱకులై తఱిచి యనంతవసుచాయమ్ములఁ బడయకా
నీతియొకో వానిని నిపుడే లెండిక నిండుతిరుగ † హిత వెఱిగి మదికా. 117

గీ॥ అట్లు లీకుంటిరేని యాఁమిబ్ధిపుత్రుఁ, డుడుగఁ డివ్వానిఁ గ్రక్కించుచును త్రలమున
బైసిమాలుదు రీరలుపరు వెఱుంగు, డని నుడివియారయుమువారియొకయముల.

క॥ తడయక చని రమ్మని య, వ్పడె వానిని చనువ నతఁడుపొంగి కడువడికా
నిడలి యనురావతికిఁ జని, బిడొజఁదగఁదారసింది † పేర్కిక బలికెకా.

చ॥ వినుము నురేశ్వరా! భువనం విరుడు సింధుకుమారుడెందు నక
బనిచినతీరు మీరు మునుం పాల్కుడలిక వధియించి రత్నరా
జని మదనాగవీతులను చిన్నగునచ్చరలక సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవిం పొల్కుగనిండిపు జొక్కపెట్టునక. 120

ఆ॥ ఇచ్చిరేని సరియెం యీకున్నమిమ్మెల్ల, ఒట్టి తిగిచి యెగిచి మట్టిగించి
చేకొనంగదలచి చిప్పియుండితి నిట్లు, తెలిసి యెందునేని దెగునఁగొనుడు.

క॥ అనిచెప్పియంపె ననుమక, గనుఁ గవలక నివ్వలురలఁ గనలి మహేంద్రుం
డును నిట్లుచెప్పె మాతక, గని చని వాకున్వస్మిల్లె కంధినుతునితోక. 122

ఉ॥ కొండలనెల్ల తెక్కలను గొట్టుచునున్నపు డేను వీడ నీ
తండిరి గొప్పగట్టులని తాంతములోఁగొని దాచియుంచె దృ
ష్టంకయి యింకనానిపుల దుష్టనికాటులఁ గుఱిలోపలక
మెండుగదాఁచె నందులకు మేకొనియట్లు మధింపుటయ్యె ముక. 123

గీ॥ బలిసి నీవిట్లు మీటి మాపైకిఁ గాలు, త్రవ్వలెక్కింతుమే త్రోసి రాజానిపుడె
చేసెదముగాక యీలాటి చిందులుడిగి, మిడిసిపడకుండుమా! యింకమీఁదనేని.

క॥ అని యిటులెచెప్ప చనుమన, ననంతరం బతడు వేగ ననురేంద్రుని కొ
ల్లున కేగుడెంచి యటుచె, ప్పిన నాతడు వేటువడిన పెనుఁబామువలెక.

మ॥ విసముక గ్రక్కిడునట్లు మేటిబుసలక వేమాటు గావించుచుక
మసిఁ జేతుక ద్విదశాలయంబు నురలక మర్దించెదక మించెదక
వెన నానావిధసైన్యముల్ వెలయఁ గా వింపుండు యాతొత్సవం
బనురక్షేష్టులకెల్లఁ దెల్పుడు రథం బాయత్తముక జేయుడి! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి.

క॥ ఘనుడగు శుకుని రణమం, తినినిగా నొనరించి యట్టి దేశికు శుభశా
సనములఁజేకొని యాహవ, మునకేగె జలంధరుండు పుడమి యదుప్రవఁగాక.

క॥ చనివేగ నాకలోకం, బును నెక్కిని ముట్టడించి పొల్పుగ రణభే
రిని మోగఁగఁజేసి మరలకు, బెనుబెగడును నగడుపొడమి బీరంబెడలక.

చ॥ విని యనురేంద్రుడెడ గినుక విస్తరిలంగ దిగితముఖ్యుల
యనిమిషవద్యులకొని యు దార భుజాబలమేర్పడక పరూ
ధిని సమర్పి యుభ్రకరి దేతువనెక్కి పవిత్రధరించి బి
ట్టనికిఁగడంగి తా వెడలె నద్యుతమొందగ దైత్యసైన్యముల్. 129

క॥ గురుడును వెనుకొని యనిమం, తిరియై వడచెను సమస్త దివ్యశ్రేష్టుల్
పురిగొనువేడుకతో నడ, చిరి పెనురజ మంబరంబు జేరఁగనగయక. 130

—* దేవాసుర యుద్ధము *

- గీ॥ కడగియన్యోన్యన్యన్యముల్ గండుమీటి, యెడిసియుద్ధంబొనర్చిరి యులుసుక్షి
ఘనగదాశక్తితోమర ధిక్ష్మునల, హలపరశువుల నెంతయు నక్కజముగ.
- క॥ సంకులనమరం బలర న, శంకితులై యోధవములు సాహసమొనంగ
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హుంకారార్భటులు నెలంగ నొడవించిరొగిన్.
- ఉ॥ అంత జలంధరుండు దివి జావళి కందజ కన్నియావులై
పంతముతోఁ ద్రిశూలమును జట్టి నుపర్వల ద్రౌశ్వజేయుచున్
దంతలఁ జెంచుచు హులఁ దద్దయుఁ జీల్చుచు స్వందనంబులన్
వింతగ నుగ్గుసేయుచును వీరవినోదము నల్ప నాజిలోన్. 183
- గీ॥ యమునిపొట్టఁబగిల్చె నయ్యగినవయఁ, జేసె బాళిని నడలొందఁ జేసెనమ్మ
హాబుని రూపుమాపె విఁజొజ్జ జాసి, యల్ల యైరావతగజంబు డిల్లవఱచి.
- క॥ వాసపుమస్తముఁ బగులంగ, వేసిన నాతండు నొచ్చి భిదురముకొని పె
ల్లనున నసురను మోందుడు, దా సరకొనరింప కనుర తల్లజఁడంతన్. 185
- గీ॥ వాడియమ్ముల విలుగూర్చి వాసవాన, నంబుఁ బగులంగఁజేసిన నగవిరోధి
రోసమున నట్టికైదువు లేసె నసుర, నిరువు రేనుఁగులట్లు బోరిరి చలమున.
- క॥ ఇరువురకున్ బాసటగా, సురలును పసురులును జేరి శూరతఁ జూప
బురుహూతుఁ డసురుల జలం, ధరుండు సురలఁ జంపి రధిక దర్పముమెఱయన్.
- గీ॥ పొలిసినట్టి నిశాటులఁ బొదిగిపట్టి, యశనుఁ డాత్మీయమంతప్రప్రయుక్తిమరల
బ్రదుకఁజేయుచునుండె గీఁష్పతియు మృతను, రలనుబ్రదికించె నోషధీకలనమునను.
- గీ॥ అదియుంగని రజనీచరుం డడిగె గావ్యు, నార్యసంజీవినీవిద్య యమరినట్టి
తాము దైత్యులబ్రదికింపఁ దామనల్లె, సురల జీవుండు బ్రతికించుచొప్పుడెల్ల!
- క॥ అని యడిగిన దోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి క్రతుభుక్తులఁ జే
తనయుతులఁజేసె ననుడున్, విని యామలఁదెచ్చి కడలి వేసి రయమునన్.
- చ॥ మరల నుపర్వలందఱు మారణమున్ బొనరించి యప్పురం
దరుఁ బరిమార్పఁజూనె మృత తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్ధులఁ డలకైలమున్ గనక దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రుతో పనియెఁ గిమ్మన కొండెడ కేగుండి వెనక్. 141
- అ॥ అనువుదప్పినట్టి యవనరం బీక్షించి, నేరుపరి యొకింత నెగులు మాని
చెడలకాలములఁ జెల్లించి యటమీద, నిరులఁ జేరవలయుఁ జెలగి తిరుగ.

—* దేవతలు పరాజయంబునొంది పాటిపోవుట *

- క॥ అని చెప్పిన వగ్గడనుడి, విని పజిచె మహేంద్రుఁ డతని ♦ వెనుకొనిచని రా
యనలముఖామరులెల్లఁ గు, వనరుచు నాకంబు విడిచి ♦ వైశంబాష్టక. 143
- గీ॥ వారలందఱు వరుసగావలసఁబోవు, టరసి యసురుండు తిగ్దివంబు ♦ నాకృమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ గైవ ♦ సంబుచేసి, తన నగరుఁజేరి యేలుచుం ♦ డెనుజగములః
- చ॥ “పురపురఁబొక్కి” వేలుపులు ♦ భోరుననేచ్చుచుఁ బచ్చులోచనున్
దఱియఁగఁబోయి మొగ్గుకులిడి ♦ దానవభంజన! దీనరంజనా!
నురల నొకండు గండఁడయి ♦ మమ్ము దివంబుననుండి పాపె ము
ష్కరుఁ డసురుండు వాని కనిఁ ♦ జాలకపోతిమి దోర్లంబునన్. 145
- సీ॥ కడలిలోవల మధు ♦ కైటభులన్ గిట్టి, యజుని రక్షింపవో ♦ యతులకరుణ
నమృతంబుఁ గ్రవ్యాదు ♦ లవహరింపఁగ వాఁ, వంచింది యిడవో నువ్వర్యతకి
నాహిరణ్యాక్షుఁ డ ♦ దగ్రజుఁబరిమార్చి, జగములకొనఁగవో ♦ కాంతిభిక్ష
బలియుఁడైనట్టి యబ్బలిని మోసముచేసి, వేల్పుల కీవో తిగి ♦ విప్లవంబు
- గీ॥ చక్రధర! నీవుచేసిన ♦ సాయములను, మఱియేమె యెన్నినాళ్ళకు ♦ మానసమున
మరల దయచేసి యిందున్దు ♦ మడియఁజేసి, సాక్షుమియఁక భక్తులసాకలమున.
- క॥ అని యిట్లు లగ్నివేడుడు, వసుకంపన్ పనజనయనుఁ ♦ దారసి యట్లే
యని క్రవ్యాదున్ గడపెడ, వనరకుఁ డిడమిఁద మీరు ♦ వాసవముఖ్యుల్ !

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట *

- గీ॥ అని రయంబునఁ దాన్మునా ♦ యత్తపజిచి, యసురవర్యునికడకేగి ♦ యనిఁదొడంగి
సింగమట్టులఁగడగిఁ వాసిందొడంగి, వానితోఁ బోరె నన్నియో ♦ వాసరములు.
- క॥ కొమోదకి మున్నగు ను, ద్వామమహాసాధనముల ♦ దైత్యుని మోదన్
భీమబలుఁడైన నాతం, దేమియు నజినీయ కమ్ము ♦ లేయుచునుండెన్. 149
- గీ॥ అంత వేసారి నక్తంచరాంతకుండు, వనధిసూనునిఁ గని యిట్లులనియెనోయి
దైత్యవర్య! ముదంబయ్యెఁ ♦ దగినవాడ, విట్టి జెట్టితోఁ దెనఁగలేఁ జపుడు నేను.
- క॥ నీకోరిన వరమిచ్చెదఁ, జేకొను మెఱిసింపు మిచ్చ ♦ సింధుజ! యనుడున్.
నాకేటికి నీవరములు, వైకుంఠుడ! యైన నిమ్ము ♦ వర మిప్పగిదిన్. 151
- గీ॥ నీదుపురిఁబాసి వేగంబె ♦ నాదుభగిని, తోడ నాయుంటునుండు నం ♦ తోసమొప్ప
నిదియె వరమగు వేటొకం ♦ డేదియేని, వెలితి లేదెందు నాకెచ్చు ♦ జలజనయన!
- వ. అనినఁ దథాస్త్రుని నారాయణుం డిందిరతో జలంధరావాసంబున కేగి యుండే
సుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురుల్లె కై లాసంబున కేగి నై లాదిసెలపుతో

శివునిఁజేరి కాంచి యసురవృత్తాంతంబును దమదు పరాజయంబును, వైకుంఠుని
యవజయంబును, మఱియు పెన్నుండు లక్ష్మీసహాయుండై జలంధరుని కైవసంబై
యుండుటయు నవిర్భరంబుగాఁ దెల్పి యుద్వేగమున వధించి తమ్ముఁబాలింపు మని
యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశ్శేషం దదిరకాలంబున నల్లునేయుదుఁ
బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం దలంచిన నతండు దఱియుడు నాయసుర
వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె. 153

ఉ॥ దేవ! జలంధరాసురుఁడు † దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిఁజనించి పెను † పై సురలందఱ నోడఁబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ † పక్షులకై వనమున్ బొనర్చె నే
నావెడఁగున్ వధింపఁజని † యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్. 154

గీ॥ పెక్కుదినములు వానితో † నక్కజనుగు, పోచనల్పితి గెల్పేమి † పానఁగదయ్యె
చుట్టటిక మారసి యతండు † పట్టుబట్టి సిరిని నన్నును దనయింటఁ † జేర్చికొనియె.

క॥ అనినన్ శివుండు నగి వె, న్నుని బొమ్మని నారదు నెవ † ను దలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చి మొక్క నమ్ముని, కనియెను లోకాధినాథుఁ † దాలోచనతో.

క॥ మాని! జలంధరుడను నొక, దానవుఁ జేపొంది సురలఁ † దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తపదువారల, కానాకం బప్పగించె † నతిమర్దమఁడై.

క॥ వానికడ కీవు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని † యింకగఁ జేయన్
గానొప్పజతన మమరుపు, పై నంతయు నేనొనర్తు † బ్రహ్మజ! యనినన్.

ప. తాపసుం దతిత్కరితంబున జలంధరునిఁజేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుండైనంత
నతండు దేవర్షి! యెచ్చటనుండివచ్చితి పెచ్చిటికేగదవు! నా యైశ్వర్యంబుఁ గని
మెచ్చితివే! 159

సీ॥ హంసయుక్త విమాన † మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ † సూనునొడిసి
విరావతంబిది † హయరత్నమువైచ్చెత్త, పంబది కను మిందుగి † బాపి కొంటి
పద్మాధినిధు లవ్వి † భాండార మటుఁజూడు, సంతరించితి శీగ్రు † పంథమణఁచి
బంగారువర్షించు † పాండురచ్చత్రంబు, గను మిది కొంటిఁబా † శిని నదల్పి

గీ॥ కాలదండంబుఁ గయికొంటి † గాలు నోర్చి, కల్పవృక్షంబులనుదెచ్చినిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూడు; మింకనుసిరినిహరిని, యింట నేయుంచినాడ మఃశీంద్ర! కనుమ.

గీ॥ ఇఁక నివియుగాక దక్కువే! దేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టితా † మంచిరతన
మున్నదెల్లము వేవేగ! నుద్గవిడిని, దెచ్చికొనియెద యెందున్న † దివ్యమాని!

వ. అనుటయు ననురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్ గలవాడవే, వీ యైశ్వర్యం
బునకు సంతసించితి నైన వినుము, నేనపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వరుం
దరిసించినచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాడు. 162

గీ॥ కాటిబూదీసి నలదియూఁ డ గాటనున్న, దిసమొలన్ దిగ్గుచుండినఁ డిండిలేక
విసము మెక్కినఁబాములఁ జేసికొనిన, శివను కొనియమ్మ హేళితఁజెందె హరుడు.

ఉ॥ కావున సర్వచుంగళను డైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవవంబు మున్నయిన డివ్యపదంబుల నొందె తొలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక యమ్ములమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ దేజమునొండెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ॥ ఇప్పుడు నీదేవి బృంద యెంతేనిసాగను, దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ డనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి యశనవృథాగ్ధ, గాకయుండుట కొఱతయై గానుపించె.

క॥ అనినంతనె శివఁబోలిన, దననేటికి యాపెనే నృ ధాంకు గలిచితె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి ధవళగిరివయిన్. 166

వ. తద్రణంబున.

— * జరింధరాసురుడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట * —

చ॥ తగినవజీరులన్ గొని యు డాత్మగతిన్ రజతాద్రి కేరీ బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ డుకొగడు నల్పగ నాలకించి వ
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ నంబున నారసి యొక్క వృద్ధుడై
యొగి దనుజాధిపుఁ దతీయ ధన్వతుఁ డాతఁడు నూది కృద్ధుడై. 167

చ॥ ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ బోయె నెఱుంగఁగఁ జెప్పు మున్నచోఁ
బదిలముగాఁగ నీవరికి ధార్వతినిమ్మను జోగికేట సొం
పొదవెడు చెల్వ నాకు సరియొప్పును దప్పదు కొందు నెట్లులే
నిది తన మేలుగా నుడుపు మీరసమొందిన నేనె తీర్చెదన్. 168

చ॥ అను దనుజాధిమోక్తి విని యంతకళాసముఁ డాగ్రహంబునన్
బావరియు నోయి వీరవర! పొంగముగల్గినయేని నీమద
ర్యనమును నెత్తి నెత్తివయి డజక్కఁగ జేరువు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ నర్హుడవన్న నతండు గిన్నమై. 169

ఉ॥ నానుడి కడ్డువల్కి యిటు నమ్ముఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు నెప్పువని కర్ణమెసంగఁగఁ జేయఁ జెల్లునే
నీ నుడులెల్లమాని యిడ నేరువు గీరువు గట్టిపెట్టి చ
స్త్రి నుడిసేయవేని యిపుడే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడుక.

— * శివుడు సుదర్శనంబున జలంధరానురుక్ జంపుట * —

గీ॥ నీటిలోఁ గాలివేలున * నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబు త్తి * రక్కసిపయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె * వేగవతని, తేజమిశ్వరునొందెను * దీప్తులలర.

క॥ సై నికు లడగిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేత * శేఖరుడు కడుక్
బూనికి నలికాతుగ్నుల, చే నళియింపంగజేసె * జేజే లలరన్. 172

క॥ కుదిసెక్ బ్రహ్మానంద ము, మొఱసెన్ దిశలెల్లఁ గాంతి * మేఘాని వీరక్
బారసెక్ దుందుభిరవములు, విరెక్ రక్కసుల తెగల * వేడుక లెడమై,

ఉ॥ అంతకుమున్ను శ్రీశుఁ డనుశరాధిపుగేహినియైన బృందచె
ల్యెంతయుఁ గోర్కెల్లూరఁ గని * యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమక్
జంత మునింగి యట్లనుర * చేడ్చుట టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నానఁ జేసొని రయంబున నొండెడదాచి చెచ్చెరన్. 174

గీ॥ వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు * వేసముంది, రెండు శ్రోతులఁ జేసొనిదండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు * నూరనొక యువవనముకేరి యుండె నశప్పట్ల నంత,

చ॥ తన మగఁ దంతకాంతకుని * దర్శముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని * యన్నను మానకయుండె రాకయుం
డెను గతమేమెవో యనుచు * డిల్లదనంబునఁగ్రాగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ * దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ॥ దేవసంస్మరణముల నంతేని యాల, కించి యద్దెనకేగి వీక్షించి యతిని
సాగిలన్ బడి వధుని కుశలము నడుగ, సామి కవులకు నొక్కింత * సంజ్ఞచేసె.

వ. వానరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁదెచ్చి యచ్చేడియ
ముందఱఁబెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్ఛి
తయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీంద్రుని
పదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ॥ ఈ కశేబరంబు * నింటికిఁగొని చని, కడిగి తడిని నొత్తి * గంధలేప
నము నొనర్చియొకట * నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁజెందు * జిగురుఁబోడి!

వ. అన నాపె తద్ దక్షిణంబున నద్దేహంబు చాసేజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లావర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
శ్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధరదేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన వమ్ముదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనంబొనర్చె
నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందు

చున్నంత నొక్కనాడు యచ్చచ్చచే వెన్నుం జొంటిగఁబరుండి యున్నతటి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుఁజేరుడు జలంధరదేహశకలంబుల మధ్య మేచకచ్చాయలనొప్పు నవ్వలుంగుకొత్తం గాంచి యదరివడి యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె మించుటల్కుతోఁ జరచురఁజూచి యిట్లనియె.

180

గీ॥ ఓరి పోకిరి! తుంటరి! * యోరి తులువ! యోరి పరదారగామి! విన్నోరి! మీఱి
చాటిచిలివి నన్నుఁ బరసతిఁజేటుమూడు, నని తలంపక కనుకని * ననుచితముగ.

క॥ పతిభావముతో నీసం, గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగఁగా దెప్పుడు నా
మతి యంటువడదు నీ దు, ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు * గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *

క॥ నీ యా లొక్కని కిట్లు, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు * హేయపువాదుల్
నేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిచి వగను * నెక్కిని పొగలన్.

ప. మఱియుఁ గవులతోఁగూడి యిచ్చెడువని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గవులే తోడ
య్యెదరని కాపందిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యానిముసంబునఁ
దా నా చిచ్చు నురికి పొగంబులు వదలె నంత దామోదగుండు బృందావిర
హంబు నోర్వక తేబవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁవకుండుటఁ గాంచి
యిందీరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్ జోయి యచ్చరితంబుఁ
దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును
మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని
శక్తిమయంబులగు మూడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రదే
శమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారల్లునీయ నందు ధాత్రీ తులసీ
మాలతీవృక్షంబులు పొడవిన నవ్వాని సౌరభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరి
తాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబునకేగి నిఖంబుండె నీవృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వ
పూర్వము గేళవున కెక్కుడనందదాయకంబై యెసంగునట్లగుటఁజేసి కార్తిక
మాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడు
ప్రియం బులె నకలామదు లానందంబున స్వపదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధో
పాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు
నిక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతరు డిట్లనియె.

184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *

క॥ మునివరుండగు కశ్యపునకు, దనుజుండగు విష్ణుచిత్తి * తనయుఁడు దంభుం
డనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపముఁజెందియుండె * బెద్దయుఁబ్రొద్దుల్.

శివునిజేరి కాంచి యసురవృక్షాంతంబును వమదు పరాజయంబును, వైకుంఠుని
యపజయంబును, మఱియు వెన్నుండు లక్ష్మీసహాయుండై జలంధరుని కై వసంబై
యుండుటయు నవిస్తరంబుగాఁ దెల్పి యుద్ధేత్తుని వధించి తమ్ముఁబాలింపు మని
యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశ్శేయం డచిరకాలంబున నట్లుసేయుదుఁ
బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం డలంచిన నతండు దఱియుడు నాయసుర
వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె.

153

ఉ॥ దేవ! జలంధరానురుడు † దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిఁజనించి పెను † పై నువలందఱ సోడఁబుచ్చిదు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ † పక్షులకై వసమున్ బొనర్చె నే
నావెడఁగున్ వధింపఁజని † యక్కట వానికి లోఁగిపోయెనన్.

154

గీ॥ పెక్కుదినములు వానితో † నక్కజమును, పోరునల్పితి గెల్వేమి † పానఁగదయ్యె
చుట్టటిక మారసి యతండు † వట్టుబట్టి, సిరిని నన్నును దనయింటఁ † జేర్చికొనియె.

క॥ అనినన్ శివుండు నగి పె, మ్మనిఁ బొమ్మని నారదు నెద † ను దలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చి మొక్క నమ్ముని, కనియెను లోకాధినాథుఁ † డాలోచనతో.

క॥ మాని! జలంధరుడను నొక, దానవుఁ జేపొంది నురలఁ † దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పించె † నతిమర్దమఁడై.

క॥ వానికడ కీపు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని † యింకగఁ జేయన్
గానొప్పజతన మమరుపు, పై నంతయు నేనొనర్తు † బ్రహ్మజ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్కరితంబున జలంధరునిజేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుండై నంత
నతండు దేవస్త్రీ! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చిటికేగదవు! నా యైశ్వర్యంబుఁ గని
మెచ్చితివే!

155

సీ॥ హంసయు క్తవిమాన † మవహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ † సూనునొడిసి
నిరావతంబిది † హయరత్నముచైచ్రక్ష్మ, వంబది కను మిందుఁ † బాపి కొంటి
వద్యాధినిధు లవ్వి † భాండార మటుఁజూడు, సంతరించితి కీర్తిదు † వంతమణఁచి
బంగారువర్షించు † పాండుర చృత్రంబుఁ, గను మిది కొంటిఁబా † శిని నదల్పి

గీ॥ కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ † గాలు నోర్చి, కల్పవృక్షంబులనుదెచ్చినిల్పితి నవె
పెరుడునన్ జూడు; మింకనుశిరినిహరిని, యింట నేయుంచినాడ మఃశీంద్ర! కనుమ.

గీ॥ ఇక నివియుఁగాక దక్కువే! దేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా † మంచితన
మున్నఁదెల్పుము వేవేగ! నుద్దవిడిని, దెచ్చికొనియెద యెందున్న † దివ్యమాని!

ప. అనుటయు ననురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్ గలవాడవే. వీ యైశ్వర్యం
బునకు సంతసించితి నైన వినుము, నేనవుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వరుం
డరిసించినచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాడు. 162

గీ॥ కాటిబూదసి నలుదియఁ * గొటనున్న, దినమొలన్ దిగ్గుచుండినఁ * దిండిలేక
విసము మెక్కినఁ బాముల * వేసికొనిన, శివను గొనియమ్మ హేళితఁ జెందె హరుడు.

ఉ॥ కావున సర్వచుంగళను * గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన * దివ్యపదంబుల నొందె భూలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక * యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ * దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ॥ ఇప్పుడు నీదేవి బృంద యెంతేనినాగను, దనమునఁ బరివృతంబునఁ * దనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి యశనస్యభాగ్య, గాకయుండుట కొఱతయై * గానుపించె.

క॥ అనినంతన శివఁబోలిన, దననేటికి యాపెనే వృ * హంకు గెలిచితె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె చాడి * ధవళగిరిపయిన్, 166

ప. తద్రీణంబున.

— * జరింధరానురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట * —

చ॥ తగినవజ్రులన్ గొని యు * దాత్మగతిన్ రజశాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ * డుకొగడు సల్పఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ * నంబున నారసి యొక్క వృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపుఁ దణియ * నుద్ధతుఁ దాతఁడు సూది కృద్ధుఁడై. 167

చ॥ ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ * బోయె నెఱుంగఁగఁ జెప్పు మున్నచోఁ
బదిలముగాఁగ నీపరిగి * పార్వతినిమ్మను జోగి కేల సొం
పొదవెడు చెల్వ నాకు సరియొప్పును దప్పదు కొందు నెట్లులే
నిది తన మేలుగా నుడుపు * మీరసమొందిన నేనె తీర్చెదన్. 168

చ॥ అను దనుజాధమోక్తి విని * యంతకళాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బాసరియు నోయి వీరవర! * పొంకముగల్గినయేని నీ మద
ర్యనమును నెత్తి నెత్తివయఁ * జక్కఁగ జేరువు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ * నర్హుడవన్న సతండు గిన్నమై. 169

ఉ॥ నానుడి కడ్డువల్కి యిటు * వన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పువని * కర్ణమెసంగఁగఁ జేయఁ జెల్లునే
నీ నుడులెల్లమాని యిడ * నేరువు గీరువుఁ గట్టెవట్టి చ
స్త్రి నుడిసేయవేని యివు * డే కడ తేర్చెద నిన్ను నావుడు.

— * శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరామరుణ్ జంపుట * —

గీ॥ నీటిలోఁ గాలివ్రేలున * నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి * రక్కసిపయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె * వేగవతని, తేజమీశ్వరునొండెను * దీప్తులలర.

క॥ పై నికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ * శేఖరుఁడు కడున్
బూనికి నలికాతుఁగుల్, చే నశియింపంగఁజేసి * జేజే లలరన్. 172

క॥ కురిసెన్ బ్రహ్మసర్పము, మొఱసెన్ దిశలెల్ల గాంతి * మేఘాని వీచన్
బారసెన్ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల * వేడుక లెడమై.

ఉ॥ అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డనురాధిపుఁగోనియైన బృందచె
త్పొంతయుఁ గోర్కలూరఁ గని * యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమన్
జంత మునింగి యట్లనుర * చేడ్చుడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నాగుఁ జేకొని రయంబున నొండెడదాచి చెచ్చెరన్. 174

గీ॥ వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు * వేస ముంది, రెండు శ్రోతులఁ జేకొని * దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు * నూరనొక యు, వవనమున్ జేరి యుండె నశిష్ట నంత.

చ॥ తన మగఁ డంతకాంతకుని * దర్శముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకునుని * యన్నను మానకయుండె రాకయుం
డెను గతమేమొకో యనుచు * డిల్లదనంబునఁగ్రాగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ * దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ॥ దేవసంస్కరణముల నెంతేని యాల, కించి యద్దెనకే వీక్షించి యతిని
నాఁగిలన్ బడి వీధుని కుశలము నడుగ, సామి కపులకు నొక్కింత * సంజ్ఞచేసి.

వ. వాసరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతంఁడెంబులఁదెచ్చి యచ్చేడియ
ముందఱఁబెట్టిన నయ్యరవిందసేత్రి విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్చి
తయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీండుగని
వదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బధింప వతండు. 178

ఆ॥ ఈ కశీబరంబు * నింటికిఁగొని చని, కడిగి తడిసి నొత్తి * గంధలేప
నము నొనర్చియొకట * నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁజెందు * జగురుఁబోడి !

వ. అన నాపె తదక్షణంబున నద్దేహంబు హాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతినరుండు చెప్పివట్లానర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
శ్రోతుల విడిచివ్రచ్చి యోగబలంబున జలంధర దేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్ముదిత ముదిలేయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనంబొనర్చె
నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందు

చున్నంత నొక్కనాడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁబడుండి యున్నతటి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుఁజేరుడు జలంధరదేహశకలంబుల మధ్య మేచకచ్చాయలనొప్పు నవ్వలుంగుఁజాతుం గాంచి యదరివడి యేవంబునొంది విన్నదనంబున భన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె మించుటల్కుతోఁ జారచురఁజూచి యిట్లునియె.

180

గీ॥ ఓరి పోకిరి! తుంటరి! యోరి తులువ! యోరి పరదారగామి! విఁన్నోరి! మీఱి చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁజేటుమూఁడు, నని తలంపక కనుకని * ననుచితముగ.

క॥ పతిభావముతో నీసం, గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగఁ దెవ్వడు నా మతి యంటువడదు నీ దు, ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు * గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి కపించుట *—

క॥ నీ యా లొక్కని కిట్లుల, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు * హేయపువాదుల్ నేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిచి వగను * నెక్కిని పొగలన్.

వ. మఱియుఁ గవులతోఁగూడి యిచ్చెడువని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గవులే తోడ య్యెదరని కావంచిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జరియందుంచి యానిముసంబునఁ దా నా చిచ్చు నురికి పోణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిర హంబు నోర్వక తేజవలా చిరియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థివ నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రదే శమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారల్లునీయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సారభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరి తాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబునకీగి నిఖంబుండె నీవుత్త్రయంబునందుఁ బూర్వ పూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యెసంగునట్లుగట్టజేసి కార్తిక మాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడు వీరియం బంత సకలామరు లానందంబున స్వవదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధో పాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతుం డిట్లునియె.

184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *—

గీ॥ మునివరుండగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విష్ణుచిత్తి * తనయుఁడు దంభుం డనువాఁడు గొడుకుఁబడయగఁ, బెనుతపనుఁజెందియుండె * బెద్దయుఁబ్రాద్దుల్.

— * శివుడు సుదర్శనంబువ జలంధరానురుక జంపుట * —

గీ॥ నీటిలోఁ గాలివోలున * నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబైతి * రక్కసివయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె * వేగనతని, తేజమీశ్వరునొందెను * దీప్తులలర.

క॥ పై నికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ * శేఖరుడు కడున్
బూనికి నలికాడుగ్గుల, చే నశియింపంగఁజేసె * జేజీ లలరన్. 172

క॥ కురిసెన్ బ్రహ్మసర్పము, మెఱసెన్ దిశల్లెఁ గాంతి * మేఘాని వీరక
బారసెన్ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల * వేడుక లెడన్.

ఉ॥ అంతకుమున్న శ్రీశుఁ డనురాధిపుగేహినియైన బృందచె
ల్వెంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని * యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమున్
జంత మునింగి యట్లనుర * చేడ్చుడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నానఁ జేకొని రయంబున నొండెడదాచి చెచ్చరన్. 174

గీ॥ వృద్ధుడగు నొక్క యతినాథు * వేస మొంది, రెండు శ్రోతులఁ జేకొనిదండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు * నూరనొక యు, పవనమున్ జేరి యుండె నశిష్ట నంత.

చ॥ తన మగఁ డంతకాంతకుని * దర్శముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని * యన్నను మానకయుండె రాకయుం
డెను గతమేమోకో! యనుచు * డిల్లదనంబునఁగ్రాగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ * దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ॥ దేవసంస్మరణముల నెంతేని యాల, కించి యడైనకేరి వీక్షించి యతిని
సాగిలన్ బడి వేఘని కుశలము నడుగ, సామి కవులకు నొక్కింత * సంజ్ఞ చేసి.

వ. వానరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతంఁడంబులఁదెచ్చి యచ్చేడియ
ముందఁజెట్టిన నయ్యరవిందసేత్రి విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్చి
తయై కొంతతడవ్రునకుఁ జెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీండుని
పదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

అ॥ ఈ కశీబరంబు * నింటికెఁగొని చని, కడిగి తడిని నొత్తి * గంధలేప
నము నొనర్చియొకట * నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁజెందు * జిగురుఁబోడి!

వ. అన నాపె తద్దక్షణంబున నద్దేహంబు చాసేజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లొనర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
శ్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధరదేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిస నమ్ముదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనంబొనర్చె
నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నవార్చితంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందు

చున్నంత నొక్కనాడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁబరుండి యున్నతటి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుఁజేరుడు జలంధరదేహశకలంబుల మధ్య మేచకచ్చాయలనొప్ప నవ్వులుంగుర్రాతం గాంచి యదరిపడి యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె మించుటల్కత్తోఁ జరచురఁజూచి యిట్లనియె.

180

గీ॥ ఓరి పోకిరి! తుంటరి! * యోరి తులువ! యోరి పరదారగామి! విన్నోరి! మీఱి చెటిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁజేటుమూడు, నని తలంపక కనుకని * ననుచితముగ.

క॥ పతిభావముతో నీసం, గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగగా దెప్పుదు నా మతి యంటువడదు నీ దు, ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు * గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *

క॥ నీ యా లొక్కని క్షిల్లుల, నే యనువుగఁ జక్కఁగలదు * హేయపువాదుల్ సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిచి వగను * నెక్కొని పొగలన్.

వ. మఱియుఁ గవులతోఁగూడి యిచ్చెడువని యెనర్చితివి గావున నీకుఁ గవులే తోడ య్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జరియందుంచి యానిముసంబునఁ దా నా చిచ్చు నురికి పొంగింబులు పదలె నంత దామోదరుండు బృందావిర హంబు నోర్వక తేఱవలూ చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్ జోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రదే శమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారల్లుసేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడవిన నవ్వాని సారభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరి తాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబునకేగి సుఖంబుండె నీవృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వ పూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యెసంగునట్లగుటకేసి కార్తిక మాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడు ప్రియం బంత నకలామరు లానందంబున స్వపదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధో పాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూత్రం డిట్లనియె.

184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *

క॥ మునివరుండగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు వివోచిత్తి * తనయుఁడు దంభుం డనువాఁడు గొడుకుఁబడయంగఁ, బెనులేమనుకొనెందియుండె * బెద్దయఁబ్రాద్దుల్.

గీ॥ కొంతకాలంబునకు వాని * ఘోరతపము. చే శిరసునందు నగ్గులు * చెంగలించి
మంట లేపొందినంత రఃమాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చె దై * త్యాధిపతికి.

క॥ వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాత్మునకు మ్రొక్కి * యడిగెను దనయుం
డుదువైనబలముగలవాఁ, డరాతిసూదనుఁ డజయ్యుఁ * డమరావళికి. 187

క॥ నీయందు భక్తుఁడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు * శ్రీరమణీశా!
గేయగుణాఘ్యుఁడు పొడమఁగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంత * సింతుననఁగన్.

గీ॥ హరి 'తథాస్త'ని వరమిచ్చి * యడిగెనతని. సతికిజూలేర్పడియె శుభ * సమయమందు
కొమరుఁడుజనించె గోలోక * గోవుండో ను, దాముఁ డారాధికాశాప * దానవిధిని.

గీ॥ అల్ల శిశువున కొనరించి * రవుడుజాత, కర్మమును నామకరణంబు * గరిమదనర
శంఖచూడుఁడనుచు మేల్ ప * స్త్రీ దనరె, నాహ్వయంబెల్ల జగముల * యందునిండె.

క॥ ఆ చిటుతయు దినదినమున, కేచుచు వరిల్లి కళల * నేపువడసి యెం
తో చనవున జై గీవ, వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడసె * నభిమత మనువున్. 191

గీ॥ అంతఁ దలిదండ్రుల యనుజ్ఞ * నంది పుష్క, రంబనెడు తీర్థతలమొంది * సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు లేపంబు * నొక్కతీరు, నల్పే దృఢమై యెసంగు సంకల్పమునను.

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ॥ తమ్మిచూలి దటిసి * సమ్మదమ్మున శంఖ, చూడుఁజూచి యనియె * శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడు * గుతుకంబున నతండు, మ్రొక్కిప్రస్తుతించి * చక్కననియె.

చ॥ అనిమిషదానవాహిమను * జాధిపు లందఱ నోడఁబుచ్చు * జా
తీన బలవిక్రమంబులు ద * లిర్పఁగఁజేయుము సర్వశత్రు * నూ
దనునిగ ముజ్జగంబులను * దక్కొని నేలఁగఁజాలువానిఁగా
నను బొనరింపుమీ తగ న * సంతకృపాజలధీ! విధి! యనన్. 194

వ. అనిన నతండు.

—* శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట *—

క॥ కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు * భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వొ * శిగి దనుజసుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క॥ బదరీవనమున నొకతంక, నుదతీమణి కన్నె తులసి * మందరి తప సా
వ్నదలిర్పఁజేయుచున్నది, ముదమున నీవిష్ణు డందుఁ * జోయి కను మిఁకన్.

గీ॥ ఆపడుచు విన్ము ధర్మధ్వ * జాఖ్య సమరి, నట్టి వృపుతమజారత్న * మన్నుమిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును * నన్నుతాంగి, నీకు దగిన మిహారిహా * నేర్పులాడి.

న. కావున,

చ॥ చనుమిక సత్వరంబటకుఁ * జంపనగంధినిఁ జెంది పెట్టిఁ జే
కొనుము నితాంతభోగములఁ * గోమలితో నుఖయింపు మింపుమైఁ
జెనువుము ధర్మమున్ దిశలఁ * బెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము * దార్కొనఁజేయు మజేయవికమా!

క॥ రత్నము సుమి యక్కాంతా, రత్నము నీవైనఁ బురుష * రత్నంబపు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిక, రత్నము రత్నంబు సరస * రాజలుననలే. 199

గీ॥ అనికొడిచినయెనుధాతఁయపుడుశంఖ, చూడుఁడగుసమ్మదసరసఁచొప్పురయము
మీఱ బదరీవనంబును * జేరికాంచె, నొక్కచోఁ దపసానరించు * నక్కలికిని. 200

—* శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మకాసనంబునఁ దులసిన్ జేరుట *—

గీ॥ బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ * బలుతెఱఁగుల, నందముల విందుమీఱిన * నుండరాంగి
గాంచి యువ్విశ్వాసారి యశ్గలిక మించి, తారసించినవాని నశ్తన్వి గాంచి. 201

క॥ పరికించిన భుది గరఁగగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి * వేయఁగఁదనలో
మురిసి తలవంచి మొక్కిడి, సరసిజముఖ చేసె నతిథి * సత్కారములక. 202

ప. దానవేంద్రుండును దులసీసమర్చితకుశాసనంబునం దాసీనుడై తనపైఁ గురంగట
మెఱుంగుచూపులందలి చకచకల నాణిముత్యంబులట్లు గుమ్మరింపుచున్న
నుందరిక గనుంగొని మందహాసంబుతో నిట్లనియె. 203

ఉ॥ ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల * మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది! నీ
వివ్వనమందు నొంటితప * సిట్లనరించెద వేమిగోరి! లే
జవ్వనమందు నన్నిటను * జక్కగఁ జాలినవానిఁ జెంది య
వ్వవ్వలవింటిదంటఱుణ * మున్ సరిపెట్టుట యొప్పుడే చెలీ! 204

చ॥ కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము * కాంతి రదంబులనిగ్గుజగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుందళుకు * నన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనువగు మేల్ విఱుందుబిరు * దానవకంబు టాయార హార! సే
గనుఁగొనలేదు నిక జెనయు * కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ! 205

చ॥ వలచితి నిన్నుఁ జేడీయరొ! * వాస్తవమీయది నన్నుఁజెందు మ
గ్గలముగఁ గామ కేళుల నుఖం బొదవక దనియింతు నెప్పు నీ
తలఁపున కన్యధాత్వమును * దల్పు నొకవృడుసేనిఁ జేముడిన్
గలయఁగ నేగుడెమ్ము పిక * గానము లొప్పెడు నీవనంబునక. 206

ప. అనపుడు నమ్మదిరాక్షియును,

క॥ తియ్యని నెయ్యంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు * వీరపురుషుఁడా
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల, నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంత * నువిద యిటుల నెన్.

గీ॥ ఏను ధర్మధ్వజుడను మహీశునుతను, తులసియనుదాన శుభ మెదఁ * దలఁచియిట్లు
తపసుఁజేయుచు నించుంటిఁ * దజలు మీపు, ఒంటిపాటున స్త్రీలఁదా * పొందఁజనదు.

మ॥ పౌలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును న * పూజోఁడు లున్నట్టిచో
అలమిఁజేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినన్ * హేలావిశేషంబులఁ
గలతఁబుచ్చి యలంతు * గిత్తవలె లోఁగఁజేతు రవ్వారి య
త్తలపుల్ గూరము లుల్లమున్విసము ని * ద్వాక్షిణ్య లీనాతుకల్. 209

క॥ అన నాతం డెలనగవున, వనజేక్షణ కనియె వినుము * భామిని! యెందై
నను ధీరుఁడై నవానికి, జనుఁ బౌలఁతుల గోష్ఠి నుండఁ * జనవలరంగఁ.

క॥ స్త్రీలయెడఁ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద * మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్హము, లోలాత్ము లెఱుంగలేరు * లోటుఁదనమునఁ. 211

క॥ నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వసమునఁ గనుగొంటి నేత్ర * పర్వముగ నిటఁ
ననుబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి * నగడుమని సతీ! 212

క॥ ననునరయు శంఖచూడుం, డను దాసవరాజపుత్రు * నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనునె విధిఁ దప్పసేయ * సఖ! యిక మనకుఁ.

గీ॥ అనిన నామోదమున వాని * యాననంబుఁ
గాంచి మది నంతసించి యిక్కరణి ననియె
ధీరుఁడ వటంచుఁ దెలిసితి * నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాఁడు * దేఁబెకాఁడె. 214

క॥ ఎవ్వఁడు స్త్రీవందితుఁడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁ డ * నర్హుడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలుసెంద * రారయు మెందుఁ. 215

అ॥ స్త్రీవరాజతుండు * సిద్ధమాశౌచి వం, చత్వ మొందువఱకు * సందియంబు
లేదు దీనికన్న * లేదు మిన్నైన యా, శౌచ మెందునేని * సచ్చరిత్ర! 216

గీ॥ బావఁడాశౌచమును బొయుఁ * బదిదినముల, కల్లక్షత్రీకులుఁడుద్వాద * శాహములకుఁ
బదియునై దుదినములకు * వైశ్యుడొక్క, నెలకుకూఁద్రుఁడుశుద్ధిఁగొ * నెదరుపుడమి.

వ. కాపున.

క॥ నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటం దగినట్టిపాడ * వైతి విటులఁగా
కున్న నెటుదెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషు లెఱుగఁ * గనుటొప్పదమా.

వ. అనుచున్నంతలో నబ్జసంభవుండు దారసించి శంఖచూడుఁ గాంచి యిల్లనియె.

చ॥ తడవొనరించబోకు మింకఁ ♦ దన్నినిజెంది మనోబభోగముల్
పడయుమువేగ నేకతమ ♦ భాషలు దక్కిన నాలసించుకే
బడంగగు సోయగంబు గల ♦ బిత్తరి యీపడు చీపు నట్టులే
బడంగగు సోయగం బమరు ♦ వేడుకకాడ వికేల కొంకుటల్. 220

గీ॥ తగిన యన్నంబునరసకుఁ ♦ దగినకూర, సేకులు దుర్లభంబగు ♦ క్షితితలమునఁ
దగినజోషిరలిద్వరింపుగదగెన్ “శు, భస్యశ్రు” మృదుడునచ్చుఁ ♦ బాసి యింకను,
వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ॥ తులసి! గోలోకముననుండు ♦ లలితమూర్తి, యలసుదాముడితడు నీవునల్లరాధి
కోరుకా పవళమ్మన ♦ నుద్విబుట్టి నారు చంపతులొదురు ♦ మిరలిందు. 222

ఉ॥ వీడు మహాతపస్వి బల ♦ వీర్యములం దసమానుఁ డెంతయున్
జూడంగ నొప్పవందముల ♦ సాంపుల కాన్పదమైనవాడు నీ
కీడును జోడునైతనరి ♦ యింపుదలిచ్చెడువాడు వీనిచా
కూడికనొంది భోగములఁ ♦ గొందువు సందియమొంద కుగ్మలీ! 223

క॥ రమణివి నీవన్నింటను, రమణుడితం డెల్లయెడల ♦ రాజులు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనియతరాంగి! చెందు ♦ గాంధర్వమునన్. 224

గీ॥ కలుములపడంతి పెన్నుకేల్ ♦ గాంచినట్లు, పలుకులవెలంది నాడుచేఁ ♦ బడసినట్లు
చాయయర్కునిజెందినచాయ శంఖ, చూడు నీవొంది నుఖములఁజూటగొనెడు.

—* తులసి శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట *—

క॥ అంత నిటుచెప్పి పద్మజఁ, డంతర్ధినిజెందె వార ♦ అన్యోన్యము వే
డ్కొంతయుఁ దలిర్ప నవ్వని, కాంతిరమునఁ గామనుఖము ♦ లందిరి పెలుచన్.

క॥ అన్యోన్యాలింగనముల, నన్యోన్యాఘ్రాణములను ♦ నళిలాలనతో
నన్యోన్యచుంబనంబుల, నన్యోన్యకీడనముల ♦ హాయిగొని రొగిన్. 227

చ॥ కొలఁకులఁ గేళికాపనులఁ ♦ గొన్నెలమాపులకోనలందు మ
లైపొదలందు మేల్మీలవ ♦ లీగృహభూముల గొంగ్గనైకతం
బుల గిరికానవంబులఁ బు) ♦ మోదరసవసరాంచితాత్ములై
యలరుచు నివృభోగముల ♦ హళిఁ బెనంగిరి యంగజోదతిన్. 228

ఆ॥ అంతఁ గొన్నినాళ్ళ ♦ కాత్మపురంబున, కింకితోడ దాన ♦ వేశ్యరుండు
చేరి తల్లిదండు) ♦ లూరటఁగొనఁ దన, రాజ్యమేలె నసుర ♦ రాజి గొలువ.

క॥ కులగురుడగు భార్గవునికా, బిలిపించి యమాత్యవదవిఁ ♦ బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములదదనుమతినిఁబ్రజలకు, సలుపుచునుండెనుబ్రియంబుఁ ♦ జక్కఁగనవుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేరితుడై శుక్రనివలన దేవదాశవృద్ధిరంబును వేల్పులు
తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితఁబు లాలించి కినుకతోఁ దేవతల నిగ్రహింపఁదలచి
వరూధినితోఁ జని నాకంబు ముట్టఁజించుడు.

గీ॥ ఇంద్రుఁడు సువర్వబలములఁ నెల్ల వనికీ, చోడుకొనిపోయి యాశంఖః
బవరమొనరింపఁగా నురః వరులుదైత్య విభునిచే నొచ్చి చచ్చియుఁ వీఁగిరంత.

చ॥ కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు నిఁకామభుజాబల మేర్పడక రయం
బునఁ గులిశంబునక దనుజః మోఁదుడు వాడటసేయ కెంతయున్
గనలి నికాతభూరివిశిః ఖమ్ముల నింపుని గాత్రభేదనం
బును నొనరించి యార్చె నురః పుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్.

808

—* శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము *—

వ. అంత శంఖచూడేంద్రు లిరువురును.

క॥ కరియున్ గరియును హరియును, హరియును గిరియును గిరియునుఁ నటు బుద్ధతిమైఁ
దఱుఁగని యుద్ధమొనర్చి, నుర లనురులు విస్మయమునఁ జూచుచునిలువన్.

ఉ॥ అంత నికాచరేంద్రుని భుః జాబల మెంతయు సంతకంతకున్
వింతగఁ బెద్దచుండుటనుఁ వృత్రవిభేది యెఱింగి యంతలోఁ
బంతమువీడి వీడు పరిఁ పంధివశం బొనరించి సేనతోఁ
జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి శృంగము చేరువ కేగ నార్తతన్.

281

క॥ నురవతి యదుగుటఁ గని మే, ల్విరు దొప్పగ ననురభర్తః
దఱిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేకమొందెఁ దుష్టియెసంగన్.

గీ॥ లోకములఁ బాలనము సేయఁ వీర మీఱు
దనుజవర్ముల నందందుఁ దగిన తెఱఁగు
నిలిపె నధికారము లొసంగి నేర్పు మీఱు
దనదు కాసన మెంతేనిఁ దనరు నట్లు.

287

గీ॥ బలవరాకృతిములయోగఁబలమునను మ, హాత్ముఁడారఁడు భువనంబులందుసేమి
కొఱతలేకుండునట్లైఁ గూర్చిమీఱు, బదియునాలుగుజగములఁ జౌధశక్తి.

క॥ పాడియఁబంటయు మెండై, యాడెనయని కలిమిపోవుఁ లింటింటను న
త్తాడఁగ నే సెబ్బర వె, న్నాడఁగ లేకుండె దనుజః నాథుని యాజ్ఞన్.

ఎల్ల జనంబులకును దాఁ దల్లివలెం దండివలెనుఁ దనరి మనువుచున్
బెల్లనఁగుచు నొకవేల్పుల, యల్లములకు దూరపుగుచుఁ నుండె గడిమిమై.

ఉ॥ వేలుపు లంత నందునుచు † వేగ విధిగొని వెన్నుడున్నయ
 ప్పాలికిఁజేరి రక్కసుడు † భండవమందు జయించి తమ్ముల
 బోలికి శ్రీలక్ష్మి నెలిగఁ † బుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రు ను
 న్మూలనమున్ బొనర్చుటకు † భోరున వేడుకొనంగ శ్రీశుడుడు. 241

గీ॥ మదినిసర్వంబరసి దివ్య † మండలిక న, వినుడిక నువర్వవరులాతఁడును మదీయ
 భక్తవర్మండు గోలోకకవాసి రాధ, శాపమునఁజేసి యసురయై † జననమొందె.

మ॥ మఱియున్ వాడు భుజాబలంబునఁ దపో † మాహాత్మ్యమున్ జేసి యె
 వ్వరికిన్ జివ్వ ను లోంగఁ దుత్తమబల † పాపిన్యాతేజోధురం
 ధరుఁ డవ్యాని హరుండు శూలహతితోఁ † దాఁ దుగ్గించు వేతె తెఱు
 గరయన్ రాదన వేల్పు లంతన మహే † శాభ్యర్థయానేచ్ఛులై. 248

క॥ కడువేగ హరుని డగ్గఱి, యడలుచుఁ బాదములఁబడి మ † హాత్మా! యొక నం
 జాడుతిండి శంఖచూడుడు, గడు నుద్ధతుఁ డిట్లు మమ్ముఁ † గటకటబటచెన్.

క॥ ఏలుము మము నసురను ని, ర్మూలముచేయుము గడంగి † ముగ్ధేందుధరా!
 జాలముచేసిన బ్రతుకన్, జాలము దయసేయు మిఁకను † సత్వరము మదిన్.

గీ॥ అనుడు వారల ప్రార్థన † నాలకించి, యారివేరముఁజెంది యే † కాంక్షధరుడు
 అసురఁ జంపెదనని పరం † బాదితేయ, వరుల కిడి చిత్రరథుడను † వానిజూచి

— * శివుడు శంఖచూడునికడకు దూకిను బంపుట * —

చ॥ ధర్మయ శంఖచూడుఁ డను † దానవుడున్న పురంబుఁజొచ్చి యా
 సురరిపుతోడ నా నుడిగ † సూటిగ నిట్లను పోటుబంటుపై
 వెఱవక దివ్యవర్మలను † వీంగఁగఁజేసి తదీయమా సిరిన్
 బురమునుఁ జూఱఁగొంటి విది † పోలడు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ॥ నీదు నివాసమా నగరి † నీవు మెలంగుము భూమినేలు మిం
 పా దనుజేంద్ర! యిత్తైఱు † నారయు మట్లాడఁబాటుసేయివే
 బూదియొనర్తు నిన్నుఁ గ్రోతుభుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్
 మీఁదల వచ్చు నాపదల † మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా! 248

క॥ అని నుడివి వాని చిత్తంబును వేగ నెఱింగిరమ్ము † పొమ్మన నతఁడున్
 విని శంఖచూడు నగరున, కనువుగఁజని వాని కిట్లు † లనియెన్ సభలో.

చ॥ హరుఁ డిటుసెప్పి యంపె వినుమా! యసురోత్తమ! దివ్యవర్మ లం
 దఱి గదనంబునన్ గెలిచి † తద్ధనవాహనవ స్తువర్ణముల్
 బురమును రాజ్యమున్ బడసి † పొంగుచునుంటివి చెల్లదింక స
 త్వరముగ వారి సర్వమును † వారలకిచ్చి మనంగఁ జూడుమా!

- గీ॥ అట్లు సేయక దక్కిన యనుర! నిన్ను, వేగఁ దెగటార్చి యవ్వారి విభవమెల్ల
వారికిచ్చెద హెచ్చులు వలవ దుడుగు, మనియె నీయుల్ల మెట్టులో యరసి చెప్పును.
- క॥ అనివల్కిన దనుజేంద్రుడు, విని లేనగు మొగమునందు వలయఁగ గంధ
ర్వునిఁ గనుఁగొని యనియెను నెమ్మనమున నొక్కింతచేవఁమానక యిట్టుల్.
- గీ॥ చనునె తనజోలి నుంత యేజాడనేని, దలఁచకున్నట్టి నాయడదాడిదలఁచ
వారునకిది నాయమానోకో! యనుచితంబు, గాదోకో! నీవయోజింపుకాశలమున,
- గీ॥ కాక యటు లెత్తి వచ్చినఁగడఁగి బెగడు, వాడనే వీర నెఱుంగరే! వాసి యగుదె
జయవరాజయములు కాల చక్రమొంది, యొదవుచుండును వానికై బెదరిఁ కేల,
వ. ఇఁకను.
- క॥ ఏదో రీతిగ మాదా,యాదులు దివిషదులు మేము వనోన్యన్యంబున్
వాదానరింతుము గలియుదు, మేదై ననులేదు పరులకిటఁబని యొకఁడున్.
- గీ॥ చెప్పు మిప్పొల్కి చని దూత! శ్రవణితోడ, ననుడు నాతండు వేచనియధవుతోడ
నట్లుసెప్పిన “తినుకూడునన్నకణము, దాఁక బోకన్న” నుడివోలెదగుట నెఱిగి.
- వ. వేగంబున ప్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱింగించి
పయనంబుఁదెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్నుముట్టి యట్టహాసంబులు
సేయుచు నతిత్వరితంబున వారువంబులనెక్కి సాయుధులై యా యోధనంబు
నకై వడచిరి.

257

—* శివుడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట *

- సీ॥ భైరవుండును వీరభద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ జాననుండు
చండిశ్యుండు బాహ్మ్యులుండును మణిమంతుఁ, డానంది యశని మహాబలుండు
కంకాలకోకిల శంకుకర్ణులును సం,తాపక పిప్పల భానుకులును
కపిల కుటీఢర కాలజిహ్వలు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాకపాదసీలు
- గీ॥ లగ్నికాగ్నిముఖామోఘు లల్ల పూర్ణ, భద్రవిక్రతవిశౌఖ సంపర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశసన్నిధులును, తాలకేతు కరాలాక్ష కాలకులును, 258
- వ. మఱియు దీర్ఘదంష్ట్రదుర్గమకేకరాక్ష విరూపాక్ష విక్రతాననకందుకకుండవిష్టం
భులును, మధుపింగలావేశవ చతుర్వక్త్రకాష్టారూఢ లోకాంతక మహాకాల
భృంగిరిటులును, ఉగ్రదశనోగ్రకోటరకులోచనపశ్చిభద్రసుభద్రులును నానా
యధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నాగోహణంబుచేసి బయలుదేరిరింకను.
- గీ॥ శతభుజయు శంఖచక్రాసి చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా శూల పరశుముసల
వజ్రముద్గరఖట్వాంగ పట్టసాది, హస్తయా భద్రకాళిక హరుసమొదవ.

గీ॥ రక్తమాల్యాంబరంబుల † రక్తిమీఱఁ, దాల్చి నవ్వుచుఁబాడుచు † దనదుభక్త
పటలిఁబోచుచువీటజిహ్వాన్ బాడువుగఁ, జాచితిప్రచుఁబులి నెక్కి † నాఁగెననికి.

క॥ వాఁతతో హరిహయుతో మర, వడలొగి వారువములెక్కి † ఒహులాయుధముల్
చురుఁగొని కదనకేళీ, పరులై నడిచిరి మహేశ † బలము నిడి మదికా. 262

ఉ॥ శంకరుఁ డచ్చ దివ్యకవ † చఁబును మై ధరియించి నూతనే
గాంకకిరీట మొంది వివి † ధాయుధముల్ గొని గోవలీంద్రమున్
బొంకముమీఱ నెక్కి ముని † ముఖ్యులు భోరుగ స్వస్తితి న
ల్పంకల నిండిచేయఁ బల † భటువధింపఁ జనక మహేంద్రగిరకా. 263

ప. ఇట్లు వెడలి పుడమికా జేరియందు. 264

నీ॥ కపిలముని తపంబు † గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ † పుణ్యకూల
మసరాంబుధికిఁబూర్వ † మందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చి † మంపుజోటు
గంధమాదనగిరి † కటకదక్షిణాసీమ, శ్రీశైలమున కుదీ † చీనభూమి
అక్షయవటముచే † నమరి సిద్ధాశ్రమం, బనుపేరఁ బరగిన † యట్టికోన

గీ॥ వామమున గోమతి కరంబు † వాసిఁబరగ
నాశరావతితోఁ గూడి † యపరవార్ధి
జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ † జేరువదన
బలములను దించి యందుండె † భద్రుఁడవుడు. 265

ప. అంత శంఖచూడుండు ప్రాణిధులచే శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని వేగం
బున ననేక శతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై
రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవయాత్రకా
దెలిపి తాఁ బోరునకై పయనంబునీయుట నెఱింగించిన నాయుంచుఁబోడి వలద
నియు, స్వారాజ్యంబాదితేయుల కిమ్మనియు నుద్బోధించిన వికవికనవ్వి పొల్ల
యొడలికై పగతురు వై నెక్కివచ్చినవ్వడొడఁబాటొంది లోఁగుట శూరధర్మంబు
గాదనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు నుయశంబు శాశ్వతంబనియుఁ జెప్పి యూర
దించి సముచితాలింగనమరతోపభోగంబుల నాపెక దనియక జేసి మఱునాఁ
డుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁదీర్చి తనయనకు రాజ్యపట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తి
మెయిగారవించు మని యప్పగించి కవచధారణంబొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాది
సాధనంబుల నొంది శాంచనరథారూఢుండై మంగళభాషనములతో వెడలి మహే
శ్వరుండు విడిసినవ్రదేశంబున కవతిదూరయు పై న్యంబుల విడియించి తానొక్క
రుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధాశ్రమంబుఁజేరి యందక్షయనటచ్చాయ
యందు.

—* శంఖచూడుడు శివుని దరిసించుట *

- సీ॥ యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదృష్టిఁ * దనరువాని
మందహాసాంకుర * మందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ * బరఁగువాని
శుద్ధస్ఫటికవర్ణ * శోభితండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు * గ్రాబువాని
శార్దూలచర్మంబుఁ * జక్కఁగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినఁ * బాపువాని
- గీ॥ సర్వసంపత్కరుని శాంతు * సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని * విశ్వనాథు
విశ్వసంహారకారుని * విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజుని * జక్కఁగాంచి. 266
- ఉ॥ దవ్వులనుండి నమ్రుడయి * తత్పదయుగ్మముఁజేరి మొక్కఁగా
నవ్విధుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దానవేంద్ర! నీ
వివ్విపులన్ సుఖంబెసఁగ * నేలుచునుండుము నాకలోకమి
మ్మవిబుభాళి కట్లయిన * నందఱుఁ జెందెద రిప్పసౌఖ్యముల్. 237
- || పరులకష్టములను * బాటించకెంతయుఁ, దనదుసౌఖ్యములనె * తలపరాదు
సంతసంచెసంగ * సకలజనంబుతోఁ, గలసిమెలసిమనుట * కర్ణమెపుడు. 268
- || నీవును ధేనులోకమున * నెక్కొని మున్ను మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోవుఁడవు * సిద్ధము; రాధికశావ మొంది యి
ష్టివిధి దానపుండవయి * యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను * బాయుము జాయుము మేల్చి మచ్చిక. 269
- గీ॥ అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేణుతీరుఁ దలంపక * వీరమూర్తి |
సర్వమును నారయఁగఁజాలు * జాణ వీవు
నాయమగు తెరువును జెంది * నడుచు టొప్పు. 269
- వ. అనిన యసురేంద్రుండు తీవరంబుచెందక మొలకనవ్వులుక ఫాలవిలోచనునితో
నిట్టలనియె.
- ఉ॥ దేవర సన్నిధానమునఁ * జెంపునఁ బల్కెడఁ గొన్ని పల్కులక
భావమునందు వానికయి * పర్వఁగఁజేయకుఁ డల్కనాయడక
దేవత లేము జ్ఞాతులము * ద్రోక్కునుచుండుము పోరుచుండు మా
దైవవశంబునక సిరులఁ * దాక్కునుచుండుము మేమొ వారలో. 271
- గీ॥ పారికై తమరెత్తి రా * వలయు నొక్కొక్క
ఇదియె కడు నాయమొక్కొక్క * మా * యదియె నాయ
మునకు దవ్వాళొ? నీవును * బుండరీక
నయనుడును సల్పిన దురముల్ * నాయములొక్కొక్క? 272

సీ॥ మధుకైటభులకోడి † మాయతో దేవుని, చి వధించె నవ్వారి † శ్రీవిభుండు
తిప్పరరాక్షసుల నెంతేని మోసముచేసి, యలయించిచంపితి † వయ్య సీవు
అమృతంబు సురలనేఁచురగింపఁగజేసి, రాహు నోర్వకచంపె † శ్రీహరి వగ
తారకముఖ్యుల † దైత్యులఁ గొమరుచే, దునుమాడఁజేసితి † వనఘ! నీవు
గీ॥ మమ్ము జేజేలనొక్క సమానముగను, జూడకీటు పక్షపాతపుఁ † జూపుజూడ
నగునె? సకలేశ్వరులకిది † యర్హమానె? దివ్యచిత్తంబునకుఁజక్కఁ † దెమ్ముదేవ!

ప. మఱియు నేదెట్టులైనను.

ఉ॥ ధీరతఁ బాసి యోటువడి † దీనతనొందఁ దలంప దేవ! దు
ర్వారము కర్మబంధమని † పాజ్ఞులు వలెద రద్ది నమ్మెద
దీరువు మొగ్గరం బదియె † దీర్చెద నోర్చెద మీబలంబుల
సారెకు దివ్యవర్ణములఁ † జక్కడగించెదఁ గాంచెదఁ బరిభక్.

274

క॥ అని యిట్లు విన్నవంబును, బొనరించి చెని కట్టెమరుగ † భూరిదనుజనే
నను మొగ్గరంబుఁ గూరిచి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ † గావించెదగఁ.

క॥ అది వినిదివ్యులు ప్రమథులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క † గడలుకొనఁగసాం
పు దలిర్చు పూహమమరిచి, ముదమున సింహాధ్వనులను † బొనరించి రొగి.

గీ॥ ఇరుదెగలవార లంతనెఁహెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబునఁ బవరంబు † విచ్చలవిడిఁ
గడఁగితాకిరియొండొరుల్ † ఖడ్గమునల, హలగదాశక్తిహస్తులై † యదృతముగ.

సీ॥ ఏనుఁగుకాతుల † క్లేన్నకాతులతోడ, రథికులట్టులు మహా † రథులతోడ
గుఱ్ఱపుకాతులు † గుఱ్ఱపుకాతుల, తోడ బంటులు బంట్ల † తోడఁ బెనఁగు
చుండిరి మడియచునుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు † స్కంధములును
గూలుచునుండెను † గుట్టలయట్టులు, కదలును హరులును † సుదిగి వుడమి

గీ॥ గూలుచుండెనునెత్తురుల్ † గొప్పవాఁగు, లగుచుఁబ్రవహించుచుండెనందక్ష్ జముగ
విఱిగియొరిగిన యరదముల్ † విడివిగాఁగ, నొకబడుచునుండె బడవలనాడెముగను.

వ అంత యోధాగ్రగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యనోన్యమిట్లు
దాకిరి.

—* ప్రమథదేవాసుర సమరము *—

సీ॥ వృషపద్మతో గోత్రభేదియు నవ్విప్ర, చిత్తితో నుష్ణర † శ్రియను దంభు
తో నచ్యుతుఁడు కాలుతోడ దండధరుండు, గోకర్ణతో నగ్ని † వీరమీఱు
కాలకేతునితోడ † బాలస్త్రుఁ డమ్మయు, తో విశ్వేశ్వర సం † తోసమొప్పు
నాభయంకరునితో † నలమిత్తి చంచలు, తోగాడ్చు ఘటవృష్ణతోడ బుధుండు

గీ॥ బరసిక క్షామతోశ్చైవ శ్చరుడు కావ్య, తోగురుడు రత్న సాలునితో జయంతం
డప్తవసువులు వర్చశ్చయంబుతోడ, నా ధురంధరుతో ధన్యుడని బెనగిరి. 280

ప. మజ్జియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితో గుజుండును,
రాహువుతో జంద్రుండును, వ్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిహిటునితో మన్మ
థుండును గోకాముఖచూర్ణక్షిప్తామృసింహవిశ్వప్రతాపపలాశులతో ద్వాన
శాద్గులును, పదునొక్కండు భయంకరులతో బదునొక్కరుదురులును, ఉగ్ర
దండాదులతో మణిమంతుండును మూలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదు
లును యుద్ధంబునకు డిక్కిని యొనర్చుచుండిరి. 281

క॥ హరుడు వటమూలమందుఁ గొ, మరుతోడఁ గాఁగితో సమరమును గనుచున్
హరువుగనుండె ననుర బం, గరు గద్దియ నెక్కి పోరుఁ గనుచుండె రహిన్.

ఆ॥ చాలదినముల్క్లు ధైవబలంబులు, వేల్పులెల దమజ ధీరవరుల
తోడ నాజిఁబెనగి ధోర్బలంబున వారి, తోడఁ బడవడుచుఁ ద్రుంగుడుపడ,

చ॥ అరసి గుహుండు కాళికయు ధీనాలముఁజెంది స్వపక్షకోటికిఁ
బిరుదుతనంబు చేకుటఁగ ధీర్బుగ దైత్యచమూసమూహముఁ
బారిగొని జూన్మకోతపలఁ ధీర్బుడఁగించుచున్నుఁ గాంచి తీ
వరమున శంఖచూడుఁ డని ధీర్బులంబుల డటఁ జేరి వారలన్. 284

క॥ విదుగులఁ బోలిన శరముల, వడివడిఁ గురిపింప వేగ ధీర్బులౌడ
వ్వుడు వాని నెడము సేయుచు, గడువడి రక్కసుని మోఁదె ధీరతరశక్తిన్.

క॥ వారిరువురు శక్తులతో, ధీరంబుగఁ బోరిపోరి ధీమతి లగుడున్
మీఁటి దనుజేంద్రుఁ డందుఁ గు, మారున్ మూర్ఛిలఁగఁజేసి మహితశరహతిన్.

ప. అంతఁ గాళిక కుమారున్ దత్క్షణంబున నెత్తికొని పరమేశ్వరునన్నిధికిన్ గొని
పోయినంత నె మహాసేనుండు గమ్ములువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుండై బలంబుఁజెంది
యిందు శేఖరు సెలవొంది బవరంబుఁ జెందె నింతలోఁ గాళిక మిగిలి సకలాయు
ధంబులతో ననురబలంబులనెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోణితంబుఁద్రాగుచు
వీరవృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూడునిపై గవిసి గదాదండంబున బిట్టెసిన వలండు
వ్రేలుఁబడియు నిల్వరించుకొని కటకుటమ్ములఁ గాళింబొదవిన నాయమయు నబ్బ
ణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్ణంబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేంద్రుపైఁ బరగింప
నవ్యాడట్టియస్త్రంబులతో నవ్యాని మరల్చినఁ గినుకతో నామె చాశువలంబు
యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుగెత్తి వీఁ డద్దానిచే నురుగఁడనియు
మహేశ్వరునిచేఁ ద్రిశూలంబునఁ దెగుననియుఁ జెప్పిన భద్రకాళి యద్దిమాని

యితరరక్షస్సులఁ జెండి భక్షించుచు శివున కత్తెఁగఁజేరించె నంత గీర్వాణసంబోధితుండై మహేశ్వరుండా యోధనంబుఁజేయు శంఖచూడుఁడు పరికించి చూచి.

—* శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట *—

- సీ॥ పెనుగదన్ శివునిపై * విసరివేసిన నట్టి, గదచేతఁ బొడిచేసెఁ * గాలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంకరుఁ * గదసి వేయ హరుండు, పరశువుచే జెయ * పలు పొనరై
శక్తినిఁదిగ్రిప్పి యాశక్తులపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మునఁ * బిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టెయఁ * బురహరుఁ డద్దాని, జీల్పె ఖడ్గంబుచేఁ * జేవమీటి
- సీ॥ అంతదోచక వీధాంతఁ * డగుచు ధనువు
లాగి వాడిశరమ్ముల * వేగ దుదుగ్ర
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెం * తయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడుఁ * గినుకఁ గదిరి.

క॥ జాలమును మాని రిపుజన, మాలాసంహారకరణ * మహితతరంబా
భీలమును శూలమునుగొని, మేలుగ నద్దానవేందుగ * మీఁదన్ వేసెన్. 289

సీ॥ దాన యనురుండు సమసెను * బాణ మెగసి, గోవుఁడై వేగఁజెందెను * గోభువనము
విరులవర్షంబు శివునిపైఁ * గురిసెమొరసె, దివ్యదుండుభిరవము లెం * తేనిమీటి.

—* విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులవితో గ్రీవించుట *—

- ||. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబుఁజేరిరి. దేవతలు
మహేశ్వరుని బ్రస్తుతించి యవ్వారిఁదిరుగ రాజతాద్రిన జేరిచి సెలవొంది స్వస్థా
నంబులకుఁజేరి సుఖించి రొక్క పుండరీకనయనండు శంఖచూడ సత్యుగు తులసి
మిగుల యందకత్తెయగుటెఱింగి యాసుందరాంగి నొందఁగోరి యోగబలమ్మున
శంఖచూడ రూపంబుఁజెంది రథియై నగరుసొచ్చి పోరులచే గానుకలొంది యవ
రోధంబుఁజేరిన సత్యుగుతులసి సంతసంబున జీవితేశుండనితలంచి యుద్ధజయంబెట్లు
పొనఁగెనన్న నతండు పెద్దకాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయంబిరువురకు సమకూర
కున్నఁ జతురాస్యుండు దటిసి నాకంబు బాకారికిచ్చునట్లొడంబఱచి సంధిపొస
గించెననియు నంతమీఁద దానిట్లు వచ్చిననియును జప్పిన నాయుష్వలకుప్ప
మిన్నంది సంతసంబునఁ గొఁగిలిండుడుఁ గేళవుడభీష్టసుఖంబులొందె నంతఁ గొంత
కాలం బప్పగిది నప్పటలాధరి హరితో భోగంబులొందుచు గొన్నినాళ్ళకు దేట
మాటలఁ జూపుల సురతక్రీడాకౌశలంబుల భేదంబుల వార లారసి లాఁతిపూరు
షుండని యెఱింగి యోరీ! నీవెవ్వఁడవు నిజమునెవ్వము తక్కినశపింతునన్న
వైకుంఠండు నిజరూపంబుఁ జూప నవ్వుడెఱి యేవగించి నగచి యసూర్యంపశ్య
యగు తన్నిట్లు మోసగించి చెరిచిన గరుడ కేతముఁగాంచి యిట్లనియె. 291

- గీ॥ పాపమును బున్నెమునులేదె + బండ ! నాదు, శీలమంతయు నట్టేట + జెందనిట్లు
దుండగంటానరించితే + దోసకారి!, మొండిశిలవయ్యయూడుము + గండడంగ.292
- వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పొలియు తెఱింగి యక్కురంగలోవన పెద్దయెలుం
గున రోదనంబుపేయంగ వారిచి నీరజాక్షుం డిట్లనియె. 293
- గీ॥ చెలువ!గోలోకముననన్ను + గొలుచుచున్న, సతివి;నాయంశజాతుఁడౌ + శంఖచూడు
వడఁతివైతి వివ్వరుసున + ఒరంగ విరుగఁ, కేరు గోలోకమున కిప్పు + చింతఁబాసి,

—* తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట *

- వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియందు విశ నీలసువున గండకియను నది
యత్సన్నయగు నద్దాన నేనును శీశాపవ్రాకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును,
నవ్వాని వజ్రకీటంబులు దొలిచి చక్కంబుల నిర్మించు మఱియు నీవు వేఱొందు
రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబువై పొడమి దళముల విరుల నాకామోదంబుఁ
గూర్తువు. నీవతియగు శంఖచూడుని యస్థిశలంబులన్నియు శంఖంబులై యుద్భ
విల్లు నట్టి శంఖోదకంబుతో నన్నభిషేకించుట కరంబుమోదంబిడు. తులసీసాల
గ్రామశంఖంబు లొక్కడ సంతరించి పూజించువార లైహికా ముష్మికఫలంబు
లొందుదు రని యంతర్నిత్యుండైన దులసియు నట్లే దేహంబుఁ బరిత్యజించి గోలో
కంబుఁ జేరె. ఇక నాయమతసువున గండకి యనునదియును దులసీవృక్షంబును
జనించిమించె. విష్ణుండును గండకీనదియందు సాలగ్రామ శిలారూపంబులొండె. శంఖ
చూడుని యస్తులెల్లమున్నీట శంఖంబులై యెసఁగె నిట్లు శంఖచూడవధోపాఖ్యా
నంబు సర్వంబెఱింగించితి నిద్దిశ్రోతలకున్ పాఠకులకు భోగమోక్షంబులొనఁగు
నిశ బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱింగింతు వినుండని నూతుండిట్లనియె.

—* బాణాసుర చరిత్ర ముపావరిణయము *

- క॥ ఘనోడు బలిసుతుఁడు బాణుం, డనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మే
దిని శోణపురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొడిసె + నాత్రిదివంబున్.
- క॥ అందుఁదనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి + భూతలమునఁ దాఁ
బొందికనుండ వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిగొలుతు + రతిజాగరులై. 297
- చ॥ ఒకవరి నాతఁ డీశ్వరుని + యొద్దకుఁజేరి సహస్రపాణులక
రకముగ వాద్యనిస్సవము + రాజిలఁ దాండవమున్ బొనర్చుడున్
సకలజగన్నియంతయును + శంకరుఁ డర్చిలఁజెంది యోరి! కో
రిక నెఱింగింపు. మిచ్చెద విఠ్ఠీన వరంబు కరంబు వీరిమై. 299

గీ॥ అనుడునవ్వాడు ముదిసిమహాత్మనన్ను, బాలనముసేయనాకోటవాకిటనుభ
వజ్జనంబులతో నుండోవలయు నిదియె, వరమనిన కర్వుడట్టులే వత్తుననియె.

— * శివుడు జాజానురుదకు వరంబిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట * —

క॥ భోళాశంకరుఁ డొట్టుల, పైశం బవ్వేళయందె వాసియులర సి
ద్ధాశులతోఁ దనయులతో, హళిబ్రహ్మ లలరఁజేరె వాసురనగరిన్. 300

గీ॥ సురలుగంధర్వులుమును లచ్చరలునవట, జేరేశంకరుఁగొలుచుచుఁ జంతెదక్కి
యుండిరికజగములనెలుఁచుండబాణ, దైత్యుడెదురొండులేక యుద్దగుండగుచు,

వ. అంత గొన్నినాళ్ళకు

ఉ॥ అప్పరిచెంగటన్ వెలయునట్టి ధునీతటెదోట నొక్కనా
డప్పరవైరి యొప్పుగ విహారము చేయుచునుండె సత్తజీన్
గుప్పె సుగంధవాతములు వగోయిలలున్ మఱి గోరువంకలున్
గొప్పగ గానములో నలిపెఁ గుండము లింపుగఁబూసి భాసితెన్. 302

గీ॥ మఱి యశోక్రదుమంబులుమాటలే ల, తలునుసంపఁగిమాకులెంతయునువిఱియఁ
బూసిఁచెన్నొందె గలువలుఁబుండరిక, ములునుబలుబీరులోప్ప విస్ఫుటతమీఁతె.

క॥ అసమయంబుననే బా, కాసురమత యువ యనుఁగువ వాసులతోసం
తోసంబుగ వనకేళి, వ్యాసక్రాత్మమున నటకు వచ్చి ప్రియముగఁ, 304

వ. చెలులుదాసు నచ్చరమచ్చకంటులతోఁగూడి యుద్యానంబున నుల్లంబురంజిల్లఁ
బలుతెరంగుల విహరింపుచు బెల్లగునుల్లాసంబున నిల్లనోన్మనస్యము నల్లావంబులోన
ర్పుచుండిరి. 305

— * వృషభగతిరగద * —

రమణి రమణీయమగు వృషప వాగ రాగముఁజెందె మంకెన
కమల కమలావళి గలామిమఁ గావఁగావనమొందె బంకెన
ఘనమ ఘనమాకంద మెక్కినఁ కానకానగువగల నిందతి
కొనక కొనకరవీరమంజరి వగోరగోరంటలను ముందటి
నవనవస్ఫుటకునుమతెతి నా వందమంద నొసఁగెనశోకము
అపునపున నీసాదఘట్టన మందియందె నుమాభిషేకము
ప్రమద ప్రమదాశ్వాస లభ్యవి భావిభావిని సింధువారము
సుమన సుమనతోనేయు నీనుడి సొంపుసొంపుల కర్ణికారము
అలికి నలికెవేల సంపగు లవేయవే మొగమెత్తిచూడుము
అలరు నలరులఁగురిసి ప్రేంకణ మదిగొమదిగొని వేడ్కుబాడుము

నాకు నాకుటజములజూపిన * నారి నారి కడంబులిచ్చెద
 పోకపోకలబ్రాకి జాదల * పొదల పొదలికజూడు వచ్చెద
 మొగలి మొగలివె చిదుపు చమరుగ * మొల్ల మొల్లపు గుంపుగోసిన
 బొగడ బొగడగ నేల నేనుర * పొన్నపొన్నలె యిన్నిపూసిన
 తొగలతొగల గనంగ నేలొకొ * తొంగితొంగి యమంగుసోదరి
 అగములగముల నరయ మేలొకొ * యదేయదే మందారమీదరి
 కదలికదలిన గువ్వగువ్వన * గవ్వగవ్వరవుం వలంపులు
 పొదమ పొదమల్లియలు పెల్లిగ * బొనలుబొదలు రహిం దలంపులు
 చెలువచెలువపు గతులయందము * చిలుకచిలుకకు బాటనేర్పుము
 కలికికలికి నెవలియిదే చొ * క్కపురకపురహి నాటదీర్పుము
 లేతలేతలకుచములేటికి * లేమ లేమాపులకు దారుము
 నాతినా తిలకమునుగని పు * న్నాగనాగము నెక్కజేరుము

806

క॥ తరుణ సహకారతరువును, దరుణియటల్ మాగధీల * తాతిలకము సుం
 దరకునుమస్తబకయిదే, వరించిపెనగొనె గనుండు * వనజాతముఃఖల్.

807

ప. ఇట్లాడుకొనుచు నవ్వలనవ్విరుబోలు జవ్వనంబుసింగారంబులు మెఱయం
 బువ్వులుగోయుచు వినోదంబులునేయుచు నానందంబుగందళింప నందు విహారంబు
 సేయుచుండుడు.

808

గీ॥ అట్టితటి దయితానంగ * మభిలషించి, హరుడు నందినిగని రావ్య * ధరముఃజేరి
 మండనముఃజెంది రమ్మనుమా గిరింద్ర, జాతనిచ్చోటికనజక్క * జనియతండు.

క॥ వేగజని దేవదేవికి, వేగమె కై నేసి శివుఁడు * విచ్చేయుమనెన్
 జాగొనరింప వలవదన, నాగిరిజయుఁ జొల్లియంబు * నమరుచుచు వడిక.

810

క॥ సీవేగుము వచ్చెదనిక, దేవాధీశానునన్ని * ధికి నంది! యటం
 చా విశ్వజనని పల్కిన, నావాడటు శివునిదండ * కరిగి వచించెన్.

811

ప. అంతః బువువింటినానియలజడి కోర్వక మట్టుమీటిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు
 దొర నందిని జూచి.

812

గీ॥ ఓరి! బసవన్న! యిల్లెల * యురక వచ్చి, నాడ వచటికి జనియుఁ బూజోడి నిటకుఁ
 దోడి తెమ్మ మరల బొమ్మతోందరింపు, మనుడు రోజుచునతఁ * డురాప్యాద్రికేగ

ఉ॥ అత్తటి నత్తెఱంగరసి * యచ్చరలున్ మఱి యంద మొప్పు లే
 బిత్తరు లింక గొంద టిదేవేళ మహేశ్వరుఁజెంద నిందు నే
 మత్తగజేంద్రయాన శివు * మన్ననలొంది విహారమొందు నా
 పుత్తడిబొమ్మ యందటకు * బూజ్యయగున్ త్రిజగంబులందునున్.

814

చ॥ అని యిటు నెల్లరాడ వృష ధాండుని పుత్రిక చిత్రోరేఖ యన్
వనదహనేత్ర యిల్లనియెఁ ధాండుదళాక్షుడు మున్ను మోహిని
తనువున శంభుమూర్తి కెటు ధర్మకరాగము నివ్వటిల్లఁజే
సెనో యటు లేను గౌరివయి ధిత్తము నుత్తలమొందఁజేసెదన్ . 815

గీ॥ అనుచు నేగ ఘృతాచి దాసమరెగాళి, హవమున నల్లె చాంశికరూపమొందె
నల్ల విశ్వాచి నావిత్రియయ్యె రంభ, మేన గాయత్రియయ్యె సశేషమొప్పు. 316

—* ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట *—

క॥ జయ స్తంభకనలియు విజయ సహజని యయ్యె బాణాజయునగు నుషయున్
బిందు చిత్రోరేఖ మదిఁగొని, రయమున నీహరకైల ధర్మశుత యయ్యెన్ . 817

గీ॥ యోగవిద్యావిశారద ధామ గిరింద్ర, జాతనువుఁ జెంది దివ్యల ధూమనోజ్ఞ
మూర్తి ధైవంగమంగొనిముదితలెల్ల, మురిసిరెంతయులోన నీబురముఁగొనుచు,
వ. అంత

॥ పీఠంబు శివనికటము, కేరి విలాసము లెసంగ ధింకారము దై
వాటంగఁ దిటుంగఁగఁ దమిసే, కూరకపోయెను హరునకుఁ ధింకారంబేనిన్ . 819

గీ॥ అంత జగదీశకాంత న ధాధిరాజ, పుత్రి గై నేసివచ్చి విధున కెఱంగి
అచటిపాలకులయొకారమురసిముడిసి, యుషనుగనుఁగొనివల్కె మేలొప్పనిట్లు.

—* పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట *—

క॥ బాలరొ! నారూపంబిటు, మేలుగ నొందితివి తమిని ధింకొని ధైవనక
నీలలితాకారమునకు, జాలంగ మెచ్చితిని వరము ధింకొనుమిఁక .

నీ॥ తరుణి! మాధవసిత ధాదశినాఁ డుష, వాసంబు బొనరించి ధివ్వళింపు
మారాతిరి నిశీధానుండు నీకలలోన, నీకోరినట్టుల ధికు విభుడు
శర్వాంకజాతుండు ధిశంభుభక్తాగ్రేణి, చక్కనివారిలో ధిజక్కనయ్య
నీయిష్టమిడేఁ ధిన్న భోగంబుల, దనువు నీకు మగఁడఁ ధితంజికాంగ

గీ॥ లండనివరంబొసంగి యాలలిత యందు, శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ ధిచెందియలరె
వేషధారిణులందఱు ధివీశ్వవిభుని, మనమునకు మెచ్చి ధియిండ్లకుఁజనిరివేగ. 822

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచనప్రకారం బొసర్పఁబూని సమయంబు నిరీక్షించు
చుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతియోధు
నొకనిఁ గానక.

గీ॥ తన్నుఁగాయఁగ గోపురతలముఁజేరి, యున్న నిఖలేశ్వరునిఁగని ధియోడకిల్లు
మకురుతనమున నడ్డె శాంబకహిమాంశు, మకుట! యొకవిన్నవంబిదిమదినిఁజేర్పు.

ఉ॥ చేతులు పెక్కినంగితివి * చేవయు లావును వాసిమీఱు నీ
చేతులకుఁ బరాబరిగఁ * జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీటఁ దీర్పఁగల * చెల్వగుశూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు * నీదురదన్ జగదేశంకరా ! 824

గీ॥ తోడరి పెనఁకున నాతోడఁ * దునియఁ జేయు
మీఞుజంబుల నొకగుట్ట * యెత్తుగాఁ బు
రాంతక ! యటుల్ మదిని నిచ్చ * గింతు ననుడుఁ
గడుఁగినుకఁజెంచి యిటులనఁ * గాలహుఁడు. 825

ఉ॥ ఓరి దురాత్మ ! యోతులువ ! * యోగిపృథ్వు ! వలాచపాంసనా !
నోరెటు వచ్చెరా యిటు నశున్ దురమాడఁగఁ బిల్వ నిర్లు నీ
కీరహియెల్ల నే నిడిన * దేశద మైనమ నీదుకోర్కె యీ
జేఱును మత్సమానుఁడు ల * యింపఁగఁ జేయును నీదుబాహులన్. 826

గీ॥ అది యచిరకాలముననెదై * త్యాధమా ! పా
సంగు భవదీయ మాయాధ * శాలనుండు
నా మయూరధ్వజం బెపుడవనిఁ గూలు
నపుడె చేకూరుఁ బెను విగ్రహింబు నీకు. 827

ప. అనిచెప్పిన ముదితుండై చని బాణుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు నిరీ
క్షించుచుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాసశుద్ధ ద్వాదశియందు.

గీ॥ ఉష యుపాసముచేసి మేఁలోప్పనాటి, రేయిఁ దామరసాక్షు నశింపించి యంతఁ
బవ్వలించిన నడురేయిఁ బూర్వతీవ, రమునఁ గృష్ణమనుమఁడు దాశనిలి రహిని.

— * ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట * —

గీ॥ మేలుకొలిపి దనుజరాజు బాలనొడిసి, దృఢపరిష్కృంగమునఁ దేర్చి * తీయవిల్లు
భోగములనెంతయేని సఃస్మాదమొదవఁ, జేసి యంతనెద్వారకఁ * జేరెమరల.

ప. తెలవాటివయంత నాబాణానురదుహిత మేల్కొని పాన్పున విభునిం గానక
శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలుపునితోఁ గలయుట కలయనుట కొడం
బడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మునఁ బొగులుచు మజ్జనభోజనసుగం
ధానులేపనవేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయేశ్వరితత్వమై బెండువడి
యలందురుచుండుడు సంత మంతనంబునఁ జిత్రరేఖ దాశనించి కలంబడుగ
ననుంగు సఖయగుటెఱింగి యగ్గాణవలన తన మనోరథరబీడేఱునని తలంచి బెల్లు
సేయక యిట్లు పక్కాణించె.

ఉ॥ అక్కరొ ! చెప్పదాన విను † మద్దమరాతిరి నాదు సెజ్జలోఁ
జొక్కపులేతజవ్వనపు † చూవరి యొక్కఁడుచేరి యెక్కుడె
మక్కువ బిగ్గకొలికుల † మానస మూరఁగఁజేసి ధీరతన్
జక్కెరవిల్లు చెయ్యముల † సంతసపెట్టి చ నెన్ యభేచ్ఛమై.

ఆ॥ ఎచటివాడో? జాతి † యేదో? యెట్టులనిట, కేగుదెంచెనో? మ † తీడనుండి
మరలయెందుఁజనెనో? † మానిని! వానినే, ఒడయఁగలనో? లేదో? భాగ్యమెట్లా?

చ॥ చెలియరొ ! వాని నీవరసి † చెచ్చెర నిచ్చటఁ కేర్పకున్న నీ
చెలి కిఁక నీళ్ళునోయనగు † సిద్ధము; మాంత్రికయోగసిద్ధికిన్
బలుతెఱఁగులే దనర్పఁగల † ప్రాధికి నీకెవ రిడువత్తు రో
యలికులవేసి! నాదుబ్రదు † కంతయు నీనశ మెక్కు డేటికిన్.

౩౩౭

ఆ॥ అనుచు నేలవ్రాలినట్టి యాబాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల † నేర్పలాడి
యైన చిత్రరేఖ † యభయహస్తముఁజూపి, యనియెఁజెలిమికలిమి † యలరనిటులు.

ఉ॥ పెంపరలాడబోకు మిటు † వేదురుచెంతకు నుండరాంగి! నీ
సాంపగు చెల్వమెవ్వరికిఁ † జోద్యముగా మరులూరఁజేయ దే
యింపగువానికో యమరె † నిట్టి మహోన్నతభాగ్య మర్హిన్
లింపుల దానవేశ్వరుల † లీలగ నేలునతండు రూఢిగఁ.

—* చిత్రరేఖ చిత్రవటంబులను వ్రాసి చూపుట *—

చ॥ బెదరెదవేల? నీవ్రీయుఁడు † విశ్వమునం దెటనున్నఁ బట్టి తె
చ్చెద ముదమున్ బానచ్చెదను † జిత్రవటంబుల వ్రాసఁ జూడుమీ!
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల న † రీప్యవమానవరాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మింకఁ † గోమలి! నీమది నున్న రూపసిన్.

౩౩౮

వ. అనియిట్లు చిత్రర్వులను వ్రాసి చూప నద్దమజేంద్రశస్త్రిక వటంబులనెల్లఁ దిలకించి
యందుఁ గృష్ణపౌత్రుండగు ననిరుద్ధవటంబుఁజూచి బెదరి సిగ్గుజెంది మరల తొప్ప
వేయక చూచి మురిసి తలవంచి జాళువాపట్టుకుప్పనంబుపైఁ జలువపయ్యెదము
సుంగును జక్కఁజేసికొని చక్కన నక్కొమ్మ కిట్లనియె.

చ॥ సకి! యితఁడే యితం డిడను † జక్కఁగ నద్దమరేయి నాదు సె
జ్జకు జనుదెంచి మానధన † చార్యముఁజేసిన తెక్కలీఁడు ని
ల్వకచనె నెందో వేగఁ జెయి † బట్టుదునో యను శంకఁజేసి తా
వకమహానీయమంత్రిగఁ † బట్టుకరమ్మిడ నాదుచెంతకున్.

౩౩౯

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన మత్తమరాజపుత్రుండనియెఱుకసేయు. నాఁడు
భవాని యొసంగిన వరంబందునను విశీధలబ్ధపూరుషుండే విభుండగుననిచెప్పలచేత

నుత్తమకులునిగాక యన్యుని సమ్మాన్యచరిత్ర యెల్లు వక్కాణించు మఱియు
నీసంఘటనంబుగూడఁ దత్ప్రసాదంబుగఁ దలంతునై వను వీని కులగోత్ర నామ
ముల నెఱుక నేయుమన్న నచ్చెలువమిన్న యలరియిట్లనియె.

ఉ॥ ద్వారక గావురంబు యదు * ధన్యుడు కృష్ణునిపాత్రుఁ డన్నిటన్
బేగునుఁ బెంపుఁ జేకొనిన * వీరుఁడు శంబర నై రిచ్చత్తుఁడున్
శూరుఁడు ధీరుఁడున్ మిగుల * సుందరుఁడౌ సనిరుద్ధుఁ డీతనిన్
గూరిచె గౌరి నీదువయిఁ * గూరిమిఁ బైఁడికి వజ్రమబ్బలన్. 337

క॥ అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి * తత్పర యగుటన్
వనజాక్షుని మనుమని దా.రను జేసెను గాళి యనుచు * రంజలివేగన్. 338

చ॥ చనుమిఁక పోరంబటకుఁ * జాతురి మాంత్రికయోగశక్తియున్
బెనఁగొని తేజువీరి యదు * వీరునిఁ దెమ్మిటకుం బ్రియమ్మునన్
పెనుపటి మిత్తి వాతఁబడు * నచ్చెలినిన్ బ్రదికించికొమ్ము నా
ధుని నిటచెచ్చు నంతకిటు * తోయజనేత్ర! తపించుచుండెదన్. 339

—* చిత్రీరేఖ మంత్రకీర్తిచే ద్వారకకుఁబోయి యనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *—

సీ॥ అనుడు నిదియెంత పనియని * యర్థరాత్రి, వజ్రకునచ్చోట నేయుండి * పరమశివుని
రాణికి మహేశ్వరునకెదఁ బ్రణుతిసల్పి, పరమగురుమంత్రోసిద్ధ యంబరము నెగసి.

క॥ కడువడి ద్వారకఁజని నిరి, నడరెడు సనిరుద్ధు మేడఁకరిగి యచట నౌ
పైడు నిజసతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న * ప్రద్యుమ్నసుతున్.

గీ॥ కాంచి శాంబరీమాయను * గ్రమ్మఁజేసి, కామనందమతోఁగూడఁ * గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్ప వి * యత్తలమును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ * జేరి మీఱి.

గీ॥ మట్టుమీఱిన విరహాగ్ని * మఱుఁగుచున్న, బాణనందనశుద్ధాంత * భాగమందు
ధరకుడిగియుటఁ బ్రాద్యుమ్నితల్పమునిది, యువకెఱింగించి తనవాగఁ మొందెవేగ.

చ॥ ఉషయు సుగంధసారకును * మోచక సేకములన్ జానర్పి య
వ్విషమశరాత్మజున్ నిదుర * వీడఁగఁజేసినఁ దెల్వినొంది యా
సుషమలేనుండు నల్లడలఁ * జూచి నవౌకముగా నెఱింగి య
వ్విషవవిలోచనన్ గదిసి * విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 244

చ॥ చెలువ! యెవరైవీవు! మణి * చిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మీవై
యలరుచునుంటి విద్యోడకు * నక్కజ మేనెటు చేరఁగల్గితిన్
గలనొకొ నిన్నుఁజోల కలువ * కంటిని చూచినయట్లు బోఁచు వే
తెలుపుము సర్వ మిత్రైఱుగ * తేటగ నీదు సుధామయోక్తులన్. 345

అ॥ ఆనుడు లోన మునిసి † యలఁతినగవుతోడ, మదిరనయన మరుకొ † మారుఁజూచి
యనియె నెఱుకలేని † యట్టియెడకు న్నెఱు, చేసినారొ! మిగుల † చిత్ర మిద్ది.

చ॥ “కలయెడ నిన్నుఁజూల్ గలువ † కంటిని చూచితీ” నంటి రఱ్ఱలే
యలఘుతకాజ! నీవనిన † యట్లుగ నొప్పెడు చెల్లు నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ జూడఁ † గట్టుచునుండె విచిత్రమొప్ప నీ
కలకీటు కాఘృవచ్చి నినుఁ † గ్రచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 847

గీ॥ ఆనుడు మేలముచాలు బా!లా! యఘార్థ, మెఱిగియుండియుఁ గైలాటమేలనీయ
తెలియఁబట్టుమువేయనిఁబితమనీమ, లెందున్ సత్యసారులై యేవుఁగాఁత్రు

శ॥ అన ముసిముసి నగుచెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టులనె నానతియున్
ననుమును రతులన్ దేలిచి, చనునే లాఁతిగఁ దలంప † సౌందర్యవిధి! 849

గీ॥ అని భవానీవరంబు తీరట్లు గత వి, నార్ధరాత్రంబునందు సమాగమంబు
నాత్యసఖదిత్రేఖ మాఁయాబలమునఁ,దన్నిపుడుదెచ్చుటయునుసంతయునుదెల్పె.

—* అనిరుద్ధఁ డుషతోఁ గిగిదించుట *

చ॥ హరిజతనూజఁ డట్టులు పి † యావినివేదితవృత్తుడై కడుఁ
హరునముఁజెంది యారముణి † నక్కునఁజేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధురకళలన్ బెనంగి వరి † తోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రియున్
గరము రమించుచుండెఁచియు † కాఁగిటఁజేరి యహర్నిశంబులున్. 851

గీ॥ ఇట్లు వారిర్పురెంతయు † నింపుమీఱ, నంతిపురమున భోగంబు † లందుచుండ
నంతనొకనాఁడు కావలులైచరించు, భటులెఱిగి బాణతోడఁ దెల్పుగనతండు.

చ॥ కడువడి రోషవేగమునఁ † గమ్ముల నిప్పులు చాలుచుండ నె
వ్వఁడు హరియున్న పెన్గుహను † బాలిశుడై యిటుచేరె వాని ని
వ్వడ కడతేచ్చి రండని ప్రభూతఁబోత్తమయోధరాజఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదుఁతూచుని మోడిరి యాయుధంబులన్. 853

ఉ॥ అంత నతండు నొక్కవరి † ఘాయుధమున్ గొని వారి నందఱిన్
బంతముమీఱ బాది వరి † మాచ్చి జవంబున నార్చి నట్టి పు
త్రాంత మెఱింగి వేగముగ † నంతకనన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
పాంతకుఁ డెక్కుడైన వృత † నాధిపులన్ గని వల్కె నల్కతోన్. 854

చ॥ మనుజులకన్యలన్ గొనుట † మానవభక్షుల కొప్పు నెవ్వడెన్
మనుజుడు మానుషాశేవకుఁమారినిఁ బట్టుట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు ముగ్గు నిడ † ముగ్గుకేలుచునుండు బెంప లీ
యనువునఁ దల్లకిరిదులయి † నట్లుగఁ దోచెను నాడు బుద్ధికిన్. 855

ఉ॥ ఒక్కడు పెక్కుజోదులను * నుక్కటఁగొట్టి వధించెనంట ! యా
మొక్కలుఁ డెవ్వఁడో పొదివి * ముక్కలుసేయుఁడు ఖడ్గధారలక
జక్కఁగఁ బొండువేగముగ * తౌర్యము వించు సహస్రయోధులన్
నెక్కిని యక్కిశోరువన * నీతోనరింపుఁడు బాహుసంపదక. 856

ఆ॥ అనియు నట్లు సైన్య * మర్పించి వంపుఁడు, వా రుమాగృహంబు * వజ్రనరుగ
దవుల వారిఁగాంచి * దర్పంబులక నింగి, కెగసి పరిఘవేళి * లేసి చంపె, 857

చ॥ అది విని యాతుఘానవిభుఁ * డాగ్రహమున్ మదిఁ జెంది మేటి దు
ర్బదమున నావృషాండుని స * మస్త్రచమూగణనాథుఁ బిల్చి బె
ట్టిమలగు యోధులన్ గొని క * డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్పఁగాఁ గదలె * ఖడ్గధనుశ్చరపాణియై వడిన్, 858

చ॥ బిటబిట నా యుపాభవన * వీధినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపౌత్రుఁ డా
సురరివుఁ జూచి జోదులను * జూరొనరించి ప్రభాతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని * పోతరమొప్పుచునున్న బాణుపై
నుటుముచు నేయ హా ! యనుచు * నుక్కటి రక్కసి వాగ్రైఁ జేరిలో. 859

గీ॥ అదతి వృషభాండుఁడెంతయు * నక్కజముగ
సక్కుమారుని తౌర్యవీ * ర్యంబులకుఁ గ
డున్ మరియుచుండ నబ్బాణు * డున్ దెమలియు
నంత మటుమాయమై చేరి * యంబరమును. 860

— * బాణాసుదుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట * —

ను॥ శరవర్షంబున ముంది కృష్ణజనుతున్ * జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జాటి కట్టి పెలుచన్ * దోర్దర్శ మొప్పార న
చ్చిఱుతన్ జంపఁగఁ గత్తి నెత్తఁగ వడిక * సేనాధిపుం డాగి యి
త్తటి వీనికా జెఱసాల నుంపు మటు మీదకా జంపవచ్చుకా విభూ ! 861

గీ॥ వంటయింటికుందే లయ్యె * బాలిశుడితఁ, డెల్లుతప్పించుకొని పోవు * నింతలోన
బాగుగవిచార మొనరించి * పథయొనర్తు, మెప్పుడువేగిరంపుంబను * లిడుములిడును,
వ. అనిన నుడుగకయున్న నప్పిశితాశనువకుఁ బెద్దయెలుంగున సభోభారతి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఏటికే బాణదైత్య ! వధి * యింపఁగఁ జూచెడు వీని మాను మా
రాలుముదక్కి యాతఁడు గగిరంబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనికా
బాటలగంధి నీదు సుత * భర్తనుగా పరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిడఁ * జంపకు తెంపకు కూయితంతువుకా, 863

గీ॥ మఱియు నీవిష్టు వీనిఁ జంఁగివఁగఁచలఁచిన, నిపుడె పెన్గిమమూఁడు నీ కెంచిచూఁడు
నీధ్వజము గూలువంతకు క నిలుపుదాల్కి, యవల నీమదమంతయు క నవనిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పు డతం డెట్లకు నేమిమాని వాని నవ్వలఁ దుదముట్టఁజేయఁనెంచి పంజ
రంబున నునిచి చనినంతననిరుద్ధుండు దండకూకవివవిధుంఁడై వరితపించుచు నభీష్ట
మహాదేవియగు దుర్గదలంచి యిట్లు నుతింఁచె.

గీ॥ శివ! మహేశ్వరదేవి! శోపిణి! పృథ్వీ, దుఃఖనాశిని! పన్నగ క హ్రమదగ్ధ
తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁ క దల్లి! వేగ, సాఁకుమఁకదండకూకపాశకములఁద్రుంచి.

గీ॥ నీపతియు నీవు దక్కిన క నితరు లొకరు, గలరె భక్తుల నేల జ క గంబునందు
సర్గరక్షాంతకారిణి! చండికా! య క శోద! లేలెమ్ము! రారమ్ము! క సొక్కుఁబాప.

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తపరతంత్రమై మహామాయాస్వరూ
పంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ దఱిసి మణినూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు
ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధుడై జేరింది నాగపాశంబులఁబాపి
వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుమాంతఃపురంబునందుఁ జేర్చిన నతండు
ప్రీతుండై యుమతో సుఖంబుండె నంత ద్వారకాపురంబం దనిరుద్ధుని దేవేరులు
రతిప్రద్యుమ్నులును ననిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱింగించిన
నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రోగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల
నారసి యనిరుద్ధుజాడ నెఱింగిరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ
డబ్బలితనూజని మయూరధ్వజం బబ్బురంబుగదుర డబ్బాటుగాఁ బుడఁగి వ్రాలి
యుండుటంజూచి యంతడు కరకంఠూతి వాయునని వికవికనవ్వుచు యుద్ధనన్న
ద్ధుడై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండెనంత నవ్వాసరంబుననె నార
దుఁడు శ్రీకృష్ణునిఁ చారించి యనిరుద్ధోదంతంబెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక
వగచి సత్సరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యుమ్ను సాంబసారణాదులను
దోడ్కొని ద్వాదశాక్షోహిణీబలంబులతో గరుత్మంతు నధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁ
జేరి నగరంబు ముట్టడించి రణభేరిధ్వనులొనర్చినంతశోభగవను గాచుచున్న జేసి
కంటివోర కుమారులందోడ్కొని ప్రమథదమజానీకీనులతోఁగూడి కట్టాయితంబై
ప్రథనంబునకేతెంచి నిలువనంత నయ్యిరు తెగలవారికిట్లు సమరంబు పొసంగె.

గీ॥ వాసుదేవ శివులకు శంకరదమవ గృహులకుఁ గూళ్ళాండ కూవకశిల్లులకు హలికి
సాంబ బాణనుతులకు వృషగరుడులకుఁ, దక్కువారల కిట్లు లేతనరె దురము. 367

గీ॥ తనిలి బవరంబుఁ జూడ నెంతయును వేడ్క, జేసి యాశసమందు జేశేలగములు
సిద్ధగంధర్వులచ్చరల్ చెలఁగి వుప్పు, కములనెక్కి కవంగ నశక్తయ్య మొప్పె.

క॥ కృష్ణుడు నడువఁగవే జయ, తృప్తున్ గొని ఘోరకదన * దీక్షాపరతన్
వృష్టివరు లేచి రణకా, శిష్టులగుము బ్రహ్మభద్రముజ * సేవల మీఱన్ . 369

చ॥ కనుఁగొని శూలపాణియును * స్కంధుడు గర్జనముగా బొనర్పఁగా
వెనుబడియున్న పై నికులు * వీడఁజెలంగి కడంగియూర్చి రం
తనె మురనూదనుండు పురఃదానవహంత పయిన్ మహాశ్రురా
జనిఁ బజవణ దక్షత్రములచే శమియింపఁగఁజేసి శమ్యుడున్ . 370

చ॥ హరియును మచ్చరంబున విశామగ్నుల నూరక గుమ్మరించు దు
ర్ధరశరరాజి శంకరునిఁ * చా బొదువణ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుడయి * భూభరచాపుఁడుఁ గృష్ణమేన ని
ష్ఠరశరపక్షి నాఁటినఁ గడున్ గడునొచ్చి విష్ణుమూర్తియై . 371

శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివుని సుతింది యభయ మొందుట *—

క॥ హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాకినొంపఁజక్కఁబనువఁగా
హరుడును శైవజ్వరమున్, సరగఁడలఁచి పంప నవ్వి * సమర మొనర్చెన్ .

*గీ॥ శాంభవజ్వర మెగసి విస్తారశౌర్య, సారమేర్పడ శీతలజ్వరమనంగఁ
బాలుచు వైష్ణవజ్వరమునుబొదివిపట్టి, మర్దనముచేయ నుంకింపఁచుకురుఁబాసి.

గీ॥ ప్రాణభీతినిగొని మహేశాంతికమును, జేరి నుతుల నలర్పఁగాశివుఁడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనెనపుడు వైష్ణ, వజ్వరముతోడ వాత్సల్య భావమొంది.

క॥ అడలకు శీరజ్వరమా!, విడువుము మజ్వరభయంబు * విశ్వమున నిఁక
వ్వడు చదివిన సీవాచం, బడలఁడునుమి! జ్వరభయమున * నాతంఁడెపుడున్ .

ప. అనిచెప్పిన నంతనయ్యది సంతసించి శివునకుమొక్కి చనియె నటుమీఁద.

గీ॥ గుహుఁడుప్రద్యుమ్నునొడిచెనుగూవకర్ణుఁ, డల్లకూశ్మాండుడున్ సీరినాశ్రమించి
రాశరాసురపుత్రికుం * డడరిసాంబు, నోడఁబుచ్చెను జయఘోషముప్పటిలంగ.

* శివపురాణే యుష్ణఖండే చతుఃశతాశ్లోకాంతే -

శ్లో॥ మహేశ్వరోఽథ తస్మిష్టాన్ - యాంతం స్వంవిసృజజ్వరం । మహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ । యయా
ధాతేజ్వరాపుత్రా । వైష్ణవోఽథ సమాక్రంద । నాగేశ్వర బలాద్విశః । అలభ్యాభయమవ్యత్ర ।
తుష్టావ వృషభధ్వజం । ఆథ ప్రసన్నా భగవాన్ । విష్ణుజ్వరమతో శురః । విష్ణు శీతజ్వరం
పాశ్రవ । శరణాగత పత్నీలః॥ మహేశ్వర ఉవాచ॥ శీతజ్వరప్రసన్నహం । క్షేపకు తేమజ్వర
రాధ్యయం । దోన ఘ్నిరతిపంబాదం । తస్యవస్యాత్ జ్వరాధ్యయం । సమక్కుమారః - ఇత్యుక్తో
రుద్రమాచమ్య । గతో నారాయణజ్వరః ॥

క॥ నందియు శృంగమ్మలతో, పం దాష్ట్యనిగ్గుచ్చి కడు నెఁ జివుగఁ బడన్ జ
మ్మం దందకూకవైరి క, డింది యస్మగ్ధారలొలుకఁ పీల్చడి పజచా. 378

—* శ్రీకృష్ణుడు వివునిచే నోటుపడి నుతించుట *—

*మ॥ యదునాథుం డదియెల్లఁ గన్గొని విరూఁ పాక్షుఁ మహేష్వాసునిఁ
గదనంబందు జయింపలేవనుచు నఁ ల్కఁ బాసి శ్రీశంకరుఁ
గదియఁ గాఁజని మొక్కి పోయిలిడి విఁ జ్ఞప్తిఁ బొనర్చె మహే
శ! దయాభీ! శరణాగతార్తిహరణా! సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 379

గీ॥ విశ్వసగ్ధానుబావణఁ విశననాది, హేతువై బోధరూపుడై యింపెనంగు
తాంతు లింగస్వరూపు నీశ్వరునిఁగొలుతు, నెల్ల వేరిల నొకభంఁ ననఁగదొరను.

గీ॥ కాలము స్వభావమును ద్రవ్యకర్మజీవ, ములు ననువులాత్మయేతత్తుఁ మూహవికృతి
బీజబోహవప్రవాహమై వెలయుచుగము, నీదుమాయయెఁగొలుతు నిఁజ్ఞేతి! నిన్ను.

గీ॥ విత్తనమునుండి మొలకయుఁ విత్తుమొలక, నుండి యెల్లప్రవాహమఁ ట్లుండినతర
మెడి తెగకయెంతయేనియుఁ ననఁగజగము, నీదుమాయయెఁకాదొక్కఁ నిత్యమూర్తి!

గీ॥ వాఙ్మయబ్రహ్మమందుగుఁప ముగనున్న, యప్పురబ్రహ్మమీ వెనిఁ న్నకలుపాత్ము
లైనవారుదిదాకాశఁ మనుచుఁజూతు, రద్వితియమహేశ! యనాదిపురుష! 380

॥ నీమాయచేత జగములు, వేమలు మోహంబుఁజెంది ఁ విత్తనుతస్త్రి
కాములయి దురితసీరధి,లో మునుఁగుచుఁ దేలుచుందుఁ లోకార్తిహరా!

క॥ నీవొసఁగిన యాజగమునఁ గావలుడై నీదు పాదఁ కమలములయెడఁ
దావేడ్కిఁ బూనపండిన, నావాఁ డాత్మఘ్నుడగు మహాదేవ! కడుఁ.

* శివలిరాజే యుద్ధంబుచే చుట పంచాంగోధ్యాయే -
గీ॥ అథ విజ్ఞాపయమానఁ సతోభూత్వా కృతాంజలిః । శ్రీకృష్ణ కృంకరంభక్త్యా । పాపనోష భక్త
నత్ఫలం । దేవదేవ మహాదేవ । శరణాగతవత్సల । సమామిత్యానంతకక్షీం । సర్వాత్మానం వరే
శ్వరం.....దేవదత్త విదం అభ్యా । వృతాశః మజిలేంగ్రియః । యోనాదిగ్రయేత
త్వత్పాదౌ । సకోనోన్యోహ్యర్చ్య మంచకః । త్వేదాజ్ఞయాహం భగవాన్ । బాణసోశ్చేత్తుమా
గతః । త్వమైవశక్తో బాణాయం । గర్వితో గర్వహంజా । నివర్తస్వరజాదేవ । త్వచ్ఛాపోన
వృధాభవేత్ । అజ్ఞాందేహి ప్రభోమేత్వం । బాణశః భుజకృంతనే । ఇత్యాకర్ణ్యవచకృమ్భః ।
శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః । ప్రత్యువాచ పృథివీతాప । వృష్ణస్త్రాత్య మహేశ్వరః! మహేశ్వర
ఉవాచ - సత్యమక్తం త్వయాతాత । మయాశర్వభిదైత్యరాత్ । మదాజ్ఞయా భవాన్ ప్రాప్తో ।
బాణదోర్దండకృంతనే । కంకరోమి రమావాభ । భక్త్యాహం స్వహాహరే । పత్యతోమేవధం పీర
స్యాద్బాణ భుజకృంతనం । అతస్త్యం బృంభేదాస్త్రేణ । మాంబృంభేయమదాజ్ఞయా । తతస్త్యం
కురుకార్యంస్యం । యశేష్టం చ మభీభవ ॥

క॥ కిగ్గడి దైత్యుఁడీతం, డెగ్గనకయె నిన్నుఁజెనక * నేతంచె నిటుల్
నిగ్గగు నీ శావబలం, బిగ్గతి నను దోడితెచ్చె * నీతని నొంపక.

886

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జయించుటకై శివుని సెలవొందుట *

చ॥ సెలవునొసంగు మేగ నిక * చెన్నటి రక్కసి నిక్కుఁబాపి చే
తులు బలివేతుఁ గాకులకుఁ * దొల్లు మిఁకక సమరాంగణసలిక
దలఁపుము నీదు శావ మది * తక్యవచస్కముఁగాఁగ నీ కృపక
వెలయఁగఁజేయు మాపయి వశీసనుధాకరఖండమండనా !

887

వ. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డీట్లనియె.

చ॥ నిజ మిది దేవకీతనయ ! * నీమిక వీని భుజాసహస్రముక
రజమొనరించఁజెల్లు నయి * నక గనుచుండియు భక్తవీడ నో
ర్వఁజనునె ? చెప్పెదక విను ముఁపాయము నావయి జృంభణాస్త్రముక
వ్రజవరిచాల ! వేయు నిదురక గొనెదక విజయంబు నీకగుక.

888

ఆ॥ మున్నె యిడితికాడఁమురహర ! వరము నీ, కప్రమేయ బలము * నాజిలోన
నన్నుఁదొడరి కదియఁనాకన్నమిన్నయా, నట్లు లదియనట్లేయగును గనుము.

గీ॥ అనుడువనజాతుఁడెట్లుడు * హరున మొంది, జృంభణాస్త్రంబునవుడుయోఁజిందివరవ
భక్తవశ్యుఁడై నిదురించెఁఫాలనయను, దాప్రమథపీరగణముతో * నాయదనున.

వ. అంత.

క॥ పగతేజగుండెలు పగులఁగ, మిగుల గుణధ్వనియొసర్చి * మించు నల హరిన్
దగఁ జెనకఁదలంచి బాణుం, దొగి మూలబలములఁ గొని సశముద్ధతిమెఱయన్.

గీ॥ అల వృషాండుని సూతుఁగాఁనలవరించి, మనగదాళరచాపఖ * ధ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణంబుఁ బొనరించిమీటి రక్త, నేత్తుఁడై రథమెక్కి యశికిఁ గడింగి.

892

గీ॥ యుద్ధభూమికిఁ జని యదుఁయోధవరుల, నెల్లఁగని నిద్రఁజెందుమ * హేళుఁదత్కు
మారులను జూచి కడువడి * శౌరిసేనఁ, జొచ్చి కరులను హరులను * జూరుచేసి.

చ॥ గరుడుని నొక్క హలమునఁ * గాతరుఁడేసి వడిక హలాయుధుక
బిరుదఱఁ బంచభల్లముల * బిట్టడరించి రతీశు సాత్యకిక
సరవిగ నిర్వదేసి ఘన * సాయకరాజ వెలార్చి యంత న
మృరహరు నూఱుకొలల సశముద్ధతిగప్పి నక నదింపుచుక.

894

గీ॥ మేలిజోదుల మదకరి * బాలములను, గుఱ్ఱపుకదళముల జొన్న * గోసినట్లు
నఱుక నెత్తురువాఁగులు * విడివిమిఱె, భయదమైతోచె యుద్ధభూ * భాగమట్లు.

వ. అంతఁ గృష్ణుం డక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమిటి బాణాసురుకజేరి,

చ॥ హరులను జంపి సూతృపయి † నర్వసి భల్లములేసి చావమున్
విఱుగఁగఁజేసి బాణువయి † వేయిరంబులనేసి యార్చినన్
సురరిపుఁ డోహటింపకయె † చూపఱు మెచ్చ మఱొందు విఱ్ఱొగిన్
గరమునఁబూని శౌరివయిఁ † గాండశతంబు నిగుడ్చె నాన్పుచున్. 397

గీ॥ బాణుశరములఁ బొడిచేసి † వానుదేవు, డాత్మశంకరుడలఁది ర † యమునబాణు
చేతివిలుఁబొల్లుచేసి యాశీవిహోప, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్ముటఁ † బొడివెబాణు.

క॥ హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁగొనక దునిమి యసుర † శౌరిక గద ను
క్కఱమోఁదిన రణతలమున, హరి వడి వడిలేచి యంత † నాఱని కినుకన్.

కా॥ కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జక్కన్ జక్రమున్బట్టి య
మ్మాంసాహారు రయంబునన్ బొడిచి దు † ర్మాంసాహుతద్బాహులన్
ధ్వంసంబొందఁగఁ బెక్కుఁదున్మి తలఁ ద్రుం † పన్ బూనఁగా దైవతో
త్తంసుం డాహరుఁ డేగుచెంచి యనియెన్ † దాన్లు సద్భాతులతోన్. 400

—* శ్రీకృష్ణుడు బాణుఁజంపఁ దంపడఁ ద్రుండు వారిండు *—

ఉ॥ వేయిభుజంబులందు సర † విందవీలోచన! దక్కె నాల్గికన్
నా యిడినట్టి శాపవచ † నం బది చెల్లెను వీని నాశమున్
జేయకు మింక వేమరలఁ † జేయుము చక్ర మవక్రసారమున్
నాయదిగాడె చక్రమిది † నట్టదె మున్ను దధీచి నేయఁగాన్. 401

చ॥ అన హరునాజ్ఞ దైత్యువిడి † యచ్చుత్తుండంత న తొల్లె బాణుడున్
గనకగిరీంద్రధన్యు బొడ † గాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! నిఖలేశ్వరేశ్వర! క † లాధరశేఖర! లోకసుందరా!
నన్ను గరుణించి మన్నితి వ † నాది! కృపామయమూర్తి! శంకరా! 402

సీ॥ నీవె బ్రహ్మాంబువునీవె యష్టరమాత్మ, మీవె సర్వవ్యాపి † వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్టపు † నీవె బ్రహ్మాండత, నుండవు సర్వాన్వి † తుండ వీవె
పొక్కిలి విను తెన్ను † మోమగ్గి రేతన్ను, జలము వీనులుదిశల్ † తలదివంబు
పదములు భువి మనంబిదిచందురుఁడు చూపు, భామండు కడుపహా † పారవిభుఁడు

గీ॥ బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు † ముక్కు లెదయు
ధర్ముడు త్రినేత్రము ల్లుణ † త్రయము రోమ
రాజి యోషధివితతి స † ర్యమయమూర్తి
వీవె పురుషుఁడ వమలాత్మ! † యిదియె ప్రాణతి. 403

ప. అనుచు నస్పృహర లొక్కుమ్మడి గుఱియుచుండ మెల్లనలేచి హరునిముందఱ
నాలీధవ్రత్యాల్లిధ వదంబులతో వివిధాకారంబులగు స్థానకంబులతోడను భూత్యేవ

సహితంబులగు ముఖవాదసహస్రింబులతోడను శిరశవ్రకంపసహస్రింబులతోడను వివిధాకారంబు లమర సమ్మతనుండరతాంశవంబొనర్చిన భక్తవత్సలుండగు పరమేశ్వరుండు సంతృప్తుండై వరంబుడుగుమనిన నలరి బాణుం డిట్లనియె.

—* శివుడు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

- సీ॥ పమదేవనూనుండు † వ్రయ్యలొనర్చిన, చేతులగాయంబు † చెల్లుంగాక
సాతత్యభావంబు † జానుమిఁజగ నీచు, పదభక్తి నిండార † బరంగుగాక
అక్షయంబైన నీ † యతులగానాపత్య, ముంది నిన్ గొలుచుచు † నుండుంగాక
హరితోడ సర్వది † వ్యావళితోడుత, నిర్వైరమతి నాకు † నెగడుంగాక
- సీ॥ నాదు తనయుకు బాడమి † నందనుండు, మేలుగా నీపురంబును † నేలుగాక
తమమురజమును నను బాసి తలఁచుగాక! † నీదుభక్తులచెలిమి రాఁగించుగాక!
- న. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్త నియోసంగి తనయులతో నంతగానంబునొందె నంత బాణుండు గాయంబులయపాయంబుబాసి సంతృప్తుండై శ్రీకృష్ణుని గామ పాల సాత్యకి గద పద్మమృదులను బహూకరించి స్వభవసంబునకుఁ గొనిపోయి యుసానిరుద్ధుల రప్పించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల చందనమర భిక్షకునుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరములఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నాలంకృతజాంబూ నదభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూతన కల్లున కపరిమితా నేకహిరణ్యరాసుల నొసంగినంత శ్రీకృష్ణుండు బాణుని గారవించి మనుమనితో మనుమరాలి కొదోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁజేరి నుఖంబుండిరంత బాణుండును శివవ్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రీణి యయ్యెన్నిట్లు బాణాసురానుగ్రహకథ సంబుఁ జెప్పితినిట్లై మహేశ్వరుండు కాశీపురియందు గజానురుని వధించెనింకను నందే వ్యాఘ్రరూపియగు దుందుభి నిహ్నరుండనుడై త్కుఁ బాలియించి వ్యాఘ్ర శ్వర లింగంబై యందుఁ బేరొందెనిక మహేశ్వరి విదలోత్పల దానవుల సంహరించెనద్దానినిఁ జెప్పెదనినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

406

—* విదలోత్పల దానవ సంహారము *—

- క॥ విదలోత్పల నామంబులఁ బాదలెడు నిరువుగు దనుజులు † పురుషునిచేతన్
జదియని యట్టులఁ బద్మజ, కుమరగు వరమొందిమిలీ † కొం తెలయకడున్.
- గీ॥ వేల్పులందఱిసోడిచి తడియై ములను, జూజిగొని యందునందును † సాగసుకత్తె
లైన పడుచులబ్బుచు † నహారహంబు, దిగుచుండిరి యెల్లఁడ † దీమసమున. 407
- గీ॥ వారిపోతర మార్పగ † వనజభవుని, యానతింజేసి నారద † మాని యొక్క
సాధు షారలు జేరి యశ్నాకరివుల, యర్చలను గొని వర్ణించె † నార్చ్య నిట్లు.

ఉ॥ ఏమని చెప్పగల్గెదను మ॥ హేశ్వరి చక్కచనంపు టక్కజం
బామహాసీయుడో శివుడె॥ మూరయగ్గఁ గలవాడు నిక్కమా
భూమిభరేంద్రనందనయె॥ పూజిత యెల్లజగంబులం దింక
భామ యెవరైయేని యల॥ పార్వతీబోలగలేమి రూఢిగక. 409

క॥ అనిచెప్పి తటలెనంతనె, దమజాలు మనసిజనిమేటి॥ దాడికిలోనై
వనరుచు నెట్టులనేనియు, జని గొరినిఁ దెత్తుమనుచు॥ జటులరయమునన్, 410

చ॥ గొనకొని పార్వతీశిల్పలు॥ గూరిమిఁ గాశినిఁ జేరి యుండుటన్
విని యటకేగి పొంది యట॥ విశ్వవిభున్ జగదేశసుందరిన్
గనుఁగొన లియుచుండ నిక॥ గాతుకమొప్ప మహేశ్వరాగ్రీమం
దనఘ భవాని కందుకవి॥ హారము సేయుచునుండె నెంతయుక. 411

క॥ అయ్యదనునఁ బిశిత్తాశను, లయ్యెడ కరుడెంచుచాది॥ యబ్బురపడి పే
ర్నియ్యలయు యుమనుఁబట్టె, నొయ్యనఁగొని శాంఢి॥ ముష్ఠరమాయన్.

ఆ॥ చడలఁజేరి గొరిసరసకేగఁగఁ జూచు, వారి సరసి మృత్యు॥ భంజనుండు
వేగ నుమకుఁ గన్నులపైగచేసిన నంత, యెఱిగి యగజ యెంతఁదేని నగుచు,

గీ॥ చక్కహొంబట్టుబంతిపిసరి పలాద, యుగ్మమునుగొట్టవారలు॥ హూయనుచుబు
డమినిబడితన్నుకొనుచుఁ బ్రాణములువదలి, రమరులలరులఁగురిపిరియంబపైని.

క॥ కందుకమదియును సురముని, బృందంబుల యొచ్చనొక్క॥ పృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేకుఁ డ, నందగఁ జ్యేష్ఠేశలింగ॥ నైకటభూమిన్. 416

ప. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లమ్మహాలింగంబు నర్చించి కృప్తుచే నభీష్ట
వరములొంది స్వస్థానంబులకరిగి రిక శేషినినవలయు రెఱింగింపుఁదనిన మునులు
సూతునకు మహాత్మా! శివుని యష్టాశీతిలల నెఱంగింపుమనుటయు.

క॥ భోగీంద్రహారవిలస, ద్భోగేశ్వర చరణమల॥ పూజాజాగ్ర
ద్భోగార్యసాదరీ! చి, ద్భోగలనచ్చిత్తోయ॥ భూ! లక్ష్మ్యంబా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండనాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రతిపదైవ శివపురాణంబందలి యన్త్రఖండంబునఁ

బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

—:—

(శ్రీ) శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ వ్రాణము

లీలా ట డము

వ్రత మాభ్యానము.

విలసదుద్భూతాయ

జీవనరాక్షంసురమశివదేశికపా

తా! విద్యానందాత్మక!

భావజరిపురావ! వీర! భద్రారాధ్యా!

వ. అనధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివలీలావతార పరిగణన *

గీ॥ శివుని లీలావతారముల్ * చెప్పంగలనె, లెక్కలేనట్లులొప్పెడుఁ * బెక్కులవ్వ
నుడివెమునుకొన్ని నందికేఁగుఁడుననెక్కు, మారునకుదెల్పెనాతండుమాగురునకు.

క॥ ఒడికమ్మున దేశికుఁ డటు, నుడివెను శిష్యులకు మాకు * నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీఁకుఁజెపుదు నాలింపుడు లోకహితములు భోగిభూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై భ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ
జేయఁగోరి శ్వేతలోహితంబును పందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది
మూడవ కల్పంబునఱకు శ్వేతలోహితాయణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో
సద్యోజాత వామదే వాఘోర తత్పురుషేశానావతారంబులొందుడు వారొక్క
రొక్కరు పుత్రచతుష్టయంబు నొంది పితృతకు విజ్ఞానంబును సర్గశక్తి నొసంగిరి.
(గీ) ఇంకను శివుడు శిర్ష భవ రుద్రోగ్ర భీమ వశువ తీశాన మహాదేవ రూపం
బులతోఁ గగిమంబుగ భూ మ్యుదకాగ్ని మరుదాకాశ తేత్రజ్ఞార్క నిశాకర

పదార్థంబుల నభిప్రీంచి యీ యష్టతనవులతో నిండి చరాచర విశ్వమయుండై యునంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితింపగు నర్థయు నృద్ధి నొందమి నారసి విధా తృండు మిధుననృప్తి జేయనెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు శక్తుండుగాక మహాదేవుని గూర్చి తపింపుడు నచిరకాలమ్మున నమ్మహేశ్వరుండు స్వాంతర్లీనంబగు శక్తి నర్థ తనువునన్ బహిష్కతంబు గావించి యర్థనారిశ్వరుండై యజనకుఁ బొడనూపి శక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నెనంగించె (౧౪)

ఇతను వర్ణమద్వాపరంబును శివుండు శ్వేతండునుమునియై శివతోగూడి హిమవద్భిఘరంబందలి ఛాగలవర్షతంబుండు వెసించి శిష్య చతుష్టయంబుతో న్వయంప్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె - ఇతను ద్వితీయద్వాప రంబు మొదలుచేసి యష్టావినశద్వాపరంబులవఱకు శివుఁడు సుతార దమన సుహూత్ర కంఠ లోకాక్షి కైఁవన్య దధివాహన ఋషభయోగి భృగుతుంగ తపో త్రి బలి గౌతమ వేదవర్ణు గోకర్ణ గుహవాసి శిఖండి జటామూ ల్యట్టహాస దామక లాంగలి శ్వేతికేతు కలి మండిసహస్థు సోమశర్మ లకులీశ్వరులనునవ తారంబులనొంది యభోచితింబుగఁ గొన్నిట శిష్యచతుష్టయంబుతో మఱిగొన్నిటఁబుత్త్రచతుష్టయంబుతో సత్యభార్గవాంగిర స్సవిత్తృ మృత్యు శత్రుత్రు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రివృచ్ఛతకేతో నారాయణ రక్షాఖ్య త్రియ్యారుణి దేవ దేవకృతంజయ ఋతుంజయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రవ శుమ్భాయణ తృణ బిందు యక్ష శక్తి పరాశర జాతికర్ణ పారాశర్యాఖ్యులను నామంబులనొప్ప వ్యాసునకు బ్రహ్మవిద్యా ప్రబోధం బొనరించె (౨౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియైతపింప స్వాంతంబున నందికేతు నవతరింపఁజేసె (౨౩).

అమీఁద భైరవుడై యవతరించి యనత్యంతాడినవిధాత్మని పంచమవదనం బును జిదిమివేసె (౨౪) మఱియు హిరణ్యకశిపుని సంహరించిననృసింహమూర్తి ముఖజ్వాలలచే లోకధ్వంసంబగు తూరిసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు శరభావ తారంబొనర్చి నృసింహతను సంహృతిన్ బొనరించె (౨౫) విశ్వానరుండనుముని కపత్యంబు లేకుండుడు నమ్ముని తపించినంత స్వకీయూశంబున గృహపతియను నామంబున నాలినికాత్మజునిగ నవతరింపఁజేసె (౨౬).

క॥ అగ్రహవతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ * నొంది స్థిరాయు

రోగ్యగంబుల దిక్పాల, శ్రీగిరిముముఁ జెంది యలరె * సిద్ధమునీందుర్రా!

6

వ. ఇతను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కందనీయక యమృతపానం బొనర్చినదివృత్త లహంకరింపఁగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నుడిపె (౨౭) వెండియునిక మహాకాలుండు తారుండు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు భైర వుండు శివుండు భూమవంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుండు కమలుండును

దశావతారంబులొంది మహాకాలి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య ధైరవి భిన్నమస్త
ధూమవితి బగలాముఖ మాతంగి కమల యను నామంబుల చేతి నవతరించిన
శక్త్యులజేవట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౨౭)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే
మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముండు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు
శాస్త్ర జపాదుం డహిచ్ఛుద్భుండు శంభుండు చండండు భవుండు నను పదు
నొక్కరై యవతరించి యనురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౬౮) అత్తి
యను మునీశ్వరుండు పుత్త్రీకాముండు త్రిమూర్తులగొల్పిన మువ్వరయ్యనఘ
నకుఁ బుత్త్రులై పొడమునల్లు వరంబిచ్చినకలంబున శివుడు దూర్వాసుండను
పేరున నత్తిపుత్తుండై యవతరించె (౬౯) ఇతను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్ర
హించిన మహాబలుం డ్దాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో మాను
మానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౭౦) మహాకాలుండను
గణపాలుండు శివాంశపుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాపప్రకా
రంబు శివాంశచే భతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౭౧) తొల్లి పాతాల
వాసినులగు శ్రీలండవిలి విష్ణువు పుత్త్రులగని యందు వసించి లోకరక్షణంబు
మానియుండుడు శివుడు దేవప్రేతుండై పృథ్వీశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి
విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రులుగా నొనర్చె (౭౨) దధీదిమునికిఁ దత్పతియగు
సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిష్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు
నెఱచె (౭౩) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యవత్సవతారంబుఁ
జెంది యాచెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె. (౭౪) భద్రాయు పను మహా
రాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబు నొంది (౭౫) మాయా
ద్విజుండై (౭౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు తేనికి వరంబులొసంగె. మఱియు యతి
నాథుండై (౭౭) అహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ
నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంబులై (౭౮) యవ్వారి దంపతుల నొన
రించె. మఱియు మూర్తాండవంశ్యరాజులలో.

- అ॥ నభగపుత్తుండైన * నాభాగునిబరీక్షఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ * దర్శనుఁ డయి
సృష్టిని సత్యవచననియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును నవనధ * నమలునొనర్, 8
- వ. ఒక్కపుడు గురుశఘాలు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతయై (౮౦) మోసవడిన
యిందునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాని యింద్రు ననుగ్రహించె.
భిక్షువర్యావతారంబుఁజెంది బ్రాహ్మణి సం దేహంబుఁడిర్చి తత్పుత్తునకును రాజ
పుత్తుండగు ధర్మగుప్తనకును బ్రదోషార్చనాప్రతంబు నెఱిగించి తత్పిద్ధిచే
[శేయంబులిచ్చె (౮౧)] మునిపుత్తుండగు సువమన్యుండు క్షీరార్థయై

తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుఁబడిక్షించి యటుపై నిజ రూపంబుఁజెంది వరంబులిచ్చె (౮-౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరిక్షించె (౮-౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంతి నర్తకుండై యోషధివృన్ధంబుఁజేరి మేనకా హిమవంతులను గన్నె నిమ్మని యర్పించె, (౮-౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల తెలింగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకాహిమవంతుల కడకు నైష్ఠనద్విజుండై వచ్చి శివావకర్తనబోధించి కన్నె నీవలదని నొడిపె, (౮-౫) భనురాచార్యుండను కీర్తిఁబడసిన ద్రోణుండు పుత్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున నశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె, (౮-౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరలేయి శత్రువాణియై పాండవశిబిరంబుఁజొచ్చు నశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెఱపించి యాపై ననుగ్రహించె, (౮-౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న నర్జునునిఁ బరిక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁబోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౮-౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డప్రాణీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్ను విూకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె,

—* వందికేశ్వరావతారలీల *—

- శా॥ సాలంకాయనమానిపుత్పుడు మహా * శానవీయుం డుల్లస
చ్చీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుత * శ్రీంగోరి నాకేశ్వరున్
బొలోమీశుఁ దపంబునన్ గొలువ న * ప్నాకారి యేతెంచి యి
ట్లీలా * తీవ్రతపంబొనర్చె దన మా * నీందుగిండు మోదంబునన్. 10
- క॥ జేతేలవొరకు మొక్కి త,నూజ నయోనిజ ననిధను * నుతగుణు నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బి, డొజుండనె నా కేశకృతమగు నిట్లునంగన్. 11
- ఆ॥ నేనెకాదు వనజ * నేతుగిండు వలువయుఁ, గూడనొనంగలేరు * కొమరునిట్లు
పారలేను మృతినిఁ * బడసెడువారమే, యెట్టులొనంగఁజెల్లు * నిట్టివరము. 12
- చ॥ హరుఁడొకరుండు దక్కనిడ * నమ్య లొనంగంగఁజాల రివ్వరం
బరయు మునీంద్ర ! శంకరుఁ డ * నాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసముమీఱఁగా నియమ * మారసి యాహరునిక భజించినన్
బిరుదతఁడిచ్చు నివ్వరముఁ * జేరిమి నీకు మునీంద్రతల్లజా ! 13
- క॥ అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండంత మోద * మున నానిముస
మ్ముననే తపమారంభము, నొనరిచి భజియించుచుండె * నుడురాజధరున్. 14

దశావతారంబులొంది మహాకాలి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య భైరవి ఛిన్నమస్త
ధూమపతి బగలాముఖ మాతంగి కమల యను నామంబుల చేరి నవతరించిన
శక్తులజేవట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౧౭)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే
మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముండు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు
తాస్త్ర జపాదుం డహిర్బుధ్వుండు శంభుండు చందుండు భవుండు పను పదు
నొక్కరై యవతరించి యనురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౧౮) అత్రి
యను మునీశ్వరుండు పుత్రకాముండై త్రిమూర్తులగొల్పిన మువ్వసయ్యనఘ
నకుఁ బుత్రులై పాడమునల్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుడు దూర్వాసుండను
పేరున నత్రిపుత్రుండై యవతరించె (౧౯) ఇతను చొల్లి శివపీఠంబు సంగ్ర
హించిన మహాబలుం డద్వాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో హను
మామం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౨౦) మహాకాలుండను
గణపాలుండు శివాశక్తుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాపప్రకా
రంబు శివాంశచే భతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౨౧) తొల్లి వాతాల
వాసినులగు స్త్రీలఁడవిలి విష్ణువు పుత్రులన్ గని యందు వసింది లోకరక్షణంబు
మానియుండుడు శివుడు దేవప్రేరితుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి
విష్ణువును స్వధర్మనియంతువునిగా నొనర్చె (౨౨) దధీచిమునిఁ దత్పతియగు
నువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు
నెఱచె (౨౩) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ
జెంది యాపెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె. (౨౪) భద్రాయు వను మహా
రాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశాద్దూలావతారంబు నొంది (౨౫) మాయా
ద్విజుండై (౨౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు తేనికి వరంబులొసంగె. మఱియు యతి
నాథుండై (౨౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతి
నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౨౮) యవ్వారి దంపతుల నొన
రించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో.

- ఆ॥ నభగపుత్రుండైన * నాభాగునిబరీక్షుఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ * దర్శనుఁ డయి
వృపుని సత్యవచననియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును నవనధ * నములనొనగె. ౪
- వ. ఒక్కపుడు గురుశక్రులు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతయై (౨౯) మోసపడిన
యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాడి యింద్రు ననుగ్రహించె.
భీషువర్చావతారంబుఁజెంది బ్రాహ్మణి సందేహంబుఁదీర్చి తత్పుత్రుననును రాజ
పుత్రుండగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిగించి తత్పిద్ధిచే
నవ్వారికి శ్రేయంబులిచ్చె (౩౦) మునిపుత్రుండగు మవమన్యుండు క్షీరాధియై

తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబాంది యువమన్యుఁబరీక్షించి యటుపై నిజ రూపంబుఁజేంది వరంబులిచ్చె (౮౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరీక్షించె (౮౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంత సర్తకుండై యోషధివృక్షంబుఁజేరి మేనకా హిమవంతులను గన్నె నిమ్మని యర్పించె. (౮౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల లెకింగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకాహిమవంతుల కడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివావకర్షణబోధించి కన్నెనీవలదని నొడిపె. (౮౫) భనురాచార్యుండను కీర్తిబడసిన ద్రోణుండు పుత్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున సత్వత్థామ యనువానిఁ బట్టించె. (౮౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరఁజేయి శత్రుఘ్నాణియై పాండవశిబిరంబుఁజొచ్చు సత్వత్థామకు భూతాకృతియై వెఱపించి యాపై ననుగ్రహించె. (౮౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న వర్జునునిఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁబోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౮౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డష్టాశీతీలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్ను మీఁకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతి పాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె,

—* సందికేశ్వరావతారలీల *—

- శా॥ సాలంకాయనమానిపుత్పుండు మహా * శానవీర్యుండుల్లస
చ్చీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుత * శ్రీగోరి నాకేశ్వరున్
కొలోమీశుఁ దపంబునన్ గొలువ న * ప్సాకారి యేతెంచి యి
ట్లెలా? తీవ్రతపంబొనర్చె దన మా * సిందుండు మోదంబునన్. 10
- క॥ జేజేలదొరకు మొక్కి తనూజ నయోనిజ ననిధను * నుతగుణ నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బి, డౌజుండన నా కశకళిమగు నిట్లానగన్. 11
- అ॥ నేనెకాదు వనజ * నేతుండు నలువయుఁ, గూడనొసంగలేరు * కొమరునిట్లు
వారలేను మృతినిఁ * బడసిడువారమే, యెట్టులొసంగఁజెల్లు * నిట్టివరము. 12
- చ॥ మారుఁడొకరుండు దక్కనిడ * సమ్య లొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
బరయు మునీంద్ర! శంకరుఁ డ * నాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసముమీఱఁగా నియమ * మారసి యాహరుని భజించినన్
బిరుదతఁడెచ్చు నివ్వరముఁ * బేరిమి నీకు మునీంద్రతల్లజా! 13
- క॥ అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్బుండంత మోద * మున నానిమున
మ్ముననే తపమారంభము, నొనరిచి భజియించుచుండె * మడురాజధరున్. 14

గీ॥ అన్నపానంబులను బాసి యభవునందె, డెందమునుజక్కజేర్చి యేకొందలంబు
లేకయుండెఁ దడవుకాలఁమేకనియతి, ముని; యతనిపైన నల్పకఃమును దనర్చె.

గీ॥ వజ్రసూచీముఖంబులై యనరు కీట
ముల తెగల్ గమ్ముకొని నెత్తు యలను దాగి
మూఁగియుండె నన్మజ్జాంస యములును జర్మ
మును లయంబొందె నొక్క యె యముకలు మిగిలె.

16

మత్తకోకిల : అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డవు యదరంబు భరంబునక
గాంతతోఁ బ్రేమభాళితో సుమ యన్యముచ్చయరాజితో
సంతయేనిఁ దపాధనాధ్యమునీంద్ర యృందముతోడను
వింతగాఁ జనుదెంచి యిచ్చెద యేడు మిట్లు వరంబునాన్.

17

చ॥ శడఁగి నమాధిఁజెంది తన యమునందు మనంబులేక నె
ప్పుడు శివపాదపద్మములఁ బొందుగ భారణనొందియున్న న
క్కడిది మునీశ్వరుండు శితి కంతు నుడిన్ విసకున్న సంత శం
భుండు తన పాణిపద్మమున యుట్టి మునీంద్రుని మస్త మర్చిలిన్.

18

ఆ॥ అప్పుడు గనులుదెఱచియాతాపసాగ్గిణి, శివునిచరణములకుఁ జేరి మౌక్తిక
వరముఁగోరు మిడద బాడబల్లజ! యని శివుండు వలుక యంత మునియు,

క॥ వరమశివ! నుతు నయోనిజ, నురుచిగు నవినాశు నీడు యోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్ము మురిసెద, వర మిదియే సర్వలోక యంద్యపదాబ్ధా!

20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల : ఓ మునీశ్వర! యట్లులేక విను యున్నతాత్మ! రయంబునక
నీ మనోరథసిద్ధిగా నిక నే నయోనిజమూర్తిన్
ప్రేమమొప్ప జనింతు నాశవుఁ బేరులేక యెసంగు న
ల్లోము నన్నిఁకఁ దండ్రివోచు మహాహృచ్చకీర్తు తెలర్పగా.

21

గీ॥ అనిమహాదేవుఁడంతర్ధి నంతఁజెందె, నమ్మునియు నాశ్రమముఁజేరియందుమునుల
కభవవరదాన మెఱిగింప నందఱపుడు, మురిసి రెంతేని నానంద యభర మెసంగ.

—* పందికేశ్వర జననము *—

గీ॥ కొంతకాలంబెదురునూచియంతమాని, జన్మ మొక్కఁడొనర్పగాఁసాంతమందుఁ
దలచిమఖశాలనిర్మింపఁ దలఁచుటయును, సంత నెశివాంశతో బాలుఁ డవతరించె.

క॥ తరుణేందుకీటముతో, నురుచిరభస్మానులిప్త యశ్రుతమవుతో
వరభజచతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుడుపాడమె యాచునంశముతోన్.

క॥ విరులుగురిసె శివుడైఁగి, న్నరులును గంధర్వజనులు † నాడెంబుగఁ బా
డిరి వలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శివయు శివుడను † చేరిరివేడ్కన్,

గీ॥ మఱియునిందుగ్గిందుమున్నగుసురలుమునులు, జేరివచ్చిశివుఁజూచి†చెలఁగిమునినిఁ
దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సంతసముఁజెంది, మెచ్చి తమతమ నెలపుల † కిచ్చఁజనిరి.

ఉ॥ అంత మునీశ్వరుండు మఱు † నక్కువఁ నెక్కిని స్వీయమాశ్రమం
బెంతయు వేడ్కఁజేర్చు శిశు † వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుడై
వితగఁ గన్నడన్ మునియు † వేగఁ గనుంగొని యించు కాత్మలోఁ
జంతిలి జాతకర్మమును † జేసి మునీంద్రుల సమ్మతంబునన్. 27

గీ॥ నంద మొసఁగినవాడౌట † నంది యనుచు, నామకరణం బొనర్చి నా†నావిధార్థ
సంచయము నెమ్మిమై నర్థి † జనుల కిచ్చి, తనియఁజేసి ముదంబునఁదనరుచుండె.

క॥ విదవయేఁ డుపనయనము, నాదటనొనరించి చేశి † కాగ్రేణులకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁజేయ † మునియతఁడంతన్. 29

క॥ సాంగములగు వేదమృల, సంగీతకలన్ సుశాస్త్ర † మట్కము నెంతేఁ
బొంగుచుఁ గడునులుపుగఁ బూ, ర్తింగావించెను గరంబరిదిఁ జెందగురుల్. 30

వ. అట్లు.

గీ॥ దాఁటెనాతేడులంత సత్వము సమయది, జరుగుచుండఁగ నొకనాఁడు†పన్నునందు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నా†మునులువారి, జేరవచ్చినగమఁగొని†చెలఁగివేగ.

క॥ బుడుతండును దాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చి † తుష్టిగ నన్నం
చిడికుడువఁ జేసి రంతనె, యడరుచు నర్భకునిఁగాంచి † యనిరిటు వారల్. 32

క॥ ముని ! యీపావడు చదువుల, ననువరియేయైన నాయు † వరయఁగ ననడై
కనుపడెడు దీననెంతయు, వనరక తెలియంగనొప్ప † భావములోనన్. 33

వ. అనిచెప్పి యంతనే వారు యథేచ్ఛంజనిరి శిలాదముని యవ్వారి వచనంబునఁ గడు
విషాదంబుఁజెంది ఖమారున్జూచి ఖోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది నిజజన
కున్ బొడగొంచి యిట్లనియె.

చ॥ వనరెదవేల తండ్రి ! వెఱివన్ బనిలే దొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁడేనియును † భూతములెవ్వియునేని నన్ను డా
యను దగవింకఁదాల్కిఁగొను † మల్గుటఁబాయు మనంగ నంత న
మ్ముని విని యిట్టి తేకువను † బూనుట యెందలిదండిచేనగున్. 35

క॥ చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపసుననుగాని † జగమున మిత్తిన్
బాదువఁబడ కెట్టులేనియు, బ్రదికినవా రెవ్వరయ్య † వట్టి ! చెవుమా ! 36

వ. అనిన నంది యిట్లనియె.

క॥ చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక * జనతా! మిత్రిన్
బాదువబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి * భగ్గుని కరుణన్, 37

చ॥ సెలవు నొసంగు దీపెనను * జేయుము పోయెద శక్యఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యవ * నమ్ముని సంతసమొంది నిన్ను నె
ష్టలయఁగనీక సాఁకు పర * మాత్మ శివుండీక నీవు చెచ్చెరన్
బలితవుఁ దాపసనీతముఁ * బన్ని గడింపు చిరాయునున్నతుల్. 38

క॥ అని సెలవొసంగుడునందియుఁ, దన తండ్రికిఁ దాతికును ముదమ్మున బోలల్
పొనరించి దివ్యభుని ప్రక్క నున్న విశినంబుఁజేరి * కడఁగెఁ దపంబున్. 39

గీ॥ రుద్రజవమొనరించుచుఁరూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రుని * భార్యతీశు
మదినిఁ గుదురుగనిల్పి స*మర్చనంబు, చేయుచుండన చిరమండ * శ్రీగళుండు.

—* శివుఁడు నందికేసువకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *

క॥ ఉమతోడుతఁ బ్రచుఢగణ, ప్రముఖులతో సకలదివిజ * నగముతో మో
దము మీఱఁగ మునినుతునా, శ్రమమునబాడనూపి బాలుఁజక్కఁగని కృపక.

క॥ నందిశిరంబునఁ జెయి నా, నందంబున నునిచి వేగ * నాయన! వరమొం
దందగినవాడవై తివి, పొందుగ వాంఛితములకుఁ * పూరింతుననక.

క॥ శైలాది యంత శివునద, నాశీకంబుల కెఱిగి ఘ * నశ్రుతిశిఖిలక
జాలఁగ నజరానిధనుని, నీలగ్రీవుని నుతించె * నేమిదననక. 43

గీ॥ అంత శంకరుఁడంతేని * యాదరమున, నందిజేకొని కాఁగిటఁ * జెంది శివను
గణములనుగాంచి యత్యంత * కొతుకమున, నందితో నిట్టులనెఁ బ్రేమ*దించ వడిగ.

ఉ॥ నీకు జరామృతుల్ గలుగునే సుత! యెన్నఁడునేని నీవికక
నా కెనఁడై తనరౌద విశ్వరమూర్తిని భ్రంశితార్తివై
శోకములక రుజకాగనక * శోభిలుచుండెద వెల్లకాలముక
నాకడనుండుఁ డివికను * నాయన నాయన నాయనల్ రహిణ. 45

గీ॥ ఇట్లుచెప్పి శిరంబున * నెనఁగు హేమ, కమలహారము శైలాది * గళమునందు
వేసినంత నెయలేడును * వెలసెఁబంచ, ముఖుడుత్రినయనుడునుదశభుజాడునగుచు.

గీ॥ శక్యఁ డావెంటనే తన * జడల నున్న, హరినిర్మలమగు వారి * సంజలికా ఘ
టించి నందిపయిక జల్లెమించిజలము, లైదునదులయిప్పవహించెనక్కజముగ.

వ. అయ్యవి యైదును తిస్సోత, జటాదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది వృషధ్వని, యని
యైదు నామంబుల బరహమ సచ్చిదకంబులు మహావేగంబులునై జపేశ్వర

సన్నిభానంబునఁ బ్రవహించుచు రాణించె నీపంచనదులఁ గృతాభిషేకుండై
జపేశ్వరు నర్పించి నట్టిఁ డేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందు నిందు సందియంబులే దిశ
శంభుఁడు శాంభవిక్ జూచి దేవీ! యిబ్బలకుని గణేంద్రునిగా నభిషేకింప నెంచెద
నీవెట్లు దలంచెదవనిన నాజగన్మాత యిట్లనియె.

గీ॥ దేవ! యల్ల యొనర్పు నంతిది గణాధి, పత్యపట్టాభిషేక మీ! బాలకుండు
నానుతుండగు నెంతయు ! వాసిఁజెందు, నీదయామృతరసవృష్టి ! నిండి నెగడ.

వ. అనినంత శివుండు గణపాలురక గనుఁగొని.

గీ॥ నంది నాపుత్తుఁడితఁడు మీ! యందఱకును, విభుఁడుపూజ్యఁడుమీరిష్ట! వీనిఁబూని
చేయుఁడభిషేక మెంతయుఁ! జెలుపుమీఱ, నేటినుండియుమిము నేలు! నేర్పినితఁడు.

—* నందికేక పట్టాభిషేక వివాహములు *—

వ. అని సెలవిచ్చిన నవ్వారలెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్పి నందిక గారవించి యభి
షేకించి రనంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్వసుపర్వ లేతెంచి

గీ॥ హరివిరంచనులునుహరిహయుడు తక్కు, దిక్పతులును రవీందులా! దివ్యమూర్తు
లెల్ల నందికి యభిషేకమింపుదనర, జేసి శిరసుల నంజలుల! చేర్చిరపుడు. 52

గీ॥ అభవుడంత మరుత్తుల! యనుఁగుగూఁతు, దీటగు సుకీర్తియనుదానిఁ! దెచ్చినంది
కొనఁగఁజేసియొనర్పించె! నుపయమంబు, సకలమునులును సురలును! సంతసింప.

వ. మఱియు నయ్యనసరంబున.

సీ॥ చందురు పెలుగుల! జానుమీఁజుసిత, చ్చత్రం బొకండును ! జామరద్వ
యము వాసిఁబట్టెడు! నట్టి సుపర్వీచ, యమ్మును భర్మసిం! హాసనంబు
రవ్వలకెంపుల! రాణమీఁతిన హేమ, మకుటాదిభూషణ! నికరములును
దేవీ కంఠమునుండి! తీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయు! మురుపుదనరు

గీ॥ వసిఁడిదండయుఁ! బాండుర ! భద్ర! గజమొ, కండు బలీవర్ద మల్లసిం ! గంపుఁజెక్కి
మమరుబంగారు తేరు ర! యముననంది, కొనఁగెజగదేశ్వరుండు పెం! పెనఁగుకరుణ.

క॥ నందియుఁ దత్పతియును బా, లేందుధగున కార్యకును దుగ్ర! హిణునకునుం గో
విందున కడుగులపై! బడి, వందనములొనర్పిరపుడు ! వాసిదలిర్పన్. 55

క॥ అత్తఁజి శివుండు! మేముడి, హత్త! గత్తెలాదికిట్టు ! అనియెలగుమారా !
యిత్తన్ని సుకీర్తియు నీ, చిత్త! మురంజింపఁజేయుఁ ! జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క॥ నీవును నీదుపెందియుఁ, బావనుడు శిలాదమాని ! పతి తత్పితయున్
నావాసంబున నుండుడు, శ్రీ! వెలయ మఖముల మీకుఁ ! జేకుఁజేతున్. 57

క॥ నాకిష్టుడవై మంతరి, వై కడిది బలంబువెలయ * ననుచుండవునై
లోకములకెల్ల జేతవు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు * నలరెదు వత్సా! 58

గీ॥ నీదుతండ్రియుఁదాతయు*నాదుగణములందుఁ బ్రాముఖ్యముఁ జెందియుంచురికను
నేనెచటనుందు నీవందు * నిలుపుమీవు, నెటవనించిన నేనందు* నెగడియుందు. 59

వ. అనినంత మృడానియు వరంబులొసఁగ నెంచి నందికేశుఁజూచి యిట్లనియె. 60

క॥ నేనును వరముల నిచ్చెద, మానసవాంఛలను దెల్పుమా! పుత్ర! యనం
గా నంది నీవదద్యయి, మానక తగు భక్తి నొసఁగుమా! జనని! యనెన్. 61

వ. అంత నఖలాండేశ్వరి తథాస్తవియొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిఁ దత్పరికిఁ
దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపాత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు నంది
కేశుని సాస్వయంబుగ సభాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁజేర్చుకొని సుఖంబుగనుంచె.
హరివిరించనాది సకలగీర్వాణులు మున్నగువారు సంతసించి శివానుగ్రహంబుం
బ్రశంసించుచు నిజభామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశావతారచరిత్రం బియ్యది
మీఁకెఱింగిందితి. 62

క॥ ఈలీల నవ్వఁజేని య, లోలమతిఁ వినినఁ జదువ * లోకసుఖంబుల్
జాలఁబడసి పరమందున, నీలగీర్వాని పదంబు * నెక్కొను మానుల్! 63

వ. ఇతను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

—* శ్రీ భైరవ లీల *

చ॥ మునులును నిర్లభోత్తములు * మున్నొకమాటు హిరణ్యశైలమం
దనువుగఁ గొల్వనం దమరు * నబ్జజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా
వన! కరుణాభిరామ! నిను * బ్రార్థనచేసెదమయ్య యీ జగ
మ్మున నిక నవ్యయంబయిన * పొంకవుఁ దత్త్వమజేదొ తెల్పుమా! 64

క॥ అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డవుడు ఖండ * పరశుని మాయన్
జెనఁగొని యవ్వరతత్త్వం, బును దెలియక యిట్లులనియె * మోహితబుద్ధిన్,

ఉ॥ నేననుడి జగంబులకు * నిక్కవుఁ గర్తమ నీశ్వరుండనుఁ
నేన సమస్తశక్తులకు * నేర్పిఁబ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం
బేనె యొనర్తుఁ బుట్టుటయు * నీల్లుట యన్నది నేనెఱుంగ నె
ఱ్ఱేనె యనశ్వరంబయిన * యీశ్వరతత్త్వము నిద్ధమాననుల్! 65

క॥ ననుభావింపుం డిట్లు, నన విని సైరింప కందె * యలరిన నారా
యణునంశమైన కౌత్యం డి, ట్లనియెను గడు నాగ్రహమున * నబ్జజతోడన్.

క॥ ఎఱుంగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరగి వచించెదేల * నేన విభుండ నం
చటిముఱిగా వీరల ముం, దఱ ననుచితమిది యరయు * తామరసభవా! 66

చ॥ పొరిఁబొరి నీజగంబులను † బుట్టఁగఁజేసితి నేనకాదె ! యీ
శ్వరుఁడను యజ్ఞ పూరుషుఁడ † సర్వము నేలెడువాఁడ నేన ని
బ్బరమగు తత్త్వమారయుము † వన్నెగ నిందతిలోన నిష్ఠ పె
ద్దరికముఁ జూపఁబోకు మిటు † తప్పులు వల్కఁకు నీరజోద్భవా ! 69

క॥ అని యిటు నిద్దఱునున్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని † యొప్పుగ శుశ్రుల్
గని తమదు తారతమ్యం, బును గూరిచి యడిగిరిట్లు † పూనికతోడన్. 70

క॥ ఎందునుబ్రహ్మాణములు మీ, యందుఁగలదు నమృతము రఁయముననిగమముల్
పొందెఁటిగి యవ్యయంబగు, కందువతత్త్వం బచేదో † కడఁగిచెపు డింకన్. 71

వ. అని యడిగిన విధివిష్ణుల కవ్యానిలో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.

క॥ ఎవ్వనిలోపల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమెవని † నేర్పినడఁచు ని
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నవ్విజ్ఞులు చెపుదురొకఁడ † యారుఁడుఁడగున్.

వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.

క॥ ఎవఁడెల్ల జన్మముల యో, గవిధానంబునను గొలువఁ † గాఁబడెడు సతం
బెవఁడిడె మాయెడఁబ్రామా, ణ్యవిభవమతఁడొకఁడె తత్త్వ † మగుశివుఁడరయన్.

వ. సామవేదం బిట్లనియె.

గీ॥ ఎవనిచేతను దిరిగెడు † నెల్ల విశ్వ, మెవని యోగులు గొలుతురు † హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ † నెల్ల వెలుఁగు, నాత్రిలోచనుఁడే యవ్య † యమగుజోతి.

వ. అధర్వణవేదం బిట్లనియె.

గీ॥ ఎవనిజాతుడు భక్తితో † నెల్ల జనము, లాతతానుగ్రహముఁగోరి † యర్థులగుచు
నెవఁడు భక్తులదుఃఖంబులింకఁజేయు, నతఁడె యవ్యయతత్త్వహా † నభవుఁడరయ.

క॥ ఈలాగున నోలగమున, నాలుగువేదములు చెప్ప † నాశీకభవుం
డాలక్ష్మీశుఁడు కడుమో, హలనులై వలికిరిట్లు † నాగమములతో. 78

ఉ॥ నిచ్చలు నాతితోఁ గలసి † నేమిఁబాసి శృణానభూమిలో
మెచ్చుచుఁ స్త్రీడసేయు నొక † మేలిమిలేదు దిగంబరుండు పె
న్మచ్చికతోడఁ జల్వలను † మైధరియించి ప్రమోదమొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని † యీశునిఁజెప్పితి రీరికన్ శుశ్రుల్ ! 74

వ. అనినంత నఖిలవేదశిరోభూషణంబును నిఖిలవేదాగ్రీవాశ్వమానంబును నగు ప్రాణ
వంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె. 75

క॥ శివుఁ డాత్మభిన్నయై తగు, నువిదను నెవుడనిఁ గలియఁ † డొప్పుగ వినుఁడి !
శివ యాత్మక క్తి వారి కొ,దవునే భేదం బొకండ † తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ॥ శివుని నెడఁ బాసియమరదుఁ శివయలుల నె, శివను నెడఁ బాసియెనరఁడుఁ శివుఁ డెపుడును
హరి కన్యోన్యభేద మెఁవ్వట్ల లేదు, చంద్రచంద్రికలకుఁబోలెఁ జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలామూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యల
రారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బోయకయున్న నాహరివిరించుల యగ్గిమందు.

ఆ॥ తేజమొకఁడు పొడమె ధిక్పక్రమెల్లను, నాకనంబుఁ బుడమి ధి నావరించె
నందుఁ బురుషుఁ డొక్కఁడొవిర్భవించెను, ఫలలోచనుఁడు త్రిశూలధరుఁడు.

చ॥ కమలజాఁ డిందుభూషణుని ధి గృక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లమరఁగ నిట్లుబల్కె విను ధి మర్శక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమడుడవై జనించితివి ధి కూరిమి రుదుఁడటంచు మున్నె నా
మము బానరించినాడ నను ధి మంచిగఁ గొల్పు మనుగ్రహించెదన్. 80

గీ॥ అని గడుఁ గరువంబుతోఁ నడరు నలువ, తీరుఁగని యాశ్వరుం డవ్వుఁ ధూరిరోష
భరితుఁడై ధైరవాకృతిఁ బరఁగుపురుషుఁ, బొడమఁజేసెనునొకని నధ్యుతముగాఁగ.

వ. అంత నతఁడు.

—* శ్రీ భైరవ ప్రార్థనావమ్ము *—

ఉ॥ బంగరురంగులన్ దనరి ధి భాసిలు మేలి జటాచయంబుతో
నింగిని నేలనున్ దెనల ధి నిండి లయాభానినాదమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాడమరు ధి భానురఘోపముతోఁ గృతానుద్య
కస్సంగతిభీషణార్పుల ప్రకాశముతో నుదయించి వేల్చిడిన్. 82

గీ॥ పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొనిఁపంకజభవు, పంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁబట్టిచిది మె
సింఘరేంద్రము దా నరఁసీవనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ ధి గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును దుగ్రించుట *—

క॥ దోసం బేయంగంబునఁ, జేసెనొ యద్దానిఁబట్టి ధి శిక్షించుటయే
హాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసవుఁ బంచమశిరంబుఁ ధి దుగ్రించె గడువడిన్. 84

గీ॥ అంత యజ్ఞతనుండగు ధి నజ్జనయనుఁ, డడలి రుద్రానువాకంబు ధి లపుడు చదివె
నలువయును నార్తుడై కడుఁనలఁగికలఁగి, బెదరి శతరుద్రప్రాశంబుఁబిట్టానర్చె.

వ. అపుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుల
భయంబుడిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిజూచి యిట్లనియె. 85

క॥ ఈ యజ్ఞపురుషుడగు హరి, యీ యరవిందోద్భవుండు ధి నెపుడును నీకున్
బాహురంగరాని పూజ్యాలు, నేయకు వీరి కిడఁ గిడుఁ ధి జేయుము చెలిమిన్.

సీ॥ కాలుండట్లుల రాజులు * కారణమున, కాలరాజను పేరొంది * క్రాలగొవు
మఱియు విశ్వముభరియించు * బిరుదవాట, భైరవుడనుపేరున * భాసిలుదువు.

ఉ॥ కాలుని గుండెకున్ బదరు * గల్లగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాతిలితుండవొదువు జ * గమ్మున భక్తజనంబులొని పా
పాలను మ్రింగివేయుటను * బట్టి కడున్ గలుపాదనాఖ్యనున్
మేలుగ నొందఁగాఁగల వ * మేయచరిత్ర ! పవిత్ర ! నీవిడన్.

89

సీ॥ ఇంకను దుష్టాత్మకులనెల్ల * నెపుడు మర్ద, నంబుచేయుటచే భువ * నంబులందు
గరిమ నామర్దనాఖ్య నొనరఁగఁజెంది, ఖ్యాతిఁగాంతపు లోకకల్యాణమూర్తి !
వ. ఇంకను.

సీ॥ వైధసంబై యలరు నీక * పాలమొంది, బ్రహ్మహత్యావనోదనా * ర్థంబు వ్రతము
లోకమున కెఱిగింపుచు * వీకభిక్షు, గొనుచుఁ గాపాలిక వ్రతంబునఁ జరింపు.

వ. అని యిట్లు భైరవున కుపదేశించి యా సమయంబునందు.

సీ॥ కెంజాయవలువలు * కెంపుపూదండలు, కెంపుగండములు బల్ * పాంపుగూర్చ
మిట్టపల్వరునతోమీఱు బెన్నాల్కతో, మొక మెంతోవికృతమై * బుగులుసేయ
అగ్గిజోతులఱోలు * నిగ్గుగల్గినయట్టి, కనుగ్రుడ్లు మిగుల న * క్కజముఁగూర్చ
నిదివైన కత్తిని * నత్తిపున్ననుగేలు, దోయి ధరించి బల్ * తుష్టియెనఁగ

సీ॥ దగయడఁగమాటిమాటికిం * పగురుధిరముఁద్రావుచుకాభైరవునకును * దలకుదనరఁ
జేయఁగా గర్జనంబును * జేయుచున్న, బ్రహ్మహత్యను సృజించి * భర్తృడవుడు.

అ॥ ఓకరాళి! నీవు * సీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండు * వెరవుతోడఁ
గాళినెపుడు చేరుఁ * గాలరాజేతఁడు, విడువు మంతపఱకు * వెన్నుదగులు. 98

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుచెందె హరివిరించు లాత్మవదంబులకరిగి రంత భైరవుం
డును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికవ్రతంబు ననుష్ఠింపుచు నకలభువనంబులఁ
గుమ్మఱుచు నఖిలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంకుచునున్నను బ్రహ్మహత్య పాపక
వెంటనంటియుండె నట్లాక్కనాడు.

—* భైరవుడు వైకుంఠమున కేగుట *—

క॥ వైకుంఠపురికి జనుడుకా, శ్రీకాంతం డెదురువచ్చి * చేరి చరణనా
భీకములకు మొక్కిడి మ, శ్లోకముల నుతించి రమను * జూచియిటులనెన్. 95

మ॥ చెలువా! చూచితె! దేవదేవుని విభున * శీతాంశురేఖాంకురొ

జ్వలపింగోరుజటాశలాపమకుటున్ * శత్రుజ్ఞగన్మండలి

విలసత్సర్గకలాభిరక్షణలయా * భిషేతకేళివరున్

జ్వలదగ్నిప్రతిమాపముకా ఘనకృపా * శ్లాఘ్యైకచారితునిన్.

96

చ॥ కలికిరొ! ధన్యవైతివిటు * గాలగళుగని యేను ధన్యుడన్
జలజవిలోచనా! యితఁడె * సర్వజగద్రచనాస్పదుండు కా
శలుండు విభుండు యోగిహరి * చందన మాతృ సమస్త భూతకో
టుల కిటువంటి దైవము కడున్ గృహజేతుతె బున్నె మెంతయో.

57

గీ॥ ఎవనినామముఁ దలఁచిన * నెల్ల వారి, కీతనువ్యధలన్నియు * నిగిరిపోవు
అట్టిదేవర తనువొంది * యిట్టుడాని, రూపమెద్దియులేకున్న * రూపరివలె.

గీ॥ నశినములఁబోలె నిడునై నశినాదుకనులు, చెలియఁగో! యిందు నిందుకలశిరస్సు
హరునిగనివండువొందిధన్యంబులయ్యె, నహహ! మనదై నభాగ్యమెంతనఁగవచ్చు

గీ॥ ఇట్లు లిందిరతోఁబల్కి * చుట్టువాలు, దొర మహాదేవుఁగనుఁగొని * దోయిలొంది
యడిగెనిదియేమివేసమోయభవ! దెల్పు, బిచ్చమేటికేగొనెదిట్లు * ప్రియముమెఱయ

వ. అనిన బైరవుండు పెన్నునశిట్లనియె.

గీ॥ నలుకపంచమమ స్తంబు * సఖముచేతఁ, జదిమివేసితిఁ గావున * శ్రీవిభుండ!
పావపరిహారమునశిట్లు * ప్రతముఁబూని, తిరుగుచుంటిని సకలది * ద్వైతములను.

వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబువిని గోవిందుఁడల్ల న నగి శిరంబునంచి యిట్లు బలికె
దేవా! ప్రభుండవగునీపెల్లు తలపెట్టిన నల్లనర్పు మైనను.

102

అ॥ నన్నుమాయచేత * నలఁగఁజేయకు దేవ! నీదుసెలవుచేత * నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బాడమఁగఁజేయుచుంటిని, బాహుతమ్మి విధిస * ముత్కరముల.

క॥ పారిబారి మముబోటుల దు, స్తరమగు నీమాయచేతఁ * దద్దయు నొంచన్
హర! యిట్లానరించెద విది, యెఱిగితి నే హృదయమందు * నెనకంచెనఁగన్.

చ॥ విలయదినంబునన్ దొడరి * విశ్వములన్నియుఁ జక్కఁడంటె వ
వ్వలనున వేల్పులన్ మునుల * బాపలఁబట్టి వధింపకుందువే
బలితపు బ్రహ్మహత్యదపు * పాతక మెందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁ పిటుగాక పాపములు * దాకొనునే నిను లోకపాపనా!

105

క॥ కడచిన బ్రహ్మలపునుకలు, బెడఁగుగ నీ కంఠహార * విలసితము లివే
కడపితివెట నా దోసము, లుడురాజకలాపఁమ్మ * తోజ్జ్వలమకుటా!

106

గీ॥ కడఁగి పంచమహాపాతకములఁ జేసి, యును విభూ! నీదు నామంబులను దలంచి
నాశమొనరించు నాపాపరాశి జనుండు, నీకుదోసంబు లేటఁగమ్ము * నీలకంఠ!

క॥ ధన్యుండనైతి నేనును, ధన్యులు నాసిరియు నీదు * దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక * మఱుగుదు రెదలో.

అ॥ ఇట్లు పలికి హరుని * యింగిత మారసి, రమకు సన్నసేయఁ * గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మీదెచ్చి * యమ్మతభిక్షొన్నంబు, హరుకరస్థపాత్ర * యందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు ధైరవదేవుని వెనుకనున్న బ్రహ్మహత్యకాగాంచి యిట్లనియె.

క॥ ఏటికీ బరమేశ్వరుఁ బరి, పాటిగ నిటువెమకఁ దగిలి * వరఁగెద విడ ని
చొచ్చిటువిడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపువామ్ము * నీకిచ్చముగన్. 111

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క॥ ఇమ్మివచేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి * దైత్యాంతక ! నా
కెమ్మెయి హరుదరిసెన మీ, ట్టిమ్మెనయుఁ బవిత్రనగుదు * నెంతయు నేనిన్.

వ. అనిచెప్పి యద్దిపాయక దేవుని వెన్నాడియే యుండెనంత భగవానుండగు ధైర
వుండు నారాయణుని ప్రశస్తిభూతభావంబునకుఁ గరంబలరి లక్ష్మీనారాయణుల
కభీష్టవరంబులిచ్చి యచొచ్చిటువదలి యనేక పుణ్యతీర్థంబులను సేవించుచు నొక్క
నాఁడు భాగీరథిన్ దాఁటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 118

క॥ కెవ్వననఱచి భయంబున, నప్పీఠిఁడి బ్రహ్మహత్య * హా హా యనుచున్
జివ్వనఁ జిలువల దరిఁబడె, నవైధనకర్పరంబు * నవనిన్ బడియెన్. 114

వ. అంత ధైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతితోఁ గాశీవాసుల
కెల్లరక్షకుండై యందుఁగావురంబుండఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నాశ్రయించిన
హారలకు సకలాఘంబుల బోఁజిమ్ముచు హరుసమ్ముసంగు నీయుపాఖ్యానంబుఁ
జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేకుఱుగలవనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి,

—* శ్రీ కరభావతార లీల *—

క॥ మును గమతప్రముఖులగు, త్తనువులయెడ శివుఁడు విష్ణు * దర్ప మణఁచి సాఁ
కినయట్లు వచించితి వ, ఘ్ననచరితం బానువూర్వి * గాఁ జెపు మనఘా ! 115

గీ॥ అనుడు సూతుఁడు విని వారికికనియెఁ దొల్లి, శివుఁడు హరికచ్చసాది ప్రసిద్ధభయద
రూపములని గ్రహించియాటోపమణఁచె. నందుస్మహరివిజయమురు * చ్యంబువినుడు

మ॥ మును మోసించుఁడు కశ్యపుండు దితి నే * పునఁమీటు పుత్త్రద్వయిన్
గనినన్ వార లుదగ్రీమూర్తులయి లో * కగ్రామమున్ వేఁవఁగా
ననువొప్పక హరి సూకరాకృతి హిర * ణ్యాత్మున్ వడిన్ జంపె నం
తనె తద్భ్రాత హిరణ్యపూర్వకశిపూ * ద్దండుండు చండాకృతిన్. 118

చ॥ హరిని వధింప నెంచి వన * జానమగూరిచి నిష్కలబేర్చి య
త్సరుతరతాపసవ్రతము * హూన్నతి నెంతయు మెవ్వఁగూర్చి న
త్సర మసఘానభూరిబల * వైభవముల్ దగఁజెంది యుల్లస
త్తరభుజవీర్యసంఫద ని * తాంతము దిక్కులగెల్చి పెల్చునన్. 119

- చ॥ తునిమెద నిష్ట విష్ణు సతి * దుర్లభయుద్ధజయిష్టఁ గీటడం
తును మునిరాజునికా దివిజ * ధూర్వహకోటిని నేటుమీఱ నా
జననికెఁ జిత్త శాంతి నొక * చందమునకా బాసరింతు నాదు జీ
ర్ణిని నలుదిక్కులకా మిగులఁ * దేజరిలకా వెలయుంతు వేల్చిడిక. 120
- గీ॥ అనుచు నైకుంతమునకేగి యబ్జనయను, దఱియఁబోవుమ హరి వానిచర్య మెఱిగి
మఱియుకన్దా మొఱకుఁ బట్టి * మట్టు వెట్టదలచి యగుపట్టకున్న నందైత్యుడేచి,
- గీ॥ భీరుడై పాఠిపోయె గోవిందుఁడెటకొ, యింతనవ్వాని వెదకుట * యేవమనుచుఁ
జక్కస్సారాజ్యమును గైవ * సంబుఁజేసి, కొనివసించెను శోణపురినిముదమున,
- ఉ॥ మీఁదటఁ గొన్నినాళ్ళకు న * మేయగుణాధ్యుడు తిత్తుతుండు పృ
థ్వాదుఁడు విష్ణుభక్తి నన * యంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్
బాదలపెట్టు నయ్యసుర * పాంసను నంతముసేయ స్తంభమం
దాదట నారసింహతనుఁడై వనజాక్షుఁడు దోచి యుద్ధతికా. 123
- చ॥ పొగరడఁగన్ హిరణ్యకశి * పున్ వడిఁబట్టి నిశోరులందుఁ జే
రఁగఁగొని సాంధ్యవేళ నఖ * రప్రతితన్ హృదయంబు వ్రచ్చిపె
బగఁదెగటార్చె వానిపరి * వారము లొక్కఁల జాబ్బుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృత * మార్చె ముఖార్చులజ్జ్వల లోవుఁగాన్. 124
- వ. అంత,
- క॥ దుందుభిరవముల ననిమిష, బృగదం బాసరించె లోక * భీకరుఁడగు నా
తుండుడుకురక్కనుని మృతి, కిం దనిసియుఁ దనయరై రొగిన్ సురవర్యుల్, 125
- మ॥ అతిలోకంబయి లోకభీనిడు న్నవా * ర్యతౌస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ నసింది రమరుల్ * దాఁ బద్మసంవాస య
ద్యుతమా నాథునిమూర్తిఁజూచి వెఱచెన్ * భూతార్తి నీక్షించి వా
క్పతిముఖ్యుల్ వారిఁదేర్పఁబంచిరి వెసన్ * బ్రహ్మణు భక్తోత్తమున్. 126
- క॥ ఆతఁడును డాసి నృహరికె, బ్రీతిన్ జోతలనుసల్పి * ప్రియసంస్తుతులన్
జేరమునకెక్క సల్పఁగ, శీతలమతిఁజెంది యా నృసింహుం డంతన్. 127
- మ॥ తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ * దాఁజేర్చి యాలింగనం
బును సల్పె ముఖపావకార్చులతితుల్ * మున్నున్నయట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁదక్కి యుక్కఱ సురల్ * గోడవిధిన్ బాయుపం
చాసరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి వివత్త్య ద్రేకవిద్రావతకా. 128
- ఆ॥ పరమశివుని యంఘ్రి * సరసీరుహద్వయి, కెఱిగి లోకనుఖము * నిచ్చగించి
యిట్లు విన్నవించి * రెలముమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! * దీనపాల!

—* దేవతలు శివునిజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్చుమని పొగ్గించుట *—

అ॥ పెక్కుతడవ లీవు * పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ముఁ * గాచితయ్య! యిపుడు నృహరివృక్కతిఁజితవునాపాదించి, తొంటియట్ల మనువుఁదురుసునుడిపి.

చ॥ కడలి మధింపఁగా భువన * కాండవినాశనహేతువై కడున్ బొడమినయట్టి క్షేలమునఁ * బొంకమడంగిన మమ్ము నాపదన్ జెడనియటుల్ కృపణ విసముఁ * జెచ్చెరఁ గంతమునందుఁ జేర్చి యెక్కుడుగను సాఁకలేదొకొ యశకుంతితకక్తిఁ బ్రవన్నవత్సలా! 181

గీ॥ అనుచు దామోదరోదంతమంతమనవి, చేసిశాంతినిఁ గోరు రాజీవగర్భ ముఖ్యులఁగాంచిరిద్విధమునకుమనసు, నొచ్చినరహరిగర్వంబుఁ * బుచ్చఁగడఁగి.

చ॥ తనయుని వీరభద్రుని నెడఁ దలఁపంగ నతందు దత్క్షణం బునఁ జనుదెంచి రుద్రునకు * మొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునఁ నను దలఁపఁ బడేమి భువనప్రభు! వేగనొసంగు మానతిఁ భువమగు సీప్రసాదమును * గానఁగఁజేయుమ యాయెడఁ ననుక, 188

—* శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహవతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట *—

క॥ అను వీరభద్రసూక్తుల, విని ప్రేముడి నిట్టులనియె * విశ్వవిభండి యనిమిషుల కకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని * యుడుపుము దానిక.

క॥ నరహర్యనలము మండెడు, దురావమై దాని నార్పు * దోర్బలమున ముం దట హితమును గలుపు మతం, దరయనిచోఁ జూపు మధ్యయదభావంబుక, 185

ఉ॥ కావలుఁడట్టు లీతఁడిటు * గానక క్రిందును మీదు మీటి మో హావిలదిత్తుడై కడిది * హంకృతిఁ జూపుచునున్నవాఁడికఁ జేతతల్లె నీ మహిత * తేజముమెచ్చి నుతింపఁగా జగ చ్చీవహ! వీర రాజనరసింహునిగిట్టి యడంపు హంకృతిక. 186

గీ॥ సూక్ష్మమున సూక్ష్మమును నిత * సూలతేజ మునను స్థూలంబు హరియించి * వుత్తే! తెమ్ము నృహరి వక్త్రంబునుగ గృత్తి * నిక మదాజ్ఞఁ గొనుము చనుమన నజ్ఞేత * కూర్చిమీఁకి. 187

చ॥ మురిసి యటుల్ పొనర్తునని * మొక్కి నిజానుచరోత్కరంబు సం బరమున నార్వఁగా దనుజ * మర్దనుఁ డున్నెడ కేగుదెంచుడుక హరి గ్గనిమెక విపక్షతిమిఁరార్కు శతార్కవిభాసమానదు ర్ధరమహాసీయతేజ నతి * దర్పనృసింహసమూహపూజితౌక. 488

శా॥ మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతం బలో * స్మృత్యారివిధ్వంసన
ప్రోద్ధ్వద్భైరవగర్జితం జలధర * ప్రోన్నీలగాత్రోజ్జ్వలం
ఖద్యోతేందుహిరణ్యవీర్యనయనం * క్షౌఖండదంష్ట్రాంకురుం
నద్యన్కూలజగత్ప్రియక్షయకర * స్ఫారాగ్నిసంకాశునిఁ. 139

క॥ పురుహూత ధనుఃఖండ, స్ఫురదునుభూలతాధ్వ * శుభ్రశశికలా
వరిశోభితావతంసుం, బరికించెను నృహరి యవర * పరశివమూర్తిన్. 140

మ॥ హరినిఁ డాసి మహేశసూనుఁడు మహా * హ్లాదంబుతో నిట్లనె
నరసీజాక్ష ! జగంబులకా మనుష వి * శ్వస్రప్తచే మున్ను నే
ర్పజవంగాబడినల్లు గాఢకరుణా * పాథోధిపై పెక్కుమా
ర్గిరవోష్పంగ విపత్తులకా గడపి నీ * వీ విశ్వముల్ ప్రోవవే. 141

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహానకు పామోక్తుల శాంతింపుమనుట *—

నీ॥ అటుజలజంబువై * హయశిరస్కునిఁగూల్చి, పరమేష్ఠి కిడితివి * ప్రాబలుకుల
కచ్చపమూర్తివై * కవ్యపుగిరిమోచి, యొదవజేసితివి పీ * యూష మబ్ధి
సింగారిపడుచువై * జేజేల కిడితి వా, యమృతంబు రాకాను * లరిడికెంద
కిటివై హిరణ్యాక్షుం * గెడపి వసుధనురాఁ, బట్టితి వబ్ధిపాల్ * పడఁగనీక

గీ॥ ఇపుడు నరహరిమూర్తివై * యీ హిరణ్య, కశిపుని వధించి నకలలేఖప్రతతుల
బాలుఁబ్రహ్మాదు రక్షించి * బాధకీర్తి, దనరఁజేసితి వాచంద్ర * తారకముగ.

క॥ శివభక్తుండవగు నీకీ, భువి నధికుఁడు లేఁడులేఁడు * పోతాడువాఁడుగా
భువనములకెల్ల నీవె ప్ర, భవుండవు ప్రభుఁడవు మహాప్ర * భావుండ వెందుకా.

గీ॥ ఎవ్వడెపుడీ జగములకు * గొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునో యరసి నీ * ఎవ్వడెపుడు
భువి నవతరించి యవ్వారిఁబోలియుఁజేసి, సాఁకుచుందువు ధర్మర * తైకచతుర !

ఉ॥ పాతకుఁడౌ దితిప్రసవ * పాంసనుఁ డంతముజెండఁ దత్పుత్రుం
డాతురతన్ దొరంగి సుఖ * మందె నిలింపులుచెంది రిష్టముల్
భ్యాతిగడించె నీతను వి * క్క ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భీతిగ నెల్ల వారలు పొ * రిక నుఖయింతు రసంతకాలముల్. 144

క॥ అని యిటుల శాంతముగ నా, డిన వీరుని మృదుఘణతుల * డెందమునం దాఁ
గొవక కఠినోక్తులను రయ, మునఁ బల్కె రదములబెదరు * పుట్టించు చిటుల్.

క॥ ఎందుండి వచ్చితివో నీ, వందే చరియింపు పొమ్ము * హరతనయా ! నా.
క్షిందు హితోక్తుల నుడువకు. డిందఁగఁజేతును జగముఁ గడించి బలమునకా.

చ॥ జగముల కేను నాయకుడ † శాసకుడ † జెఱుతు † బ్రహ్మచర్యము
మగుడ సృజింతు † బెంతు నిజ † మానుడు నాకొక శాస్త్ర గీస్త వే
ఱుగ నొక † డెందులేడు విను † రూఢిగ నాదు ప్రసాదమొంది చ
క్కఁగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును † గాంచి రహించును నిర్విశేషత †. 147

క॥ కలిమియు † దెలివి విభూతియు, బలమునుగల సర్వవస్తు † పర్వమును మది
దెలియుము మామక తేజో, విలసితమని యెల్ల యెడల † విశ్వతలమున †. 148

క॥ కర్తను విష్ణువకోటికి, భర్తను సకలాబ్జాండ † పాలికి నింక
హర్తను సర్వమున కిటుల్, నేర్తురె లాఱులు మదీయ † నిపుణత నెఱుగ †.

గీ॥ విధులను నిషేధములను వేఠ్యేఱు చూపి, ధరబ్రవివృత్తి నివృత్తులు † దనరఁజేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల † నేలుచుందు, నాకు † గఱపఁగవచ్చితే † లోకహితము.

ఉ॥ పాక్కిలితమ్మియం దజని † బుట్టఁగఁజేసితి నెక్కువైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి † సర్వజగంబుల సంతరించు నే
ర్చెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మ † తెచ్చడు నాకెస † నే స్వతంత్రుడ †
నిక్కమెఱుంగువారు గమ † నింతురు నా యసమానసంపద †. 151

ఉ॥ కావున సర్వశక్తులకు † గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి పెడ † పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విప్రుడగుమిం దిడను † నిల్వకు చేట్టడఁబోకు వీరకా
నావుడు వీరభద్రుడు మ † సంబున నల్లక పల్కెనిట్టల †. 152

—* వీరభద్రుడు నృసింహునిపై గోపించి భాషించుట *—

చ॥ ఎఱుగవె లోకనాయకుని † నెల్లరకు హరుడైనవాని ని
ట్టటిముఱి పెట్టిపల్కులను † నాడుట నీసరివాని కొన్ననే
మఱచితివే మహేశు నస † మానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱుగు † దలంపు కీడ్వడకు † తెంపరి! యుద్ధము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ॥ నీయవతారముల్ నిలువ † నేరిమిగల్గెనె నీకు వీరమై
బాయఁగఁజేయఁడే శివుడు † పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరు † దలంప విప్రు † డాయతదుఃఖము దారసిల్లె నే
సాయమొనర్చ వచ్చితిని † స్వాంతమునందు † దలంపు నానుడుల్. 154

చ॥ ప్రకృతివి నీవు పూరుషుడు † భర్తుడు నీయెడ వీర్యముంపఁదా
వకమగు నాభివద్యమున † బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా
లుకమున నాతఁడు † దవను † ధూర్జటిఁగూర్చి యొనర్పఁ బద్మజా
లికమున నుద్భవించె నిజ † లీలదవర్పఁగ జంద్రహాళియు †. 155

- ఉ॥ ఆహారుఁ డిప్పు నిన్నుఁ దెగఁ టార్పఁగఁ బంచెను లోకరక్షకై
యోహరి! మంచిమాటలకుఁ నొప్పిన మే లటుగాక యుండినఁ
దాహము చేసెదఁ నిను నిఁ తాంతరుషాయతవహ్నికీలలఁ
మోహమునొంది వాణ్నిపదఁ ముల్ పొనరించిన నొప్పునే యిటుల్. 156
- క॥ సీకూర్మకపాలంబుల, సీకిటిదంష్ట్రలను బేర్చిఁ నీలగళుఁడు దాఁ
జేకొని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచెదేలఁ చింతింపు మెదఁ. 157
- మ॥ ప్రతిహారంబున సీన్మసింహశిరముఁ ట బ్రహ్మరత్నంబుగాఁ
గుతుకంబొప్పఁగఁ జేర్చి కంఠమున నుఁగ్రుం డింపుమైదాల్చు సీ
సుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ దుగించి దురితఁ ట్లొఁభంబుఁ బోకాచ్చ ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల సీకు నృహరీ! యజ్ఞాతతత్త్వాత్మతఁ. 158
- క॥ ఉపకారము సాధులయెడ, నుపయోగించునడఁ జక్కఁ నొప్పు గరంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారముగాఁగమాటుఁ నరయుము నృహరీ! 159
- క॥ కావీకఁగర్తవు భర్తవు, గావు హరీ! హర్త వెవుడుఁ గావు దెలియుమీ
యేవలనరయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుఁడవుగా విఁకెందేనియునుఁ. 160
- క॥ కుమ్మరిచక్రమృట్టుల, నమ్మన్మథహరుని యిచ్చఁ నఖలాకృతులఁ
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి సరకేసరీ! మఁహేశవశుఁడవై. 161
- ఆ॥ దక్షయజ్ఞమందుఁ ట దావకోద్ధతిని నే, జూచినాఁడ నీవుఁ చూడలేదే?
పద్మనయన! యనిని? బాసీపోవఁగలేదె, యేలయెఱిగియెఱిగియిట్లు దొడర.
- గీ॥ తామసుఁడవౌట మున్నీటఁ దందగూక, తల్పమం దెప్పు గాధనిఁ ద్రావశుండ
వగుచునుందువుపరమాత్మనరయఁజాల, వసురసంహృతి నీకుఁదోడగునుహరుఁడు.
- ఆ॥ చక్రవాణి! నీవుఁ చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావో! యట్టిఁ పరమశివుని
మఱచి యిట్టులాడఁ మరియాదొకో! చద్ది, తిన్న రేవు మఱచిఁ తెగడనగునో!
- క॥ మున్ను దధిచిముసీందుగ్రిఁదు, సన్నుతుఁడు మహేశభక్తఁ సత్తముఁ డాజ్ఞా
నిన్నమరులతోఁ గల్చెను బన్నముచెందితివి నాటిఁ పస యెఱుంగ వెదఁ. 162
- చ॥ విభుఁ డఖలేశ్వరేశ్వరుఁడుఁ విశ్వనిదానుఁడు సర్వశాసకుం
డభవుఁ డనంతవిక్రముఁడుఁ హంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుఁడు స్వతంత్రుఁ డక్షుఁడుఁ ధైరవపక్షిమృగస్వరూపుఁ డా
ప్రభునివిధం బెదఁదెలిసిఁ పంకజలోచన! శాంతిఁజెందుమా! 163
- క॥ లేకున్న మహాధైరవు, ధాకకు గురియగుదు విపు డిటఁ దత్కృధా
భ్యాకంబగు మృత్యువు నీ, పైకుటికి హరించు వినుముఁ పవి దుగ్రిమము నటుల్.

—* శ ర భా వి ర్భా వ ము *—

మ॥ అన నంతః విని యన్నిశాచరహరుం * డత్తంతరుష్టాత్కుడై
ఘనరోషంబున మించి యఘ్నుని వీక్షకబట్టి గీటార్పణూ
స్కిని నెట్లాందెనో యన్నిమెషమున నింకిగి గోటివీక్షాంశుసం
జనితానూనమహస్సముత్కరము లుత్పైచ్చుర్భంగి శోభిల్లగాఁ.

167

ఉ॥ కాదది సార మగ్నిజము * కాదు సుధాకరమూర్తిజంబునున్
గాదు తటిత్రభూతమును * గాదు మహాభరితాంబరౌజమున్
గాదువమానవర్జితము * గాలహరౌజము సర్వతేజముల్
పాదుగ నందడంగి కను * పట్టె గడున్ గడు ఘోరరూపమై.

168

గీ॥ అంత వేలుపు లెంతయు * సక్కుజముగఁ, జూచుచుండఁగ వ్యక్తమైతిఁచె బరమ
శివునిసంహారతనువు తేజేలు జయజయధ్వనులు చేసి రెక్కుడు * హర్షమునను.

169

ప. అంత.
*సీ॥ వేలకుమించిన * వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు * విస్తరిలఁగ
విరివివూటిన్ జటావిసరమధ్యంబునఁ, దరుణేందు శేఖరంబుజపు దనర
కడు బలివ్థంబులు * త్రాతెడు తనువున, తెక్కలునున్ జంచు * వ్రక్కునిగుడ
పదునాఱువన్నెల * బంగారుకన్నను, మిన్నయైయలరారు * పన్నె మెఱయ
గీ॥ వజ్రములఁబోలు నఖములు * వాసి నెరఁగ, మిగులఁదీక్ష్యంపుదంట్టిలు * బుగులుగొలుప
నలుకయైలికెడు నేత్రత్రయంబు వెలయఁ, గంతమున మేచకచ్చాయ * గడలుకొనఁగ.

* శివభురాణే శతదక్షసంహితాయాం ద్వాదశాధ్యాయే—

సహస్రబాహుర్జటిలః । శృంగార్ధ కృతశేఖరః । సమృద్ధోగ్రశక్తిః । పక్షాభ్యాం చంచువాద్విజః ।
అలితీక్ష్ణో మహదంఘ్రిః । నజ్జికుల్య నఖాయుధః । కంశేకాలో మహాబాహుః । శృకుష్పద్వన్నే
సన్నిభః । యాగాస్తోద్యతశీమంతః । భీమగంభీరనిస్వసః । మహామిత కృత్యాగ్ని । వ్యావృత్త
నయనత్రయః । స్పష్టదంఘ్రి ధోవృత్త । హంకార సహితోహరః । శుద్ధ్యర్ధ స్వరూపశ్చ ।
హ్యుగ్ర ఆవిర్భూతాపహః । హపరిస్తద్దర్శనాదేవ । వినష్ట బలవిక్రమః । విభిద్ధాను సహస్రాంశో ।
రథః ఖద్యోత విభ్రమం । అథ విభ్రమ్య పక్షాభ్యాం । నాభిపాదానిరదారయన్ । పాదాన్మబంధ
భుచ్చేన । బాహుభ్యాం బాహుచండలం । భిన్నురసి బాహుభ్యాం । నిజజగహా బాహోహరిం ।
తతోజస్త్వ శ్చ గగనః । స్థేవాస్సహకుహార్విభిః । సహజైవా భయా ద్విష్టుం । సహిశ్యేన యివోరగం ।
ఉత్తి పోత్తి పృథంగుహ్యః । నిపాత్య చనిపత్యన । ఉడ్డియోడ్డియ భగవాన్ । పక్షామూల విహే
హితం । హరింహర స్తం పృవభం । వివేకానన్త యాశ్వరః । ఆమయాన్తం సురాస్సర్వే । నహే
వాశ్యేనతుష్టువుః । ప్రణేముస్సాదరం వ్రీతాః । విగ్రహాదాత్మ్య మునీశ్వరాః । నియమానః పర
వశం । దీనవక్త్రీః కృతాంజలిః । తుష్టైవ పరమేశానం । హరిన్తం లాలితాత్మకైః । నామూషుప్త
శతేనైవ । స్తుత్యాతం మృదమేవచ । పునశ్చ పార్ధిర్థయామానః । వృసింహ శ్వరభేశ్వరం । యదా
యదా మమాజ్ఞేయం । మతిస్సాగ్ధర్మదూషితా । తదాతదా పవేతవ్యా । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

సందీశ్వర ఉవాచ॥ ఏవం విజ్ఞాపయస్మిత్వా । శంకరం నరకేనీ । సత్వాశక్తో భవద్విష్టు ।
స్త్రీతాంత వరాజతః । తద్వక్త్రం శేషగాతాన్తం । కృత్యా సర్వస్వవిగ్రహం । శక్తీయక్తం
తదీయాంగం । వీరభద్రోఽహరత్తదా ॥ సందీశ్వర ఉవాచ॥ అథబ్రహ్మ దయోదేహ । శ్వరభం
మావమాన్వితం । తుష్టువుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

- సీ॥ పశ్యయకాలాసలః ప్రతిభటద్యుతులు చూ, డ్కుల కెంతయేని సంఘోచమొసవ
కల్పాంతజీమూతః గాఢభయదనాద, హుంకారశబ్దంబు జంతునొసంగ
స్పష్టదంష్ట్రాధహోవృందై న వక్త్రంబు, బ్రహ్మాండకబళనః ప్రాణిః దెలువ
అతినిష్ఠురములై న యష్టపాదంబులు, హరిదష్టదేశంబు లాకృమింప
గీ॥ బామలముడితోడ నొప్పు విఘ్నార్జదుగ్ర, మన్యుభరదీప్తదృష్టులమంటలెగయ
నృహరిదర్పంబు శూన్యమై నేలకొడుగ, శరభమూర్తిగనంబడె సత్వరమున.
క॥ హరి తద్దర్శనముననే, కరమరుదుగ బలము నడలి గగ్గోల్పడి భా
స్కరభిద్యోతములకువలె, తరమెఱిగి నిజాస్తమయము తప్పదనుకొనెన్.

మ॥ శరభేశామఃకు విక్రమించి నిజవత్సదృందృఘాతంబునన్
హరినాథ్యంఘ్రులః జీల్చి పుచ్చమున జంఘాంకంబులంగట్టి బం
ధురహస్తావళితోడఁ దదృఙ్ములన్ నొప్పించుచున్ బట్టి దు
ర్ధరపౌనర్భవధార పక్షమున విస్తారంబుగా వచ్చుచుకా. 178

॥ శ్రేణము పన్నగమునుబలె, దా నరహరి నొడిసి మిన్ను దఱిసి బహువిధో
ష్ఠీనవిచిత్రతంబులఁ, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చి పటుదర్పమునన్. 174

—* నృసింహవతార కాంతి *—

గీ॥ హరికిసమ్నాహముడిపికాంతాత్మకునిగ, హరుణ్దొనర్చెనుబ్రహ్మాదిసురలుమురిసి
యాదరంబున లలితాక్షరాళి నిల్లు, ధ్యానమొనరించి యలరించి రామహేళు.

క॥ హర! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁజేసి హరుండ వైతివి మఱియున్
హరినిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుండవలంచు బరంగె దయ్య! మహాత్మా!

వ. మఱియును

సీ॥ అష్టమూర్తులచేతః సఖలప్రేమచంబు, విభజించి ధరియించి వెలసినావు
కష్టంబులొంది సుకృతగంగాంచి మమ్ముగ, ట్టెక్కించి ప్రేమించి యేలినావు
వంచకృత్యముల నేర్పఱచి రచించుచు, సరియొక్కరుఁడు లేక నాఁకినావు
సద్విదానంద లక్షణుడవై ఘనుడవై, నిర్వికారుండవై నెగడినావు

గీ॥ సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! సస్సిధాన! విబుధనాయక! విశ్వేశ! వేదవేద్య!
దీనబంధు! దయాసింధు! ధృతనవేందు, శరభమూర్తి! నలినజాండ చక్రవర్తి!

క॥ కమలాక్ష కమలజన్మ, ప్రముఖామరవరుల మునులఁ బశుపతి! నీవే
క్రమముమొయి సృష్టిచేసితి, పమితప్రదృశ్యభాస్వ రాయతేజా! 178

వ. అంత నరహరియును.

మ॥ విరిసెన్ మోహమహాంధకారము లనఁ ద్విజ్ఞానభాసూదయం
బరుసంబాప్వగఁ జేకురెన్ శుభము సంఁ ప్పొత్తించె దేవేశ ! ముం
డఱ నెట్టేనియు మోహమిట్లై పొనఁగఁ దచ్చాంతిఁ గావించి ను
స్థిరకారుణ్యము నావయిన్ బరపుమాఁ చేమోడ్పుఁ గావించెదన్.

179

చ॥ అన విని శంకరుండు గడుఁ హర్షమునొంది నృసింహా ! నీవు నా
పనుపున దైత్యులన్ జదిపిఁ పాలననేతఱువు లోకరాజి జే
వననిధియందు జేవనముఁ వైఖరి నాయెడఁజెందియుందు విం
కను యశమొందు మత్తయముఁ గా నరవిందదళాయతేజుణా !

180

ప. అంత వీరభద్రుండు శివాఙ్గాజేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి.

181

ఆ॥ నట్టులేక వేగఁ నరకేసరి శిరంబుఁ గత్తిఁ బెట్టికె నఱికిఁ కృత్తి నొలిచి
హరునకొనఁగె శ్రీశుఁ డానరహరి తను, వంతఁబాసి నీరఁ జాక్షుండయ్యె.

182

ప. అనంతరంబు శివుడు నృసింహకృత్తిధరుండై తడియరుండమాలాభూషితుండై
నిజగణంబులుగొల్పు రాజతాద్రిన్ జేరె, వనబాక్షుండును దక్కిన నుపర్వులెల్లరు
జగచ్ఛాంతి కలరి శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల జేరి.

183

గీ॥ శారభచరిత్రమీయదిఁ చదువనిన, భయములను బాపు నవమృత్యుఁ బాధమాన్యు
వ్యాధులనుగొట్టు శత్రుసంహతులగిట్టు, సకలసుఖములఁ జేకూర్చి సాకువినుడు.

క॥ మఱియును భుకంపాదులఁ గరవృష్ట్యల్పతివృష్టిఁ కష్టంబులయం
దురుహతోల్కాపాతము, ల రహిఁ జదివితేనియును దోలఁగు నవ్వి పెనకా.

గీ॥ ఇఁకఁ జతుర్థశి నప్తమిఁ నీశ్వరోత్సవముల శివలింగ సంసాపనముల నీ మ
హాచరిత మెవ్వఁడేని వారాయణంబొనర్చ శివసన్నిధికిఁగారణముగఁ దనరు.

—* యక్షేశ్వర లీల *

ఉ॥ మున్నుసుధార్థులై సురలుఁ బుణ్యజనుల్ గలశార్థవంబు న
త్యున్నతితో మధింపఁదొలిఁ నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు దా
నన్నెఱిఁ బాసి కీడ్వడి పిఁ నాకధరున్ శివుఁజేరిమొక్కి యా
పన్నులమైతి మీవిసముఁ బాపి మమున్ బ్రదికింపు మీశ్వరా !

187

క॥ ఇంచుకనీవిక జాగొనఁగించినఁ జచ్చెదము చంద్ర ! రేఖామకుటా !
కాంచి జగమ్ముల యలమటఁ గొంపక వేగిరముప్రోవుఁ గోపతినాథా !

188

చ॥ అని యరవిందలోచనముఁ భామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
వనరుచుఁ దన్ను వేడ నతఁ పత్నలుఁడా శివుఁ డవ్వినంబుఁ జే
కొని వడిమింగి కంఠమునఁ గూర్చిమిమై ధరియించె నంత వే
దనవిడి వారు శంకరు ముదారుఁ గడున్ గొనియాడి రున్నతిన్.

189

అ॥ గరిమ నలుతనిట్లు శాలకూటముఁదాల్చి, కడగి శివుఁడు నీల + కంఠుఁడగుదు
నీలకంఠ ! యనుచు నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు + బరమశివుని.

గీ॥ పాలసంద్రంబుమరల జేజేలు రక్కసులును జేరి మధింపఁగా + సురభి వెల్ల
యేన్గు శ్రీదేవి యచ్చర + లిగురుజోండ్లు, నిక్కువీనులజక్కిజ + నించెనందు.

క॥ హరి శ్రీదేవిని గొనియెన్, సురవతి గొన వెల్లయేన్గు + సురభినిగొని రా
దరమున మునులిక జక్కిని, మురియుచు బలిదమజాఁడొందె + భూరిప్రీతిన్,

గీ॥ అంత నమృతిఘటం బుదయంబునొందె, శ్రీపతియనుగ్రహమున జేజేలు ద్రావి
రసురుల్లెరుఁగమచుండిరందునొక్క, రాహువునుద్రావి దేవవర్ధమునదూఱి.

చ॥ చందురు కన్నుగన్న హరి + చక్రముతోఁ దలఁద్దుంచె వాని నా
తుండుడుకండు మృందకయె + తుండము మొండెము నిన్నతెరి యీ
సాంది సుధాశరున్ రవిని + నుక్కజుబట్టి గ్రసించుచుండు ద
క్కందఱు రక్కసుల్ వనిరి + యాతురులై కమఁ గడ్పుమంటచే. 194

వ. ఆయుధంబులకా ధరియించి సురలతో పిళిని పోరితమ్యునరింపుడు. 195

క॥ శ్రీవిభుని సాయముండుట, దైవతనాయకులు సుధను + త్రాగుటచే ను
శ్రీవిక్రమమున దైతే, యానరి నోడింపఁబఱచి + రహివద మసురుల్. 196

గీ॥ దాననెంతేనిగరునంబుఁ బూనిసురలు, మిన్నుచూచుచుఁబెచ్చుగఁ మెలఁగుచున్నఁ
గాంచియుడురాజమాళియొక్కనటుఁదీర్పనొక్కనాఁడొక్కయతురూపొందివేగ.

ఉత్సాహః : పసిడిమలకుఁజేరి యట ను + పరవితతి గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలింపు లెంతో + ప్రోథగర్వ మేర్పడన్
బిసరుహాత్ముతోడఁ గూడి + బింకముల్ గడున్ జవం
బెసఁగఁగొట్టుచున్న దాని + యిట్టులనియె యత్తుఁడున్. 198

క॥ ఏమిది పదరెద రింతకు, నేమియొనర్చితిరి సెవ్వాఁడి నాకన ను
త్రామములు లనిరి యత్తున, కీమాడ్కి నహమికఁ బెద్ద + యెలుఁగేర్పడఁగాన్.

చ॥ కడలి మధించి శ్రీరమను + గల్పకభూజముఁ గామధేనువు
బెడఁగను నశ్వరత్నిమును + వెల్లనియేనిక మానికంబులకా
కడుఁగృశమైన నెన్నడుము + కల్కిచమంగవ లొప్ప చల్వలన్
గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ + గొంటిమి యీహరి యేయి నున్నతిన్. 200

చ॥ పలలము మెక్కునట్టి యల + బాలిశులోర్వక మమృదిర్చినన్
జలమునఁ బట్టిచంపిలిమి + చక్కనియొక్కదిలేక రక్కసుల్
పొలిసిరి కొందఱింక వెఱిపున్ గొని పాఱిరి యోరగాలయం
బిలనిక మమృదుదుర్బుటకు + నెవ్వరు చాలుదురన్న నాతఁడున్. 201

గీ॥ సరియె యట్టులై వ నంతకుఁజాలువారె, యైన నొకనుడి వినుఁడు మీఁరధికబలులు
పూన్చిఁ గాంచి కదల్పుఁడీపూరిరెమ్మ, ననుచు నొకతృణముం చెఁ దదగ్రమందు.

—* దేవతలు గడ్డివరకను గదల్పలేకపోవుట *—

వ. అంత వవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్పునను ముఖపవనంబునను చేతుల నాయు
ధంబుల మహాస్త్రంబులఁ గదల్పలేక యాకులపాటుఁజెంది వెకలులై తడఁబడి
యుక్కుఁబాసి గుక్కిళ్ళు మింగుచున్నంగాంచి యంబరవాణి పెద్దయెలుంగుతో
నిట్టులనియె. 208

ఉ॥ మోసముఁ జెందినాఁడులు * ముగ్ధకళాంకధరుండె యక్షుఁడ
వేసెనుఁ జూచి మోసపడి * వీటిఁజులైతిరికన్ దలంపుఁడి
భాసిలు లోకపుంజములఁ * బాయకనల్పయు సాణి మల్పునా
యీగురుఁడంచుఁ జిత్తముల * నెంతయునేనియు దేవనాయకుల్ ! 204

క॥ అని యుపదేశించిన వా,రనువుగ వపు డరసి వేగ * యక్షేశ్వరపా
వనచరగాములకు మొక్కిడి, ఘనముగ నుతియించి రిల్లుకరుణించితులై.

చ॥ ఎఱుంగక గోతిలోఁ బడితి * మీశ్వర ! తప్ప నహింపు మిప్పు డం
దఱమదముఁ హరించి వితతంబగు నీచు ననుగ్రహంబు సం
బరమును జెందఁజేసితివి * పల్కఱు నీయెదుటన్ బగిల్చుముల్
బఱపితి నున్ని యోర్వఁదగుఁ * బాలకపాలక ! సర్వశాసకా ! 306

గీ॥ సర్వమున కీవేక ర్తవుసర్వశక్త, లకుఁబ్రవర్తకుఁడవు నివర్తకుఁడ వెందు
అద్వయంబగువరమాత్మవయ్య! నీవు,నిన్నుఁడెలియఁగఁగల మోమిన్నింపుమిఁకను.

క॥ అని వినుతించిన శర్వుఁడు, వనజాక్షప్రముఖదివ్యవర్గమునకు బో
ధనఁజేసి విషయవద్ధతిఁ, జనియెన్ గైలాసమునకుఁ * జయ్యన సంతన్. 208

గీ॥ ఎవ్వఁడేనియు నీలీల * నెంతయేని, భక్తిఁ జదివిన నవ్వఁడు * పాపజాల
మెడసి యిష్టార్థములఁ జెందుఁనిఁకనుఁ బరమ, శివుని దివ్యప్రసాదంబుఁజేకొనునిల,

వ. ఇట్లు యక్షేశ్వరలీల నెఱింగించితి నిక దుర్వాసోమున్యవతార లీల నువన్యసించు
వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 210

—* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *—

క॥ అత్రియను నొక్కముని వై,ధాత్రుఁడు బుధమిత్రుఁ డిద్ధతరభాసురచా
రిత్రుఁడు సద్గుణమణిగణ, పాత్రుం డనసూయనాఁగఁ * బాఁతియుఁదానుఁ.

గీ॥ పుత్రసంతానరతులై త్రిమూర్తులను మదిన్ భజించుచు నిర్వింధ్యతీరమందుఁ
దవసానర్చి నూజేండ్లు * తాపవేద,నన్ గలంగి జగంబులునలరఁజెంద. 212

క॥ ఆరసి వారలతపసును, నీరజభవ నీరజాక్షుఁ * నీలగళులువే

తారసిలి వరములిచ్చిరి, వారికిఁగొమరులయి తమరు * ప్రభవించునటుల్.

గీ॥ లజాఁడు జాబిల్లియై దానఁపాంతకుండు, దత్తుడై కృత్తివాసుండు * తావసేందుఁ
డైనదూర్వానుడై వారిఁయాత్మజులుగఁ, బొడమిరెంతయునున్నతి * పొల్పుమీఱు.

వ. ఆ మువ్వరయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుడై శిష్యులఁ గూడికొని
మేదినిఁ బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే నత్తారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు వసించె. శౌరియును
మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మునికి విధేయుడై యాతిధ్యంబు నెఱవేర్చుచుండె.
ముని యొక్కనాఁడు పెక్కుసహస్రంబుల వారి యన్నంబుఁ దానొక్కఁడే మెక్కు
చుండు. మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు. కారణంబులేక వికవిక
నవ్వుచుండు నట్లులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిట్లు శ్రీకృష్ణావసధంబందు మెలంగుచు
నొక్కనాఁడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁగాల్చి యలంకృతలైన గట్టువాలు
కన్నెల వాతలఁబెట్టి యలయించి కృష్ణుఁడేరి పాయసంబుఁ దినియెద వండింపు
మనుడు.

215

క॥ శౌరియుఁ బాయసమును గోక్షీరంబున వండఁజేసి * చెలువుగ దానిఁ

సారతర భక్ష్యములనుఁ, భూరితరాన్నోదకముల * మునివతికొనఁగె. 216

వ. అంత నమ్మునీశ్వరుండును.

అ॥ వేడి పాయసమును * వేగ భుజించి శే, మించినట్టిదాని * క్షిప్రముగను
దనువునంతఁ బూసికొనుము కృష్ణా! యన, నతఁడు నొండుదలఁప * కట్లుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునిప్రసాద మొక్కపాదంబులందుఁ దక్కు
తక్కిన శిరోముఖ్యాంగంబులందు లేవనం బొనరించుకొనియె నంత మునియును
ప్రత్యగ్గ్రహస్థితికఁ బోలియుల్లసిల్లు కృష్ణాగ్రహస్థిని రుక్మిణిఁ జూచి. 218

గీ॥ ఇకను మిగిలినపాయసఁమెత్తితెచ్చి, యాపెయొడలునఁబూసి రఁయముననామెఁ
బట్టి యొక తేరికింగట్టి * బరవసమున, నెక్కి యూరేగె యాదపు * తెల్లరుంగన.

క॥ మఱియును గృష్ణుఁడు గవఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ * గోమలి నేసె
బరికించుచుండి హరి త, త్తఱ మొక్కింతేని గొనఁడు * తాలిమిబల్కి. 220

క॥ పెరియాదపు లప్పట్టున, హరియాదాసీన్యమును శ * తాత్పుండగు ముని
శ్వరు విధముఁగని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె * గోవిందుఁడొగి.

గీ॥ మునియునట్టులెరథ మెక్కి * పురమునెల్లఁ, బరుగుతోఁదిర్లుచుండఁగఁ * బధమునందు
నొక్కయెడ రుక్మిణీసతి * యుక్తుమాలి, వాళిల నమ్ముని గళతోడ * బాదెమరల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మనంబునం దెఱియక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ
దావసుండు క్రుద్ధుండై యరదంబు దిగి వదాల్చియై గినియుచు వడివడిఁ దెన్ను
మాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యను
గ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేడుటఁ జూచి తేజస్వియుగు నమృతహేతుండు
ప్రహర్షితుండై శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

— * దూర్వానుండు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట * —

చ॥ గెలిచితివయ్య! కోపము నొగిగ బురుషోత్తమ! సుంతతప్ప నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము † వాటిలఁ గోరుమిఁకఁ వరంబులఁ
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను † గ్రచ్చట నెట్టివియైనఁ జూడు నా
బలితపు వైభవమిచ్చుడు † పాయకసేయు మహార్థసిద్ధులఁ. 224

ఊ॥ ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు † నొప్పెడు నెల్లు జగంబునందు నా
మోదము నీయెడఁ దనరు † భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యమా యశం
బేమదు వీ త్రిలోకముల † నెల్లను మన్నతిగందు పెంతయే
నాదరపాత్రమాదువు జనార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ॥ నీనిలయంబునం దికఁను † నే దహియించిన సర్వవస్తువుల
మానుగఁ దొంటియట్లమరు † మాధవ! యింకను మత్స్యసాదముఁ
బూనిక నెందునెందునను † బూసితివోయట మిత్తిగల్గ ది
ట్లీ నెఱిఁదప్పి పాదముల † నేలొకొపూయవు మెచ్చనేనటుల. 226

క॥ అనినంతఁ గృష్ణుండును దన, తనువుఁ బరికింప నదియుఁ † దద్దయులేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని, మనమున నక్కజముఁజెందెఁమఱియుఁమఱియుఁ.

గీ॥ మానిగుక్తినిఁజూచి † మానినీమ, ణిరొ! మగువలందుఁగడుగీర్తి † నెగడఁగలవు
జరయు రుజయును నీకెప్పుడొరయవమ్మ! , పుణ్యగంధమై దేహంబుఁపొలుచునీకు.

శ॥ పదునాఱు వేలుమించిన, ముదితలు నీనవతులందు † మురువొప్పుదు వ
మ్మ! దయతుఁడీహరియునుగడు, ముదమునఁగనుఁగొనెడునిన్నుఁబూర్ణేందుముఖి!

శ॥ అనియిటుల వరములను నిడి, ఘనుఁ డమ్మునినాథుఁడంతఁ † గదలియథేచ్ఛఁ
జనియెను హరియును రుక్మిణి, యును భవనమ్మునకుఁ జనిరి † యుత్సాహమునఁ.

గీ॥ అందుముని దహియించినఁయఖిలవస్తు, పులును దొల్లింటికన్న సాంఘికగనుపడ
మదులఁగడు వచ్చెరువుఁజెంది † మానివరుని, శక్తి నెంతయుఁబొగడిరి † సంతసమున.

వ. ఇట్లు దూర్వానుండు పుడమి ననేకులఁ బరీక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె, కుంతి
భోజనిటఁ గన్నియయై యున్నపు డమృతహేతుం డామెపరిచర్యలకు మెచ్చి

సిద్ధమంత్రంబొసంగె, మఱియుఁ బొండవధర్మపత్నియగు దోవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును మునికులౌగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసా మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పితినిక హనుమదవతారలీలక గుఱించి యించుక ముచ్చ టించెద వినుండని సూతుండు మునులకీట్లనియె. 232

—* హనుమదవతారలీల *—

క॥ తొల్లి శివవీర్యమును గొని, యల్ల మహాబలుండు రమణి † యా నంబనియం దుల్లంబలరంగఁజేర్పంగఁ, బోల్లనదతిబలుండు హనుమఁ † దుద్భవమయ్యెక.

వ. అంత నతఁడు.

ఉ॥ పుట్టిన కొన్నినాళ్ళకే న † భోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో నెట్టనఁ జేతఁబట్టి తిన † నేర్పి గడంగుచునుండ వేలుపుల్ చుట్టనఁజేరి కాదిది ఫలంబు ప్రభాకరుడంచుఁ జెప్పి తా మెట్టులొ వీడఁజేసిరి ది † నేను గపిశుని బుజ్జించుచుక. 234

గీ॥ ఆతఁడును గొంతకాలంబు † నవలఁజనువఁ, గోరి భానునికడఁజేరి † భూరిమతిని ఆ నవవ్యాకరణముల † నధ్యయనము, చేసె నంతయుఁ గోవిదుల్ † వాసిఁబొగడ.

వ. అనంతరము పరమేష్ఠియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవుని ముఖమ్మున దాశి రధినఁజేరి సాగరలంఘన సీతాసందర్శనాది ఘనకార్యంబులొనర్చి రామునికి బాసటయై వెంబరవిత్తులగు రావణాది రక్షోవీరుల విశనంబుఁజేయించి రామ కార్యంబునెఱపి లోకంబున నసమానయశంబున బడసె నిది హనుమదవతారలీల యింక పిప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* పిప్పలాదమున్యవతారలీల *—

క॥ వినుఁడిక దధీచముని తుప, జననాథుని నొడిసి దనుజ † శాసనములులొ ననిమేషులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుండు శాంభవుండు † కారుణికుండున్.

గీ॥ తత్సతి సువర్చనాఁగ నితాంతసుగుణ, రాశి మగనికేఁజాయ కరణిమెల్లగుచు నేవఁజేయుచు విభుమనశ్శ్రీనెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు † జరుపుచుండె.

క॥ సురపతి వృత్రాసురుతోఁ, బరివీడితుండై నిలింప † పర్లము దానుం బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని య, తెఱఁగెల్ల వచింప విని విశిషియు నిట్లనియెక. 239

చ॥ తెలిసె భవన్యనఁబిడ దధీచమహాముని శర్వసత్కృపా కలితవరంబునక బడసె † గాటపువజ్రమయాసివర్గముక జెలిమిని నమ్మునిప్రవరు † జేరి తదస్థులగోరి యడ్డ నా బలియుండు వానిమోసంగు † భద్రము కాగలదిట్లు పొండికక. 240

క॥ అనిపనిచిన వారు దధీ, చి* నివాసముఁజేరఁబోయి * చింతాయుత్తులై
యనుపముఁడగు నమ్మునివరుఁ, గనుఁగొనియిట్లనిరి భూరికాతుక మొదవఁ. 241

మ॥ ఇతఁడే తీవ్రతపోవ్రతాధిగతవి * శ్వేతానకారుణ్యసం
చితవిస్ఫూర్జితదివ్యవజ్రరచితా * స్థివాగ్రసంశోభితా
యత తేజోమయమూర్తి సర్వసుమనో * హర్షాభిసంధాయకో
న్నతపుణ్యాతిశయానునర్తి యసమా * వందైకవిస్ఫూర్తియుఁ. 242

వ. అనుటయు దధీచిముని యవ్వారలనుజూచి యుచితరీతిఁ బూజించి.

గీ॥ ఆర్తిఁదఱిసిన నవ్వారి* యభిమతమును, దెలిసికొనివేగమునఁ దన*పాలఁతియకా ను
వర్చనిఁకనొకయాశ్రమ*పదముకనిసి, సురలక న నేమికాంక్షింతు*రెఱుంగఁజెప్పుడు.

వ. అనియడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శకుండు స్వార్థపరుండై దధీచికిట్లనియె.

చ॥ మునివర ! తై నభూషణస * ముజ్జ్వల ! చారుయశోనిధాన ! నీ
ఘనమగు నస్థివర్ణమును * కాంక్షయొనర్చెద మిమ్ము వాని నే
ర్పినరఁగ నాయుధమ్ములను * నొద్దికఁగూర్చి తదీయధార వృ
త్తుని నిత నల్ల నయ్యుమర * తోఁ జనుదెంచినవారిఁ గూల్చెదఁ. 244

గీ॥ దాన జగముల కగు శాంతి * మానిచంద్ర !, నీదు కీటి జగమెల్ల * నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మి*ల్లపుఁగాంచు, నెంతవఱ కర్మతా*రేదు*లెలమిఁగాంత్రు.

వ. సర్వజ్ఞఁడవగు నీకు మేము వచింపవలయునే.

—* దధీచిముని యోగముచేఁ బ్రాణములఁబాపి తనువును దేవతల కిచ్చుట *—

చ॥ అన విని మానిచంద్రుఁడు ర * యమ్మున నంతఁ బోవకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృ*పాకరు నీశ్వరుఁగొల్చి పెల్చునఁ
దనువును బాసె నక్షర ము*దారమునై తిగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహంబుపయి * గొప్పగఁజేతుఁడె బుష్పవృష్టియుఁ. 246

గీ॥ కామధేనువుఁ దెచ్చి దు*గ్ధములఁ దనువుఁ, గడిగి యవ్వేశ్వకర్మచే * గాటమైన
యస్థితేలినిఁజేయించి*యాయుధముల, వెన్నెముకఁజెందెనిఁద్రుండు*వృత్తుమలువ.

గీ॥ అంతలోన నువర్చ ని*బాశ్రమంబుఁ, జేరి పెన్నిటి తేమియుఁ * జిదియలై న
తనువు నెత్తురునఱదలు * పనిమిథులను, గని తదీయవిధంబు పం*తను నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వీ కినుకతో ననిమేథులన్ జూచి యిట్లని
శాపించెచ్చె. 249

- ఉ॥ తేరగవచ్చె నజ్రమయఁ దివ్యతరాయుధముల్ నిలింపులీ
తీరుగ నెవ్వరేఁ మునులఁ దెంపునఁ జంపిరె స్వార్థలోభులై
మీరలెఱుంగరే? వెఱుపుమీఱి యెవర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్ బడయఁ దక్కినవారలు చావ నేమగున్ . 250
- క॥ పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయం బొకయింతలేక † వేలుపులారా!
పిళి తాశుల ననవలెనా? , పశువులగుదు రిశమీఁద † బాలిశమతితోన్ . 251
- క॥ అని వేగమ్మున నాసతి, తన పతితోఁగూడ బ్రహ్మ † ఛామముఁ జెందన్
వనకావ్యంబులతోడఁ జితినిఁ బేర్వఁగ గగనభారతీ యనె నిటు లొగిన్ .
- చ॥ వల దిటు సాహసంపకుము † వారిజలోచన! నీదు గర్భమం
దలఘతకౌఞఁ డమ్మునివ † రాగ్రాణి తేజముజేరియున్న దు
జ్వలతనుఁడౌ కుమారుఁ గని † చక్కఁగ నిక్కతినిన్ బొనర్చు మ
వ్వల; నెటనేని చూగొనిన † వారలు గాలరు భర్తతోఁ జితిన్ . 253
- క॥ అకసపుఁ బలుకు వినియును, నాకులమై యప్పతివ్ర † తాభరణము తాఁ
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్ట నందు † శోభితలీలన్ . 254

—* విప్పలాద జననము *—

- గీ॥ తనరుచులవెల్లు వదిడెనల్ † దనరిమిగుల, రుద్రునివతారమైకడు † రుచిరమూర్తి
ఘనుఁడగుదధీధి తేజోభిశలితుఁడగుచుఁ, బొడ మెనందనుఁడొకకుఁ బొంకముగను.
- క॥ నందనుగని తనమది నా, నందము నొందియును దనదు † నాథునివేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జి, చుచ్చం దటియఁగ రావినీడ † సుతుఁజేర్చియునెన్ .
- గీ॥ రావినీడవనింపు చిశిరంబు తండ్రి! , యెల్లవారలకును సుఖం † బీదలంపు
నేను పతిలోకమునకెగుఁదాన నీదు, తండ్రి నే నిన్ దలఁతుము రుద్రస్వరూప!
- ప. అని యప్పతిదేవత గొడుగును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చుటికి పార్థివ తనవుఁ
బాసి దివ్యదేహమై పతితోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి యందుఁ
బరమశివున్ గొల్చుచుండె నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁజేరి రుద్రానివతారం
డగు దధీచిముని తనయున్ గాంచి బహూకరించి విప్పలామండని నామకరణంబు
జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొనరింపుచుని కోరి దుఃసుఖివాన్యంబులతో
గంధర్వగానంబులతో మత్సవం బొనర్చి యంతగ్ధానంబొంది రాపిమ్మట బిష్ణు
లాదుం డశ్వధ్రమూలంబున నేవనించి చిరకాలంబుతపంబుచేసి యనరణ్యసుతన్
బెండ్లియాడె నాయుద్వాహశధనంబు మున్నొకమాఱు మీకెఱింగించితి నిఁక
యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* యతినాథ లీల — ఆహుకభిల్ల చరిత్రము *

- ఉ॥ ఆహుకుడన్ వనేచరకు * లాగ్గిని యొక్కరుఁ డర్చుదాద్రిపై
నాహుక నాగ నువ్వుత మ * హాశివభక్తయునైన చానతో
నా హరు శంకరున్ శివుని * నర్మిలిఁ గొల్పుచునుండె నంత గో
వాహుడు వారి భక్తినిఁ గృ * పామతిఁ గాంచి పరీక్ష సేయఁగాన్. 259
- క॥ ఆ యెఱుకవానిఁ బోలిన, సోయగమగు మేనిఁజెంది * సాంపుగ యతియై
డాయఁగవచ్చెను వేగిర, మా యర్చుడైలమునకు * హరుసంబలరన్. 260
- ఉ॥ లత్తటి భిల్లుడున్ దనకు * నాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యత్తలమొప్పఁ గైచువుల * నొండు విలున్ గొని దవ్వుఁజేరి యు
వ్వెత్తుగ మత్తజంతువుల * వేటునఁ గూలిచి తెచ్చుచుండె బెం
పెత్తినబత్తిఁ దత్సతి మ*హేశ్వరుఁ గొల్పుచునుండె నిక్కలోన్. 261
- ఉ॥ ఆయతినాథుఁడార్థలికి * నాయడఁజేరి వనేచరాకముం
డాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట * డాసి మహాదర మొప్ప నయ్యతిక
బాయనిభక్తిఁ గొల్పె యతి * వల్లభుఁ డట్లు నిపాదుతోననెన్
సాయముచేళ యయ్యె నెటు*సాగుదు ప్రేగగు కొండకానలోన్. 262
- ఉ॥ రాతిరి యెట్టులో వనచరా ! భవదీయపుఁ జక్కిలోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేవటికి * వేగ నెఱేఁ జనువాడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్లువల్కె యతిరాగ్ధాని ! నీనుడి నిక్కువంబె నా
యీతగు గీము స్వల్పతర * మెట్లు వసింపఁగఁజేరు నిన్నిటన్. 263
- చ॥ అన యతి దీనదృష్టిఁ గలయన్ గని పోవఁగనెంచ భిల్లి వే
గనె విభుతోడ నిట్లనియె * కర్ణముఁదప్పినఁ దప్పధర్మ మీ
యనఘునిఁబంపఁజూడక గృహంబున నుంపు మితండు నీవు గీ
ముననె పరుండుఁ డే నిరపు * ముందట నిద్దురపోదు వెల్పుటన్. 264
- గీ॥ ఆయుధముల నన్నియు*నవలఁజేర్తు, నుఖముగా మీరలిద్దఱు*జొక్కుఁ డిందు
నతిథిమెచ్చును ధర్మంబు * హానికాదు, గేస్తు తెఱఁగిది కాదేని* గెంటువడును.
- ఉ॥ భిల్లి యిటుల్పచింప విని * భిల్లుడు చింతయొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతి*క్షీణ్యరు భారితరాటవీథలిక
బెల్లగు చీకటిన్ విడువఁ * బేరిమి హయను మాయు ధర్మ మీ
హల్లకపాణి నొక్కరిత * నావల గెంటి వరుండఁజెల్లునే? 266
- క॥ ఈ రెండుతీరులందును, నేరమె గవ్వట్టుచుండ * నేనే యవలక
జేరెద నాయుధవర్ణముఁ, జేరిచెద బహిష్కలంబు * చేవ యిది యగున్. 267

శీ॥ వీర లిరుగు నిదురింతు॥ వేశ్యమందు, కాగలట్టిది యగునని ॥ వేగ నాతఁ
డాయుధంబుల నన్నిటి ॥ నవలఁజేర్చి, తానును బరుండె వెలవల ॥ ధర్మమెంచి.

శీ॥ యతియును నిపాదినియును గేహమున నిదురఁ
జెందిరికె నై శతమములు ॥ గ్రందుకొనియె
నంత నద్దమరేయి సింహములు పులులు
నెఱుకుఁ గని రా నతండును ॥ నేపునూపి.

269

—* భిల్లుడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట *—

ఉ॥ కైదువులాంది ధీరతఁ బ్రకాశిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
నూఁడుచుఁ బోరుచుండెఁ బసిఁపూని గభాలున నవ్వి భిల్లు మీ
మీఁదికివచ్చి వచ్చి పొల ॥ మెక్కి యధేచ్ఛనుబోయె నంత నూ
ర్యోదయవేళ నయ్యతిసరోత్తముఁ డివలఁజేరి చూడఁగన్.

270

శీ॥ భిల్లుఁ డగువట్టఁడయ్యె యంతఁడెల్లకడల, శోణితాక్రమూ నచ్చోటఁజూడఁబడియె
వానియస్థులఁ గనుగొనిదీనుఁడగుచు, గటకటా! యని దుఃఖించెఁగరుణమీఁతీ.

శీ॥ అంత భిల్లియు వేగిర ॥ మచటఁజేరి, భర్తయస్థులఁ బరికించి ॥ ప్రబలశోక
భారపీడితయై కడు ॥ వగచె నచటి, కొండలెల్లఁ బ్రతిధ్వని ॥ గొప్పసేయ.

చ॥ అటు లొకకొంతసేపు హృదయంబున నెవ్వగఁజిక్కి పొక్కి యం
తట వ్యసనంబు మాని నుది ॥ ధైర్యముఁజెంది యతీంద్రవర్యుతో
నిటులనె మామకీనహృదయేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁబట్టి లం
వటనయి పోవుదాన ముఁడిపంబెనఁగక రచియింపుమీ చిత్తిక.

273

క॥ ప్రార్థకర్మచోదిత, భూరిగహనసత్వచయబుభుక్షావశుఁడై
నారమణుఁడు మడిసెను విభుఁ, జేరఁజనెద నిదియె సూటి ॥ చేడెల కెందుక.

క॥ ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నిను బూజచేసెఁమాపున నిక నే
మన్యంబెంచక స్థల మిడెనా న్యాయవిశేషముల్లు ॥ లరయుదురె యొరుల్.

వ. అంతఁ గృతకయతియు.

శీ॥ అటవికుబోటి పలుకులఁనాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁదలంచి వేగ
లస్థులను బోగుచేసి శుష్కావసీజ, ములనుబేరిచి చిచ్చు రఁగులుప నందు.

ఉ॥ అతఁబీమతల్లి జలమాడి విశుద్ధవటంబుఁ గట్టి యా
వేశముతోడ నచ్చితికి ॥ వేగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
ద్దేశమునందు సర్వజగతీ పరిశాసనకర్తయైన యా
శ్రీశివమూర్తిక నతులు ॥ చేసె ప్రేయంబున నిట్లు పాకొనక.

277

క॥ తెలిసీ తెలియని నాచే, తల ననుచిత మెంతయేనిఁజనరెడుఁ గృప నా
కలువములఁ బాపు మిదెజో, తలు సేసెద దేవదేవ! దర్పకదమనా! 278

వ. ఇఁకను.

సీ॥ ఎత్తిన వేడ్కమై * యెడవక నీపాద, పద్మచింతనమును * బాయసేని
విభుని దైవముగ భావించి తదాజ్ఞఁజే, కొని మేలినడవడి * మనెదనేని
కల్ల నెవ్వడు నాలుకక జొరసీక న, త్వంబె వట్టని మడి * దలఁతునేని
అతిథులయందు నభ్యాగతులందును, బేర్చి వన్నంబు లర్పించునేని

సీ॥ ఇఁకను జన్మంబు మరల నాకిడదవేని, దానజనుల కభీష్టముల్ * దార్తు వేని
భిల్లు నాహుకునే గూర్చు విభునినాకు, బర్వతేంద్రనుతామసః * పద్మమిత్ర! 279

వ. మఱియును.

క॥ జన్మములెన్నియొసంగిన, నిన్మఱవంజాల వట్టి * నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము త్రిజ, గన్మోహన! దివ్యచరిత! * గారికాంతా! 280

క॥ అని శివునకుఁ దన మానస, మునఁ బూజనొనర్చి వేగఁ * బువ్వుబోడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతరసాధ్వీయశంబు * గడలుకొన దిశల్.

వ. అంత శివుం డా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షంబై యప్పతివ్రతారత్నం
బున కిట్లనియె. 282

—* భిల్లనతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబులిచ్చుట *—

ఉ॥ ధన్యవు ధన్యవీ విఁక ని * తాంతము నిన్ పరియించినట్టి సా
జన్యనిధాన మీశబర * సత్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుఁడు సంతసం బొదవె * దద్దయు నీ పరిపూతరీతికిన్
మాన్యచరిత్ర! సందియము * మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనినంత.

సీ॥ ఆతతానందకందమై * యలరుపరమ, శివునినుడివిని హరుసంబుఁ * జెంది మొక్కి
యూరకుండె నిషాదినియురుతరకరు, కాళుడై యిట్లువత్కెఁ జం * దార్థమాళి.

క॥ ఈజన్మ మిందుఁగడచె వి, రాజితగతి నీకు భిల్ల * రామని కిలులన్
బై జన్మమునసిరులు పై, పైఁ జెన్నెసలారగలవు * పత్కెద వినుమా! 285

ఉ॥ చందురు వంగసంబునఁ బ్రశస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికె దనూజాడయి * యీ శబరుండు నలుండనాగ బు
ట్టందుఁ జతుస్సముద్రరశ * నోష్నతదీవ్యదిలాధినాథసం
కృందనుడై సిరిన్ దనరు * గాఢయశంబును జెందు నెంతయున్. 286

ఉ॥ నీవు విదర్భనేలు సరఃనేతకు భీమువకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ జేర్చి దనుఁయంతి యనన్ బడు పేరితో నన
న్యావహరూపకాంతినుగు * జాకరవై యమరేంద్రముఖ్యులన్
బోవిడి యన్నలున్ పృవతి * పూజ్య పరించి సుఖంతు వెంతయున్. 287

ఉ॥ ఏను యతీంద్రరూపమున * నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని ! రాజహంసనయి * మంచిగ నీకును నైవధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన * చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁగూర్చు నిర్వురు స * మంచితభోగము లొందుదుర్భువిన్. 288

క॥ ఒక కొమరుఁడు పుట్టును వా, నికీ జంద్రాంగదుఁడనాఁగ * నిరుపమశీలుం
డకలుషుఁడు పొడము నవ్వా, నికీ సీమంతిని శివాధ్వఃనిరత సతి యగున్. 289

ప. వీర లిర్వురచే మీవంగడంబుపావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగు
టయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యులరు.

మ॥ అవసానంబున మీర లిర్వురును నా * యాత్మంతికంబైన భ
క్తివిశేషంబునుజెంది యోగము మదిన్ * గీల్కొల్పి యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులులేని మోక్షపదమున్ * ప్రాపింతునాఁజెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వాఁసిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క॥ అచలంబగు లింగంబై, నవలముపై వెలసినట్టి * యక్కతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వాయ, మచలేంద్రసుతావిభుండు * హరుఁడొందె నటుల్.

గీ॥ భిల్లదంపతు లట్లు బల్ * పేర్చిమై న, సంతరపు జన్మమందు రాజాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివభక్తి నొంది, ముక్తి నొందిరి శ్రీశివ * సూక్తిసరణి.

క॥ ఈ చరితంబు పవిత్రం, బై చెలువగు యతియు రాజ * హంసంబునునై
శ్రీచెన్నగు శివులీలల, నేదిన రహి వినినఁ గాంతు * రెల్ల సుఖములన్. 294

క॥ సర్వైహికభోగంబుల, సర్వస్వస్లోకభోగ * సౌఖ్యంబులను
శర్యునిపై భక్తియుఁ గడు, హర్షుగఁ గాంతురు వినిచిన * సన్మృలకుఁ దగన్.

ప. ఇత శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బయఃపారావారసాధకుండును బ్రహ్మఋషియునగు
నుపమన్యుమహామునీంద్రుని చరిత్రంబుఁ దెలుపు సురేశ్వరలీలను జెప్పెదభక్తితో
నాలకింపుడని యిట్లనియె. 296

—* సురేశ్వరలీల - ఉపమన్యు చరిత్రము *

క॥ ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ * విమలజనిభునం
డపగతమోహతోవుఁ డ, నువముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రసాత్ర * సూజుఁడు పుడమిన్.

గీ॥ ధౌమ్యమునిపూర్వజాడతండుతనదుపూర్వజన్మమునసిద్ధుడయ్యునేచందముననొ
స్వపదముననుండిబాటియొకజాడమునికీ, గొమరుడైవుట్టెదె నయోకమునఁజేసి.

చ॥ శివునియనుగ్రహంబుననె ధిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిక్
దవిలి తపంబొనర్చి సతతంబు కుమారదళగ్ గణేశిత
శివవరత త్వవక్తృతను క్షీరసముద్రము సర్వవైదుషి
శివకరపాదుకాద్యయినఁ జెంది భవిగ్ సిరులొందె బొందుగన్. 299

క॥ అని నొడివిన నూతునినుడి, విని మోదముతోడ మునులు కేగిరముగ నా
యనఘండువనుమ్యుచరి, త్రను సర్వముఁ జెప్పమనుడుఁబక్కఁగ నతఁడుగ్

గీ॥ వినుఁ డతఁ డొకప్పు కడువసితనమునందు, తల్లితో మేనమామలతాపుకేగి
కొన్నిప్రాద్దులచొటనుండికోరిమరలఁ, దమయిరవుఁజేరియుండెనంతనొకనాఁడు

ఉ॥ తావుట కావుపాలొనఁగు క తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులగ్
దా వెనదంచి పిష్టము నుదంబునఁ జేరిచి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యిచ్చుడుగ్ బుడుతఁ డారసి పాలివి గావు తల్లి! న
న్నీవిటు మోసపుచ్చవగునే! యన నాపెయుఁ గుంది యాత్మలోగ్. 302

వ. కుమారుడ న క్లినియె.

ఉ॥ నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వనిగ్ వసియించి యిటున్నవారమా
యెక్కువ యావుపాలు మన కెట్లు లభించును! మేనమామగా
రిక్కను గోలితీపు కడు నింపగు నాలవయస్సు లట్టి వీ
చక్కిని దుర్లభంబు తనుజా! ననుఁ బొక్కఁగఁజేయ కీయడగ్. 303

ఉ॥ సేద్యములే వొకింతయును క జేడ్పడియుంటిమి లేమితో నిటుల్
చోద్యముగాడె గవ్య మెటు క చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్య మహేశ్వరుగ్ శివుని క సర్వసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమతిగ్ దలంచి యిపు క డీశ్వరుఁగొల్వ లభించు దుగ్ధముల్. 304

అ॥ చోళ్ళిపిండి నీటఁ క జొప్పించి యిటు పాల,వలె నమర్చి యిడితి క వాస్తవంబె
చవి నెఱింగియుంటసరగున నవ్వొని,దోసి యిట్లు పాతముఁదొడరఁజను నే!

మ॥ అనినగ్ డింభకుఁ డప్పు తల్లిగని ధైర్యంబొంది యిమ్మాద్రీఁ బ
ల్కెను దల్లి! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్చిగెందు డెందంబునన్
మనదారిద్ర్యమువాసె నేటికి మరున్నాథుండు శర్ముండు నీ
వనిన క్లున్నయెడగ్ దగ్గగొలిచి నేనార్జింతు దుగ్ధోదధిగ్. 305

క॥ అన నాపెయు నాయన! యే, మనుమానములేదు శంభుఁడాద్యుండు పరమం
డనుకంపించితవృదయుండు,ఘనుడార్యావృదయవిభుండుగలఁడుదృఢముగాగ్.

క॥ కలండు హుతాశనమండలిఁ, గలండు గభీరాంబురాశి * కాండములందున్
గలండు వధీచయంబులఁ, గలండుగలండ్ల యఖిలజ * గములఁ గుమారా ! 808

—* ఉపమన్యువకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ॥ ఆతనిచేతనే జగము * లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
నాతనిఁ గొల్తు రెల్లనుర * లన్నిధి విష్ణువు లెత్తు దానులై
యాతని సుప్రసాదమున * సక్షరభాగ్యము లొందు వెందు న
ల్లాతఁడె విన్నితకా మనకు * నందఱుక గల దిక్కు పుత్రకా ! 809

ప. కావున.

ఉ॥ ఆ హను నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్పుము లాతివేల్పులన్
నీ హృదయంబునన్ దలఁచఁ నేరకు చేరకు వారి జాడకం
దా హిమశైలజావిభుని * నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
గోహయు బాలచంద్రధరుఁ * గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా ! 810

గీ॥ సప్తకోటిమహామంత్ర * సమితియందు
రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరమను వెందు
శివున కిది వాచకంబై ప్రసీద్ధిఁజెందు
సర్వమంత్రంబు లిటఁజేరి * కన్తి నొందు. 811

గీ॥ సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రశస్త మిద్ది, సర్వరక్షావరంబయి * జానుమీటు
నిద్ది రసనాంచలముఁజేరి * నేని దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్ష * రంబుఁగొనుము.

గీ॥ అరయు తజ్జాతమగు సఖో * రాస్త్రమంత్రమును సనుత్తమమైభువి * దనరుకైవ
జనసమూహమున కిది రక్షావహంబు, వీనిఁగూర్చి సేవింపు * వేటువలదు. 814

గీ॥ తండ్రి విరజాస్నిఁగొనిన సుత్తమభసితము, గలదునీకని దాఁచితిఁ * గలువహారము
మంత్రములతోడనిత్తుఁ గుమార ! కొనుము, దీననీకగురక్ష సంధియములేదు.

ధృవకోకిల : అని కుమారున కాపె మంత్రము * లట్లు చెప్పియు నా విభూ
తిని నొసంగి శివంబు నీకిడు * దేవుఁ డెల్ల శివుండనాన్
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రేమ * దంబునొంది మనంబునన్
జననికై బలుమాటు మొక్కులు * సల్పి యిట్లనె హెచ్చుగాన్.

క॥ సేవించెద శివు నమ్మరొ !, భావించెద మదిఁ దదీయ * పదనశయుగళిన్
గావించెద ఘనతపమున్, శ్రీవెంచెద శంభుదత్త * సిద్ధుల కలిమిన్. 817

క॥ రక్షించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు * మేలిమి భక్తిన్
దక్షించెద సకలాభులఁ, చెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ * ధేళువ యెసఁగన్. 818

శా|| శ్రీలాలిత్యముమీఱఁ దల్లికి సమీఁచినోత్తు లిబ్బంగిఁగా
బాటుం డప్పు వచించి తాఁ బయనమున్ * హంభింపఁ దన్నాతయున్
వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజా * పాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
డాలంబున్ బొనరింపఁ డిచ్చు బరమాహ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ|| మఱియుఁ గుమార! యొక్కనుడి * మంచిగ విన్ను శివుండు భక్తిదా
నెఱుంగఁగఁగోరి నేయును ఒరీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
నఱి నొకచేతనాకృతిని * నొక్కొని డాసి భమింపఁజేయు నె
లైఱుగను నేని మార్పడక * తేకువ నారయుమా! మహేశ్వరున్. 320

శా|| దుర్విజ్ఞేయుఁడు చావలాత్ముల కిలన్ * దుర్దృష్టడైయొప్పు నా
శర్వుం డర్భక! తద్విచిత్రగతు లెం * చక్షుల రెవ్వారలా
నర్చేకానుని దివ్యరూపములఁ బ్ర * స్తావించు యోజింపుమీ
యర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁబోవుతఱి డాఁయున్ వాని మై దూడుచున్. 321

క|| కమలజమధురిపురుదుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర * విశ్వేదేవ
ద్యుమణివిధుదస్రరూపము, లమరికఁ జేకొను మహేశుఁడరయుము పుత్రా!

చ|| నరులయు దివ్యపుంగవుల * నారుల రూపములన్ విశాచకి
న్నరనరయక్షరాక్షసభ * కాధరభిల్లకిరాతమూర్తులన్
హరిశరభేభస్తిరిభవృ * మాశ్వతరాశ్వతరక్షుముక్షుసూ
కరముల వ్యాఘ్రుజంబుకవృ * కప్రకరంబులమూర్తు లొందెడున్, 325

గీ|| మఱి యులూకబలాశోఘ్రిమకరకాక, గృధ్ర చక్రాంగ కృకలాన * కిరగరుడ
క్రాంచ మేమాజబర్హిశ్వగిత్రములను, దవిలిచేకొని బాలేందుధరుఁడు డాయు.

క|| పాడిమొదవై యొకప్పుడు, దూడయగుచు నొక్కమాటు * తోరపువేడ్కన్
గోడెయయి లేడియయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాటు * గూడఁగవచ్చున్.

ఉ|| పాముల ప్రాగులన్ మఱియుఁ * బాములమేల్మికడెంబులన్ మఱిన్
బాములపేరులన్ బడసి * పామునె జందియమున్ బొనర్చి పెన్
బామునఁ గెంజడల్ మిగుల * వాటముగా బిగియించి కట్టి య
కొమ్మలచంద్రమండనుఁడు * గుల్ముచువచ్చు నెఱుంగు పుత్రకా! 326

క|| గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గట్టయును డాల్చి * నీటొప్పు నొక
ప్పుడు గత్తిని గొడ్డలిని, బెడిదపుఠోకలిని గదను * బెడ్డి ధరించున్. 327

ఉ|| అడుచునుండు జంత్రముల * హాయిగ మేళవచేసి రాగముల్
పాడుచునుండు వేదములఁ * బల్కుచునుండును నప్పుచుండు బ
ల్వేడుక నేయుచుండు పవళించియు నుండును నాపులించు బి
ట్టేడుచుచుండు వేడబము * లెంచఁగరావు కుమారచంద్రమా! 328

క॥ కడుఁ బసిపాపై యొకపరి, కడుముదుకై యొక్కతటిఁ జొరకాటపు యువయై
పొడనూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాటు మరలఁ జూట్టిగఁబొలుచున్.

క॥ జోగిగఁగుగొమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు * నొక్కడఁ జెప్పి
మూఁగఁగఁ గుంటిగ గుడ్డిగ, దాఁగనువడుచుండు శివుడు * తనయా! వినుమా!

ఉ॥ వేలకొలంది బాహువులు * వేలకొలంది వదంబులున్ మఱి
వేలకొలందిగాఁ గనులు * వేలకొలందిగ వీనులున్ గడుఁ
వేలకొలంది నాసికలు * వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే
ల్లిలల నొప్పునల్పుచు లలికా గనవచ్చు శివుండు పుత్రా! 881

ఉ॥ ఏనికమాముతోడ మఱి * యేనికగొంగ యుగంబుతోడ సొం
పై నుతికెక్కి నెక్కుడు ను * ఖావలితోడను నూర్వకేసుడై
జానుగ గోష్ఠమధ్యమున * జన్నపుస్తంభమునందు వగ్గినిన్
మానకవేదిమధ్యమున * మారహరుం డలరున్ గుమారకా! 882

క॥ తెల్లనివాఁడై యొకపరి, నల్లనివాఁడై యొకవు * నానావర్ణ
పోల్లలితుండై యొకమా, అల్లమహాదేవమూర్తి * యగువట్టు సుతా! 883

ఉ॥ కావున నుంతయేని మదిఁ * గల్గెలభావముఁ జెందకెంతయున్
భావపురస్కరంబుగ శివావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వు మా
డై వతపూజితుండు సముదారవరంబుల నీకొసంగు ను
శ్రీ విలసిల్ల సిద్ధులను * జేకొని రమ్మిడ వేరమ్ముగాన్. 884

—* ఉపమన్యుడు హిమాద్రిజేరి శివునిగూర్చి తపం బొనరించుట *—

క॥ అని మూర్ఖంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజాతు నతఁడు * పరువునఁ దుహినా
ద్రినిఁజేరి యందు గంగా, ధనితటి నిరవొంది సలిపెఁ * దుశ్చర తపమున్.

గీ॥ ఎనిమిదిబుకలతోడ నింపెనయునొక్క, దేవళముఁగట్టియందుఁ బాఠివములింగ
మేలమి నెలకొల్పి శివుఁబూర్వతీశునావ, హించి జలబిల్వతరులఁ బూజించుచుండె.

క॥ పంచాక్షరమంత్రమును జపించుచు లింగార్చనమును * వేడ్కనలుపుచున్
జంచలభావమొందక, పంచాబ్దము లొప్పువిప్ర * బాలుడు పేచ్చిన్. 887

గీ॥ తపసానర్చుచునుండఁ గొందఱు మరీచి, శవ్రులైనట్టి మానిషిశాచు లపుడు
చాపనిభయపెట్టి తపంబుఁజెలువఁ, బూన నర్చుకుఁ డుడుగక * పూన్కి మెఱసి.

క॥ వందితుఁడుగాక యెవుడును, బంచాక్షరదివ్యమంత్ర * పరతంత్రుండై
'మించి యుదంచితకక్తి మా, రించెన్ బై కాచవితతి * కృతవిఘ్నములన్. 889

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొదలఁచిట్టిముని కువచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతండును. 340

సీ॥ అవనిని వామపాదాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దవసొందె * వందయేండ్లు పండును విడి శీర్ష * పత్రంబునున్ దిని, ప్రాణిఁ దవంబొందె * వందయేండ్లు పత్రంబునున్ మాని * పానీయముల నాని, పరగఁ దవంబొందె * వందయేండ్లు వారిఁగోలుటఁ బాసి * వాయుభక్షణఁజేసి, తపమొందె నేడువం * దలగునేండ్లు

గీ॥ వర్ష సాహస్ర మిట్లు తపంబుఁజెంద, మునితపంబు నెదఁ మెచ్చి * ముఖ్యభక్తుఁ డని యెఱింగియుమది మఱిసరయగోరి, భర్తృడంత మహేంద్రయాత్రపంబుఁదాల్చి.

—* శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట *

గీ॥ అమరగణములతోడను * నవ్వురోజు, నములతోడను సిద్ధగం * ధర్మయుక్తు వరులతోడఁ గిరీటంబు * వజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చి * కొమరుమీఱు.

చ॥ అమృతమువోలెఁ దెల్లనయి * యద్రవలెఁ ఘనమై కడుఁగడుఁగ న్నిమితములౌ శుభ్రదిద్వయ ముదీర్ఘతరారుణసేత్రయుగ్మముఁ గొమరగు మేలితొండమును * గొప్పమదస్రుతియొప్పి నాల్గు దం తములుగలట్టి పాగిభ ముదారత నెక్కి మహాత్మపంబునక. 343

క॥ పెల్ల గొడు గిరుగడల శో, భిల్లఁడు చామరయుగంబు * నెలయంగఁ బువ్వుల చల్లఁగ జేజీల గడు రం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమిచే నటియింపక. 344

గీ॥ కెలనఁజౌలోమిపేర్చిమైయలర నా స, హాస్రనయనుఁడు మునిడాసి * యనియెనీదు తపసునకు నేగరంబు ముదంబువడితి, వరములక గోరు మిచ్చెద * వాసిమీఱు.

క॥ అనుడు ముని యాచిడౌజనిఁ, గని యంత నమస్కరించి * గారవమున నో యనిమిషనాథా! శివభ, క్తిని నిడుమని తొంటిపలె నొగిక దవియించె. 346

చ॥ కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు * గగ్గిక్కున మానికుమారుఁ గాంచి నీ మనసుననున్న గోర్కులను * మా కెఱిగింపకయుంటి వోరి! య మృనసిజవైరిఁగూర్చి యనఁమాన తపం బిటు సేయుచుంటి వా తనివన నేనెఱుంగనిదె? * తల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిక. 347

క॥ అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబుగదురఁ * బురుహూతుఁడు పల్కినవినికినుకనుగొనియతఁ, డనియెను దుశ్చ్యవనుఁగనిమ * హాగ్రహమొదవక.

మ॥ నిను నేగోరను గోర వాంఛితములక * నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ యనుకంపక మదిలోఁ దలంప నెపు డశన్యాదిత్యసంఘంబుచే తనుగానీ గొవఁగాఁ దలంప వరముల్ * తథ్యంబు సర్వేశ్వరుం డినచంద్రావలలోపనుం డిడెడు నా * కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 349

ఉ॥ ఈ నుడి నిశ్చితంబనుచు నెంచుము నీమదిలో నొకించు !

శానుని సర్వదివ్యగణశాసను నిందయొనర్చి తీయెడన్

గానక వేదపుంజములఁ గానక నార్దవభంజుఁ గన్నులన్

గానక శార్దవైభవముఁ గల్గరి యల్లరి మాని విస్మికన్.

350

క॥ పశుపతినుడి నపుదును నేను శచీపతి పురువునే ననోకహమును నేన్

పశుపతిభిన్నోక్తికి నా, పశమగుఁ ద్రైలోక్యలక్ష్మీఁ బాయుదు నపుడే,

క॥ హరచరణనగినసేవా, నిరతి నమరు పుల్కనునిజఁ నిన్ బడయుదు నా

హరుభక్తినిఁగొనని పురందరు జన్మముఁగాని యెపుడు దాల్చును వినుమా !

క॥ చాలున్ బాలును వేఱగు, నాలాపము లొందనేల యన్యకథల నే

నేళను క్షణార్థమేనియుఁ గాలహరుని భజనవిడక గడపు జనునకున్.

353

క॥ ఒకధిస మర్ధదిసము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబునేని నొకక్షణమేన్న

మృకమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశుననుగ్రహంబు సమకూరనిచోన్.

354

క॥ కృమినేనియులేక పతం, గమునేనియు నట్లుకాక కడునేవపు శ్వా

నమునేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవమునొల్ల నన్యుల నుడులన్.

355

ఉ॥ నాకముగాని నీయమర నాయకపీఠముగాని యల్లనా

భీకభవాధిపత్యమును లేక నిరంజనమాపదంబుగా

నీ కరమొప్పకోర్కుల సకేకములన్ విడనాడి మేర్పిమై

శ్రీకరుణాఘండో శివుని సేవకవృత్తిని గోరెడఁజూచు.

356

క॥ ఎంతవఱ కిందురేఖా, కాంతజటాజూటు డడ్ది కన్యాచేతః

కాంతఁడు మెచ్చఁడో యంతకుఁ గాంత జరామరణజన్మ ఘనదుఃఖములన్.

చ॥ రవిశశిపావకగ్రహవిరాజితదీప్తులఁ గప్ప దీప్తివై

భవములమించువాని నిరపాయమహామహిమంబువాని నీ

భవనకదంబసారమయి పొల్పెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు ను

ద్భవనిధనంబులన్ గనని బల్లిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే!

357

సీ॥ ఘనమోహనీహర గతులడంగునె శివా, ర్కమహారుచి ప్రసారమునఁగాక

ప్రబలనైకవిధాఘ పారంపరీతమం, బవియునే శిశిమాళి యండఁగాక

బహుపూర్వభవభవా వద్వార్ధిగడతురే, నగచాపకారుణ్య నొకఁగాక

దుర్భరదారిద్ర్య దుఃఖాగ్నియారునే, శివకృపారసవృష్టి సిద్ధిఁగాక

గీ॥ జన్మమృత్యు జరాభ్యాధి సమధికార్తి, జాలనిర్వాప్తరాధ్య మోక్షప్రశస్త

భాగ్యరమచెందునే శివోపాంతి లేక, ఎట్టివానికినేని మహేంద్ర! యరయు! 359

క॥ నాదోసంబులచే నిడ, నేదేనియు జనిని మరల * నేనెత్తిన నం
దేదుత మహేశుఁ డక్షయ, మై దై వాతెడు ప్రవత్తి * నాదరువగుచుకా. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కనేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్ముని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 361

క॥ చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలచి వరము * లొంద కిటుల బల్
త్రుళ్ళి నను గడ్డివరకగఁ, బిల్లఁడ ! చూచెద వి నీదు * పెంపెదొ క నెదకా.

క॥ ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు ? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి ? * తెచ్చట నుండుకా ?
దవ్వొకొ ? దాచొకొ ? దావక, చివ్వునఁజెవుమన్ననతఁడు * చెలఁగుచుననియెకా.

— * కృతకేందుగ్గిన కువమన్యుఁడు శివుని గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ॥ ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ * నెంతయ రేదనుచుండు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి * యెవ్వడు గన్గొనమంచు నెంతయో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి న * నేకునిగాఁగఁ దలంచుచుండుకో
యవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె * యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకికకా. 364

ఉ॥ ఎవ్వఁడు మోహసంతసున * మెల్లను బాఁవఁగఁజేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి నును * లెవ్వడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవై భవము * లెంపఁగ రాకయె మించియుండునో
యవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబుధాధిప ! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 365

ఉ॥ ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల * నేవున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల * నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వసంపదల * నీగిజ్జాలునొ భక్తకోటికెం
దవ్వనజోదరాదిజన * నావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్ఠముల్. 366

చ॥ అవని జలంబు లగ్గి యనిఁబొందరముల్ బదియిందియంబులుకా
నువిహితముల్ దదర్శములు * శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వఁచింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళి * వృత్రహారా ! హరుఁగాఁగ నెంచుమా ! 367

ఉ॥ యోగులు సాంఖ్యవాదులును * యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కనేతురే
యోగివ రేణ్యతేజమును * నొవ్వగ దిక్కులు కాల మర్కతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును * శోభిలుతారలు రాసు లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడె యరయు * పాలకపాలకుఁ డెందు వాసవా ! 368

గీ॥ ఊర్ధ్వరేతస్కుండై యుండియువిద నెవ్వ, డర్ధతమవున ధరియించి * యలరు నెవఁడ
చెఱుకువిల్తుం డెవనిచేతఁజేటువడియె, నాతఁడె విను విశ్వక * లాఘామూర్తి.

గీ॥ ఎవనియైశ్వర్యమనమాన + మెవడుభూత, తతులతోఁ గ్రీడసేయు నితాంతమెవని
గణములతులబలై శ్వర్యభునములగుచు, దర్శమునమించురుద్రుఁడాతంఁడెయరయు.

క॥ వసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, వనఁదగు నోవధుల కెవఁడు + ప్రభుఁడగు యోగీ
ద్విసరములు జ్ఞానకల త్రిద, శనమితి కర్మగతి నెవని + సంసేవించున్. 371

గీ॥ వినుము క్షరమక్షరంబు సశ్విద్వద్విద్య, ధర్మమును నధర్మమును గృతంబకృతము
నెవనిచేనేర్పడునతంఁడె + యెఱుంగునర్హ, కారణముగాఁగ శక్తి! నిశ్కంబుగాఁగ.

గీ॥ తల్లిచేతను విని మది + నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చగింపక + వీడినాఁడ
వీరలిచ్చెడు వరముల + వేడికొనుట, “కొఱవిలోడుతఁదలగోడి + కొనుట”గాదె +

క॥ పిడివాద మేల దడవెడు, వెడలుము ఘోషముఁ దొఱంగి + వృత్రహరా! నీ
వెడఁగుబిభీషికలకు నే, బడియుదునని తలఁప కెపుడు + స్వాంతములోనకా.

క॥ హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ + చూడామణు లా
హరునేఁ బరమునిగాఁ జెపు, దురు నితరం బతనికన్న + దొడ్డయుఁ గలఁడే!

క॥ లాఁతుల హేతువులను బురు, హూఠా! నుడువంగనేల! + యుత్సృకమితి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయు + మఖలనుపర్వల్.

క॥ మఱి యింక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ + దలఁచినటులు నీ
నెఱుంగుదువో చెప్ప మెపుడేన్, జరకాలముక్తింద వినినఁ + జిత్తంబలరకా.

క॥ ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనదుహనయుఁ డీవు + నఖలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురో, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె + యరయు మనమునన్.

క॥ లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెటఁ జక్రాంకజనులు + లేరెట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయు లింగాంకులును భగంగాంకులు సర్వల్.

క॥ విను శక్తిచేతఁ బొలఁతులు, కనఁగ భగంగాంకులు మహేశభునతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, వనువుగ గుఱుతోందఁబడుదురరయువె మఘవా!

క॥ ఇప్పగిది కాంకరప్రజ, నెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నెవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమని, యెప్పుడురే? యట్టి దుర్జనోక్తుల విజ్ఞల్. 381

క॥ ఈశ్వరుఁడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందు + నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న, నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు + నాదిత్యపతి! 382

ఉ॥ కావున దేవరాజ! యింకఁ + గర్జము మానినవల్కుఁ బల్కుబో
కీవిపు డేగు ముందు మిట + నిష్ఠముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవుని గొల్తు నాతఁ డిడు + దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవునిగొట్టునై యితర + దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ॥ అనుడున్ మానక కిన్న నేదొ నుడి జంభారాతి వల్కంగఁజోఁ
గని యహ్మనికుమారుఁ డీ కుటిలుఁ డింకిన్ జోవఁ డెట్లుగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ నలువఁ డీ † కష్టంబు నెట్లేదెద౯.

386

—* ఉవమన్యువి మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

క॥ అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ † మంజుళభేరి
ధ్వనులును కాహళమురజా, ధ్వనులును విననయ్యె చదలుధవళంబయ్యెన్. 386
వ. వెఱంగుపడి దిక్కులు సూచుచున్నంత నైరావతగజంబుతో నాఖండలుం డద్భు
త్యుండై యుచ్చట.

నీ॥ హంసరాప్యేందుకుంఠదారవిందలిసాలి, జన్వాడు ధవళవశ్శంబుతోడ
వజ్రసారములు సుశివర్ణప్రభములు దీ, త్త్యంబులై మించు శృంగములతోడ
విప్రులతరస్కంధ † విలసిలంబును సురూ, వందై యలరు నూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు † రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తొడవుల † తీరుతోడ
గీ॥ మహితమధుకింగళాక్షియు † గ్గంబుతోడ, లీలఁగ్రాలెడుమేల్ గంగ † డోలుతోడ
నింబుమీఱినకృష్ణపుశ్చంబుతోడఁ, దనరువృషభేంద్రమునుముని † తనయుఁడుగ నె.

వ. అనంతరంబున.

నీ॥ అహినుగిరిఁజోలికట్టి పృవంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచునున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁజోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు † వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁజోలి † విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండాఁర † గవ్వవానిఁ
బ్రళయానలము భంగి † బటుతరతేజంబు, లొక్కుమ్మడిగఁ గుప్పఁచున్నవాని

గీ॥ శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్న † చిత్తమువను
మరల నిదియేమొ యని యమఃమానమొంది
యంతనే సామ్యుండై విధూమాగ్నిప్రోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె † హచుసమునను.

390

ఉ॥ తెల్లని యంబరంబులును † దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగండమున్
దెల్లని పుష్పహరిములు † దెల్లని జందెము దెల్లనా వగల్
దెల్లనిదా ధ్వజంబు గఱు † దెల్లనిదా యొడ లవ్వుబాహువుల్
నల్లని కంఠమున్ దీనయశనంబులు రంజలు శర్వు గన్గొనెన్.

391

ఉ॥ ఈ నుడి నిశ్చితంబనుచు నెంచుము నీ మదిలో నొకించు కీ॥

శానుని సర్వదివ్యగణశాసను నిందయొనర్చి తీయడం

గానక వేదపుంజములఁ గానక నార్వపథంబుఁ గన్నులక

గానక శార్వవైభవముఁ గల్గరి యల్లరి మాని విన్నిడక.

350

క॥ పశుపతినుడి నపుదును నేను శచీవతి పురువునే ననోకహమునునే

పశుపతినిన్నొక్తికి నా, పశుమగుఁ డైవోక్త్యలక్ష్మిఁ బాయుదు నపుడే.

క॥ హరచరణనలినసేవా, నిరతి నమరు పుల్కనునిజ నిక బడయుదు నా

హరుభక్తినిఁగొనని పురం,దరు జన్మముఁగాని యెపుడు బాల్చును వినుమా!

క॥ చాలున్ బాలును వేటగు, నాలాపము లొందనేల యన్యకథల నే

వేళను తుఱార్థమేనియు, గాలహరుని భజనవిడక గడపు జనునకున్.

353

క॥ ఒకధిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబునేని నొకతూణమేన్న

మృకమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశుననుగ్రహంబు సమకూరనిచోన్.

354

క॥ కృమినేనియులేక పతం, గమునేనియు నల్లుకాక కడునేవపు శ్వా

నమునేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవమునొల్ల నన్యుల నుడులన్.

355

ఉ॥ నాకముగాని నీయమర నాయకపీఠముగాని యల్లనా

లీకభవాధిపత్యమును లేక నిరంజనమాపదంబుగా

నీ కరమొవ్వకోర్కుల ననీకములక విడనాడి వేర్చిమై

శ్రీకరుణాఘోషా శివుని సేవకవృత్తిని గోరెదకజూదీ.

356

క॥ ఎంతవఱ కిందురేఖా, కాంతజటాజాటు డడ్ది కన్యాచేతః

కాంత్రుడు మెచ్చఁడో యంతకు, గాంత్రు జరామరణజన్మ భునదుఃఖములక.

చ॥ రవిశశిపావకగ్రహవిరాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై

భవములమించువాని నిరపాయమహామహిమంబువాని నీ

భువనకదంబసారమయి పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు ను

ద్భవనిధనంబులక గవని బల్లిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే

357

సీ॥ ఘనమోహనీహార గతులడంగునె శివా, ర్కమహామంది ప్రసారమునఁగాక

ప్రబలనైకవిధాను పారంపరీతమం, బవియునే శశిహాళి యండఁగాక

బహుపూర్వభవభవా పద్వార్ధిగడతురే, నగచాపకారుణ్య నౌకఁగాక

దుర్భరదారిద్ర్య దుఃఖాగ్నియూరునే, శివకృపారసవృష్టి సిద్ధిఁగాక

గీ॥ జన్మమృత్యు జరాధ్యాధి సమధికార్తి, జాలనిర్వాపణాధ్య మోక్షప్రశస్త

ధర్మభాగ్యరమచెందునే శివోపాస్తిలేక, ఎట్టివానికినేని మహేంద్ర! యరయు! 359

క॥ నాదోసంబులచే నిక, నేదేనియు జనిని మరల * నేనెత్తివ నం
దేదుత మహేశుఁ డక్షయ, మై దైవాతాడు ప్రవత్తి * నాదరువగుచున్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కనేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్ముని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 361

క॥ చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలచి వరము * లొంద కిటుల బల్
త్రుళ్ళి నను గడ్డివరకగఁ, బిల్లఁడ! చూచెద వె నీదు * పెంపెదొ కనెదన్.

క॥ ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? * తెచ్చట నుండున్?
దవ్వొకొ! దాటొకొ! దాచక, చివ్వునఁజెవుమన్నవరఁడు * చెలఁగుచుననియెన్.

— * కృతకేంద్రున కుపమస్యుఁడు శివుని గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ॥ ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ * నెంతరు లేదనుచుండు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి * యెవ్వడు గన్దొనమంచు నెంతరో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి న * నేకునిగాఁగఁ దలంచుచుండురో
యెవ్విభుఁ డిశ్వరుం డతఁడ * యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకితన్. 364

ఉ॥ ఎవ్వఁడు మోహసంతమన * మెల్లను బాఁపఁగఁజేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి మును * లెవ్వడు చుఃఖము లొందఁజోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవైభవము * లెంచఁగ రాకయె మించియుండునో
యెవ్విభుఁ డెవ్వయుండు విబుధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 365

ఉ॥ ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల * నేవున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల * నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వసంపదల * నీకిజ్జాలునొ భక్తకోటికెం
దవ్వనజోదరాదిజన * నావహుఁ డిశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్టముల్. 366

చ॥ అవని జలంబు లగ్గి యనిఁబొందరముల్ బదియింద్రియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్శములు * శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహృత్పతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వశించితురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని * వృత్తిమారా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 367

ఉ॥ యోగులు సాంఖ్యవాదులును * యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కనేతురే
యోగివరేణ్యతేజమును * నొప్పగ దిక్కులు కాల మర్కుతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును * శోభిలుతారలు రాను లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడే యరయు * పాలకపాలకుఁ డెందు వాసవా! 368

గీ॥ ఊర్ధ్వరేతస్కుండై యుండియువిద నెవ్వ, డర్ధతమవున ధరియించి
చెఱకువిల్తుం డెవనిచేతఁజేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వక * ల్యాణమూర్తి.

గీ॥ ఎవనియైశ్వర్యమనమానఁ జెవఁడుభూత, తతులతోఁ గ్రీడసేయు నితాంతమెవని
గణములతులబలైశ్వర్యఃకునములగుచు, దర్శమునమించురుద్రుఁడఁతంఁడెయరయు.

క॥ ఐనువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పనుదగు నోషధుల కెవఁడుఁ పృథుఁడగు యోగీ
ద్విసరములు జ్ఞానకల త్రిద, శనమితి కర్మగతి నెవనిఁ సంసేమించున్. 871

గీ॥ వినుము క్షరమక్షరంబు పశువిద్యవిద్య, ధర్మమును సధర్మమును గృతంబకృతము
నెవనిచేసేర్పడునతంఁడెఁ యెఱుంగునర్వ, కారణముగాఁగ శక్తి! నిశ్కంబుగాఁగ,

గీ॥ తల్లిచేతను విని మదిఁ జెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చగింపకఁ పీడినాఁడ
పీరిలిచ్చెడు వరములఁ పేడికొనుట, “కొఱవితోడుతఁదలగోఁడిఁ కొనుట”గాదె!

క॥ పీడివాద మేల దడవెడు, పెడలుము ఘోషముఁ దొఱంగిఁ వృత్రహరా! నీ
పెడఁగుబిభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడుఁ స్వాంతములోనకా.

క॥ హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధఁ చూడామణు లా
హరునేఁ బరమునిగాఁ జెపు, దురు నితరం బతనికన్న యొడ్డయుఁ గలఁడే!

క॥ లాఁతుల హేతువులను బురు, హూతా! నుడువంగనేల! యుత్సుకమితి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయుఁ మఖిలనుపర్వల్.

॥ మఱి యింక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ దలఁచినటులు నీ
పెఱుంగుదువే! చెప్ప మెపుడేన, జరకాలముక్తింద వినివఁ జిత్తంబలరకా.

॥ ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, సవ్వనరుహనయనఁ డీవుఁ సఖిలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్వభుఁ డధికుండుగాఁడె యరయు మనమునన్.

క॥ లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెఱఁ జక్రాంకజనులుఁ లేరెట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయు లింగాంకులును భగ్గాంకలు సర్వల్.

క॥ విను శక్తిచేతఁ బాలతులు, కవంగ భగ్గాంకలు మహేశఃకునతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గుఱుతోందఁబడుదురరయువె మఘవా!

క॥ ఇప్పగిది కాంకరప్రజ, నెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నెవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమని, యెప్పుడురే! యట్టి దుర్లభోక్తుల విజ్ఞల్. 881

క॥ ఈశ్వరుఁడే వుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందుఁ నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న, సర్వరముగఁ దేజరిల్లుఁ నాదిత్యవతి! 882

ఉ॥ కావున దేవరాజ! యింకఁ గర్తము మానినవల్కుఁ బల్కుఁబో
కీవిపు డేగు ముందు మిటఁ నిష్టముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవునె గొల్తు నాతఁ డిడుఁ దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవరుగొట్టునై యితరఁ దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 883

మ॥ అనుడున్ మావక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి వల్కంగజోఁ
గని యహ్మనికుమారుఁ డీ కుటిలుఁ డింకన్ జోవఁ దెబ్బంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ నలువఁ డీ † కష్టంబు నెట్లొదెదన్.

385

—* ఉపమమ్యవి మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

శ॥ అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ † మంజర భేరి
ధ్వనులును కాహళమురళా, ధ్వనులును వివనయ్యె చదలుభవళంబయ్యెన్. 386
వ. వెఱంగువడి దిక్కులు సూచుచున్నంత నై రావతగజంబుతో నాఖండలుం డద్భు
త్యుండై యచ్చట.

సీ॥ హంస రౌప్యందుకుంఠారవిందబిసాలి, అవ్వాడు ధవళవర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సుశవర్ణప్రభములు దీ, క్ష్యంబులై మించు శృంగములతోడ
విపులతరస్కంధ † విలసిలంబును నురూ, పంజైయలరు సూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు † రామకీయశతఁ జె, న్నారెడు తోడపుల † తీరుతోడ

గీ॥ మహితమధుపింగళాక్షియు † గ్నంబుతోడ, లీలగ్రాలెడుమేల్ గంగ † డోలుతోడ
నింబుమీఱినకృష్ణపుశ్చంబుతోడఁ, దవరువృషభేంద్రమునుముని † తనయుఁడుగ నె.

వ. అనంతరంబున.

సీ॥ ఆహిమగిరిఁజోలికనట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచునున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁజోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు † వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁజోలి † విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ † గవ్వవానిఁ
బ్రళయాయనలము భంగి † బటుతరతేజంబు, లొక్కుమృడిగఁ గుప్పకచున్నవాని

గీ॥ శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్న † చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యమకమానమొంది
యంతనే సామ్యుండై విధూమాగ్నిప్రోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె † హరుసమునను.

390

ఉ॥ తెల్లని యంబరంబులును † దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగండమున్
దెల్లని పుష్పహారములు † దెల్లని జందెము దెల్లనా పగల్
దెల్లనిదా భృషంబు గఱు † దెల్లనిదా యెడ లవ్వబాహుపుల్
నల్లని కంఠమున్ ద్రినయకనంబులు రంజలు శర్వుఁ గన్గొనన్.

391

సీ॥ పల్ల జడలలోనఁ బద్మకోరకమట్లు బాలేందు శకలంబు ॥ పరిధవిల్లు
త్రేతాగ్నులట్లు దేదీప్యమానములైన, మూడునేత్రములు విఃస్ఫూర్తిబోడల
బంగారురంగారు ॥ పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సారభంబు నొసఁగ
తకధోంధిమింధిమిధంధణా యనుచు మ, స్తమున గంగమ్మ నృత్తంబునలువఁ

సీ॥ దనకు సరిదూఁగు బలమొప్పి ॥ దట్టులైన
యనుచరశ్రేష్ఠులెల్లడ ॥ ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు నస్త్ర ॥ ములాను గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి సర్వేశ్వరుండు.

892

సీ॥ ఇంద్రాయుధముడాలు ॥ నీసడించుపినాక, మనియెడు సప్తశ్రీహాధనువు
అఱనిముసుములోన ॥ నఖలజగములకు, సున్నజాట్టించు పాశుపతమస్త్ర
మవనినెల్లను రజంబగునట్లు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రిశూలవరము
సర్వశూరావళి ॥ సంహారకంబయి, భవ్యకీర్తిదనర్చు. ॥ పరశురాజ

సీ॥ మితర సాధనములును న ॥ నేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబు ॥ లందు నమర
దిక్కురులతూఁగు మాన్వింపు ॥ దివ్యదమరు
కార్యటులుమోయఁ గన్పడె ॥ హరుండు మునికి.

893

మ॥ కుడివ్రక్కఁ బరమేష్ఠి హంసమువయిన ॥ గూర్చుండి నేవింపఁగా
నెడమన్ బన్నగవైరి నెక్కుని హృషీ ॥ కేశుండునుగ్ గొల్వఁగా
నడుమన్ శ్రీజగదంబ కత్తెదుర ఘం ॥ టాశక్తులకదాల్చి స్కం
దుండు నెమ్మిక్ భజియింప దంతిముఖుండు ॥ దోడ్తోడ రాణింపఁగా.

894

క॥ రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది ॥ నేరువుమీఁజన్
మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచు ॥ దాఁజరియింపఁ.

మ॥ అల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లాఁయంభోజజన్మాదులున్
విలసన్మౌనివతంసులౌ భృగుముఖుల్ ॥ వృత్తానురఘ్నాది ది
వ్యులు భూతప్రేమధారి మాతృకలున్ ॥ భూతేశ్వరున్ జాట్టి పె
క్కులు ప్రోత్సంబు లొనర్చుచుండిరి కడున్ ॥ గోలాహలంబొప్పఁగా.

895

క॥ హరి యగ్రసామముక్కులఁ, బరమేష్ఠిరథంతరమునఁ ॥ బాకారి మహా
త్తరశతరుద్రీయంబున, హరునిన్ స్తుతిఁజేయుచుండి ॥ రవ్యగ్రిమలిన్.

896

క॥ పరిధిసార్కునివలె ని, ద్విరమధ్య వెలుంగు సాంబశంకరుఁ గని సం
బరమొంది ముఖితస్సూర్యుఁ డున్న భరణ జాగిలబడి యెవరైన ॥ నవ మిప్పగిదిన్.

—* ఉపమన్యుడు శివుని స్తుతించుట *—

- సీ॥ దేవదేవ ! మహానుభావ ! యవిష్ణేయ, విగ్రహ ! దేవేంద్ర ! వేషధారి !
అదిత్యలోచన ! ! అదిత్యవక్త్ర ! యా, దిత్యబింబగత యాదిత్యవర్ణ !
నారీనరశరీర ! ! నాగహరగ్రీవ !, సర్పార్థిభంజన ! ! సాంఖ్యగమ్య !
యోగిపూజిత ! యచింతోద్ధృతదర్శమ !, సర్వవర్ణోజ్జ్వల ! ! సౌమ్యమూర్తి !
- గీ॥ కృష్ణపింగళ ! సోమ ! యశ్నిముఖ నేత్ర !, చంద్రసాహస్రలోచన ! ! సౌమ్యవదన !
చారుమణిమయమకుట కేయూరధారి !, నందనములానరించెద ! వరద ! నీకు,
- క॥ లోకోత్పత్తి స్థితివిల, యాకర ! కందర్పదర్ప ! హర ! కాలహర !
నాకారిపురహర ! నా, శీకోద్భవశీర్షహర ! గొలిచెద మది నిమగ్న, 899
- కవిరాజ విరాజితము } పవనరయోన్నతిభాసుర ! భూరివ ! ! భంజనరూపవి ! భాస్వర ! చి
ద్భవన ! చిదాత్మక ! ! పాలితవిష్ణవ ! ! భక్తజనార్థివి ! భంగకరా !
భవ ! కరుణాకర ! ! పాలక ! యంధకభంజక ! దుర్భవభంజక ! శ్రీ
శివ శివ శంకర ! ! శ్రీకర ! జోతలఃశేసేంద్ర జేముడి ! ! జేకొనుమా !
- సీ॥ సురలయెడను నీ వజ్రాడవు రుద్రుల సీల, లోహితుండవు నీవ ! లోలహృదయ !
అదిత్యులందుఁ బద్మాక్షుండ వగు దీవు, వసువులయందుఁ బావకుండ వీవు
అలమరుత్తుల హరిహాయుడవు జక్కుల, యందుఁ గుబేరుండ ! వయ్య సీవు
సాంఖ్యమునన్ బురుషప్రతీతుండవు, నఖలభూతములందు ! నాత్మ వీవు
- గీ॥ గృహసముచ్చయమందు భాస్కరుడవీవు, ఋషివితానమున వశిష్ఠఃఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి ! వక్కడలుల, బాలకడలివి లోకైక ! పాలనీవు ! 401
- ఉ॥ కొండలలోన మేరువువు ! గొప్పగుయోగుల శంకరుండ వీ
వండజరాజియందు విన ! తాత్పర్యమూర్తివి పాములందనం
తుండవు గామ్యజంతుతతి ! దొడ్డ వృషంబువు వర్ణకోటి వి
పుండవు బాంపలందునను ! పొత్పెడ వీశ్వర ! దీక్షితుండవై. 402
- క॥ శ్రుతులందు సామవేదము, వతులయజుర్మంత్రతతుల ! హవశించులన
చ్చతరుద్రీయంబువు పితృతతి వై వస్వతుండ వీవు ! దాక్షిణ్యానిధి ! 403
- క॥ వనమృగముల సింగమవై, యనువగు నాశ్రమముల గృ ! హస్తాశ్రమివై
ఘనగతుల మోక్షమవై, యనిశము రాణించుచుందు ! పనదృశతేజా ! 404
- మ॥ పరమేష్ఠి నిజదక్షిణాంగమున విశ్వసృష్టబుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమునక జగస్థితికి సంధానించి యాపై నెడ
హరణంబు బొనరింప రుద్రునటులే ! యావిర్భవింపంగఁ జే
సి రహిన్ జిత్రీముఁ జూచుచుండువు జగత్ప్రేవ్యా ! కృపాంభోనిధి ! 405

చ॥ ఎఱుంగక నీమహేంద్రతను * వెన్నలువల్కితి మొక్కిక్కుంటి నీ
చరణసరోరుహంబులకుఁ * జక్కగఁ బాద్యమొసంగ నైతి నా
దరమున మత్స్యతంబు దురితంబు నడంపు తుమింపుమింపునన్
వరద! కృపాకరా! పూతవత్సల! భక్తుడ జోతచే సెదన్.

306

క॥ అని యడుగులవై వ్రాలిన, మునితనయుని గుచ్చియెత్తి * మోదమున శిర
స్సునఁ జేయిడి మృదుమధురప, చనములతో నిట్టులనియె * సాంత్వనమొప్పన్.

చ॥ మది ముదమొందినాఁడ నుప * మన్యుమునీశ్వర ! భక్తవర్య ! నీ
కుదురగుభక్తిఁ గన్గొనఁగ * గొప్పగ నిల్లు పరీక్షచేసితిన్
తెదరదు నీకు భక్తి యిఁక * తెందుము సిద్ధులఁ గోరుకొమ్ము నీ
విదియదియంచుఁ గొంకక యభీష్టచరంబుల నిత్తు వేడుకన్.

408

ప. అనునంత నుపమన్యుండు.

ఉ॥ ఇవ్వడె పుట్టినాఁడ జగదీశ్వర ! జన్మముభాగ్యమొందె నీ
గొప్పనురల్ మునుల్ ఋషులు * గోరి భజించిననైన దర్శనం
బెవ్వ డొసంగనట్టి వరఃమేశుడ విష్ణులు దర్శనంబు నా
కివ్వ డొసంగి యాదరము * నిచ్చితి వింతకు నెక్కు శున్నదే.

409

గీ॥ వరమునకు నేనుదగియున్న * వరద ! నీకు, భక్తినిడు మఖిలజ్ఞత్వ * భాగ్యమిమ్ము
బంధువులతోడక్షీరాన్నభక్షణంబు, నొసఁగుమాయాశ్రేమముననీ * వ్రండు మెపుడు

— * శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట * —

ప. అనుటయు మహేశ్వరుండు.

సీ॥ ముదిమి దెవుల్ మృతిఁమున్నగునవిలేక, నిత్యయావనముతో * నెగడుచుండు
యశములేజమునుది * వ్యజ్ఞానమునుజెంది, ఋషులందుఁబెంపాన * హిల్లఁదనరు
మాచారమును గుణాధ్యతయు సర్వజ్ఞత, ప్రియదర్శనత్వంబు * పెంపుజెందు
మమృతసంయుతము క్షీరాన్నంబుఁ గుడువఁగ, పాలసంద్రంబు నీ * పజ్జనుండు

గీ॥ బంధువులతోడఁబుడమిఁగ * ల్పంబుమెలఁగి, నన్నుజేరఁగవత్తు వాఁనందమునను
అక్షయంబగు నీవంశ * మలరుదు రిల, బందుగులు నీకు నాయందుభక్తి యమరు.

క॥ నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల * మామోదమునన్
దాయదు నిపుడచ్చొటికి, జేయుదు నీకెప్పు మేలు * నేకుఁ బుత్రా !

412

క॥ పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భువిన్ మదీక్షన్
మింతువు సర్వోన్నతి జో, ధింతువు పాశువతత్వ * దీవ్యద్గరిమన్.

413

గీ॥ అనినుడివి పాదుకద్వయి * నమ్మునీందు, నకునొసగి బుజ్జగించి పినాకధరుడు
సూర్యోత్థిసప్తభాశోభితుండు, తనదుగణములతోడ వంతర్థిజెండె,

414

వ. అంత మునీశ్వరుం డత్యంతసంతోషుండై వ్రతసమాప్తి బొనరించి దివ్య తేజస్వియై తత్క్షణంబు తమ యాశ్రమంబుఁజేరి నిజజనసేవాదారవేదంబులకుఁ బునఃపున ర్వందనంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహాసాధ్వియు నమితానందంబునొంది తుమారు నభినందించె. శివానుగ్రహంబున నవ్వారల కఖండధనధాన్యసమృద్ధియు క్షీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధుజాలంబుతో నిత్యంబు క్షీరాన్నభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరునేవించుచు సుఖింబుండి రీ పావన చరిత్రం బెవ్వఁడేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు మనీషీతార్థంబు లొందుదు రిఁకఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుం డని నూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* కిరాతేశ్వరలీల ఆర్జునాస్త్రపాఠాప్తికథ *—

ఉ॥ కొరవనాథుఁడా శకుని † కైతవమొప్పిన జూదమందు బల్ ధీరులు శూరులై కడిది † తేజాల మించిన పాండవేయులఁ నేరిమి గెల్చి వారిసిరి † నెట్టనఁజేకొనఁ జేసికొన్న య త్తీరుపుఁబట్టి కానలకు † దీనత నేగిరి పాండునందనుల్. 415

ఉ॥ వారినిఁ జూడఁగా నటకు † వారిజలోచనుడైన శౌరి బల్ పేరెముతోడ వచ్చి కని † బిట్టుగ దుఃఖిలుచున్న ద్రోవదిన ధీరులెయ్యయ్యుఁ బెన్వఁగలఁ † దేకువమాలిన పాండుపుత్రులకఁ జేరిమి నూరడించి కడుఁ † బెంపును పింపును గూర్చుచుండుమక. 416

అ॥ ధర్మతనయుఁడనియెఁ దామరసాక్షి యె, ప్లేనియిడుములోర్చి యీగమయముఁ దీర్చువారమవలఁ † దెదవేదిగురుభీష్మ, కర్ణద్రోణునుతులఁ † గడచుటకును. 417

క॥ రారాజు దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింధు † పతియును గడు దు ర్వారబలదర్పఘను లిఁక, వీరల నందఱ జయింప † వీలగు నెట్టుల్. 418

చ॥ మౌఱియును రాజసూయమున † మారుతితోడను గ్రీడితోడనున్ బరిభవమొందినట్టి జన † పాలురు మత్సరమొంది యుద్ధతిక గురువతిఁజేరి మీఱి మముఁ † గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు ర్భరమగు వీరినందఱ దుఃఖంబున నోర్వఁగఁ బద్ధలోచనా! 419

ఉ॥ ఏది యుపాయ మిందు మము † నెల్లుల సాడఁదలంతువయ్య! దా మోదర! నీవకాక మఱి † యొక్కఁడు గల్గున మాకు దిక్కు! నీ వాదలఁ జిత్తమందుఁ గడు † నారసి మేలగునట్టి మార్గమున్ గాదిలిప్రేమఁ దెల్పు మది † గాటపుపూన్కి నొనర్తు మిత్తఱిన్. 420

క॥ అనిన వనబాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ † ననఘచరిత్రా! మునివరుఁ డుపమన్యునిశా, ననమున నే శివుని గొలిచి † శక్తులు గొంటిన్.

చ॥ అభవుండు సంశ్రితార్తిహరుఁ డడభుతశౌర్యదురంధరుం డస
ద్విభవహరుండు ధీమతీశుఁ డవిశ్వవిమోహనధీరుఁడైన యు
ద్విభుని భజించి చేహిముండు ధీమతీశుఁ డవిశ్వవిమోహనధీరుఁడైన యు
రభసములేని మార్గ మిది ధీమతీశుఁ డవిశ్వవిమోహనధీరుఁడైన యు 422

శీ॥ వరమశివుని కృపాన్నతిఁ బడసి యేను, గడుచిరుడులైన రిపుల నుక్కుట నధించి
నాఁడఁ గల్యాణములఁజెందినాఁడ నుత్తుల, వరమతులఁగాంచి నాఁడ నృపాలతిలక!

— * వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట * —

క॥ అనిచెప్పి వనజనేత్రుఁడు, చనియెను ద్వారకకు వంత ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
డనఘుండు గృష్ణద్వైపాయనుండు ఘనం డరుగుదెంచె ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం 423

ఉ॥ వచ్చిన మోని గన్గొని నృపాలురు చాల ముదంబుఁజెంది మేల్
మోచ్చినభక్తి నర్చనల ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
మచ్చరమొప్పఁగాఁ గడిది ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
లచ్చినఁజెంది కాన కిటులన్ దముఁబంచుటఁ జెప్పి రాత్తులై. 425

క॥ మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేను ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
గురువతియవిసీతియు దు, ర్భరవేదనఁ జేయు కన్లు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం 426

క॥ ఎఱుంగఁగఁజెప్పి కడు వం, దురుచుండఁగ మోనివరుండు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
హరియించుచు బాండవులకు, గరమనురాగముననోర్పుఁ ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం 427

ఉ॥ మీరలు చాలఁ గష్టములు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
ధాదుణిలోన సజ్జనులు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
మీఱరు ధర్మపుం దెరువుఁమీరను ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం 428

క॥ కారవులును మీరును నా, కారయఁగా నొక్కభంగి ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
శ్రీరహిఁజెందుట మీయెడఁ, గూరిమి కరమలరుచుండు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం 429

వ. అనివంత.

ఆ॥ పాండవాగ్రజుండు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
దీటిపోయె వగలు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
సర్వసంపదలు పొసంగఁగలవు, 430

ఉ॥ దేవర! పావనుండు వసు ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
దేవు భజించినన్ రిపుల ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
శ్రీవిలసిల్లు సంపదల ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం
ద్వాపన్నుభోడఁ జెప్పి చనె ధీమతీశుఁ డసన్మనీనాథుం 431

చ॥ అనిన ఋషీందుర్ డిట్లనియె * నద్దియె సౌఖ్యనిధానమా వధం
బనితరతుల్య మా మారు మహాహత్యునిగూర్చి తపంబొనర్ప నీ
యనుజానిఁ గవ్వడిన్ బనువు * మాతడు ధీరుడు కార్యసిద్ధి వే
గనె పొనరించి వచ్చెడు నశకల్పవదిత్తు ! యటుల్ పొనర్చుమా ! 432

క॥ మీరిటుల సల్పకున్నను, వైరులఁ జెనకంగలేరు * వాస్తవ మిది య
క్కొరవనాథుడు పెక్కురు, శూరులసాయమును జెంది * శోభిలుచుండెన్ ,

చ॥ అలఁతులఁ జోదురే గురుడు * నభ్రాధునీతనుజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల * యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుడుఁ
బలియుండు దోణిజుండు పరి * పంధివిచారణధీరుఁ డట్టివా
రలగెలు పొందువారలె ? పు * రద్విష్ణు సాయములేక పాండవుల్ ! 434

చ॥ పరమశివున్ దగన్ గొలువ * భర్తఁడు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమలరారఁగా నొసఁగు * దాన, నుదగ్గరిఁబోధింబులన్
దురమున లెక్క సేయకయె * త్రుంచఁగఁజాలుదు రట్టులాట శం
కరుని భజింపఁబూనుడిఁక * గర్జము నిర్వహిలున్ గుమారకుల్ ! 435

వ. అర్జునున్ జూచి

చ॥ చనుమిఁక నింద్రకీలనును * శైలము జహ్నునుతాతటంబునన్
బొనరు నటన్ వసింది తప * మున్ సలుపంగఁ దలంపు శక్తివి
ద్యను జెపుదున్ మొదల్దొడరి * దైవతనాయకు నాశ్రయింపుమా
ఘనుడిఁక నెట్టినిఘ్నములఁ * గల్గఁగనీక తపంబు సాఁకెడుకా. 436

క॥ అని నొడివిన వివ్వచ్చుండును సమ్మదమొంది నే నటులె సేతుఁ దపం
బనఘా ! తపోవిధానం, బును సంత నెఱుంగఁజేయు * పొందికమీఱన్. 437

గీ॥ అనుటయునతండు శక్తివి * ద్యనునొసంగి, పార్థివేశసమర్చనా * పద్ధతియును
దన్యహామంత్రములఁదెల్పి * తఱలెనంత, నర్జునునిఁజెందెఁదేజశ్చ * యంబులపుడు.

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమీఁద

ఉ॥ తక్కిన పాండునందనులు * జాగ్రవదియున్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నక్కొని మించు నర్జునుని * నెట్లనఁ గన్గొని యుట్టి వైరులన్
జక్కడఁగింతు మింకఁ గొనఁజాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్కఱకంత దేవుని మహాశరణన్ గొని యస్త్రలాభముకా. 439

క॥ అని సంతసించి యవ్వజ, యునిఁ బాయట కాత్మఁ దలఁకుచుండిన నవ్వా
రినిఁ గని కిరీటి యచిరంబున సిద్ధినిఁ బడసి వత్తు * పొలుపుగ నిటకున్. 440

గీ॥ సెలవొనఁగఁడన్నఁబాండవుల్ * చింతఁదక్కి, పోయివేగ నె వరసిద్ధిఁ * బొంది రమ్మ
నిరియటల్ కృష్ణ ! శివమగునీకుఁబధము, శంకరుఁడుశంకరుండగు * సంతతమ్ము.

—* అర్జునుఁడు తవస్సుకై యంద్రోక్తీలాదికి బోవుట *—

ప. అనుటయు సర్జునుం డన్నలగు యుధిష్ఠిర భీముల పదంబులకెఱఁగి కవలఁ గాఁగి
లించుకొని చాంచాలరాజసుతఁ గారవించి వయనంబొనర్చి యుత్తరాభి
ముఖుండై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నింద్రోక్తీలాదిఁజేరి యందు గంగాకూటంబున
నమరు నశోకవనికా బ్రవేశించి యొక మస్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని గురూక్త
ప్రకారంబుగ నింద్రియంబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగావగాహనంబొనర్చి
భస్మపుండ్రాంకితతనండై త్రికాలంబుఁ బార్థివలింగపూజనంబొనర్చుచు శక్రవిద్య
ననుష్ఠింపుచు మహేశ్వరున్ గొల్పుచుండె.

గీ॥ అంత శక్రుండు విజయునిఁమాతృమును బరీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచారియయి డాయ
నర్జునుఁడు తత్పదమ్ములఁయందు పాల్గి, యర్చనము సల్పినంత నాఁయమరవిభుఁడు.

క॥ తపసేటికి నొనరించెడు, విపులమతీ! యనినఁ గీడ్డి * విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాదా, యపు సిరిఁ గొననెంచి తపను * పర్థిసోనర్తున్.

క॥ అని తెలిపిన నాతండును, ఘనతప మొనరించి వ్రుడమిఁగాక్షింతురే! ము
క్తినిదక్క యొందు నిట్టుల, వినలే దెవుడేని యనుచు * వికవిక నగుచున్.

క॥ కోరుము మోక్షము రాజ్యము, గోరకు వజ్రంబునిచ్చిఁకొందురె కాచం
బారసి యెవ్వండేనియు, ధారుణిలో రాజతిలక! * తలఁపు మిది మదిన్. 446

గీ॥ అనిన ఫల్గునుఁ డనియె ధరామఁదేంద్రీ! నీవనిన వచనం బెంతనిక్కమైన
పదియునాల్గవయేట నేఁబగఱగెడపి, రాజ్య మగ్గిజన కొనంగఁబ్రీతినఁగొంటి.

క॥ అక్కతన రాజ్యకాంక్షన్, జిక్కితి నన నతఁడిదేటి * చేష్ట యిపుడునే
నక్కతలువాసి మోక్షము, దక్కగొనుము గానిచో వృథాయగుఁ దపమున్.

గీ॥ అనిన గినుకొంది విజయుఁడా * యగ్రీకులునిఁ
గని యనియెఁ బొమ్ము నీకేటి * కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు హెచ్చుగ వచింపఁ
బాలు మాఱాడ కిఁకమీఁద * శాస్త్రియగును.

449

క॥ అనినంత నమ్మహేంద్రుఁడు, తనయునిధీరమతి కాత్మఁదద్దయు ముదమున్
గొని యంతనె నిజరూపం, బనువుగ ధరియింపఁ గాంచి * యర్జునుఁ డంతన్.

॥ బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులఁబడి యెంతయేని * యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకేఁతుఁడును గుడాకేఁతుతోడ * సొంపుగ నిట్టుల్.

క॥ పర మడుగు మిచ్చెదను సత్సరము కుమారా! యనుడు సతతం దంత నురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము సే, కుటరజేయుము నాకటన్న * గోత్రారియనున్.

ఉ॥ దోణుడు జాహ్నువీనుతుండు * దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుడుకా
దోణునుతుండు తావకవిరోధివశంబున మన్నవా రని
హాణవరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వ డెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు * భర్గుఁ డొకండువినాగ ఫల్గునా! 453

ఉ॥ కాపున నీ వవశ్య మిఁక * గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కిని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుడు విశిష్టుడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుడు నీకొసంగు నిక * దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్. 454

గీ॥ దాన నీవిక నుకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్ముముఖ్యుల * బీరమణుచి
ధార్తరాష్ట్రులఁగడపి భద్రముగరాజ్య, లక్ష్మిఁజేకొందువిందు జాళంబులేదు.

క॥ ఇఁక నామంత్రంబు జపిం, పశుము పినాకినె సతమ్ము * భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు * శర్వునికరుణన్.

క॥ అని నొడివి యంత సంక్రం, దనుడు నిజానుచరులను దశవయునకున్ దో
డొనరించియుంచి క్రమ్మఱు, జనియెను స్వస్థానమునకు * సమ్మదమొదవక.

గీ॥ అష్టనుండప్తు జనకుని * యాజ్ఞతీరు, శంకరుని బదిలముచేసి * స్వాంతమందు
ఏకపాదమ్మునన్నిల్చి * యేకనిష్ఠ, సలిపెఁ బంచాక్షరీమంత్రశివము రహిని.

గీ॥ అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగినయంతమీఁద, శంకరుండు దయన్ జెంది * సవ్యసాచి
నించుకపరీక్షఁజేయఁగ * నెంచియొక కి, రాతరాజాశ్చరినిజెంది * రాణగదుర, 459

—* మూకొనురుఁడు సూకరాకారముతో నరునువకుఁ గిడుసేయ వచ్చుట *—

గీ॥ పలుపురుగిరాతులనుగూడిపాండవేయు, దరియచుండగ నొకమూకఁడై త్యుండప్తు
ధార్తరాష్ట్రుని ప్రేరణఁదటిసి సూక, రాశ్చరిన్ జెంది నన్బను * సంతికమున, 460

క॥ కడురొదఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుగిరీటిఁ * బొదువఁగ నుంకిం
చెడు చెడునిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ యోజించె నవ్వు * డింద్రజాఁడిట్టుల్.

క॥ వీఁడెవ్వఁడో రక్కసుఁడిట, బోడిగ వరుడెంచి నన్నుఁ * బొదువఁగనునటుల్
చూడఁగదోచెను మిన్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని * రక్కసి యితఁడో. 462

క॥ పలుపురు రక్కసులను సే, బొలియించితి వీడు వారి * పొలఁకువ యగునో
ఖలుఁడగు దుర్యోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుబొదువఁ * జేరెనో యిట్టుల్.

గీ॥ ఎట్టులైనను సీతం డహితుఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెనుఁ మానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచినఁ నంతరంగ, మరినిఁ గనుఁగొన వ్యాకులంబై తనర్పు.

గీ॥ కులము నాచార మెఱిగించుఁ ఁ గుడుపు నెఱుంగఁ
జేయు దేహంబు శుభ్రమును ఁ జెప్ప వచన
మట్లు స్నేహంబు నెఱిగించు ఁ నక్షియెందు
నిందు నందియ మొనర దొ ఁ క్కింతయేని. 465

క॥ అకృతిచేతను నడచే, జోకఁదనరు చెయిదిచేతఁ ఁ జూపులచేతన్
వాకులచే ముఖకలచే, లోకులు దెలియుదురు మనములోని విధంబున్. 466

వ. మఱియు లాఁతులఁ జూచునపుడు లోచనం బుజ్జ్వలంబును సరసంబును వక్రంబు
నారక్తకంబునునై నాల్గువిధంబుల నమరు. 467

గీ॥ చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ ను ఁ జ్జ్వలమయి తగుఁ
గొమరులన్ జూడ సరసమై ఁ కొమరుమిగులుఁ
గామినులఁ జూచినంత వఁక క్రమగుచుండుఁ
బగరఁగనఁగ నారక్తయై ఁ పరఁగు నక్షి. 468

వ. అట్లు కావున

క॥ వీనిన్ గనుఁగొనినంతనె, నానేందియరాజి గలఁగె ఁ నాకిత వీనిన్
బోసీకపట్టి చంపుట, యహ నుచితపుఁదెఱుగు గురుని ఁ యాజ్ఞయు నిటులే.

౩. అని యిట్లు కృతనిశ్చయంజై

గీ॥ గాండివము లాగి బాణమ్ము ఁ గదియుఁ జేయు
చుండ నత్తఱిఁ బురకాస ఁ నుండు వరుని
పైఁ గలట్టికృపకా మూకఁనధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి ఁ గర్జవంబు. 470

క॥ రోదనుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁజేసి నెంతో ఁ బట్టుగ గిరులన్
మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మఁనమ్మునఁగొనియున్.

గీ॥ ఇట్లు గంభీరమగు నాదఁమీశ్వరుండు, సలిపియుండు మఱొక్కండు ఁ సలువలేఁడు
శౌరియును బాదరాయణుం డారవీందు, పావకాక్షుని లీలలఁ ఁ బలుకలేదె ?

క॥ అశివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగిలే దఘకర్మా
వేళంబున నొకయెడ నా, వేళించిన నడఁపిపోవు ఁ విశ్వేశుకృపకా. 473

వ. మఱియు నవశ్యభోగ్యంబగు ప్రార్థదుఃఖంబునుగూడ నప్పరమేశ్వరుండు గర్భ
ణించి యున్నట్లనఁ బొనర్పు. 474

గీ॥ విసము నమృతంబుఁ జేయును * విసముఁజేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా * యమృతమూర్తి
సర్వమునకు నుమరుఁడీ * చందమెఱిగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు * కుశలమతులు.

475

గీ॥ ఇట్లులనుకొనుచుండఁగ * సీశ్వరుండు, దారసెలి యర్జునునిఁగావ * దానవునివ
యింక శరం బే సెనంత నెఱియింపదునుఁడు, కయిదువునుజాఁచెకవటసూక్తిరముమీఁద

—* కృతకకీరాతార్జునులు మాయాసూక్తిరముపై బాణంబులేసి చంపుట *

గీ॥ శివునిబాణంబు వృష్ణంబుఁజెంది నోట, వెలువడి ధరిల్పిఁజెందెను * శ్వేతనాహ
నునిశరమ్మునువక్త్రంబునుంచివృష్ణ, మునవెడలివొక్కబడియె నమ్మార్జుఁడీల్లె.

క॥ సూక్తిరతనువ్రా బోవిడి, రాకాసి నిజాశృతిఁ బఠానుండయ్యె
నాకచరుల్ సుమవృష్టిఁ బి, నాకి పయి నరునిపై నొసఁగిరి వేడ్క.

478

ప. అంత

క॥ తనయమ్మును గొనిరమ్ముని, యనుజేవిని నొకనిఁబంపె * హరుఁ దాతండు
జనుదెంచె సాయకముఁగొనఁ, దనబాణముఁగొనఁగఁగిడిదరిసె నచటికి.

గీ॥ అచటఁ బడియున్న బాణంబు * హరునియనుచ
రుండు గొనఁబోవఁగా నర్జునుండు వేగ
వాని బెదరించి కొనియెను * బాణ మవ్వ
దాతఁ డిట్లనె నిదియేటి * యాగడంబు.

480

క॥ విడువుముశరమ్ము ముని! నూ,యొడయనిబాణమనుడు విజయఁడు గడుగినుకన్
వెడగ! యిటులేల పల్కెడు, విడిచితి నేఁగాదె నాడు * విశిఖము నిపుడే.

481

ప. రేఖారూపంబును మన్నామాంకితములగు పుచ్చంబులను గనుఁగొనరాదే యనినఁ
గాననచరుం డర్జునున కిట్లనియె.

482

ఉ॥ తాపసవేషమొంది యిటు * దండిగ నుంటివి గాని నిక్కమా
తాపసి వీవుగా విటుల * దబ్బరలాడుదురే! యతైవచో
పాపముగాదొకో యెరుల * వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా
నీ పన యంతయుఁ బొరయు * నీ కిదిదక్క దెలుంగు రూఢిగా.

483

ఉ॥ ఒంటిగ నున్నవాఁ డనుచు * నూహయొనర్చితి వీవు నన్ను బల్
దంటలు భిల్లవుంగవు లుదారులు పెక్కురతోడ నిందె ని
మ్మంటకుఁ దాఱ్యుడో విభుఁడు * చక్కఁ గనుంగొనుచున్నవాఁ డదే
యొంటికొనుక శరంబు నిధు * మూరక వాళొక కిట్టులెంతయు.

484

ఉ॥ నీ కువశారమున్ సలువ * నేగద మాదొర పూన్కితోడ ని
ట్లాకులుడై యిటన్ దటిసి * యమ్మునఁ బ్రాణముఁబుచ్చె వీని నీ
వాక్యతమున్ దలంప విటు * లక్కట! యెక్కతమిష్టసిద్ధియా
వాకున బొంతు మే లిడిన * వానికిఁ గీడు దలంపు మాయు రే!

485

ఉ॥ అమ్మున కాననొందితి వ? * యట్టులనేని మదియనాథు నీ
యమ్మిడుమంచు నద్దము ముహూహములు డాతఁ డొసంగు నిట్టి పె
క్కమ్ములు చాలఁగాఁ దనరు * నాతనిదండ వితండ వాదమున్
జిమ్ముము తెమ్ము బాణమును * జెడ్డతనం బొడిగట్ట కిమ్ముగా.

486

వ. అనిన వనేచరునిఁగాంచి నవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్ దలంచి
యవ్వాని కిట్లనియె.

487

ఉ॥ బొంతులు పల్కుచుంటి విటు * పొల్పుగ నీదగు జాతితగుగా
నింకను నిన్నదిర్చుటకు * నేదలపన్ దగునొక్కొ రాజునై
మంతుకిరాత! నీదుసరి * మానిసియే యెడయెం డిఁకెల యీ
పెంకెతనమ్ము లమ్ముమగు * పేర్చి నొసంగెద నిచ్చయున్నచో.

488

గీ॥ అనవుడున్ భిల్లుఁ డిట్లనె * నకట! నీవు, ఋషివిగా విల్లు గోరెడుశిరస్తవావు
నిన్ను హఠేబలవారహాయశకమ్మువేగఁగానిచోఁ గడఁగ్లేగఁగానె మువిపుడె.

క॥ అనఁ దిరుగఁ బాసఁ డనియెను, వనచర! దోతైమ్ము నీదు * భర్త నతనితో
ననిజేసెద నీతోఁ బెనఁగను సింగము చనునె జంబుశకముతోఁ బోరన్.

క॥ చూచెదవుగాని నావన, వేచని తోతైమ్ము నీదు * విభుని ననఁ గడున్
జూచుచుఁ జని వేగంబె న, నేచరుడు హనునకుఁ దెల్చె * సేటుగ నంతన్.

క॥ విని శంకరుండు పైస్వంబునుగొని చని కీడి కెమరఁ * బొందించి రయం
బున మునుపటి యెఱుగును బం, పెను నగ్గును ధైర్యమరయఁ బేరిమి నతఁడున్.

ఉ॥ ఏటికిఁ గోల్పడన్ దలఁతు * వీ యటవీసలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు * మానిని నీదుకలత్రమున్ గడున్
గాలపుదుఃఖ మొందుచును * గాంక్షయొనర్తురు నీదు రాకై
పాటముమీఱ శత్రువుల * పాల్పడు రాజ్యము పాటఁజూడుమా!

493

వ. అనిన విని యన్జనుండును.

గీ॥ నాదు సోదరులును మఱి నాదుసతియు, శోకమెంతేనిఁజెంది నొచ్చుచుదుగాక
నాదురాజ్యము శత్రుజిహముకెదక్కు, గాక నేనోడుదునె మీకుఁగఱియెఱుకు.

క॥ రమ్మను మీయొడయని నేరమ్మనుమీ! యిట్టులాడ * రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము భారమ్మనుమీ! యవృతమెపుడురహిసారసినన్.

495

- అ॥ అనిన మరల వాడుకహరున కీ వచనముల్, వినిచినంత శివుడుఁజూపనమునందు
మెచ్చి పోరునేయఁ * మేళొనినిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ * డంపగముల,
క॥ హరునియనుచరులు సైనిక,వరులు నరునిపైన బాణఁపర్వముఁబలుపక
గరకుగొన కెంతయేనియుఁ, గిరీటి మనమందు హరునిఁ * గీల్కొని వేగక.

— * మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము * —

గీ॥ గణపరులకై దువులను దుశ్శూల నొనర్చి, వాడినారసములను నఁవ్వారిదూఱ
నేయ నెంతయునొచ్చి నుం * తెడముఁజెంది, రుభయులీశార్జునులు చేయఁ * చుండిరనిని.
వ. అందు,

ఉ॥ శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ * జాలఁగనొంది కిరీటీపైఁ గడుక
జంకుచు వేయు బాణములు * శక్రసుతుం డిశ లాగి లాగి బల్
బింకముఁ జూపుచుకొని * బిట్టుగ మోడుచునుండె సమ్ముల
నొంకమునిూఱ వీరి దురఁచుకొ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్. 499

గీ॥ అంతఁ గొంతవడికి నర్జునాశుగములు, సత్త్వములునెల్ల ఖలమయ్యెనాత్మకవచ
మునుసురిగెనపుకొంకకఃస్థనుఁడు మల్ల, యుద్ధమునకుఁదొడంగె సఃస్థుద్ధుఁడగుచు.

క॥ హరుఁడును బాండుసుతుండును, గరమరుదుగ ముష్టియుద్ధఃకౌశిలులై బల్
బిరుదొప్పఁ బోరుచుండిరి, హరుసమ్మునఁ జూచుచుండి * రమరులు చదలక.

గీ॥ పట్టుదలతోడఁ బాఠ్యంబుఁజుట్ట నొంపఁ, బూని శ్రమఁజెందుచుండ నాఃభూతనాథుఁ
డించుకేని యలయక హఃసించుచున్నఁ, గాంచి లజ్జించి యీశ్వరుఁగాఁ దలంచి.

— * అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట * —

చ॥ తెలిసితి నయ్య! నిన్నఖలఁదేవతరణ్య! వరేఽయ్య నీశ్వరుక
బలుమఱు గృష్ణుఁడుకొ గురుఁడు * బన్నుగఁజెప్పిరి నీ వినోదముల్
దలఁపఁగ లేక యిట్లు దురితమొనరించితి సైపు మెట్టులేక
గలువచరిత్రు నక బరమఃకారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృశిక. 503

గీ॥ అనినయంతనె శివుఁడు పెళ్లొదరమున, తనదురూపంబుఁజెంద ఘట్టునుఁడుచూచి
మనమునందక్కఁజంబొంది * తనదుచెడ్డ, కైపునకు నుంతవనరి వేగముగ మొక్కి.

క॥ ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినో, ఎవ్వనికృప నివ్వటిలునో * యీ భువనము లిం
కెవ్వఁడు సర్వేశ్వరుఁడో, యవ్విభు నేఁ డెలియనైతి * నజ్ఞత బలిమిన్. 506

వ. అనికొని సాష్టాంగపడి శిరమునం దంజలిఁజేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్రనందను
గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ॥ వగవ కొకింతయేని వృషపల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయన్
నిగరపు శోధనం బిటుల * నే నొనరించితి నీ ప్రపంచముల్
దగుఁగతి సర్పవోలె నడఁదగ్గ దలపోసితి నీదు తవ్వ మం
తగుపడ దింకఁ గోరుము రతియుమ్మన నీదు మనోరథమ్ములన్. 508

వ. మఱియు నాబొణమ్మునుగూడ నేనె మాటుపఱచి యిట్లు దురంబుఁబొసఁగించితి
ననుటయు సన్దనుండు తిరుగ నమస్కరించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె. 509

గీ॥ భక్తవల్లభుఁడవగు నీభావమునకుఁ, గన్పడునె నాదు సనుచితకార్య మభవ!
యిఁకను నీదు గృహభుక్తమెంతయేని, వర్ణనీయమగుఁగాదెవరద! నాకు. 510

క॥ చదలున రిక్కిలఁ బుడమిన్, బొదలెడు రజములను వృష్టిబొసఁగంబడునా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్కఁగొనశక్యమొకొ! 511

సీ॥ దేవదేవాయ నుత్తీగవ్యవిభవాయ, తేజస్వరూపాయతే నమోస్తు
తైలానవాసాయ * ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్థాయతే నమోస్తు
డమరుకపాలభిద్రగరాయ యజగవ, త్రిశిఖాధ్యూహస్తాయ * తే నమోస్తు
కర్పూరచాండురాం * గాయ నాగాజన, దీప్యచ్ఛరీరాయతే నమోస్తు

గీ॥ త్రిపురజై తేయనాథాయతేనమోస్తు, మానిజననుతచరితాయతేనమోస్తు
త్రివిధగాయుక్తమస్తాయతేనమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయతేనమోస్తు.

కందగర్భిత } సురవరనుతపద సురుచిర కరుణా
మణిగణనికర } కరసురగిరిధగకమలజముఖ సం
వృత్తము } హరపటుతరకర హర హిమకరభా
స్మరకచనముదయు కనకఘనతనూ! 512

క॥ ఎదియెది జగమునఁగనఁబడు, నదియెది నీ తేజమరయ * సఖలాత్మక! యొ
ప్పొదవఁగఁ జిహ్వాపుండ్రవై, పొదలెదవు త్రిలోకములను*బురుషశ్రేష్ఠా! 513

క॥ వరమేమిగోరవలె శివ! యెఱుంగవె నీ వెల్లవారి * యింగితముల ము
ష్కరులగు పరులమదము నీ, దరిసెనమునఁబోయు సిరులఁదార్పము చేవా! 515

—* శివుఁ డర్జునునకుఁ బాకుపతాస్త్ర మిచ్చుట *—

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిల్కొగ్గియున్న
మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబునగు పాశుపతాస్త్రం
బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 516

క॥ నాయస్త్రంబిది దుర్జయ, మియెడ నిచ్చితిని నీకు * నింద్రతనయ! దు
ర్జేయుఁడవై యులరెద విడ, నీయభియాతినిచయమును * నిర్జించి రహిన్. 517

వ. మఱియు నీకిట్టబంధువుండై వ కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డాతనిఁ బ్రేరించి నీకు సాయంబుఁ జేయించెద నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయంబగు నిత రాజ్యంబు నిష్కంఠకంబుగఁజెంది ధర్మబేమఱక పడుపుమని చేసాచి సవ్య సాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నద్భుతమందును సత్ప్రలాభంబు నొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు నిజాశ్రమంబుఁ జేరి తనరాకకై ప్రాణంబునట్లు గాక్షించుచున్న సోదరులకును బాంశాలరాజసుతకును దపోవృత్తాంతం బాద్యంతం జెటింగించి శివానుగ్రహంబును సత్ప్రప్రాప్తియుం దెలిపిన వారలెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బెక్కుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత దివినుండి పుష్ప వృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యద్భుతమనిన్ గాఢాలింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు కిరాతేశ్వరలీల మీ కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థంబులు సేకూరుననుడు. 518

క॥ మాధుర్యధుర్యనువచో, బోధామృతదాన చతుర ! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాని, చేబ్బదితశిష్యానుపాక ! శివభక్తవళా !

519

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగపిఠేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివప్రరాణంబంచలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.
(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ప్రథమాశ్వాసము.

యలరంగ నెవ్వఁడు విచిత్రముగా వికృతినదొరంగి యా
 స్త్రీయపుమాయతోడ జగతీవలయాకృతిఁదాల్చె భోగమో
 యైతనంబు లెన్వనికృత పాశ్యకటాక్షములే వెలుంగదక
 బాయకకాంత్రయోగు లలవర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

మ॥ కరుణాశోభితపీఠాణంబు స్మితరంధ్రంధ్రంధ్రంధ్రంధ్రంధ్రంధ్రం
 ధురతాపత్రయభంజకంబు హిమదుఃఖంధ్రంధ్రంధ్రంధ్రంధ్రంధ్రం
 స్మరసౌఖ్యాకరసచ్చిదాత్మకమునున్ భ్రాత్రేయశైలేంద్రజా
 పరిరంభోజ్జ్వలమైన యీశతను వాపాదించుతన్ సౌఖ్యమున్.

2

క॥ శ్రీశోభితనగావా, గృహకబీభూత శర్వపూసంభవ! రా
 కాకుముదాప్తజ్యోత్స్నా, శ్రీకరనుయశోభిరామ! శ్రీలక్ష్మ్యంబా!

3

వ. అవధరింపుము.

క॥ శౌనకముఖ్యులు పరమే, శౌనకథాశ్రవణజనిత సంతోషభర
 శ్రీనిధులై యుక్తధకున, కానతులై యితైఃగున నడిగిరి వసునన్.

4

క॥ విన్నారము శివలీలల, గన్నార మవన్యలభ్య కౌతుక మెదఁజే
 కొన్నార మభవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖితతులు మరలుటవలనన్.

5

క॥ నారచరితశ్రవణంబున, మరగినమాచేత మద్ధిమాని యలరునే
 యురుకీర్తి! చెప్పమిట శాం, కరలింగంబులను వరుసగా లెక్కమరన్.

6

- క॥ జ్యోతిర్లింగములను దృజ్జాతమహాలింగములను * జక్కగఁ దత్సం
భూతియు మా కెఱిఁగింపుము, సూతరు ధేంద్రా! నితాంతశుభగుణసాంద్రా!
- గీ॥ ఇవియునుంగాక పుడమిపై * నెన్ని యేనిఁ, గలవు శివలింగములు వాని * నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ * చేటపడఁగఁ, చెలువుమయ్య! సుధీగేయ * దివ్యచర్య!
- వ, అనుటయు సక్కఁగకుండు కరంబుమురిసి యమ్మహామునుల కిట్లనియె. 9
- గీ॥ లోకములమేలుగోరి సు * శ్లోకులార!, మీర లడిగితి రెంతయు * మేల్చిమీఱ
మీవయింగల చెల్వక * ల్విన్ నుడిచెద, శంభులింగములవిభూతి * సంగ్రహించి.
- గీ॥ లెక్క లేనట్లుగా శివ * లింగమూర్తు, లవని దైవాఱుచున్నవి * నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కు * లట్టివాని, నెల్లఁ దెలియఁగఁ దరముగా * దెవ్వరికిని.
- వ, ఐనను నాయెఱింగినయట్లు మీ సాన్నిధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుడు. 12

—* సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబు లెఱింగింపుట *—

- *సీ॥ సిరిమీఱు సారాస్త్రిసీమ సామేశ్వరం, డల శ్రీగిరిని మల్లి * కార్జునుండు
ఉజ్జయినీపురి * నున్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నా * ప్పొందు నీశుఁ
డామిహికాచలం * బందుఁ గేదారుండు, సరవిధాని భీమ * శంకరుండు
అవిముక్తమందు వి * శ్వాధినాథుం గల్గి, గౌతమీతటిఁ ద్ర్యంబ * కపభుండు
- గీ॥ భవ్యమగు నాచితాభూమి * వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ * ధీరమూర్తి
సేతువునరామనాథాభ్యు * శివుఁడు శ్రీశి, వాలయంబున ఘుశ్చే * శ్వరావ్యయండు,
- ఉ॥ ఈ పదిరెండులింగముల * నెవ్వఁడుగాని కడుంబ్ర * ప్తిమై
నోపికఁజేరి కొల్చు నరఁ * డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్పాపపు మోక్షులక్షి * గొనఁజాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన్
జేపేడు నివ్వి భక్తులకు * సిద్ధముగా మునిపంశరత్నముల్ ! 14
- గీ॥ లింగములఁ జేరఁబో * నఁగా * లేకయున్నఁ, దవిలి లింగాహ్వా * యంబులఁదలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగానూరి * యించిరేని, యను శివుం డట్టివారల * కొనఁగుసిరులు. 15
- వ, ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగముల కుపలింగంబులు తజ్జాతంబులై
యెసంగు నవ్వాని వినుండు. 16

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం పృథమాధ్యాయే—

శ్లో॥ సారాస్త్రి సోమవాధంక । శ్రీశైలే మల్లికార్జునం । ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల । మోంకారే పర
మేశ్వరం । కేదారం హిమవత్పృష్ఠే । ఢాకిన్యాం భీమశంకరం । వారణాస్యాంచ విశ్వేశం ।
త్ర్యంబకం గౌతమీతటే । వైద్యనాథం చితాభూమా । నాగేశం దారుకావసే । సేతుబంధేక
రామేశం । ఘుశ్చేశం చ శివాలయే । ద్వారకైతాని నామాని । పాతరుదాయయఃపరేత్ । సర్వపాప
వినిర్ముక్తః । పర్వపిఠిఫలంభరేత్ ॥

వ. పోమేశ్వరలింగంబున కువలింగం బంతకేశలింగంబు వనుమతీసాగరసంయోగం
బున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కువలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు, భృగు
కక్షమందు సుఖావహంతై యమరు, మహాకాలలింగజాతంబగు నువలింగంబు
దుగ్ధేశలింగంబు, నర్మదాతీరంబునఁ బావహరంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు, ఓంకార
జాతంబగు కర్ణమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై యొప్పొందుఁ
గేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు ద్రౌపదికును బూజ
కులకును, మహాపావహరంబై హరువొందు, భీమశంకరసంభూతంబగు భీమేశ్వర
లింగంబు సహస్రచలంబందు మహాబలవర్ధక ఖ్యాతిఁగాంచు, నాగేశ్వరసముద్భూ
తంబగు పూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున దర్శనమాత్రంబునఁ
బావహరంబై వెలయు. ఘృశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రేశ్వరలింగం బిహవర
సాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున బావహరంబులై నకల
కామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు. 17

శ్రీ కాశీ

కా॥ గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరుశీ * కాశీపురం బింపుమీ
అంగా లింగము లందుఁ గోటశతముల్ * రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం
దుం గొప్ప నవిముక్త కేశ్వరుఁడు దామన్ శక్తివాసేశుఁడున్
బొంగున్ గాంచెదరట్ల వీరిసిరి జాపున్ వృద్ధబాలేశుఁడున్. 18

క॥ మతియుగ దశాశ్వమేధే, శ్వరుఁడున్ గేదారనాథ * శర్వుం డట్లే
యరుదగు నా తిలభండే, శ్వరుఁడున్ బొగఁడొందువారు * జగముల మిగులన్,

—* పావ్రీవ దివ్యలింగములు *

క॥ గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ * శంకరుఁడొప్పన్
రంగొప్ప కాశీకీనది, చెంగుల నాగేశ్వరుండు * చెలఁగు సిరులతోన్. 20

గీ॥ భక్తులకు నెల్ల సిరుల నొప్పొలు నొసఁగు, వలతిభూతేశ్వరుఁడు కడువాసిఁడనరు
దరి సేనమున నె సిద్ధులఁదార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో నశనస్యశక్తి. 21

గీ॥ గండకీతీరమునఁ బలుకప్రభుండు, ఫల్గునీతీర పూరేశ * భర్గమూర్తి
తప్త కాతీరవర్తి యుధారకీర్తి, యలకుమారేశ్వరుం డఖిలార్తిహరుఁడు. 22

గీ॥ తీర్థరాజంబునబ్రహ్మ * దేవవిభుఁడు, మాధవేశ్వరియునుగూర్చు * మంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోనములనుఁజిమ్మి, యెల్లమఖములనొసఁగు నాగేశ్వరుండు.

* ఈ శక్తివాసేశ శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున సేనజ్ఞ గ్రహించి
రివి. శివపురాణ శోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే.

గీ॥ శక్తివాసేశ్వరస్సజ్జాత్ । తత్తుల్యో వృద్ధబాలకః॥

- గీ॥ సింధుతీర కపాలేశశివుడు మఱియు, నెల్లదోసంబులడంచు వశక్రేశ్వరుండు
ధాతపాపేశ్వరుండు నిశ్చూతభవుడు, తరమె భీమేశ్వరునిపెంపుఁ దలచె నెపుడు.
- గీ॥ చంద్రాకాంతిప్రదుండు క్రీచంద్రకేశ, విభుడు సిద్ధేశ్వరుం డిప్తవిప్రదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుండు మహాహర్షకరుండు, పురుడులేకయెచెలువొందు * ముజ్జగముల
- గీ॥ ఇల దధీచిరణోర్వి జ * వ్యేశ్వరుండు, ఉత్తరపురి దూరేశ్వరుం * దురుసుఖుండు
పూర్ణయందోష్ఠ బూర్జేశభోగిభూషణ, డాభరద్వాజవిభుఁగొనియాడఁదర మె.
- క॥ అంధకుఁ డెచ్చో శివు గ, రాంధుండై చెనకి కూలె * నచ్చో దివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపా, సింధుం డా యంధకేశ * శివుడు పసిండు. 27
- సీ॥ శృంగేశ్వరుండును * సనేశ్వరుండు గో, వీశ్వరుం డమరు వశక్రేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు * వామేశ్వరుండు కా, మేశ్వరుండును విమలేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండును * భాండేశ్వరుండు ను, కేశేశ్వరుండు భూతేశమూర్తి
శుక్రేశ్వరుండును * సూర్యేశ్వరుండు నా, కేశ్వరుండును సంగమేశ్వరుండు
- గీ॥ అనఘుండు సులోచనేశ్వరుం * డా ప్రసిద్ధుఁడైన సిద్ధేశ్వరుం డభిలాష్కమండు
నందికేశపుంజేశు లానందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు * లార్చిహరులు. 28
- ప. పెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ
మహాలింగంబును గంగేశుండును వశేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వశక్రేశ్వ
రుండును నందిశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వలోక
సుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్భమేశుండును అచలేశ్వరుండును ననంత
శ్వరుండును యోగీశ్వరుండును సప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును జంఙీశ్వరుం
డును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబులై
దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు. 29

—* దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు *—

- క॥ కాలంజరపర్వతమున, నీలగళేశ్వరుండు హరుడు * నగ డెడు సిరులక
లీలాలోకనమూర్తిమె, కాలువ్యములెల్ల నడచి * కాచుడు బ్రజలక. 30
- ప. సర్వదానదీతీరస్థంబు లగు పాషాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ బ్రధా
నంబులు వినుండు. ఆరేశ్వరుండును, బరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుండును,
శర్యేశ్వరుండును, గుమారేశ్వరుండు, పుండరీకేశ్వరుండు, మండపేశ్వరుండు, తీర్థే
శ్వరుండు, దుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు, కుచేశ్వరుండు,
సోమేశ్వరుండు, మంగళేశ్వరుండు, హనుమత్రైత్వీతుండగు మహాకళిశ్వరుండును
బ్రహ్మహత్యాదోషనివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును సర్వకామప్రదులై
యెసంగుదురు.

- గీ॥ చిత్రకూటాద్రి మత్తహాస్తివృథుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గోటిశలింగ
మలరు గోదావరీసరి ♦ దవరదిశను, బశువతీశ్వరుఁ డొప్పొందు ♦ భద్రమూర్తి.
- క॥ గోదావరికిం దక్కిన, మాదితయం దొప్పమీటు ♦ సతీశ్వరుఁ డా
వాదించె శుభము లననూ, యాదేవికి నత్రిమునికి ♦ నక్షయ మునఁగన్. 38
- క॥ పురుషోత్తమపురిదండన్, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు ♦ భువనేశ్వరుఁడన్
సూరుఁడొప్పు నర్చుదాద్రి శిఖరమునఁ గోటిశ్వరుండు ♦ గలుషము లడఁచున్.
- గీ॥ వంశధారాతరంగిణీ ♦ ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమననొప్పు ♦ నాదిదేవుఁ
డిప్పమాకులకోనయం దొప్పమీటి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చెను ♦ ముత్తిసాత్తు.
- క॥ హరువొప్పు రాజరాజే, శ్వరితోడన్ గుక్కులేశ ♦ శంకరుఁడు రహిన్
బరఁగుచుఁ బీతపురంబునఁ, గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి ♦ కాచున్ బ్రజలన్.
- క॥ ఊండున్ రాజమహేంద్రపురి డాకొని గౌతమీన ♦ రిత్కూలమునన్
ఖండేందు శేఖరుఁడు మా,ర్కండేయశివుండు జగముఁ ♦ గాచుచుఁ గరుణన్.
- క॥ ధవళేశ్వరమునఁ గుంభోద్భవమానివరప్రతిష్ఠఁ ♦ బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుఁడు, వివిధసుఖంబులను భక్తవితితి కొనంగున్. 39
- క॥ కుక్షిస్థాఖలభువనుఁడు, రత్నోదయఘ్నుఁ డమర ♦ రాజేశ్వరుఁ డా
ద్రాక్షారామంబున నిట, లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు ♦ హవశించు సిరిన్. 40
- క॥ మాణిక్యాంబిక యమర, శ్రేణీసేవితచరణకు ♦ శేశయ నిర్మి
ద్రాణవరాకృతు తద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్తరాజ ననువుగాన్.
- గీ॥ ఇళకు రామేశ్వరుం డగస్త్యేశ్వరుఁడు గ, జేశ్వరుండు నాభైరవేశ్వరుండు
నాకులేశ్వరుఁ డనియెడు ♦ నభవలింగములును భీమేశలింగంబు ♦ పాంతనమరు.
- క॥ కుసుమశరారికుమారుం, డనదృశకమణామయాత్ముఁ ♦ డార్తిహారుఁడు ప
ట్టిసమందు పీఠభద్రుఁడు, విసువక భక్తులను గాచు ♦ వేయికనులతో. 41
- గీ॥ గౌతమీశైవలీన్యవాగ్భాగమందు, వెలయు వేములవాడ కల్లులకు బాడ
ఇందుఁ దిరముండు రాజరాజేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరిన్ గూడి ♦ రాణగదుర.
- గీ॥ ఈ స్థలికి నాతిహారమై ♦ యెనకమెనఁగు, చుండుఁ గాళేశ్వరంబను ♦ నూర్జితస్థ
లంబచట సిద్ధులకుఁ దావళింబుగాఁగ, నలరుఁగాళేశ్వరుండు పుణ్యములవండు.
- సీ॥ పరుగిడు నేటికిపడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి సరోజ ♦ కిసలపాణి
పతియాజ్ఞ నే పోలిఁ ♦ బాలించు జగములఁ, గవకదుర్గాదేవి ♦ కాంతమూర్తి
ఇంద్రాక్షిలాచలం ♦ బేటిసైనిక, శ్రేణికిఁ గోటయై ♦ చెలువుమీటు
అంధ్రమేదినికి నాయకరత్నమై సిరి, నెనఁగు నేపురవరం ♦ బింపుమీటి

- గీ॥ అట్టి నగరీవతంసమైయలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమందలి * వర్వతాగ్ర
శృంగమఃనుజెంది కడిచి వాసిందనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యాహ్నతకీర్తి.
- క॥ హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలాపహాఘ్ని * క ప్రభుఁ డొప్పున్
లీలాకల్పితవిష్ణున, జాలుఁ డగ స్త్యేశుఁ డుండు * జానుగఁ బెడనె. 46
- క॥ ఈవనిపుడిఁ గరుణాంచ, ద్భావుఁ డగ స్త్యేశ్వరుండు * పరఁగును సిరులన్
గావలుల నడచి భక్తుల, నేవేళె దాటికొండ * యీశ్వరుఁడోము. 47
- క॥ విమలోదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి * సమరావతీయం
దమరేశ్వరుండు కరుణో, తమ చాముండిశ్వరికి హృదయవిభుఁ డుండు. 48
- క॥ హరుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగముసాకుచు నెపుడు
గరమరుదు పున్నెముల కా, కరమా చేజెరలయందుఁ * గాపురముండు. 49
- గీ॥ ఎల్లమంద యనబడు * గొల్లమంద, లోన నొక మేటికొండపై * లోకనాథుఁ
డుండు కోటిశ్వరుండు మహాన్నతుండు, అతనికృపలెక్క సేయంగ * నలవియగు నె.
- క॥ కవిజనగీతుఁడు మాదల, హవణించును సాగరేశుఁ * డార్యాయుతుడై
ధవళపుర మెపుడుపాయఁడు, ధవళేశ్వరదేవుఁ డిద్ధిదర్పము మెఱయ. 51
- గీ॥ శ్రీగిరికిందూర్పుగవనుగాఁజెలుపుమీటి, యలరుఁదిపురాంతకమను దీప్తవృన్నగంబు
గీ॥ అందుఁ దిరముండు శ్రీతిపురాంతకుండు, తిరురసుందరితోఁగూడి * తేకువెనఁగ.
శ్రీగిరికి దక్కినంబగు * భాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర * శివుఁడు వెలయు
నార్యతో భోగమోక్ష శుభాపహుండు, తిర్థమట నపురూపమై * తేజరిల్లు.
- గీ॥ ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుఁడు వెలయు * నుడుగనికరుణా
సంకటము లడచు నిచ్చలు, గింకరులకు నెల్ల నెల్ల కీరితి కిరవై. 54
- గీ॥ శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁగా నలంపు, రిం దనరుఁ డుంగభద్రాస * రిత్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండుభోగమోక్షకరుఁడుబ్రహ్మేశ్వరుఁడుగడు * గరిమ మెనఁగ.
- ప. మఱియు నవబ్రహ్మ లిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁ జేసి
బ్రహ్మేశ్వరలింగంబుతో లింగనవకం బిందు విలసిల్లు, 56
- క॥ ఏలేశ్వర మనఁబడు శ్రీ, శైలంబున కుత్తరమునఁ * జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱులను, బాలించును సోమనాథ * భర్గం డందు. 57
- గీ॥ నిడుదవెల్లిగఁ బరుగిడు * నిడుదవెల్లి, వాంగు దరిఁజేరి కీరితి * వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుఁడు వావిలిగుబురులు, దేవళమునుట్టిసేవించు * దిటపుమీటి.
- క॥ పెన్నకుఁ దక్కినమున సొం, పెన్నంగ నెల్లరినిఁజేరి * యెల్ల ప్రజకుఁ బా
పు న్నలఁతకలఁతలను జూ, పున్నయము హరిహరవిభుఁడు * ముదముదలిర్ప.

- క॥ శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు నుశ్లోకుఁ డఖలశ్రీకార్పిణుఁడు
వాకులకుఁ జేకూరు నె, జోకఁగ నద్దేవు వెంపు * సాంపు మతింపఁ. 60
- గీ॥ వాయులింగ మైయచ్చోట*వాసిగాంచు, ముక్తిఁ జెందిన శ్రీయుఁ బామునుగజంబు
లింగమందై కృమొందిన * లీలలు గను, పట్టు దీవె చలించు నె*పట్లు నచట. 61
- గీ॥ అలరు జ్ఞానవ్రసూనాంబ * యనఁగ నామ, హేశ్వరునిరాణి భక్తుల*కల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించు*సంబరంబు, నలనువర్ణ ముఖిధుని * యచటఁ బరఁగు. .
- వ. మఱి యందువేయు శైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధానంబు
మున్నగునవి యనన్యవై భవంబులు. 68
- క॥ వేదగీర్త్యరుఁ డొప్పును, సాదరుఁడై గిరిని నాగ*మాంబికతోడన్
పెదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితలఁజేయు భక్తి * నేవించినచో. 64
- గీ॥ భక్తవత్సలనాథుండు * పరఁగుఁదిపుర, నుందరీదేవియును దోడ*సందడించు
నందు భక్తులకూడెడు*ఎందురులు గ,డింది మేలొందునని బుధు*లందురెపుడు.
- క॥ కాంచీధరణీరమణిమణి, కాంచి యచటి వైభవమాలఁ * గాటపువేడ్కున్
గాంచి యటఁ గాపురంబున్. గాంచి మిగుల నలరెను సహ*కారవిభుఁ డొగిన్.
- గీ॥ పదియు నెన్నిదీపీతాల * పట్టభద్ర, లై నశక్తులయందెక్కు*డైనతేజ
లెసఁగుకామాక్షి యప్పర*మేశురాణి, యందుఁదిరముండిప్రోచుభ*క్తాలినెపుడు.
- గీ॥ హరువు మెయి విష్ణుకందియందలరుఁబ్రభుని, స్థాలకుండెల్ల*జగముల * పాలకుండు
వరదరాజు లసత్కృపా * వార్ధిమూర్తి, క్షీరసాగరకన్యతోఁ * జెలుపుమీఱి. 68
- క॥ కొమరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనుల * కా యా సిద్ధుల్
సమకూర్చుచుండుఁ గడువేగముతోఁ బ్రేమమున సతము * గంటికి తెప్పె.
- క॥ శ్రీరహిమితాదు నా కా, వేరికి దక్కినపుడెనను * పెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమండుఁ * గాచుచుఁ బ్రజలన్.
- గీ॥ ఆ మహాళింగ మొప్పు మధ్యార్జునమున, శ్రీ బృహత్సుందరీదేవి * చిత్తవుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రిత*క్రీకరంబు, తెలియఁ దరమానొకొ! తదియ*దివ్యశక్తి.
- క॥ చియ్యాలి కొండమోదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబుమెఱయ * నొక్కొని జనులన్
వెయ్యిగనులొప్పఁ గాచెడు, నొయ్యనఁగ నుమామహేశుఁ * డురుతరకరుణన్.
- వ. కొండదిగువనో దిపురనుందరీనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు. త్రిభు
వన క్షేత్రంబందు శరభావతారం బెత్తిన కంపహారేశ్వరుండు ధర్మసుందరీ
నాథుండుండు. 73
- క॥ హృద్యగతినొప్పు నెపు డన,వద్యముగా భవరుజలను * బాపుచుఁ గడిమిఁ
వై ద్యేశ్వరమందు మహావై ద్యేశ్వర దేవవిభుఁడు * బాలాంబికతోఁ. 74

క॥ తేజోమయ మరుణాద్రిన్, దైజనలింగంబు నకల † దైవతపూజ్యం
బైజానొందును మహిమం, బా జలజఞ్జడేనిఁ బాల † డరసి నుడువఁగా. 75

క॥ ఆ శివుని రాణివాసము, వేశలకరుణాలయం బశీతకుచయనా
శ్రీశివ రాణించును భవ,పాశంబులఁ ద్రుంచు భక్తపాలి కనువుగాన్. 76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క॥ కావేరి కనతిదూరంబై వెలయుఁ జిదంబరము విశయల్లింగ మటన్
సేవితమైతగు ముక్తికిఁ దావల మాయెడ శివుండు † తా నటియించున్. 77

గీ॥ అట నటించు మహానటు † ననుసరించు, దోడ శివకామనుందరి † జోడుగాఁగ
నతనిసిరి కుద్ది ముల్లోకమందు లేదు, కనకచిద్రివ్యసభ లిందు † గానుపించు. 78

క॥ మరకతలింగంబును గొల్తురు మఱువ కహర్నిశంబులును గడుభక్తిన్
హరువగు నాపరివస్థల, నరుదుగఁ గనుఁగొనిన నఘములడఁగున్ దుర్బిలోన్.

గీ॥ కుంభఘోణము కావేరి † కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జెలింగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుడు వీరి † పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుడు నాగోహ్వయుఁడును. 80

క॥ మఱి యుండునందె సోమే, శ్వరుడాదిగఁ గల్గునట్టి † శంకరమూర్తుల్
కరమొప్పచుండు ధరణీ, నురు లచ్చట వేసవేలు † శూరులు త్రియిలోక.

క॥ జంబూవనమం దుగ్గిర, జంబూర్జితకరుణఁబావు † సలిలమయందె
జంబూకేశానుండు ని, జం బూహాతీత మచటి † చందంబు మునుల్ | 82

గీ॥ కోరి తవసానరించి యండాతీతేఱి, నట్టి యఖిలాండరాజ్ఞ కేల్వట్టి యందె
వెలసె శంకరుఁ డక్కేందు † కలశశస్త్రి, రామతీర్థంబులందుఁ గీరంబు మెఱయు.

గీ॥ వెలసిచెలువొందు మఱియుఁగావేరివరిని, విశ్వగురుఁడల్లమాత్మభూతేశ్వరుండు
కోర్కులీడేర్చుతల్లి శ్రీ † కుంతలాంబ, అంచితోదార యప్పరమాత్మదార.

ఆ॥ దేవదేవుమఱది † కావేరినడుమ శ్రీ, రంగవట్టణమునఁ † బొంగెనంగ
రంగరాజు పావరాసెజ్జపై యోగ, నిద్రఁజెందియుండు † భద్రకరుడు. 85

గీ॥ పశనియందుఁ గుమారుండుపరవ్రతంబు, పై నిఁ జెలువొందు భక్తు లెప్పట్లదరిసి
కొలిచికొందురుకోర్కులుఁగొనలుపాఁగ, నవ్విభునితేఱువదలంపనలవియగునె?

వ. తిరువేయూరునందు భర్మసంవర్ధనీనాథుండు పంచనాదేశ్వరుండు సకుమారుండై
భాసిల్లు. 87

- గీ॥ రమ్యసాండ్వాననికి నెల్ల ♦ రాజధాని, మధుర యద్దానిఁబాలించు ♦ మధురకీర్తి
నుందరేశ్వరుఁ డురుకృపానుందగుండు, వరద మినాక్షి దేవితో ♦ వైభవమున.
- క॥ వై హాసనిన్నగ యం, దే హరువొందును జనంబులెల్ల మురియఁగా
శ్రీహేమపద్మసరసియు, నావారు నాయుమను గొల్చునామోదమునన్, 89
- గీ॥ కడిమియడవులు మూలలింగమునుదరిసి, చుట్టుఁజేరియు మినాక్షిచుట్టుఁజేరి
బలిసి కొలుచుచునుండుఁబు ♦ పృథ్వీతలఁ, నల్ల హరిచంద్రవనంబు ♦ నతకరించి.
- ప. తిరువణందా రనియెడు దివ్యక్షేత్రంబును నరుణజలశ్విరుండు బృహన్నాయకీ
విభుండు పాలించుచుండు, 91
- గీ॥ తనరు పృథ్వాచలంబునదాక్ష్యమొదవ, వృద్ధగిరినాయకుండు మరుద్వృద్ధుఁడెలను
వృద్ధబాలాంబతో నందేవిమలవారి, చారుముక్తామణీధుని ♦ సందడించు. 92
- ప. ఉత్తరకోశంబందు మంగళేశ్వరీసంగతుండు మంగళేశ్వరుండు వెలయు, 93
- క॥ శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశానుచక్ర ♦ హనుమప్రతిష్ఠా
మీఱిన విశ్వేశుండు వేసారక దాసులను సాఁకు ♦ సారేకుఁ గూర్చి, 94
- క॥ కడయూరు మోక్షలక్ష్మీకిఁ, గడయూరు మృకండునుతునిఁ ♦ గాలునిదాడి
గడునడలువానిఁ గాదిన, కడింది వేలుపు హరుండు ♦ గావుండు నటన్, 95
- ప. ఇయ్యవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిఁకఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వినుండు.

—* వశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు *—

- క॥ మహిశూరనాఁగఁబరఁగెడు, మహిశూరన్ దరుణచంద్ర ♦ మకుటుండు దయా
మహితుఁడు సంజండేశుండు, రహి చాముండివిభుండును ♦ రాణింతు రటన్.
- క॥ పంచాసరస్సుకడ నను, కంప విరూపాక్షవిభుండు ♦ కాళీసఖుండై
సాంపుగ నుండెడు వానర, శంపాగాత్రీలు కరంబు ♦ సర్వంగ సేవల్. 98
- క॥ ఉడిపి దురితంబు వెలుపుల, నుడిపి కడున్ దేజరిల్లు ♦ నొప్పుగఁ బుడమిన్
బడమరసంద్రముకడఁ గొమరుండు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డఘహారుండుండు నటన్.
- క॥ గోకర్ణక్షేత్రంబున, గోకర్ణేంద్రోవవీతి ♦ కోమలశశిశే
ఖాకల్పుండు మహాబలుఁ, డాకేశసేనుతుని కీర్తి ♦ యలరఁగఁ దనరున్. 100
- క॥ శ్రీవసుదేవసుతుని నెల, వై వాసేమిఁలు ద్వారాయభ్యర్ణమునన్
రైవతకాద్రివయి మహా, దేవుండు గిడినవ్యతోడఁ ♦ దేజరిలు సిరిన్. 101
- క॥ తగ వెలసియుండుఁ గపిలా,నగరంబునఁ గాలరామనాథుం డుమతో
నెగడు మహాసిద్ధేశుం, డొగిఁ బడమరకడలి మేలి ♦ యొడ్డున మానుల్ !

గీ॥ ఆ మహామాయనగరి రత్నాకరతటి, బరశురామార్చితంబైన నీవాలుకేశ
లింగమలరెడుఁ గొండపై లింగమొందు, కలదుపురినిమహామాయఁగాచుచుండు.

గీ॥ పండరీపురమందు శ్రీపాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి * వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణాప్రసాదఘనము, దరిసెనలించు హెచ్చగుఁధన్యులకిల.

ప. ఇవి ప్రత్యగ్భవలింగంబు లింక నుదీచి నలరు లింగంబులను నారయుడు.

—* ఉత్తరదేశ లింగంబులు *

క॥ గంగాద్వారం బింద్రి యు, నంగ హరిద్వారమని యనంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారంబొప్పు శివుడు * శివతో వెలయున్. 106

క॥ తనరు నవరగోకర్ణం, బనఁగ మహావనతలము దశాన్యు ప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రఫాలనాథుం, డన వై ద్యేశ్వరుడనక మహాదేవుడటన్. 107

గీ॥ మిశ్రఋషివరతీర్థం బుమేయమందు, వెలయు దాధీచ శివలింగమలఘుమహిమ
నొనరుఁజుడి నై మిశారణ్యమున ఋషీశ, లింగ మద్దానిఁజేర నడంగు నఘము.

క॥ హత్యాహరతీర్థంబని, స్తుత్యర్థంబగుచు నొప్పు * సొంపుగ నచటన్
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ వెలసి యొనఁగ * నిరుపమ రమలన్.

క॥ దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషీశ్వరితంబు * దివ్యంబచొటక
తీవియలర లలితేశ్వరుఁ, డా వాసముచెంది కాచు * నందఱును గృపన్. 110

గీ॥ వరఁగ నేపాలనగరిలోఁబశుపతీశ్వ, రుండు లోకాధినాయకుండుండు నిరుల
సిరను దరిసెనమగును వాసిగను బూర్వ, కాయమగుపట్టు కేదారకాననమున.

ప. మఱియుసాలగ్రామోత్పత్తికారణంబగుగండకీర్ణురీతి నేపాలంబందె ప్రవహించు.

గీ॥ తత్ప్రమీషసలంబునఁ * దనరుము క్తి, నాథలింగంబు మోక్షైక * సాధకంబు
కలవు పెక్కులు పుడమి లింగంబులిట్లు, నుమవనోపనయ క్లునునుడివినాడ.

గీ॥ అమరఁ గాశ్మీరమునకుఁ బ్రాంతాశ నమర, నాథలింగము నిరులఁ దశనయ్య రంగు
మీఱఁగా వంగ దేశ సమీపమందుఁ, దారకేశ్వరుఁడొప్పొందుఁధన్యులార ! 114

గీ॥ అని యిటులు దివ్యలింగంబులమరుచొట్లు, వరుసఁ దెల్పుడుఁ దావనోపరులుమరల
నతని కీ లింగమూర్తు లెట్లవని వెలసి, పేరుగాంచెనొ చెపుమన్నఁజేర్చినంత. 115

గీ॥ తల్లి! నాపాలికల్పకవల్లి! లక్ష్మి! వీరభద్రగురునిరాణి! * విమలకీర్తి!
లింగవైభవఖండమకారంగుమీఱు, కృతినఁగొనుప్రథమాశ్వాసమటలసరణి.

గద్య॥ ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము.

యోగిరాట్నసాదన
మాయాతతపోవిభూతి + మహితస్ఫూర్తి !
కాయజవిపక్షమూర్తి !
న్యాయానుసరాధ్వనర్తి + నందితకీర్తి !

వ. అక్కభకుండు శౌనకాదిమహానుసుల కిట్లనియె.

అ॥ చిలువజేనికేని + సలవికా దివ్యాని, తీరులెల్ల నరసి + తేటపలువ
నాయెఱింగినంత + మీయంతికంబునఁ, జెప్పవాడ వినుడు + చెలిమిమీఱ. 2

—* సారాస్థ్యము - పోషవాకలింగము *

క॥ కలువలదొర దక్షునికూఁ, తుల నిర్వదియేడుగురనుఁ + దోయజదళనే
త్రిల నశ్విన్యాదికతా, రలఁ బెండిలియాడె గడిఁది + రక్తిదలిర్పణ. 3

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు

ఉ॥ చక్కనిచుక్కయై యలరు + జాణను రోహిణి నిచ్చ నెక్కుడౌ
మక్కున బుజ్జగింపుచు నుమాళముమీఱఁగ వేడ్క సేయుచుక
దక్కినయాండ్ర నొక్కపు డెదం దలపోయకయున్న నందఱుక
బొక్కుచుఁ దండ్రితో ననిరి + భూరివిషాదభరంబుతో నిలుల్. 4

ఉ॥ అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ + డందటి మమ్మెడఁ జేసిపాసి తా
నొక్కతె రోహిణి దవిలి + యొందుదలంపకయున్నవాఁ డిఁకే
దిక్కగు మాకుఁ దావ మెటు + తీరు సహృదరియైనయద్ది మ
మ్మిక్కరణిఁ వెలార్ప నిది + యెట్లు భరించి తరింతు మీవృధక. 5

శా తానే చక్కదనాలకిక్కయట ! యంత్రంబందు నేచేడియల్
గానన్ లేరట ! యుద్ధి యద్దికనియే * కాంతండు తత్సంగతిన్
మానన్ లేడట ! దోసమిందుఁ దనదే * మాత్రంబు లేవంట ! యెం
దేనిన్ వింటివె వల్లదంబులిటు దండ్రి ! యెట్లులోర్నగదగున్.

6

ఉ॥ అందటి నేల యిట్లు జల * జారికి నిచ్చితి వొక్కరోహిణీ
నుందరి నిచ్చినన్ మిగుల * సాంపుగనుండెడి దెక్కడేని మా
కుం దగుభర్త చిక్కకయె * గొడ్డయిపోవునొ వృద్ధి తండి ! యీ
వందురు నెట్లుపాయుదుము * వల్లభుకొల్పెటు చెందు మాకికన్.

7

— * దక్షిణ చంద్రుని * పించుట * —

చ॥ అని పెనువంత నాయురుపదార్థురు దక్షుని నొక్కపెట్టనన్
గని విలపించుచున్ బలుకఁ * గల్వలజేని కతండు మంచిబో
ధనమొనరించె జంద్రుడది * దాటిమెలంగఁగఁ దొంటికి నడిక
గినిసి కపించె దక్షుఁ డిక * గీడ్చడుమీ తయనంచుజెచ్చరన్.

8

ఉ॥ అంతనె యాతఁ డాశ్చయము * నంది దురంతనిరంతరా క్రిమై
యెంతయుఁ జిక్కిపోక్కి తెరు * నెద్దియుఁగాంచ కలందురన్ మరు
త్వంతుఁడు మున్నుగల్గు నుర * వద్యులు మానివతంసు లాత్మలన్
జింతిలి బమ్మదేవరను * జేరఁగఁబోయి పచించి రంతయున్.

9

ఉ॥ చందురు దుండగంబులను * జక్కనెఱిగినయట్టి నల్వ యీ
చందమేమేలు వీని కన * సర్వసువద్యులు మాను లీ శ్చయన్
జెందినరాజుతో జగము * చెన్నెనలారఁ బ్రకాశమొందునే ?
యొందదె హాస మీకువలయొన్నతి ? యారయు మన్న నాతఁడున్.

10

చ॥ గురుసతిఁబట్టి కూడి కొడు * కున్ గనె నాపెనుగూడ స్వీయమం
దిరమునుజేర్చె సత్రీయును * నేనును బోయి హితంబుఁజెప్పి య
గ్గురున కొసంగఁజేసితిమి * కోమలినిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యరవగుబోధఁగై కొనియె * నుత్పలనేత్రీను లజ్జితాత్ముడై.

11

గీ॥ ఒజ్జ కట్టానరించె మ * హోవశృతినిఁ, గట్టుకొన్నట్టిదారల * గనకయుండె
నొక్కరోహిణిలేగులంబు * నొందియుండె, మామదక్షునినుడి నవ * మానపటచె.

ఉ॥ ఐవను లోకసౌఖ్యమును * నారసి చెప్పెద నాప్రభాసమ
న్యూనతరాఘహరియగు * నొద్దిక వీడటఁజేరి శంకరున్
బూనికఁగొల్పుచున్ దవసుఁ * బూని వసించినఁ గొన్నినాళ్ళకీ
గ్లానిని మాన్పఁగాఁగలడు * కాలహంతుడు దృఢంబు పొండితన్.

12

క॥ మృత్యుంజయమంత్రజవం, బత్సంతనియమముతోడి * నాటు నెలలుట
నిత్యం బొనరించినచో, సత్సంబుగఁబాయు త్తయ రు * జయు సురవద్యుల్! 14

వ॥ అని వంచిన

ఉ॥ వేలుపులంత సంతసము * వేకోని యందుల కంప జాబీలిక
జాలఁ బ్రవత్తితో నతిఁడు * శంకరుఁ గొల్పుచు నాటుమానముల్
గాలహరోరుమంత్రమును * గొటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచున్ శివుండటకు * మెచ్చుచు నచ్చి యనెన్ హిమాంశుతోక, 15

—* చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహమున క్షయరుజను బాయుట *—

గీ॥ కోరుము వరంబు నావుడుఃఫరోరరుజను, బావుమన శంకరుం డొకఁపక్షమందుఁ
బాసి వృద్ధినిగొను మన్యఃపక్షమందుఁ, గార్వ మొందుము వుడమికిఁ * గర్జమల్లె,

క॥ అనిచెప్పినఁ జందురుఁ డ, ట్లనె యనుమతిఁజెంచి యిన్యఃపక్షమున నీ
వనికము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ * హరుడుండె నటన్.

వ. చంద్రుండు ద్రవ్వినతీర్థంబు జంద్రకుండంబనఁబరంగు నఖిలదురితాపహరంబు,
అందిప్పిడిఁ జందురుండు క్షయరోగంబు శ్వవస్థన్ జేసి పాసి, అప్పటినుండి
తక్కిన కళతంబుల గారించుచు మెప్పువడయుచుండె నది మొదలుచేసి
యాదిన్యజ్యోతిర్లింగంబు గొలిచినవారలకెల్ల సకలాధివ్యాధులఁ బోకడచుచు
శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నిది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తిచరిత్రం బిక మల్లికేశ
లింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె 18

—* శ్రీతైలము - మల్లికార్జున లింగము *—

క॥ ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుఁడు కొమరుఁడు గణపతి కోడ్పుడి పెం
డ్లికిఁజెందకలిగి సహ్యా, ద్వికటకమునుజేరి యొకఁడె * దిరముండె నటన్. 19

చ॥ కొమరుఁడొకండు సహ్యాగిరి * కూటమునందు విరక్తి నుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దనశియున్ దగఁజేరి బహూకరించి ప్రే
మముమెయిఁ గ్రమ్మటన్ దమదు * మందిరతైలముఁ జేరుమన్న న
కొమ్మరుఁడు పోక యాచిటుత * గుబ్బలియందె వసించె నల్మతోన్. 20

చ॥ అది గని శంకరుండును హిమాపలకన్యయుఁ బుత్తుఁబాసి పో
మదిగన కట్టిగట్టకు నుమాచుగఁ గొంచెముదూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరిక దటిసి * తీవెగఁ గాపుర మొంది యందుఁ బెం
పొదవఁగఁ జూచివత్తురు తనూద్యవుఁ బండుగులందు దండిగన్. 21

గీ॥ మల్లెవిరులను జోలిన * వెల్లయమరు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ * దేజరిల్లి
మల్లికార్జునుఁడనుపేర * నుల్లసిల్లె, శంకరుఁడు భక్తజనమనః * కింకరుండు. 22

క॥ మల్లులనిపేర్గొనిన వా, రెల్ల రకధి నాధుడగుచు * సెనగిన కతనక
మల్లేశ్వరుడను నామం, బల్లలితేందుధర మూర్తి * యట ధరియించెక. 23

క॥ మఱి చంద్రవతియనానొక, ధరణీశ్చక్రవయ మల్లె * దండనొసగి యా
హరుఁ బూజించుట మల్లీ, శ్వరుడని పేరొందెననియుఁ * జాటుదురు పృజల్. 24

గీ॥ శంకరాద్ధాంగి భామరీశక్తి శక్తు, లరసి కొలువఁగఁ బీఠమండధివసించి
యందు సట్టులె లింగంబులుండువేన, వేలు మల్లీశలింగంబు * విందుమరగి.

ఉ॥ ఇవ్వనుభాధరం బిటుల * సీశ్వరుఁ డిశ్వరి తన్నుజేరుటక
దవ్వలనుండియే శిఖర * దర్శనమున్ బాసరించినంతనే
కొవ్వనఁ బావపుంజములఁ * గూలిచి మోక్షధనం బాసంగు నెం
దవ్వను లాశొలంకులును * నాస్థులున్ గలవే జగంబునన్. 26

క॥ పాతాళలింగనాఁ గృ, స్థాతటిని యటన్ గభీరజలసంభృతయై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాలారి నపుడు * సేవించు రహిక్. 27

క॥ ఇమ్మల సేవించినవా, రిమ్మహి సంపదలబొదలి * హెచ్చుగనిక జ
న్మమ్మొందని యక్షయమో, క్షమ్మున్ జెందుదురు నిజము * సన్మనిచందుగ్రో!

—* ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము *

ఉ॥ గొజ్జగిపూతేనియలఁ * గోలుచుఁ దేటులదాటు లింపుమై
యొజ్జలువోలె సీతముల * నోలిఁబరింపఁగ శీవకూలమం
దుజ్జయిసీపురంబు గడు * నున్నరిమితెడు వైభవంబుతో
నిజ్జగమందు నానగరి * కీడగు పట్టణ మొండులేదెటన్. 29

ఉ॥ మానక యందు నుండు నిగమప్రియుడన్ ద్విజవర్యుఁ డిశ్వరా
ర్చానియతప్రతం డఖల * సద్గుణశోభితుఁడధీశ్చక్రి య
వానికి నల్వరాత్మజులు * పాపనమూర్తులు లోకపూజతుల్
నూనశ గారిపూజలను * జొక్కుచున్తుండెడువార లెంతయున్. 30

ప. దేవప్రియుండు ప్రియమేధుండు మకృతుండు మప్రతుండునను! నాహ్వయంబులన్
బరంగుచు నన్నలుపురు శివపూజాపరాయణులై నిచ్చలుఁ బార్థివశివలింగంబుఁ
బూజించుచుండి రంత.

చ॥ నలువవరంబు నొంది యొక * వంజుడు మేపరి పోతరించి భూ
తలముననున్న కర్మకుల * ధర్మములెల్ల నడంచి దైవపూ
జలఁ గికురించి సజ్జనుల * సాదులఁబట్టి పలార్చుచుండె న
క్కలుషున కుక్కి పాసి రిలఁ * గర్మవరుల్ శివకేశవార్చులన్. 31

ఉ॥ నిచ్చలుఁ బార్థివేశ్వరుని * నిశ్చభజించుచునున్నయట్టి యీ
సచ్చరితుల్ వలాశుచెకు * సాహస మారసి యుల్కు లేకయే
సచ్చికతో శివార్చనఁ బొసర్చుచునుండఁగ రక్కసుండు పెం
పెచ్చిన మచ్చరంబు వహి * యించి కడుఁ వడిజేరి వారలన్. 33

చ॥ పొడిచెద మిమ్ము లింగమును * బూజయొనర్చిన బాటవేయుఁ డి
వ్వాడు కడతేస్తు నిందఱను * బూన్కిఁ గనుంగొనుడన్న పించుకే
నడలక వారు పార్థివము * హాశినలింగముఁ బూని తొంటికి
వడి వడిఁగొల్పుచుండఁగఁ గృ * పాచుముఁగైకొని చెండ నెత్తినన్. 33

చ॥ కదలక బ్రాహ్మణుల్ శివుని * రాంచుచు 'నోంహర' యంచునుండి ర
వ్వుదనున లింగమూర్తివయి * బారములేని బిలంబు దోచె న
వ్వుదవినె దివ్యలింగము విభామయ మద్భుతిదీధితిచ్చటల్
బొదలఁగ నుద్భవిల్లి పెనుబూది యొనర్చెను మేటిరక్కసున్. 34

గీ॥ దూషణుండని పేర్గొన్న ముష్టజైత్ర్యు, నట్లు కాల్చి వధించిన * యాతతార్తి
హరుని హరునిఁగనుంగొనియగ్రిజన్ము, లుబ్ధికడువడి నాష్టాంగమొరఁగి యనిరి.

చ॥ అలునుగ నెల్లధర్మముల * నడ్డి మమున్ బాలియింపవచ్చు నీ
తులువను జంపి మా వనట * దుగించిన నీమ దయామయాత్మమున్
దెలిసి నుతింపనోపుదుమె? * దేవర! యివిటుప్రోవ నెట్లనీ
స్థలమున నున్ని సేయుచున * శింకరుఁ డొప్పి వసించె నందటుల్. 36

ప. అదిమొద లమ్మహాలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరంగుచు భక్తజనంబులన్
బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డందు వసించుటఁజేసి తానును దఱిసి
వచ్చి యందు మహాకాలి యను నాఖ్యుఁడెంది యుండె నంతఁ గొంత కాలంబు
చనినంత. 37

—* చంద్రసేనిమహారాజ చరిత్రము *—

ఉ॥ అష్టరమందు నొక్క శమ * నాంతకభట్టుడు చంద్రసేనుడన
గొప్పనృపుండు పూతమతి * కోమలచంద్రకిరీటలింగముఁ
దప్పక పూజసేయుచు ము * దంబుననుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ
క్కప్పుడు మాణిభద్రుండను * నాథ్యుడు సిద్ధుడు డాసి వాసగన్. 38

మ॥ ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళమం * దుత్కంతమై దాల్చు మీ
విక నీ రత్నము సోడ లోహ మెదియేన్ * హేమంబగున దీని చే
రిక నీసీమను వృష్టిదోషములు మా * రిభూతవిస్ఫోటకా
దికపీడల్ సార్థ వెప్పు మంగళము లెంతే సౌఖ్యముల్ నేకులుక. 39

చ॥ అని యిటుచెప్పి సిద్ధుడు ని + జానుమతిన్ జనినంత సంతసం
 బున నరనాథుఁ డమ్మణినిఁ + బొంకముగా నటుతన్ ధరించి నూ
 ర్యునివలె వెల్లె రాప్త మది + యొప్పె హిరణ్మయమై ప్రజల్ గడున్
 ధనవతులై యెసంగిరి ని + తాంతము కీరితిమిఁచె ధారుణిన్. 40

క॥ నలుదిక్కుల నరవతులీ, యలుకుదువిని సర్వమరసి + యానకగొని సే
 నలు గూర్చికొని యవంతిని, నలునలఁకుల ముట్టడించి + నయమెసలారన్. 41

ఉ॥ కాలకులన్ దగన్ బనిచి + కట్టడిగా నిటు చెప్పియంపిరా
 మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలి + మిక్ బొసరింపుము లేదయేని నీ
 వాలముఁజేర రమ్మిఁక రఁయమ్మన నంచుట లవ్వనుంధరా
 పాలునిఁ జేరి వాచు నుడువక విని యాకడు భీతచిత్తుడై. 42

మ॥ ఒకఁడో యిద్దఱో ముగ్గురో యయినచో + నుత్సాహమేపార నా
 జికఁ జేరన్ జని నిల్వరించి రిపులన్ + జెండాడుమన్ గొని యీ
 గకలోర్వీపతులేకమై యిటుల ను + చ్చండప్రతాపానల
 ప్రకటజ్వాలలఁ జాట్టుముట్టదరమే + వారింప నేకాకికఁ. 43

వ. మఱియు

గీ॥ అడిదములు బాకు లీటలు + నంపగములు
 గదలు గుదియలు మొదలుగఁ + గలుగు నాయు
 ధములు దురమొనరింపఁగా + దగినజోదు
 లలఁతి నాకడ నెటుచేరఁ + గలను గలను. 44

వ. అట్లుగాక యిమ్మణిని వీరి కొసంగి చెలికారంబుఁ బడయుదుమన్నను బ్రయో
 జనంబులేదు. 45

చ॥ ఒకనికి నిచ్చినక మఱియు + నొండొకఁ డాజిదొడంగు వీరిలో
 నొకఁ డొకఁ డిప్పు ముందుఁ దన + కొప్పున సేయుమటంచుఁజెప్ప నే
 రికి నొసఁగకవలె గడిది + రిమ్మసొసంగె నరేంద్రులందు నే
 నిక నెలు లీ విపజ్జలధి + నీది తరించెడువాడ నీయెడక. 46

మ॥ అని చింతింపుచు తేడు దా నవుడు సే + యకబోలు కార్యంబు నె
 ట్లును యోజింపఁగఁజాల కీశ్వరు దయా + భుక్ నెమ్మదిక్ నమ్మి చే
 గనె బిల్వదినుపస్తువుల్ గొని మహా + కాళేశు దివ్యాలయం
 బును జేరక జని మేటి నేమ మొనరక + బూజింపుచుండె శివుక్. 47

—* గోవదాలక చరిత్రము *

వ. ఆ సమయంబున నీశ్వరమాయావిశేషంబున

ఉ॥ వేదేతమొకర్తు కోవెలకు † వెన్న వసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతఁజే బొవఁజేడ్డ మర † ముందు వహించి కుమారు నగ్గుడిన్
బీతిగఁజేర్చి తేఁ జేచట † బిట్టగ శంకరుఁ గొల్పుచున్న తీ
రేతము మెచ్చఁజూపెఁ దన † చిన్నికుమారున కెంతో వింతగన్.

48

ప. అంత

శా॥ విదాతేడుల బాలుఁ డా శివసవ † ర్హన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొక్కశ్మంబు నప్పాకయం
దేదోమూలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై † యింపొప్పు నభారలఁ
బూదిగ బత్తిరిఁ దుమ్మిపుష్పములతోఁ † బూజించుచుండె రహిగా.

49

గీ॥ శివుని కైంకర్యమందు వసింది యొడలెఱుంగ కానందవార్ధి నడంగియున్న
పిన్నపావని యాకలిఁగొన్న కడుపు, నరసి కుడువఁగ నవ్వాని † యవ్వ పిలిచె.

చ॥ పిలిచిన నాలింపకయె † పెర్చి శివుఁగనుచున్న బాలకుఁ
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జ † వంబున నయ్యెడ కేగుదెంచి పే
రలుక నుతుండు సల్పెడు శి † వార్చనమంతయుఁ ద్రోచివేసి చా
పలమున నల్లలింగమును † బాఱఁగవైచెను దిబ్బపై వడిగా.

51

ఉ॥ అంతనె యార్తిమై హరహారా యని బాలుఁడు మూర్ఛనొందె న
య్యింతయు నల్మతోడఁ జని † యెచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లాంతకుసత్కృపఁ బుడుతఁ † డల్లన గన్నులువిచ్చి చూడగా
నెంతయు వింతఁ గన్నడియె † హేమమయంబగు దేవళం బటగా.

52

చ॥ అదిగని లోనికేగ నట † నందపువ్వుమయంపులింగముగా
జదురుగఁ దీర్చికూరిచిన † నందులు శాంకరివిగ్రహంబునుగా
గుదురగు గర్భగోపమును † గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమా
హాదమును పూలతోటయును † నబ్రముగాఁ గనువట్టె వానికిగా.

53

శా॥ అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపా † త్రాళిగా దనర్చెన్ బ్రదీ
పార్పుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దీ † వ్యద్రతృపంచాలికల్
వర్చుస్సల్ నిగుడించుచుండె నిడ న † బాబులుండునున్ వింతగా
నర్చివృంతునిఁజోలు తేజమును దా † వష్టాంది వేగంబునన్.

54

చ॥ శివునకు గారికిన్ నతులు † చేసి నిజాంబయినర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపు † మంచు మఱించి తదంబుఁదెచ్చి వై
భవమును జూపఁగోరి తన † పాశకుఁ జేరఁగఁజోవ స్వీయమా
భవనము తేజరిల్లె మఱి † బంధురధాళధళీవరీతమై.

55

వ. అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యందొక్క పసిండిమంచం బుబ్బి నిటుగడల దిండ్లమరించియున్న వట్టువరువుమీఁద నెట్లనఁ బవళించినిదు రించుచున్న వేట్టుంబువుఁబోడిఁబోలి కాంతల వెదఁజల్లు తల్లిన్ గాంచి యచ్చెరు వొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁదో డైచ్చి యచ్చిత్రంబెఱింగించి చూపింపుడు నవ్వెలంది వెఱఁగొంది తనచిట్టికొమరుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకారుణకరుణాపరీ వాహలహరీసాహిత్యంబును నత్యంతంబెఱింగి మెచ్చి తన యపారావచారంబును మన్నించుచుని యర్థించి తత్పార్శ్వప్రాసాదమందు మహాకాల లింగంబు నర్పించు చున్న చంద్రసేననృపాలున కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ దెలిపి యన్నరవరున్ దో డైచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవళంబు మున్నగువానిఁ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగొని శంకరుఁ బలుమఱు గొనియాడు చున్న నప్పట్లున.

56

గీ॥ ముక్కువచ్చులాటని గొల్లఁబుడుతఁడొకఁడు, భక్తి సేయఁగలింగముఁదప్పవము చెందె గుడిహిరణ్మయమవ్వానిఁగుడి సేయంత, కనకమయమయ్యెననిపారఁజనులుమ్రోయ.

గీ॥ నగరివెల్పుట మన్నట్టిఁ నరవిడొజ, లెల్ల నివ్వార్తవిని తధ్యఁ మెఱుంగఁగోరి చంద్రసేనునికడకాత్మఁజనులనంది, యతని యనుమతిఁ బురిఁజేరఁ నాతఁడలరి.

క॥ వారందఱిఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్లఁవార్భకభక్తి శ్రీరచితంబగు కోవెల, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁజెందిరి వారల్.

59

—* హనుమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోవదాలిని బుజ్జగించుట *—

ఉ॥ ఆ సమయంబునందు నభివాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై భాసిలు నంజనీనుతుఁడుఁ * ప్రాణకలఁగొని వృద్ధిఁజెంది గో పీనుతు ముద్దుచేసి పృథివీపతులఁ గని వల్క మేదిని శాసకులార! కాంచితిరె? * శంకరభక్తుల శక్తివెఖరి.

60

చ॥ కడుఁ బసిపాప వీడు శివుఁ * గాటపువేడుకఁ గొల్పి తత్కృపక బడసె నిటుల్ ప్రియంబుగఁ బ్రపంచమునం దిఁకఁ బెద్దయై సిరుల్ బడయుఁ బ్రతిష్ఠఁగాంచు సరివారలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా భుండు హరి వీని వంశమునఁ * బుట్టుకఁగాంచును గొన్నినాశ్శకుఁ.

61

వ. మఱియును

ఉ॥ గొల్లలకెల్ల నాయకుడ * గుఱజుడి వీడియ శ్రీకరుండనా మల్లసిలుక భవత్ యీతుల * నుండెడు మందలకెల్ల వీని రా జల్లఁగ రాజుఁజేయుడిఁకఁ * జెల్మియొనర్పుడు చంద్రసేనుతో వల్లవబాలుతో సతము * భాగ్యములొందుడు పొండు వీండ్లకుఁ.

62

గీ॥ సరవదుల కిట్లుచెప్పి వాఁ సరవిభుండు, వల్లవీనుతు నక్కునఁ † బడసి వాని
కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల † నెఱుంగఁజెప్పి, చిత్తరువులోపఁజేరె వి † చిత్రమొదవ.

వ. అంత నారాజవర్యులు

చ॥ బ్రదికితిమింక వాయునుతు † పాల్వడకింతకు నీతఁ డిందటిఁ
జదిపిన నెవ్వరడ్డము నృ † శంసులమై యిటు చంద్రసేనుపైఁ
గదనముచేయ వచ్చితిమి † శాదపునంచు నెఱుంగఁకొని దు
ర్బదమింకఁ బాసి వీరికి నశిమస్కృతిచేసి చనంగ మేలుగుక. 64

వ. అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి పసిండిరథంబు లేనుంగులు
గుఱ్ఱములును బాడియాపులమంద లనడ్వాహంబులు నవరత్నఖదితానేకభూష
ణంబులు నేవళంబు లెక్కుడురొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱుగి తుమా
వణంబుఁగోరి యాతనినుచ్చికఁజెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబునకు
నర్చలుచేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటే వ్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరకఁజేసిరి.
మహాకాలలింగంబును భక్తిచేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లాపడకఁబాసి నుఖ
మొందె. శ్రీకరగోపుండును హనుమత్ప్రొక్తానుసారంబుగ శివునిఁ బూజించుచుఁ
బ్రతిస్థిగాంచె నిది మహాకాలలింగమహత్వం బింక నోంకార నాథలింగంబును
గూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 65

— * ఓంకారక్షేత్రము - పారమేశ్వరలింగము * —

క॥ నారదముసీందుఁ డొకపరి, గూరిమి గోకర్ణవిభుని † గొలిచి పెడలి ను
శ్రీరంజలు వింధ్యాద్రికిఁ, కేరగ నగరాజ పూజచేసి వీరయమునగ. 66

చ॥ మునివర ! యెల్లలోకములఁ † బూన్కిఁ జరించుచునుండు వీవు నా
కెనయనవచ్చు భూమిధర † మెచ్చటనేనియుఁ గల్గియున్నదే!
యనితరలభ్యవై భవరమాయతభూతుల నొండె దండ్రిమై
నొనరిన మూర్తిసంపదను † నొండె నెఱుంగఁగఁజెప్ప మీయెడక. 67

చ॥ అని యడుగంగ మానిపరుఁ † డల్లననవ్వి ధరాధరేంద్ర ! నీ
కెనయగు పర్యతంబు గలదే! యెవఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను విను మా హిరణ్యగిరి † జ్ఞప్తికివచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణము † గా వడచుక బలుమాటలేటికిక. 68

క॥ అది యొకటిదక్క వేటొక, టెదియుక నినుఁజూలదన్న † నెంతయు పగతో
నది విని చతికిలఁబడి యతఁ డెదలో సిగ్గొంది కడిది † యారసమొప్పక.

- ఉ॥ మేరునగంబుకన్నఁ గడు * మిన్నగ మిన్నుఁ గడించి పెంపునఁ
జేరి రవీంద్రమార్గముల * చేవ నడంచెదనంచు బౌరిహ
కారము లింగముఁ గొలిచి * కాంక్షమెలంగఁగ భక్తదుఃఖని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హారుఁడు * దాఁ గనవచ్చి వరంబు నన్యదుఁ. 70
- ఉ॥ పెంపునొసంగు లోకమునఁ * బెద్దగఁజేయుము దేవ! నన్నునా
గంపితచిత్తుడై శివుఁడు * కర్ణమెఱింగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర * మిచ్చితి నీవిడ లోకసౌఖ్యముకా
దెంపరిచై యడంపకు మడించి యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్. 71
- క॥ అని చెప్పఁగ నందలి ముని, జనములు దేవతలుఁ గూడి * శంకరు నందే
యునికి యొనరింపుమని పార్థసర్య వసించె దండధర * దమనుఁ డటక. 72
- క॥ ఒక తను వొంకారేశ్వరుఁ, డొక తను వమలేశుఁడనఁగ * నొప్పలరుచుఁ దా
నకలము గనుఁగొనుచుండును, నకలంకుఁడు శంకరుం డనాదివిభుఁ డొగిగ. 73
- గీ॥ పరఁగ నొంకారవిభుఁడు శంకరుఁడు పృథ్వి, లింగమందిట్లుచేర బెడంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నొంకారమనఁగ, సాటి యద్వానికదె వేఱు * నవతులేదు.
వ. ఇతఁ నీ యొంకారలింగంబు భక్తులకు నర్వాభీష్టవృద్ధం బిద్వానిఁ బూజించిన
జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యొంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బితఁ
గేదారలింగోత్పత్తిని వినుండని నూతుం డిట్లనియె. 75

—* హిమగిరి - కేదారలింగము *

- క॥ నరనారాయణు లను నిర్వరు హరితేజమున ధర్మపుత్రుక్తులై శం
కరుఁగొలుచుచుండు రాహిమ, గిరి మునులు ద్రిలోకహితముగీల్కొనిమదిలోక.
- ఉ॥ వార లహర్నిశంబులును * పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెనఁగ * సల్పుడు నయ్యుడురాజహాలి య
హ్వారలఁ జేరవచ్చి యన * వద్యవరంబును గోరుఁ డన్న న
ద్వీరు లిటక వసింపుమన * దేవగ యుండె హిమాటవీధిల్గి.
- గీ॥ తవిలి హిమతిగ్మమైన కేదారభూమి, శంకరుం డిట్లు వెలసి వ్రశిక్కు
దేవతలును ఋషీశ్వరుల్ * దివ్యమునులు, కొలిచిదుఃఖంబులను బాపికొందురెలమి.
- శా॥ అంతఁ గొన్నియుగంబులై న పిదపఁ * హర్యశ్వసంకాశులౌ
కుంభీపుత్రుక్తు లల్ల లింగమును బల్ * కూర్మిక్ నమీపింప నా
ద్యంతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిమం * బై పాటుటక గాంచి య
కొంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలా * గక జక్కె బుచ్చంబటక. 79

ఉ॥ దున్న యద్యశ్యమై చనుడుఁ ♦ దోడయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నతభక్తిమై గొలిచి ♦ యోర్వంగరాని వగడదొలంగి సం
వన్నసుఖంబు లొందిరిక ♦ మస్తక మా*నయపాలభూమిలోఁ
బన్నుగఁజేరి నిల్చి సుస ♦ పర్యలఁగాంచుచునుండె మించుగఁ. 80

గీ॥ పుచ్చభాగము కేదారభూమియందు, లింగమైవెల్లె నిచ్చలు ♦ రంగుమీఱు
శీర్ష భాగంబు లింగమై ♦ చెన్నుమీఱె, నల్లై నేపాలనగరంబు ♦ నందునతము.

క॥ ఈ కేదారజ్యోతి, శ్రీకరలింగమును నెవఁడు ♦ సేవించినన
నీకేదారాంబువుగొనఁ, జేకొనడు పునర్భవంబు ♦ సిద్ధమిది మునుల్ । 82

ప. ఈ కేదారలింగం బెల్ల వారలకు భోగమాశ్రయదం బిద్ధానిస్వరూపం బెఱింగించితి
నిక భీమశంకరజ్యోతిర్లింగసంభవంబును వినుండని మునులకు సూతుండిట్లనియె.

—* డాకిని - భీమశంకరలింగము *—

కా॥ బానొందున్ సిరికామరూపమను దే ♦ శంబొండు భూమండలిన్
దానక గర్కటినాఁగ రక్కసికి బో ♦ ద్యచ్చండసంరంభుడొ
సూనుం దొక్కఁడు భీముడఁగడిది పే ♦ ర్మోభిల్ల రాజిల్లుచుగ
నానాదివ్యముసింద్రసంచయములగ ♦ బాధించుచుండెబారిగ. 84

కా॥ వాడొక్కప్పుడు దల్లితోననియె నశివ్యా! నన్నుగన్నట్టి య
వ్యాడెవ్వం? డెచట ననించు? నెపుడె ♦ వాడగ నకారాడు నీ
జాడగదల్పఁ దొకరై నే మనుదు వీ ♦ చక్కిగ నిజంబాడుమా!
చూడక వేమకపుట్టె నాదుజనకుగ ♦ సాంపొప్ప సిప్పట్టునక. 85

చ॥ అని యడుగంగ నద్ది యిసుమంత దలంకి యిటుల్ వచించె సం
దన! విను మేను గర్కటుఁ డ ♦ సంబడు రక్కసుకూతురక విరా
ధుని యనుఁగుంబొలంతుకను ♦ దోర్బలధుర్యుడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని వధింప నన్ని చటఁ ♦ దండిరి సాతుచునుండె బేర్చిమై. 86

గీ॥ తల్లి పుష్కసి యనునది ♦ తండిరియును, నొక్కనాఁడాకటగ గడుశుక్రిభక్ష
ణార్థమై సుమహాత్ముడొనాయగ స్త్యు శిష్యుల బైకొని భస్మావశిష్టమైరి.

* టిప్పణి—ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరము. నయం (నీతిం) పాలయతీతి నయపాలః
శివశుభ్రాణాం శోటికద్రవ్యకాతాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

శీ॥ నయపాలాఖ్యపురాణంబు । ప్రసిద్ధాయాం మహితతే ।

లింగంశుభ్రపతిశాఖ్యం । పుర్వకామ ఫలప్రదం ॥

- ఉ॥ అప్పటినుండి నేనొకన * హామములేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖితాత్మనయి * యివ్వని మండగఁ గుంభకర్ణుడన్
గొప్పనిశాటవర్షుఁ డట * కున్ జనుడెంచి యెదోనిమిత్తమై
యొప్పుగ నన్నుజూచి మరు * లొంది మనోజశరాభితప్తుడై. 88
- ఆ॥ కదిసి రెట్టఁబట్టి * కలియఁబూనిన నే న, నాదరించి తొలగ * పతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడకమీఱి * నెట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత * శంకలేక. 89
- గీ॥ రాజఘనితమ్ముఁ డతఁడు శ్రీరామచంద్రు
చేత నన్నయుఁ దానును * జేటుజెంది
రంట ! నాలంక కేను చే * రంగఁబోవ
లేదు నిగగన్నదాన నా * లీల బడసి. 90
- వ. ఇది యథార్థవృత్తాంతం బిందు సక్త్యేతరంబు లేశంబులేదని యమ్మనుష్యాదిని
నుడువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున 91
- ఉ॥ అక్కట ! పక్కిదారదొర మ * హాబలు మజ్జనకున్ వధించెఁ బే
రెక్కిన పెద్దతండ్రిఁ బాలి * యించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువతాతముత్తవల * మాని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నెక్కరణిన్ సహింతు నిది * యెల్ల నెఱింగి మఱుంగుచున్ మదిన్. 92
- ఉ॥ నేనల కుంభకర్ణుని క * నిందితపుత్తుఁడనని శ్రీహరిన్
మానుల దేవతాధముల * మట్టముచేసెదఁ గొట్టెదన్ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి మ * దిన్ బగదీట ముదంబుఁగూర్చెదన్
బూనికమ్మై దపించెద న * పూర్వతపోత్తమశక్తు లేర్పడన్. 93
- చ॥ అని తనతల్లి సెల్వుగొని * యబ్జజుగూర్చి మహాతపంబుఁ బే
ర్చినమతి సల్ప నాతఁడును * జేరి వరం బడుగంగఁగోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి * తద్దయుమీఱు మహాబలం బతం
దును విధిలేక యిచ్చివనె * నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయున్. 94
- * భీమాసుతఁడు శివభక్తుడగు సుదక్షిణునిఁ దత్సతినిఁ జెరయందుంచుట *—
- చ॥ అసురయు నంత దేవతల * నందఱి గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్తెసఁగఁగ శ్రీహరిన్ వెదకి * యెందును గానఁగలేక వీఁ ని
వ్వకుమఱిఁ గామరూపమునఁ * బార్థివముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్తెసుమెయి నొంచి వానిసిరి * గైకొనియుంచెను బందిగమ్మునన్. 95
- ఆ॥ అతనితోడఁ జెఱును * నాతని గృహిణి ను, దక్షిణాయునుండఁ * దగ నిరువురు
పార్థివేతలింగ * భక్తులై నిచ్చలుఁ, బూజసేయుచుండి * రోజమెఱయ. 96

చ॥ నిరతము పార్థివార్చనము * నెక్కిని శైవమడతరీజవ
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని * చేతముమెచ్చంగఁ గొల్పుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల * యీతులఁబాపి మఖంపఁజేయ శం
కరుఁ డెదనెంచి యుండఁ జనెఁ * గాలమొకింత యనంతరం బులుల్.

97

వ. అంత

ఉ॥ భీముఁడు లోకభీముఁడయి * బిట్టుగ సర్వసువర్చవద్యులకొ
భూమినిలింపులకొ మునుల * భూరిమదంబున నేచుచుకొ మఖ
స్తామములందు భాగములఁ * జూఱులుగొంచు జరించుచుండె నా
తామనుచేయు బాధలకుఁ * దాళఁగలేక ననేకు లేకమై.

98

ఉ॥ పార్థివలింగపూజనము * భక్తిమెయిన్ బొనరింప నంత స
ర్వార్థకరుండు శర్వుఁడు రఁయిమ్మునఁజేరి యభీష్టమడ్లగా
నరిమెయిన్ మునిప్రవరు * లయ్యసురన్ హరియింపఁగోరి రిం
ద్వర్థకిరీటుఁ డల్లెయని * యారసి దైత్యనివృత్త్యయంబులన్.

99

గీ॥ తనదు ప్రియభక్తుఁడైన సుశిదక్షిణుండు, కొలుచుపార్థివలింగంబు * నలఘుకత్తు
లలరఁజేరి ఖలున్ బలఁలాశుఁజంప, నమయమారయుచుండె నిశ్శంకుఁడగుచు.

మ॥ విశిఖాశుండును గామరూపవతి దేవీయుక్తుడై పార్థివే
శు శివున్ గొల్పెడి రీరెఱింగి యటకుకొ * జూత్రెంచి యవ్వారితోఁ
బశుభర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? నశిప్పాటిన్ విడుం డిచ్చ మ
ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్పు డిడ మిమ్మట్లైన మన్నించెదన్.

101

క॥ కాదేనిఁ బాడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులుఁబొందక యనియెకొ
మా దైవంబును గొలిచెద, మేదైవను సరియె సిద్ధ * మెఱుంగు దురాత్మా!

క॥ హరుఁడు చరాచరభూతే, శ్వరుఁడు దయాకరుఁడు భక్తపరిపాలకుఁ డా
తురులన్ మముఁ గాపాడెడు, సరకుగొనము సిదు డాకఁజను మిడ దవులన్.

గీ॥ అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్రహంబుఁ జెంది
పంక్తు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ * బార్థివేందు
పయిఁ గరాళాసి వినరె 'మాంశపాహి' యనుచుఁ
గనులుమూయఁగ తేడు శంకరుఁడు దోచి.

104

—* పార్థివలింగమునుంచి శివుఁడు వెలువడి భీమానుచుని జంపుట *

క॥ భక్తులను సాతుటయె గడు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు * యోజంపుము నీ
శక్తి నిడ మట్టుపఱచెద, నక్తంచర! యేమ భీమశాఖుఁడఁ గనుమా!

105

క॥ అని యనురుని కరవాలముఁ, బినాకముచేతఁ జదువఁ † బిండిగ నాతం
డును మరలఁ ద్రిశూలమునె, యను దునుకలు చేసె దాని † నభవుం డలుకన్.

ప. అంత దనుజుండు మరల

ఉ॥ పట్టిన మేసినన్ శివుఁడు † భగ్నముచేసెఁ ద్రిశూలధారచే
నట్టియెడన్ నిశాచరుని † యానతి రక్కసిమూఁక లుక్కునన్
జుట్టి రణంబుసేయుటకుఁ † జొచ్చిన నారదమాని డాసి యీ
చెట్టలఁ జెచ్చెరన్ గడపు † చేయకువాలము దేవ! నాక వడిక. 107

ళ॥ హంకారం బొనరించె గాలహరుఁ డత్త్యగ్గ్రస్వనంబొప్పు నా
తంకంబొంది వడిక ధరన్ విరుగుచున్ † దైత్యుండు గూలె మహా
హంకారంబున మీఱు రక్కసులు హః! హః యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపిరా † యుగున్ శివున్ దేవతల్. 108

ప. అంత గౌరీకాంతుండు సుదక్షిణునిఁ దత్పతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున
మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁజేసిన వారును దక్కిన దేవమునిగణంబులెల్లఁ బర
మేశ్వరు నాపార్థివలింగంబుదె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని
యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షిభూతభేతాకాది భయనివార
కంటై భోగమోక్షప్రదంటై భక్తులక బాలించుచుండె నీయది భీమశంకర
లింగమాహాత్మ్యం బిఁక నఖల కల్యాణహేతువును, మోక్షలక్ష్మీ జవాతువునగు
విశ్వేశ్వరలింగంబుయొక్క చరిత్రంబును వినిచెద నవధరింపుఁడని సూతుండు
మునుల కిట్లనియె. 109

—* శ్రీకాళి - విశ్వేశ్వరలింగము *

ఉ॥ నిర్గుణమై యఖండమయి † నిత్యమునై శివమై యనన్యసం
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు † సారతపోత్తమతేజ మీజగ
త్సర్గముఁగోరి చెల్వమరె † శక్తి శివాఖ్యల *స్త్రీ, పుమాంసుడై
నిర్గుతమైన యక్కవయె † నేదిమి గారణమయ్యె సృష్టికి. 110

క॥ పురుషుండె మహేశ్వరుం డిఁకఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుఁడు † తధ్య మిది చరా
చరభువనంబల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు † సచ్చరితు లెడక. 111

గీ॥ వాచ సగ్గాదియందు నివ్వారిఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టేజేయఁగాఁ † బొడమి వారు
గారణులఁ గానఁగాలేక † కడు నడలుచు
నుండఁగఁ దపించుఁడను సూక్తి † యొక్కఁడు విని. 112

—* శివుడు కాశీ పంచక్రోశమును సృష్టించుట *

ఉ॥ ఎచ్చటనుండి సేయఁగల * మెన్నికమీఱు తవంబు? మాకుఁ జో
తెచ్చటఁ గానరాదు జలమే తుదిముట్టక తోచుచుండ నా
గ్రచ్చట నైదుకోసు లెటు * గన్నడునేలను సృష్టిచేసి వా
రచ్చెరువొందఁ జూపి శివుఁ * డందు వసించి తపింపుఁడంచ నెన్. 113

ఉ॥ తానును లింగరూపమునఁ * వత్సరిజేరి కరంబువీరి న
ద్దానినిఁ బాయకుండుట సతతం బవిముక్తసమాహ్వానంబును
బూనెఁ బురంబు లింగమునఁ * బాలెసలారెఁ దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిక వహించు ద్విశిఖాగ్రతలంబున నెత్తి నీళులఁ. 114

గీ॥ కడు నసత్కర్మములనెల్లఁ * గొశలమున, నొడిసి కర్ణణగావించినుడియఁజేయఁ
గాశి యనుపేరుఁ జెంది విశిఖ్యతమయ్యె, నైదుకోసులఁబరఁగు నాయ్యభవభూమి.

గీ॥ అంత నవ్వరిఁ జేరి వాఁ * రాస్థమెఱయఁ, జరము తపసానరింపుడు * సృష్టిఁ గోరి
పుండరీకేక్షణుని తనూ * ద్భూతభ్రమర్మ, నలిల మొక్కండు వాపియైయలరుటయును.

—* చక్రిపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట *

చ॥ మినుసిగవేల్పు డాసి కడు * మిక్కిలియచ్చము దీయనై న య
వ్వనరుహనేత్రసంకలిత * వాప్యదకంబును గాంచి మెచ్చు వే
డ్డును దలయూచినక బడియెఁ * గర్లమునందలి నజ్రికుండలం
బానరెను దానఁ దీర్థ మది * యుర్వివయిన్ మణికర్ణికాఖ్యమై. 117

గీ॥ దాన మజ్జనమాడిన * మానవులకు, దెవులు దురితంబు డిందు నెంతేని నభవ
పదముఁజేరెడుబాట గ * న్నట్టు నట్టి, తీర్థమెడఁబాయలే రెట్టిదివ్యమునులు. 118

మ॥ హరియన్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో * నత్నంతనిద్రాభ్రుడై
యొరుగన్ దద్విభునాభివద్యమునఁ దా * నుత్పన్నుడై నల్వ శం
కరునాజ్ఞక విరచించె వద్భూతగతిన్ * గొశల్యముపొందఁగా
దిరమా నేబదికోట్ల యోజనమితిన్ * దీపించు భూలోకమున్. 119

గీ॥ అందు సకలచరాచర * ప్రాణినిచయ, ములను రచియించె జాతురి * పాలుపుమీఱఁ
గాశి నఖిలప్రయములఁ * గాండమందు, ముసుఁగనీడుహుడుశూల * మునధరించు.

ఉ॥ ఇమ్ముగ బ్రహ్మచేవుండట * నెంతయు భక్తి మెయిన్ దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభి * ధానమువెల్లఁ బ్రతిష్ఠచేసి శ
ర్మమ్మునుజెందె మాను లమరప్రపరుల్ మనుజుల్ దదీయ మా
ర్గమ్మునుబట్టి లింగములఁ * గాశిఁబ్రతిష్ఠనొనర్చి రింపుమై. 121

చ॥ పరశివశక్తియున్ దనదుఃఖర్త శివుండట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి * వాసముచెందుటఁ జూచి తాను సం
బరమున నన్నపూర్ణయను * భాస్వరనామముఁదాల్చి చేరి శం
కరుకెలనన్ వసించె మునిశాంత లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాక. 122

ఉ॥ తాతకుఁదాతలై కపిలదారుణరోషముహగ్నికీలక
భూతిగ నేలఁగూలిన యశ్రుణ్ముల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతిమెయిన్ భగీరథుఁడు * పృథ్వికి గంగనువెచ్చినంత గం
గాతటినిమతల్లి వడిఁ * గాశినిఁజేరి భజించె శంకరుక. 123

క॥ ఆగంగా స్నానంబున, కేగంగాలేనిమనుజుఁ * డెంతయుఁ దమితో
నోగంగా గంగాయని, సాగంగాఁబాయఁగలఁడు * సర్వాఘములక. 124

గీ॥ అజనివంచమశిరముఁ గోయంగఁ దన్ను, వెనుకొనిన బ్రహ్మాహత్యయుఁవిధికపాల
మును దొఱఁగిజాఱఁ గాశికాపురినిఁజేరి, తైరవుండఁడె నాక్షేత్రపాలకుడయి.

వ. మఱియు సం దాకాలభైరవునితోఁగూడి యష్టభైరవులును డుంధిప్రముఖులగు
నేఁబదియాఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశా
దిత్యులును గౌరీనవకంబును నిరుపదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును
స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగంబుల సర్పించుచు మువ్వది మూడు
కోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుండు రిందు మృతఁజెందినవార లిఁక మాతృగర్భంబుఁ
జెందక పారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబులేదీవిశ్వేశ్వర
లింగార్చనం బఖిలభోగమోక్షప్రదంబనుట న్యూనోక్తిగ సంభావింపుడు.

క॥ కాశీక్షేత్రంబును విశ్వేశుండును నన్నపూర్ణ * యిభముఃఖుఁడాడుం
తీసుండు భైరవుం డగు, పాశంబులఁ ద్రుంతు రొక్క * పరి దలఁచినచోన్.

వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగ చరితంబు సందర్భంబు సూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱింగించితి
నిఁక త్రియంబుకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని సూత్రం డిట్లనియె.

—* గొతమితటము - త్ర్యంబికలింగము *

చ॥ మునికులమందు గౌతముఁ డశమోఘతపోవిభవాద్భుడై భృశం
బనిశము శంభులింగనియ * తార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను హరునొప్ప బ్రహ్మగిరి * చేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యుకోటి తనయండఁ బరింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్. 129

గీ॥ అంతఁ గొండొక కాలంబునందుఁ బుడమి, గడు ననావృష్టిపొదల నెక్కడలఁగాని
త్రావ నిభులుగఱవయ్యె * గానమనలె, శూన్యమయ్యెను దెసల నెచ్చోటనేని.

క॥ ఆకట మలమలమాడుచు, దేవువనెడి యెల్లప్రజలు * దిగులుపడి కడున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు * నేగిరి పెలుచన్. 181

ఉ॥ అయెడరందు గౌతమమహాబుష్ఠి యవ్వరుణుఁ జలేశ్వరుఁ
బాయనిభక్తిఁ గొల్చుడు నశిపావతి యమ్మునికేఁ బ్రసన్నుడై
చేయుదు సీకభీష్టమును * జెప్పమనఁ మునివంశమండనుం
డాయతవృష్టిఁ గోరె నుదశిధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెఁ. 182

ప. ముసీందా! పరమేశ్వరున కిష్టంబులేకయున్న యిక్కాలంబందు నేను వృష్టి
కార్యంబునకు సమర్థుడనుగాను. 183

చ॥ ఎవనిభయంబు నెక్కిని సశివీరుఁడు వీచు మతేని యుల్కుచే
రవి యుదయించు నే బిరుదు * త్రాసముఁజేసి మహేంద్రుఁ డగ్ని మృ
త్యువును బనుల్ పొనర్తు రభయం డఖిలాబ్జభవాండనాథుఁ డా
శివుఁడు తదీయమా పశముఁజెంది తనర్చు జగంబు సర్వముఁ. 184

ఉ॥ కావున నేను వృష్టి తెలు * గర్తను గాఁగల నొక్కగర్తముఁ
సీవిడఁ ద్రవ్వకొన్నచట * సీరము నించెద జానుదఘ్న ము
చొచ్చి వివిధావధీతతిఁ బ్రసూనఫలదుక్రదంబముఁ ముదం
బావహిలంగఁ గూర్చికొను * మాఱకయుండు బలంబు లేవ్వడుఁ. 185

-*గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొకచిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట*-

చ॥ అనుడు ముసీంద్రవర్ణుఁ డటు * లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్వ జీ
వనభిభుఁ డచ్చసీరమును * నట్టుటలేకయె జానుదఘ్నమై
తనరెడునట్లు నించెను హితముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల
వనరెడుచేలు పుష్పఫల * పాదపపాతీకలఁ దనర్చుడుఁ. 186

సీ॥ అవిరళఘనసుగం * ధాడ్యమరంద ని, వ్యందనుందరనుమ * కుండకుటజ
మందారమాధవీ * మూలతీపకుశచం, వకకరవీరకీ * తకులతతులు
పరివక్ష్వఫలగాఙ్గి * భానురసహాకార, దాడిమద్రాక్షాబ * దరులపక్షి
పనసఖర్జుర రంభాజంబుజంబీర, లికుచబీజాపూర * నికరములును

గీ॥ మెండుగాఁబండి చెన్నారీశిమీఱుప్రీహి, యవతిలాఢకచణకపి * యంగుమాష
రాజమాషనుసురముద్గ * రాజియావ, నాళగోధూమవితితి ఘనముగఁదనరె.

ప. మఱియు వార్తకకర్కటజాలీకోశాతకీమాశ్మాండపిండాలుకందముఖ్యశలాటుశాకం
బులును జీవంతికోపాదక్షిలుచాంగరీప్రముఖదళశాకంబులును నమితంబులై పాద
లియున్న సమయంబున. 188

—* గౌతమాశ్రిమమునకు మునులు వచ్చుట *—

సీ॥ తనతాతతాతకుఁ ♦ దమ్మునికొమరుని, కొడుకంచు నొక్కండు ♦ కూడవచ్చె
తనశండ్రితండ్రి యల్లునిచెల్లెలికి మేటి, మఱిదియంచొక్కండు ♦ దరలివచ్చె
తనమేనమామ నదిని యల్లునికి బావ, గారని యొక్కండు ♦ గలియవచ్చె
తనతోడియల్లుని ♦ తండ్రితండ్రికి మేన. యల్లుడంచును నొక్కఁ ♦ డరసిడా స

గీ॥ ఇట్లు చుట్టటికంబుల నెఱుంగఁజెప్పి, కొనుచు గుంపులుగుంపులై ♦ మునికులజాలు
అందు బిడ్డలతో గౌతమాశ్రిమంబు, వెనకొనివచ్చి రెంతయు ♦ విందుమీఱు,

వ. అంత గౌతమమహర్షి యును

ఉ॥ వచ్చినవారికెల్లఁ గడు ♦ వాసిదలిర్పఁగఁ దాను భార్యయున్
మచ్చితో నెదుర్కొనుచు ♦ మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్
హెచ్చుగ నిచ్చుచుండఁ గ్రమ ♦ మేదియులేక భుజించుచున్ గడున్
మెచ్చుచు నందొ ఆచటనె ♦ మేలుగనుండిరి గాపురంబులన్. 140

అ॥ గొప్పవారి చెలిమి ♦ గొప్పసూర్యుని దాని, గొప్పవాఁ డెఱుంగుఁ ♦ గొంచెకాఁడె
ఱుంగఁ డెట్టివానిఁ ♦ బొంగి నేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జెందునవని నడుడు.

క॥ సింగంబుకూతుఁ జనెనే, నిం గొను ముత్యములరాసినిన్ జంబుకభూ
మిం గడువేగుకమై డా, యంగఁ బునుకలును బొక్క ♦ లలవడు పెక్కుల్.

■॥ చందనము చెఱుక శాఖలు, గుండనమును నొరులకెప్పుడు ♦ గూర్చును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, డెందు నటులేకాదె సుజను ♦ రెంతయు భువిలోన్.

గీ॥ పుడమి విజతేంద్రియుఁడు దయా ♦ లుఁడును మదము

లేనివాఁడును నువకారి ♦ యీ నలుపును

స్తంభములయట్లు చాల్తురు ♦ సతత మోపి

యీ జగంబును సందియ ♦ మింత లేదు.

144

వ. అంత

మ॥ బహుకాలం బిటులేగ నొక్కదివస ♦ ప్రిహ్లాంబునన్ గౌతమ
ద్రుహిఁబం డిశ్వరపూజకై సలిలమున్ ♦ దోడ్తెండనాన్ శిష్యులున్
రహిమీఱున్ గలశంబులన్ గొని సరో ♦ రాజంబుఁజేరంగఁబో
నహివేణుల్ మునిభార్య లవ్వుడె జలం ♦ బాడంగ విచ్చేయుడున్. 145

మ॥ కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ ♦ కాండంబుతో నొక్కవ్ర
క్కనుజేరుండు ఘనుండు దేశికుడు వేగన్ బూజ్యై తీరమున్
గొనితేరన్ మముఁబంచె నట్లుదకమున్ ♦ గొంపోవలెన్ దల్లుల
న్నను నవ్వార లటుల్ దొలంగక కడున్ ♦ గర్వం బభిర్వంబుగాన్. 146

- చ॥ చనుఁడు చనుఁడు మీర లిక * సత్యత మేమిటఁ దీర్థమాడి నీ
శృను గొనిపోవఁగానలెఁ జ * లంబానరింపకుఁ డల్పు లీరు మా
ఘనత నెఱుంగ కిట్లు వలుకక దొరకొంటి రనంగ వార లం
తనె చని యాశ్రమంబునకుఁ * దద్గురురాజ్ఞికె జెప్ప నాపెయుఁ. 147
- చ॥ కడవ నొకండు గైకొని తఁగఁ సరసీస్థలిఁజేరి సీరముఁ
వడిఁ గొనిజెచ్చి యిచ్చెఁ దన * భర్తకుఁ దాల్చిని జేనబ్రాజ నా
తఁడు పొనరించె నమ్మునుల * దార లహల్య మదంబుతోడ నీ
యెడ మముఁ బల్కరించకయె * యేగెను జల్కనచేసి తానటుల్. 148
- ఉ॥ పోవునుగాక యిప్పుగరు * పోడిమి యూడఁగఁ జేయకుందుమే ?
దేవికి నింత యెల్లిదమే ? * దేబెలె మా మగ ! లంతయింతతోఁ
బోవినువారమే ? యనుచుఁ * బోయి స్వభర్తల సన్నిధానమం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు * నల్క జనింపఁగఁ జెప్పి రేడ్పుచుఁ. 149
- ఉ॥ అంత మునుల్ గడుఁమదుల * నాగహమొంది కడిందిన్నిష్ఠతో
దంతిముఖుఁ విధానమునఁ * దద్దయుఁగొల్ప నతండు వచ్చి మీ
చింతలదీర్తు వాంఛితముఁ * జెప్పఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతముమీఱ నివ్వనికిఁ * బాఁపుఁడు గౌతమునన్న నాతఁడుఁ. 150
- మ॥ తగునే ? యాకలిదప్పలఁ మఱుంగుచుఁ * దారల్ సుతుల్ శిష్యులుఁ
మిగులఁబొక్కుచుఁ బ్రాణభీతి నిటకుఁ * మీరేగుదేరఁ దయా
నుగుఁడై గౌతముఁ డెల్లవారి కివటఁ * బోనంబు లర్పించి మీ
వగపుఁ బాపి మనంగఁజేసె నిపుడా * బ్రహ్మణ్య నొప్పింతురే ? 151
- క॥ ఉపకృతి సల్పినవారల, కపకృతి సేయంగఁదలఁచు * టినిందిత మ
ట్లవయశమనక యొసర్చిన, నృపశువు నశియించు నెంత * నేర్పరియేనిఁ. 152
- అ॥ కాన నుడిగి వేటొ * కండు వరముగోరుఁ, డనిన వారు మాన * కదియెకోరి
పట్టుబట్టు నతఁడు * భవితవ్యమారసి, యట్లెసేతు మీకు * సఖముపొడము. 153
- వ. దయాళుండు నాపద్మాంధవుండునగు గౌతముం డించుకకాల మిక్కట్టులఁజిక్కి
పంచరినను నయ్యనఘన కయ్యది పరిణామసుఖింబై యెసంగఁగలదు సంది
యంబు లేదు. 154
- అ॥ మంచివాఁడు చెడ్డమానిసికాబోవఁ, డెపుడు చెడుగు మంచి * నెంచబోడు
కుక్క గోవుగాదు * గోవు గుక్కయుఁగాదు, జగమునందు బ్రహ్మ * శాసన మిది.

—* మునులనిర్బంధముచే గణపతి మాయాదేవుడై గౌతమునిచే జన్మట *—

ప. అని గణపతి యంతర్ధీనౌండె నంత గౌతమమహర్షి యునుఁ దత్పత్నియు నమ్ము
నుల కైతనంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి
మాయావిశేషంబున, 156

ఉ॥ మిక్కిలిబక్కయూ మోకఁడు * మేకొని ప్రహివనంబు మేయుచున్
దొక్కుచునుండ గౌతముఁడు * దొల్లఁగఁజేయఁగఁ బూరిపోచ నై
నొక్కటివేసి దాన మొద * పుర్వి సమాంతము గూలి యీశ్వర హా!
యొక్కడి దోసమొందితి మహేశ్వర! యంచు ముసీందుగఁ జేడ్చుదున్, 157

గీ॥ ఉటజముననున్న తత్పత్నియును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి వినిచేరవచ్చి
కారణంబారపి నితాంతగాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరి * యార్తివడుచు,

ప. అంత.

చ॥ కని మునులున్ దదంగనలు * గౌతముఁజేరి విధంబెఱింగి గో
ఘ్ను! నివిడపాపి! యెంతటి యశార్య మొనర్చితి వోరి! నీ మొగం
బును గన దోస ముప్పతిలుఁ * బామ్మెటకేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనుచరపుత్త్రమిత్రదయి * తాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వులన్. 159

గీ॥ నీవిచటనుండ మేమిందు * నిలువరాదు, దేవముషినితృకార్యముల్ * దీర్పరాదు,
హవ్యకవ్యంబులను గొనఁగిన్నివీరలు, సాఁగు సకుటుంబ మెటకేని * జక్కనిపుడు

ప. మఱియును

క॥ దైవతపితృమఖముల నీ, వేదిధమున సల్పఁగూడ * దెఱుఁగు మిదిమొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేవడువున నడలుబడక * యొక్కడు భరహా. 161

క॥ అని యెల్లరు దిట్టుచు రా, శ్మను విసరుచుఁ దఱుమ మునిలలాముం డల్లె
చనియెద మెదలన్ గనికర, మొనరింపుండయ్య! యనుచునొయ్యన నపుడే. 162

—* గౌతమముషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట *—

ప. అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గలత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చటికిఁ
గ్రోశమాత్రప్రదేశంబు దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యందొక్కమాసంబట్లు గడపి
యొక్కనాఁడు మునిజనాశ్రమంబుల కింతుకసమీపంబున కేగి యవ్వారి నెల్ల పతి
ప్రయాసంబున నొక్కడఁగూర్చి విధేయుండై మహాత్ములారా! నాకుఁ బాటిల్లిన
యీ పాతకంబులొని యేనెల్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెలవీయుండని
ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క॥ చేసినదోసము నిష్కృతి, చేసిననేగాని శాంతి * జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బాయశ్చిత్తము, జేసికొని యఘంబుఁబాయ * సిద్ధమిది మునీ! 164

వ. అపార్యశ్చిత్తంబు తెఱంగు గెఱింగించెదము వినుము.

క॥ ఇమ్మహి గోహత్యా పా, పమ్మును బొనరించినట్టి * వాడను నేనం
చు మ్మేదిని నాతయునున్, ముమ్మాలు వ్రదక్షిణముల * బొనరింపుమొదల్.

వ. అటుమీఁద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణావ్రతం బొనరింపుము, తదనంతరంబున,

అ॥ నూటయొక్కమాటు * పాటిగ బ్రహ్మగిరికి బ్రదక్షిణముఁ బోరిన్ నలుపుము
అంతమీఁద మృన్మతములైన లింగంబు, లక్ష్మిగూర్చి సేయు * మర్చనంబు.

వ. ఇట్లుచేసినచో నభంబువాయు నిక మఱియొక పద్ధతి వినుము.

చ॥ దినదిన మీశ్వరున్ గొలిచి * దిన్యతపం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁదెచ్చి తద్విమల * కాండమునం దఘమర్షణాపగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురితమంతయు డుల్లు శుభాప్తిగోరి యిం
కను శివలింగకోటులను * గల్పనచేసి భజింపు మాపయిన్. 168

—* గౌతముఁడు పార్థివంగార్చనం బొనర్చుట - శివఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

వ. ఈరెండు తెఱంగులయందు నీ కిష్టం బెట్టు లట్లనుసరింపుము. శ్రుతండ్ నైనచో
జతనంబుగ నీ వ్రతి ద్వైవిధ్యంబు ననుష్ఠింపునుటయు నమ్మునిచందుగ్గిఁ గోం
కారధ్వనిచేసి వెడలి మునిగణోక్తంబులనెల్ల నతిసులభంబుగ నతిత్వరితంబుగ
నొనర్చి ప్రత్యహ మహల్లయు శివ్యప్రశిష్యులును దన్ను సేవించుచుఁ బార్థివ
లింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచుండ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం
బొనర్చుచుండ నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనానందహృద్ధకంకణుండు
నగు శివుం డావిర్భవించి వరంబడుగుమన ముసీంద్రుండు వరమశివుని శాంతసుందర
రూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి స్తుతుల్ పొనరించి దేవా! నన్ను
నిష్పాపున్ బొనరింపుమన్న నలది బాలేందుమాళి యిట్లనియె. 169

ఉ॥ ధన్యుడ వీవు మానికులతల్లజ! పుణ్యుడ వీవు పావ్వులొ
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు * లక్కట! యక్కసుతో; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శన * మాగతపుణ్యగతిక బవిశ్రమై
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము * మద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మిమై. 170

ఉ॥ వారలె గోఘ్నపాతకులు * వారె కృతఘ్న గురుఘ్న పాంసనుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు * వారలె కుత్సితగర్హ్యకర్మతుల్
వారలె ఘాతుకాగ్నిలు * వారె నృశంసులు వారె జాల్ములె
వ్వారలు నిన్నుఁ బుణ్య నిటు * పంచనఁజేసి కలంచినో మదిన్. 171

క॥ వారలసంగతిచే నెవ్వారలు దూషితులుగాక * వరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతిలేదీక, ధీరతరమనీష! దీనిఁ * దెలియుము మదిలోన్. 172

వ. ఇది యంతయు నీ యాశ్రమంబున నీచే బోషితులైన మునిజనులు యోషాజనప్రీతియై యొనర్చిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగా దీ దివ్యదృష్టిజూడు మని పరమేశ్వరుఁ డవలొకింపఁజేసిన మునివర్గుఁ డవలొకించి విస్మయంపై పరమేశ్వరున్ జూచి.

173

క॥ ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధి! నిజంబు వారు † కించులయిన నీ కృపకున్ బాత్రొన్ననతిని, నిపుణుడనై నడసికొంటి † నీదరిసెనముఖ. 174

వ. అని యానందించి హృత్కియన్నంత ఎరఁబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు. 175

గీ॥ ఓరుహాదేవ! నన్నిట్లులోమఁదలంచి, యుంటి నటుగానఁ జేముడినొసఁగుదేవ గంగ నీయెడ లోకోపకారమగును, నాకును గడున్ బ్రీయంబగుఁ † జోకమెఱయ.

—* శివుఁడు శాశ్వతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట *

వ. అనినంత శివుండు దయాళుండై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతగ్గామిని యగు గంగను నియమించి బార్చిన నాపెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడసూపినఁ గాంచి శాతమముసీందుర్చుడు. 177

క॥ తల్లిరొ! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, ముల్లోకంబులకు శుద్ధి † బొనరించెద వు త్కుల్లాజ్జులొచనా! నను, జల్లఁగ నిర్మలునిఁజేయు † శంకరురాణి! 178

వ. అని యంజలిచేసిన నగ్గంగాదేవి.

క॥ సీకభిషేకముఁగూరిచి, వీరజనన శివునితలకు † వేఁగ ననఁగ బల్ వ్యాకులితుండగు ముని నవ, లొకించి శివుండనియె నిలుపుమని గంగన్. 179

వ. గౌతమానుగ్రహార్థం బిందు లోకోపకారంబుగ నీమన్వంతరకాలంబు వసింపు మనుటయు నద్దేవియు నీవును నిఖిలమవర్చు లిందు వసించుదురేని నేనట్లుండెద నన్న శివుం డంగీకరించి గౌతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్రవ్వంబకేశ్వరుం డను నాహ్వాయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవత లట దారసిల్లి తల్లి! జీవుండు సింహరాశిన్ జెందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించెదము తక్కిన యేఁడులు దినంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత గంగయు నదీ రూపంబుఁజెంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితోదుంబరవిటపివిటపాల్లివనికట*పురట లతాంతరాశనిర్గతయై.

180

* టిప్పణి — పురటలతాంతరాశనిర్గతయై = బంగారు తీవెలవంటి తీవెలయొక్క మధ్యప్రదేశము నుండి బయలుదేరినదియై

ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయముందు - నికటపురటలతారూఢస్థలవిహంగమనుధన -

ఇందులకు శ్రీభగవద్గీత -

నికటపురటలతాః సన్నికృప్త స్సగ్గవల్గః- తాస్వరూఢాః స్థలవిహంగమాః మయాపరాదయాః

శా॥ శ్రీభామాత్రము దోచి యంతనె కడున్ ♦ రెట్టించి దిట్టంబుగా
శాఖామూలములన్ దిగన్ విడిచి యం ♦ చత్తుంగరంగ శ్తరం
గాఖేలత్కలహంససారసరథాం ♦ గాళీస్వనస్వందధా
టీభాతస్థలియై విదితగతులన్ ♦ తీర్థ విరాజిల్లుడున్ . 181

ఉ॥ గౌతమహాని తత్పతియు ♦ గంగను మజ్జనమాడిరంత నా
గౌతమశిష్యులందఱును ♦ గాటపుభక్తిని స్నాతులై రటన్
గౌతమియంచు భ్యాజిగొని ♦ గంగచెలంగియెసంగఁ గాంచి యా
గౌతము నేచినట్టి ముని ♦ కాండము గంగను జేరవచ్చుడున్ . 182

చ॥ కని ధుని ఘోరపాతకులు ♦ కశ్యపులెందుఁ గృతఘ్నుమూర్తు లీ
మునులిఁకఁ దానమాడుటకు ♦ ముట్టఁగనచ్చిరి వీరితాఁకు నో
ర్వను గనరాకపోదునని ♦ వైశమణింగి యదృశ్యయ్యెయ్యె నం
తనె కని గౌతముం డకట ♦ తల్లిరొ! పోయితె పాసి నీసుతున్ .

చ॥ అని వనరంగ సంతనె ద ♦ యాళువునై మునిపై ననుగ్రహం
బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ ♦ బోవిడి కృష్ణుఁడోచి దివ్యపా
వనవనపూర్ణయై పొదలి ♦ భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ
న్గొనిమది గౌతముం డలరి ♦ కోమలనూత్తులఁ బాడె దద్దతిన్ . 184

—* గౌతమ శిష్యులు మునులను నెపించుట *—

వ. అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు.

చ॥ మును లొనరించినట్టి యఘోమున్ సకలమ్ము నెఱింగి మట్టుమీ
ఱినవడి గౌతమాప్యఁడు మఱిన్ మఱి వారణసేయుచుండినన్
గనలుచు నమ్మునిబుద్ధులఁ ♦ గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చిరి
రును భవదీయపంశులు విదోధులు కాఁగల రీశభక్తికేక . 185

వ. మఱియును.

గీ॥ యాచకులును దరిద్రులై యామృదిశను, బాడమి యవిభూతిఫాలులై పొసరుదురుశ
తాత్పులై సరకంబులకవనుభవింతు, సత్య మిది మా వచనము నిఁస్సంశయముగ.

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దామొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందించు
కొనుచు దక్షిణ దేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమహర్షి సదాగుండై శిష్యపర్లంబుతోఁ
దిరియంబకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున మండె నదిమొదలు త్ర్యంబ
కేశ్వరుఁడు భక్తకల్పదుగ్ధులై యఖిలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతిర్లింగంబై
యెసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బీడ వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు వినుండని
సూతుం డిటనియె. 187

—* శ్రీ వైద్యనాథలింగము *

శా॥ లంకానాయకుడైన రావణుడు గైలాసాచలాధీశ్వరున్
బంకేబాతుముఖామరార్చితపదాద్భూతున్ శివున్ శంకరున్
బింకంబొప్పు భజించెనెంచి హిమభూభృద్వృక్షమండోర్మియం
దోంకారస్మరణంబు సేయుచు దవం * బుల్సాహియై సల్పుడున్. 188

క॥ చిరకాలము దానవునకు, హరుఁ డగుపడకున్న శిరసు * లాఱును మూడున్
నటికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డవ్వుడును గృహన్ గవకున్నా.

శా॥ అంతః దక్కిన మస్తకంబు నసితో * సంతంబునొందింప ని
శ్చింతన్ బూస శివుండు దారసిలె వచ్చె బూర్వభంగి దలార్
సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మిచ్చ గూర్తునాఁ దైత్యుఁ డ
త్యంతంబు బలమిచ్చి యేడుగడవై యస్మత్పురి జేరుమా! 190

క॥ అని కోరిన విని శంకరుఁ డెనలేనబలంబు నతని * కిచ్చి చనవుతో
ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యనఁ గొనిచని దీని నుంపు * మాత్మనగరిలో.

గీ॥ లింగమం దేను వసియింతులీల మెఱయఁ, దెలివితో జేర్పు పురి కనిదేవుఁ డరిగ
సంత లింగంబు జేకొనియనురవిభుఁడు, వచ్చుచుక దెరువున దైవవశముఁజేసి.

క॥ మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రంబున నొక్క వల్ల * వాంఛలి నిడఁ ద
న్మాత్రభరమొవక చితా, క్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె * శివలింగంబుక. 194

ప. అంత రావణుడు శుద్ధుడైవచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలో
కంబులు దాటి వాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్చుశక్యంబుగాకుండుటఁ జూచి
యందె యర్పించి తన శిరశ్చిద్రవీణంబులెల్ల వైద్యునియట్లు సులభంబుగ
మాన్వి నుఖంబొసంగినందున వైద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మనగరం
బున కేగె నసంతరంబు బ్రహ్మవిష్ణాద్వ్యభిరవివృణనంబులును మునిజనంబులును
వచ్చి పూజించి యాలింగంబు భవరోగంబులెల్ల వైద్యంబుచేసి మాన్పు
నమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రఱుమీద నొక్కనాడు
నారదఱుమి దేవజనపేరితుండై రావణునిచేరువకేగి యాతిభ్యసేవలక బడసి
యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెఱంగును శివలింగప్రతిష్ఠాస్మరణంబును విని
పెదవినిటిచి శివుడు కైతవంబొనర్చె నీకిచ్చినబలంబు కరంబుగరివ్వంబయేని
నీవిపుడుచని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దానసంతయుఁ దెల్లంబగు నీరహస్యం
దెవరికిం దెలుపకు నే నరయుచుండవన్న నతండు నిక్కంబకావగచి వచ్చి
కైలాసాద్రిన్ దెవలింపుచుండుడు దత్తత్ర్యులెల్లరు వితీస్త్రులై యుండ పరమ
శివుండు తత్కారణంబుగఁగాఁ బరమేశ్వరి వాచాఙ్మరపాటిఁ బరిహసించుచు
నిట్లనియె.

ఉ॥ మేలగు శిష్యుడెంతయును * మెచ్చుదనచ్చెడు రావణాసునుం
డేలికమీఁదనే కినిసి * యేడ్చెఁజూదారసిలెన్ బలీ! బలీ!
చాలఁగ సంతసంబొదవె * సాత్త్వికశిష్యునిఁ గూర్చికొన్నవా
రీలలిఁజెందెఁ దత్ఫల మీఁ * కేమనువారము దేవ! యిత్తఁటిక. 195

క॥ అని సాక్షేపముగ జగజ్జనని నుడువ హయఁడు వాని * శపియించె గృని
ఘ్నుని నిట్లు లోరి! యచిరంబున నీమద మణఁగుఁగాక * పొమ్మిక వేగక.
వ. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యపచారక్షమాపణం బరించి లంకాపురం
బునకేగె నాటనుండి తిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్పించి భోగమోక్షం
బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగచరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని
వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 197

—* దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము *

ఉ॥ దారుక నాగరక్కసియుఁ * దత్పతి దారుకుఁ దుగ్గిమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నవర * సాగరతీరవనసలిన్ బొదిక
జేరి నమస్తభూప్రజకు * సిల్లులు గూర్చుచునున్న నౌర్వృడన్
ధీరమునిన్ శివవ్రతుని * దివ్యులు మౌనులుచేరి యార్చిమై. 198

చ॥ వలఁతివి నీవు రక్కసుల * చాల్పడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపికొన * వచ్చితి మిందఱునున్న నాతఁడుక
ఖలులగు దానవాధముల * కల్మష మారసి వైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేఱుకడఁ * దాము చరింతురుగాక వీఁకఱక. 199

గీ॥ అల్లుచనలేని నశియింతు * రనుచుకౌవ, మొసఁగఁగ నిశాచరులుగడు*నులికిదుఱి
తాత్మలై మనుగడ యెట్టు*లందఱమిఁక, నెచటికేగఁగవలయునో* యెఱుకపడదు.

క॥ అని వనరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయారి * యనె శాంకరి దా
మును నాకిడె నొకఁడువరంబును దదనుగ్రహమునఁ గడ * పుదము కడలిలోన్.

ఆ॥ కడలికుక్షియందుఁ * గావురంబుండి యీ, పరిజనులును మనము * పక్కలందుఁ
దిరుగు తిరణిజనులఁ * జెఱఁజట్టి వారల, ధనముఁ జూఱఁగొంద * మనవరతము.

చ॥ అని నుడువంగ దారుకుఁడు * హర్షమునొంది నిశాచరావళిన్
గొని చని దుర్గమాంబునిధి * కుక్షిభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వననిధిలోఁ జరించు యుడు * పంబులఁబట్టి ధనంబుఁగొట్టి య
మృనుజుల నార్చి వెట్టుచుఁ గ్ర * మంబుఁదొరంగి రహించుచుండఁగా. 203

క॥ ఒకకలమున బేహారమునకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజనముతోఁ జనఁబో
నొకవై శుద్ధిని సుప్రియనా,మకు శివపూజకునిఁబట్టి * మదమొప్పారన్. 204

ఉ॥ బందిగనుంచి దాసజన శివర్లముతో ధనమున్ హరింపగా
బందినె వైశ్యుడుండి శివ శక్తిని మానక పార్థివేశపూ
జం దగనల్పుచుండ దను శివభక్తుడొకడొకని వచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడ శివజడ దలంచినఁ ద్రుంచివేసెదన్. 205

క॥ అని తెగటార్చన్ దన జనమునకు గనునన్న సేయ శివగంగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుడు, మనమున శంకరునినమ్మి శివతీర్థములనియెన్,
చ॥ మును ద్రిపురాసురుల్ మొనసి శివారిజలంబున నీతిలోక హిం
సను బొనరించుటారసి పృథ్వీ శక్తికృపాంబునిపానభూతుడై
ఘనరణసాధనంబులను శివగళునచేసి జ్వలదృగ్గులక
దనుజులఁ దత్పరంబులను శివహాముచేసిన సామి యోముడే. 207

క॥ రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోక శివరక్షాదక్షా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చేక్షయముక జెందనీక శివకుని గృహ. 208

క॥ నీవే యేడుగడవు శివ! నీవే యొడయడవు ద్రవిడ శివవియ నీవే
నీవాడను నీదాసుడ, నీవియె యీ ప్రాణములిక శివలుపు మహేశా! 209

ప. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుడు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్స్వరూపం
బున నెగసి పృథ్వీమండలై పాశుపతాస్త్రం బవ్వైశ్యునకొసంగి తత్ప్రహరంబున
రక్కనులనెల్లఁ బొలియించిమించిన దారుకాపార్థివయై మహేశ్వరుని పట్టంపు
రాణి విభునిదరిసి.

—* పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుచుని శివుని వేడుట *—

ఉ॥ వేకటి నొందియున్నది వి శివనిధాన! నిశాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ శివాను మనుగ్రహభావమున్ జరం
బీక శిశుత్వమందు నను శివచ్యుగఁగొల్చి వరంబులొందె నా
శ్రీకలనక దదాత్మజులు శివధుతటిక పసియింటుగొవుతక. 210

ప. అని యిట్లర్థించిన సఖిశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ॥ రాణిరొ! నీమనంబరసి శివరక్కసి నొక్క తెఱగాతు నిట్లు పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు శివబాల్మిక నిందువసింతు నే నని
దాక్షిణ్యలింగరూపమునఁ దప్పక యిందునెయుందు మానవ
తాక్షిణ్యముగోరి నీవటులె శివరాదలిర్పంగనుండు మిచ్చటక. 211

ప. అనినొడివి భక్తానుగ్రహార్థం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామభేయం
బుతో నందుఁజేరి వసింపియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో
నచ్చటనే వెలసియుండ నదిమొదల నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖలసిద్ధికరంబై

యొప్పి నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బింక రామేశ్వరలింగస్వరూపంబును వినుండని నూతుం డిట్లనియె.

212

—* శ్రీరామేశ్వరలింగము *

ఉ॥ సీరజలోచనండు రజః శివరులన్ వధియింపఁగోరి యీ ధారుణి నూర్యకంశమునఁ శివ జననంబునుజెంది జానకీ వారిజవత్రినేత్రుని వి శివాహముచెంది పితృప్రియార్థమై ఘోరతిరాటవిఠ్ దఱిసి శోమలిఁ గోల్చుడె బట్టికంతుచే.

213

ఉ॥ అంత దురంతచింత హః శివశక్తులూగ్రణి వానరేందుత్తోః బొంతముచేసి మారుతిగు శివున్నతవిక్రమదీప్తి మైఘిలీ కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవ శివప్రభుసంకలితోరువాహిని కాంతతటాంతరుండగుచుఁ శివాంజనిధిఁ వడిఁజేరి ధీరుడై.

214

వ, మంతనంబందు.

ఉ॥ రావణుడెన్న నల్పుడె? య శివరాతిగణంబుల నుక్కడంది నా నావిధసంపదల్ పొదల శివాయకుడై తగుమేటి యమ్మహా దేవునిభక్తిఁజేసి కడుఁ దేజముఁజెందిన ధీరవర్మిని జీవనరాశి నల్పసర శివవలె మీఱెడుపోడ యారయన్.

215

క॥ మనమందర మిప్పుడీ యుద, థిని దాటుటయెట్లు సిద్ధప శివితాధిపతిన్ బెనఁకునఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడునె శివునికరుణ శివోందకయున్నన్.
గీ॥ వినుము సౌమిత్రి! యీసింధుశివేలయందు, శంభులింగార్చనంబు నిష్ఠమైయున్నట్టి తత్ప్రసాదంబుఁబడసి యుశివారశక్తి, నొడిసిదాటుద మంబుధి శివాంజనిని, 217

క॥ అని స్థిరహృదయుడై చ, య్యనఁ బాఠివలింగమొందు శివాహుకమై న ల్పి నితాంతభక్తిఁగొలుపుదుఁ, బినాశధరుఁ డంతఃబాల్పి శివముడిఁబలికెన్.

—* శివుడు రామువకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *

శా॥ రామా! దాశరథీ! ముదంబాదవె నీ శివారజ్యమానార్చనన్ బ్రేమన్ గోర్కులఁదెల్పు మిచ్చెదననన్ శివుఁ డిచ్చివరోత్తముఁ జో హేమగ్రావతరాస! రావణుని త్రిశివశివశివ గిహార్చన మ్మోమంబై యలరారుశక్తి నిడుమా శివాక్షిణ్య మేపొందఁగాన్.

219

క॥ మఱియును నేనలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరుదాట శివసమగృహతనం బెఱిఁగింపు మీశ్వరంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము శివిలువు మహేశా! 220

వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రవీణంబగు సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయంబెఱింగించి రామచంద్రార్చితపార్థివ లింగంబందు జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది రామున కిట్లనియె,

221

ఉ॥ ఎంతటిదాఁక నీకువల * యేశ్వరుఁ డీరవి యాయుడువ్రజం
బెంతటిదాఁక నీదుమము * లినదు లీభవి చెల్వమిఱునో
యెంతటిదాఁక నే నిచట * హర్షెనఁగక భవదీయలింగమం
దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసి * యింతు యశంబానరింతు నీకిలన్.

222

వ. అని నెలవిచ్చినంత సకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వర లింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రదిమొదలాలింగంబు సుప్రసిద్ధంబై త్రిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు.

గీ॥ సేతుబంధన మొనరించి * సింధుదాటి, సవరివారము పొలస్త్వం * జదివి తత్పు
రికి విభీషణుఁ బ్రీతి నే * లికనుజేసి, సతినిఁగొని పుష్పకంబెక్కి * సంతసమున.

క॥ పారావారము దాటి స, దారుండగు రాఘవుండు * దా నటుఁబూర్వం
బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁగొలిచె * నీతయుఁ దానున్.

225

వ. మఱియు నంత సీతాప్రార్థనకేసి రామచంద్రుండు వేటొకలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠింప నంది సీతారచిత్రపై కలలింగంబొకండును గించిద్విలంబనంబున నాంజనేయుండు గాళినుండి తెచ్చినలింగంబొకండును బ్రతిష్ఠించిపూజించె సైకలలింగంబును రామ నాథలింగంబనియును హనుమాదాసీతలింగంబును విశ్వేశ్వరలింగంబనియును జెప్పదురు.

246

క॥ ఈ రామేశ్వరలింగముఁ, జేరి నరుం డెవ్వఁడెని * శ్రీగంగాంభో
ధారల సభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల * శిఖరవదంబున్.

227

* శివపురాణే కోటిషుద్రసుహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—

శ్లో॥ కృతహన్ రాఘవః పూజాం । శివభర్తృవరాయణః । స్తుతించ వివిధాంకృత్యా । ప్రణివర్త్య
శివం ముదా । జయంచ ప్రార్థయామాస । రావణాజాతదాతృనః ।
తతః ప్రసన్నహృదయా । రామభక్త్యా మహేశ్వరః । జయోస్తుతే మహారాజ । ప్రిత్యాన
పునఃప్రసన్నః । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సాంజలి ర్మతమస్తకః ॥ రామః—త్వయా
శ్లేయ మిహస్వామిన్ । లోకానాం పాపనాయక । పరేషా ముపకారార్థం । యదితుష్టోసి
శంకర । నూతన—ఇన్ద్రక్షస్తు శివస్తత్ర । లింగరూపో భవత్తదా । రామేశ్వరశ్చ నామ్న
పై । ప్రసిద్ధో జగతితరే । రామస్తుతత్రసాదేవ । సింధుముత్తీర్ణచాంజనా । రావణాదీన్
నిహన్యాశు । రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం ॥

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగచరిత్రం బిక ఘుశ్చేశ్వరలింగచరిత్రంబుఁ జెప్పెద
నాకర్ణింపుడు. 228

—* దేవగిరి శివాలయము - ముశ్చేశ్వరలింగము *—

క॥ దేవగిరినికటమున భూ, దేవుడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవఁ దీక్షితఁ డవని
బావనుఁడు భరద్వాజకు, లావిర్భూతుఁడు సుధర్ముఁ డనునొకఁడలరున్.

క॥ అతనికి సుదేహయనునొక, చతురమతి కలత్రమలరుఁ డనుస్వనాశో
భిత గృహకార్యవికారద, పతిహిత సుచరిత్ర ధర్మఁ పాఠిణ గడున్. 230

ఉ॥ వారలు దేవతాతిథినఁ పర్యలఁ బేర్చి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతానాక పలుఁ పత్నరముల్ చనినంతఁ జింతతోఁ
గూరి సుధర్ముడేవి మదిఁ గుందుచు వైభవ మెంతయుండినన్
సారెకు దూఱుచున్ విధినిఁ సంతస మొందకయుండె నిచ్చలున్. 231

ఉ॥ ధీరుఁడుగానఁ దత్పత్రి మఁదిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహిమ
దారతతో నిటుల్ నుడువుఁ తన్నిరొ! ఎందుగ నేల! యిట్లు లె
వ్వారికి నెవ్వరాదు రిలఁ బండుగులెవ్వరు! తల్లిదండు లె
వ్వారలు! పుత్రులెవ్వ! రికఁ స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్. 232

క॥ కాపున వగవక సతతం, బీవు శివునిఁ గొలుచుచుండుఁ డమింపుగ నన భూ
దేవియు మానక శ్రీస్వా, భావికగతి సుఖముఁదప్పి పనరుచునుండెన్. 233

గీ॥ అట్టితఱిఁ బొరుగింటికిఁ పరిగి యెదియొ, పనికిఁ దత్పత్రితో మాటఁ పట్టుదలకు
జగడమాడఁగనాదికఁ దెగడియిటుల, నుడివెనునుదేహమనసెంతోనొచ్చిపొగుల.

క॥ ఉష్ణరము లున్నవనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నవనుచుఁ డగొప్పననుచు నీ
వెవ్వడుఁ ద్రుళ్ళకు బంగరు, కుప్పలుగల రోసి! నాకుఁ గొడుకులుఁ గూతుల్.

ఆ॥ దుడ్లు గలుగ నేమి? గొడ్డుదానవు నీవు, తినుట కెవ్వరేని డిక్కులేరు
బిడ్డలున్నదానఁ బేర్చి నా కెనయాదే! తల్లకిందులగుచుఁ దవనుఁగొనిన.

క॥ అనినఁ జివుక్కురుమను మదిఁ గనలుచు నిజగృహముఁజేరిఁ కాంతుని కంతన్
బెనువగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్లు లుండె విత్తముఁ జౌలన్.

ఆ॥ ఆ సుదేహ యంతఁ కంతకు సంతాన, కాంక్ష యగ్గలింపఁ గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకుఁగర్భవైభవమంచు, గ్రుచ్చిగుచ్చియడుగఁ గొంకకతఁడు.

ఆ॥ రెండువిరుల శివుని డండ మంది యొకండు
గొనుము పణి! యనినఁ గోమలాంగి
యిట్లనుమము బాసి యీవలి వుష్పంబు
గొనినఁ బాగవి నిజియై గోవిదుండు.

ఉ॥ అరసి యద్ది యంతః బలిః * కర్మలి వేటొకఁ బెండ్లి సేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకితను * గూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేటుబాలికను * మీరు వివాహము చెందుఁ డాపెకుఁ
మీఱక వుట్టు నందనుఁడు * మేలగు నందఱకుఁ బ్రియంబగుఁ. 240

క॥ అన విని యిపు డిట్లులె నీ, వనదపు వేటోర్తిఁ బెండ్లి * యాడిన సవతిఁ
గని పోరు సేతు వెంతయు, ననుమానము లేదు పెండ్లి * యాడను మరలఁ. 241

వ. అనుటయు

క॥ నా చెలియలు పదిరెండేం, క్లేదిన యీ డొప్పుబాల * నిప్పింతు దయఁ
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి నేచుదాన * నా? యెట్లులె నఁ. 242

గీ॥ అని దివారాత్మరెంతయు * సధిపుతోడ, నొడివి మదిగరగించి సెల్వొడిసితనదు
చెలియలిం దెచ్చి పెండిలి * చేసి దాసి, యట్లుసేవించుచుండె నయ్యనుజ నెపుడు.

క॥ ధర్మవిదుఁడైనయట్టి ను, ధర్మఁడును నుదేహతోడఁ * దా నిటులనియెఁ
నిర్మలమతి! నీచెలియలి, వర్జిలి నీవేలుచుండ * నగుఁ బసిదానిఁ. 244

అ॥ అనుచు ఘుశ్మ యనెడు * నాహ్వయం బొప్పెడు, చిన్నయాలి నప్ప * చేతఁబెట్టి
నిత్యవైభవముననెగడుచుండె నతండు, ఘుశ్మ యక్క సెలవుఁ * గొనిముదమున.

క॥ దినదినము నూటయొక్కం, డనువుగ మృల్లింగములను * నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగిం, చినమీఁదను వానినెల్లఁ * జెలుపునఁజేర్చుఁ.

—* ఘుశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట *—

క॥ కొన్నేళ్లుజరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె * సంత శివకృపఁ
జెన్నలరు ఘుశ్మ కెంతయుఁ, జిన్నాచినుతుండు పొడమెఁ * జేతంబలరఁ. 247

క॥ అందముగాఁ బొడమిన తన, పందను నానందభరము * నఁ గని నుధర్మం
డెందు ననానస్తుండె, నం దద్దయు ముదముఁగొనె జ * నంబు లలరఁగాఁ. 248

క॥ బందుగులుక లాఁతులు నిక, పందఱు ఘుశ్మక గరంబు * పారునంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియాడిరి వ్యథఁ, జెందె నొకర్తుక నుదేహ * చెనఁటితనమున్.

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు

గీ॥ రూపరేఖాకలాశీల * రుచిరుడగుచు, బాలుఁడేపొంద నొకబాడ * బప్రముఖుఁడు
కడిఁదిధనికుఁడు దనకూతుఁగారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొం * పెచ్చుమీఱ.

క॥ వియ్యపువారలు వారల, వియ్యంబులు ఘుశ్మనెంతో * వేడుకఁజూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, గయ్యాళినుదేహ మెందుఁగాఁ దవియించెన్. 251

ఆ॥ జ్యేష్ఠ జ్యేష్ఠయగుచుఁ జెడుమదిన్ దండగా, ఘుశ్శయెఱిగి వేగఁ జొడుకు కోడ
లును ద్వదీయులమ్మ! మనమం దెఱుంగుము, నాదువాచకారు చ నమ్ముమిడను.

క॥ తల్లిబలఁ గొడుకు పెనిమిటి, తల్లిబలెన్ గోడ లెదలఁ దలఁచిరి ప్రియమా
నిల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున నుదేహనట్టు లొప్పడు ఘుశ్శౌ.

క॥ ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి నుదేహనధూటి మేలోర్వక వి
స్తారపుఁబాపము లోఁగొని, నేరంబుల వెదకికొనుచు నిందితమతియై. 254

గీ॥ ఘుశ్శకన్నీరుచేత నా కుంగలట్టి, వృద్ధయతాపానలము శమి యించుఁగాక!
వేఱువిధమైనఁగాదల్లు నేరమనక, దానిసూను వధింతు నం తయునుఁ గుడుగు.

గీ॥ పైనిఁ గానున్నదగునని పావభయము, మాలి చీకటిరాతిరి మందిరమునఁ
బడఁతితో సెజ్జఁగూచుకుకొడుకు నొడిసి, పొడిచిచంపెను గత్తిలోగడిఁదివగను.

క॥ కసిదీరినదని కుసివడి, వెనఁగొమరుని తుండెములను వెదకికొని సమీ
పసరన్నన సేసి వడిం, బసరంబై జేరె మరల మందిరభూమిన్. 257

మ॥ తెలవాఱక రుధిరాక్త శయ్యఁగని యెం తేభీతి నాత్మేశ్వరున్
గలయంగాంచక కోడ లార్తయ్యి యా కృందధ్వనుల్ సేయఁగాఁ
గలుషస్సౌత నుదేహ సేరి యెఱుంగం గాలేనియట్టుల్ వృథా
కులవోలెన్ విలపించె నెల్లడరఁ బద్మనూడి హా హా యనన్. 258

గీ॥ అవుడు ఘుశ్శయ్యఁ దాఁ బొడిచివార్చనంబు, నలుపుచుండెను నాథుండు సరసమండ
గోడుగోడున నేడ్చుచుఁ గోడ లవ్వి. ధంబుఁ దెలిసిన భీరయై తలఁచె నిల్లు. 259

క॥ ఎవనిదయకొ గొడుక్కేర్పడ, నవికలకృపుఁ డతఁడె నాఁకు సర్వకు భక్తో
త్సవకరుఁడని పేరొందిన, శివుడు మహాకాళమూర్తి సిద్ధం బిందుకా. 260

ఆ॥ కాకయట్లు శివుఁడు గాపాడకున్నచో, నెవ్వ రేమియడ్డ మీ జగమున
మాలకరి విరులను మహిఁగూర్చు నెడసేయు, నల్లె హరుఁడు జగమునవకుళించు.

క॥ కావున వగవేలని శివ, దేవునియెడ నమ్మకమున దీన్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతఁబున సర, సేవనమునఁ గలిపి మరలె శివలింగములన్. 262

వ. అంత

ఉ॥ వచ్చితి వచ్చితిన్ జనని! వైశమే యేను భవచ్చివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివుప్ర సాదసమున్నతి మాఱుఁదల్లి చే
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ జక్కఁగ నన్ గొనిపొమ్ము గీముకున్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రీకుడు చేరఁగవచ్చిన జూచి తాల్చిమై. 263

క॥ ఎక్కుడు మోదములేకయె, యక్కపేయిన్ గినుకఁగొనక యాకె గొమరుపైఁ
ఁజక్కఁగఁజేయఁజే గడుమె; చ్చెక్కఁగ ముక్కుంటిసామి యే తెంచివడిన్.

ఉ॥ మెచ్చితి నీదుపూజనము * మేలగు నీదగు తాల్మితెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెదన్ పరము * నీవిడఁగోరుము నీసవత్ని నేఁ
జెచ్చెర ముక్కముక్కలుగఁ * జెండెదనిష్ఠ త్రిశూలధారనాన్
గ్రచ్చితి ఘుశ్మ దానడిగెఁ * గావుము నాస్వనవంచు నాదృతిన్. 265

వ. అంత శివుడు

క॥ ఏమిటి కోమఁగఁజూచెద, వీ మెను నీపట్టెబట్టి * హింసిం చెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునేకీ, పామునకున్ తాలుబోయ * భావ్యంబగునే? 266

వ. అనిన ఘుశ్మ యిట్లనియె.

క॥ కీడొనరించినవారికి, గూడ ప్రభూ! మేలుసేయఁగూడుకగాదే
ఊడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడనితలవది సుదేహాకున్ సుచరిత్రా! 267

గీ॥ అనిన శివుఁడట్లే వేటాకండ్లకు గు వరమ, నాఁగ నయ్యెలనాగ వేగ వేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యాఁరాజమాళి, నందె వసియింపును నెదనఁయాహ్వాయమున.

వ. అనిన శివుండు.

క॥ నీవర్ధించినయట్లులె, యీ విమలజలాశయమున * నెంతయు నీ పే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుండ, నా వెలసెద నాలయం బఁనఁబడు సరసియున్. 269

క॥ ఇఁక నిట ననుఁగొల్పినవా, రికి నిస్తార్థముల నిడి పోరిన్ బోచెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూ,టికిమింది సుపుత్రు లొప్పి * తీవిగొను నిలన్.

ఆ॥ అనుచు లింగరూపుఁడై యుండి శంకరుం, డనఘుండగు సుధర్మఁడానుదేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ * వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రంద టింపుఁగూరుముదుల.

క॥ శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన తాలువ్య మవియు * పోల్కి సుదేహం
తెరదురితాశయ మెల్లన్, హరదిర్భనమునను విరిసె * హరువాప్పందన్.

వ. సుదేహయు జీవితండైన పుత్రుం గాంచి ముఁసి తన చేసిన దోహంబునకులజ్జించు
చుండ విభుఁడును ఘుశ్మయుఁ బావహరంబులగు ప్రియశ్చిత్తంబులొనరింపఁ
జేసి రంత నంద అన్యోన్యప్రేమలఁ బొదలియుండి రదిమొద లా లింగంబు ఘుశ్మ
శ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ జేరొందె నిది ఘుశ్మేశ్వర
లింగ చరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగ చరిత్రంబులఁజెప్పితి నిఁకేమి వినఁగోరుదు
రనిన సూతునకు శాపకాదిమును లిట్లనిరి. 273

—* లింగస్వరూపకథనము *—

క॥ లింగస్వరూప మెట్టిదో, లింగవధార్థంబెదో? తె * లియఁజెప్పుము మా
కుం గరుణ మెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పచుండ్ర * నేక విధములన్. 274

- క॥ అని ప్రశ్నింపుడు సూత్రం, డనియెను మునులార ! మీర * లడిగిన విషయం
బును దెలిపెడువాడ జగ, జ్ఞనముల శ్రేయింబుకొఱకు * సాకల్యముగాన్.
- క॥ అరయఁగ నాద్యంతములన్, బారయకశోభిల్లు నద్ది * బోధాస్పదమై
ధరఁ బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యలరు లింగ * మూర్తి ముసీంద్రుల్ ! 276
- క॥ అనితరసాధారణమై, యనుపమఘనశక్తియుక్త * మై యచలంబై
మునుకొని సకలజగత్సా, ధనమై లింగంబు వెలయుఁ * దాపసవర్చుల్ ! 277
- క॥ ఏకంబై చిన్మయమై, వాకులకున్ మదికి దవుల * వర్తించునట్లై
శ్రీకరమై శ్రీతసేవిత, మై కమపుజోతిరూప * మై బ్రహ్మాంబై. 278
- క॥ అమలంబై వేదనిదా, నమునై సర్వార్థభేద * నమునై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరాతీతస్వరూప * మై యమరు మునుల్ ! 279
- స. ఈ లింగస్వరూపవిభవంబుగూర్చి నేనకా దెవ్వార లెంతకాలంబైనను సమగ్రం
బుగా నుడువలే లేను గుఱుతుకై రవిదీపన్వాయంబుగ నించుక వక్కాణించితి
నిక లింగశబ్ద నిర్వచనంబు వినుడు. 180
- క॥ విరివగు సీసకలచరా, చరభవనము లెందుడిందు * సర్వంబట్లై
మరలనెఱుఁ బాడము జగముల, కిర వెయ్యది లింగమది ము * సీంద్రీవతంసుల్ !
- వ. ఇఁకఁ బ్రతీకోపాసనయందలి శివలింగంబుఁగూరిది కొంద యొక ఘైతిహ్యమున్
జెప్పదు రద్దాని నుడివెద నాలకింపుడు. 282

— * దారుకావనముని చరిత్రము * —

- ఉ॥ దారువనంబునాఁగ వసు * ధాతలనుందుఁ గరంబు శ్రీల నొ
ప్పారుచుమీఱు నచ్చొట మ * హామహు లిన్ధతపోధనాగ్రుల్
ధీరులు మాను లుండురు స * తీనుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలఁజూచి తోడిఱుషి * వర్చు లడగొని యుండు రెంతయున్. 283
- మ॥ శివభక్తింగొని నిత్య మమ్మునివసుల్ * సేవించుచుం దీక్షు శి
ష్యవరుల్ పుత్రులుగొల్వ నింధనకుశా * ద్యధంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాటవికేగి రయ్యెడ శివుం * డున్ వారలక మెచ్చి పా
చ్చు వరంబుల్ దయసీదలంచి మదులక * శోధింపఁగా నింపుమై. 284
- మ॥ కడునందంబగు లేతయశావనపుటా * కారంబుమకజెంది యె
క్కుడువేడ్కొప్పు దిగంబరుండయి ముసీ * ట్కకస్త సేనన్నిధి
వెడఁగొప్పొందఁగ భిక్ష మెత్తుకొన రా * వీక్షించి యవ్వార ల
వెడవిల్లుక గిభరించినట్టిడని బ * ల్లిభాగ్నింతలై చింతతో. 285

చ॥ మది గెలువంగ నోడి యల * మారహరుక వడిఁజేరి విభ్రమా
స్వవమగు తత్తనూజ్జ్వలరస * ప్రసరంబును గన్నుదోయిఁ బే
ర్చుద మొదవంగఁ గ్రోలుచు గ * మల్లములై హరు నన్నివేశముక
వదలఁగ లేక పైకొనెడు * బాలి మరల్పుఁగలేక వీడతొక్క.

286

—* మునిభార్యలు శివునిజూచి మోహించుట *—

క॥ చక్కెరవిల్లునోలల, కక్కోమలు లార్తిఁగొని భ * యంబు విడిచి మేల్
నిక్కెను చనుఁగవఁగుచ్చుచు, నక్కుల బిగ్గరఁగ నొడిసి * రమ్మారహరుక,
సీ॥ చిగురుఁబోడియొకరై * చికురబంధముజాఁజ, గొఱిలింపుచుఁబ్రభా! * కాపుమనియె
చెలువయొక్కక * శివుచేయి తన భున, స్తవమండలికజేర్చి * సాకుమనియె
విరిదండకై వడియరమందువ్రాలియే, లుముదేన! యని యొక్క * రమణియనియె
పొగరుగుబ్బలను వీఁపునఁ గుచ్చి ననుఁబోవు, మనివేడెనొక విక * చాబ్బగంధి
గీ॥ కదిసిపైకొని ముద్దాఁజఁగలికియొకతె, వదములొత్తుచునిలిచెను * భామయొకతె
రమ్మరమ్మనిచెయిలాగె * రామయొకతె, నేనుసీదానననిచేరెఁజానయొకతె. 288

చ॥ ప్రిదిలివయట్టి కంచెలను * బిగ్గరఁబట్టి మఱొక్కకేలితో
వదలెడుసీవిబట్టి పసి * వట్టి మదికదగు దీమునెట్టి కొ
మ్మదనతియొక్క భామ యసమానమనోజమనోజ్ఞమూర్తి! నీ
కిదియె యుపాయనందితి * నీతను వీవు గ్రహింపు మిష్టమక.

289

సీ॥ దిక్కునీవేసామి * మొక్కుదానను ననుఁ, బాసిపోవకుమంచుఁ * బల్కెనొకతె
సారంబులేని యీ * సంసార మే నొల్ల, నీవె యేడ్గడవంచు * నిలిచెనొకతె
యిల్లొల్ల విభునొల్ల * నీధనంబొల్ల ని, న్నాసింది వచ్చితి * ననియె నొకతె
ఈవె నాప్రాణంబు * లీవెధనంబు నిక, విడువలే నంచని * వేడె నొకతె

గీ॥ అర్తసేలినఁ బుణ్యమా * ననియెనొకతె, కనవె సర్వజ్ఞుడవు తాపమనియె నొకతె
నన్నిడినఁబాటుదానఁబ్రా * నమనెనొకతె, అరసియెటులేనిరక్షింపు * మనియెనొకతె.

ప. మఱియును గొందఱు గరువతనంపువోడ లక్కందర్పజేతన్ గొంచి పరవశై

గీ॥ చనులఁ గండాతి చేసె భామిని యొకర్లు
చెక్కులను గీతె నొయ్యారి * చెలువ యోర్లు
వయ్యెదక జార్చి నరిచేసె * భామ యోర్లు
దీనదృష్టుల హృదయంబుఁ * దెలిపె నోర్తి.

292

ప. ఇతను బెక్కందు * చక్కని వడంతులు బిడ్డపావల నింటుబడవైచి తగులమున
హరున్ దారసించి మూఁగిరి.

293

ఉ॥ ఇందలు చుట్టుముట్టి నురతేచ్చు గడుగడు దీవరింపుచున్
గందరగోళమున్ సలుపఁగా హరుఁ యెంతయు నిర్వికారుడై
యందఱఁగాంచి యిట్లనియె * నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతితోఁ
గండువఁ గూడఁగాఁ దగునె? * కశ్యప మియ్యది చేరుఁ డిండ్లకున్. 294

చ॥ అస విని వారలెంతయును * హా! యిటు దోయఁగఁజెల్లునే మమున్
ఘనుడవు కామతంత్రముల * గాంచిన ప్రోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన సనబొంట్ల కామితము * రిత్తయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁక బాసిపోవుటకు * నేర్తుమె? దోసము గీసమున్నున్. 295

క॥ అని యిటుఁ దెంపునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపి * నట్టి యుపతులన్
గని తత్పర్యేంద్రియముల, కనఘుడు దలఁపుననె ఘనత * రానందమిడన్. 296

గీ॥ అంత నక్కాంతలెల్ల నితాంతహర్ష, పారవశ్యంబునఁమీఱి * పడయరాని
సిరికిఁ జెలఁచి యారాజశేఖరునకుఁ, జెలిమి నుపచారముల నిల్లుచేసి రంత.

క॥ గొడుగున్ బట్టి నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బాఁలొండె * దన్నియొకలె బ
ల్వడి వింజామరలొందిరి, బెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు * బింబోష్ఠ లొగిన్.

క॥ అద్దముఁబట్టె నొకతె యొక, నిద్రపుజవరాలు భక్ష్య * నిచయకబళముల్
తద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను మోచిఁగొనితెచ్చె * గలికియొకతెయున్.

వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్ల బరివరివిధంబులఁ బరమేశ్వరునేవించుచు మహా
నందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు పుత్ర
చ్చాత్రగమన్వితై బహువిధసమత్కృతఫలాశ్రవనూనఫలమూలంబులఁగొని
స్వాశ్రమంబులఁ జేరవచ్చి యందు భిక్షకునిన్ గళత్రంబుల శీలభంగదుర్బుత్తం
బును గాంచి విస్మితై వీఱియై విన్నబోయి వగచి మహాగ్రహపరవశతన్
భిక్షునిన్ జేరి యిట్లు ధర్మించిరి. 800

ఉ॥ ఎవ్వఁడవీపు గల్పఘండ! * యేటికిఁజేరితి వీవనం బిటుల్
గొప్పి దురాత్మకృత్యమున * కున్ వెనుదీయక మాపధూటులన్
బువ్వలుకానిసేతిలకుఁ * బూనిచి శీలము గంగఁగల్పితి
వివ్వని నిన్నుఁబూడ్చెద మీఁ * కెవ్వరిఁదెచ్చిన వచ్చినన్ నురల్. 801

క॥ అనిదూఱిన జడియక య, మృనివరులన్ జూచి నగుచు * ముగ్ధేందుకలా
కనదవతంసుం దూరక, యె సలిచినన్ వారు మిగుల * హెచ్చగుకినుకన్. 802

శా॥ పాపాణంబులఁ గట్టలన్ బడితెలన్ * బల్లు ర్గుమ్మూడి వి
ద్యేపావేశముతోడ బాద శివుఁ డెం * తే వానిఁ దప్పింపుడున్
కోపంబుఁగొని భిక్షులింగమును వా * ర్గులన్ శపింపఁ శివుం
డిమత్తల్లక లింగమున్ బెఱికి వా * రిక్షింప వైచెన్ ధర్మ. 803

—* శివలింగము మునులను బాదించుట *—

అ॥ మునులు సూచుచుండ * భోగిభూషణుఁ డదృ, శ్వేతనుజెందె వంత * జటులలింగ
మేచి భయదమగుచు * హెచ్చగు జ్వాలల, నింగిముట్టి మునుల * నిగిడి చుట్టె.

ఉ॥ వారు భయంబునొంది త్రిడి * నంబు మొదలలవోట్ల కేగ న
వ్వారలఁబంటనే యదియుఁ * బాయకయేగి దహింపజొచ్చినన్
భూరివిషాదతప్తులయి * పొక్కుచుఁ బద్మజఁ జేరఁబోయి య
గ్గోరమునెల్లఁ దెల్ప విని * గొబ్బిన నాతిఁజెరింగి సర్వమున్. 805

చ॥ పరదుఁడు భక్తలోలుపుఁడు * భర్గుడు మిచ్చు ననుగ్రహించువో
సరము భనద్దహంబులకుఁ * జక్కఁగవచ్చిన మీరు కిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పర * మాత్మున క్కొనరించి యిట్టి దు
ర్భరమగు చెట్టనొందితిరి * రక్షకు లెవ్వ రిక్క మలీనులు ! 806

గీ॥ మిట్టమధ్యాహ్నమందెట్టి * చెట్టగాని, యిరవుఁజేరఁగ నాతిభ్య * మీవలయును
నందు సర్వేశ్వరుఁడె యటు * లరుగుచేర, మొరటులై గీడుచేసితి * రెఱుకఁదప్పి.

క॥ సిరిరా మోకాలోడ్డిన, తెఱఁగున మీరెంతయేనిఁ * దేకువనెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబును, గరముఁ జెఱచుకొనిన వారు * కార్పణ్యమునన్.

క॥ అని యీసడింప గోడున, వనరుచు దిక్కిపె యవియె * వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహుతియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకున్న * సరవిందభవా !

క॥ అని యగ్నికగ్గమగు న, మృనిజనులన్ గాంచి యజుఁడు * భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారిసి, యనె నిట్టుల జడువు నుడిపి * యతివేగమునన్.

మ॥ శివ నర్థింపుఁడు వేగ యీశ్వరి కృపా * శీలాత్మ గుహ్యకృతిన్
శివలింగంబును దాల్చి ప్రోచు నితర * స్త్రీజ్ఞాల రాలింగమున్
శివ గుహ్యకృతిఁజెంద నందు నిలువన్ * జెప్పాటు దప్పున్ వడిన్
భవనంబుల్ సుఖమొందు లాఁతితెఱఁగే * బోదార్తి యెందేగినన్. 811

వ. అంతదనుక

గీ॥ అవ్వుదశ మేసియొకకుంభ * మచటనునిచి, పంచవల్ల నములను దూ * ర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోద * కముల నింపి, వేదసూక్తుల మంత్రించి * వినయమెసఁగ.

క॥ నతిఁజేసి లింగమునకున్, శతరుద్రీయమున నీట * స్నాతమొనర్పన్
హితమతిలో లింగం బీ, గతినిదొరగి శాంతి నించుకన్ గాంచు వెనన్.

—* సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిజెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁజెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల నేవించి తత్కృపాను
భావంబున లింగమునకు శాంతిఁగూర్చి యీభంగంబుఁ బాయుఁడనిన మునులు

పరమేశ్వరీ బురస్కరించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ
మహేశ్వరుల నర్పించిన నవ్వార లిరువురు దయామయులై పొడసూపి రందుఁ
బరమేశ్వరియోన్మాదకృత్ శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁజేరి నుప్ప
తిష్ఠితంబై శాంతిఁజెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మికంబగు
లింగంబుక బూజించి మొక్కి యిట్లనిరి.

చ॥ ఎఱుంగక తప్పఁజేసినను * నంతయుఁ గూడిమి పేర్చి నిట్లు లా
దరమునఁ బోవు టెంతటి యు * దారమనంబో * ప్రశంసచేయుఁగా
దరమొకొ! మాదృశాజ్ఞులకు * దర్పకళానక! దేవదేవ! సక
శరణము నొందినార మవ * చారసహస్రములక యమింపుమా! 314

క॥ తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు నర్పచేవ * తాతలి కీరల్
తలిదండ్రులొక మాకలు, గలుపాత్ముల మమ్ము నెమ్మి * గాచితిరి ప్రభుల్!

గీ॥ అని నుతులుచేయుచున్న మహిమార్జితముల, కీర్తనార్జితము లభయంబునిచ్చి వేగ
నంత నంతరినొందిరి * యఖిలసురలు, చేరి లింగంబు నర్చన * చేసి రత్నము.

ఆ॥ ఆ యుమామహేశ్వరాత్మికంబైన యా, లింగ ముద్ది శివుల * లీలమెఱయ
హాటకేళిలింగ * మని పేరుచెంది లో, కముల నోముచుండె * గరుణతోడ.

వ. మునులుఁ బరమేశ్వరియు నిజనివాసంబులఁజేరి సుఖంబుండి రీయదియే లింగోత్పత్తి
కారణంబనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవా రర్చించుచుండిరనియుఁ
జెప్పదురిక మఱికొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్యు లిట్లు వేఱుటేరు చెప్పదు గారయుఁడు.

క॥ హరుఁ డాద్యంతంబులఁ దా, బొరయక చెలువొందు నట్లె * పొంకపు సిరి సే
కుఱ లింగము తుద మొదలులఁ, దొరయకయున్నందునఁగొలుతురు ప్రతికృతిగాక.

క॥ తోల్లి విధి విష్ణులకు నని, పెల్లగుడు నఖండదిన్య * వృథులింగంబై
డిల్లబడఁజేసి వారలఁ, జల్లార్చెదదాజి శివుఁడు * జగములు మెచ్చక. 320

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబుమొదలెల్ల లోకంబులవా రఖండంబగునట్టి లింగంబు నర్చించు
చుండి రిది లింగస్వరూపచరిత్రం బిఁకేమడుగుదురన శౌనకాదులు సూతునికేటనిరి.

—* లింగోద్భవచరితము *

క॥ అవ్వనజాతున కజానకుఁ, జివ్వపొనఁగ శివుఁడు గడిదిసిరి లింగంబై
యవ్వారి పోరువాపిన, యవ్వారి నెఱుంగఁజెప్పమయ్య! యఖిలమున్. 322

మ॥ అనుడుక సూతుఁడు హర్ష మొంది మనులా * రా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడొ శర్వుని మేలిలీల విమండి * వదోద్భవుం డొక్కనే
శను రాయంచమ నెక్కి యుక్కున నురల్ * శంసాధ్యనుల్ సేయ లో
శేనికాయంబును జూచుచేడ్క దరలెన్ * గాంతాసమేతంబుగాన్. 323

చ॥ చనిచని దుర్దరోచ్చతర † చండకరాది గరిష్ఠమండలీ
 ఘననిలయోర్ధ్వసప్త ఋషి † శౌశలచేశలతాపససలీ
 కనదుగుగాంగతుంగతర కమ్ర † తరంగసమర్పితాంబుపా
 వనననజాత గంధనపాబాలక † జాలక మండలంబులన్. 324

క॥ చరియించుచు నటనట ని, ర్జరతల్లజాలొసంగునట్టి † సత్కారములన్
 బరిమోదంబునఁ బడయుచు, గరమానందంబెనంగఁగా † నలరుతటిన్. 325

ఉ॥ అంతకుమున్న సారసద † శాశుండు చక్రి రమా సమేతుడై
 యెంతయు వేడ్కఁ బక్కివయి † నెక్కి యిటుల్ భవనంబు లన్నియున్
 బంతుగఁ జూచిచూచి నిజ † వాసముఁజేరఁగఁ బోవుచుండఁగా
 నంతట దైవయోగమున † నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోన్. 326

— * బ్రహ్మ విష్ణుల కలహము * —

చ॥ కని ముదమొంది పుత్రకుని † గారవమున్ బానరంగ దాసి నం
 దన ! నుఖమే ? యటన్నఁ గడు † దర్పముతోడుత సర్ప మట్లు చి
 వ్వునఁ గినుకన్ వదించె నిటు † పోటుతనం బిది యేటికోయి ? నీ
 తను విడె కూల్తునా హరియుఁ † దద్దయు నాగ్రహపూరితాత్ముడై. 327

చ॥ కొమరుండవంచు నాకుఁ గడుఁ † గూర్చెడు చుట్టమవంచు మించుకూ
 రిమి నినుఁ బల్కురించఁగ మఱిన్ మఱి † మీఱి దురుక్తులాడెదే !
 రమ యలుగంగనీ భవన † రాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ ! మ
 స్తము నిదె ద్రుంచివేసెదను † జక్కఁగఁ గన్మిది చక్రధారచే. 328

ప. అనిన సురశ్రేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ॥ తనుజుడ నెట్లు నీ కనుచి † తంబనియెంచక మాటిమాటి కి
 ట్లనెదవు కశ్యపాత్మజుడ † వర్భక ! యేను బితామహుండ నీ
 కనిశము పూజనార్హుడ న † మస్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ
 కొన గమకించదే ? యయిన † గొంకక నిల్వుము చెల్వు నూచెదన్. 329

క॥ మఱియును సర్గాదిని నే, గలువతనం బమర వికచ † కమలదళాత్మ !
 యటవుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుంగ వె యీభవనజాలమెల్ల మనమునన్. 330

క॥ అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, వనటను బోనడవఁ దలచి † వాస్తవముగ నం
 శను నొక్కఁడు గైకొనినం, దనధర్మము నట్లు చెంది † నాడ నదితికిన్. 331

ప. ఇంకను

క॥ నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాడవె? దుడుకుడనముఁ ♦ జెంది యిటుల వె
స్కనుముందుఁ గనక వాగెడు, పనువాకొ! మన్నాభివద్యమందుఁబొడమియున్.

ప. అనిన నతండును

క॥ నేనును నట్ల చెందితి, నీనలినోదరమునందు ♦ నీరజనేత్రా!
శాసక పరపరిమూఁము, నూనుడ నూనుడ యటన్నఁ ♦ జొప్పడు నెట్టుల్. ౩౩౩

క॥ నీకొక్కనికేగాక స్వలోకమునకు సర్వదివ్యలోకమున కహీ
శ్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్తనేను ♦ సిద్ధము వినుమా! ౩౩౪

చ॥ అన నపు డేను నేనలఁతి ♦ వల్పుడ నిల్వమునిల్వ త్రుళ్ళడం
తును నదియేనొనర్తు నని ♦ దోర్బలగర్వవిఘ్నార్థితాస్త్వఁలై
యనికె గడంగి యంచగమి నార్పుచుఁ జేర్చుచుఁ గుమ్మరింపుచున్
పెను గనకే యహర్నిశలు ♦ వేలకువేల్ పెడలింది రట్లముల్. ౩౩౫

క॥ వైరించులు వైష్ణవులును, సారెకు బలదర్పవేగ ♦ శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంతఃపుంజంబులచే. ౩౩౬

క॥ వారల నమరముఁగన దై,వాతెడు వేడుక నుపర్వపర్వులు చదలన్
డేరి విమానంబుల న, వ్యారల వారలను గనుచు ♦ వర్తిలి రెలమిన్. ౩౩౭

ఉ॥ దానవసూదనుం డపుడు ♦ తద్దయుఁ గుగ్గధతమీటి ధాతపైఁ
గానఁగ రానియట్లు శిరఃకాండములక్ బరఁగింప నాతఁడున్
మానక విఘ్నవక్షమున ♦ నాటఁగ నింపెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లసఃమానమహాద్భుత మొంది రోలిన్మె. ౩౩౮

మ॥ అంతన్ దైత్యకులంతకుండును మహాఃశాస్త్రంబు యోజించి దు
గ్ధాంతుండై పరమేష్ఠిపై విసర నుగ్రస్ఫూర్తిఁ బదోద్భవుం
డెంతేనల్క వహించి పాతువత మస్త్రీశంబు బిట్టెయఁగా
గంతుల్ వేయుచు వేయివీర వియునుం ♦ గాటంబుగాఁ బోరుడున్. ౩౩౯

క॥ పదివేల వివస్వంతుల, నొడ పెడు తేజంబు పొదల ♦ నుష్పెత్తుగ న
ప్రదనున నస్త్రద్వయమది, కదనమునేయంగ బెదరుఁ ♦ గాంచి నిలింపుల్. ౩౪౦

ఉ॥ అక్కట! బ్రహ్మ విష్ణు లిటు ♦ లంతముగానని యాజినొంది యి
ల్లెక్కువయైన నస్త్రముల ♦ నేసిరి వాసిదొలంగి లోకముల్
నిక్కము వీని మంటలకు ♦ నెట్టనరూపలు నిదై మేము నీ
యొక్కకుఁ జత్తుమంచుఁ గడు ♦ నుక్కిరిబిక్కిరియౌచు నార్తతన్. ౩౪౧

చ॥ కలడుగదా మహేశ్వరుడు * కాలహరుండు హరుండు సర్వమా
యలఘునిచేతనే పొడము * నట్టులె పెంపగు నాశమొందుగ
న్నల కగువట్టకే చను నశ్నుగ్రహమొందును సర్వకార్యకౌ
శలుడు దయామయుం డలని * సన్నిధి కిగి వచింత మీస్థితిన్.

342

—* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *—

చ॥ అని మది నిశ్చయించుకొని * యానిముసంబున రాజతాద్రీకిన్
జని వడి నందిసిల్లుంగొని * శంకరు నానతశంకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజశంకదళాక్షుల ఘోరజన్యమున్
జనముల యార్తినిన్ డెలిసి * సత్వరశాంతినిఁ గోర భర్తయున్.

343

ఉ॥ ఇంతకుమున్నె యారముడు * నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జంతిలుచుంటి దీనికయి * చెన్నట్టులై యల వార లిర్వరి
త్తైలెయు వంతగూర్చి రిక * నే నడగించెద వీరిగర్వమున్
బొంతముమీఱ లోకనుఖమున్ బొనరించెద దేవపుంగవుల్ !

344

౩. అని వక్కాణించి.

సీ॥ డమరుక భేరివటహాకాహళమ్మదంగ, వేణువీణాధ్వనుల్ * వెలసిమోయ
చిత్రధ్వజంబులు * సింగారపుంజామ, రములు వీవనలొంది * పరమధులమర
నలుదిక్కులందును * నాల్గుప్రామినుకులు * నొడికారమొప్ప సశ్నుతులుసేయ
కై దండఁజేకొని * కాదంబవనరాజ్ఞ, జగదంబ దావల * సందడింప.

గీ॥ వలువిధములగువాహన * పరీతతులొంది, పొందుగా గణపాలురు * ముందునడువఁ
బంచమండలయుతమునుఁబ్రణావరూప, మైనతేరెక్కి శివుఁడు పయనమొనర్చె.

ఉ॥ కత్తియుఁ గత్తళం బమరి * కక ధరియించి శిలాదనూతి బల్
హత్తినవేడ్కఁ బొరిమడు * లక గణపాలురఁ జక్కఁజేయుచున్
మిత్తికిమిత్తియకా శివుని * మేలిమిసన్నలతోఁ బ్రయాణ ము
ద్యత్తరభంగిఁగూర్చె దృటి * యందు రణోర్వినిఁ జేరి రందఱున్.

446

వ. తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబులనెల్ల నించుక దవ్వులనే నిలిపి,

—* తేజోలింగోద్భవము *—

గీ॥ అమృహేశాస్త్ర పాశువ * తాస్త్రజనిత, ఘనతరజ్వాలలను హరి * కమలభవులఁ
గాంచి వాద్యధ్వనులను జాలించిమించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట * నవతరించె.

క॥ అగ్నిస్తంభాకృతి ను, ద్విగ్నుల వగనడఁచ విష్ణువిధుల యహమికన్
భగ్నుముసేయఁగ గరుణా, మగ్నుమరిక లింగమై యశ్మరె శివుఁడంతన్.

348

గీ॥ ఆమహేశాస్త్ర పాశుపతః * తాస్త్రములు జ
వంబుతో నష్టయగ్నిలింగంబుఁ జెంది
యందె యంతర్ధిఁ జెందెఁ బద్యక్ష పద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతి * పాఞ్జూచి.

349

చ॥ తుద మొదలుఁ గనన్ బడవు * వొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె సస్త్రముల * నారయఁగఁదగు నాది యెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని * యిచ్చురు చాల దిద్బక్షజేసి య
య్యదనుననే ప్రయాణము ర * యమ్ముగఁజేసిరి వాసిమిఱగన్.

ఉ॥ అంబ యొకండుగా నమరి * యంతఃగనన్ జదలొందుచుం బ్రయ
త్నించెను నల్ప యల్లై కిటి * దేహముఁజెంది మొదల్ గనుఁగొనన్
గాంచనచేలుఁ డెంతయును * గాశ్యపి ద్రవ్యమఁ బోవుచుండె న
ష్టాంశఁగరాక పత్తరము * లెన్నియొ దాటుచునుండె బర్హునన్,

351

తా॥ పెక్కుల్ వర్షము లిల్లె విష్ణుఁడు ధరన్ * భేదింపుచున్ బోయి తా
నక్కాలాంతకలింగమూర్తి యరుదా * వానున్ గనకదక్కి తా
నుక్కున్ గోల్పడి చిక్కివేమరలి యా * యుద్ధోర్వినిన్ జేరి న
మృక్కాశల్యమతిన్ వసించె మది వి * శ్వాత్ముక్ శివుక్ మెచ్చుచుఁ.

352

క॥ ఎగిరి యెగిరి బమ్మయుఁ దా, వగఁజితమగు నంబరమున * నరిగి యరిగి యెం
దగుపట్టక లింగాంతము, మిగిలియె యలరుటను గాంచి * మిడుకుచునుండఁ.

353

గీ॥ కేతకీపుష్ప మొక్కండు * ధాతకపు, గానుపట్టుడుఁ బరికించి * కరము మురిసి
దఱిసిపుష్పేశ ! యెటనుండితరలితీన, నుడువదియు లింగమధ్యంబునుండియనియె.

క॥ మొదలెక్కడ * యన నాతని, కదియనె నేనెఱుంగ నీవు * నారయలే వీ
వెదకుమదిఁ గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్లుఁజేరు * పద్మజ ! యనినఁ.

355

ఉ॥ సాస్త్రపదీన మండు విను * సఖ్యము నెచ్చెలివైతి వీవిఁక
గోస్తపుగమ్ము రమ్ము ధర * కుక్ శివమస్తముగంటి నందు నీ
వాస్తతమిఱ సాక్షివయి * యద్దనిజంబనివల్కి నాకు నం
తృప్తియొనర్పమన్నఁ దలఁ * దిగ్దేవును దోయఁగలేక యద్రియఁ.

356

—* లింగశిరంబుఁ జూచితివని బ్రహ్మ బొంకుట *

ఉ॥ అంతః బితామహుండును బ్రీ * యమ్మునఁ బృథ్వినిజేరి మిఱి యం
దంతకుమున్నెయన్న కమ * లాక్షునిఁ గన్గొనివల్కుఁ గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము * నారయుఁ డీయదిసాక్షి యన్న నా
వ్దంతయుఁ గొంకకట్లులది * పల్కుటకుల్కి సరోజనాభుఁడుఁ.

357

ఉ॥ ఓడితి ధాత ! నీన కడు * నుత్తమమూర్తివి పూజనేతు నే
జూడంగలేదు మూలమన * శూలధరుం డట దోచియెక్కుడో
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును * వెన్నున్నపె వెలయుచి ధాత య
క్కుడవి చెల్లువైఁ గినిసి * కుద్ధత రేధమహాజవంబునన్. 858

శా॥ భూమిధ్వంబుననుండి ధైరవు మహా * పోవచ్చండమలంకారలి
లామాద్వంద్రు వెల్పురింపఁ నతఁ డు * ల్లగుంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోఁకంగ మొక్కి యొక్కవని కే * పుణమిఱి శాసింపు దే
వా ! మోదంబునఁ గూర్చు నొక్కనిముసం * బం దిట్ల వేగోన్నతిన్. 859

* గీ॥ అనుడుశివుఁడిట్టులన్ వత్స ! యరయువిధిని, జగములకుఁ దొలివేల్పును * జంకతిరని
వాడియసిధారఁగొలుపు జ * వంబుమిఱి, ననుడువిధికై శ్వమున్ బట్టి * యరఁడు వేగ.

క॥ ఏ శిరసున బొంకాడెనా, నా శిరసున్ జరిపి తక్కి * నశిరింబులనున్
నాశముసేయఁగఁ గడు నా, వేశముతోఁ గత్తి నెత్త * విధి యార్తుండై. 861

చ॥ మదమును బాసి “భోవరద ! * మాం కరుణాశర పాహి” యంచుఁ ద
త్పదములవ్రాలె వెన్నుఁడును * భర్తనిఁజేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గావు మింక నజా * నూడఁగఁజేసితి పావమస్తమున్
నదయుండ ! నీవుగా కెవరు * సాఁకఁగలా రిటు లార్తపాలనా ! 862

గీ॥ అని నుతించినయంత దే * వాధినాథుఁ, డవుడు ధైరవు వారింది * యజానకనియె
గొప్పకోసరమై యిట్లు * తవ్వదారి, తొక్కితివిగాన నివ్వడి * పొక్కునూపె,

— * శివుడు బ్రహ్మను శపించుట * —

ఉ॥ ఇంతియకాదు నీకు గుడి * యెవ్వరు గట్టరు పూజనేయడో
రెంతయుఁ దావకోత్సవము * లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక య
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచ * యాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వింతురు లేకయున్నఁ జెడు * విశ్వమునన్ సకలక్రియాతతుల్. 863

వ. అని యట్లఖలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూటసాక్షి
యగు కేతికిం గాంచి కనరి యిట్లనియె. 865

క॥ కేతికి ! యంహోభీక, భ్రాతరికి వెనుకొనక కల్ల * లాడితి విట్టుల్
పాతకి ! నిను నే దాఁకను, నీతముగా నామపూజ * నీకు వెలియగున్. 866

క॥ అని శపియించినఁ గేతికి, మనమున నారటము నొంది * మన్మథహరుఁ గ
న్గొని దేవర ! శ్రమియుంపుం, డవదవయిన్ గినుకదగునె * యధిపున కెందున్.

* శివురాజే - విద్యేశ్వరిసంహితాయా శుష్టమాధ్యాయే - శివః.

శ్లో॥ వత్స సోయంవిధిస్సాక్షిః । జ్వగౌ మాద్యై వతం । మానమర్చయభిధేన । తిగ్మన జపసాపరం॥

గీ॥ నలువమోమాటమునఁజెట్ట * నాకుఁబొడవెఁ, జావలంబునఁదవిలి యశీసత్యవచన
మాడితినినేను మన్నించియభవ ! కరుణఁ, బటపుకావంబుఁ ద్రిష్టముఁగరిమదనర.

చ॥ అవి యిటు నేలవ్రాలి శర * కాగతమై బ్రతిచూలుకేతకిఁ
గని హరుఁ డిట్లనెన్ దృఢముఁగా నిను దాకఁను నేను మత్కుటుం
బినియుఁ దనూజులున్ బ్రమథ * వీరులు చాల్తురు పొమ్మనెన్ ముపం
బునుగని యంత నయ్యదియుఁ * బోయెను శంకరులీలఁ బాడుచున్.

—* బ్రహ్మవిష్ణ్వదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి పరమలొందుట *—

గీ॥ అపుడు హరియు విరించియు * నఖిలదేవ, గణము లర్చనవస్తువ * గ్గంబుఁగూర్చి
యభవలింగంబుఁబూజింపఁనాచరమున, హరుఁడువరమిత్తుఁజెప్పుడన్న * నలరివారు

క॥ ఈలీల దేవవల్లభ! యాలింగాకృతిని నలరుమిట నిచ్చలునాఁ
బాలింపునది శివుఁడు తే, జోలింగమనంగ నుండు * సూక్ష్మాకృతివై. 371

ప. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి సూక్ష్మలింగంబునై యఖిల
జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చుచుండును,
అగ్నివర్చితసదృశంబైన లింగంబునైతిగావున నీక్షేత్రం బరుణాచలంబనంబడు,
మార్గశీర్షాద్ధానిక్షేత్రంబున నుద్భవించుటఁజేసి యిందు మార్గశీర్షాద్ధానియందు
నన్ను దరిపించినవారు నాకుఁ గుమారతుల్యులై యొప్పుదురాదినంబున నన్నుఁ
బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు. మఱియిందలి దాన
హోమామజపంబులు కోటి గుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు మామకేసంబులగు
క్షేత్రంబులందెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబులకెల్ల స్మరణమాత్రం
బున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి పరమశివుండంతిద్ధానంబు నొందె
నంత హరివిరించి ప్రముఖ నిఖిలమరలును మురియుచు నాలింగమునర్పించి తమ
ధామంబులఁ జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారికిఁ బర
మేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగుననుడు మునులు సూతునకు మహాత్మా!
మున్ను శివలింగంబు నర్పించి శ్రేయోబలంబులఁ గొన్నవారెవ్వరో యట్టి వారిని
వరుసగా వినఁదలతు మెఱిఁగింపునునుటయు సూతుం డవ్వారికిట్లనియె.

—* శివభక్తానుక్రమణిక *—

|| రమతో హరియును వాణీ, రమణీమణితోడ నజుడు * రహిని వశిష్టా
దిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్ను * గాగలగ్రహముల్.

|| కుంభభవుఁ డాత్మసతితో, జంభారిప్రముఖులైన * సర్వదీక్షుల్
కుంభినికి గంగఁదెచ్చిన, యంభోజజనిభుడు గౌతమీమారుడు సతితోన్.

సీ॥ దూర్వామృదును నల యశోర్వండు నారద, ముని బృహస్పతి శక్తి ముని పరాశ
రమునియు నల్లచా రాశరి శుకుడును, భార్గవుండు యధీచి గర్గముషియు
వామదేవుడు యాజ్ఞా వల్క్యుండు జై మిని, యువమన్యుడును శిలాదోగ్రమూర్తి
నంది కేశ్వరుడు నానందుడత్రిమృకండ, మునియు మార్కండేయమునియు గాఢి

సీ॥ జుడును జమదగ్ని పరశురాముడును శ్వేత
కేతుడును శౌనకాది విభ్యాతములు
లింగపూజను నల్పి సిద్ధింగనిరి మ
హామహాలు వారిఁ దలచిన నభిము దొలగు.

875

క॥ మఱి యష్టవసువులును దుం, బురుడును గంధర్వసాధ్య ముఖులెల్లరు గి
న్నరులును జారణులును గిం, పురుషులు శివలింగమూర్తిఁ బూజించి రొగిన్.

క॥ నరనారాయణములు బ, దరకాననమందుఁ దనరి దారుణవిష్ఠన్
బరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు మునిపర్యవృత్తుండు

సీ॥ శేషవాసుకి తత్తుల్ శీషవాహ, సంబంధు యెసంగు నల నుపశ్చర్యవృత్తుండు
ఘనుడు స్వామిభవండు నామనువునంబ్రి, యప్రతుండును నాతనియనుజుడెల్ల
వ. మఱియు నొత్తానపాది యగు భృవుండును పృథ్వీభుండును భరతుండును శివలిం
గంబులఁ బూజించి సిద్ధులంగాంచి రిడను.

879

చ॥ మునుకొని యా హిరణ్యకశి పుండు తదాత్మజుడ౯ విరోచనం
దనభుచరిత్రుడైన బలి యాతని పుత్రుండు బాణదైత్యుడ౯
ఘనుడగు గానకాసురుడ కల్కమండైన విభీషణుండు నిం
పున శివలింగపూజనముఁ బూన్కి నొనర్చి రనారతంబునుక౯.

880

సీ॥ జై వస్వతమను విత్వాకు కకున్ద మాం, ధాతలు ముచికుండ ధరణినాథుఁ
డా హరిశ్చంద్రమహారాజు కల్కావ, పాదుండు సగరభూపాలకుండు
అల భగీరథుండు ఖట్వాంగుండును దిలీప, నృపుండు రఘుం డజిత్వపతి దశర
థనృపాలకుండును దాశరథియు నను, జలును దిత్పుత్రులు సూర్యవంశ

అ॥ రాజవర్చులెల్ల రాజనంశాగ్రిణి
యగు పురూరవుండు ననముడైన
నహుషుండును యయాతి నలుడుఁ జంద్రాంగదుం
డల్ల పాండునృపతి యతనినుతులు.

881

క॥ శ్రీకృష్ణుండు వృద్ధుమ్ము, డా కృష్ణుని జెనయు సాంబు డల్లజనకను
శ్లోకనృపాలుండు వర, శ్రీకజరాసంధనృపతి శేఖరుడెల్లమి,

882

వ. వీరువా రననేల నుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్వతీమణులును.

883

క॥ శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి * యూ యూ సిద్ధుల్
వివిధసుఖంబుల ము క్తివి, భవమును నార్జించి రట్లు * పావనచరితుల్. ౩84

వ. ఇక నేమి వినఁగోరుదు రనిన సూతునకు దయాభూ! తనివిచాలదింకను గొన్ని
లింగవిశేషంబుల నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె. ౩85

—* అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము —

ఉ॥ సాగరతీరమందు నొక * చండబిలంబున వంధకుం డనా
ప్రేగగు రక్కసుం డొకఁడు * వీరుఁడు సర్వసురాళిఁ గొట్టి త
ద్యుగతసర్వసంపదలఁ * బూర్తిగఁ గైగొని యెల్లవారలక
గ్రాగఁగఁజేసి తద్దనముఁ * గావలుఁడై కొనుచుండె నుగతిక. ౩86

క॥ పవలున్ రాతిరి గర్తము, న నసింఁచు దదీయ హితజఃసంబులతోడక
వివిధజను లులుకుదురు దా, నప్రఁ జేతెంచుకొ యని మఃసంబుల నెపుడుక.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత,

శ్లో॥ దేవతలంతగూడి కడుఁ * దెంపుమెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుఁడైన యంధకుని * ఘాతుకరీతినిఁ దెల్పి యుట్టున్
జావఁగఁజేసి లోకముల * సాకురునాగ నసంగతాననం
డా వగఁ బావఁగోరి దనుజాగ్రణి ధామముఁజేరి ధీరతన్. ౩88

క॥ సురల నసికి బురికొల్పిన, హరునాసర వారు దురముఃసం దంధకునిన్
దఱుముడు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియగఁజన హరుఁడు వానిదర్పంబడఁగన్.

గీ॥ లాఁగిచూలంబెవఁగొచ్చి * లావునెడి ద, నుజుఁడుగూలుటఁగని సురఃనజమువాని
యంత్యదశనీదు దరిసినంబుమరెగాన, వాని ధన్యునొనర్చు కృపానిధి! యన.

వ. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డజ్జైత్యుంఁగాంచి నీవేమి వాంఛింతు
విచ్చెదఁ దెలుపుమనిన నవ్వాఁ డిట్లనియె. ౩91

క॥ నాపేరల లింగమనై, యీ పారావారతీర * వృద్ధస్థలియం
దోషరమేశ్వర! నెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి * నెగసి వెలుగఁగాక.

వ. అనిన శంకరుం డామోదించి వానిదేహము నాగర్తమందుఁద్రోచి తా నండు
వంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె వంధకుండు శివసాయుజ్యంబునొందె నిక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాటునెల లర్పించువారలకు సర్వసిద్ధు లొనగూడు, వృత్తర్థ మర్పించినవారు
దేవలకశ్రేష్ఠులగుదురు. ౩93

—* సుదర్శనుచి చరిత్రము *

- చ॥ పరఁగ దధీచి నాఁగనొక * బావడు సంతత మంధకేశభా
స్వరతరలింగ మర్చనము * సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
డరిగె మఱొండు గ్రామమున * కాత్మజ సచ్చోట నుంచి వాఁడునుక
సరవిగ లింగపూజనము * సల్పుచునుండె యథాక్రమంబుగన్. 394
- ఉ॥ పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ * బిల్లురువాని, దుకూలనాఁగఁడ
న్నారి నికృష్టపంశ్యయగు * నాతొక పెన్నిటి నాత్మనశ్యునిన్
గారచియించె నాతఁడును * గాంతకులోఁగి మెలంగుచుండు న
వ్వానికి నల్పురాత్మజులు * వర్ధిలుచుండిరి యంతమీఁదటన్. 395
- ప. కొంతకాలంబునకు సర్వజనసేవ్యంబును మహాపర్వంబును నగు శివరాత్రి
యరుదెంచిన. 396
- గీ॥ ప్రొద్దుప్రోద్దునలేచియాభూమినురుఁడు, శివునికోవల కేగుచో * జెలువ యద్దు
కూల పెన్నిటి నొడిసి నన్ గూడి సురత, సౌఖ్యమొనరించిపోవు మెచ్చటికినేని.
- క॥ అని వేగ బలాత్కారం, బొనరించిన నాతఁడల్లె * పొందుగ సౌఖ్యం
బొనరించి యంతగుడికిన్, జని యర్చనచేసె శివుని * జనములు సూడన్. 398
- ప. అంత శివుండు కుగ్రద్ధుండె.
- ఉ॥ ఓరిదురాత్మ! కల్మషము * దోధత! హేయచరిత్ర! నేడిటుల్
నారినిఁగూడి స్నానము నొ * సర్పకయే ననుఁబూజఁ జేసితే!
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి * తేజముమాలి జడత్వమొందుచూ!
నారియునున్ మదంబటి మఁనంబునఁ గుగ్రునుగాక చెచ్చెరన్. 399
5. అని శపియించిన నాతఁ డల్లె యున్నత్తుండయ్యె దత్పత్నియునుఁ బరితపించు
చుండె సంత గ్రామాంతరముననున్న దధీచి యెఱింగి యాత్మరుండై వచ్చి కొడు
కున్ గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో.
- ౬॥ శివుఁడొనర్చినశిక్షకు * శివవినాగఁ, బెఱలుదప్పింపలేరని * ప్రియముమెఱయ
నంచికనుభక్తిఁగొలువఁగ * నార్యయపుడు, వచ్చివరమిస్తుననుడు నబ్బాడబుండు.
- చ॥ తనయునివృత్త మంతయును * దాచకఁదెల్పి యెఱేని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలగించి ప్రోవుమనఁ * దేకువతో శివురాణి యట్లుసే
యను శివుసాయ మురిఁ బడఁయకవలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్వొడి
యనఁగ నె వార లీశ్వరుని * నాదరమొప్పు భజింప నాతఁడుక.
- 402
- గీ॥ వేగవచ్చిన శివయు నవిప్రమాను, దారకునొనర్చి శివుని యుత్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారన్నాత్మనిఁజేసి యొక్క, జన్మదంబును మెడవైచిసత్కరమున.

- క॥ శివగాయత్రీమంత్రము, నవితశక్త్యవశేష్వి విభవని * కార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁగావునునుడు న, భవుఁ డామోదమున పనియె * బాలకుతోడన్.
- గీ॥ భక్తులీల నాకొసంగిన * వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీ*కేమిగాదు
నాసమర్చనమున భవా*నీసమర్చ, నమున ముఖ్యుండవగుచునుం * డుముజగమున
- క॥ ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁగూర్చు * బొసఁగకయున్నన్
రాజుల బావితము సెడున్, యోజింతురుగాక యటుల * నుర్విజనంబుల్.
- క॥ స్నానము మఱవకు వర్తుల, మానటులకొ దిలకముంచు * మాస్యతలమునకొ
మానకు మిఁక శివసంధ్య న, నూనమతిన్ నా సమర్చ * నొనరింపు ముగి.
- వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతియఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్రహించి
నంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని సంధికేశార్చనంబున నుంచి తత్పుత్ర
కుల నల్గురుపటుపుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్ జేసి వారల
కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున నవ్వారు విస్తరించి
రికఁ దపోవ్రతంబుల నెడఁబాసి దేవలకులనఁ జేరుంగాంచిరై న సీశ్వరశాసనం
బునఁజేసి వార లీశ్వరపూజయం దగ్గిఁబులైరి. ఆదియందవ్వారిపూజ గానియవ్వ
డవ్వారును బూజింపఁదగ దట్లు పూజించిరేని యప్పుజ నిరర్థకంబగు. మంచి
యేనియుఁ జెడ్డయేనియు వటువును బరిత్యజింపరాదిక ప్రాజాపత్యవ్రతంబున నీ
వటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్. బొనరించు నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసర
పురంబందు భద్రుండను నొక్క నృపుండు.
- గ॥ ప్రాజాపత్యవ్రతమును, నోజన్ సలుపంగ శర్వుఁడొక ధ్వజమిడి యీ
భ్రాజద్ధ్వజము నుపన్నుల, రాజేంద్రా! యెత్తుమరల * రాత్రిలనొరగున్.
- ఆ॥ వ్రతముజరుగకున్నధ్వజమిడి యొరగదు, చూడుమనుచుఁజెప్పి*కూలపాణి
చనియెఁబార్థివుండు*సల్పుచుండెనువ్రతం, బహరహంబు సీశ్వ*రార్చనమున.
- క॥ తేలన్ బాపలు సాపడ, లీలకధ్వజ మొరగునట్టు*లే వడుగొక నాఁ
డోలిమొదల్ గుడిచిచనక, వైశేంబుగఁ బుడమినొరగె*ధ్వజ మబ్రిముగాన్.
- చ॥ అదిగని రాజవర్మఁడెద * నబ్బరమొంది మనీషులున్ గడుకొ
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములఁ * బిల్చియనెన్ భవదీయ జగ్గియకాఁ
బిదప ధ్వజంబు వ్రాలు నిది * వింతగనేఁడెటొ ముందువ్రా*లే మీ
ర్పడిఁ బరికించి చెప్పఁడన * మంచిగయోజనచేసి వారలున్.
- క॥ పటుఁడొకఁడు ముందు భోజన, మిట జేసిచనెన్ శివాజ్ఞ * హెచ్చగువాఁడి
చటులవ్రతమున దానన్, న్ముటముగ నాధ్వజమున వ్రా*తఁబుణ్యచరిత్రా! 413

- క॥ చండిపుత్రులు వారలు, నిండించుచదర్చ పేర్ని * నీలగళునకున్
జండిదేవికి ననిరి వృథుండలరె బ్రజల్ యశంబు * భార్యకొనకొగిన్. 414
- వ. ఇట్లంధకేశలింగ చరిత్రంబును వటుకోత్పత్తియు మీకెఱిగించితి నితనతీర్థలింగ
చరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 415

—* అతీర్థలింగము *—

- ఉ॥ కామదమంచు బేర్పడిన * కాననమొక్కఁడు దక్షిణావనిన్
రామగిరిట్టమీపమున * రాణదనయ్యచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్యోవోద్యోవుఁ డుదారతపోనిధి యత్యయిండె ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతనిధానమునా ననసూయ తోడుతన్. 416
- ఉ॥ ఛాత్రులు వల్పురెప్పు డుట * జమ్మన వేదములన్ బఠింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు విశుద్ధమతిన్ దను గొల్పుచుండగా
నత్రిమహామునీంద్రుఁడు నిజాంగనయా ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని యుదాత్తతపం బొనరించుచుండఁగాన్. 417
- గీ॥ దైవవశమున నూతేండ్లు * దారుణంబు
గా ననాన్మష్టి యగుడు నృశ్చంబులెల్ల
నెండె నెచ్చోటఁ దడిలేక * యుండె బుడమి
నెల్ల జంతువు లెవటికో * యేగ వగను. 418
- గీ॥ నిత్యవృత్తి లేదయ్యె * నీరమెందు, వేడిగాడ్పులు చెలరేగి * వీచుచుండె
నెందు హాహారవంబులేమొసఁగుచుండె, నంత ననసూయ మగనితోననియెన్దిట్లు
- క॥ వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిదాహాకష్టంబుల నిం
కను నే సహింపఁజాల ననిన శివుని దలంచి యట మునినరం డంతన్. 420

—* అతీర్థము వి తవస్వమాధి నొందుట *—

- క॥ భీమంబగు దుర్భిక్షము, నామెయిఁబరికించి క్షిప్రమువృద్ధి పొందె
యామముచేసి సమాధిన్, నేమమునన్ జెందియొందెనీలగుతపమున్. 421
- వ. అంతేవాసు లంపఁజాడలిదవ్వల వందురి యెద్దడి నెదురలేక యెండేని జనిరంత
మీఁద. 422
- మ॥ అనసూయాసతి జీవితేశ్వరుని నత్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనజొ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ * బొంకంబుగాఁగూర్చి పా
వనమంత్రంబులఁ గొల్పుచుండె సతమున్ * భావోపచారంబులన్
దనుజుల్ గొందఱు తత్తనూజ్జ్వలత కాత్మన్ బొక్కి కామార్తులై. 423

ఉ॥ ఆమెను బారసించి చటు * లాగ్నివిధమ్మునఁ జమ్ము తచ్చవి
స్తోమముచేత నోరసిలి * సోలి యడల్లాని చాటి రట్లు న
ర్వామరబృంద మద్దిగని * హర్షమునొంది తదీయమా వనిఁ
బ్రేముడిఁజేరి చూచిరి ఎ*రేబ్బల నమ్ముని నమ్మునీట్యులిఁ. 424

చ॥ కని మునిసేయు నత్తవను * కన్న ముసీందునిగాని సేయు పూ
జనము ఘనమ్ముగా నరసి * చాలఁగ వారల నన్నుకించి చ
య్యన దివికేగి రందొఱు వి * యద్ధునియున్ హరుఁడున్ మనంబులన్
మునిమిథు నేప్పితంబులను * బొందుగఁ గూర్పఁదలంచియుండఁగాన్. 425

క॥ మునియుగతపములు మొద లా, దినమున కేఁబదియునాల్గు * పీఠెను సమలం
తనునేని వృష్టియొనరదు, ముని యుగ్మమొనర్చుచుండె * బూన్కితపములన్.

ఉ॥ అంతనె యత్రిహాని తన * ధ్యానము దించి పురంధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను ర * యమ్మునఁదె మృదకమ్మనాన్ మునీ
ట్యుంత కమండలంబుఁగొని * కాన జలంబునుగాన కాత్మలోఁ
జింతిలె నేమిసేతు ? నెటఁజేరుదుఁ ? గాంతుని దప్పి దీర్పఁగాన్. 427

— * గఁగాదేవి శ్రీరూపముతో నననూయకు దర్శనమిచ్చుట * —

ఉ॥ లేదుదకం బొకంట నని * లేమమనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నందుఁ గను*చుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి నమ్మునీళ్వరుని * యంగన వెన్నొని వత్క సాధ్వి! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్ప మది * యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చి నిన్నిటుల్. 428

క॥ నీ సెలపున్ గడుఁగూడిమి, కేసెదఁ జెప్తున్ను! యిట్లు * శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబును, వాసీగ నొనరించినట్టి * పావన వెలమిన్, 429

గ॥ అనుడు మునిసతియు నెనుకకు, గని యాపెన్ జూచివత్కఁ * గమలనయన! యెం
దుననుండి వచ్చితివి * నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పఁగాఁదగు ననినన్. 430

జ॥ గంగను నేను గోర్కులకు * గన్దగు నన్న ముసీంద్రవత్తి సా
ప్టాంగముగాఁగ మ్రొక్కి జల * మధఁగఁ గర్తముఁజేయు సీరమున్
బొంగుగఁ గూర్తునాఁ దవని*బోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపె దత్ ఊణమె * పుణ్యజలంబుల గర్తగర్భమున్. 431

గ॥ అపుడుజలము గమండల*మందునింపి, కొనియు నభిధునికి మ్రొక్కి * యనియెన్నిట్లు
తల్లి! నా పతి నచ్చు నీ*దండ కివ్వ, దంతవట కీప్ర గృహనిట * నాగవలయు.

గ॥ అన వల్లె యన నాపెయు, జని నలిలము మానికొనగ * సత్వరమున న
మృగసముఁ డుదకమునుఁ ద్రావి మ, దిని నలిరి జలంబు లెందు*దెచ్చితి వలలా!

- చ॥ ఎవుడెవు డివొనంగు జలఁ మిట్టిది కా దమ్మతోపమానమై
తపనముసేయు నాహృదయఁ దూరుణవీడ హరించె నిద్రి యీ
విషినమునందు దుర్లభముఁ వేయినుడుల్ పనియేమి నీవిడన్
తెవుమెలనుండి తెచ్చితివోఁ చెల్వారో! యిమ్మధురోదకంబులన్, 434
- చ॥ అనియడుగంగ నాపె హృదయంబునఁ దర్కముచేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమిఁ పొల్పునుదెల్పిన యట్టులొను గ
ల్లను నుడువంగ నయ్యది దలంపంగరాని యఘంబగు గటా!
యొనరంగ జీవితేశ్వరునఁ కొవ్వగ నెట్లు వచింతునీయెడన్. 435
- క॥ అని యనసూయాసతి నె, మృతమున యోజించి తమదుఁ మహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁజేరె గాంగఁమధురోదకముల్. 436
- గీ॥ అనిన నత్రియునేఁగాంతుననుచుమురిసి, రాందదీయప్రియయు గర్తఁరాజనికట
మునకునేతేరఁగునవట్టెఁబూన్లసలిల, రుచిరమై చెలువొందు సరోవరంబు. 437
- ప. కన్యంగొని బిగాన యం దత్రిముని పీఠంబై స్నాతంబై నిత్యకర్మంబు లొనర్చి
కొనియె ననసూయయు నవగాహనంబుచేసె నంతఁ బరమేశ్వరుండును స్వర్ధునియు
దర్శనంబిచ్చి యత్రిమునిని ననసూయను బ్రకంఠించి వరంబులిచ్చెద మడుగుఁడనిన
ననసూయ గంగ కిట్లునియె.

—* అనసూయ గంగ నెల్లిప్పు డట వసింపు మనుట *—

- క॥ తల్లీ! యీ తావననని, నెల్లప్పుడు మఱచిచాయఁ కీప్రండవలెన్
జిల్లఁగ నాయెడఁగల కృప, పుల్లంబుజనయన! భువనఁ ములు పొలుపొందన్, 438
- క॥ లోకోపకారమును నగు, వీడన్ గరుణాతిశయముఁ పెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోదకముల, నీకానన్ సతము నిలిపిఁ తేని మహాత్మా! 440
- చ॥ మునిసతి యిట్లుగోర నలఁ ముగ్ధశృంగారధర్మవత్త్వి స్వ
ర్ధుని యిటువల్లె నర్థము హఁదున్ భజియించిన పుణ్యముమ్ము నీ
నినినయటుల్ పొనర్చెద మఁ హత్త్వ! పతివ్రత! యీపతివ్రతం
బున కెనరావు యోగములుఁ బుణ్యములున్ దపముల్ జగంబునన్, 441
- క॥ నీబోటి పతివ్రతచే, నాబోటులు శుద్ధిగాంత్రిఁ నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్కయేటను, దాఁబడయు శివార్చఫలముఁ దడయకయిచ్చెన్
ప. దేనిధునియు ననసూయ గోరివయ ట్టామృతమురిశియందుఁ బుష్కరరూపంబున
నాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత ననసూయాత్రులు మహేశ్వరు నిట్లుప్రాధ్నించిరి.
- క॥ మందాకిని యెట్టుల మా, యం దాదరమెనఁగ నిందుఁ నమ్మతమయందై
పొందికఁజేరి వసింపెనొ, యిందుధరా! యట్టులరసి యీవుండు మిటన్. 444

- క॥ అని యడుగ శివుఁ డటులెయని, యనసూయారచితలింగ * మందుఁబ్రవేశం
బానరించి జగము లేతెను, జను లత్రీశుఁడని పుడమిఁ * జాటి యలరఁగా. 446
- వ. అంత యథాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహువల్లనపుష్పఫలాఢ్యంబై తెలువొంది
యొద్దడిఁబాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలించి శాంతి హోమం
బులు నెరపి రపుడు ఘనాఘనంబులు సువృష్టి నాపాదించె మునులందఱ తానందం
బునఁ బొదలి రిది యత్రీశ్వరలింగ వరిత్రం బిఱ నందికేళిలింగోదంతంబును వినుం
డని సూతుండు మునులకిట్లనియె 446

— * నందికేళిలింగము—బ్రాహ్మణీవరిత్రము * —

- క॥ రేవానదికిన్ బడమర, గా వర్తిలుతీరమందు * ఘనతరశోభా
నవీతమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజాఁడు వశించు నొకఁడిలన్. 447
- చ॥ అతఁడు తనూజయుగ్గమున * కర్ణముఁబంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివు * చోటగు కాళికి నేగి యం దనా
రతము హరున్ భజించి నుక * రంబుగ నీశ్వరుఁడెందె నూరిలో
నతనిపురంధ్రి యాత్మిజుల * నారయుచుండెను గొంతకాలమున్. 448
- గీ॥ అంతఁ గొన్నేడులకు బావశనమ్మ రుజను, జెంది రోజుచు మృతివేళ * సిద్ధమైన
నునురు లుత్తమణంబు గాఁకుంటఁజూచి, యగ్రపుత్రుఁడుదరిసి యిట్లనియెవేగ.
- ఉ॥ అమ్మరొ! నీదు చిత్త మిపు * డక్కట! యేదొ కొఱంతఁజెంది యి
ట్లుమృలికమ్ముఁజెందు మది * నున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ప్తమ్మును దీర్తు నత్యమనఁ * జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్ముగ గంగఁజేర్పుచు నె * నందనుఁ డల్లె యొనర్తునంచనెన్. 450
- గీ॥ అంత బ్రాహ్మణి “హరహరా” * యంచు మనురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధి * విహితముగను
శనమును దహించి యస్థిసం * చయన మొనరఁ
జేసి కర్మంబులన్నియుఁ * జేసి రపుడు. 451
- గీ॥ మాసిక శ్రాద్ధమొనరించియోనువాడు, డ నెడువిప్పాగ్నినుతుఁడును * దినమునందుఁ
తల్లిఋణమును దీర్పఁగాఁదలఁచి యుచిత, బానధర్మము లొనరించితిగినయట్లు.
- క॥ తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనము * నందుఁ దలఁచి యొ
క్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం, గనుగూరిచి తఱలె నస్థి * కాండముతోడన్. 452
- క॥ పడిచి యొకయోజనము భా,నుడు గుంకుచునుండ బ్రాహ్మణుం డొకవల్లెన్
బొడఁగాంచి చేరి యచ్చొట, విడిసి యొకఁడుపాటు నింటి * వేదికయందున్.

వ. సంధ్యావందనాదికమ్ములను సలిసి నేవకునితోడఁ బవళింపుడు నవ్వడం దొకవింత
జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు. 455

—* ధేనువు సాహసకృత్యము *—

ఉ॥ ఆ యెడలఁ వసించెడి ధ * రామరుఁ డొండొకయూరికేగి యా
సాయమునందె వేగ నిజ * సద్దముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా
లామెడఁ బిండఁగోరి తన * యాలినిఁ బిల్చి ఘటంబుఁదెమ్మునా
నాయెలనాగ యిచ్చుడు ర * యంబునఁ గ్రేపును బాపి లాఁగఁగాన్.

చ॥ అదియునుబోక బ్రాహ్మణుని * యంఘ్రినిఁ దొక్కినఁగ నొప్పిఁజెంది య
ప్పదనున నాతఁ డాగ్రహముఁ * బట్టి కడుఁకవడి దానిఁగొట్టె న
మొద్ద వది గాంచి యశ్రుకణ * మోచనముఁ బొనరించె దుగ్ధముల్
బిడికి ద్విజుండు లోనికిఁ జ * న్న వృషదోతము మాత కిట్లనెన్. 457

ఉ॥ ఏటికిఁ దల్లి! యశ్రువుల * నెంతయురాల్పితి వింతవంత నీ
కేటికి దాపరించె నన * నింతకునెక్కుడికేమి గావలెన్
గాటులు సెందఁగా నొడలు * గాదిలిబిడ్డని బాఁదుచుండ నా
రాలుముచెంది కుందదె క * రంబు భరంబుగఁ జిత్త మాత్మహా! 458

వ. అనిన లేఁగ యిట్లనియె.

క॥ తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక * చనునే? వానిఁ
సాలయకఁ గుడువఁగ వలదే? తొలఁగునె దోసంబులెందు * దూఱిన జననీ! 459

క॥ సుకమును దుఃఖంబును నొం, డొక డొనఁగఁగలేడు కర్మ * మొసఁగునుస్వీయం
బిక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలంబులని యెఱుంగఁ * జను దేహులకున్.

ఆ॥ అనిన సురభి యిట్లుఁబనియెఁ గుమార! నీ, వనినచందమంతయును నెఱింగి
యన్నదాననైన * నుడుగక మోహవ, శంబుఁజేసి యిట్లు * జాలివడితి. 461

ఆ॥ అనుచు మరలఁ గనులవశులు వెలివుచ్చు, తల్లికనియె లేఁగ * తగునె మరల
నెఱిఁగియెఱిఁగి యిట్లు * లేడ్వగా నమ్మరో! యేమిసేయుదాన * వేడ్చియిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ॥ నావలె నీ ద్విజమ్ముడు ఘోనంబుగ దుఃఖముఁజెంది యేడ్వగా
నావగ పాయ నంతకుఁ బా * నర్చునిటుల్ పరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన వీనిసుతు * నెల్లి వధించెద చూడునాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెన * వత్తము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్. 463

చ॥ మునుపటి బాములో దురితమున్ బొనరించి పశుత్వమొంది యీ
నటను జెందినార మింక * బ్రహ్మవధం బొనరించి యిట్లు నూ
తనముగ భూరిచాతకముఁ * దక్కకచేకొనఁగాఁ దలంవ నీ
మన నెటులొప్పెనో? యెటుగ * మాతరొ! యీతరుణంబు వందిటుల్. 464

క॥ తానెవరో? నుత్తులెవ్వరో? , నానాబాంధవ సుహృద్భక్తినంబు తెవరో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్, గానరు సర్వులును గాంతు? * కర్మఫలములన్. 465

గీ॥ కర్మమున జన్మమొదవు నక్కిర్మముంత, మైనఁ గాని లభింప దా!యమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించునట్టివారి, కంతులేక దుర్జన్యము * లమరుచుండు,

చ॥ అన విని యావు తా ననియె * నద్దరితంబును బాపునట్టి చో
టును మదిగురై జింగియె యిటుల్ పొనరింపఁగఁ బూనినాననక
విని యురకుండె దూడయును * వేదికపైఁ బసలించియున్న బా
హ్యుణుడు సువాచుఁ డద్ది విని * యక్కజమొందె మదిక గడుక గడుక. 467

వ. అంత

చ॥ తెల తెలవాఱుగా బుడమి * దేవర యగ్రహనాథుఁ డాత్మజున్
బిలిచి కుమార! పాల్పొదవుఁ * బిందుము నేనొక యూరికేగఁగా
వలె నని చెప్పి పాంథుడగు * బాపనిగన్ దెలవాఱె యాత్మకై
నలుపు ప్రయాణమన్న విని * చక్కఁగ నాతఁడు వింతఁ జూడఁగాక, 468

గీ॥ తలచి “పోయెద నించుక * డడసి యిపుడె
నొక రించుక నొగిలియున్నాఁ” డనంగఁ
బోయె బ్రాహ్మణుఁ డంతఁ దత్పుత్రకుండు
దూడగొని లాగి పిడుకఁబో * దుగ్ధములను 469

ఉ॥ గొడ్డు డటాలునక వటునిఁ * గొమ్ములతో నుదరంబు గుచ్చి పై
కొడ్డుగ నెత్తి కూల్ప ధరఃకుక ద్విజబాలుఁడు వాసె బ్రాణముల్
బిడ్డనిపాటుఁ జూచి వృథివికబడి కూయిడెఁ దల్లి యెల్లరా
వడ్డను బాఁది బాఁది విడువక జనె నయ్యది పేరెమొందుచుక. 470

ఆ॥ బ్రహ్మహత్యచేతఁ * బాండురవర్ణంబు, తొలగి నలుపుఁజెంది * తోచెఁబసర
మంత యాత్మికుడగునానువ్రతుండును, భృత్యుతోడ దానివెంటనరిగె. 471

ఉ॥ అవది తోకయెత్తి కొని * యర్చిలి సర్పదండేరి యందునుక
గేవలఘట్టముల్ విడిచి * కేరుచు డగ్గటి నందికేశలిం
గావసభోజ్యులత్తము * నం దవగాహమునొందె బ్రహ్మహ
త్నావిలపంకముక దొరగి * యంత నె వింతగనొందె శౌక్యముక. 472

చ॥ కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు నుదిఁ * గొతుక మొంది కడిందిభక్తిఁ బా
వనతరతత్తటాంబువుల * వాసిగ మజ్జనమొంది పోవుచుం
టను గని యొక్క దివ్యకుల * నారి ద్విజన్మునితోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కీపు? సెప్ప మిడ * సత్యముదప్పక యన్న నాతఁడుకా. 473

ప. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన చాదివ్యభామిని సీతల్లియన్లుల సీతీరమునందేయుంపు
మదైన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శిలోకంబు సేరఁగల దిది వైశాఖ శుద్ధసప్త
మీదినం బీవాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందు సాన్నిధ్యంబు సేయు నని చెప్పి
యంతస్థానంబు సేయుటయు ధరామరుం డాపెను గంగాదేవిగా నెఱింగి మరలి
తనతల్లియన్లులలోఁ జక్కనగం బత్తీర్థంబందు వేయనంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహం
బునొంది గగనవధంబందుండియే కొడుకును గాంచియుట్లనియె. 474

చ॥ కొడుక! కృతార్థతన బొరసి * కొంటివి ధమ్యఁడవైతి వేను ని
వ్వడె నురలోకవాసమును * బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడుఁ బాడివంటలును * దొడ్డగ భాగ్యము సేకులున్ గడుకా
గడు భవదీయవంశ మిలఁ * గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్. 475

గీ॥ ఇట్లు పలుమఱుదీవించి * యింద్రలోక
మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్యమంది పిదపఁ
బరమశివకృపఁజెందె ని * రాక్షసలక్ష్మి
బాపఁ డదిగాంచి విస్మయం * పడి ముదమున. 476

ప. తక్కిన సగమస్థులనుగూడ నాతీర్థంబదే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేరె
ననుడు మునులు మహాత్మా! నందికేతలింగ చరిత్రంబును వైశాఖ శుద్ధసప్తమీ
తిథియందు నుందాకిని యాతీర్థంబుఁజేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పమనుడు
సూత్రం దీటనియె. 477

—* ఋషికాదరిత్రము *—

చ॥ ఋషికయనాఁగ నొప్పిడు మహీనురవర్యకుమారియొర్తి బల్
నుమమతనూజ్జ్వలాంగి విధి * చోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషికులమెల్ల మెచ్చంగ న * మిధతపం బొనరించుచుండె గ
ల్కమహ్నాదయందు మూఢుడను * మాంసభగగ్రీణియొక్కఁ డాపవై. 478

చ॥ వలపునుజెంది పంచకర * భల్లవిదారితదిత్తుఁడై పడిన్
జెలువను దారసించి తన * చిత్తముఁదెల్పి బలాత్కరింప న
త్కులజ శివార్చనావరయుఁ * గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కలుపు ననాదరింప వెనుఁగన్నును మిన్నును గాన కాతఁడుకా. 479

ఉ॥ పైకొన నుద్యమింప ద్విజః † బాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
 పోకిరికిఁ హితోక్తులను † బోధనోసర్పియు లబ్ధిలేమికిఁ
 లోకశరణ్య శంకరుని † లోనఁదలంచి తదీయనామగా
 నైకమనంబుతో నిలుల † నాయమ నాయమ యంచు భీతిమై.

480

ఉ॥ క్రించుదనమ్ముతోడఁ బరి † కించక వీడిటు దుర్మదాంధుడై
 కొంచకశీలభంగమును † గూర్పఁగడంగి వయింబడంగను
 కించుచు నున్నవాడెవరు † గిల్చిపమాఁగుదురిందు నీవె యూ
 హించి దయారసంబెద వహించి † ఖలుఁ గడలేర్పు మీశ్వరా!

481

—* హరిణగతిరగడ *—

శివ శివ శివ శివ † శివ శివ శంకర !
 శివ శివ శివ శివ! † శివమునికింకర !
 కవిజననుతపద † కంజసముజ్జ్వల
 రవిశశినయన ! హి † రణ్యతనూజ్జ్వల !
 శ్రీకర ! దయ నిటు † చిమ్ముము నావయి
 వీడ నసురఁ దెగ † వేయుము పాపయి
 తేకువఁ గొనుమీ † దివ్యచిత్తమున
 నీ శివ రేదురు త్రి † స్తేత ! మొత్తమున
 నీ పదంబులకు † నెక్కుని మొక్కిద
 నాపదఁ బావిన † నభవా ! దక్కద
 వాదమేల ! పెఱ † వానికిఁ జిక్కుదు
 మీఁదటఁ గనుఁగొన † మిత్తికి దక్కుదు
 తలకొనఁజాల న † ధర్మము దేవర !
 యలవునఁజేరి కృ † పాకర ! ప్రాసర
 శంకర శంభో! † శరణుఁ జేసెదను
 పంకజారిధర ! † పదము డాసెదను
 సంకటహర ! నిను † సారెకుఁ దలఁచెద
 హంకృతివిడి నీ † యడుగులఁ గొలిచెద
 పంకిలకర్మము † బూయఁగఁ జేయుము
 పంకలఁబోవక † వశ్యముఁడాయుము
 కావఁగరావే † కరుణామూర్తి !
 ప్రోవఁగనీవే † పూరితకీర్తి !
 నానేరమిని గ † నందగ దిత్తతి

నీ నెఱిఁ దప్పిన * నీలును బిత్తరి
 తల్లివి నీవే * తండ్రివి నీవే
 యెల్లలోకముల * కేలిక వీవే
 ముల్లోకములకు * మూలం బీవే
 చల గఁ బ్రజలను * సాకెదు వీవే
 తోడుపునీవే * దొరపును నీవే
 నీడపునీవే * నెయ్యిడ వీవే
 నీవే తాతపు * నీవే నేతపు
 నీవే దాతపు * నీవే విధాతపు
 భక్తురాల నీ * పాలఁబడితి నిక
 శక్తిపతి! నే * సాక్షుము గొంకక
 యొప్పరికించిన * నొప్పన నీకది
 రప్పదు నీకికఁ * దారసింప కిది
 రమ్మిఁక రమ్మిఁక * రాజభూషణుడ!
 నమ్మితి నిన్నా * మ్నాయభూషణుడ!
 గారీకాంతుడ! * కలుషవిదారుడ!
 శ్రీరమణాదిక * చిత్తవివారుడ!

—* శివుఁడు రక్తనునిఁ జంపి ఋషికకు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ॥ ఆర్తితో నిట్లు వేడఁగ * హరుఁడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్య * భంగులలర
 వచ్చియనురనునీక్షింప * భస్మరాశి, యయ్యెఁ బలలాశి దత్తక్షణంబందెయచట,
 వ. అంత శివుఁడు ఋషికన్ గాంచి.

క॥ కోరినవరముల నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర! సుకృతనితవరితా!
 ధీరమతి! యడుగుమన నెదఁ, దేఱి ప్రిణతి నిరతమతినిఁ * దెజవ యిటులనెన్,

క॥ బ్రదికించినాడ వీశ్వర!, సదయవృద్ధయ! దేవదేవ! * శరణావనసం
 పదుదార! దీనబంధూ!, మదమెత్తిన యనురఁ గడపి * మాన్సితి వార్తిక. 485

నీ॥ ఆయెఁగా తెరపి మేలాయెగా సుఖముపెం, పాయెగా పోయెగా * డాయువనట
 ఊడెగా మదము వెన్నాడెగా దృశము పో, నాడెగా యునురు దై * త్యాధముండు
 పాసెగా బాధలో * డాసెగా బోధవే, మాసెగా వెఱపువిశ్వాసమెసఁగ
 మించెగా కోర్కెరుచించెగా భక్తిప్రే, మించెగా హృదయము * దంచితముగ.

గీ॥ నిండెగాఁగీర్తి యెల్లడఁ * బండెగామ, దీయపూజనమిది పార్వతీసహాయ!
 పొదలెగా జదరఖల దుర్మృదులకెంతో, సకలలోకై కరక్షణ * చతుర! యిపుడు.

చ॥ ఇకను పరంబు లేటికి మహేశ్వర! యైనను నీదు పాదనే
 నకమతి నాకొసంగు మనఃపాయముగాఁగ జగంబులేల ను
 త్సుకత వసింపు మిందనుడుఁ * దోడనె యీశ్వరుడుఁ దయోమయా
 త్మకుండయి లింగరూపమునఁ * దా వసియించె వనస్థలంబునన్. 487

వ. అఖిలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేళలింగంబని పేరొందె సంతగంగా
 దేవియునుక దానసించి యమ్మానిని కిట్లనియె. 488

క॥ అమ్మరొ! తాపకసుచరిత్రమ్మునకే సంతయుక ముదంబువడితి వ
 ర్మున నొకతడవ త్వదీయమ్మగు మజ్జనమునొప్పుఁసవ్వలనుందుక. 489

వ. ఈనాడు పై శాఖశుక్ల సప్తమి యగుట నేటట నీదినంబుదీ తీర్థంబునందుఁబ్రేపే
 శించి యమ్మఱునాఁడు చనుదునని యంతగానంబుఁజెందె స్తుతి సందికేళలింగో
 త్పత్తియును సర్వదాతీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీశెఱింగించితి నిశ
 హరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱింగింతు వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* హ రీ శ్వ ర లిం గ ము *—

ఉ॥ సర్వజగంబులేలు నలశౌరి నిజాచరమండలిక నిజా
 ఖర్వపరాక్రమాగ్రత నిశామలయం బానరించుచుండినన్
 గర్వముతోడ వారు సురకాండముఁబట్టి పలాఝ్చుచుండఁగా
 నోర్వఁగలేక లేఖలు రయోన్నతి జెన్నునిఁజేరి యార్తులై. 490

క॥ తమగోడు విన్నవించి రయమునన్ రక్కమలసేచమడఁచి జగములన్
 మముసాఁకుమనుచు వేసుడు, గమలాకాంతుండు వెరపుఁగాంచకకించక.

ఉ॥ ఎందఱిఁబట్టి చంపిన రశేమ్యలు రాక్షసనగ్య లేచి యీ
 చందము వేల్పులక గలఁచి * సర్వజగంబుల కార్తిసేయుచున్
 ముందుకు నచ్చుచుండిరి యమోఘతరంబగు నాయుధంబు లే
 కిందఱి నేట్లు లాజి సమయింతు గడింతు జయారతోన్నతుల్. 492

క॥ అని మదిఁదలపోసి పెసక, జనికై లాసాద్రిఁజేరి * శింకరు నెదలోఁ
 గొని వార్ధివలింగమునకు, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ * గావింప నొగిక. 493

మ॥ ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁజేసి హరి దా * నుగార్చయందున్న వే
 శకు సంఖ్యజ మొకండు దక్కువగుదున్ * లక్ష్మీశ్వరుం డీ జగ
 న్నికరబంతయు దివ్యదృష్టిఁగని య * న్నిరేజరాజంబుఁ గా
 నక యీశ్వర్యభయంబులొంది పెలుచన్ * ధైర్యంబుతో సంతనే. 494

-*విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబర్చింప శివుఁడు చక్రమిచ్చుట*-

క॥ సునిశితములైన గోళుల, దన నయనాంజ్ఞలబు వ్రచ్చి * దండధరహారా
ర్చనసల్పుడు హరుఁడు ముదంబునవచ్చి యభీష్టమడుగుము హరి! యనంగఁ.

మ॥ జలజాతుండు శివుఁ గనుంగొని కడుఁ * సంతోసముఁ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు కృవ్యభుక్కుల యఘంటిబుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్వైత్యుల దీర్పరామికి గృహంభోధీ! జగద్రక్షకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! * పార్థింతు నెంతేనియుఁ, 496

*క॥ అన దేవదేవుఁ డెంతయు, నినకోటివృథము మహదఃపితపరి పటలీ
హననచణంబైన సుద, ర్చనమను దివ్యాయుధము నొసంగి యిటులనెన్. 497

ఉ॥ ఎందఱి మీఁదవేసిన రఃమేశ్వర! మీఱి శూణంబులోన నా
యందఱిఁద్రొంది తావకక * రాగ్రమునందుఁ బ్రవేశ మొందు ము
ష్పందఁగనీక నీకు ముద * మొందఁగఁజేయు ధరింపు మింక నీ
కుండెడబాయు లోకముల * కుఁ నుభముఁ బొనరింపు దీనిచే. 498

క॥ మఱియును వదంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు * జంకక యన నా
హరి మురిసి మొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాదభక్తినిడు మొగి.

వ. వెండియు మత్తమర్చితంబగు నీ పార్థివలింగంబుండు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబునెరపు
మని యర్థించిన శంకరుఁడు తథాస్తని యట్లానర్చి యంతర్థానంబునొందె నంత
మాధవుం డలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణం బొనర్చుచుండె
నిది హరిశ్వరలింగచరిత్రం బిడ గోకర్ణేశ్వర చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడని
సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క॥ గోకర్ణ సలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము * గొనకొని నుచువన్
గోకర్ణగ్రామేయుఁడు, గాక యెరులు వలఁతు లవనిఁ * గలరె ముసీందుల్!

క॥ శివలింగోలు లచ్చట, భవభంజకీరకోటి * పాతకకోటిన్
దవుదవ్వుల వవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి * సేకుఁజేయున్. 501

వ. అందు

* శివపురాణే కోటిదండ్రసంహితాయాం పట్ త్రింశదధ్యాయే—

శ్లో॥ ఏవముక్త్యై రదౌపక్రం । మార్యాయత సమప్రభం । మదగ్నసం స్వపాదోర్థం । సర్వశత్రు
వినాశం ॥ విష్ణుశాస్త్రే మసంస్కృత్యై । జగ్రాహోదశ్చుఖస్తదా । నమస్కృత్యై మహాదేవ ।
మిత్రం వచన మబ్రవీత్ ॥

- చ॥ కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర • కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసా
త్తముఁడగు వక్త్రీకంఠుని యుద్ధాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగి • గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజములఁ • గ్రచ్చఱ బాయఁగఁజేయు రూఢిగఁ. 502
- క॥ ఆపాతాశభువనముల, నేపావృగ నాక్రమించి • యెలరుటచేఁ దా
నోపె మహాబలుఁడను పృథ, కాపరమేశావలింగ • మున్నోట సిరిన్. 503
- గీ॥ కృతయుగంబునసితము లోహితముత్రేత, ద్వాపరంబునచీతమంత్యయుగమందు
శ్యామలంబయిరాజిలు • నామహాబ, లేశలింగము నినుఁడు మునీశులార ! 504
- శా॥ శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి • శ్వేదేవులున్ దస్మిలున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ • బంకేరుహారాతి నా
నానక్షత్రములున్ మరుక్షులు విమా • నస్థాయులై నిత్యమ
న్యూనప్రీతినె బూర్వగోపురమునన్ • యోజింసు భ్యాచంబులన్. 505
- గీ॥ అమరి రుద్రగణంబులు • జముఁడు మిక్కి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు • జిత్రభానుఁ
డల్లె దక్షిణగోపుర • మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు • భక్తిమీఱ.
- క॥ పరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రగులల్ల జహ్ను • జాప్రభృతులు శం
కరు నిచ్చులఁ గొలుచుచు నుం,దురు పశ్చిమగోపురమునఁ • దోరపునిష్ఠన్.
- గీ॥ వాయుదేవుఁడు ధనపతిభద్రకాలి, చండికయు మున్నగల్గువ్రీ • శస్త్రమాతృ
కలు నుదద్వారమందొప్పి • కడిదిభక్తి, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ • గూర్చిచేర్చి.
- క॥ గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్పేదరు సతమర్ధిన్. 509
- క॥ భేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక • భూరిబులన
క్షేత్రేయులు శేషప్రణు, భాతతఫణివరులు గొలుతుఁరా వారు నెపుడున్. 510
- చ॥ కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ • గొంగున బంగర మా మహేశ్వరుం
డలఘుతరేప్రితార్థముల • నారసి యైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దవముల్ పొనరింతురు వల్పు రమృహా
బలశివలింగమున్ గుఱిచి • పల్కుదురాధ్యులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511
- గీ॥ మాఖకృష్ణచతుర్దశీ • మహితపర్వ మున మహాబలపూజన • మున సమస్త
సాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్ష నేతెంతు రఖదిగ్దేశజనులు.
- క॥ స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును • బ్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, న్నాలగ శివరాత్రి కటకు • సాగెద గోకున్. 512

- గీ॥ వచ్చి దేవకువీక్షించివైభవమునఁ, గొలిచివృత్తకృత్యతన్ గాంతు * రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలిశివలోక* మొందె శర్వ, రాత్రిశివపూజ యొనరించిరాణగదుర.
వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకంబున
కేగెనో, అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిగింపుమని మునులమటయు సూతుం
డిట్లనియె. 515

—* సోమిని చరిత్రము *—

- క॥ చండాలి పూర్వమం దొక. దండిద్విజన్మాగ్రాణికి సుతయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారంగ బేరుపెట్టి * నేలుంగఁ బెంచెన్.
గీ॥ యుక్తనయసాందియున్న నశియ్యువిద కర్ములైన వరుదెచ్చితగ వివాహంబునెరపి
విభుని యింటికిఁ బంప నశివ్వెలడి మగని, తోడ నివ్వసుఖంబు లొందుచు వసించె.
గీ॥ అంతఁ గొన్నిదినంబుల * కాపె పూర్వకర్మనశమునఁజేసి మగండు రుజను
దసరిమృతిఁజెందెనాపెవైభవ్యమొందె, బడుచుదనమున నెల్ల రుచిబాపమనంగ.
క॥ కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్న తెఱంగు గానరాక * యున్నతమతితో
పున్నెపుఁదోవన మెలఁగెను, మిన్నగ బండుగులుఁ బెఱుఁగి మెచ్చంగఁదన్నున్.
వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు.
క॥ నిగనిగలాడెడు మేనును, నగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుగుపనం
దగుగుబ్బదోయి ఓఱుఁడును, దగుసోమినిగని మరునకుఁ * దలఁకరి యువకుల్.
వ. అంతనాపెయు.
గీ॥ చక్కఁదనమొప్పనొడలుసొంపెక్కు లేత, స్రాయమునుజెందిమన్నభోజ్యములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక*బెదరి సరిగఁ, జేరు యువకలతోఁ బొందు * చేసె నంత.
క॥ చాటుగఁ గొన్నాల్కిటు విట, కూటముతో నురతగోష్ఠిఁగూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, దేటవడియె నందఱకును * దెఱవ తెఱంగొగిన్. 522
వ. అంత.
చ॥ కులజనులెల్లఁ గూడుకొని * కూడని తెర్వనఁజేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్యయంబునకు * మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! వ్రం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిక * మాకును నీకును బాత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటి కేగుము జరిపంబునవంచు మహాగ్రహంబునన్. 523
ఆ॥ కొవ్వఁబట్టి యాడ్చి*కొనిపోయి యూరికి, దవ్వగాఁగ విపవితలముఁజేర్చి
యంద విడిచివచ్చి*రా బ్రహ్మకులజాలు, పొలతి యచటదెసలఁ * గలియఁజూడ.

- చ॥ కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర * కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసః
త్తముఁడగు వక్త్రీకంతుని యుదాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగి * గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాభువుంజముల * గ్రచ్చఁజూ బొయఁగఁజేయు రూఢిగఁ. 502
- క॥ ఆపాతాశభవనముల, నేపావృగ నాక్రమించి * యెలరుటచేఁ దా
నోపె మహాబలుఁడను ప్రభ, కావర మేశానలింగ * ముచ్చోట సిరిన్. 503
- గీ॥ కృతయుగంబునసితము లోహితము తేత, ద్వావరంబునఁబీతమంత్రిత్యయుగమందు
శ్యామలంబయిరాజిలు * నామహాబ, లేశలింగము వినుడు మునీశులార ! 504
- శా॥ శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి * శ్వేదేవులున్ దసునిలున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ * బంకేరుహారాతి పా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా * నస్థాయులై నిత్యమ
న్యూనప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ * యోజింపు ధ్యానంబులన్. 505
- గీ॥ అమరి రుద్రగణంబులు * జముఁడు మిక్కి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు * జిత్రభానుఁ
డట్లు దక్షిణగోపుర * మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు * భక్తిమీఱ.
- క॥ వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రగులల్ జహ్ను * జాప్రభృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుం,దురు పశ్చిమగోపురమున * దోరపునిష్ఠన్.
- గీ॥ వాయుదేవుఁడు ధనపతిభద్రకాలి, చండికయు మున్నుగల్గువ * శస్త్రమాత్మ
కలు నుదద్వారమందొప్పి * కడిదిభక్తి, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ * గూర్చిపేర్చి.
- క॥ గరుడఃకులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణావ్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్పి * దరు సతమర్ధిన్. 509
- క॥ భేతాశులు పేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక * భూరిబలన
ద్వైతేయులు శేషప్రేము, భూతతపఃపరులు గొలుతు * రా హరు నెవుడున్. 510
- చ॥ కొలిచినవారి కెల్లరకు * గొంగున బంగర మా మహేశ్వరుం
డలఘుతేజస్వితార్థముల * నారసి యైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దపఃముల్ పొనరింతురు పల్కు రమృహ
బలశివలింగమున్ గుఱిచి * పల్కుదురార్యులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511
- గీ॥ మాఖికృష్ణచతుర్దశి * మహితవర్ష, మున మహాబలపూజన * మున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్షనేతెంతు రఖిదిగోశజనులు.
- క॥ స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును * బ్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ధూలగ శివరాత్రి కటకు * సాగెగ గొలున్ 512

గీ॥ వచ్చి దేవేశువీక్షించి వైభవమునఁ, గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంటు * రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలిశివలోక * మొందె శర్వ, రాత్రిశివపూజ యొనరించి * రాణగదుర.
వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకంబున
కేగెనో, అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిగింపుమని మునులమటయు సూతుం
డిట్లనియె.

515

—* సోమిని చరిత్రము *

క॥ చండాలి పూర్వమం దొక. దండిద్విజన్మాగ్రాణికి నుత్తయయి పొడమ నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారంగఁ బేరుపెట్టి * నేలుంగఁ బెంచెక.
గీ॥ యుక్తనయసాందియున్న నశ్చ్యువిద కర్ములైన వరుదెచ్చితగ వివాహంబు నెరవీ
విభుని యింటికిఁ బంప నశ్వెలఁది మగని, తోడ నిష్టసుఖంబు లొంటిదుచు వసించె.
గీ॥ అంతఁ గొన్నిదినంబుల * కాపె పూర్వ, కర్మవశమునఁజేసి మగండు రుజను
దనరిమ్మతిఁజెందెనాపెవై ధవ్యమొందె, బహుచుదనమున నెల్ల రుఁబాపమునఁగ.
క॥ కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక * యున్నతమతితో
పున్నెపుఁదోవన మెలఁగెను, మిన్నగ బండుగులుఁ బెఱుల * మెచ్చంగఁదన్నున్.
౨. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు.
క॥ నిగనిగలాడెడు మేనును, నగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుఁగువనం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుఁడును, దగుసోమినిఁగని మరునకుఁ * దలఁకరి యువకుల్,
వ. అంతనాపెయు.
గీ॥ చక్కఁదనమొప్పునొడలుసాంతపెట్ట లేత, ప్రాయమునుజెందిమన్మథభల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక * బెదరి సరసఁ, జేరు యువకులతోఁ బొందు * చేసె నంత.
క॥ చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట, కూటముతో నురతగోష్ఠిఁగూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, దేటపడియె నందఱకును * దెఱవతెఱఁగొగిన్. 52౩
వ. అంత.

523

చ॥ కులజనులెల్లఁ గూడుకొని * కూడని తెచ్చునఁజేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్యయంబునకు * మచ్చ పొసంగంగఁజేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిఠ * మాకుమ నీకును బాత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటి కేగుము జీవంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్. 52౪

524

ఆ॥ కొవ్వఁబట్టి యిడ్చి * కొనిపోయి యూరికి, దవ్వగాఁగ విడినశతలముఁజేర్చి
యంద విడిచివచ్చి * రా బ్రహ్మకులజాలు, పొలతి యచట దెసలఁ * గలియఁజూడ.

- చ॥ కమలజవిష్ణుముఖ్యునర • కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసో
త్తముఁడగు వక్షింకంతుని యుదాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగి • గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాభువుంజములఁ • గ్రచ్చఱఁ బాయఁగఁజేయు రూఢిగఁ. 502
- క॥ ఆపాతాళభువనముల, నేపాప్వంగ నాక్రమించి • యెలగుటచేఁ దా
నోపె మహాబలుఁడను ప్రథ, కావరమేళానలింగ • నుచ్చోట సిరిన్. 503
- గీ॥ కృతయుగంబునసితము లోహితముతేత, ద్వావరంబునబీకమంత్రియుగమందు
శ్యామలంబయిరాజిలు • నామహాబ, లేశలింగము వినుడు ముసీశులూర ! 504
- శా॥ శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి • శ్వేదేవులున్ దనుజులు
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ • బంకేరుహారాని పా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా • నస్థాయులై నిర్భయ
న్యూనప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ • యోజిగొప్ప ధ్యాసంబులన్. 505
- గీ॥ అమరి రుద్రగణంబులు • జముఁడు మిశ్ర, చిత్రగుప్తుఁడు సతగులు • బ్రహ్మభానుఁ
డల్లె దక్షిణగోపుర • మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుండును • భక్తిమీఱ.
- క॥ సరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహన్న • బావ్రభృశులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుండురు పశ్చిమగోపురమున • దోచవుస్థిప్త.
- గీ॥ వాయుదేవుఁడు ధనవతిభద్రకాలి, చండికము మున్నగులపై • దక్షిణమాతృ
కలు నుదద్వారమందొప్పికడిదిభక్తిఁ, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ • గూర్చిపిర్చి.
- క॥ గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యులు చారణావ్రముఖులు గు
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్పేదని గతమౌను. 509
- క॥ భేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక • భూరిబలవన
ద్వైతేయులు శేషప్రేము, భూతభణివరులు గొలుతుఁగా హాసనపునన్. 510
- చ॥ కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ • గొంగున బంగర మా మహేశ్వరు
డలఘుతరేప్రితార్థముల • నారసి మైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దపఃముల్ పొనరింతురు వల్క్రు రమ్యహా
బలశివలింగమున్ గుడిది • వల్క్రుదురారులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511
- గీ॥ మాఖకృష్ణచతుర్దశీ • మహితవర్మ, మున మహాబలపూజన • మున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్షనేతెంతు రఖిదిగ్రీశజనులు.
- క॥ స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును • బ్రాహ్మస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ధూలఁగ శివరాత్రి కటకు • పాదగంజులన్. 512

గీ॥ వచ్చి బేవేకువీక్షించివైభవమూనఁ, గొలిచికృతకృత్యతన్ గాంతు * రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలిశివలోక* మొందె శర్వ, రాత్రిశివపూజ యొనరించి* గాణగదుర.
వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెల్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకంబున
కేకెనొ, అయ్యుతిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిగింపుమని మునులనుటయు సూతుం
డ్లొనిరెం.

515

—* సోమిని చరిత్రము *

క॥ చండాలి పూర్వముం దొక. దండిద్విజన్మాగ్రణికి సుతయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నింహరంగఁ బేరుపెట్టి * నేటుంగఁ బెంచెన్.

గీ॥ యుక్తనియనిందియున్న నత్యుద్భవిద కన్య, నై న వరుబెచ్చితగ వివాహంబునెరపి
విభుని యింటికిఁ బంప నశివలది మగని, తోడ నివ్వసుఖంబు లొంటిదుచు వసించె.

గీ॥ అంతఁ గొన్నిదిసంబుల * కాప పూర్వ, కర్మనశముసఁజేసి మగండు రుజను
దనరిమృతిఁజెందినా ప్లితిధన్యమొందె, బహుచందనమున నెల్ల రుచి బాపమనఁగ.

క॥ కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక * యున్నతమతితో
పున్నెపుడోనెనె మెలఁగెను, మిన్నగ బండుగులుఁ బెఱులు* మెచ్చఁగఁదన్నున్.

వ. అంతఁ గొన్నిదిసంబులకు.

క॥ నిగనిగలాడెను మేనును, సగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుగువనం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుఁడును, దగుసోమినిఁగని మరునకుఁ * దలఁకరి యువకుల్.

వ. అంతనాపెయి.

గీ॥ చక్కఁదనమొప్పునొడలుసొంతపెన్పు లేత, ప్రయమునుజెందిమన్మథభల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁబాలక* బెదరి సరిసఁ, జేయ యువకులతోఁ బొందు * చేసె నంత.

క॥ చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిం విట, కుటుముతో సురతగోష్ఠిఁ గూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండఁగఁ, జేటవడియ నందఱను * డెఱవ తెఱఁగొగిన్. 522

వ. అంత.

చ॥ గులజనులెల్లఁ గూడుకొని * కూడని తెచ్చునఁజేరి యిల్లు ని
ర్మలమగు నవ్వయంబునకు * మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిక * మాకును నీకును బాత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటి కేగుము జరిసంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్. 523

ఆ॥ కొవ్వఁబట్టి యాడ్చి*కొనిపోయి యూరికి, దవ్వగాఁగ విసినతలముఁజేర్చి
యంద విడిచివచ్చి*రా బ్రహ్మకులజాలు, పొలతి యచట దెసలఁ * గలియఁజూడ.

—* సోమిని శూద్రుని కు భార్యయగుట *

చ॥ ధనికుడు శూద్రుడొక్కరుఁ డుచుఁబాడుచు దత్తమయంబునందు న
వ్యసవదమందునుండి తనవాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండి రో
దన మొనరించుచున్న నల * తన్నిని బ్రాహ్మణుఁడై తాళినిన్
గని మరులొంది తారసిలి * కాంతకు నిట్లని పల్కె నింపుగన్.

525

ఉ॥ ఎవ్వరిదాసః వొంటరిగ * నెంతయు ఘోరవనప్రదేశముం
దెవ్వరు నిన్నుఁద్రోసిచని * రిట్టలఁ గట్టఁడి పూన్నితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమిచని * యేడుపుఁబోవిడి వేగిరంబు నీ
వివ్వనిఁబాసి నామనికి * కివ్వకు రమ్మిళ నాకు భార్యవై.

526

గీ॥ అనినవిని సోమినియుఁజేయునదియులేక, యనుమతిన్ జూపనాతఁడు సూరస మొంది
వేగఁ దోడ్పొందిపోయి యుచ్చెలఁది నాలుఁ, జేసికొని యొప్పుముఁములఁజెందుచుండె,
క॥ ఆ సోమిని యా వృషలుని, చే సుతులను సుతఁ బంపి * చెల్లఁగి విధిగమున
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, గ్లానవములఁ ద్రావుచుండె * సహముల రీలగా.

వ. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ॥ పనివడి యొక్కయూరికి స్వప్నము భుజేగుడు లేయి సోమిని
వనిత గడున్ యభేచ్ఛముగ * వాగుణిఁ బాసముచేసి యామిషా
ర్థినియయి వత్సముల్ గొఱెలు * ధేనువులుండెడు గోస్థముండి లేఁ
గను దలఁడుస్త్రై ఖడ్గమునఁ * గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్.

529

గీ॥ చంపి నెలవునకున్ గొనిచని యటన్ బ్రదివకాంతికి లేగఁగాఁబెలిసి గులిసి
'శివశివా' యని యించుకసేపు చింతచేసి యామీఁద వంటచేసికొని ముగిసె.

—* సోమిని అంధదాదాల్లియై పుట్టుట *

గీ॥ అంతఁ జరకాలమునకురోగార్తయగుచు, సోమిని లయించెఁగాఁబడె * భృష్టుడుదిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయ బాధలనుగుడిపి, కడకుఁ బుచ్చు నయోనిలోఁబాడమఁజేసి.

గీ॥ అందు జన్మాంధయై నిశ్చలస్థాతికుష్ఠ, మూర్తియై బొగ్గు వన్నియఁబొలి నట్లు
తల్లి గర్భంబులోనున్న * తఱినిఁదండి, నమసఁ బుట్టుకతోడ నీగను, దట్ల. 532

ఆ॥ ఇరుగుపొరుగువార * లింతయెంగిలిగఁజి, కూడువేయ గలికి * తానుదుట్రతి
నంతఁ గుచ్చరుజ్జుహార నాయంధను, బెండ్లియాడఁడయ్యు * బేర్చి నవఁకు. 533

ఇ॥ అకటమాడుచుండి యొక * యష్టినీజేకొని మాలవాడలో
జీకుది యెంగిలన్నమున * జీననమొందుచుఁ జాలగాల మ
ట్లే కడపెన్ వయస్సుడిగె * నెంతయు వార్ధక మేగుదంచె బీ
కాకును జెందుచున్ గడువగన్ విలపించుచుండె నా రయై.

534

— * అందఱందాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట * —

గీ॥ అంత శివరాత్రి యేతేరనన్ది యందు, భక్తి గోకర్ణమునకేగు * వారినరసి
వారితోఁబయసముచేసి * చేరె నటకు, నశనవసనంబులందలి * యానఁజేసి. 535

సీ॥ కమికెడన్నముఁబెట్టికావఁగాఁ బూనుఁడు, మ్రొక్కు లగులకివే * పుణ్యులార !
అనుగుట యాబగ్గుమట్లు దీనులమొఱ, లాలించినాఁకు భక్తిర్యాత్నులార !
చేతికడ్డములేక * చెలఁగి దానముచేసి, పేదసాదల నేలు పెద్దలార !
అకలిగొన్న దీనాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రాచేడు * గుణ్యులార !

అ॥ కనులురెండులేని * కడిది ముసలిదాన, దిక్కులేని చెడ్డ * తెవులుదాన
నన్నువట్ల సురుగుచున్నవి ప్రాణంబు, లన్న మొసఁగి ప్రోవుఁ * డన్నలార !

మ॥ అని యిట్లుగిగ పట్టి యాత్రికసమూ * హంబున్నచోట్లందు య
ప్తిని నూతంగొని పోలుచున్ బడుచు గించిజేని నెందన్నముకా
గనదెట్లుకా శివరాత్రి నెల్లరును గో * కర్ణేకు నర్పించి వ
స్తుననుండున శివరాత్రిఁ బస్తమరె నచ్చో నాశ్వపాకాంధకున్. 536

వ. అంత.

గీ॥ అనఘుఁడొక్కఁడందాలియూర్తరవము, వినిదనదుహస్తముననున్న * తిల్వదళము
దానిచేవేయ భోజ్యంబుగాని దగుట, నది వినరవేయ శివలింగ * మందుఁ బడియె.

క॥ దాన శివరాత్రినొర మ, ద్వానికి లభియించె నంతఁ * దమి ముగియఁగ న
బిడ్డనుఁడుపొడుచుడు నది య, చ్చో నశనము దొరకదనుచు * శోకముతోడన్.

— * అందఱందాలి మృత్రితెంది శివలోకమున కేగుట * —

క॥ తనఁబూరికొని బసఁగో పె, గ్విస నడుగడుగునకుఁ బడుచు * రొవ్వచు నొకచో
టనుండి యనువుల విడిచెను, పొకె గొనితేర దాని * భృత్యులఁ బనిచెన్.

వ. వానిను బంధిభాస్వరంబగు విహాసంబుఁ జెచ్చి యచ్చండాలికి దివ్యరూపంబును
దివ్యసృష్టిభరణగంధమాఘాచులొసంగి సత్స్వరంబు శివలోకంబుఁజేర్చిరి పూర్వ
భవంబున విరియెంబంధక్లిష్ట కులంబుఁబాసి జఘన్యునిఁజేపట్టి మధుమాంసాహారమై
గోహాగ్నినొసర్చినపుడు ప్రమాదంబున “ శివ శివా ” యని రెండుతడవలుచ్చరిం
చుఁజేసి యాసుకృతంబున నీజన్మంబున గోకర్ణంబుఁజేరె నిందు శివరాత్రియం
దువవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికంబుగ లభించుటచే శివ
లోకంబుఁజేరి తత్పుణ్యఫలం బిప్పటివఱ కనుభవించుచుండ నిదియెల్ల నజ్ఞాన
కృతంబై యిట్లెనంగె నిక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరాశ్వనం బొనర్చినవారి కెట్టి

సిరివట్టునో యారయండిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ మాహాత్మ్యంబు దెల్పితి నింకను
నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే వక్కాణించెదనని నూతుం డిట్లనియె. 542

—* మిత్రసహోపాఖ్యానము *—

క॥ శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతిపురంబు మిత్రా * సహుడను నృపుఁ డి
త్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకపరాక్రముఁడు శూర * లోకస్తుతుఁడై. 543

క॥ నలునకు దమయంతి యటల్, వెలసెను మదియంతి నృపతి * వీరుని సత్తి
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మిష్ఠయై వి * వేవతియనై. 544

గీ॥ ఆనృపుండొక్కపరి మృగ * యార్థ మటవి, జేరి విహరించుచుండి దుశ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్కరక్కనుఁదొడరి చంపె, నంతి నవ్వాసినదరుం * డటుకఁబెంచి.

క॥ మోసంబును బన్ని యనా, యాసంబున నరికి దుఃఖ * మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిగి వినతుం, డై సేరుడు తేడు నూచి * యావరమొప్పన్.

గీ॥ తనకు వాని మహానసాధ్యునిగ నొ, నర్పి యవ్వనిఁ గొన్నిదిసంబు లుండి
తిరిగి దనరాజభాని కే * తెంచుటయును, బ్రత్యకము దారించినఁ * బరమభక్తి.

చ॥ అనఘుని నవ్వసిష్ఠముని * నన్వయ దేశికునిన్ నిమంత్రితుఁ
బానరిది శౌర్యమున్ నలువఁబూన నరామిష మొక్కశాకమం
దనువుగఁగూర్చి వండి మనుజాదుడు వడ్డనచేసి లాఁ దొలం
గను ముని దాని చొప్పురసి * కిన్క సహింపక తేని క్లిన్కెన్. 548

క॥ మనుజాశనుబలె నీవీ, మనుజక్రవ్యంబుఁదెచ్చి * మాకర్పింపన్
జనునే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుడ వగుమింక * మదము దిగంగన్. 549

చ॥ అని శసీయించి యద్ది మనుజాధిపకృత్యముగాక లాఁతియ
దనుజునికృత్యమం దెఱిగి * దారుణశాపము ద్వాదశాష్టముల్
దనుక సహింపఁజెల్లు నసలన్ మరలన్ నరపాలమూర్తిచొ
దనె నృపుఁడెల్ల నారసి జలంబలిఁబూని గురున్ శపింపఁగా. 550

చ॥ నిలిచిననంతఁ దదగ్రమణి * సీరజనేత్ర కడున్ భయంబుతో
వలదు మహాత్మ! నీగురుని * పంచనసేయన్ నోద్ద్యమంచు సం
ఘులఁబడి వేడ నామెనుడిఁ * గూర్చినప్రేముడి నల్కఁబూసి త
జ్జలముల నాత్మపాదములఁ * జల్లికొనెన్ గడు ధీరచిత్తుఁడై. 551

—* మిత్రసహుడు కల్పావసాదం దగుట *—

క॥ పదములు గల్పమొందిన, పదయుఁడు గల్పావసాదసంజ్ఞన్ బడన్
బదపడి గురుశాపంబున. నదరివడుచు ఘోరదనుజాఁడై పురిఁ బూసెన్. 552

చ॥ అడవికిఁ జేరఁజొయి గవళియంబుల నేనుల లొట్టిపట్టలఁ
గడిచివృకంబులన్ బులుల * ఖడ్గమృగంబులఁ జెండి మెక్కుచున్
గంపవడి మాఁగొనెత్తుచు విశికారముగాఁ బరుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులఁగనుచు * మిత్తిలెన్ జరియించుచుండఁగా.

558

వ. ఒక్కనాడు.

క॥ ఒక నోఁ లేఁబ్రాయపుడమి, మకరాంకకృడఁబెనఁగ * మానికులకుమా
రకమిథునముఁ బొడఁగని యం, తకనన్నిభుఁ బావలాశోనప్రముఖుడొగ్గి.

గీ॥ మృగకళోరంబుఁ బులిసట్టి * మెనపుపోల్కి, సతికవుంగిట నొడిగిన * సన్మనిసుతు
నొడిగి తినఁబూన నసురకు * నడలి మాని, సతియిటులు ప్రార్థననొనర్చె * సత్వరముగ.

చ॥ నలదు మహాశక్తి! నావిభుని * బాల్కనయస్కుని సాధువృత్తునిన్
బొడఁగఁగఁజేయ క్షిప్ర తినఁబూనునెడన్ నను జంపి మెక్కు మం
జరి * బిజనరించెడన్ విడుము * చక్కఁగ నావిభు నన్న నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కి చను * దన్ని గడున్ విలపింప నార్హమై.

556

అ॥ అంత మానికాంతతయప్పలాదునిజూచి, నీవు నారెఁజేరి * భావజన్ము
కేళిఁజేయ నెడలఁగిలంబుఁజెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి * యతిరయమున.

గీ॥ మగిసియిగ్గల నీ * యిమ్ముగున చితిని, గూర్చియిగ్గిబ్రేవేళిం చేఁగిందుమాని
అంత నసురుకు శాపాంతిమగుడు మిగుడ, నాత్మచూషణు పొలింప * నరిగె బురికి.

ఉ॥ అందు నమ న్ననాగరమశివజను లా నృపదందుఁజూచి యా
నెడలఁగఁజేరి యుత్తర మునిసర్చి గాజవరుండుఁ బేర్చిమై
సంపద * గారవించె నిశితయందు రతిప్రియుడై నిజాంగనా
మందిరమై నాప మునిమానినిశావముఁ బెల్లి కుందుచున్.

559

—* మదయంతి భర్తకు మునిసతీశావంబుఁ దెచ్చుట *

క॥ తా న్నైధన్యభయంబున, భూవిభు వారించె నతఁడు * పొగిలి కడువగఁ
నా * రాగ్యముఁజెంది మ, హావివనస్థనిఁజేరి * యందే యుండెన్.

560

క॥ మునిసుతుఁ జంపిన యందలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య * గడలికొని నృపుఁ
మెనుకొని వేధింపఁగఁజొ, చ్చిన నృపవరుఁ డంతయేనిఁజింతిలె మదిలో.

మ॥ పలుతీర్థంబులఁ గుంకె నెంతయును దీ * వ్యస్థంత్రయోగంబులఁ
సలిపెన్ బెక్కువ్రతంబులఁ మఖములఁ * సమ్యక్విధానంబు శో
భిలఁగార్చెన్ మునిహత్య యించుకయును * బీర్వోక్ బాధింపఁగాఁ

క॥ అందును బాహ్యోద్యానము, నందు వసతిఁజేసియుండ • నచ్చోటికి మా
సిందుఁడు గౌతముఁ డతఁడూ, నందుఁడు చనుదేలు మనుజునాథుఁడు పేర్చిన్.

క॥ కని యద్భూది సవర్యను, బాసరిచి నతిచేసియున్న • భూభుజుఁగని య
మ్ముని కుశల మడుగుటయు వేఁ, డిని నరవతి నిశ్వసింది • డిల్ల వడి కడున్. 564

గీ॥ తనయవస్థను మాని కంతయును దెలిసి, నిష్క్రమినిగోరి వేడ మానికులచంద్రుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుడై యనియెనిల్లు, బ్రహ్మహత్యాభీభూతుఁడౌ • పార్థివునకు.

కా॥ గోకర్ణంబున కేగు వేగ మచటకా • గోరాజవాహుకా హుకా
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశేపున్ • నేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుష్యము నాశమొందు నుఖముల్ • ధైవాటు సర్వేశ్వరుం
డేకాకారముతో నటన్ దనరు భూమిశాసనమాజామణి! 566

క॥ అన విని సంతృప్తుండై, మునిసెలవున్ గొని ప్రయాణము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ ద, ద్ధనకృప ద్విజహత్యైబాసి • కనియెన్ ముదమున్.

■॥ అంత నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁజేరి వశిష్టప్రసాదం
బున మదయంతియందు వంశకరుండగు నొక్కపుత్రుని బడసి రాజ్యంబుఁ దద్వ
శంబుఁజేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁజెందె నిల్లు మహాబలేశ్వరలింగమా
హాత్మ్యంబుఁ జెప్పితి నీక నేమి వినఁగోరుదు రన మునులు మహాత్మా! శివరాత్రి
వ్రతవిధానంబును దద్వ్రతోపాసకభక్తచరిత్రంబు నీక నొండు సులసియుమన
సూతుం డలరి యిట్లనియె. 568

—* శివవ్రతములు *

క॥ మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ నృతానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ నతఁడు లోకమున కజిఁగించె,

వ. నేనును మద్దేశికుని యువదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద.

చ॥ వినుఁడు శివార్చనం బఖిల • వేశలయందును సల్పఁజెల్లు నై
నను రజనీముఖంబుల నొసనర్చుట యెంతయు శైవ్యభాజకం
బనియును సోమవారమున • పవ్తమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు • గాటముగా వచియింట్రు సన్మునుల్! 570

క॥ పది శైవవ్రతములు సె, వ్వాడు రుత్తమమునులు భుక్తి • ముక్తిప్రదముల్
ముదమున నవ్వాని నొన, ర్పదగుక హితకాములై వాచారలు ప్రదమిక్.

■॥ అష్టమిరాతీరి భోజన, మిష్టంబుగఁ జేయవలయు • నెల్ల రునుకా గా
రాష్టమి మాసగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును • బావనమూర్తుల్! 572

క॥ ఆనందాభిషేకం, బేవాడేన్ బ్రత్యహంబు † నలమి సలుపునో

యావాఁడు వాయుదురితము, లేవియునున్ గాని మఱియు † నట్టివియోనిన్.

వ. ఇక రుద్రాధ్యాయంబొకమాటును జమకానువాకంబొకటియుఁ జదువుచు నభిషేకించి “భవశర్యుద్ర వశువత్యుగ్ర మహద్భీసేశాన శబ్దంబుల చతుర్థైక నచనాంతములతో నమశ్శబ్దాంతములతోడను “భవస్య దేవస్య పుష్టివమః” ఇత్యాది నామాష్టకంబులతోడను బూజించి సమాప్తియందీర్చి ప్రత్యేకంబు నామాష్టకంబులతోడఁ దర్పణంబులొసంగి యివ్విధంబుగఁ బదుకొందుమాటులు రుద్రాధ్యాయంబును జమకానువాకంబు లొక్కొక్కటియుఁ జదువుచు నభిషేకించి పూర్వోక్తప్రకారంబుగఁ బూజనంబొనర్చిన నది రుద్రీయనంబును. ఈరుద్రీ యాద్రమునైన మహాపాపంబులఁగూడ నిర్మూలించును. దీనిచే నవఁడు శివలింగాభిషేకంబొనర్చునో యట్టివాని కెన్నిజన్మంబులపాపంబులేని పరిహృతగ్రంథ లగును ఇక నీ రుద్రీసమర్చన లేకాదకంబులైన అసంగ నూటయొంబదియొక మాటు రుద్రాధ్యాయంబును బదునొకండులిడనలు చమకంబునుజదువుచు నభిషేకించి పూజించిన నది లఘుగుద్రీయనంబును. ఈ లఘుగుద్రీయంబున శివుని బూజించినవారలు యమునిఁజూడరు ఇక నీలఘుగుద్రంబులు పదునొకండ్లైన నది మహాగుద్రీయంబును. ఆపూజనము సోమయాగ ఫలప్రదంబు. అట్లే మహా రుద్రీయంబులు పదునొకండ్లైన నది యతిరుద్రనామక మహాసననంబును. అట్టిది సర్వపాపహరం బద్ధానితోఁ దుల్యంబైనదిగాని యధికండ్లైనదిగాని పోలిండు పూజనవ్రతంబులేదిందు నందియంబులేదు. ఇక నిట్లే రుద్రజపహోమంబులుగూడ నెఱుంగునది.

✓ గీ॥ అష్టమియు సోమవారంబు † నసితపక్ష, మందలి చతుర్థియు శివశిఖాగ్ర శరము లందు శివరాత్రి యున్నతంజియలగుట, నావ్రతంబెల్లరకు ముగ్ధులైనవచ్చు.

—* శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము *—

వ. అందును,

గీ॥ మాఘకృష్ణచతుర్దశి † మాన్యతను చ, నను మహాశివరాత్రి సంతోషము గలిగించి అర్ధరాత్రినివ్యాపించునదియెఁగ్రాహ్య, మితరమగ్రాహ్యమనియుఁగ్రాహ్యంబులఁగవలయు.

గీ॥ ఆ మహాశివరాత్రియం † దఖలజనులు, శివసమర్పావ్రతంబును † నెఱవలయు నద్ది క్రమమొప్పుజేప్పెద † నవధరింపు, డిదు తత్పరమయ్యై మునిగ్రామలార !

చ॥ తెల తెలవాట లేది కడు † దేకువతోడుత మజ్జనాదులన్ నలిసి శివాలయంబునకు † జక్కంగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్ జలనములేనియట్టి మది † చందము పొందఁగఁ గొల్చి యంత † తల నిడి విన్నవం బిటులు † దా నొనరింపవలెన్ మునీశ్వరుల్ !

- గీ॥ నీలకంఠ ! మహాదేవ ! * నీదువ్రతము, జేయఁబూనితి నొక దయచేసి విఘ్న
భయముఁబోకార్చి కామాది * పైరిజయము, సేకురఁగఁగొనసాగింపు * శ్రీమహేశ.
- అ॥ ఇట్లు విన్నవించి యిరవునకేతెంచి, యర్చనావదార్థ * మంత గుడికి
సాయమందుఁజేర్చి * స్నానమచోటను, మరలఁజేసి యంత * మడినిగట్టి. 488
- వ. విభూతి రుద్రాక్షలధరించి సాయంసంధ్యావిధుల నిర్వర్తించి.
- క॥ తత్త్వస్మృతింబులతో, దస్తద్యస్తువుల నొసఁగఁదగు శివునకు నీ
మంత్రని సమంత్రముగా, నెఱుఁగఁగన నొసఁగఁగూడ * దెఱుఁగఁడు మదిలో.
- క॥ శివునకు దక్షిణాతలమున, వివిధార్చాద్రవ్యములను * వెలయించి నువా
ద్యవిశేషములను న్యత్యము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ * నర్చింపవలె.
- క॥ దినదినముఁ బార్థివార్చన, మును జేసెడు నెడల సాయమున సంధ్యాదుల్
భాసరిచి పార్థవలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ * నొనరింపవలె. 587
- క॥ పుత్రినొనరించి హరుని న, వ్రతిమంబుగ నలఁజేయ * వలయును విదవఁ
వ్రతమాహాశ్చర్యముఁ దా భ, క్త్యతిశయమునఁ జదువవలయు * నాలింపవలె.
- గీ॥ నాల్గఁమామంబులందును * నాల్గులింగ, ములనురచియించియాహూతి * మొదలుగావి
నగ్గమంతకుఁగొలిచియు * త్సనములొప్ప, జాగరము సేయవలయును * తాహమునను.
- క॥ మఱునాఁడు చేగ స్నానము, జరిపి యభవలింగము నొగి * నలివొలిచి సం
బరమొప్ప దోయిల్లొగ్గచు, శిరసున నతిచేసి యాచ్చ * సేయవలె నిటుల్.
- గీ॥ ౬. మహాదేవ ! నీయాజ్ఞ * సిందివ్రతము, చేసియున్నడు విరతిని * జేయుచుంటి
నాయు * శక్తిదలయ నొనర్చఁబడిన, యావ్రతముచేసలరి వెల * యింపుకృపను.
- గీ॥ జ్వాలనికుసుమాంబులి * నిచ్చిపున, కెఱిగి విధితోడ దానంబులిచ్చివ్రతము
విడిచి శివభక్తిపట్టి * విప్రులకు య, తులకు నన్నంబులిడి తిన * వలయుఁదాను.
- సీ॥ ప్రాణమయామమునందుఁ * బార్థవలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి * నిష్కమెఱయఁ
బంచమంత్రంబులఁ * బంచమస్తువుల న, ర్చణఁజేసి జలధార * వదలవలయు
స్వస్తిరశ్మితింబు * నభవమంత్రంబు జ, పించి లింగంబుపైఁ * బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వకముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును * వేత్తలార !
- గీ॥ చిత్రమగు చందనంబుఁ గుశేశయములు, నక్షతములై న బియ్యంబు * నల్లనల్ల
నువులు గన్నేరుఁబూవులు * శివున కిష్టనామములచేత నర్చ నొనర్చవలయు.
- వ. భవశర్వరుద్రవశువత్సృగ్రమహాద్భిషేకాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులుగా
జతుర్ధ్వంతంబులుగా మచ్చరించి శివునిఁ బూజించవలెను. 594

సీ॥ ధూపదీపము లిచ్చి ♦ తోరంపుఁబక్కాన్న, నైవేద్యములను నొసర్పవలయు
 బిల్వఫలార్చనము ♦ బేర్చిమై నొసఁగి తాం. బూలంబునర్పించి ♦ మొక్కువలయు
 ధ్యానమాచార్యమంత్రజపంబును గడు నిశ్చల్లనైన మనసుతో ♦ సలువవలయు
 నలుగానియెడలఁ బంచాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషించు ♦ జేయవలయు

గీ॥ ధేనుముద్రను జూపించి ♦ తీర్థధార, దర్పణముచేసి యంతః ♦ గమనార్హు
 లైన నేవురుబావల ♦ కన్న మొసఁగఁ, జిత్తమందు సంకల్పము ♦ జేయవలయు.

క॥ పూజాఫలంబు శివునకు, నోజమెయిదారవోసి ♦ యుత్సృజమత్స్య
 యాజాము నుత్సవంబుల, తో జానుగఁ గడవవలయుఁ ♦ దోరంపుమతిన్.

ఆ॥ ఇఁక ద్వితీయయామఁమేతేర సంకల్ప, మును బొసర్పవలయు ♦ మంగడుగానె
 నాల్గుజాలసర్పనములకోక సంకల్ప, మును రచించి యర్చఁబూసవలయు.

క॥ పూర్వమువలె ద్రవ్యంబుల, శర్వున కర్పింప వలెను ♦ జల్గూరలతోఁ
 బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, సర్వేశ్వరమంత్రజపము ♦ సర్వంగనలఁగున్.

క॥ లిలలును యవలును బద్మం, బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి ♦ పురహరిఁ గొలునన్
 వలెఁ బాయసనైవేద్యం, బలరచి మాదీఫలంబు ♦ నర్గ్య మిడవలెన్. 599

౩. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివునకర్పించి
 యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడవవలయు నంత తృతీయయామంబునందు
 యథాపూర్వంబుగ నర్పించి. 600

గీ॥ గోమతులఁ బుష్పములు నర్క ♦ కుసుమములును
 ధూపదీపంబు లొసఁగి బం ♦ ధురసుకాక
 మోదనంబును నైవేద్య ♦ మొసఁగి దాడి
 మఫలమర్ఘమునిడి పగిలా ♦ మంబు సలిపి. 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబునొనర్చి ద్విగుణప్రాహ్మణ భోజ
 నము సంకల్పించి యామాంత ముత్సవములతోఁ గడవవలయు నంత సర్వసాధన
 మందందుఁ బూర్వంబువలెఁ బూజించి. 602

చ॥ మినుములుఁ గొట్టిలుక బెసలు ♦ మేలగు తక్కిన సప్తధాన్యముల్
 గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ ♦ గోమలబిల్వదళంబు లర్చణ
 బొనరిచి మిన్నగారెలను ♦ నొప్పగుతియ్యనిభక్ష్యముల్ నివే
 దన మొనరించి యంత వివిధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమిడగున్. 603

క॥ లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునున్ దెచ్చి యర్ఘ్య ♦ మోదగునిక మం
 త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నెఱవేర్పవలెఁ దొంటికన్న ముసీంద్రుల్ !

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణాభ్యవహారంబును సంకల్పించి సృత్యగీతవాద్యంబులతో
యామంబుఁ గడపవలయును 605

సీ॥ ప్రత్యూషస్తాప నాశ్లాపంబు నొనరించి, శివునిఁ గ్రమముగఁజూఁ జంపవలయు
నానావిధములగుఁ జానంబులను నర్హ, విప్రైల నెఱింగి యఁ ర్చింపవలయు
యామసంఖ్య నెఱింగి యతుల కగ్రజాలకు, సంతర్పణంబులుఁ జంపవలయు
వేదబుద్ధులసంబుఁ వెలయఁబుష్పాంజలి, నుడురాజహాలికిఁ నొసఁగవలయు

ఆ॥ శత్రుచూమరవ్యఁ జనములొసంగి ద, ర్పణముఁజూపి శంఖఁ రవముఁజేసి
యంత సగ్రహణంబుఁ నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబుసేయఁ వలయునిట్లు. 607

గీ॥ ఓ మహాదేవ! నీసేవఁ నొసఁగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁదఁ జంపనట్టి
కులమునందఱు జన్మంబుఁచలదు నీదు, వాడ నీయందు నిలిపితిఁ బ్రాణములను.

క॥ కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదుఁమనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పణపుము జోతలఁ బొనర్తుఁ బాలేందుధరా! 609

క॥ ఈ యుపవాససత్రమున, నేయున్నతఫలము దానిఁ నీవే కొని య
త్యాచుతమోదమునను సుఖ, దాయకుడవు గమ్ము నాకుఁ జాక్షిణ్యనిధి!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలకాశీనుల బ్రాహ్మణులచేనొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వనిచే
నిట్లు సగ్రహణంబుసేయఁబడునో యవ్వనికి శివుండు దన్వృగ నుండఁడు. వాని
పుణ్యంబు నెవ్వరును తెప్పలే రవ్వనికి లభింపని శ్రేయంబులేదు. మోక్షబీజంబు
వాని యుపచేతికి లభించినది. వేయియేల? సర్వవిధభక్తిముక్తులకును శివుం
డవ్వని కొసంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రాద్రోతంబుఁ బ్రీతి
ఁబులు నాచొందిరి. నారదుం డనేకులచే నివృడమియం దాచరింపఁజేసె నీక
నెచ్చిసి యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంప్రార్థము గానేరదో యట్టి యుద్యా
పనవిధంబుఁ నెప్పద వినుండు. 611

సీ॥ పదునాఱుగఁజూఁబవరఁగ నీశవరాధి, వ్రతముఁజూన్కి మెయిసల్పంగవలయు
నొగి సమాభిషేకసత్రయోగశి సేకభు, క్తముఁ జతుర్దశిఁ బన్నుఁ జంపవలయు
శివరాధిదినమునఁ శివునిగుడికిఁ జోయి, స్థిరమతి శివునిఁజూఁ జంపవలయు
పిదప గృగ్లహముపఁ జేర్చి గౌరీతిల, కమను మండలముఁ జిక్కఁగనమర్చ

గీ॥ వలఁగుం దన్వృధ్య లింగతోభద్రమ నెదు, మండలంబు రచించి తన్మండలమునఁ
బడునొకండు కలశములసప్త్రఫలను, వర్ణసహితంబులను నుంచవలయువినుఁడు.

వ. ఆ పదునొకండు కలశంబులతో.

గీ॥ కనకకలశంబు మధ్య నొక్కండమర్చి, పలవరిమితంబొ గాకర్తఁ పలపరిమిత
మైనబంగరుతోఁ దుహితానాద్రిజాశి, వప్రతిమఁగూర్చియందుఁజేర్పఁగ వలయును.

వ. ఆచార్యఋత్విగ్వరణంబుచేసి వారలసెలవుతో శివపూజనంబు నాల్గుజాములొనర్చి
జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాపత్యేష్టిని బాసర్పవలయు
ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబులీవలయును.
ఆచార్యఋత్విగ్వంపతులకు వస్త్రాలంకారభూషణంబు లొసంగవలయు. మఱియు
నాచార్యున కుపస్కరములతో సవత్సయగు కపిలధేనువును శివప్రీతిగనొసంగి
బంగారుకలశముతోఁగూడిన శివప్రతిమను సమర్పించవలయును. అటుమీఁద
దోసిలోగ్గి నస్తుండై ప్రేమతో గద్గదాక్షరము లొప్పనిట్లు మహేశ్వరుని
బ్రార్థించవలయును. 616

గీ॥ దేవదేవ మహాదేవ! * దేవనాథ! భక్తవత్సల! యీనీదుఃస్వరముచేతఁ
గరుణఁజులపుము నాయెడ * గాఢభక్తి, నీదువ్రత మునరించితిఁగమనంద్బ!

క॥ తెలిసియె తెలియకయో యె, బ్బులొ వ్రతముఁబొనర్చితిని గతియన్ గృపనాన్దఁ
దలచి మహాత్మా! వ్రతము! స, ఫలముక బొనరెంపు రజతశివర్వతనిలయా! 616

గీ॥ ఇట్లు పరమాత్మమైన మహేశ్వరునకు, బ్రార్థనఁబొనర్చి యంతఁ బుష్పాంజలినిడి
సాలింబడి జోతసుశిల్పవలయు, నిదియె యుద్యావనవిధి మునీసిందునిలార | 617

వ. ఇతను జ్ఞానంబునఁగాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రిన్రతంబు నొక్కించుకనట్టి కృతా
ర్థుండైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 618

—* వ్యాధేశ్వరలింగము—వ్యాధచరిత్రము *—

క॥ కలఁ డద్భుదాచలాతిక, తలవని నొకభిల్లుఁ డధికదహస్విధతుఁ డు
జ్వలబలుఁడు గురుదుగ్రహుఁడని, యలరెడువాఁ డభిలఙఁతుహాసనపరుఁడెలన్.

గీ॥ రిల్లిదండులు పెండముఁజిల్ల జెల్ల, లొవ్వవాఁ డెట్టి యఘముల * కొవ్వవాఁడు
దొంగతనమందు మేటియైతొవలందు, బాటసారులఁగొట్టిద్రోవ్యములఁగొనును.

గీ॥ క్రూరుడై బాల్వముననుండికొంకులేక, దోసము లెచేయునుకృతంబుఁజేసెఁజనఁడు
గడిచెఁ జరకాలనుట్టు లొక్కప్పు నేర, వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్యఫలవిధాత్రి.

చ॥ గతదినమంటె కానను మృగంబులు గన్నడకుంట నాడటన్
వెతవడి రిల్లిదండులును * పెండముఁ బిల్లులు చేరిరింపఁగా
జతనముతోడ విల్లుగొని * సాంద్రతరాటవిఁజేరి యుల్లడె
వెతకిన జంటువేదయు లభింపకయుండెను బోయ కన్తెటన్. 622

మ॥ రవి యస్తగంతుఁడయ్యె నంతనె హరిద్రాజిఁ తెలుంగుల్ దొలం
గె విగాఢంబగు నంధకారము పరంగెన్ విశ్వమండల్ల వ్యా
ధనరుండున్ మదిలోనఁ బల్పొగిలి హ * దైవంబ! యెందని జం
తు వెదేన్ గన్నడ దిమ్ము కేనటులఁబోదున్ శూన్యహస్తాలతో. 623

ఉ॥ ఆకొని సోలుచుండిరి మఱిదర్శకులున్ దలిదండు లాలునున్
 జేకొన కెట్లగాన మిలు * సేరి యెటుల్ గనుగొందు వారి నిం
 దే కనుచుందు జంతువు నెఱచేని నటం చొక చెప్పుచేరువం
 దాకులుండొచు శ్రీఫలనగిగ్గము నెక్కి వసించె నయ్యెడన్. 624

ఉ॥ వాడును నాచటంబడలి * నచ్చునొకో యొక జంతువేని యీ
 బాడను దానిఁ జంపికొని * సద్గముచేరుదునొక్కో యంచటన్
 బోసిమిందక్కి వెక్కునవుఁ * బూన్కిగనుంగొనుచుండె నంతలోన్
 లేడి యొకండు దప్పిగొని * నీళ్లుగోలగ రా నతండునున్. 625

వ. కనుంగొని యబ్బానిం బంపదలచి వేగంబుతో.

—* వ్యాధునకు శివలింగార్చన పౌసగుట *—

గీ॥ కార్కుకమునెక్కు పెట్టి నశక్తగ్గమునను,దునిగిమాలూరదళ మొండఁధోధరిత్రి
 చెలయుఁనలింగమునహిమశనలిసి క్త, మైవడునునాద్యయామార్చయ్యెనద్ది.

క॥ ఆయగ్గాఫలమున నా, బోయను సకలాఘములునుబొలిసి నపుడటన్
 దాయఁగవచ్చిన మృగియును, భీయెనరంగ వాని నడిగి * విట్టున నిట్టుల్. 627

ఉ॥ ఏమిదిమిగర్వనంచెదవో * యిప్పుడు సెప్పు కిగాత! యన్న వాఁ
 దాబ్బుగి కిట్లనెన్ మిగుల * యాకొనియుంటిని నింటిలోన నా
 ప్రేముగివిడ్డ లాలుఁ గడుఁవృద్ధులు నాతలిదండు లాచటన్
 దీమరియుండి రిట్లు నిను * ద్రోహొని చేకొనిపోదు భుక్తికై.

క॥ ఆన లేడి యడలి యిపు డే, మొనరించుదుఁ నెటకుఁబోదు! * నుక్కలుఁ దీతం
 డనికొని యాతని కిట్లనె, ననచర! నే నధికఫలముఁ * బడయుదు దీనన్. 628

గీ॥ నాదుపొలనున నీరును * నీదుజనము, నకును సుకమైన నేనుధన్యనుగదన్న !
 ఒగుల కువకారులగువాఁకొవ్వపుఁగ్గా, మెన్నదరమాన! నూతేండ్ల * కేనిబుడమి

గీ॥ ఐన నొక్కఁ ట్లు - నాదృతిఁనాటింపు, నాదువిడ్డలు టెంకి నుఁనొనరు వారి
 నాదు చలియలికేనియొనాదువిభున, కేని యర్పించి వచ్చెదనివును విడిన. 631

క॥ కల్లులు నేలబల్కను విను, భిల్లవరా! సత్యమిట్టి * పృథివియు సంద్రం
 బెల్లుజలధారలెల్లను, బెల్లుగ సత్యంబుతోడ * వలయున్ గాదే! 632

ఆ॥ ఇల్లుచెప్పఁ గఱకుఁటెఱుకు నెనరులేక, వినకయున్న హరిణి * విస్తయించి
 బెనరి యిల్లు వల్లుఁబెట్టుకొనఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వివేకమరసి. 633

గీ॥ వేదవిక్రేతమై సాంధ్యవిధిని నలువ, నట్టిబాపండు విభునాజ్ఞ * నతకరించి
 మెలగుపొలఁతియుధర్మంబుఁమీఱునతండు, వడయునఘమేను బడ సెదబాసదప్పి.

క॥ ఇతను గృతఘ్నుండును ద్రవ్యం, బకథ క్తి విహీనమతియు * హైహీద్రోహం
డకరుణుడు నొందుదోసము, నకుఁ జిక్కుదు నిటకురాక * నక్కిప నింటన్.

ఆ॥ ఇట్లు చాల నొల్లునిడి నిల్చియున్న నా, హరిఁగించి బోయఁ * డడిగిరమ్ము
నాఁగ నీరు చ్రావి * వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరెమొంది * నదృము పకు.

క॥ భిల్లుడు నిద్దరపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండ * సంతట మృగికిన్
జెల్లెలు వేటొకమ్మగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ * లరయుచు వచ్చెన్.

ఉ॥ వచ్చిన లేడిఁ గన్గొని జ * వంబున భిల్లుడు వింట బాణమున్
గుచ్చుచునుండ బిల్వదళ * గుచ్చము మైమజలాద్ధగి మీశ్వరై
గచ్చుట రాల బోయ కది * గ్రాలెను రెండవయామపూజయై
చచ్చెర వానిఁగంచి మృగి * చింతిలి యేమియెనన్తు వీవనన్. 638

గీ॥ తొంటినలెవాడు సెప్పడుఁ * దొంద లేమి, యొంద కిట్లనె మృగి శలంబోంబనాడు
పుట్టు ధన్య ననిత్యమీ * పొల్ల యొడలు, పరులకుపకారకం్నన * భాగ్యమొనో.

క॥ ఐనను నా పసికూనలు, నా నెలపునఁ గలకు వారి * నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీ నము, భానకు విడు మివుడు వ్యాధ! * కరుణదలిర్పన్. 640

గీ॥ నావుడును వ్యాధుఁడెట్ల సేసమృతమ్ము, నీదు మడుల వధింతు గంధియెనులేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై * చేగ చాటు, తోడ నిట్టల శవధంబు * లాడఁగొడఁగె.

నీ॥ పరిణయంబాడిన * పడుచును విడనాడి, పెరినారిఁ జెందడు * భక్తిమంద
హరిపూజనేయుచు * నమ్మ హేళ్యరునిందఁ, గావించుచున్నట్టి * కలుషమున్
అమ్నా యధర్మంబులెల్లలబోఁ జిమ్మి క, ల్పితధర్మముల గార * విందుమొలకు
తలిదండులమ్మతాహ * ములశూన్యముగబుచ్చి, తాను మెక్కి * దుడునట్టి దాడునాత్మన్

గీ॥ డొందు నిరయంబులొండెద * నిందుబాస, జేసి నేనింటఁదాగన * సిగ్గు
యనుడువనచరుఁడొడఁబడి * యదిగిరమ్ము, పొమ్మనఁగనీళులనుగ్రోలి * పోయెనదియు.

క॥ ఎఱుకుకు నిద్దరలేకయె, జరిగెను బ్రహరద్వయంబు * క్షువయంబొనో
నెఱుగక మృగులవిలంబము, నరయుచుఁ గాసారము పకు * హరిణమనీకన్.

ఆ॥ మిగులబలిసియున్న * మృగమును గన్గొని, కరముపొంగి పేటకొండు వింటు
దొడిగి బాణమేయఁ * దొడరదోయదళంబు, లీశుశిరస్సుపై * పోయెముంద. 644

క॥ శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపుడేమిసేయ * సంకల్పమనా
నెఱుకు మునుపటియటులెనే, యెఱింగించెను దనదు హృదయ * మేర్పడ సంతన్.

క॥ మృగమది బిట్టలరి తగన్, మృగయునక నెఁ గృతిని నేను * మిక్కిలిపుష్టిన్
దగియుంటి మీరుగడుచా, రగడిని తనియుదురు వనచ * రప్రముఖ! యింకన్.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేత నెఁక బరుల * కే మువకారము గల్గును వాఁ
డివ్వనుధా వృథాజనితుఁ * శ్లో విధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియున్నఁడయి * యే యువకారము నల్గుకుండునో
యన్వేదవానిశక్తి విత్తయో నరకంబునుజెంది కుండెడుకా.

వ. ఐన నివృత్తు.

గీ॥ ఎఱుకు! విను నాడు బిడ్డల * నెల్లవారి తల్లులకు నప్పగించి యంతదఱకుఁ జెప్పి
యరుగుఁడంచుచునన భిష్ణుఁడబ్రహ్మయింది, పలికెనిట్లులమ్మగముతోఁబరనసముగ.

ఉ॥ ఈపతి కెన్నిచూ హరిఁబు * లిట్టులె పెక్కులు నీతులాడి న
గ్ని విసంబునం దుని * యేగిన వొక్కటి గానరా దిఁక
నీవును నట్ల నచ్చి చన * నేర్పు రచించితి విట్టు లందఱిక
బోవిడి మాను జీరనము * పొందగు నెవ్విధి? వంచకాత్మకుల్ ! 649

గీ॥ అనిన మృగ మిట్టులనె వ్యాధి! * యన్మతిమేమి, లేదు సత్యముచేత నాశీకజాండ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది * యిప్పుది న, శీకవాదికిఁ బుణ్యంబు * లేదు లేదు.

వ. ఇతఁడు నా ప్రతిపదము వినుము.

సీ॥ సూర్యాస్తమయవేళఁసురతఁబుండఁడువాఁడు, కూటసాక్ష్యముజెప్పిఁగొనెడువాడు
శివగృహి నన్నంబుఁబసలు మెక్కిడువాఁడు, సంధ్యవార్షని విప్రజాతివాఁడు
చాలియు నువకృతిగల్గుకుండఁడువాఁడు, పరులుదాచినసామ్యంబడయువాఁడు
జ్జిల్వదఁములఁ బరిర్రమానఁగో నెడువాఁడు, దెలిసి యభోజ్యంబుఁ దినెడువాఁడు

గీ॥ తినువునా బూట గుమగాకలోనరనట్టి, వాఁడు శివ, జనేయక * కూడుఁగుడుచు
వాఁడునుక జెందుదురితంబుఁకొండయువాఁడ, మరలసినన్నిధికిరాక * మనలియున్న.

క॥ శివపూజచేత బోసము, లవిసి చనుట నా నిషాదుఁ * జాశంబరమున్
జవమునఁ జని రమ్మన నది, యుగధమున్ కేరెద్రావి * యట నుపకములన్.

గీ॥ అందఱును నందుఁడేరి హారరసికొని వ, రన్మరము సత్యనిష్ఠఁ గిరాత్రుఁజేర
నిశ్చయించుకొనుడు మగఁనికి వచించె, దెప్పమృగియిట్లు ప్రేముడిఁపెంపు మెఱయ.

క॥ నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టులు, మనెదరు మనుగడవుగాదె * మాశందఱికి
ననఁకు! యిటునుండు మేనే, చ నెదను ముం దేను బాస * నల్పినదానన్. 654

గీ॥ అనిన రెండవమ్మగియిట్టులనియె మీర, లుండుఁడిచ్చట బాలుర * ముకొనుచు
పొకు దానినిగాదె నేఁగిపోదువ్యాధు, కడకుననుబంపుడిప్పటకృమముమెఱయ.

క॥ అస మృగమిట్లునె నేనే, చ నెదను మీరిందె యుండి * సాకుడు సుతులన్
జను మాత్మరట్ల బాలుర, కనవరత ప్రేమభరితమై భువిలోన, 646

గీ॥ విభుఁడిటులువల్కు హరిఁబలువిభుఁడు ననిన, విధనలకు జీవితంబెల్ల * వితయగాఁడ
యనుచువిడ్డలనూరార్చియోముగురును, వ్యాధుకడకేగి రెంతో సత్యంబుపెట్టి.

క॥ వారినిగని తచ్చిశువులు, వారలకేగలియు యదియె • ప్రభువిల్లెడు మా
కీరాపేటికి నని వడి, వారలనే తారసింది • పచ్చెబిలుండున్. ౧౬8

క॥ మృగములనెల్ల గనుంగొని, మృగయుడు గడుచేరి వానిమీఁద కరములకొ
నిగిడింపగజావము నెత్త గడబడియెను దోయబిల్వశివశుము శివునిన్. ౧౬9

గీ॥ బాస నాల్గవయామార్చ • దనరెన్ని, భిల్లునకుఁగూడ శివరాత్రి • పుష్పపత్ర
పూజయంత నెమ్మగములుఁబోయఁజేరి, కొనుమనఁకు! బాణములమృగములనున్.

వ. అనిన భిల్లుం డక్కజంబొంది నైశంబగు తమయంతయంతరించి భాస్వరశివయం
బగుచున్నట్లు స్వకీయంబగు న్భూనంత యంతరించి ప్రియసంబు బడినాపు
టయుఁ దన యంతరంగంబందిల్లు విశిష్టంచు. ౧౭౧

ఉ॥ అక్కట! యీమృగంబులు పశురాధిము పాశురములన్ ద్వంద్వంబు
నిక్కడికేగుదెంచె నిలుతెంత, మృగములెన్నిన నీ
నెక్కుడు జ్ఞానమొప్ప బనించుచును మానిస్వేదనఁ దెచ్చిన్
కక్కుఱితిన్ పథింతు మృగశాండములన్ బ్రతివాదరయింతు. ౧౭౩

ఆ॥ ఇవ్వడిని వలదె • యివ్వని నీక్షించి, శేలివిదంబున శివకు • పుష్పంబు మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ • దనవాఁకొఱకున్, నేమిదిల పొలిపెదా • నీర్వవికను.

—* వ్యాధునకు శివుడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *

క॥ అని నిశ్చయించి మృగముల, కనించును పొందెను మున్నఁదాఁగిమామును గీ
నును జనియెద నానెలపున, కనఁ జంద్రకలఁబడంగన్. • యుఁదోయి యును.

క॥ సకలశ్వర్యము లిఁకఁ బావక నిలయమునందు నెలయు • నెలవరశిలుగన్ |
సుకముల నొందుము గడునడ, సక నీ సంతంబు చందు • యుఁదోయిన్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నావ్యయంబు ధరించి బాణముగరంబున
కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందున్న శ్వరిజీవీపురంబునందుఁ యుండెలి నిహ
దులకెల్ల నొడయండ్లయందు మందు నీయిరవునకుఁ గలెఱయింక రంబులలో
చాతర యగు శ్రీరాముడు పత్నీభ్రాతృయైయెండ్ల లోకిఁబరిచి : రు ముత్యంబు
గును, నీవును నన్నిక నేమఱక కొలుచుచుండుము. నీకు దుష్టభరంబుమోయు
నొసంగెద నన్నంతి నతండు ప్రియసంబుఁబడఁ శివునవేము) క్తి. ఇది శివుని
తెల్ల జగదీశ్వరునిగాంచి మించుచుండితి నాష్టాంగలహరిని నిలిపి నిడినందు
వాని గృహాదృష్టిగాంచి శావాసనంబుగామిది టవ్వఁబోయితిచ్చి తన
లోకంబున్ కేర్చి. భిల్లుడును నందిసిల్లి శివశివప్రకారం బగును, ఇది • ది
శ్రీరామునిచెలిమిఁబడసి శివానుగ్రహంబున శివసాయజ్యంబు నొందె న్భూనంబున

నెఱుగక శివుని బూజించిన బోయ టిట్టి శివసాయుజ్యంబు గలుగ నిక జ్ఞానం
బున శివార్చనచేసినవార లెట్టితేజంబు నొందుదురో యారయఁజాలుదు క్లుప్త. ౬66
చ॥ అనిశిమో బోయవారనుల * పద్మమలందును శైవరాత్రులం
దును సేవన మనోశ్చరుని * దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని మృత్యురేఖలు సుఖిని ముడి వాడక సర్వసంపదల్
పొందెని యాశ్చర్యకాలమన * మోక్ష మొనంగు మహేశ్వరం డిలక. 667

శ. అనాది విధిగానే గలదు. అందుచేత అతనినకు శాస్త్రములు ముఖ్యమున్నవి.

॥ వేదాంతమును నిర్వచించుచు, మోక్షమును పొందునట్లు కరుణల! ♦ మునినుతశీల! ♦
 గురువుల! ♦ మునుల! ♦ మోక్షమును పొందునట్లు కరుణల! ♦ ధర్మములు! ♦

సీ. సంపాదనం భరితమియ్యన నశాలితా, నందచాయినియై తనదర్శ మున్ది
 మాణిక్య సమాప్త్య నాన్నిధ్యసంబ్ధుల, మామవిధగబులఁ బొనగియుండు
 గాఢజ్యోతిసం నశింపఁగలఁదగు, ముక్తనాల్లనద్దెరు మురువురొకఁడు
 మానున నీతఁ డెరుమఁగ నదిగల నశి వెంతురునకు నానంద దాత

౧. శ్రీమదుత్తరమున వర్ణనమునకును పాదములలోను గల నామములను గ్రహించుట
 విద్యుత్తరమున బ్రహ్మమును విద్యుత్తరమున శివమును త్రిమూర్తియును విద్యుత్తరమున
 ౨. ముఖమున వర్ణనమునకును పాదములలోను గల నామములను గ్రహించుట
 విద్యుత్తరమున బ్రహ్మమును విద్యుత్తరమున శివమును త్రిమూర్తియును విద్యుత్తరమున
 పంతుని పాదమున వర్ణనమునకును పాదములలోను గల నామములను గ్రహించుట

67

క. ఎ. ౧౮ బొడిచును. పోయి, పు. నది పుట్టుకొరెంచు * నానయను ముఖీయ
పుట్టుకను బయలుగొరెంచు, పు. నది పుట్టుకొరెంచు * నీలగమ్యున. 672

క. అన్యోన్య భేదమహిమహి, యన్యోన్య వివేకవర్జితాన్యోన్య సవభూతాన్యోన్య
 పుష్కలం కృపా దానాదు, సత్తా సమీకరణాన్యోన్య శక్తి ద్వివిభంజనాన్యోన్య. 673

[illegible]

త. నృసింహ స్వామి సంగీతము, శబ్దమయమహాగణము గచ్చి • దానందంబుక
నృసింహస్వామి సంగీతము, శబ్దమయమహాగణము గచ్చి • దానందంబుక. 675

సీ సుఖపాపకరణము * విష్ణుజగము సుఖం, జనమగులు యవ్యయం * బసంగంబు
శోణంబునున్ గాక * శుభముగాక హా, దిష్టమునుగాక * క్షయ్యవన్
మునుగాక * ముప్పతిరి * యనుగాక ఖర్బంబు, గాక పీనంబును * గాక చిక్కి
పదగాక పాతులు * మదియు నిడుపింపక, గాంబాలనటి యశక్తి-జప్రవస్థ

గీ॥ వాపరబ్రహ్మ మాశసమట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీన శివచక్రరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీతంబు వరమ, శివ సమాఖ్యకమై మేల్చి శివన్నమీలు.

—* భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదము *

క॥ అట్టి వరమాత్మ మొందఁగ, గట్టి శివజ్ఞానమగును శివగారణ మదియున్
నెట్టన భక్తి నొసర్చిన, నుట్టివడును గాన భక్తి శివమందఁగవలయున్. 677

గీ॥ జ్ఞానమునకన్న శివభక్తి శివరమునుకర, జ్ఞానమార్గము గావున శివ
ముక్తికై భజియింపుడు మోక్షదాత, భక్త్యధీనుడు శివగుడఁబట్టవలెనుడు.

ఆ॥ భక్తి జ్ఞానమాల శివభక్తిముక్తిప్రద, నులభ దీనిచేత బలుపురిలను
ముక్తికై జెంది రిద్దిపాలుచు నాటువిధంబు, లగుచుఁడెలియఁబడెను శివరముఁడీడు.

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియుఁ బ్రధియనియు స్వాభావికీయనియు నైష్ఠికీయనియు
ననైష్ఠికీయనియు విభజింపఁబడియుండు నందు నైష్ఠికీయైక్యం బాఠవిధముల
నొప్పు ననైష్ఠికీ యొక్కవిధముగానె యుండు మఱియు నీ భక్తియు విహితాచిభేది
ములతో ననేకభేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించిచెప్పటకు శక్యంబుగాదు.

సీ॥ భక్తియు జ్ఞానంబుపరఁగవేర్వేగావు, వలదు భేదమునీయ శివసేవును
భక్తికైందకయున్న శివానికి జ్ఞానంబు, గలుగనేరదు పరి శివార్చన
భక్తునకే యెందుఁ బరిభవిల్లును జ్ఞాన, మద్భాస శివభక్తి సంతసలయు
సర్వము భక్తిచే సమకూరు సిద్ధంబు, సందియం బిది లేదు సన్మనీంద్రు

ఆ॥ లార ! యీప్రకార శివార్చనమునట్లు, సెప్పినాడ దీనిఁ జెలఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప వర్గంబునుండి మోక్షంబు గలుగు సంది యంబులేదు. 681

వ. అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పటయు.

గీ॥ తండ్రి ! యుద్భటవంశముఁ జూడలాయ, మాన ! బ్రహ్మకరీటమహానీత !
లింగపై భవఖండమన్ లీల నెనఁగు, కృతిగొనుద్వితీయమాత్మానమిభిప్రసాదయ.

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగపీఠేశ్వరనామ స్తోత్రము
ప్రణీతంబైన శివభూతానామందలి లింగపై భవఖండంబునఁ
ద్వితీయాత్మానము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః
శ్రీ శివపురాణము

ఉమా యంత్రము
వ్రక మాతానము.

శైలయాశ్రితాఘ
ప్రకృత్యాన్నప్రదానః ధానురతరచు
ప్రకృత్యాదినారహిత
పాపకమనీయతీతి విలసిత చరితా!

వ. అవధరింపుము శోనకాదిముసీంహలు సూర్యున్ గాంచి.

క॥ తెలిపితివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుగ మువనున్యుచగాని యభవునిదీక్షన్
జెలుపుగ నానగంపని కడు, తెలియన్ దన్నురితి మిందుఁ ధివ్వము నూతా!

వ. అనిన సక్కభరుండు శోనకాదిముసీంహలు కిట్లునయు.

—* జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిగూర్చి తపింపు మనుట *

ఉ॥ మున్నొకనాఁడు బంగారాని ధృవజనిన్ మదిగోరి నిండుపే
డ్కు న్నలినాడు నిట్లుచిగఁ గల్గుచువర్ణితుఁ గాంతవిగ్రహున్
సన్నుత శిష్యు నొక్కఁసుతు ధామి! భవాచ్యుకుఁ బుట్టజేయు నా
శిష్యుకవిఁ యుండునము ధామ్య ననుగ్రహ మస్థానస్థుమా!

3

కా॥ మున్నొకఁబుల నీకసాధ్యమయి రెలు ధన్యన్ బంప నొక్కండు నీ
యల్లంబందుఁ దలంపఁ గొన్న జగముల్ యోజంపఁగానేర్చి పు
త్తుల్లాంభోరుహనేత్రి! రుక్మిణికి సత్పుత్రోదయశ్రీ సుగం
ధిల్లన్ జేయఁగ శంభుమూర్తిని హిమాద్రిన్ గొల్వలేదే విభా!

4

క॥ శివునరమునఁ బ్రద్యుమ్న, ప్రేమకులఁ బట్టంపునలికిఁ బడసితివి ననూ
భవులను నిపు డట్టులే యా భవునిగొలిది నాకుఁ బుత్రిభాగ్యం బిడుమ!

మ॥ అన నింతికాగని కేశపుండు మదిలో * హన్సించి యెంతేని యి

ట్లనె రాచీ! యటులే యొనర్చెన మదీయంబౌ వ్రయాణంబు సీ
మనమం దాడయు మన్న నానతియు తేమంబున్ శివంబున్ గడున్
బాసరన్ జేయుదు రెందు నీన హరుఁ డంభోబోధ్యపుండున్ రహిన్. 6

క॥ మఱి యాశలుఁ దత్పరులును, హరిదస్వండుఁ జందురుండుఁ న్నలుమునులు భా
గ్యరసదులుఁ గడలి పుడవియు, నిరతిము రక్షిఁతుంగాక * నిను బద్ధాకి!

గీ॥ అనుచు స్వస్థినిఁ బలికిన * నాతఁ డవు, తల్లిచంక్రులకడి తేలి * చల్లగాఁ బ
యన మెఱుంగఁజెప్పి యవ్వారీయానశినిబ, లనినెలపుఁజెందినతల శిల్ప ముచదింత.

— * శ్రీకృష్ణుడు తవన్నులై హిషగిరికి వచ్చుట * —

క॥ వారందఱి కశలోత్తుల, చే రహింగాని గడుసుఁ దలఁపఁజేసె పడిగ న.
వ్వారిజనయనుని హిమనగ, భూరిశ్శలిఁజెర్చి తిరుగఁ * జూయె సతలమున్. 9

గీ॥ అంతఁ బచ్చాక్షుఁ డచ్చటసన్నతంబు, దివ్యము లిస్సెనుండలభివృద్ధి ముదగ
మాన్యమును ద్రావ్యుల్లస్థిమాన్యతలలు, పై న యుపనిన్యుఁబాసిత * గాన వాంఛలు.

స. ప్రవేశించి పరిహారాదమున.

గీ॥ అచటి పుష్పలతలగుంపున పోటిబహుళ, పుల లలిత నాగలుము నెఱిగింపఁబడిన
నుండలి విరోధివృగములఁపొందికయును, ననసి యున్నదిఁజేరి భిక్షింగఁ పోయెన్.

క॥ ఆతండును శీఘ్రస్థున, కాతిభ్యమునఁజి ప కుశల * మరయంగఁ గృష్ణుని
జాతతమఁదమున నూపకి, జెలివృహ నెఱుంగఁజేయ * స్థిరఁ గారంభున్. 12

చ॥ పడసెద సీపు నందనుని * ఒకజలోదన! యాత్మసెల్లు *
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలుపు * మిగతవంబున చేసెన్ పంజానా
తెడు గిరిపుత్రులొక గడునుఁదాగనవచ్చెనరాంతరంగున్.
కడుతొనిమున్నవఁ జిగురు * గాంతునమునర్చెద నెవ్వనిని గ. నను. 13

క॥ ఆ బగదీసు నా హానిని * నొ పగ మేల్కొనిఁ గోరి పీచియె
దేజముమీఱఁగాఁ దవముఁ * దీప్తు లుగరియు శ్రేయ మేను నుం
యోజనచేసి యాత్మనున * నొప్పగ నింప భాగింది శంకగను
రాజులైలనాయకుని * రాగావర్జింగఁ జూచితిన్ హరి! 14

ఆ॥ ప్రముఖదేవహూని * వర్గంబు లలర నా, కందు దరి సవంబు * సిద్ధి ముము
లిద్దిపోయె ఘనకృతవేద్య మహేశ్వరుం, డట్టి వాఁడు ముక నొకకప్ప డగున?

క॥ అనఁ గృష్ణుం డువమన్యున, కనె నీట మునినాథ! శిష్యు * సత్వంతుం బ
ర్కన నొపరిది సెట్లల నొందినవారలఁ డల్పు మదికి * దేటపడంగన్. 15

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

— * హిమగిరిలో శివుని గుఱియించి తవించి పిట్ట లొందినవారలు * —

క॥ కృతే నల స్యాద్యంభవుఁడు త్రిశతవర్షము లిందుఁ బుత్త్రశతతతకై యు
న్నతితపముఁడని శివుఁడయ్య, సుతలను వేయిగురఁ బడ సెశివుఁడగుఁడయ్యులన్.

క॥ శాకల్యుండను మునియును, శ్రీశంకరు నవాశతము * నేవించుచు న
క్షతపం బొనరించును, లోకేనుఁడు వెచ్చి యుం బలులరంబులన్.

క॥ సోమగ్నియనెడు నోకమున, యింపని పక్ష్యులశతము * లింపుగఁ దపసుకొ
గావించిన పొచ్చి వుహా, దేవుఁ డభిష్టంబు లొనఁగఁ * డేకువ మొజయన్.

క॥ వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డా, యోదంబున నిందుఁ దపముఁబూని శివుని బ
ల్లదిలియనుగ్రహించున, మేనురయశిమును బడసె నమిత్రవిఘ్నాతీ!

గీ॥ వాల్యుల్యమునులు నిందుశ్రీనిభవంబు, బాపకొనునచ్చ నిచటదశవంబుఁజేయ
శివుఁడు పొచ్చి ముప్పదిశిఖ్యుఁడత, సీని పుట్టియనిని వరంబిచ్చె శౌరి!

క॥ నారదమూర్ఖులు శంకరు, నారాధనఁజేసి కొలువ * సంగేందుధరుం
డొ మునిక బాధలేకయు, గీరితి సంశితక్షత్రి * గేరుచు నొనఁగెన్.

గీ॥ ఇందుఁడను గాశికను సందు * నిందుమాళి, భక్తి నారాధన మొనర్చివాఁడ్యమైన
యట్టిస్వారాజ్యమునుజేగడిపాసునమునను, నెరఁగుచుండెనుచ్చక్షికుఁడేశ! యరయు.

క॥ ఇంక ననుచులోక మీర, గ్యకశివుఁ డలశివునిఁగొల్చి * మైంద్రవిభవ గు
ల్పింపెన్ గొని యేత పకం, ఒకముగఁ బెక్కింప నందశంకరు! పరుమ!

క॥ ఆతనిపుత్రియొ మందనం, యతశ్రీధ్యుండు హనుని * వై నవరమునన్
శ్రీతల్పునిచంద్రము బుగ, హూతునినప్రమును గలిచె * హోరాహోరిన్.

గీ॥ వుంటి మనోమ ఘోషమట్లెల్ల శిల్పినిరుచునన్, శతమునిజమాంసహోమంబునల్పిశివుని
వరమునన్ యొగశక్తి శాశ్వతపుబలము, జెందెనెంతయు వికచరాఁ జవనయన్!

క॥ నేనును సీని శంకరు న, న్యూనదయాసింధుఁగొలిచి * యొందితి నొచ్చి
భూమము చుట్టొని సీ, శామని సాన్నిధ్యమును న * సం బోజంబున్.

గీ॥ ఇంకను విష్ణువు శక్తిమునీంద్రుఁ డాద, ధీచి కాణాదుఁడును భృగుశింగు డెల్ల
గాముఁడును తపశ్శక్తిఁగలఁబుఁజెంది, యొంది రిష్టార్థసిద్ధుల * నురప్రగాఁగ.

గీ॥ చూడు మెడపక నర్హులనుమృలాధ్య, మునిను గంధవమాంబులు * లలితవళిము
ల్లతసర్వము వృక్షల * తాపశు లివ, శంకరుని సుప్రసాదంబు * నగణి కేర!

క॥ అస హాని కనియె నా హరి, విను ముని! ధన్యుండ వీవు * వేళుక్కగు సీ
కేనయామరే! సాన్నిధ్యం, బునఁ బడసితి విష్ణు శివుని * భవనేశ్వరునిన్.

- క॥ నాకును నిట్టులె నీ కృప, నా కల్యాణాద్రిచావుఁ • డా భగవంతుఁ
డా క్షేలాననివాసుం, డా కామణికుండు కనుల • కగువృన్దానాకా! 31
- క॥ అనిన విని మాని యనియెను, వసజేతా! సందియంబు • వల దింక సచిరం
బుననే యాటవమానం, బునఁ జూడఁగఁగలవు శివుని • భూతశిరస్సున. 32
- గీ॥ ఆ శివునిచేత మఱి తదీయార్థమూర్తి
మైన జగదంబచేతఁ బ • దాటు వరము
లొందఁగల విది నిజము ముఁకుంద! సర్వ
కాలవృత్తముల్ గాఁతు ముక్తకంటకృపను. 33
- క॥ పెక్కుటకు వరములిచ్చిన, యక్కానుణికాంతరంగుఁ • డనఘుఁడు నీకం
చెక్కతన నుప్పొదము, నక్కజమ్ముగఁ జేయఁతుంటి • నంబుజనేత్రా! 34
- క॥ దేవతలును నిను మెచ్చెన, రీవును బ్రహ్మస్వామియై వా • శ్రీమృగంజ వహా! గా
జీవవిలోచన! జవ్యము, నే పేగన్ జెల్తుదు శివుఁ గ • నన న్నాన. 35
- గీ॥ అనినఁ దామరనిత్యుండు • హరునమొంది, యనియెనుఁగింద్రుఁ! నీయ దీప్తవృత్తి • ద
మునదనుజనగాదనునిగ్రతుఁభ్రాన్తిభ్రానిగ, నినుదహోగఁగుము నద్విద్యోనివునయను.

— * ఓవమస్యదు శ్రీకృష్ణునకు వై వదిత విచ్చుట * —

వ. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేమదిసంబులు మనఃకాన్తిరంబులట్లు గడసి యుని
మిదనదినంబున నువమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథావిధి గగనానగాహనంబుఁజేయించి
దండకమండలకుఁ మేఘలాదర్శనసంబు లొసంగి పశుసాగరమునచ్చి బ్రహ్మవిద్య
నువదేశించె ననంతరంబున నెవ్వఁడును తివఁమునర్చి సుఖక మానమునూర్తిము
ఫలాహారంబునఁ గడవి రెండవ నెలనుండి నలిలాశనంబేయుననించుచు నేకపాద
బున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండ్ల నిస్తంభమతిఁదపించుచుండ న్నదు నలలుగడచి
యాటవ నెల జరుగుచున్నంత క్షణమునాడు.

గీ॥ ఆకసమునందు సూర్యసహస్రతేజ, మగుపడియె నమృతామృతముండు మిఱపు
దీవియంబోలు కిటికలఁ • దీర్చియుండ, శక్రచాపకృతాంతమా • త్తలమొనఁడు.

— * శ్రీకృష్ణుతవంతుమెచ్చి పార్వతీవరమేశ్వరులు సౌజాత్కరించుట * —

- క॥ అందుఁదవంబునఁ గాంతలు, నుండరజేతమున నలరు • సుదీప్తిమణితో
జందురునిరేకతో దివి, యందు నినుండట్లులుండ • నభవుండు రహిం. 39
- గీ॥ అంతఁగఁగఁంతకుండుహామఁహర్ష మెనగ, నక్కజమ్ముగఁగనుదమ్ములలరఁగను
జమిలిపాముల జన్మిదం • బమరువాని, నఖిలజైవతసంఘూర్తి • హరుని హరుని. 40

- సీ॥ గద త్రిసూలం బజ్జగవము వజ్రంబు మా, స్తములందు నెంతేనిఁ ♦ దళుకు లీన
నెలబాటుచొప్పొందు ♦ లలితకీటంబు, నిగనిగలందంబు ♦ నీటుసూప
మొలవయిన్ గట్టిన ♦ పులివర్మమెంతయుఁ, గర్భరదీధితుల్ ♦ గ్రమ్ముకొనఁగ
నురచున నొప్పొందుచున్న పసిండి త, మ్మలదండ చీలమండలకుఁ దాఁక
- గీ॥ సంజహ్నిధ్వజ శారద ♦ సమయమందు, మేల్నివరివేషమందున ♦ మెఱయుచుండఁ
డల్లు విలసిల్లు సఖలాంబు ♦ జాండవిభుని, శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను ♦ జక్రధరుఁడు.
- క॥ ప్రమథగణంబు లతోఁ గడు, గొమరొప్పఁగఁ జాట్టబడిన ♦ గోధ్వజాఁజొప్పెన్
రమయఁగొప్పొప్పే, మమున నలరు ప్రొద్దునలె నశక్త్యుడయి కనన్. 42
- వ. మఱియు సప్తరమభిప్రది
- క॥ ఏకావళిశతాదులు, శ్రీకరు లుడురాజశకల ♦ శేఖరులు ఘన
శ్లోకులు నిరమంత్రంగాల, శ్రీకంఠ మలించుచుండి ♦ రి కరము పెర్చిన్. 43
- క॥ అదియెల్ల ననువులు వి, శ్రేష్ఠేపులు నాశ్వినులును ♦ సిద్ధులు గాధ్యుల్
మోదంబలరఁగ శర్దు మ, హాదేవు నులించుచుండి ♦ రండుఁ గడువడిన్. 44
- గీ॥ శతమగుండును విష్ణుగనుశతధృతియు ని, తరులు గీర్వాణులును రథంతరముసామ
మును మహేశ్వర, నిర్భయమునఁ బఠించు, చుండిరెంతయు నుల్లాస మొప్పుమీఱ.
- వ. మఱియు సంకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మరులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములు
ఋషిములు గ్రహములు నెలలు పక్షములు ఋతువులు నహారాత్రులు సంవ
త్సరములు క్షణములు ముహూర్తములు యుగములు విద్య లితిహాసములు నన
త్కూమారుఁడు మరీచి యంగిరుఁడు నత్రి యగస్త్యుఁడు పులస్త్యుఁడు పులహుఁడు
క్రతువు మనువులు దక్షుఁడు భృగుఁడు వశిష్ఠుఁడు వేదములు జన్మంబులు దక్షి
ణలు త్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంగాలగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనంతాది
నాగరాజులును గంగాది పూజ్యపక్షులును సాగరంబులును దేవతలును దేవపత్ను
లును దేవకన్యలును దశదిక్కులును మునిసహస్రంబులు పరమేశ్వరుని నమస్క
రించుచుఁ గొలుచుచుండిరికను గీతవాదిత్రోవిదులగుగంధర్వులు నచ్చరలు
నాటపాట లొనర్చుచుండిరికను విద్యాధరులు జక్షులు దయ్యములు మున్నగు
నవి కొండలు మాకులు మనోవాక్యరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండె
నిన్ని కట్టెదుఱఁ బరమేశానుండు పొడనూపి వానుదేవునికొ జగంబును గాంచు
చున్నంత హరి యమ్మహాదేవునిఁ గన్గోజాలకుండుటయు నమ్మహేశ్వరుండెఱిగి
యతని క్రిందియె.

46

- క॥ పలునులు నీచేతను బూ, జలఁ గొనుచుంటిని హరి! ప్ర శస్త్రచరిత! యి
మ్మల నినుబోలెడు నివ్వుడ, గలుగఁడు నాకీ జగతి నొకండెనియునున్. 47

—* శ్రీకృష్ణుడు శివుని స్తుతింతుట *—

గీ॥ అనిన విని యాతఁ డిట్లునెనవన్మహాత్ము, నకు నమస్కార మిద్ది యశానరతంపుఁ
బుణ్యకారణునకు బ్రహ్మామును లనుదురు, నిన్నుబ్రహ్మాధిపతినిగా * సగము వేద్యు
వ. మఱియును.

క॥ నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పదురు నిన్ను * చెలిసితివి విభూ !
సారసభవుడవు నీవే, శ్రీరుద్రుడవీవే * తక్కు శేతలీవే! 49

ఉ॥ నీవలనన్ జగంబులిటు * నెక్కొనె స్థావరజంగమంబులై
యూవిధమున్న పాణిములు * నిందియముల్ మనముల్ బ్రశీకము
ల్పానకుడున్ హవిస్సును న * పంబులు సోముడు పేదమంత్రముల్
నీవే మహేశ! దత్తమును * నీవే యధీతము నీవే యారయన్. 50

క॥ నీవే యెల్ల రహృదయము, లో వాసమునెయనా య * లోకపునఁపుడో
దీవే యణిమపు లఘిమపు, నీవే జోతివి మహాత్మ! * నీకినె యోతల్. 51

—* దండకము *—

శ్రీమన్మహాదేవ! దేవాదిదేవా! సుదీవ్యత్ప్రభావా! భవావక్యములు పారవోద్వి
గ్నజీవోద్ధరప్రాధభావా! భవా! సర్వగీర్వాణకుర్వాణతోటిరతోటిమిగుల జ్వల
ద్రత్నరింఛోలిపంచద ఘృణీబాలసీరాజితాంచత్పదోత్ఫుల్లనాళిక! నాళికబన్యోది
తాళికవాగోపతస్యస్త విచ్ఛేదనాటికవవ్యగ్రహస్త్యగ్ర భాస్వస్మభాగ్రా! ప్రక
స్తేందురేఖాసముత్పింగరంగజ్జటాబంధబండికృతాకాశగంగా సముత్పింగభంగాభిషి
క్తోత్త నూంగాభిరామా! యుమాదేవి దివ్యాంగరాగోరుసంగంధ్యచిత్తపవనస్థలా!
లాలితక్రాంచభిత్కుంజరేంద్రాననా! పాలిత్రీశిలాదాత్మభూదోస్తతాభిల
వేత్రాంశుమాలా పరిక్షిప్తసాన్నిధ్యసంశోభితా! శరస్వ! సర్వావనిఘాసమోదా,
వచోభూతవేదా! భవద్వివ్యమాహాత్మ మూహింపశస్త్రండనే! తావదనావనద్యోరు
దేహంబు రూపంబుఁ దేజంబుఁ గారుణ్యభావంబిటుల్ చూచినానినన్యముండించకే
ధన్యునిజేయవే నిన్ను గన్నారంగంటిక జగంబిన్నగంటిక గడుఁ హస్తమున్
దర్శమున్ పేగఁబాలింపుమా పల్కులాలింపుమా సర్వలోకేశ్వరా! శంకరా!
శ్రీకరా! తేనమస్తేనమస్తేనమః.

గీ॥ ఇట్లు కృష్ణుడువలికిన * నెల్ల జగము, లుల్లసిలియల్లె యనునట్లు * లోక్కనూలు
సింహనాదంబులొనరించి * చెలఁగెగృహ్య, శిరమునన్ బువ్వవర్షంబుఁగురిసమిగుల.

గీ॥ అపుడు భగవానుడగు శివుండతిరయమున, దేవియగుమమనున్ శతశతైర్నిజించి
నలిన నేత్రున కన హరి! * నాదుభక్తి, కరమొనర్చెద వీవు నే * గాంచుచుందు.

— * శ్రీకృష్ణవక్షః పార్వతీశివులు వరంబుల విచ్చుట * —

క॥ ఎనిమిదివరముల నడుగుము, వనజేశ్వరా! నీయభీష్ట * వాంఛితముల లే
దన * నొసంగెదను నా, మన మిది పేరించు నిన్ను * మానక యెవుడున్.

క॥ వరమశివుఁ డెట్లు డగ్గఱి, కరుణాబలికి నట్టినుడుల * కర్ణమెఱిగి తా
మరనాశుం డొక్కప్పుడు, శిరమున మొక్కులిడి వల్కెఁ * జెన్నుగనిట్టుల్.

చ॥ సుకృతిముసందు దాగ్ధ్యము య * శోధనమున్ ఘనమాబలంబు శ
త్రువులవిఘాతమున్ శతసుత్రుల్ వరవిక్రమవిన్నురత్నధల్
నకలజనపీయత్వమును * నారతరోత్తమయోగశక్తి తా
వకమగు సన్నికర్షము శి * వా! యొసంగంగఁ దలంతు నర్థిలిన్.

* గీ॥ అనిన పట్లగుగా క నె * నమ్మహేశ్వర, డమ్మహేశ్వరి జగదంబ * యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డొసంగెను నీమ సుఖములగృహ! , యష్టవరములనేనిత్తు * నల్లెకొనుము,
వ. అనుటయు సతం డంబికను శిరంబున మొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58

గీ॥ బాపలం దల్కు లేమియుఁ * బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు * ముదముఁ దల్లి
దండ్రెయొక్కయు సువ్రసా * దములు శమము
దామ్యము నొసంగు మమ్మ! నెం * తయును జనని! 59

క॥ అనినఁ దూన్య ని త్రిభునన, జనని మఱియు ననియె నమర * నన్నిధ! యెవుడే
నిని నే హుళక్కిఁ బల్కును, గ నెదవు భార్యాసహస్ర * కాశల్యంబున్. 60

గీ॥ మఱియు దారలవాల్లభ్య * మరుదుమీటు, బాంధవప్రేమ మతయ * బలముతనరు
నేడువేలు ద్విజులు నీదు * నిమ్ముసందుఁ, గుడుతు రిష్టంబు తీరు నేకరూపు తనువు.

క॥ వరముల నిట్లొసఁగి తగన, వరదులు శివు లంత దివిజ * వర్ణముతోడన్
నరగున సంతర్పితై, రరుగమ్మునుజెంది కృష్ణఁ * డంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిఁజేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెఱింగించినంత మురిసి
యన్నహామహుండు పద్మోచమన కిట్లనియె. 63

* శివపురాణ ఉమాసంహితాయాం తృతీయాధ్యాయే - శ్రీకృష్ణ వచనం —

శ్లో॥ కృష్ణా నమరావదహి । దేవదేవ నమస్తుతే । సర్వేశ్వరస్త్యమేవాసి । మత్ప్రభుశ్చవిశేషతః॥
సుత్యుహార ఉవాచ - శస్యతద్వచనం శృత్వా । తమాహ భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్య
తీశ్యేవం । పునస్సుప్రాహకూలభృక్ ॥ స్సంబోధామ మహావీర్యః । పుత్రస్తే భవితాబలి
.....శ్రీకృష్ణ ఉవాచ - శ్లో॥ ఇత్యాద్యాస్సువరాస్సంకు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి॥ సన
త్యుహార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శృత్వా । దేవితంరాహ విస్మితా । ఏవ మస్మితిభ
వంతే । కాశ్యతీ సర్వకామదా ॥

॥ క లేడు శివుఁబోలు వేలుపు, లేడు శివున్ బోలు దాత * లీలాకారా !

లేడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేడు శివున్ బోలు బిరుదు * లెక్కింపంగఁ.

వ. అని సంతసించినంతఁ గృష్ణుం డాయనఘని సెలవొంది స్వప్రరంబుఁజేరి జాంబవతియందు సాంబుండన్ గుమారునిబడసి ముఖంబుండె నిల్లు శ్రీకృష్ణ పుత్ర లాభోదంతం బెఱింగించితి నిఁకేఁని వినుదురన సూతునకు మానులు మహాత్మా ! మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁబాసి చరించిరో యట్టి వారి నెఱుంగఁజెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యంబులగు నరకభేదంబుల నెఱింగింపుమనిన సూతుం డలరి యిట్లునియె.

—* శివమాయా మోహితులు *—

క॥ కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమాత్మికంబైన శివుని * బలువగుమాయాఁ
జెనులఁగలేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొండఁ * బలుతడన లీలన్. 67

క॥ నలువయు శివమాయఁగఁడు, నలిగి యలవిగానియట్లు * పట్టనిరిహితే
గలయఁగఁ బూనెను గూతున్, బలుమఱు లాతులనుఁజూచి * బాగిసలదురెన్.

క॥ మీఁదున్ గ్రిందును గనకయె, కాదన కనుచితపురణఁ * గానఁబుగించున్
గాదిలిచెల్లెని వతి, స్థాదులు గనయంగఁగడఁగి * రథపునిమాయన్. 68

వ. మఱియు నజేయంబగు నాశినమాయఁజేసి.

సీ॥ ఇందుఁగఁడు గౌతమశిష్యుషిపత్ని నాయహ, ల్యను మోసఁజేసి శ్రీశకుటాసర్వ
అగ్ని కృత్తికలను * నాహ్వరవలచి బ, ల్పరులొంది ప్రియంబుఁ * దొంగఁగఁడొడరె
నమ్మహాబలుఁడునుశంజనిన్ గామించి, కీడించి పుట్టించెఁగీశవద్య
మిత్రావరుణులల్ల * మెలఁతసూర్యశిఁజూచి, గళిఁజేబమ్మలై * కనిరి సుతులఁ

గీ॥ జందురుఁడు గురువనితతోసారతోరు, భోగములనొంది తనఁబునిఁబుఁగుఁగనియె
కాండిలియనాఁగ నొక కన్నెనర్పనైరి, వలచి తెక్కలుగాల్వఁగఁబడిగఱు వినుఁడు.

సీ॥ వాచస్పతి యటంచు * వైభవంబున మించు, జీవుఁడగ్గిజపశ్చిఁ * పెంజడమిని
బ్రహ్మనిభుండు పరాశరుం డల దాశకవృకతోఁగూడి * కనియె వ్యాసు
ఘనుఁడొ విభాండకముని లేడిఁగని ముక్త, ఖేజుఁడొ కనియె సుశిస్ గుమాయ
నచ్చరయగు మేనఁయనుపొలంతికిలోఁగి, గాధిపుత్రుఁడు గంగఁగలిపెదపసు

గీ॥ ఇతభరద్వాజుఁడ నెడుమాఁగినిందుఁడలఘు, డాహరిద్వారమునగంగ * యంచుఁగ్గిడ
లాడెడుఘృతాదియనుదానిశనభిలమించి, స్తన్నపీర్వ్యుడొ కనియెనొక * కనియెనూజ.

వ. వారువీరననేలఁ లోకంబందెల్ల వారలు శివమాయామోహితులై కామబాణంబులకు గుఱిగానివారులే రిది సిద్ధం బిఁకను బావంబుల తెఱంగెఱింగించెదవినుండు.

—* పా వ భే ద ము లు *—

క॥ మనసున నాలుగునున్ వా,క్కున నాలుగు మూర్తి నాలుగును నగు పాపా
లను బొనరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబు జేర * సన్మునివర్యుల్ ! 72

వ. అవి యెవ్వియందులేని వినుండు.

క॥ పరసతిని గవయగోరుట, పరధనముల కానవడుట * భావముచేతన్
బయల కవక్సతిని గోగుట, యిరవుగఁ జెడువనులందలఁచుటెపుడుదగ వెదక.

గీ॥ అప్రియముఁ బట్టుటయుఁ గల్ల *లాడుటయును
గొండెములు సెప్పటయు సుంత * గొంకులేక
తిట్టుటయు నను నివి నాల్గు * చెట్ట లెపుడు
వాకునెడ దోసములు వీని * బాయవలయు.

74

క॥ తినదగనివి దినుటయుఁ బరధనముల దొంగిలుట పరుల * దారలతోఁ గీర్తి
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకునారయవలయున్. 76

వ. తినదగని పదార్థంబుల నిట్లెఱుంగుండు.

గీ॥ వినుడి రామాంసములును లశున వలాండు శిశువిడ్యరాహంబులు * శేలువును న
భక్ష్యములు గాఁగఁజెప్పగ *బడుట వాని, వర్జనమొనర్చవలె ధర్మపరుఁడుపుడవి.

వ. ఇతను నరునగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుండు.

క॥ శివునికొ గుఱు దలిదండ్రిల, శివభక్తుని మఱియు శైవశిక్షాచార్యుల
శిష్యులంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడ *దఘమగును గడుక. 78

సీ॥ శివలింగమును జూచి *చేమోడ్చనట్టిడు, శివునిగొబ్బలఁతుక * జెందునతఁడు
శివభజనంబులను ముగి *ద్విలిఖింపనాతండు, శివరాత్రి *బవలుబో * సేయునతఁడు
శివననిఁబున్పా *జని ఘమ్మనట్టిడు, శివపూజమాని భుజిం *చునతఁడు
శివునిగొ పొబ్బెల్లు *జంత సేయునతఁడు, శివునివ్ర *తంబుల * జెఱుచునతఁడు

గీ॥ గుఱుని గొలువక పాతంబుఁగోరునతఁడు, గురునివరిచర్య నల్పని * కుత్సితండు
అపదకొ గుండుగురు *బాసి *నట్టియతిఁడు, చేరుదురు నిరయంబును *సిద్ధమిద్ది. 79

సీ॥ అగుద్వి *తేదాధ్యయనమొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెవ్వా *దొల్లనతఁడు
వలవయబ్బంబుల * బాసిమెక్కు నతండు, తమ గొప్పగా నెన్ను *కొనునతండు
చదివిన పేదంబు *వదలి మఱచినట్టి, డాలను బోయల * కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృ *త్తిని జూఱగొన్నట్టి, డాలమందలు మేయు *నట్టి పాలము

గీ॥ నాకృమించిన యట్టి *నాల తెరువునందు నగ్నినివేసెడు * నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసాత్తు నెం *తేనిఁగొనిన, యట్టి *డును నిరయంబుల *నందగలరు. 79

- క॥ చెఱువులుఁదోటలు గుంబలొనరిచిన వ్రతములను దనదుఃనాతిని సుతలన్
మఱి సుతలను వెలకమ్మెడు, నరుడొందఁగలండు ఘోరశనారకబాధల్: 80
- ఆ॥ వినుఁ డనాథమైనవెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల † వెఱచుదాని
సతినిఁ దవనుఁజేయుఁచానను వంచన, చేయువారు నరకశ్రీమ నుండు) 81
- క॥ వేదక్రీతలు మఱియు, వేదమునున్ దెగడువారు † వేదవిరోధుల్
వేదముఁ జూచి పఠించెడు, చేదస్తులు నిరయగతికే † జేరుదు రవలన్. 82

— * పంచమహాపావులు * —

- క॥ బాపనిఁ జంపినవాఁడు ను, రాపియు గురులెల్చగుఁడు హిరణ్యస్తేయుం
డి పావులఁ గూడిన పెను, పావుఁడునుం బంచఘోరపావులు స్రవన్. 83
- సీ॥ గోవిందకన్యకాగురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి † కశ్యపుండు
గురుల దోసములేని † తొమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టి పాపశాలి
చలిపందిరులమేలి † స్రవంబులను సఖా, భవనంబులకగూల్చు † పంకమూర్తి
బాలవృద్ధులకును † బరిణనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు ది † న్నట్టి ఖలుఁడు
- గీ॥ విల్లు నమ్ముల కత్తులవినుము నమ్ము, వాడు పశువులకున్ ముకుద్రాడువేయు
వాఁడు శిలలను మేకులబాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁ † జెందఁగలరు.
- ఆ॥ కల్లలనాడువాఁడు గురు † కాంతిను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక † మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ నల్లువాఁడు ద్విజుఁబిల్చియు సుంతయు నీకవంపువాఁ
డొల్లమి సాధులొ ద్విజుల † నూరక దూతెడువారు బాతకుల్, 85
- క॥ పరివేత్తయుఁ బరివీతియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు † దంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుఁడయి † నెగడడువాఁడున్.
- క॥ కన్నెను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మవహరించు † కఱిటి రజముతో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ † బడసెడువాఁడున్.
- గీ॥ వరుసగానట్టి యువిదలోనురతిమొందు, నరుఁడునుంగూటసాక్షియుఁ † బరులసామ్మ
దాచనిడ నపహృతిచేయు † దారుణుండుఁ, బశువులనుబట్టి క్రిందించు † పాపశాలి.
- క॥ ఒకబంతియందునున్ వం, టకమున భేదంబుజేయు † టాటోటును చా
నొకవిస్తరివేనుక తలఁ, కక కుడిచెడువాఁడు నరక † గతులొడు రొగిన్. 89
- గీ॥ ఎపుడు దుర్దానములఁగొంచు † నేవవడక, కల్మషాత్ములకడఁ బ్రతిగ్రహముసేయు
నట్టి బాపఁడు పరిగొంచు † నవనిగావ, లేని భూమిశ్వరుఁడును మలీమను లిల.

- క॥ కలిమి కడుగలిగి పేదల, దలచక తగినట్టి యీవిఁ ♦ దక్కినవారలో
బలమైన రుజను గడుశో, పిలు పేదకు మందు లిడని ♦ చెన్నటివై ద్యుల్. 91
- క॥ కూలుదురు నరకమునఁ గడుఁ, బేలుదురు భృశాస్త్రులగుచు ♦ బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తేవుఁగొంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి ♦ శోకాతురులై. 92

— * చిహ్నమునమానులు * —

- సీ॥ దస్యిఁజెంది జలంబుఁద్రావఁగావచ్చు గో, జాతికి విఘ్నంబుఁ ♦ సల్పువాఁడు
వేదశాస్త్రముల ♦ వివేక మించుకలేక, కొంచక సఖల దూఁపించువాఁడు
కడు సందమున నొప్పు ♦ కన్నకూతును దగి, నట్టి భర్తకొనఁగ ♦ నట్టివాఁడు
కుడునంగరమ్మని ♦ గుణశాలియగుబ్రాహ్మ, యనిబిల్చిమరలఁ బొమ్మ నెడువాఁడు
- గీ॥ మఱియు గోఁడై నతంబులమాన్యములను, బాడబునివృత్తి హరియించు ♦ వాఁడునంధ
పంగులబడిద్రోవణములఁబడయుఁవాఁడు, బ్రహ్మఘాతులుగాఁజెప్పఁబడుదురిలను.
- గీ॥ చెలిమిఁజేయుచుసహితంబుఁచేయునతఁడు, పిలిచియువిషాన్న మునుదినఁపించునతడు
కనుచుహింసనుమాన్పని ♦ ఘాతుకుండు, నరకమునఁ బొక్కుచుండు రఁనారతంబు.
- గీ॥ వీరలందఱు నొకటైపు ♦ వినుఁడుమీరు, మేలు చేసిన వారికి ♦ మీఱి కీడు
చేయువాఁడును నట్టులఁ జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ జేరగలరు,
- క॥ పథులకలిమికిని సంతకుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ ♦ బాయక మదిలో
మఱుఁగుచునుండెడిచెనఁబులు, చిరకాలము నరకబాధఁ జెందుదురు మునుల్ !
- సీ॥ భూదాన మొనరించి ♦ భూమిసీయక తామె, యనుభవించుచునున్న ♦ యట్టివారు
గోదాన మొనరించిఁగోద్రోవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న ♦ యట్టివారు
కన్యకాదాన మిక్కఱఁజేసి కూతును, నల్లున కంపని ♦ యట్టివారు
సత్సంగు లమరించి ♦ చాలఁగ నవ్వాని, యుద్దెల కిచ్చుకొ ♦ న్నట్టివారు
- గీ॥ జన్నములొనర్చుచును దు విస్తారధనము, నార్జన మొనర్చి యటుసల్పఁనట్టివారు
విత్తముల నప్వఁగొని యొగఁవేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని ♦ సిద్ధముగను.
- గీ॥ అలుగుగలుగు దలి ♦ దండ్రు లాత్మజాతు, లన్నదమ్ములు మిత్రులు ♦ నల్లెగురువు
శిష్యుఁడును వీరలకుఁగల ♦ చెలిమిఁబాపి, కొంకకవిరోధమును నొడగూర్చువారు
- క॥ పలుదోసంగులు తనయెడఁ, గలిగియు వేటొకరియందుఁ ♦ గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బరులను దెగఁడెడు, పలుగాకులు దెఱపిగొనని ♦ పాపులు పుడమిన్.
- గీ॥ పన్నుమేఁతల పంటకుఁవలను బరులఁయిండ్లగాల్చెడువారు డబ్బీయకప్పు
పత్తిముల నృప్తిచేసెడువారు పరులఁ, జంపువా రొందుదురు నరకంపువసతి.

అ॥ అడవి నిరవరాధులై యుండుపాణుల, హత్యనేయువాడు † నాలగట్టి
పొలముదున్న వాడు † పొంక మొప్పగ నెద్దు, నెక్కు వాడునిరయ † మేగగలరు.

క॥ అతిశోపను లతిలోలుపు, లతికామను లతిపశునులు † నతిగర్వులు నెం
దతివచనులు నతిభక్షులు, గుతుకంబట యమునిశిక్షకు † బాత్రింబుల్. 102

—* న ర క ము లు *—

వ. ఇళకను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారకభేదంబుల నెరింగించెద
వినుండు. నిరయంబు లష్టావింశతిపరిమితింబులుగ విస్తములు లెక్కకెట్టిది. చౌర
వంబు, మహాచౌరవంబు, తామిస్రం, బంధతామిస్రంబు, కుంభీపాకంబు, కాల
నూత్రం, బసివత్రవనంబు, సూతరముఖం, బంధకూపంబు, కృమికుంపంబు, కృమి
భోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, వజ్రకంటకంబు, శాల్మలియు స్త్రోతరణియు,
బూయోదంబును, విశననంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయాదనంబును,
నవీచియు, నభశ్శిరింబును, తొరకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, తూలద్రోతంబును,
దందశూళంబును, వటారోధంబును, మహాబ్జులంబును, సూచీముఖంబును నను
నవియు మఱియు నీయవి యొక్కొక్క డైదువిధంబులతో నొప్పి నూటసలుపడు
విధంబులై పరగ నుండు యామ్యుంకంబులు పాపులఁబట్టి పలువిధంబుల బాధించి
వేధించుచుండు రిట్టిపాపుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బూపఁజాలు దానధర్మంబుల
నెరింగింతు వినుండు. 103

—* పాపహరంబులగు దానధర్మములు *—

*గీ॥ భేనుభూ తిలహేమాజ్య † దిచ్చవస్త్ర, ధాన్య గుణః రావ్యలవణము † బ్రహ్మ
బ్రాహ్మణులకీవలయు నివి † పదియు మేటి, దానములు సర్వనోపని † పుంకములు.

గీ॥ మేక గేదెయు గొఱియును † మేలిదాసి, యీనుచున్నట్టి యావును † నిలయుం గన్నె
వసిడియేనుఁగుఁజుంబు † బండినాగ, లియు ననడాహమును గను † నియముమీఱు.

క॥ పల్లకియును సెజ్జయునునె, బెల్లగు ధాన్యములు తిల్ప † బృందముగలనె
నిల్లు పదియాఱు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రజనుల † కొనగగవలయున్. 106

క॥ లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రింబునున్ † ధ † రామనుల కిడక
విలసిలు యానంబులు ల, ట్టుల కిరవగు నిరవు గలుగు † శుభచారిత్రిల్ !

వ. మఱియును.

* గీ॥ భేనుభూ తిలహేమాజ్య † దిచ్చవస్త్ర, ధాన్య గుణః రావ్యం లవణమృతము. † బ్రహ్మదానాని
కోవిదాః.

క॥ పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుడును నవ * నీతము ఫలము
ల్లాటపు దధి తొంబూలము, లాటంకముఁ దక్కి యెసంగ * నగు బాపలకుఁ.

వ. పెండియు నిడిఁ దలపురుషదానం బనన్యసాధారణం బవి యివి యననేల ?
యిష్టసన్నపు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వాని యోజించి నమయానుసారంబగు
లకు నొసంగనలయును 109

ఉ॥ అన్నముచేరఁ బ్రాణిచయ * మంతయు నాయువుఁ జెందియుండు నా
యన్నములేనియట్లు విల * యంబుమ జెందును గాన లోకమం
దన్న మె స్తనతంబయి సుఖావహమై కరమొప్పియుండు నా
యన్నము నిచ్చువారి బర * మాతృము మెచ్చ వదాన్యవర్కులఁ. 110

వ. కాపుర

గీ॥ దానములతోన నుత్తమ * దానమన్న, దానమిట్టానఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్ల వారల కోదనం * బీవలయును, సర్వసౌఖ్యంబు లిదియిచ్చు * స్వర్గమిచ్చు.

చ॥ ఉదకము సర్వజంతువుల * కొన్నగద్రావంగఁజెల్లుఁ దొట్లయం
దువకఁగూ పోసియుంచ నది * యొందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదన ననేక జంతుతతి * యొందు జలంబును నట్టులొట మీ
రిది మదియందెఱింగి సతి * మిచ్చ నొనర్పఁడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను.

క॥ తిలిపంబులఁ గొలుచుట యొ, జ్జలఁ గొలుచుట నతిభ రిక్త * జనులకు నన్నం
బులనిచ్చుట సడబాపులఁ, గొలఁకులఁ జెరువులనుద్రవ్వి * కూర్చ సుకృతమా.

క॥ చిలిపందిగులను నికఁ బూ, వులతోటలు ఫలకుజములు * పొల్చెడు తోపు
ల్విలసఁజెడు నన్నసత్రిము, లలకుచుఁ గూర్పంగ నాక * మాతని కబ్బుక.

క॥ ఇఁకఁ బతకాలలును వా, చకమందిరములును బాట * సత్తద్రవులునుక
రికమగు భజనగృహము లు, త్సుకుడై కూర్చిన నభీష్ట * సుఖముల నొందుక.

గీ॥ శర్వ గోవిషదాన్య గజముఖ నీర, భద్రకాళీ కాల * భైరవాయ
తినములునుసిందిగావిష్టభామములును, దదనతారాయతనములు * దార్పుముదము

క॥ బాలురకుఁ బదువుఁజెప్పట, యోలిగ నన్నంబు బట్ట * లొసగుటయు గడుక
నీలుగఁ బొత్తము లిచ్చట, చాలగ నుకృతింబానర్చు * శర్మము లిచ్చుక.

గీ॥ మట్టి మామిడిమున్నగుఁమోకులను బ, భమ్మునందు వరుసగ సంధానమొనరఁ
జేయువాడును దపనునుజేయువాడు, బొంకనట్టిడు శ్రేయంబుఁ బొందంగలరు.

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబు లున్న మో
త్తమంబులు; అందునుక గోదానమందు. 119

గీ॥ పెండిగెట్టెలతోడఁ బడిసిండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుపాత్రతో * చూడతోడఁ
బటముతో గ్రాసములతోడఁ బాడిమొదవు, దగినవిపునకీనతె * ధనముతోడ.

క॥ అటులిచ్చిన నాధేనువు, కుటిలమతిక జేసినట్టి * ఘోరతరాంహః
వటలములనెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములిచ్చు స్వర్గ * వదములనిచ్చుక. 121

గీ॥ ఎన్నిరోమంబు లావుయంజెనఁగియుండు, నన్నివత్సరములు నాక*మందు బూత
చేరియుండును దరియింతు * సిద్ధముగను, నప్తపురుషులనఱకు నంశంబునందు.

వ. ఇక సర్వధగ్ధానుష్ఠానయోగ్యంబగు భూమండలంబు లెఱుంగఁగలయు
నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూవలయంబునందు, జంబూ, స్లిక్ష, శాల్మలీ,
కుశ, క్రాంచ, శాక, పుష్కరనామకంబులగు గిష్టద్వీపంబులు లవణ్యమురా
నర్పిర్దధిక్షీరజలార్ణవశోభితంబులై యెసంగు. 123

—* భూమి నవద్వీపములు *

క॥ భూపద్మమధ్యజంబూ, ద్వీపము యోజనపు లక్ష * వెడలుపు నాలుకే
యో పొడవును గలిగి కడుక, శ్రీపదమై యొప్పు లవణ * సింధువృత్తు.

గీ॥ లలితముగ దీనిమధ్య నిలావృతంబు, వర్ష మొప్పెనుఁ దస్యధ్య * వాసిమీల
మేరుకైలంబు ధారుణీ * నీరజమునఁ, గర్లికాకృతిఁ దనదుఁ బొంకింబునూత.

వ. ఇక్కడ సర్వవృత్తంబు పదియాఱు యోజనంబు లధఃపర్యేషణంబునఁ గ్రీవభూమిగను
భూమినుండి యెనుబడినాలుగు యోజనంబులు పొడవుగను నందు బడినూలు
యోజనంబులు శిఖరంబులుగను జెలువొందియుండు నిక నిద్వానికి దక్కినంబున
నిషధహేమకూట హిమాచలంబులును నుత్తరంబున నీలశ్యేశ్వరంగి పర్వతంబు
లును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదిహేల యోజనంబుల పరిమితితో రక్ష్యనంశం
బులై యరుణప్రభలు గలిగి యొప్పొందు నిక నిలావృతవర్షంతోఁగూడఁ
తొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంతోఁ
గలకైలంబులతో నొప్పుచుండు. భారతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము
కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయ
వర్షము కురువర్ష మనునవి. అందు మేరువునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష
హరివర్షంబులును నుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యం
బున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బడమట కేతుమాల
వర్షంబును బరంగునిక నిల్లె యీ మేరువునకుఁ బూర్వాది చతుర్దిశలందు

మందర గంధమాదన విఫల సుపార్శ్వంబులను పర్వతంబులును దచ్చిఖరంబు
లందుఁ గదంబజంబూపిప్పలవట వృక్షంబు లొప్పియుండును. 127

క॥ జంబూన్పక్షములందు గ, జంబూల దుల సేయునట్టి * చక్కనిపండ్లొ
జంబూన్పక్షములందు యవియుగ, జంబూనది యొడవె దద్రునంబున నచటక. 128

గీ॥ ఆనదీరమన నున్న * యఖల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాదు * తోయమును భృ
శముగ దోయికులక బ్రావి * యమృతరసముఁ
గాఁగఁ బాటించి మోదంబుఁ * గాంతుమిగుల.

క॥ అది త్రావినవారలకె, స్థాదవదు దుర్గంధము జర * యను జెనుఁజునుక
బ్రాహ్మణుల విగి నిందియములు, మదికుత్సాహంబు లగ్గు * మఱిమఱి గూర్చుక.

క॥ ఇంద్రుని నృపులకతోడక, గుండన మదియొదవు మగల * కుం గొవ్వులకుక
జెందించుఁగాంతి నగలను, బొందించును హంసమిడు నశ్రువార్పతరముగాక.

■. ఇక మేఘపునకుఁ దూర్పునఁ జైత్రరథంబును దక్కినంబున గంధమాదనంబును
బడమఱి విభ్రాజంబును నుత్తరంగాన నందననంబు నను వనంబులును అరు
ణోదంగా మహాభద్రంగా శీతోదంగా మానసంబు నను సరస్సులును బూర్వాదిగ
నొప్పించుండు మఱియును శీతాంజనంబును గురంగంబును గురరంబును మౌల్య
వంతంగానను శైలంగాలు మేఘపునకు బూర్వకేసరాచలంబులుగను, ద్వికూట
శిఖరచతంగగచకనిషధకపిలగులు దక్షిణకేసరాచలంబులుగను సిసిపానము కనుం
భము, కలహి నారదము నాగముమున్నగు నగంబులు పశ్చిమకేసరాచలంబులు
గను శంఖచూడ ఋషభహంస కాంబజర పర్వతంబు లుత్తరకేసరాచలంబులు
గను నొప్పించుండు నిక మేఘపుమీఁద మాధ్యభాగంబందుఁ గనకమయంబగు
బ్రహ్మచరింబు పదునాల్గువేలయోజనంబులపరిమితతోఁ జెలువొందు.

గీ॥ ఈవిధి పురంగానకుఁజట్టు * నెంతయేని, యవ్విదిక్కులయందేచి * యవ్విలోక
పాలకులస్వగంగాలు * వ్రేలిమీఱు, దివ్యజనులందఱుండురు * దీప్తి నందు.

వ. మఱియు నిద్దానికి విష్ణుపదవినిష్కాంతయగు గంగానది నీతయని, యలకనంద
యని చక్రభవని, భద్రాయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునుండి నలుదెసల నానాశైల
వనస్థలలమీఁటి యంగాధింజేరు. 133

గీ॥ మేఘగిరిఁజట్టుకొనియున్న * ధానికీధ్ర, దటలయందును నందనో * ద్యావపనుల
దివ్యజను లవ్వరన్నుద * తీరతమాల, సంతతంబు మఖంతురు * శంకదక్కి. 134

క॥ భారలవన్నంబిడను డు, హరిగిరికి దక్కినమున * సంద్రమున కుద
ద్ధానుజ్ఞయ తగుఁద్దొదివ, భారసుఖంబులకునిది * మూలమయితగుక. 135

గీ॥ ద్వీపనవకంబులం దిది * తేజరిల్లు, నవనహస్రవరిమితో * వగవడపునఁ
దూర్పునఁగిరాతులుండు రింకిమఁ బడమర, దక్కినంబునయననులు * వగజరిగెను.

క॥ మఱియుత్తరమునఁబాపను, లురువుగ బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు విలసత్తుమ్రో
వరఁగుదు రిబ్బాజితుల, పరిచర్యలఁ గుశలు లగుమఁ * ప్రభిమహరిం.

వ. ఇత నిం దుపవర్ణంబు లింద్రద్యుమ్ను కనేను తామ్రవర్ణ గర్భస్థిమిన్నగద్వీప
సౌమ్య గంధర్వ వారుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పించుండు. ఇది తోమ్మిదివదియును
నిందు మహేంద్రము మలయము సహ్యాము మహామము ఋక్షపర్వతము
వింధ్యము వారియాత్రము నను గులపర్వతంబు లేకును మహేంద్రగిరిబాతంబులగు
త్రియామ ఋషికుల్య మున్నగు సదీనతెగసములును గొప్పపర్వతములగు
ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు వదీవర్ణములును మలయపర్వతమునంబులగు
కృతమాల తామ్రవర్ణి మున్నగు సదీతివంబులును సహ్యాద్యోన్నతములగు
కృష్ణవేణి మున్నగు మహాభునులును ఋక్షపర్వతవిస్మృతములగు గోదావరి
భీమరధి మున్నగు మహావాహినులును వింధ్యోన్నతంబులగు సర్వదాసురన
మున్నగు మహానదులును మంచుగొండనుండి ప్రసవించిన గంగయామిను సింధు
బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటినితంసములును గలవు. ఇందుగ్గఱత్రేతా వ్యాపర
కలియుగంబులూపట్టుచుండు. ఈభూమిపర్వతంబునఁ దపంబును బాపంబును సేవ్యన
పూజనంబులు నెక్కడోనస్థు రిది కర్మభూమియని పేరొందినది భూమిగఁజూచి
దెల్ల జంబూద్వీపంబును, సందునను భారతపర్వతంబును శ్రేష్ఠమునను పరిమిలు
వచింతు రసర్వంబులు భోగభూములు. నేయింటికోక్కండలను జన్మమును స్వర్గాన
వగ్గాస్పదమార్గంబున సీభారతపర్వతంబునఁ బుట్టుటకు దివ్యులును మౌనముగఁబట్టు
దక్కినపర్వతంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తేర్గలగు జంబూద్వీపంబును తొలగి
ఁగిందిది నిత దీనికన్న ద్విగుణంబు స్థూలద్వీపం బిట్టిని సప్తకోగవర్ణములు
కందకంబైయుండు సందు గోమంతము చంద్రము వారనము పర్వతము మంతము
నుమనశ్శైలము వైభ్రాజంబును పర్వతంబులుండు సందు ఔసగింధ్యమును మోన
వులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదవేలేండ్లు జీవింతురిందు, అనుభవము, విజ్ఞాన
పాపఘ్ను, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు సేనుసయాలు ప్రసంగుండు
చుండు నా నద్యుదకమును సంతోసంబుతో పండుకుం బ్రాపుదును. అట్టి యుగా
వర్ణలేదు. ఎల్లవృథా త్రేతాయుగంబుబోలి యుండును. బ్రహ్మక్షత్రియ స్త్రీ
సూదురీలు స్వధర్మపరులై

188

క॥ శంకరుని సర్వవిప్లవ, శంకరు నిత సారసాక్ష * సారసభవులఁ

సంకటహరులను గొలుచుచు, జంకకయుందురు నితాంత * సంతుష్టులునై. 189

వ. ఈద్వీపమధ్యమందు జన్మిమాను మధ్యమందుండుటన్ జేసి యిది స్లక్షద్వీపంబయ్యె
 నీస్లక్షద్వీపంబు నావరించి యిత్తురసార్ణవంబు చుట్టియుండు నద్దానిపై న శాల్మలి
 ద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబై యొప్పు నిందు శ్వేతము హరితము
 జీమూకము రోహితము పైకలము మానసము మువ్రభ మనునవి యేడు వర్షం
 బులుండును. ఇతఁ పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును వగు శుక్ల, రక్త, హిరణ్య,
 చంద్ర, సుగ్ర, విమోచన, నివృత్తి, యశునేడు సదులు ప్రవహించుచుండును.
 ఇంద్రుని భగవంతుని శంభుని బూజించుచుందురీ ద్వీపంబందు బూరుగచెట్టు
 మధ్యమందు దుగంబు నిర్మితమై ద్వీపంబనిపేరొందె నిద్దాని సురాసముద్రం బావ
 రించి యుండు పితఁ గుశద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్త-
 సులు బేసగంధవృక్షగుళుములు బ్రాహ్మణాది నాల్గుజాతులతో నొప్పమానిను
 లుండును. నీగంధుఁ ట్రీముగ్ధులఁ బూజించుదురు. సుశీతయము, హరి, ద్యుతి
 వంశము, పుష్పవంశము, మణిదుగ్ధము, హేమకూటము, మందరం, బనెడుపర్వ
 తంబులుండును. భూమినివ. శివ పవిత్ర సమృత్తి, విద్య, దంభ మహియను పేరు
 లతో నొప్ప సదులుండును. ఈ కుశద్వీపంబుమధ్య కుశేంద్రంభ మొప్పియుండు.
 ఇది నేటిగంధముచేత నమాన్వతంబై యుండు. క్రొంచద్వీపంబు తద్విగుణంబు,
 దక్షిణమంద్రగమాన్వతంబై శాంతము, హేమనము, అంధకారకము, దివాకృతి,
 ముఖ్య, పుష్పగంధము, దుగంధి యను వర్షంబులతో నొప్పియుండు. గౌరి కుము
 ద్వీప గంధ్య గంధి మునీశువ శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు
 పుష్పసూరకలముగఁ గలుగు సుమ నువర్ణశోభితంబులగు వర్ష శైలంబులందు
 దేవగణంబులు బ్రహ్మక్షత్రియైష్వర్యసాధులుండు రిందు యోగియగు పదుండు
 పుష్పవంశంబులుండును. క్రొంచంబునుపర్వతం బ్రియానిమగ్ధమందుల నిది క్రొంచ
 ద్వీపంబునందుండు పిత శానద్వీపము కాకవృక్షాధిష్ఠితంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న
 ద్విగుణంబు, ఇది ద్విగవంధ్రగమాన్వతంబు. ఇంద్రునిగిరి, జలధార, మస్త
 గిరి, బాహిరగంధ, కేసరి, కౌశికినరిము, దేవయానంబనెడు పర్వతంబులును, సుకు
 మర, గుహ, సలిసి, హేమక, యిశు, రేణుక, గంధస్తియను నదులును జేలు
 వారిదగ నాల్గుజాతుల మనుజులుండును. ఇందు భగవానుండగు సూర్యుండు
 పూర్వంబుండు దుగంధు, హేమసముద్రం బవ్వలఁ బుష్కరద్వీపంబుండు పూర్వద్వీపం
 బుకన్న పిది ద్విగుణంబు. శుక్లదేశముద్రగమాన్వతం బిందు మధ్యంబున హేమ
 పుష్కరం బొప్పెనుండు నల్లగుటన్ జేసి యది పుష్కరద్వీపం బనంబు నాకాం
 చసురశీతయము బ్రహ్మదేవునికి నివాసంబు ఈద్వీప మధ్యమందు మానసోత్త
 రంబు పర్వతంబుండు నిది పూర్వావరంబులనుండు వర్షంబులకు మర్యాదపర్వ
 తంబుగ నుండు. మణియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు చివర సూర్యరథచక్రంబు

నిరంతరంబు మేరువృద్ధిఁగొంటు నేయుచు నహోరాత్రంబులఁ దనరఁజేయుచుండు.
ఇందు దివ్యులు పద్మాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా దుశభిరాగ ద్వేషాధర్మంబులు
లేక వదివేలసంవత్సరంబులు జీవించు రిల్లు సప్తద్వీపంబులతోఁ బర్యటించులతో
ధాత్రీమండలంబు పంచాశతోక్తివిస్తీర్ణంబై విరాజిల్లు నిల్లు భూశోభంబుతెఱిం
గెఱింగించితి నీక భగోళంబుతీ రెఱింగింతు విడుచు. 140

—* భ గో శ ము *—

- క॥ ఇలపైని లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు † పొలుపెనఁగుడు న
వ్యలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు † మురుపుగనుండున్.
- గీ॥ వెలయునటువయి నొకవదిశేలయోజ, వములపై బుక్షములు దిక్కులమర నట్టి
తారకామండలముపైనిఁదనరుబుధుఁడు, బుధునఁగొల్పంబునండుఁగాఁపుగఁడుదనరు
- క॥ ఆకావ్యున కూర్థంబున, నాకుజఁ డుల్లసిలు నింక † సంతిగుమిఁదన్
శ్రీకరుఁడైన బృహస్పతి, జోకగఁదనరారు సతల † శోభఁగ దనరన్. 143
- గీ॥ అందుపైని శనైశ్చరుంఁడిమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్ష † యోజనములు
పైని సప్తర్షిమండలి † పరిధివల్లు. నందుపై లక్షయోజనా † యాచుమందు. 144
- క॥ ధ్రువుఁ డుండు నాతనికొక్క, రవికాంతల నీనడించు † రమ్యతిరమఁసెనా
భువనము చెలువొందు నజో, దృవులగు ససకాదులందు † భాసెనాదు రొగ్గెన్.
- క॥ ఆపైని జనలోకంబు వెలయు నందుఁజేరాజు లుల్లసిలుచుండు రద్ధాన్నిధిఁ దపో
లోకం బలరు నందుఁ దపస్సు లుండు రత్నులఁ గడుదప్పున బ్రహ్మలోకం బుండు
నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపై నలగు. 146
- గీ॥ అందు బ్రహ్మాణితోఁ జతుఃశరాసనుండు, వేదఘోషంబువలయుఁగ † సేద్యునుండు
కుదురుగా నట కెన్నిదికోట్లయోజ, నముల్పనుండు నైకుంఠ † సగరిభూమి.
- క॥ అందున నిందిరతో సర, విందాక్షుఁడు పార్వదోరు † బృందంబులతో
డం దనరియుండు నచిన్పట, నుందుడు చెలువొంద నైన్ద్రశివోత్తముఁగడున్.
- వ. అచోన్పటికే బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాశిలాసంబుండు. అద్భుత
పైని వేఱొందులేదు. 149
- గీ॥ ఇందు బాలేందుమాళి మఃపేశ్వరుండు, అమృతేశ్వరితో సతి † మృలనుచుండు
కోట్లకొలదిగఁ బ్రమథులుఁగూర్చినేవ, లాచరించుచునుంచు † హయగమునవ.
- వ. ఇక నందు ముక్తిత్రయంబునొందిన మాపేశ్వరులు సంతతిం దీశ్వరుల సాన్ని
ధ్యంబందుండి యవ్వారి గొలుచుచుండు రద్ధానికి సమానులై సమీపంబున గోలో
కంబం దాలఁ బాలించుచు రాధాసనాథుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షి

రంబులఁదెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్పించి మహేశ్వరానుగ్రహంబుఁ
బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బిడమ మహితలంబున కర్వాక్షిదేశంబును
పాతాళంబుఁగూర్చి చెప్పెద వినుండు.

151

—* పా తా శ ము లు *—

క॥ వసుమతి కథార్థలంబున, నెనఁగును బాతాళ మట నుపేందునియంతం
బసృశుఁ యరగేందుఁడు తలల నుమంబులవలె జగంబులకా దాల్చుమునుల్ !

గీ॥ మణివిలతిరంజితాయతఃఖణిహస్తి, ముల వనలసంయుతశ్వేతభూధ్రమట్లు
శ్రేష్ఠంబు పుష్పచునుండు నశీశేషనుగూఁ, భూషితండయి పాతాళభూమియందు.

క॥ మణియున్ బడిగలబారుల, విరిదండలఁ జాలఁదాల్చి * విష్ణుపదీవి
స్ఫుగితిరజతాట్రీఁ జోలుచుఁ, గరమలరెడు దందనూకఃఖమఁ డచ్చోటన్. 154

గీ॥ పొంకమగు పైఁడితీవలఁబోలి మెఱయు, నాగకన్యలు గొలువ నానందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁబట్టి యెపుడు, భవనముల నెల్లఁ దలలనుమోయుచుండు.

క॥ కడుభయపనూ విహగ్ని, గడుకొని బునకొట్టుచుండుఁ * గదూత్రనయుం
డడగుఁడుఁ గల్పాంతంబుల, పెడలిచి యవ్వినము భవనవితతిన్ గాల్చున్. 156

వ. మఱియు.

గీ॥ మహితిఘృగ్నిత స్త్రిమండైశ్చ మహితుఁడతఁ, డెవ్వడే నావలించిననీయిలాత
లంబు కాసునప్పిల్లైతలములలోడఁ, జలనమొందెడుఁ బ్రజలెంతోయులుకుఁజెంద.

వ. ఇఁకనీ పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబుతోఁ గ్రిందుగఁ గ్రిందుగ,
నగల విరల సుగల రసాతల తలాతల మహతల పాతాళంబులను పేరులతో నేడు
లోకంబులుండు.

158

క॥ ఈయవి రన్నపాన, దాయతములు హేమభూములతినుభదంబుల్
పాయక గుగ్గూదు పెసించెన, గాయనురచరేణ్యుల వసనాశనజాతుల్. 159

క॥ గాడిటకుఁ దఁనుడును శశి, గాడిటకు గ్రహంబు లుడులు * రావిఁక నెపుడున్
బోడిమిని లోక మగులే, జడమ వెలుగును దనర్పు * సంబర మొనవన్.

వ. మఱియు నందు

క॥ ననములు పుంబిక్కిరిలకుతి, ఘనములు కాసారములు వికచపద్మ నుజీ
వనములు కాశ్వతయోవన, ధనవతు లందంబు మించు * తస్మిశ్వేస్తల్

గీ॥ భక్యభోజ్యున్న పానముల్ * బహువిధములు, జాళువాపట్టువస్త్రముల్ * సారభమున
నొప్పు లేవనములు తావిప్రవృత్తుములును, రవలసొమ్ములు నింటింట * రాసులొప్పు.

వ. వెండియు వీణావేణువృషంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగసిద్ధ
పూరుషులు దానవులు కాద్రాసేయు లచ్చట సుఖంబు లనుభవించుచుండురిట్లధో
లోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడన్ జెప్పితి నెక సెల్లధగ్గంబులందు శ్రీరక్షణం
బవనరంబు. శ్రీరక్షణం బొనర్చుకొనకున్న నవ్వారు చెడి సంకరింబొనరెద
రట్లు గావున మున్నుండు వారల మనంబెటుంగట కర్జంబగుట న్దానిఁ దేటబ
ఱట వినుండు. 163

క॥ నారదుఁ డొక్కపు డచ్చర, యా రామను బంచమాడ * సరుసఁ మున్నుసరిన్
జేరి యడిగె శ్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగు * చక్కటి సంతిస్. 164

—* పంచమాడ శ్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పుట *

గీ॥ పంచమాడయుఁ గేహోడ్చిపలికెనిట్లు, మునికి చేసెర! జేనును * బోట్లైన యె
టులనచింపుదుఁబోలఁతులఁతలపునౌలుపు, నాయమగునొక్క! యట్టిదంశంబునాకు.

చ॥ అనవుడు మాని యిట్లనియె * నచ్చరలేమగు నాతిమిన్న! బొం
కును వచియింప దోసమగుఁ * గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేర మెల్లొనరు? * వేగ మెచెప్పము సీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాడ నిటు * వాగ్దలమైన కుశూహలంబునన్. 166

క॥ అనుటయు నారదమానికి, వినయమ్మున శ్రీలతఁగ్గు * వినిపింప మన
మ్మునఁబూని చారుహాసిని,యనియె సీటుల్ చెప్పుదుమిను మ * హాత్మ! ముదమునన్.

గీ॥ మంచికులమునఁబొడమిన * మానినులును, యావనతులును నాథుని * నాపుగలుగు
వార లుచితంపునుర్యాద * మీఱుదురిచ, శ్రీనియందలిదోసంబు * శిష్టచరిత!

క॥ విను మువిదకన్నలోకం, బునఁ బావపుఁబోగలేద * ముసికులతిలగా! *
కనఁగ నకలాఘములకున్, ననితయె పూలం బరసిన * వాడెపు నీపున్. 169

గీ॥ చేడియులు దమ్మువాంఛించి * సేవఁజేయు, వానిఁగెఱఁగలఁదిరిగింప * వానిఁగలసి
క్రీడసేయుదు రోడరు * కల్పివముల, కించుకేనియు నరఁగు మా * సిగ్గద! మదిని.

చ॥ నెఱపుననేని ఎంగడపుఁ * జేయి గౌరవ మెంచియోసి బల్
సిరిఁగనియేని నాథుమది * చేడ్పడునంచనియేని మాసరీ
తెఱవలు గాముకాత్మలయి * తంపున నెచ్చనినేని గానిసన్
మరగి నుఖంతు రిందు నను * మాన మొకించుక లేదు నందుమీ! 171

క॥ మగనియు బావల మఱిదుల, బుగులుననున్ బరిజనముల * బుగులున మదికిం
దగుపురుషులు సేకూరమి, మగువలు మగనికడనుండు * నురియొడమెయిన్.

క॥ వీరికి జొరరానిది యెం, దారయఁగా నొనర దగ్గి * ప్పనను నేతన్
మీఱిచనుచుండు రేవున, జారునిజేరంగఁ దావసకులవలెనా! 173

క॥ చూడరు సుందరరూపము, చూడరు శీలమును గులము ✱ చూడరు విద్యై
జూపించి ధనంబునునె మగ, వాడేనియు ననుభవించె ✱ భామలు మానీ! 174

గీ॥ అర్థ దానియైన గడ్డల ✱ నర్థవంబు, నదులదనియదు కాలుండు ✱ నుదనియండు
భగవంతుని ముఖతః పొలుతులెపుడు, పురుషులన్ గూడి తనియరు ✱ మునివర్యో!

క॥ ఎంబులు గూడుచునున్నన్, బంతెంబున నంధకుట్టు ✱ వామసతతులన్
నంబునగొని పుచ్చుంపుల, నెంతయు జేరుదురెఱుంగు ✱ మిథతవన్వీ! 176

ఆ॥ మగనిముగండున్నఁ మగువలు పీఠిమై, గుత్తితులగుపెఱుల ✱ గూడుచుందు
ఇదిమొగ్గిన ముచ్చటిగిడుబోడులకడ, దెలియుమాత్తులోన ✱ దిన్యమాని! 177

క॥ సిగ్గునఁ భంగంబులనునె, బరమాలంకారములను ✱ వాంఛింపరిలన్
మరణియొట్లు కోమలు, లరయంగ లోకంబులందు ✱ ననభుచరిత్రా! 178

గీ॥ జహానా మిద్దీలుబాహాశశివ్యమును ని, నంబు నర్పము లసిధార ✱ చలులవవన
వర్ణింబును బడిబొమ్మగుఁగోపలును నొ, కటమెలంగెడువారు విశిష్టతముమాని

ప॥ ఇట్లుచేర్చి వివర్ణులించివంతి నారదుండు నిక్కంబాడితివని యక్కురంగనేత్రను
పొచ్చిచేసి నున్నట్లు ప్రీత్యభావంబును గుఱించి ముచ్చటించితినిక గాలచక్రమున
మనుకొలకు మృత్యుచిహ్నంబుల పల్కుదుమినుండు.

—* కాలక్షాపము *

క॥ దీనినె బాల్కలి కుగిలా, ధీసమర్థి శగుల నమగ ✱ దేవేశ్వరుడ
వహ్నిసినిగొట్టెఁగించెను, మానీందులిచెపుడు వినుండు ✱ మనములలరంగా.

గీ॥ కలి మొకచుక లేకయు ✱ గాత్రమెల్ల, వెల్లునై యమరిననేని ✱ వినుము మనుజు
పాఠు నెలలరుగోపా ✱ పంకకపుగి, కరుగఁగలఁ డిది నిక్క మహార్యతనయ!

క॥ మొకమా కమలు సేనులు నా, లుకయును స్తంభదళ నొంద ✱ లోకేశ్వరికొ!
యొక నాఁకునెలలలో నం, తకు గీమున సతిధి యగును ✱ దధ్యంబరయకా.

సీ॥ నేయి ను నెలయందు ✱ నీరంబునందు ద, ర్పణమందు మోము గ ✱ న్పట్టకున్న
లల యుంధతి నిక ✱ నాయుతధ్యుని ధృవు, నాకనంబునఁ జూడ ✱ లేకయున్న
గ్రహణంబులేక భాస్కరచంద్రులదమంబు, మింగెడువట్లు గఁనంగఁబడిన
కాసులతో బతంగంబులతోడను, సూటిగాఁ దానొందు ✱ చుట్టఁబడిన

గీ॥ నాల్కవాసాంది యెంతయుఁ నైల్యమొంద, దంతవజ్జియుఁ జాల క్లేదంబుఁజెంద
దిశలగుర్తింప లేక భ్రాంతినిగొనినను మనుజుఁడెఱుమానములలో మరణమొందు.

- సీ॥ ఎడవక యొకనెల * నెడమహస్తంబు కం, పంబును నొకతీరు * చడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కెంతయును దడిసేమాలి, మించువ్వునిని శోపించెనేని
తన సీడయందు మశిస్తకము గవ్వుట్టక, దురుసున మొండెంబు * గోచెనేని
కాక మేనియు విహంగంబేని యలకపో, తంబేని దలయెక్కి * శోచెనేని
- గీ॥ కారణములేక మాత్మిక * గణముదమ్ము, కేరి పరివేష్టనంబున * మోచెనేని
అట్టిమనుజన్ముడొకనెల * యందె జముని, పోలికేగగలం దిందు * బొంతులేదు,
- గీ॥ పట్టవగటను మల్కాభి * పాతనంబు, వడికిరేయిని నింపుధ * స్వంబులూచె
నేని వాఙ్మాటనెలలలో * నివతనూజ, సన్నిధికేజేలు లేదిందు * సందియంబు,
- వ. మఱియు నింకను ఛాయాపురుష స్వరూపంబుగూర్చి చెప్పినను వినుము. 178

—* చాయాపురుష దర్శన ఫలప్రేవములు *

- క॥ ఇనునై నను శీతలర, శ్రినినై నను వెనుకఁజేసి * సితపటధరుఁడై
మనసున దై నముఁ దలఁచుచు, దనచాయను జూడవలయు * భాగధరి॥
- వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాటుమానంబులలో మృత్యుకెందు. 189
- గీ॥ ధనశ్రమైనను నాచాయ * ధర్మమొందు, గృష్ణమైనను సుచాయ * క్షిప్రమంబు
శోణమైనను బండిలోఁ * జొచ్చు బీత, మైనఁ గలహంబువాటిలు * నగనమారి॥
- చ॥ మఱి విభుజండుగాఁ దనర * మ్రొందు రిష్టపుబంధువుల * ముగం
బొటఁగిన తుడ్డుయంబు గటి * యుగ గనుపట్టక యుండనేనియు
సురుగును భార్య జంఘ లటు * చొప్పుడనున్న ధనంబు పోయెడ
జరణములుగ గనన్ బడని * చంపమునిన్ బరచేశమేగడున్. 191
- క॥ అనుటయుఁ బార్వతి శర్వున, కనియెను మరణంబుదెలియు * పుష్టినిగముఁ బ
ల్పినయట్టులె సాంప్రతమున, ననఘా! మృత్యుగల్పువాడ * నానతి యిమ్మా!
- క॥ అనుడున్ శంకరుఁ డగజకు, ననె జేవీ! సర్వజనహితార్థిన్మృదు
ల్లనువుగ నడిగితి పెంతయు, విను మింక నెఱింగింతు యోగవిద్యాగణిన్.
- వ. పుష్కర్యజ్ఞోవాయాకాశంబులు పంచభూతంబు లేలత్సమామూగింబి పంచ
భూతకంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాప్తియై యుండు. స్వర్గ బాకాశ
మందు లయించు. 194
- క॥ ఎద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల * నొందెడు స్వపదం
బద్దాని నన్ని పాతము, నెద్దేవుడు స్థిరముగాఁగ * నేర్పడజెప్పన్. 195
- వ. జ్ఞానులగువారు తపోమంత్రబలంబుల నిది యంతయు నెఱుంగుదురనినఁ బరచేవి
మహేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ॥ దేవ! మును ఘోరరూపుఁ డా * దివ్యమూర్తి
కడుఁ గరాలుండు కాలుండు * గర్వమణిగ
నీదు శూలహతిఁజేసి * నిహతుఁడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున * బ్రతుకుఁ గాంచె.

197

క॥ పారిఁబారి నిను సంస్తుతులక, మఱిమఱి సంతోసపెట్టి * మరలఁ దనదియా
నురనగు నధికారముఁగొని, పారిగొనుచుండెను యథేచ్ఛ * భూతవిశ్రతులన్.

వనమయూరము: అక్కతన దేవర! దయామతి యెసంగ
దిక్కటి మృతిఁగొనెడు * దీనులను నంతఁ
జక్కఁగని చెప్ప మిడ * సాయముగు మార్గం
బెక్కరణి గాలుని జయింతురొ మహాత్మా!

—* మృత్యుంజయ యోగములు *—

వ. అనిన మహేశ్వరుండు.

గీ॥ భ్యాసపరులైన యోగు లెట్లైననీ, వంచతనుజెంద రిద్ది ధృతివంబు వారు
కాలునిన్ గలుచుటకెందుఁజాలువారు, రమ్యతరగాత్రి! వర్వత * రాజప్రత్తి!

వ. ఆయోగంబును జెప్పెద.

క॥ హిమకరవదనా! చెప్పుదు వినుము మేదురయోగవిధముననున్ నులువుగభూ
తములైదు తద్గణములును, నమరగ దేహంబు జననశ్రమగు నిలలోనన్. 201

గీ॥ ఆకసంబున వాయువా * యనిలమునను, నగ్ని యద్దాన నుదకంబు * లాజలములఁ
బృథ్విజనియించువినుమువిశీధితపారిణ, నయనరొ!విలోమగతిన్ జ్ఞానయముఁజెందు.

క॥ ఇల ధైమదు గుణంబులతో, సలిలము నాలుగుగుణముల * జ్వలనుడు మూటన్
జెలువుగ రెంటు సమీరం, బలయంబర మొక గుణముననలరెడుసాధ్య! 230

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబులనెడు నీగుణంబులెప్పుడు భూతంబులఁ బాయునో నపు
డవ్వి విపన్నంబులగును. అందువలనఁ గాలజగీషుండగు యోగిచే శబ్దాది గుణం
బులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతనీయంబులు.

క॥ దేవి! రహస్యముఁజెప్పెద, నీవిడ నిద్దాని భక్తి * నిరతుఁడును గడున్
బావనుఁడు శ్రద్ధధానుం, డో వానికిఁ జెప్ప వలవశదన్యున కెపుడుక. 305

✓ గీ॥ రాత్రిలందున దీప విశిరహితమైన, యంధకారమునన్ జనులందఱును ని
దురను జెందుచునున్నప్పుడరసిసెట్టి, యందుఁగూర్చుండి నుశ్వాసశ్రమమటచుండ.

వ. యోగంబు నల్పవలయు నది యెఱింగింతు వినుము.

- గీ॥ రహినిదర్శనచేతఁ గళిగ్గములనొక్కి, యొక్క-మూర్తంబుకాలంబు శివుని
అగ్నిసంభూతమైయొప్పునట్టిశక్తి, మును వినంగవలయు యోగి శివునిఁబోడి !
- వ. పశ్యేహంబిల్లు ఘటికాన్వయంబున నాచూకారంబుఁ దెలియుచుండిన. 208
- క॥ ఇది సర్వరోగములనుక, గురురంగఁజేయున బంధువు శివురపుష్కన్
జనబున వర్షామూలము, చదురున గర్జిల్లుఁజేయుఁ శివుఁడౌను ! 209
- వ. మఱియు నానాదంబును వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వభూతంబును సర్వవస్తువునైన సర్వ
సిద్ధు లొందును సంసారబంధంబునుండి మార్తొంటిను. యోగులలో శివుఁడతఁడు
డగు. దేవీ! నీకిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210
- గీ॥ ధాన్యమును గోరువాఁడెల్లు శివుఁడౌను
మును విడి ప్రయత్నమున ధాన్య శివుఁడౌను
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు శివుఁడౌను
దా సలులు బంధమునువీడఁ దలఁపవలయు. 211
- వ. మఱియు సన్నకాంతులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమునుజెంది యాచరి దన్వలఁ
బాయుదు రితఁడు. 212
- గీ॥ కాలసాశవిమోహితుల్ శివరేఖ మిత్తి, జెలగువాని శబ్దంబులు శివుఁడౌను
కాద్దిక బ్రహ్మ మెఱుంగఁగాఁ బాల జెలగు, వాగు సరిసానిబాధంబు శివుఁడౌను.
- క॥ నిష్ఠుర యాలస్యం బను, పెద్దయోగిల్ గొప్ప యోగి శివుఁడౌను
హస్తంబు లోఁబడునట్లు, దిద్ది యుపన్యసించె నశివుఁడౌను ! యోగంబున. 214
- ఆ॥ సిన్నపాప మొదలు శివునిపాదంబు, లాస్యహింసాదులను సోఁగియోగంబున
సూరియందు సుఖంబు శివుఁడు శబ్దబ్రహ్మ, యోగివలను నాము శివుఁడౌను.
- వ. ఇట్లాని పరిపాకంబున వృత్తులంబయచేహయస్త్రియ యాయువును నీరస్యవృద్ధిని
జెందు, ముదాకనియందుఁగూడ లాభించు పని విశ్వాసము గలఁడతఁడు ననుపలఁ
గురించి శివువలసినదియేమి. 116
- ఉ॥ అక్కఱలేదు మంత్రజప శివుఁడౌను
బక్కఱలేదికావనిన శివుఁడౌను
బక్కఱలేదికావనిన లాఠిమాగ్ధముల్
బక్కఱలేదు శివుఁడు శివుఁడు శివుఁడు
దెనుకయత్నిమున్ గొని యశివుఁడౌను
దెనుకయత్నిమున్ గొని యశివుఁడౌను 117
- వ. ఆశక్తియు నవవిధంబులుగఁ బ్రాణవిదులుగు యోగులచే జూపఁబడినది. అనాద
ప్రతినిద్రమానుసారముగఁ జెప్పెదనువినుము. ఘోషము, కాంక్షాస్పృహ, శృంగ
రసము, ఘంటానాదము, వీణానిత్యానము, వంశనిసవము, దుండభిధ్వనము,
శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమును తోమిడివిధము లివ్వఁబడినవి పదియవదియగు

తుంకారమును బాగుగా నభ్యసించవలయును. ఈ ప్రకారమభ్యసించినయెడల యోగి బాహులులఁజెందడు. యోగవలపాకముంచిన మృత్యుజితగును. ఈనవ విధముల ఫలితంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుము.

సీ॥ ఘోషమొప్పెనునాత్మకున్ శుద్ధిదము రోగ, హరము వశ్యాకర్త కరమునగుచు
సంస్కారములఁబ్రోచిగతుల నిరోధించు, భూతంబులను గ్రహం ధియును నెట్లు
నతి! స్సంగరన మభిఁ చారిత్రానజనో, చ్చాటనమారణ ధి సాధకంబు
ఘంటానినాద మా ధి కర్తణంబొనరించు, నైలింపనిధి కఠినకునేని

గీ॥ ఇతను వీణాక్వణనము దఁజ్జెందునేని, బరగువానిఁ గనంజేయు ధి నంశనినద
సంఖ్యలతాన్తి గ్గకసిద్ధిని ధి నమరంజేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృతంబును బాపు,

క॥ విను శింభాగావమున భు, ననములనెల్లను జరించు ధి వలతియగుఘనా
ఘనగర్జనమున నావద, లను బాయు మఱెట్టివైన ధి లలితాంగి! ధరకా. 220

వ. ఇతను.

ఆ॥ ఏకచిత్తమొంది ధి యెంతయుబ్రహ్మరూ, పంబుగాఁదనర్చు ధి భవ్యమైన
యనువసుంబునై సయిల్ల తుంకారంబు, విన నసాధ్యమొకఁడు ధి నెలయఁజెందు,

గీ॥ మఱియు నిశ్చిత సర్వజ్ఞధి చుండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యింక ధి సర్వలోక
చారింబునై చరించు విశాకములను, జెంపఁజొక్కింతయూతఁడు ధి శివసముండు.

వ. సగంధస్వరీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మరూపంబుతీ రెఱింగించితినిఁకేమి వినఁజెదవన
సగంధస్వరీ! యిట్లును. బేవా! నాముమాంగంబు ననుసరించి ప్రాణాయామంబొ
సర్వసమగి కాలుని జయింపఁరంచ రచ్చాని నెఱుంగఁ జెప్పమన్న శంకరుండి
స్థినిఁడు. 228

క॥ జేసి! చెప్పెద వినుమింక, బావనమగు యోగమద్ది ధి ప్రాణాయామం
బేవా! లోకమాసాధము, దా విడువకచేయు మిత్తి ధి బూటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబున జ్ఞానవిజ్ఞానంబులు మఱొహమును బ్రవర్తించును. 225

గీ॥ ఎవఁడు పవనంబును జయించియెసలగు నట్టి, వాఁడు సర్వజగజ్జయఁభాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జయించుఁబ్రాణ, ధారణధ్యానపరుడయితనవలయు.

గీ॥ లోహకానుఁడు భక్తికఠిలోన గాలి, నెఱునిండించితవ మనుఁతెనంగఁజేసి
కొను నులెయోగియగువాఁడుకూర్మిమీఱ, వనపధారణమభ్యసంపంగవలయు.

గీ॥ వ్యావృత్తిపురస్సరముగగాఁయత్రిమనువు, రహిశిరమతోడనాయతఁప్రాణుండగుచు
మూడుమూడుదాజపంబునునొనర్ప, వలెదదేకాత్ముండగుచుఁబ్రార్థుఁబోడి!

అ॥ వాయవీయతత్త్వః * పరయోగ మియది, పరమయోగిజనుల * భాగ్యలక్ష్మి
గ్రహము లర్కశతులుగ్రహిచ్చుటమరలుదు, రెపుడు మరలఁడతివ! యీసుయోగి.

క॥ నూతేండ్లు విమలతరకుశ, నీరముగోలుచుఁ దపించు * నేర్పరికిఁగడున్
జేరెడు సుకృతఫలంబది, చేరుఁబవనధారణంబుఁ * జెందెడకృతికన్.

ప. వెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁబాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బాసచ్చునో
యవ్వాఁడు మునలితనమును రోగంబును మిత్తినిగెల్చి వాయుగమనంబున భేద
రత్నముందును మఱియు సిద్ధయావంబుఁజెంది కాంఠిని మేధను బరాక్రమంబును
శౌర్యంబును గాడ్పుతోఁడుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ జందునిఁకఁబర్చు
లేల! యేబావఁ డుదయమునలేచి ప్రాణాయామం బాసరించునో యవ్వాఁడు
బ్రహ్మలోకంబునుజెందు నిందు సందియంబులేదిల్లు వాయుసిద్ధినిఁ జెప్పితినిఁకఁ
దేజంబువల్ల నగుదానిన్ జెప్పదువినుము. జనులెల్ల నిద్రించియున్నపుడు నీవియ
లేని యంధకారంబందు సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి భూమిధ్వమంచుఁబ్రకా
శించు వహ్నిజ్యోతినిఁజూడఁవలయు నిది భూచరిముద్రాయోగము. మఱియుఁ
జేతివ్రేళ్ళతోఁ గన్నుల నించుకీడించి నగము ముహూర్తమేకభాషఁజై వెలుంగు
జోతినిఁ జూడఁదగుఁ డెల్లనై యెఱునై నల్లనై చిత్రవర్ణమైయువ్వ నిది భేదరీ
ముద్రాయోగము. 231

గీ॥ కనుబామలచుద్భయం దలికంబునందుఁ, బరంగు బాలార్కతేజోవిభాసురమగు
జోతిఁగనుచున్న పురుషుఁడుశినురుచిరేష్ట, గాత్రమునుజెందునిఁకఁబరకాత్యుముందు.

ప. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణాక్షాతపంతంజై బహు
రూపధారణసామర్థ్యంబును భేదరతాసిద్ధినిఁ జెందు నిక వేదాధ్యయన సంపన్ను
లును నానాశాస్త్రవిశారదులును నగువాఁడు తత్త్వ సూర్యకర్తృశంబున
మోహంబుఁ బాయలేరు, 232

గీ॥ కనుచుఁ గనలేరు వినుచునుశ్రవినఁగలేరు, పాపమోహితులై యంధశబ్ధరుల్లు
తమమునకుఁజాలనున్న యశ్శతపనస్స, నామహాపురుషునిఁ దేలియంగఁజెల్లు.

అ॥ విను సహస్రశీర్షుఁడును సహస్రాక్షుఁడు, మన్ సహస్రవదుఁడుశినునయి యువ్వ
నల పురుషుఁడు విశ్వశివందు దశాంగుల, నీమనఃపరించిచెన్నుమీఱు. 233

ప॥ ఇక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు సమరిత్వింబును జెప్పెదను
వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖాసనంబునఁ గూర్చుచుండి సమున్నత
శరీరుండై కూర్చుంటి న కరపుటములుగలవాఁడై చంచువునుగోలిన ముఖంబున
మెలమెల్ల గాడ్పుబీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జనదాయకములై స్రవించు
నుదకంబులఁ గోలుచుండవలయు నవి శీతలంబు లమృతలంబు లిల్లు వీని

నిత్యంబు గోల్లువాడు మిత్తినిజెందఁ డాకలి దప్పుల గెల్చి మహాతేజస్కుడై
దివ్యకాయుండగును మఱియును. 236

గీ॥ ఏన్నవంటిబలంబు హఠింద్రోతుట్టి వేగము నువ్వువంటిమేల్ * నీక్షణంబు
గలిగి కృష్ణకచములాప్పి * పొలుచుదేవ, గురునిభుండయి దివ్యవత్సరకతంబు.

ప. ఇకను నొకవిధంబుఁజెప్పెదనువినుము రహస్యము. యోగియగువాడు నాలుకను
దచడలనువంచి కొంచెముకాలముంచవలయు నట్లైనఁ గ్రీమమున లంబికాయోగ
మును జెందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధనుబోలె
ద్రాగినయెడల నమరత్వమునుజెందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమయోగోపధము
లచే ధర్మవిదులును నయవినయయుతులగువారు మిత్తిని గెలువవలయు నిట్లు
నీవడిగినవానిఁ దెల్పితినని శివుం డుమతోఁ జెప్పెనని సూతుండు మునుల కెఱింగిం
చిన నవ్వాగు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మను
టయు సూతుం డిట్లనియె. 238

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వంశములు - తదనుచరితములు

క॥ ధృవుని సమున్నతవదనీ, నివేళితు నెఱుంగఁ జెప్ప * నీ! మును మీకుఁ
నువిహితంఁ డాతఁడు పెక్కిం, డ్లవనిఁ బాలించె విబుధు * లందఱు మెచ్చన్.

క॥ ఆ విభునకు సుతు లిష్టఱు, పావనులగు పుష్టి ధాన్య * భాసురనాముల్
శ్రీ విలయఁగఁ బుట్టిక సుతు, లావిర్భావంబుఁజెంది * లైదుగురు తగఁ. 240

ప. రిపుఁడు రిపుంజయుండు విప్రుఁడు నృకలుఁడు పృషతేజుండు ననువారు. 241

క॥ సుగుచికుషూపం డుత్తముఁ, డురుగుణనిధిమైన నాతఁ * డొక గుహ్యకుచే
దురమునఁ జంపంబడ నా, పరితౌపంబున జననియుఁ * బంచతనొందెన్, 242

ప. ధృవఃసూత్రుఁ లైదుగురలో జ్యేష్ఠుడగు రిపునకుఁ బుష్కరిణియందు సర్వతేజం
డను సుతుండు పొడమ నవ్వానికీ జాక్షువ మనువు జన్మించె ఆ మనువునకు
నడ్డలయందుఁ బురువు, మాసము, శతద్యుమ్నుడు, తివస్త్వి, సత్యజిత్తు, కవి,
అగ్నిష్టోమాచారాశ్రుల, అతిమమ్యువు, సుయశుండు ననువారు వదిమంది కొమ
రులు జన్మించిరి. అందుఁ బురువున కాగ్నేయియల దాఱుగురు కొమరు లంగుడు,
సుమనుడు, భ్యాతి, క్రతు వారసీరసుడు, గయుఁడు ననువారు జన్మించి రందు
నంగునకు సునీథ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు వేనుండు పొడమె.

క॥ తనయుని చెడునడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గా
ననుబడి యెందుననేనియుఁ, జనియెను జిత్తం బొకింత * శాంతిన్ జెందన్. 244

ప. అనంతరము.

- గీ॥ రాజుగాఁ దనదిన వేనుఁజొరఁ దప్పి, చెడ్డనేతలఁ బ్రజల హింసించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరిఁతేకువెనఁగ, నుగ్గులై చంపి రవ్వాని ధూళిఁకఁది.
- వ. అటుమీఁద నుసిఘాప్రార్థనచేతను సరాజకంబు లోకంబుఁ గాంచియును దద్దుఁ
ఖంబుఁ బావగోరి దివ్యమును లవ్వేనునికుడిభుజంబును ముగిస నందు ధన్వియుం
గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణావతారంబగు పృథువు జనించె. 246
- క॥ ఆతఁడు గడుభార్మికుడై, భూతలమును నేలఁగడిమి ధూళిపొప్పఁగపి
శ్వాతీతంబగు తేజము, భ్యాతియును గ్రమ్మికోనఁగఁ గరిమసురక్షిన్. 247
- వ. మఱియు.
- గీ॥ రాజసూయాహ్వానమహాధ్వజరం బొనర్చి, నట్టి యస్థలలో నీలఁ ధగగ్రగ్భ్యుఁ
దశ్యమేధశతంబుల ధనమరజేసె, నర్చియును భార్యతోఁగూడ సూర్యునియను.
- వ. అమ్మహీనాథున కర్చి యందు విశితాశ్వుఁడు, హర్యశ్వుఁడను వారల్పిఁబుపుట్టి
లుడ్చివించిరి. ఆవిశితాశ్వునకు శిఖండిని యందుఁజొచ్చినబగ్గియును వాఁడున్నట్లే.
ఆతఁడు సముద్రరాజనుతయగు శతధృతియనుకన్యన్ బండ్లుఁగ. అటుకు బహు
యజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబగ్గి నలనఁ బడిమందిసుతులు జన్మించిరి. ప్రాచీనసులపఁ
బడు నవ్వారు పిత్రాజ్ఞ చే సామ్రాజ్యదశంబుండఁగి సునాతింబు జన్మించుచు శివ
ధ్యానవరాయణులై పదివేలేండ్లు తపించిరంతఁ బ్రాచీనబగ్గి యగ్నిమిందున నర
త్యమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రజాత్యయంబయ్యె నదికాంచి యగతకుమున్ను
దహిఫలంబుఁజెందియున్న ప్రాచీనసులు నిజరాజధానిఁ జేరించు బుడిమియందలి
వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చుబెరిగి మార్గంబులను నిరోధించి బ్రబలియుండుటఁగాంచి
యవ్వాని దహింపఁబూని ముఖమునుండి యగ్నిమానుసుల పడిచి, నగ్ని న సంబులఁ
గాల్చుచున్నఁ జూచి కొంతవడికి సోముఁడు వానిన దారసఁచి యిట్లునాచు. 249
- ఉ॥ కాల్పకుండింక భూజములఁ గానన మీయట దగ్ధమగున్ ను
దల్పతరంబులొ ద్రుమము ధూళి నొందు నున్నట్టి నీ
నల్పములై నవాని నిడఁ సోకఁదలంపుడు మన్యువేగమున్
మల్పుడు వేగ మానుకకు మారిక యిందు వనించుఁ గంచుడి ! 250
- క॥ ఆకన్నియ సర్చస్విని, మోశదియగు ధర్మవర్తి ధూరిక దానిన్
జేకొని వివాహముందుడు, జోకగ నాదక్షిణిష్ఠ ముత్తులై పొలుచున్.
- క॥ పదిమంది క్షేణు లాలగు, నిది యొకతొక యని మనమున నెంచుభోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యెదవి నదన వారల్పఁ లొడఁబడి పేర్చిన్. 252
- ఆ॥ వృక్షజాతయైన మెలదిని వార్షిని, బెండ్లి యాడిరంతఁ బేర్చదనర
వారి కాపెయందుఁ బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు సమయమందు.

వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిన్ గూర్చు నయ్యది వృద్ధిగామిన్ జేసి
బ్రహ్మచోదీతుండై విభుననిభువనధర్మంబున బ్రహ్మర్షి బోసరింప నెంచి
మమెచ్చి నసూనయగు నసిక్కి యనుదానిన్ బెండ్లాడియన్నంత నాపెయందు. 254

క॥ ఆ పాదము కలువనిగున. పై పలులు జనించి రధిక * భానురచరితల్
సాహససింహకాశలు, మేదురతరశేముషీన * మీహితలు గడున్.

ఉ॥ వారలలోన ధన్యునకు * బద్ధుర జన్మదున కిర్వదేహురన్
ధీమడు విశ్వపాశ్వుక ను * ధీమణికిన్ బదుమూగు రంగిర
నూనా సున గృతాశ్వునకు * సాంపుగ భూతుని కిద్ద తీర్దణి
గోల యెచ్చ నీమికిని * గూతుల నల్పుర నిచ్చె బ్రీతిన్.

256

వ. ధన్యుని గోతులగు పదుగురు - భానువు, లంబి, కకుష్ఠ, జామి, విశ్వ, సాధ్య, మరు
త్వతి, సుపు, ముహూర్త సంతల్ప యను వార లందు భానువునందు సుతుండై
మువభుండు పోడిమిన నవ్వాని కింద పేనండు జన్మించె లంబియందు విద్యోతుం
డును పుభుంబు లుద్భవితై. కకుష్ఠునందు సుకటుండుపుట్టుడు నవ్వానికి గీకటుండు
జనింప వానికి దుగ్ధాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి. జామికి దుగ్ధాధిష్ఠానదేవ
తలు జన్మించిరి. వారికి స్వర్గండు నందియును బుట్టిరి. విశ్వయందు విశ్వదేవులు
పోడిమి. సాధ్యుండు సాధ్యులు జన్మించిరి. మరుత్వతియందు మరుత్వంతుండు
(ఇంద్రుడు) జయంబుడుననువా దుద్యవించిరి. జయంతుండు విష్ణువగు నుపేం
ద్రుండు. ఇతసుపు సందయుండు ధ్రువుండు సోముండు ధరుఁ డనిలుఁ డనలుండు
ప్రశస్తియుండు స్రుభాసుండు నను వారన్వనసుపు లుత్పన్నులైరి. అందయునకు
పైతండుండు శాంతుండు మునియనువారు కొమరులై పుట్టిరి. భువుండనువానికి
శాంతుండును సోమునకు పర్వుండును నవ్వానికి సర్పస్థియు ధరునకు ద్రవిణుండను
వాడుండు, లంబిలునకు బురోజువుం డవిష్ణానగతియు ననువారును నగ్నికి శరస్తంబ
మందుఁ గుమూగుండు జన్మించుడు నాతని శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును
బృష్పమందు పైగ కుండుండును జన్మించిరి. ప్రత్యాక్షునకు ఋషియను దేవలుండు
నవ్వానికిఁ గు సుతులు మసీషులు ప్రజ్ఞానంతులు పోడిమిరి. ప్రభానునకు విశ్వ
కర్మజనియించె. ఆ విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. ముహూర్త యందు మాహూర్తి
తలను పైగణంబులును సంతల్పజాడగు కాముండునుబోడిమిరిక భూతునకును
రూపయనునాప యందు రైవతాజభవభీమవామోగ్రవృషాకవృజైక పాదహి
ర్బుధ్వనహురూపమహాత్ములను నేకాచశరుద్రులును రుద్రపారిషదులగు భూతగ
ణంబులు నుత్పన్నంబులయ్యె నితఁడశ్వపున కదితి దితి నురిగ అరిష్ట యిల దను
నురిభి విసత చేల తామ్ర కోధనక కద్రువు ముని యను పోలతులు పదుముగ్గురు
భార్యలైరి వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేందుగిలును

మఱియు నర్చ్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష విచన్యంతుండు సవిత మిత్రావ
సుఖులు, అంశుండు, భగ్గుడ తితీష్యుండు ఐను వన్స్పిష్టులు సూర్యులు జన్మించిరి.

ఆ॥ దిదిశిబోడమిరికను ♦ సుతులుహిరణ్యక, శివు హిరణ్యవయసుకీలు పోలనమను
సింహికయను సుతయుఁజెలువొప్ప నాహి, శ్యా శివునిని ముఖినిశివయునిలను.

వ. అనుక్షణ సంహృద స్తోత్ర ప్రియమి యమవారలం దిమ్మలయనం దున్వయందు
బులోముండు మహిషుడును, ప్లవనకు భమనియందు వాతావీర్లులును గొల్లందు
నకుం గృతియందు బంచజనుండును, బ్రహ్మకరుకు విరోచనుఁనును జన్మించి గా
విరోచనునకు బలియును గాతని కింప యను భాన్యయందు యింద్రుండు
జన్మించె నందు శ్వేతుఁడు బాణులు శివభక్తుగఁగన్యండ్ల పురి నుట్టించి
తగ్గాణాపత్య మొందె నికను. 259

గీ॥ ఆహిరణ్యకునకు బుత్తుకైదుగురు, నుగ కనుది భూనిదంతా పింగులును గాల
నాభుండును చిరునగు మహానాథుండు నను, వారతెంతయు నిత్రాంతిభూరిబలులు,

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాడు పరిగ్రహించె నిక దనుననుచాపి కంఠాము
ఖుండు శంబరుండు కపోలుండు, వామనుండు, పైశ్చానసుండు, పూలోముండు,
విద్రావణుండు మహాశిరుండు, స్వభానుండు వృషపర్వుండు వివ్రచిత్తియను మున్న
గువారనేకు లున్యవించిరందు స్వభానునకు బ్రభమును కశ్యపమును బూలోము
నకు శచియును వృషపర్వునకు నహరవిహయశిరశ్శర్మిషులను పైశ్చానునకు
బులోమకాలకలును బొడమిరి. 261

సీ॥ ప్రభయనునామె చేపట్లె నాననూచిని, శచియును శేషట్లె ♦ శకుఁడైది
నలఁగునదారవి ♦ గూహిరణ్యకుని, బెండును హయశిరశికింక గ్రహి
శర్మిష్యులు యమాతిశననాథు నరియించె, సేకలులోముఁలును గాతని గాగిది
బెండ్లాడి రరునది ♦ పేలపుత్రులు వార, లగు నున్యవించిరి ♦ ప్రకటబలులు

గీ॥ ఘనులు పూలోములనువాడు ♦ కాలకేము, లనెడువాని సన్మన్యులు ♦ పుష్కదరితు
లాహిరణ్య పురంబున ♦ నధిపసింది, యుండిరవ్వాగు ప్రతినిరుం ♦ శోగా పరీక.

వ. సింహికయందు వివ్రచిత్తికి రాహుప్రముఖులగువాడు నదుముఁగును పుష్కరులు
జన్మించిరికను దామ్రీయను కశ్యపపత్నికి. 263

క॥ కాకియు శ్వేనియుభాసియు, లూకియు గృధ్రియును శుకి చక్రలునగల్గియును
జోకగు సుగ్రీవియును, వీరన్ జనియింది మిగుల ♦ నెలసిరి వుడమిన్. 264

వ. ఇకఁ గాకిఁ గాకులును శ్వేనికి దేగలును భాసికి బాతులును మూఁకికి గుడ్డ
గూబలును గృధ్రికి గడ్డలును శుకికి జలుకలును అశ్వకి లొట్టిపిట్టలును గుఱ్ఱములు
గాడిదలును సుగ్రీవికి శుభవక్షులును జన్మించె. మఱియు నికఁ గశ్యపపత్నీలందు

వినతయం దరుణ గరుత్మంతులును సురసయందును వనేక శిరోమండితంబులగు సర్వశ్రేష్ఠములు జన్మించె ఆసర్వశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు - శేషుడు, వాసుకి, తిషికుడు, విరావతుడు, మహావద్ముడు, కర్కటకుడు, ధనంజయుడు, ధృతరాష్ట్రుడు, కుహుకుడు, పుష్పదంతుడు, దుర్ముఖుడు, ఖరరోముడు మున్నగు వారు. ఇంక నొక ధృతశకును గద్రువుకుఁగూడ నిల్లే సర్పములు పుట్టె సురభికి గొంతును పొందులును నిలను లతావృక్షంబులు దృణజాతులు మున్నగువని. యర్జును నాహుతిలు తేజవిహించి దివ్యులును మునియును నాకే కచ్చరలును చేలయనువానిక జక్కులు రక్కసులును బొడవి కియ్యది కశ్యపసంతాపం బిగ్నాపిచే జగింబెల్ల నిండెనిక

265

క॥ చంద్రుని పింగువదియొప్పున, సుందరులను జేకొనియు శ్లోశురుశాపమునకా గుండునది ముత్తకాంతిల, యందు నవత్యంబుఁజెందఁ * డయ్యెను మానుల్ |

వ. ఇక గంగాదారయగు తారయందుఁ జందరునకు జన్మించిన బుధుండు వంశకరుం డయ్యె. మాటియు గృతశుక్లం డర్పియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని ధివణ యందు దేవలునిఁ గనె ననిన నూతునకు మహాత్మా! మన్వంతరంబుల నెఱింగిం పుండెనని నూతుఁడిట్లనియె. స్వాయంభవుడు స్వారోచిషుం డుత్తముడు తాప నుండు రైకతుండు చాక్షుషుడు ననువా రతీతమనువులు వర్తమానమనువు నై వన్వతుండు, మాటియింకను సావర్ణి, రాచ్యకమనువు, బ్రహ్మసౌవర్ణి, ధర్మసా వర్ణి, దుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణియను మనువులు ముందఱ రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీతి వన్వతమన్వంతరమం దీమనువున కిత్సావువు నభగుండు ధృష్టుడు కర్మాతి నరివ్యంతుండు, నాభాగుడు, దిష్టుడు, కదూశికుడు, వృషధ్రుడు, వసుమంతుడుననువారు వదుగురు పుత్తులు - ఆదిత్య ననుబుద్ధ) విశ్వేదేవసురుద్గణములు దేవతిలు - పురందరుండను వాఁ డిందుండు, కశ్యపాతి) సశిషవిశ్వామిత్ర)గౌతమజమదగ్ని భరద్వాజులు సప్తర్షులు. కాశ్యపుం డగు వాసుకుండు విష్ణుం డట్లులే యతీతమన్వంతరంబులందు నాగామిమన్వంతరం బులందు, ఋషీంద్ర)దేవమనువుల్లులు తిత్తాదృశు లొప్పవారిక రాఁగల సావర్ణి మనూద్భవంబు నెఱింగింతువినుండు.

—* సావర్ణిమనుజవవము *

చ॥ అతులతపోనిధానులు మ * హత్తుకు లారయుఁ డాధ్యుఁ డావివ స్వతుంసకు సంజ్ఞనాఁగ నొక * చాన సధర్మిణి యుండ నాపెకుఁ నుతులు జనించి రిద్దఱు య * శోధరు లమ్మనువున్ యముండునుకొ నుతయు నొకరుకా యమున * శోభితనిర్మల రీతిసతంసమున్ .

268

చ॥ మగని మహావ్యరోచులకు * మానినిసంజ్ఞ కడున్ నలంగి యి
ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు జన * నట్టినయింటు పెరింపఁగోరి చె
ల్లుగఁ దగుదాని చాయయను * పోల్చి నొకఁడు స్పృశించి యిట్లు నెన్
మఁచురో ! నేనుబోలె విభు * మానకొల్లును నుండు మిందుగన్ . 269

ఉ॥ నీకును సంతగల్గినను * నీవొక భేదముసేయ కింకయున్
నాకొమిరెకా గుమానులను * నచ్చికవిఱుగ నొక్కతీరుగా
సాకుచునుండు మిచ్చితము * స్వాంతమునందున నుంపు మేనికికా
జోకదొలంగి చెప్పకము * చూడుము నామహిమంబు బివరీ ! 270

చ॥ అననది యిట్లునల్కె విను * మక్కరొ! నావలనైన యంతకున్
బెనఁగినదింప నీవితము * బిట్టగునొన్ది తారసిల్లి వే
ణిని గ్రహించి నప్పుడెటు * నిప్పురమూసఁగఁ జెల్లుడి పప్పునకా
మనమున నుంతు నంత కనుకమానముసేయకు సుంలి యోనియున్ . 271

క॥ అనియిటులు నల్కె నొడఁబడి, తనసంతతి సప్పుగిని * తమదే దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమున * నురలిరయమునన్ . 272

ఆ॥ విభునిఁ గలసి మెలసి * వేడుకలొప్పుగా, నతిలన * యిమ్ముల విహారముందు
చున్నచాయ సప్పు * దువిద గనుంగొని, తనప్ర * వేశమునకు * నచుప్రగనక.

గీ॥ మూఢమతినయి యిట్లుల * ముందు వెన్న, లరయ కొకచే * యిట్లుగిది * మాత్సవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు నర్పించితి నిటు, లేకు మేకల * పుచ్చితి * నగదయన్ . 274

క॥ అనిననరుచు సంజ్ఞయు వేగనె కురుజే * శాటనలను * గ్రగ్గునఁజని య
స్వలనునొక ఘోటియై తప,మును సల్పుచునుం * దనవిభుని గూర్చికడున్ .

గీ॥ వస్త్రమిత్రుండు సంజ్ఞయన్ * భావముననె, చాయతో * పుత సొల్లును * క్కలఁబడయ
ఘనుఁడు సానర్థి యనుమను * వ్రను శనైశ్చ, గుఱుఁ దపతియనుక * ప్పక * పాదమిరంత.

మ॥ తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నానకా జాపుచున్ * సంజ్ఞసం
తునడన్ భేదముసేయు చాయఁగని క్షు * ద్ధింప * యమగ డుద
ల్లినిఁ దన్నక బదమెత్త నాపెయు నానల్ * వీక్షించి నీకాని మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాకనా నతఁడు బల్ * దీనాప్ర * కుంభమున్ . 277

ఆ॥ తండ్రిఁజేరఁబోయి * తల్లి విధం బిట్లు, లెఱుకసేయ భాను * యంతఁగిని
సందియంబుఁజెంది * చనునె యిట్లులు వక్ష, పాత మంబ * కెం ద * పత్యమందు.

క॥ తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల వపత్యమున నిందు * జెల్ల యదేదో
పెల్లెనగెనంచు బాలుని, దల్లడమిది వాయ వేగ * దరణి గుటు లనెన్ . 279

వ. కుమారా! కృములు నీపాదంబందలికొని వ్రించుక హరించి పుడమి జొచ్చు దాన
నీకు సూక్ష్మాశాహు చరితాంబుగు. సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును నభుంబును
బొడచుడని చెప్పి సత్సరంబున సతిస జేరి యిట్లనియె. 280

ఉ. కోమలి! నీవు నాయెడలఁ * గూరిమిచేయుచునుండు వెంతయున్
నీమది నిర్మలం బిపుడు * నీవు గుమారు నిటుల్ శపింపఁగా
నొనుఁ సొంపి నందియము * నచ్చికతో నెఱిగింపు సర్వమున్
రామరసాక్షిరో! యిఁకను * దై వముసాక్షిగ నచ్చుమానుచున్. 281

అ. చెప్పవన్న నిపుడె * శిక్షించునన నాపె, ఐదరి సంజ్ఞ నీదు * వేడికోవఁ
బాల కిట్లు నన్ను * జన్మింపఁగాఁజేసి, నీదు సేవలోనఁ * బాదుకొలిపి. 282

క. తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱగిది యన నాతఁడరసి * తెఱవయెడల నే
దురితము లేదనుకొని న, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞ * వసతి నెఱుంగన్.

—* అశ్వినీదేవతల జననము *

క. కుగుతాననములలో నొక్కరితయు గోడిగయునై నితామతపంబున్
గురుకొనిచేసెడు సాధ్వినీ, బరికించి మనమున నార్తి * వడివేగమువన్ 284

క. ఘోటకగ్నై సకిలింపుచు, ఘోటిన్ జేరంగఁబోయి * కూరిమిఁగదియన్
బాటించి పరుండో యనునగ, బాటుచునుండంగ నినుఁడుదన్నుఁ బెలుపుచున్.

క. హేమలతేయుదు పెనుకొన, యోసారత్నంబు సంజ్ఞ * ద్యుమణియె దను న
స్వేషించి వచ్చె ననుచు ను, నీష నెఱిగినంతఁ దరణి * నెక్కిని బడబన్. 286

గీ. క్రీడసేచుఁగ జనియించిరిడు లేని, చక్కదనమున కిక్కలొ * చారుమూర్తు
లాశ్వినీ నేయులు భాస్వంతఁడంతనాత్య, తనువుఁగొనసంజ్ఞ యున్నిజ * తనువుఁజెందె.

వ. అంత టోక బాంధవుం డపత్యకశత్రుంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁజేరి భార్యా
ద్వయంబుతోఁ బుత్రివత్కుంబుతోఁ బుత్రిద్వయంబుతో నుభయంబుండె నీ
భాగ్యురపుష్కరిలో జ్యేష్ఠుండగు మనువె యీవ ర్తమాన నై వస్వతమనువు. ద్వితీ
యుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనఁ బరగి జీవులకుఁ బుణ్యపాపం
బుల ననుభవించఁజేయు నధికారంబున నియు గ్తుండయ్యెదతోదరియగు యమున
పుణ్యనదీసతంసంబై స్వీయోదక స్నానపానంబులఁజేసి సకలదురిత ప్రిశమని
యయ్యె. ఇఁకదృతీయపుత్రుండగు సావర్ణి యనువాఁడు రాజోపు మనువై యెసం
గఁగలఁడిస్త్ర మేరుశిఖరంబునందుఁ దపించుచున్నవాఁడు. శనై శ్చరుండు శివున్
గొలిచి తత్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొకగ్రహంబై బృహస్పతి మండ
లంబుకన్న సూర్యభాగంబును వసించె దవతియనుకన్యను సంవరణుండను రాజర్షి
వరించి పెండ్లాడెనిక నాశ్వినీయులు స్వర్చైమ్మలై తవరిరంత నై వస్వతమనువు.

—* వైవస్వతమను వంశము *

- క॥ చిరకాలము సంతతిలే, కరసి వశిష్ఠనివనువునయజ్ఞము సేయున్
గరమరుదుగ నిలయను కూర్తుడు జన్మింపంగ నెదిలి * దుష్టముగ మనువున్. 289
- గీ॥ ధేనిషు వశిష్ఠుఁడేని యశ్చైత్రుఁగుఁ డెల్పి, కూర్తు రేటికి బుద్ధునొకఁ ? యుని నను
హస్తంబుఁడారిం డరసి తావశాత్మపల్ని, కూర్తుఁ గొంటు నామరుఁడొకఁడెల్పె.
- ప. దాన గన్యక జనియించె నైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషునఁ జేసెదనుని యల్లు
నాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు నుద్యమింపఁడనుపేరిఁ బరిణామ వర్తిల్ల సంత
మనువు గొమరుని బహ్మభిషిక్తుఁ జేసిన నతండు. 291
- క॥ లీలమెయి నొక్కనాఁడు భ.టాలియుఁ గరితరగవికృతియలరెఁగ మృగయా
శ్రీరీరతుఁడై ధరిణి, పాలుం డటవీసలికినిఁ * బయనము చేసెన్. 292
- ప. అల్లు వెడలి మేరుపర్వతాగ్రాంత్యంబుఁ జేరయందు.
- మ॥ పులులక దుష్టల నెల్లుబంటుల వనిభూదారరాజుక సెవం
గుల సింగంబుల నేడుపందుల గడున్ * గుట్టల్ నలెన్ సూల్పి శో
షిలి దూపన్గాని నీటికై పెదక రాజీవాకరిం బొండు న
వ్వలఁగన్పట్టినఁజేరి రాజనుతుఁ డశివల్ గోలెనంతేనియున్. 294
- క॥ తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంభాణవరము * గూడజనుములన్
బోడిగఁద్రావఁగ దొర యొక, యాఁడుదియఁబుట్టును జనంబులొండ్రికిన్.
- క॥ గోడిగ యయ్యెను గుట్టుము, వీడ్డయు వెఱ వగ్గెలింప * వివస్వతిని
చ్చేడియల్లెరునుగ గడుఁ, బోడిమిచెడి మెలఁగెంత * పొగులు చునగలన్.
- అ॥ అనిన శౌనకుఁడు మహావ్రత! యట్టిటిక, నాఁడువారెల్ల * అర్హులన్ని
మెట్టులయ్యె భూతిమెటిగింపుమి యన, సూతుఁడెల్లు సప్తశతద్యమింపవ.
- మ॥ ఒకనఁ డిక్కిరుఁ డార్థతో నచటఁ గామోద్యోగయుక్తన మహిమ
త్సుకుండై కేళి యునర్పించుండుడు మునిశిష్టిమంబు లానుగల్గి
నికటంబుక దతీయంగవచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించె
రక దవ్వేగిరి తాపసేంద్రులు నగాఁగరణ్యంబు వేటొక్కచోన్. 298
- గీ॥ అంత శంకరుఁ డార్మి త్రి * యానురంజ, నార్థమైపూన్కితో నివ్వె * నాగ్రభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేదనఁ * బొలఁతులగుదు, రంచు శేషియించ నద్దినశివబలైరి.
- ప. అంత రాచపూజోడి నెచ్చెలులంగూడుకొని చింతతో నవ్వని అంతంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండచ్చోటుఁజేరి యచ్చ
పలలోచనక గనుకనిక గాంచి. 800

ఉ॥ బంగరుబొంగరంబులన * భాసిలునట్టి మెఱుంగుగుబ్బదో
యిం గరుకొవ్వు చూపుల న * హించి యలంచెడి వాలుంగన్నులన్
రంగగుళ్ళంగమాలయన * గాజిలుపెన్నెటివేణియందమున్
హంపగలగాది గాజనుటన్ * ఛార్తత నచ్చపలాక్షి డాసినన్,

301

క॥ అక్క-లికిఁను సక్క-ంతుని, సక్క-జముగఁగాంచి మగుని * యలమటకుఁ గడున్
జక్క-యనుమనిని బూసిన, గ్రక్క-న నాతండుదేల్చె * గలికిఁరతులన్, 302

— * పురూరవశ్చక్రివర్తి జననము * —

గీ॥ తోడివె పురూరపుడుపుట్టెఁదోయబాషి, కంత యక్కాంతయు నసిష్ఠ * సంతరంగ
మందుఁ నందినవిచ్చేసి * యమ్మహమ్మ, డరసి తద్విధమెల్ల * బా * యనికరుణను.

క॥ శివునిగ ముని గమఁగొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియవచ్చి * యభవుఁడు వరమే
మి నలన్ * కోగుమన నుని, ప్రవరుఁడు నుద్యుమ్నపుంర్వ * భావమునడిగెన్.

చ॥ అరిసి శివుఁడు తావగతి * నమ్మనియందలి కూర్చిపేర్చి న
ప్రైతనను బూరుషున్ నలువ * ధీరత నాతఁడు పుష్కరిలోడుతన్
బురమునకేగి పత్నియడఁ * బొందికతో గుణధుర్వులై నము
స్వరు నుతులన్ గన్క మునుల * పూనికి సిద్ధులు గల్గుటబ్రమే !

305

ప. లక్ష్మణులుండఁడు గయుండును విమలుండునను పుత్రియలు జన్మించిన నుద్యు
మ్నుం నవ్వారిని బంచి వారలం దుత్కులున రుత్కులదేశంబులను గయునకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బల్కిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ
బురునపునశిద్ధి యంతంబుగ్గి మై తాను వనంబునకేనంత మనువు మరల
పుత్రి గాముగ్గి కత్తాంబులు దనంబునరించిన నిత్కృతుఁడును శిబి నభగుండు
ధృష్టుండు శాశ్వతి పరివర్తంతుండు కరూషుండు నృగుండు పృషధ్ధుండు కవియను
వారలు పనుగుని పుత్రియ జన్మించిరందు నభగునకు నాభగుండుపొడమె,
నాభగున * గబిషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ బృషదశ్వుం
డును నానికి రక్షితుండును జన్మించిన వందు రక్షితునకు సంతానంబు లేకున్న
నంగిరసుండను బాహ్యునివలన స్వక్షేత్రంబందు బుత్రియంగనులయు నవ్వారు
రక్షితరగోతులై వరగి రిక ధృష్టుని సంతానంబును దార్జంబును నంశంబై
బ్రహ్మగులంబయ్యెనిక శర్యాతికి.

306

క॥ అనన్తండును నుతుండు గ, లావిధియు నుకన్యయ * లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్యువమొందిరి, హానిన్ బెండ్లాడ * మారియుఁ జృవనున్.

గీ॥ ముదుకముని బండ్లియాడియు * ముదిత మేలి, శీల * నశ్వినులసాయ * మోలింబడసి
విభునినుండరుదరుణుఁగా * వింది మేటి, భోగ * వింది యలరెను * బూవుబోడి.

—* వె వస్వతమమ వంశము *—

- క॥ చిరకాలము సంతతిలే, కరసి వశిష్టనివనువునయజ్ఞము సేయన్
గరమరుదుగ నిలయను కూతురు జన్మింపంగ నడలి * ద్రుతముగమనువున్. 289
- గీ॥ దేశికు వశిష్ఠఁడేరి యత్తైఱఁగుఁ దెల్పి, మీఁతు రేటికిఁ బుట్టెనొకొ? యనన్ మ
హత్త్వఁడతం డరసి తావశాత్మవత్ని, కూతుఁ గోరుట నాతీరుకొత వేల్చె.
వ. దాన గన్యక జనియించె నైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషున్ జేసెదనని యట్లు
సాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు సుద్యుమ్నఁడనుపేరఁ బరఁగుచు వర్తిల్ల నంత
మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తుఁ జేసిన నతండు. 291
- క॥ లీలమెయి నొక్కనాడు భటాళియుఁ గరితరగవితతియలరఁగ మృగయా
శేఖరతుండై ధరణి, పాలుం డటవీస్థలికిని * బయనము చేసెన్. 292
- వ. అట్లు నెడలి మేరుపర్వతాగ్రారణ్యంబుఁ జేరియందు.
- మ॥ పులులక దుష్టుల నెల్లుబంటుల వనీభూదారరాజిక్ సేవం
గుల సింగంబుల నేదుపందుల గడున్ * గుట్టల్ వలెన్ గూల్చి శో
షిలి దూవన్దొని నీటికై పెదకి రాజీవాకరం బొండు ద
వ్వలఁగన్పట్టినఁజేరి రాజసుతుఁ డశివ్వల్ గోలెనెంతేనియున్. 294
- క॥ తొడను వచ్చినవారలు, గూడను గంభాణవరము * గూడజలములన్
బోడిగఁద్రావఁగ దొర యొక, యాఁడుదియయ్యెను జనంబులొండై గిరివెనక.
- క॥ గోడిగ యయ్యెను గుట్టుము, వీడ్డయు వెఱ వగ్గలింప * వివినస్థలి న
చ్చేడియలెల్లరునుక గడుఁ, బోడిమిచెడి మెలఁగిరెంతో * పొగులుచువగలక.
- అ॥ అనిన శౌనకుఁడు మహాత్మ! యట్లేటికి, నాడువారలైరి * అశ్వరత్న
మెట్టులయ్యె ఘోటిమెఱిగింపుమీ యన, సూతుఁడిట్లు సెప్పఁజిద్వమొదవ.
- మ॥ ఒకనాఁ డిక్కిరుఁ డార్యతో నచటఁ గామోద్యోక్తయుక్తిన్ మహేశ
త్సుకుండై కేళి యొనర్పుచుండుడు మునిశిస్తోమంబు లానునలీ
నికటంబుక దటియంగవచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించె జే
రక నవ్వేగిరి తావసేందులు నగాఁగరణ్యంబు వేటొక్కచోక. 298
- గీ॥ అంత శంకరుఁ డాత్మి ప్రియమానురంజ, నార్థమైపూన్కితో నివ్వ * నాగ్రభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరనఁ * బొలఁతులగుదు, రంచు శేషియించె నద్దానశనబలైరి.
- వ. అంతి రాచపూజోడి నెచ్చెలులంగూడుకొని చింతతో వస్వనాంతరంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండచ్చోటుఁజేరి యచ్చ
పలలోచనక గనుకనిక గాంచి. 300

ఉ॥ బంగదుబొంగరంబులన † భాసిలునట్టి మెలుగుగుబ్బదో
యిం గరుకొప్పు చూపుల న † హించి యలంచెడి వాలుగన్నుల
రంగగుళ్ళంగమాలయన † రాజులుపెన్నెటివేణియందముక
హంగుగజూచి రాజనుతుఁ † డార్తత నచ్చవలాక్షి డాసివక,

301

క॥ అక్కలికియు నక్కొంతుని, నక్కజముగఁగాంచి మచని † యలమటకుఁ గడుక
జక్కి యనుమతినిఁ జూపినఁ, గ్రిక్కున నాతండుదేల్చెఁ † గలికొరతులక. 302

— * పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము * —

గీ॥ తోడ నె పురూరపుడుప్రభృతదోయజాక్షి, కంత యక్కొంతయు నసిష్ఠఁ † సంతరంగ
మందుఁ జింతింపవిచ్చేసిఁ † యమ్మహాత్ముఁ, డరసి తద్విధమెల్లఁ బాఠయనికరుణను.

క॥ శివునిక ముని గడుఁగొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియవచ్చి † యభవుడు వరమే
ని నలతో కోరుమన ముని, ప్రవరుడు సుద్యమ్నశుంస్త్య † భానమునడిగెక.

చ॥ అరసి శివుడు కావగతి † నమ్మునియందలి కూర్మిపేర్ని న
త్రైతవను బూరుషున్ సలుప † ధీరత నాతడు పున్నోతోడుతక
బురమున కేగి పత్నియెడఁ † బొందికతో గుణధుర్యులై నము
వ్వురు సుతులన్ గనక మునుల † పూన్నికి సిద్ధులు గల్గుటబ్రేమ !

303

వ. అట్లుల్కులుండును గయుండును విమలుండునను పుత్త్రులు జన్మించిన నుద్య
మ్నుం డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కులున కుత్కులదేశంబులను గయునకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి పృథిష్ఠానపురంబుఁ
బురూరపునకిచ్చి యంతదబోధియై తాను వనంబున కేగినంత మనువు మరల
పుత్త్రకాముండై కత్యాంబులు దవంబొనరించిన నిత్యాకుండును శిబి నభగుండు
ధృష్టుండు కర్కాతి నరివ్వంతుండు కరూషుండు వృగుండు పృషద్ధుండు కవియను
వారలు పదుగురు పుత్త్రులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండుపొడమె,
నాభాగునకంబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ బృషదశ్వుం
డును నాతనికి రధీతరుండును జన్మించిన నందు రధీతరునకు సంతానంబు లేకున్న
సంగిరసుండను బాహ్మణునివలన స్వక్షేత్రంబందుఁబుత్త్రులంగనుటయు నవ్వారు
రధీతరగోతులై పరగి రిక ధృష్టుని సంతానంబును దార్జంబును వంశంబై
బ్రహ్మకులంబయ్యెనిక కర్కాతికి.

306

క॥ ఆనర్తుండను సుతుఁడు గ, లానిధియు సుకన్యయనెడు † లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె నక్కు † మారియుఁ జ్యవనున్.

గీ॥ ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు † ముదిత మేలి, శీలమున వశ్వినులసాయ † మాలింబడసి
విభునిసుందరుఁదరుణుఁగా † వించి మేటి, భోగములఁజెంది యలరెను † బూవుఁబోడి.

క॥ ఆనర్తనుతుడు దైవతుఁ, దానర్తాభ్యుమగు దేశఁ * మందుం గడుఁ జే
 ల్వా నగరి గుళసలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి * తనరెనట రహిం. 309

వ. అవ్వానికే గతుద్ది మున్నగువారు నూర్గురునుతు లుద్భవించి రందుఁగకుద్ది యను
 వానికి రేసతియను గన్వారత్నంబు లక్ష్మీయ్యుం బు జన్మించిన నవ్వాడామెకు మగని
 నడుగుబట్టె యూపెన్ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకంబున కేగి యా హిరణ్యగర్భునడి
 గిన నాతండు మందహాసంబొనర్చి యిట్లనియె. 310

ఉ॥ నీ విటఁజేరినంత నవ * నీవర! నీదగు బంధులెల్ల రుఁ
 నీవనుకొన్న రాసుతులు * నీలిరి నీదగు రాజధానియున్
 గావలులైన రక్కసులు * గ్రీచ్చుటఁ బాడొనరించినార లా
 శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుండటఁ * జెల్వగఁ గట్టెను ద్వారకాపురి. 311

చ॥ ఇరువదియేడుద్వాపరము * లిప్పటికిం జనె నీపుచేర నిం
 దిరువదియెన్నిదాయుగ మ * హీనతరవృత! ద్వాపరంబిదే
 జరుగుచునున్న దిస్తుచని * చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికి
 గరితనొసంగు మట్లయినఁ * గాంక్షితముల్ సమకూరు నిండుగా. 312

వ. అనినఁ దన్ని మేషంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యుక్కున్నెఁ బలభద్రమూర్తి
 కిచ్చి పెండ్లి చేసినెఁకఁ బృషద్ధృండనువాడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియోగిం
 పఁబడి యొకచీకటియద్దమఁజేయి వడిగ వానగుటియుచుండ నొక్క శార్దూలం
 బువచ్చి కదుపునొకంటింబట్టరానది యెఱిగి యఱచిన నతండు ఖడ్గపాణియైవచ్చి
 కటికిచీకటిసరయక బెబ్బలియని యాపుతలక దుగించె నంతఁబులియు నలుకొంది
 పఱచెనంత నతం డువస్సునఁదెగి పడియున్న మొదపునఁగాంచి దుఃఖితుండై
 యున్న సమయంబున గురుండెఱింగి తారసించి యిట్లనియె.

గీ॥ ఓరి! యనవహితాత్మక! * యోరివాపీ, సురభిఁ దెగఁదున్మి తిట్టుల * సూటిదప్పి
 నీయఘంబిఁక సురుంగదు * నీకు రాజ్య, లభిలేదీఁకఁ జను వృష * లత్వమొంది. 314

వ. అనుటయు నతండజ్ఞానకృతదోషంబు హరించునట్లు మరల గురునిచే ననుగ్రహం
 బుపడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున
 మోక్షంబుఁ బడసి నిక నృగుండనువాడును నజ్ఞానంబున గోదానవృత్తయం
 బునఁజేసి కృకలాగుంబై పెద్దకాలంబుఁగడపి కృష్ణునిచే నద్దరితంబుఁబాసి యుత్తమ
 లోకంబుఁజెందె. కరూశుండనువానికే గారూశులను తనయులు జన్మించి యుత్త
 రంబుననున్న కరూశ దేశంబునకు రక్షకులైరి పరివృంతుండను వానికే జిత్రసేనుం
 డను పుత్రుండు జన్మించె నవ్వానివంశంబున నగ్నివేశుండనువాడు జన్మించి
 మహర్షి యయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి.

క॥ కడఁగొట్టు మానవుండీరఁ, గడుఁబూర్పుడు కవిసమాఖ్య † గనినట్టిడు దాఁ
బుడమిని భోగంబులఁబడి, వడసె శివానుగ్రహమును † బరమపదంబుకా. 816

క॥ ఇల నిత్యోపనృపునకు నుత్తలు నూర్గురు వారిలోన † దోర్బలధుర్యుల్
విలసిలయశులు వినుతీ మొదలుగాఁ గలవారు మిగులకీదంటలుకడిమిన్.

వ. అవికుతీ పురంజయుండనియు నింద్రవాహుండనియుఁ గకుత్స్థుండనియుఁ బేరొంది
పెక్కురు రక్కసులం జదిపి వేల్పులఁ బోచె నయ్యనఘనకుఁ బృథుండను
సుతుండు పొడమె నాతనికి జింద్రుండనువాఁడును నాతనికి యువనాశ్వుండును
నాతనికి శావస్తియనువాఁడు జన్మించి శావస్తియను పట్టణంబుగట్టె, ఇత
నాశావస్తికిఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు మునిప్రార్థనచే బుత్త్ర
శతంబుతో ననికివెడలి దుందుడను మహాశూరుండగు దానపున్ బాలియించె
మఱియు సంగరంబు దా రాజోత్తముని పుత్త్రులలో మువ్వరుదక్కఁ దక్కిన
వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు
ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును నవ్యానికిఁ గుంభుఁడును వానికిఁ
గృతాశ్వుండును వానికి సేనజిత్తనువాఁడును నవ్యానికి యువనాశ్వుండు
జన్మించి యువనత్వుండై మహర్షులయనుమతితో నిండ్రేష్టి నొనరించి
యద్దమరాతిరి పిపాసతోఁ గలశంబందలి మంత్రోదకంబుద్రావె దానజూలే
ర్పడ గర్భంబుఁ జించుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసా
దంబున యువనాశ్వుండంతయుఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు
చేసి శశిబిందుఁడనువాని కూతున్ బెండ్లాడి యాపెయందు మువ్వరు కొడుకు
లను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను మునికిచ్చి పెండ్లి
చేసె మాంధాతపుత్రులు పురుకుత్సం డంబరీషుండు ముచికుండుఁ డనువారు.
అంబరీషునకు యువనాశ్వుండాతనికి హరితుండుపుట్టె అంబరీష యువనాశ్వ
హరితులు మాంధాత్యగోత్రింబునఁ బ్రవరులు. ఇతఁబురుకుత్సం డనువాఁడు
సర్పదయను నాగకన్యకన్ బెండ్లాడి యాపె యందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువాని
బుట్టించె నవ్యాని కనరణ్యుండు పొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు
జన్మించె.

818

గీ॥ గురునిశాపవశంబునఁగూలి యంత్య, జత్వమొంది త్రిశంకుండు † చటుల తేజఁ
డైన కౌశికుదయనొందియాకసమున, నుండె నెంతయు దీప్తులు † దండికొనఁగ.

వ. అతనిపుత్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయనకు రోహితుండను
పుత్రుండు నవ్యానికి హరితుం డతనికిఁ జంపనాముండగు సుతుం డుద్భవించి చంప
యను పట్టణంబు గట్టె నాచంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహుకుండు
జన్మించి దైవప్రాతికూల్యంబున శత్రువులగు హైహయులచే బరాజితుండై, 820

- గీ॥ ఎండకన్నును వానకఃన్నెఱుంగవట్టి, పొలతులనుదోడుకొని వేగః భూరిగహన
తలముఃజొచ్చియటనునొర్వఃతావసేంద్రు, నాశ్రమముఃజేరియుండెభఃయంబుఁదక్కి
- గీ॥ అరసి యేయెండ కాగొడుః గంచునెంచి, భక్తిమెయిఁ దావసేందుగినిః పాదసేవ
నంబుఃజేయుచునుండి కొఃన్నాళ్ళమీఁదఁ, గాలధర్మంబుఃజెందఁ దఃత్కాంతలపుడు.
- ప. చిచ్చురుకంబూనుడు నందొక్కదాని నంతర్వత్నిగా నెఱింగి యోర్పుం, డాపె
నాపె నమ్మానిని చూలొందియున్నపు యోర్వక నవతులు గరళంబుఁ దినిపించి
రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును నీశ్వరేచ్ఛచే మరఃకింపక మనిరి. ౩28
- ఆ॥ మంచితారయందుఃమంచలగ్నమునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చఃయందునుండ
నగరచక్రవర్తిఃజన్మించెఁ గరముతోఁ, గూడ శత్రుకోటిః గుండెలవియ, ౩24

—* సగరచక్రవర్తిచరిత్రము *

- క॥ మునివరుడగు నొర్వుండా, జనపతితనయునకు జాతః సంస్కారములకొ
బానరిచి వేదత్రితయం, బును నాగ్నేయాస్త్రమొసఁగెఁ ః బూర్ణతరకృపన్. ౩25
- ప. ఇఁకనారాజపుత్రుండు గరంబుతో జనించుటఁజేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహా
శూరుండై.
- చ॥ కడఁగి రిపూత్కరంబులనుః గార్ముకధారల నస్త్రవహ్నిచే
నుడియఁగఁజేసి హైహయులః జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శిశుధిరాజులనుః పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడుః శిశుయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్. ౩27
- క॥ ఆన్మపునకు నతులిద్ద ఱ, నూనవ్రత లిద్దమతులుః యోగ్యచరిత్రా
ధీనలు గేళిని సుమతి య, నానొప్పెడువారు వికచః నాశీకముఖుల్. ౩28
- క॥ వారలలోఁ గేళినికొ గు, మారుఁడొకండు వొలిచె నసఃమంజనుఁడనఁగా
ధీరులు పెక్కురుతనయులు, శూరులు జన్మించిరల్లః సుమతికొ గడియన్. ౩29
- క॥ అసమంజసుఁడను వాఁడెల, నసమంజసుఁడై వ్రజలకుః ననిశము బాధల్
విసురక కూర్చుచుండినఁ, గసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁ గన్నకుమారుకొ.
- ప. ఆయసమంజసపుత్రుండు.
- క॥ నీలియుతుఁ డంశుమంతుం, డాతతభుజవిక్రముడు మః హాబాహుం డా
భ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదరు పౌరుః లందఱొకమతిన్. ౩31
- ప. సుమతీ పుత్రు లెఱువదివేలవారు శూరులై యొరుల లెక్కునేయక యుక్కు
తునియలై యెక్కుడు గరువంబుతో నిక్కుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధ దీక్షి
తుండై మఖాశ్వంబువెంట రక్షార్థంబు గొడుకులన్ బనిచిన. ౩32

క॥ జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మందలందుఁ ♦ బర్హతములయం
దనువుగ నాహాయముచెరిం, చెను దన్ను సగరజాలరసి ♦ చెంతల వెలయన్. వికిరి
వ. అంత.

గీ॥ నారదునిచోదనన్ జేసి నాకవిభుఁడు, హయముఁగొనిపోయితగఁగవి ♦ లాశ్రమంబు
ముందఱన్ గట్టివేసెను మోసపోయి, హరినిఁగోల్పడి సాగరులారాతునులయి. వికిరి

క॥ పురమును బురమును గిరినిన్, గిరిని వనంబును వనంబుఁ ♦ గ్లేశమనక వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురగం బెచ్చొటనుగాని ♦ దోచకయుండెన్.

గీ॥ అంత వారలు భూపలయాంతరాళ, మంతటనుశోధనమొనర్చి ♦ హయము నెందుఁ
గనక వ్యాకులచిత్తులై కడిదివగను, బుట్టలనుద్రోవ్వకొనుచు దోవ్వలకుఁ జనిరి.

క॥ ఏవుట్ట నెట్టికేషుఁడో?, రాహునింపంగఁ జనునె? ♦ రాజసుతులు దో
శ్రీవరవశులై యరయక, యా పగిదిగఁ బృథవిఁ ద్రొవ్వి యరయుచునుండెన్.

గీ॥ ఒక్కచోఁ బూరిమేయుచు ♦ నున్నయశ్వ
రత్నమునుగని చాలహా ♦ ర్నంబుఁజెంది
ఎవ్వఁడొకొ? వాజ్ఞముచ్చిలి ♦ యిందుఁజేర్చె
వానిఁ దెగటార్చవలదె యె ♦ వ్యాడుగాని.

888

చ॥ అనుకొని వారలందఱర ♦ యన్ గపిలర్ని మహాత్మకుండు పా
వనుఁ డగుపట్టె నంత వడిఁ ♦ బార్థివసూనులు క్రొవ్వమీఱి మా
నిని గని యోరి! నిల్వమీఁక ♦ నీవు మఖాశ్వము ముచ్చిలించి యిం
దనువుగ దాచికొంటివె! దు ♦ రాత్మ! యెటుంగక సాగరావళిన్.

889

—* సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట *

క॥ అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హంకరించె ♦ వేగ సగరజాల్
మునుకొని దహింపఁబడి యం, తనె భస్మంబైరి తమదు ♦ దర్పముతోడన్. 840

గీ॥ జన్నమునుగాని జన్నపుంజక్కిగాని, యెటుంగక మహాతపంబున ♦ నెనఁగు కపిల
సంయుమునిఁ దాకి నురిగిరి ♦ సాదురేగె, నేని తల పొలమునఁగాని ♦ నిలువదనరె!

చ॥ కొమరులు రాకయుండుటయు ♦ ఘోటక మాసరిహద్దు నెందు నా
గమనము సేయకుండుటయుఁ ♦ గన్గొని యాసగరప్రభండు జ
న్నమునెడ దీక్షితుండగుట ♦ నందవనందను నంశుమంతు డీ
ప్రముగ హయంబు జాడఁగనఁ ♦ బంచెను బావనదీప్తిసంచయున్.

342

గీ॥ అంత నతఁడును వసుమతిఁనంతఁదిరిగి, గర్తములదూరి యందందుఁ ♦ గలయఁజూడ
నొక్కచోఁ గానుపట్టె నశ్రోత్రమంబు, దానిడగ్గఱఁగనుపట్టె ♦ దావసుండు.

చ॥ కని మునివర్మపాదముల † గ్రక్కునవ్రాలిన నమ్మహాత్మ్యండా
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి † తా హయరత్నమునిచ్చి పంపగా
ననరుచు నాతఁడున్ హయము † బట్టుకపోయియుఁ దాతకిచ్చి తా
వినిచే దదీయపుత్త్రుల † వృత్తము వశులవెల్లి గొల్పుచున్. 344

గీ॥ ఘోరమగు వాక్యముల తేఁడు † కూలివడి క
డున్ గడున్ దుఃఖమునను మిఁడ్కుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధితోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవబృథముఁ జెందె భూపాజ † లంతమెచ్చ. 345

చ॥ మునికినుక † గరంగిన యశమోఘులఁ బుత్తుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్ణనికా భువికి † బాఱఁగఁజేయుఁ డటంచు నారదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిక † నట్టులొనర్పఁగఁ జాల క్షేబ్రులో
వనరుచు రాజ్యమేలి తిద్దిపంబునకేగె నృపుండు పేర్చిమై.

గీ॥ అంశుమంతుండువభుఁడయి † యపనినేలి, ఘనభుజ దిలిపుఁడనునొక † తనయుఁబడసి
రాజ్యమున వానినిల్చి యశ్రణ్యమునకుఁ, దపసుఁజేయఁగఁ జనియె ను † దారమతిని.

వ. అంత.

క॥ భూవుండై చెల్వమరు ది, లీవుడు ధర్మియుఁ డును బలివ్యుఁడనై నక
బాపఘ్నియైన గంగను, భూవదవినిఁ జేర్చలేక † పొగలెన్ మదిలోక 348

ఉ॥ అన్యవవర్మపుత్తుఁడు మహాబలుఁ డిద్ధపరాక్రముండు నా
నానరపాలశేఖరఘటినద్యుతిరంజితపాదపద్మండుక
మానిజనప్రియుండును సమంచితకీర్తియునొ భగీరథుం
డానరనాథశాసనము † నంది నృపాసనమెక్కి యుక్కునక 349

—* భగీరథుడు పుడమికి గంగను దెచ్చుట *

వ. పవిత్రామహులపాటు విని యవ్వారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ
గూరుపఁబూని హిమశైలారణ్యంబునకేగి యందు దేవగంగఁగూర్చి తపించిన
నాయమ పొడసూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతర
ణంబుసేయునున్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 350

చ॥ హరుని భజంపు మాయనఘుఁ † డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు † కౌశలిమై ధరియింపలేఁ డిటుల్
ధరణికిఁజేరవచ్చిన వృధాయగు నీకు ఫలంబుగల్గె ది
త్రైతఁగునఁ బాఠిపోదు బలిధివ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిక. 351

క॥ అని యంతగ్ధానం బా,ధునీవతంసంబు సేయఁదోడనె శివునిఁ
మనముననిల్పి భగీరథుఁ, డనువుగఁ దపసుఁ బొనర్చె॥హా॥యనము విధిన్. 352

గీ॥ అంత బాలేందుమాళి వ్రోత్యక్ష మొంది, యాభగీరథునకు ననేహతుసమయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగలల నిన్తు, నీదువ్రోపితామహులఘంటుని స్తరింప.

—* గంగావతరణము *—

క॥ అని మందాకినిఁ దలఁపుడు, ఘనవేగముతోడ. నాకె * కనుపడి శివునిఁ
గాని పాతాళముఁ జేరుట,కును దలఁపె శివుఁడు కవర్తకుహరమున ధునిఁ. 354

గీ॥ వేగఁజేరిది బంధించిబిందువొకటి, వృపునకొసఁగఁగ ధారయై*నగడి ధంధ
ణాధణాధణాధణాధణానాదములను, బెక్కుసేయించు నురువడియుక్కుమీటి. 355

క॥ కలహాంసగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ * జక్కగ వృపుఁడా
నెలతలదొరకును గంగకుఁ, బలుతీటు నుతులనుసల్పి * వాహిని కనియెన్.

క॥ గంగా! మాకలుషము లడఁగంగాఁ బొనరింపు మమ్ము! *కారుణ్య మెసం
గంగా సీసరిధుని కలు,గంగా విస మెందు నిజము * కంజాతముఖి! 357

క॥ గంగా గలగా యమచు మ,దిం గడు నిను దలఁచితేని * దేహు లఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలరీనుడినిఁ గల్ల * గలుగడు గంగా! 358

గీ॥ అని రథంబెక్కి యానృపుఁడగుచుండఁ, దోడనే గంగయును సముత్తంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాపి, చక్రచక్రాంగచక్రాభిసందితయయి. 359

చ॥ చనిచని కాపిలాశ్రమముఁ * జక్కఁగజేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల సమున్నతులన్ సగ రాత్నపుత్తులన్
ఘనజలపూఁతులన్ సలిపి * గ్రచ్చట నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁ జెందె దివ్యమునిశనర్ద మనర్దభంగి బాడఁగఁ. 360

వ. మఱియు భగీరథాసీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గృహీ
తనై తత్కర్తృంబునుండి మరల స్రవించుటంజేసి జాహ్నువియనియు నిట్లనేకాహ్ను
యంబుల ధరించియలరె మఱియు నీగంగావతరణచరిత్రం బెవ్వరేని చదివిన వినిన
నవ్వారై హి కాముష్మిక సుఖంబులొందెదరిక.

అ॥ అల భగీరథునకు * నాత్మజుండు శుశ్రుండు, పొడమె వానిసంశయము నెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్భవించె॥వానికినిన్ నుదా,నుండు పుట్టె మిగులశుభ్రయశుండు 362

వ. అవ్వానివంగసంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తియుదయించె నాతనికి దీర్ఘ బాహుండును
వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రీపుండును నాతని కజుండును నతనికి దశర
థుండును జనియించి రాదశరథునకుఁ గౌసలారె కీయానుమిత్రులను బారాంత్రు

యంబునందు శాంతయనుగన్యయును. శ్రీవిష్ణుతత్త్వంబు నాల్గువిధంబులై రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులనువారలు నవతరించి రాశాంతను ఋష్యశృంగండు పెండ్లియాడెనిక రామచంద్రుండు. 363

క॥ శివునిల్లువిడిచి జానకి, నవనీజనుబెండ్లియాడె ॥ నమజన్మలు మాం డవి నూర్చి శ్రుతకీర్తిని, సువిహితగతిఁ జేకొనిరి వశిసుంధర మెచ్చన్ . 364

వ. మణియు నారామచంద్రుండు పితృజ్ఞాపాలనార్థంబు రాజ్యంబుఁబాసి జటావల్కు లంబుల ధరించి సీతాలక్ష్మణసమేతుండు దండకారణ్యంబుఁజేరి పదునాలుగేండ్లందు వసించె నింకను. 365

సీ॥ గాధిజనవనంబుఁ ॥ గావఁగాఁబోయి ను, బాహుదైత్యునిఁజంపె ॥ బాహుశక్తి బదునాల్గువేలపైఁ ॥ బదునాల్గురను జన, స్థానంబునకాజంపె ॥ దాసవులను ఆవిరాధుని గఱం ॥ ధానురు వనవధ, మందువధించెఁ బే ॥ రై నకడిమి వాలినిసమయించి ॥ వనధివారధిగట్టి, పక్షిశంకుసబంధ ॥ వముగఁ గడపె

గీ॥ రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె ॥ రాణగదుర, నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె ॥ నతులదీప్తిఁ బదియువేలేండ్లు భూమిని ॥ బాలనంబు, చేసెశ్రీరామచంద్రుండు ॥ వాసిమీఱ.

॥ అనిచెప్పటయు శౌనకాదులొకర్లించి, మహాత్మా! మానసంబులు తృప్తి నొందవు శ్రీరామచరిత్రంబించుక విస్తరించి యానుపూర్విగ వక్కాణింపుమని యర్థింపుటయు. ఆశ్వాసాంతము.

క॥ కాలేశశిశేఖరపద, నాలీకారాధ్యహృదయ ॥ నశినవిరాజ త్కాలేశకారాధ్యానుజ, వ్యాశేశ్వరహారతత్త్వవశ! లక్ష్మ్యంబా!

గద్య. ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగపీఠేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి యుమాఖండంబునఁ

బృధమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః
శ్రీ శివపురాణము

ఉమాఖండము
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ముదిగాండ కులార్ణవ
సోమా! సోమేష్టలింగ శోభితపూజా
కామా! కామాదిరిపు
స్తోమజయోద్ధామ! దామసురుచిరకీర్తి!

వ. అనధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* రామాయణచరితము *

చ॥ విశదయశోభిశోభితుఁడు శివశ్వుమహోన్నతసారవిక్రమ
ప్రళమితగుర్వదిగ్గలయ శివాధీశవీర వరప్రతాపుఁడా
దశరథరాజసత్తముఁ డు దారపవిత్రచరిత్రభూషితుం
డశనిధరాభవైభవర మాస్పదుఁ డుండె నయోధ్య శోభిల్.

గీ॥ ఆధరాపాలకునకు జా యాత్రయంబు
వెలసె గౌసల్య కై కేయి యలసుమిత్ర
యనంగఁ దనయులు శ్రీరాముఁ డును భరతుఁడు
లక్ష్మణుండు శత్రుఘ్నుఁ డా లలవలకును.

2

క॥ శ్రీనారాయణతేజం, బా వలువుదుగా విభక్త మై తనరెను ను
శ్రీనిధి యం దగ్రిజుఁడు వ్ర, భానుండై యనితరప్ర తాపుఁ డయి తగెన్. 3

గీ॥ రామలక్ష్మణులకు నిద్ద శివుని జెలిమి, యెడతెగకయుండు నెప్పట్ల సేని యట్లై
భరతశత్రుఘ్నులకు మైత్రి పరగునైన, నంద అందఱియెడల సా హార్ద్రపరులు.

- సీ॥ అఖిలజనమునకు ♦ హర్షంబొసంగును, శ్రీరామముఖసర ♦ నీరుహంబు
కడుభయార్తుల కేని ♦ నడలు పోకడఁబెట్టు, శ్రీరామసదయదృ ♦ ప్తిప్రసార
మెట్టిహృదుల కేని ♦ హెచ్చొ వెఱిపుఁ గూర్పు, శ్రీరామవిక్రమో ♦ దారగరిమ
పబలసంతోషత ♦ వ్రజనంబు నలరించు, శ్రీరామవాక్కుధా ♦ సారధార
- గీ॥ మహితసహకారవరిపాక ♦ మధురమధుర, నవనవరసంబు శ్రీరామ ♦ నామధేయ
మతులవిజ్ఞానభాగ్యమా ♦ గ్గావలంబ, నంబు శ్రీరామవరమపు ♦ ణ్యచరితంబు.
- క॥ అని విజ్ఞపరులు మనముల, ఘనముగ నభిమతిని నల్పు ♦ గా గాధినుతుం
డనఘుం డంతెనె దశరథ, జనపాలుని కేరి యడిగె ♦ జనువున నిలులన్. 6
- చ॥ తనయుల రామలక్ష్మణుల ♦ ధన్యపరాక్రమజైతులక యశో
ధననిధి! పంపు మత్సవన ♦ ధర్మము నిర్వహణం బొనర్పు! వే
గనె కొని పోదు వీరలు జ ♦ గన్నతదివ్యధనుకలాభినుం
డను లిఁక యాతుధాననిధ ♦ న మొన్నఁగూర్చి ఘటెంతు) జన్మముఁ. 7
- చ॥ అన జననాధుఁ డాత్మమున ♦ నక్కజముఁ భయముఁనహించి యి
ట్లనె మునిచంద్ర! మత్తనయు ♦ లర్భకు లుద్ధతదైత్యమర్దనం
బున కుపయుక్తులౌదురె! న ♦ మున్నతసారశరాసనంబుఁ జే
కొని ననిఁ జేరి రక్కసులఁ ♦ గూల్చెద నేనె మఖంబు నెగ్గఁగాఁ. 8
- గీ॥ అనుడు నగి తాపసేంద్రుఁ డాతని మనమున. బుగు లడంచి కుమారులభూరికర్తిఁ
డెలిపి యంగీకృతిఁ జెంది ♦ ధీరులై న, రామలక్ష్మణులఁ గొని య ♦ రణ్యభూమి. 9
- గీ॥ చేరి నడుచుచుఁ జిత్రవి ♦ చిత్రకథల, నలరఁజేయుచు బల నతి ♦ బల యనెండు
విద్యల నొసంగి స్వాశ్రమఁవివినకట, మొందరాఁబథమందుఁ దానొక్క యనురి.
- క॥ తాట॥ యనునది జనముల, వేటాడెడునది వారి ♦ వే గని యెదురక
మేటియగు మాని యనుమతి, వేటున వధియించె రామ ♦ విభుఁ డద్వానిఁ. 11
- మ॥ పరితోషంబును జెంది రామునకు న ♦ వ్యాచంయమిందుగ్రిండు న
త్వర ముద్యత్తరబాణజాలమును దీ ♦ వ్యజ్ఞంభకాస్త్రంబులక
వరుణాస్త్రంబనిలాసలాస్త్రములునా ♦ బ్రహ్మాస్త్రమున్ మున్ను గా
నరుదా నస్త్రము లిచ్చి తెల్పెను దదీ ♦ యాధానసంహరముల్. 12
- ప. అంత నచ్చొటనుండి.
- మ॥ నికటోర్విన్ జెలువొందు స్వాశ్రమము నెం ♦ తే బ్రీతి సావిత్రపు
త్త్రీకులక జేరిచి యజ్ఞవిఘ్నకరదై ♦ త్యస్తామసంహరనై
స్థికు లొనట్ల విధించి యంత మునిగో ♦ చిష్మంతఁ డొందెక వ్రతం
బకలంకాత్మముతోడఁ గాంచుచు మఖం ♦ బం దుండి రారానుతుల్.

గీ॥ జన్న మకుతోభయంబుగాఁజరుగుచుండె, సంతఁ బిశితాశు లనుదెంచియద్ది కాంచి
కినిసి విఘ్నాదధానులై * కేరి చదలఁ, జేరి కురిసిరి నెత్తురుఁ * జీము నందు. 14

—* శ్రీరాముఁడు మారీచుని సముద్రమునఁ జేర్చి సుబాహుని జంపుట *

మ॥ మునులెల్ల జలితాత్ములై యవుడు సఁ * బోధింప శ్రీరాము డం
తనె మారీచుఁ బ్రభంజనాత్మముఁ నహి * నప్రజ్ఞఁ గావించి య
వ్వనధిక్ గూలఁగ నేసి భాసురబృహ * ద్భాస్యప్రధారక వధిం
చెను దుర్వ్యాహు సుబాహుఁ దత్పరిజన * శ్రేణిక విమేషంబులోక.

గీ॥ అంతరాయంబు లెల్ల ని * ట్లంతరింప
మునులు నిర్భీకులై ముదం * బున మఖంబుఁ
బూర్తిచేసిరి కాశిక * మునియు రామ
లక్ష్మణులఁ దోడుకొని మిధి * లకుఁ జనుటకు. 16

గీ॥ తలఁచి పయనంబు నల్ప న * ధ్వంబునందు, గౌతమమహర్షి పత్ని రా * ఘవవదాబ్జ
రజము సోఁకినతోడనేప్రకృతిఁ జెంది, పూజనం బొనరించె రా * మునకు భక్తి. 17

క॥ మునియును దాశరథులు న, వ్వనినుండి యహల్య నాపె * పతినన్నిధికి
బనిది మిధిలాపురికిఁ జని, కొనిరి విదేహతిథేయ * గురుతరపూజక 18

గీ॥ బ్రహ్మయుషి నీతకును రామభద్రునినకు వి, వాహ మొనరింప నెంచి విదేహరాజ
మాళీరచితోరునియమాభిమతమనమున, నతని కిల్లనె హర్షభ * రాత్రి మెనఁగ.

ఈ॥ చూపుము శైవచాపము వి * శుద్ధవరిత్ర! వికర్తనాన్వయం
డీ పురుషోత్తముండు భవ * దీప్తితమున్ నెరవేర్చి నీదు క
న్యాపరిదత్తభర్తనుమ * హారము నొంది పరించు నా సతిక
నీ పరితాప మింకును జ * సంఘ శుభప్రకరాయతీగతుల్. 20

క॥ నీ సఖుఁడగు దశరథునకుఁ, గౌసల్యకు సుతుఁడు శౌర్య * ఘనుఁ డీ రాముం
డా సౌమిత్రులలో న, గ్రేసరుఁ డీ లక్ష్మణుం డ * రిందముఁడు నృపా! 21

వ, అనుటయు మిధిలానాథుం డొక్కించుక సంశయించి తావసేందుని కిట్లనియె. 22

చ॥ దినదిన మెందరో పృథులధీర్ఘభుజుల్ బలశాలు లిద్దరా
వనతర లేజా లైన నృపవర్మలును * దనుజేందులున్ మహి
జను వరియింప వచ్చి శివచాపము నెత్తఁగ లేక నొచ్చి సి
గ్గును గొని పోదు రార్య! తమగొప్పతనం బది తప్పిపోవఁగన్. 23

వ. అందును.

- సీ॥ అఖిలజనమునకు * హర్షంబొసంగును, శ్రీరామముఖసర * నీరుహంబు
కడుధయాత్తుల కేని * నడలు పోకడఁబెట్టు, శ్రీరామనదయదృ * ప్తిప్రసార
మెట్టికూరుల కేని * హెచ్చావెఱపుఁ గూర్పు, శ్రీరామవిక్రమో * దారగరిమ
వ్రబలసంతాపత * వృజనంబు నలరించు, శ్రీరామవాక్కుభా * సారధార
- గీ॥ మహితసహకారవరిపాక * మధురమధుర, నవనవరసంబు శ్రీరామ * నామధేయ
మతులవిజ్ఞానభాగ్యమా * గ్నావలంబ, సంబు శ్రీరామవరమపు * ణ్యచరితంబు.
- క॥ అని విజ్ఞపరులు మనముల, ఘనముగ నభినుతిని నల్పు * గా గాధినుతుం
డనఘుం డంతెన దళరధ, జనపాలుని జేరి యడిగె * జనువున నిలులన్. 6
- చ॥ తనయుల రామలక్ష్మణుల * ధన్యపరాక్రమజైతులక యశో
ధననిధి! పంపు మత్సవన * ధర్మము నిర్వహణం బొనర్పు! వే
గనె కొని పోదు వీరలు జ * గ్నన్నతదివ్యధనుకలాభిమం
డను లింక యాతుధాననిధ * న మొనఁగూర్చి ఘటెంతు జన్నముక. 7
- చ॥ అన జననాథుఁ డాత్మమున * నక్కజముక భయముక పహించి యి
ట్లనె మునిచంద్ర! మత్తనయు * లర్భకు లుద్ధతదైత్యమర్దనం
బున కుపయుక్తులొదురె * న * మున్నతసారశరాసనంబుఁ జే
కొని వనిఁ జేరి రక్కసులఁ * గూల్చెద నేనె మఖంబు నెగ్గఁగొక. 8
- గీ॥ అనుడు నగి తాపసేందుఁ డాతని మనమున, బుగు లడంచి కుమారులభూరికక్తిఁ
దెలిపి యంగీకృతిక జెంది * ధీరులైన, రామలక్ష్మణులఁ గొని య * రణ్యభూమి. 9
- గీ॥ చేరి నడుచుచుఁ జిత్రవి * చిత్రకథల, నలరఁజేయుచు బల నతి * బల యనెండు
విద్యల నొసంగి స్వాశ్రమివిసిననికట, మొందరాఁబథమందుఁ దానొక్క యసురి.
- క॥ తాటకి యనునది జనముల, వేటాడెడునద్ది వారి * వేఁ గని యెదురక
మేటియగు మాని యనుమతి, వ్రేటున వధియించె రామ * విభుఁ డద్దానిక. 11
- మ॥ పరితోషంబును జెంది రామునకు న * వ్యాచంయమొందున్ దు స
త్వర ముద్యత్తరబాణజాలమును దీ * వ్యజ్ఞంభకాస్త్రంబులక
నరుణాస్త్రంబనిలాసలాస్త్రములునా * బ్రహ్మాస్త్రమున్ మున్ను గా
నరుచా నస్త్రము లిచ్చి తెల్పెను దదీ * యాధానసంహరముల్. 12
- ప. అంత నచ్చొటనుండి.
- మ॥ నికటోర్విన్ జెలువొందు స్వాశ్రమము నెం * తే బ్రీతి సావిత్రపు
త్త్రీకులక జేరిచి యజ్ఞవిఘ్నకరదై * త్యస్తామసంహరినై
స్థికు లొనట్ల విధించి యంత మునిరో * చిష్మంతఁ డొండొక ప్రితం
బకలంకాత్మముతోడఁ గాంచుచు మఖం * బుం దుండి రారాసుతుల్.

గీ॥ జన్న మకుతోభయంబుగాజరుగుచుండె, సంతఁ బిళితాశు లరుడెంచియుద్ది కాంచి
కినిసి విఘ్నదధానులై * కేరి చదలఁ, జేరి కురిసిరి నెత్తురు * జీము నందు. 14

—* శ్రీరాముఁడు మారీచుని సముద్రమునఁ జేర్చి నుబాహుని జంపుట *—

మ॥ మునులెల్ల జలితాత్ములై యవుడు సంత * బోధింప శ్రీరాము డంత
తన మారీచుఁ బ్రభంజనాస్త్రమున హీ * సప్రజ్ఞఁ గావించి య
వ్వనధిక్ గూలఁగ నేసె భానురబ్రహ్మ * ద్భాస్యస్త్రధారక్ వధిం
చెను దుర్వాహు నుబాహుఁ దర్పరిజన * శ్రేణిక్ నిమేషంబులోక.

గీ॥ అంతరాయంబు లెల్ల ని * ట్లంతరింప
మునులు నిర్భీకులై ముదం * బున ముఖంబుఁ
బూర్తిచేసిరి కాశిక * మునియు రామ
లక్ష్మణులఁ దోడుకొని మిధి * లకుఁ జనుటకు. 16

గీ॥ తలఁచి పయనంబు సల్ప న * ధ్వంబునందు, గౌతమమహర్షి పత్ని రా * ఘవపదాబ్జ
రజఘు సోకినతోడనేప్రకృతిఁ జెంది, పూజనం బొనరించె రా * మునకు భక్తి. 17

క॥ మునియును దాశరథులు న, వ్వనినుండి యహల్య నాపె * పతిసన్నిధికి
బనిచి మిథిలాపురికిఁ జని, కొనిరి విదేహతిథేయ * గురుతరపూజక్ 18

గీ॥ బ్రహ్మఋషి సీతకును రామభద్రునినకు వి, వాహ మొనరింప నంది వి * దేహరాజ
హారీరచితోరునియమాభి * మతమనమున, సతని కిట్లనె హర్షభ * రాత్మ మెనఁగ.

ఉ॥ చూపుము శైవచాపము వి * శుద్ధచరిత్ర ! వికర్తనాస్వయం
డీ పురుషోత్తముండు భవ * దీప్తితమున్ నెరవేర్చి నీదు క
న్యాపరిద త్తభర్తసుమ * హారము నొంది వరించు నా సతి
నీ పరితాప మింకును జ * నించు శుభప్రకరాయతీగతుల్. 20

క॥ నీ సఖుండగు దశరథునకు, గౌసల్యకు నుతుఁడు శౌర్య * ఘనుఁ డీ రాముం
డా సౌమిత్రులలో న, గ్రేసరుఁ డీ లక్ష్మణుం డ * రిందముడు వృహ ! 21

వ. అనుటయు మిథిలానాథుం డొక్కించుక సంతయించి తావసేంద్రుని కిట్లనియె. 22

చ॥ దినదిన మెందరో వృధులధీర్ధ భుజుల్ బలశాలు లిద్దరా
వసతర తేజు లైన వృవపవర్ములును * దనుజేంద్రులున్ మహీ
జను వరియింప వచ్చి శివచావము నెత్తఁగ లేక నొచ్చి సి
గ్గును గొని పోదు రార్య ! తమగొప్పతనం బది తప్పిపోవఁగన్. 23

వ. అందును.

ఉ॥ బాలురు వీరు కోమలవిభాస్వరకాంతిసహస్రకోటులకా
మేలిమిసంతసం బొసఁగు * మేమలజానగుతీరు విల్లుగో
సేల మహాత్మ! యాదశరధేందుగిడు నా చెలికాడు వీరికిన్
బోలదు రుద్రచాపమును * మోహనరింపఁగ నాలకింపుమా! 24

వ. అనుడు విని మందహాసంబుచేసి యా యోహన్మన్మథుని సంగ్గించనందు రాజుని యగు
సీరధ్వజున కిట్లనియె. 25

ఉ॥ ఏటికి సంశయించెద వహీనతరాజ! మహీజ జానకీ
హాటకమూర్తి యీ రఘుకులార్ధికశాంకునకై జనించె ము
మ్మాటికి నమ్ము మీతఁ డసమానమహామహిమోజ్వలుండు విల్
నేటుగ నెక్కువెట్టి వడిసీని తనయక గ్రహియించుఁ గాంచుమా! 26

అ. అని నుడువుడు జనకుఁడా చాపమును జూపె, గాముఁ డద్ది లాఁగఁగి భీమధనువు
రెండు తున్న లయ్యెఁగిండు వేడుక సీత, విరులసరము రాము * నరుత నేసి. 27

—* సీ తా క ల్యా జ ము *

వ. జనకుఁ డుప్పొంగి గాఢేమానతి దశరథభూమిండుమ్రగి నైభవంబున రప్పించి
తదనుమతి శ్రీగామునకు మహీజాతయగు సీతను లక్ష్మణున కాత్మజాతయగు
నూర్మిళను భరతకృత్యఘ్నులకు నిజామజతనూజలగు మాండవీ శృతకీర్తులను
గ్రమంబుగ నిచ్చి యుద్వాహంబు చేయఁనొడంగి యందు శ్రీరామహస్తంబు
నందు సజలభారంబుగ సీతాహస్తం బునిచి యిట్లనియె. 28

గీ॥ ఇది మదీయదుహిత సీతయినకులీన! భార్యగా నిచ్చితిని నీకుఁబడయు మల్లు
భద్రమగు నీకు నిజ్ఞామ్నఃపాణివల్ల, వమును గ్రహియింపు పాణి సంబరముమీఱ.

వ. అని కన్యాదానంబుచేసి తక్కినకన్యలకుఁ గూడ పూర్వోక్తభంగిఁ గన్యాదానం
బులనెరవేర్చి వివాహంబుల నిర్వహించి బహుతరపారివర్ణంబుల నొసంగి
యయోధ్య కనిపె నంత మధ్యేమార్గంబున భార్గవముని యెదుర్కొని యుగ్రం
పశ్యుండై సామర్థ్యంబుగ సన్నికర్షించి దాశరథి కిట్లనియె. 30

మ॥ వడి మాహేశ్వరచాపమున్ విఱిచి యా * వైదేహిఁ బెండ్లాడి యి
ప్పుడమిన్ నాసరిలేరు ధీరు లని బల్ * ప్రోద్యత్త రాహమృతిన్
దుడుకున్ జెయ్యును జూపి తొర! యిక నీ * దోశ్యక్తిఁ గన్గొందు న
ప్పుడె మాటొందెన భార్గవాగ్రకరవి * స్ఫూర్జత్కుతారచ్చపుల్. 31

గీ॥ అనుడు రాముడు మొక్కి భక్త్యతిశయప్ర, మోదవినయాదధానోక్తి ప్రంజమంజ
కలన వారింప నుడుగని * కతన గెలిచె, దవసిమెచ్చి యాశీస్సిడిఁబఱలెవనికి. 32

ప. అనంతరం బవ్వార లయోధ్యన్ జేరి సుఖంబుగ మన్నంతఁ గొలఁది దినంబుల
మీఁద మేదిసినాధుండు భరతుని దన్యాత్మలాభ్యర్థితుండై శతృఘ్నునితోఁ
గైకయరాజధాని కనిపె నాపైని. ౩౩

మ॥ ధరణీచాలకుఁ డగ్రవుత్తుని ఘనో * ద్యద్వాహువిక్రాంతికిన్
వరసాద్భణ్యవిభూతికిఁ ముడిసి భా * స్వద్వంశసామ్రాజ్య వి
స్తరభారంబు సహింప నష్టఁడని యా * త్ప్రేయలక్ష్ మంత్రులక్
గురులన్ యోజనచేసి మూరుతపుబా * గున్ బూచి భూరీచ్ఛుండై. ౩4

మ॥ పురిగై సేయఁగఁ బంచి రామునకునున్ * భూజాతపఁ దివ్యగం
ధరసాభ్యంజనసేకభర్తవరి * ధానస్ఫారకస్తూరికా
గరుడీవ్యత్తిలకాంగరాగమకుట * గ్రైవేయముక్తావళీ
తరళాఽభ్యభరణప్రసాధనము ల * త్యంతంబు గూర్చించియున్. ౩5

క॥ గురుని వశిష్ఠుని మంగళ, పరికరములతోడ సచివ * బాంధవహితనా
గరముఖ్యులఁ దనయులనున్, ధరణిప నాస్థాని కనిపి * దర్పం బెసఁగన్. ౩6

క॥ తానును రయమునఁ గైకే, యీనిలయముఁ జేరి యా మృ * గేక్షణతోడన్
ధీనిధులు కడమరాజుల, తో నాస్థానికీ జనన్ గు * తూహలి యగుచున్. ౩7

గీ॥ తదవరోధముఁ జేర నం * తకును మున్నె, జఱిభి దుర్బంధయైన మంధరయనెండు
దాసి బోధఁగై కేయియెం * తయునుగినుక, మీఁజికోవగృహమ్మును * జేరియుండె.

చ॥ అరసి నరేశ్వరుండు దయి * తాంతికభూమికీ జేరి యోసి! యీ
తెజగది యేమి? హేతువికఁ * దెల్పు మనంగఁ గురంగనేత్ర శం
బరవధమం దొసంగిన భ * వద్వరయుగ్మము నాత్మమందు సం
స్మరణమొనర్చి వేగ నిడి * సత్యవచస్కుండవై పరంగుమా! ౩9

గీ॥ రాముఁ బదునాలుగేడు ల * రణ్యభూమి, నుండఁ బంపుటయొండు వేఁతొండునకల
వసుమతీమండలికి నెల్లఁ * భరతుని యువ, రాజు సేయుట యినకుల * రాజవర్య!

క॥ అనుడు నడలి భూనాధుం, డమకంపార్థియయి రాము * నటపీఠలికిన్
బనుపగ మానుము వేటొకఁ, డనువుగఁ గోరుము దయామయీయాత్మం బెసంగన్.

ఉ॥ రాముడు నాదుప్రాణములు * రాజముఖ! విను మల్ల రాముఁ డీ
గ్రామము రాష్ట్రమున్ విడిచి * కానకుఁజెందిన డిందు జీవితం
బేమియు సందియం బొసర * దింతకు నోర్చెదవేని భర్తృహిం
సామహనీయమూర్తి వయి * శాశ్వతమేలుమ! యీవె మేదినిన్.

ప. ఇవిధంబుగ

గీ॥ ఎంతవేడిన నైన ముఁ దేభయాన

యదయయై పట్టుపదలకఁ యదియె కోర

స్మృపతి యుద్విగ్నుడై ఘోరఁ విపులదుఃఖ

హాతి భువిన్ బడియెను మూర్చిఁ తాత్మఁ డగుచు.

43

ఉ॥ అంతనె రాముఁ డవ్వధముఁ నంత నెఱింగి సభన్ దొరంగి కా

సంతయుఁ జింతసేయకయెఁ యాత్మపితన్ వడిఁజేసి కాసనా

భ్యంతర మేగువాఁడ నని యంబల కట్టులె చెప్పి యాన ను

ష్టైతయుఁ బూన్కిఁజేసెను మఁ హీజయు లక్ష్మమనుండు తోడురాన్.

వ. కుమారోన్నతికై యిష్టదేవార్చనఁ బొనర్చుచున్న కొసల్యయుఁ దదనుసారిణి
యైన మమిత్త్రయు నవ్వైపరీత్యంబులతయు నారసి యత్యంతంబువగచి దుఃఖం
బాపుకొనలేక యందు రామజనని రాముం బట్టుకొని యిట్లనియె.

45

ము॥ కొడుకా! దేటికి పుట్టుకొందితివి యేఁ గొడ్డేని యాలాటియా

రడికిన్ భాజన మానె నిన్నును గనఁ ద్రాజీవమృద్ధంగి యీ

పడుచున్ నట్టడవిన్ దిగ్గబరపి యీఁ పాపిష్ఠశ్చుష్టాన్నముల్

గుడువకఁ జాల నికకఁ దయకఁ బరపి నకఁ గొంపొమ్ము నీతోడుతక.

46

చ॥ అటు లొనరింపకున్న నినుఁ నక్కట! కోల్పడి జీవితంబు నే

నిట ధరియించి యుందునె భఁ రింతునె నీవనపానదుఃఖముక

గుటిలయుఁ గ్రూరయా నవతిఁ గొల్పుదునే నిముసంబులోన ను

త్కటగతిఁ బ్రాణముల్ సురుగుఁ దప్పదు నీ మదిలో నెఱుంగుమా!

వ. అనిన రామచంద్రుండు తల్లి కిట్లనియె.

౪॥ వలవ దటుల్ దలంపకుముఁ వానవసన్నిభుఁ డుత్తముం డక

శృలచరితుండు నీ విభుఁడుఁ మా జనకుం డిటు మా యరణ్యపుం

జలనము నీవియోగమునుఁ సైతము నోర్వగఁ జాలఁ డమృతము

గ్గలనుగుదుఃఖ మొంది విడఁ గాఁగలఁ డీతెనువుకఁ రయంబునక.

48

చ॥ పతి శరణంబు దైవ మిలఁ బాటలగంధుల కమ్మరో! తడు

స్మృతవరిసేవనంబె యగుఁ నాయము హేయములేద్విరుద్ధ మా

నతి యిడు పోయినచ్చెడఁ బిఁ జామములకఁ బొనరించెదకఁ గృపా

తతకుశలోక్తి గీతి శతఁ ధా యొనరింపు! వహింపు మోరిమిక.

49

౮॥ అనిన యంత నామెఁ యాత్మంబు దిటమొందఁ జేసి యనియె నినుఁడుశీతరశ్మి
భూతపంచకంబుఁ భూతనాథుండు మిమ్ముఁ గాఁచుచుండు శివముఁగాతఁబధము.

వ. అపుడు సుమిత్రాదేవియు నెట్టకేలకుఁ గొందలం బణచికొని లక్ష్మణునిఁ జూచి
యిట్లనుకొనించె.

51

గీ॥ రాము దశరథుఁ గాఁగ ధ * రాతనయను

నన్ను గా నమ్మహాకాన * సంబు నీయ

యోధ్యుఁ గా హృదయంబున * నూహసేయు

మయ్య! యిఁక బోయి రమ్మ! సా * ఖ్య మగునట్లు.

52

—* శ్రీరాముఁడు సీతాలక్ష్మణులతో నరణ్యమున కేగుట *

వ. అంత వార లయోధ్యనుండి నిర్గమించి యటవీప్రదేశంబుఁ జేరుటయు.

క॥ పౌరులు పెక్కురు వెంటడి, రా రాతిరి వారి నిద్దురను గూచి తా

మా రేయిఁ బయన మొంది మ, హారణ్యముఁజేరి తఱిసి * రా యమరథునిగా, 54

గీ॥ భవజటామండలాంతర * పతితపూత, వారివాహినియైన ది * వ్యధుని స్నాన

మాడి యచట వసించు గు * హాళిధాను, డైన వ్యాధునిచే దాటిరా నృపంతి.

వ. అంత భరద్వాజాశ్రమంబుఁ జేరి యవ్వారి సేవింపి తదీయనిద్దేశాను సరణిఁ జిత్ర

కూటాచలప్రాంతంబుఁ జేరి

56

చ॥ మునిజనసేవితంబును స * మున్నతసుందరకందరోరుపా

వనవనవాహినీతటవి * భాసితదివ్యఫలదుప్రమావళి

శనదురుమాకందరస * గంధసుగంధలతావితాన కా

ననకునమండలంబు నగు * నాగపదంబును గాంచి వేడ్కొమ్మె.

57

వ. అందు.

గీ॥ పర్ణశాలను నొక్కఁడేర్పఱచుకొని వ, సించి రిశను నయోధ్య శోకించుచున్న
దశరథనృపాలవర్యుండు * తనయవిరహ, దుస్సహగ్నిసంతప్తఁడై * దొరఁగెదనువు.

ఉ॥ పౌరులు మంత్రులుకా భటులఁ * బంచి తగకా భరతుకా గనిష్ఠుతోఁ

జేరఁగఁ బెచ్చి సర్వమును * జెప్పఁగ నవ్వాడె రామసాదరుం

దోదవలేక మంథరను * నుత్పథయా జననికా వధింపగా

భూరికృపాణమెత్తఁ గృపఁ * బూని పశిష్ఠుడు మాన్వె నుద్ధతికా.

59

వ. మఱియు భరతుం డాగ్రహంబున నిజజననికా బరికించి తత్ప్రాతికూల్యహింసా

కృత్యంబుల కెంతేని దుఃఖించి యిట్లు నిరసించుచు ననియె.

60

ఉ॥ ఏమనె నిన్ను రాఘవుఁ డొకించుక యేవములేక లేకి! శ్రీ

రాముని సీతనుకా నడియరణ్యము లక్ష్మణుతోడఁ దోచి నీ

స్వామిని మ్రింగి దుర్యశముఁ * జక్కఁగ దిక్కుల నింపి తిట్లీక్ష

భూమిని నాకొసంగెదవె * పో యది నెత్తిని నీవె కొట్టుకో.

61

వ. అని యంత.

చ॥ జనకున కౌర్థ్వదైహికముఁ జక్కఁగ నల్పి దుకూలరత్నకాం
చనమణిభూషణంబులను శ్రీ సర్వముఁ బోవిడి వల్కులంబులన్
గొని ధరియించి వాజరథశుంజరయోధవయంబుతోడ న
జ్జనహితనాగరప్రముఖ శ్రీ చక్రముతోడ గమించి కానకున్.

62

గీ॥ చిత్రకూటాచలముఁజేరి శ్రీరఘువరు, జాడ లరయుచుఁ దఱిసి వి శ్రీ పాదవేగ
భరితుఁడై భరతుఁడు రామశివదములందుఁ, బడివడిన్ దెల్పె దశరథశ్రీస్వర్గమనము
వ. శ్రీరామలక్ష్మణులు వై దేహియు నత్యంతంబు వగచి దశరథున కుత్తరక్రియలు
నిర్వర్తించి రట మీఁద.

64

చ॥ భరతుఁడు రామచంద్రవద శ్రీ పద్మములన్ బడి యేను దీర్తు దు
మ్మరవిసవశ్రంబు నిఁక శ్రీ సర్వర మీపు మహిజ లక్ష్మణుం
డురుగరుణానిధాన ! పుర శ్రీ మొంది యఖండవసుంధరాస్థలిన్
నిరుపమలీలఁ బాలన మ శ్రీ నిందితరీతి నొనర్పఁ గాఁ దగున్.

65

చ॥ పదుగురు చుట్టి తిట్ట నిది శ్రీ పాపవధం బనుకోక లోభమున్
మడిఁ గొని నాడుతిల్లి జన శ్రీ మాన్యునిఁ బుణ్యుని నిన్నుఁ గానకున్
వదలి వతిన్ వధించినది శ్రీ వాస్తవ మన్నిరయంబు నొందు న
య్యదయ యిఁకేల నామనవి శ్రీ నారసి వేగ నయోధ్యఁ జేరుమా !

66

చ॥ శృంగము సింహపీఠమునఁ శ్రీ జేరినకై వడి నీదు పీఠమున్
వెను గన కెక్కువాడనె ! ప శ్రీ విత్రిత యర్హత నెంచి చూడనే
దినకరవంశభూషణ ! మ శ్రీ దిగ్ గురితించి నమన్ శ్రీ కులించి నీ
ధనమును రాజ్యమున్ గొని ము శ్రీ దమ్మున నేలపె మమ్ము నందఱున్.

67

వ. అని వేడుటయు.

చ॥ అనుజనిఁ జేరెనుచేసి వర శ్రీ మట్టిది కాదని తాతపాదునిన్
దినకరవంశమండనుని శ్రీ దేవనమానుని సత్యనిష్ఠునిన్
మనమున నెంచుమంచుఁ బతి మాతె రఘూద్వహుఁ డంతఃదమ్ముడున్
విని రఘునాథపాదుకల శ్రీ వేగొని రాప్రముఁ జేరి ధీరుడై.

68

గీ॥ పాదుకల సింహపీఠంబు పై నమర్చి పూజయెనరించి తా నందిపురమునందు
వాన మొనరించి భూపతి శ్రీ పాలనంబు, సేయుచుండెను భూరిసాశీల్యమునను.

69

వ. ఇఁక నిందుసీతారామలక్ష్మణు లాకాంతారాంతరంబు నుండి విప్రకృష్టాటపీయ
యామలై ప్రయాణం బొనరించి

70

చ॥ ఒక ననభూమి నుండి మఱి * యొక్క వనసలి కేగుచుకా మహా
త్సుకమఱి వన్యప్రవృత్తుల * తోయము లొందుచు సత్తపోధన
ప్రకరనమర్చితాశిషిస * పర్యల జెందుచు నల్ల యుజ్జ్వల
దశకణభుగ్ధుసీతలని * ధానభూనావని దండకావనికా॥

71

గీ॥ అగ్రమందు రఘుశ్రేష్ఠుఁ * డవల సీత, ఎనుక నామిత్రి నడుచుచు వివినపదముఁ
జేరుచుండవిరాధుడక * జనఁటిదైత్యుఁ, డొకఁడు పరికించి నిబిడదోర్బద్ధతుండయి,

—* శ్రీరాముఁడు విరాధుని వధించుట *

చ॥ ఎదురుగ వచ్చి మైశిలిని * నేడైర నెత్తి నిజోరుపీఠపైఁ
జదురుగఁజేర్చి రాము నను * జన్ముని జూచి కతోరవాక్తతికా
బెదరు ఘటింపఁజేయ వరి * భీష్మఁ డారఘువంశవర్ధనుం
డుదితరుషాధిత ప్తుఁ డయి * యుద్ధతదావపు గిట్టి పేటినకా

73

గీ॥ వాని మఱిఁగాంచి వసుమతీశ్రద్ధామందుఁ, గూల్చి శరభంగమానిని * గొలిచికుంభ
సంభవాశ్రమమును జేరిచాల మురిసి, భక్తిబూజించి కొన శుభవాదములను.

క॥ మఱియు నగస్త్యసమర్పిత, పురుహూతధనుశ్శరవ్రీ * ముఖములఁగొని భా
స్వరసుస్వరశుకపికవయ, తరువాటినిఁ బంచవటినిఁ * దఱిసి యట రహికా. 75

గీ॥ లక్ష్మణుఁడచితవర్ణశా * లాస్థినికా వ, సింది జనకజతో నుభ * శ్రీ లెసంగ
మునిచయస్తూయమానుడై * యినకులవతి, గడపెను బడేండ్లు దినదశకంబుపగిది.

వ, అంతఁ గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొక్కనాఁడు.

చ॥ అనురి యొకర్తు శూర్పణఖ * యంఁచుఁ బ్రతీతి వహించినట్టి దా
యసమవనాంతరస్థలి వి * హారముసేయుచు రాఘవాశ్రమా
వనధనమీప మొంది రఘు * వల్లభు నల్లనఁ జూచి యంత నే
కుసుమశరార చిత్తయయి * కొవ్వన డాసి పచించె నిట్టులకా.

77

ఉ॥ కాముడవో వసుంతుండవో * కానకుఁ జెందిన చందురుండవో
శ్యామలకోమలాంగ ! నిను * జక్కఁ గనుంగొని మెచ్చి వచ్చితికా
సీమనసార భోగము ల * నేకవిధంబుల నొందు మిందు సీ
భామినితోడ నేమిపని * భావజకేళుల నేన తన్నెదకా.

78

క॥ కుసుమశరభోగముల నకా, గుని పెట్టుము నీకుఁ దగిన * క్రొంబాలఁటిని సీ
ముసలివినుగేల విడు సం, తనముకా బానరింతు నీకు * నకలవిధములకా.

79

శా॥ నీ యుల్లంబున కెట్లు మెచ్చొదవునో * నే నట్లు లూపించి యా
యా యింపైన వనప్రదేశముల నా * యా రమ్యనేవధ్యలీ
లాయోగం బలరంగ వంగభవగా * ధానందకేళీప్రభో
గాయత్తుక బావరింతుఁ దీక్షును మనో * జానూననానాదుజల్.

80

శా॥ ఒచ్చెం బన్నది లేదు నాయెదుట నీ * కుల్లాసమున్ గూర్తు నా
పాచుక గల్గొని నీవ మెచ్చెదవు ముం * జేలా! ప్రగల్భోత్పలీ
విచ్చుంబాటిన కమ్మపూజాదల బల్ * విందొప్పఁ గ్రీడింపురూ!
యవైచ్చిత్తీనిఁ బరిత్యజింపకుమ నీ * కొందించు నిష్కర్థముల్.

81

వ. అనిసంత శ్రీరాముఁడు సహేలుండై యనుజనిజూపి యతండ్రింగనున్నవాఁడా
తనిదండనుండెదనన్ను పొమ్మనిన దానవియు ననుమరించి లక్ష్మణుఁజేరఁజని
నిజాభిమతంబెఱింగించుటయు నాతండభిముఖుండుగాకుండుటకుఁ గినిసి రాముఁడ
ఱిసి వృధుల జహ్వాకానాది మైథిలిన్ మ్రింగఁజూపుచున్నంత దాశరథి యడ్డువడి
తమ్మున కిట్లనియె.

82

క॥ నీచులతోఁబరియాచక, మేచక్కిగూడదరయు * మీయనురి నసిక
జూది వెడలింపుమన నరె, దాచెన్నటికర్ల నాన * లసిగోసెనెనక.

83

ఉ॥ శోణితవృష్టు లెంతయు వ * సుంధర ముంపంగ మాంసఖండపా
పాణతతుల్ గడుక గుఱియ * సాధ్యసశోకమహాపూర్తిని
ర్యాణగభీరగర్జనవి * రావము లాశలఁ దూట్లువుచ్చ దు
ర్వాణులఁ గూయుచుక జనియె * రక్కసి గ్రక్కునఁ బాసి వారలక.

84

మ॥ ఖరుండక నోదరుఁ జేరి యేడ్చుచుఁ గడుక * గంపంబు ద్రాసంబు దు
ర్భరదుఃఖంబు గలంప నిట్లనఁ బ్రవీ * రా! నీదు తోఁబుట్టునై
సరయెవ్వారలు లేక యుండు నిను నీ * చస్వాంతులొ మర్త్యు లి
క్కరణిక శీతయొనర్చి కోర్చెదవె వై * కల్యంబు నీక్షింపుచుక.

85

చ॥ సముదితివల్కలాంబరవ * సానులు సారసనేత్రు లిద్ద టు
త్తమబలవిక్రమాన్నతు లు * దారధనుశ్చరఖడ్గశోభితుల్
రమణి యొకర్తు కీగహవ * రాజి విహారముసేయుచుక బ్రమో
దమున వసించియుండి రింక * దర్పముతో నమ గోసి రిట్లులక.

86

డి॥ నీవును దక్కుసోదరు ల * నిందితశక్తి జహంమలై వెనక
గావలులైన యన్నరులఁ * గామినితోడ వధించి వచ్చి నా
కీ వగఁబావుఁ డిట్లయిన * నే నింకఁ దదుగ్రాధిరాంబుపాన మిం
పావహిలంగఁ జేసి ముద * మందెదఁ జొందెద రీరు కీర్తులక.

87

చ॥ అనుటయు నాతఁ డాగ్రహపఁరాయణుడై పదునాల్గువేల్పు
నిని బదునాల్గురౌ దనుజః * నిస్తులయోధులతోడఁ దమ్ములక
గొని వృధివీపదం బదరఁ * గోసలజానుతుఁ జేరి సింహాగ
ర్జన మొనరించి పిల్చె నమః * రం బొనరింపఁగ రమ్మటం చొగిన్. 88

— * శ్రీరాముఁడు ఖరదూషణాదిరాక్షసులను జంపుట * —

చ॥ కని విని రాముఁ డా దనుజః * కాండమునుక బొడిసేయ నెంచి భూ
తనయను గాఁచుచుండు మని * తమ్ముని నుంచి ధనుస్సహాయుడై
చని వనభూజరాజి దవః * బాలశిఖావళి ప్రజ్వరిల్లి కా
ల్చినయటు లా నిశాచరుల * చేవయడంచి పెధించె నమ్ములక. 89

ఉ॥ దానవి యంతఁ గన్గొని ని * తాంతదురుద్ధరదూషమగ్నయై
దీనతఁ జెందియుక బగను * దీర్చఁగఁ బూని రయంబునక జన
స్థానమునాగఁ బేర్వడిన * దారుణకానన మట్లు వీడి లం
కానిలయంబుఁ జేరె ఊణ * కాలములోన నె చాటి యంబుధిక. 90

గీ॥ రావణాస్థానమున కా ర్త * రావరోద, నములతోఁ జని మొక్కి తనదునికృతిని
జూపి శ్రీరాముచే నాత్మసోదరులు ఖ, రాదురెల్లరు మరణించి * రనుచుఁ దెలిపి.

క॥ ఆ రామలక్ష్మణులభుజ, సార మపారంబు రామ * చంద్రునినతి బల్
దీరిచిన పసిడిబొమ్మ య, నా రహిఁదగుసాగను నెఱుంగ * నా తరమగునే ! 92

క॥ మీలో ! కనుదోయి లకో, రీలో ! చనుజంట మరుసి * రిన్ దనరినమేల్
డాలో ! నూగా రిభతుం, డాలో ! తొడ లట్టిచెలిఁ బడయుట సులువొకో, 93

క॥ పలుకులు పులఖండంబుల, వెలకమ్మును జిటుతనగవు * వేయేటి కిఱక
నిలువఁగ నీడెన్నఁడు వె, న్నెలచలునపుతకుకుబెళుకు * నేటగునిగ్గుక. 94

ఉ॥ కాదది యప్పరోరమణి * కాదది నిర్జరసీరజాక్షియున్
గాదది భోగిరాజకల * కంఠియుఁ గా దను రాజ్యగంధియుక
గాదది మానవీందుముఖ * కల్కిని వాఁ డటనొందెనో ధరక
నీమకళత్రమైన నది * నే ముదమొందనె మిన్ను ముట్టుచుక. 95

ఉ॥ నుంత కళంకముకొనని * శుభ్రమరీచి యొకప్పు డేని ర
వ్వంతయు మోడ్చుచెందని ను * వర్ణ విమాతనవద్ధరాజ మె
డ్డెంతకు వెల్లిగాని యమ్మ * తేదమణిఘటి యా మిటారి నీ
కంతటికాంత రాణి యగు * నంతకుఁ జంతకు నంతమున్నదే ? 96

ఉ॥ ఆ యరవిందగంధి విను * మా శతప త్రైవికాలనేత్రీ ఆ
కాయజమోహనాస్త్ర మల * కమప్రికస్వరసుస్వరోక్తి ఆ
ఆయత కేశపాశ యతు * లాద్భుతబాహుపరాక్రమాంచిత్రం
దై యలరాదునీకుఁ జేలి * యైవిలసిల్లిన భాగ్య మెంతయో. 97

ఉ॥ దానిని నీకుఁ జేర్చుటకుఁ * దద్వనభూమికిఁ జేరి లాంగ రా
మానుజుఁ డుగ్మిఁడై యసిని * సంతముచేసెను గర్జనాసలఁ
గానఁగలేక నా వ్యధను * గాదిలిసోదరు లాఖరాదు ల
న్యూనరుషార్తిమై యెదుర * నుక్కఱఁజంపెను రాముఁ డందఱఁ. 98

గీ॥ ఆ జనస్థాన మంత శూన్యానురమయి, వెలసె నిస్థిఁడమీఁద భావిగతి యెదియొ
విన్నవించితి నా గోడువిజితవైరి! , బలియుఁడవు సీవు నేఁ జెప్పఁగలన నీకు. 99

ఉ॥ ఆ చెలియల్ వదించిన య * సర్థములఁ విని యాపెమోముపైఁ
జూచి వ్రణంబులఁ మనుజ * సూదనుఁ డాగ్రహవేగ మొంది నీ
తాచతురేక్షానాగుగతతర్జము హర్షము నొంది నీచు మా
రీచునిఁ దోడఁ దోడ్కొని న * రిత్పతి దాటి నృపాలుపాలికిఁ. 100

గీ॥ చేరి మారీచు నొక్కఁబం * గారులేడిఁ, జేసి రామాశ్రమమునకుఁజేర్చ నదియు
సీతకగువడి నడువ భూజాత దానిఁ, బట్టి యిమ్మన శ్రీరామభద్రుఁ డంత. 101

మ॥ శరచాపంబులు చాల్చి హేమమృగిక్త * శత్రుత్తదస్త్రేషణం
బరుడై తోపఁగ దప్తుఁ జేరి యట బ్ర * హ్మస్త్రంబు యోజించి వే
సె రహిన్ దాన నిశాచరుండు సమసెఁ * స్వీయాకృతిఁ జెంది సో
దర! హా సీత! యటంచు గూయుచు వినెఁ * దద్రావ ముర్ఖిజయున్. 102

వ. అంత జానకీదేవి .

ఉ॥ అప్రాణై లత్యుణుఁ బిలిచి * యన్నను జేరు మదేమొ సంతటం
బుప్పతిలంగఁ దోచె నన * నొప్పకయుండుదుఁ గాంచి యాతనిఁ
దప్పలు వల్కి పంపె నిక * ద వ్యతఁ డొందినమీఁద రావణం
డొప్పదలిర్చ భిక్షుతను * వొంది హరిస్మరణంబు నేయుచుఁ. 103

వ. సీతావాసంబును దారసించినంత

— * రావణుడు సీతకా గొనిపోవుట. * —

ఉ॥ స్నాతకుఁ డన్న నూహఁ గొని * జానకి వానికిఁ బిల్చి భిక్షముఁ
బ్రీతి నొసంగఁ బో నతఁడు * భీషణరూపముఁ జూపి భూమిజఁ
జేతులనె త్తి పుష్పకముఁ * జేరిచి యశ్రవదంబు నొందె ద
న్నాతఁడు గొన్నుఁ బోవుటది * యారసి జానకి శోకమొందుచుఁ. 104

ఉ॥ నా యనుతాప మట్లు తగు * నా యను దేవరు నొప్పు బల్కు తా
నా యను రాముఁ జూడఁ గల * నా యను రావె మహాకృపానిధా
నా యను దుష్టదైత్యదమ * నా యను నాశితజీవితప్రదా
నా యను సర్వదుఃఖశమ * నా యను మాటికి దుఃఖతాత్మయై. 105

వ. అంత రావణుఁ జూచి రోజుచు నిట్లనియె.

చ॥ తగదిది రాక్షసేంద్ర! పర * దారఁ బరివ్రతయైనదానినిఁ
మగఁడు మఱింది దూరగహ * సంబున కేగుట నొంటిదాని నీ
పగిదిగ దొంగలించి కొని * పాటుట చేటగు వేగ నన్నిఁక
దిగవిడి రాముఁ జేర్చు మిఁక * ధీరుఁ డతండు తుమించి కాంచు నిఁ. 106

వ. ఇట్లు చెప్పిన నాలింపకయుండుటక గాంచి విలపించుచు నెలుంగెత్తి యిట్లు మొఱ
పెట్టుకొనియె. 107

సీ॥ ధరణిజాతను దుష్ట * దైత్యుండు గొనిపోవు, చుండె గావరె దివ్య * యోధులార !
సీరధ్వజకుమారిఁ * జెనఁటిరక్కసి కొని, చనుచుండె మనుష * యములు మీరు
దశరథాగ్రన్నువ * దనుజుం డొడిసి యిట్లు, దరలె నారయరె గం * ధర్వులార !
శ్రీరామచంద్రుని * చెలువను బలలాశి, చెఱగొనె బో * వరే * సిద్ధులార !

గీ॥ గరుడులార ! విద్యాధరా * గృసరులార !, యక్షులార ! ధర్మ * కాధ్యపక్షులార !
వేగిరమె చేరి నక * విడిపింపరయ్య !, కనికరము సెందుఁడయ్య ! వం * దనమొనర్తు.

వ. ఆ యార్జునస్వరం బాలించి వక్షీండుగ్రంథగు జటాయు వాకసంబునకెగసి రావణున
కడ్డుపడిన సతఁడు కృపాణంబుఁ జెఱికి యవ్వని యెఱుకల నఱికి పుడమిపయి *
బడవై చి. 109

గీ॥ కడలి దాఁటి జవమున ల * క్షౌపురంబుఁ, జెంది యందు నశో * కవి * చిత్రనాటి
యందుఁ జేరిచి రాక్ష * సీ * బృందమధ్య, సీత బా * గలఁగఁ జెఱునుంచెఁజే * టుఁ గవక.

శా॥ మోరీచుక పథియించి స్వా * వసధభూ * మార్గంబునక నచ్చునా
శ్రీరాముక గని లక్ష * ణంబుం డఖిలముక * జెప్పంగ హా * సీత ! హా
హా రక్షోహృతవైతివా ! యనుచు నా * ర్తరావముల్ సల్పుడుక
ధీరుండై మృతి * నొందుచుక బలికె బ * త్రిశే * ఘ్నఁ డిబ్బంగిగాక . 111

ఉ॥ తావకధర్మపత్నిని మ * దంబున రావణదైత్యుఁ డుగ్ర * వం
కావించిస్తుండె కొని ర * యమ్మునఁ బుష్పక మెక్కిపోయె నే
వే వినువీధి నడ్డుపడి * వీక దురం బొనరించినాడ దు
ర్భావుఁడు తొక్క * లక దునిమి * వైచెను బ్రాణము లుత్క * మింపఁగక. 112

వ. అని యనంతరంబే వీరశయ్యాశయానుండగు నవ్విహంగేంద్రుం డసుప్తలఁ బాసిన
 శ్రీరామచంద్రుండు వగచి యాతని కగ్నిసంస్కారంబు లొనరించి సీతాశూన్యం
 బైన యుటబావాసంబుఁబాసి యత్యంతంబు వలవించుచు సీతాస్వేషణంబునకై
 నానుజుండై దక్షిణాధ్యంబు ననుసరించి నడుచుచుండుడు. 113

— * శ్రీరాముండు కబంధుని వదిలించుట * —

గీ॥ కాన నంతః కబంధుండకాగర్భుఁడు, వికృతుండు బుభుక్షు డాయ వేదవేగ వాని
 బాహువులదృంచి పానకజ్వాలఁగాల్చి, రతండు కాపవిముక్తి దిశ్వాధ్యమెగసె.

వ. మఱియు నతండు రావణుండు సీతను గొనిపోయి లంకయందుంచెననియు నిచ్చటి
 కనతిమారంబునఁ బంపానరోవరంబు పార్శ్వంబందు ఋష్యమూకావ్రియందు
 నున్నీవుండను కపికులనాధుం డాంజనేయునితో నసించి యున్నాడనియు నగ్రజ
 నిచే నితం డవహృతదారుండై యుండుట మీర లాతనికి సాహాయ్యం బొనర్చిన
 నతండు గృతజ్ఞుండై సీతాస్వేషణ రావణసంహరణం బందుఁ దిరుగ సాయంబొన
 రింపఁ గలఁడనియు నుడివి యధేచ్ఛకజనియె నంత రామలక్ష్మణులు పంపానరో
 వరంబుఁజేరి యందలి రామశీయకంబు భూమిజా విరహదుఃఖంబు నత్యంతంబినుము
 డింపఁజేయుడు రాఘవుం డనుజున కిట్లనియె.

చ॥ స్ఫురదురుమాకరందకనః భూషితభాసితవద్యవండనం
 చరదతిమాత్రకూజితపి చండిలమానసవాసచక్రసుం
 దర మగు సీసరోవరము దండ వసింపఁగఁ జెల్ల దుర్విజా
 విరహభరంబు దుర్భరము వేగ మఱిండుగు చోటుఁ జేర్చుమా. 115

వ. అని మఱియు నుద్విగ్నుండై సీతను దలంచి.

ఉ॥ జానకి! యెందుఁ జేరితివి భానగు సేనగుమోముఁ బాడకే
 ప్రాణములన్ భరింపఁగ ను పాయముదోపదు డాయరాడె! నా
 పై ననురక్తి భక్తి గల పాననమూర్తిని నిమ్ను నట్టర
 ణ్యానినిఁ గోలుపోయిన ఖి లాత్మునిఁగానెదవా! కృపామయీ! 116

వ. అనుచు సరోవరంబుఁ బరికించి.

సుగంధి } సీరజంబ! చూచినావె భ సీరజాతలోచనక
 వృత్తము } సారసంబ! చూపరాడె! సారసానుయాననుక
 చారుచక్రవాకి! చూపు చారుచక్రసుస్తనిక
 మీరలెల్లఁ బ్రేమమెంచి మేలుఁగూర్పు డీయెడక. 117

సీ॥ రాజీవముల నెట్లు * రహి నిరీక్షింతు నా, రాజీవగంధి పాఠ్యమున లేక
నవమృణాళములగా * నగ నోర్వగలనెట్లు, నవమృణాలభుజయం * డను మెలగక
కలహంసగతు లెట్లు * గదసి వీక్షించెదఁ, గలహంసయాననం * గతి నడువక
చక్కదంపతులరా * జన మెట్లు కన్గొందుఁ, జక్కస్తనీయోగ * సరణి గొనక

గీ॥ భ్రమరమాలాభిరీతసంశ్రవణ మెట్లు, భ్రమరమాలాంశుధమ్మిల్ల * పథ మెనయక
యీ యుడ వసింపజాల వే * తేడ కేని, వంప! వంపదలం పను * కంప నింపి.

వ. అని యనంతరంబే ప్రయాణంబుచేసి యచ్చటికి నన్నిక్కప్తంబును నానావిధపుష్ప
ఫలస్త్రువులవిలసితంబును నగు ఋష్యమూకాచలంబుజేరి రక్ష స్తర్జనార్థంబు గుణ
ధ్వని బొనరింపుచు నడుచుచుండుడు. 119

ఉ॥ పావనమైన యక్కుధర * భాగమునం దల వాలిభీతి ను
గీర్తుడు తత్సహా * దరు ధోగిన్ నిసంపుచు నాంజనేయులో
భీవహమైన రాఘవుల * విండ్లరొదన్ విని వాలిమిత్రులే
భూవిభులో ననున్ గడువఁ * బూనికచే నిత నచ్చి రం చనక॥ 120

చ॥ సచివుడు వాయునందనుడు * జంకకుమంచు నచించి యంతః దా
నచకితవృత్తి నొక్కయతి * యై నృపవీరులఁ జేరి తెచ్చి యం
దుచితగతిన్ నిజేశితకు * నుగ్రకరాన్యాయమూర్తి కష్టసం
కుచితసఖత్వ మేర్పటఁ * గూరిమిఁజేకొని వార లంతటన్ 121

క॥ అన్యోన్యోద్దంతంబుల, నన్యోన్యం బెఱిగికొని మహాదరపూర్వం
బన్యోన్యసాహ్యములఁ దా, మన్యోన్యమునేయ, బ్రతిన * లాడికొని రటన్. 122

వ॥ అంత రాఘవుండు సుగ్రీవవిశ్వాసార్థం బుండు దుండుభిశరీరోత్పాదనంబును సప్త
సాలభేదనంబును బొనరించుటను జూచి సంతుష్టాంతరంగుడైన స్వపంగేశ్వరున
కిట్లనియె. 123

చ॥ సరవిగ విన్ను దివ్యబల * శాలిని వాలిని సంహరించెదన్
గురుతరవానరప్రముఖ * కోటికి నిన్నొనరించెదన్ బ్రభున్
మురిపముమీఱు నీదు విరి * జోడిని జెంది యనంతసౌఖ్యముల్
దిరముగఁజెందు దగ్గి * జనిఁ * చెమ్మిఁకఁ బొమ్మి కపీశ్వరేశ్వరా ! 124

—* శ్రీరాముడు వాలికాజంపుట *

గీ॥ అని ప్రబోధించి వాలి నా * హస్తవపజిచి, భానుజుని కంఠమందుఁ బు * ష్పసృజంబు
పై చి గురులొంది యొకదివ్య * బాణరాజ, మేసె వాలిపైఁ బ్రాణంబు * లెగిరి చనగ.

వ. వాలియు నిర్గతంబులగుచున్న ప్రాణంబుల నాగి రాముఁ బరికించి యిట్లనియె. 126

మ॥ అకటా యేటికి రాజునై యిటుల నశిన్వాయంపు హేయంపు ప
నకు లోనైతివి ధీరు లెన్నుదురే దుఃస్థంత్రంబు నాతోడఁ జ
వ్వకు రాఁ జాలకపోతి వాయుతతరుప్రచ్ఛన్నగాతుండనై
యకలంకుఁ నను జంపినాడవు మహాహిత్యాప్రకారంబునఁ.

127

ప॥ అనుటయు విని రామభద్రుం డిట్లనియె.

ఉ॥ కాదిది హత్య వాలి ! విను శ కాననజంతువ వౌటఁ బొంది వ్యా
పాదము నేయుటే తగవు శ బల్మి ముఱందలిపొందుచేసి నీ
గాదిలితమ్ము నుగ్రగిరిశానన భూమికిఁ దోదినాడ వి
ట్లా దురితంబు పై వనగునా ! తగునా యది రాచవారికిన్.

128

ప॥ అని నుడివి యంగదుని యువరాజున్ జేయుదునని కందుఁబాపి యభయ మిచ్చు
టయు వాలి సంతసించి యనువులఁ బాసె నంతఁదారాంగదాదులు తక్కుంగల
వానర ప్రముఖులు విచ్చేసి వారలును సుగ్రీవుండును తడవుపొద్దు విలపించి
రంత మహేంద్రతనయుని యార్ధ్యదైహికక్రియాసంతరం బందు రఘునాథుండు
సుగ్రీవునకుఁ గపిరాజ్యపట్టాభిషేకం బొనర్చి కపిరాజవంశకరీరుండగు నంగదునకు
యౌవరాజ్యపట్టం బిచ్చి తాననుజనితో మూల్యవద్దిరి నివసించెనంత.

మ॥ ఒకనాఁడాశివతోఁ గిశోరశశిరే శ భోద్యత్కిరీటుండు నే
వకవద్యుల్ ప్రమథామరోత్తములు దీ శ వ్యధ్యక్తి సేవింప బు
వ్వక మాత్సుర్యముతోడ నెక్కి జగతీ శ భాగంబులఁ గాయచుఁ
వికలాత్పుండయియున్న రాము నచటన్ శ వీక్షించి తా నిట్లనెన్.

130

ఉ॥ ఈ రఘురాముఁ డర్యమకు శ లేందుఁ డలంఘితదివ్యవిక్రమో
దారుఁడు ధీమఁ డార్జున శ తావవిభంజనుఁ డాత్మవేది వి
స్తారవివేకకోశనిధి శ దాసవరాట్టగు వక్షిక్కుకంతుచే
దారను గోలుపోయి యిటఁ శ దల్లడమొండెడుఁజూడు నుందరీ !

131

గీ॥ అనుడు హసితంబొనర్చి యిట్లాదిదేవి, యనియె వేదనమేడ ! యిట్లాలిగొఱకు
తప్తఁడగుటేడ ! చేవర ! శ తత్త్వైశ్చలన, వారలీతీసుగాంతురే శ వగలదగల. 132

ప॥ అనుడు భగవానుండు మరల నిట్లనియె.

గీ॥ ఎట్టివేత్తలకేనియు శ నింపుదనరు, వత్నియెడలను మణియు నశివత్య మెడలఁ
దగుల మణిగకయుండు నంతయునునైనఁ, బామరులకును వీరికి శ వారయుండు.

౩. అందునను శ్రీరామచంద్రుం డనన్యసామాన్యవిజ్ఞానధనుం డంతర్ముఖుండనుటయు
సఖలాండేశ్వరి యిట్లనియె.

134

గీ॥ వార యెట్టిదిగేవ ! నీ * వ కనుగొనుము, సాంప్రతంబందె యీరాజ * చంద్రు చంద
మేన్ బరిక్షింతుననియాళినిగురుజోకి, జయయ నెడు దానిచిలిచితద్ *క్షణమునందు.

ప. సీతాదేవ్యాకృతిసొసంగి శ్రీరామునిజూపి తదంతికభూమిన్ బుష్పావచయం బూస
ర్పుచుండుమని పంచిననాపెయు నట్లొనర్చుచుండుడు రఘునాథుండు పరికించి, 136

గీ॥ అఖిలలోక నిదానుఁడా * యభవమూర్తి, నకలజగదేకమాతృక * శాంకరియును
వేదియున్నారు సీకయి * వేగనటకుఁ, బయనమొసరింపుమొక్కెద * జయ! మదంబ !

ప. అని నమస్కరించినంత నాయమ మహాదేవికాశేరి యవ్విధంబుఁ దెలిపిన నంబిక
యాశ్చర్యంబొంది శ్రీరాముని యాన్నత్యంబునకుమెచ్చి ప్రశంసించె నంత మహా
శ్వరుం డచిరకాలంబుననే శ్రీరాముఁడు రావణుఁబరిమార్చి సీతకాదోడ్కొని
వచ్చునని యార్యతోనొడివి యటనుండి తిరుగఁ బరివారంబులతోఁ బుష్పకంఠెక్కి
కదలి కైలాసగిరికాశేరి. 138

గీ॥ కపికులేశ్వరుఁడంత నే * కాంతభూమి, శేరి తారాప్రముఖభూమి * సీరతములఁ
దవిలి మధుపానమదమునఁ * బవలురేయి, భేదమరయక యెంతయుఁ * బ్రీతినుండె.

గీ॥ నాల్గునెలలెల్లుగడిపి యంతకును వాన, రప్రపరు యోజఁగాంచక * రామనృపతి
లక్ష్మణునిబన్నుడు నతండు * స్థవగవరుని, జూచియతిశయతోపవి * న్నూజకాతుఁడయి.

ఉ॥ ఏమిది మర్కటేంద్ర ! కృత * మంచకరాముని విస్తరించి యు
ద్దామమదంబునకా జెలగి * దారలతో విహరించుచుంటి వి
ష్ణా మహనీయుసాయమును * నారయవేని నిజాగ్రజన్మునికా
రామశరంబు చేర్చును స * రాసరి వేరరి యోజనేయుమా ! 141

ప. అనుడు విని తార కాతరమై సుగ్రీవానుమతితో ముందుగ సౌమిత్రిక దారసింది
మొక్కి యిట్లనియె. 142

ఉ॥ దేవర ! వానరుండితఁడు * దీనతఃశేకొని యన్నభీతిఁ బె
ల్లావగ నిల్లునాలును స * మస్తముఁబాసి యొకండు ఋష్యమూ
కాపనినుండె నిష్ఠ భవదగ్గర సాహ్యముతోడ సర్వముకా
గై వసమాడు భోగములఁ * గామనుడై కొనుచుండె గన్తిమై. 143

ఉ॥ ఎననితండు సత్యపథ * మందె చరించెడు వాడుగాని యె
డ్డేనియుఁ గావధంబుఁజొర * నెంచడు మేటి కృతజ్ఞమూర్తి నీ
యాననొనర్చు వినియ ర * యంబునఁ బ్రత్యుపకారమెంతయుకా
మానుము సందియంబు నస * మానపరాక్రమశౌర్యభూషణా ! 144

ప. అనుచుండ సుగ్రీవుండు ప్రహ్లాదభూతుండై తఱిసిమొక్కి రామానుజున కిట్లనియె.

మ॥ అకటా యేటికి రాజనై యిటుల నశిన్వాయంపు హేయంపు వ
నకు లోనైతివి ధీరు తెన్నుదురే! దుఃస్వంత్రంబు నాతోడఁ జి
వ్వకు రాఁ బాలకపోతి వాయతతరుప్రచ్ఛన్నగాతుండవై
యకలగుక నను జంపినాడవు మహాహత్యాప్రకారంబునక.

127

ప. అనుటయు విని రామభద్రుని డిట్లనియె.

ఉ॥ కాదిది హత్య వాలి! విను † కాననజంతువ వౌటఁ బొంది వ్యా
పాదముసేయుచే తగవు † బల్కి మఱందలిపొందుచేసి నీ
గాదిలితమ్ము నుగ్రిగిరికానన భూమికిఁ దోచినాడ వి
ట్లా దురితంబు పైపనగునా! తగునా యది రాచవారికిన్.

128

ప. అని నుడివి యంగమని యువరాజున్ జేయుదునని కందుఁబాసి యభయ మిచ్చు
టయు వాలి సంతసించి యనువులఁ బాసి సంతఁదారాంగదాదులు తక్కుంగల
వానర ప్రముఖులు విచ్చేసి వారలును సుగ్రీవుండును తడవుపొద్దు విలపించి
రంత మహేంద్రతనయుని యార్ధ్యదైహికక్రియాసంతరం బందు రఘునాథుండు
సుగ్రీవునకుఁ గపిరాజ్యపట్టాభిషేకం బొనర్చి కపిరాజవంశకరీరుండగు నంగదునకు
యౌవరాజ్యపట్టం బిచ్చి తొననుజునితో మాల్వవద్దిరి నివసించెనంత.

మ॥ ఒకనాఁడాశివతోఁ గిశోరశశిరే † భోద్యత్కిరీటుండు నే
వకవద్యుల్ ప్రమథామరోత్తములు దీ † వ్యద్యక్తి సేవింప బు
ష్పక మాత్సుర్యముతోడ నెక్కి జగతీ † భాగంబులక గాంచుచుక
వికలాత్ముండయియున్న రాము నచటన్ † వీక్షించి తా నిట్లనెన్.

180

ఉ॥ ఈ రఘురాముఁ డర్యమకు † లేందుఁ డలంఘితదివ్యవిక్రమో
దారుఁడు ధీరు డార్తజన † తాపవిభంజనుఁ డాత్మవేది వి
స్తారవివేకశోభనిధి † దానవరాట్టగు వక్త్రికంఠుచే
దారను గోలుపోయి యిటఁ † దల్లడమొండెడుఁజూఁడు సుందరీ!

181

గీ॥ అనుడు హసితంబొనర్చి యిట్లాదిదేవి, యనియె వేదనమేడ! యిట్లాలిగొఱకు
తప్పుడగుటేడ! దేవర! † తత్జ్ఞాతన, వారలీతీరుగాంతురే † వగలదగల. 182

ప. అనుడు భగవానుండు మరల నిట్లనియె.

గీ॥ ఎట్టివేత్తలకేనియు † నింపుదనరు, వత్నియెడలను మఱియు నశివత్య మెడలఁ
దగుల మణగకయుండు సంతయుమనైనఁ, బామరులకును వీరికి † వారయుండు.

ప. అందునను శ్రీరామచంద్రుని డనన్యసామాన్యవిజ్ఞానధనుం డంతర్ముఖుండనుటయు
సఖలాండేశ్వరి యిట్లనియె.

184

గీ॥ వార యెట్టిదిగోవ! నీ వ కనుగొనుము, సాంప్రతంబందె యీరాజచంద్రు చంద
మేన్ బరిక్షింతుననియాళినిగురుబోధి, జయయ నెడుదానిచిలిచితద్ తక్షణమునందు.

ప. సీతాదేవ్యాకృతినొనంగి శ్రీరామునిజూపి తదంతికభూమిన్ బుష్పావచయం బొన
ర్పుచుండుమని పంచిననాపెయు నల్లొనర్పుచుండుడు రఘునాథుండు పరికించి, 136

గీ॥ అఖిలలోక నిదానుఁడా త యభవమూర్తి, సకలజగదేకమాతృక త శాంకరియును
వేదియున్నారు సీతయి తేగవటకు, బయన మొనరింపుమొక్కెద తజయ! మదంబ!

ప. అని నమస్కరించినంత నాయమ మహాదేవిజేరి యవ్యధంబుఁ దెలిపిన నందిక
యాశ్చర్యంబొంది శ్రీరాముని యాన్నత్యంబునకు మెచ్చి ప్రళంఘించె నంత మహా
శక్తుం డచిరకాలంబుననే శ్రీరాముఁడు రావణుకబరిమార్చి సీతకదోడ్కొని
వచ్చునని యార్యతోనొడివి యటనుండి తిరుగఁ బరివారంబులతోఁ బుష్పకంబెక్కి
కదలి కైలాసగిరిజేరె. 138

గీ॥ కపికులేశ్వరుఁడంత నేతాంతభూమి, జేరి తారాప్రముఖభూమి త సీరతములఁ
దవిలి మధుపానమదమునఁ బవలురేయి, భేదమరయక యెంతయుఁ బ్రీతినుండ.

గీ॥ నాల్గునెలలల్లుగడిపి యంతతకును వాన, రవ్రవరు యోజగాంచక త రామనృపతి
లక్ష్మణునిబన్నుడు నతండుప్లవగవరుని, జూచియతిశయకోపవిఘ్నాజ్ఞాతుండయి.

౧౩౭॥ ఏమిది మర్కటేంద్ర! కృత త నెంచక రాముని విస్మరించి యు
ద్దామమదంబునకా తెలగి త చారలతో విహరించుచుంటి వి
ష్ణా మహానీయుసాయమును త నారయవేని నిజాగ్రజన్మునికా
రామశరంబు చేర్చును సారాసరి వేసరి యోజసేయుమా! 141

ప. అనుడు విని తార కాతరమై సుగ్రీవానుమతితో ముందుగ సౌమిత్రిక దారసింది
మొక్కిక్కి యిట్లనియె. 142

ఉ॥ దేవర! వానరుండితఁడు త దీనతఁజేకొని యన్నభీరిఁ బె
ల్లావగ నిల్లునాలును స త మస్తముఁబాసి యొకండు ఋష్యమూ
కావనినుండె నిష్ఠ భవదగ్గజ సాహ్యముతోడ సర్వముకా
గై వసమాడు భోగములఁ త గామముడై కొనుచుండె గన్తిమై. 143

ఉ॥ ఐననితండు సత్యపథ త మందె చరించెడు వాడుగాని యె
స్థేనియుఁ గాపధంబుజొర త నెంచడు మేటి కృతజ్ఞమూర్తి నీ
యాననొనర్చు విన్నిక రయంబునఁ బ్రత్యుపకార మెంతయుకా
మానుము సందియంబు నస త మానవరాక్రమశౌర్యభూషణ! 144

ప. అనుచుండ సుగ్రీవుండు ప్రహ్లాదభూతుండై తఱిసిమొక్కి రామానుజున కిట్లనియె.

ఉ॥ భూమినుతాగవేషణను * బూని హరిందులఁ బందిలిన్ దిశా
స్తోమము నెల్లఁ గాంచుటకుఁ * దోడ నెవచ్చెద రింకవారు సా
ధ్యమణి సీత నారసి ర * విప్రభ! యల్కడొలంగు మేను శ్రీ
రాముని విస్మరింతునొకొ * పాణిములర్థము లామహాత్మ్యవే. 146

గీ॥ అని రయమ్మునఁగదలి రామానుజమ్మ, తోడ రామునిఁజేరి మైదుదినములకుఁ
గవులు సీతామహాదేవిఁ * గాంచినచ్చు, వారని యమర్పుచుండెను భూరిసేన.

వ. అంతకుమున్ను సుగ్రీవాజ్ఞచే సీతామార్గమాణులై యదిగిన స్థవంగప్రవరులు
వైదేహి నెందునుగానక సముద్రతీరంబుఁజేరి పరితపించుచుండ సంపాదియను
విహంగేశ్వరుండు బాసకీదేవిని రావణాసురుండిమార్గంబునఁ గొనిపోయి లంక
యందుఁ జేరనుంచెనని ప్రబోధించె. 148

క॥ ఆమీదఁ బక్ష్తికంఠుని, చే మూషితియైన యట్టి * సీతను వెదుకం
గా మారుతతనయుడు తా, రామార్థము నెగసె దివిజరాజి యలరఁగా. 149

—* హనుమంతుఁడు సముద్రముదాటి లంకకేగుట *

ఉ॥ ఆకసమందునుండియె ప్రి * యాణముసేయుచుఁ జండమారుతా
స్తోకగతిఁ దినార్థమునఁ * దోయధి చాటి నిశాటవీరల
క్ష్మికమనీయకర్పరవి * చిత్రనివాసననుంధరాంకల
జ్ఞాకటకంబుఁజేరి వడిఁ * గాండనిధిఁ బడద్రోచి సింహాక. 150

గీ॥ సాయముగునంతకు నువేల * కైలమందుఁ, గడపఁదలఁచి యటఁజేరి కాంచుచుండ
భాస్కరుండంత శ్రీరామభద్రకార్య. మరసి యవరాళఁజేరఁగ * నరుగుచుండె.

గీ॥ కాలపురుషుం డపూర్వది * క్కాంతి కైలమి, నతులభాస్కరశోభర * త్నాంగుళీయ
కమును బంపినయట్టి పై * ఖరినినంత, ఖరఖరుండుచేరి పవరాద్రి * గహ్వరమును.

క॥ ఆకాంతయు నొకరల్పము, శ్రీకమనీయమును బలికెఁ * జేర్పఁ బనిచినఁ
ట్లాకసమునందుఁ జంద్రుఁ డ, నాపలుఁడై చేరి వెలిగె * పమితద్యుతితో. 153

గీ॥ అంత హనుమంతుఁ డెంతయు * మారుస మొంది
కలయఁగని యల్పమూర్తియై * గవను నెగసి
చాటి చనుచుండ లక్ష్మిణి * దటిసి యెదుర
దాని మదమార్చి యట్టుపైని * దటలె మరల. 154

- ఉ॥ సందుల గొందులక మఱియుఁ * స్నాటికహటిక సౌధవిధులం
దైందవరత్ననిర్మిత గృ * హితరభూములఁ బానశాలలక
సుందర కేళికాభవన * శోభితనిష్కుటగోటులందు న
స్పందమనీమఁ గాంచియును * వందుతె నెందును సీతఁగొనమిన్. 155
- ప. మఱియుఁ బ్రదేశాంతరంబుల కేగి యందు.
- క॥ చదుకములందలిమేడలఁ, గుడురగు గోపురవిహితకట్టిమముల సొం
పొదవెడు సర్తనశాలల, గదుల వెదకి వెదకి కనక * కాతరుఁ డగుచున్. 156
- చ॥ పడఁపడి రాక్షసాగ్రాలుల * వాసగృహంబుల నెల్లఁ జూచి దు
ర్బదుఁడగు రావణాసురుని * మందిర మంతయుఁ గాంచి కేళికా
నదనమునందుఁ దల్కినకళయ్యను రావణసందిటన్ రహిన్
విమరను జెందుచున్న నవనీరజనేత్రుని గాంచి భీతుడై. 157
- ప. తనలో
- ఉ॥ మేలివసిండిపూలమరి * మీఱినవల్వయుఁ గుప్పసంబునుక
జాల నునాసనల్ విసరు * చల్లవపున్నరజఃపరంపరల్
గోలి న మద్యపుంజవులఁ * గుప్పెడు కప్రపువీటికమ్మనల్
కేళివిహారగోషి నెఱిఁగింపుచు నున్నది యొక్కతీరుగన్. 158
- ఉ॥ ఈ రమణీవతంసము దిశేంద్రకులోద్వహుసాధ్వీ యాన! కా
నేరదు దీనిచంద మిది * నేగ్రహియింపనె! రామదేవి యి
ట్లాడిదుష్టదైత్యుని విహారము లొందునె! యిద్ది వీని దే
వేరి యధార్థ మల్ల వృధివీసుత నెచ్చట దాచియుంచెనో. 159
- చ॥ అనుకొని యా గృహంబు విడి * యంతనె పట్టణవప్ర మెక్కిడ
వృన ఘనసాలనీలరుదిఃపుంజసురంజితదివ్యమార్గమా
వనపద ముందు టారసి జీవమ్మున సచ్చటఁ జేరుచుండఁగాఁ
దనకుడినేత్రముక భుజము * తద్దయు స్పందన మొందఁ బ్రీతుడై. 160
- * హనుమంతుఁడు సీతాదేవికజూచుట *
- గీ॥ వేగఁ దఱిసి యశోకదుగ్ధివితతివాటి, నెల్ల గాలించి చూచి యొక్కెడను శింశు
పాతరుచ్చాయయెడ బహుఃకాయతేధాన, వనితలలయించు భూమినంధననుగనియె.
- చ॥ ఇనకులనాయకుండు దన * కెంతయుఁ జెప్పిన దివ్యరూపపా
వనకమనీయలక్షణవిభాస్వరరేఖల నొప్పదాని నా
ధుని విరహలిదుఃఖమునఁ * చూలుచు మజ్జనభోజనాదులక
గొనక కృశించి సంతతముఁ * గుందుచు నున్న విదేహనందనక.

ఉ॥ పాయక గామ రామ యని * చల్కు సతమ్మును బల్కుదాని నీ
లాయతేశేళ పాశమున * నాఱడిపంకము వొల్పుదానినిన్
గాయము కట్టుపుట్టములు * గాసిలి మాసినదాని సుప్రభన్
శ్రీయనఁజాలుదానిని * హరివ్రజసుం డటఁగాంచె జేర్చిమై.

163

చ॥ కని ముద మొంది తర్కమునఁ * గాదని యానని కొంతసేపు వా
దన మొనరించి యంత వసుధాసుతయే యని నిశ్చయించి రా
మునకును నాపెళ్ళా మది నమోయని తత్తువుప్పితాగ్రమం
దొనరఁగ నుండి వేళఁ గనుచుండెను భూమిజదళనాధిమై.

164

క॥ ఇనుఁ జేగుదెంచుముందఱ, ఘనతరళోణాబ్జదామశాంఢంబుల న
ధ్వను గై సేయఁగఁ దీర్చిన, యనువుగఁ దూర్పున నరుణమశోహద్యుతి యొదలెన్.

గీ॥ ప్రబలదోషాకగుం డాత్మభాగ్య మెల్లఁ, బాసి సందర్శింబునన్ బడఁబలుగువెట్టె
కలువ లార్చితోదలవంచుకాల మమరె, నళిని వల్లభగోష్ఠి నానంద మొంద.

మ॥ ఘనమందేవాదనూజరాజిని జగత్కల్యాణలిప్సాముదం
బున నాత్మీయకరంబులక బదిసి తద్రూపినివద్రాక్షసా
రనితాంతాక్షరీమఁ డైనకతనక * రక్షాకృతిక బాగ్గిరిక
దనరెక దివ్యులు గొల్వఁగాఁదిజగతీబాంధవ్యుఁ డవ్వారిగాన్.

167

గీ॥ అట్లు భానుఁడు చేర దశశాస్యుఁ డచటి, కేసుడెంచి రఘూవ్యూహం * నింతిదాసి
సంకుచితగాత్రిమై యున్నచంద మరసి, యిట్టులనెఁ బావభీతి యొక్కింత మాని.

ఉ॥ ఏటికి నన్ను జూచి యిటు * తెంతయు నీదు మెఱుంగుచన్గన్
మాటానరింతు వాత్మమున * మానుము పంతమొకింత పంతయున్
హుటక కేళకీదళినిభాంగి ! జగన్నుతదివ్యమూర్తి ! యా
రాటముఁ బాసి నాదగునుశిరమ్మునఁ జేరుము బిగ్గకాఁగిటన్.

169

ఉ॥ మాసినచీరతోడఁ గడు * మాసిన వేణిభరంబుతోడ బల్
గాసిలి రేల్ వవల్ నిదుర * గ్రాసముఁ బాసి యిటుల్ గృశింపఁగా
వాసియొకో ! కనద్వికచపారిజలోచన ! తేరిచూడుమా !
రోసముమానుమా ! పదన * రోజములొత్తెద నాజ్ఞ సేయుమా.

చ॥ చతురుండఁ గామశాస్త్రమునఁ * జాలినవాడ నమస్తలోకసుం
స్తుతుండ మహేంద్రుఁడాదిగల * శూరుల నెల్ల జయించి తద్దన
ప్రతతులఁ గొల్ల గొన్న బల * వంతుండఁ గాంతుండ దివ్యభామిని
స్థితతరదృక్కుమార్చితుండఁ * జేముడి నీమదిఁ గల్గ దేలొకో.

171

చ॥ సురుచిరదివ్యవస్త్రములు † శోభనకాంచన రత్న భూషణుల
సురభిశ్చందనం బగరు † శుద్ధమగంధసుమ్రజంబులు
ఒరిమళమాధురీభరితపానము లు త్రమహేమతల్పముల్
స్ఫురదురుహార్యరాజములు † సుందరి ! యొంది రిరంసఁజేయుమా !

ఉ॥ నీదగు లేతజవ్వనము † నీ మురిపెంపుకడని మేనిసా
లే దివినున్న యచ్చరల † నిమ్మహి నెమ్మనుజేశకాంతలం
దేదీ † పసిండిబొమ్మ ! గమ † నింపుము పొంపిరిబోపనీకు నీ
లేఁ దరుణంపుప్రాయము బలేయనిపింపఁగఁ జాలు నందముగా. 173

గీ॥ నాగనాసారు ! తెచ్చితి † నాకలోక, సుందరస్త్రీలఁ బాతాళ † మందిరాభి
రాముల భుజంగమావత్యరమణీమణులఁ జేసెదను నిను రాణినాచెలులకల్ల. 174

ఉ॥ రామునిఁ జేరనెంచెదపు † రాఁగలఁడే యతఁ డెప్పుడేని యీ
భూమికి భూమిపుత్రి ! యిటు † బొంకముదప్పి తలంచె దేటి కీ
భీమమహర్ణవం బిదియె † పెట్టనికోట మదీయలంక కు
ద్దామరణారిమండలవి † దారణకొండులు నాదుసైనికుల్. 175

గీ॥ చీరవననుడు వనవాసి † చెలువ ! రాముఁ, డేనొ కాంచనపరిధానహృద్యరత్న
భూషణుండను భూర్భువభృగ్భువశల, లోకనాథుడఁ గనుగొమ్ము † లోలనయన !

ఉ॥ సాగరతీరసన్నిహితచారువనదుగ్రమమండమండలిన్
బాగగుమాగధీలతల † పందిరులకొ మధురాన్న పానది
వ్యాగరుచందనోరుమణి † హారవిభూషణరాజి నొంది నా
తోఁ గుతుకంబుమీఱఁగ ర † తుల్ పొనరింపుము రమ్ము ! కోమలీ !

గీ॥ సోఁతుమూకలదొర యిల్లు † సుమతరాత్రి, బదరిన దురుక్తులను వినియదరిచెదరి
తృణము ముందిడి చూచుచు † దీమసంబు, మీఱ రాఘవదేవి యీతీరుఁబల్కె.

ఉ॥ మరలుపు చేత మీయెడల † మంచిదికాదిది ముష్పసచ్చ నీ
గరితలయందుఁ దీర్చుకొను † కామము నేను వత్సనతన్ బ్రభా
కరకులయోష నా సృపశి † భామణీయైన విదేహపుత్రికన్
బరసతి నాత్మమం దెఱుఁగు † పావనధర్మవిబంధనంబులన్. 179

ఉ॥ నీ సతులందుఁ బావనత † నీ వెటుగోడెదొ యన్యకాంతలం
దాసరినే తలంపు హృద † యంబున పన్యపథంబుఁ బాయుమా !
నీ సిరి నీ పురిన్ మణియు † నీదునపత్యము నీ కులంబునున్
దోసముతో దహింపకుము † తోయపు నానుడి విన్ము రూఢిగన్. 180

- క॥ నీకును సనూనలై తగు, నీకులసతులందు సతము * నీవొందు మన
న్యాయకాంక్ష నతిమభోగము, లీకరణిక్ మెలంగఁబోయ * నీనీసిదులక. 181
- శా॥ నీవాక్కండపు పావకారివగుచుక * నీయందఱిక్ జంపఁగా
నీ వాసంబగులంక రత్నమయి వ * గ్నిక్ గాల్పఁగా నీపునుక్
జావంగా మదిలోఁదలంపకు మింకా * జాడన్ విడన్ బూనుమా!
శ్రీ వర్ధిల్లఁగ నన్నుఁజేర్చును! జయ * శ్రీరాము నారామునిన్. 182
- చ॥ అతఁడు దయామయుండు శర * గాగలివత్సలుఁ డాఘ్యుఁ డుత్తమో
చితహితధర్మసంగతుఁడు * జీవిత మాత్యుఁ దలంతువేని యి
స్థితరము మాని నన్నిటకు * నట్టులఁదెచ్చితో యట్లై వేగ నా
వతికడఁజేర్చి యాఘనుని * పాదములొందు మతండు గాయ నిన్. 183
- క॥ రాముండు వదాన్యజగదభి, రాముండు రక్షిప్తకరవి * రాముండు మాశ్రీ
రాముడు సుజనహితాత్మా, రాముండు దెలియు మిప్రుడేని * రావణ! మదిలోన్. 184
- ఉ॥ నేనెక నీకు లోభవడి * నీసిరి కువ్విళులూరి లోఁగఁగా
ధ్యానముసేయ నెంచకు మ * హస్కరులొడనె యుండు చాయ యె
డ్డేనియుఁ బాయదంచెఱుంగు * మీఠ్యుండు రాముని చెట్టెబట్టి వే
తేని భుజంబు నేన మన * కెట్టులఁబట్టెదనో తలంపవా! 185
- గీ॥ గంధసంఘర రాజభోగములఁ దనియు, నాకఁగొపు సూకరం * బభిలషింపఁ
గలియునే యెప్రుడేని నీ * కరణి నాకు, నీకుఁగల యంతరంబు గ * ణింపు మదిని.
- అ. చేతఁజిక్కినట్టి * చెలువయంచనుకోకు, మదిఁగరంగున నెడు * మాటఁజోకు
దిక్కుమొక్కులేని * దీనగాదీనీత, కలఁడు రాఘవుండు * కాంతుఁ డెఱుంగు!
- వ. అంత ననుమతీరయ వినువుతో సైరింపరాని యాగ్రహధరంబుతో మఱియు
నిట్లనియె. రాక్షసరాజా! వినుము వినుము. 186
- ఉ॥ చెప్పితి ధర్మసూక్తులను * జేడ్చడఁబోకుము హంపలాత్మమై
దెప్పర మైనసంకట మి * దే చనుదెంచెను గాచికోమ్ము నీ
వప్పులతోనొల్పు నిక * నా ధననాథునిగట్టు నొందినన్
దప్పక తెచ్చిఁతుంచు దిన * నాధకులోద్భవాదివ్యబాణముల్. 187
- గీ॥ నీదు శౌర్యంబు చెట్టెక్కు * నీపు మిత్తి, నోటఁ జిక్కఁగలాడ వే * నును వివర్తిఁ
గడచిగట్టెక్కఁగలనికఁ * గలనికావ్ర, చండుడిదెవచ్చునడి రాఘ * పుండుఘనుఁడు.
- గీ॥ అనియిటులఁ దన్నుఁజిక్కింప * కితులవరుమ, వచనములనాడెన రఘువ్ర * వరుని సతిని
గాంచికోపించి తలఁద్రుంప * ఖడ్గ మెత్తు, ధాన్యమాలిని యనురాణి * తఱిసి విభని.

క॥ ప్రియలు పలువురు గలుగ న, ప్రియవాదిని యీ పెజొరకు * పెనుకువయేలా !
ప్రియవచనం బొరసి య, త్ర్యయముక బొనరింపబోకు * మబల నఘంబా, 192

మ॥ కమనీయాకృతు లెందఱో దనుజరా * ట్కున్యామణుల్ నీకుఁజే
తము లర్పించి యభీష్టభోగములఁ నొం * దక రాగొ మందోదరీ
కమలపేక్షణ యేను మున్నగుభవ * త్కాంతాతతుల్ లేరొ ప
క్షిముఖేంద్రా ! ధరణీజశస్తి విడఁమా ! * కీడెంచి మేలెంచుమా ! 193

వ. అని తనయేలికసాని యడ్డగించుటయు నుడిగి వైశ్రవణుండు జనకరాజనందనక
గాంచి. 194

గీ॥ అలుకఁబాయుము రాఘవు * నందలిమది, ద్రిపు మపనోదన మొనర్చు * దీర్ఘతరవి
యోగదుఃఖంబునిక మానశ్శయ్యకాల, మిచ్చితినిగడు వాపైనివచ్చువాడ.

క॥ అప్పటికేనియు నను నీ, వొప్పి విభునిగాఁగ సెజ్జ * నొందిన మేల్ కా
క్షిప్పటివలె నిలువాగిన, తప్పక భక్తింతు నిన్ను * దరుణీ ! యసురల్, 196

వ. ఇట్లు పలికి యందుఁ గావలియుండి జానకీదేవిన్ గాంచుచున్న దానవీ జనంబులఁ
గాంచి. 197

గీ॥ అందములబంతి మురిపంబు * లమరుదొంతి, యనుచు నే గంపెడానతో * నర్థిడెచ్చి
యుందితినియిందు నేతీరు * నొప్పబల్కి, యేనిగ్గైవస మొందింపుఁ * డిందుముఖని.

వ. అని యనుకొనించి దనుజనాథుం డెట్టకేటకు సవరివారుండై సగరికిబోయె. 199

క॥ వాని గమనంబుపయి న, వ్యాని నిదేశమున దాన * వస్త్రీ లురహౌ
పూనిక నిర్బంధోక్తుల, జానకీ నదలించుచున్న * సమయము నందుకా, 200

వ. ఆ పలలాశనస్త్రిణమండలిలో నొకర్తుకమై కాచుచునున్న యట్టి.

గీ॥ త్రిజటయనునది దగ్గటి * దేవవైరి, నారులనుజూచి యుడుగుడు * నాదు స్వప్న
మందు శ్రీరాముఁడిటఁజేరి * యసురకులము, మలిపికొనిచ నె భూమిజ * స్వమరయమున,

వ. నాదుకల కల్లగాదు నిక్కలయగు.

ఉ॥ కావున మీర లొగడ మి * కన్ విడి యీమెయెడక బ్రవన్నులై
నేవలఁ జేయఁజెల్లు నిది * సిద్ధము రాముఁడు రాగలం డిటక
గావలులై న కక్కసులు * గాంచెద రంతము మీర లీసికక
భావములందుఁ బాయుఁడు శు * భంబగుమార్గ ముదాహరించితిక. 202

క॥ అనుటయుఁ దుటారులించుక, మనముల నలుకొంది నిదుర * మ్రోకమున నెడం
జని తూగుడును బిరుందనె, హనుమానుడు కుజము డిగ్గి * హరుసముతోడక.

గీ॥ సీతకు నమస్కరించి తాళిరము వంచి, యంజలియొనర్చి నిలిచి యిట్లనియెదల్లి!
దినకరకులామృతాకరేంద్రుని పురంద్ర! స్వస్తి సీకు విదేహరాళ జన్యపుత్రి! 204

క॥ అనుటయు వైదేహియు నా, ననవద్దం బెత్తి చూచి శివ కృపచతుర డీ
యనువునఁ దిరుంగవచ్చెనొ, యనుననుమానమును నాత్మమందుఁగొనుటయున్,
వ, అంజనీతనయుఁ డారసి తల్లీ! సందేహింపకుము రామపాదములాసయని రామ
లక్ష్మణుల కుశలోదంతంబును పాలినిగ్రహనుగ్రిహస్నేహంబులును దన్ను వెదకు
టకై నలుదిక్కుల వానరులఁ బంచుటయును భాగ్యవశంబునఁ దన్నుదానిపుడు
చూచుటయును మున్నగునవిచెప్పి విశ్వాసం బొదవఁగ మఱియు నాయను
డిట్లనియె, 206

చ॥ రవికులనాథుఁ డల్ల రఘు శివరాముడు నీలవయోదవస్థఁ డా
హవకుశలారిభంజన శివ మర్ధదృఢాయతబాహుయుగ్మకుం
డవిరళతేజః డప్రతిముః శివమృగ! లక్ష్మణుఁ డచ్చహేమమూ
ర్తి వనజనేతుఁ డగ్రజునశిరిందుగు నించుక కేమి వారకున్, 207

సీ॥ నీ వియోగంబొంది శివ ర్త విరహాగ్ని, కీలఁగొగి శుశ్మించె నమ్మ!
సౌమిత్రియును రాముశ్చందంబుఁ గాంచుచు, గడుదుఃఖితుండయి శివడలెనన్లు!
వార లిరువురు పారిశ్రభునిసేనలతోడఁ, ద్వరితంబై యిచటికి శివత్తురమ్మ!
రఘువతి రాక్షసశరాజును వధియించి, నిన్నుఁ దోడ్కొనిపోవు శివకృప మమ్మ!

గీ॥ కొలదికాలంబు నోపికఁ గొని మనోర, ధముల నెల్లను సానుబంధముగ నొందు
మమ్మ! నా నుడులను మదిశనమ్మ మమ్మ, జనకరాజస్యతనయ! విస్తారసునయ!

వ, అని మఱియు నభిజ్ఞనార్థంబు శ్రీరామదత్తాంగుళీయకంబు సమర్పించి సందియం
బుందీటిచి యాయమసం దేశంబునకై వేచియున్న నమ్మహాసాధ్వీ యుంగరంబుఁ
జేకొని కన్నులఁగప్పికొని శిరంబునందిడుకొని పామాక్షీస్సందనంబుఁ బరికించి
వానరపీఠుని యాధార్ధ్యం బరసి మురిసి బాష్పంబుల నుత్తరీయంబుఁ దడుపుచు
నిట్లనియె హరివర్యా! 209

చ॥ ఒక నెలదాక పొగొముల శివనోపిక నెల్ల భరింతు దీవర
క్షకు దయమానమానముఁ బ్రశంపభజాహతద్వైతానపున్
బ్రకటితశౌర్యధుర్య రఘుశివర్య నిజానుజతోడఁ దెచ్చి వం
చకుండగు రావణాసురుని శివపంగఁ జేసి హరింపు నావృథన్, 210

క॥ అపై విలంబ మోర్వఁగ, నోపకమీ నిజము నిధనమొందెద రామ
క్షౌరపతియనుగ్రహము నీ, యావకృతిన్ నమ్మియుంతునంత కనువులన్, 211

వ, అనినఁ బరమానమానం డిట్లనియె.

క॥ అన్నాఁడిదే వచ్చెదవని, యన్నాఁడు వధింతు రావణానురు సని తా
నన్నాఁ డడలకుమని కా, దన్నాఁ డింకఁ దడవు నాధుఁ ధారయు తల్లి ! 212

గీ॥ అన శిరోరత్న మానవాల్ హనుమనికిడి
భ్రాత ! భవదధ్వగతి శివ తాతెయగుతఁ
బోయి రమ్మని సలవిచ్చె భూమితనయ
హరివరుఁడు మొక్కి హరుసింది యంతవెడలి. 213

వ. తనయాగమనం బనురనాధునకుఁ దెలిపి యవ్వానితోఁ గొండొక భాషింపఁదలఁచి
యశోకవనభూపంబుల నెల్ల నిర్మాళించుటయు వనపాలకు లెదురింప వారల
బిలుకుమార్పుటయును రావణుండెఱింగి యెనుబడివేల సైనికులతోఁ దన తనయుఁ
డగు నక్షునిఁ బంపినంత మహాబలనందనుం డాక్షణంబున బృహత్పాణంబుల
మహావృక్షంబులఁ బ్రయోగించి వారల నంతమొందించె నంత. 214

గీ॥ పై ఋతాధీశ్వరుండు దంతములఁ బటవ, టధ్వని నొనర్చి వేగ జ్యోష్ఠమతు నింద్ర
జిత్తు ననువుడునతఁడు దోశ్యీలుఁడుహరి, వరునిబ్రహ్మాస్త్రముననాత్మవశునిఁజేసె.

క॥ హరినరుఁ డరవిందోదరు, వరమునఁ దాఁ బట్టుపడనివాఁ డైనను నా
శరనాధుఁడైన దశకం, ధరుతో భాషింపఁ గడఁగి తగులము నొండె. 216

గీ॥ శక్రజి త్తంత రావణానున్నిధాన, మునకుఁ గపి శేర్ప నా వలీముఖుఁడు పక్షి
కంఠసింహాసనంబునశక్తన్న నున్న, తముగ వాలముచుట్టి యద్వాని నెక్కి. 217

వ. అనురనాధుం డవ్వనిఁ జూచి యుక్తజవడి యిట్లనియె

క॥ ఎవ్వఁడవు నీవు కపి ! యిం, దెవ్వగఁ జేరితివి ! వాస మెచ్చోటిక నా
పువ్వులవనిఁ గూలిచి నుత్తు, నవ్వవపాలురను జదిపి తలు కేటి కిటుల్. 218

వ. అనుటయు విని యనిలనందనుం డాసోకులయెకిమీనిక బరికించి యిట్లనియె. 219

మ॥ రఘువీరు రణధీరు దవ్వులకుఁ జే రకబంచి తత్సదరు
లఘుతంత్రంబునఁ బాపి భూమితనయక లావణ్యధుర్యక్ మహీ
మఘునతాస్థి సనవ్యరక్షిత నధ రా ! తెచ్చి తిచ్చోటి కా
యఘముక బాప నచింప వచ్చితిని రా మాజ్ఞక హరిద్వంశ్యుడక. 220

క॥ కాంచితి నశోకవని నివ, సిందిన భూజాత నంతఁ జెలఁగి తరులఁ గూ
లిందితి నీబలముల ము, ర్నిందితి దృంచితిని నక్షు ధితిజప్రముఖా ! 221

వ. ఇంకను బ్రస్తుతం బండు నీకు బ్రజోధింప వచ్చిన నాదు హితోత్తుల నాకర్ణిం
పుము. 222

చ॥ ఎఱిగియొ యెఱ్ఱకుండియొ మ * హీశ్వరపత్నిని దొంగలించి నీ
పురమునఁ జేచ్చుకుంటి విఠక * బోవిడి దుష్టవధంబు మైధిలి
దిరుగ నృపాలుఁ జేర్చి విను * తిల బొనరించి యమింపఁగోరుమీ
చిర మనువుల్ ధరింతు విఠక * జేటగు వేతాకబాటఁ బోయినన్.

223

ఉ॥ పిల్లలు జెల్లలు మిగులఁ * బెంపునహించి రహింపఁ బెండ్లముల్
కొల్లగఁదెచ్చి చేకొనిన * కొత్తహారంగు మెఱుంగు గుబ్బెతల్
పెల్లుగ హావభావములఁ * బేర్చి దలిర్పఁగఁ జేయ హాయి రం
జిల్లఁ జిరంబు సౌఖ్యములఁ * జెందు మలందురఁ బోక నీ విఠక.

వ. మఱియు లోకాతిక్రాంతవిక్రముడగు శ్రీరామచంద్రునిఁ జక్కఁగ
నీ వెఱుంగకున్న నే నొక్కొంత జెప్పెదను వినుము.

225

సీ॥ కాగ్రనీర్యార్జన * గడపిన భృగురాము, నవలీల కలిచిన * యాజసికుడు
ఆ సుబాహు విరాధు * నల్లమారీచుఁ గ, బంధుఁ జంపినయట్టి * పౌఢబలుఁడు
ఖరదూషణాదివి * క్రాంతరక్షణోటి, నెల్ల హరించిన * యిడ్మమూర్తి
నిను గృమిఁబాలెఁ బట్టినవాలి నొకబాణ, మునఁ గూల్చినట్టి యశ్మతభుజుండు

గీ॥ అట్టి వీరాధినాథుని * యట్టి దిట్ట, నట్టి దినకరవంశదు * గ్ధాబ్ధిచంద్రు
నిప్పటికి నేనినాబోధ * నెఱిగి మెలఁగు, మురక యునుకులఁ గోల్పో కనురవరేంద్ర !

చ॥ అనుడు దశాస్యఁ డాగ్రహప * రాయఁబడై కపినిక వధింపుఁ డం
చనుచరకోటి కాజ్ఞ నిడ * నాతనిభ్రాత విభీషణుండు దూ
తను వధియించు తెం దనుచి * తంబు తృణంబులఁజుట్టి వాల మం
దనలముఁ జేర్చి కాల్పుఁ డది * యర్హతరం బగుదండనం బగున్

క॥ అని సెలవొసఁగిన నంతనె, దనుజులు తృణవస్త్రఖండ * తఱి గపిపుచ్చం
బునఁ జుట్టి తెల మాజ్యం, బును బోసి దహించి విడిరి * భూరితలేర్వక. 228

గీ॥ అంతనాజుడఁ దెలియుఁగ * నవనిజాత, చింతయొనరించి యగ్ని నొక్కింతఁదలచి
వేడె హనుమతుఁజల్లనై * వెలయువహ్ని!, నే బలివ్రతనగుదునేనిక దయాళు !

—* లంకా దహనము *

వ. అని ధ్యానించినంత నగ్నిదేవుండు పావనికాల్పక చందనశీలుండై యమరిన
ననిలనందనుం డానందించి నిజలాంగూలాంగారజ్వాలానిజ్జేపంబున లబ్ధిపట్టణం
బెల్ల రగిల్చి దహియించి యశోకవనంబునకేగి జానకీదేవికాంచి మొక్కి
సెలవొంది మున్నీటిదాటి జాంబవత్ప్రముఖులఁ గలిసికొని మొక్కి వ్రత్యూహం
బుల కెడమీక తా నంబుధి తరణంబొనర్చిన యనంతరంబ లంకాపురిక బ్రవేశిం

చుటయు రావణాంతఃపురంబుతో నగరంబునంతయు శోధించి యశోకపని
కేగుటయు నందు భాగ్యవశంబున సీతాసందర్శనంబు నేయుటయుఁ జెప్పఁచు.

సీ॥ రాకాసితచుల న * నేకాశృతులఁ దర్జ, మానయై కడు నల * మరెడు సాధ్వి
భునమేభుమండలీ * క్రాంతయౌ శశిలేఖ, వడుపునఁ దేజ మేర్పడని రమణి
దుస్తరంబై నట్టి * దుఃఖసముద్రంబు, నొందియీవఁగలేక * కుందు తన్ని
బలవర్చితుండైన * పక్షిక్షకంపఁ దలంచి, మాటిమాటికి భయంపడెడు నబల

గీ॥ కడుమలినమైన నల్యయు * నొడలుజేసి, యొప్పుమానిని నిదురను * దప్పి నాక
లిని నెఱుంగని ధీరను * ననవరతిము, రాముఁ జేరిక దలంచునట్టి * రామనలిని.

గీ॥ కాంచి సాష్టాంగపడి నమృతంబు దోష, రామదూతుఁడ నని యుంగఁరంబొసంగి
ఆనవాల్గి పడసి తా * నసురనాథు, నగరిఁ గాల్చి యిటకు వచ్చి * నాఁడ ననియె.

వ. అందఱతోడ నానందంబున నంత వెడలి మాల్యవర్గిఁ జేరి సుగ్రీవాది సంసేవితు
లైన దాశరథులకు మ్రొక్కి శ్రీరామునితో నిల్లనియె.

ఉ॥ చూచితి సీత నాతతవి * శుద్ధమహస్కరభాసమానగో
తా! చిరతాపకోరువిర * హర్తిసుదుస్సహదుఃఖితన్ హిమా
నీచయపీడ్యమాననశి * సీగతి రాజిలు పుణ్యమూర్తి సం
కోచము మాను మిద్ది కను * గొన్ను సతీభృతదివ్యరత్నమున్. 284

గీ॥ కామనీయక మంతయుఁ * గరగిపోయె, మిగులఁ గృశియించె దనులత * పగలురేలు
మజ్జనాహరనిద్రల * మానియున్న, దబల నీపయి నునిచి స * ర్వాత్మ మధిప! 285

చ॥ తడవిఁగ నోర్వఁజాలదు ని * తాంతము దుఃఖవరీతచిత్త మై
యడలుచు నున్న దొక్కక్షణ * ముష్టమువోలె దలంచు మానమే
గడువఁగలేదు యానము ని * కక వడిఁ జేసి వలాశనాథుఁ గొ
వ్వడచి పధించి దేవచఱ * కంతము నేయుము దేవ! ముక్తికైదన్.

క॥ ఒత్తిడి నేయుచు మండిరి, మత్తులు రాత్రిందివంబు * మనుజాదిన లా
యత్తమను వేగిరము దం, జెత్తు మిదే యదను తడ విఁ * కేల? మహాత్మా!

క॥ వచ్చునని వేగ నొడయాడు, హెచ్చునని ముచంబు దనకు * హింస్యండిఁకఁ దా
జచ్చునని రావణుడు నక, మెచ్చుననియ నాథుఁ డంటి * మేలుగను విభూ! 288

వ॥ అని చూడారత్నంబు సమర్పించి యచ్చటి వృత్తాంతవిశేషంబు లశేషంబుగ
యాధాతధ్యంబుగ నెఱింగించుటయు దాశరథి దుఃఖాశ్రులనించి రత్నంబు
జేకొని గన్నులఁ గప్పికొని హనుమంతు నాలింగనంబొనర్చె. సామిత్రియు సుగ్రీ
వాంగదప్రముఖులు హర్షించి హనుమంతున్ బ్రశంసించి రంత రామచంద్రుం
డచ్చటి దైత్యులతీరు లడుగుటయుఁబొవని యిట్లనియె. 289

గీ॥ చదువు శౌర్యంబు ధైర్యంబు సాహసంబు, బలము సిరియుర వల రక్ష సులకునికను
దయయు దాక్షిణ్యమును సత్యతత్పరతయు, దేవనిష్ఠచృతం బిష్టదలియుమదిని.
వ. అనుటయు వంత.

ఉ॥ వానరముక్షకోటిబల శివంతుల నేటి గ్రహించి మేటి యా
సేనను గూర్చి భానుజాడు శిశుమో యంగదజాంబవన్మృ
త్సాను నుపేక్షింపనళ శూర్యహులన్ గొని రామచంద్రుని
సానుజా గొల్చుచున్ సలిపె యానము యామృది శాభిగామిమై. 241

క॥ సాగరతీరముఁ జేరి మ, హాగలతాకుంజముంజ శిలాచ్ఛాంబుసరి
త్పాగము మహేంద్రవైలం, బేగి యటన్ విడిసి రాహవేచ్ఛావరులై. 242

గీ॥ శాలదులచే నది యెఱింగి కర్బురేంద్రుఁ, డనికె గడగుడు వలదు సీతను రఘువతి
కిమ్మని విభీషణుఁ డనుడు శీరసమున, మందలించిన నతి డన శివుడు నిల్లు.

సీ॥ పుంఖానుపుంఖంబు శివబాలు రాఘవబాణ, జాలంబులకు నోర్వఁజాల వన్న !
అతనికి నెనయగు శివాత్మజుఁడొడ, సమర మొందుటయు దుస్సాధ్య మన్న !
పారదారికభోగ శరతంత్రిత యదెల్ల, నెఱుంగు మధఃపాత శీత మన్న !
రక్షింపిలాసిసి రాజితో రమమాణ, వృత్తివై సుఖముల శివయు మన్న !

గీ॥ నిన్ను జుట్టినజన మెల్ల శివునున్ ను, రక్షితముగాఁగ మనుట శర్థంబు గాన
నరసి యిట్లు వచించితినన్న ! దాని, యాభిముఖ్యంబెఱుంగుమన్న ! యాత్మనుండు.

గీ॥ శక్తిధరునకు సబ్రహ్మచారిమైన, భార్గవున కోటుఁగూర్చిన శిల్పిదుండు
ఘనుఁడు శ్రీరాముఁడవ్వనిఁగడఁగిదురము, నేయఁగాలేమురయమున శివునిమ్మ !

వ. అనుటయు ననురేందురండు గినిసి హిత మరయక విభీషణుఁజంపఁ గడంగుచు
నాతని కిట్లనియె. 243

సీ॥ పక్షికంధరు బాహుబల మెఱుంగక యిల్లు, పలుకుట యనుచిత శివముగాఁజె
బ్బుమార్గముఁ బట్టి శివతత్పరను వదా, చదగతి నెన్న నేపంబు గాఁజె
ఇది నింద్య మదనింద్య శివుని వచించుట యెల్ల, భీరులయధ్వంబుతీరు గాఁజె
దానవాంగనలు బృందారకస్త్రీలు భూ, జాతపదముఁ బోలఁ శివాలువారె

గీ॥ తెగి యిటుల నొవ్వఁబట్కి బలంఁగిగుఱుచున్న, నిన్నురక్షింప నెవ్వరు నేర్తురో య
రయు ! మిటకుఁ దెమ్ము కనద వరాతివర్గ, గామి ! రావణహస్తభిక్షప్రహతిని.

వ. అని సెగలుపొగలునిగుడఁ గాలకూటంబుఁ గ్రమ్ముచు నిట్లు తర్జించి భర్జించి
యుష్వేత్తుగాఁ గొత్తేయకంబుఁ గాంచునంతలో విభీషణుండు భీతుడై తదక్షణం
బున. 244

క॥ అనుచరచతుష్టయముతోఁ, దనయగ్గిజఁ బాసి కడలి † బాటి రఘువతిక
గని శరణముఁగోరుటయును, నివకులపతి యభయమొసఁగియెంతయుఁ గరుణక,

వ. పుణ్యజ నేందుని కన్ని మేషంబున లక్ష్మీ-రాజ్యపట్టాభిషేకం బొనరించి పక్షి-కం
ధరబలస్వరూపంబు శాటుంగఁ గోరుడు విభీషణుండు రామున కిట్లనియె, 250

చ॥ అనిమిషద్వైత్యమర్మవవ † నాశనవీరుల నొందినట్టివాఁ
డనితర శౌర్యధుర్యవిభ † వాతేశయంబునఁ బొల్పువాఁడు బ్ర
హ్మను నలరుద్రునిక గొలిచి † యద్భుతదివ్యవరంబులన్ గడుక
గొనినఘనుండు రావణుఁ డ † కుంతితవికృముఁ డెందు భూవరా! 251

వ. మఱియు నాతనికంధరాప్రదేశంబునం దమృతఘటంబు గలదుగావున మస్తంబులు
విచ్చేదించిననుగూడ మగుడ నావిర్భవించు నొక్క బ్రహ్మాస్త్రంబున నయ్యవి
యంతమొందు నిక నాతనికి యవీయసాసృదయండు. 252

చ॥ అతిబలుఁ డున్నతాయతభు † జాంతసుఁ డుగ్గిక రాశివక్త్రుఁడు
ద్ధతపరిపంధివీరసము † దారరణాంతకుఁ డింద్రమూర్తి య
ప్రతిముండు కుంభకర్ణుఁ డని † వార్యపరాక్రముఁ డగ్రజాత్మసం
గతుఁ డిక వానితోఁ దురము † కష్టతరంబు నరేశచంద్రమా! 253

వ. ఇక రావణజ్యేష్ఠపుత్రుండు,

మ॥ శతమన్యుక ధృతహైన్యు సల్పిన మహా † చండప్రతాపుండు శం
సితదర్పండు నికుంభిలానాతుఁడు రా † కీభూతతేజస్కుఁ డం
చితదివ్యాస్త్రనిధాన ముత్తమరణ † క్రేణీపురోగామి యా
ర్జితసత్త్వం డలమేఘనాదుండు ధరి † తీపాలచూడామణీ! 254

వ. ఉక్కి-వుండగు వీనితోఁ బోరు మిక్కిలి వెక్కసంబగు వెండియుఁ దక్కినరావణే
యులును బవరంబునం దుక్కుతునియలు. 255

క॥ మఱియుఁ బ్రహస్తండు మహా, దరుండు విరూపాక్షవజ్ర † దంష్ట్రప్రముఖుల్
పరచకృమర్దనులు త, ద్వరూధిసీపతులు రామభద్ర! యసేకుల్. 256

వ. ఐనను వినుము.

ఉ॥ రావణ కుంభకర్ణులిడ † రామ! భవచ్ఛరపాతు లొడు రా
రావణి నింద్రజిత్వరుని † భ్రాత వధించును లక్ష్మణుండు ను
గ్గివహనూమదంగదులు † కేశవరేణ్యులు తక్కివట్టి దు
ర్భావులఁ దచ్చమూవతులఁ † బట్టి వధింతురు చింత మానుమా!

వ. అనుటయు శ్రీరామలక్ష్మణులు వలీముఖముక్షువీరులు సంతసించిరంత రామచంద్రుండు మహోర్ధ్వమాలాశోభితంబై యగ్రాధంబగు సాగరంబుఁబరికించి మహేశ్వర సాహాయ్యంబులేక యకూపారంబుఁదరింప దుర్లభంబనియెంచి ప్నాతుండు. 258

గీ॥ కంధితటిఁ బార్థివేశలింగ ప్రతిష్ఠ, * నల్పి యర్పించి శంభుప్రీతి సాద మొంది కడలి నొప్పించి సేతువుగట్టి చాఁచె, గపిబలంబులతోడ రాశిపువ్వుడు గడిమి.

గీ॥ వృక్షచరబలములతో నుశివేలకూట, మందుఁ జేరి రఘూద్రహుంఁడందు సైన్య మొక్క మొగ్గరముగఁ బన్నియోధనాథు, లను విభాగించె రక్షణంబనువుమోఱి.

చ॥ హరివరు లంత విక్రమవరాఘవలై రజనీచరాధిరా ట్పురమును ముట్టడించి ఘనశూభాధరగండశిలాభివర్ణణోద్ధరతరకేళి రక్కసులఁ దుగ్ధిశృంగించి నధించుచుండ సంగరమొనరింపఁ బంపె దశశకంతుఁ డకుంతియోధవన్యులకా. 261

వ॥ అందుమహోదరవిరూపాక్షధూమాక్ష వజ్రదంష్ట్రాకంఠనవిద్యున్మాళి ప్రహస్త ప్రముఖులు తుములనమరంబున మర్కటసైన్యంబుల దైన్య మొందించి మృందించుటయు వలీముఖశ్రేష్ఠు లగు సుగ్రీవహనూమదంగదనీలసుషేణాది యోధులును శూరవిభూషణంబైన విభీషణుండును నెదుర్కొని రక్కసులనిష్క్రూబాపి యంతమొందించి రంతి. 262

జ॥ గావణదైత్యుఁ డాగ్రహభారాత్మకుఁడై త్రిదశేంద్రజిత్వర శ్రీనహు మేఘనాదుఁ దనశిష్యేషకుమారు సమీకధీరు యుద్ధానని కంపె నాతఁ డురగ్రాస్త్రము నేసి నరేంద్రప్రత్నులకానని నర్కజప్రగూఢు * వానరులకా ఘనబంధనంబునకా. 263

ఆ॥ కట్టివేసి దివి కెగసి చేరెలంకకు, యాతుధానవిభుఁడు * హరుసమొందె సంత వై నతేయుఁడా యునీకిని తెంది, నర్వులకును బాపె * సర్వబాధ. 264

అ॥ ఆ మఱుసటియహమునందు జీమూతనా, దుండు మరల రణముఁదొడరి రోష రయముతోడ వేసిబ్రహ్మాస్త్రమది వాయు, సూనుముక్షవతులతోలి మాలి.

* శివపురాణ శోణిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే

శ్రీరామః:- శ్లో॥ పునశ్చ పార్థియామాన సాంజలి ర్నతమస్తకః - త్వయా నైయ మిహ ప్వామికా లోకానాం పాపనాయన పరేషి ముహూర్తార్థం యది కుప్తోసి శంకర! నూతః ఇ త్యుక్తంతు శివ స్తత్రో లింగరూపాభవ త్తదా రామేశ్వరశ్చ నామ్నవై ప్రసిద్ధో జగతితరే రామస్తు తద్రూపాదేన సింధు ముత్తీర్య చాంజపా రావణాదీక నిహత్యాళు రాక్షసాక ప్రాప తాం ప్రియాం.

క॥ తక్కినవారల నందఱుఁ జక్కడఁచి దినేంద్రవంశః పంధుల మదికిన్
మిక్కిలి వెఱపుక గూర్పుడు, నక్కాకు స్థేందుఁ డనియెననుజానితోడక. 266

గీ॥ ఆశరుడు వేసె బ్రహ్మపుత్ర ముద్ది మనల
నిట్లు వేధించుచుండె నీ విపుడు ధైర్య
మొనసి యుండుమనుచుఁ దాను ధ గనులుచూసె
నగజుని ననురోధించె ధ ననుజుఁ డవుడు. 267

నుగంధి } అంత జాంబవంతుఁ డెంతో ధ యల్లి యాంజనేయుతోఁ
వృత్తము } జంతనూని మంచుకొండఁ ధ జేరి జీవవల్లరిక
} సంతరించి తెచ్చి వాని ధ సారథుం బొసంగుమా!
} వింతగా నృపుల్ గవుల్ ను ధ వీడువారు మూర్ఖులక.

వ. అని ప్రబోధించినంత నాంజనేయుండు మహాశయంబున సంజీవిని లతలక దెచ్చి
యాభూరింపఁ జేసినయంతనే రామలక్ష్మణులు సకల వానరవీరులు తదక్షంబున
మూర్ఖులబాసి తెలివొంది రామింఁద మేఘునాడుండు. 269

గీ॥ మాయసీతను నాయాంజనేయునెదుట, శిరసుఁ దెగ వేయుటయువృత్తః పరవరుండు
వెఱచి విలపింపఁగా నవ్వితీగఁగుం డ, తథ్యమని చెప్పి యుడిపె నాత్మై న్యమెల్ల. 270

వ. మఱియు రావణప్రేరితయై. 271

క॥ విద్యుజ్జ్వల్యాయనా నొక, ప్రద్యోతితమాయ యనురః బాణాగ్రిమునక
సద్యోభిన్నంబై తగు, ప్రద్యోతనకులతిలకుశిరసుఁ దెచ్చి పడిక. 272

మత్తకోకిల! నీతముందట వేయ నంతనె ధ క్షిప్ర మాయమ చూచి దుః
ఖాతితాడితయై రయంబున ధ హ విభూ! యని కూయిడక
ఘాతుకాగ్రియైన రావణకార్య మీయది తల్లి! న
త్యేతరం బిది సమ్మ మంచనియెన్ విభీషణపుత్రి దా. 273

వ. అట్లు త్రిజట యధార్థంబుఁ దెలిపి వై దేహీహృదయలొపంబుఁబాపె నమ్మఱు
నాఁడు రావణుండు కుంభకర్ణునకు స్వావంబుఁ బాపి రప్పించి తనయవస్థక దెలిపి
సాయం బవేక్షింపుడు నాతం డిట్లనియె. 274

చ॥ ఎది హిత మంచు జెప్పెను సయోగితవేది విభీషణుండు నీ
కదియె హితంబు దాశరథి ధ కర్పణసేయుము మైథిలిక గుణా
స్పద! మదిరాయతేక్షణలు ధ భాసురవృత్తసమున్నత స్తనుల్
పదలక నిన్ను గొల్చెదరు ధ పల్వరు వారలతో నుఖంపుమా! 275

వ॥ అట్లు సేయవేసి.

అ॥ నీత లంకకెల్ల * చిచ్చు రగుల్కొల్పు, నగ్గిసెగలమూక * యతివధాక
నాగుఁబాముపడగ * నాతఁకమైదీగ, కాళరాత్రి యద్ది * గడుపు మనల. 276

వ. అని చెప్పటయు నంత జనకజానమోగమోత్సనసమారంభసంభావనాపై శున్య
పరాయణుండగు రావణుం డా నచనంబులఁ జెవిఁబెట్టక యనాదరించి యాతని
కిట్లనియె. 277

ఉ॥ శూరుఁడవంచు శాస్త్రవనిఁగ్మూదనమున్ బొనరింపఁ జాలుమేల్
ధీరుఁడవంచు నాగుఁ గల * దీమన మీప యటంచు నెంచి నిక
బూరితరోద్యమంబునఁ బ్రాబోధముఁగూరిచి సాహ్యమడ్ల నీ
తీరుగ భీరువృత్త ముపదేశము చేసెద వేల సాదరా ! 278

—* శ్రీరాముఁడు రుంభకర్ణుని జంపుట *

చ॥ అన నతఁ డగ్గిజన్మమనఁమారసి కాలము దాపరించె నీ
తనికిని నీతనికొ జెనయుఁతక్కివవారల కంచు నెంచి యా
త్మను దృఢమున్ బొనర్చి రణాధారుణిఁ జేరి హరింద్రసేన నం
తను గబళించుచుండఁ గని * దాశరథుండు వధించె నాతనికొ॥ 279

వ. అంత నింద్రజిత్తు నికుంభిలాప్రతానుష్ఠానం బొనర్చి రామలక్ష్మణులతో వానర
సేన నంత నంతమొందింపఁ గడంగి యట్లానర్పక బూనుడు విభీషణుం డెఱింగి
హరిపీరులచే నద్దాని భగ్నంబుసేయించుటయుఁ గృద్ధుండై నాలుకలుచాచుకొని
వచ్చునాగుఁబాము చందంబున. 280

అ॥ మరల నింద్రజిత్తు * దుర మొంది లక్ష్మణున్, గవియ నతఁడు లెక్కఁగనక కినుకఁ
జెంది దివ్యశరనిశితధార దైత్యుని, శిరనుఁ దృంచె దివినివిరులు గురిసె. 281

చ॥ దశముఖుఁ డంత దుఃఖిఁపరితప్తతరాత్మకుండై కడుకొనడికొ
నిశితకృపాణచాపశరఁనిష్ఠురశక్తులఁ దాల్చి సేనతో
దిశలు గలంగ వచ్చి కపిధీరుల నెల్లర దాటి ధాటిమై
యశనిసహస్రశక్తిఁ బ్రలయమావహతక్తిని గొట్టె లక్ష్మణున్. 282

క॥ ఘనతరశక్తిప్రహరణ, మున రామానుజుఁడు నొచ్చిఁమూసె గనులు గ
న్దొని రఘునాథుఁడు వనరెను, మనమందలి దీమనంబు * మాటునడంగకొ. 283

గీ॥ తండ్రి! సౌమిత్రి! తెలుపు కన్దమ్మి యొక్క, మాతె తెగకుండుఁగాత సమస్తమిద్ది
భానుకులభాగ్య మీరాముఁపాణిమల్ల, యూర్చికొగళ మాంగల్యమూర్ధితంబు.

క॥ ఏదేశముఁ జేరిన సతు, లేదేశముఁ జేరఁజాట్ట * లేల్పుదుదు రటకొ
సాదరుండై తనరెడు తన, సాదరుఁడిక వేటుచోటఁ * జూవట్టఁజెటకొ. 285

చ॥ నగరును రాష్ట్రమున్ పడిన * నాడును ఘోరమహాటవీస్థలిన్
దగఁగొని కందమూలములఁ * దద్దయుఁ గడ్పడునాడు తండ్రి స్వ
ర్గగతిని విన్ననాడును ధ * రాసుత సీతను బాసినట్టినాఁ
డగడును జెంద నిన్నగని * యక్కట యిడ్డెటు లోర్తుఁ దమ్ముడా ! 286

ప. అని యిట్లు విలపించుచుండుడు దివ్యప్సలరు దెంచి చామీశరకాంతి సందోహబంధు
రంబైన లక్ష్మణ ముఖారవిందంబుఁ బరికించి రామున కిట్లనిరి.

చ॥ నగవకు మయ్య ! లక్ష్మణుఁడు * పంచత నొందఁగలేదు నిక్కమా
పగిదిగ రావణాసురవి * భానుశక్తిహతిన్ విసంజ్ఞఁడై
ముగిచె గనుల్ తుపారగిరి * మూర్ధమహాపథరాజి దెచ్చి యా
శుగతనయుండు మూర్ఖునువఁ * జూడుము లక్ష్మణుఁడొందు సంస్కృతిన్.

ప. అని యట్లానరింపఁజేసిన యంత లక్ష్మణుండు ప్రిబుద్ధుండై రాహుముక్తజైవా
త్మకున్ బురడింపుచు నన్నను గన్గొనిన రామచంద్రుండు సంతృప్తుండై తమ్మునిఁ
గాగలించుకొనియె నమ్ముటనాడు. 289

ఉ॥ రావణుఁ డుద్ధతాత్ముఁడయి * రాము నెదుర్కొని ఘోరతీక్ష్ణబా
ణావళిఁ గుమ్మరింపుడు న * హస్కరవంశ విభూషణుండు హా
సావృతనేత్రీవద్ముఁ డయి * యాశరనాయకుఁ దేజిచూచి పెం
పావహిలంగ నిట్లనియె * నచ్చమధువ్రవదూర్జితోక్తులన్. 290

ఉ॥ ధాత కొగిన్ బ్రపాత్రుఁడవు * దక్షుండ వెల్లశ్రుతిప్రబంధనం
ఘాతమునందు పైరిజన * ఘస్కరతాయతవిక్రమాధ్యవి
ఖ్యాతుఁడ విట్టి సీపు మదిఁ * గక్కలకృత్య మెఱుంగ వేలొకో
ఘాతుక ! చూడు చూడు మిదె * గన్పడు దత్ఫలమంత నేడిటన్. 291

ప. ఇకను వినుము.

ఉ॥ నేడిటనుండి జీవితము * నిల్చి మతెచ్చటి కేగలేవికన్
నాఁ డొనరింపఁజేసిన కన్య * ణమ్ము మనమ్మునఁ జింతసేయు మీ
నాఁ డొనరింపు మట్టివి వి * నాశమునేయును రాఘవాస్త్రముల్
వాడిఁ బెనంగు సంగరముఁ * బాయక డాయక తుచ్చమార్గముల్. 292

ప. అనుటయు దశగ్రీవుం డిట్లనియె.

చ॥ నిజము ప్రపాత్రుఁడన్ వినుము * సీరజగర్భున కర్ధనాయకా
నుజుండ సమస్తనిర్జరుల * నున్ నరకిన్నరవన్నగామర
వ్రజముల నొందినాఁడ నిక * వారక చారణులెల్ల రెప్పు నా
విజయముఁగూర్చి పాడెదరు * వెక్కన మెంచక చెరితీసనిన్. 293

తరళ! చదివినాడను విన్ను రాఘవ! * సర్వవేదచయంబులఁ
బొదలుఁజేసితి వానికెంతయుఁ * బొందికొప్పుగ నంకముల్
పదనుదవృక దశకనంబుల * పారమొందినవాడ నె
ట్టిదియు లేదొక సుంత దక్కువ * తీవిగన్గొను మీపునుక. 294

వ. మఱియుఁ బరదారాపరిగ్రహంబు చూష్యంబనుటయందెట్టుల వినుము. 295

క॥ రత్నంబులు రమణీజన, రత్నంబులు శూరవరక * రగ్రాహ్యంబుల్
సూత్నముగాదితైఱఁగు ప్రి, యత్నంబున సీతఁగొంటి * నవల కనిసి నిక. 296

వ. ఇక సాంప్రతము సాంపరాయంబుందు సీత విజయంబయ్యెడు నందువేని వినుము.

మ॥ కడుక్రిందన్ గనువట్టునట్టిఁడొకఁడుక * గన్నట్టు నొక్కప్పుడె
క్కుడుగా నుచ్చపదస్థుడై యటులనే * గొప్పైనపీఠంబునక
బెడగొప్పక వసియించునాతఁడును * బల్ బీర్వోయి నీచై స్థలిక
బడి కాన్పించెడు నేటికారయఁగ నీ * పాబల్యచార్యల్యముల్. 298

క॥ పుట్టినవారలు గిట్టుట, గిట్టిన దేహియును బుట్టాగిక జెందుటయుక
దిట్టమె దీనిక గూరిది, యెట్టివిచారంబు నేయ * రెఱిగిన వారల్. 299

వ. కాపున నిపుడు యుద్ధంబు నేయుమనుడు రాఘవుండు గినిసి యిట్లనియె. 300

క॥ చపలుఁడ! “వినాశకాలే, విపరీతమతి”యనునట్టి * విధమున నీ వి
ట్లపథంబుఁ జెందితివి క,స్మిపుడె సమీపించె భయద * హింసాగతి దా. 301

చ॥ అని యసమానరోషవికృ * తాననుడై పటుదీప్తబాణముల్
దనుజవరేణ్యునంగములు * దల్లడిలక వడి నేసె నాతఁడుక
గనలి యనేక శాతశర * కాండములన్ రఘువీరు నేసె న
య్యనువున వీరియాహన మ * నల్ప మకల్పము గాఁగ రాజితెన్. 302

వ. ఇట్లు దినత్రయంబుఁ బోరినంత

—* శ్రీరాముండు రావణాసురుని సంహరించుట *

మ॥ హరిదశ్వాన్వయతల్లజం డలిగి బ్ర * హ్మస్త్రాభ్యుపేతంబు వి
స్ఫురదగ్నిప్రతిమాన మొక్కశరముక * బ్రోద్ధద్ధతిన్ రావణా
సురుషైవైచె శరంబులుక బదియునుక * జూరయ్యె డై త్యాధిరా
డ్వరుఁ డస్తంగతుఁ డయ్యె బుష్పవితతుల్ * వర్షించి రా నిర్జరుల్. 303

వ. అనుచరు లెల్లఁ బాటి దిశాంతరంబుల కేగి రంత మందోదరీ ధాన్యమాలిన్యాద్య
సరోధజనమును విభీషణుండును రావణాకళిబరంబుఁ జాట్టి మిన్నముట్ట విలపింపుడు
రాఘవుండు విభీషణుక జేరచిలిచి తత్సమయసముచితకర్మంబుల నాచరింపఁజేసి

యనంతరంబున పొనరులకు వై దేహికాదెచ్చుట కనుశాసించుటయు వారలంత నె
యశోకవనికా జేరి.

304

చ॥ ఘనతరమానిదాఘమునఁ * గ్రాగి కృపీటభరోదయా ప్తికై
వనరుచునున్న యట్టియల * బర్హిణియ ట్లనురీప్రతప్యై
ఘనుఁడగునాత్మనాధునము * ఖమ్ము గరమైదఁగోరుచున్న పా
వనతరమూర్తి జానకిని * వానరవీరులుగాంచి యున్నతిన్.

305

వ. ముందుగ నాంజనేయుండును వెంబడి సుగ్రీవాంగదులు మున్నగువాఁడేరి
యాదేవికి నమస్కరించి రావణసంహారంబును శ్రీరామవిజయంబును జెలిపి సత్వ
రంబాయుమను శ్రీరామసన్నిధానంబును జేర్చి యామహారాజున కెఱింగించు
టయు దాశరథి మైథిలిక బరికించి పేరలుక నిల్లనియె.

306

చ॥ చెఱవిడిపించితికా దనుజా * చేవనడంచి వధించితికా బ్రథా
కరకులవిక్రమక్రమ మ * ఖండమహావలయంబు నొందె నీ
హరివరు లాంజనేయుఁ డను * రాధిపమాళి విభీషణుండునున్
బరపినసాఖ్యమెంతయును * భాసిలె నప్రతిమప్రకారమై.

307

శా॥ సీకై యత్నముసేయలేదిది మదికా * నిక్కంబు భావింపు మ
స్తాకంబా వరివంచనన్ గడపితికా * శుద్ధుండనైతికారహికా
నీతిప్రబగుచోటి కేగు పురుషున్ * నీయిచ్చచొప్పొందు మే
చీకాకున్ బడఁబోకు పొమ్ము * పని కించిత్తేని లేదీయెడన్.

308

ఉ॥ ఎవ్వడు నిన్ను నెత్తికొని * హెచ్చుగఁబుష్పకమెక్కి రావణుం
డివ్వరిఁజేర్చి యాత్మమది * కింపగు పూవులతోటనుంచెనో
యవ్వదేవతె నంతయుఁ ద్ర * పాకర మన్యవధంబు కామనుం
దొప్పరికించునే కలయ * కొవ్వగ నిప్పటిదాక నార్తతన్.

309

చ॥ అనవిని యంత వేగ జన * శాత్రుజ దల్లడమొంది కూలి ల
జ్జను గడురోసమున్ వగవు * జాలవెఱంపును జెంది యశ్రులన్
గనుగవరాల్పుచున్ విభుని * గాంచి మొగంబొకకొంత నంచి మె
ల్లన నీటుబల్కె దైవము ద * లంచి కలం చెడు మానసంబునన్.

310

మ॥ అకటా నన్నిటులాడఁగూడునె! మహా * త్మా! కోవిదేంద్రుండవై
నకలంబారసినట్టి తేడవయి నా * సర్వాత్మమండ్రు ని
న్నొకనిన్ గాక మఱొక్కనిన్ దలఁతునే * యుద్వీప్రదేశంబు మీ
దికీఁడేరన్ జనివన్ నభంబును ధరి * త్రీమండలిన్ వాల్మీకన్.

311

గీ॥ పల్లవాడొక్కడేవుమైఁ బల్లవడుచు, తోడఁ బదనినయట్టు లి ట్టాడఁదగునె
సర్వమెఱుంగఁగఁ జాలినఁజాణవెంత, యెఱుంగవే! దేవ! హామకఁహృదయసరణి.

ఉ॥ నీ వటునమ్మవేని ధర ట్టణీవర! యారయు వంచభూతముల్
గోవులు సూర్యచంద్రులును ట్ట గోవిదు లష్టదిగీశు లెంతయున్
నే వెనుజూడ కాత్మమున ట్ట నేరమి నెంచినవమ్మ నీక్షణం
బే విగతానుఁ జేయుమరు ట్ట పేరిమిదక్కి యుదగ్రమూర్తులై. 813

క॥ నను రావణుం డిటకుఁ దె, చ్చినతటి నాగాత్రమునకుఁ ట్ట జెడుగని స్పృశం
బనుచితమైనను లేశం, బును లేదాత్మాభుమద్ది ట్ట పాసుఁగ విధివిధిగా. 814

చ॥ అనినను నందియుఁబు విడ ట్ట కట్టులెయుండిన నాత్మనాథు నం
తనె పకించి యున్నురని ట్ట తాప మణించి మఱిందిఁగాంచి చ
క్కనఁ జితినిఁబొనర్చు మిఠ ట్ట జాగ్రానరింపకు వేగ నగ్ని నీ
తనువును గాల్చి శుద్ధనగు ట్ట దానఁ బనేమియులేదు లక్ష్యణా! 815

వ. అనుటయు రామచంద్రుడట్లునర్పుటకు సామితిగి నన్నచేయుటయు నతండు
సేయునదిలేక యట్లుగూర్చుడు సీతామహాదేవి శ్రీరామునకుఁ బ్రదక్షిణంబొన
రించి గోవులకును దేవులకును బ్రణామంబులాచరించి కరంబులుమోడ్చి
యిట్లనియె. 816

క॥ మననున వాక్కునఁ గర్మం, బున రామునిదక్క యన్యఃమును దలఁప విభుం
డనుమానమొందె నాపయి, ననఘా! పాలింపు సర్వ ట్ట మరసి హుతాశా! 817

గీ॥ అని వడిఁబావకజ్వాలఁజుందు దుముక, నంతనే దేవముఖుఁడు దాఁనదరియొదిగి
సాధ్వి కత్వంతచందన ట్ట సారశిశురుఁ, డగుచురాము నిరూపించి ట్ట యనియె నిల్లు.

చ॥ అనఘమసీష! యిట్లు వను ట్ట ధాతృజ నాడఁగఁ జెల్లునే సతీ
జనతిలకంబు శ్లాఘ్యతరఁసాధుచరిత్ర పవిత్ర యీమెయం
దనుచితమున్నదే యమరు ట్ట లబ్ధభవుం డభవుండుమున్నునా
యనిమిషు లేగుదెంచిరిదె ట్ట యాయమశీల మువన్యసింపగగా. 819

వ. అనంతరంబ వద్మసంభవుండును బరమేశ్వరుండును సకలామరబృందగోష్ఠితో
మహేంద్రుండును విమానంబులెక్కి తారసిందిరండు విధాత యట్లనియె, 820

చ॥ పరమపతిప్రతాపానిఁ ట్ట బామరుడట్లుఁ బల్కి తగ్గులం
మఱుక నుపేక్షచేసితివి ట్ట యొప్పున! చెప్పుము రామచంద్ర! నీ
చరితమెఱుంగవైతి వల ట్ట చక్రధరుండగు విష్ణువీ విఠ్ఠ
సురుచిరగాత్ర శ్రీరమణి ట్ట చుమ్మలుమాన్చి సతిఁ గ్రహింపుమా!

క॥ అనుటయు రాఘవుడటఁజే, రిస బృందారకుల కందఁ రికి వందనముల్
బొసరించి యిట్టులనియెను, గవదురుమకరందసారఁ కమనీయోక్తిన్ 322

ఉ॥ ఎఱుఁగుదు జానకీహృదయఁ మిద్ధమటంచు మహాత్మ్యలార ! యి
త్తఁజి నిటుసల్పనేని బెనుఁ తవ్వఁదలంచి జనంబులెల్ల వఱ
దురుసుగ నిందలాడుదురుఁ తోత్రురు పాపపుగోత సీపె న
చ్చరితమె తన్నుఁగాఁచుననిఁ సల్పితి నిట్లు లుపేక్ష నీయెడఁ. 323

అ॥ అనిన నంత సగ్నిఁ యమ్మహాసాధ్వినీ, జనకరాజసుతనుఁ జారుమూర్తిఁ
దెచ్చి రామచంద్రఁ దివ్యాంకశీతలై, నునిచె జయజయోత్తుఁ లొనరితనర. 324

వ. అంత మహేశ్వరుండు రామునకిట్లనియె.

ఉ॥ తామరసాక్ష ! దివ్యజనతా పరితాపముదీతె రావణుఁ
గామమదుఁ వధించితివిఁ కొశల మాశలఁబర్వఁ బావన
శ్రీసుహానీయమూర్తినిఁకఁ సీతనుజేకొని సాకు పృథ్వి నిం
దే మహితుండు నీజనకుఁ డితఁడఁ చూచి పవిత్ర సల్పుమా !

క॥ అని దశరథవృపుఁ జూపుట, యును దాశరథియును సీతఁ యును లక్ష్మణుఁడను
ఘనధర్మిజేరి ముక్తిరి, తనయుల జానకిని జూచిఁ తా నృపుఁడంతఁ. 325

వ. రామునిగుచ్చి కాగిటఁజేర్చి శిరంబాఘ్రాణించి పరమానందంబునొంది యిట్లు
లనియె. 327

చ॥ కొడుక ! తరించినాఁడ నవిఁ కుంతితకౌర్య నమోఘవీర్య నిఁ
బదసరయ్య పుణ్యమునఁ భాగ్యమునొందె దినేశవంశ మీ
పడుచు విదేహరాజసుతఁ పాపన యెంతయునేని లక్ష్మణుం
డుడుగక నిన్ను గొల్చుటనుఁ నుజ్జ్వలుఁడయ్యె జగంబుపేర్కొనఁ. 328

వ. అనంతరంబ లక్ష్మణును నక్కువఁజేర్చుకొని ముద్దుచేసి కోడలిననునయించి
రాఘవచంద్రవందనం బొసరింపుమని యాశీర్వదించి దివ్యసముచ్చయంబుతో
దివికేగె నంత శ్రీరామచంద్రుండు సీతామహాదేవిఁ బరిగ్రహించి విభీషణునకు
లంకారాజ్య పట్టాభిషేకంబుఁగావించి తద్దక్షణంబున విభీషణునితోఁ గపియూధం
బుతో సీతాలక్ష్మణున మేఘండ్లై పుష్పకంబెక్కి యర్ధిదాఁటి జానకీదేవికిట్లనియె.

గీ॥ ఇచట మున్నెనరించె మహేశ్వరుండు, అమ్మహాదేవుడు ప్రసాదమబ్జనయన !
సేతుబంధంబునానిదిఁ శ్వాత మఖిల, పాతకహరంబు త్రైలోక్యఁ పాపనంబు.

వ. అని పుష్పకావరోహణం బొనర్చి యప్పు డవృణ్యప్రదేశంబునఁ బౌలస్త్యహత్యా
పరిహారంబుగా మరల శివలింగవ్రతివఁ జేయ నెంచి లింగానయనార్థంబు మరు
త్పుత్సాఁగించి యర్చనాపరికరంబులనెల్ల సమకూర్చుకొని బ్రహ్మమునిమండల

పరివృత్తుండై సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగుట వీక్షించి పాపన్యాగము సంబుఁగాంచక నిశ్చలనంకల్పుండై.

౩౩1

—* శ్రీరామలింగ ప్రతిష్ఠ *—

గీ॥ సైకతంబున లింగంబుఁ జక్కచేసి, సన్మనీంద్రాభినందిత † సమయమందు దాశరథి శివలింగ సంఠాపనంబు, సలిపి పూజించె నిజనామ † మలరెచెలఁగ*,
ప. తదనంతరంబున శివలింగంబును మోచికొని రోజుమ వచ్చి యచ్చటివృత్తంబంతఁ బరికించి విస్తుపోయి యస్వస్థునియైతఁడై సామీరి మీఱి కినియుడు శ్రీరామచంద్రుండు తదాసీత లింగంబునుగూడ శ్రీరామేశ్వరలింగంబు పార్శ్వంబందుఁ బ్రతిష్ఠించి విశ్వేశ్వరలింగంబని యాహ్వాయంబొనర్చి యద్దాని కగ్రపూజ్యత్వంబేర్పఱచి మాదుతిఁ సంతుష్టుని బొనరించి యంత మునిజనాశీర్వాచనంబులతోఁ బుష్పకారోహణం బొనర్చి.

౩౩౩

గీ॥ నిముసమున ఋష్యమూకాద్రిని దఱిసి యట, జనకజానుమతిఁ గపిశాసరాజ్ఞులై సతారాదులను న్యోమయాన మెక్క, చేసి వేగఁ బ్రయాణంబుచేసియంత,
ప॥ నిమేషాంతరంబున భరద్వాజాశ్రమంబుఁ జేరి యవ్వారి సేవించి యాంజనేయుని భరతునియెద్దకు స్వాగమనం బెఱింగించి రమ్మని యిట్లు చెప్పివంచె.

౩౩౪

౩౩॥ తల్లులకెల్ల జోతలను † దమ్ముల కిట్లుర కాశివంబులన్ బెల్లగఁ జేసినాడ నను † బెన్నిటిఁబాసి తపించు నూర్మిళమెల్లగ సేదదేరు మను † మేలను దక్కినతమ్ములాండ్రొక్కఁ జల్లగ నెల్ల పోరులకు † సంతసమున్ పచియింపు పావనీ !

౩౩౬

—* శ్రీరామపట్టాభిషేకము *—

ప. అంత హనుమంతుం డట్లెఱింగించి వచ్చె ననంతరంబు భరతుండు రామాగమ సంబు విన్నంత మురిసి నత్వరం బయోధ్యవలంకరించి మాతృజనంబును వధూజనంబుం దోడ్కొని శత్రుఘ్నునితో బంధుమిత్రామాతృపౌరపరివారవర్గంబులతో వచ్చి యగ్రజపాదారవిందంబుల కభివాదనం బొనర్చిన శ్రీరామచంద్రుండు తమ్ముల నాలింగనంబుచేసికొని తల్లులకు నమస్కరించి యాశీస్సులొందె నమ్ములు నాఁడు నందిగ్రామంబున సీతాలక్ష్మణులు జటావిసర్జనాభ్యంజనస్నానంబు లొనర్చి యలంకృతులై నంత వశిష్ఠుండు వామదేవాది ఋషులతోఁ గూడి

* పద్మపురాణ శ్లో॥ సేకుమధ్యే మహాతీర్థే గండమాదనపర్వతే । కల్యాణమూర్తి శ్రీరామః స్వయం దశరథాత్మజః । నిహత్య రావణంమూర్ధం తత్పాపవినివృత్తయే । లింగం సంస్థాపయామాస స్వశామ్నా లోకనాయకం.

శ్రీరామచంద్రుని స్తోత్రమాగ్రేనరంబు నెక్కించి యయోధ్యాసానికి జేరిచి
సంహాసనాసీనుఁ జేసి చతుస్పాదరతీర్థంబుల నభిషేకించి బ్రహ్మనిర్మితంబును
మన్వాదిసావిత్రాశిరోమండితంబు నగు వజ్రకిరీటంబు ఘోళి నలంకరించి ముఖం
బున హిరణ్యపట్టంబుఁ గట్టి యాశీర్వదించె 337

సీ॥ పట్టాభిషిక్తుఁడౌ భామకులునకుఁ దెల్లనిగొడ్డు శత్రుఘ్నుఁ డొవరఁబట్టె
ఇరుపార్శ్వములయందు భరతుండు లక్ష్మణుం, డానందపారవశ్యమున నిలిచి
రల విభీషణుఁడును హరికులేశ్వరుఁడును, జామరసేవను నల్పుచుండి
రమరనాయకచోదితానిలుండు సువర్ణ, వద్యమాలను రఘుపతికి వైచె.

గీ॥ పాడి కున్నతి గంధర్వులలాడి రచ్చ, రలు ప్రానానంబులను నిలింపులు గురిసిరి
జానకీకంఠమునఁ జంద్రాచారుడీప్తి, ఘనము మాక్తికహార మేసెను విభుండు.

గీ॥ సితయును నాధుననుమతిఁ జెంది దాని, నాంజనేయున కొసఁగెనుహర్ష మెసఁగ
దాన నెంతయు నానందమూని వనన, తనయుఁ డా దేవికిని రఘుపతికి మొక్కు.

ఉ॥ రామస్మరణఁ దల్లు కపిరాట్టన కంగదకీశ రక్షణ
బ్రేమమెయిన్ సువర్ణమణి విస్ఫురదుత్తమభూష లిచ్చెను
ద్వామధనంబులన్ నగలఁ దక్కినమర్కటకోటి కిచ్చెన్
త్రామరవర్ణముల్ దనియ నాలను రత్నము లిచ్చె హేచ్చుగన్. 340

వ. కతివయదినంబులు శ్రీరాముని సేవింపుచు నయోధ్యయందుండి సంతసించి యంత
రామానుజ్ఞ గొని యాంజనేయుండు దక్కతక్కినకపిముఖనర్మ్య లందఱును
విభీషణుండును నాత్మనివేశనంబుల జేసిరి. శ్రీరామచంద్రుండును గలజనానందం
బుగ వసుమతిన్ బాలింపుచుఁ దమ్ములఁ బ్రేమింపుచు గురుజనంబుల సేవింపుచు
జానకీదేవియందుఁ గుశలవులను బుత్రిద్యయంబును బడసె. 341

—* ప ల కు రి *—

క॥ శ్రీరామచంద్రాచరితము, నామోదమునన్ జదివిన నాలించిననున్
శ్రీరామభద్రుఁ డర్చిలి, వారలకు శుభంబు లిచ్చు వాంఛలు దీర్చున్. 342

క॥ రామునిఁ బోలినపురుషుండు, భూమిజనున్ బోలినట్టి పుణ్యయవతియున్
సౌమిత్రిభరతులను బోల్, ధీమామ్యులు హనుమఁ బోలు దిట్టలు గలరే! 343

వ. ఆ కుశున కతిథియను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్య
శ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహానీయంబగు దివాకరవంశచరితంబింకఁ జంద్రావం
శంబు నెఱింగింతు వినుండు. 344

—* చంద్రవంశము *

చ॥ చినతనమందు దేశికుని † చెల్వను దారను జందుకొ డొందుటకొ
గనదురుకాంతిమండలుఁ డభిరండయశుండు బుధుండు పుట్టె నం
దనుఁడు పురూరపుం డిల యెడకొ బొడమెన్ శశిసూతి కూర్వశీ
వనరుహనేత్ర కాతనికొ † బల్వురు పుత్రులు పుట్టి రిమ్ముగకొ.

345

చ. ఆయువు శుక్రతాయువు సత్యాయువు జయంతేఁడు విజయుండు ననువారు, అందా
యువునకు నహఁషుండును, శ్మశ్రీవృద్ధుండును రజయును రంభుండును ననువారు
పుట్టిరి, అందు నహఁషునకు యతియు యయాతియు గుయాతియు నాయాతియు
వియాతియు గుంతియు ననునాగ్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి
పట్టాభిషిక్తుండై శుక్రతనూజయగు దేవియానను పృథ్వీవర్షసుత యగుశర్మిష్ఠును
వివాహంబై వారియందు యదుమర్షసుదృవ్యానుపూరు లనువారిఁ బుత్రులఁబడెను,

క॥ వారలలోనకొ బూసుఁడు, ధీదుండై తండియనుమఠిని భూవిభుఁడై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలెఁ † గుళలత యలరకొ. 347

చ. అట్టివూరుని సంతానవరంపరయందు దుష్ట్యంతేఁడు పుట్టె. ఆ దుష్ట్యంతేనకు
శకుంతలయందు భరతుండుజన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుత
మన్యుఁడు పుట్టె నవ్యానికజామీనుండును వానికి సంవరుణుండు జన్మించినూర్వ
తనూజయగు తపతికొబెండ్లాండి యాపెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడెను, వాఁడు
కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని వంశంబునకొ గ్రమంబుగ దేవావీశంతనబాహ్ని
కులు జన్మింప నలదు శంతనుండు రాజయ్యె ఆశంతనునకు గంగాదేవియందు
భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారునుజన్మించిరి,
భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవతేయు లనపత్న్యలై నశించు
టనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రసాండులన్ గనియె. ధార్త
రాష్ట్రులు నూర్వూరుపై శున్వంబు నొంది చెడుఁగులగుటఁ బొందుకుమారు
లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధముజేసి సమయించి రం దర్బునున కభిమన్యుండును
నాతనికొ బరిక్షి త్తయ్యనఘునకు జనమేజయుండును నవ్యానికి శతానీకశత్రులును
గలిగిరి శతానీకునకు సశ్వమేధవంతుండను పుత్రుండు జన్మించె నవ్యానివంశంబున
ననేకులు పొడమి రిండుఁ బురూరపుపుత్రులగు శుక్రతాయువు మున్నగువారల
వంశవరంపరయందు దివోదాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొందఱు
బ్రాహ్మణజాతికొ జెందిరికొ యయాతిపుత్రుండగు యదుఁడను వాని వంగడంబున
శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యవంతుండు బలరాముండై యవతరించి దుష్ట
జనమూరిణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి

వినఁదలంతు రననవ్యారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁజేసి యష్టాదశపురాణంబు
లను భారతేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుజన్మంబునీ రెటింగింపు
మనుడు సూతుఁడెట్లనియె. 848

—* వ్యాస ఉత్తము *

చ॥ ఘనుఁడు వశిష్ఠాత్మఁడు జ * గద్వినుతుం డల శక్తిమానినం
దనుఁ డననద్యతాపనధ * నవ్రచయుండు పరాశరుండనా
మునిపతి శ్రీకృష్ణసేవముఁ * బూని రహిణి యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁగని యోడఁగూర్చి ననుఁ * దొందర నావలిరేవుఁ చేర్చునాన్. 849

క॥ వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ, బోఁడినిఁ దనకూఁతుఁజూచి * పుత్రిక ! నీవీ
యీడనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు చువలి * యొడ్డుకు వనుడున్. 850

క॥ అదియును నట్లులనే యని, ముదమునఁ గల మెక్కఁజేసి * ముని నవ్వలిగ
ట్టుదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్యముని పరపశుఁడై. 851

చ॥ ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగమున్ చెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెనఁగు మెఱుంగురంగుల వహించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి తోచు నెన్నడుము * రాణదలిర్చుగ లేతప్రాయపుం
బసలఁ బసందులన్ దొలుకు * భామనుజూచి స్మరాశుగా ర్తుఁడై. 852

గీ॥ నావ దరిఁజేరినంత నె * నాతిఁజేరి, చేయిఁబట్టిన నయ్యది * సిగ్గుఁజెంది
ఏమియిది దేనరా! యన * నెఱుకఁచేసె, దనదుహృదయంబుఁబోలఁతికిఁ * దావసుండు.

వ. అంత నయ్యది యింకనుసిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేఱ్యున కిట్లనియె.

ఉ॥ బోయకులంబుదాన, విను * భూసుర ! చేపలకంపు నాయొడల్
హేయముగాదె ? నీకిది ముసీంద్రుడవెంతయుఁ బావనుండవున్
నాయమె ? యిట్టి నీచకుల * నారులతో మరుకేళి సేయఁగా
నీయెడక్కొన్ల దోచెనొకొ ? * సేర్పనఁగాంచుము ముందుపెన్నలకా. 853

ఉ॥ అందును సేను గన్నను మహాత్మక ! తల్లియుఁ దండ్రయుం గల
రందదె గాంచుచుండి రిటు * పంగళకేళిని నిన్నుఁజెందఁగా
ముందట నన్నుఁగైకొనెడు * పూరుషుఁ డుండునె ? తల్లిదండ్రులున్
దొందరాసేయరే ? యెరులు * తుందుడుకంచుఁ దలంవరే ? గురూ ! 854

తరల ! అనినఁ దావను డిట్లువత్కె. ౮ * తాంగి ! విన్మిక నీయొడల్
ఘనసుగంధవరంపరావృతిఁ * గాంచు నీవిక రాజనం
దనపు నిక్కము బోయదన్ నుడి * తప్ప చూచుము కన్నెచో
వ్వును నడంగడు చూడరెవ్వరు * పొంకమా హిమమొప్పెడున్. 855

- చ॥ నురతముసేయు వేగముగ † మందరితో! యింక నన్నుగూడి న
 చ్చరలను లేత జవ్వనవు † జానలఁ బల్కురఁ జూచియుంటి నె
 వ్వరునున నేని నామనము † బద్ధముగాకయె యుండె నేడు తొం
 దరవడుచుండె నీయెడలఁ † దప్పునె దైవగతుల్ మరల్పగాన్. 358
- క॥ కనకఘటప్రతిభటనూ, తనవీవస్తనయుగమున † దట్టపు నాలిం
 గనమొసఁగి రతులఁదన్పుము, కనదించీవరనుగంధి! † గరువమొసరన్. 359
- గీ॥ నీవు యోజనగంధివై † నెగడఁగలవు, తనయుఁడుజనించు సత్తపోధనుఁడు ఘనుఁడు
 రాణివగుదువు రాజాధి! రాజా నిమ్నుఁ, బడయుఁదడవేల చేసెడు? పద్యగంధి!
- గీ॥ అనిన నది దేహసాగంధ్య † మమరుటయును
 మంచు గడుఁ గ్రమ్మి తనవారు † మఱుఁగగుటయు
 నరసి మునినిఁ దపోధను † నెఱిఁగి మాఱు
 పలుకుటకు నోడి రతికిష్ట † పడియె మునికి. 361
- ఉ॥ అంత నె మోని చెల్వఁగొని † యయ్యమునాతలమందునున్ గడున్
 సంతసమొప్పుఁ బుష్పశర † సంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
 సంతయుఁ గ్రీడసల్పి చన † నీధ్యుఁడు వ్యాసమహామునీంద్రిఁ డ
 శ్రాంతతపోధనుం డొదవె † సారసనేత్రసమానుఁ డున్నతిన్. 362
- క॥ కుడిచేరఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ † మెనుగంగ జడ
 ల్గడుఁదనరఁ గృష్ణతనుఁడై, పొడమి జననిపాదములకు † మొక్కియిటులనెన్.
- క॥ ఎప్పుడు పనిగలిగిన నీ, కప్పుడె ననుఁ దలఁపవలయు † నాక్షణముననే
 నొప్పుగ వచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాడ † తల్లిరో! విన్నా! 364
- క॥ అనియనుమతిఁగొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపను † సాధింపఁగ నం
 తనె తర్లకంబువిడి యో, జనగంధియుఁగుండెనెద † విచారంబెరయన్.
- వ. సుతునియాకారంబును సద్గుణసౌవ్యవంబును దలంచుచు మరల నోడయెక్కి
 యవ్వలిగట్టునందున్న తల్లిదండ్రిలయెడ కరిగె నంత వ్యాసుండు యమునా
 ద్వీపంబందుఁ బుట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివాఁ డొట కృష్ణద్వైపాయ
 నుం డనియును వేదవిభాగంబు నొసర్చువాఁడొట వేదవ్యాసుం డనియుఁ బేరులఁ
 జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు వ్రయాగంబు నొంది యందునుండి నైమిశంబుఁ
 గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు మజ్జయిని నయోధ్యను మధురను ద్వారకాపురి
 నమరావతిని సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగా సాగరసంగమమును ద్రౌంబకం
 బును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరంబును బ్రభాసంబును గోదారంబును
 బదరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును బురుషోత్తమంబును గోకర్ణంబును

రామేశ్వరంబును గాంచిన భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబునుబుష్కరంబును శ్రీశైలంబు భారతీగంబును గుమారగిరిని సేవించివారణాసిన్ జేరి. 366

గీ॥ అందు మహాకర్ణికాసన్నుత మమరజేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించి ♦ విఘ్నపతుల నెల్ల సేవించి గౌరుల ♦ నెల్లఁగాంచి, కాలభైరవు పర్చించి ♦ గణముతోడ. 367

క॥ కేశవుల సఖులదేవా, ధీశుల లోలార్కముఖుల ♦ నివవర్ణుల య త్తేశుని భజించి తగ వ్యా, సేతుబ్రతిష్ఠించి కొలిచి ♦ యింపు లమరఁగా. 368

గీ॥ శ్రుతులనువిభాగ మొనరించి, యతులితముగఁ బదు సెనిమిదిపురాణముల్, పరఁగరచన చేయుఁగా నెంచి తాదృశ ♦ సద్ధి యుండు. నేమహాలింగమును భజియింప నొడవు. 369

క॥ సంకటహారుఁడై శ్రీతులరుఁ, బంకిలచిహ్నులకుఁ గలుష ♦ భంజకుఁ డగునా యోంకాదేశ్వరుఁడును సత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ ♦ సమాఖ్యుండన్ 370

సీ॥ కాలేశ్వరుఁడు నృధ ♦ కాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గో ♦ కర్ణ విభుఁడు జ్యేష్ఠేశ్వరుండు నుర ♦ జ్యేష్ఠేశ్వరుండును, జండేశ్వరుఁడు హరి ♦ కృంద్రవిభుఁడు హ్లాదేశ్వరుం డను ♦ హ్లాదేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుఁడు తిల ♦ భాండవిభుఁడు చండేశ్వరుఁడు దుగ్ధు ♦ చంద్రేశ్వరుండును, భూతేశ్వరుఁడు భార ♦ భూతివిభుఁడు

గీ॥ మణిముఁ గలశేశ రక్షేశ ♦ మధ్యమేశ, వీరభద్రేశ వీరేశ ♦ భైరవేశ వారస్వతీశ్వర గర్భేశ ♦ బాహులేశ, కందుకేశ్వర గంకేశ ♦ కపిలవిభులు. 371

వ. ఇతను గుప్తివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారేశ్వరుండును దశాశ్వ ముఖేశ్వరుండును సందికేశ్వరుండును భవాసేశ్వరుండును బర్హతేశ్వరుండును వ్యాఘ్రేశ్వరుండును గోటిరుద్రేశ్వరుండును హరికేశ్వరుండును భువనేశ్వరుండును జైగిష్యేశ్వరుండును గోకగ్రేశ్వరుండును బృహస్పతీశ్వరుండును బ్రహ్మన వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలసేశ్వరుండును నవిముక్తేశ్వరుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మతంగేశ్వరుండు గవగ్రీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును సర్వదేశ్వరుండును హరికేశ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నగుఁగల దివ్యలింగంబులసేకంబులుగల విందు నాయభిమతంబు దీర్చుడు లింగం బెద్దియోయని కొండొకతడవు యోజించి యంత నె యవగతంబై నట్లు సంతసించి యవును మఱచితి. 372

సీ॥ తుంబురుండును నారదుండును నెవ్వనిఁగొల్చి, సంగీతవిద్యలొఁ ♦ జతురులైరి అంగిరసుండును ♦ సల శుక్రుఁడవ్వని, భజియించి పాండితీ ♦ ప్రోజిఁగనిరి బాలమృడవ్వని ♦ బరఁగ నర్చించి ధ, సేతుండై విద్యాధ ♦ రేశుండయ్యె ఖట్వాంగుఁ డనవత్యకలుషుండై యెవ్వని, బూజించికొంచెను ♦ బుత్త్రులభి

గీ॥ శ్రీకరుడు గోపకుం డేని ♦ నేవఁజేసి, శాంభవగణాధిపత్యంబు ♦ సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుం ♦ డభవుఁడుండ, గొణఁగ నేటికి సిద్ధుల ♦ కొఱకు నేను.

ఉ॥ నేనును మధ్యమేశ్వరుని ♦ నిష్కళజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతువని ♦ యొప్పుగ జాహ్నువిఁ గ్రుంకి యెక్కుడౌ
పూనికి మధ్యమేశ్వరునిఁ ♦ బూజ యొనర్చుచునుండౌ బెక్కునా
శ్వా నియతిన్ గనుంగొని ♦ మహాత్ముఁ డెందుధుండు పేర్చిమై. 874

గీ॥ లింగమధ్యను బాలశీలఁ డోచి, వరము లిచ్చెద నడుగునా ♦ వ్యాసమాని
సంబరంబున వందనశతతముచేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయునింపుగదుర. 875

క॥ వాకున మనసునఁ దనువునఁ, జేకొనరాదీశ ! నిన్నుఁజెలఁగెడు శ్రుతులున్
నీకలిమి జెలియవిడ నీ, వే కర్తవు భర్తవును మహిమ్ మార్తవునున్.

క॥ నీవే యమరులకాద్యుండ, వీవే భవపాశహరుండ ♦ వీవే బ్రహ్మాం
బీవే యానందమయుండ, వీవే యీశ్వరుండ వగుచు ♦ నెనఁగెదవనభూ ! 877

క॥ లేదీశ ! నీకుజన్మము, లేదాహ్యయమెందుఁగులము ♦ లేదిశగోత్రం
జేదియు లేదైనను నా, పాడింతువు త్రిజగములకు ♦ భద్రములరహిన్. 878

చ॥ ఎఱుఁగఁగలేరు నిక్కముగ ♦ నెంతయు భాతయు నిందిరావిభుం
డెఱుఁగఁగలేడు శక్రుఁడును ♦ నెంచనలేరు నుపర్వవల్లభుల్
వరమము యోగిదుర్లభము ♦ భక్తజనప్రియమైన తావకా
క్షరమగు తత్త్వ మట్టి నిను ♦ స్వాంతమునందు నుతించు నీశ్వరా ! 879

గీ॥ నీవలన సర్వమేర్పడు ♦ నీవెసర్వ, మీశ ! పసిబాలుండవు యువ ♦ పెంతయేని
వృద్ధమూర్తివి నీకెఱవినుతిఁజేతు, శర్వునకుఁ బరమాత్మకు ♦ శంకరునకు. 880

ప. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీనభిలషించి
నట్లు నీకళులవిద్యల నావహింపఁజేసితి నిడ నీవాక్కుననుండి పురాణేతిహాసంబుల
రచింపఁజేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యీస్తవంబును నెవ్వలేని
జదివిన వినిన నవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్థిఁగాంచెనంత వ్యాసమునీం
దుండు సంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవంబును భాగ
వతంబును భవిష్యంబు నారదీయంబు మార్కండేయం బౌగ్నేయంబును బ్రహ్మ
వైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కార్మంబు, మాత్స్యంబు,
గారుడంబు, స్కాందంబు, బ్రహ్మాండంబును పదునెనిమిదిపురాణంబులను భార
తేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకందఱకుఁ జెప్పె నీపురాణంబులను
లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణవక్తను బూజించి
నువత్త్రంబుల మువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియాపు నేనుంగును

సగ్రహారంబును సమస్తవస్తువుల శక్తిశాత్ర్యంబునేయక యొనంగి పురాణగ్రంథమును బూలించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బొనరింపఁజేసి దక్షిణలీలయు సత్సేనఁ బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణ ద్వైపాయన జన్మ చరిత్రంబుఁజెప్పితి నొకేమి వినుదురనిన మునులు సూతునకీర్తినిరి. మహాత్మా!

గీ॥ శివుని చరితల విని ప్రీతిఁ జెందినాము, శివసనాతనశక్తియా శివచరితలఁ దనరు నడ్డవి దివ్యానంతారములను, బోధనేయాము మాకిష్టఁ పుణ్యమూర్తి!

న. అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

చ॥ సురభుఁ డసంగ నొక్క నృప శివముఁడు భూరిబలుండు శోలయన్ బురమును నేలుచుండఁగ రి శివుల్ చతురంగచమూసమేతులై పారిఁబారి ముట్టడించిరి నృప శుండును సేవలనెల్లఁ గూర్చి నంగరమున కేగి పోరితము శివముగా నొనరించె ధీరుడై. 884

మ॥ పగవాం చెప్పొక్కఁడు సూత్రులై సురభునిన్ బాహుబలం బెక్కు డొప్పుగ నొడించి వరూధినిన్ జదువఁ దత్స్పరుల్ ప్రధానుల్ హితుల్ దగురీతిన్ రిపుగాఢతోఁ గలసి నే సంతబొంది రంతకా గడున్ పగతోడన్ బురిఁబాసి యా సురభభూ శివముండు చేరెన్ పనిక. 885

— * సురభుఁడు సుమేధుఁడుప్రాశ్రమంబుఁ జేరుట * —

గీ॥ అంత నొకశాంతమైన ఋషిమౌళిమంబుఁ జేరనమ్ముని నవ్వాని శివరవింది యందునుండుమనియె నతండ్రిబులుండె, బిడవనొకకొన్నినాళ్ళకుఁజేరుడొకఁడు.

క॥ తనవారలతో లోభం, బున పెడలింపఁబడి వచ్చె శివుఁడు పైశున్యండును ననోన్యం బరసి జ, తనునొప్పి వసించి రందుఁ దగులముతోడక. 887

గీ॥ అరిబతుండు నిజజనా శివదరమున, మఱుగుచుండెను భూజాని మమతదక్కిన చిరుమండు లినవారిశివలన పెడలఁ, బడియుఁ గోమటివారికై శివలవరించు.

న. ఇట్టిద నొకనాఁ డమ్మునివరుండు తీరికార్చున్న సమయంబునఁ దారసిగిచి మ్రొక్కి యందు భూపాలుం డిట్లనియె. 889

గీ॥ శాత్రువతిర స్వతుండనాటశత్రుజనులఁబారిగొనఁగ నెంచు నామదిపుణ్యమూర్తి! అగుఁ యున్నాడు సదివాదుశివగులఁజేరి, రుల్లము తపించుచుండెడు నుడుకుమీఱి.

క॥ ఈ జేసుండు తనవారల, చే బిట్టగఁ దరుమఁబడియుఁ జెన్నఁటిమదితో నాబందుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁజెందుఁ దహతహయమరక.

న. ఈ రెండు దుఃఖంబులును మోహజాతంబులగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మునుగ్రహింపు మనిన రాజునకు ముసింద్రుం డిట్లనియె. 892

గీ॥ విను మహామాయ శివ సనాతని వరేంద్ర! సర్వజనమనములకు నశ్శాసరూప
మైనరూపంబుగూర్చు నశ్శాని నజము, భామరులు పాయలేరు సత్వంబువినుము.

క॥ సురలే యన్మాయను బడి, వరతత్త్వము నెఱుంగలేరు * పారివ! యింక నీ
నరు లెఱ్ఱెఱుంగ నేర్తురు, వగఁగ జగన్మాతృరచిత*బంధాన్వితులై. 394

ప. మఱియు నాయంబ త్రిగుణయై వరదయై విరాజిల్లు.

క॥ ఆపయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపయె పాలించుచుండు * నాదరమతితో
నాపయె హరించు నిక జనుఁ, డాపె కృపకా గనినఁబాయు*నమ్మోహంబున్.

గీ॥ అవిన నాన్మృతడడిగి మహామహామాయ యెవతియో*యట్టిదేవి
యెట్లుజనియించెనో మాకు*నెఱుంగఁజెప్ప, మనినవారల కిట్లుల*ననియెమాని.

—* మధుకైటభ సంహారము *—

ఉ॥ మున్నొకమాటు సంద్రము సమున్నతవైఖరి నేకమై తగక
బన్నగరాజతిల్పమునఁ * బద్మదళాక్షుఁడు నిద్రఁదూఁగఁగాఁ
బన్నుగ విష్ణుకర్ణయుగ*వంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులౌ
నెన్నికమీఱు రక్కసులు * హెచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్లడక. 397

అ॥ కమలనయనునాభి*కమలమునందున్న, విధినిజూచి వేగ*నధయొనర్చు
గడఁగుచున్న సంత*నడలి నల్వ శయానుఁ, వైన హరినిజూచి*యాత్మనుండు.

గీ॥ జగదధీశ్వరిఁగూరిచి * చక్కనిట్లు, వందనముఁ బొనరించి కడిందిభక్తి
మెఱయసంస్తవమొనరించె*దురితహంత్రి! కాలరాత్రి! మహారాత్రి! కాధరాత్రి!

క॥ రక్షింపు మహామాయా! రక్షింపుము నన్ను మోహ*రాత్రి! దయాభా!
రక్షింపు యోగనిద్రా! రక్షింపుము మెఱియలీయ * రాతులవలనక. 400

ఉ॥ తల్లి రొ! నీకృపాగతి నితాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడుక
హల్లకబంధుహాళియగు * నాహరుడున్ జగముల్ రచించియున్
జల్లగసాఁకుచున్ లయముఁ * జక్కనొనర్చుచు నుండు మమ్మ! నీ
వెల్ల జగంబులక గరిమ * నేలెడు రాణివి లోకపావనీ! 401

సీ॥ నీవె స్వాహాపు మఱి*నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జపు * నీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి * నీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి * నీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి * నీవె యాక్షాంతివి, నీవె యాదాంతివి*నీవె స్మృతివి
నీవె యాభ్రాంతివి * నీవె యాశాంతివి, నీవె యాశక్తివి * నీవెరక్తి

గీ॥ వీవె తుష్టివి వృష్టివి * నీవె త్సుత్తు, వీవె తృప్తపు జాతివి*నీవె వృత్తి
వీవె చిత్తువు మాయపు*నీవె మోస,వరపు మసురుల మేల్కొల్పు*పద్మనయను.

గీ॥ వేధ యిట్టులు పార్థివశః వేదమాత, సిద్ధరూపిణి ఘాల్మనశుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిఃకాయందు నితాంతకరుణ, నమ్మహాకాళిన్ భువివవతరించె. 403

క॥ నలువను జూచి భయంపడ, వలదిక సత్వరము బైత్త్యపర్యులమాయన్
బొలియింపజేసె నివ్రజే, జలబాతునికిన్ మెలకువనమకూర్చు విధి! 404

క॥ అనిచేగ జలజనయను నయనములు విప్పంగజేయ * నచ్యుతొడును స
ద్దనుజులంగని పారలతో, ననియెనరిచె నైదువేలహాయనములొగిన్. 405

గీ॥ అంత జగదంబమాయచే * నసురవరులు
హరిని గని వరమిచ్చెద * మడుగు కొనుమ
నాంగ హరియును హరుసంబు * ననువదించె
నాకు వధ్యులు గండని * నయము మీఱ. 446

గీ॥ వారలాపై ని గొంకియు * వాకుమీఱ, కల్దియెల్లడ నేకమై * యమరులయును
జూచి నీకులు లేనట్టి * ముసలమునఁ, జంపుమన నలినాటుఁడు * సంతసించి. 407

క॥ తనయూరులంగొని పైత్యుల, ఘనతరచక్రహరిజంపె * గమలజుడంత
మనమున నలరి పరాంబను, ననువుగంగొనియాడి హరికినభినుతిచేసెన్.

గీ॥ ఇది మహాకాళికోద్భవంతిచిక్షను జెప్పుదు, శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణశ్రీకచరిత
మింపున్ వినుఁ డెద్దాననీతులవిసి, సంతసము సమకూరు నతాగ్రంతముగను.

—* మహిషాసుర చరితము *

క॥ రంభాసురతనయుండు విజృంభితవిక్రముఁడు బైత్త్యసింహము మహిషుం
డంభోజోద్భవుచరమున, దంభోభిధరున్ జయించితాఁగొనె దివమున్. 410

గీ॥ కౌన్ద్రసింహాసనంబెక్కినాచ్యుమీఱఁ, బదియునాటుగుజగములఁజొగ్గిదనర
వందయేండ్లె మహిషుడవంధ్యపివిధ, భోగభాగ్యసుఖంబులుపొదలుకొనగ.

ఉ॥ దేవతలంతఁ జంటిలి ముదిన్ గడువేసఁగి గుంపుకూడి వా
ణీవిభుఁజేరబోయి కడు * నిష్టమతుల్ పొనరించి యెప్పులే
గావలుఁ గానగానురుని * గండడఁగించి వధించి మమ్మిఁక
గావకయున్నఁ జత్తుమని * కృచ్ఛుతవేడ విభాత యత్తితే. 412

గీ॥ హరిహరులు వేడ్కనొక్కచో * నవుడు చేరి
యుండుటెఱిగి విరించి ది * వ్యోత్కరముల
నెల్ల గొనిపోయి యవ్వారి * కెఱుకఁ జేసె
మహిషుడొవ్వంబు వేల్పులు * మఱుగుటయును. 413

చ॥ సురలు రమేశ్వరేశులకు † జోతలానంగి లులాయదైత్యుడు
 ర్భరతరబాధలకా దెలిసి † వాని వధింపఁగఁగోరనంత న
 వ్వరదులు దేవదుఃఖముల † బాపఁగఁగోరి రయంబుమీఱి నం
 బరముఁగనకా మహంబొకఁడు † భాసితె వారల నేత్రజాతమై.

414

—* దుర్గావతారము *

గీ॥ అట్టితేజంబునం దను † రాధివతుల, తేజాలెల్లనుజేరి దే † దీప్యమాన
 కాంతిపుంజంబగుచునొక్క † కన్న వెడలెఁగనియువినియు నెఱుంగని † కాంతమూర్తి,

వ. అట్టియాయమృకు

సీ॥ శంభుతేజంబున † సంభవించెను మోము, విష్ణుతేజంబున † వెలసె బాహు
 లాబ్రహ్మతేజున † నలరె బదంబులు, యామృతతేజంబుచే † ననురెఁగుదులు
 చందురుతేజున † జానొందెఁజనుదోయి, శచితేజమున నడ్డు † చక్కనమరె
 వరుణతేజంబున † బరఁగె చిక్కలు దొడలె, శుభతేజమున నిలం † బముదనరె

గీ॥ గోత్రధిపుతేజమునఁ గరాం † గుళులు పొదలె
 గుముదరిపుష్పమలకా బదాం † గుళులు దనరె
 శ్రీదుతేజున నాన నుశ్రీవరంగఁ
 దనరెఁ ద్రేతాన్ని దీప్తి నే † త్రత్రయముగ.

416

క॥ రదములు ప్రాజాపత్యా, స్వదములగుచు దనరె గాడ్పు † భాసితె శ్రుత్యై
 పొదలెడు సాంధ్యశ్రీలకా, గుదురగు కనుజెప్పలొప్పె † గోమలికట్టుల్.

క॥ అరుణమరీచుల నధరము, శరణస్మృతి తేజమున నెఱుంగ నూర్ధ్వోష్ఠం
 బరుదొప్ప నిల్లు తక్కున, మరమహమున నొదవె లాఁతి † మహితాంగములుకా.

గీ॥ ఇట్లు పొదమిన యిందిర † నీక్షణేసి, సురలు మురిసి రయంబున † సుందరాంబ
 రములభూషణములనాయుధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁజేయ నిచ్చకా బాసర్చి

—* దుర్గాదేవికి దివ్య లాయుధాదుల విచ్చట *

సీ॥ దేవి కిచ్చెను మహా † దేవుండు శూలంబు, హరియిచ్చెఁ జక్రంబు † నంబికరును
 పాశి యిచ్చెను శంఖ † పాశంబులార్యకు, శక్తికొనంగెను † శక్తిస్థి
 అమ్మలపొది ఘంట † వశనిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చె † గంధనహుండు
 యముడిచ్చె గాలదం † డమును బ్రజాపతి, యక్షమాలనుదెచ్చి † యంబకిచ్చె

గీ॥ బ్రహ్మయిచ్చెఁగమండలు † బాలసంద్ర, మొసఁగెఁబట్టుపుట్టంబుల † నురువుమీఱు
 రవల కడియాల వేళ్ళను † రవలయంగ, రముల ముత్యాలపేరులు † రవలనత్తె.

క॥ బంగరు మంజీరంబుల, బంగరుసందిటికడములఁ * బరువపువేడ్కఁ
బంగరు బిసదుమామాలలఁ, బొంగుచు సీరధి యొసంగ * భువనేశ్వరికిఁ. 421

గీ॥ గండగొడ్డలి పల విశ్వ * కర్మయొసంగె, డాలుకత్తులనిచ్చెను * గాలమూర్తి
కామధేనువొసంగ పజ్జి * కవచమును మ, హస్త్రములనెల్ల * బేర్చి మ్రోనంబికనును.

క॥ నగరాజు సింగమును నె, న్నగరానిరతనములిచ్చె * నలినాక్షికి నిం
పుగ మధుపూరితకలశ మొసంగెఁ జక్కులతోడ భువన * జననికి వేడ్కఁ.

ప. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్రరచనాయుక్తంబగు నాగహారం
బును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయుధం
బుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబరభూషణాయుధాలంకృతయై యట్టహాసం
బుతో గర్జనంబొనర్చె నంత యన్నాదం బాకసంబునిండి ప్రతిధ్వనియొదవఁ
ద్రీలోకంబులు గలంగ సింధు చతుష్టయంబుతోఁ బ్రధ్వితలించె.

ఆ॥ దానవార్ద్రమూన * దైవతగణములు, భువనజననిజూచి * పొంగి మహిష
రాక్షసేంద్రుడింక * రహిఁబాసి పొలసెడు, నంచు మేదిని సంత * సింది యంత.

ప. జయజయ ధ్వానంబులొనర్చి యనేకవిధంబుల మాతను వినులించి యెలర్చిరంత
సీయలుకుడువిని మహిషానుచరులగు ససురవరులేది యాకసంబుఁజాట్టి సేనలఁ
గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

—* మహిషానురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధముసకు వచ్చుట *—

మ॥ మహిషుండుఁ భువనత్రయంబు నిజధా * మగ్రామసంఘన్నముఁ
రహి మైజేయు మహేశ్వరికగనియు గ * ద్రాఘోవమాలించి య
మృహితాకారను నాజినొంచుటకునై * మాద్యద్భటశ్రేణితో
విహితోద్యత్సకలాయుధప్రతితో * విచ్చేసె నుచ్చైరథిఁ 427

గీ॥ కాగరానుచరులగు బొమ్మలుఁడు చిత్తు
రుండు జామరుఁడు నుదఁగుండు సంద
కుండు నసిలోముఁడును బిడఁగిలుండు దాముఁ
డును మహాహను దుర్భులును రయమున. 428

క॥ నానాశస్త్రాస్త్రంబులతో నంబను బొదువ నార్య * దోర్బలమెసంగెన్
దానవవీరుల శరసం, తానములన్ నొవ్వఁజేసె * దర్పాన్వితయై. 429

గీ॥ మేటినిట్టూర్పు వలన బల్ * మేలిబలము, గలుగు నవకోటిశక్తులఁగ్రమ్మఁజేయ
శక్తులకు రక్తనులకును * సమరమొనరె, ఘనగదాశక్తి ముద్గర * భుద్గములను. 430

ఉ॥ చండియు నంత వేగముగఁ ♦ జండతరాహవలోలయై మహిమ
ద్దండబలంబునఁ జెలుగు ♦ దానవవర్జులఁ జిక్కఁబట్టి భే
రుండతరాసిధారలను ♦ దుగ్గించె శిరంబుల నేదైఱ్ఱ గరా
లుండగు సైరిభాసురుడు ♦ లోలత నంబును డాసిచెచ్చెరఁ.

431

శా॥ లాంగూలంబున గెట్టెలఁ మఱియు వల్లత్తుండచండహతిఁ
శృంగద్వంద్వమునఁ పరాంబికచమూఁశ్రేణిన్ విడారింది చం
పం గాత్యాయని యంత వానివయి రామత్తాత్ముఁ డదైత్తుడుఁ
సింగంబుఁ బొలియింప వాల్చిడ నసిక్ ♦ ఛేదించె నాదేవియున్.

గీ॥ కాసురుండంతనాగ్రహాకలితుండగుచు, గొమ్ములన్ బెల్లగించిపెన్గొండఁబెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించెశౌర్యమెనుగ, నంబ శరతతి గిరినిజూర్ణంబొనర్చె. 433

క॥ మరల మహిషుండు నట్టులె, యరవగుశైలముల శిలల ♦ నూడబెఱిగి యే
దైఱ్ఱ నంబపైని విసరఁగ, శరధారల వాని నుమ రజము చేసెనదిఁ 434

గీ॥ ఇట్లు మహిషునకును దుర్గశక్తిప్రమాణ, జరిగెఁ జరకాలము దురంబుశురద్వజేవ
తాంబయంతఁ గినుకమీఱియడరిమహిషుఁ, బొల్లునేయఁగ నిక్కచ్చిఁబూనిమదిని.

చ॥ కరముననున్న పాశమునఁ ♦ గానరుకాశ్యను గట్టివంతనే
హరియ్యువాడు బిట్టెగయ ♦ నంబ తదీయశిరంబుఁద్రుంచె న
త్వగ మతఁడొక్క యోధునివిధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు నంబపై నడరఁ ♦ దా విశిఖమ్ములఁ గప్పె నంబయఁ 436

—* మహిషాసురసంహారము *

చ॥ సరగున దైత్యుఁ డంత మదఁసామజమై యుమయెక్కినట్టికే
సరితలఁదుండ దండమునఁ ♦ జిక్కఁగ మోదఁగఁ జూచి యంతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక ♦ సాయకధారఁ నదీయతుండముఁ
విఱుగఁగఁదుగ్గించె నష్టమర ♦ వీరుడు మేకొని సైరిభాకృతిఁ 437

గీ॥ రుష్టుడై దీవ్రశరముల ♦ రోదనీకు, హరము గంపింపఁగా నప్పరాంబమోదఁ
గురిసి దిక్కులుభేదిల్లఁగొప్పగర్జనం బొనర్చినఁగని జగదంబ కనలి. 438

గీ॥ మొనసెపలుమాఱు మధుపానమును బొవర్చి, రక్తలోచనయునుమదఁరాగరుచిర
వదనయునునయి యసురనుఁబాఱఁజూచి, యిట్టులనియెనునిగ్రహంబుట్టిపడఁగ.

క॥ ఓరీ! చలమొనరించెదె, సారెకునాయెదురఁ జెక్కు ♦ చందంబుల బృం
గారకులెవరేనియు నను, మీఱుమరే? దురంబునందు ♦ మేలరయవిటల్.

చ॥ నిలుమిక నంచు బిట్టెగసి * నెట్టన పైత్యునికంత మంఘ్రితో
బలమునఁ దొక్కివట్టి నిజ * భాస్వరశూలముచేత వ్రచ్చినక
బాలువఱి యుత్తరాధతను * పుక బెకలించియు నెట్టలేని న
బ్బలియుఁడు చేసిరంటెగసి * భల్లముల గురియించె నంబపై.

441

వ. అంత

చ॥ కలకల నవ్వి పూన్ని మెయిఁ * గాలిక ఘోటకవైరిమస్తమున్
విలసదసిక బెగన్నటకె * నేగ హరింద్రము దక్కుపైత్యులక
బాలియఁగఁజేసెఁ గొందఱిఁకఁ * బొల్పరి జీవితరక్షజేచ్చులై
యలభుజగేంద్రలోకమున * కాతురతన్ బరుగత్తి రత్తఱిక.

442

క॥ కురిసిరి పుష్పల వానలు, నురలెల్లరు నంబపైని * నురుచిరగతులన్
మరియుచు నాడిరి యచ్చర,లురుపుగ గంధర్వగణము * లుబ్బుచుఁబాడన్. 443

క॥ ఇది చంపిచరితం బిట్టిది నిరాకఱిఁగించినాడ * నింకను నేజె
ప్పదను శతాశ్రమహిమం, బువగ్రయశు లాలకింపుఁ * దురుమోహమునక. 444

—* దుర్గానురచరితము *—

క॥ దుర్గమతపోబాంధు నిర్దళక విక్రముఁడు గురుమ * హానురనుతొండ
దుర్గానురుండు దివిష, ద్వంద్వబులఁ దఱిమి స్వగ్గ * భాగ్యములొందెన్. 445

ఉ॥ అంతయొకాక పైత్యుఁడు మః హాకలుమాత్సర్యుడై జగంబునక
బంధముతో, పేల్పులను * పుల నాల సతీవ్రజంబు న
త్యంతము వేపుచుండ నిక * హాయని కూయుచునుండి రెల్లడక
సుంతఁదపంబు జన్నమును * జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియక.

446

గీ॥ మఱియుఁ బ్రామినుకుల నెల్లఁ * గరము సంగ
హించి మించి జగంబుల * నేచుచుండ
బాపలెల్ల దురాచార * భరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొదలె న * వృలునునింకె.

447

గీ॥ ఇకను మేదిని నెచ్చోట * నేని నదులు
నదము లంబుధు లుడకశూన్యతనుజెందె
వనతలములెల్ల బయలులై * వనరె జెట్టు
వేమలెవ్వియు లేక నశించె నెందు.

క॥ జనములు హాహాయనుచును, దినుటకుఁ బ్రావుటకులేక * దీనునమఱి రో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేషులు యోగమాయ * నర్పించికడక.

మత్తకోకిల, ఏలు మేలుముమా! మహేశ్వరి! యీజగంబులఁ బ్రేమమైఁ
జాలుఁగోవము సంహరింపుము ధారభూరికృపానిధీ!
బాలిశాత్ములఁ జండముండాలఁ బాపు శుంభ నిశుంభునిన్
గూలఁజేసినయట్లు దుర్గముఁ గూల్పు మమ్మ! రయంబునన్. 450

అ॥ నిదుర మేలుకొలిపి ధీరజాత్మునిచేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ గైతఱుభుని వ
ధింపఁజేసి బ్రహ్మదేవుని బోదితి, వమ్మ యోగనిద్ర! యరసి దయను,
క॥ ఇక నుంత తడవు నీదు మ, దికి గృహరాక్షన్నఁ ద్రివిగఁ తీజనములు చా
వక మిగులరు తల్లి! ర, మ్మిఁక లె మృసురన్ హరింపు మిది జీవనముకొ,
చ॥ అడుగడుగందు బాలురకు నక్కట! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యొడఁ దమతల్లిగాక యింక నేరు సహింతు భవా! మాకు న
వ్వడు కడిగండ్లు వాటిలినఁ బాంకముగా ననతార మప్పుడే
కడిది దయన్ బానర్చి మరఁక గాచుచునుంటివి తల్లి! చక్కనక 458

— * శతాక్షీ ప్రాదుర్భావము * —

క॥ అని యిటు దుఃఖితులై దను, వినుతించుచునున్నయట్టి వేల్పులఁ గని చ
య్యన ననఘ కృపామయి తా, ననంత నేత్రమయి తనువు నవ్వడు నూపక,
గీ॥ విల్లునమ్ములుఁ దామర విడియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగుఁ తేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్పుమోముతోఁడవత్తులై న
ప్రజలఁగనుఁగొని కరుణాశ్రుభరితియగుచు, 455
క॥ తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్ముల నశ్రువులు రాల్చి ధర నల్లడ నీ
రమ్మేర్చుడు నదులు సం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు రయముననిండె
గీ॥ దాన ధాత్రీయు నంతనే తరులతాన, మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై హృద్యశాక
మూలఫలభరితింబునై మురువు మిగిలె, బచ్చికలు పొచ్చెనాలకుఁబరువమిడుచు,
వ. అంత

ఉ॥ వేలువులుక మునుల్ మఱియు విశ్వమునన్ గలవార లెల్లరుక
జాలగ సంతసించి యల శక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినిఁ జూచి యార్చయింక నన్యమభీష్టముఁ దేల్పుడన్న వే
దాలనొసంగు వేగముగఁ దల్లి! యనక జగదంబ యిట్లనక 458

గీ॥ సైపుఁడించుక దడవు ప్రియద్రువు లిత్తు, వన నలరి యంబ తెఱగి వాళిరరిగి రిండ్ల
కాక్షణం బందె భయద నిగ్నాద మొదవి, భూనభంబులు నిండెనద్భుతముగదుర,

— * శతాక్షి దుర్గానురుని సంహరించుట * —

- ౪॥ శౌరవబలములు వడిఁబా, శారిపురిఁ ముట్టడించె * వదిగని యును య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యనుర * దెసఁగన్గొనఁగాన్. 460
- ౫॥ నురరిపుఁడు కఱకుటమ్ముల, నురువుగ జగదేకమాత * యురముననేయఁ
నరకుఁగొన కమ్మహేశ్వరి, దురుసగునారసములేసె * దుర్గానురుపై. 461
- ౬॥ మఱియునాయమ్మ మెయినుండిఁమంజుమూర్తి, లెక్కుడుగమాతలొదవిరి * దక్కనష్ట
పారు చంద్రార్ధశేఖర * భాసమాన, లతులవిమృత్తిమప్రభా * యుతిలు హితలు.
- ౭॥ కాలి తారయు ధూమ్ర బిగలయు చిన్నమస్త్రీవిద్య భువనేశి * మఱియు ధైర
వియుఁదిగ్రీవురసుందరియుమహా * విద్యయ నడు, వారధిస్థాత్రులై యొప్పఁబడసిరిందు.
- ౮॥ ఆయనురులకును మాతల, కామోధన మొనరఁగా శతాక్షిహిణులొ
నాయత్పడై త్యనగూధిని, కూయిడి తెగటాటె శక్తి * కొటులచేతఁ. 464
- ౯॥ దేవియు సంత దుర్గముని * దివ్యతరాయతశూలభారతోఁ
జేవయడంగ మోఁడి నొక * చెట్టువలెఁ దనుజుఁడు నేలపైఁ
గావరి మెల్లఁ దీఱిసడ * గొరియిటుల్ దనుజుఁ వధించి యా
దైవతరాజుఁచ్చె శ్రుతి * తండములఁ మరలఁ బ్రియంబుగన్. 465
౧౦. అంత నిలిగివులంద అత్యంత సంతోష్టులై యమ్మహాదేవికి జోహారు లర్పించియుట్టు
వినుతించిరి 466

— * దే వీ స్తు తి * —

- ౧॥ జననిరొ ! మాకొఱకై నీ, నసంత నేత్రినుయరూప * మర్ధిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యను, దివము జనంబులు జగమున * దేకుఁమిఱఁ.
- ౨॥ నీకాయముతోఁ బొదిమిస, శాకంబులచేతి మేలు * సనుకూరు చే
శాకంభరియను పేరును, లోకంబునఁజెందు దీ పఠోలనునీపా ! 468
- ౩॥ దుర్గమదైత్యుని విప్లవ, నర్గము లలరంగఁజగపి * వైచుటచేసి
దుర్గాహ్వయమునఁ బరఁగెను, భగ్గాత్మామోదదాత్రి ! * పావనాత్రి ! 469
- సీ॥ విశ్వజననిని * విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోతి * లాసఁగుదు మివె
తత్త్వనుస్యాదివా * క్తతిహాధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి ! * గొనునుతు లివె
వాబ్బొఁకాయదు * ప్రాప్త ! యినేందు పా, వకనేత్రి ! నిను నుతింపఁగదరంబె
తల్లిశతాక్షి ! నీ * నయదక్కజేజేల, కున్నదే యెందేని * నొంచుదిక్కు.
- సీ॥ ఇట్టి యిసుములు కలనేని * యెసఁగకుండు, గావుతి ! జగంబులకునిశఁక * గన్నతల్లి !
అరిసి శత్రునిబర్హణం * బమరఁజేసి, సాకుమిట్టుల యత్నంబుఁజక్కఁజేసి. 470

—* శతాక్షీ దివ్యుల ననుగ్రహించుట *

వ. అనిసంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క॥ శ్రీపులు పరుగిడ నొండాక, నైపుచనక యాలు వాని * వరుసనె యురుకుకా
దేవకునటు మీ వెంటడి, కాపుగనే నచ్చుచుండుఁ * గ్రచ్చుటలేఖుల్ ! 471

సీ॥ ఎడవకనాభక్తి * నెనఁగుమీరలు మది, నే చింతనేయకుఁ * డింకమీఁద
మున్నునంజుడు దినుఁమూఁతలఁ జంపితి, నెల్లెప్పుడును సమయింతువారి
భ్రామర రూపంబుఁబడసి యరుణుగిట్టి, భ్రామరి యనుపేరు * బరంగదాన్తు
భీమరూపముఁజెంది * భీష్మదైత్యులమందఁ, జేసి భీమాఖ్యను * జెందుదాన

గీ॥ నంద నందన నైయల * మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి * చూఱుబుచ్చి
నందనుత యనుపేరఁ జెన్నొందు దానఁ
గాంచుదాన మిముగ్ధ గల * కాలమిఁకను. 472

వ. అనిచెట్టి యమ్మహేశ్వరి యంతర్ధానంబుఁజెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల
కరిగిరనిన సురభుండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం నెఱింగింపుమనిన ముని
యిట్లనియె. 473

గీ॥ సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవిసేవయందుఁ, గర్మయోగంబు భక్తియో * గంబుమఱియు
జ్ఞానయోగంబుగలవిఁక * వానియందు, మొదటఁగర్మయోగంబున * పూనవలయు.

గీ॥ కర్మయోగంబునకా భక్తి * గ్రందుకొనెడు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరుఁజ్ఞానసిద్ధి
వలన మోక్షంబుచేకుట * వసుధనెందుఁ, గర్మయోగంబె శ్రీవైష్ణవిగానుపించు

క॥ మాయయనంగాఁ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుడు శివుఁడుమహాసీయుండా
భ్యేయుని భేదం బొందని, కాయంబెఱుంగుటయె ముక్తిగాఁ జెలియఁదగుకా.

—* దేవీపూజనము సవరాత్రపూజ *

గీ॥ దినదినంబర్థిమై మహా * దేవీపూజ, సేయు వ్రణ్యఫలంబును * శివకుదేవ
శంబు నిర్మించి తద్విగ్ర * హంబునుం బ్రతిష్ఠఁజేసినవాఁడొందుఁ * దేజరిలుచు.

వ. ఇంకను.

క॥ దేవీమూర్తిని సమమను, శ్రీవెలయఁగనిల్చి తక్కు * జేతలను నా
యావిధిఁ జాట్టుప్రతిష్ఠం, గావింపఁగ నెగడు నకల * కల్యాణంబుల్. 478

గీ॥ అట్లు చేయఁగలేనివాఁ * డాత్మముఁడు, భగవతీకృప గల్గినఁ * బట్టుబట్టి
కట్టెదను దివ్యహార్ష్యులు * గౌరికేస,టంచుఁదలఁచినసేమిలోందు * నఘముఁబాయు.

ఉ॥ ఎవ్వఁడు భక్తితోడఁ బరఁ మేశ్వరి నిచ్చలుఁ గొల్పుచుండు నిం
కెవ్వఁడు తన్నహామనువుఁ నిద్దమతిన్ జపించుచుండు దా
నెవ్వఁడు చక్రరాజమునఁ నింపుగఁ జందనకుంకుమాగరుల్
మవ్వపు వేడ్కనుంచు ననుమానమె? వాఁడెల ధన్యుడౌటకున్. 480

ఆ॥ దుర్గనెపుడుగానిఁ దులసివిష్ణుకాంత, లను సమర్చనంబుఁ నొనరువకుఁడు
పద్మములను బిల్వపత్రంబులను జాతి, కుసుమములను బూజఁగూర్చుఁడెపుడు.
వ. మఱియుఁ గేతకీ మల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియుఁ బూజాయో
గ్యంబులే యుడను.

గీ॥ దేవిఁ బ్రతిమాన శుద్ధ తృప్తీయయందు, భక్తి మైబూజఁజేసినఁ బడయుజనుఁడు
సంపదల నాయురారోగ్యసంతతులను, భోగమోక్షంబులను నిందుఁబొంతులేదు.

వ. పెండియునిక నాశ్వయుజశుద్ధ ప్రతిపత్తు మొదలుగఁ దొమ్మిదిరోజులందును
శ్రీ దేవిపూజనంబుఁ గల్పిస్తే ప్రకారంబొనర్చినట్టి వానికిఁ ద్రిలోకంబులందు
దుర్లభంబగు శ్రీయంబులేదనిన సురధుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వ
నంబున కరన్ననరాత్రీ నృతంబునొసర్చి సురధుండు నిజరాజ్యంబును, సమాధి
యను వైశ్యుండు దుఃఖోపశమనంబునొంది రిక నీ శ్రీదేవిమహాత్మ్యంబును జది
విన వినినపారల కిష్టార్థంబులు చేకూరుననిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు
మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు ప్రణవార్థంబు తీరెఱింగింపు మనుటయు.

క॥ సమధిగతపోవిభాతి, యమ మంత్రాధ్యనుత యఁ జాతవిరోధి!
విమలమతికలితకై వాగమ ధర్మరహస్య! గళితఁ కాలుష్యతతీ! 485

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీ శ్వర నామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబున

ద్వితీయాశ్వాసంబు సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పురాణము

శ్రీ కైలాసఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

హైమవతీశిష్యా

జేహాప్రవణాంతరంగియిద్ధ జనశ్లా

ఘాహృద్యతరచరితా !

ప్రాహుణికాన్నప్రదానః పర లక్ష్మ్యంబా !

వ. అవధరింపు ముక్కుభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

2

చ॥ ఎవఁడు జనించుండఁగ నెఁ + యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని
ప్రవరులలోన నెవ్వఁడు విభాసితమోక్షవధోపదేష్టయా
నెవఁడు మహామహుం డతులుఁ + డెవ్వఁడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర
హ్మవిదుఁడు నామదేవుడను + నాతఁడు దివ్యముసీందుఁ డున్నతిఁ.

3

గీ॥ జ్ఞానియు మహేశనిభుండయిఁ ఘనతమీఱు, నహ్మహాముని శిష్య వర్తన్యుతోడ
ధరను శుద్ధిబొనర్చుచుఁ దక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరినొక్కఁ దినమునందు.

— * వామదేవముని కుమారాద్రిజేరి కుమారుని సేవించుట * —

గీ॥ చేరి స్కంద సరోవరశీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కుమారదేవ
సముఖమున కేగిమునినికఠములు గొలువ, వఱిలుగీర్వాణాగే యు శ్రీపార్వతీయు.

క. దరిసించి మొక్కి మనమునఁ, గరము మురిసి యుంజలిఁ దగ్గఁ బూనియిటుల
పరమధురాక్షరములతో, నరుదుగ సంస్తవముచేసె + నతిశయభక్తిన్.

- సీ॥ ప్రణవరూపునకును * బ్రహ్మార్థవేదికి, బ్రహ్మార్థమునకును * బ్రహ్మమునకు
నుపనిషదర్థమై * యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపునకున్నతునకు
నబుప్తునకు నణియుఁజ్జై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై * యొప్పువాని
కాత్మగుహారూపుఁడగువాని కాత్మగు, హానిహితునకు గుఁహ్యార్థవేది
- సీ॥ కిని గుహున కర్క తేజనకును మహేశ, నుతునకు మహేశశిష్యునకుతులితునకు
శిష్యునకు శివాస్యరాజీవమిత్తు, నకును స్కందునకివె వందనములు శేతు,
- క॥ శరకానన శాయికినిన్, గిరిజాపుత్రునకుఁ గార్తికేయునకును దు
ర్ధరశక్తిధరున కాశ్రిత, వరదున కసురసముదాయ * భంజకునకొగిన్, 8
- క॥ అల్ల షడక్షరమూర్తికి, నల్ల షడక్షరమహావహదార్జున కు
త్ఫల్లారవిందనయనున, కుల్లాసము మెఱయఁజేతుఁనొగి వందనముల్. 9
- సీ॥ అభ్రగంగాసుతనరు మఁడధ్వబాహిరునకు మణ్ముఖునకును శాంతునకు సింధు
రానన సుబుద్ధి వై భన * హర్షితునకు, దివ్యనర్గ సమార్జిప్త * దేహునకును. 10
- క॥ సకలాదురమణిమకుట, ప్రకటసృక్పూజాతాంఘ్రి * వంకజనకు మా
మకహృదయాధిస్థితగురు, నకుఁ జేసెద వందనముల * నమ్మిఁడనగుచుకా. 11
- సీ॥ తవిలి యిట్లు మఱించి ప్రదక్షిణత్రి, యంబును నొనర్చి సాష్టాంగమలరమ్యై
చేతులను మోడ్చినిలిచినశిష్టమునిని, వామదేవుని గన్దానిభర్గసుతుఁడు, 12
- క॥ సంతసమయ్యె సీనుతికి * సన్మునినాయక! యేమొనర్తు నీ
వెంతయు నిస్పృహుండవును * నీడ్యతరుండవు యోగి పెద్దియేన్
నుంతయు నీకు గాంక్షితము * చొప్పుడదెల్పి పరోపకారముగా
జింతయొనర్చి యిప్పుడమిఁ * జేరిచరించుచు మందు విమ్ముగకా, 13
- క॥ వినఁదగినది యెదియేనియు, మనముననున్న యెడఁదెల్పు * మానీశ్వర! నే
ననువుగ లోకానుగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ * బూనికిమెఱయగా. 14
- సీ॥ అనిన స్కందుని వచనములాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రశ్నయావనతుండగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ * మెఱయనిట్లు, వల్కె మోక్షాతురునితోడఁజాగ్రధిమా
- క॥ దేవర! సీసదేశమునఁ * దేకువ నేమని విన్నవించెదకా
జేవుల మయ్య! మేము కృపఁ * జేకొని యిట్లులమమ్ము సాకుటన్
భావమునందుఁ జన్వమరి * వల్కెద జంకును గొంకులేటిటుల్
తావకవాక్రసారము నుదారముఁ గోరుచు నల్పమేధతో. 15
- క॥ ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁ * బశుపతి శివుఁడా
ప్రణవముతోడ నమరి వశు, గణముల బంధములఁబావుఁగద లోకమునన్. 16

- క॥ ఓ మనునది బ్రహ్మాంబగు, నోమనునది యీశమస్త * మూహింపంగా
నోమనిపాడెడు సానుము, లోమని బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మ * మొందుజగమునన్ .
- గీ॥ ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న * నితరమొకడు
నుంతయునులేదు జగమునఁ * బాడనభవుఁ
డొక్కఁడె మహేశ్వరుడు శివుఁ * డొప్పుమీఱు
సర్వరూపధరుండు శా * శ్వతుఁడు హరుడు.

—* వామదేవముని కుమారస్వామిని ప్రణవార్థము సుపదేశింపుమనుట *—

- క॥ ఇళను సమప్తివ్యప్తి, ప్రకారముల తీరులావుఁ * బ్రణవార్థము నా
కొకఁడును జెప్పఁడు నేటి దనుక దొరకం డొజ్జ యెందును భవాద్యతుఁడై .
- క॥ తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలపుము నా సందియముల * మానసమరలన్
నిలుపుము సిద్ధక్తులలో, నలుపుము తాపకృపాప * సారాస్పదుగాన్ . 21
- గీ॥ ఇట్లు మునియడ్డఁగాఁ బరమేశ్వరాత్మ, భవుఁడుసంతోసమున మనఃపథమునందు
సాష్టత్రింశత్కలాంచిత * సాంబశివుని, బ్రణవగాతునిఁగొలిచి తాపససహితుని.
- వ. ఇట్లు వక్కాణింప నుపక్రమించె.
- క॥ బాగుగ బాగుగ నడిగితి, నో గుణనిధి! వామదేవ! * యున్నతభావా!
యీగరిమనొప్పు భావము, లే గుణకాలియును నడుగఁ * డెందు మునివరా! 23

-* వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట *-

- క॥ శివభక్తవతంసుండవు, వివేకనిధివొట నిట్లు * వృచ్చించితి వీ
నవగతము కాకకాడె, నవచింతను విను మఖిలజ * నశ్రేయముగాన్ . 24
- ఉ॥ లోకములో జనుల్విషయ * లోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
గ్ధాకులు లైశమోహజతు * లారయలేరు మహేశతత్త్వమున్
సీకు వదించెదన్ విను ము * నివ్రవరా! ప్రణవార్థ మల్లను
శ్రీకరుఁడొ శివుండు శశి * శేఖరుఁ డారయుమీ యథార్థమున్ . 25
- గీ॥ ఇదియెసత్యమువినుము చే * యెత్తి చెప్పు, వాడశ్రుతిమతమీయదే * బ్రహ్మవేత్త
లై నమునులు పురాణంబులందు ధర్మ, శాస్త్రములయందుఁజెప్పిరి * సత్యమిదియె.
- గీ॥ ఎవనిదెసనల్ల వాక్కులు * హృదయమునను, సరయగాలేకమరలెడు * నక్కజముగ
నెవనియానంద మెఱిగిన * యిభ్యజనుడు, భయపడం డెందు నేనియు * భవ్యమూర్తి!
- గీ॥ ఎవనివెలుగున నివచంద్ర * ముక్షవహ్ను, లాతటిత్తులు వెలుగక * యల్లెయుండు
నెవనివెలుగునులోని దా * మల్ల వెలుగు, నెవనివెలుగున సీసర్వ * మిట్లు వెలుగు.

క॥ సప్తైశ్వర్యముచేతుండును, శరద్వం డాకాశమధ్య • సంఘారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుండు చిన్మయుండు • సంసేవ్యుడెలక. 29

గీ॥ ఆపరాశక్తి నిర్గుణ • ధైర్య మనోహ, రయునునై భావగమ్యమై • రాణమీతి
యేప్రురుషునందుగూఢ్మయి • యెనక మనంగ, నిష్ఠలయునయిశివమయి • నెగడు నెప్రుడు.

గీ॥ జలయు శివరూపమిలనుడై • విధ్యమొంది, స్థూలనూత్నపరంబులన్ • లీలలొప్ప
మోక్షకాముకులగుయోగ • పురుషులరసి, వాసిఁబూజింతులెందు డై • వాఱునిన్.

క॥ సకలము సిష్కులమనియును, నిక నొక భేదంబుపొనఁగు • నెంతయున్జ్ఞానా
త్మకుఁడై పరమాత్మయనెక, రకముగ నిష్కులపువ్యక్తి • రాజులు మానీ! 32

స. ఇక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ॥ పంచమంత్రతనుండు కలాపంచవిగ్ర, హుండును శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుండును పంచ
వస్త్రుండు శతభుజుండు • పంచవలోచ, నుండును శీతలరశ్మిప్రభుండునయి తగు.

-* ములప్రపంచమూర్తి *

గీ॥ ఈశానమస్త్రకోటిపీఠిండును బుగార, నుండును సత్పురుషాన • నుండు నభూర
హృదయుండువామదేశస్వభుగుహ్యుండు న, ద్యోజితపాదుండు • యోగభుండు
సర్వజ్ఞతాపి సత్త్వక్తి మండోక్తపురితనుండు బద్ధుడి • వితతశక్తి
విను శివహృద్ • విలసింపడును మన, నయి స్వీయయునగు వా • మహాత్మ

గీ॥ తాపి గణాదు ను బుగారు వి • భావమండలము, సకలనిష్కులమూర్తి స్ర్మిస్తీర్మాణ
దనగు నాగఁబును కది తి • స్థితిజనులు, వామదేవముసీంద్ర! సద్భాససాంద్ర!

స. పంచత్రయ సిష్కుభులంబుల యుద్ధిపన్యసంహంగంబున నమిష్టివ్యస్థిభావాగ్ధ
పురస్కరంబుగఁ బ్రపన్యసూపంబు నెఱిలెంత సు దువదేశక్రమంబు ముందు
గాఁ బోవునను వినుము. 35

గీ॥ ఇలమనుష్యులు నొల్లు • నెలలుగ నుండు, రండు ప్రాణులగ వే • దాధికార
మున్నునుండుటచే న్యుగ్ర • మోచితమగు, భర్తమునువారనుష్ఠింపఁదగుజగమున.

గీ॥ విను శుతిస్సృష్ట్యతితమగు • విమలధర్మ, మరసితేయుజనుండు సిద్ధి • సంపదగలఁడు
ఇల్లు వేదపథమును చా • నెఱుకఁజేసి, నట్టి శివుడే నదించె డి • వ్యమనిచగదన్!

స. ఇల్లు ప్రసిద్ధులగు సర్వముసీంద్రులు వజ్రాశ్రమాచారపుణ్యలంబుల బరమేష్ఠుగు
నల్పించి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి. 38

గీ॥ మూడు బుణములతోడఁ బాఁ • బొడము ద్విజుండు
బ్రహ్మచర్యంబునకొ ముని • వ్రకరబుణము
యజ్ఞమున దేవబుణముఁ బు • తాత్పర చితల
బుణముఁ దీర్చంగ వలయు ము • సీంద్రవంద్య!

క॥ మానుగ బుణములఁదీరిచి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ బడసి సమచుత్తిఁ
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు సేయఁ దగు యోగంబున్. 40

గీ॥ ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయిఁచుకేసి, చలనమొందకయుండు నాఁ బంప మెఱిగి
సర్వకర్మంబులను వేగఁ సస్వసించి, జ్ఞానపూజావరుండయిఁ కౌలవలయు.

వ. మఱియు సన్న్యాసాశ్రమదశ యసన్న్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా ! 42

క॥ ఏవికృతుల నొందకయే, తా విలసిలు నిద్రియతహృదయలకుఁ బేర్చి
శ్రీచెలయ శివైక్యమునన్, జీవన్ముక్తి ఫలమిడునుఁ సిద్ధము మాని. 43

వ. అని యంత సన్న్యాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం
బుగ సాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి నంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ॥ వడ్విధార్థ పరిజ్ఞానఁ సరణి యెట్లు, వడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెడుఁ జ్ఞానమెద్ది
ఇంతకును బ్రతిపాద్య మిఁకెవ్వఁ డిట్టి, యెఱుక కెఱుగిది ఫలమునాఁకెఱుగఁ జెప్ప.

క॥ ఇవి తెలియకనేఁబడుకా, ప్రృ విమోహితుండనగుచును భృఁ శము శివమాయా
మివుల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన ! మోహమఱి వఁ చింపుము కరుణా.

గీ॥ అనిన గుహఁ డిట్లులనియె నుం యమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబుఁ నే వచింతు
తనరు వ్యప్తిసమిప్తిభేఁ దములనొప్పు, ప్రణవశివరూప వడ్విధాఁ ర్థముల నిపుడు.

౩. ప్రభమంబు మంత్రీరూపంబు; ద్వితీయంబు మంత్రీభావితంబు; తృతీయంబు దేవ
తార్థంబు ; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు ; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు ;
షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి వడ్విధార్థంబులు. మంత్రీగర్వరూపంబు
నెఱింగింతు విను మద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

— * ప్రణవస్వరూపము * —

గీ॥ ఆద్యమై యొప్పు స్వరమునుఁ నై దవదియు, నై న స్వరమున్ బవర్ణావఁ సానవర్ణ
మును బిదపబిండునాదంబులును సమప్తి, రూపమగు మంత్రరూపంబుఁ జూపినాఁడ.

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమిప్తియగు బింద్యాద్యం బగు
వర్ణ చతుష్టయంబున శివవాచకంబగు. ప్రణవంబు వ్యప్తిరూపంబిఁక యంత్ర
రూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి విను మన్నిటికన్న క్రిందుగ లింగపీఠంబును
నట్టానికేఁదై నిఁబ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై "మ"
వర్ణంబును దచ్చిరంబుపై బిందువును దానిపై ని బ్రణవరూపమైన నాదమును
లిఖింపవలయును. ఈ యంత్రీము సంపూర్ణంబుఁ జెందిన సర్వకామంబులు
సిద్ధించును. 50

గీ॥ ఇట్లుయంత్రమునులిఖించిఁయింపు మెఱియఁ, బ్రణవవేష్టనమొనరింపవలయుదాన
నుతమగు నాదమునను దాఁనూహసేయ, వలయు నాదావసానంబుఁ బరమమాని!

౪. ఇతను గూఢంబును శంకరప్రోక్షంబునగు దేవతార్థంబుఁ జెప్పెద వినుము
“సద్యోజాతం ప్రవద్యామి” యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి ‘సదాశివో’
మనువటకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబులగు నైదుమంత్రంబులు సూక్ష్మంబులైన
బ్రహ్మరూపంబు లివియె పంచదేవతలు. 52

౫. ఆయా దేవతలే విను, మా యాదిమదేవుడైన * యభవుని మూర్తుల
శ్రీయలరంగ నీమంత్రము, లాయభవుని వాచకంబు * లరయుము మఱానీ! 53

౪. మూర్తి మూర్తిమంతంబులకు నెక్కుడు భేదంబులేదు. ఈశానముఖోపేతుండని
శివుని విగ్రహము మున్ను చెప్పితినిగాదె! సద్యోజాతాద్యనుకృమముగా నీశానాం
తమువటకు శివునిముఖపంచకము చెప్పఁబడినది. మఱియు నీశానదేవునకుఁ జతు
ర్భూహాసదమందుఁ దత్పురుషాద్యంబును సద్యోజాతాంతంబునగు బ్రహ్మరూపంబు
చతుష్టయంబు గలదు. ఈయది పంచబ్రహ్మసమష్టియగు నీశానబ్రహ్మరూపం
బుగ విశ్రుతంబైనది. పురుషాద్యంబు సద్యోజాతాంతంబగునది వ్యష్టిరూపంబు,
అనుగ్రహమయంబుగ నీ చక్రము పంచార్థకారణంబు పంచబ్రహ్మత్వకంబు
సూక్ష్మం బనామయంబు నిర్వికారంబు.

౫. తగ ననుగ్రహమును ద్వివిధంబుగాఁగఁ, బరఁగుఁ బ్రభువగునాతిరో * భావము ఖ్య
గోచరంబును మఱి జీవకోటికిం బ, రావరవిముక్తిదంబును * శ్రీనహిల్ల. 55

౪. సదాశివున కీయది కృత్యద్వయముగా నుదాహరింపఁబడినది. అనుగ్రహము
సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది. పరబ్రహ్మ స్వరూపులును గల్యాణదాయకు
లునునగు నీ సద్యోజాతాద్యులగువారిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడుచున్నారు. అను
గ్రహమయంబుగ నీచక్రము శాంత్యతీతకలామయంబై చెప్పఁబడినది. భావితా
త్ములును సదాశివోపాసకులును బ్రణవాసక్తచేతన్ములును నగు యతులకీపదము
గవ్యుస్థానము. వారీససమునుబొంది విఫలంబులగు భోగంబులను బ్రహ్మరూపి
యగు దేవునితోడ ననుభవించి మహావీలయసంభవమందు శివసామ్యంబును
బొందుచున్నారు. అట్టివారు మరల సంసారాబ్ధియందుఁ గూలరు. ‘తేబ్రహ్మలోకే’
యనెడు సనాతనియగు శ్రుతియొట్లు చెప్పుచున్నది. ఈయదియే శివునియొక్క
సమష్టియగు నైశ్వర్యము. ‘సర్వైశ్వర్యేణసంపన్న’ యనెడు నధర్వశిఖ యిట్లు
చెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాతృత్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదా
శివునియొక్క పదముకన్న నధికమగుపదములేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార
పీఠపంచ మగువట్టుచున్నది. ఈ పంచబ్రహ్మములనుండి నివృత్తిమున్నగు కలలు
పొడముచున్నవి. అవ్వి సూక్ష్మభూత స్వరూపంబులుగలవియై యీహాలరూప
స్వరూపంబుగ నీపీఠపంచకమునకు గారణములై విశ్రుతంబులైనవి. ఐదువిధము
లుగా నున్న యీబ్రహ్మప్రపంచకంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు

వీనులు వాక్కు శబ్దం బాకనం బీపంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తం
జైనది. ప్రకృతియుఁ ద్వక్కు చేయి స్పర్శము గాడ్పు, అను సీపంచకము తత్పు
గుప్త బ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. బుద్ధి నాలుక పాయువు రస ముదకము వామ
దేవబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. మనస్సు నాసిక ఉపస్థేంద్రియము పరినుశము
భూమి సద్యోజాతబ్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బింద్వాద్యంబగు నేచతుష్టయ
ముగలదో అట్టిపంచసర్గములకు సమష్టియును శివవాచకంబగు ప్రణవము యంత్ర
రూపముగా నిట్లువదేశింపఁ బడినది. శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును
మంత్రాధిరాజంబును శివరూపంబునునగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రరూపంబుగ
భావింపవలయును.

56

తే॥ ఇఁకను జెప్పెద నాలింపుఁ డింపుమీఱు, సృష్టివద్దతి శ్రీసదాశివునివలన
సమృద్ధిహేళాదికచతుష్కమమరువిధము, మును శివుండునుకానతిఁ ద్వింశతెఱంగు.

స. ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండునునగు సదాశివుండు సమష్టియగు. ఈయనయొక్క
సృష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివునియొక్క సహస్రాం
శంబున మహేశ్వరుఁడువ్యవితై నాతండు పురుషుల కనురూపుండగుట వాయు
తత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయాశక్తియుతుండై
నకలుండై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టిరూపం బీశ్వర
చతుష్టయంబు; ఈశుఁడు విశ్వేశ్వరుఁడు పరమేశుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు; ఇది
యంత్రమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు; అంబోకఁడు రుద్రాది
గోచరము, మఱొండు పశువర్ణసంతతియొక్క దేహభావముచేతఁ గర్మసామ్య
క్షమామువఱకు భోగానురంజనపరము. కర్మసామ్యంబందు ననుగ్రహమయిండగు
ప్రభుం దొకండుండును. అందు దేవతలందఱు సర్వేశ్వరులై పరప్రహ్నిత్వములై
నిర్వికల్పులై నిరామయులై కీర్తింపఁబడుదురు.

గీ॥ కను తిరోభావరూపచక్రమిది తావ, సేంద్ర! శాంతికలామయంబిన్ద్రతరము
అమృతహేళ్యరాధిష్ఠితంబలమహేశ, పాదసేవుల కీయది యాప్రవృత్తయ.

స. మఱియు సమృద్ధిహేళ్యుల కీయది సాలోక్యకృమంబుగ విముక్తిదాయకంబు,
మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రముర్తి జనించె. అతం డభూరవదనా
కారుండు. తేజస్తత్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహార
కారుండగు ప్రభుండు. ఈతని వ్యష్టిరూపము శివాదిచతుష్టయము — శివుఁడు
హరుఁడు, మృదుఁడు, భవుఁడు—ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నద్భుతంబునగు
సంహారచక్రము. ఆసంహారము బుధులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁ ద్రివిధమైనదిగాఁ
జెప్పఁబడినది. నిత్యము జీవగుణుప్తినామకము, నైమిత్తికము విధిచోదితము
మహత్తు నిలయుము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది శాంతిలును ముపి.

తాత్పర్యమునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మపరిపాకమునకై మహాతేజస్వియగు రుద్రునిచే నీతివిధసంహారము కల్పితంబైనది. ఇది రుద్రునికే గృత్యత్రయంబు. ఈసంహారము—స్వప్నాది పంచకృత్యములలో నొక్కఁడగును. అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకులునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నారు. ఇది విద్యారూపకలామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రింబు రుద్రునిచే సాధిష్ఠింపఁబడిన నిరామయంబైన వదంబు.

గీ॥ రుద్రహూవానిరతుల కీ భద్రపదము, బ్రావ్య మివిరుద్రాలోక్య పదవినుండి క్రమముగాఁబ్రదానముజ్యోగరినునొనఁగు, సందియములేదరయుమీశచరణభక్త!

ప. రుద్రహూర్తియొక్క వేయనయంశంబుచేత నిష్ఠాపుజన్మించె. అతండు వామదేవతాత్మకఁడై ముదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామభాగంబున గమాశక్తియుఁబొందును సర్వరక్షకగుండును జతుర్ముఖుండు సరవిందాక్షుండు శ్యామనగ్రంథం శంఖచక్రాదిభవండునై యమగు. ఈయనకు వామదేవాది చతుష్టయము వ్యష్టిగూపము. వామదేవుం డనితగుండు సంకర్షణుండు ప్రద్యుమ్నులకు సనువార నీయనిగు న్నిమగలుగు సిద్ధిచక్రము. సిద్ధియనఁగా ఫలభోగులగు పురుషాకారకర్మభోగాంతము స్పృష్టంపఁబడిన జగత్తును గర్తతోఁగూడఁ బాలించుట. ఈస్థిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి. నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును పురుషులకానందకరులు నగు ప్రద్యుమ్నముఖ్యు లిందు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిస్థారూపంబును ననుష్ఠింపంబును జరాన్తనాధిష్ఠితంబును బరమపంబును నగు సిద్ధిచక్రంబిదియె.

గీ॥ నిష్ఠాపాదాన్తసప్రతై శైలము నైష్ఠాపులగుఁ బ్రావ్యపదంబయిచెలుపుమీఱు చక్రమిద్ది బ్రహ్మాదిశరత్పదము, లొనఁగఁగలదిది బుగ్గికులబిసరుహాభవ !

ప. ఇంక నిష్ఠాపుయొక్క వేయనయంశంబుచేత బ్రహ్మమహండు పొడవై, అతండు నద్యోహంశముభాస్కరంబై పృథ్వీతత్త్వనాయకుండయ్యె మఱియు వామాధిష్ఠిత వాగ్దేవసహితుండును స్పృష్టకత్తియు జగత్ప్రభంపను జనుస్కృతుండును రక్తవర్ణుండును రుద్రహూపస్వరూపవరుండునునై విలసిల్లు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యష్టిగూపంబు, హిరణ్యగర్భుండు, విద్యాభువురుషుండు, కారుండు సనువారు. బ్రహ్మపుష్కాదిసేనితయునగు సర్వకామార్థదగులును బ్రహ్మోపాసక నుగా ప్రదంబును నగు స్పృష్టచక్రమిది. స్పృష్టయన సగహరింపఁ బడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృతియందు శైలువలీకఁ దీసి పాదనాంగులములతోఁగూడఁ గ్రహభోగాగ్గము సగయోజనముసేయుట. ఇది స్థైర్యామహాత్మ్యము. బ్రహ్మహనుఖానందంబుగ నీజగత్స్పృష్ట క్రిమాన్తశద్యముతోఁ బరంగు జగత్స్పృష్టియుఁగూడఁ గృత్యవంచక మందలిది. ఇందుఁగూలాదులు దేవతలుగాఁ బరిష్ఠితులైరి.

అ॥ ఇది నివృత్తిరూప శివమింపగు సృష్టిచ, క్రొంబు శోభితంబు శాంచనోద
రాదికృతము పద్మజారాధకులకిది, పావ్యవదము ముక్తిభాగ్యకరము. 65

ప. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాచి కృమముగఁ బ్రణవము గౌణవృత్తిచే వాచ
కంబగును. ఇది వేదవిశ్రుత వైభవంబగు జగచ్చక్రము. శ్రుతియు 'పంచారం
చక్రం' అని స్తవము చేయుచున్నది. అలాతచక్రభ్రమివలె నవిచ్ఛిన్నలయోద
యంబును సృష్ట్యాది పంచావయవంబును బంచారంబును పగు జగచ్చక్రమిది
యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గమకఁ జక్రమని చెప్పఁబడుచున్నది. అమిత
తేజస్కుండును హిరణ్యయండునునగు శివదేవుని యొక్క శక్తికార్యమగు నీచ
క్రము హిరణ్యవ్యోమస్థివితము. ఇతనిచక్రముదకముచే నావరింపఁబడినది. అయు
దక ముగ్ధిచేతను నాయుగ్ని వాయువుచేతను, వాయువాకాశము చేతను నా
యాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తుచేతను నామహత్తవ్యక్తము
చేతను నావరింపఁబడినది సర్వారంబు ల్లిల్లి విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై
యేర్పఱుపఁబడినది. ఇతఁ జక్రముకన్నఁ బదిగుణము లుదకంబెక్కుడుండును.
సలిలముకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్నియును నలుమీఁదఁ దక్కినవికూడ
నుత్తరోత్తరము దశగుణాధికంబులై యుండును. ఇదియే బ్రహ్మాండము. ఈ
యర్థమునే ప్రకటముగాఁ జక్రసామీప్య మందు జలంబుండుటవలన 'సలిలస్య
మధ్యే'యని యుపకృమించిశ్రుతిచెప్పినది. శక్తివిశిష్టుడగు నొక్క శివుఁడే యీ
యనుగ్రహాతిరోధావసంహరస్థితి సృష్టులచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండును.
ఇతఁ బహూత్తులేల! మునీంద్రా! సారము చెప్పుచున్నాను శక్తివిశిష్టుడగు
శివుఁడే యీయఖిలమని నిశ్చితి తాత్పర్యము. అంత గురూపదిష్టమగు పేదార్థ
మును విని వామదేవముని పరమాత్మయందు సందిగ్ధార్థంబునిల్లి సాదరంబుగ
నడిగెను. 66

గీ॥ జ్ఞానశక్తిధర! పరమానందమూర్తి! స్వామి! నీముఖకవుల నిష్కందసుధను
ద్రావిచెందితిశేమపీదార్థమునును, నమున సందియమంతభిన్నమయినదిగె.

క॥ మఱియు నొకఁడడిగెదను గని, కరమున నడ్డానిఁజెల్పుఁ శివభాగితాత్మా!
సిరిమీఱనిన్నుబోలెడు, గురుఁడెచ్చట నాకుదొరకు శివ! పరమగురూ!

గీ॥ వినుముబ్రహ్మాదికీటాంతవిశ్వమునకు, స్త్రీపురుషరూపమున స్థితి శివఁగుచుండు
నిట్టిదగమున కాదియైఁనట్టి మేటి, కారణంబేదో మదిఁ బాడఁ గాననుంటి. 69

గీ॥ స్త్రీయైపురుషుడొక్కొమఁటియునపుంస, కంబోమిత్రంబాయన్యమోకారణంబు
పలుపురిద్దనిఁగూటిచిఁబహువివాద, ములను సల్పుచునుందురుఁబుధులు భువిని. 70

క॥ జగదుత్పత్తినిఁగూరిచి, తగఁదెల్పెడునట్టి వేద శత్రులు బహువిధం
బుగఁబల్కుచుండు నిక్కపా, ఊగఁజాలరు హరియునేని శివ! దుఃఖిఁబండ్లనిక. 71

గీ॥ కారణోక్తులు సర్వమేకత్వమొందు, తెలియజెప్ప! మఱొక్కటిదివ్యమూర్తి!
తెలియుచున్నాడెడజేసెదదీనిన నెడువాడెసంజాత్యయొక్కోతత్పరుడోయరయ?

వ. సర్వబేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూపం
బనుటయందు సందియ మెక్కుడుగల దీసందేహంబులు రెండువిషయమంబుల
చందంబున మనోభూమి నావరించెయున్న వజ్రానసంభూతంబులగు నవ్వారిం బెక
లిందిచిసి శివాద్వైతకల్పవృక్షావని నొనర్చుమనుడు సుబ్రహ్మణ్యుండు వేదాంత
గర్భితంబగు తత్త్వశ్చిద్యయంబునాలించి స్మేరాననుండై మునికీల్లనియె.

— * పంచూరుడు వామదేవునకు జగత్కారపనిగుఱించి చెప్పట * —

గీ॥ ఇదియె మును నాజనకుడొమఁపేశ్వరుండు, నాదుమాతకు నీహారఁనగదుపితకు
నే వినుచునుండఁగాఁజెల్పెనీకు దాని, తెలియజెప్పెద వినుము సుఁధీవతంస!

శ॥ చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ పోట + మీఱక నీకున్
లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు + పాపండులకున్. 75

క॥ కొందఱు కాపిలదళాన, మందును దాదృశములందు + నధికభ్రములై
యుందురు మునిశస్త్రులు వా, రందున నవ్వారిపథము + లారయరు ముని!

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాపేతూ
దాహారణోపనయనిగమంబులను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిన ధూమంబు
యొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిమచ్చానంబుఁ జెప్ప. ప్రత్యక్షంబగు
ప్రపంచంబు దర్శనంబుంబు బుందుచే బరమాత్మయగు పరమేశ్వరుండు జ్ఞాతృత్వండు.
స్త్రీ పుంరూపమయంబగు ప్రసంబంబు ప్రత్యక్షంబుగఁ గన్పట్టుచున్నది గదా!

గీ॥ వినుమువడ్కిశరూపమాఁపిండమందు, ఆద్యమైనట్టి త్రయముమాఁత్రాంశజము త
దన్యమైనట్టిత్రయము పిత్రాంశజముగ, శుశ్రివచించెడు వినవొ సుఁశ్లోక! నీవు.

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును స్త్రీ పుంభావంబు నెఱుంగు
చున్నారు. శుశ్రి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగుటను జెప్పుచు
న్నది. అందు సచ్చిబ్దం బున్నవర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పుచున్నది. చిచ్చబ్దము
జగత్త్వమునకు వివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్చబ్దము త్రిలింగములం దొప్పి
నను నిచ్చటఁ బురుషుండ విధింపఁబడును. మఱియు నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పి
చోట నవ్వరుపుండు ప్రకాశవిశిష్టుండగును. జ్ఞానశబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు
చిచ్చబ్దము స్త్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును, చిత్తును మిథునమై జగత్కా
రణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా
శివశక్తి భావం బొక్కయెడనే విధింపఁబడినది. తైలవత్త్వాది మాలిన్యము వల్ల
నుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును. అట్లు మాలిన్య మశీ

వత్సము చిత్తకాశములయందు దగుపట్టచున్నది. అందుచే శివత్వము వినర్తకంబై నట్లు శ్రుతిహితము. ఇత జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తి కేవలము దార్శల్యమొప్పు చుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబగు నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుడు శక్తివంతుడని వ్యవహారము లొకవేదములందున్నట్లుము. ఈ ప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపబడినది. శివశక్తి సంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచే బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్మషులగుచుందురు మఱియు శివరూపంబగు పరమాత్మయందు మనంబును బదిలపఱచి యనామయంబగు శివత్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివత్వమే బ్రహ్మమనియు నుపనిషత్తు లందు గానముపేయబడుచున్నది. బృహిధాత్వస్థమగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశక్తియు పంచబ్రహ్మమయందగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతి తితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాతూతత్వవిభేద బుద్ధియుగ శివుఁడవుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాచి మాయచే సమస్తపదార్థ గ్రాహకుండగుచున్నాడో యపుడు పుగుమండను నాహ్వాయంబు బొందుచున్నాడు. “తత్సప్తస్త్వ తదేవాను ప్రావిశత్” అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ॥ ఇట్టిపురుషుండెసంసారి॥ యెంతయేని, మాయచేమోహితుండయి॥ మఱుగుపశువు ఈశ్వరజ్ఞానలేశవిహీనుడగుచు, బొదలు నానాదురితకర్మ ॥ మూఁగబుద్ధి. 80

గీ॥ విశ్వమెల్ల శివునికన్న భిన్నమెపుడు, గాకయున్నను దన్ను జగంబు శివుని కన్న భిన్నబుగా నెంచి॥ కాంచుచుండు, పశువుకేమాహ మది లేదు॥ ప్రభునకెపుడు.

క॥ కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుడగు శివయోగి యెపుడు ॥ గననియటలబా వనుడైన సద్గురుని బో, ధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుంగ॥ దా శివుఁడయగున్. 82

వ. శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపమును సర్వజ్ఞత్వ స్వరూపిణియు బూర్ణత్వరూప యును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిణులగు నైదుశక్తులు సంకుచద్రావభాస్వరం బులై సంకోచరూపంబున నెవ్వడును ప్రకాశించుచుండునికల బశువునకు.

గీ॥ కలయువిద్యయురాగంబు॥ కాలమునుని, యతియునగుభంచతత్త్వంబు॥ లమరియుండు నందుగర్తృత్వహేతునై॥ యలరెడుగల, విద్యతత్త్వసాధకమయి॥ వెలయునలతి.

క॥ ఇక రాగము విషయసురం, జక్కైన తగుగాలమది యె ॥ సంగు నవచ్చే దక మెల్ల భావములకుక, సకలము లాభాసములకు ॥ సంధాయక. 83

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పబడుచున్నది.

గీ॥ అదియెగర్తృత్వవిద్వికా॥ ద నెడునట్టి. నియమమేనియతియగుము॥ నీ! యివియు మ హేశకర్తులువీనియహీనకలన, మునబశువువడుభ్రామమందు॥ మూఁగుడగుచు.

న. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వార్థకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుఁ జెప్పియుంటి వివుడు తన్నాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పితి వెట్లు లనిన నుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె 'తన్నాద్యా'యనెడు శ్రుతిప్రకారము భూతస్మృతి క్రిమ మందుఁ బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన విద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూల ప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని తనువులై యుండు. శివతత్త్వము మొదలు కొని వృథివ్యంతతత్త్వంబు లుదయక్రమమందుఁ దన్నాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్గలేదు. కలలకును దన్నాత్రలకును భూతకారణంబు దవిరుద్ధంబగు నైక్యంబాప్స - స్థూలసూక్ష్మాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు సనఁకృతంబులగు సూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లాఁఁజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాది దేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలురును దేవరక్షోభూత మానుషకోటులును బశువులుఁ బక్షులును గీటములుఁ బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబులును స్థావరంబులగు తగుగుల్మలతౌషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్య నదులును సప్తనముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వపస్తుజాతంబును శ్రీపుంసరూపంబగు విశ్వంబంతయు శివతత్త్వార్థకంబుగ సంతరంగంబున నెఱుంగు మిందు సందియంబులేదు. ఇట్టి తత్త్వంబే శివజ్ఞానవికారదులగు నీహోటి విబుధుల కుపాస్యంబు. "సర్వం బ్రహ్మేత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః" అనెడు శ్రుతులీ యర్థంబునే సెప్పుచున్నవి. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మ కుండట్టి సదాశివుండను నేననియెడు నా యష్ట త్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యసిద్ధ శివాద్వైతభావనచే భావితాత్మండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

గీ॥ సద్గురుమహాప్రబోధనః క్షపితసకల, బంధమండయి శంకరః పాదపద్మ
సక్తః ధైర్యవత్ శిశువేని † సత్యముగను, సద్గురుండగు విను తాప † సకులతలక! 97
క॥ ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు, విందగు నేవస్తువేని † వెలసినచోఁదా
నిం దలపు ప్రణావవాచ్యము, నుం దశితాఘంబుగాగ † నుక మునివర్యా! 98

-* కుమారుఁడు వామదేవమునిని శివతత్త్వప్రచారకుఁడవౌదువని చెప్పుట *-

గీ॥ ఇట్లులు శివప్రియంబును † నీడ్యమైవ, నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు † నెలమి తోడ
నీకుఁ జెప్పితిభక్తిచే † నీవుదీనిఁ, బదిలముగ హృదయంబునఁ † గుదురు పఱచి.

క॥ పొడుపుము సకలాఘంబులఁ, దుడుపుము పామండతండ † దుర్వాదములక
విడుపుము పెరిదర్శనముల, నడుపుము శివభక్తవదని † వయమెసలారక. 100

వ. ఎవ్వంజేసి మదగర్వితుండై యాయర్థంబున కన్యధాత్వంబును వ్యవచేశించెనేని
యవ్యానిమస్తకంబు శత్రుకాలాగ్నికల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను. నీవు శివా
దైవతవిదులలోనెల్ల నెక్కువై శివజ్ఞానోపదేష్టవై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్త
కుండపు గాఁగలవు.

ఆ॥ ఎవనిదేహ భస్మమింత సోకిన నక, లాఘు పుంజమెల్ల † నంతరించి

హృదాయనుండు † వడసె నస్థానట్టి, నిన్ను నెఱుంగ నొక్కొనిర్మలాత్మ!

వ. మఱియు ఏవయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కసూత్రంబునఁ బనుపు పశుపత్యుగును,
లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి - సాధులగు వారల చరిత్రంబిట్లులే.
ఇతను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందునుని మఱాననుండు నుడివిన
వామ దేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి గురుపాదార
వింపమకరంపరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యథేచ్ఛన్ జనియెనని
సూత్రండు తొనకాదులకు నక్కాణించిన నవ్వారలు మురిసి సూతున్ గొనియాడి
నుహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్య వాసులును వట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు
బ్రహ్మహాదీతుండై వాయుదేవుం డీశ్వరతత్వం బెఱింగించెనని విందు మద్దాని
నీ పెఱింగి యుందువుగావున మా కిపుడయ్యది బోధింపుమని యర్థింపుడు. 103

క॥ పులిసాకపంశముత్తా, సలమంజులమూర్తి! పరమపావనకీర్తి!

లలితస్వదిత్త, వద్మథ, సలదార్యాశంభు మిధున † జననీ! లక్ష్మీ!

104

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు

సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః
శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయఖండము
 ప్రథమాశ్వాసము

యతగుహాను సకల
 శ్రేయస్సంపాదకేషు శ్రేయోగా
 ర్చాయత్రాత్మాభ్యాసుః సకల
 పాయయశోభుర్నరేంద్ర శివాభ్యాన్నమః

- వ. అనధరింపు ముక్తాభకుండు మంగళవృద్ధ్యంబుగ జగన్మండలమును పరమేశ్వరు
 నిట్లు భజనంబొనర్చు. 2
- తే. సోముడును సగణుండు సకలసూనుడును బ్రహ్మపురుషునివలెను జగత్సర్వరక్ష
 ణాంతరీక్షాపునై కరంబలరునట్టి శివునకేను బ్రహ్మము శివమహాదేవ. 3
- తే. ఇత ననన్యాదృశంబయియెవగునెవని, కత్తి మైత్సర్వము మౌనము శివరస్యగంబు
 స్వామియై విభుడై జగంబోమునెవడను, అట్టిశివుని భజించు నేకపదవితము. 4
- తే. ఆయజుని విశ్వకర్మనునవ్యయాత్మ, శాశ్వతుని శివు శ్రితలోకశరణు శక్తు
 నమ్మహాదేవు వరదు మహాత్మునాత్మ, గోరిపూజింతుఁగోర్ములుగొనలుసాగ.
- వ. ఇట్లు వాబ్బయోపాస్తీక బొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.
- చ. మును జరకాలమందుఁ గడు శివార్చనపుంగల్గు మతీతమైన నం
 తన మఱిసూత్వకల్పమిది శివారసిలంగఁ బ్రవృత్తమయ్యె నం
 దనువుగ సృష్టికార్యమిదే శివయ్యెడ బోధలుగాఁడవర్చు న
 స్తుతిపరులందు నమ్ముడుగఁ శివబుట్టె వివాదమొకండు విట్టుగన.

—* మునులు-బ్రహ్మజ్ఞానులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ జోవుట *—

చ॥ ఇది వర మిద్దికాదనుచు * సంతయు భూరివివాదశీలులై
వదలక తత్త్వనన్తువును * బ్రాహ్మి నిరూపణనేయలేక య
వృద్ధున నంద టోకమయి * బ్రహ్మవదంబును జేరఁబోవఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి * మధ్యమశృంగముఁజేరి యందొగిల్.

8

సీ॥ సిద్ధచారణయక్షఁసేవితంబగుదాని, ఘనమణిమయగుహలో * గలుగుదాని
శుకపిఁళారికా * సుస్వనంబులదాని, గలహంసయూధముల్ * గలుగుదాని
సురససరోవర * స్తామంబెసఁగు దాని, స్వర్నదీకూలమై * పరఁగుదాని
మత్తభీమరదీవ్య * మానతరులదాని, దరుణార్కసదృశమైతనరుదాని

సీ॥ నేహానోద్యతీశక్తిఁబెలయుదాని, దురితవరుల కగమ్యమైతతోచుదాని
నీలమణిమయమణిమయమణిమయ, బాస న్నిరభయంబును గోపినియునులు.

సీ॥ మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు
మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు

సీ॥ మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు
మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు మునులు

క॥ దివ్యధనుఁ వననుండై, దివ్యకమమదామనిచయ * దీప్తతనుండై
దివ్యానులేపనుండై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి * దిద్ధండగుచున్.

12

సీ॥ దేవముషిగణస్తుతులచేఁజేజరిల్లు, వానిఁ బ్రభయట్టి చామరఁపాణియైన
వాణిచే నేదితుండగువాని నజాని, గాంచి సాష్టాంగపడి ముక్తికిరము భక్తి.

—* మునులు బ్రహ్మను నుతించుట *—

క॥ మూగురు మూర్తుల రూపున, బౌగుగ సర్వస్థితిలయ * వైఖరులను బల్
రాగిలుచుఁ గూర్చుప్రధికి వ, వోగురుతఁ బొల్చుదొరకు * జోతలి వెయగున్.

ఆ॥ ఆ ప్రధానతనున * కాభీధానక్షోభ, కున కిరువదిమూడగు వికృతులను
జెందినను వికారఁమొందని యట్టివానికిఁ బురాణపురుషుఁనకివె నుతులు.

15

క॥ పరమాత్మకుఁ బ్రహ్మకు భా, మరసర్వజగత్పదార్థఁమరుచిరలీలా
కరునకు జగన్మయున కిదె, పరగ నొనర్చెదము భక్తిఁపందనశతముల్.

16

క॥ మించుగ జగంబులను సృష్టిందియుఁ బెంచియు హరించి * చేవయెసఁగ రా
జించుచు నున్నను నిను భా,వించఁగ లేమైతి మకల! * బిట్టగుమాయన్

17

గీ॥ అని నుతించుచు నున్న యశ్శునులఁ జూచి, వనజసంభవుఁ డనియొఁ దాశివసవతంసు
లార! మీరందఱి చటికిఁ జేరినట్టి, కారణంబేమొ చెప్పుడన్నఁగడఁగి వారు. 18

క॥ కంఠోద్భవునకు నెంతో స, మంజసముగ మరల మొక్కి యతిశయభక్తి
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మలక గలకుందున్. 19

ఉ॥ దేవర! యంధకారమునఁ జెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవో యనేకవాదముల జెప్పడు సల్పుచునుండు మజ్జిత
సేవు జగన్నిదానుడవు జీతవు ధాతవు సర్వకారణం
బీనిక నీ వెఱుంగనిది యెంచును లే దొకయించుకేనియొక. 20

ఉ॥ ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల జెల్లఁబురాఁబడుగాఁ దనర్పు? నిం
కెవ్వఁడు శాశ్వతుండు? పర మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు నిత్యశుద్ధుడౌ
నెవ్వఁడు? చిత్రకృత్యముగ నెవ్వనిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము ల యెంచునో? మాకెఱుంగంగఁ జెప్పమా! 21

క॥ ఎవనికి పశ్యములగు నీ, వివిధములగు భూతములును జనియోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమునకు నా, యవికాచునిఁ జూచుటెట్లులజ! తెల్పఁగదే! 22

— * బ్రహ్మదేవుఁడు యుసులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట * —

క॥ అనియిట్లడిగినఁ బద్మజుఁ, డసఘలు నమ్మునివరులను జనబ్రములే న
వ్వును దొలుకు నీక్షణంబులఁ, గని తడవాత్మముననోజఁగించి 'శివుఁ' డనెన్. 23

గీ॥ అనియునానందకలితసర్వాంగుడగుచు, దోయలిన్ జెందియిటుల నెఁదోయజజుడు
నకలజగదంతరాత్మయాశిర్వవిభవ, మరసిచెప్పెదవినుఁడు సత్యముగమునులు!

గీ॥ వాక్కులెచ్చోటనుండి భావంబుతోడ, మరలు నెవ్విధి నిర్ణయం జంగదక్కి
యెవనియానందమెఱిగినయిద్దమూర్తి, యెందునుండియభయమొందఁడెప్పుడేని.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేత నీయభుల జూచి విధివిష్ణులు రుద్రశక్రులున్
జివునఁ బంచభూతములు జీయలరాఁడెను నింద్రియంబులున్
నివ్వటిలంగ నాదిదగె నేటగుకారణతోటికెల్లఁ దా
నెవ్వఁడు కారణంబయి రహించునో శంభుఁడు మింటిమధ్యలోన్. 26

క॥ ఎవఁడు గనె సుతని నను మొద, లెవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు జూచుగనిలులిం
కెవని ప్రసాదంబున నీ, కవిమతమగు బ్రహ్మవదము గాంచితి సేనున్. 27

క॥ మ్రానువలె నిశ్చలుండై, మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగన మధ్యవసించున్
బూనిక నీయభులంబును, బూని మహాత్ముఁడెవఁడు పూర్ణముగాగన్. 28

చ॥ ఎవఁడు'క బీజముకా ధర న * నేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
కెవఁడు సమ స్త లోకముల * నేవునఁగూర్చెడు బీజరాజిచే
నెనఁ డఖిలప్రజాహృదయ * మింపుగఁ జెంది కనన్ బడండ్డో తా
నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మహేశ్వరుఁడు లేఁడు ద్వితీయుఁడెందునున్. 29

క॥ కాలాత్మయుతములై కడు, గాత్రెడు కారణములను సకలముల నెవ్వం
డోలిగ ననంతశక్తి, శ్రీలలితుండగుచు నభివ * సింతును బేర్చిన్. 30

క॥ కటికిచీకటి లిగి పవల్లాని రేయి, గాని లేకయనత్తు నత్తేని లేని
తఱి శివుఁడొకఁడుండె నాతండె నవిత్తు, వంద్యుఁడాతనిచేతనే * ప్రజ్ఞ పెడతె.

క॥ అతనికి గార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర * విడగునట్టిం
డాతనికి మిన్నయును లే, డాతనినిజశక్తి నిత్యమై జ్ఞానదయా, 32

క॥ ఊరమగు ప్రధాన మన్యుతా, ఊరమగు పరమాత్మహరుఁడు * శంకరుఁడొకఁడే
ఊరయావ జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగు దేవు * నాత్మజ్యోతిన్. 33

క॥ వెలుంగఁడుభానుం డచ్చొట, వెలుంగఁడు చందురుఁడు భములువిద్యుల్ల తలుకా
వెలుంగవు హవ్యసహుండును, వెలుంగడు తత్తేజమున నె * వెలుంగు నఖిలమున్.

క॥ ఒకఁడే దేవుఁడు శంకరు, డకలంకాత్ముఁడు మహేశ్వరు * డాతండె సేవ్యుం
డిక నావరమునకన్న న, ధికమగు పద మొండులేదు * తెలియుం డిరల్. 35

క॥ అతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన * నాతనితత్త్వం
బూతగఁ బెలియుటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు * నవని నరునకుకా.

ఉ॥ అందఱికన్న మీఁదఁదగు * నావసధంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందఱియందు నుండెడు మహాత్మకుఁ డెల్ల నెఱింగినట్టివాఁ
డందిక వడ్విధాధ్యమయ * మైన జగంబునకెల్ల వల్లభుం
డందఱెఱుంగుఁడిరు పర * మాత్ముని నిల్లు మహామునీశ్వరుల్ ! 37

గీ॥ ఉత్తరోత్తరభూతాళి * కుత్తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద * రుచిరభూమి
ప్రభుఁ డరయ ననవచ్చిన్న * పైభవుండు, నైజశక్త్యుత్సాహద * నరసికుండు.

గీ॥ అవిరతానందభూరిర * పైకమాక, రందనందోహభోగమి * శిందమూర్తి
అఖిలజగదందసింహా * యాచతురుఁడు, అరయ స్వేచ్ఛానియుక్త చ * రాచరుండు.

క॥ ఈతండె యాది జగంబుల, కీతఁ డనంతండు పరముఁడీతండె నాథుం
డితండె స్వతంత్రుఁడెంతయు, నీతండె పరిపూర్ణ మూర్తి * యెఱుంగుఁడికమునుల్ !

గీ॥ ఇకను నెక్కుడుభక్తిచేసీశ్వరుండి, తండు పొడనూపుఁగానివే * తొండువిధము
తోడ నెవ్వఁడు గనరాఁడు * దొడ్డతపను, లేని దానంబులేని యిచ్ఛాని కొఱకె.

గీ॥ శివునిరూపంబు త్రివిధమై * చలగు స్థూల, సూక్ష్మపరభేదములతోడ * స్థూలయస్సు
దాదిదృశ్యంబునూత్కమా * మలఘయోగి, దృశ్యము వరంబు నిత్యమై * తేజరిల్లు
వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బిడ వరమేశ్వరనిష్ఠులును ద్ద్రవ్యత
వరాయణులునగు నవ్పారమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు ముక్తులని
యెఱుంగుడు.

గీ॥ భక్తిపాడమును శివుని దీ * వ్యుత్పాద, మున నది జనించు శివుని ప్ర * భూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు * బీజమునను, నంకురంబు జనించెడు * నవనియందు,

వ. సర్వంబులగు నర్థసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే నకలసాధనంబులచేత
శివప్రసాదంబు సాధింపఁజెల్లు, ప్రసాద సాధనంబె వరమధర్మంబని వేదంబునఁ
జూపఁబడినది.

45

గీ॥ అధికధర్మవరుండై న * నఘము పొలియు, గలితమలునకు విజ్ఞాన * కలితభక్తి
సాంబళివునందుఁ బాడము దృ * ధంబుదాన, జగతిశివభావతేజస్వ ప్ర * సాదమమరు.

అ॥ ఆ ప్రసాదమునను * నఖలకర్మత్యాగ, మొనరు నది స్వరూప * ముననుగాడు
ఫలముగూర్చియగును * ఫలపరిత్యాగము, నను మహేశ * ధర్మమనువు పడును.

వ. ఆదియు గుర్వపేక్షంబనియు దదనపేక్షంబనియు రెండుతెఱంగుల నొప్పు నందన
పేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు. ఇత శివధర్మాస్వరూపంబున శింజ్ఞాన
సమన్వయంబును నద్దాన సంసారదోషదర్శనంబును దాన విషయమై రాగ్యం
బును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును - భావశుద్ధునకుఁ గర్మయంతుఁగాక
ధ్యానమందు నిష్ఠయును జ్ఞానధ్యానయుక్తుడగు పురుషునకు యోగబద్ధియును,
యోగంబున నుత్తమభక్తియును ననంతరంబునఁ బ్రసాదంబును, బ్రహ్మంబున
మోక్షంబును పొందెడిను. ముక్తుడగువాఁడు శివమొందిన నమగ్న ప్రకార
మున కొకనిడునది.

46

గీ॥ ఎట్టియోగ్యులైనను * బ్రవిగ్న, మోక్షులగుట జూరదును నది * మోక్ష
పాదమునైది * బ్రవిగ్న, మోక్షులగుట జూరదును నది * మోక్ష

క॥ బాలులను రెండుగురు మునుకలు. కాలసింహక మహర్షి * పులస్త్యుని
బ్రాలములోఁ బోని రామక, మేఘుల నిలుచుకొనె శివుని * పులస్త్యుని

క॥ స్వవదక్షయమున జనుడిత, నపాపచగబొంది మోక్ష * మందు నొకఁడు
ణపదుడయి మఱొకజన్మము, విప్రులమతుల్ ! చెంది ముక్తి * వేటొకఁడొందుకొ.

గీ॥ ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యం * దుండియుండి
యొకఁడు మోక్షంబుదడవుగ * నొందఁగలడు

ఇట్లనేక ప్రకారంబు * లెనఁగ దేవ

అట్టి మోక్షయోగిందేవ * కరయుడిను;

వ. జ్ఞానభౌవానురూపంబగు శివప్రసాదంబుననే మోక్షంబు లభించు వేఱొక్క
మార్గంబులేదు. 53

ఉ॥ కాపున మీరలెల్లరును * గారుణికాగ్రణియైన యమ్మహా
దేవుని నుప్రసాదమును * దేతువనొందగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవిభవంబునకా మతులు * చేడలుఁగూడి శివుణ్ మహేశ్వరుణ్
భావనజేయుఁ డెల్లపుడు * భక్తివొనర్చుఁడు కొల్వుఁడి రహిణ్. 54

గీ॥ దీర్ఘసత్రమొకఁడు * దివ్యవర్ణసహస్ర, కముగఁ గూర్చుఁడందుఁగడకు నాదు
సెలవుతో మరుర్తుచేరఁచాఁగలఁ డతం, డానతిచ్చుశ్రేయఃమా తెఱంగు. 55

క॥ అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదవమునకుఁ బీఠిఁ * బొండాశ్రితలం
పటుఁడగు విశ్వేశుం డ,చ్చొట నీశ్వరితోడనుండు * శుభకరుఁడగుచుకా. 56

గీ॥ అందు నక్కజమును గాంచి * యవల నాదు
సన్నిధికిఁ జేరరందు మో * తుంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁ * డైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీ * యంజలి యెడ. 57

— * నేమిపతనంబున వనంబు నై మిశారజ్యసంజ్ఞన్ దాల్చు * —

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుచుచున్నా నదైన నేమి యెచ్చ
టవాలునో యట్టి పాపసంబగు నహంకారాగ్రహదేశంబని యెఱింగి యందువనించి
సత్రంబు సల్పుడని యట్లు చక్రంబునిర్మించి విడిచినసంత మునులెల్లఁ బితామ
హునికియొక్క సెలవొంది చక్రంబు వెంటనడచి రయ్యది యొకవిమలస్వాదు
పానీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నేమిజాలి యొరగిన
నలువసెలవుచొవ్వన మునులందు వనించి రయ్యది నైమిశవనంబని పేరొందె. 58

క॥ పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పదవిగనేలిన పురారహస్సాన్రూప్త
వదమున యూర్వశివశం, వదుడయ్యెను దైవయత్న * పరతంత్రుండు. 59

ఉ॥ ఎచ్చట మున్ను విశ్వసృజ * లింపుగ సత్రముఁగూర్చిరో మఱి
కెచ్చట వేదవేత్తలు జ * యింతురో వేదబహిష్కృతావళి
హెచ్చుగ వేదవిజ్ఞముఖ * లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁజేరి మానినరు * లాదటఁగూర్చిరి సత్రయాగముకా. 60

గీ॥ స్ఫటికమయపర్వతాశ్శ్రవో * సరవమ్మతని, భాంబురమ్మం బతిరసభ * లాగమంబు
వ్యాలసత్వంబు లుండని * మేలివనము, మునులతవమల కుచితమై * తనరెమిగుల.

గీ॥ అట్టిసుఫలమందు దివ్యముఖులంద, తొలసి సత్రంబు నారంభ * మొనరఁజేసి
సంతతంబు శివార్చనసలుపుచును స,మాప్తిచేసిరి దక్షిణ * లధికమొసఁగి. 62

గీ॥ అంత బ్రహ్మాక్షునొంది మహాబలుండు, వారిజేరుటయును సంతాపాగుమురిసి
యొదిరికొని పందనముచేసి హేమమయపు, విష్ణురంబునొసంగిబల్ * వేడ్కమిగుల.

క॥ ప్రాణాదులచే నిఖిల, ప్రాణుల సర్వాంగములను * భాస్వన్తశులక
బూనఁగఁ బ్రేరణచేసెడు, వాని శరీరములఁ దాల్చు * వాని మహాత్ముక, 64

క॥ చదలునఁబుట్టినవానిక, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శ * మును గలవానిన్
షడలక తనయం దగ్గిని, నొదవించెడువాని నెందు * నుండెడువానిన్ . 65

గీ॥ బ్రహ్మజేవుని శిష్యుడై * పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిసిద్ధులచే నితాంత
మలగువాని నటకునచ్చి * నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమంది * మునితలకులు,

— * ముని వాయుదేవ సంభాషణము * —

ప. అంత గంధసహండు మునులక గలియక గని పరితోమంబున నిట్లనియె.

చ॥ కుశలమె మీకు నందఱకు * గొప్పదనర్చిన నిమ్రుఖంబునక
విశిఖభగగ్రాణుల్ పొదలి * విఘ్నములక బానరంపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితల * వాసిగ నర్హగతిక భజించి కీ
దృశమగు చెట్టలేకయె విధిగ బానరించినవారె సత్యముక. 68

ప. వెండియు సత్రానంతరం బివుడు మీ రేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పఁడన్న
వాయుభట్టారకునకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

శా॥ మాకెల్లక గుశలంబు సేకుఁడె గడుక * మాన్యత్వముక మాతప
శ్రీకిక జెండె మహాత్మ! నీవిటకు మా * శ్రేయార్థివై వచ్చుటక
లోశేసుండగు పద్మసంభవుని ముక * యోజించి పూజించ ను
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్ము మెచ్చి యనియెక * శుద్ధాంతరంగంబునక. 70

గీ॥ దీర్ఘ సత్రంబుఁదొడరి యాజేవదేవు, పరమతారణు రుద్రుని * భక్తిఁగొలున
నామభానంతరమున మహాబలుండు, మిమ్ముజేరి విజ్ఞానంబు * మీకొసంగు.

క॥ అనిచెప్పిన మేమందఱ, మును దోయజసంభవునకు * మొక్కివెడలి యీ
ఘననైమిశవనమున సవ, మును బానరించితిమి యబ్బముల నొకవేయిక. 72

గీ॥ అజనినుడి తీరు మీ రిట * కరుగుదెంచి, తిరి మఱిండిక లేదెట్టి * తృప్తిమూకు
మీవలనఁ జెందువార మహేయతేజ! జ్ఞానబోధంబనిన జగ * త్రావణుడలరి.

ప. మీకెద్ది ప్రప్తవ్యంబెద్ది సందిగ్ధంబది యడుగుఁడన్న మునులు వాయుదేవునకిట్లనిరి.

గీ॥ ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్లుల * నెఱుకఁజెంది, తరయ వన్యక్తజన్ముడౌ * యష్టభవున
కెల్లు శిష్యుడవై తివియెఱుగఁజెప్పమయ్య! మాకందఱకుమహాత్మా! ముదమున.

గీ॥ అనియడుగవారలకు వాయుఁపనియె శ్వేత, లోహితంబనుకల్పంబు † లోనమున్ను
నాచతుర్వదనుండు సత్కాభిలాష, జేసితపియించె నెంతయు † వాసిమీఱ. 76

క॥ ఘనమగు నాశపనున విధి, కనువుగ శంకరుఁడు శ్వేతుఁ † డనుమునియై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విష్ణు నధవస † మస్తము నొసఁగె. 77

గీ॥ దాన విష్ణున మొంది పఠద్వజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరంబుల రచించె
దేవ దేవునివలన నెంతేనిబడసి, నట్టిక్షానామృతము నాకు † నర్జనొసఁగె. 78

న. అనిన మునుల్లిట్లనిరి.

గీ॥ ఎట్టి క్షానము నొసఁగె దుః † హిణుఁడు నీఁఁ
దభ్యమగునట్టి యెఱిగింపు † తజ్జతిలక !
ఁగెందు నిష్ఠనుబొనరించి † యీజగమునఁ
బురుషుఁడు సుఖంబుఁజెందును † బుణ్యమూర్తి ! 79

న. అనిన పాము దేవుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బరపాశపతి స్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

క॥ పశుపాశపత్నికము, విశదంబుగఁ బడసినాఁడ † విధివలన మునుల్ †
విశయంబుదీక్ష నాయెడ, పశులైకడు నిష్ఠసేయ † భావుక మమరున్. 80

గీ॥ అవని నష్టానజన్మమై † నట్టిదుఃఖ, మెల్ల న్నొదయంబున † నికిపోవు
నరయ పస్తువరిచ్చేద † మగును జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై † యలరుమునులు!

గీ॥ అజడముబడంబువానిని † యంతయనియు, పశువుపాశము పతియని † పరగుమాడు
నక్షరంబు క్షరంబు క్ష † రాక్షరపర, మనియు నపె చెప్పఁబడియె విజ్ఞానిచేత.

క॥ ఊరయుఁడు పశు నక్షరమగు, క్షరమగు పాశంబు తాప † సతిలరులు క్షరా
క్షరపరమగు పతియన న, మృదుత్తు కిట్లనిరి మరల † మానిశ్రేష్ఠుల్. 81

గీ॥ ఎద్దిక్షర ? మక్షరంబిడ † నెద్ది ? యీద్య, యికిఁబరమమెద్ది ? యననతండ్రిట్టులనియె
ప్రకృతిక్షరముపురుషుఁడక్షరంబువాని, బ్రేరణముసేయుబరముఁడు † విశ్వవిభుఁడు.

న. అనిన మునుల్లిట్లనిరి.

గీ॥ ఏదిప్రకృతి యది పురుషుం † డనఁడు వీరి, కరయ నెద్దొన సంబంధ † మమరునెనఁడు
పేరగుండుగునిశుండు † ప్రియముతోడఁ, దెలియఁజెప్పమనంగ నశిలుఁడునుడివె.

క॥ మాయమై ప్రకృతి విమం † డ, మ్మాయావృతఁడా పురుషుఁడు † మలకర్మములన్
జేయంబడు సంబంధం, బొయ్యారేడు పేరగుండు † నగు శివుఁడు మునుల్ ! 82

ప్ర. అనిన మునుల్లిట్లనిరి.

గీ॥ మాయయనునది యెద్దియఁజ్ఞానయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడుతఁ జట్టఁబడియె
పురుషుఁ డామలమెట్టిది? పరగెనెట్లు, శివుఁడెవఁడుచెప్పుమా! మాకుఁసేవ్యమూర్తి!
వ. నాపుడు వాయుదేవుఁడొట్టనియె.

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ॥ మాయయన శివశక్తియఁజ్ఞానయచేత, జట్టఁబడియెఁ జిద్రూపుండు శ సంతమైన
మలమెయొచ్చాదకంబయ్యెఁమఱివిశుద్ధుఁ, డాశివత్వాస్పదుండర శ యంగఁడగును,
వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

గీ॥ వ్యాపియగువాని నెట్లుమాఁజ్ఞానయదియావరించు నెక్కారణమున నాఁనృతిపురుషున
శ్రేయశీలతకు నయ్యది శ యెట్లుపాయుఁ, గడగిచెప్పుము మాకు నిశ్చయముగ జేవ!
వ. వాయుదేవుఁ డొట్టనియె.

గీ॥ వ్యాపియైననుగలుగు నాఁపరణమిశను, నెందునఁగలాది వ్యాపియైఁజ్ఞానఁగుచుండు
కర్మమేహేతువగును భోగమునకై మ, లక్షయంబున నద్దితోలంగు వినుడు!
వ. మును లిట్లనిరి.

గీ॥ ఎదియగుఁగలాదిఁజ్ఞానకర్మమేది?యేది, మొదలుగాఁగల? దెయ్యది?తుదఁడనర్చు
నట్టి దిశదీనిఫలమేది? యాశ్రయమేది? యెందుకీభోగమాభోగ్య? మేదొచెప్పుమ!
వ. మఱియు భోగసాధనంబెద్ది? మలక్షయంబునకు హేతువేది? క్షీణమలుండగు
పురుషుం డెట్లులుండు నెఱుంగఁజెప్పు మన్నఁ బవమానుం డొట్టనియె. 92

—* వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట *—

గీ॥ కలయు విద్యయు రాగంబు శ కాలమును ని
యతియు నను నైదు నవ్వి క శ లాదు లనుచు
భ్యాసఁజెందెఁ బురుషుండు భోగ శ క్తయన నెగడెఁ
గర్భమనఁ బుణ్యపాపాత్మ శ కం బరయుండు. 93

గీ॥ అదియనాది నిజమలభోగిగాంతమై త, నర్చు సుఖదుఃఖఫలక మజ్ఞానవేష్టి
తాత్మసంశ్రియమిశభోగశమగుమగర్భ, నాశమునకయి తెలియుండు శ జ్ఞానధనులు!
వ. భోగ మవ్యక్తంబు బాహ్యంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు,
భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే మలక్షయంబగు. క్షీణమలుండగు పురు
షుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి. 95

ఆ॥ అక్కలాదులైన శ నైదుతత్వముల ప్ర, త్యేక మొప్పుకర్మ శ మెద్దియాత్మ
పురుషుండనుచు నిశనుభోక్తయనుచును నె, ద్దాన సేర్పకును సదాచరిష్ణు! 96

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు. ఎట్టియాకారంబుచే గర్మఫల మనుభవించం
గలండు, మఱి యింక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంసనం డిట్లనియె.

గీ॥ దృక్కియావ్యంజకములు విశిష్టయుఁ గలయును
రాగము ప్రపరత్తమయి వశిరగెడుఁ గాల
మగు వనచ్ఛేదకంబు నిశియతి నియామి
క యగు సరయుఁడు మానిప్ర శాండులార !

98

వ. ఇంకఁ గారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్ధానినే తత్వశాస్త్రవేత్తలు
వృధానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పుదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్త
రూపం బైనను గలావశంబున నభివ్యక్తంబగు. ఇంక ముఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు
సర్వరజ స్తమోగుణంబులచే ద్రివిధంబుగఁగర్మఫలంబు ననుభవించును.

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు గుణశ్రీయస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ॥ సత్త్వము రజంబుఁ దమమునాఁ శ మను గుణశ్రీ
యము ప్రకృతినంభవంబయి శ యలరు నిదయుఁ
బ్రకృతియందున నూత్మరూపమున నుండుఁ
దిలయందెట్లు తైలంబు శ వెలసియుండు.

గీ॥ సుకము సుఖహేతు విలను సాత్త్వికముగాఁగఁ
సాత్త్విక విరుద్ధమంత రాజసముగాఁగ
స్తంభమును మోహమునుదామ శ సంబుగావ
చింతురల తద్జ్వలరయుఁడు శిష్టమునులు.

101

వ. సాత్త్విక యూర్ధ్వగతియుగను దామసి యధోగతియుఁగను రాజసి వఃస్థమగతి
గను జెప్పుబడుచున్నవి.

102

గీ॥ వినుఁడు శబ్దాదులై దునుఃబృహ్మమొనలు
గాఁగఁడగు నై దుభూతములే శ గరిమ మెఱయు
జ్ఞానకర్మేంద్రియములు మశనంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మభివ్యక్తమగును.

103

వ. మఱియు నది కారణదశావన్నంబై యవ్యక్తంబనియును గార్యదశావన్నంబై
ఘటాదివలె వ్యక్తమై శరీరాది యగును.

104

గీ॥ ఘటముమున్నగు కార్యంబుగడఁగిమృత్తు, మున్ను గాఁగలయవ్వానికన్నభిన్న
మెపుడుగానట్లువ్యక్తమాశీశరీర, మల్లయవ్యక్తమునకు సోన్యంబుగాదు.

105

వ. అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుఁడు. ఇంక నాయవ్యక్తమే
రూపాదీతింబుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధింద్రియ శరీరం

బులకన్న భిన్నమైన యాత్మమెద్ది ! అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది యనిన
వాయుభట్టాంకుం డెట్లనియె. 106

— * వాయుదేవుడు ముచుల కాత్మస్వరూపంబును తెప్పట * —

- గీ॥ వినుఁడు బుద్ధిందియశరీర * భిన్నమయి వి
భువునయిభుప్రపంబగుచు నాత్మ * పోలుచు నొకడు
అందు హేతువు దుర్విభా * వ్యముగఁ దెలియఁ
డాత్మము సకలాంతర్యామి * యనును శుశ్రులు. 170
- ప. బుద్ధిందియ శరీరంబుల కాత్మత్వంబును విచక్షణులంగీకరింపదు. 108
- గీ॥ సర్వమాత్మంబున నసించుసర్వమందు, కాశ్వతంబయి యాత్మంబుచిక్కనందు
అరయఁగానెట్టి వారలకై న నెంచు, వ్యక్తమైచూడఁబడదద్ది * పరమమానులు. 109
- క॥ కనుపడదది నేత్రీములకుఁ, గనుపడదనియెడను నన్యతరములకునుగా
మనమయ్యది శుద్ధంబై, తనని నెఱుంగఁబడు దానతల్జులకెపుడున్. 110
- క॥ కాదది శ్రీయుగ బురుషుడు, గాదునపుంసకముగాదుకరమూర్త్యమునగా
లేదిక నెక్కుడుకిందగా, లేదంతరభాగమందు * లేదుమునీంద్రుల్ ! 111
- గీ॥ ఆరయ శరీరముల సశరీరముగుచు, జలములందును నెల్లెడ * స్థావరగుచు
సురుఁగకున్నట్టియాత్మనుజూచు నెపుడు, ధీరుడైనవరుడు జ్ఞానదీప్తిచేత. 112
- క॥ పలుమాటలేటి వినుడి!, యలపురుషుడు దేహభిన్నుఁడని తెలియుం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెపుడు నిజము * తెలియనివాఁడౌ. 113
- గీ॥ ఆవదలకెల్ల బీజమైయనురు దేహ, మునబురుషుడు స్వకృతకర్మమునవిమూఢుఁ
డగుచు సుఖయునుదుఃఖమునగుచునుండు, మామలార! మహాతపో * భానులార!
- క॥ నీలఁ దడుపంబడిన భువి, నీటుగ మొలకెత్తఁజేయఁసేర్పునో యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతాపర, పాటిన్ గర్మంబు దేహావర్తము గూర్పుగా. 115
- గీ॥ మిగుల నగనిచ్చు నట్టియుఁడెగులు కెవ్వ, డాటపట్టయినట్టియునంతపనికిఁ
జేర్చునట్టియుమునుగడఁచినవిగడవఁ, దగుతనపులాత్మకమరు సంతతమువినుఁడు !
- ప శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చట నెద్దాన సంతతియు లభిం
పబడదు. 117
- గీ॥ ఆత్మమిది పెక్కుతనువులనావరింపఁ, బడుచువిడువబడుచునుండుఁబరఁగ నెపుడు
చంద్రమండల మెట్లాకాశంబునందు, దరశభారాధరావళిఁదగిలియుండు. 118
- గీ॥ వీనికై యొకడుండఁడుఁవీడొకనికి, నై వసింపఁడు బందుగు * లాత్మసుతులు
బాటయందుగలియుదురుఁవధికులట్లు, వృథగమోహంబుఁగాంతురుఁవిత్తములును.

గీ॥ కడలియం దెడ్డు కట్టలుగలిసి మెలసి
యంత నొకపరి యెడఁబాయు * నల్లయచని
భూతములుగూడు నెడఁబాయు * బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టలు బ్రహ్మము * సింద్రులార !

120

గీ॥ అతఁడునూ చు శరీరంబు * నవిరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీర * మాతనిన్ శ
రీరమును బరికించును * దారుఁ డీశుఁ, దాయిచుపురీశుఁగవఁజాల * రరయుఁడీరు.

గీ॥ బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలుసా*వరమువఱకు, పశువులుగఁగి ర్తితంబులై * పరఁగుచుండు
ఓట్టి పశువులకల్గును * నిది నిదర్శ, నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె ని * క్కం బరయుడు.

గీ॥ అట్టి పశువు దురధిగమ్ముఁ*డైనయీశు, లీలకుసాధనంబుగాఁ * గాగ్రిపాశ
బద్ధుడై సుఖదుఃఖముల్ * పడసికుడుచు, చుండు నెఱుఁగుఁడు తావసా*ద్ధండులార !

ప. మఱియు

గీ॥ అజ్ఞుడై సుఖదుఃఖంబు * లందుఁదాఁబ్ర, వేళ నిర్గమములయెడ * విభుఁడుగాక
యుండు నీతండువిభునోది*తుండయి త్రిది,వమ్మునున్ గానిచెందుశ్వ*భ్రమ్ముగాని.

గీ॥ అనిన మునుల్లిట్టులనిరిను*హనుభావ, యెవ్వఁడాపశు వాపాశ*మెద్ది వీని
కొ విలక్షణుఁడవ్వఁడొ*గి నుభయలకు, విభుఁడెవఁడొకఁడెఱిగింపు*విజ్ఞవర్య !

ప. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

—* వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పుట *—

గీ॥ అపరిమితరమణీయగు * కాశ్రయిండు, పశువునకుఁ బాశముకువేఱు* పరఁగువాఁడు
విశ్వనిర్మాతఁడొకడు*వెలయువాఁడు, కలడు పతియొక్కరుఁడు బ్రహ్మ*కల్పులార !

గీ॥ అతఁడు లేకున్న సర్గమె*ట్లమదుఁగనుడు, అజ్ఞుఁడగుపశువున జడం*బై తనర్చు
పాశరూపప్రకృతిచేతఁ * బరఁగునొక్కొ, బుద్ధిమత్కొరణములేక*భూతిస్మృతి,

ప. జగంబు గర్తృసా*పేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుటఁ దత్కర్తృ
త్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దొ*క్తింతకర్తృత్వంబు పశువునకుఁబఱి*ప్రీరణ
పూర్వంబై యంధునకూతకజ్జనుబో*లి యొదవినను పద్ది యధార్థజ్ఞానకారణంబుగా
దిశ నీపశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన యంతరంబెఱి*గినవాఁడు బ్రహ్మవేత్త
యై ముక్తుండుగును.

గీ॥ ఒకఁడుప్రేరిత తానుమ*తోక్కడనియు, ప్రేరకుఁడెవర్వమునకు నా*ధారమనియు
నెవఁడెఱిగి*కొల్పునోయట్టి*యిభ్యజనుడు, అమృతపదవికిఁజెందుట*కర్వుఁడగును.

గీ॥ భోక్తయొక్కడని వేటొండు * భోజ్య మనియు
పేరయిత యొక్కడని యిట్లు * ద్వివిధముగను
దెలియుడిక వస్యమేదియు * దెలియదగిన
దించుకయులేదు దివ్య ము * నీంద్రులార !

130

గీ॥ తిలలయందున నూనె దధిక్ ఘృతంబు, నదిని సీశుల నరణి వశవలముపోల్కి
జగమున నెసంగునొక్క డేశ్వరుడవిభుడు, చూతుర వ్యానిదపనున * సూనృతమున.

గీ॥ జాలవంతుండు నొక్కఁడి * కానుఁడాత్మ, శక్తిబృందంబుచేత నీ * జగములెల్ల
సృష్టిచేసి వభిర్భుత్వంబు * చేయునెవ్వఁడతఁడు రుద్రుండు లేడిక * నన్యఁడెటను.

గీ॥ విశ్వతత్త్వం డింకను విశ్వతోము, ఖండునుక విశ్వతఃప్రవేశిష్టుండు విశ్వ
తోంఘ్రికుండునునగు మహాత్ముండొకండు, పుడమిదివి నెల్ల సురలనుబొడచుజేసి.

గీ॥ అరసి విశ్వాధికుండు మహర్షి యైన, రుద్రుఁడాది హిరణ్యగర్భుని జనింపఁ
జేసి నాతనికన్నను * శ్రేష్ఠుఁడునుగ, నీయుఁడునులేడు తన్మయంబీ యఖలము.

గీ॥ సర్వభూత రూపంబుల * సంతరించి, పేరులనుబెట్టి పిలుచునే * ధీరుడట్టి
పురుషు నాదిత్యవర్ణఁ దమోబహిర్గ, తుని దెలిసికొంటినేను సశస్త్రునితిలకులు.

ఉ॥ భాతయుఁ బద్మలోచనుఁడు * దారవిదగ్గరి శత్రుఁడనన్యది
జ్ఞేతలు నెవ్వనికగుతించి * నేర్పు మెయిగ గమనించి వస్తుతి
వ్రాతముతో భజింతురు పరాత్పరు నాహరునాదిదేవు మా
గ్నేతర మెందులేదిటుల * నెట్లినవాఁ డమృతుండగుక మునుల్. 136

క॥ లేదితనికన్నఁబరమది, లేదపరంబితనికన్న * లేదల్పంబుక
లేదురుచై నది యొకటి య, నాచివిభునిచేతఁ బూర్ణఁ * మఖలజగమునుక 137

క॥ మ్రోనునలె నిశ్చలుండై, జానుగ నొక్కరుడు గడఁగి * చదలుననుండుక
బూనిక జగములసలుపఁగఁ, బూనినమాత్రమునఁ బొడముభవనములెల్లక.

ఉ॥ ఎల్లఁడ నొప్పు నెమ్మొగము * లెల్లఁడనొప్పు శిరస్సులింకఁదా
మెల్లఁడనొప్పు కంధరలు * నెల్లఁడనొప్పు కరాంఘ్రు లట్టులే
యెల్లఁడనొప్పు వీనులును * నెల్లఁడనొప్పు నీక్షణంబులుక
గొల్లగనొప్పి సర్వజన * కోశములందు శివుండు వెల్లడున్. 139

గీ॥ కనులులేకున్న గాంచులోకములనెల్ల, వీనులునులేక యున్నదా * వినునఖలము
సర్వమును నారయనతండు * సర్వమతని, నారయఁగలేదువినుడిక * ధీరులార !

గీ॥ అణువున కణీయఁడయ్యు మహాత్మునకు మ
హీయుఁడును నైన నవ్యయుండితఁడు జంతు
హృదయ గుహనుండు నిక జనుండితని మహి
పాదమున నీతనిన్ జూచు * భేద మెడసి.

141

- చ॥ అజయును నేక లోహితయు * నర్జునకృష్ణయుఁ జాలనెక్కుడౌ
ప్రజఁ బ్రసవింపుదానిని వి * భాస్వర నాత్మసమానరూపఁడౌ
నజఁడొకడొంది సౌఖ్యముఁ ద * దవ్యముఁ జెందుచునుండు వేటొకం
డజఁడొక దానిదప్పులనె * యారసిపాయును భుక్తభోగమ౯. 142
- గీ॥ వత్సులీల రెండుసమమగు*వృక్ష మొంది, కూడుకొనియుండునొకడందుఁ*గూర్చితోడ
స్వాదువగుపిప్పలంబు స*శనమొనర్చు, ననశనుండయివేటొకం * డఖిలమరయు !
- క॥ మాయనుగాఁ బ్రకృతిని నిశ, మాయనిగాఁగను మహేశు * మఱియెల్ల బగం
బాయనఘని యవయవభూ, తాయతతమని యెఱుంగు*డాత్మములందున్,
- గీ॥ సూక్ష్మమునకన్నమిక్కిలి * సూక్ష్మమగుచు, సలిలమధ్యంబునందువి * శ్వంబుసృష్టి
చేసియవ్విశ్వమునుజట్టి*చెలఁగుశివుని, బహువిధాకారు నెఱిగితా * పంబువిడుఁడు
- గీ॥ ఈతఁడే పరదైవతం * లీతఁడే మ, హేశ్వరుఁడు విశ్వకర్మ యి * ట్లితని నొకని
జన్మభేదులజాతుగాఁ*జక్క దెలిసి, రుద్రదక్షిణముఖముఁ జేరుదురు నిష్ఠ. 146
- గీ॥ ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మ * హేశ్వరుండు, దైవతములందునుబరమ * దైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు * పరమపతియు, భువనవిభుని నెఱుంగు*డాభూతనాథు, 147
- క॥ అతఁడేకాలము రక్షకు, డతఁడే విశ్వమునకెల్ల * సథిపతియగువాఁ
డతని నెఱింగినయట్టిఁడు, వెతనొందఁడు శ్చుత్యుపాశ * వేధఁగనఁడిక౯. 148
- గీ॥ అరయబంగారుమృత్తిప్త * మైమలినము, గాఁగనంబడియును నగ్ని*గాచఁబడి య
ఖండ లేడోమయంబుగాఁ * గానుపట్టు, నాత్మగనువట్టుఁ జిద్యుక్తి * నల్లమునులు !
- క॥ కొందఱు స్వభావమనియున్, గొందఱు కాలంబనుచును * గొఱుగుదురదియొ
ప్పొందెడు శివుమహిమ మె యీ, చందము భ్రమమొందఁజేయు*సర్వజనములన్.
- గీ॥ ఎవఁడు కాలాత్మ యుతములై * యెసఁగు సర్వ
కారణముల నొకఁడు శక్తి * కలితుఁడగుచు
వప్రమేయుఁ డధిష్ఠించు * నతని దెలిసి
పాశములఁబాపి*కొనుడు ము * నీశులార ! 151
- గీ॥ కారణంబులకెల్ల ను*గారణమయి, సర్వభూతాంతరాత్మయై * సాక్షియై వ
శియునునై యాత్మయందుండు*సేవ్య నెవ్వ, రెఱుంగఁజాలుదురోవారి*కేనుఖంబు.
- గీ॥ అకసంబునఁ జర్మంబు*నట్లు లెవుడు, చుట్ట సాధ్యంబుగాపట్టు * లెట్టివారు
పరమశివతత్త్వ మెఱుంగక*పాయలేరు, దుఃఖముల నెందు నేని య*తులచరితులు !
- గీ॥ బ్రహ్మముఖమున నాచేతఁ*బడయఁబడిన, పాపనాశనమైన యీ*పరమగుహ్య
మిట్లు మీకెఱిగించితి*నివుడుమీరు, శమములేనట్టివాని కొ*సంగఁదగదు. 154
- ప. అనిసంత మునుల్లినిరి.

. — * మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపముఁ జెప్పుమనియెడుట * —

క॥ కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున వివర్తితెంచు * గంధసహా! య
కాకలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది నుంతయెచట * నెనఁగడుగాడే. 155

ప. మఱియును.

క॥ కాలాంతర్గతమై జగ, మోలిగ సర్గంబు లయము * నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, జాలఁగఁ బరివర్తనంబు * నల్పుచునుండున్. 156

గీ॥ ద్రుహిణుడును కేశవుండునుఁగ్రుండులాఁతి, నిర్జరులు కాలకృతమగునియతిఁజెంది
దాఁటఁగా వలఁతులుగాడు * తథ్యమిద్ది, కాలమేసర్వమున కధికారియేమొ? 157

గీ॥ అట్టి యీ కాలమెట్టిది * యెట్టివాని, కిద్ది వశవర్తిగా నుండు * నెవఁడు దీని
వశుఁడుగాకుండుఁ జెప్పుముఁవాయుదేవ! సర్వమును దెలిసినయట్టి * జాణవనుఁడు.

ప. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలాకాస్థాని మేషాదికలాఘటితంబగు కాలంబనునది
యుత్కృష్టంబగు మహేశ్వర తేజంబు.

గీ॥ వినుఁడు సర్వచరాచర * విశ్వమున క, లంఘ్యమైనట్టిదియును బలమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై * తేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకంజై తనర్చు. 159

క॥ అక్కతనఁ గాలవశమగుఁ, జక్కఁగ జగమది జగతికి * స్వాధీనముగా
దక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ * డాశివుఁ డెపుడున్. 160

గీ॥ అడ్డులేకయొసఁగుకార్యమైన తేజ, మెలమిఁగాలంబునన్ నెలఁకొలుపఁబడియె
నట్టికాలంబు నెవఁడు ప్రజ్ఞాతిశయము, చేత మీఱఁగఁజాలెడు * క్షీతితలమున

క॥ ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ, లోకంబునునెల్ల నేలు * లోకోత్తరుఁడున్
వీఁకదాఁటఁగఁజాలం, డీకాలముఁ గడలిదాఁటు * నెట్టులవేలన్? 162

గీ॥ ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్రహించినకల, మీజగంబునుగడిమి జయించియున్న
వారలేని జయింపఁగలేరుకాల, మునునికన్ గాలముజయించు * బూనివారి.

గీ॥ శీలమున రూపమున బలశ్రీలఁ గులము, చేతఁజేతమఁ జేదేనిఁ * జింతసేయుఁ
గాలమిఁకనన్యవశాపనిగడఁగిసేయుఁ, గాలముదురతిక్రమ మొందుఁగనుఁడుమునులు

గీ॥ యువయు ముదుసలియగు బలీ * యుఁడును గరము
దుర్బలుండగు భాగ్యవం * తుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయం * జైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదీయప్రసక్తి సం * యుమితిలకులు ! 165

గీ॥ అభిహత్యంబు బలము శీలాభివత్తి, నైపుణియుఁ గాల్యనిర్వహణక్షమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధకముగనున్న, నారయందెద నిద్ది మహిమల్లార! 166

- క॥ వినుఁడు రసాయనములునుకా, ఘనమగు నౌషధములును నశికాలంబున నీ
ద్వివిఁగూర్చవు కాలంబది, యనుమాలించిన ఫలంబు * సందఁగఁజేయుకా, 167
- గీ॥ ఇక సకాలంబునను నెవ్వఁడేని నురుగఁ, డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ * డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుకమునుబోగులుటయును, గాలమునుబట్టి కలుగునిశ్చంబువినుఁడు.
- గీ॥ కాలముననీ చుఁజల్లు నె * గాడ్పుపుడమిఁ, గాలమునవృష్టిచేయు మే * ఘములగములు
కాలమున నెల్ల సస్యముల * గమియఁబండుఁ, గాలమున సర్వజీవలో * కంబుమనెడు.

— * కౌ ల ప్ర మౌ ణ ము లు * —

న. కావునన్ని కాలాత్మంబుతత్త్వింబు నిజంబుగ నెవండెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మంబు నతిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మంబును బరికించుననిన
సూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిఁగూనంబున నాయుస్సంఖ్య
కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యారూపంబగు విక్కాలంబునకుఁ బరమావధియైదియై
'యెఱిగింపుచును మునులకు సూతుండిట్లనియె—కనుతెప్పపాటగుకాలంబు
నిమేచుంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషంబులు
పదిన్నెత్తెన నొకకావ్యయగును. అట్టికావ్యలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁబడును.
అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవి ముప్పదియైన నొకయఃపాహారాత్రంబ
గును. ముప్పది యఃపాహారాత్రంబులైన సితాసితపక్షద్వయాత్మకంబగు నొకమా
సంబగును. అద్వి పిత్తదేవతల కొక్కయహోరాత్రము. మాసంబు లాత్తైన
నొక్కయయసంబగు నివ్వి రెండైన సంవత్సరమగును. ఈయది దేవతలకొక్క
యహోరాత్రము. అందు దక్షిణాయనంబు రాత్రియును నుత్తరాయణంబు
దిసంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహో రాత్రంబులైన మనుష్యమాసంబువలెనే
దేవమాసంబునను. ఆ దేవమాసంబులు పదిరెండైన దివ్యవత్సరంబగు
నివ్విధంబున మూడువందలయఃకుపది మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవవత్స
రంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమాణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ
భారతవర్షంబున గృతత్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గుయుగంబులు
పండితులు పదిగణించిరి. అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును
త్రైవిదివందలేండ్లు సంధ్యాతదంశంబుగను దక్కిన మూడుయుగంబులందు నేకా
పాయంబుగ సహస్రశతంబులు పరఁగుననుటచే దేత్రాయుగంబందు మూడు
వేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండు
వేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున
వేయి వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లిన్నాతేండ్లు వగును. ఇట్లు నాల్గు
యుగంబులు పదిరెండువేల సంవత్సరంబులగు ఈచతుర్గుగసహస్రంబు కల్పంబనఁ

బడును మఱియు డెబ్బదియొక్క చతుర్ముగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదునాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబునఁబయును. ఈ క్రమముచేతఁ గల్ప మన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్వియందఱకుఁ దెలియనివౌటను లెక్కించుటకు శకంబుగాని వౌటను వాని నానుపూర్విగఁజెప్పటకు శక్యముకాదు.

గీ॥ ఇంకను గల్పంబనునది దుఃఖిణున కొక్క, పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును
గల్పయుగంబు దినమిట్లు శంజజనకు, నవి సహస్రంబయిన నబ్ధిమగు నతనికి.

గీ॥ అందఱనివగలునసృష్టియగునురాత్రి, యందుఁబ్రళయంబొసరునహారంతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవతాక్షనులును, భూతపంచకతన్మాత్రములును బాలియు.

గీ॥ అటులె రాత్ర్యంతమందు సుతరాసురులఁ బ్రజాపతులనున్ బ్రజలభూతగుమితిదై న
తములతోసృష్టిచేయు సంతయునుధాత, శంకరుని యాజ్ఞ చేతనిచ్చులునుమునులు!

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేఁబడియైన నొకపరార్థంబనియుఁ దక్కిన యేఁబది మఱొకపరార్థంబనియు ననఁబడును. మొత్తం బీబ్రహ్మవత్సరంబులు శతంబైన బ్రహ్మయ్యుద్దాయంబు నిందు. అప్పుడు శంకరుని మాయయందు సకల లోకంబులుండిండు. ఇంకను బెద్దకాలంబునకుఁ దారతమ్యప్రకారంబుగ విష్ణు దుద్రోశ్వరుల కాయుర్దాయంబునకు. అటుపై నదాశివునకు లోఁబడి కాలంబు ప్రవర్తించు ననాదినిధనుండగు సదాశివుండొకండు పునస్సర్గంబు వఱకు నిందారు తమంబునడుమ ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్దికాలతత్త్వస్వరూపంబిట్లు చెప్పితి నిఁకేమి వినసంతరునిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా! పరమేశ్వరుండెట్లు జగంబురచించి కీడ్చినొనర్చుచుండునో మొదట నెయ్యది జనించినదో దేనిచే జగమువ్యాప్తంబైనదో పృథుకుక్షియగునెద్దానజగంబు గ్రసించఁబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె.

178

— * వాయుదేవుడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పుట * —

గీ॥ శాంత్యతీతపదోత్తరశక్తి శక్తి, మంత్రుండగు శివులన సంభవము చెందె
దానమాయ జనించె నశ్విదాన వెడలెఁబరమ మవ్యక్త మదియె * విశ్వజనకంబు.

వ. మఱియు.

గీ॥ శాంత్యతీతపదముచేత * శాంతిపదము, దాన విద్యాపదమ్ము నశ్విదాని చేత
నాప్రతిష్ఠాపదంబునునలరె దానఁదనరెను నివృత్తియనెడుపదంబు మునులు!

వ. ఈ పంచకముచే నవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠితంబై యెసంగునిఁ నీకలలయొక్క యానులోమ్యంబున సృష్టియును బ్రాతిలోమ్యంబున సంహృతియును బ్రవర్తించు మఱియునిఁ విశ్వకర్తృత్వం బవ్యక్తంబున కావ

చారికంబుగఁ జెప్పఁబడినదికాని యధార్థంబుకాదు. ప్రధానపరమాత్మాదులెల్ల నతేతనంబులు.

176

- గీ॥ అట్లచేతనమగుటచే * నావ్రకృతికి, నజ్ఞుడైన కలమ్మున * నాపురుషున
కీ జగత్కర్తృతఘటిల్ల * దిద్దియెట్లు, బుద్ధి మత్కారణములేక * పానఁగుమునులు!
- వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి
- గీ॥ సర్వశక్తిసంపన్నుండు*సర్వవేత్త, శక్తుడు స్వతంత్రుఁడును మహాశక్తిర్యయుతుఁడు
అదిమధ్యాంతరహితుఁడ*నన్యకల్పుఁడిశ్వరుఁడు కర్త యదియుఁ దదిచ్చఁబొదలు.

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు లయముతీ రెఱింగించుట *

- వ. మఱియు బ్రహ్మయొక్క నూఱుసంవత్సరములకాలముతో నొప్పు బరంబనెడు
పేరుగల బ్రహ్మయొద్దాయమొప్పుడు ముగియునో యవ్వటివఱ కీ పొడమినజగంబు
వృద్ధిపొందుచు నవ్వడు పృథ్వీయంబునొందును. ఈ పరంబునందలి సగము పరా
ర్థంబని చెప్పఁబడును. పరాధర్మయకాలాంతంబగు సర్వప్రలయంబుచేకూరినపుడు
- గీ॥ ఆత్మకార్యంబయితగు న*వ్యక్తమునుగ్రహించి యాత్మము వెలయఁగా* నెల్లవికృతు
లింకునుడేకముందక్కి*యేర్పడుదురు, వ్రకృతిపురుషులొత్ప్రత * భావయుతులు.
- వ. అపుడు సర్వము మహాకాలుండగు నీశ్వరునియందే లయించు నంత.

182

- గీ॥ శాంతవౌతైకసీరమై*సమగుణంబు, నైన యవిభాగపుఁ దమోద*యింబునందు
నెట్టిజగమును గనుపట్ట*దట్టియప్ప, డేకముగనుండుఁ దానమ్మ*హేశ్వరుండు.
- గీ॥ ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నా*గట్టిరజని, నెల్లఁగడపి యుపన్నున * నీశ్వరుండు
పొరిఁబ్రభానపురుషులఁ*గర్వరనుజెంది, మాయతోత్తోభపఱచున*మరుజగములు.
- వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్సృష్టి యేర్పడు నియ్యది సృష్టి
ప్రకారంబెఱిగించితి నీఁకేమి వినుదురనిన మునులు దేవా! సృష్టిస్థితి సంహారం
బంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు కారణం
బైనట్లు నీ ముడులఁ దెలియఁబడె నీక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మపుత్రుండని
యొకవచనంబుఁ జెప్పుడు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయంబందు సత్యంబే
దియో యెఱిగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

- ఉ॥ మూఁగురు కారణాత్మకులు స*మున్నతులూ పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించిహరి * సోములు శాంభవశాసనంబునక
బాగుగ విశ్వసర్గపరి * పాలనసంహృతులక బొనర్చుచుక
లోఁగఁగఁజేయ నొండొరుల * లోనఁదలంచి కడుక జపంబునన్.

186

గీ॥ తండ్రియగు పరమేశు నుదారతపము, చేత మెప్పించి శక్తులఁజెందిరంత
రుద్రిఁడొక కల్పమందు సఠోజభవుని, విష్ణుని సృష్టిచేసె బలీకదనక. 187

గీ॥ అట్లై వేటొకకల్పమం దజుఁడు విష్ణు, రుద్రిలను సృష్టిచేసెబల్ దరుచితనుల
మటొకకల్పమునందునమ్మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రిలసృష్టిఁచెఁజ్ఞాఘమతుల.

ప. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుండజని ననేకప్రకారంబులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై గల్గు
గల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుండు రొక్కొక కల్పంబునందొక్క
టొక రధిక్తులైయుండుట ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారి యాధి
శ్వంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ మువ్వరకుఁ బరమేశ్వరుండు కారణుండ
తండ్రి జగత్కారణుండని యెఱుంగుండన్న మునులు మహాత్మా! మున్నుశివుండు
మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటి మదియెట్లు లెఱుం
గఁజెన్ప మనిన వాయుభ్రూరకుం డిట్లనియె. 189

—* మార్కండేయచరిత్రము *

ఉ॥ శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ దెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్వతేజుఁడు మహాత్ముఁడనై న మృకండుమాని త
ద్దేహినియా మాగుద్వతిన దీతిలకంబును భూరిశిష్యునం
దోహము గొల్పఁగా నియతితో శివుఁగొల్పుచునుండె నిచ్చలున్. 190

ఉ॥ కంటికిఁజెప్పవోలె దన దన్నకుమారులయట్లు శిష్యుల
దంటయతండు సాక్షుచు న తమ్మును నర్థుల గోకులమ్ముల
గుంబువడంగ నీక కడుఁ గూరిమిఁబోచుచు నెల్లవారికిన్
బంటవలెన్ దనరెచ్చెడు విభాసురభూసురరాజమాళియై. 191

గీ॥ ఆ మరుద్వతియును నత్తమామలకును, బ్రీతిమై సేవఁజీయుచుఁ దెన్నిటికి న
తమ్ము ప్రియమొనరించుచుఁదమదుశిష్యు, జనులదల్లివలెన్ గాంచుసంపదమున

ఉ॥ ఆమునిదంపతుల్ సతత మావనియందు గృహస్థధర్మము
జేయుడి నిర్వహింపుచును దెంపెనఁగంగ వసింది శేటాకో!
యామహానీయమూర్తులకు నక్కట! సంతతి లేకయుండె వా
రేమియుఁ జింతసేయకయె యీశ్వరుఁగొల్పుచునుండి రిమ్మునన్. 193

—* మృకండుముచి బ్రహ్మసథాద్వారంబున సవమాసవడుట *

మ॥ ఒకనాఁ డమ్ముని బంగరం పుమలయం దొప్పొందుపై తామహ
వ్రకటారామముఁజేరి బ్రహ్మసథఁజేరిన్ బోవ ద్వారంబునం
దకలంకుండగు నామ్మకండుని యవతీర్థం బడ్డ చొవారికుల్
రకమా నావిధవంబు లేదనె మునీంద్రశ్రేష్ఠుఁ డవ్వారితోన్. 194

గీ॥ అంత వారు నుహాత్మ! బ్రహ్మసభ కీర్తి, చేరుట కనర్హుడవు సంతోచెందనట్టి
వారు చేరఁగఁజాల రన్వైధసము స, భాలయంబిఁక మరలిపొమ్మనలి కిప్పుడు.

చ॥ అనవిని మానియంత హృదః యంబున నెవ్వఁగఁజెంది కుంది య
న్వనమును బాసి స్వీయమగు ధానముఁజేరఁగ వచ్చుచుండె నా
దినమున కొందఱింటికి విదేశమునందుల భార్య లిద్దయో
గిను లరుదేర నత్త వసి ధేహిని వారలఁ గాంచి పేమమై. 196

గీ॥ ఎదురుకొని తోడికొనివచ్చి యింపుమీఱఁ, బీతములనిచ్చి కూర్చుండఁ బెట్టియన్వ
సశ్శ్రుతుల నెల్ల సలిపిభోజనముకొఱకు, బంధభక్త్యాన్నములనుంచెఁ బాత్రీలందు.

క॥ వారలు గని నీటిడ్డలఁ, జేరఁగఁబిలువు మిట శిశులు ధేరిన మేము
వారులు బోసేయుదుమిట, ధీరమతీ! యనిన నాపె ధిగులుఁగొని యనెన్.

ఉ॥ నోములు నోచలేదు కొఱఁ నోములదానను దల్లులార! న
నోముఁ డిఁకెట్టులేనియును ధానముల్ దగ నారగించుడి!
శ్రీమహితుల్ దయానిధులు ధేల్వగుమీదు సమాగమం బిఁక
నామది వేడ్కఁడిర్పడు ప్రణామము లివ్వె యొనర్తు నర్థిలిక. 199

—* మరుద్వతి మునిభార్యలచే సవమానపడుట *

గీ॥ అనిన వారందఱరిసి రయమునఁ బీట, లవలికిఁద్రోసి శిశులు లేనట్టివారి
యన్నములు మేముసాపడఁమంచుఁగదలి, పోయిరిమరుద్వతియుఁగడుఁ బొగులవగల.

ఉ॥ అంత మృకండునూని తన ధానశ్రీమభూమికిఁ జేరవచ్చుడు
జంతమెయి మరుద్వతియుఁ జెచ్చెర నాథున కాయుదంత మా
ద్యంతముఁజెల్పి చాలఁ బరితాపముఁజెందఁగఁ జూచి మానిభా
స్వంతఁడు స్వీయమా పరిభవంబును దెల్పెను భార్య కంతయుక. 201

వ. అంత

గీ॥ భూరితరదుఃఖభరమునఁ బొగులుచున్న, యాత్మ దేనినిఁగనిహృదఁ యమునమాని
వరుడు కొండొక తేఁకునఁబడసియిట్లు, లనియెనాకెమనంజెంతో హరుసముంద.

చ॥ వనరకు మింక జేవి! భగ వానుడు రాజకిరీటుఁ డున్నవాఁ
డనితరతుల్కుఁ జాతఁడు దయాభూఁడు భక్తవరప్రదాత య
ఘనునిగుఱించి నే దవము గాటముగా నొనరించి మంచెపు
త్త్రునిఁ బడయంగఁజాలుదు సరోజముఖి! ముదమొందు మాత్మలో. 102

ఉ॥ మున్ను శిలాదమానిజనముఖ్యున కెచ్చెను సత్కుమారు డీ
వ్యన్నలినాక్షుడైన యదు భర్తకు బుత్రిలనిచ్చె బల్కురక
బన్నుగ నిచ్చు వందనుని భర్తఁడు నాకును సందియంబులే
దన్నగజామనోదయితే నాదృతిఁ గొల్పుము చెల్వ! యీపునుక. 203

చ॥ అనుటయు నాసతీమణియు * నాత్మమునందుఁ బ్రహృదమంది యి
ట్లనె మునినాథుతో హృదసశివయ్యె మహాత్ముక! ధన్యురాల నా
దును దమ క్షిప్తిభావ మదితోఁచిన సర్వసమద్ధ లీర లా
యనఘుఁడు శంకరుండు కరుణాత్ముఁ డొసంగును బుత్త్రీభాగ్యమున్. 204

చ॥ తడవినక నేల? యీక్షణమె * తాము మహేశ్వరు మానసంబునక
బడసి తపంబు సేయుటకుఁ * బాల్పడుఁ డేనుమగూడ డెందమం
దొడిసి యుమాకళత్రుని సమున్నతిఁ గొల్పుచునుండు నాథ! యే
ర్పడెడు శుభంబు వేగ నిడె * స్పందనమొందెను వామ నీత్రమున్. 205

—* మృకండుముని తపస్సొనరించుట *—

గీ॥ అనినఁ దత్క్షణమునఁ దీర్థ * మాడి మాని, బూదినిధరించి గణపతి * బూజచేసి
యగ్నినిఁబ్రతిష్ఠచేసి పం * చాక్షరీ మ, భాత్యకతపంబు దీక్షఁ దా * నపుడుఁజెందె,
గీ॥ కడఁగిఫలమూలదళములఁ * గ్రమముగనువి, సర్జనముచేసిమారుతా * శనమెగొనుచు
చేయుఁ బవలును సేకాగ్రశీతి శంభు, ధారణ నొకంటఁదవిలియ * తండుదనరె. 207

క॥ నతి గుణవతియైన మరు,ద్వతి తనపెనిమిటి నరయుచుఁ * దాను నుమాసం
యుతునిఁ బశువతిని మానక, సతము మదిక * గొలుచుచుండె * సముచితభక్తిన్

గీ॥ అట్లు లాయరువురు నిద్ధ * మైసభక్తి, గోమలేందుని సిగయందుఁ * గొన్నదొరను
గుఱిచి తప మొనరించుచుండిరి కరంబు, తడవు కాలంబుజరిగె నం * తట నొకప్పు.

క॥ నారదమాసిందుగ్రిం డ, వ్యారలఁ జేరంగవచ్చి * వారితపంబున్
గూరిమిఁగని రజతాద్రికిఁ, జేరి యుమాశివుల కెఱిగి * షిప్రమిటులనెన్.

చ॥ కనికరమారయకవలదె? * గాదిలి భక్తుల సాక్షరాడె! నీ
మనము దయామయం బిటుల * మ్రొన్నడెనేలొకొ! తండి! యింకనై
నను మునియుగ్మమున్ దలఁపు * నమ్మికతో నిను గొల్పుచున్నవా
రనిశము తెమ్ము రమ్ము రయ * మాదటఁ గావంగ వారలక విభూ! 211

క॥ మాతల్లియేనియును దన, చేతంబున నెన రొకింతఁ * జెంది నిను వడిన్
బ్రీతిమెయిఁ బంపకుండిన, దాతురతన్ మునిమిథునము * నారసి కావన్. 212

చ॥ అనినఁ ద్రిలోకమాత దన * యాత్మము పుల్లవడంగ నిట్లనెన్
విను ముని! నేఁ బ్రతిక్షణము * వేడుచునుంటిని నిమ్మహాత్ము సం
దనుఁడు జనించునట్లు వర * దాసము వారికిఁ జేయుమంచు జా
గును బొనరించుచుండె మదిఁ * గొంతుచునుంటిని నేను నిట్లులన్. 213

వ॥ అని యిట్లు నారదమునితోఁజెప్పి యా యఖలాండేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె.

ఉ॥ పోదము వేగ నవ్వనికేఁ * బూనికి నొక్కక్షణంబునేనిఁ గా
లూదివసింప నివ్వడె దయోన్నత! లెమ్మిడ రమ్మ నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులం దిటు జాలముసేయ వెన్నఁడున్
మోదముతో నికన్ బయనశిమున్ బ్రకటింపుము నంది కిమ్ముగన్. 215

వ. అనుటయు సంత

చ॥ పరమశివుండు వారల కృతిపావచనంబుల నాలకించి తాఁ
జిటునగవొంది నేను నదె * చింతయొనర్చుచునుంటి నట్లె వే
గిరముగఁబోద మచ్చటి కొగిన్ వృషముగ గయిసేయు నందికే
శ్వర! యని యానతిచ్చె గరుళపంబునుజెందఁగ నదిగజాతయున్. 216

గీ॥ మేలుమేలని కిన్నెర * మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు * సల్పి దేవ
ముని యభేచ్ఛ జనియెనంత * ముగ్ధచంద్ర, ధరుఁడుపార్వతితోనపు * త్త్రిముగవేగ
—* పార్వతీ శివులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించి వరమిచ్చుట *—

వ. నందికేళాదిగణపాలురతోగూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వననంబుఁజేరి యవ్వారిఁదఱిసిన వారలును. 218

క॥ కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వే నశిముస్కృతిశతముగ
బొనరించి సంస్తుతులఁ బె, క్కొనరిచి నిలువంబడుడు మహోల్లాసమునన్.

చ॥ శివుఁడును నూనిజూచి యనెఁ జిత్తిమునన్ దగమెచ్చినాడ నీ
మవిమలమైనచిత్తమును * దోరపుభక్తిఁ దపంబుపెంపు నా
యువు కడుఁగల్గువారల నయోగ్యులఁ గొడ్కుల నిచ్చునట్లు నెం
తునా! పదియాఱువర్ష ములతోఁ బరమేగు నువుత్త్రుఁగోరెదో? 220

క॥ అని యడిగిన వినిమానియు, మనమున సంకోచమొంది * మఱిగి తఱిగి యం
తనె సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియాఱునమల * యర్చకుఁ గోరెన్.

గీ॥ ఓమని వదించి గణములతో మహేశుఁడంత సంతర్థిఁజెందె సం * యమివతంసుఁ
డపుడుదీక్షాంతమొనరించి * యాత్మదయిత, యగుమరుద్వతితో నిట్టు * లనియెనరసి

క॥ ఎప్పటిమేలవ్వడె శివుఁ, డెవ్వడునున్ గలఁడు మనకు * నిందుముఖి! నీ
నప్పటిమాటఁ దలంపకు, మవ్వడునున్ దోడువడెడు * నఖలేశుఁ డొగిన్. 223

వ. ఇళకను

గీ॥ పలువురుకుమారకులు కులశాంసనులు జనించి దీర్ఘాయువొందిన * మంచిదగునె?
కులము సత్పుత్త్రుడొక్కఁడు * గలిగెనేని, నెల నభంబులు సన్నుతి * నెగడుజగతి.

వ. అనినంత నా సాధ్వియును

- క॥ కాంగలదగు సర్వేశుడు, బాగే యొనరింపఁగలడు * ప్రస్తుతమున నెంత
తే గరువము మనమొందని, లాగున నిమ్మాడ్కిగాఁ దలంచి యిటులనెన్.
వ. అని యిరువురు పూర్వబట్టకలంకమనమ్మలై సుఖంబుగనున్న గొన్నినాళ్ళకు
చ॥ నెలమనలెన్ మరుద్వతికి * నెట్టనఁ జూచుకముల్ పొరిం బారిఁ
బలుపును నల్పుఁడెందఁ గడుఁ * బాండురత్న జెలువొందె జెక్కులున్
లలితపు దేహయష్టియును * లావుదొరంగె నెసంగె గోరొక్కలి
ట్టలముగఁ జిట్టముల్ దగ నడల్ జడిమిన్ గడునొప్ప నొప్పుగా. 221
- గీ॥ పుంసవనమును సీనుంతమును మృకండు, మాని నతికొనరించి యుమామహేశ్వ
లనుమదిన్నమియుండె నెలలునుదొమ్మి, దియునుండిన నొకమందిదినమునందు
—* మృకండు పుత్రోదయము *

- గీ॥ సౌమ్యమైనట్టి మేలినశత్రుమందు, శేవుడు విశేషముగఁజూచు * శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమారునిలాగునామృతండుసతిగర్భమునఁ గుమాారుండువొడమె
వ. అంత నమ్మునీంద్రుండు స్నాత్రుండై.
గీ॥ సారభేరిగాణంబుల * సన్మనులకు, దానములఁ బొసరిచి నిజతనయునకును
జాతకర్మమొనర్చినశత్రుముఖమందు, నాహ్వాయంబుమార్కండేయుఁడనుచునుడివె.
క॥ నెలబాలునివలె బుడుతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁడెందుచుఁగడుకాం
తులఁదనరుచుండె దలిదం, డ్రులు బండుగులునుమదులఁగడుకా ముదమొందక.
గీ॥ పెన్నిధిని బడసిన యట్టి * పేదలట్టు, లామృకండుడు తత్సతి * యనవరతము
ముద్దుఁగొమరుని గాంచుచుహద్దులేని, యరుసమున నోలలాడుదుఁరన్నివిడిచి.
గీ॥ శివునివర మపుడవ్వుడు * చిత్తమునకు, దాఁకుచుండినఁగొంకి యంతటనుదిటము
సేయుచున మానసంబునుశివుఁడెమరల, సాఁకఁగలఁడనుచును మునిచక్కనుండు.
వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ణిల్లును.

—* మార్కండేయుని వాల్యవర్తనము *

- సీ॥ నడువఁగావచ్చిన * నాటమండియు శివు, దేవతంబుల కేగు * దెంచుచుండు
పలుకఁగావచ్చినశివునిమండియు “నమశ్శివాయ” యంచే ప్రొద్దుపలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన * సమయంబునుండి శై, వప్రబంధములను * బరనసేయు
వ్రాయఁగావచ్చిన * వరుసనే శివకోటి, మించినవేడ్కలి * ఖంచుచుండు
- గీ॥ బూది సర్వాంగములనెత్తఁ * బూయుచుండు
దవిలిరుదురాకలను మెండు * బాల్పూచుండు
బార్ధివేశార్చ యేరోజు * బాయకుండు
భూషణంబయి తనరు నమ్మునినుతుండు.

ప. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కుపనయనంబును బాశుపత
దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్ఞకప్పగించిన.

ఉ॥ వేదములక దదంగముల * వేగననేర్చి శివాగమంబు ల
త్యాదరమొప్పఁగాఁ జదివి * యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁదట శైవతత్త్వమును * మేల్పినెఱింగి శివుండె సర్వసం
పాదకుడంచు లోక దెలిసి * పాయక కొల్చుచునుండె శంకరుణ్. 236

ప. అంత ముని దంపతులును.

ఉ॥ చిన్నతనంబునుండి తమ * చిన్నికుమారుని సత్ప్రోక్షసం
పన్నుల కెల్ల పెద్దలకు * బంధుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల స * మర్పఁగఁజేయుచు వారిదీవనల్
చెన్నగునాయువిచ్చు నని * చేతమునందుఁ దలంతు నిచ్చలుణ్. 237

గీ॥ అట్లు వదియైదువర్షంబులరిగి వదియు, నాఱవశరత్తు ప్రాపింప * నారదర్షి
వారిఁజేరఁగవచ్చి కుశుమారుఁగాంచి, యలరివారలతో నిట్టులనియె నవును.

ఉ॥ మేలగు సందనుం డిటుల * మీ కుదయించెఁ గులంబుపెల్లఁగాఁ
బాలఁగ సంతసం బొదటె * సద్గుణశాలి యితండు సంతత
శ్రీలెసఁగంగ నిష్పడమి * శ్రేయము లందఁగలండు గాని మీ
రాలముసేయ కొక్కనుడి * నారయఁగావలె మానిదంపతుల్ ! 239

—* నారదుఁడు మృకందునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పట *—

ఉ॥ చేరఁగవచ్చుచున్నయది * చేటాకఁ డితనిజాడఁ జూచుచున్
మీ రింక సప్రమత్తులయి * మీఱి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుశక్తి యేర్పడఁగ * దాని హరింపఁగఁజేయఁబూనుఁ డే
తీరుననేని పుత్తునిమృతిక దొలఁగించుకొనుండు పూన్కిన్. 240

క॥ అనిసంతన వారలు మే, దినిఁ బడి యొడ లెఱుంగకయె యుద్ధిర్గ విషాదం
బున వాపోవుచు నారద, మునియడుగులఁబడిన సతఁడు * భూరితరకృపన్.

ఉ॥ కుంపఁగనేలఁ మీఁదిటులు * కోమలచంద్రధరుండె భక్తులన్
వండురసక సాకు నదె * వాసినుమి ! యలశూలపాణి కే
గందరగోళమున్ గొనక * గాదిలిపుత్తుఁ దపింపుమంచు ము
న్ముందుగఁ బంపుండంత శుభముల్ సమకూరుఁ దొలంగు సంగదల్. 242

క॥ అని వేగనతఁడు చనియెను, మునులును నిట్టూర్పువిడిచిముద్దుఁగొమరునికొ
గనిపాయలేక యెంతయు, వనరుచునుండుటయుఁగాంచి * బాలకుడనియెణ్.

ఉ॥ ఏటికిఁ దల్లి ! తండ్రి ! యిటు * లేడుచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
కేటికి జెప్పరైతికి రిడ * నేనియుఁ జెప్పుడనుగ్రహించి చే
డ్పాటదియేమొ దానిని దృఢంబుగఁ బాపి సుఖంబుఁగూర్తు నా
రాటముఁబాయుఁడి ! మనకు * రాజకిరీటి గలండు తోడుగన్.

244

వ. అనిన నవ్వారలు శివునివరప్రకారంబువంతయుఁ దెలిసి తనకుఁబంచదశవత్స
రంబులు గడచుటయు పోడశవత్సరం బారంభమగుటయు నేడు నారదమునీం
దుగ్రిండావదను నూచించి తత్పరిహారంబునకై తన్నుఁదవంబున కనువుమనుటయుఁ
జెప్పిన నతండువిని యిట్లునియె.

ఉ॥ ఇంతకై గొప్పచేసియిటు * లెంతయునుక విలపింప జెల్లునే ?
యంతయుఁ జక్కనయ్యె విడనాడుండు దైన్యము మన్యువేగమున్
శ్రాంతినిఁజెందుఁ డిట్టె యల * శంకరుఁగూర్చి తపింపఁబోయెదన్
జెంతలఁదిర్చి యట్టునుఁడు * సిద్ధినొసంగుఁ బాసంగుసౌఖ్యముల్.

246

—* మార్కండేయుఁడు తల్లిదండ్రుల సెలవొంది తపంబునరేగుట *

మ. అనుమానం బొక సుంతయేనియును మీరాత్మంబులక జెందఁగాఁ
బనిలేదమ్మరొ! నాయనా! వినుఁడు దివ్యంబౌ తపంబొంది నే
ననఘుక జంద్రకలావతంసుని శివుక * హర్షింపఁగాఁ జేసి మీ
త్రిని భంగంబొనరించి నిశ్చితముగా * దీర్ఘాయువున్ జెందెదక.

247

చ॥ తగునొకొ! యంతకుండు ననుదారసిలంగ మహేశభక్తుకో
టిగతు సహింతునే యలతటిదుగ్రిచిరోరుజటాకలావుఁ డిం
వగునది మీఁదటక దెలియనయ్యెడు మీకిది చెప్పటేల? యి
మ్ముగనిక నాజ్ఞనిందిదియె * పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదక.

248

చ॥ అనిన మృకండుఁడంతఁ దనయాత్మము దిట్టమొనర్చి పుత్రకుక
గని యిటువల్కె తండ్రి! నిను * గన్నఫలంబుఁ గనంగఁజేయు మా
కనుపమశక్తియు క్తుఁడు మహేశరూపాకరమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల * నాఁదటనిచ్చుతఁ బోయి రమ్మిరకక.

249

.అంత మరుద్వితయును.

ఉ॥ కానక కానక్లి ననుగంటిఁ దపస్సొనరించి, యింతతో
మానకపోయెఁ దాపము కుమార! మనం బురియాడుచుండ నే
నీనగుమోముఁ జూడఁజెటునేర్తు దినంబులఁ బుచ్చనక్కటా!
దీనత దాపరిల్లె నల * చేవుఁడె తీర్పుగలండు సర్వముక.

250

చ॥ హిమకరశేఖరుండు నుము * యిందిర యల్ల రథాంగహస్తాడుక
కమలజాడున్ దదీయసతి * కంజహితండు కుపాలయాప్తుడున్
క్షమయును నాకసంబును దిశల్ సురభివ్రజముల్ గ్రహంబు లిం
పమరంగ నిన్ను బోచెద రహర్నిశ లాత్మజ! తోడునీడలై. 251

గీ॥ ఇట్లుదీవింప వారంత * నెలమిఁజెంది
మునికుమారుఁడు జననికి * జనకునకును
మ్రొక్కులనొసర్చి శుభలగ్నశిమునఁబ్రయాణ
మునుబొసర్చి హిమాచలంశిబునకుఁ జనియె. 252

గీ॥ అభ్రగంగాతరంగిణీహరివిమలవారిపరిపూతమై సిరి * బరఁగునట్టి
విల్వవనమొందుచేరి సంప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపన మొనర్చి * లీలయెసఁగ.
క॥ శత్రుద్రీయజవంబునఁ, బ్రతిదినముఁ ద్రిగుంధ్యమందుఁ * బడునొకమాటుల్
గుతుకమున నర్చనంబు ని,యతిమీఱక నల్పుచుండె * నతిశయనిచ్చన్. 254

వ. కందమూలఫలాశనంబుల విడనాడి యేకలిల్వదళమాత్రభోజనండ్లై యాటు
మాసంబులు గడపిన నంత సంయుమనీపురంబునందు. 255

—* యముడు మార్కండేయునియొద్దకు దూతలను బంపుట *—

కా॥ కాలుం డుగ్రతరాత్ముడై యడరి మాశ్కండేయుహింసింప నా
భీలాకారుల నాత్మదూతులఁ గడున్ * భీష్మకిర్యాభుద్యులన్
వై శంభారసి వంప వారలు మహావప్తంభ మేపారఁగాఁ
బ్రాశేయాద్రితటిన్ వసించు మునిరాశ్వాలుక్ వడిక్ జేరుడుక్. 256

గీ॥ యమునిదూతలఁ గాంచి సంశయమికుమారుఁ
డించుక చలింప కాత్మ మహేశునందె
తిరముగా నుంచి పూజనంశిబురువు మీఱ
నల్పుచుండఁగ వారలా * చంద మెఱిగి. 248

ఉ॥ కోపెలలోని కేగుటకుఁ * గొంకి మునంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవిసరాగ్నులక్ బడలి * చూడఁగఁజాలక మానిపుత్రకుక్
భీషకులై వడిక్మరలి * బిట్టగ నంతకుఁజేరఁబోయి య
ప్పావనువృత్తమంతయును * భాస్కరిక్ డెలువంగ నాతఁడుక్. 258

చ॥ కడువడి రోషవేగమునఁ * గన్నుల నివ్వలురాల వీడమై
నడరి చనుండు మీరలు భియాకులు లెంతయుఁ బ్రల్లదంబులక్
బడుగులువోలె నాడుదురు * బాలు వధింపఁగ నేన పోయెదక్
కడిదిమగం డెవండొ నను * గానఁగవచ్చును గాక యడ్డమై. 259

చ॥ అనియనుచుండ నాక్షణమే † యంబరభౌగమునుండి నారదుం
డనఘుడు సేరవచ్చిన నిఁనాత్మజుఁ డమ్ముని కిష్టసత్కృతుల్
పొనరఁగఁ జేయుడుకా మునియుఁ † బొంకముగా నెవయేమో ముచ్చటల్
వినిచి మృకండుపుత్రుని † వృత్తముఁగూర్చి వచించె బ్రీతిమై. 260

చ॥ అతఁడును నాలకించి ముని! † యమ్మునిబాలుని జీవనంబు ను
ద్ధతిఁగొనితేరఁ బృథ్వికిఁ బ్రయాణము సేయుచునుంటి నీదు నా
గతిఁగని యంతకాఁగితి నిఁకకజనుటొప్పు ననంగమాని యా
దృతిమెయిఁబల్కె నప్పితృవశిఁగని యల్ల నఁ జల్లఁగానిటుల్. 261

చ॥ వినుము దయాళు! నీ పఖలఁవేదివి యమ్మునిదంపతుల్ గడుకా
ఘనలిరపుణ్యవర్తను లశిశువు లేకకుమారు లర్భకుం
డనఘుడు శంభుభక్తుఁడు దయకా వెదఁజల్లుము కొల్లగా నెటా
మనువు మృకండునందనుని † మాన్పుము తత్పరితాప మిమ్ముగకా. 262

క॥ అనుటయు సంతకుఁడది విని, వినుముని! యాయువదినిండ † వేఱుగఁదలఁవకా
జనునే యుడుగుమిఁకా బో,దునిదే తజ్జీవితంబుఁ † దొలగించుటకై. 263

గీ॥ అనిన నారదుఁడిట్లనెఁసరయవైతి, వకట! నానుడి మునిబాలుఁడిభవుఁగొలుచు
చున్నవాఁడెఁక నీకసాధ్యుండు వానిఁ, జంపలేవీవు కానపుశమన! యిపుడు.

వ. అనినంత యముం డాగ్రహంబుననాడుగజచి నారదా! నారద! యేమంటి
నేమంటివి? వినుమువినుము.

మహా
సృష్టర } దిననాథుం డెంతయేనికా † దిశమకవడి ధాత్రీతలం బొందెనేనికా
కనకక్షౌభ్యత్తు దా లాఘవమమరఁ గడుకాఁగంపముకా జెందెనేనికా
వనజాతుండుకా వారుండుకా † వనరుహభవుఁడుకా † వచ్చి పోరాడిలేనికా
ఘనశక్తికా బట్టి తెత్తుకా † గదిసి కడిది పిఁకన్ మునిప్రణరాజికా.

క॥ అని రయమునఁబాశంబులఁ గొని సైరిభమెక్కి కడిమిఁఘూర్చిల్లుచు న
మ్మునినుతునిజేరి తద్వ, ర్తనమంతయుఁ గాంచి యనియెఁ † దామనమొదవకా.

-* యముడు మార్కండేయుని ధర్మించుట *-

చ॥ చాలును జాలుఁ బూజనము † శర్వుడు సంతసమొందె నీకెకా
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁగాంచెను పెల్లులకేగుడెమ్ము సే
గాలుండ నీదుప్రణాములఁ † గైకొనఁగా నిటువచ్చితికాజుమీ!
మేలుగ నీకువోక్షమది † మేకొను నుందియమొండు లేదికకా. 263

మ॥ అనినక బాలకుఁ డంతకుఁ గని రవంతైనక భయంబొంద కి
 బ్బనియెక భానుజ! నే మహేశ్వరుని నిశ్చర్యించుచున్నాఁడ న
 య్యనఘుం డాధ్యుఁడు సర్వలోకవిభుఁ డాహ్లాదంబునక నన్నుసాఁ
 కును నాజీవితముక హరింపదరమొక్కోక్క! నీకుఁ బో పొమ్మికక.

269

ప. అనుటయు సంతకుండును.

చ॥ తెలియదు పిల్ల కాయ విటుతెంపుగ నోటికి వచ్చినట్టులన్
 బలుకుచునుంటి పొచ్చెముగ * బైసికఁజెల్లదు లేచిరమ్మ వే
 ల్పులు నిను సాఁకువారె! కడఁముట్టఁగఁ జేయుదు నిష్టై కన్ము నా
 యలపును బాశపుంబలిమి * సర్భక! నిర్భయనూక్తు లింకఁగక.

270

క॥ శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే! యా, యపు చెల్లినవెన్న నికనుయోగ్యుఁడవని యి
 ట్లవబోధము నొనరించితి, నవునిది కాదనియెటుంగ * పకటా తగునే!

271

ప. అనిన మార్కండేయుం డిట్లనియె.

ఉ॥ ఏటికిటుల్ పగల్బముల * సంతయు గర్వము మీఱనాడఁగా
 మేటితనంబె! శంకరుఁడు * మిన్నగఁ గన్నడఁడయ్యెనే! యింక
 మాటలువేయునేల! నను * మన్వఁగలండు శివుండు నీవికక
 మోటుతనంబుపాల్పడక * ముందఱిపాటుఁ దలంచుకొన్నెదక.

272

గీ॥ మంచినెబ్బర లరయకమందమతులు, ముక్కుమాటిగఁజని కర్మములఁబొనర్చి
 మువ్వఁజెందుదురిందు మోమోటపడక, చెప్పచుంటిని దలపోయుచిత్తమందు.

చ॥ అనినఁ గడుక గడుక గినుకనంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
 బొనరిది చూడు చూడు మిదె * పొంకమణంగు నురుంగుఁ బ్రాణముల్
 మునిసుత! యంచు దేహాళికి * ముందటనుండి కరాళపాశముక
 గొని శిశుకంధరన్ వయిది * కొంకక లాగఁదొడంగె నత్తఱిన్.

274

ప. అంత మార్కండేయుఁ డంతకునిచెయ్యెఱింగి తనకు శంకరుండే శరణంబనికడంగి
 శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిట్లు శివుని వాఙ్మయోపాస్త్రిఁ
 జేయుచుండె.

275

—* మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము *

సీ॥ బంగారుమలవిలుఁ * బరంగఁ బట్టెడువాని, వెండికొండను సతం * బుండువానిఁ
 బావరానారితోఁ * బరిధవిల్లెడువాని, వెన్నుండు తూపుగా * వెలయువానిఁ
 గడువేగఁ ద్రిపురముల్ * గొల్చిమీఱినవాని, కేజేలజోతలఁ * జెందువాని
 వేల్పుచెట్టులవిరుల్ * వెలయు నడ్డులవాని, గాముఁగొల్చివ యగ్గిఁకంటివాని

గీ॥ బూదిఁబూసిన మెయివానిఁబోలియనట్టి, వాని దోసంబులను నెడఁబాపు వాని
సేన్గుచర్మంబుఁబై గప్పియెసఁగువానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తిఁగెలుతునివుడు.

సీ॥ నల్వ వెన్నులయర్చనఁదగు నద్దులవాని, చదలేటిసిగొందు ఁ జడలవానిఁ
జలువరాపోగులఁ జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తకిలాతంబు ఁ సొత్తువాని
నారదాదుల నుతుల్ ఁ నయముగ వినువాని, నెల్లజగంబుల ఁ నేలువాని
అంధకుండను మేటి ఁ యమరఁ గూల్చినవానిఁ, తేరుభక్తుల వేల్పుఁచెట్టువాని

గీ॥ జక్కులొడయనిచెల్చి నెఁనంగువాని, భగవంతుని లూడబెఱికినఁబలియుండైన
వానిఁబాములసొమ్ములఁవానినెలమిఁ, గొలుతు నెలతలదొరమిత్తిఁగెలుతునివుడు.

సీ॥ విసముమెక్కుట నల్పు ఁ వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁగఁకొనెడువాని
భవరుజలిక్కుట్టుఁపాపఁగాఁ దగువానిఁ, ద్రిగుణాత్ముండైన తేజఁరిల్లువానిఁ
గడగి దక్షునవంబుననడఁగఁదొక్కినవాని, మూడుకన్నులుగల్గిఁముఱియువాని
బోసంబుముత్తినఁబోసఁగ నిచ్చెడువానిఁ, తెలఁగి దోసముల భంఁజించువాని

గీ॥ భక్తులందునఁ బ్రేముడిఁబరగువాని, క్షయములేనట్టివానిఁ బఁచునలవలఁ
గట్టువానినిఁ గొలతలేఁనట్టివానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తిఁగెలుతునివుడు.

గీ॥ పోలియఁజేయుచునున్ననుభవనములను, మరలజనియింపఁగాఁజేసిమనుచువానిఁ
బ్రమథగణములచేఁగొల్వఁబడెడువానిఁ, గొలుతు నెలతలదొరమిత్తిఁగెలుతునివుడు

గీ॥ అవని నీళ్లు వగ్గి గాఁపాకనంబు
చదలుమానికముచు నిఁకఁ ఁ జలువలదొర
యాజి యనుతనువులఁ జెంది ఁ యమరువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తిఁగెలుతునివుడు.

280

క॥ కొండలయొడయనికూతును, గొండగుతమి సాముమేనఁ ఁ గొన్నట్టిదొరఁ
నింజారు నెనరుకడలిని, నిండగుబత్తిఁగొలుతును ఁ నిరసింతు జమున్.

క॥ అవిరతము దుఁడఁ బశుపతిఁ, గవిసన్నుతు స్థాని సీలఁకంతు నవగ్గా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁగొలిచెదఁ గాలుఁడేమి ఁ సేయఁగలఁడిఁకన్. 282

క॥ కాలగళుఁ గాలమూర్తిన్, గాలనియామకునిఁ గాలఁకాలు ననంతున్
శూలాయుధధరుని మహా, వ్యాళధరున్ గొలుతు గెలుతు ఁ సంతకుఁబెలుచున్.

క॥ అవ్యయుని శాంతు యోగిజ, నవ్యక్తుని నక్షురకఁనస్థునకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమున్, భవ్యాత్మున్ గొలుతు గెల్తు ఁ వైవస్వతునిన్. 284

క॥ ఆనందమయుని నిత్యుని, గోనాభధ్వజుని హరునిఁ ఁ గువలయహితరే
ఖానద్ధపాటలజటాన్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృవఁతిన్ గిగురింతున్. 285

క॥ భస్మాద్ధూళితవిగ్రహం, సస్మితముఖ మోక్షదానః * చణు సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవ నా, కస్మికకారుణ్యం గౌలుతుః * గౌలుని గెలుతున్. 286

క॥ శివ! శంకర! యీశ! నదా, శివ! శర్య! మహేశ! శ్రీశ! సేవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకి, మృవిరశేకృపఁ దెవులులేని * యట్టులు చక్కన్. 287

శంభుప్రియ } శంకర! ప్రోవుము * చంద్రకలాధర! సంకటభంజన! * సన్మునిరంజన!
వృత్తము } వంకజలోచన! బాణ! కృపాఘన! కింకరుగావుము * కీర్తనచేయుదు.

ప్రార్థనా } మాతండి! నీవురావె * మారసంహర! హర!
వృత్తము } చేతోముదంబుతోడ * సేవచేసెద శివ!
నాతల్లి గారితోడ * నన్నుగావగమది
నాతవ్వలొప్పిరమ్మి * నందివాహన! ఘన! 289

వ. అని యిట్లు చిటుతతపసి మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతుదొర నర్థించుచుండునంతలో
గీ॥ నారదుండట్లు యమునిననాదరించి, మునిసుతుని రక్షయందుఁ బూజినివహించి
వేగమున నాశనంబునవెడలి యల్ల, రజతశైలంబుఁజేరి బలరాణగదుర. 291

— * నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశివుల నర్థించుట * —

శంకరప్రియ } కావగరావే * గణపతిలోలా! , ప్రోవగలేవే * మునిజనపాలా!
వృత్తము } ఈవేశరణ్యం * విదిగనుమాత్మక, బావనమూర్తి! * పరమసుకీర్తి!

మ॥ అని గానం బొనరింపుచు గిరిసుతా * ప్రాజ్ఞేశ్వరున్ దేవదే
వునిఁ జేరకజని మొక్కి మానిసుతుని * సుస్థితప్రవీరితద
జ్ఞననీగుర్వనచాయదుఃఖగతినిక * జండాత్మతక మిత్తి పై
కొని వేగంబునవచ్చు నుద్ధతిని సం * శోచంబులే కెంతయున్. 293

గీ॥ నాడివి రక్షింపుమనుచు నాయుడుపతిధరు, దేవియగు జగదంబనుఁదేవురింప
శివయురయమున బాలురక్షింపుమనుచు, విభుని నెంతయుబ్రతిమాలిఁపడహరుఁడు,

చ॥ మునితనుజన్మకంశమున * మొక్కలుండై యముఁ దేసినట్టి య
ష్టనమగు కాలపాశమది * కంఠగతంబయి కానుపట్టు నం
తన పెనుమోత చిట్టడర * దారుణరోషవరీతచిత్తుండై
యనువుగ లింగమధ్యమున * నద్భుతరీతిగఁడోచి యుద్ధతిన్. 295

* శివుఁడు త్రిశూలధారచే యమునిఁగూల్చి మార్కండేయున రథయ మిచ్చుట *

చ॥ కరతలశూలధార యము * కంఠముగ్రుచ్చ నతండు శోణితం
బురవుగఁ గ్రక్కుచున్ దొలగి * యుద్వి నమాంతము సూలినంతి నా
దరమున బాలునెత్తివయి * దాఁజెయినుంచి కుమార! యీవిఁకన్
వెఱపునుమాని యిష్టముల * వేడుము బాధముగా నొసంగెదక. 296

గీ॥ అనినమునిపుత్త్రిడభవునియడుగులందు, వాగ్రిలియిక్కొలుబడికింపుఁ గాజముకులు!
యెట్టులై నను నాకోసం శివీతఁడెట్లు, లయ్యెనందఱకును శుభం శివగుత సతము.

—* శివుఁడు మార్కండేయ ప్రార్థనచే యముని జీవింపఁజేయుట *

వ. అనిన నమృతాంశుమాళి యంతకున్ మరల జీవింపఁజేసియాతని కిట్లనియె.

చ॥ ఎఱుంగవె! నాదుభక్తుల మహిమన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
మఱచితివే! ననున్ బలిసి శివసమందు నికేని యెట్టిటల్
గరువముఁజెంది నాయలరు శివలిభిక్తులపైనిఁ జేయిడన్
దొరకొన కిట్టిబెట్టిదవుఁ దుందుడుకుల్ పొనరింపఁజొకుమీ! 299

వ. అనిన నంతకుండు నుడుట నంజలిన్ గడియించి మొక్కి యిట్లనియె.

గీ॥ దేవరయె పదియాఁడెదులీ వడుగున, కాయపంచు వచించుట శివరసి యేను
పాశమును వేసితిని మునిశివాలనివయి, దలఁపునకురాదు నాకు నాశివప్రదంబు.

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబుచేసి యిట్లనియె.

గీ॥ ఎవ్వటికిఁ బదియాఁడెండ్లయెలవయస్సు, తోడనొప్పెడునాయువుఁ శివదీమిఱ
నిచ్చితిని దాని నిట్లు నీవెఱుంగకెట్లు, లాఱడికి నొడిగట్టితి శివనఁజనుము.

వ. అనుచుండ నారదోదోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును గుమూ
రుని జాడ లరయుచు నచ్చటికివచ్చి యవిధమంతయున్ గాంచి యఖిలేశ్వరుని
దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి. నారదుండును నచ్చ
టికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మొక్కి యమునిఁ గుశలం బడిగిన నంతమీఁద
యముండు విన్నవోయి లింకంబునందికొని శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ
జనియె శివుండును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి. 302

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మయువు నిచ్చుట *

గీ॥ ఎవ్వ డజకల్పమగునొ యిశ్వేష్టు గడలి, జలజనయనుండు వటువ్రతశాయియగునొ
అంతవఱకీవు పుడమిపై నధిపసింపు, కరము చిరజీవియగుచు మృకండుతనయ!

వ. మఱియు నీయొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగనన్నిధిన్ జేరి
పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండుమునినిఁ
జూచి ముసీందాగ్గి వరంబు లిక్కేమేనిఁగోరుదువేని నిచ్చెద ననిన నతండ్రిట్లనియె.

గీ॥ ఇంతకన్న వరంబు నాశివీవలయు, దేవ! తీర్చితివయ్య! నాశీనదశను
దయకుఁ బాతునిఁజేసి వన్ శివనిపినావు,వరన! యేమనికొనియాడఁపలఁతినగుదు.

వ. అని యమ్మునిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మొక్కినయంత
మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి, నారదుండును శివుని గానంబునల్పుచు

యధేచ్ఛన్ జనియె. మరుద్వతీ మృకండులు గొమరునిఁ దోడ్కొని స్వాశ్రమం
బునకరిగి సుఖంబుండిరి. 306

క॥ ఈచరితం బెవ్వరుగానీ చదివిన వినిన మిత్తి * నెట్టి చిరాయు
శ్రీచెలువువూట సౌఖ్యము, లాచంద్రకిరీటువయసు * నందెద రవనిక 307

వ. ఇట్లు శివుఁడు మిత్తిన్ భంజించి మరల సంజీవితృణజేసెననిన వాయుభట్టారకుసరు
ముసులు దేవా! మున్నొకవృక్ష మహాదేవిని సమాధానింపజేయుటకై మహా
దేవుఁడు విశ్వంబునెల్ల వాగ్ధాతృకమనియు నాజ్ఞైకసారంబనియు, ఆజ్ఞ ఆనుహ
దేవియే యగుటను నెఱింగించెనని వింటి మాసర్వంబును నానుభూర్విగ మాకు
పవ్యసంప్రమనుటయు నామరుద్దేవుండిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు షడధ్వప్రకారంబుఁ జెప్పట * —

క॥ వినుఁడిక వాగ్ధాతృంబును మఱియే షడధ్వరూపమును వచియింతుక
కనరాద శబ్దమర్థము, కనరాదెందును నిరర్థకము శబ్దంబుక. 309

గీ॥ ఇట్టి సమయంబునెఱిగిన * నెల్ల శబ్ద ములును వర్ణభేదంబులై * యలరుచుండు
ఇట్లు శబ్దార్థభావితంబిది ద్వివిధము, ప్రకృతి పరిణామమరయుఁడు*ప్రాజ్ఞులార!

క॥ అదియును బరమాత్మలునున్, సదయులునగు శివులభూతి * సంపత్తిగ మీ
ర్మడిఁబెలియుఁడు శబ్దాత్మికమిది త్రివిధయటంచు విబుధు * లెంచిరియిట్టుల్.

గీ॥ సూలసూక్ష్మయుఁ బరయంచు * స్థూల శోత్ర
గోచరయటంచు సూక్ష్మచిం * తాచితయు న
టంచుఁ జింతారహితము పరాఖ్యనమరు
నంచు వచియింతురాచార్యు * లనఘులార ! 312

వ. ఆ పరయే శివతత్త్వసమాశ్రయయగు త్రియాశక్తిగ నెఱుంగుఁడు భ్వానశక్తి సమా
యోగంబున నిచ్చాశక్తి యుద్భవిల్లు. 313

గీ॥ సర్వశక్తి సమస్తాత్మ * శక్తితత్త్వ, నామమున సర్వకార్యసం * ధానమూల
హేతువగుప్రకృతియయితా*ననఁగెమాయ,ఆమెయేకుండలినియును*ద్ధాధ్వపరమ

గీ॥ అదివిభాగాకృతిఁగొనివ * షడధ్వరూప, మునవిరాజిల్లె శబ్దాధ్వములుత్రయంబు
అట్లై అధ్వాధ్వములు*త్రయంబునిరి యెల్ల,వారలకు నివ్వి నిజశుద్ధి * కారణములు.

వ. మంత్రాధ్వము పదాధ్వము వర్ణాధ్వము భువనాధ్వము తత్త్వాధ్వము కలాధ్వమను
నవి షడధ్వము లిందు మంత్రాధ్వ పదాధ్వ వర్ణాధ్వములు మూడును శబ్దాధ్వ
ములు భువనాధ్వ తత్త్వాధ్వ కలాధ్వములు మూడును సద్ధాధ్వములు. ఇందన్నిటి
కిని బరస్పరంబు వ్యావృత్త వ్యాపకత్వము చెప్పఁబడినది. మంత్రంబులన్నియు
వాక్యరూపంబులగుటఁ బదములచే వ్యాప్తంబులు, పదములు వర్ణసమూహంబు

లగుటఁ నర్హవ్యాప్తంబులు. వర్ణంబులు (అక్షరంబులు) భువనంబులందు వెలయుట భువనవ్యాప్తంబులు భువనములును నండమునకంతర్వహిస్తులందుఁ గ్రామముగఁ గారణములగు తత్త్వములచే వ్యాప్తంబులగుటఁ దత్త్వవ్యాప్తంబులు. భువనంబు లండంతస్థితంబులు, పురాణబ్రసిద్ధంబులు. తత్త్వంబులు సాంఖ్యయోగప్రసిద్ధం బులు. ఆ తత్త్వంబులు శివశాస్త్రప్రసిద్ధంబులునైయున్న వికలలచేత వ్యాప్తం బులు. కలలు పరమైనప్రకృతియొక్క పంచథా పరిణామంబులు. నివృత్తి ప్రభృ తులు. షడధ్యులలో నవిభక్తయగుపరాశక్తిచే నివియైదును వ్యాప్తంబులు. వ్యాపిక పరాశక్తియగు నీక నీపరాశక్తియు శివతత్త్వమునుండి వెలసినదౌట.

గీ॥ శక్తిప్రభృతిపృథివ్యంతః + సకలతత్త్వ, సముదయంచిది శివతత్త్వ + జనితమగును అరయుఁడొకమృత్యుచేత + గుంభాదిసర్వ, పరికరంబులు పుడమినే + జ్ఞుడెడునట్లు
ప. కావున నీ షడధ్యములచేత శివతత్త్వంబు ప్రాప్తంబు. ఈ పంచతత్త్వపరిశోధనం బునఁ దద్వ్యాపికయగు శక్తియే ప్రాప్తికయగుచున్నది. నివృత్తిచేత రుద్రప్రసర్వంత మండంబు నీతి శోధింపఁబడుచున్నది. ప్రతిష్ఠచేతఁ దదూర్ధ్వం బవ్యక్తగోచరం బగుపఱకును విద్యచేతఁ దదూర్ధ్వంబు విద్యేశ్వరాధిగను శాంతిచేఁ దదూర్ధ్వ మును శాంత్యంతరచే నద్వాంతమందు విశుద్ధియు శోధింపఁబడుచున్నది. ఏశాంత్య తీతను బరప్రకృతియోగంబునఁ బరమంబగు వ్యోమయని పరమార్థజ్ఞులు చెప్ప చున్నారో. ఇవి పంచతత్త్వములు, వీనిచే జగంబంతయు వ్యాప్తమైనది. సాధ కులచే నిదియే సర్వము చూడఁదగినది.

818

మత్తకోకిల! ఎవ్వఁడధ్వవిధానమిట్లుల + నెఱుకెంతయు శుద్ధిఁదా నివృత్తిల్లఁగఁజేయ నంచునొ + నిందితుం డది చెందలేఁ డెవ్విధంబుగ శక్తిపాతమఃసీష్ఠయోగములేక తా నివ్వసుంధర తత్త్వతత్త్వము + లెఱుఁ దద్గతి శుద్ధులకా.

806

సీ॥ శక్తియనశివాజ్ఞ + చిద్రూప పరమేశి, యెద్దానశివుఁడొందు + నీయఖలము దానిచేతవికార + మూనడాయఖలేశు, డదియునాశివునందు + నడఁగియుండు లేదుబంధంబును + లేదుమోక్షంబును, బరమశివునకునె + వ్పట్ల నేని బంధమోక్షవిధాతి + బహుభాగ్యవరశక్తి, అవ్యభిచారిణి + హరునకిద్ది.

గీ॥ అగునమానధర్మిణియునా + యావిశేష, భావములచేత నీ పెచేఁబరమశివుఁడు గృహియగునుదద్విధంబుగఁగృహిణియగును, శక్తిశివుచేత జగముతఃత్వంతతియగు.

ప. కావున.

గీ॥ ఆశివుఁడు కర్తకరణమాఁయాదిదేవి, వారలకు భేదమద్దివ్య + పస్థితంబు శివుఁడు తానొక్కరుఁడెయిట్లుఁద్వివిధముగను, శ్రీపురుష భావముననుండుఁసిద్ధిమద్ది

క॥ శివునకు సమవాయినియై, శివవెలయు నభిన్నయగుచుఁ * జద్రూపిణితా
రవియందుఁబ్రభతెఱంగున, వ్యవస్థితి యిదనిరి కతివయః*బుధవరేణ్యుల్. ౩22

౩॥ అందుచేశివుఁడె*యఖలమునకు హేతు,వామహేశ్వరియుఁడ*వాఙ్మయాపె
చేతఁజేరిత యయి*చెలగునిట్టులశైవి, మూలవ్రకృతిమాయ * భూరిమాయ.

క॥ త్రిగుణయయిమూడు విధములఁ, దగుకార్య విభేదములను * తానషడధ్యల్
జగము రచించు నెఱుంగుఁడు, జగమిది వాగర్థమయము * షడ్విధమధ్యల్ ౩24

వ. ఇట్లు షడధ్యరూపంబగు జగంబు నెఱుంగుఁడిద్దాని విస్తరంబశేషంబు శాస్త్ర
జాతంబెఱింగించు ననుడు మునులుసంతుష్టులై దేవా! మున్నుపమన్యు మునీం
దుండు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్షయొసంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యంబఖలంబును
దెల్పెననివిందుము. ౩25

గీ॥ ఎట్టులుపమన్యుమాని మ*హేశతత్త్వ, మాహరికీజెప్పె నెఱింగింపు*మయ్యమాకు
పాశుపతమగు జ్ఞానమే*వగిదినుండు, శివుఁడు పశుపతియెటులయ్యె*సేవ్యమూర్తి!

౩. యనియడిగిరని సూతుండుచెప్పిన శౌనకాదు లాపలియుదంతంబుఁజెప్పమనుటయు.

౩॥ కుసుమశరాంతకపూజా, ప్రసక్తబసవార్యసహజ! * బహుశిష్యునము
ల్లసదర్శనాభిరామాం. ఘోసరోరుహ! బుధజనాభి*గీతచరితా! ౩28

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబునందు

ప్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

శివలింగసమర్పా

కాశల్యాయతనమూర్తి! ధనుకారుణ్యా

వేశమనోపక్తి! యా

త్యేక మహానరేణవిధానహిత! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అనధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె నంత మహాబలుండు నైమిశమునులక్ష్మీ వక్ష్యమాణ ప్రకారంబుగఁ జెప్పఁదొడంగి. 2

గీ॥ ప్రబలసంసారచక్ర విభ్రామణ హేతు, పునకు శారీఘన స్తనాభిగలిస్త
సురభికస్తూరిగంధ విశిష్ఠురితవత్సు, నకును బ్రహ్మాండ విభునకు ధనులొనర్తు. 3

వ. అనియిట్లు మంగళంబొనరించి యిట్లనియె.

క॥ మును శ్రీకంఠుఁడు మందర, మను వర్షతశిఖరమందు ధనార్ధకుఁ డాజె
ప్పిన పాశుపత జ్ఞానం, బును గృష్ణనకెఱుంగఁజెప్పి ధనునినరుఁడెలమి. 4

క॥ అదిమీకెఱుంగఁగఁజెప్పెద, సదయున కుపమన్యుఁమునికి జలజాక్షుఁగు నం
దనమునొనరించి ప్రశ్రయ, ముననిట్టులఁబల్కి వినుఁడుఁమునికుల తిలకల్ !

చ. మునికుల సార్వభౌమ! మును ధనుగృహాంకధరుండు భూమి భృ
త్తనయకు నాదిత క్తికి ముదంబున మందరశైలమందుఁ బ
ల్పిన ఘనమా విభూతియును ధనవ్య ముపాశపతంబు జ్ఞానమి
ష్టనుపుగఁ దెల్పునాకు వితతాయతదుఃఖతమంబు లింకఁగన్. 6

వ. అనుటయు మానీందుండు సంతృప్తుండై మనంబందు మహాదేవీమహాదేవులకుఁ
బ్రణమిల్లి యిట్లనియె.

—* ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకు శివమహత్త్వంబుఁ జెప్పట *—

గీ॥ కమలజాదులు స్థావరాంతములు శరద్వ, నకుఁ బశువులై వరంగుడుఁ దిశమహేశుఁ
డతఁడుపతియాట వీనికిఁ నఖిలజగము, లందుఁ పశుపతియను నాఖ్యఁ నందికొనియె.

మ॥ మలమాయాదిక పాశజాలముల సంఠ బంధించు వశ్యావళిఁ
గలయన్ జూచి ప్రపత్తిమైఁ గొలుచు భః కృతేణికిఁ మోక్షమున్
సలుపుక లీలగ శర్వుఁడెఱ్ఱుదియునుకఁ నాల్లెన తత్త్వంబులే
బలమా జీవనిబంధనంబులును నుకఁ బాశంబులై యొప్పెడుక. 9

గీ॥ ఇట్టి పాశంబులనునా మఃహేశ్వరుండు, బ్రహ్మమొదలు గ స్తంబంబుఁవఱకుఁగలుగు
పశులబంధించిచేయుచుఁనస్వకముకార్య, మనవరతమిది తెలియు పద్యాక్షు । నీవు

క॥ ఇక నమ్మహేశునాసతి, బ్రకృతియుఁబురుషోచితమతిఁ ఁ బ్రసవించును మీ
రక నదహంకృతి నదియుఁ బదాశఁడగు నిందియనిచయముఁనుత్పాదించుక 11

గీ॥ మఱియుఁ దన్మాత్రపంచకంబు రహిసల్పు, నల్లతన్మాత్రలోనరించు ఁ నభవునాజ్ఞ
నానుపూర్విగఁ దామెయిఁయఖిలభూరి, భూతముల నస్విబ్రహ్మాదిఁములరచించు.

ప. ఇక.

ఆ॥ బుద్ధి నిశ్చయమును ఁ బానరించు నాయహంకృతి యహమ్మతిని నొగ్గిరచించు
చిత్తమెవుడుభావ ఁ సిద్ధినిగూర్చు సం, కల్పములనుసల్పుఁ ఁ గాదెమనము 14

సీ॥ వేత్వేరుశబ్దాది ఁ విషయములఁగొను శ్రోత్రాదీందియములు ఁ శర్వాజ్ఞ చేత
అటులెవాగాదీంద్రి ఁ యములీశ్వరాజ్ఞ చే, దమతనుకర్మంబ ఁ లమరఁజేయు
శబ్దాదికంబులు ఁ శంభాజ్ఞగ్రహింపఁ, బడువచనాది సల్పబడునల్లె
అకాశము శివాజ్ఞ ఁ సవకాశమిడునల్లె, బహిరంతరంబులఁ బవనుఁడొనరు

గీ॥ ఆహరుని యాజ్ఞ చేతహం ఁ తాశనండు, హవ్యము సువర్ణులకునుగఁవ్యాశులకును
గవ్యము వహించియొసఁగు పాశంబుమున్ను, గాఁగలుగువానిసల్పునుఁఖంబుగాను.

ప॥ సలిలము లీశ్వరాజ్ఞ మెయిఁజక్కఁగ జీవనముకారించు నీ
యిలయు జగంబుమోయుఁ బరఁమేశ్వరునాసతి శేషుఁడల్లెని
శ్చలుఁడయి సర్వలోకముల ఁ సంతతముక వహింపించుచుండు నా
బలరిపుముఖులౌ శివుని ఁ పన్నున నేలుదు రెల్ల లోకముల్. 15

గీ॥ హరుని శాసనమునఁజరుఁరాసనుండు, జగములస్పృశించు హరియురక్షణమొనర్చు
నల్లెరుద్రుండు సమయించుఁనఖిలభువన, జాలములనెల్లఁ దెలియుముఁజలజనయన!

ప. మఱియును

క॥ కాలమురచించుజగములఁ, గాలమె యవ్వానిబెంచుఁ ♦ గాలమెత్తించుక
కాలమె సర్వముఁగూర్చును, గాలహనునిశాసనమునఁ ♦ గాంచుముకృష్ణా ! 17

క॥ దివిభానుఁడు వెల్లుచు శాం, భవశాసనమునఁ బ్రజోధ ♦ వర్షము నొసఁగుక
గువలయ బాంధవుడల్లె, కువలయసస్యములఁ బెంచుఁగూర్చుక ముదముక 18

ప. మఱియు నాదిత్యులు వసువులుగుదుగ్రీవాశ్వినులు మరుత్తులు ఋషులు సిద్ధులు
గంధర్వయక్షరక్షో విద్యాధరగణంబు లప్సరోగణంబులు కిన్నరులు నరులు
పన్నగవ్రాతంబులు పశుపక్షిక్షీటవ్రాతంబులు నదులు సముద్రంబులువారిధరంబులు
జ్యోతిర్గితానంబులు శైలంబులు వృక్షలతాగుల్మంబులతోఁ గూడినకాననంబులు
జలచరోత్కరంతో నమరిన సరోవరంబులు సాంగవేదంబులు శాస్త్రంబులు
మంత్రంబులు సోమయజ్ఞాదులు కాలాగ్ని ముఖ్యంబులను శివాంతంబులు నగు
భువనంబుల సంఖ్యకంబులగుబ్రహ్మాండంబు లవ్వానియానరణంబులు భూత
భవిష్యద్వర్తమానకాలంబులు మఱియుఁ గాలభేదంబులు కలాదులు నికసి
జగంబందుఁ గన్పడునట్టిదియు వినఁబడునట్టిదియు స్థిరమైనట్టిదియుఁ జరమైనట్టిదియు
చిద్విశిష్టంబు నచిద్విశిష్టంబునైన యత్కించి తృదార్థమది సర్వంబును శివాధిష్ఠి
తంబుగ నెఱుంగ నలయును. 19

— ♦ శ్రీకృష్ణున కుపమన్యుముని పంచబ్రహ్మతత్త్వంబుఁ జెప్పుట ♦ —

గీ॥ అరయు! శ్రీకృష్ణ! శివపర ♦ మాతృ నిజత, నువుల నీజగమంతయుఁనుక జరాచ
రంబు హృప్తంబుగాను సర్వమగుజగము, నామహేశుం డధిష్ఠించెనాత్మతనుల.

క॥ ఆవిభునకుఁ బరశివునకుఁ, నావిష్కృతమూర్తులెఱుంగు ♦ మరవిందభవుం
డావిష్ణుండును రుద్రుం, డావిశ్వేశ్వర సదాశివాహ్వాయులు హరీ ! 21

గీ॥ పంచబ్రహ్మసమాఖ్యముల ♦ పరమశివత
నువులు మఱియైదుగలవు విశుము క్రమముగ
అల్ల ఈశానపురుషంబు ♦ లాయఘోర
వామసద్యోజములు నాగ ♦ వానుదేవ ! 22

క॥ అందీశానతనువు మొద, అందనరు గరిష్ఠమగుచు ♦ తనకెల్లెడు నిం
కందాఁబ్రకృతికి భోక్త య, నందగు క్షేత్రజ్ఞానందు ♦ నధ్యక్షించుక. 23

గీ॥ భువననాథు తిత్పురుషాఖ్య ♦ మూర్తి భోగ్య
మును గుణాశ్రయాత్మకమునై ♦ పొదలుచున్న
యట్టి యవ్యక్తమందుఁ దా ♦ నధివసించు
దేవకీనతి గర్భశుక్తి ఫలమూర్తి ! 24

- గీ॥ భోగిభూషునభూరాఖ్యమూర్తి మిగుల
పూజ్య ధర్మాదికాష్టాంగః బుద్ధితత్త్వ
మును నధిష్ఠించియుండుఁ బెంఁ జూసర నరయు
యదుకులక్షీరసింధుహిఁసూంశుమూర్తి ! 25
- గీ॥ ఆ మహాదేవు వామదేవీవాఖ్యమూర్తి, యలయహంకారమందుఁదాఁ నధివసించి
యుండునని వేదవిద్వదుద్దండలనుదు, రిట్లెఱుంగుము నీమదినిద్ధవృదయ ! 26
- గీ॥ అమితవర్చస్కుఁడైన దేవీవాధినాథు, నల్లనద్యోజ నామధేయమగు మూర్తి
మానసంబునధిష్ఠించిఁ జానుమీఱుఁ, దెలియుదురు మతిమంత్రులీతీరుకృష్ణ ! 27
- గీ॥ శ్రుతులకునువాక్కులకు శబ్దతీతికిగగన, మునకునున విభువీశానమూర్తియనుచు
ద్వక్తు నకుఁ బాణికిన్ స్పృశఁవాయువులకు, నేతగాఁదత్పురుషమూర్తి నీ వెఱుంగుము.
- గీ॥ అక్షిపదరూపములకునుఁ నన్నికిని న, భూరమూర్తి యధిష్ఠాతఁ గోపమూర్తి.
రసనకుఁ బాయువునకునుఁరసమునకుద, మునకు నావామదేవాఖ్యమూర్తిప్రభువు.
- గీ॥ భూగిమునకు నుపస్థకుఁ గంధమునకు, భూమికిని నిఁక నద్యోజఁమూర్తితానె
ఈశ్వరియగు నెఱుంగుమీఁదేను శివుని, మూర్తు లర్చనీయంబులుబుధులకెల్ల.
—* ఉపమన్యుఁడు శ్రీరృష్ణున కష్టమూర్తితత్త్వం బెఱింగించుట *—

- క॥ ఇఁకఁగూడశివుని మూర్త్యు, ప్లవమయమీ స్వవిశ్వఁ నముదాయంబా
సకలేశునందెజగము ల, వికలంబుగనుండు సూత్రీఁ నేష్ఠితమయ్యె. 31
- వ. శర్వుండు భవుండు రుద్రుండు దుగ్ధుండు భీముండు పశుపతి యీశానుండు మహా
దేవుండు ననువార లష్టమూర్తులుగ విశ్రుతులు. భూమ్యుదకాగ్ని మరుదాకాశ
క్షేత్రజ్ఞరవిచంద్రులు మహేశ్వరుని శర్వాదిమూర్తులచే నధిష్ఠితులు. 32
- క॥ వినము చరాచరవిశ్వం, బునునంత ధరించు పృథివిఁ పురుషోత్తమ! శం
భుని యలశర్వునిమూర్తియె, యనియామ్నాయముల నిశ్చయంబిదియరయకా.
- గీ॥ జగములకు జీవనందైనఁ నలిలమెల్ల, శివుని భవమూర్తిగా నెంచుఁ శ్రీసహాయ !
జగము బహిరంతరంబులఁజక్కనిండి, యలరు లేజము శివునిరుద్రాఖ్యమూర్తి.
- క॥ కదలింపుచు విశ్వంబును, గదలుచు ధరియించుచుండుఁ గంధవహుడు శ
క్తిదయితుని యుగ్రమూర్తి గ, యదువంశోద్భూతమాక్షి కా! యరయుమదికా.
- గీ॥ సర్వమున కవకాశంబాఁ నగుచు సర్వ, మందు వ్యాపించియును భూతబృందభేది
కయయిరాజిల్లుచుండునాకసముహరుని, భీమమూర్తిగఁదెలియుముఁబిసరుహాక్ష!
- క॥ సర్వాత్మాధిష్ఠాతయు, సర్వక్షేత్రతలవర్తిఁ చక్కనరయుమా!
శర్వుని పశుపతి మూర్తియె, సర్వపశుల పాశములనుఁ సంఘేదించుకా. 37

గీ॥ దివ్యమూర్తి జగములకుఁ దెల్పిదీప్తి, జక్కనిడు రవి శివుని యీశానమూర్తి
అఖలవిశ్వంబునకునునాఁపవ్యయమొసఁగు, శశిమహాదేవమూర్తియే శౌరియరియ!

గీ॥ ఇట్లు మూర్త్యుప్రకంబున నీజగములు, సర్వములునిండి వెలసెడు శంకరుండు
ఆ శివునిగొల్ప జగములశకమరువృద్ధి, శాఖమూలసేకంబున శాఖలెసఁగు. 39

క॥ సర్వాభయప్రదానము, శర్వగుగ్రహణమును బ్రశస్తచరిత్రా!
సర్వోపకారకరణము, శర్వార్చనమనుచుఁదెలియు శాంతములోసక. 40

గీ॥ పితకుఁ బుత్రపౌత్రాది సంతప్రీతియెటులఁ, బ్రీతికరమోయెటుల జగత్ప్రీతిశివునిఁ
బ్రీతుఁజేయునెవ్వనికేని బీడసేయ, శంకరునకగుబీడ సంశయములేదు. 41

ప. అని యుపదేశించిన విని మరలఁ బురుషోత్తముఁ డిట్లడిగె.

క॥ దేవా! మూర్త్యుప్రకమున, నీవిశ్వము సర్వమిట్లు లీశ్వరమయమై
తావెలయఁగ ప్రేమారుష, భావాత్మంబెట్లు హేతుభావము నొందె. 42

ప. అని యడుగుడు గురుం డిట్లనియె.

—* శివశక్తి సమాన ధర్మకథనము *

క॥ శక్తి మహాదేవియొక్క, శక్తియుఁతుండు శివుండు దేవతశ్రేష్ఠుఁడ
శక్తి శివభూతిలేకమె, నక్షత్రచరహర! జగద్ధ ణం బఖలమునుక. 43

గీ॥ అరయుమొక్కింత చిద్రూపమైన వస్తు, వట్ల చిద్రూపమొక్కింతయైనవస్తు
వదియు శుద్ధమశుద్ధమునపరమును బరమును శివశక్తిమయము సర్వమిదిచక్రి!

గీ॥ శౌరి! చిచ్ఛక్రమెదియచిచ్ఛక్రియుతము, నగుచునంసృతి నొందునయ్యదియెశుద్ధ
మదియెయపరంబు తదితరంబైనయద్ది, పరమనుచునీ వెఱుంగుము భావమందు.

గీ॥ చిదచిదాత్మకమీద్యయి శ్రీకళత్ర! శివునియొక్కయు శివయొక్కశ్రీభునంపు
స్వాత్మ్యముగను దదీయనిసర్వజముగఁ, దెలియు మంతరంగంబునఁ దేటపడును.

క॥ వశమగువిశ్వము శివులకు, వశులుశివుల్లారు విశ్వ వలయమునకటుల్
కుశల! జగమీశితవ్యము, విశదంబిది తెలియుశివులు విశ్వేశానుల్. 44

క॥ శివుఁడెట్లో శివ యట్లే, శివయెట్లో శివుండువట్లే సిద్ధంబిదియో
కువలయరాజ్యముదులకు, నవిరళయోగంబెకాక యంతరమెట్లో. 45

గీ॥ చంద్రిక వినాగమెరయండు చందురుండు
శివుండు శక్తివినాయున్న శ్రీలంగవండు
ప్రభవినా భానుఁడెపుడు సం భవము నొందఁ
డా ప్రభయుభానుని వినాగ నమరదరయ. 50

ప. ఇట్లు శక్తి శక్తిమంతలు సంస్థితి పరస్పరాపేక్షంబై యొనరుచుండు. 51

క॥ శక్తి శివుఁ బాసియొనరడు, శక్తినిబాసి శివుఁడొనరఁ ♦ జాలఁడు వినుమా
శక్తుఁడగు శివుఁడు శక్తిని, భుక్తిని ముక్తినిడు భక్త ♦ వ్రంజంబులకుఁ. 52

గీ॥ ఆద్యవర చిన్మయియును శివశ్రీయయును, ఆశివానుగుణయును శివశ్రీవానుధర్మ
యును బ్రసవధర్మిణియునయియొప్పశక్తి, విశ్వమునొనర్చును శివేశ్చ వివిధగతుల.

— * శక్తి యు డగద్యర్థనము * —

గీ॥ అట్టి మూలవక్రతీ మాయఁయైన శక్తి, త్రిగుణయై త్రివిధంబుగఁ ♦ దేజరిల్లు
నాపెచేతనే యీవిశ్వమంతనిండు, నాపెచే విశ్వమిది వివ ♦ ర్యస్తమగును. 54

గీ॥ తానయేకవిధయు ద్వివిధయును ద్వివిధ, దశవిధయు శతవిధ శతదశవిధయును
సగుడుఁ బెక్కురుశక్తులై వ్యవహరించు, విశ్వమందిల్లుడెలియు సంవిన్మయాత్మ!

గీ॥ ఆదిస్వమందాశక్తి ♦ యలశివేశ్చ, బరమశివతత్త్వమందైక్య ♦ భావమొంది
విస్ఫురించుచునుండు బల్ విందుమీఱఁ, దిలలయందెల్లు తైలంబు ♦ లేజరిలునొ.

గీ॥ శక్తిమంతునిచే శక్తి ♦ జనితమైన, అక్రియాశక్తి విక్షోభ ♦ మందనంత
నాదము సముద్భవంబయ్యెనాదమునను, బిందువాబిందువున నుద్భవించెశివుఁడు.

క॥ ఆయతులుచే మహేశ్వరుఁ, డాయనచే శుద్ధవిద్య ♦ యది జన్మించె
ఆయనువాక్కులకీశ్వరి, యై యలవాగీశరాజ్ఞ ♦ యై చెలువొండె. 58

జ. ఆ వాగీశ్వరియే వర్ణస్వరూపంబుచేత మాతృకయని న్యవహరింపఁబడును.

గీ॥ అంత విను యదునాథ! య ♦ సంతయోగ
మునను నమ్మాయ దాఁ గాల ♦ మును గలను ని
యతిని విద్యను రాగంబు ♦ నాకృమమునఁ
బూరుషులను నిర్మించెబల్ ♦ పొంకముగను. 60

గీ॥ తిరుగ నామాయచేతనే ♦ త్రిగుణరూప, మైన యవ్యక్తమొదపె నక్షానఁదిగుణ
ములు విభక్తంబులై జగంబునను సత్త్వ, మును రజంబుతమంబునాఁదనరెనిండి.

గీ॥ క్షోభ్యమాణత్రిగుణముల ♦ గుణపతులయి, బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాఖ్యులు ♦ పరఁగిరంత
నాత్రిమూర్తులువారిచేతనమ్మహత్తు, మున్నుగలతత్త్వములుగ్రమశిక్తుగనుబొదలె.

ప. శివాజ్ఞచే నవ్వానిచేత నసంఖ్యాకంబులగు సంపదపిండంబులుద్భవించె. అప్పి చక్ర
వర్తులగు నసంతాది విద్యేశ్వరులచే నధిష్ఠితంబులై యుండు. ఇత శరీరాంతర
భేదంబున స్థూలసూక్ష్మంబులననుసరించి నానారూపలగు శక్తులయొక్క భేదం
బులు కీర్తితంబులయ్యె. త్రిమూర్తులందాశక్తి త్రిశక్తిస్వరూపిణియగు. సర్వ
విశ్వంబు శక్త్యాత్మకంబు శక్తిభరితంబు. దేహంబెట్లు లంతరాత్మతోచెలయునట్లే
ఈ ప్రావరజంగమంబు సఖిలజగంబు శక్తిమయంబుగ నెఱుంగుము. పరమాత్మ
శలచే నీ పరమశక్తి నిరూపింపఁబడినది.

- గీ॥ ఈశ్వరేచ్ఛానుయాయని యిదియెవరము, శక్తి యిద్దిచరాచర జగమునెల్లఁ
జక్కనిచ్చాక్రియాజ్ఞానశక్తులనెడు, నాత్మశక్తులచేతేయు నబ్జనాథ! 64
- గీ॥ శక్తిమంతుడీశ్వరుడు విశ్వంబునెల్ల, నిండియుండునుదానెఱు నీరజాక్ష!
ఇద్దియిట్లులనిట్లుకా దద్దియనెడు, నదియెశివుని యిచ్చాశక్తి యదెనియుంతి.
- గీ॥ జ్ఞానశక్తియొ తత్కార్యసాధకములు, కరణకారణములును జ్ఞానకమగుబుద్ధి
ఇతఁగ్నియాశక్తి యాప్వితంబెట్లులట్లు, జగమును సర్వకార్యముల సరగఁడిర్చు.
- గీ॥ ప్రసవధర్మిణిశక్తి యానకలజగము, నిట్లువిరచించు శివుడుదా నిట్లుశక్తి
యోగమునశక్తిమంతుడై యొప్పువిశ్వ, మిట్లుశేవంబుకా క్తమైయెనఁగినుము.
- క॥ తలిదండ్రితేకకొమరుడు, పాలుచున విశ్వమున శివశివుడును వినాతా
వెలయునెటుల చరమచరమ, ఖలవిశ్వము నీవెఱుంగుము గీర్ణీకృష్ణా! 68
- * పార్వతీపరమేశ్వరాత్మర ప్రేమంస స్వరూప నిరూపణము *—
- క॥ ప్రేమంసప్రభవంబును, ప్రేమంసాత్మకమునైన తిభువనమెల్లఁ
ప్రేమంసాధిస్థితమును, ప్రేమంస విభూతియనుచు దెలియుము కృష్ణా! 69
- క॥ పరమాత్మ శివుడుశివయును, బరమాత్మ శివుడునదా శివప్రధనమరుక
హరి! శివతానమనోన్మది, యరయుమహేశ్వరుడు శివుడెయలమాయశివ.
- సీ॥ రుద్రుడుశివుడుదా రుద్రాణిశివయగు, హరి శివుండా శివయగునులక్ష్మీ
బ్రహ్మయేశివమూర్తి బ్రహ్మణిశివతాన, భానుండుశివుడు శివయెప్రభయగు
ఇంద్రుండుశివుడుదా నింద్రాణియగుశివ, అగ్నిశివుండుస్వాహయేశివయగు
యముండల్లశివుడు తపనరోధమేశి, కృష్ణాది శివుడు తత్కార్యసాధకయే
- గీ॥ వరుణుడుశివుండు వరుణాని యరయుశివయె
గంధవహుండుశివుండు తత్కార్యసాధకయే
రాజరాజశివుండు తదాక్షి శివయె
శివుడె యాశానుడాతని చెలువశివయె. 71
- క॥ శివుడేసోముడురోహిణి, శివయెయనంతుండుశివుడు శివతత్పరియా
శివుడెల్ల పూరుషులుదా, శివయే భువనములలోని ప్రేరెల్లహరి! 72
- క॥ విషయంబావరమేశ్వరి, విషయ మహేశ్వరుడు క్షేత్రవితతి శివయగున్
విషహరుడాక్షేత్రజ్ఞుడు, విషజాతనయన! యెఱుంగు విదితమిదిమది. 73
- క॥ ద్రవ్యవ్యవస్తువులునుక, ద్రవ్యవ్యవదార్థములును బరమేశ్వరియే
ద్రవ్యయునుక మఱియునికా, ద్రవ్యయును బరమేశ్వరుండె జలజాతాక్ష! 74
- గీ॥ అరయుప్రాణస్థితియఖలంబాశివాని, ప్రాణమాశివుడుత్ఫుల్లవద్యనేత్ర!
శిబ్జబలంబుసర్వమాశంభురాక్షి, అర్ధమఖలంబుదెలియు చంద్రార్థమాశి. 75

—* జగదంతర్భూత శివ విభూతి *—

వ. ఇళక విశ్వమందలి పదార్థంబులలోని శక్తియుఁదేజంబు సర్వంబు మహేశ్వరీ మహేశ్వరులుగఁ దెలియుము. జగంబందుఁ బూర్ణంబైనదియుఁ బవిత్రంబైనదియు మంగళంబైనదియునగు నెల్లనుమామహేశ్వరతేజంబుగ నెఱుంగుము. మఱియు శాస్త్రవ్యమంతవ్యవోధవ్యంబులు మున్నగునవి మహేశ్వరిగను శోతయు మంతయు వోధయు మున్నగునట్టిఁడు మహేశ్వరుఁడుగ నెఱుంగుము. 76

క॥ శివతా నిశ శంకరుఁడే, పవ లాకాశంబుశివుఁడు † వసుమతిశివ సింధువుశివుఁడు వేలయేశివ, భవుఁడుమహావృక్ష మాభ † వానిలతయగున్. 77

క॥ దీపశిఖయెట్లుగృహమును, దీపింపఁగఁజేయునో య † దేవిధ మొప్పుగా దీపింపఁజేయుబూర్ణం, బాపర మేశ్వరుల తేజ † మఖలజగంబుగా. 78

క॥ సర్వాకారాత్మకులును, సర్వశ్రేయస్సమృద్ధి † సంధాయకులొ శర్వుఁడుశర్వాణియునుక, సర్వజగత్పూజ్యులనుచ † శౌరి! యరయుమా! 79

గీ॥ ఇట్లునాప్రజ్ఞ కొలదిమః † హేశ్వరులయ, ధార్ధమగునాత్మవిధ ముపన్యాసమొనరఁజేసినాడనునీతిప్తు † శివుల యాత్మ, వైభవంబింతయేకాద † వాచ్యమరయు. 80

గీ॥ చెప్పటకుశక్య మెఱులగు † శివులయాత్మ, విభవముమహాపురుషమనో † వీధులకుబహిర్గతంబయియేయుండు † నీశ్వరై క, చిత్తులకనన్యులకు † నదిచేతమొందు. 81

గీ॥ అట్లుతక్కినవారిక † పుట్టనంద, దందిననునట్లుగాదు వ † చ్చాక్ష! యిదియుఁ బ్రాకృతివిభూతియింకనునప్రాకృతియొవ, రంబుగున్యంబుగున్యవిప్రాజడనము. 82

గీ॥ మరలునెద్దానవాక్కులు † మానసంబు, తోడనింద్రియవర్గంబు † తోడఁగూడ అద్వియప్రాకృతియుఁ బారమాత్మికయును, నైనయట్టివిభూతి శుద్ధాత్మతెలియు, 83

క॥ అదియేపరమపుధామం, బదియేపరమమగుగతియు † నదియేపరమాస్పదమగుపరశివవిభవం, బదినొందయంత్రయోగు † లాశితచిత్తుల్. 84

క॥ సంసారాశీవిషవిష, హింసాహరణౌషధము మ † హేశవిభవమా శంసార్హ మెఱిగినట్టిఁడు, కంసాంతక! నెఱవఁజెట్టి † కారణములచే. 85

గీ॥ ఇట్లాటంగించితిని సరమేశ్వ † రులయ, ధార్ధమానాత్మవిధమునీ † వస్తుఁడవును హేశ్వరాత్మంతభక్తుడ † వెఱిగిమదిని, నీవునుకదెల్పకు మభక్త నికరమునకు. 86

క॥ తెలిపెడు నెడనిలుబోలున, ఖలులకుభక్తులకు బోధఁ † గావింపుము! యోగులకిది యువ దేశంబును, సలిపిననతఁడొందుశర్వ † సాయుజ్యంబున్. 87

క॥ ఇది తెలియలేరుపశుల, జ్ఞులుపాశబలంబుఁజేసి † నూత్నమరయకీ యదునందన! శివునొక్కని, బనుగురువదివిధములుగను † వచియింత్రొగి, 88

—* శివధృత నానారూప వర్ణనము *

- గీ॥ హరి! పరబ్రహ్మరూపంబు పరమునవర, ముగవలసిలు ననాద్యంతముగఁదనరుఁబరమని భూతేంద్రియాంతకీరణప్రధాన, విషయరూపంబవరమని విశదముగను.
- వ. పరమగు పరబ్రహ్మరూపంబు చిదాత్మకంబనాద్యంతంబు “బృహత్వాత్ బృహత్ త్వాత్ పరం” బని విజ్ఞులు నిశ్చయించిరి. పరమపదంబగు నీచెందును బ్రహ్మణః పతియగు పరమేశ్వరునిరూపంబులే. 90
- క॥ ఇకనునవిద్యావిద్యా, తృకుఁడిశ్వరుఁడని కతివయః * తజ్జలనుదు రీ సకలప్రాణులువిద్యయు, సకలాచేతన మవిద్య * శౌరి! యరయుమా! 91
- వ. విద్యా విద్యాత్మకమగు విశ్వంబంతయు విశ్వగురునిరూపంబుగా విజ్ఞులు సెప్పదురు విశ్వంబంతయు నీశ్వరునికి వశంబై యుండుటను—ఇక.
- గీ॥ భ్రాంతివిద్యయుఁబరమమును * బరమశివుని, రూపమంచుపచింతురు * రూఢి మెఱయ అర్థముల నయథాబుద్ధియగునుభ్రాంతి, విద్యయొయధార్థసంవిత్తి * వినుముకుంద! 92
- వ. ఇక వికల్పరహితంబైనది పరంబుగా నెఱుంగుము. తదాజ్ఞాధిస్థితంబైన జగంబుపెలయుటచేత మఱియును గొందఱీశ్వరుని సదసద్రూపుఁడనియును సదసత్వతియనియును జెప్పుచున్నారు. 93
- గీ॥ సత్యమున సాధువందును సత్పురుషులు, పరగ సచ్చబ్దమునువాడుదురు తదితర మందసచ్చబ్దమును నెఱ్ఱ * వ్యాహరింతు, రిట్టి సదసజ్జగంబు మః * హేశమూర్తి! 95
- వ. ఇందుచే సదసద్రూపుఁడనియు నిట్టి సదసజ్జగంబునకుఁ బతియౌట సదసత్వతియును జెప్పుచున్నారు. 96
- క॥ అవ్యక్తమునుసమష్టిగ, నావ్యక్తమువ్యష్టిగాఁగ * ననుకాసంత్రాయవ్యక్తవ్యక్తములూ, యవ్యయనకురూపములు తదాత్మానుసృతిన్. 97
- వ. మఱియు నివ్యానికి శివుండేకారణంబగుటఁ గారణార్థవిదులు శివుని సమష్టివ్యష్టికారణంబనియును జెప్పుచున్నారు. 98
- గీ॥ అనెదరుప్రధానపూరుష * వ్యక్తకాల, రూపుఁడని మఱిగొందఱా * రుక్మభుజుని బ్రకృతియెప్రధానమగునుతే * త్రజ్జుఁడల్లపురుషుఁడెవ్యక్తమిఱ్ఱది * మూడుచూడు. 99
- వ. కాలము కార్యప్రవచనమునకుఁ బరిణామకారణము. ఈయన్నింటికిశ్వరుఁడును ధాతయుఁ బ్రవర్తననివర్తకుఁడును నావిర్భావతిరోభావహేతుండును సజండును నగు వాఁడొక్కఁడు పరమేశ్వరుండేయగుటఁ బ్రధానపూరుష వ్యక్తకాలస్వరూపుఁడని యనుచున్నారు. మఱిగొందఱు విరాట్టగు హిరణ్యగర్భుండనియు వేటొక్కరంతర్యామియనియును జెప్పుచున్నారిత్లనేకప్రకారంబుల నూహించివచింపుచుఁ బరమేశ్వరుని యాధాత్మ్యంబు నిశ్చయింపలేకున్నారు. 100

—* శివప్రభావ ప్రతిపాదనము *

- గీ॥ కలుగదాణవబంధంబుకార్యబంధ, మికనుమాయేయ బంధముప్రకృతిబంధ
మల్లజౌద్ధమాబంధమహంకృతిజపు, బంధమును లేవుశివునకేబంధములును.
- క॥ కాలముగలయును విద్యయు, నీలగీవునకులేవు * నియతియురాగం
బేలాటి వగయుమఱియిక, నేలివ్వుయులేదు తెలియుమీ శునకుహరీ. 102
- గీ॥ కనుము! నత్తర్కమును నసత్కర్కమును ద,దీయము విపాకమామహాదేవునకిక
లేవునుఖదుఖములునట్లెలేవులేత్స,లములు లేపెట్టికాలభాగములుకృష్ణ! 103
- క॥ హరి! శివునకుగర్తయునుక, గరణంబునులేదు మొదలుగలుగదు తుదియున్
మఱిబాంధవుండునుండం,డరియును విభుండును సముండునధికుండరయక, 104
- క॥ జననముమరణము శివునకు, నొనరదువిధియును నిశేధమొనరదుబంధం
బును మోక్షంబునునొనరదిక, కొనరదకల్యాణమెదియునూహింపు మిటుల్, 106
- వ. వరమశివుండగుట సకలకల్యాణంబులు స్వతస్సిద్ధంబులై యుండు.
- మత్తకోకిల॥ ఈశితవ్యము నీ ప్రసంచము * నెంతయేని ముదంబుతో
నీశలై చెలువొందు కత్తులనెట్లుగూడి యనాదియా
నీశుండచ్యుత భావుడొక్కరుడేనుస్తమునిండి ల
క్షీశ! పాలనసేయుచుండు గ్రహింపు! స్థాణుసమాఖ్యుడై. 107
- గీ॥ ఐరశివాధిష్ఠితంబు విశ్వంబు సకల, జంగమస్థావరంబిది * శరస్వరూప
మనుచు నెవ్వడెఱుంగునోజనుండతండు, మోహమునుజెందడెప్పట్లెఱుగురుపతిలక.
- చ॥ పురుషుండు దుద్రుడిశ్వరుండుభోగివిభూషణుడదిగోశేతుడుక
బరుండు పినాకపాణివృషవాహనుడున్ భగవానుడాద్యుడా
యగుణుండు శృష్టపింగలుండ * నంతండు సౌమ్యుండు ఘోరమూర్తియ
క్షురుండు హిరణ్యకేశుడును * స్వర్ణభుజుండు శివుండుచూడుమా. 109
- క॥ ఆ పురుషవిశేషుండును, నాపరమశివుండు నంతకాంతకుండును నొ
నాపరమ పరముడేన,నోవరివర్తి యనియెఱుంగు * మున్నతచరితా. 110
- శా॥ వాలాగ్రకృతిమాత్రుడై వెలయుహృ * త్పద్మంబు మధ్యంబునం
దాలోకేశ్వరుండా జగన్మయుండు వ * ద్వాక్షుండు తామ్రుండునుక
నీలగీవుండునై చరించు నితడే * నిత్యుండు భావంబునం
దీలీలాధరునీహరుక దెలియలేవేలాటి మోహంబులుక. 111
- వ. ప్రతినర్గప్రసూతులును గాలావచ్ఛేదపర్వులునగు బ్రహ్మలకెల్ల నీతడే యామ్నా
యపాఠంబు నుపదేశించు. మఱియు గాలావచ్ఛేదయుక్తులగు గురులకెల్ల నీతండే
గురుండిశ్వరుండు కాలావచ్ఛేదపరిజ్ఞతుండు. 112

- || అతనిసిద్ధిస్వాభావికి * యతనిశక్తి, దెలియుసర్వాతిశాయిని * దివ్యమూర్తి !
అప్రతిమముజ్ఞానంబు దేహంబునిత్య, మును విసేద్యమైశ్వర్యమోయనితరంబు.
- || మఱియుఁ దేజమువీర్యం, బరయువృథానంబుక్షమయు * సలకరుణయునుఁ
సరిలేనిపనుచుమనమున, నెఱుంగుముశివునందునతత * మిద్ధవిచారా ! 114
- || అనఘ ! పరిపూర్ణుఁడా శత్రునకీనగ్ధులనునె * పుడు నెట్టిప్రియో
జనమదిలేదన్నియునా, పనులకితరులఁగలకృపయె * ఫలమరయంగఁ, 115
- || అట్టిదేవుండుశివపర * మాత్మయతని, వాచకముప్రణవంబు శివభవరుద్ర
శబ్దములలోనమిగులు వాచకముప్రణవ, మాప్రణవజపమున నెక్కుఁడగునుసిద్ధి.
- || అక్కతనఁజెప్పదురుబుధు, లక్ష్మీమలచంద్రధరుని * నఖిలగురుని దా
మొక్కయక్కరపుచేల్చని, యొక్కటి శబ్దార్థములని * యూహింపుమిటుల. 117
- వ. ఈప్రణవంబునకు నాల్గుమాత్రీలబరు అకారంబు ఉకారంబు మకారంబు నాదంబు
అకారంబుమహాబీజంబు రజంబు స్రష్టయగు చతుర్ముఖుండు ఉకారంబు సత్త్వ
గుణంబు ప్రకృతి యోని పాలయిత విష్ణుండు మకారంబుపురుషుండుబీజంబు
తమస్సునంహారకుఁడుహరుండు నాదముపరమపురుషుండిశ్వరుండు నిర్గుణుండు
నిష్క్రియుండుశివుండు ఇట్టిశ్వరుండు మూడుమాత్రీలచేతఁ ద్రివిధంబుగఁ బ్రతి
పాదించి యర్థమాత్రముచేత స్వకీయంబగు శివాత్మమును జోధించుచున్నాఁడు.
అకారము ఋగ్వేదంబుగ ఉకారంబు యజుర్వేదంబుగ మకారంబు సామవేదం
బుగ నాదంబాధర్వణవేదంబుగఁ జెప్పఁబడినది. 118
- ఉ. ఎవ్వఁడుసర్వభావముల * నీశ్వరునందుఁబ్రపన్నుఁడో దృఢం
బద్ధిభునామహేశ్వరున * యత్నముగాఁబడయంగఁ జాలువాఁ
దెవ్వఁడుశంకరున్ గవి మహేశ్వరు నెఱుఁడో బద్ధపాశుఁడై
యవ్వెడ గుగ్రిదుఃఖభవ * మందు భ్రమించును జక్రనేమియై. 119
- క. ఎవఁడుగను రుక్మవణుకాని, గవినిజగత్కారుబ్రహ్మ * కారణుఁబురుషున్
సువిదితుఁడావిద్వాంసుఁడు, భవములనెడఁబొసిచెందు * బరమపదంబుకా. 120
- గీ. అవిరూపాక్షుశక్తిస్వా * భావికియును, విద్య విశ్వవిలక్షణ * వివిధరూప
ములను బెక్కులనొంది యంతభోజబంధు, భాయనన్ దగిభాసిల్లు * బద్ధనయన !
- గీ. అట్టిశక్తికిశక్తుల * సంతలుందు, రిచ్ఛజ్ఞానంబుక్రియయు నానెసఁగువార
లల్ల మాయాదికలునుమా * వ్యవహానందు, విస్ఫులింగంబులట్టుల * విశ్వమందు.
- క. పురుషులుసదాశివాద్యులు, మఱియునువిద్యేశ్వరాది * మహితులునట్లే
శరమలరుదురవ్వాడికి, బరాత్పరయుప్రకృతి శక్తి * భాసిలుసతమున్. 123

గీ॥ వినుము! మహాదాదితత్త్వంబులును నజాది
మూర్తులును నన్యమును సర్వః మునుమతక్తి
కార్యమాశంకలేదు సూక్ష్మయుఁబ్రజోధ
రూప సర్వగయానందఃరూప యాపె.

124

క॥ శివుఁడరయుశక్తిమంతుఁడు, శివుఁడిఁక వేద్యమగు నెఱ్ఱుఁ ధి శివవిద్యయగున్
శివయేశుత్రియును స్మృతియును, శివయేవ్రజ్జయునునాజ్ఞఁ ధి శివస్థితిధృతియున్.

చ॥ శివుఁడెటు సర్వకర్తయయి ధి చెన్నెసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్తయయి ధి చెన్నెసలారునటుల్ సతంబిఁకీ
కవకు వియొక్తియుండదు ను ధి గంధము పద్మముఁ బాయనట్లు స
త్కవి నమ్మతోక్తివీడనివ్ర ధి కారమెఱుంగు రమామనోహరా!

126

గీ॥ పృథ్వితియలమాయ జీవుఁడువికృతియట్లు, సర్వమగునదనత్తులా ధి శక్తితత్వము
లామహాదేవిమాయమోహముఁగూర్చు, మోక్షమిడు లీలచేసర్వభవనములకు.

ప. సర్వేశుండిపెతోఁగూడి సప్త వింశత్ప్రకారంబుగ విశ్వంబువ్యాపించియుండు నాతని
వలన మోక్షంబుప్రవర్తిల్లు. మున్నొకప్పుడు ముముక్షులగుకొందఱు మునులు
బ్రహ్మమునుగూర్చి సంశయావిప్రవాదయై యిట్లు విమర్శించిరి.

128

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పట *—

గీ॥ ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మఁ మెందువలన, ఒట్టిసారిమిఁ కెద్దానఁ ధి బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్లుల ధి నీసుఖ తది,తరములందు వర్తింతుము ధి తవిలిసతము.

గీ॥ కాలమొ స్వభావమొక్కొ యశక్తిగడిదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబులో పృథ్వియొ
పురుషుఁడో వీనిసంయోగఁమో యరయఁగఁ
గారణము తానె బడము లెక్కడనుగాని.

130

క॥ పూరుషుఁడు సుఖయుదుఃఖయు, గారణమగునొక్కొ విభుఁడుగొనియతఁడిటుల్
సారెకుఁ బరస్పరంబు విచారణ యొనరించి భ్యాన ధి సంగతినంతన్.

131

గీ॥ అపుడు సూచిరి మునులు దేవాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబులఁ నెంతయునుని
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁగుశలగతిని, ద్రౌంచుదాని వివేకంబుఁ బెంచుదాని.

గీ॥ అపచే భిన్నపాశులై ధి యచ్ఛదృష్టి, సర్వకారణకారణ ధి శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బొడఁగనిఁరప్రమేయు, నేతేజమై యెల్లడఁ నెనఁగువాని.

133

ప. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తి
యోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున.

134

- గీ॥ అతనిసిద్ధిస్వాభావికి యతనిశక్తి, దెలియునర్వాతిశాయిని ధివ్యమూర్తి !
అప్రతిమముజ్ఞానంబు దేహంబునిత్య, మును విశుద్ధమైశ్వర్యమోయనితరంబు.
- క॥ మఱియుఁ దేజమువీర్యం, బరయుప్రభావంబుక్షమయు నలకరుణయునుఁ
నరిలేనివనుచుమనమున, నెఱుఁగుముశివునందునతత మిద్ధవిచారా ! 114
- క॥ అనఘ ! పరిపూర్ణుఁడౌ శ్రుద్వనక్షీపగ్ధులనునె నుడు నెట్టిప్రయో
జనమదిలేదన్నియునొ, పనులకితరులఁగలకృపయె నలమరయంగఁ, 115
- గీ॥ అట్టిదేవుండుశివపర మత్తయతని, వాచకముప్రణవంబు శివభవరుద్ర
శబ్దములలోనమిగులు వాచకముప్రణవ, మాప్రణవశపమున నెక్కుఁడగునుసిద్ధి.
- క॥ అక్కతనఁజెప్పుదురుబుధు, లోక్కుమలచంద్రధరుని నఖలగురుని దా
యొక్కయక్కరపువేల్చి, యొక్కటి శబ్దార్థములని యూహింపుమిటుల్. 117
- వ. ఈవ్రణవంబునకు నాల్గుమాత్రీలలరు అకారంబు ఉకారంబు మకారంబు నాదంబు
అకారంబుమహాబీజంబు రజంబు స్రవ్యయగు చతుర్ముఖుండు ఉకారంబు సత్త్వ
గుణంబు ప్రకృతి యోని పాలయిత విష్ణుండు మకారంబుపురుషుండుబీజంబు
తమస్సుసంహారకుఁడుహరుండు నాదముపరమపురుషుండిత్యరుండు నిర్గుణుండు
నిష్క్రియుండుశివుండు ఇట్టిశ్వరుండు మూడుమాత్రీలచేతఁ ద్రివిధంబుగఁ బ్రతి
పాదించి యర్థమాత్రముచేత స్వకీయంబగు శివాత్మమును బోధించుచున్నాఁడు.
అకారము ఋగ్వేదంబుగ ఉకారంబు యజుర్వేదంబుగ మకారంబు సామవేదం
బుగ నాదంబాధర్వణవేదంబుగఁ జెప్పఁబడినది. 118
- ఉ॥ ఎవ్వఁడుసర్వభావముల నీశ్వరునందుఁబ్రపన్నుడో దృఢం
బవ్విభునామహేశ్వరున యత్నముగాఁబడయంగఁ జాలువాఁ
డెవ్వఁడుశంకరున్ గవి మహేశ్వరునెఱ్ఱఁడో బద్ధపాశుఁడై
యవ్వెడ గుగ్గిదుఃఖభవ మందు భ్రమించును జక్ర నేమియై. 119
- క॥ ఎవఁడుగను రుక్మవణుని, గవినిజగత్కరుబ్రహ్మ కారణులురుషన్
సువిదితుఁడౌవిద్వాంసుఁడు, భవములనెడఁబాసెచెందుఁ బరమపదంబుఁ. 120
- గీ॥ అవిరూపాత్ముశక్తిస్వాభావికియును, విద్య విశ్వవిలక్షణా వివిధరూప
ములనుబెక్కులనొంది యంతిభోజబంధు, భాయనన్ దగిభాసిల్లు బద్ధనయన !
- గీ॥ అట్టిశక్తిశక్తుల సంతలుందు, రిచ్ఛజ్ఞానంబుక్రియయు నానెనఁగువార
లల్ల మాయాదికలునుహ వ్యవహానందు, విస్ఫులింగంబులట్టుల విశ్వమందు.
- క॥ పురుషులుసదాశివాద్యులు, మఱియునువిద్యేశ్వరాది మహితలునట్లే
శరమలరుదురవ్వారికి, బరాత్పరయుప్రకృతి శక్తి భాసెలునతమున్. 123

గీ॥ వినుము! మహాదాదితత్త్వంబులును నజాది
మూర్తులును నన్యమును సర్వః మునునుశక్తి
కార్యమాశంకలేదు నూత్నమయ్యుంబ్రజోధ
రూప సర్వగయానందరూప యాపి.

124

క॥ శివుఁడరయుశక్తిమంతుఁడు, శివుఁడేక వేద్యమగునెఱ్ఱుఁ ధి శివవిద్యయగున్
శివయేశుతియును స్మృతియును, శివయేవ్రజ్జయునునాజ్ఞఁ ధి శివస్థితిధృతియున్.

చ॥ శివుఁడెటు సర్వకర్తయ్యుఁ ధి చెన్నెసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్తయ్యుఁ ధి చెన్నెసలారునటులే సతంబిఁ
కవకు వియుక్తియుండదు ను ధి గంధము పద్మముఁ బాయనట్లు స
త్కువి నమ్మతోక్తివీడనివ్ర ధి కారమెఱుంగు! రమామనోహరా!

126

గీ॥ ప్రకృతియలమాయ జీవుఁడుఁవికృతియట్లు, సర్వమగుసదసత్తులా ధి శక్తితత్వము
లామహాదేవిమాయమోహముఁగూర్చు, మోక్షమిడు లీలచేసర్వధుననములకు.

ప. సర్వేశుండిపితోఁగూడి సప్త వింశత్రయకారంబుగ విశ్వంబువ్యాపించియుండు నాతని
వలన మోక్షంబుప్రసరిల్లు. మున్నొకప్పుడు ముముక్షులగుకొందఱు మునులు
బ్రహ్మమునుగూర్చి సంశయావిప్లవృద్ధయై యిట్లు విమర్శించిరి.

128

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పట *—

గీ॥ ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మఁమెందువలన, బుట్టినారమిఁ కెద్దానఁ ధి బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్లుల ధి నీసుఖ తది,తరములందు వర్తింతుము ధి తవిలినతము.

గీ॥ కాలమొ స్వభావమొక్కొ యత్కడిదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబుతో ప్రకృతియొ
పురుషుడో వీనిసంయోగఁమో యరయఁగఁ
గారణము తొనె జడము లెక్కడనుగాని.

130

క॥ పూరుషుఁడు సుఖయుదుఃఖయు, గారణమగునొక్కొ విభుఁడుఁగానియతఁడిటులే
సారేకుఁ బరస్పరంబు వి,చారణ యొనరించి ధ్యాన ధి సంగతినంతన్.

131

గీ॥ అపుడు నూచిరి మునులు దేవతృశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబులఁ నెంతయునుని
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁగుశలగతిని, ద్రించుదాని వివేకంబుఁ బెంచుదాని.

గీ॥ అపచే భిన్నపాశులై ధి యచ్చదృష్టి, సర్వకారణకారణ ధి శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బొడఁగనిఁరప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లడఁ నగుఁగువాని.

133

ప. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తి
యోగంబునను దివ్యవదంబు నొందిరందున.

134

- గీ॥ అట్టి చిచ్చుక్రితోఁ గూడఁనమ్మహేశు, నెవఁడెఱిగి హృదయంబునఁ నెప్పుఁ జూచు
అట్టి వానికి శాశ్వతమైన శాంతి, యమరు నితరులకమర దట్టరయుమెగను.
- గీ॥ విప్రయోగంబు శక్తితోఁ వెలయ దెవుడు, శక్తిమంతుండు శివునకేఁచందమునను
ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు నెలమిఁ జెంది, కరతలస్థితముగ ముక్తిఁగొంచుజనుడు.
- ప. మోక్షమందు జ్ఞానకర్మంబులకమంబు వివక్షింపఁబడలేదు. ఇకఁ నెట్టివాఁడుగాని
పరమేశ్వరప్రసాదంబునొందెనేని నిస్సంశయంబుగ ముక్తుండగును. ఆప్రసాదంబు
భక్తిచేతను భక్తి శివప్రసాదంబుచేతను జనియించుననియు ఈప్రసాదభక్తులు
రెండును బరస్పరము కార్యకారణభావంబునొందుననియుఁ జెప్పడు రనేకజన్మంబు
లందు శ్రౌతస్మార్తానువర్తలును విరక్తులగు ప్రబుద్ధులయెడ మహేశ్వరుండు
ప్రసన్నుడగుననియు ఆయన ప్రసాదంబున భక్తిపొడముననియు నది వృద్ధినొంది
కమమ్యుగ సర్వపాశంబులనుండి మోక్షంబొనరించుననియు నుపమన్యుమాసిం
దుగిండు చెప్పినవిని శ్రీకృష్ణుండు మరల యిట్లర్పించె.
- 187
- క॥ దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసారఁదిపిత మాతృ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభక్తావళికిఁ ముక్తిజనక శివుగునద్దానిక.
- 188
- గీ॥ భక్తి లేనట్టివారి కప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగానిదెంతయు శివుఁడైన
దా శ్రుతితదంగములనుసాంఖ్యముననుద్భవతంబయినదానిఁదెల్పుముఁతాపసేంద్ర.

—* ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము *—

- క॥ అనుడు నుపమన్యుఁడెట్లనె, వినుమిఁకఁ దెల్పెదమ సర్వవేదోక్తము శ
ర్వునిచేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాసమోక్షకారణము హరి! 140
- మ॥ మును నవ్యక్తమునుండి శర్వుఁడు జగమున్ సృష్టిచేయంగ నీ
హను మున్ముందుగ దేవపూర్వు నలబ్ధిహృన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న
ఘనుఁడుక దండిని సర్వకారణుని దాఁగించె మహాదేవు నం
తనె రుద్రుండు సృజంపు విశ్వమని వేదంబుల సమర్పింపుడుక.
- 141
- గీ॥ అతఁడు జగముసృజించి వఁణ్ణాశ్రమవ్యవస్థవేత్తలు చేసనశివంబుకొఱకు
సోమువెడలించె నాతనిచొప్పునన్ ధరాన్ని రవినురరాద్యజ్ఞ శివులమడిరి.
- క॥ వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయగీతి శివుని మతింపక
భూరికరుణాంబులై యవ్వారలముందఱను దోచెవైభవమలరక.
- 143
- గీ॥ అంత లీలార్థమై యమ్మహాత్ముడవు, వారిజ్ఞానంబును హరింపవారలపుడు
నీవెవండవనుచు మోహానిష్ఠితులయి, యడుగనురలకు రుద్రుఁడిట్లనియెవేగ.

- గీ॥ నేకొకండెనె పూర్వండు*నేనెలోలుత, మండియుండితి నిప్పుడు*నుంటి నుండఁ
గలను నాకంటె నన్యుడొక్కండు లేడు, నేనెవడి పెద జగముల*నెమ్మిగనుచు.
- ఆ॥ ఇట్లు చెప్పి రుద్రుఁడెలమిసంతరిని, జెందె సంత సురలు * చేవదక్కి—
పరమశివుని గనక*భక్తితోడ నభర్వ, శిరసుతోడ నుతులు * చేసిరంతి. 146
- క॥ వారల సనుగ్రహింప ను, మారముఁడు దేవితోడ*మర్త్యుల యెదుట
భూరికరుణాహృదయుడై, చేరఁగ నవ్వానుగాంచి * చెలఁగి పగిలుతులై. 147
- గీ॥ పరమశక్తి యెడమపక్క*భాసిలంగ, సిద్ధులొ పాశుపతు లోలి * పేవసల్పు
యోగులకు నెదఁ గన్నడు*చుండువాని, శివునిజూచి నుతుల్ పెక్కు *చేసిరంత.
- వ. పరమేశ్వరుండును గృహచే నవ్వారిన్ గాంచి సంతృప్తుండనైతి ననుడు దివ్యజను
లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 149
- గీ॥ దేవ! నీకపదితి యెట్లు*దీర్చవలయు, నెవనికర్పయం దధికార*మేర్పడునో య
భార్గమంతయు మాకిప్పుడానతిమ్మ, నుడు శివుం డల్పహాసంబు*నుంబొనర్చి. 150
- * శివుఁడు దేవతలకు సూర్యాత్మర నిజతనువు జూపుట *—
- క॥ దేవిని గని యంత మహా, దేవుఁడు సూర్యాత్మకంబు * దివ్యతనువు న
ద్యాసంబురఁ జూపుటయు, దేవతలంతయునుజూచి * తేకుప మెఱయె, 151
- గీ॥ ఘోరమునుసకలాశ్చర్య*గుణాయతమును, సర్వతేజోమయంబును* శక్తియుతము
అష్టభుజము చతుర్వక్త*మద్భుతమును, నర్థనారీకమునుగాంచి*హరున మొంది.
- క॥ తెలిసి దివాకరుదేవుని, గలువలరాజైన దేవి * గనుగొవి భువనం
బులు తన్మయములుగాఁగని, సలిలము సర్వమునుబట్టి * సల్పి రిటు నుతుల్. 153
- క॥ సింధూరవట్టనకు సం, క్రందనగోవిందభాత్య*కారణునకును
సుందరనుమండలున కర, విందధరున కజ్జనేత్ర*విలసితునకును. 154
- క॥ కనకమణిభూషణునకును, భునరవిరూపునకు నాది*కారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకును రు, ద్రిప కార్యాసహితునకు ను*తులిపె శివునకు.
- గీ॥ రత్నపూర్ణాంబు సనువర్ణ*రసము సకుశ
సుమమును సుకుంకు మాధ్యంబు * నువ్రశస్త్ర
మును సహేమపాత్రంబును*మోదమెసఁగఁ
గొను మొసంగెద ముర్ఖము * గోశతాంగ ! 156
- వ. అని ప్రార్థించి పరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసఁగిరి.
- గీ॥ ఇట్లు లినమండలంబున * నింపుమీఱి, శివుని నవధానమునఁ బూజ * చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునో కాలత్రో*యంబునందు, వాని కిలదుర్లభములేధు*వడయుముక్తి.
- వ. మఱియును.

క॥ ఈస్తుతి నెవ్వంజేనిఁ బ్ర, శస్త్రమర్తి జపముసేయు * జదువుచునుండున్
నిస్తులవిభవములొందును, స్వస్తి జేసొను నతండు * సత్యమిదియగున్. 159

—* తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ *

వ. అంత మండలాంతర్గతమండగు హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు
నొసంగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱింగి మహేశ్వరుని
సెలవొంది బృందారకు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁబెద్దకాలంబున
కాశాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరిచే సంబోధితుండై
శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగుశాస్త్రంబు ననువదించె నద్దిబ్రహ్మను
మతి నాచే నగ స్తునిచే దధీచి మువ్వగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబుల
చేతను లోకంబునఁ బ్రవర్తతంబయ్యె. 160

చ॥ అనవుడుఁ గృష్ణఁడిట్లనె వఁడాననసన్నిభ! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శిష్యపాశహరఃకాఘ్యుడ వీశ్వరతత్త్వయోగచిం
తనుండవు నీముఖాబ్జశివ * తత్త్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నిటు * దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్. 161

గీ॥ మును జగన్మాత శర్వాంకమునవసించి, లోకనిశ్చేయసంబెంచిలోకగురుని
శివునిసేమిప్రశ్నించెనోశివకునాథుఁ, డేమిలెల్పెనోయెఱింగింపుమిపుడుదయను.

వ. అనిన నుపమన్యుం డిట్లనియె. 162

—* ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును జెప్పుట *

చ॥ విను యదువంశమాక్తికను! * విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
ద్రుని నొక చారుకందరస * రిత్తటదివ్యవనసలిన్ జగ
జ్జననియుఁ దా విహారమును * నల్పుచు నేచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళ * దామములన్ గయిసేయఁగా నునున్. 163

గీ॥ తనదుతోడ నెక్కజేసి నితాంతకాతుకమున కీల్బడఁగై సేసి * కడిదిహర్ష
మొప్పనున్నతఱిన్ దేవియొప్పమీఱి, విభుని లోకోపకృతి కిటుల్ * చేగనడిగె.

గీ॥ దేనిచే వశమయ్యెదు * దేవదేవ! అల్పకత్తులు వక్రతాత్మలైన యట్టి
మానవులకీపువదియింపుమా! కరంబు, నాదుచిత్తంబుపొంగనానందమునను.

వ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుండాదరంబున నిట్లనియె. 166

గీ॥ కానువశ్యుడనెపుడునుగర్మమునను, జపమునన్ దపమునను విజ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేసెక * నవధరింపు, భక్తిచేతను వశమాదు * భక్తతతికి. 167

గీ॥ భక్తియెక్కుడుగలిగినఁబఁఁత! మాని, సులకువశమాదుజేయతోఁ జూడఁబడుదు
మాటలాడుదుముట్టుదుమెఱియునెంత, యేనిబ్రియమొనరింపుదునిగురుబోఁడి!

- క॥ దానన్ బడయగ వలయు న,నూనంబగు భక్తిభవి నశినున్ గోరెడున
మూనవులు వర్ణయక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి * మనుమరుదీవన్. 169
- గీ॥ భామ! వర్ణాశ్రమాచారపరులకే యె,సంగు నచ్చంపుభక్తి పాశంగదవ్య
జనులకిది మామకాజ్ఞ చేపవజభవుడు, వారలకుఁగూర్పుచుండును! నై భవముగ
వ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబుగూడ నాచే నుత్పాదించఁబడి చతుర్ముఖునిచేఁ బ్రవ
ర్తింపఁజేయఁబడినదాట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమధర్మంబు
ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుష్ఠాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞానంబులం
దధికారం బన్యులకులేదు. 171
- ఆ॥ అందుఁజేసి మామకాజ్ఞానునర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి * వాసిమీఱ
భక్తిఁజెంది పాపపాశంబులను బాసి, నన్నుఁజేరవలయు * నలిననేత్ర! 172
- వ. ఇఁక కైవర్ణ్యసంజాతులుగాక తక్కినవారలుగూడ వేదోక్తవిధానంబులేకయే
నిర్మలహృదయంబున విశుద్ధభక్తి న్జెంది దృఢభక్తులై నన్ను సేవిచిరేని సత్యం
బుగ మత్ప్రసాదంబునొందుదురిందు సందియంబులేదు. అజ్ఞాఁడును నమాయికుఁ
డువగువాని కొదవుభక్తి నిశ్చలయగు ననియిట్లు చెప్పినంత నమృతహేళ్యరి సంతో
ష్టయై దేవా! జనంబులందలి సీదుభక్తి నెఱుంగుటకుఁ దగులక్షణంబులను సీవా
నర్చినట్టి వర్ణాశ్రమధర్మనిబంధనంబుల నెఱింగింపుమని ప్రార్థించిన మహేశ్వరుం
డిట్లనియె. 173
- గీ॥ విను! మదర్పితచిత్తులైతనరు నమృ,హాత్ములఁగలట్టి గురుతులశనన్నియిపుడు
బుధులులెక్కించిరవియష్టవిధములనుచు, వానిదెల్పెదనిట్లు భవాని! నీకు. 174
- గీ॥ నాదుభక్తజనంబులందలి ప్రపత్తి, నాసమర్చనమతి యర్చనము స్మరణము
నాకొఱకుఁదగుకృపి నాకథాకుతుకము, స్వరదృగంగవికృతి జీవచర్యయివియె.
- క॥ ఇవిచిహ్నంబులరయు మ, వ్యవిధంబులు భక్తికదిశజాతర! జగమం
దెవనియెడనుండునోయీ, యవి వాఁడేపూజ్యుఁడునుమదాకారుడునా. 176
- గీ॥ వత్ప్రపుష్పఫలాంబుల * భక్తితోడ, నెనఁడునాకొనఁగునొవాని * కెపుడు సేను
గప్పడుచునుండు. వాఁడునుశగప్పడుచునె,యుండునాకును దెలియునశమున్నతాత్మ!
- వ. ఇఁక వర్ణాశ్రమధర్మనిబంధనంబిట్లు తెలియు మందు బ్రాహ్మణులకు. 178
- గీ॥ స్నానము త్రికాలముల నగ్ని * చర్య శర్వ
లింగపూజయు శివభావ * ముంగరుణయు
దానము నహింస ముదము సత్యంబు హీయు
యోగ మధ్యయనము బోధయును మఱియును. 179
- గీ॥ బ్రహ్మచర్యముసత్తథాశ్రమణముతప, మునుక్షమయుశౌచమునుశిఖాప్రణ్యతంతు
ధృతియునుత్తరీయోష్ణీషధృతయుభస్మ, ధారణంబక్షశివలింగ * ధారణంబు. 180

క॥ మఱియు నిషిద్ధత్యాగం, బురువుగఁ బర్వములనర్చి యును సల్పవలెన
హయహృషనన్నదానం, బరవిందనయన! యొనర్చునగు సారయుమా ! 181

వ. ఇఁకనుమిక్కిలి నిషిద్ధంబులైన భోజనంబుల నత్యంతంబు వర్జింపవలయు నిట్లు
వినుము. 182

గీ॥ అరసివిడవలె నానాక్రియాన్నములను, వల్లె వన్యమితాన్నశాశ్రీధాన్నములను
యావశాన్నమునికను మఱిద్యమునుమద్య, గంధనై వేద్యములను సంగ్రహింప

వ. ఈధర్మంబులు బ్రాహ్మణసామాన్యోపదేయంబులికనిందు గృహస్థులగువారలకు
ధర్మవర్తిగమనంబు యుక్తంబు. బ్రాహ్మచారివానప్రస్థయుతులు శ్రీపరాజ్ఞు
లులై యుండవలయును, మఱియు దివాళితున్నంబు రాత్రియందువవాసంబు
నీబ్రాహ్మచారివానప్రస్థయుతులకుచితంబిక వీరిధర్మంబులు. 184

క॥ ఊమయునుకాంతియు సంతోషమునుక సత్యంబు బ్రాహ్మచర్యము మైరా
గ్యము నస్తేయము మడి జ్ఞా, నియు భసితపుసేవ వర్జి నము సంగమునక. 185

వ. ఇఁక ఊత్రియులకు.

సీ॥ సర్వవర్ణములకు సంతక్షణంబును, సమరమందున శత్రు ధనవధంబు
దుష్టసత్త్వములకు దుష్టలకునుశాత, నంబు నెల్లజనంబు నమ్మకునికి
కాలమందు స్వకీయ కాంతావిహారంబు, సైన్యరక్షణమున శాంతముగను
కోశరక్షణ మనా కోశమన్యులయెడ, బంధునువృజ్జన పాలనంబు

గీ॥ అనుదినము చారవిదితస్మృతాంతివేద, నంబు శస్త్రాస్త్రచయధారణంబునతము
భసితకంచుకధారణంబసితవేది, ఊత్రియులకెల్ల నిది ధర్మసంగ్రహంబు. 186

వ. మఱియును.

గీ॥ తగదు ఊత్రికులజల కళ్యాపనంబు, యాజనంబు ప్రతిగ్రహం బబ్బనదన !
వైశ్యులకుఁగూడ తగదివ్వివాసుసల్ప, వలయుబేహారమునుగృహి పశులరక్ష.

వ. ఇఁక జతుర్థకులజలగూర్చి

క॥ సర్వోపకరణనిర్మితి, సర్వభవన నిర్మితియును నమ్మజ్ఞుతిమై
సర్వవననిర్మితియునుక, హర్ష్యగసల్పుటయె యుచితమంగైజులకెల్ల. 188

వ. ఇఁక శ్రీజనంబులకు

క॥ పతియేగురుఁడునుడై వము, పతిసేవయె పరమహితము భామలకెందుక
పతియేముఖ్యంబన్నిట, బతిబాసిన లేదిహంబు పర మువిదలకుక. 189

వ. పతియనుజ్ఞనిచ్చిన దేవతారాధనంబుసేయవలయు లేకయున్న మానసలయునిక
తంతుశ్రీధర్మంబులు వినుము. 190

- గీ॥ బ్రహ్మచర్యంబున్నానంబుఁ భసిత లేప, నమును శాంతియునానంబుఁ తమయున క్త
భుక్తి పోషవంబు * భూశయనము, నాదుధ్యానజపంబులు నాసమర్ప. 191
- ప. ఇఁక నెల్ల వారల క్కత నెఱింగి మదీయ మంత్రజపధ్యానంబులను లింగపూజనంబున
భాగమోక్షంబుల నొందవలయునని మహేశ్వరుండు చెప్పినంత మహేశ్వరిసంతు
ప్తయై భక్తి భావంబునఁ బరమేశ్వరును పాసిం చెననిన శ్రీకృష్ణుండు మురిసి నమస్క
రించి దేవా! సర్వవిద్యాధిరాజంబును బ్రహ్మవిద్యాపట్టభద్రుంబునగు శ్రీ మడతూరి
విద్యయొక్క స్వరూపంబు నుపాసనావిధానంబు నెఱింగింపుమనుటయును గురుం
డిటనియె, 192
- గీ॥ అశివుఁడుశివుఁ యజంపననర్హుఁడగును, శివుఁడయి శివార్చనంబుఁదాఁ * జేయవలయు
* నట్లుగావునదీక్షాత్రోయంబుగురుని, చేతఁబడసి యుపాసింపఁ * జెల్లుశివుని. 193
- ప. మఱియుగురుండు శిష్యునియోగ్యతనారసి మడధ్వశుద్ధిభానరించి శివదీక్షల
నొసంగవలయును, ఆమడధ్వశుద్ధిక్రమం బెఱిగింతుమినుము. 194
- క॥ కలలైదు నివృత్త్యాదులు, జలజాతు! కలాధ్వయనుయఁ * జక్క నెఱుఁగు! పైఁ
గలయైదధ్వములై దగు, కలలకవ్యాప్తములుగాఁగఁ * గనుమల్లెమదిన్. 195
- గీ॥ వినుము శివతత్త్వమాదిగాఁ * బృథివివఱకుఁ
నమరుతత్త్వంబు నిఱ్ఱది * యారుచెప్పఁ
బడియెఁ దత్త్వాధ్వమాధార * ప్రభృతియున్న
నాంతముఱువది భాననాధ్వ * మింతఁ దెలియు! 196
- గీ॥ అక్షరములేబడియును వఃస్థాధ్వమిఁకను, పదములానుష్ఠి జంతముల్ * ప్రాబలుకుల
కవయవములై యమరుచుఁబదాధ్వమనఁగఁ, బరగెనారయుయాదవఃపట్టభద్ర! 197
- ప. ఇఁక నప్తకోటి మహామంత్రంబులు మంత్రాధ్వమనఁబడియె. 198
- గీ॥ తత్త్వనాథుండుశివుఁడు తత్త్వంబులందు, గణనఁజెందనియట్టుల * గణనచెంద
దెఱుగుమంత్రనాయకమును నిద్ధవదమ, విద్యయగుశినమంత్రంబు * విమలహృదయ!
- ప. ఇఁకనీమడధ్వములందుఁ గలాధ్వంబు వ్యాపకంబనియుఁ దక్కిన పంచాధ్వంబులు
వ్యాప్యంబులనియుఁ దెలియుము. ఇట్లు దెలియనివాఁడు మడధ్వశోధనంబున
కనన్తుండు. మఱియు నీమడధ్వములస్వరూపంబెఱుంగనివానికందు వ్యాప్యవ్యాపక
భావంబెఱుంగఁబడదు. కావున ముందుగ మడధ్వస్వరూపంబును ఆపైని
తదవ్యాప్యవ్యాపకత్వమునెఱింగి యనంతరము మడధ్వశోధనమొనర్పవలయును.
- గీ॥ శ్రీమడతూరమంత్రప్ర * సిద్ధవిధివి, భానమెఱిగించెద విను దైత్యన్న! యిఁకను
మంత్రమ్మూర్తియశ్రీగురుమహితచరణ, నశినములఁబూజ చేసియానందమతిని.

* వేదాదీక్ష క్రియాదీక్ష మంత్రదీక్ష ఈదీక్షలకుపదీక్ష లిఱుపదియొకటి.

- గీ॥ ఆదియందునమః పద శివంతమున శివాయ యనుపదమిది మంత్ర శివర్ణసరణి
ఇదియె పంచాక్షరీమను శివందు ముందు, తారమమరపడక్షరి తానయగును.
- క॥ గాయ త్రీచ్ఛందంబును, నాయతబ్రహ్మబుష్కంబు శివశివదైవం
బైయలరువ్రణవబీజం, బైయార్యాశక్త్యభవ మ శివశీలకమై. 20౩
- గీ॥ తనువడూర్చినివృత్తికై శివసతరంపు, మట్స్థలబ్రహ్మనిర్వాణ శివసౌఖ్యసంప
దాప్తికై శ్రీపడక్షరాశియతమనుజవ, మేనోనర్చెదననివల్కి శివసానినియతి,
- గీ॥ అవహితమనస్థుడై కరన్యాసమును గ్రహముగ నంగన్యాసమును నీమంత్రవర్ణ
ములను నొక్కొకడను చునుశివనియంత, గురుని మనువునుధ్యానింపఁగూడునిట్లు.
- గీ॥ అశివాగ్ని బీజునకును శివారునకుఁబర, మాత్మ శివంత మంత్రసూపాందితునకు
మూలపంచాక్షర స్వరూపునకు శివున, కిదెనమస్సని శివలనిజగవలయు. 206
- గీ॥ పరగనోంకార పదనంబుశివాయకార, బాహుయుగ్మంబును శివారభాసమాన
మధ్యమును నమకారసమించితాఘ్రి, యుగమునైయొప్పు పంచాక్షరీరువిద్య.
- గీ॥ తారయు క్తయు లింగ రూపారుతరయు, శివమహామంత్రవాదినీశివనిధాన
మద్యపుఃప్రతిష్ఠితయై యశివరునుగాత, ననుచుఁదలఁచి యుపాస్తిసేయంగవలయు.
- గీ॥ మట్స్థలబ్రహ్మరూపిణి! మట్స్థలవ్రహ్మసాదవరమనుభవద! జనని శుభద
శ్రీపడక్షరమనుజేవి! సిద్ధవిద్య సకగు నమశ్శతంబులు శివశివశుక్లవ.
- ప॥ ఇట్లనుజ్ఞనొంది ప్రత్యహంబిరువదియొక్క వేయి యారువందలు పడక్షరీ జపం
బానర్చవలయును శక్తిచాల నివారును దీక్షితలేనివారును, నలువదియొక్కవంద
యేని జపించనలయును పూజాసమయంబు నందొక్క సహస్రంబుగాని యాఱు
శతంబులుగాని యధముము త్రిశతంబుగాని జపింపవలయును. 210
- గీ॥ ప్రణవమర్థంబు నాదివర్ణద్వయంబు, యాంతవర్ణత్రయంబును శివగుసమప్తి
ఒక్క వాక్యంబుగానుది శివసాసేయు, మనఘా వికసితఫద్దదక్షా! నీవు. 211
- గీ॥ అర్ధరూపయైవట్టి విశిష్టయెవరయగు, వర్ణరూపయైవశ్యంతి శివదసమాకృ
తియగుమధ్యమ వాక్యరూపయైయెఱుఁగుము, వైఖరియటంచునిభృంగివాను జేవ!
- గీ॥ అర్థము మనోభవంబగు శివక్షరంబు, దృగ్భవంబగు పదమిఁక శివగ్భవంబు
వాక్యము నపుర్రపంచిట్లు శివసాసేడును, మనసుదృగ్భవపున్నులు శివహితతేజ!
- గీ॥ మననలక్షణమైయొప్పు శివసమువిమము, దృక్కగువిలోకనాకృతిపాక్కువదన
లక్షణయగువపున్ను తలంపఁ దాలు, దంతజిహ్వయోగ విధింబెఱుఁగుము.
- ప. ఇట్టిబ్రహ్మవిద్య మావసియుఁ జాతుషేయు జాప్యయు వాచకియునై పరాపశ్యంతి
ఘృధ్యమావైఖరులనుచుఁ గ్రహముగ వ్యవహరింపఁబడును. 215

వ. ఇత మంత్రార్థంబు

క॥ ఓమనఁగా బ్రహ్మాంబు, నోమనసర్వప్రపంచ ✱ మోమనుచులిన
వేమాటుబాడుసామము, లోమనఁగనుమామపేళు ✱ లూపింపుమి

గీ॥ ఆనమశివదమగునుమయల్ల శివవ, దంబుశివుడయశ్శబ్దంబు ✱ తదుభయైక
యోగమిఁకసోమతత్త్వమీయత్త్వమును, రాజసిద్ధార్థమిది యదు ✱ రాజతిలక !

క॥ లింగముశివుడేక, నుమయే యంగంబిద్ధానఁజేరి ✱ యభవుడు సోమా
భ్యంగరిమనెనఁగున్టులె, టుంగుముహృదయంబునన్ ✱ గరుత్మద్గమనా ! 218

వ. ఇత నిమ్మనురాజంబునకుఁ బురశ్చరణప్రకారంబు వినుము. 219

గీ॥ ఆరులక్షలుజపముచు ✱ నఱుపదియగు, వేలుతర్పణమును నాఱు ✱ వేలుహోమా
మాఱునూఱులుశంభు భక్తాగ్రీనులకు, భోజనంబిడవలయును ✱ బూన్కి మెఱయ.

గీ॥ శక్తిచాలనిచోనొక ✱ వష్టికేని, నాఱుగురికేని జగ్గిస ✱ మర్పణంబు
చేయవలయు మహాత్ములొ ✱ శిష్టజనుల, కట్లునున్ జాలకున్నను ✱ నరయుమిట్లు.

గీ॥ అరసిమట్స్థలబ్రహ్మ సహమాకృతియు మ, డంగలింగసంయుక్తుడై ✱ యమరునట్టి
సిద్ధమూర్తినినొక్కనిఁ ✱ జేరఁబిలిచి, స్వర్ణపటగంధపుష్పభూ ✱ మణములొసఁగి
భోజనంబిడికొలిచినఁ ✱ బూర్తియగును, మనువురశ్చరణం బసహమానగతుల.

వ. ఇత సీపంచాక్షరీమహావిద్య ప్రసారవశంబున భిన్నభిన్నరూపంబుగ అష్టావింశత్యు
త్తర శతనామంబులతో అష్టావింశత్యుత్తర శతవిధంబై యుపాసకులకు సర్వ
విధార్థసిద్ధులనొసంగువాని స్వరూపంబులఁ బంచాక్షరీకల్పంబునం దెఱుంగుము.
మఱియు నిమ్మహావిద్యకు శివాత్మంబును బాశువతాత్మంబును బ్రహ్మాత్మంబు
క్షురికాత్మంబు వ్యోమాత్మంబుఁబఘోరాత్మంబు మున్నగునవి యంగవిద్యలుగ
నారయుమనిన క్షీకృష్ణండు సంతృప్తుడై మహత్మా! సర్వహి కాముష్మిక ఫల
దాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు నుపదేశింపుచునుటయు నుపమన్యుడింటనియె.

చ॥ శివుడేక లింగమారయుము ✱ శ్రీవనితాప్రియ ! లింగపితమా
శివయగు లింగపూజనము ✱ చేమభయార్చన సంఘటిల్లు నా
భవునికిని భవానికిని ✱ భాస్వర దేహము లింగ మెల్ల రొ
దివిజాలు లింగపూజను విధిఁ బొనరింతు రనారతంబునున్.

244

వ. ఈలింగార్చనంబాభ్యంతరంబు బాహ్యంబని ద్వివిధంబు అందాభ్యంతరంబును
యోగులగువారొవరింతురు. బాహ్యార్చనంబిఁక బంచనూత్రఘటితంబులగు బాణ
స్ఫూటికాదిలింగంబులను శిరోముఖ్యాంగంబులందు ధరించి శైవాగ్రణులు పూజం
తురు మఱి కొందఱిట్టిలింగంబులను బరివారంబులతోఁ బీఠమందమర్చి యర్చింతు
రిఁకను కొందఱు పార్శ్వలింగంబుల నొనర్చి యర్చించి యర్చాంతంబున నుత్తర

క॥ శివభావులు శివకరులును, శివవిజ్ఞానామృతాంబు శివులుమఱియున్
శివసంస్కృతులగుగణరాట్, దివిజచమూపతులుమాకు శివురుముదముల్.

గీ॥ మందరతుషారశైలోప శమానతనుడు, ధవళేనుందరతరకకు శద్వంతుఁడైదుఁ
డిశ్వరధ్వజవాహనుం శీశనిభుడు, నందికేశుఁడొసగుతనా శందములను

—* అష్టత్రింశత్కలావిశిష్టత *—

ప. ఇత శుద్ధస్ఫటికసంకాశంబును మూర్ధాభిమానంబును శాంతంబును శాంత్యతీతా
త్మకంబును స్వస్థస్థితింబును పంచాక్షరాంతిమబీజంబును గలాపంచకయుతంబును
శక్తివిశిష్టంబగు నీశాన్యపదబ్రహ్మంబును బాలసూర్యప్రతీకాశంబును బూర్వ
వక్త్రాభిమానంబును శాంత్యాత్మకంబును మరుత్పంథంబును దురీయశివబీజంబును
జతుష్కలంబును బూర్వదిష్టాండితంబును శక్తివిశిష్టంబగు తత్పురుష పరమ
బ్రహ్మంబును అంజనాద్రిప్రతీకాశంబును దక్షిణవక్త్రంబును ఘోరవిగ్రహం
బును విద్యాపదయుతంబును వహ్నిమండలమధ్యస్థంబును దృఢీయశివబీజంబును.
అష్టకలాన్వితంబును శక్తివిశిష్టంబగు నఘోరపరబ్రహ్మంబును కుంజుమక్షోద
సజ్జాశంఖ నుత్తరవక్త్రంబును బ్రతిష్ఠాపద (కలా) ప్రతిష్ఠితంబు నుదకమండల
మధ్యస్థంబును ద్వితీయశివబీజంబును ద్రోణాదకకలాసమన్వితంబును శక్తివిశిష్టం
బునగు వామదేవపరబ్రహ్మంబును శంఖకుండేందుధవళంబును పశ్చిమవక్త్రంబును
సౌమ్యలక్షణంబును నివృత్తిపదనిష్ఠంబును పృథివీసమవస్థితంబును బ్రధమశివబీజం
బును కలాష్టకయుతంబును శక్తివిశిష్టంబునునగు సర్వజాతపరబ్రహ్మంబును నాచేఁ
దత్తత్వదేశంబులందర్చింపఁబడిన వీయవియును. బంచాపరణస్థదేవతలును నాకుఁ
ద్రౌర్ధితంబు నొసంగుదురుగాతయని యిట్లు ప్రస్తుతింపవలయునని యుపమన్య
ముసీందుర్నిడు డెప్పిన వివి శ్రీకృష్ణుండు సంతుష్టుండై మణియును శివలింగతత్త్వం
బును బూజాద్రోగరహస్యంబులనడిగి తెలిసికొని కృతార్థుండయ్యెనని వాయు
దేవుండు మునులకుఁదెల్పి యంతర్హితుండయ్యెనంత. మఱునాటి ప్రభాతంబునఁ
దపోధనులగు నానైమిశీయఋషులు సతాంతంబున నవబృంధంబునొనర్చు బ్రస
న్నస్వాదుసలిలయగు సరస్వతీనదిన్జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబులన్నాన
నూడి దేవాదితర్పణంబులొనర్చి పూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసికేగిరి.

గీ॥ అందు నుత్తరవాహినిశ్చయైన గంగ, మునుకలొనరించియల యవిశ్ముక్తనాథ
లింగమును విధిసర్పించిలీలమరలు, చుండ నహోట నొకతేజశ్ముద్భవించె. 246

క॥ ఆతేజ మర్కకోటి, వాతప్రతిమానమగుచు శివరుసగ రోదః
స్థితంబై కరమలరుదం, గౌతుకమున మునులు మహముఃగించుచునుండె.

గీ॥ పాశుపతులగు సిద్ధులుశివరమమునులు, భస్మసంఘన్నతనులు తపస్సు లట్టి
తేజమునవచ్చి చేరి యంశదే విలీను, లైరియతేజ మటుమీఁదశివంతరించె. 248

క॥ అదిగని నైమిశవనమునఁ బొదలెడు నమ్మునివరులు ప్రాజ్ఞాతాత్పర్యం
బొదవఁగ నిది యేమని యజ, సదవమునకు మేరుననికెఁజనిరి రయమునక. 249

—* నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట *

క॥ ఇంతకుమున్నే వనము, డెంతయువేగముగ నటకుఁ నేగి విధికిఁ గా
లాంతకత త్త్వము మునులకు, సంతయుఁ జెప్పితిని సత్యమివనితమయ్యెన్. 250

గీ॥ నీదు సెల బొనరించితి * నిగమవంద్య! యనుచు విజ్ఞప్తి యొనరించియబ్జభవుని
యానతిన్ గొని నిజపురితరిగె నంత, బ్రహ్మ యాస్థానికేగ సుతరలు గొలువఁగ.

గీ॥ అందుఁ దుంబురుతోఁ గలహాశనర్పి, గానమున స్పర్థసేయుచుఁగడిచి పూన్తి
నాఁడు తనశక్తిఁ జూపింపఁ నేడుటయు విరించి యియ్యుకొనియెను కేరి పలుపురు.

వ. గంధర్వు లప్పరోజనంబులు గీతవాదిత్రకుశలులగువారు చేరి రా నమయంబున
సభాప్రదేశంబు మిక్కుటంబుగ నిండియున్న కతంబున ద్వాన్తజనులు నైమి
శారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁజేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక తత్పా
ర్శ్వంబునఁగూరుచుండి యుండిరంత. 253

గీ॥ నారదుం డాటితేటి గాఁనమున నాఁడు, తుంబురునితోడఁ బాడులఁదూఁగ నవుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నాఁరద మునికినిఁ, దుంబురున కనసాయసఁఖ్యంబుఁ గూర్చె

వ. అంత నారదుండును.

క॥ కైలాసవర్చతంబున, కైలాదిమునీంద్రునకును * శంభునకును వీ
ణాలితకాశలంబును, జాలఁగఁజూపింప గీతచతురుల తోడన్. 255

వ. తుంబురుఁ డొడ్మొని బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు డాసి బ్రహ్మ
సభాప్రవేశంబు నర్థింపుడు నతండు బ్రహ్మకేఱిగింది యాస్థానముఁ జేర్చుఁడని
దావారికులకుఁజెప్పి చనుటయు వార లట్లొనర్ప నమ్మునులు బ్రహ్మకేరి
సాష్టాంగమొంది నిలిచిన నలువయు నవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. 256

గీ॥ మీసంసారచారమంతయుఁ నానదాగ,తి ముఖముననింతకుఁమున్నె * తెలిసికొంటి
నతఁడు మీసముఖముఁబాసియవలకేగి, నంతమీఁదియుదంతంబు * సంతఁజెపుడు.

వ. అనుటయు మను లవబృథావసానంబున వారణాసి కేగుటయు నందు గంగా
స్నానం బొనరించి దేవప్రతిష్ఠితంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవి
ముక్తేశ్వరలింగంబు నర్చించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు
గన్పట్టుటయు నందుఁ బాశుపతినైధమునులు చేరి తిరోధానంబు నొందుటయు
నద్దాని యాధాత్మ్యంబు దెలియకుండటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున
కరుగుదెంచుటయును జెప్పి వ్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరశంపం బొనరించి
గంభీరవాక్కుల నిట్లనియె. 258

- ఉ॥ దాకొనె మోక్షలక్ష్మి నియః † తమ్ముగ సత్రమునందు శంకరుఁ
లోకగురుఁ భజించితిరి † లోలతదక్ష్మి ముసీంద్రితల్లజాల్ !
మీడిది భావినూచకము † మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
శ్రీకరుఁడౌ మహేశ్వరుఁడు † చెందుదు రీరలు దత్తసాదముఁ, 259
- గీ॥ అట్టిసమయముడగ్గఱ † సభాకృపను, మీరలింక దక్షిణంబగు † మేరుశిఖర
మునకుఁ జేరుఁడుమామకః † పుత్తుఁడౌ సనత్కుమారుండ చటనుండు † నందికొఱుట.

— * బ్రహ్మ సనత్కుమారుని శాపమోక్షము తెఱఱగు చెప్పుట * —

- చ॥ శివుఁడును మున్ను నాకొమరుఁ † జేరఁగవచ్చినఁ జూచి నాతనూ
భవుఁడు భ్రమంబుఁ జెంది గరు † పంబున వందనపూజనాదికా
ర్హ విధుల సల్పకున్నఁగని † యక్కట తండుఁడు గిన్న మేటిలొ
ట్టెవయి చరింపుమిందని కడిందెరయంబున శాపమిచ్చుఁడుఁ. 261
- గీ॥ పుత్రుఁడు కృమేళకంబయి † పొగలుచుండ, నే మహాదేవుఁడనబను నిష్ఠఁగొలిచి
నందినిఁ బుజ్యించి నాశనందనునకు, మహ్నతమబాపితి స్వమూర్తి † నొందెనతఁడు
- ఉ॥ అత్తఱి దేవదేవుఁడు మహాదృతి నందినిఁ జూచివల్కె ధీ
రోత్తమ! బ్రహ్మపుత్తుఁడితఁ † డుల్లమునఁ ననుఁబోల్చి లేక కిం
చిత్తువరాకుఁజెంది యిటు † శిక్షితుఁడయ్యెనికఁ మదియ భా
స్వతరతత్వముఁ డెలుపు † చక్కని శిష్యుఁడునీకుఁ జేకుడెఁ, 268
- గీ॥ ఇట్లు నందికిఁజెప్పి మహాేశ్వరుండు, నందియును జిత్రమందు నా † నందఁమొంది
విభుని యాజ్ఞతలఁ దాల్చి † నేగనిటకు, రాగఁడఁగియుండెనీలోన † వేగమీరు, 264
- గీ॥ నాదుసెలవున నందివ్ర † సాదమొంద, నందుఁ దపియించుచున్ననా † నందనుఁడున
నత్కుమారుని కడకేసి † నందికేక, బోధలను వినుడిఁకమీఁదఁమునిలిలకులు! 265

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

- వ. దానమీ కచిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు సవ్వారలు నుమేరు
దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు సమృతాచ్చస్వాదుశిశిరాగాఢల
ఘూషకంబును సర్వద్రుమ్ముటకునుమమంజరీరంజితానేకతేరువాటికాచ్చాదితాఘల
దిష్టుఖంబును, పరితస్సంఘటితాయతవిభాస్వరస్సాటికోవలవేదీవిరాజితింబును స్థూల
నీలశీలామయసుభావతరణారోహవిలసితంబును గాంచనారవిందసంచయానేకకుము
జేందీవరసుందరంబును, శంగదుత్తుంగభంగతరంగసంశోభితంబునునగు స్కందసరో
వరంబుఁగాంచి యుండు.

సీ॥ ఒకచోటమునుగనుచు * నొకచోటఁదేలెడు, గజయూధపతులవశక్కజముఁగనుచు
 నొకచోటఁబుట్టావ * నొందిబల్ పరువుల,బరతెంచులేళ్ళ యా * తురతిఁగనుచు
 నొకచోటఁ దటమున * నుత్థాతకేళుల, నొనరించు వృషముల * యొప్పుఁగనుచు
 నొకచోట నుదకంబు * నొందియచ్చటినుండి, వెడలెడు నెమ్మల * వేడ్కఁగనుచు
 గీ॥ నొక్కచోనవగాహంబులింది దేవ,మునిపితలతర్పణముసేయు * మునులగనుచు
 నొక్కచోనంచపిండుల*నొక్కచోటఁగోకములమూఁకఁగనుచుబల్ * కుతుకమునను
 వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబునీడను వజ్రమయ
 వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండిన వాని నవ్వడే
 సమాధినుండి బహిర్గతుండయినవాని యోగ్రీండులగు పలువురు మునీండులచే
 సేవింపఁబడుచున్న వాని గుమారాకారుని ససత్తుమారమునిని గన్గొనిప్రణతులై
 త్రత్పన్నంబుననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పచున్నంత నాకసంబునందు
 దివ్యులనగారామోఁగెలతో భానునన్నిభంబగునొకవిమానంబు దోఁచి యందు
 గణేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుండై సేవింపఁబడుచున్న సుకీర్తిప్రాణవల్లభుం
 డవరహరుండు పొడనూపిన ససత్కుమారుండెదుర్కొని జోతఁగావించి సముచి
 తార్చనలఁ బ్రీతుఁజేసి దోయిలోగి వట్టులీయులగు నైమిశమునులు బ్రహ్మనుజ్ఞచే
 దమయనుగ్రహార్థమైనచ్చిరని చూపిన నద్దేవుండు ససత్తుమారునినుడు లాలకించి
 దృష్టిపాతమాత్రంబున మునులపాశంబులఁ ద్రొంపివేసి యైశ్వరంబగు శివజ్ఞాన
 యోగంబు ససత్కుమారునితోఁగూడ మునులకొంగు జయధ్వానములతోఁ
 దిరుగ శివసన్నిధానంబున కేగెననుడు శౌనకాదిమఃములు సూతున్ గాంచి
 మహాత్మా! నందికేళుండు ససత్కుమారునకును వట్టులీయమునులకుఁ జెప్పిన శివ
 జ్ఞానయోగంబందలి ముఖ్యసారంబు మా కెఱింగింపుమనిన సూతుండిట్లనియె. 268

—* నందికేళుండు చెప్పిన ముఖ్యసారము లింగధారణము *—

గీ॥ వినుఁడు జ్ఞానసారంబును*విమలమును బ,విత్రిమునునగు శివలింగశివితథార
 ణముఁగుఱించి వచించెను*నందికేళుం, డెఱుఁగుఁడి యదిమీరు మా*సీండులార!
 గీ॥ భ్రమరసంగతిఁ గీటంబు*భ్రమరమైన, కరణి శివలింగసంగతిఁగాంచి జీవుఁ
 డభవుఁడగు నిలుశ్రుతిచెప్ప*హరివిరించి,ముఖులుశివలింగధారణం*బునుబడసిరి,
 క॥ మఱియున్ గౌతమముఖముని, పరులును దిక్పాలకులును * వాసిగఁబాణిక్
 శిరసునఁ బవిత్రమనుచును, హరువుగ శివలింగమొంది*రరయుండు తపనుల్! 271
 వ. ఆ లింగధారణంబునందును,
 గీ॥ స్ఫూటికంబునుబాణంబుఁజద్రకాంత,మయమును*దినమణికాంత*మయముపేమ
 రాప్యకృతమునుశ్రీగిరి*గ్రావకృతము, నై న లింగంబు ధరియింప*నగును మునులు,
 వ. తక్కినవి పూజనీయంబులుగావు. మఱియును.

- గీ॥ స్ఫాటికాదిలింగంబులు శక్తియుక్త, ములును బంచసూత్రఘటితములునునరసి
ధారణమునొంది పూజింపఁ దగునులింగ, మరయుఁడగ్ధాంగులిన్యూనః మైనఁదగదు,
వ. అంగుళయంబుకన్న నున్నతంబైనదియుఁగూడ ధారణార్హంబుగాదు. 274
- క॥ శక్తియునలింగపీఠం, బుక్తము శర్వుండులింగ + మూషింపుఁడిటుల్
శక్తియును వైనధనవృత్తి, భక్తునకగుగీడు శివుని + పరిమితియురు వెన్. 275
- వ. ఇతఁ బంచసూత్రములనెట్లు దెలియుఁడు. 276
- గీ॥ లింగమస్తకవిస్తృతి + లింగపున్న, *తియునుచుల్యంబుగానరశియు గుణితముఁ
బరిధిఁగూర్చి పీఠమాఁపగిదిదీర్చి, యట్లులెచ్చనాళికనుగూర్చి + నగునుబుధులు.
వ. పంచసూత్రనిర్ణయంబన నీప్రకారమే. ఇతఁ నీలింగధారణంబు నిగమాగమ
కల్పాక్షిప్తప్రకారంబు మడఁపుశోధనపురస్కరంబుగానొంది యావక్షిప్తంబు నపాయం
బుగ శివలింగంబు నర్పించవలయు అట్లు ధరించి పూజింపఁజాలకున్న సామాన్య
శైవదీక్షునొంది ప్రాణంబులున్నంతవఱకు శివలింగంబును బూజింపవలయు నిది
చేదసారంబు జ్ఞానసారంబని యుపదేశించె. 278
- క॥ శ్రీవీరభద్రగురురా, జ్ఞీ! విమలజ్ఞానదీప + నిశ్చలహృదయా!
సేవితమహేశవదరా, జీవా! నిరతాన్నదాన శీలా! జననీ. 279
- క॥ ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ + దక్షిణభగినీ!
కవిజనసన్నతచరితా, శివతత్త్వవిచారపూత + శేముషి! జననీ! 280
- క॥ నాగేడ్మావణపదరత, నాగాంబానుజ! నగేంద్రనాథకుమారి
నాగాజనచేలార్చా, జాగరహృదయా! దయావళా! లక్ష్మంబా! 281

గద్య. ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగపీఠేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు

సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

* గాత్రమీతంతే॥ శ్లో॥ లింగమస్తకవిస్తృతిః । లింగోత్పాద్యస్సమోమతః । పరిధిస్తత్రగుణితః । తద్వ
త్పీఠం పశ్యవ్యథితం । ప్రవాళికాతదైవాస్యాత్ । పంచసూత్ర వినిర్ణయః ।

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

విద్యేశ్వరఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శివమంత్రాభ్యాసని
వేశమనవుండరీక + విలసితఘనవిద్
కోశాద్భిరశివరత్నై
ప్రాశస్త్య! మహాత్మ! వీరభద్రదారాభ్యా!

వ. అవధరింపుము.

క॥ సూతునితో మునితల్లజు, లాతతనంప్రీతినిట్లు + లనిరి మహాత్మా!
చేరిము శుద్ధంబయ్యెఁ బు, నీతులనైఁదిమి కరంబు + నీదగుబోధన్, 2

గీ॥ లింగపూజాప్రకారంబు + లింగభేద, సంగతిని భూతి రుద్రాక్షసంగతులను
గ్రమముతోడుతనవ్వనిఁ + గల్ప విధముఁ, దెలియజెప్పముమాకిందుఁజేటపడఁగ,

న. నావుడు సూతుండు

చ॥ మునివరులార! లింగమును + బూజయెనర్చఁగఁజెల్లుఁ బీతమం
దున నిఁక హస్తపీతమునఁ + దోరపుభక్తిచెలంగ వేదవ
ర్త్యనియతి నాగమోక్తవిధిఁ + దద్విధమున్ మును గొంతదెల్పియుం
టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁ + డీ సకలంబు ముదంబుమీఱఁగన్. 4

—* హస్తపీతంబులందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు *

గీ॥ రహిశివార్చనమందు బేరమునులింగమును యజించెద రద్దానముఖ్యమగుచు
లింగసంపూజనం బొప్పెసంగుబేర, పూజనముగూడ యుక్తమైపొల్పుమీఱు.

- క॥ పెరువేల్పులకెల్లను నె, పురుసునఁ బ్రతిమార్చునఁబె శ పరిధవిలు నికన్
బరముఁడగు శివునకొక్కని, కరుదుగ నితైఱుగు ద్వివిధమర్చ తనర్చున్. 6
- గీ॥ ధరఁబ్రవృత్త పథంబునఁదనరి సతత, మైహికనుఖంబులనుమాత్రమధిలపించు
వాఁడు పీఠస్థలింగంబువాసియమరఁ, బూజసేయఁగవలయును శ బొంకముగను.
- ప. శాల్యన్ననై వేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందుంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8
- గీ॥ ఇఁకఁబ్రవృత్తి నివృత్తులశివసక మెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁబూనువాఁడు
అత్తకరపీఠమున లింగశివార్థి సముచి, తార్చనముసేయవలయు నాహ్లాదమొప్పు.
- ప. స్వభావజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరించి పూజావసానంబును లింగంబును శివో
ముఖ్యోత్తరకాయంబులందు ధరించవలయును.

—* లింగభేదంబులు *—

- గీ॥ తుత్రియునకెప్పు బాణలింగంబురాజ్య, సంపదాపహమగు నూరుశత్రునకు ను
వర్ణలింగంబు ధనధాన్యవర్ణమిచ్చుఁ, బాదజల కశ్యలింగంబు శ పై ధవమిడు. 11
- గీ॥ స్పాటికము బాణలింగంబుశుద్ధులకును, సర్వకామదమగును యోపాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమామ్రైదువులకుఁ, బటికపున్ లింగము వితంతుభామినులకు.
- ప. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు
- క॥ మఱియు నివృత్తి పథంబునఁ, బరఁగెడు ననదలు యజంపశవలె రసలింగం
చిరవుగ బాలలు వృద్ధులు, ధరఁ బటికపులింగమర్థి శ దగఁగొల్వవలె. 12
- ప. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాద్యకలింగంబు దొరకమి నితరలింగంబు
నర్పించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులేదికను బార్థివలింగంబుఁగూరించి వినుండు.
- గీ॥ లింగములలోనఁ బార్థివలింగముత్త, మంబయితనర్చు నద్వానిమహి ననేక
మునులు పూజించి సిద్ధులఁబొందిరఖిల, సురలునున్ గొల్చివడసిరిసిరులనుగడు.
- గీ॥ ప్రథమయుగమున శ్రేష్ఠంబులిరత్నలింగ, మల్ల శ్రేతాయుగంబున శ హైమలింగ
మాతృతీయయుగమున రశాఢ్యలింగ, మిఁకఁగలిన్ బార్థివపులింగమే! హితంబు.
- క॥ శివు నెనిమిదిమూర్తులలో, భవియెట్టుల ముఖ్యమగుచుఁబాలుపొందెనొ పా
ర్థివలింగ మట్టులే యీ, వివిధములగు లింగములను శ వెలయును సిరులన్. 17
- మ॥ సురలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరున్ శ శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్భరణీవర్ణమునందు జాహ్నువియెటుల్ శ రాజిల్లున్ శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణ్యదెటుల్ శ దై వాఱున్ ముఖ్యుడై
సిరిమిఱుగ బ్రణావంబు వర్ణములలో శ శ్రేష్ఠత్వ మెట్లాందెన్! 18

క॥ ఎట్టులఁగాశి నగదులం, దెట్టుల దేవీతతికా మహేశ్వరి యురవో
నట్టులఁ బార్థివలింగము, నెట్టన లింగంబులందు * నేటు ముసీందుల్! 19

గీ॥ తనకు నుపలబ్ధమగు పదార్థములతోడ, నాస్థఁ బార్థివలింగసమర్చనంబు
సేయువాఁడాయరున్నతిన్ శ్రీలఁబుత్తి, సంతతినిఁజెందుఁబరమునశంభుఁడగును.

గీ॥ ఇఁకఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁడింపుమెఱయు, బార్థి వేశ్వరలింగంబుఁబట్టుదలను
బ్రాణమోక్షంబువఱకు సమర్చనంబుఁ, జేయునోదానిఁగూర్చి నేఁజెప్పుదువీనుఁడు.

క॥ శివలోకమునకుఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జరము వశించి తిరుగ నీ
భువియందు మేటి యగు బార్థివుడై జనియింపఁగలఁడు * తేజంబెనఁగన్ .

ప. సకాముఁడై యర్చించినవాఁ డివ్విధం బిఁకనిష్కాముఁడై యర్చించినవాఁడు శివ
సాయుజ్యంబునొందును మఱియిఁకను.

గీ॥ పంచసూత్రీభుటితమైన * పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పోక్త*లీలఁబూజ
సేయవలయుఁ గుతర్కంబుసేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతమిదివిజ్ఞులార! 24

క॥ మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరశ్చర్తనంబు * మేదినిలోనక
బాలశశిమాళిలింగము, లోలతఁగొలువకయె కుడుచు * లోలువునకిలన్ . 25

క॥ భువి విప్రుండయి పొడమియు, శివలింగము నెవఁడుప్రీతి*సేవింపఁడో యా
యవివేకి సరకమున ననుభవించు దుఃఖములఁబెక్కు * వత్సరశతముల్.

ప. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులుగ చరలింగంబులం
దఖండంబులుగను సమకూర్చుకొనవలయు నిఁక రత్నస్వర్ణ పారదస్ఫాటిక పుష్ప
రాగపార్థివలింగంబులం దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

గీ॥ స్థావరంబు నఖండంబు*చరమిఁకను ద్విఖండమునునగు లింగంబుగఁడఁగిపూజ
సేయుటొప్పదిది యెఱింగి*సేయుఁడిరు, శంభులింగార్చనంబు బ్రీతి*స్తముగను. 26

— * పార్థివలింగ పూజావిధానము * —

క॥ ఇఁకఁ బార్థివలింగార్చన, ప్రకారమంతయును నిష్ఠ * బ్రహ్మకులుల్ వై
దికమార్గముతో మీఁకిటఁ, బ్రకటముఁ జేసెద వినుండు*బద్ధాదరులై.

ప. సూతోక్తవిధి నుమఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞతర్పణ
ములనొనర్చి వైత్యకకర్మల నన్నిటన్ జక్కనొనర్చి శివస్మరణతో భస్మ
యద్రాక్షధారియై పార్థివలింగంబును బూజింపవలయును.

గీ॥ అరసి పుణ్యనదీతీరః*మందునుం జ,లాశయాంతికమున శైల*మందు ననము
నందు శ్రీశంకరాలయ*మందు శుద్ధతలమునన్ బాధివార్చన*సలుపవలయు.

క॥ తెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్లనృపతి యెట్లుమట్టి* నర్యకులుండుక
నల్లనిమట్టిని లింగము, నుల్లమలర సల్పవలయు * ముష్నతచరితుల్. ౩౩

ప. అంఘ్రిజం డెద్ది సంభవించిన నద్దానితో లింగంబునల్పి పూజింపఁదగు.

గీ॥ శుద్ధమైన పృథ్వీశంఖుఁజూచి యచటి, మృత్తిమదెచ్చి యింటిలో*మిగుల శుద్ధ
మైన సుస్థలమందు నశ్చిదాని నుంచి, దినదినమును లింగంబులఁదీర్చవలయు. ౩౪

ప. మఱియు నద్యోజాతమంత్రపఠనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి వాను
దేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున లింగనిర్మాణం
బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి, యాశాన మంత్రంబున
వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. ౩౫

■॥ మఱియు నంతఁదా “నశ్శివాయ” యను మం,త్రంబుతోడ వస్తు*రాజిపై ను
దకముఁ జల్లి చేయఁదగు శ్చేత్రశుద్ధిని, ‘భూరసి’ యనుమంత్ర*మునను మునులు.

ప. అనంతరమం ‘దాపోస్తా’ననుమంత్రంబున జలసంస్కారం బొనరించి “నమస్తే
రుద్ర” యనుమంత్రంబున శ్చేత్రశుద్ధినిఁబొనర్చి ‘సమః’ పూర్వకంబగు నద్దానఁ
బంచామృతంబులకుఁ బోక్షణం బొనర్పవలయు. ‘సమోసీలగ్నీవాయ’ యను
మంత్రంబున శివలింగప్రతిష్ఠా బొనర్చి ‘ఏతత్తేరుద్రాయ’ యనుమంత్రంబున
లింగమున కాననంబొసఁగవలయు. ‘మానోమహంతే’మనుమంత్రంబున నావాహనం
బొనరించి ‘యాతేరుద్ర’ మంత్రంబున నుపచేశనంబు భావింపవలయు
‘యామిషు’ మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి ‘అధ్యవోచ’ యను మంత్రం
బునఁ బ్రేమతోనధివాసం బొనర్పవలయు. ‘జీవ’ యనుమంత్రంబున దేవ
తాన్యాసం బొనరించి ‘అసాయోవసర్పతి’ యను మంత్రంబున నుపసర్పణంబు
చేయవలయును. ‘సమస్తేసీలగ్నీవాయ’ యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్ర
గాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును ‘త్ర్యంబక’ మంత్రంబున నాచమనంబు
నొనర్పఁదగు. ‘పయఃపృథివ్యామ్’ అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును ‘దధిశా
వణ్ణ’ మంత్రంబున దధిస్నానంబును ‘ఘృతయావ’యను మంత్రంబున ఘృతస్నా
నంబును ‘మధువాతా’ యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును ‘తాచ్ఛర్కరా’
యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు. ‘సమస్తామాయేతి’ మం
త్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు. అటుపై న ‘మానస్తాకే’ యనుమంత్రం
బునఁగటిబంధనం బొనర్చి ‘సమోధృష్టవే’ యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును
ధరింపఁజేయవలయును. ‘యాతేఘ్నీతి’ యను మంత్రచతుష్టయంబుతో శివునకు

వస్త్రసమర్పణంబొనరించి 'సమశ్వభ్య' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును 'నమస్త
క్షభ్య' యను మంత్రంబున సక్షితలను సమర్పించవలయును. 'సమఃపార్యాయ'
యనుమంత్రంబునఁ వ్రత్యగ్రపుష్పంబులను 'సమఃపర్యాయ' యనుమంత్రంబున
బిల్వపత్రంబులను 'సమఃపర్యాయ' యనుమంత్రంబున ధూపంబును 'సమఃపర్యాయ'
యనుమంత్రంబున దీపంబును 'సమోజ్యేష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు
సన్నబియ్యంపుటన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బుసరాచ
మనమును, 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'సమోజ్యే
ష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును
'మానోమహంత' మనునట్టియు 'మానస్తాకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబుతో
నేకాదశాక్షితలతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును.
'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణానిచ్చి 'దేవస్యత్వా' యనుమంత్రంబునఁ
బుసరభిషేకంబుఁ జేయఁదగు. దీపమంత్రముచేతఁ గర్పూరనీరాజనంబిచ్చి
'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ గంఠంబులనొసఁగి 'మానోమహంత'
మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తాకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాంగ
వందనంబొనర్చి 'ఏషతేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత'
యనుమంత్రంబున సభయముద్రను 'త్ర్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను,
'సమఃసేనాయ' యనుమంత్రంబున మహాముద్రను 'సమోగోభ్య' యనుమంత్రం
బున ధేనుముద్రను నిట్లు పంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రంబును శతరుద్రీ
యంబును జపింపవలయును సంతతంబునఁ బంచాంగవ్రతనం బొనర్చి "దేవా
గాతు" మనుమంత్రంబున శివుని విసర్జనము సేయవలయు నిది నైదికశివపూజా
విధాన మిది మతాకపద్ధతి వినుడు.

37

క॥ గురుదత్తమైసంవా, క్షరమనువును పోడశోప * పూరంబుల శం

కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొనరింపవలయు * సన్మనివగుల్ !

38

వ. వెండియు నిక వేటొండుపద్ధతి.

శ్లో. భవాయ భవనాశాయ । మహాదేవా యధీమహే

ఉగ్రాయచోగ్రినాశాయ । శర్వాయ శశిమాళినే ।

39

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయవి నైదికపూజన
కృమములింకను వేటాకరీతి నారయుడు. మృదాహారణంబు మొదలొని
ప్రతిష్ఠాహోమసన్నవనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వ
రాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణయేనమః ఓంహిసాకధారిణేనమః

ఓం శివాయనమః ఓం పశుపతయేనమః, ఓం మహాదేవాయనమః" అను నీ నామంబులచే గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద పడఁజూరీ మంత్రంబున పడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము చేయవలయును.

“శ్లో. కైలాసపీఠాననమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సనందాదిభి రర్చ్యమానమ్ ।
భక్తార్తిదావానలనుప్రమేయం । ధ్యాయేదుమాలింగిత విశ్వనాథమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజితగిరినిభం । చారుచంద్రావతంసం
రత్నాకలౌఢ్యైలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం
పద్మాసీనం నమంతాత్ స్థిత మమరగజైః । ర్వాఘ్రశృంగైర్విపానమ్
విశ్వాద్యం విశ్వవంద్యం నిఖలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥”

ఈ మంత్రంబులచేతను శశిరుద్రీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానము చేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క॥ నీవాఁడను నీభక్తుడ, నీవిమలగుణముల నునురు ॥ నిలిపితి నీయం
దే వెలయించితి మదినిఁ గృపావార్ధి భూతనాథ! ॥ పాలింపఁగదే । 40

క॥ ఎఱిగియు యెఱుఁగకయో యిటు, వరద! జపార్చుల నలిపితి ॥ వాసిగ నీబం
ధురకృప నఫలమొనర్చుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక ॥ పాలనచతురా! 41

గీ॥ కడిదిపావుఁడనేను నిక్కముగ దేవ! పావనుఁడవిప్రు లొక్క కఃపాలమూర్తి!
దీనినారసిసికెట్లుమానసమునఁ, దోచునోయిట్లు లొనరింపుతుహినధవళ! 42

గీ॥ వేదములచేత బహుశాస్త్ర ॥ విరతిచేత
వివిధదర్శనసిద్ధాంత ॥ వేదమైన
ఋషివతంసులచేత నీ॥ వెఱుకవడక
యందువిక మాదృశంజెట్లు ॥ లూహసేయు. 43

క॥ ఎట్టులుగాని యింకను నే, గట్టిగ నీవాఁడ వినుము॥ గౌరీశ్వర! నీ
వెట్టులొ యక్కటిక గొని, నెట్టన రక్షింపవలయు ॥ నేరిమి మీఱక. 44

స॥ ఇట్లర్థించి పుష్పాంజలిసొసంగి ప్రదక్షిణవందనంబు లొనర్చి విసర్జనము చేయ
వలయు నిట్లు పార్థినపూజావిధానం బనేకవిధంబు లుపన్యసించితి.

క॥ ఇతనిష్టలింగపూజను, మకరంబగు భంగివినుతు ॥ మరుచిరచరితుల్
ప్రకటనమున దొనఁగెది మా, మకథోరణి బాసఁగనట్ల ॥ మర్చు శివుఁడెల్ల.

—* మహాశివలింగపూజ *—

క ఇటువదినాల్గుపదార్థము, * లరుదగుపదిరెండుపూజ * నాంగంబులుగ
వృత్తపునివాళియుజోతుల, లర*దశనీరాజనంబు * లనొసంగవలె

౧. తద్విధానంబెటుంగు డంతయువచింతు, స్నానమొనరించి శుద్ధనశ్చక్రములగట్టి
భస్మదుద్రాక్షములమేనఁ * బడసిసంధ్య, వార్చి బ్రహ్మయజ్ఞదులనరుసదీర్చి.

౨. గోమయాంభః ప్రిసిక్తహాతులమందు, శ్వేతతండులరజమునఁ * జిత్రిమొప్ప
* భద్రమండలమమరించి*పొప్పచయము, జల్లిపూజాపరికరముల్ * సంతరించి.

౩. ముందు గణనమస్కారంబొనరించి “నతత్రసూర్యభాతి” యను మంత్రమున
మండలమందు దీపద్యయంబును వెలిగించి శివనామములతో నాచమనముచేసి
ప్రాణాయామ దేశకాలసంకీర్తనపూర్వకముగ “పరశివేష్టలింగముద్దిశ్య పరశివే
ష్టలింగ పీత్యర్థం ప్రాతర్మాధ్యాష్నికే (రాత్రియందు) సాయాష్నికే మహా
పూజాం కరిష్యే” యని సంకల్పమొనర్పవలయును.

౪. అంత రంగవల్లి*యందుసామాన్యార్ఘ్య, సాత్రమునిచి యందుభస్మచంద
నములఁబుష్పములనుశివమరించిపూదయమం, త్రముననుదకమునిచి*తలఁచినుధగ.

ఇరువదినాల్గుపదార్థములు— వైగాగమేపాతూలాత్మరే —

శ్లో అపానాసనాద్ధ్యౌః | పాద్యహవశునీయకం | యజ్ఞోపవీతమాల్యాదుః | తేనాభరణానిచ |
ఛత్రంఛచాకురందైవ | తాళవృత్తంఛదర్పణం | ఘంటాంశంఛంచగీతంఛ | వాత్యంబృత్తంఛద
క్షిణం | దమస్కాగస్త్యునిర్యాచాచ | నిజ్జప్తిశ్చవిసర్జనం | ఇత్యేనమపచారాశ్చ | చతుర్వింశ
తిథాశ్చుతాః||

పదిరెండు పూజనాంగంబులు —

శ్లో విభూత్య భుక్తియణులింగే | కణంస్థుపనశ్చుచ | ఆంగులతాపనందైవ | భూపసంపీజనంతిథా
భూపప్రసాదంఛైవ | తతోగంధావతంసకం | ఆక్షతాహోహణంఛైవ | నైవేద్యవ్యసమగ్నంఛ |
శాంబూలస్యప్రదానంఛ | వస్త్రప్రాసగంఛతతః | ఏవంద్వాదశధాప్రీతాః | శివలింగాగ్ర
కీర్తయాః||

దశనీరాజనంబులు —

శ్లో సానుగాగందశకానావ | సరౌ మజ్జవమేవచ | హంగుల్యంఛైవశృంగారో | మహానీరాజనంఛథా |
ఆనందశ్చైవతాంబూల | మసంఖ్యాతందైవహి | వీరాజనానిప్రీత్యాని | శివపూజాపరాయణైః |
రమకరూపరచశ్చ | శ్లోఠింపీకగపీపికాః | అభితక్వాంకరంలింగం | దశకాయోత్ పూజకోత్తమః |

భద్రమండలం —

శ్లో క్షేత్రేనస్తవకృతే | నవపదేమధ్యలిఖేత్ | కర్ణికాం కింజల్కాన్విరమప్తపద్మసహితం | పద్మం
తదభ్యంగిగే | వేదాశాస్థితకోవ్యకాని | మతిమాన్ సంత్యజ్యోప్రేమాన త్రోక్తప్రేచ్ఛల్పనసోరు
హణి | విలిఖేత్ స్యాద్భద్రదశమండలం.

వ. పంచబ్రహ్మమంత్రములచేత నభిమంత్రించి నిరీక్షణ పోక్షణ తాడనావకుంతనా భ్యంక్షణములచేత సంస్కరించి ధేనుముద్రచే నమృతీకరించి కమలలింగముద్రలఁ గాన్పించఁజేసి సామాన్యార్ఘ్య పాత్రీకుత్తరముగాఁ బాద్యార్ఘ్యచమన పాత్రంబులఁ బుష్కరూపంబుగనునిచి పాద్యపాత్రీమునఁ దెల్లవాలు కుబ్జుమపూవు గరికె చెంగల్వకోష్ఠ పచ్చకర్పూరము విభూతి చందనకుసుమంబులనుజేర్చి “ఓం హ్రీం హృదయాయనమః । ఓం హ్రీం శిరసేస్వాహా । ఓం హ్రీం శిఖాయైవ వహ్ । ఓం హ్రీం కవచాయనమః । ఓం హ్రీం నేత్రత్రయాయవావహ్ । ఓం హ్రీం అస్త్రాయఫహ్” అను మంత్రముచేత నుదకముఁబూరించి సద్వ్యజ్ఞతాది పంచబ్రహ్మమంత్రములచే నభిమంత్రించవలయును. ఆపాద్యపాత్రీకుత్తరమందున్న అర్ఘ్యపాత్రీమందు కుళాగ్రములను దిలయపవ్రీహులను దెల్లవాలను నాపుపాలను భస్మచందనకుసుమంబులనుజేర్చి “ఓం హ్రీం హృదయాయనమః” అను మంత్రంబున నుదకముఁబూరించి మూలమంత్రమునఁ బద్యోండుమాటు లభిమంత్రింపవలయును. తదుత్తరమందలి యాచమనపుపాత్రీయందుఁ ద్రిఫలమును జాపత్రీ పచ్చకర్పూరము పట్టివేటు చెంగల్వకోష్ఠ విభూతి చందనకుసుమములఁజేర్చి షడంగమంత్రములతో నుదకముఁజూసి పంచబ్రహ్మమంత్రములతో నభిమంత్రించవలయును. ఈపాద్యాదిపాత్రీములకుఁ దూర్పుదెసను ద్యౌగపాత్రంబును జ్ఞానపాత్రీంబును ఆనందపాత్రీమును పరుసగనునిచి త్యాగపాత్రీమందు భస్మచందనకుసుమంబులనునిచి షడంగమంత్రములతో నుష్ణోదకముఁబూరించి ఓం హ్రీం హ్రీం సమశ్చివాయ నమః పాసాదమంచాక్షరీమంత్రముతో నాఱు మాఱులభిమంత్రించి తదుత్తరమందున్న జ్ఞానపాత్రమందు భస్మచందనపుష్పంబులనునిచి హృదయమంత్రములచేతఁ జందనోదకముఁబూరించి యుఘోరమంత్రమున నాఱుమాఱులభిమంత్రించి యానందపాత్రీమందు భస్మచందనపుష్పంబులనునిచి హృదయమంత్రముచేత శీతలోదకముఁబూరించి వామదేవమంత్రముచే నోకమాఱుభిమంత్రించవలయును. ఈపాత్రీములకుఁ దూర్పుదిశను స్నానోదక పాదోదక ప్రసాదోదక భారణార్థ మై మూడుపాత్రీలను పరుసగఁ బుష్కరూపంబున నుంచవలయును. సామాన్యార్ఘ్యపాత్రకుఁ దూర్పుదెసను శివకుంభమునునిచి యందు భస్మచందనాక్షతపుష్పబిల్వంబులనునిచి హృదయమంత్రముచేఁ బాసి యోదకమునుబూరించి “ఆకలశేషుధావతి” యను మంత్రమునను, “కలశస్య ముఖేరుద్రః” యను మంత్రమునను “ఈశానః కలశస్యాగ్రే” యను మంత్రమునను శివకుంభమునర్పించి, పాసాదమంత్రమునను, “అపోవా ఇదగ్ం సర్వం” అను మంత్రమునను నుదకంబునభిమంత్రించి పూజాద్రవ్యంబులందాయుదకంబును బుష్పంబుచేఁ జల్లవలయును. అనంతరము శ్రీగురునిబూజించి తదనుగ్రహంబుఁ

బడయవలయు నిది భక్తస్థలకృత్యం బామిద “అమం మేహస్తాభగవాన్” అను మంత్రముతో వామహస్తంబుగడిగి యభిమంత్రించి “సర్వభూతసమాత్మానం” అను మంత్రమున భస్మాసనంబుసేర్పఱచి “వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం” అను మంత్రమునను “సర్వలింగస్థానవయతిపాణిమంత్రం పవిత్రం” అను మంత్రమున, లింగమును గరపితమందునునిచి “తవశ్రియే మరుతోమృత్యుంతః” అను మంత్రమున ఆవాహనము నాననమునర్పించి ఆపైని షడక్షరీమంత్రమును సహస్రంబునుగాని పట్టుతంబునుగాని జపింపవలయు నిది మాహేశ్వరస్థలకార్యంబింక లింగముమీద భస్మంబునిచి “తమేవ ధీరోవిజ్ఞాయ” అను మంత్రముచేత తొప్పలార్పక లింగమును దశావధానములతో * నిర్క్షింపవలయు నిది ప్రసాదిస్థలకార్యంబింక మూలమంత్రమున లింగమునకు విభూతినలఁచి లింగమందొక పుష్పమునిచి “అసాయస్తామో అరుణ” యను మంత్రమున దశానసీరాజనమొసఁగవలయును. అటుమీద లింగమునకు బాద్యమర్ఘ్యము నాచమనముఁ దదాభ్యుపాతోదకముల నొసఁగి త్యాగపాతోదకమున స్నానముచేయించి యాయుదకధారను శిరస్సునఁజల్లికొని “ఆవహంతీవితన్వానా” యను మంత్రమున లింగమునకుఁ దడియొత్తి యాచమనమర్పించి జ్ఞానపాతోదకమునఁ బాద్యమొసఁగి “ఇమంమేవరుణ” యను మంత్రమున మంత్రించి “కద్యుద్రాయప్రచేతసే” యను మంత్రమున సంస్కరించి “ఋతగ్ంసత్యం” అను మంత్రమునఁ బాశనముచేయవలయును. అనంతరము లింగమునకు విభూతిగంధాక్షతపుష్పములను దత్తస్తంభములచే నర్పించి “యోవైదుదగ్స్సభగవాన్ । యశ్చాగ్నిర్భూగ్భునస్సుచః । తస్మైవై నమోనమః । శ్రీర్నంజనదోఽవిశ్వరూపోసి” అను మంత్రమున నవసరసీరాజనమొసఁగి యవసరార్థమై ద్రాక్షాఫలాదిన్చేద్యమును ఆనందపాతోదకపానీయము నర్పించి నివేదిత ప్రసాదతీర్థంబులఁ దదాధారపాత్రములఁబట్టి పాశనముచేసి, ఆనందపాత్రమును బ్రసాదోదకపాత్రమును మున్నున్నచోట్ల నధోముఖంబుగ నుంచవలయు నంత మూలమంత్రముతోఁ బుష్పపూజనొనర్చి సుగంధధూపమొసఁగి “ఈరాంవహతో” యను మంత్రమున మజ్జనసీరాజనమర్పించి లింగముపై నొకపుష్పముమాత్రమునిచి తక్కిన నిర్మాల్యమును దీసివేసి “ఏతావానస్యమహిమా” యను మంత్రమునఁ బాద్యమొసఁగి ఆపాద్యపాత్రమున్నచోటనే యధోముఖంబుగ నుంచవలయును. తర్వాత అర్ఘ్యపాత్రోదకముచే “హగ్ంసశ్శుచిషద్వమ” అను మంత్రమున సర్ఘ్యమిచ్చి అర్ఘ్యపాత్రమున్నచోటనే యధోముఖముగ నుంచవలయును. ఇతఁ ఆచమనపాత్రోదకముచే

* దశావధానవైతద్యమును గురుముఖంబునఁగాని మహాశివపూజావిరుద్ధవగ్రంథముఖమునఁగాని యెఱుఁగఁదగును.

గాయత్రీమంత్రమున ఆచమనమునొసగి ఆచమనపాత్రమున్నచోటనే యథోముఖంబుగ నుంచవలయును. 51

గీ॥ అంతఃబైద్రాగపాత్రస్థితాంబుధార, నమకచమకపూరుషనూక్తః * విమలమంత్రితతులనభిషేకమొసగియాధారపాత్ర, మునఃదదంబులఁగొనిమూర్ధమునగ్రహించి.

ప. త్యాగపాత్రమును దదాధారపాత్రమును బూర్వసావములందఱోముఖంబుగ నుంచవలయును. “ఆవహంతీవితన్వానా” యను మంత్రమున లింగమునకుఁ దడియొత్తి జ్ఞానపాత్రోదకముచే లింగమునకుఁ బాద్యమిచ్చి యాతీర్థమును దదాధారపాత్రమునఁబట్టి “కమ్రీద్రాయ” యను మంత్రముతో నభిషేకించి “ఋతగంసత్యం” అను మంత్రముతో బ్రాశనచేసి జ్ఞానపాత్రమును దదాధారపాత్రమును బూర్వస్థలములందఱోముఖంబుగ నుంచవలయును. అటుపై “ఆవహంతీ” యను మంత్రమున లింగమునకుఁ దడియొత్తి “యోవైరుద్రస్సభగవా” । యశ్చనాయుర్భుభవన్సువః” అను మంత్రమున భూపసంవీజనమొనర్చి “యోనైరుద్రస్సభగవా” । యశ్చన్యోమ భూర్భువన్సువః” అను మంత్రమున భూపప్రసారణముచేసి “ఉద్దీప్యస్వజాతవేదో” అను మంత్రమున మాంగల్యసీరాజనమొనరి “యస్తంతునాభవ” యను మంత్రమున సప్తార్ధాక్షతములర్పించి “అగ్నిరితిభస్వ” యను మంత్రమున భస్మావలేపనమొనర్చి “సమోహరికేశామోపవీతినే” యను మంత్రమున యజ్ఞోపవీతార్పణముచేసి “గంధద్వారాం” అను మంత్రమున సాక్షతగంధార్పణముచేసి “యోవైరుద్రస్సభగవా” । యశ్చసోమో భూర్భువన్సువః” అను మంత్రమున గంధానులేపనముచేసి “అకాశాద్వాయః” అను మంత్రమునను “యోవైరుద్రస్సభగవా” । యశ్చనక్షత్రాణి” యను మంత్రమున భవళాక్షతములర్పించి “అపాణిపాదోహం” అను మంత్రమునను “యోవైరుద్రస్సభగవా” । యాచజ్యోత్స్న” యను మంత్రమునను గర్పూరసీరాజనమీవలయును. “తదేవర్తం తదసత్యమాహుః” అను మంత్రమున సురభిళకుసుమాల్యములనర్పించి “ఓం నమోహిరణ్యబాహవే...వశువతయే నమోనమః” అను మంత్రమునఁ గటకమకుటాద్యాభరణములనొసగి “యాతేరుద్రశివతనూభీవా” యను మంత్రమున శృంగారసీరాజనమిచ్చి “నిధవవతయేనమః” అనెడు ననువాకంబునను సహస్రనామముల అష్టోత్తరశతనామములఁ బుష్పార్చనముచేసి “వాదిత్యోజాయత తతోబిల్వ ఉదత్తివతు” అను మంత్రమునను “త్రిసువర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ” అను మంత్రమునను బిల్వపూజనొనర్చి బిల్వదళంబులపై విభూతిఁజల్లవలయును. “సమశుద్ధిరాయ చాతప్యాయచ” అను మంత్రమున ఛత్రముఁబట్టి “నమోవాత్మాయచ రేష్మిరాయచ” అను మనువునఁ జామరమువీచి “చంద్రమామనసోజాతః” అను మనువునఁ దాశేవృంతముతోవిసిరి “సయ

శ్చాయంపురుషే” అను మనువున నద్వముఁజూపి “యోవేదాదౌస్వరః ప్రోక్తః” అను మనువున ఘంటాధ్వనివినిది “అధ్యవోచదధివక్తా” యను మంత్రమున శంఖధ్వనిచేసి “సమోమందుభ్యాయ చాహనన్యాయచ” అనుమనువున వాద్యమువినిది “అసామోవసర్వతీసిలగ్రీవో” యను మనువున గుడిచేతితో నాట్యమభినయించి “ఉద్యంతమస్తంయంతమాదిత్య” మను మంత్రమున గుడిచేతితో బ్రదక్షిణమభినయించి “సమోఅస్తుసీలగ్రీవాయ” అను మంత్రమున సమస్కారంబులర్పించి “సమోవృద్ధాయచ సంప్రథ్యనేచ” అను మంత్రమున స్తుతిచేసి “తైవోయోమానుషోగంధః” అను మంత్రమున ధూపమర్పించి “నతత్రసూర్యోభాతి” అను మంత్రమున మహాసీరాజనమొసఁగి “ఈరాంవహతో” అను మనువునఁ గరదీపికలనుబట్టి “శ్శోతివృతీంత్యాసాదయామి” అను మంత్రమున జోతులను వెలిగించి హూసి “యాతేరుద్ర శివాతనూరఘోరా” అను మంత్రమున యాచ్ఛ చేసి “అహం ఇత్యేవకశ్చిద్దీరుః ప్రపద్యతే” అను మనువున విజ్ఞప్తిచేసి లింగముమీఁద నిగ్మాన్యలేశమునిది తక్కినవాని దీసివేయవలయు నిది ప్రాణలింగిస్థలకార్యము. “అగ్నిరితిభస్మ” యను మంత్రమున భోజ్యపదార్థములందు భస్మీకమునుజల్లి గాయత్రీమంత్రముచేతను రుద్రగాయత్రీమంత్రముచేతను బరిహేచనమొసర్చి భోజ్యపదార్థములను బరిశీలించి తెలిసికొని పదార్థనామములుచ్చరించి “అచారలింగ గురులింగ శివలింగ చరలింగ ప్రసాదలింగ మహాలింగ ముఖేభ్యస్సద్యోహత వామదేవాఘోరదత్పురుషేతాన వరశివలింగేభ్యః! అన్నాదిభోజ్యమహం నైవేద్యం సమర్పయామి” అని నైవేద్యముచేయవలయును. ఇది శరణస్థలకార్యమింక నైక్యస్థలమందు మూలమంత్రముతో లింగముమీఁదఁ బుష్పమునిది ధూపముఁజేసి “యతోవాఘో నివర్తంతే” యను మంత్రమున నానందసీరాజనమిచ్చి “సవిశ్వేశ్వర్దిగ్విదాత్మయోనిః” అను మంత్రమునఁ దాంబూలమొసఁగి “అరభ్య కర్మాణి” యను మంత్రమునఁ దాంబూలసీరాజనమొసఁగవలయు నామీఁద “సహస్ర శీరుషం దేవం” అను సమవాకముఁ జదివి మంత్రోత్సవమొసఁగి “అసంఖ్యాతా స్సహస్రాణి” అను మంత్రమున అసంఖ్యాత సీరాజనమిచ్చి “సోబ్రవీత్ అహమేకః ప్రథమమానం” అను మంత్రమున వస్త్రప్రావరణముసల్పి “అహోరణీయానహమేవ... శివరూపమస్మి” అను మంత్రమున వృందయపేటికయందెప్పులింగము నునిచికొనవలయును. అనంతరమందుఁ బ్రసాదము నారగింపవలయును. ౯౩

క॥ ఇదే యిష్టలింగపూజన, మిదే వేదాగమనిబంధః * నేద్యవిధానం

విదే యిందు శేఖరకృపా, స్పృహము వదముభోగమోక్ష * భాగ్యములకిల. ౯౪

వ. అని యుపదేశించి నూతుఁడైకేమి వినఁదలఁతురనిన మునుల్లిట్లనిరి. మహాత్మా!

జగజ్జీయమానంబుగ నిట్లు శివపూజనంబు వ్రతిపాదితంబయియుండఁగా. ౯౫

క॥ శివలింగనివేదితములు, భవవచ్చదనుమఫలాన్న * ములు గైకొనరా
నివియనియు వానినొందుట, యవిసీతయనియును గొందఁజిందురదియెటుల్. 56
వ. ప్రసాదంబుఁగొనక పూజించుటెట్లులీ సందియంబుఁబాయ నెఱింగింపుమనుటయు
సూతుండిట్లునియె, 57

— * శివనిర్మాల్యము కైవడిఁజేతునకు గ్రాహ్యము * —

గీ॥ శుచియు శుద్ధుండు సద్వృత్తిమడునునై న, శంభుభక్తుండొకింతయుఁసందియంబు
లేకయె శివప్రసాద ముఁగ్రాహ్యభక్తి, నమభవింపఁగఁ దగును మహాత్ములార! 58

క॥ శివనైవేద్యముఁజూచిన, నవియును ఘోరంబులైనశివభుతతు లింకన్
శివనైవేద్యముఁ దినినన్, వివిధమహాపుణ్యతతులుఁవేగ మెఁచెందున్. 59

క॥ చాలును యజ్ఞసహస్రము, చాలును యజ్ఞార్చ్యదములు * చక్కఁగనిఁకనా
బాలేందుభరుప్రసాదము, మేలుగభజియించి నరుఁడు * మేకొనుముక్షణ. 60

క॥ వచ్చిన శివనైవేద్యము, మచ్చికతోఁగాంచి తనదు * మస్తకమునఁదా
మెచ్చుగ మొక్కుల నిడి శివు, మెచ్చుచు భోజనముసేయఁమేలుగమానుల్!

॥ ఎవనికి శివనైవేద్యము, నవిరుద్ధమనీషపాడమి * నట్లుచు విడునో
యవిరళనరకాగ్నులఁబడి, యవిరతముఁ దపించుచుండు * నాతండు మునుల్! 62

॥ శివదీక్షఁగొనిన భక్తుం, దవని నిఖలింగవితతియందుఁ బ్రసాదం
బపునని కాదనియెంచక, ప్రవిమలమతి నారగింప * వలయు మునీంద్రుల్! 63

॥ భగవతి యగు శృతియేయిట్లు; “రుద్రభక్తుంభుంజీయాల్ రుద్రపీఠంపిఁబేల్ రుద్రా
హూతం జిహ్వేత్” అని శివతీర్థప్రసాదపుష్పదులగ్రహణంబు నుపదేశించిన
వేటొక్కడు కాదనఁగలఁడే! ఇకను శివేతరదీక్షఁ జెందినవారలకొఱకై ముని
కృతనిర్ణయంబిట్లు వక్కాణించెన వినుండు. 64

గీ॥ హృదయమునస్వర్ణ రౌప్యాభిహృద్యలింగ, ముననుశశికాంతమణిలింగముననురత్న
లింగమునను స్ఫటికరసలింగములను, బాణలింగంబునందు బాహుణమునను. 65

క॥ జ్యోతిర్లింగములందును, భ్యాతమహాసిద్ధమాని * కలితములయెడ
బ్రీతి స్వయంభూలింగ, ప్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి * ప్రతపై భవమా. 66

వ. తక్కినచోట్లు.

క॥ చండాధికార మెచ్చట, నుండునొయట సావడఁగ వశమచితింబగు నా
చండాధికారమెచ్చట, నుండదొయట నారగింపఁనుచితమెఱుంగుఁడి. 67

సీ॥ బాణలింగములందు * స్ఫటికలింగములందు, గాంచనరౌప్యలింగములందు
సరవి సాలగ్రామ * జాతలింగములందు, రసలింగములందు * రత్నలింగ
మందు లాహికలింగమందు జ్యోతిర్లింగ, ములయందును నుసిద్ధమునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడఁ దేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయంభువులయెడల

గీ॥ పృథిమలందెల్ల యెడల నిఁప్పొక్షికముగ, లేదుచండాధికారంబు † లేదుదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబులఁ నారగించ, వలయుఁజేయంబులొంగఁగఁదలంచువారు. 68

గీ॥ బ్రహ్మహింసకుఁడైననుఁభర్తలలింగ, మూర్తి నై వేద్య మర్థి మై † భోజనంబు
చేసెనేనియుఁ బావంబుఁ బాసెనుఖము, లొందునిశ్చితమందువేఁజొందులేదు. 69

గీ॥ వీరభద్రునిచేత శశింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తి విశిష్టతలును
నిక శివేతరభక్తులై యెసఁగువారు, శివప్రసాదచతుష్కంఠుఁడెందఁదగదు. 70

గీ॥ విధియుతంబుగ లింగంబుఁ విమలవారి, స్నానమొనరింపఁజేసి యాసలెలమర్థి
మూడుమాటులుగోలిసఁచూడిపోవు, తివిధదురితము లీధరిఁశ్రీతలమున, 71

వ. ఇట్లుమీకునై వేద్యనిర్ణయంబెఱింగించితి నిక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ జెల్పినవినుఁడు.

—* బిల్వమాహాత్మ్యము *

చ॥ ఇలవయఁ బుణ్యతీర్థతతు † లెన్ని విరాజిలుచుండునో సిరిస
వెలసిన యవ్వియన్నియును † వేడుక మీఁజఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుచూలమందు నిక † భర్తని వచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు చైభవంబు లిక † విశ్వగురుండు హరుండు పీఠుఁడౌ. 72

గీ॥ మఱియు నిక బిల్వమూలంబుఁ మంత్రయుక్తి, గంధపుష్పాక్షతాదులఁగరముభక్తిఁ
బూజచేసిననుఖములఁ బొందిశంభు, లోకమున కేగిశివునితో † జోకనమరు. 73

వ. ఇకను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసితెచ్చి శివునిఁబూజించిన వాఁడును
విల్వాలవాలంబు నుదకంజనఁ బూరించినవాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున మహేశ
భక్తునకు జగ్గినిడువాఁడును సక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదురిందు సంది
యంబులేడిక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 74

—* భస్మవిషయము *

గీ॥ భస్మమిది రెండువిధములఁబరఁగునిల మ, హాభసిత మల్పభసితమంచాద్యమికను
శ్రౌతమనిస్తార్తమనిలోకజాతమనియు, తివిధమైయొప్పుచుండు నెఁతేనిదీప్తి. 75

క॥ శ్రౌతస్తార్తములైనవి, భూతులురెండునుధరింప † బోలు ద్విజాతుం
డేతదితరమగు లోకక, భూతిని నితరుండు చాల్పఁబూనఁగవలయున్. 76

గీ॥ “అగ్నిరితి”యనుమంత్రంబుఁపగజనుఁడు, చదువుకొనుచుభస్మంబునుసలెలమునను
దడిపిధరియింపవలయుమంత్రంబులేక, యితరులీభస్మమునుధరియింపవలయు. 77

గీ॥ పరఁగ యజ్ఞాన్నిభస్మ మాపాసనాన్ని, భస్మమును దగ్ధగోమయ † భస్మరజము
బిల్వకాష్ఠాన్నిభస్మంబుఁబ్రీతితోగ్రహించిధరియింప వలయుముఁసింద్రులార ! 78

క॥ శివుఁడును బంకజనేతుఁడు, శివయను నిందిరయునున్ గుశేశయగర్భ
ద్యవుఁడును దత్పతి బూడిన్, దవిలిధరించెదరు మేటితర్జుముతోడన్. 79

॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజః * పాదజాలును, సంకరకులులు భస్మంబు * సంతరించి
తనువులధరించిబహుపాపతండములను, బాఱుఁజిమ్ముదురెంతయుఁ బరమమునులు

౧. ఇతను

౨. భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, వర్ణాశ్రమభ్యుప * పత్తింగనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, భవదుఃఖములనడఁ * బాసిపోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, ఘనదురితంబులఁ * గడవలేడు
భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన * దీప్తింగనఁడు

॥ భస్మముననుద్రిపుండ్రముల్పరంగదాల్పఁ, నట్టిఁడు విరుద్ధఫలముల * నందఁగలఁడు
ఘోరపాపాపరులగుఁడు * కొన్ననరున, కమరుభస్మత్రిపుండ్రంబు * లందునరతి, 82

౧॥ ఎనలేనిదోసకార్యుఁ, జనవున మెయిబూది నొందఁజను దోసము లిం
కను దేవమాన్యుఁడగు భ, క్తున కమరిన నద్దియెంతో * గొప్పగునో మునులో ! 83

౪. 'మానస్తాక' యను మంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును
త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యుండును పంచాక్షరమంత్రంబున స్త్రీలును వృషలుం
డును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మ
మంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును ద్రియంబకమంత్రపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారు
లును, ఆఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రహ్మోచ్చారణంబున యతు
లును భస్మంబును ధరింపవలయునిక భస్మధారణంబులేక భుజించిరేనిఁ దత్త్వా
యశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను జతుర్థాశ్రమంబు వారు
ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁగాంతురు. 84

॥ శ్రావణమునయజ్ఞజపహోమశ్రవణములను, దానవేదాధ్యయనసకృత్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ బూసినట్టి, వాఁడుమిత్తినిగెలువంగ * వలఁతియగును, 85

౪. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహరంబు
యలరారు. 86

॥ ఉదకమునఁ దానమాడినశుడుగురజము, భస్మమున స్నానమొనరింపఁ బరంగుశుద్ధి
మంత్రజపమున జలనూడ * మలముడుల్లుజ్ఞానమునస్నానమొనరింపఁ గలుగుము 87.

౧॥ కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన * కలనం బింకన్
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొకఁడు చాల్చుకున్న * మునికులచందులో ! 88

॥ వితయగునుభస్మమొందని * పెడఁగు మొగము, వితయగుశివాలయములేని * పెడపురంబు
వితయగుశివుఁ గొలువనిదుర్గతితనువది, వితయగుఁ శివుఁజెందని * పెట్టివిద్వే. 89

౪. ఇతఁ భస్మరేఖాత్రేయంబున నొక్క * దానియందుఁ దొమ్మిందుగురు వేల్పులుండు
రాశ్రమం బెఱింగింతు వినుఁడు. ప్రభమరేఖయం దకారము, గార్హపత్యాన్ని

భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును గ్రియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును. ద్వితీయ రేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్నియు సభము సత్వము యజుర్వేదము మధ్యందివసవస మిచ్ఛాశక్తి, అంతరాత్మము మహేశ్వరుఁడు నుండును. తృతీయ రేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవసమును శివుండునునుండు నిట్లుశివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థానదేవతలనై భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి సభ్యత్రిపుండ్రంబుల ధరించురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁ గాని యెనిమిది చోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని త్రియాయుష మంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కానింతు వినుండు.

90

- సీ॥ శిర సలికమ్మునుఁచెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కుత్తకఁ భుజయుగంబు మఱియు మోచేతులుఁమనికట్టు లెదయును, పక్కలజతయునుఁబొక్కిలియును ముష్కద్వయం బంకములు చీలమండలు, జానులు జంఘలుఁజరణములును పరఁగునీయవియెముఁప్పదిరెండుస్థానంబు, లింకఁబడియాఱుచోఁ జ్ఛేఱుఁగఁజెవుడు.
- గీ॥ శిరసునిటలంబునున్ గండఁ నీమలంస, యుగమునుక భుజకూర్పరఁ యుగ్మములును బరఁగుమనికట్టు లెదనాభిఁ ప్రక్కలకవ, పృష్ఠమివిపదియాఱుచోఁ జ్ఛేఱుఁగుఁడెలమి. 21
- వ. ఇంక నష్టస్థానంబులు వినుఁడు.
- గీ॥ అలికమునుశ్రుతియుగ్మంబుఁనంసయుగ్మ, మెదయుఁబొక్కిలిగుహ్యమిఁజ్ఛేదిమిదియగు చోటులింక నువినుఁడైదుఁచోట్లుశిరసు, భుజయుగముహృదయంబునుఁబొక్కిలియును
- వ. ఈ స్థానంబుల నెఱింగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పదగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన ద్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును ద్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాఁడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును నకలరుద్రజవఫలంబును జెంది నకలభోగంబు లొంది దేహోపసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టివాఁడును గృతార్థుఁడగు నిక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము — తన్మాహాత్మ్యము *

- క॥ మును బరదేవత కీయది, వినాకధరుఁడెఱుఁగఁజెప్పెఁ బ్రీతిమెయి భుశం దున కెఱిగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్రీమూర్తి మునీంద్రుల్ | 94
- వ. నేనును దత్ప్రకారంబు మీ కెఱిగించెద నివ్వ డాలకింపుడు.

- గీ॥ చిరముదపియించి యాశశి * శేఖరుండు, కనులు దెరిచిన జలజల * కాండకణము
లననిరాలినయంతరుద్రాక్షతరులు, పొడమె రుద్రాక్షఫలములు పోలి చెనందు, 95
- క॥ ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రియూతనుడు శివునకెల్ల * దర్శనముననుక
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయి కొనిమర్తజవకృతినిఁగలుగములడఁగున్. 96
- గీ॥ గొడ దేశంబునజనించుఁ * గాశిమధుర, యలయ యోధ్యనులంక * సహస్రదియందుఁ
బేర్చి బాలుచువిశదరక్త * వీరకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రదివివర్ణములయి. 97
- గీ॥ బ్రాహ్మణుఁడు విశదంబును బరఁగక్షత్రి, యుండునుకలోహితంబు వై * శ్రుండుపీత
మునుజఘన్యజుఁడునుగృష్ణ * మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు పరుసమీఱు
- క॥ ఈరుద్రాక్షలఁదాల్చి ది, వారాత్రికృతాఘతతులఁ * బాయుదురు జనుల్
తేజీకన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింపఁ గోటి * తనరు మునిండుల్ | 99
- అ॥ నిరతధారణమున * నెగడుపుణ్యముకోటి, శతము తజ్జవమునఁ * జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము * లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు * పొందుమీఱు, 100
- చ॥ తిరికవండ్లఁజోలినవి * యొప్పుగక్రైష్ణముఁగాంచు రేగువం
డ్లసరిగనున్నయవియొ దృ * ధంబుగ మధ్యమరీతి నొందు సొం
పెనగుచణాకృతిన్ బొలిది * యేవుదనర్చినచేకనీయముల్
వసఁదగు వీనివై భవము * బాగుగఁజెప్పితి మీకు వీరతో. 101
- క॥ సమములు దృఢంబులును స్థి, గ్రములును స్థాలములు కంటకయాతంబులు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ము, దముతో ధరియింపవలయుఁధార్మికవర్తల్ ! 102
- గీ॥ వినుఁడుక్రిమిదప్తమును ఛిన్నభిన్నమునును, కనునకంటకమును వ్రణాకలితమును న
యకమునునగునద్దానినొంది ధార,ణంబుసేయంగఁ దగదుత్యాశిష్టంబరయుఁడు.
- గీ॥ స్వయముగ నెద్వారయుక్తమైవాసినమరు, నట్టిరుదురక్తయత్త మంబగునుబురుష
యత్నసంయోజితద్వారమైనదాని, మధ్యమంబుగఁజెపుదురుహానివరులు. 103
- గీ॥ కుందనపురేకచందంబుఁజెందురేక, నొప్పురుదురాకశ్రేష్ఠమై * యొప్పుమీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు నెనఁగునట్టి, వానిఁబుట్టునగుద్వి తాల్పంగవలయు. 105
- వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిగి యొనర్పఁదగు.
- సీ॥ సిగయందునొక్కటిశిరసున మున్నూఱు, వరఁగగళమునము * పృథియనాఱు
బాహుద్వయంబునఁబదియాఱుబదియాఱు, మణికట్టులందునుం * బదియరెండు
బదియరెండునుస్కంధపదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది * జందియంబు
గాఁజేసి ధరియింపఁగానినొప్పఁగంతంబు, వందు బెక్కుసరంబులొందవలయు 106
- గీ॥ మఱియు రుద్రాక్షకుండలముకుటములును, గర్జికావారకేయూరకటకములును
నమరుకటిబంధమును శ్రేష్ఠముగఁగూర్చి, ధారణముసేయువారలుధన్యులెందు,

౧ నిదురనొందుచునున్నను నీరుదాగివు, చున్నచుదురాకలనుదాల్చి, గుండవలయు
వేయిలేరున్న నేను యిదియును లేక, యున్న మున్నూఁబునేని దానొందవలయు. 107

—* మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షచారణము - తత్ఫలము *—

సహస్రధారణం బుత్త మందితను శిరసున నీశావమంత్రంబుచేతను, గంతమునఁ
దత్తురుషమంత్రంబుచేతను, గళిపౌదంబుల సహారమంత్రంబుచేతను హస్తం
బులం దఘోరదీపమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వాచుదేవమంత్రంబునను ఖంచ
బ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంచదశరుద్రాక్షాంత్రంబులగు మూడుగాని
రైదుగాని యేడుగాని మూలలను ధరింపవలయును. మఱియు మూలమంత్రంబుచే
నక్షిపచోక్తును నెల్లెడ దక్షిణ రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నితను నీరుద్రా
క్షము లనేకముఖంబులై యొప్పుండు సర్వాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను
తెల్ప వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతిత్వస్వరూపంబు ఓం హ్రీం
సమః అని ధరింపవలయు సద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసి
తత్త్వంబున లీనం బగు మఱియు నీయది పూజింపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి,
సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రోపంబులెల్ల దొలంగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటి
ల్లును. ద్విముఖుల బర్ధనాశీత్యరాత్మకంబు సద్దాని ఓంసమః యను మంత్రంబున
ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే సర్ధనాశీతుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖురూద్రా
క్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపంబున సమః యనుమంత్రంబున భరింపఁదగునట్లు
దాల్చుటవలన సన్నిసంతోషించు. చతుర్ముఖురూద్రాక్షంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు.
ఓం హ్రీం సమః యను మంత్రంబున సద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన
బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓం హ్రీం
సమః యనుమంత్రంబున సద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించిన బంచసత్త్వండు
బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబొవు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు
ఓం హ్రీం హుంసమః యనుమంత్రంబున సద్దాని ధరింపవలయును. అట్లుధరించిన
నుత్తమాశోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తి గోరువారల కీయది
ముఖ్యంబు. సప్తముఖంబు సప్తగూత్రాధిదైవతంబు. ఓం హుం సమః యను
మంత్రంబునధరించిన నుత్తమాశోగ్యంబుఁజెందును. జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పగాఁ
గలుగును. అష్టముఖురూద్రాక్షంబు ఎన్వష్టకాధిదైవంబు. ఓం హుంసమః యనుమం
త్రంబున సద్దానిధరించిన బూర్ణాయుర్దాయంబును సవసాసంబున శివత్వంబును
జెందును. సప్తముఖంబు సప్తకర్మాధిదైవతంబు. ఓం హ్రీం హుం సమః యనుమం
త్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.
ఓం హ్రీం సమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నైకాదశ
ముఖంబు రుద్రాక్షాదశదైవతంబు. ఓం హ్రీం హుం సమః యనుమంత్రంబున

గీ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజః * పాదజాలును, సంకరకులులు భస్మంబు * సంతరించి
తనువులధరించిబహుపాపతండములను, బాహుజిమ్ముదురెంతయుఁ బరమమునులు

౪. ఇతను

సీ॥ భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాడు, వర్ణాశ్రమభ్యుప * వత్తిగనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాడు, భవదుఃఖములనెడఁ * బాసిపోడు
భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాడు, ఘనదురితంబులఁ * గడవలేడు
భస్మత్రిపుండ్రము * ల్పరంగదాల్పనివాడు, దివ్యశివజ్ఞాన * దీప్తిగనఁడు

గీ॥ భస్మముననుద్దిపుండ్రముఁల్పరంగదాల్పఁ, నట్టిఁడు విరుద్ధఫలముల * నందఁగలఁడు
ఘోరపాపావళులఁగూడుకొన్నవరున, కమరుభస్మత్రిపుండ్రంబు * లందునరతి. 82

క॥ ఎనలేనిదోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదిసొందఁ * జను దోసము లిం
కను దేవమాన్యుడగు భ, క్తున కమరిన నద్దియెంతో * గొప్పగునా మునుల్ ! 83

ప. 'మానస్తాక' యను మంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును
త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యుండును పంచాక్షరమంత్రంబున స్త్రీలును వృక్షలుం
డురు భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మ
మంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును ద్రియంబకమంత్రపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారు
లును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రహ్మోచ్ఛారణంబున యతు
లును భస్మంబును ధరింపవలయునిక భస్మధారణంబులే భజించిరేని దత్వా
యశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను జత్కుశ్రమంబు వారు
ప్రణవజపంబునను శుద్ధిగాంతురు. 84

గీ॥ శ్రావణమునయజ్ఞ జపహోమ * సమయములను, దానవేదాధ్యయననుకృ * త్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ * బూసినట్టి, వాడుమిత్తినిగెలువంగ * వలఁడియగును. 85

ప. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వ * పహరంబు
యలరారు. 86

గీ॥ ఉదకమునఁ దానమాడిన * నుడుగురజము, భస్మమున స్నాన మొనరింపఁ * గలగుశుద్ధి
మంత్రజపమున జలహూడ * మలముడుల్లుజ్ఞానమునస్నాన మొనరింపఁ * గలగుముక్తి.

క॥ కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన * కలసం బింకన్
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొకఁడు దాల్పకున్న * మునికులచంద్రుల్ ! 88

గీ॥ వితయగునుభస్మ మొందని * వెడఁగు మొగము, వితయగుశివాలయములేని * వెడపురంబు
వితయగుశివుక్ గొలువనిదు * ర్గతితనువది, వితయగుశివుఁజెందని * కెట్టివిదై. 89

ప. ఇత భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్కొక్కదానియందుఁ దొమ్మిండుగురు వేల్పులుందు
జ్ఞానము బెరింగింతు వినుడు. ప్రథమరేఖయం దకారము, గార్హవత్యాన్ని

భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును గిరియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును. ద్వితీయ రేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్నియు నభము సత్యము యజుర్వేదము మధ్యందినసవన మిచ్ఛాశక్తి, అంతరాత్మము మహేశ్వరుండు నుండును. తృతీయ రేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండునునుండు నిట్లుశివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థాన దేవతలనో భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి సభ్యత్రిపుండ్రంబుల ధరించురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁ గాని యెనిమిది చోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని త్రియాయావ మంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణింతు వినుండు.

90

- సీ॥ శిర సలికమునుఁచెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కుత్తుక † భుజయుగంబు మఱియు మోచేతులుఁమనికట్టు లెదయును, వ్రక్కలజతయునుఁబొక్కిలియును ముష్కద్వయం బంకములు చీలమండలు, జానులు జంఘలుఁజరణములును పరఁగునీయవియెముఁప్పదిరెండుస్థానంబు, లిఁకఁబదియాఱుచో † ట్లెఱుఁగఁజెపుడు.
- గీ॥ శిరసునిటలంబునున్ గండఁ నీమలంస, యుగమునుఁభుజకూర్పర † యుగ్మములును బరఁగుమనికట్టులెదనాధిఁ ప్రక్కలకవ, పృష్ఠమివిపదియాఱుచోఁ ట్లెఱుఁగఁడెలమి. ౩౧
- న. ఇఁక నష్టస్థానంబులు వినుఁడు.
- గీ॥ అలికమునుఁశ్రుతియుగ్మంబుఁసంసయుగ్మ, మెదయుఁబొక్కిలిగుహ్యమిఁట్లెనిమిదియుగు చోటులింకనువినుఁడైదుఁచోట్లుశిరసు, భుజయుగమువృద్ధయంబునుఁబొక్కిలియును
- వ. ఈ స్థానంబుల నెఱింగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పందగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన ద్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును ద్రిమూర్తిజపకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును సకలరుద్రాజపఫలంబును జెంది సకలభోగంబు లొంది దేహావసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టివాడును గృతార్థుడగు నిక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము — తన్మాహాత్మ్యము *

- క॥ మును బరదేవత కీయది, వినాకధరుఁడెఱుఁగఁజెప్పెఁ † బ్రీతిమెయి భుశం దున కెఱిగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్రాక్షమూర్తి మునీంద్రుల్ ! ౩౪
- వ. నేనును దర్పకారంబు మీ కెఱిగించెద నివృణ్ణుడాలకింపుఁడు.

- గీ॥ చిరముదపియించి యాశక్తి * శేఖరుండు, కనులు దెరిచిన బలబల * కాండకణము
లననిరాలినయంతరు * ద్రాక్షతరులు, పొడమెరుద్రాక్షఫలములు * పొలిచెనందు. 95
- క॥ ప్రియతమములు రుద్రాక్షులు, త్రియీతనుడు శివునకైపు * దర్శనముననుకొ
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయికోనిమంత్రజపకృతినిఁ * గలుషములడఁగున్, 96
- గీ॥ శౌడదేశంబునజనించుఁ * గాశిమధుర, యలయయోధ్యనులంక * సహస్రద్రియందుఁ
బేర్చి బాలుచువిశదరక్త * పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాదివర్ణములయి. 97
- గీ॥ బ్రాహ్మణుడువిశదంబును * బరంగక్షత్రి, యుండునుకొలోహితంబు వై * శుభ్రండుపీత
మునుజఘనశృంగుడునుగృష్ణ * మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు * వరుసమీఱ
- క॥ ఈరుద్రాక్షులదాల్చి ది, వారాత్రికృతాఘతతులఁ * బాయుదురు జనుల్
తేజికన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింపఁ గోటి * తనరు మునింద్రుల్ | 99
- ఆ॥ నిరతధారణమున * నెగడుపుణ్యముకోటి, శతము తజ్జవమునఁ * జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము * లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు * పొందుమీఱ, 100
- చ॥ ఉసిరికపండ్లఁబోలినవి * యొప్పుగత్తైష్ఠ్యముఁగాంచు రేగువం
డ్లసరిగనున్నయవ్వియొద్దు * భంబుగ మధ్యమరితినొందు సొం
పెగుగుచణాకృతిన్ బొలిది * యేపుదనర్చినవేకనీయముల్
పసఁదగు వీనివై భవము * బాగుగఁజెప్పితి మీరు పీఠతో. 101
- క॥ సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంటకయుతంబులు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ను, దముతో ధరియింపవలయు * ధార్మికవర్త్యుల్ | 102
- గీ॥ వినుఁడుక్రిమిదప్తమును చిన్న * చిన్నమునునిఁ, కనుసకంటకమును న్రణాకలితమును న
యుక్తమునునగునద్దాని * నొంది ధారణంబు సేయంగఁ దగదుత్యాజ్యంబరయుఁడు.
- గీ॥ స్వయముగ నెద్వారయు క్తమై * వాసినవరు, నట్టిరుదురక్తయుక్త మంబగునుబురుష
యత్నసంయోజితద్వార * మైనదాని, మధ్యమంబుగఁజెపుదురు * మానివరులు. 104
- గీ॥ కుందసపురేకచందంబుఁ * జెందురేక, నొప్పుదురురాక శ్రేష్ఠమై * యొప్పుమీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు * నెగుగునట్టి, వానిఁబట్టునగు * తాల్పంగవలయు. 105
- ప. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిగి యొనర్పదగు.
- సీ॥ సిగయందునొక్కటి * శిరనున మున్నూఱు, వరంగగళమునము * పృథియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁ * బదియూఱుబదియూఱు, మణికట్టులందునుం * బదియురెండు
బదియురెండునుస్కంధ * పదమున నేనూఱు, పందపై నెదిమిది * బదియంబు
గాఁజేసి ధరియింపఁగా * నొప్పుగంతంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబు * లొందవలయు 106
- గీ॥ మఱియు రుద్రాక్షకుండల * మకుటములును, గర్జికాహార * కేయూరకటకములును
స్థమరుకటిబంధమును శ్రే * ష్ఠముగఁగూర్చి, ధారణము సేయువారలు * ధన్యులెందు.

గీ. నిదురనొందుచునున్ననుశీలదాప్తి, చున్నచుదురాకలనుదాప్తిఁగఁగఁజేవలయు
వేయిలేమన్న నేనొఱవియునులేక, యున్నమున్నునునేని దానినొందవలయు. 107

—* మంత్రప్రహర్యకరుద్రాక్షిచారణము - తత్ఫలము *

సహస్రధారణం బుత్త మంబిడను శిరసున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంతమునఁ
దత్తురుషమంత్రంబుచేతను, గళిహృదయంబుల సహస్రమంత్రంబుచేతను హస్తం
బులం దహస్రబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వాసుదేవమంత్రంబునను బంధ
బ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంధదత్తుదాక్షిణ్యధితంబులగు మూడుగాని
ద్వైదుగాని యేనుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మూలమంత్రంబుచే
వశ్మిసహస్రంబు నెల్లెడ దక్షిణ రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నితను నీరుద్రా
క్షము లనేకముఖంబులై యుప్పొందు నవ్వాని భేదంబులను దత్త్వతఫలంబులను
లెల్ల వినుండు. ఏకవక్త్రంబుగు రుద్రాక్షంబు పరతిత్త్వస్వరూపంబు ఓం హ్రీం
నమః అని ధరింపనాగున నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసి
తత్త్వంబును లీనంబు మఱియు నీయది పూజింపవలయుచున్నచోట మహాలక్ష్మి,
సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటి
ల్లును. ద్విముఖం బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంనమః యను మంత్రంబున
ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖుడ్రా
క్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపంబున ఓంనమః యనుమంత్రంబున ధరింపదగునట్లు
దాల్చుటవలన వగ్నిసంతోషించు. చతుర్ముఖుడ్రాక్షంబు బ్రహ్మాస్వరూపంబు.
ఓం హ్రీం నమః యను మంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన
బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మాస్వరూపంబు. ఓం హ్రీం
నమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించిన బంధస్త్రిండు
బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబాపు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిపై వలంబు
ఓం హ్రీం హుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును. అట్లుధరించిన
సుక్తమారోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తి గోరువారల కీయది
మూఖ్యంబు. సప్తముఖంబు సప్తసూత్రాధిపై వలంబు. ఓం హుం నమః యను
మంత్రంబునధరించిన మత్తమారోగ్యంబుఁజెందును. జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పగాఁ
గలుగును. అష్టముఖుడ్రాక్షంబు విశ్వమేతాధిపై వంబు. ఓం హుంనమః యనుమం
త్రంబున నద్దానిధరించిన బుద్ధాయుగ్ధాయంబును సవసానంబున శివత్వంబును
జెందును. నవముఖంబు నవతక్త్యాధిపై వలంబు. ఓం హ్రీం హుం నమః యనుమం
త్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.
ఓం హ్రీం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు వైకాదశ
ముఖంబు రుద్రైక్వాదశదైవతంబు. ఓం హ్రీం హుం నమః యనుమంత్రంబున

ధరించిన సాధాగ్యవృద్ధియును. ద్వాదశముఖులు ద్వాదశాదిత్యుడై వతంబు. ఓం
క్రోం ఠ్ఠం రాం నమః యనుమంత్రంబున నాదిత్యరూపంబుఁజెందును. త్రయోదశ
ముఖులు కామదైవతంబు. ఓం హ్రీం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన గామ
దేవుండు ప్రసన్నుండగు. సర్వకామంబులు సంఘటిల్లుఁ జతుర్దశముఖులు శివాధి
దైవతంబు ఓం వమః అనుమంత్రంబున ధరించిన నఖిలలోకపరివారంబుమో నాలో
గ్యుంబును జెందునట్లు మంత్రజపంబుతో రుదురాకలఁ దాల్చవలయు. మంత్రము
వినాగధరించిననది యెక్కుడు ఫలసిద్ధి నీయును. 108

గీ॥ ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరియించినట్టి, వానింగని భూతపై తాచనర్థములును
కాకినీధాకినీప్రేత * సంతతులును, నాభిచారికదుర్విధు * లంతమొందు. 109

ప. ఇతనిరుద్రాక్షంబుల సర్వవర్ణాశ్రమంబులవారలు శ్రీలుం బురుషులు కన్ని
యైతెవులు వితంతులు సర్వజనంబులు ధరింపఁజెల్లు. 110

క॥ శివుఁడును శివయును లక్ష్మీ, ధవుఁడును సిరి తమ్మిచూలి * తగ్గేహినియున్
రవియును గణనాథుండును, మివులన్ రుద్రాక్షమొంద * మెచ్చెదరు మునుల్ !

గీ॥ అలరు రుద్రాక్షమూలంబునందు బ్రహ్మ, నాశమందున నరవిందనయనుఁడుండు
మొకమునందునరుదుగ్గిండు * పాలుచునితడ, దీయబిందుననుండురు * తివ్రులెల్ల.

గీ॥ గ్రహణమున విషువమున సం * క్రమణమందు
నయనమునఁ బున్నములయందు * నమఃసలను
నిఘోరోజుల రుదురాక * దండినిష్ఠఁ
దాల్చినట్టివానికి దురి * తములు సమయు. 118

సీ॥ ధరలోన రుదురాకఁ * దలచినవానికి, బదియాలదానంబు * ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము * స్పృశియించితాల్చ ద్వి, నాహస్యగోదాన * శర్మమమరు
చెవులందు రుదురక్కఁ * జేర్చినఁ పదుకొండు, వేలయావులయూవి * శ్రీలనొందు
శిరసున రుద్రాక్షఁ * జెందింపఁగోటియా, పులహనమొసఁగిన * ఫలముఁజెందు

గీ॥ సక్తిజాబాల సదుపని * పత్తువేవఁడు, నిత్య మధ్యయనమునేయు * సేర్పుమీఱు
బాలుడై ననయువయైనఁ * జౌభండగుచు, సర్వలభమంత్రగురుఁడగు * శాగురుఁడగు.

క॥ గురుదత్తము రుద్రాక్షం, బిరవుగ గళమందుఁగాని * యింక బాహులఁగా
ని రహి సికయందు నేనియు, వరుణొంది గురునకు దక్షిణని * సంగఁదగున్. 115

ప. సప్తద్వీపవతియును వసుమతివంతమ దక్షిణన సంగినను జాల స్తుగావున
భక్తితో నొక్క పాడియావును సమర్పింపవలయునిక నీరుద్రాక్షోపనిషత్తును
బ్రాతస్సయంబుల బరించినవార లనేకజన్మాఘంబులఁ బాయుదురు. లక్షయు
జువేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదురిక పంచమహాపాతకంబులనుండి విడు

వలెబడుదురు. పక్షిశత సహస్రంబును బావనంబుచేయుదురు శివ సాయుజ్యంబు
నొందుదు రట్టివారలకు మరలఁ బుడమిజన్మంబులేదిక శివనామవైభవంబును
గూరిచి కొండొకవినుండు. 116

—* శివనామ పుణ్యము *

గీ॥ సర్వపాపజనితదుఃఖఃసంచయములు, సమయు శివనామ సంస్మరణమున నికను
నరయుఁడెంతేనిఁబుల్కునుం డైనశివుని, బలికినకావానిబలితి సావడఁగనొప్పు.
వ. నిరపేక్షప్రమాణంబగు నామ్నాయవచనంచే “అపిపాపశ్చందాలశ్చివ ఇతివా
చంపదేతై నసహభుంక్షిత”యని ప్రతిపాదించినది. 118

సీ॥ పంచమహాపాప ధర్మకాంబుధరంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
ప్రబలరోగాహితీవ్రవిషజాంగులికంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
ఘోరదారిద్ర్యదుఃస్పృశాభిప్రేతంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
సమధికారితాన హిమచయబ్రహ్మంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
గీ॥ చటులతాపత్రయానిలా శ్రాంతదుఃఖ, బృందనివతితకాశ్వతా నందపదము
శంభుపదగతికుశలపు వృకవరంబు, సేవ్యశివనామమున్నత శ్రీపదంబు. 119

క॥ వాఁడే వైదికజనుఁడును, వాఁడే పుణ్యాత్మకుండు వాఁడే ధన్యుం
డీడైనయని పుణ్యుండే, వాఁడిల శివనామజపము వాసి నొనర్చున్. 120

క॥ శివనామం చిలనగు జా, న్నొవి భవితము యమునయై త నర్చును రుదురా
క విధిసహాటియునగు నీ, త్రివేణిఁబూతుఁడగు జనుఁడు దివ్యుండుభువిన్. 121

వ. ఉపలక్షణంబుగ శివనామంబునుగూర్చి బోధించితిని. తక్కినట్టి శంభు శంకర
శర్వాది నామంబులన్నియు నిట్టివేయని యోజింపుఁడు. 122

చ॥ చెలఁగి సనత్కుమారముని చేతను మాగురుఁ డీ సమమున్నన్
దెలిసి కడిందిపేర్చినువ దేశము నాకొనరించె నేనునున్
తెలుపుగ మీకుఁ తెప్పితిని తెప్పకుఁ డెప్పుడు నాస్తికాళిన్
ఖలుల కథ క్తకోటికినిఁ గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోషముల్. 123

—* పురాణ ఫలప్రతి *

గీ॥ మఱియు వేదానుగతిమగు మార్గమునను, నీశివపురాణమును నెవ్వఁడేనిఁ జదివి
రేని వినిరేని బాత్తమునిచ్చిరేని, అతివర్గముఁగొనిమోక్షమధిగమింతు. 124

క॥ హరువుగ నాచే మీచే, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు పుణ్యశ్లోక !
జరుపఁబడె నిట్లు లుపకృతి, పరస్పరం బుమరె జనుదు భద్రము మీకొ. 125

గీ॥ ఇట్టులాశీస్సులిడి సూతుఁడేగినంత, నాసువృత్తులు మనులు యాగావసాన
మవుడు పొవరింది వేగ మెఱియచటివంది, కాశీకేరి నిర్వాణారాశికలిరి. 126

క॥ అందును బశుపాశమ్ముమ్ము, క్షంపసరుచు, పశుపతిప్రళయప్రళయము
జేంది యధిగతనుబోధా, స్పందితులై యొందిరంతఁ బరమపదంబుకా. 127

గీ॥ శివపురాణంబు ప్రియమగుశివునకును శివకును దత్తుతులకు గణపాలురకును
నిజనుబాధకులకు భక్తినిచ్చుమిగుల, భుక్తిముక్తిప్రదంబగు మోదమొసంగు.

గీ॥ శివపురాణంబు జదివినశివ్యులకును, శివపురాణంబు వినిన సుశ్రీకులకును
శివుడుశివయునుదత్తుతుల శివగణములు, శివమునిచ్చుచునునుతురుస్థిరముగాను.

మత్తకోకిల॥ మంగళంబగు శంభునూర్తికి మంగళంబగు గారికిన్
మంగళంబగు దారకారికి మంగళంబిభవమాళికిన్
మంగళంబగు వీరరాట్టకు మంగళంబగు నందికిన్
మంగళంబగు సంతతంబు న మన్మథాంభునతోటికిన్. 130

క॥ ఆశశితారార్కముగా, స్థితైవపురాణకృతి మహేశుడు విబుధా
ధీశు లలరసాతులఁ గా, వ్యేశుల కిడుఁగాల మోక్ష మంతయుఁబ్రీతిన్. 131

క॥ శ్రీవేదవిహితార్థ, శ్రీవిభవ విరాజమాన సిద్ధతరాత్మా!
కోవిదజనపరిమోదిత, పావనఘనచర్య! వీర భద్రారాధ్య! 132

క॥ సారశివలింగయోగ విశారద వీరేశలింగేశ్వర్యాగ్రజ! వి
స్తారకరుణాంతరంగా! శ్రీరాజచ్చరణమంత్ర సిద్ధవతంసా! 133

పనమయూరవృక్షము, శ్రీమనుమహాజపను సిద్ధమహిమా! యు
ద్ధామరసవత్సుకవి తాప్రబలకామా!
తామరసపత్రసమ తా మహితనేత్రా!
హేమవరవర్ణపద హేమశోభగాత్మా! 134

శ్లో॥ శివోమేస్తి శివోమేస్తి శివోమేస్తి శివాస్తిమే
శివస్తాత శ్శివామాతా శివస్తాతాశివావసే.

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబునలి విద్యేశ్వరఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

